METHODIST BOOK CONCERN,
200 MULBERRY-STREET.

EDITORS' LIBRARY.

No. ~~9. 46.~~ 3. 2 9

19.00

[illegible]

Very rare
See Dibdin

SACRORVM BIBLIORVM TOMVS PRIMVS.

N°

BIBLIA SACRA

HEBRAICE, CHALDAICE, GRÆCE, & Latine

PIETATIS CONCORDIÆ. Isaiæ, 11

ΕΥΡΗΚΑ

PHILIPPI II. REG. CATHOL. PIETATE, ET STVDIO AD SACROSANCTÆ ECCLESIÆ VSVM

CONSTANTIA ET LABORE

CHRISTOPH. PLANTINVS EXCVD. ANTVERPIÆ.

STETITQVE REX SVPER GRADVM, ET FOEDVS PERCVSSIT CORAM DOMINO, VT AMBVLARENT POST DOMINVM; ET CVSTODIRENT PRAECEPTA EIVS, ET SVSCITARENT VERBA FOEDERIS HVIVS, QVAE SCRIPTA ERANT IN LIBRO ILLO. 4. REG. 23.
D.P.F.S.S. PATRVM NOSTRORVM. S.
PIETAS REGIA
AVT GLADIO
AVT VERBO
PHILIPPO II. HISPANIAR. REGI CATHOLICO, QVOD RELIGIONEM EXPIANDAM PIETATEMQ. INSTAVRANDĀ CVRAVERIT POS.
IOSIAE MONVMENTVM RENOVAT.
OB DELETOS ARVSPICES BAAL. 4. REG. 22.
OB TEMPLI SARTATECTA CVRATA. 4. REG. 22.

MVLTIFARIAM MVLTISQ. MODIS OLIM DEVS AD PATRES LOCVTVS EST.
Hebr. I.
ARCANI CONSILII APPARATIO.
I. Corinth. 10.
VERE DOMVS DEI ISTA
ET HÆC PORTA CÆLI.
Declaratio sermonum tuorum illuminat. Psal. 118.

BENEDICTI ARIÆ MONTANI HISPALENSIS IN SACRORVM BIBLIORVM QVADRILINGVIVM REGIAM EDITIONEM,

De diuinæ ſcripturæ dignitate, linguarum vſu & Catholici Regis conſilio,

PRÆFATIO.

INTER omnes cogitationum, conſiliorum, actionum, curarum, ſtudiorúmque rationes, quibus humanus animus in hac mortali vita teneri atque exerceri poteſt, nullum genus eſt quod vel naturæ ipſius magis proprium & conſentaneum, vel vtile ac neceſſarium magis, vel ad vitam inſtituendam commodius aptiúſque ſit, quàm certa & clara ſui ipſius cognitio, nec nō vera ac perſpicua originis propriæ, & cauſſæ, quamobrē editus natúſq. fuerit, notitia, ac demū omnium eorum, quæ vel ad ipſius dignitatem & amplitudinē facere, vel ad extremam felicitatem conducere ac pertinere poſſunt, exacta, optiméque ſubducta ratio. Omnibus enim naturis rerum quæ in mundo conditæ conſpiciuntur, finem quendam, & certum ac præſcriptum quoddam negocii actioníſque genus conſtitutū eſſe conſtat. quod vbi rectè excultum præſtitúmque fuerit, ſuis vniuſcuiuſque partibus, dignitati ac perfectioni ſatisfactum eſſe exiſtimatur. Ad huiuſmodi autem rerum defi- *Iob.*
nitionem exempla illa pertinent, in quibus aues ad volatū, equi *Pſ. 113.*
ad curſū, piſces ad frequentādas aquas, dracones, & cete grandia, ad percurrendum mare, nata eſſe dicuntur: atque, vt altius etiam ſpectemus, nubes ad imbuendā imbribus terram, Solíſq. tempe-
randos æſtus, Sol, Luna atque aſtra ad dierum noctiúmq. vicíſsi- *Gene. 1.*
tudines cōſtituendas, & ad gubernanda, fouenda, temperandáq. *Pſ. 113.*
ea omnia quæ ſub cælo ſunt corpora, atque adeò ad orbem terra-

4553 13 M '40M

rum perluſtrandum conſtituta eſſe, vel vſu ipſo comprobantur. Quanquam verò non omnia hæc,quæ cõmemorauimus, rerũ genera,munerũ & officiorum ſuorũ perfectam cognitionem ſortita ſunt, nihilominus tamen impoſitas ſibi à natura partes, adeò apto & certo curſu,adeò decenti atque eleganti dexteritate ſingula trãſigunt, vt perfectiſsimæ cuiuſdam cognitionis ac perſpiciẽtiæ rationem præeuntem ſequi videantur: atque illud certè conſtanti & definita agendi ratione probent, ſapientiſsimam & prouidentiſsimam mentem quandam principem eſſe, cuius nutũ pene intueri, & arbitrium reuereri videantur, conſiliúmq. tantò aptius ac diligentius exequantur ſingula, quantò digniores partes altiorémque naturæ locum ſortita ſunt. Etenim ſi,à primis rerum elemẽtis initio ducto, omnia earum naturarum, quæ ex illis conſtant, loca vſque ad cælum, cælorúmque ignes, atque luces percurramus, nullum profectò reperietur genus, quod, tametſi ſenſus & cognitionis participem naturam non obtineat, iis tamen qui id ſentire & cognoſcere poſſunt, non manifeſtè arguat & probet,quicquid ab ipſis fit, non alienũ eſſe à ratione, ordine & conſilio cuiuſdam omnium rerum gubernatricis mentis, quam Deum appellamus: cuius numen omnia aſsiduo, apto,& perpetuo obſequio reuerentur, efficientia obſeruant, ac pro voce & eloquio, muneribus ſuis certiſsimè & aptiſsimè exequendis, laudant: ſicut ſcriptum eſt: Benedicite omnia opera Domini, Domino: laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.

OMNIVM autem rerum quæ ſub primo cælo conditæ conſpiciuntur, hominem præſtantiſsimã naturam ſortitum eſſe, ipſa rationum, cauſſarum, efficientiarum & pulchritudinis ſingulorũ generũ, ſapienter obſeruata & collata dignitas apertiſsimè comprobat. cæterarum quippe naturæ formarum ſingulæ, vniuerſi mundi partem aliquam obtinere & tueri, nonnulláque cum aliis cognatione & ſimilitudine coniunctæ,rurſus etiam diuiſæ & propria muneris & actionis virtute inter ſe diſtinctæ obſeruantur. Vna autem hominis natura cæterarum perfectionibus omnium, dignitate,

dignitate, pulchritudine, virtute, habilitate, & aptitudine adeò antecellit, vt nihil egregii in cæteris inueniatur, cuius ille virtutem & viuam imaginem magna ex parte in ſe agnoſcendam non oſtendat: neque inferiores tantùm ſpecies rerum exprimat, ſed mentis vi & rationis, (cuius eſt præcipuè particeps) ipſum optimum atq. maximum Deum, cognatione ferè quadam, aut certè illuſtriſsima & præſtantiſsima ſimilitudine attingat, quandamq. in ſe vniuerſi veluti ſummam vel reipſa habeat, vel ſpecie referat. Quamobrem ab iis qui ſapienti iudicio rerum dignitatem atque virtutem æſtimauerunt, homo ipſe μικρόκοσμος eſt appellatus. Hinc autem illud apertè conſequi videtur, vt cùm omnes aliæ res munus aliquod, in quo verſentur, quódque efficiant, atque propriũ & certum finem, quò peruenire contendant, propoſitum habeãt, eóque præſtantiorem, quò vnaquæque digniores naturæ partes fuerit ſortita; neceſſe ſit vt homini quoque ſuus ſit finis conſtitutus, quò propriarum actionum, totiúsque vitæ dirigatur vſus, & ſuum etiam negocii & muneris præcipuè obeundi genus definitum; ídque adeo pro naturæ ac dignitatis ſuæ ratione, cæterorum infra ſe omnium præſtantiſsimum ſtatuatur.

QVONIAM verò in hominis natura ſingularẽ ac præcipuam quandam virtutem, qua cætera omnia animantiũ genera carent, eámq. vltra agendi facultatem ad conſequendum proprium finem vim quandam eſſe cõſtat, qua finis ipſe, atque eæ res, quæ ad eũ maximè faciunt, cognoſci & optari; eæ etiam quæ nõ aptæ, aut incõmodæ iudicãtur, dignoſci, vitari, ac reiici poſsunt; cúmque huiuſmodi in ipſo virtus vt præſtantiſsima, puriſsima, atq. efficaciſsima, ita præcipuè propria ſit: conſentaneũ maximè fuerit, omnes vitæ actionúmque rationes, huius tantæ virtutis, vbi facultas arbitriúmq. per ætatem acceſſerit, vſu exercitationéq. inſtituere, atque hoc modo, tam admirabili dignitati reſpondere, ſibíque conſtare, ac nobili & probato curſu ad optatum exitum peruenire. Itaque homini non ſolùm iter ſuum diligenter facere, ſed vnde initium, quæ viæ ratio, quis modus, & quis tãdem ſit finis, quænam

nam bene confecti itineris gloria constet, imprimis cognoscere, exploratúmq. habere maximè conuenit. Verùm enimuerò communis cuiusdam humanæ naturæ hostis & aduersarii infensissimi callida excogitatáque malitia & opera accidit, vt hæc tam propria & necessaria, quam indicauimus, in hominibus notitia perturbata fuerit; vt, postquam homo de proprio illustri & celso statu conuulsus, déque adiunctis vltra naturalem facultatem ex diuina gratia magnarum dotum præsidiis deiectus in eum locum, quem nunc tenet, miserè deuenit, si tantùm homo & nullo præterea maiori auxilio instructus, nullo superiori duce vsus, nulla maiori luce illustratus fuerit, quamuis multum cogitet, coniectet, atque exerceatur, nunquam tamen tantum cogitatione & notitia consequatur, vt maxima & copiosissima pars earum rerum quas cognouerit & explorauerit, cum minima earum, quas ignorat, portione conferri compararíq. possit (vt de aliarum etiam virtutum damno in illa prima ruina accepto nihil impræsentiarũ dicamus) ita vt post multum studium, multámque operam adhibitam, tamen in plurimis rebus atque rationibus, quas sibi notas exploratásque esse arbitretur, falli, labi, atque errare tandem deprehendatur. Quanquã enim humana mens veri inueniendi & cognoscendi auida & capax natura sua, atque adeò inuenti amantissima sit: quòd tamen ad illius inuentionem ratiocinatione plerunque vtatur; Gen. 3. sæpenumero accidit ex permixta boni & mali, qua præditus est, cognitione, atq. ex communis aduersarii artibus & dolis, vt aut in ipso ratiocinandi vsu, vel malè explicandis initiis, vel perperã ineunda ratione, decipiatur. Aliquando enim falsa pro veris, incerta pro certis admittuntur, ex quibus nihil verum, nihílve certum deduci queat: & tametsi maximè certa atque explorata principia sint; tamen quòd cum propositi & quæsiti generis ratione non cohæreant, totam argumentationem labefactant. Quòd si hanc cognitionis primam lucem turbatam & obscuratam esse contingat, cæteram omnem actionem & vitæ hinc instituendæ viam vel peruersam, vel certè ancipitem, atque dubiam fore necesse

cesse est: maximè quòd certa quædam vis grauissimi ponderis in hominum membris sentiatur, quæ in deteriorem plerunque partem agentes impellat, atque spreto mentis iudicio & consilio ad sensuum & appetitus obsequium trahat, & quæ maximo conatu suscipi, summóque studio curari atque effici oportuerat; ea vel negligere, vel leuissimè curare; quæ verò cõtemni, despici, ac vitari par fuerat, ea diligentissimè & studiosissimè capessere atq. appositissimè agere & conficere penè cogat, adeò vt vnã hãc ex grauissimis & molestissimis hominũ miseriis D. Paulus apertè docuerit.

QVAM quidem ob rem nonnulli olim magno iudicio præditi viri cùm intellexissent quantum ad actionum humanarum rectè iacienda fundamenta, atque absoluenda etiam incœpta referret, à necessariarum rerum notitia, atque ipsius hominis originis & finis cõstitutione rationem instituere, ad suam vtilitatem aliorúmque doctrinam, quantum assidua meditatione & contẽto studio inuenire in hoc genere potuerũt, inuestigare & cõsequi conati sunt; quæ verò inuenta ab ipsis essent, tum sermone cũ suæ ætatis hominibus, tum scriptis etiam, cum posteritate communicarunt, multáque reliquerunt præcepta atque instituta, non solùm ad rerum caussarúmq. cognitionẽ, sed ad rectam studiorum & officiorum institutionem capiendam, certúmq. statuendum finem, quem ipsi beatitatem vel felicitatẽ appellauêre. Atque ex hoc loco nata est illa humanæ vitæ institutrix disciplinæ pars, quæ Philosophia dicitur; atque ea, triplici partitione, in naturæ, morum, diuinarúmque rerum contemplationem diducitur.

AT VERO quòd hi quos indicauimus auctores homines, hoc est eadem cũ cæteris, post naturæ lapsum, imbecillitatis & ignorantiæ cõditione, fuere, eundémq. verorum bonorum in omni genere detrectatorem sortiti sunt cõmunem illũ humano generi inimicũ, (cuius ea mens, ísq. animus perpetuò fuit, vt iis maiori studio, maioríq. contentione, callidiore dolo ac fraude insidietur, qui quidẽ à vulgo separari, cæterísq. hominibus bonorũ studio & vsu anteire conantur;) his, inquã, de causis effectum fuisse

depre-

deprehensum est, vt pleriq. omnes tum in hominis ipsius natura, & origine, ac finibus cognoscendis, tum in vitæ præceptis, & institutis tradendis à certa veritatis via non leuiter aberrauerint, ac pro priuati vel consilii, vel studii ratione suos vnusquisque bonorum fines variè statuerit; illis autem, ita in varias diuersásque sectas & familias diductis, accidit, vt veritatis inueniendæ semitæ tunc fortasse magis, quàm antea, obscuræ, turbatæ, incertæqúe redditæ sint: deinde verò plerique sic in hoc disquirendi genere priores sunt secuti, vt iam non tam sapientiæ, quàm contentionis, & obtrectationis, priuatæqúe gloriæ studio aliorũ excogitata & inuenta opprimerent & perturbarent. Atque hoc vnum ex callidissimis & optatissimis aduersarii nostri commentis fuit, qui huiusmodi propriæ sententiæ in hominibus cognito studio vsus, discordias & contentiones induxit, quibus ea etiam impediret & opprimeret, quæ communi, concordíque studio & opera in cognoscendæ veritatis ratione inueniri potuissent: quæ tametsi nec plurima, nec valde etiam exacta fortasse fuissent; iis tamen, quæ inuenta sunt, plura & meliora experiri contigisset.

QVANQVAM verò nonnulli ex illis minus etiam quàm cæteri aberrantes, in veri inueniendi studio tempus operámque non malè posuisse, meliúsque cæteris inuenta iudicasse, atq. morũ, officiorúmq. humanorum commoda præcepta tradidisse videantur: tamen in maximarum & vtilissimarum rerum inuẽtione ac definitione vel nimium à veritate deuiauêre, vel quò intenderant, longissimo interuallo non peruenerunt: itaque parum etiã isti suis laboribus attulêre adiumenti ad eam rem, quam hominis natura maximè requirebat, hoc est ad propriam originẽ, certúmque finem cognoscendum, atque actiones, studiáque sua certis rationibus ad propositam sibi metam exoptatamq. beatitudinem referenda. Etenim in iis scriptis, quæ vel huiusmodi auctoribus edita extant, vel aliis lecta referuntur, manifestò apparet, quanta naturæ atque originis hominum, eorúmq. auctoris & conditoris, & caussarum mundi primarum ignoratio fuerit, quàm parum

aut

aut potius nihil prorſus de animorum natura & dignitate ab iis cognitũ. Quis enim in illorũ ſcriptis hoc non videt, nimirum qua ratione omnino latens obſcuráq. humanæ infirmitatis, imperfectionis, ſiue, vt ita dicamus, nequitiæ cauſſa eſt, eadem quoq. certũ ac verũ huiuſmodi vitii remediũ non ſolùm nõ adhibitum, ſed neq. vel ab ipſis ſapiẽtiſsimis ac perſpicaciſsimi ingenii hominibus inuentũ, nec excogitatum fuiſſe: vt etiam obſcurè, ieiunè, & ambiguè de animorũ immortalitate diſputatũ ſit? adeò vt maxima huiuſcemodi rerum & argumentorũ pars, ab iis, qui acutiſsimi, ſubtiliſsimíq. habiti fuère, vel ſublata omnino atq. negata, vel indigniſsimè tractata fuerit. quanuis enim illorũ, in hoc genere, ſentẽtias defendere, affirmare atq. exponere nõnulli ex iis, qui eorũ ſectas ſequebãtur, conati poſtea ſint: illo tamẽ labore & ſtudio prorſus inutili, quid, obſecro, aliud præſtiterũt, quàm vt à magiſtris falſò tradita, ſuis ſuffragiis obſcurè, inſulsè, inepté ac ambiguè confirmarent? Iam verò de corporũ reſurrectione quis vnquã ex iſtis quicquam, non dicam, affirmauit, ſed vel ſomniauit, vel emendicata aliqua voce ſignificauit? Profectò, ſi humanorum ingeniorum inuenta, monumentáque à principio repetamus, diligentiſſiméque euoluamus, nihil certum exploratúmque magis ex diuturna lectione & interpretatione emerget, quàm vt intelligamus, veritatem plurimis & maximi momenti rebus, vel humanæ mentis imbecillitate, vel aduerſarii opera, vel indagatorum ambitione & contentione, occultatã; in cæteris verò vel obſcuratã & celatã fuiſſe, vel rariſsimè nudã & ſimplicem apparuiſſe: quã ſi nonnunquam extitiſſe quibuſdam in locis concedamus; tamẽ varia & fallaci, inani & ambigua fabularũ ſpecie inuolutam, vel tantis quæſtionũ, argumentationũ & artificiorũ difficultatibus implicitã, vt non magis ferè prodeſſe ita traditã, quàm omnino deſideratã affirmare poſsimus. Hac itaq. ratione, quarum rerum cognitio planè erat neceſſaria, earum, inquam, cognoſcendarum via hominibus fermè occluſa fuerat, rurſúſq. mille errorum ſemitæ iam patebãt, quibus alii aliter ingreſsi proprium exitium miſerè ſubibant.

Plato.

Lucian. de veritate.

* VERVM

VERVM enimuerò benignisſimus & clementiſsimus Deus, qui hominum genus maximi boni atque honoris cauſſa à ſe vltro creatum atq. editum, eiuſdem miſericordiæ & propoſiti constātia prouehere, amplificare & beare destinarat, magna ad eam rem atq. abdita conſilia ſapientiſsimè à ſe inita, quoad rem totā perfecit, ſuis temporibus eſt executus: ex quibus vnum illud fuit, vt, qua tempeſtate vera diuinarum humanarúmq. rerum cognitio, maxima errorum, fabularum & idololatriæ confuſione, & obſcuriſsima caligine detentis hominū mentibus, tegebatur, clariſsima & ſuauiſsima verbi ſui lux, fideliſsimorum miniſtrorum operæ ac diligentiæ credita, tandem mundo illuceſceret, eadémque propria voce hominibus clariſsimè audita, miraculis, portentis,
Heb. 2. ſignis, & Spiritusſancti varia diſtributione, ac demum grauiſsimis in obtrectatores & contumaces animaduerſionibus comprobata confirmaretur.

DIVINVM hoc in homines beneficium adeò magnum, adeóq. admirabile eſſe intelligimus, vt ſi pro dignitate æſtimare ac prædicare velimus, vltra præfationis modū ad immenſum conſcribendum librum tranſire cogamur; nec tamen multo tempore, magno labore, omnibúsq. ingenii conſumptis viribus vel minimā quidem eius laudum partem attingere poſsimus. Siquidē nemo hominum adeò celeri & exercitata lingua eſt, vt ea excipere atque explicare valeat, quæ de diuini verbi dignitate atque vſu cogitare humana poteſt mens: nemo præterea tantùm mente atq. ingenio pollet, vt huius tantæ rei magnitudinē atque præſtātiam, non dicam conſequi & exæquare, ſed aſſequi cogitatione poſsit.

HOC enim ſacrum verbum à diuinæ ſapientiæ conſilio & auctoritate profectum, veritas ipſa eſt, quæ breuibus librorū voluminibus, inexhauſtos diuinarum & humanarū rerum cognitionis theſauros continet, in quibus, quæ hominibus & cognitu digniſsima & vtiliſs. facillimáq. ſunt, & quædā maximi etiā momēti, quæ prouectioribus & ſanctioribus aperiri ſolēt, myſteria cōtinentur. Hæc lux eſt quæ humanā illuſtrans mentē, omniū neceſſariarum

rerum

rerum veritatem docet: hæc animos ad difficile virtutis iter ſtrenuè ac ſtudioſè capeſſendum incitat atque accendit: hæc ad doctrinarum, diſciplinarum, atque artium omnium rationes examinandas, veráque à falſis, & honeſta à turpibus diſcernenda; iudicium illuſtrat & informat. Hoc etiam verbum fundamentum iacit veritatis, & certitudinis earum omnium rerum quas humana mens confingere rectè poteſt. Hoc demum rationum omnium, quas hominibus ſubductas eſſe oporteat & expediat, integram ſummam præfinit. Nam quid mundus, quid homines, quod eorum initium, cuiuſmodi natura & partes, quis omnium auctor ac moderator, quæ nam cauſſa ſit quamobrē editi fuerint, quis vitæ finis, quis vſus ac modus, quæ veri boni inueniēdi ratio, & quæ eius conſequendi & obtinendi via certiſsima ſit, apertè docet: errorum præterea & deceptionis incommodorúmque pericula & diſcrimina quàm multa & varia ſint, commonet: quo auctore illa, quibus artibus, viribus & conatu creentur, ſignificat. Præterea malorum omnium expulſorem, & bonorum auctorem Deum Chriſto filio eius pontifice & conciliatore oſtendit, ac totum humanæ ſalutis, tum ab ipſo afferendæ, tum hominibus ipſis obtinendæ conſilium negotiúmque exponit. Denique tum breues definitiones, tum longas & apertas explicationes; adhæc viarū atq. ſemitarum, quas in omni vitæ parte rectè obeunda maximè noſſe, inire expediat ac tenere, declarat: præterea difficultatum, incommoditatum, & offenſionum ac detrimentorum, quæ accidere poſſent, omnium cauſſas; qua ratione euitari, effugi vel corrigi ea poſsint, qua in omni tēpeſtate & procella arte inſtrui deceat; quē in toto vitæ curriculo modum tenere; quæ ſigna & præcepta obſeruare oporteat, donec tutus & trāquillus teneatur portus, apertè demonſtrat. Summas profectò & diuinas laudes, vario & multiplici argumentorū genere refertas, huius ſacroſancti verbi legitimi, & à Spiritu ſancto comprobati, miniſtri ac interpretes colligere diligenter ſunt conati, quas tamen oratione complecti non potuerunt, vt & res ipſa docuit, & ipſi vltrò confeſsi ſunt.

 At

At verò omnes ingenii & animi vires in eam rem direxerũt, vt huius diuini verbi vtilißimum, & ad vitam omnem instituendam atque felicitatem inueniendam oportunißimum studium mortalibus commendarent.

Dvae autem verbi huius partes communi & notißimo diuisionis vsu habẽtur ab vno eodémq. diuino spiritu, vnico cõsilio, hoc est, humanæ salutis causa profectæ; pro temporũ verò ac ministrorũ rationibus, & efficientia, atq. vsu distinctæ. quarũ alterã Vetus, alterã Nouũ testamentũ dicimus. Illa legem cõplectitur, quam scriptã vocant, cum vaticiniis, & expositionibus, cúmq. alterius partis, hoc est, noui testamenti prophetiis quæ Christum illius ministrum prædicant: Hæc legem, quam gratiæ appellamus, Euangelio & cæteris, ex eo deductis, voluminibus explicatam
Ps. 118. demonstrat. Altera lucerna est, quæ mortalium pedibus adhibita, semitas vitæ illustrat, & ad clariorem expectandã lucẽ excitat. Altera lumẽ est etiam ad mentes interius illustrandas aptißimum & cõmodißimũ, quo lumine clarius ea omnia, quæ maximè hominibus nosse expedit, ipsis innotescunt, in quos expeditiora Spiritus sancti dona promissa cõferuntur, cuius efficiẽtia vtriusq. testamẽti mysteria cognosci, ac re ipsa cõprobari posſunt, propter egregiã quandam virtutẽ, quã in seipsis ex diuino beneficio experiri fideles noui testamẽti cultores possunt, qui quidẽ id in cordibus conscriptũ agnoscũt, quod antea lapidibus incisum legebãt. Ex quo fit, vt magis inflammentur, vehementiorique teneantur studio earum rerum quas melius iam norunt, & beneficii, quod à diuino hoc verbo acceperũt, magnitudinem apertiùs intelligant.
Iob. Maximvm quidẽ & nullis laudibus æquandũ, nullo precio æstimandũ cælestis illius veteris testamẽti doctrinæ, tum verbis, tum verò etiã scriptis sibi creditæ, munus veteres esse existimarunt, ídque perpetuis laudibus celebrarunt, & summopere commendarunt. Sed qui alteram partem, priori quidem illa maiorem, adepti sunt, multò maiori admiratione perpetuáq. gratulatione, diuinũ verbũ, totis viribus & cõtento quodã studio, celebrarunt; vtpote

vt pote qui non ſementis tantùm participes, ſed meſſe etiam & fructibus maximè aucti euaſiſſent. Huius admirandi beneficii verbi Dei rectæ ac piæ mentis homines, concepta atque amplificata ex diuinæ gratiæ muneribus fide, & Christi liberatoris myſteriis imbuti, ac ſalutis veræ animati ſpe, totius ætatis agendæ viam certam, concinnatámque obtinebunt, atque ad ſtudia rectè vtilitérque ſibi paranda, actionéſque omnes peroptato exitu concludendas, ineundi conſilii commodiſsima facultate vtentur. huiuſmodi namque ſtudium magnas & oportunas prudentiæ ac ſapientiæ rationes ſuppeditat, & quid petendum, quid fugiendum ſit, apertè declarat, certa quoque ac neceſſaria præcepta præbet, quibus in omnes partes vſus vitæ confirmari poteſt. Præcipuè verò id euenit, quòd diuinam gratiam atque beneuolentiam ad omne ſapienter inſtitutum opus prompto auxilio, ſubſidióque conciliat: ſicut in plurimis diuinorum librorum locis apertè eſt promiſſum: ex quibus ille eſt: Et erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo: & folium eius non defluet, & omnia quæcunque fecerit proſperabuntur. Quoniam nouit Dominus viam iuſtorum. *Pſal. 1.* Atque hæc quidem res, plurimis iíſque apertiſsimis tam priuatè quàm publicè editis exemplis, in orbe terrarum, ac gentibus omnibus confirmata eſt. Scimus enim eas vel perſonas, vel familias, vel integras etiam Reſpublicas, quæ Chriſto, eiúſque Eccleſiæ nomen dederant, atque huius verbi præceptis & inſtitutis gubernatæ fuerant, ſub diuina tutela & præſidio magnoperè floruiſſe. contrà verò florentiſsimas Reſpublicas, & antiquis & noſtris ſeculis ab Eccleſiæ communione ac dignitate diſcedentes, ob repulſum diuinum verbum grauiſsimis caſibus intercidiſſe, vt Apoſtolus teſtatur: Qui per Angelos dictus eſt ſermo, firmus factus eſt, & omnis præuaricatio & inobedientia iuſtam habuit mercedis retributionem. *Heb. 2.* Atq. huius ſacræ diſciplinæ vtiliſsimũ & maximè neceſſariũ, aptiſsimũq. ſtudiũ iis penes quos rerũ ſumma eſt, Regibus, Principibus

Magiſtratibúſque ſummopere commendatur; eiuſdémque obſeruantia & cultus in publicis & priuatis obeũdis rectéq. gerendis negotiis proponitur, ſicut de Iſraelitis regibus, quos pietatis ſtudio atq. etiam diuinæ diſciplinæ auſcultatione à Chriſtianis ſuperari oportet, ſcriptum eſt: Poſtquam autem ſederit Rex in ſolio
Deut. 17. regni ſui, deſcribet ſibi Deuteronomiũ Legis huius in volumine,
» accipiens exemplar à ſacerdotibus Leuiticæ tribus, & habebit ſe-
» cum, legetqúe illud omnibus diebus vitæ ſuæ, vt diſcat timere
» Dominum Deum ſuum, & cuſtodire verba & ceremonias eius,
» quæ in Lege præcepta ſunt. Ob huiuſmodi igitur & complures a-
» lias cauſſas, quas enumerare & referre longum ſit, & ab inſtituto noſtro alienum, hic diuinæ doctrinæ theſaurus antiquis gentibus & populis, quibus aliquando cognitus eſt, maximo in precio habitus, ſummóque ſtudio optatus, & ſumma religione obſeruatus atque cultus; & cum iis, apud quos deſiderabatur, ſtudioſè ac benignè communicatus eſt: atque ita ſumma diligentia & optima fide (quoad fieri potuit) ex iis linguis, quibus primùm conſcriptus ac editus fuerat, in alias pluribus gentibus familiares, ad publicam vtilitatem, fuit tranſlatus.

NVLLVM quamuis maximum laborem, nullum vel effuſiſsimum ſumptum, ad ſacras literas intelligendas & cũ iis qui cuperent communicandas, non ſuſcipiendum, ſuſtinendum, atque impendendum, & veteres olim cenſuêre, & ii nunc etiam cenſent, quibus eximia ipſarum præſtantia, & inſignis fructus, qui ex iis percipitur, cognitus ac perſpectus eſt. Ideóq. fuêre permulti, qui cùm illos patrio ac familiari ſermone redditos legere ac tractare nondum ſatis eſſe exiſtimarent, peregrinas linguas, quibus dictatos olim, & conſcriptos, vel exactiùs expoſitos acceperant, ſumma cura, aſsiduáque diligentia didicêre, fontéſq. ipſos inſignis vtilitatis opinione & ſpe cõcepta, adiêre: quos nullius profectò, in hac re, impenſæ & operæ vnquam pœnituiſſe, imò omnes pro ſuo vnumquemque labore magnum operæ pretium ex ea re percepiſſe, & percepturos eos qui ſe imitarẽtur, prædicaſſe & cõ-

firmaſſe conſtat. Atque ad hanc rationem pertinet ſtudioſa illa, & diligens, ac multis locis apud antiquos Eccleſiaſticos auctores obſeruata laus & commendatio linguarum Hebraicæ, Chaldaicæ, ac Græcæ; quæ partim originales (vt ita dicam) partim ad originalium interpretationem & explicationem commodiſsimè præ cæteris referuntur. neque verò earum linguarum periti ſolùm, verùm etiam qui eas nondum deguſtarunt, rem ipſam non ex proprio affectu, ſed ex veritate & ratione æſtimantes, & vtiliter, & (penè dixerim) neceſsariò addiſci eas & ſciri debere ſuis teſtimoniis comprobarunt: quippe in quibus ſacri libri olim conſcripti, ac traditi, & ad noſtra vſq. tempora ſunt conſeruati: & ex quibus duæ genuinæ, ſiue originales ſunt; veteris quidem teſtamenti, Hebraica; noui verò, aut omni, aut certè maiori ex parte Græca: id quod vltra communem ſcriptorum omnium ſententiam à nobis etiam ſuo loco oportunè demonſtrabitur. *Conc. Florent.* *Auguſt. de doct. Chriſt.*

AT VERO infenſiſſimus ille & ſempiternus humani generis hoſtis, ac diuinæ gloriæ aduerſarius impudentiſsimus, qui ſacros cæleſtis verbi libros, non ſolùm ad humanæ felicitatis rationes cõſtituendas, ſed ad ſuam ipſius malitiam & fraudem detegendam, immanitatem & crudelitatem euitandam & contemnendam, etiam aptiſsimum, oportuniſsimúmque inſtrumentum eſſe cognouerat (vtpote quibus rerum omnium, quæ hominibus maximè expediunt, cognoſcendarum integra continetur ſumma) omni aſtu, & calliditate, omni ingenio, & totis viribus illud præter cætera molitus eſt, vt hãc tam commodam hominum generi, támque ſibi, conſiliis, ſtudiíſque ſuis incommodam, imò prorſus aduerſariam diuinorum beneficiorum rationem, homines ipſi vel omnino ignorarent, vel ſecus quàm oportebat, atque decebat, vſurparent: namque eos ex vtriuſque vitii cauſſa maximis tanti illius boni commoditatibus carituros eſſe intellexerat. Quanquam verò complures artes, modóſque tentauerit, vt hominibus tanti boni vſum interturbaret; hæc duo tamen inter cætera potiſsimùm ſpectauit, vt ſcilicet omni conſilio, induſtria,

ſtria, ingenio, conatu & labore cui ad hanc vſq. diem nō pepercit, efficeret vt diuini verbi notitia, fides, & vſus prorſus de terrarum orbe adimeretur, & illius vtilitati paulatim ab hominibus neglectæ (quod mox in promptu eſt) in tantæ lucis locum, denſiſſimæ caliginis, & ignorantiæ tenebræ ſuccederent: quibus obſiti homines in varios errores, & grauiſſ. pericula deducerentur: vt
Pſal.119. ſcriptum eſt: Maledicti qui declinant à mandatis tuis: Et, Longè „à peccatoribus ſalus, quia iuſtificationes tuas non exquiſierunt. Etenim ſimulac hoſtis ille diuinum verbum in eum neglectionis locum, apud homines deducere potuit, quàm certam ipſis miſeriam, quantas calamitates importarit, Ioſiæ regis ætatem mox conſecuta tempora apertè ſatis declarauêre.

ALTERVM verò conſilium quod aduerſarius inſtituit, vt cùm diuinum verbum labefactare, & ex orbe terrarum penitus excludere non poſſet: id enim in æternum duraturum omnino eſſe & audierat, & non ſine dolore cognouerat: (ſcriptū eſt enim: In æternum, Domine, verbum tuum permanet in cælo) hoc eſt,
Pſal.119. vt ſcilicet, illud ſaltem curaret, vt ſeſe ipſius verbi interpretem, atque explicatorem præberet, ſuæqúe in ea re diligentiæ vicarios ſupponeret miniſtros mendaces quāplurimos, quos ſuo ipſius ſpiritu actos, ſacrorum librorum interpretationem, cum veritate ipſa ac Spiritus ſancti ſententia & conſilio omnino pugnantem, ſuſcipere atq. aggredi cogeret. Perſpiciebat enim idem omnino detrimentum, ſimilémque miſeriam ferè hominibus, ex vtróuis commento afferri: eoſdem enim ferè exitus habet, ſi quis medicina vel non vtatur omnino, vel abutatur. Curauit itaque hominibus perſuadere, primùm, ipſorum res citra diuinum verbum aliis modis, rationibúsq. geri & adminiſtrari commodiſsimè poſſe. Atq. hoc errore gentes olim cunctas & eos omnes qui infideles appellantur, obcæcauit: in quem errorem tamen cùm omnes homines inducere non potuerit, eorum mentibus ſaltē tenebras infundere conatus eſt, vt à veritate, & ſimplici, ac genuina ſententia & ratione deductos, vel inutiles & pueriles diuini verbi interpretationes, vel

falſas,

falsas, impias, erroribus fallaciísque refertas, aut ob varias & inter se pugnantes commentationes, planè confusas definitiones obtruderet. Atque adeò insitum sibi huiusmodi propositum fuisse, ipse manifestis exemplis, in astutissima & callidissima illa tentatione, à Christo Domino, ad vtilitatem, eruditionem, disciplinámque nostram perlata, & superata, declarauit. Initio enim nulla diuini verbi mentione facta, humanis rationibus & subtilissimis argumentis experiri atq. agere cũ illo cœpit: quæ cùm diuini verbi auctoritate, à propugnãte Christo, excipi, retundi ac disiici videret; alteram à se iam diu munitam, ac sæpius probatã instituit viam. magistrũ itaque cùm ageret, diuini verbi auctoritate, non ex germana sententia, sed ex sua calliditate & fallacia expositi, abusus est.

OMNIA in vniuersum ab illo, ad intercipiendum hominibus diuini verbi fructum, & commenta, & consilia, ex huiusmodi capitibus, alterum respiciunt. Sacrarum enim Scripturarũ studium, simplicis & parum ingeniosæ operæ falsa notatione, neglectũ aliquando fuisse, quòd ornamentis & subtilitatibus minimè decoratũ videatur, quas quidẽ in Philosophica exercitatione inueniri quidã putant, apud quãplures ex iis qui elegantiores literas excolũt, sæpius deprehẽdimus. deinde etiam in scholis & locis publicis, in quibus sapientia coli dicitur, aut nullas, aut certè postremas partes, diuinũ verbũ, quorundã hominũ iudicio obtinuisse; quosdam etiam ab eo, obscuritatis & maximæ difficultatis opinione concepta, abhorruisse obseruauimus: ab aliis verò facilitatis, & perspicuitatis, ac nullius omnino negocii persuasione, id in quo multũ & temporis & laboris consumi oporteret, indignũ habitũ esse vidimus. præterea multorũ animis eam opinionem insedisse intelleximus, vt, scilicet, antiquarũ linguarũ ad sacras literas referendum studium, vel nocens & improbandum, vel superuacaneum & inutile à plerisque existimatum sit. (neque verò hic vllã studiosorum vel conditionem vel classem notamus, sed quorundam hominum indicamus sententias.) Cætera porrò commenta quæ in

tiarum, & ſtudiorũ diuerſitas à veræ & ſimplicis pietatis & charitatis Chriſtianæ definitionibus prorſus aliena: quot inter fratres diſcordiæ, inimicitiæ, inſidiæ, contentiones, pugnæ, direptiones, exſpoliationes, fraudes, latrocinia, terra & mari creata pericula, cæteráque mala & incommoda, quæ hoc loco perſequi ſuperuacaneum omnino ſit: potiſsimùm, cùm aperto & manifeſto theatro acta quotidie ſpectentur. Nec profectò celari diſsimularíve poteſt ætatis huius dedecus: de quo vtinam leuiora multò, quàm diximus, confiteri ſatis ſit. Maxima enim pars Chriſtianorũ, qui non ita pridẽ ſumma pace ac tranquillitate fruebantur, atq. vnius fidei concordia & pietatis profeſsione, iiſdem Eccleſiaſticæ diſciplinæ miniſteriis, iiſdẽ inſtitutis parebant, eiuſdem omnes capitis ductu & prudentia gubernabantur; & in eadem ſacramentorũ communione, in eodẽ inſtituto, in eadem etiam confeſsione, & ſpiritualiũ beneficiorum vſu permanebant, & eadem ſpe viuebãt, nunc miſerandis & variis modis obcæcati, omnium inimicitiarum exercent artes, non ſine ſumma diuinæ maieſtatis offenſione, magnóque Chriſtiani nominis opprobrio & dedecore, ſuóque ipſorum malo, ac detrimento grauiſsimo. Itaque facilè coniicere licet, ex quo, tum ex diuino verbo, tum ex ſcripturarum lectione, Dei ipſius, ac veræ pietatis cognitionem adepti ſumus, nunquam à cõmuni omnium hoſte tantum, adeóq. pernicioſum & commune incendium inter populos qui Deum norunt, fuiſſe excitatum.

NEQVE verò quemquam fugit, quonam artium ſuarum genere vſus, Chriſtianos homines in hanc fraudem aduerſarius egerit, peruerſa, videlicet, & malitioſa nimíſque indigna ſacrorum ſermonum & librorum interpretatione, quam, adhibita ad eam rem audaciſsimorum miniſtrorum copia, inſtruxit, multò maiore, quàm ea olim fuerat ſacrificulorum, qui Achabi & Iezabelis ætate & impio iuſſu, aduerſus veri numinis præcepta, & pietatis concordiam, contra ius ac fas, falſorum deorum ſacrilegos cultus ſecuti ſunt: atque adeò ad eam quam dicimus inferendam calamitatem, eius quæ tum proximè effluxerat ætatis vitio,

occaſio-

occaſionem nactus eſt, cùm diuinarum ſcripturarum ſtudia inter Chriſtianos nimium remiſſa, imò ſepulta penè, ac diſciplinæ ferè omnes aſpera & inculta quadam barbarie obductæ eſſent: hac inquam negligentiæ humanæ occaſione arrepta, ad errores, doctrináſque falſas edocendas rationem inſtituit callidiſsimam. Inprimis enim diuinarum literarum auctoritatem & dignitatem commendatam, atque humanæ ſapientiæ, prudentiæ, & iudicio omni (vt par erat) prælatam: poſtea peruerſarum interpretationum & deprauationum exitiali veneno inſperſit; cuius vi plurimorum hominum ingenia & iudicia corrupit, innumerabiléſque perdidit animas, ac denique Chriſtianam miſerè perturbauit Rempublicam.

AT VERO vel in ipſis huius perturbationis initiis, horum hominum machinationes, quæ, diuini verbi deprauato vſu, prætendebantur, probiſsimorum, pientiſsimorum, & veritatis, pacis atque concordiæ ſtudioſiſsimorum virorum diligentia & opera, veris, certis, atque validiſsimis, ex eodem verbo depromptis telis, ictibúſque impugnari, labefactari, ac dirui cœperant. (illa enim, ad mendacium, mendaciorúmque Principis ipſius commenta omnia redarguenda, euertenda, atque diluenda, aptiſsima & validiſsima arma ſunt.) Igitur cùm hæc diuinæ veritatis ratio aduerſariis ex animi ſententia non ſuccederet, alius illicò dolus adhibitus eſt, excogitata aduerſus Latinas interpretationes, quibus iã tot ſeculis ad hanc vſq. diem catholica Eccleſia vſa fuerat, cõtentioſiſsima reprehenſione, atq. aduerſus eam præcipuè, quæ propter ſingularem, inter cæteras, auctoritatem, antiquúmque vſum, Vulgata, ſiue Communis appellata, & à pleríſque Diuo Hieronymo adſcripta eſt. His autem impudenter atque inſolenter reprehenſis ac repudiatis, aliæ ſubſtituebantur interpretationes, ex propria magis auctorum, quàm, ex diuini ſpiritus ſententia, aut ex linguarum ipſarum examinata, diligentíque inueſtigatione profectæ: in quibus plurima loca ad ſuas ipſorum factiones & contentiones promouendas conſultò deprauata &

corrupta deprehendimus, quæ tamen illi nunquam existimassent fore, vt à nostris deprehẽderentur, quos à linguarum studio & cognitione prorsus alienos, & eos, qui nullum ea in re laborem sumere vellent, omnino credebant: atque peruerso hoc adducti consilio, Babylonicum illud opus vrgentes, ad finem perducere contendebant, vt saltem nomen aliquod sibi quærerent antequã disperderentur sub cælo. Itaque elati insolentia quadam & audacia, qua ne ipsis quidem gigantibus cedunt, veritatem impugnare, & cæli lucisque puram simplicitatem & integritatem, salebrosis illis ac præruptis interpretationũ rupibus, & montibus eo deductis, & admotis, violare & corrumpere moliti sunt. Sed tamen hæc non minori negotio, quàm cætera pessimarum rerum instituta initia, contrarios omnino illorum consiliis exitus habuêre. Illud enim solùm effecerũt, vt nostris ad oppugnandum animi adderẽtur, qui ad linguarũ capessenda studia incitati, labore & diligentia illis & cultiores, & longè doctiores, atq. adeò veritatis acerrimi propugnatores euaserunt. Iam enim extiterunt quàmplurimi catholici viri, sacrarũ linguarũ peritissimi, à quibus aduersarii, de illo suarum interpretationum præsidio, veritatis, & germanæ sententiæ demonstratione, & cõstanti assertione deiecti; & manifestæ tum linguarum imperitiæ, tum etiam fraudis & deprauationis conuicti sunt: quandoquidẽ nullum caput eorũ quæ vel ad pietatem & fidem, vel ad morum probitatẽ & integritatem informandã & instituendã facere, & spectare possunt, in antiquioribus linguis repertum est, quod in Latinis veterum interpretationibus non abundè cõtineretur. Quanquã enim in oratione, ac sermonis serie, dicendi vario genere, verborúmq. numero, alia sit huius, alia verò illius linguæ ratio; rerũ tamẽ & sententiarum põdus, ad pietatem docendam idem ab omnibus afferri comprobatur. qua in re inuestigãda, inueniẽda, tractãda & iudicanda multò profectò plura & elegantiora illarũ linguarũ mysteria à nostris obiter verè indicata & aperta sunt, quã ab istis, magno labore vel cognita & celata, vel mentiendi studio cõficta & enuntiata fuerint. Id quod facile

docetur

docetur & cõfirmatur ex frequentibus & manifestis exẽplis apud catholicos, & Romanæ Ecclesiæ studiosos auctores, linguarũ peritos, qui hactenus extitere, & indies etiã plures, cũ summa Christianæ totius Reip. vtilitate, & laude, doctissima scripta in lucem proferẽt. Hoc loco diuinæ dignitatis ac gloriæ callidissimus obtrectator, quamuis, quod moliebatur, persæpe expertus sit; efficere tamen non potuit, vt antiquarum & receptarum interpretationum auctoritas & fides ab aduersariis infirmaretur, aut eius studium parui fieret; quasi verò eo studio homines ad pietatem aut parum aut nihil omnino incitarentur; quinimo eius ope ad schismata & errores amplectendos conuolarent. Etenim huiusmodi antiquarum linguarum cognitio à nonnullis (vt diximus) despici, atque negligi aliquando cœpit, qui zelo magis, quàm rectè instituta ratione, de hac re vel familiari sermone, vel publicis disputationibus, vel scriptis etiam libris agentes, ea magis improbabant, quæ minus cognouerant. fuit hæc profectò maxima & astutissima communis hostis calliditas ad vtrarúmq. partiũ fouendã discordiã, confusionémq. religionũ promouendã, auferendúmq. diuinarum scripturarũ vsum, vt scilicet moliretur, vt ab alteris interpretationũ Latinarũ fides; ab alteris verò antiquarũ linguarum germana & vera dignitas imminueretur, & magna proinde, præter veritatis confirmationẽ, vtilitas quæ ex eis percipitur, negligeretur.

ATVERO illustrator ille mentium diuinus Spiritus, qui ex supremis sedibus, vt potentissimus Aquilo spirans, errores omnes arguit, ac detegit, & nubes veritatis luci obiectas disiicit, huiusmodi temporis caliginẽ, quæ scripturarũ sacrarũ vtilitatem & splendorẽ hominibus absconditũ obscurabant, validissimè discussit. Nam & ille plurimos ex catholicæ Ecclesiæ filiis ad linguarũ capessenda studia, illarúmq. præsidio aduersariorũ diruẽdas moles, nostrarúmq. interpretationum fidẽ & integritatẽ defendendam & piissimis ac doctissimis scriptis asserendã animauit, eandémq. rem Ecclesiasticis sanctionibus, & grauissima Conciliorũ auctoritate cõfirmauit: tũ interpretationibus receptis & approbatis, tum sacrarum

ſacrarum linguarum commendato ſtudio, quarum vtilitati & dignitati nullo tempore ab Eccleſia detractum, ſed perpetuò potiùs conſultum, illuſtribúſque nominibus & titulis cùm in veteri Teſtamento Hebraicæ veritatis; tum in nouo Græci textus plurimùm tributum, cæteríſque linguis & earum explicationibus pro cuiuſque & dignitatis & vſus ratione fuit proſpectum.

QVONIAM verò à ſceleratiſsima illa hoſtis malitia, & rabioſa nocendi cupiditate, ad quoduis impium facinus perpetrandũ, nullam occaſionem prætermittendam fore, ex renouatis perſæpe exemplis arguere non immeritò poſsumus; ſuſpicari valde, vel potius certò ſcire oportuit, hac turbulentiſsima tempeſtate eiuſmodi inſolentiſsimos miniſtros illi inueniendos atque excitandos eſſe; quibus, cùm falſarum interpretationum conſilium ex animi ſententia non ſuccederet; illico ad diuinam ſcripturam, in quouis antiquarum linguarum genere deprauandam & corrumpendam, audacia & temeritas adderetur, atque Hebraicam veritatem, & Græcam lectionem, quò ſua inſtituta & ſtudia, falſáque dogmata obtruderent, & vtcunque tuerentur, contaminare & mutare nulla religio eſſet: quippe quibus nullum iam, in ſacrorum librorum ſimplici & germana lectione, fundamentum, nulla antiquarum linguarum cognitio, quam ſe adeptos exiſtimabant, amplius ſupereſſet.

ATQVI non iniuria huiuſmodi periculi & maleficii ſuſpicio in eos cadere potuit, qui dum altero illo oppugnationis genere, quod quidem vſui ſibi fore ſperabant, aduerſus veritatem magno impetu experiri in animo habebant; non niſi validiſsimis & certiſsimis linguarum ipſarum telis propulſati deſtiterunt. Vt enim in cæteris omnibus rebus, omnes, quod aiunt, neruos, intendebant, vt ſuum illud ædificium perficerent; ita in hoc etiam genere nihil non experturi erant, quò veritatem ipſam contaminari, fraudari, atque imminui poſſe arbitrarentur; maximè verò in Hebraica lingua, cuius quidem exacta interpretatio cum vulgatiſsimis & frequentiſsimis noſtri ſeculi erroribus & fal-

& falsis dogmatibus magnopere pugnat. Neque verò ab huiusmodi vel consiliis, vel incœptis, aut timore, aut pudore, aut religione vlla deterreri potuissent perfidi hi mendaciorum auctores & assertores, quibus nec Dei timor, nec hominum reuerentia ob oculos versatur, quemadmodum ex ipsis eorum impiis conatibus & studiis ac nefario euentu apertissimè arguitur: potissimũ verò in tanta diuinarum & humanarum rerũ perturbatione, atq. in turbulentissimo hoc Ecclesiæ Christianæ statu, luctuosissimóque tempore, quo quidem & charitas & omnis ferè pietas ab hominũ mentibus discessit. Nam, qui huiusmodi sunt, nec dilectionis ducuntur, nec timoris coërcentur spiritu; tantùm ambitionis propriæ impetu, ac mendaciorum patris spiritu concitati aguntur. Etenim apud nonnulli auctores legimus, huius errorum spiritus impulsu, aut fraude, quosdam olim ex Iudæorum gente, eò vel insolentiæ vel insipientiæ deuenisse, vt Christianæ Ecclesiæ initio, nonnulla verba immutarint quæ suam illam oppugnandæ Christianæ veritatis contentionem omnino interfringere possent: verùm huiusmodi ab illis contaminata loca rarissima fuêre, & in nostrorum scriptorum libris, tum etiam in ipsorum Iudæorum excusis & manu scriptis exemplaribus omnia ferè notata atque indicata sunt. Nam tametsi vel hominum illorum fraude, vel librariorum inscitia, vel temporum iniuria nonnulla in iis, quibus vtimur, Hebraicis libris mutatio facta fuerit; nullum tamen vel verbum, nullum item elementum, vel punctum olim fuisse commemoratur, quod in locupletissimo illo thesauro, quem Mazzoreth appellant, asseruatum non reperiatur. In eo enim, tanquam in sacra & fida quadam custodia, summa diligentia, & magno studio constituta, antiquæ lectionis reliquiæ, monumenta, indicia, vestigia, exempláq. omnia continentur, & ratio conferendæ veteris ac nouæ lectionis ostenditur: ex quibus quidẽ simul collatis, certa quædam via extat, ad cuius præscriptã normã sacra mysteria indicari possunt. cuius rei exẽpla nos, suo loco, in hoc opere aliquãdo, & aliàs etiã, Deo iuuante, apponemus.

QVAMVIS autem nullam omnino ſuſpitionem haberemus, fore vt religionis Catholicæ aduerſarii, qui noſtris temporibus Eccleſiæ pacem turbauêre, ſcripturarum loca vlla contentionis cauſſa mutarent; nihilominus tamen, diuini verbi integritatem & ſanctitatem, in reddendis ſacræ ſcripturæ libris, tum verò maximè in ipſis exemplaribus, & linguis, quæ interpretationum examen continent, ſummo ſtudio procurari, & ſartam tectam conſeruari oporteret: vt hoc modo & pietatis ſtudium erga Deum, & dignum erga Chriſtianam Rempublicam præſtaretur officium: quod vnà ſecum illam trahit cautionem, ne integrum vnquam ſit hæreticorum audaciæ nefaria fraude ſacræ ſcripturæ loca corrumpere, & ad ſuos detorquere errores: quod alioquin fortaſſe tentare veriti non eſſent, ídq. tot in locis, quot errores ſuſciperent tuendos, vt nullus finis eorum pertinaciæ ſtatui poſſet.

CÆTERVM veritatis ille pater, & piorum omniũ protector, Eccleſiæ Catholicæ illuſtrator, verbíque ſui aſſertor Deus, hodierno die etiam effecit, ne res tanti ponderis ac momenti ab illo malorum omnium auctore, illiúſque miniſtris, in id, quod expectari ac timeri poterat, diſcrimen, adduceretur; eámque mentem PHILIPPO II. Catholico Hiſpaniarum Regi, & Principi potentiſsimo, & Chriſtianæ pietatis ſtudioſiſsimo, iniecit, vt inter quamplurima conſilia, quæ pietatis, & diuini cultus, publicæ vtilitatis ſacroſanctæ Eccleſiæ, ac denique totius Reipubl. Chriſtianæ gratia, ab ipſo prudentiſsimè inita, fortiſsimè ſuſcepta, feliciſsiméque ſunt peracta, de ſacris etiam libris, antiquis linguis, & earum optimis interpretationibus, qua fieri poteſt diligentia, inter ſe collatis, excudẽdis, is etiã deliberaret; vtpote, cui inter plurimas ad communẽ ſalutem, & tranquillitatẽ multarum gentiũ, & nationum à ſe gubernandarũ diuinitus datas, & fideliſsimè ſuſceptas curas, vnum pietatis ac religionis puræ ſtudium, præcipuum, & maximum, atque ad omnem publicam rem ſtabiliendam firmiſsimum fundamentum eſſe conſtat. Cui etiam in comperto eſt, aptiſsimam rationem qua ad religionem ſanctiſsimè

mè colendam homines perduci posſint, in diuinorum oraculorum cognitione, eorúmque legitima obſeruatione contineri: ídque ei, & piorum hominum iudiciis & omnium ætatum exemplis confirmatum eſt. Igitur & à doctiſsimis, & peritiſsimis viris, quales in Hiſpaniis quamplurimi ex publicis Academiis, & ex ſacræ religionis Magiſtratibus, cenſores & iudices, atque adeò ex omni Eccleſiaſtico ordine miniſtri conſpiciuntur, ad tantam rem deliberandam adhibitis; communi omnium ſententia confirmatum eſt huiuſmodi Regis conſilium, non tanquam vtile tantùm, ſed etiam veluti planè neceſſarium ac diuinum comprobari, & omnium ſuffragiis poſtulari, omniúmque piorum ſtudio, vt expleretur, orari oportere. Id quod Rex ipſe libentiſsimè ſuſceptum, maturè exſequi atque perficere inſtituit: præſertim verò, cùm eorum omnium, quæ ad eam rem parandam & oportuna, ac etiam neceſſaria erant, magnam copiam apud ſe eſſe intelligeret: ſéque iis viris, qui tanto huic operi & exordiendo, expoliendo, & omnibus ſuis numeris, & partibus abſoluendo præeſſe poſſent, quales ipſe rei literariæ amantiſsimus quamplures continuò fouet, omnino nõ carere cõſpiceret. Tantũ igitur Catholici Regis cõſilio, ſtudio, auctoritate atq. benignitate præſtitum eſt, vt operis huius admiranda moles, maximis rerum difficultatibus ſuperatis, extructa, & ad publicum Catholicæ Eccleſiæ vſum, æternúmq. Chriſtianæ veritatis monumentum, ſtabilita & expoſita denique fuerit: cuius inſpectionẽ, nulli Chriſtianæ pietatis ſtudioſo non gratiſsimam, vtiliſsimámque fore arbitramur; cùm propter eximiam omnis generis charactérum elegantiam, & egregiam optimi & celeberrimi Typographi operam; tum verò maximè propter ſummam integræ, & incorruptæ lectionis perfectionem, quam, præter aſsiduam doctiſsimorum, & linguarum omnium peritiſsimorum hominum diligentiam, variorum quoque & correctiſsimorum exemplarium, Romanorum videlicet, Venetorum, Conſtantinopolitanorum, & Germanorũ collatio nobis præſtitit: Complutenſibus verò potiſsimùm

 hac

hac in parte vsi sumus, quæ quidē à celebratissimo ac pientissimo viro Francisco Ximenio Toletano Archiepiscopo, Hispan. præside summo, S. R. E. Cardinali, magno studio, incredibili sumptu, insigni diligentia, vtilissimóque euentu edita quondam fuerant, & apud doctos homines magno in pretio habita: quæ tamen, quia propter miram eorum paucitatem & raritatem desiderabantur, hoc in opere non modò instaurata, sed multis etiam in partibus aucta, integrata, locupletata, magno etiam appositissimóque rerum & verborum apparatu exornata sunt. Nam præter excellentem formarum, chartæ, & characterum præstantiam: integras etiam Chaldaicas, in veteri testamento, paraphrases, & Syriacæ, in nouo, lectionis libros, eosdémque diligenti studio & censura examinatos, & commoda latinarum interpretationum copia instructos, opus hoc Complutensibus Bibliis addit; &, quod ad lectionis & sententiarum distinctionem, explicationémque plurimùm confert, accentus omnes, Hebraicósque apices, (quos nunquam perire Christus patietur) diligentissimè obseruatos adiungit. Insignem præterea rerum & verborum supellectilem aliàs variis codicibus dispersam, hoc vnum opus continet, quæ magis vsu percipi, quàm oratione indicari possunt. His accedunt variarum, in omnibus linguis, lectionum proposita exempla: quæ quidem quot, & quantos lectoribus fructus allatura sint, nemo facilè æstimare potest. Sunt præterea integra Hebraica Biblia, nouúmque Testamentum Græcum, cum Latinis ad verbum interpretationibus, maiori, quàm vnquam antea, diligentia & sedulitate elaboratis, quæ, præterquam quod ad sententiarum cognoscenda mysteria plurimū adiumenti afferunt, Latinum hominem Hebraicā & Græcam; Græcum verò & Hebraicum Latinam linguam sine præceptore, ac nullo penè negotio docere possunt. Addita præterea sunt oportunis locis difficiliorum verborum Hebraicorum, Græcorum & Syriacorū themata, quas radices Hebræi dicunt. Postremū verò & vtilissimū illud volumen adiungitur, quod, quia multarum, & ad familiares

miliares

miliares diuini verbi explicationes, commodiſsimarum rerum copioſam, ac multiplicem ſuppeditat materiam, SACRORVM LIBRORVM APPARATVM inſcripſimus; quo in opere dictionaria, obſeruationes, arcanorum ſermonum interpretationes, multáque alia cognitu digniſsima continentur. Atq. hæc quidem omnia magnæ ſacrarũ literarum ſtudioſis, vtilitati; magnóq. vſui Catholicæ Eccleſiæ futura à PHILIPPO Catholico Rege curata; eiúsq. tum auctoritate ac dignitate, tum liberalitate Regia expedita, & inſigni rerum omnium diuerſitate ac elegantia inſignita, ad optimum & feliciſsimum exitum, diuinæ prouidentiæ ſummo beneficio, tandẽ perducta ſunt. Etenim tantum opus, quod maximos ſumptus, inſignem artificum diligentiam, exemplarium oportunam copiam, operarum frequentiam aſsiduam, multorúmque iudiciorum ſententias ex variis Europæ partibus collectas, exigebat, ſine præſenti Dei numine & auxilio effici & abſolui non potuit: adeò vt ipſam tot rerum atq. perſonarum vnanimẽ, perpetuam & indefeſſam facultatem, non tam hominũ opera & ſtudio comparatã, quàm diuinitus oblatam & conceſſam fuiſſe palàm ſit fatendum; opúſque ipſum vt argumento & re planè diuinũ eſt, ita etiam vt hoc modo, atq. hoc tẽpore, huius Regis tanto ſtudio ederetur, ex diuino conſilio profectum fuiſſe, dubitandũ minimè ſit: quod quidem vel ex eo cõſtat, quòd Pius V. P. M. qui hodierno die Catholicæ Eccleſiæ pro Chriſto ſanctiſsimè præeſt, vbi hoc præclariſsimũ & vtiliſsimum opus, Regis ſtudio & ſumptu Antuerpiæ inſtitutũ, inchoatúmq. intellexiſſet, miſſo à ſe ad Albanum Ducem, Belgii præfectũ, gratulationis & honoris cauſa, in tantæ victoriæ ab eo reportatæ gratiã, legato, præter alia in mandatis dederit, vt opus ipſum, operíſq. promotores omnes fauſto & grato Sanctitatis ſuæ nomine, nutu, aſſenſu atque auſpiciis, benedictione etiam adiuncta, proſequeretur: qua quidem re nulla alia ſub cælo vel Regi ipſi gratior, vel Regiis hominibus, in eo opere, continuis laboribus, augendo & expoliendo incendendis aut aptior, aut magis accommodata eſſe potuit.

tuit. Quamobrem omnium bonorum, totiúſque felicitatis au-ctori Deo ſumma & eximia gratulatio inprimis facienda eſt, qui Regi, tantis publicarum rerum curis diſtento, & grauiſsi-ſimis negotiis occupato, eam mentem iniecit, vt præter cætera pietatis, prudentiæ, & communis vtilitatis ſtudioſiſsima conſi-lia, quibus abundat; hoc etiam diuini verbi colendi, aſſerendi, atque exornandi ſtudium ad cæteras eius animi dotes addere-tur, atque hac ratione optimè de vniuerſa Chriſtianorum Ec-cleſia mereretur. Deinde etiam communia & aſsidua vota ſunt facienda, vt is erga verbi ſui ſtudium atque legitimum cultum omnibus totius orbis hominibus ſpiritus afferatur; íſque adda-tur & confirmetur animus, qui ad numinis ſui laudem & glo-riam amplificandam, atque ad æternæ ſalutis vſum percipien-dum ſit ipſis aptiſsimus.

EIVSDEM BENEDICTI ARIAE MONTANI ALIA AD LECTOREM PRÆFATIO.

In qua de totius operis vsu, dignitate, & apparatu ex ordine disseritur.

AMPLISSIMOS, & uberrimos fructus, qui ex illustri hoc opere percipientur, Lector, nulla sanè faciliori ratione tibi repræsentare potuimus, quàm si, singulas eius partes, eo quo collocatæ sunt ordine, diligenti explicatione persequeremur. Ita enim fiet, vt nullo prorsus dispendio, sed certa, & compendiaria via ad singula capita, rectà deducaris, & tanto labore, ipse absq; vllo negotio commodè vtaris. Sed quia ex veterum exemplarium cum nostro hoc diligenti collatione, quid alij, qui in eodem opere non mediocrem diligentiam aliàs adhibuerunt (quorum laboribus nihil detrahimus) & quid deinde nos in hac parte præstiterimus, planius, & apertius cognoscetur: Complutensibus Bibliis, quæ communi omnium, penè, doctorum virorum consensu, ex iis omnibus quæ hactenus in lucem prodierunt, potißima, atq; antiquorum idiomatum insigni diuersitate maximè illustrata conspiciuntur, ad vnguem examinatis, & cum nostris hisce, qua fieri poterit, diligentia collatis, quid per nos in nostra hac editione effectum sit, quò res tota clarius pateat, breuiter exponemus. In iis itaque, vt characterum elegantiam, quibus pollent, & ordinem, ac seriem dictionum suis locis dispositarum, missam faciamus: Hebraica veritas puris dictionibus, & clausulis bene distinctis, atq; omnibus, vt par erat, suo ordine collocatis, dilucidè conspicitur. Græcum item contextum ea habent, cui interposita est Latina interpretatio, quæ ad verbum aptè respondet. His additur Vulgata editio, Sancto Hieronymo plerunq; adscripta, quæ inter Hebræum, & Græcum textum medium obtinet locum. Præterea in eorum infima pagina legitur Onkelosii in quinque libros Mosis Chaldaica paraphrasis, cui è regione addita est Latina interpretatio. Opus certè omni laude dignum, & (temporibus illis) satis eruditum, atq; elaboratum. Verum enimuerò, vt nihil est simul & inuentum & perfectum; nonnulla in iis aut omnino desiderantur, aut etiam, si ad doctißimorum monumentorum, quæ hodierno die extant, exactiorem normam reducantur, minus accuratè descripta, atque imperfecta, paßim offenduntur: cùm Latina interpretatio, ob literarum alphabeti frequentem interiectionem, lectorem nonnunquam remoretur: vulgata autem editio Hebraicæ non satis è regione respondeat: nulliq; Hebraici accentus, qui antiquam Musices rationem indicãt, & qui singulas periodos distinguunt, ibi conspiciantur: atque ex Hebraicorum vocabulorum thematis, seu radicibus (quas vocant) quæ ibi ferè consistunt in verbis perfectis, quæ vel ab ipsis Hebraici idiomatis Tyronibus facilè inuestigari poßunt, omißis interim difficilioribus, parum omnino vtilitatis antiquißimæ linguæ studiosis afferãt. Deinde excepta Onkelosii paraphrasi, cuius supra meminimus, cæteri omnes libri παραφραστικῶς versi, partim à Ionathã Vzielis filio in posteriores prophetas, partim à Ioseph Cæco, atq; aliis antiquis auctoribus in reliquos sacræ scripturæ libros, in iis planè desiderantur. Id verò consultò, ob eam potißimùm causam, quòd quædam in Chaldaico textu reperirentur, quæ vel superuacanea, aut etiã apocrypha viderentur, alia etiam nondum latinitate donata essent, factum esse existimatur. Atque hæc quidem omnia Ximenio illi Cardinali excelsi ingenij viro, & de Christiana ecclesia ob eius in ea adiuuanda, atq; omni ex parte exornanda, insignẽ liberalitatẽ optimè merito, correctißimè descripta atq; latina interpretatione aucta, in Christianæ Reip. vtilitatẽ excusa, sacrarũ literarum studiosi iam accepta referrent, nisi supremũ eius fatũ vna die vnaq; hora tantũ virum nobis eripuisset. Quas quidem Chaldaicas paraphrases in Latinum sermonem conuersas, atq; adeo de verbo redditas, & ad fidem tum Hispanorum, tum Venetorum exemplarium summa diligentia castigatas & correctas, in regio hoc opere non desiderari comperies. Eæ verò præter illas, quæ, vt diximus, aliàs in quinque libros Mosis editæ fuerunt, hæ sunt: Historiarum libri qui

qui priores Prophetæ dicuntur: Quindecim posteriorum Prophetarum explanatio: Psalterium, ac Prouerbiorum libri qui vna voce אמת appellantur. Qui omnes, quanta cura, studio, & diligentia & expurgati, & Latini facti fuerint, & res ipsa docet, & nos etiam, suis locis, Deo dante, commodius demonstrabimus. Habent itaque Theologi, & sacrarum linguarum studiosi vetus testamentum: illud quidem Hebraicum, Chaldaicum, Græcum, ac Latinum: Nouum verò Syriacè, Græcè, & Latinè conscriptum. Quibus accedit, in eorum gratiam qui minus in antiquis linguis sunt exercitati, triplex, Latino idiomate, veteris testamenti interpretatio, quæ Hebraicam veritatem, cui cæteræ linguæ se interpretes præbent, ita reddit, vt non mediocrem, sed certè amplißimum fructum ex ea sint reportaturi. Opus procul dubio, omnibus suis partibus absolutum. quod quidem nullis annotationibus magis illustrari potest: cùm in eo, veluti primario, & summæ auctoritatis exemplari, vberrimi quatuor linguarum fontes contineantur. Cætera verò quæ ad veteris testamenti tempora referuntur, eodem idiomatis genere, quo scripta reperiuntur, Græca scilicet, Græcè, & Latina Latinè, diligenter correcta his annexa conspicies. Nouum denique testamentum, quod antehac Græcè tantùm, & Latinè à Christianis legebatur, iam Syriaca (vt diximus) lingua conscriptum, ex optimis quibusq; exemplaribus expressum prodit: idq; duplex: alterum Syriacis, & genuinis characteribus, vt huius idiomatis dignitas suorum characterum forma appositissimè repræsentata, &, vt par est, ornata, apud nos perpetuò conseruaretur: alterum verò in infima margine, ceu limbus in extrema veste, Hebraicis literis, & omnibus suis punctis, & numeris constans huc etiam accessit; vt iis qui in Hebraica, quàm in Syriaca lingua exercitatiores sunt, hac ratione consuleretur. Ne verò Hebraici, aut Syriaci idiomatis ignari, nobilißimæ huius linguæ fructu carerent, Latina interpretatio, summa fide, & diligentia adhibita est à Guidone Fabritio Boderiano, viro de quouis linguarum genere optimè merito, & ecclesiasticæ disciplinæ studiosißimo, qui & hanc suam interpretationem summo studio elaboratam, atq; adeo se ipsum vnà cum fratre Hebraicæ linguæ peritißimo, nulla patriæ, affinium, domesticorum, ac denique priuatæ vtilitatis habita ratione, alacri promptoq; animo obtulit. Ne verò quidquam, quod ad regij planè operis splendorem pertinere videbatur, prætermissum existimes: singulæ tabulæ, ære artificiosè celatæ, suis locis insertæ sunt. quibus, tabulis singulorum textuum, ac diuinorum mysteriorum, quæ sub eis latent, explicatio, licet exiguo loco contenta, longo tamen ac diuino prorsus argumento tractatur; vt studiosus quisque animaduertere poterit. In summa nihil omnino ad dignitatem, ac amplissimum tanti operis ornamentum desiderari potest, quod huc non accesserit: ita vt verè regium sit, & regiæ munificentiæ, ac liberalitatis specimen præ se ferat. Denique vt præclarissimum hoc munus, quod Christianæ Reip. exhibetur, omni ex parte auctum, atq; illustratum prodiret, nihilq; in eo planè desideraretur, quod ad sacros vsus pertinere posse existimetur; postrema ea volumina librorum calci subiecimus, quæ ex multiplici, quam suppeditare possunt, rerũ & verborum copia, APPARATVS SACER, *à nobis inscripta sunt. In iis singularum linguarum varias lectiones, quæ vel ad Grammaticam rationem, vt in Hebraicis dictionibus plerunque, aut etiam ad ipsius sententiæ explicationem pertinent, vt in cæteris linguis, veluti in refertissimo promptuario, reperies. Quæ quidem inter se collatæ, quantum vtilitatis allaturæ sint, deprehendent ipsarum studiosi. eas certè ex optimis quibusque, & non solùm nostro, verumetiam multorum doctorum suffragio approbatissimis exemplaribus, quæ ad manus nostras peruenerunt, non sine labore, desumpsimus. Quibus addo quatuor Grammaticæ artis tractatus, vniuscuiusque scilicet ex quadruplici antiquissimarum linguarum genere, Hebrææ, nempe, Chaldææ, Syriacæ, & Græcæ suum. His autem, quatuor etiam Dictionaria sacræ lectioni perutilia annexa sunt. Atque hæc quidem in priore Apparatus parte habentur. In posteriore verò, rerum in sacra potissimùm lectione necessariarum non pœnitenda tibi supellex exhibetur. Primò enim sese offert liber Idiotismorum, qui quidem in Hebraica lingua satis frequentes occurrunt: isq; rerum copia, & varietate ita insignis, vt quidquid ad Hebraicam, aut etiam Latinam lectionem de verbo redditam spectare videtur, abundè tibi præbeat. Præterea duos libros*

libros reperies: quorum alter, eo quòd rerum ferè omnium naturas, actionésque subindicet, & sermonem ex rebus ipsis natum exponat, De arcano sermone inscriptus est. Alter verò quo pars illa significationis tractatur, quæ gestu, atque habitu instituitur, Actionis nomen sortitus est. Sed quia cuiuis patet, tum ad res explicandas, tum etiam ad certam rerum veritatem indagandam, ac tandem etiam constituendam, ex locorum, temporúmque ratione, & ponderum, ac mensurarum exacta cognitione plurimum lucis, & delectationis accedere: omnia Geographiæ, & Topographiæ præcepta, quæ quidem ad sacrarum lectionum explicationem satis esse possunt, ab ipsis sacris descriptionibus, & annotationibus excerpta, duobus libris prosecuti sumus. Temporis deinde, ac ætatis illius, quæ iam inde à condito orbe ad Christum vsque longa serie effluxerat, exquisitæ, certam quandam, ac breuem rationem tradidimus. Sub finem, ponderum æstimationem diligenter examinatam, ac sacræ architecturæ præceptionibus, atque exemplis iucundis omnino, & dignis quæ ab omnibus perdiscantur, concinnè exornatam exhibemus. quibus nihil ad arcanos & occultos diuinorum oraculorum sensus explicandos, aut aptius, aut magis accommodatum requiri, aut desiderari potest. Nulla enim ratione vnquam fiet, vt veram cognitionem earum historiarum, quas hic egregiè cælatas, aptéque, & appositè, vt supra admonuimus, suo loco collocatas, conspicies, sub ipsis imaginibus absconditam, & quodammodo (vt ita dicam) latentem, quis rectè assequatur, nisi prius artificiosa, ac diuina planè imaginum structura ei cognita, ac perspecta sit. Index denique his omnibus additus est; breuis ille quidem; sed sua præstantia, insignique vtilitate, quod satis est, prolixus. In eo enim non singula tantùm verba, verùmetiam omnia in locos communes redacta & copiosissimæ sacrorum locorum concordantiæ (quas vocant) in cōpendium redactæ, magno labore Lectorem subleuabunt. Ne verò quidquam antiquissimæ linguæ tyrones ab incœpto dimoueret, quinimo, vt ad eius purissimos fontes amplius eis pateret aditus; non sine doctissimorum, ac piissimorum virorum limato, subtiliq; iudicio effecimus, vt Hebraica Biblia integra cum Latina interpretatione, in qua verbum verbo redditur, separatim excusa, Octauum in regio hoc opere tomum complerent. Quæ in parte perficienda, & pro operis dignitate exornanda, quantum laboris, studij, ac diligentiæ adhibitum sit, & res ipsa clarè docere poterit, & nos in eius præfatione, Deo iuuante, apertè demonstrabimus. Nam præter versus qui versibus, & verba quæ verbis respondent, atque alia aliis ita cohærent, vt absque vllo negotio Hebræa & Latina simul legi, & conferri possint: interpretatio Latina Pagnini apposita est; quæ quidem interdum in marginem reiecta, aliam commodiorem omnino substituimus, vt durior plerunque Latina interpretatio ipsam Hebraicæ phrasis veritatem aptius exprimeret: quod facilè animaduertent qui diligentius ambas conferent. Isq; tomus nobis aptissimus omnino visus est, cui, maiori cum fructu, & vtilitate, quàm in superioribus, Hebræorum vocabulorum themata insererentur. In ipsis autem radicibus annotandis, potissimarum sanè, ac difficillimarum certus delectus in studiosorum gratiam habitus est. faciliores verò suis locis collocauimus. Hæc ferè sunt, Lector, quorum te admonitum volumus, vt apparatissimo, atque amplissimo hoc opere, quod in totius Christianæ Reip. gratiam prodit, commodissimè vtaris. neque enim de eius vtilitate nobis hoc loco pluribus propositum est dicere: quippe quòd eius præstantiam ne eloquentissimus quidem orator, vt par est, copiosissima oratione consequi possit. Sed quid in hac parte præstitum sit, si ei operam dabis, ex te ipse verè cognosces. Id enim, bona omnium venia, liberè ausim affirmare, nullum vnquam ex Typographica arte tantum adeóque insigne beneficium in Christianam Remp. fuisse collatum. si enim operis ipsius magnitudinem, splendorem & dignitatem attentè considerabis, Lector, quid prius, aut etiam quid magis admirari debeas, haud facilè scies. Te enim tot idiomatum diuersitas, fideles vbique interpretationes, characterum præstantia, tabularum elegantia, ac denique totus hic præstantissimus Apparatus ita oculos atq; animum tenebit tuum, vt verè dicas, tanti huius muneris, Deo Opt. Max. cuius ope, & auxilio inchoatum, ac denique non sine manifesto ac summo eius fauore, & singulari beneficio ad optatissimum finem tandem

*** *aliquan-*

aliquando perductum est; mox etiam doctissimis ac vigilantissimis viris quorum opera & industria tibi, quale est, exhibetur, ingentes & nunquam intermorituras gratias esse habendas.

VOS ITAQVE ARCHITECTI, PONDERVM, AC MENSVRARVM PERITI, ARITHMETICI, HEBRÆÆ, CHALDÆÆ, GRAECÆ, SYRIACÆ, ET LATINÆ LINGVAE STVDIOSI; VOS DENIQVE ERVDITISSIMI THEOLOGI, QVICQVID IN AVREO AC PLANE DIVINO HOC MVNERE VOBIS EXHIBETVR, ID TOTVM PHILIPPI REGIS POTENTISSIMI, AC DE RE LITERARIA OPTIME MERITI, CVIVS MANDATO NOS PRO EIVS ERGA LITERATOS HOMINES STVDIO, AC AMORE HVIC TANTO OPERI PRÆFVIMVS, INSIGNI PIETATI, FLAGRANTI SACRARVM LITERARVM DESIDERIO, MAGNIFICENTISSIMIS SVMPTIBVS, AMPLISSIMÆ MVNIFICENTIÆ, VEREQVE PRINCIPE HOMINE DIGNÆ LIBERALITATI ACCEPTVM REFERTE. DENIQVE NE SOLVM LITERATORVM TVRBA, QVÆ HODIERNO DIE EXTAT, VERVMETIAM POSTERI TANTORVM LABORVM, AC VIGILIARVM, INGENIO PRÆSTANTIBVS, ET ERVDITIONE PERFECTA HOMINIBVS, QVI, QVANTVM LABORIS ET OPERAE, IN SACRATISSIMO HOC OPERE IMPENDERINT, ET RES IPSA DOCET ET CHRISTIANA RESPVBLICA ABVNDE COGNOSCET, DEBITVM HONOREM, AC OPTIMO IVRE DEBITAS TANTI BENEFICII GRATIAS AGANT. (NIHIL ENIM MAIORI DIGNVM ET COMMENDATIONE, ET MEMORIA, ET SEMPITERNA GLORIA IN INFINITA POSTERITATE AB ILLIS EXPECTARI POTERAT) EORVM NOMINA ET COGNOMINA PERPETVVM LABORIS, OPERÆ, STVDII, DILIGENTIÆ, ERVDITIONIS, DOCTRINÆ, ANIMIQVE AD CHRISTIANAM REMPVBLICAM PRO VIRIBVS IVVANDAM ADMODVM PROPENSI, CLARVM ET ILLVSTRE TESTIMONIVM HOC LOCO ADSCRIBI CVRAVIMVS.

Itaque, ne quamplurimos Hispanos, Italos, & Gallos, qui nos sua ope, & auxilio plurimùm iuuerunt, hoc loco referamus: eos tantùm recensebimus, qui ab ipso operis initio ad finem vsque, tum in eo parando, describendo, vertendo, adornando, immutando, aut corrigendo multum laboris, operæ, ac diligentiæ adhibuerunt. ex quorum numero, CHRISTOPHORI PLANTINI *viri de Typographica arte, qua cæteræ omnes illustrantur & viuunt, optimè meriti, summam ingenij dexteritatem, admirabilem prudentiam, sedulam operam, infinitos labores, ac denique omnibus in rebus insignem diligentiam, nemo satis admirari, ac dignis laudibus extollere potest. nec est, Lector, quod pluribus hac de re tecum agam: res enim per se ipsa loquitur. Non solùm enim infinita, tum veterum, tum etiam recentiorum, in omni artium, & scientiarum genere volumina, quæ ab eius prælo in totius Christianæ Reip. gratiam continuò prodeunt, quàm mirificè is rem literariam augeat, amplificet, & exornet, literatis omnibus fidem faciunt: verùmetiam præstantissimus hic sacrosanctæ Theologiæ, & antiquissimarum linguarum Thesaurus, quonam ille sua industria & labore in adiuuanda Rep. sit animo, & huius, & futuri seculi hominibus luculentissimum erit testimonium.*

Maximam verò partẽ eorum, quæ hic diligenter correcta, exornata, perpolita & elaborata sunt, FRANCISCI RAPHELINGII, *quem sibi generum Plantinus adsciuit, summæ industriæ, incredibili diligentiæ, continuæ sedulitati, perspicaci ingenio, & præstanti iudicio, acceptam referre debes. Te enim Lector iudicem appello, vt ex operis ipsius magnitudine, præstantia, & dignitate tute æstimes quot & quales fuerint huius viri labores, & quàm insignis antiquarum linguarum peritiæ; qua, meo quidem iudicio, nemini suo iure cedit. Amplissimus enim hic scientiarum, & linguarum Thesaurus se, huius viri ope, & industria ita vt vides, correctissimum in lucem prodiisse, sua raritate & excellentia apertè testatur.*

GVIDONEM FABRICIVM, *cuius suprà meminimus, tum genere, tum ob præclaras animi dotes, verè nobilem, atque inter clarißimos Galliæ Poëtas non immeritò connumerandum, Catholicæ Ecclesiæ, ac religionis Christianæ studiosissimum, Hebraici idiomatis peritißimum, atque adeo Syriacæ linguæ insigni cognitione ornatum, (quod quidem vel ex ipsa Noui Testamenti Syriaci latina interpretatione apertè cognosci potest) non est quod meis verbis hoc loco commendem: eius quippe insignis eruditio, & opera, qua nos in hoc opere mirificè iuuit, ipsa per se satis prædicant à studiosis omnibus huic viro plurimùm deberi.*

NICOLAVM FABRICIVM *Guidonis fratrem, in antiquis, ac potißimùm in Hebraica lingua non infeliciter versatum, qui sua diligentia & continuis laboribus, in hoc opere transcribendo, interpretando & corrigendo inter cæteros nobis etiam adiumento fuit, huic catalogo meritò inserendum duximus.*

In primis autem sacrarum literarum studiosi, AVGVSTINO HVNNÆO, & CORNELIO GOVDANO, *duobus Louaniensis Gymnasij luminibus, sacræ Theologiæ Doctoribus, & publicis professoribus, ac toti rei literariæ addictißimis, ingentes habeant gratias. his enim propter insignem eruditionem, & sacrarum linguarum non vulgarem cognitionem, optimi Regis mandato, hoc opus euoluendum, ac diligenter examinandum, à Louaniensi Academia commissum est. Qui quidem, quo sunt felici ingenio, & maturo, & ad grauißimas quasq; res apto iudicio (adhibito ad eam rem* IOANNE HARLEMIO *sacræ Theologiæ Licentiato, in omni linguarum genere exercitatissimo, S. Scripturæ & Hebraicæ linguæ apud Louanienses in Societate Iesu professore) suo munere, vt à tantis viris expectari poterat, cum summa laude perfuncti sunt: atque, hac quidem in parte, ipsorum decretum, pro ea, quam obtinent, auctoritate, interpositum est.*

De me autem, ac de meo labore & industria (quantulacumq; ea est) nihil profiteor. Hoc tamen vnum non reticebo: me, scilicet, continuò immortales Deo gratias agere, quòd decem idiomatum cognitionem pro sua clementia & benignitate, mihi impertitus sit. Quorum idiomatum gratia, (cùm sapientißimo, & potentissimo Regi nostro, eiusq; à Consiliis amplißimis viris, ingratus non sim,) dum plerique grauißimi ac doctissimi viri in Hispania, publicis muneribus, pro sua quisque doctrina, & dignitate funguntur: mihi, in hac mea peregrinatione, tantum munus demandatum est. In quo quidem, qua ratione sim versatus, aliorum esto iudicium.

AT, NE ERGA EOS, *qui in transmittendis ad nos correctissimis exemplaribus, aut etiam nobis suo consilio, ope & industria in hoc opere adfuerunt, ingrati animi vitio laborare videamur: atque, vt tuo, Lector, desiderio, hac etiam in parte abundè satisfaciamus; nomina præstantissimorum quorundam virorum, qui egregiam operam nobiscum consumpserunt, & quibus non parum debent sacrarum literarum studiosi, hoc loco cæteris adiecimus. Inter quos* CARDINALI SPINOSÆ, *Regij, in Hispaniis summi consilij, & sanctæ Inquisitionis Præsidi Amplissimo, non paruæ sunt habendæ gratiæ. eius enim consilio & fauore, conuocatis etiam ad eam rem præstãtißimis viris, Regiq; à Consiliis, Rex noster optimus & sapientissimus, præstantissima hæc Biblia inchoari, & ad finem perduci voluit.*

COMPLVTENSI ACADEMIÆ *multùm debent literati homines. Illa enim, duobus & quadraginta Theologiæ Doctoribus vndique collectis, suo suffragio Regis institutum velut sanctissimum comprobauit.*

Nec vero GRANVELLANVS CARDINALIS *Amplissimus hoc loco nobis defuit: pro eo enim quo erga rem literariam, ac potissimùm sacrosanctæ Theologiæ studia est propenso animo, Bibliorum Græcorum exemplaria, suis impensis ad Vaticanorum fidem descripta, ac diligentissimè collata, ad nos oportunè transmisit.*

Nec possum, Lector, SIRLETI *etiam* CARDINALIS *operam, laborem, industriam, ac doctrinam propè singularem tibi non vehementer commendare. Is enim, præter grauissimas occupationes, quibus Amplissimus & sacratissimus Cardinalium ordo distineri solet, animum*

mum ad sacrarum literarum studia ita conuertit, vt iam Theologorum labor in perquirendis sacrorum voluminum variis lectionibus, magna ex parte sit subleuatus: tanta enim industria & iudicio eas collegit, & quas sequi, & quas reiicere oporteat, ita doctè admonuit, vt meritò tanti beneficij immortales gratias amplissimo huic viro habere debeas.

IOANNES REGLA *felicissimæ memoriæ Caroli Quinti Cæsaris Inuictissimi Confessor (quem vocant) instituti Hieronymiani apud Hispanos suam hac etiam in parte præstitit operam.*

PETRVS SERRANVS *Cordubensis, in Complutensi Academia Theologiæ Doctor,* F. LVDOVICVS STRADA *Theologus Abulensis,* AMBROSIVS MORVS *Cordubēsis omni disciplinarum genere ornatus, &* GABRIEL ZAYAS *regiorum (quos vocant) Statuum à secretis, suis votis, & diligenti procuratione, vt hoc opus quale est, in lucem prodiret, pro viribus effecerunt.*

Ab ANDREA MASIO *viro à Consiliis, & secretis Ducis Cliuiæ, plerisque valde doctis annotationibus, & Chaldaica Paraphrasi in priores Prophetas, Psalmos, Ecclesiasten, & Ruth, ope Hispani exemplaris à se Romæ inuenti, &, quod maximum est, Dictionario Syriaco cum eiusdem idiomatis doctissima Grammatica aucti sumus. summam certè cōmendationem præstantissimus & antiquarum linguarum peritissimus hic vir apud omnes studiosos meretur.*

Est etiam nobis à CLEMENTE ANGLO *Philosophiæ, & Medicinæ Doctore, qui in hisce regionibus propter Christianam religionem exulat, exhibitum Pentateuchi Græci, ex Thomæ Mori Bibliotheca elegantissimum exemplar.*

His autem omnibus addo GVLIELMVM CANTERVM, *virum præter generis nobilitatem, & rei familiaris amplitudinem, in Græcis, & Latinis literis feliciter versatum, reiq́ publicæ studiosissimum, atque adeo de hoc opere omni ex parte benemeritum.*

Detulimus & nos ex Complutensi Bibliotheca posteriorum Prophetarum Paraphrasim Latinam ex Chaldaica factam: Atque adeo ex nostra antiquissimum exemplar posteriorum Prophetarum Hebraicè, & Chaldaicè scriptum.

CHRISTOPHORVS PLANTINVS *habuit penes se Complutensia Bibliorum exemplaria excusa. Præterea Veneta, Hebraica, Chaldaica, & Græca, & Germanica Hebræa, & alia suis typis aliàs impressa: deinde Græca omnia, quæ quidem in Galliis, & Germania extant celeberrima.*

DANIEL BOMBERGVS *pius & doctus vir, & paterni tum nominis, tum ingenij hæres, Noui Testamenti antiquissimū exemplar Syriacum Colonia Agrippina ad nos attulit. quod quidem magno nobis fuit vsui, & commodo. Id enim contulimus cum ijs nostris, quæ Ferdinandi optimi ac piissimi Imperatoris beneficio, paucos ante annos cum Latina Ecclesia communicata fuerant.*

Itaque iam ex te ipse, Lector, facilè potes conijcere, quale & quantum munus tibi offeratur: cùm ad id parandum tot, & tam insignium virorum industria, & singularis, qua præditi sunt, doctrina accesserit. Superest tantùm, vt omnes vno ore à Deo Opt. Max. continuis precibus expostulemus, vt Christiana Resp. cuius vtilitati omnes hi labores consecrati sunt, tanto hoc munere, quàm fieri potest diutissimè ac felicissimè fruatur. Vale. Datum Antuerpiæ. X. CAL. SEXTILES. CIↃ IↃ LXXI.

PHILIPPVS II. HISPANIARVM REX FERDINANDO ALBÆ DVCI, SVO APVD BELGAS PRAEFECTO,

Affini charissimo S.

NON es nescius, vt opinor, quantã Catholica Ecclesia perceperit vtilitatem ex præstantissimo illo Bibliorum trilinguiũ opere, Francisci Ximenij Cardinalis, atq. Archiepiscopi, dum viueret, Toletani singulari industria, & maximis sumptibus, iã ante multos annos Compluti excuso. Vix enim dici potest quam gratiam inierit, & quantã apud omnes sacrarum literarum studiosos præ cæteris auctoritatem obtinuerit. quod quidẽ vel ex eo apertè cognosci potest, quòd in tota passim Europa id ita feliciter distractũ est, vt hodierno die, non modò non venale alicubi exhibeatur, sed vt ne vnus quidem illorum apud quos est, vt eo careat, aliquo pretio adduci possit. Ea quippe rerum pretiosarum solet esse raritas. Qua quidem ex re non minimũ rei literariæ incommodum afferri palàm est. Infinitos enim esse quorum studia, eo quòd tanto thesauro carent, retardantur, nemo est qui dubitet. Quamobrem cùm à Christophoro Plantino ciue Antuerpiensi, de arte Typographica, vt accepimus, benemerito, opus Complutensi illi simile, aut illo etiam maius & elegantius parari intellexerimus, eiusque rei magnitudini hominis tum industriam, tum etiam diligentiam sufficere posse cognouerimus: ad Regiæ dignitatis, quam cælestis Maiestatis beneficio obtinemus, præcipuas curas maximè pertinere existimauimus, hac quoq. in parte, Christianæ Reip. non deesse. Re igitur cum supremi nostri & sanctæ Inquisitionis Consilij Præside, atq. aliis compluribus viris, quorum erga Deum pietatem, & erga nos fidem, & sacrarum literarum insignem peritiam iam diu cognitam perspectámque habemus, communicata; & nostro hoc consilio non solùm omnium suffragiis valde comprobato, verùm etiã summè collaudato: Deo nos opus gratissimum, Christianæ verò Reip. vtilissimum facturos existimauimus, si vt præstantissima ea Biblia linguarum diuersitate, characterum elegantia, ac omni denique ornatu & splẽdore illustrata in lucem prodirent, efficeremus, ac piis eius viri conatibus nostro auxilio & auctoritate adessemus. Vt igitur consilium hoc nostrum ad eum, quem optamus, finem perducatur: ex eorum sententia, qui à nobis ad hanc deliberationem adhibiti sunt, Benedicto Ariæ Montano Doctori Theologo ex aulicis & sacerdotibus nostris, cuius linguarum ferè omnium opportunam cognitionem, & bonarum omnium artium ac disciplinarum non vulgarẽ peritiam, atque adeo insignẽ morũ probitatem nobis abundãti exemplo, atque tibi omnibus his nominibus noto perspectã habemus, eius negotij executionẽ cõmisimus. Eum itaq. in istas regiones quibus tu nostro nomine præes, missum & auctoritate nostra communitum & nostro instructum consilio, vt ex diplomate quod ei dedimus, atq. ex ipso abundè cognosces, pro eo quo es erga religionẽ Christianam studio, atque erga nos reuerentia, & humaniter, & honorificè à te exceptum iri confidimus. Gratam certè nobis rem feceris, si, in iis quæ ad totius operis procurationem & incrementum, ipsiúsque Montani commoditatem, aut etiam amplitudinem pertinebunt, ei non deeris. Simulac igitur ex hisce literis nostris totius nostri consilij rationem acceperis; Plantino quo loci fueris accersito, eíque hac de re, voluntate nostra, præter eas quas ad eum dedimus literas, per te coràm exposita, vt omnem operam & sedulitatem in toto hoc opere adhibeat, nostro nomine commendabis. Literas præterea ad Antuerpiẽsem Magistratum dabis, quibus, vt eo, quo decet, honore ipsum Montanum veluti ex familia nostra hominem excipiant, eiúsq. procurationem, quo ad fieri poterit, commen-

commendatam habeant nostro etiam nomine significabis. Spes certè nos magna fouet, fore, vt hoc Christianæ Reip. adeo necessarium opus ad eum, quem speramus exitum feliciter, diuina fauente clementia, tandem aliquando perducatur, si tu, vt confidimus, quam in rebus nostris vigilantiam & curam ponere solitus es, hac etiam in parte adhibebis. Vale. Datum Madriti VIII. Cal. April. M. D. LXVIII.

EGO REX

Çayas.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX HISPANIARVM, VTRIVSQVE SICILIAE, HIERVSALEM, &c.

Fideli nobis dilecto Christophoro Plantino Typographo Antuerpiensi.

FIDELIS *nobis dilecte, Ex literis à Caya datis, intellexisse te arbitramur, quantum nobis Bibliorum quinquelinguium, quæ ad Complutensis exemplaris formam excudere paras, & characteres ipsi, & specimen omne placuerit, quamq; vehementer consilium istud, inceptumq; tuum, ob communem Catholicæ Ecclesiæ vtilitatem fuerit etiam probatum, dignumq; iudicatum, quod auctoritate dignitatéque nostra, atque omni opportuno subsidio prosequeremur, cùm officij, studijq; nostri sit, diuinas res, & quæ ad veram pietatem, Catholicamq; Ecclesiam pertineant, inprimis procurare, promouere, & tueri. Quamobrem Benedictũ Ariam Montanum, Doctorem Theologum, ex aulæ nostræ sacerdotibus istuc cum literis, & commoda, ad eam administrandã rem, facultate, legare decreuimus. Vbi igitur consilij nostri rationem ex Albano Duce (qui nostro nomine, & belli et pacis rebus in istis regionibus nostris præest) atque ex ipsius Benedicti expositione cognoueris, gratissimum sanè nobis, atque ista tua in nos reuerentia et fide dignum officium feceris, si ad sacros libros, illis linguis et characteribus excudendos, omni diligentia atque opera perquam maturè accingaris, remq; ipsam ad eum, quem speramus, exitum perducas. Aderit tibi nostro nomine atque auctoritate ipse Benedictus Arias, cui cùm et Theologiæ facultatis, et linguarum non vulgarem peritiam esse cognouerimus, id curæ atque oneris imposuimus (homini aliâs ex familia auláque nostra, atque satis spectatæ erga nos fidei) vt te in ea re quàm plurimùm, tum consilio atque opera, tum etiam recognoscendo opere ipso adiuuet. tibi autem voluntatem nostram obseruandam proponimus, nequid, videlicet, hac in adornanda atque expedienda impressione, præter eius Montani cognitionem sententiamq; fiat. Nam præterquam quod id operis ipsius magnitudo, grauitas, et dignitas, atque vniuersæ Christianæ religionis vsus postulat, nostræ etiam, de eo opere ornando atque amplificando, voluntati satisfiet. Et ea re, nos ad omnem honestam, opportunámque causam tuam, benignè paratos reddes. Datum Madriti, Octauo Cal. April.* M. D. LXVIII.

Philippus.

Gab:de Çayas.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX HISPANIARVM, VTRIVSQVE SICILIÆ, HIERVSALEM, &c.

Venerabilibus deuotis nobis dilectis Rectori, Decanis, ac Doctoribus filiæ noſtræ Vniuerſitatis Louanienſis.

VENERABILES deuoti nobis dilecti, Benedictus Arias Montanus Doctor Theologus, Capellanus, & familiaris noſter, certiores nos per epiſtolam fecit, & ſe à vobis gratè, ac liberaliter exceptum, & noſtrũ de imprimendis, ad publicam vtilitatem, quinquelinguibus Bibliis, conſilium (cuius rei cauſa ille iſtuc venerat) vehementer probatum, laudatumque fuiſſe; vtpote, quibus ex ſacrarum diſciplinarum cognitione, & perpetuo religionis Catholicæ ſtudio, horum etiam Bibliorum ſumma vtilitas, & maxima ad totius Catholicæ Eccleſiæ vſum commoditas explorata ſit; cuius quidem Eccleſiæ omni ex parte iuuandæ, ſumma atque optima cura nos præcipuè tangimur. Idẽ etiam Benedictus ſibi, ab iſtius Academiæ Theologis operam, ſedulitatem, & omne, ad hanc, quam molimur, impreſſionem, opportunum officium, vltro ac libenter oblata, promiſſaque eſſe, narrauit, atque ea in re, veſtrum erga ſacroſanctam religionem, ergaque nos eximium ſtudium, & ſingularem fidem, plurimùm commendans: quantum etiam ſibi iſtius Vniuerſitatis pietas, ordo, decor, diſciplina, exercitatio, denique vniuerſa ratiò placuerit, ſignificauit. Quæ quidem omnia, etſi ex diuturna veſtrarum rerum obſeruatione, & notitia nobis perſpecta iam pridem ſunt; tamẽ eius teſtimonio cognouiſſe gratum fuit, cuius erga religionem ſtudium, & erga nos fides, cum non vulgari bonarum literarum peritia, probata ſunt. Placuit igitur nobis, has ad vos literas dare, quibus ea, quæ ille de vobis, de officiis, ſtudiiſq. veſtris, ac de integra iſtius inſignis Vniuerſitatis re, ſcripſerit, iucunda fuiſſe teſtemur, atque oblata à vobis ad dictorum Bibliorum commodiſſimam expeditionem omnia conſilij, operæ, ac ſedulitatis officia, præter publicam Eccleſiaſticæ rei (quæ in hoc opere agitur, & vobis communis quoque eſſe debet) curam, fidelis etiam nos obſequij, & diligentis ſtudij nomine, inter alia veſtra, quæ iam conſtant, quæque porro expectantur, peculiariter acceptũ iri confirmemus. Si quid præterea in priuata eiuſdem Montani cauſa à vobis præſtitum fuerit, id etiam pergratum nobis fore recipimus; quòd illum, tum ob alia, tum ob ſpectatam in nos fidem, & grata obſequia, diligamus. Datum Madriti, XVIII. Cal. Septembris. M. D. LXVIII.

Philippus.

Gab:de Çayas.

שער בית יי הקדמוני

חמשה
חומשי
תורה:

תרגום על אורייתא

ΠΕΝΤΑΤΕΥΧΟΣ·

QVINQVE LIBRI
MOYSI.

פַּלְגֵי מַיִם לֶב־מֶלֶךְ בְּיַד־יְהוָה
עַל־כָּל־אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יַטֶּנּוּ׃

1 בראשית ברא אלהים את השמים ואת
2 הארץ: והארץ היתה תהו ובהו וחשך
על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על-
3 פני המים: ויאמר אלהים יהי אור
4 ויהי אור: וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל
5 אלהים בין האור ובין החשך: ויקרא אלהים לאור
יום ולחשך קרא לילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד:
6 ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל
7 בין מים למים: ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין
המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע
8 ויהי כן: ויקרא אלהים לרקיע שמים ויהי ערב
9 ויהי בקר יום שני: ויאמר אלהים יקוו המים
מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה ויהי
10 כן: ויקרא אלהים ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא
11 ימים וירא אלהים כי טוב: ויאמר אלהים תדשא
הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו
12 אשר זרעו בו על הארץ ויהי כן: ותוצא הארץ דשא
עשב מזריע זרע למינהו ועץ עשה פרי אשר זרעו בו
13 למינהו וירא אלהים כי טוב: ויהי ערב ויהי בקר
14 יום שלישי: ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע
השמים להבדיל בין היום ובין הלילה והיו לאתת
15 ולמועדים ולימים ושנים: והיו למאורת ברקיע
16 השמים להאיר על הארץ ויהי כן: ויעש אלהים
את שני המארת הגדלים את המאור הגדל לממשלת
היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה ואת
17 הכוכבים: ויתן אתם אלהים ברקיע השמים להאיר
18 על הארץ: ולמשל ביום ובלילה ולהבדיל בין האור
19 ובין החשך וירא אלהים כי טוב: ויהי ערב ויהי
20 בקר יום רביעי: ויאמר אלהים ישרצו המים שרץ
נפש חיה ועוף יעופף על הארץ על פני רקיע השמים:

CAPVT PRIMVM.

1 IN principio creauit Deus cæ-
2 lum & terra. * Terra autem
A erat inanis & vacua: & tene-
bræ erant ſuper facie abyſsi: Heb.11.a
& ſpiritus Dei ferebatur ſu- Pſal.32. Hie.10.b
3 per aquas. * Dixitq; Deus, Fiat lux. Et facta eſt
4 lux. * Et vidit Deus lucem quòd eſſet bona: &
5 diuiſit lucem à tenebris. * Appellauitq; lucem
diem; & tenebras nocte. Factumq; eſt veſpere
6 & mane dies vnus. * Dixit quoque Deus, Fiat
firmamentũ in medio aquarum; & diuidat a-
7 quas ab aquis. * Et fecit Deus firmamentum,
diuiſitq; aquas quæ erant ſub firmamento, ab
his quæ erant ſuper firmamentũ. Et factum eſt
8 ita. * Vocauitq; Deus firmamentũ, cælum: &
factum eſt veſpere, & mane dies ſecundus.
9 * Dixit verò Deus, Congregentur aquæ quæ
ſub cęlo ſunt, in locum vnum: & appareat ari-
10 da. Et factum eſt ita. * Et vocauit Deus aridã,
terram: congregationeſq; aquarum appellauit
11 maria. Et vidit Deus quòd eſſet bonum. * Et
B ait, Germinet terra herbã virentem & facien-
tem ſemen; & lignum pomiferũ faciens fructũ
iuxta genus ſuum, cuius ſemen in ſemetipſo ſit
12 ſuper terram. Et factũ eſt ita. * Et protulit terra
herbam virentẽ, & facientẽ ſemen iuxta genus
ſuũ; lignumq; faciens fructũ, & habens vnum-
quodq; ſementem ſecundũ ſpeciem ſuam. Et
13 vidit Deus quòd eſſet bonum. * Et factum eſt
14 veſpere & mane dies tertius. * Dixit autẽ Deus,
Fiant luminaria in firmamento cæli; & diui- Pſa.135.
dant diem ac noctẽ; & ſint in ſigna & tẽpora
15 & dies & annos: * Vt luceãt in firmamẽto cæli,
16 & illuminent terrã. Et factum eſt ita. * Fecitq;
Deus duo luminaria magna: luminare maius,
vt præeſſet diei: & luminare minus, vt pręeſſet
17 nocti: & ſtellas. * Et poſuit eas Deus in firma-
18 mẽto cæli, vt lucerẽt ſuper terrã: * Et pręeſſent
diei ac nocti; & diuiderent lucem ac tenebras.
19 Et vidit Deus quòd eſſet bonũ. * Et factum eſt
20 veſpere, & mane dies quartus. * Dixit etiam
Deus, Producant aquæ reptile animæ viuentis,
& volatile ſuper terram ſub firmamento cæli.

תרגום אונקלוס

בקדמין ברא ייי ית שמיא וית ארעא: 2 וארעא הות צדיא ורקניא וחשוכא על אפי תהומא ורוחא דייי מנשבא על
אפי מיא: 3 ואמר ייי יהא נהורא והוה נהורא: 4 וחזא ייי ית נהורא ארי טב ואפרש ייי בין נהורא ובין
חשוכא: 5 וקרא ייי לנהורא יומא ולחשוכא קרא ליליא והוה רמש והוה צפר יומא חד: 6 ואמר ייי יהא רקיעא במציעות מיא
ויהא מפרש בין מיא למיא: 7 ועבד ייי ית רקיעא ואפרש בין מיא דמלרע לרקיעא ובין מיא דמלעל לרקיעא והוה כן: 8 וקרא ייי
לרקיעא שמיא והוה רמש והוה צפר יום תנין: 9 ואמר ייי יתכנשון מיא מתחות שמיא לאתר חד ותתחזי יבשתא והוה כן: 10 וקרא
ייי ליבשתא ארעא ולבית כנישות מיא קרא ימי וחזא ייי ארי טב: 11 ואמר ייי תדאי ארעא דתאה עשבא דבר זרעה מזדרע אילן פרין עבד
פרין לזנוהי דבר זרעה ביה על ארעא והוה כן: 12 ואפקת ארעא דתאה עשבא דבר זרעה מזדרע לזנוהי ואילן עבד פרין דבר זרעה
ביה לזנוהי וחזא ייי ארי טב: 13 והוה רמש והוה צפר יום תליתאי: 14 ואמר ייי יהון נהורין ברקיעא דשמיא לאפרשא בין יממא
ובין ליליא ויהון לאתין ולזמנין ולמסמני בהון יומין ושנין: 15 ויהון לנהורין ברקיעא דשמיא לאנהרא על ארעא והוה כן: 16 ועבד ייי
ית תרין נהורין רברבין ית נהורא רבא למשלט ביממא וית נהורא זעירא למשלט בליליא וית כוכביא: 17 ויהב יתהון ייי ברקיעא
דשמיא לאנהרא על ארעא: 18 ולמשלט ביממא ובליליא ולאפרשא בין נהורא ובין חשוכא וחזא ייי ארי טב: 19 והוה רמש והוה
צפר יום רביעאי: 20 ואמר ייי ירחשון מיא רחשא נפשא חיתא ועופא דפרח על ארעא על אפי אויר רקיע שמיא:

CAPVT PRIMVM.

IN principio fecit Deus cælum & 1
terrã. At terra erat inuisibilis et 2
incõposita, et tenebræ super abys-
sum: & spiritus Dei ferebatur su
per aquam. Et dixit Deus, Fiat 3
lux, & facta est lux. Et vidit Deus lucẽ, quòd bona: 4
& diuisit Deus inter lucem, & inter tenebras. Et 5
vocauit Deus lucẽ diẽ: & tenebras vocauit noctẽ:
& factũ est vespere; & factũ est mane, dies vnus.
Et dixit Deus, Fiat firmamentũ in medio aquæ: & 6
sit diuidẽs inter aquã, & aquã. Et fecit Deus firma 7
mentũ, & diuisit Deus inter aquã; quæ erat sub fir-
mamẽto: & inter aquã; quæ super firmamentũ. Et 8
vocauit Deus firmamentũ cælũ: & vidit Deus, quòd
bonũ. Et factũ est vespere; & factũ est mane, dies se-
cũdus. Et dixit Deus, Cõgregetur aqua quæ sub cælo, 9
in cõgregationẽ vnã; & appareat arida. Et factũ est
ita; et cõgregata est aqua quæ sub cælo, in cõgregatio-
nes suas: et apparuit arida. Et vocauit Deus aridã, 10
terrã: et cõgregationes aquarũ, vocauit maria. Et vi
dit Deus quòd bonũ. Et dixit Deus, Germinet terra 11
herbã fœni seminantẽ semẽ secundũ genus et secundũ
similitudinẽ: & lignũ pomiferũ faciens fructũ, cuius
semen ipsius in ipso secundũ genus super terrã. Et fa-
ctum est ita. Et protulit terra herbã fœni seminantẽ 12
semen secundũ genus & secundũ similitudinẽ: & li-
gnũ pomiferũ faciens fructũ, cuius semẽ eius in ipso,
secundum genus super terrã. Et vidit Deus quòd bo-
nũ. Et factũ est vespere, & factũ est mane, dies ter 13
tius. Et dixit Deus: Fiant luminaria in firmamento 14
cæli, vt luceant super terrã, ad diuidendum inter diẽ,
& inter noctẽ; & sint in signa, & in tẽpora, & in
dies, & in annos. Et sint in illuminationẽ in firma 15
mento cæli, vt luceant super terram. Et factũ est ita.
Et fecit Deus duo luminaria magna: luminare ma- 16
gnũ in principatus diei: & luminare minus in prin-
cipatus noctis: et stellas. Et posuit eas Deus in firma 17
mẽto cæli: vt lucerẽt super terrã; Et præessent diei, 18
& nocti, & diuiderẽt inter lucẽ et inter tenebras: et
vidit Deus quòd bonũ. Et factũ est vespere, & factũ 19
est mane, dies quartus. Et dixit Deus, Producant a- 20
quæ reptilia animarũ viuentiũ, & volatilia volãtia
super terrã; secundũ firmamentũ cæli: & factũ est ita.

1 ΕΝ ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.
2 ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος· καὶ
σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου. καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέ-
3 ρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, γενηθήτω
4 φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὸ φῶς, ὅτι
καλόν. καὶ διεχώρισεν ὁ θεὸς ἀναμέσον τοῦ φωτὸς, καὶ ἀναμέσον τοῦ
5 σκότους. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν, καὶ τὸ σκότος ἐκά-
6 λεσε νύκτα. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωῒ, ἡμέρα μία. καὶ εἶ-
πεν ὁ θεὸς, Γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος· καὶ ἔστω διαχωρίζον
7 ἀναμέσον ὕδατος καὶ ὕδατος. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸ στερέωμα. καὶ διε-
χώρισεν ὁ θεὸς ἀναμέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος,
8 καὶ ἀναμέσον τοῦ ὕδατος, τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος. καὶ ἐκάλεσεν ὁ
θεὸς τὸ στερέωμα οὐρανόν. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς, ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέ-
9 ρα, καὶ ἐγένετο πρωῒ, ἡμέρα δευτέρα. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, Συναχθήτω
τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ
ξηρά. καὶ ἐγένετο οὕτως· καὶ συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ
10 εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτοῦ, καὶ ὤφθη ἡ ξηρά. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὴν
ξηράν, γῆν· καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θαλάσσας. καὶ εἶ-
11 δεν ὁ θεὸς, ὅτι καλόν· καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην
χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον
κάρπιμον ποιοῦν καρπόν· οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος
12 ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐξήνεγκεν ἡ γῆ βοτάνην χόρτου
σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπι-
μον ποιοῦν καρπόν· οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ
13 τῆς γῆς· καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο
14 πρωῒ, ἡμέρα τρίτη· καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ
στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ διαχωρίζειν ἀ-
ναμέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀναμέσον τῆς νυκτός· καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα,
15 καὶ εἰς καιροὺς, καὶ εἰς ἡμέρας, καὶ εἰς ἐνιαυτούς· καὶ ἔστωσαν εἰς
φαῦσιν ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ
16 ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους,
τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας· καὶ τὸν φωστῆρα τὸν
17 ἐλάσσω εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός· καὶ τοὺς ἀστέρας· καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ
18 θεὸς ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ· ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ
ἄρχειν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός· καὶ διαχωρίζειν ἀναμέσον τοῦ φω-
19 τὸς καὶ ἀναμέσον τοῦ σκότους· καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. καὶ ἐγέ-
20 νετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωῒ, ἡμέρα τετάρτη. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, ἐξα-
γαγέτω τὰ ὕδατα ἑρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν, καὶ πετεινὰ πετόμενα
ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐγένετο οὕτως.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT PRIMVM.

IN principio creauit Deus cælum & terram. 2 Terra autem erat deserta & vacua; & tenebræ super faciem abyssi: & spiritus Dei
insufflabat super faciem aquarum. 3 Et dixit Deus, Sit lux: & fuit lux. 4 Et vidit Deus lucem quòd esset bona. Et diuisit Deus inter lucem
& inter tenebras. 5 Appellauitque Deus lucem diem, & tenebras vocauit noctem. Et fuit vespere & fuit mane dies vnus. 6 Et dixit Deus,
Sit firmamentum in medio aquarum: & diuidat inter aquas & aquas. 7 Et fecit Deus firmamentum: & diuisit inter aquas quæ erant sub-
ter firmamentum: & inter aquas quæ erant super firmamentum: & fuit ita. 8 Et vocauit Deus firmamentum cælum. Et fuit vespere & fuit
mane, dies secundus. 9 Et dixit Deus, Congregentur aquæ quæ sub cælo sunt, in locum vnum: & appareat arida. Et fuit ita. 10 Et vocauit
Deus aridam terram: & locum congregationis aquarum appellauit maria. Et vidit Deus quòd esset bonum. 11 Et dixit Deus, Germinet terra ger-
minationem herbæ, cuius filius sementis seminatur: arboremque fructiferam facientem fructus secundum genus suum; cuius filius sementis in
ipso sit super terram. Et fuit ita. 12 Et produxit terra germen herbæ, cuius filius sementis seminatur secundum genus suum; & arborem facientem
fructus, cuius filius sementis in ipso secundum genus suum. Et vidit Deus quòd esset bonum. 13 Et fuit vespere & fuit mane, dies tertius. 14 Et
dixit Deus, Sint luminaria in firmamento cæli, vt diuidant inter diem & noctem: & sint in signa & in tempora: & vt numerentur per ea
dies & anni. 15 Et sint in luminaria in firmamento cæli ad illuminandum super terram: & fuit ita. 16 Et fecit Deus duo luminaria magna: lu-
minare maius, vt dominaretur in die: & luminare minus, vt dominaretur in nocte: & stellas. 17 Et posuit eas Deus in firmamento cæli ad illuminan-
dum super terram: 18 Et vt dominarentur in die & in nocte: & vt diuiderent inter lucẽ & tenebras: & vidit Deus quòd esset bonũ. 19 Et fuit vespere
& fuit mane, dies quartus. 20 Et dixit Deus, Serpant aquæ reptile animæ viuẽtis: & auem quæ volat super terrã super faciẽ aëris firmamenti cælorum.

21 ויברא אלהים את־התנינם הגדלים ואת כל־נפש
החיה הרמשת אשר שרצו המים למינהם ואת כל־
22 עוף כנף למינהו וירא אלהים כי־טוב ׃ ויברך אתם
אלהים לאמר פרו ורבו ומלאו את־המים בימים והעוף
23 ירב בארץ ׃ ויהי־ערב ויהי־בקר יום חמישי ׃
24 ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה
25 ורמש וחיתו־ארץ למינה ויהי־כן ׃ ויעש אלהים
את־חית הארץ למינה ואת־הבהמה למינה ואת כל־
26 רמש האדמה למינהו וירא אלהים כי־טוב ׃ ויאמר
אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים
ובעוף השמים ובבהמה ובכל־הארץ ובכל־הרמש
27 הרמש על־הארץ ׃ ויברא אלהים את־האדם בצלמו
בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם ׃
28 ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו
ומלאו את־הארץ וכבשה ורדו בדגת הים ובעוף
29 השמים ובכל־חיה הרמשת על־הארץ ׃ ויאמר
אלהים הנה נתתי לכם את־כל־עשב זרע זרע אשר על־
פני כל־הארץ ואת־כל־העץ אשר־בו פרי־עץ זרע זרע
30 לכם יהיה לאכלה ׃ ולכל־חית הארץ ולכל־עוף
השמים ולכל רומש על־הארץ אשר־בו נפש חיה את־
31 כל־ירק עשב לאכלה ויהי־כן ׃ וירא אלהים את־כל־
אשר עשה והנה־טוב מאד ויהי־ערב ויהי־בקר יום
1 הששי ׃ ב ויכלו השמים והארץ וכל־צבאם ׃
2 ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת
3 ביום השביעי מכל־מלאכתו אשר עשה ׃ ויברך
אלהים את־יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל־
4 מלאכתו אשר־ברא אלהים לעשות ׃ אלה
תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות יהוה
5 אלהים ארץ ושמים ׃ וכל שיח השדה טרם יהיה
בארץ וכל־עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר יהוה

21 * Creauitque Deus cete grandia, & omnem a-
C nimam viuentem atque motabilem, quã pro-
duxerãt aquę in species suas, & omne volatile
secũdum genus suũ. Et vidit Deus quòd esset
22 bonum : * Benedixitq; eis, dicens; Crescite & In.eod.4
multiplicamini, & replete aquas maris; auesq;
23 multiplicent super terram. * Et factum est ve-
24 spere & mane, dies quintus. * Dixit quoque
Deus: Producat terra animam viuentẽ in ge-
nere suo, iumẽta & reptilia & bestias terræ se-
25 cundũ species suas. Factumq; est ita. * Et fecit
Deꝰ bestias terræ iuxta species suas, iumẽta &
omne reptile terræ in genere suo. Et vidit Deꝰ
26 quòd esset bonũ. * Et ait, Faciamus hominem Inf.5.a. Sap.2.d. & 10.a. Ecc.17.a
ad imaginẽ & similitudinem nostrã; & pręsit
piscibus maris & volatilibus cæli & bestiis, v- Mar.10.a. Sup. col.c.
niuersęq; terræ, omniq; reptili quod mouetur Infr.8.& 9.a.c.
27 in terra. * Et creauit Deus hominẽ ad imaginẽ
D suã, ad imaginẽ Dei creauit illum; masculũ &
28 fœminã creauit eos. * Benedixitque illis Deus,
& ait: Crescite & multiplicamini, & replete
terrã, & subiicite eam: & dominamini piscibus
maris & volatilibus cęli & vniuersis animan-
29 tibus quę mouẽtur super terrã. * Dixitq; Deus:
Ecce dedi vobis oẽm herbã afferentẽ semẽ sup
terrã, & vniuersa ligna quæ habẽt in semetip-
sis sementẽ generis sui, vt sit vobis in escã & cũ-
30 ctis animãtibus terrę: * Omniq; volucri cęli &
vniuersis quæ mouẽtur in terra; & in quibus
est anima viuẽs: vt habeãt ad vescendũ. Et fa-
31 ctũ est ita. * Viditq; Deus cũcta quę fecerat, & Ecc.39.e Mar.7.d
erãt valde bona. Et factũ est vespere & mane,
dies sextus.

CAP. II.

1 IGitur perfecti sunt cęli & terra, & omnis or
2 natus eorũ. * Cõpleuitq; Deus die septimo o- Exo.20.b Heb.4.b.
A pus suũ quod fecerat, & requieuit die septimo
3 ab vniuerso opere quod patrarat. * Et benedi-
xit diei septimo, & sanctificauit illum: quia in
ipso cessauerat ab omni opere suo quod crea-
4 uit Deus vt faceret. * Istę sunt generationes cę
li & terræ quãdo creatæ sunt, in die quo fecit
5 Dñs Deus cęlũ & terrã. * Et omne virgultũ agri
anteq̃ oriretur in terra, omnẽmq; herbã regio
nis priusquã germinaret; nõ enim pluerat dñs

תרגום אונקלוס

21 וברא יי ית תניניא רברביא וית כל נפשא חיתא דרחישא דרחישו מיא לזניהון וית כל עופא דפרח לזנוהי וחזא יי ארי טב ׃
22 ובריך יתהון יי למימר פושו וסגו ומלו ית מיא בימיא ועופא יסגי בארעא ׃ 23 והוה רמש והוה צפר יום חמישאי ׃ 24 ואמר יי
תפיק ארעא נפשא חיתא לזנה בעירא ורחשא וחיות ארעא לזנהא והוה כן ׃ 25 ועבד יי ית חיות ארעא לזנה וית בעירא לזנה וית כל
רחשא דארעא לזנוהי וחזא יי ארי טב ׃ 26 ואמר יי נעביד אדם בצלמנא כדמותנא וישלטון בנוני ימא ובעופא דשמיא ובבעירא ובכל
ארעא ובכל רחשא דרחיש על ארעא ׃ 27 וברא יי ית־אדם בצלמה בצלמא דיי ברא יתה דכר ונוקבא ברא יתהון ׃ 28 ובריך
יתהון יי ואמר להון יי פושו וסגו ומלו ית ארעא ותקופו עלהא ושלוטו בנוני ימא ובעופא דשמיא ובכל חיתא דרחשת על ארעא ׃
29 ואמר יי הא יהבית לכון ית כל עשבא דבר זרע מזדרע דעל אפי כל ארעא וית כל אילנא דביה אבא דאילנא דבר זרע מזדרע לכון יהא למיכל ׃
30 ולכל חיתא דארעא ולכל עופא דשמיא ולכל דרחיש על ארעא דביה נפשא חיתא ית כל ירוקא דעשבא למיכל והוה כן ׃ 31 וחזא יי ית כל
דעבד והא טב לחדא והוה רמש והוה צפר יום שתיתאי ׃

ב

1 ואשתכללו שמיא וארעא וכל־חיליהון ׃ 2 וחמיר יי ביומא שביעאה עבידתיה דעבד ונח ביומא שביעאה מכל־עבדתיה דעבד ׃
3 ובריך יי ית יומא שביעאה וקדיש יתיה ארי ביה נח מכל עיבידתיה דברא יי למעבד ׃ 4 אלין תולדת שמיא וארעא כד אתבריאו
ביומא דברא יי אלהא ארעא ושמיא ׃ 5 וכל־אילן חקלא עד לא יהא בארעא וכל עשבא דחקלא עד לא יצמח ארי לא אמטר יי

‡ Et fecit Deus cete grandia, & omnem animam a- 21
nimalium reptilium,quæ produxerũt aquæ secundũ
genera eorũ, & omne volatile pennatũ secundũ ge-
nus. Et vidit Deus quòd bona. ‡ Et benedixit eis 22
Deus,dicẽs,Crescite et multiplicamini,et replete a-
quas in maribus; & volatilia multiplicentur super
terrã.‡ Et factũ est vespere & factũ est mane, dies 23
quintus.‡ Et dixit Deus: Producat terra animã vi 24
uentẽ secundũ genus,quadrupedia,et reptilia et be-
stias terræ, & iumẽta; & omnia reptilia terræ se-
cundũ genus eorũ. Et factum est ita.‡ Et fecit Deus 25
bestias terræ secundũ genus,et iumẽta, & oĩa repti
lia terræ secundũ genus eorũ. Et vidit Deus quòd
bona.‡ Et dixit Deus;Faciamus hominẽ ad imaginẽ 26
nostrã et ad similitudinẽ, & præsint piscibus maris,
& volatilibus cæli,et iumẽtis, et omnibus terræ,et
omnibus reptilibus reptantibus super terrã.‡ Et fe- 27
cit Deus hominẽ,ad imaginẽ Dei fecit illũ; masculũ
et fœminã fecit eos.‡ Et benedixit eis Deus,dicens: 28
Crescite & multiplicamini & replete terrã, et do-
minamini ei,et imperate piscibus maris,et volatili-
bus cæli;et omnibus iumẽtis,et omni terræ; & om-
nibus reptilibus reptantibus super terrã.‡ Et dixit 29
Deus: Ecce dedi vobis omnem herbã seminiferã se-
minãtem semen,quod est super terrã:et omne lignũ,
quod habet in semetipso fructũ seminis seminiferi;
vobis erit in escã:‡ Et omnibus bestiis terræ,et omni- 30
bus volatilibus cæli,et omni reptili reptãti super ter
rã,quod habet in semetipso animã vitæ: et oẽm her
bã viridem in escã.Et factum est ita.‡ Et vidit Deus 31
omnia quæcunq; fecit,et ecce bona valde. Et factũ
est vespere,et factum est mane,dies sexta.

CAP. II.

ET perfecti sunt cælum et terra, et omnis orna- 1
tus eorum.‡ Et perfecit Deus in die sexta ope- 2
ra sua, quæ fecit; & requieuit Deus in die se-
ptima ab omnibus operibus suis, quæ fecit.‡ Et be- 3
nedixit Deus diei septimo, & sanctificauit illum:
quia in illo cessauit ab omnibus operibus suis, quæ
incepit Deus facere.‡ Hic liber generationis cæli & 4
terræ; quando facta sunt, qua die fecit Deus cæ-
lum & terram.‡ Et omne virgultum agri ante- 5
quàm oriretur in terra, & omnem herbam agri an-
tequàm germinaret; non enim pluerat Dominus

21 ‡ καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα, καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζώων
ἑρπετῶν, ἃ ἐξήγαγε τὰ ὕδατα κατὰ γένη αὐτῶν· καὶ πᾶν πετει-
22 νὸν πτερωτὸν κατὰ γένος. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλά· ‡ καὶ εὐλόγη-
σεν αὐτὰ ὁ θεὸς· λέγων, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώ-
σατε τὰ ὕδατα ἐν ταῖς θαλάσσαις· καὶ τὰ πετεινὰ πληθυνέσθω-
23 σαν ἐπὶ τῆς γῆς. ‡ καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα
24 πέμπτη. ‡ καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν
κατὰ γένος, τετράποδα καὶ ἑρπετὰ καὶ θηρία τῆς γῆς, καὶ τὰ κτή-
νη, καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν. καὶ ἐγένετο
25 οὕτως· ‡ καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ τὰ
κτήνη καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν· καὶ εἶδεν
26 ὁ θεὸς ὅτι καλά. ‡ καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰ-
κόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν· καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς
θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ πάν-
των τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς.
27 ‡ καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον· κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐ-
28 τόν· ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· ‡ καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ
θεὸς, λέγων, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ
κατακυριεύσατε αὐτῆς· καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ
τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ πάσης τῆς
29 γῆς, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. ‡ καὶ εἶπεν
ὁ θεὸς, ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πάντα χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρ
μα, ὅ ἐστιν ἐπάνω τῆς γῆς· καὶ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν
30 σπέρματος σπορίμου, ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν· ‡ καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις
τῆς γῆς, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ παντὶ ἑρπετῷ
ἕρποντι ἐπὶ τῆς γῆς· ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζωῆς, καὶ πάντα
31 χόρτον χλωρὸν εἰς βρῶσιν. καὶ ἐγένετο οὕτως. ‡ καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὰ
πάντα ὅσα ἐποίησεν· καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ
ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα ἕκτη.

1 β΄. ‡ Καὶ συνετελέσθησαν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, καὶ πᾶς ὁ
2 κόσμος αὐτῶν. ‡ καὶ συνετέλεσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ
ἔργα αὐτοῦ, ἃ ἐποίησεν· καὶ κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
3 ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἐποίησεν· ‡ καὶ εὐ-
λόγησεν ὁ θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν·
ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν
4 ἤρξατο ὁ θεὸς ποιεῖν. ‡ αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ
γῆς, ὅτε ἐγένετο· ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν
5 γῆν· ‡ καὶ πᾶν χλωρὸν ἀγροῦ πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ
πάντα χόρτον ἀγροῦ πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι· οὐ γὰρ ἔβρεξε κύριος

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et creauit Deus colubros magnos,& omnem animam viuenté reptilium,quæ produxerant aquæ secundú species suas;& omné volucré,quæ volat,
secundum genus suum;& vidit Deus quòd esset bonum. 22 Et benedixit eis Deus,dicens: Crescite & multiplicamini & replete aquas maris : & vo-
lucris multiplicetur in terra. 23 Et fuit vespere & fuit mane,dies quintus. 24 Et dixit Deus, Producat terra animam viuentem secundum genus suú,
iumentum & reptile & bestiam terræ secundum species suas : & fuit ita. 25 Et fecit Deus bestiam terræ secundum genus suum, & iumentum
iuxta genus suum,& omne reptile terræ iuxta genus suum:& vidit Deus quòd esset bonum. 26 Et dixit Deus,Faciamus hominem ad imaginem no-
stram, sicut similitudo nostra;& dominetur in pisces maris & in volatilia cælorum,& in iumenta,& in omnem terram;& in omne reptile quod reptat
super terram. 27 Et creauit Deus hominem ad imaginem suam;ad imaginem Dei creauit illum; masculum & fœminam creauit eos. 28 Et benedi-
xit eis Deus,& dixit eis Deus,Crescite & multiplicamini,& replete terram,& roboramini super eam; & dominamini piscibus maris,& volatili cæli,
& omni animanti quod reptat super terram. 29 Et dixit Deus: Ecce dedi vobis omnem herbam, cuius granum sementis seminatur, quæ est super
faciem vniuersæ terræ,& omnem arborem in qua est fructus arboris, cuius granum sementis seminatur; vobis erit ad vescendum : 30 Et omni be-
stiæ terræ, & omni volatili cæli,& omni reptili quod reptat super terram, in quo est anima viuens; omnem virentem herbam ad vescendum. Et fuit
ita. 31 Et vidit Deus cuncta quæ fecerat:& ecce bona valde. Et fuit vespere & fuit mane,dies sextus.

CAP. II.

ET perfecti sunt cæli & terra, & omnis exercitus eorum. 2 Et delectatus est Deus in die septimo opere suo quod fecerat, & requieuit
in die septimo ab vniuerso opere suo quod fecerat. 3 Et benedixit Deus diei septimo & sanctificauit eum : quia in ipso requieuit ab vni-
uerso opere suo quod creauit Deus vt faceret. 4 Istæ sunt generationes cæli & terræ quando creatæ sunt, in die quo creauit Dominus Deus
terram & cælum. 5 Et omnem arborem agri, antequam esset in terra; & omnem herbam agri antequam germinaret, quia non pluerat Dominus

אלהים על־הארץ ואדם אין לעבד את־האדמה׃
ואד יעלה מן־הארץ והשקה את־כל־פני־האדמה׃
7 וייצר יהוה אלהים את־האדם עפר מן־האדמה ויפח
8 באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה׃ ויטע
יהוה אלהים גן־בעדן מקדם וישם שם את־האדם
אשר יצר׃ ויצמח יהוה אלהים מן־האדמה כל־עץ
נחמד למראה וטוב למאכל ועץ החיים בתוך הגן
10 ועץ הדעת טוב ורע׃ ונהר יצא מעדן להשקות את־
11 הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים׃ שם האחד
פישון הוא הסבב את כל־ארץ החוילה אשר־שם
12 הזהב׃ וזהב הארץ ההוא טוב שם הבדלח ואבן
13 השהם׃ ושם־הנהר השני גיחון הוא הסובב את כל־
14 ארץ כוש׃ ושם הנהר השלישי חדקל הוא ההלך
15 קדמת אשור והנהר הרביעי הוא פרת׃ ויקח יהוה
אלהים את־האדם וינחהו בגן־עדן לעבדה ולשמרה׃
16 ויצו יהוה אלהים על־האדם לאמר מכל עץ־הגן אכל
17 תאכל׃ ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי
18 ביום אכלך ממנו מות תמות׃ ויאמר יהוה אלהים
לא־טוב היות האדם לבדו אעשה־לו עזר כנגדו׃
19 ויצר יהוה אלהים מן־האדמה כל־חית השדה ואת
כל־עוף השמים ויבא אל־האדם לראות מה־יקרא־
לו וכל אשר יקרא־לו האדם נפש חיה הוא שמו׃
20 ויקרא האדם שמות לכל־הבהמה ולעוף השמים
ולכל חית השדה ולאדם לא־מצא עזר כנגדו׃
21 ויפל יהוה אלהים תרדמה על־האדם ויישן ויקח
22 אחת מצלעתיו ויסגר בשר תחתנה׃ ויבן יהוה
אלהים את־הצלע אשר־לקח מן־האדם לאשה
23 ויבאה אל־האדם׃ ויאמר האדם זאת הפעם
עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה
כי מאיש לקחה־זאת׃

B Deus ſuper terrá: & homo nõ erat qui opera-
6 retur terrá. *Sed fons aſcẽdebat è terra irrigãs Tob.8.b. Sap.10.a 1.Cor.15.f.
7 vniuerſam ſuperficié terræ. *Formauit igitur
Dñs Deus hominé de limo terrę, & inſpirauit
in facié eius ſpiraculũ vitę: & factus eſt homo
8 in animá viuenté. *Plantauerat autem Domi-
nus Deus paradiſum voluptatis à principio,
9 in quo poſuit hominé qué formauerat. *Pro-
duxítq; Dñs Deus de humo omne lignũ pul-
chrũ viſu; & ad veſcendũ ſuaue: lignũ etiá vitę
in medio paradiſi; lignúmq; ſciẽtię boni & ma
10 li. *Et fluuius egrediebatur de loco volupta-
tis ad irrigãdũ paradiſum: qui inde diuiditur
11 in quatuor capita. *Nomé vni Phiſon: ipſe eſt Ec.24.e.
qui circuit omné terrã Euilath vbi naſcitur au
12 rũ. *Et aurum terrę illius optimũ eſt. ibíq; in-
13 uenitur bdeliũ, & lapis onychinus. *Et nomé
fluuij ſecũdi Geon. Ipſe eſt qui circuit oém ter
14 rã Æthiopiæ. *Nomé verò fluminis tertij Ti-
C gris: ipſe vadit contra Aſſyrios. Fluuius autem
15 quartus ipſe eſt Euphrates. *Tulit ergo Dñs
Deus hominé, & poſuit eum in paradiſum vo
luptatis, vt operaretur & cuſtodiret illum.
16 *Præcepítq; ei, dicens: Ex omni ligno paradiſi
17 comede. *De ligno auté ſcientiæ boni & mali
ne comedas; in quacunq; enim die comederis
18 ex eo, morte morieris. *Dixit quoq; Dominus Ec.17.a.
Deus, Non eſt bonũ hominem eſſe ſolũ: facia
19 mus ei adiutoriũ ſimile ſibi. *Formatis igitur
Dñs Deus de humo cunctis animãtibus terrę
& vniuerſis volatilibus cæli: adduxit ea ad A-
dam, vt videret quid vocaret ea. Omne enim
quod vocauit Adam animæ viuẽtis, ipſum eſt
20 nomé eius. *Appellauítq; Adã nominibus ſuis
D cuncta animantia & vniuerſa volatilia cæli, &
oés beſtias terræ. Adæ verò non inueniebatur
21 adiutor ſimilis eius. *Immiſitq; Dñs Deus ſo-
poré in Adã. Cúmq; obdormiſſet, tulit vná de
22 coſtis eius, & repleuit carnem pro ea. *Et ædi
ficauit Dominus Deus coſtam quam tulerat
de Adam, in mulierem; & adduxit eam ad A- 1.Co.11.b
23 dam. *Dixítque Adam: Hoc nunc os ex oſſi-
bus meis & caro de carne mea. Hæc vocabi-
tur virago, quoniam de viro ſumpta eſt.

תרגום אונקלוס

אלהא על ארעא ואנש לית למפלח ית ארעא׃ 6 ועננא הוה סליק מן ארעא ומשקי ית כל אפי ארעא׃ 7 וברא יי אלהא ית אדם
עפרא מן ארעא ונפח באפוהי נשמתא דחיי והות באדם לרוח ממללא׃ 8 ונציב יי אלהא גנתא בעדן מלקדמין ושוי תמן ית אדם
דברא׃ 9 ואצמח יי אלהא מן ארעא כל אילן דמרגג למחזי וטב למיכל ואילן חייא במציעות גנתא ואילן דאכלי פירוהי חכמין בין
טב וביש׃ 10 ונהרא נפק מעדן לאשקאה ית גנתא ומתמן יתפרש והוי לארבעה רישי נהרין׃ 11 שום חד פישון הוא דאקיף
ית כל ארעא דחוילה דתמן דהבא׃ 12 ודהב ארעא ההיא טב תמן בדולחא ואבני בורלא׃ 13 ושום נהרא תנינא גיחון הוא דאקיף
ית כל ארעא דכוש׃ 14 ושום נהרא תליתאי חדקל הוא דמדבר קדומא דאתוראה ונהרא רביעאה הוא פרת׃ 15 ודבר יי אלהא
ית אדם ואשריה בגנתא דעדן למפלחה ולמטרה׃ 16 ופקיד יי אלהא על אדם למימר מכל אילן גנתא מיכל תיכול׃ 17 ומאילן דאכלי
פירוהי חכמין בין טב וביש לא תיכול מניה ארי ביומא דתיכול מניה מימת תימות׃ 18 ואמר יי אלהא לא טב למהוי אדם בלחודוהי אעביד
ליה סמיך כקבליה׃ 19 וברא יי אלהא מן ארעא כל חיתא דחקלא וית כל עופא דשמיא ואיתי לות אדם למחזי מה יקרי ליה וכל דהוה
קרי ליה אדם נפשא חיתא הוא שמיה׃ 20 וקרא אדם שמהן לכל בעירא ולעופא דשמיא ולכל חיתא דחקלא ולאדם לא אשכח
סמיך כקבליה׃ 21 ואפיל יי אלהא שנתא על אדם ודמוך ונסיב חדא מעלעוהי ושוי בשרא תחותוהי׃ 22 ובנא יי ית עלעתא דנסיב
מן אדם לאנתו ואיתינה לות אדם׃ 23 ואמר אדם הדא זמנא גרמא מגרמי ובשרא מבשרי לדא יתקרי אתתא ארי מבעלה אתנסיבת דא׃

Deus super terram; & homo non erat ad operan-
dum eam. * Fons autem ascendebat ex terra, et 6
irrigabat omnem faciem terræ. * Et forma- 7
uit Deus hominem; puluerem accipiens de terra;
et inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ: &
factus est homo in animam viuentem. * Et plan- 8
tauit dominus Deus paradisum in Eden ad orien-
tem, & posuit illic hominem, quem formauit.
* Et produxit Deus adhuc de terra omne lignum 9
pulchrum ad visum, et bonum ad cibum: & lignum
vitæ in medio paradisi; & lignum sciendi scien-
tiam boni & mali. * Fluuius autem egreditur ex 10
Eden ad irrigandum paradisum: inde diuiditur in
quatuor principia. * Nomen vni Phison: hic qui 11
circuit omnem terram Euilat, illic vbi est aurum.
* Et aurum terræ illius bonum. illic est carbun- 12
culus & lapis prasinus. * Et nomen fluuio secun- 13
do, Geon: hic circuit omnem terram Æthiopiæ.
* Et fluuius tertius, Tigris: hic qui vadit con- 14
tra Assyrios. At fluuius quartus, hic Euphrates.
* Et accepit dominus Deus hominem quem for- 15
mauit; & posuit eum in paradiso voluptatis, ad
operandum eum & custodiendum. * Et præcepit 16
dominus Deus Adæ, dicens: Ex omni ligno quod
in paradiso, escam comedes: * Ex autem ligno co- 17
gnoscendi bonum & malum, non comedatis ex eo;
qua autem die comederitis ex eo, morte moriemini.
* Et dixit dominus Deus, non bonum esse ho- 18
minem solum; faciamus ei adiutorem secũdum eum.
* Et formauit Deus adhuc ex terra omnes be- 19
stias agri, & omnia volatilia cæli. Et adduxit ea
ad Adam; vt videret quid vocabit ea: & om-
ne quodcunque vocauit ipsum Adam animam vi-
uentem, hoc nomen illi. * Et vocauit Adam nomina 20
omnibus iumentis, & omnibus volatilibus cæli,
& omnibus bestiis terræ. At Adam non inuentus
est adiutor similis sibi. * Et immisit Deus sopo- 21
rem in Adam, & dormiuit; & tulit vnam costa-
rum eius, & repleuit carnem pro ea.
* Et ædificauit dominus Deus costam quam acce- 22
pit ab Adam, in mulierem; & adduxit eam ad A-
dam. * Et dixit Adam, Hoc nunc os ex ossibus 23
meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur mu-
lier, quoniam de viro suo assumpta est hæc.

ὁ θεὸς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἦν ἐργάζεσθαι αὐτήν.
6 * πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ πρόσω-
7 πον τῆς γῆς. * καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν
ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς,
8 καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. * καὶ ἐφύτευσεν κύ-
ριος ὁ θεὸς παράδεισον ἐν ἐδὲν κατὰ ἀνατολάς. καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν
9 ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασεν. * καὶ ἐξανέτειλεν ὁ θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς
πᾶν ξύλον ὡραῖον εἰς ὅρασιν καὶ καλὸν εἰς βρῶσιν· καὶ τὸ ξύ-
λον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέ-
10 ναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ. * ποταμὸς δὲ ἐκπορεύεται ἐξ
ἐδὲν ποτίζειν τὸν παράδεισον. ἐκεῖθεν ἀφορίζεται εἰς τέσσαρας
11 ἀρχάς. * ὄνομα τῷ ἑνὶ φισών· οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν
12 γῆν εὐιλάτ· ἐκεῖ οὗ ἐστι τὸ χρυσίον. * καὶ τὸ χρυσίον τῆς γῆς
ἐκείνης καλόν· ἐκεῖ ἐστιν ὁ ἄνθραξ καὶ ὁ λίθος ὁ πράσινος.
13 * καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ, γεών· οὗτος ὁ κυκλῶν
14 πᾶσαν τὴν γῆν αἰθιοπίας. * καὶ ὁ ποταμὸς ὁ τρίτος,
τίγρις· οὗτος ὁ πορευόμενος κατέναντι ἀσσυρίων· ὁ δὲ πο-
15 ταμὸς ὁ τέταρτος, οὗτος εὐφράτης. * καὶ ἔλαβεν κύριος ὁ
θεὸς τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασεν, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδεί-
16 σῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν· * καὶ ἐνε-
τείλατο κύριος ὁ θεὸς τῷ ἀδάμ, λέγων, ἀπὸ παντὸς ξύλου
17 τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ. * ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου
τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ᾗ
δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε.
18 * καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεός, οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον,
19 ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν. * καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς
ἔτι ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, καὶ πάντα τὰ πε-
τεινὰ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν ἀδάμ, ἰδεῖν
τί καλέσει αὐτά· καὶ πᾶν ὃ ἂν ἐκάλεσεν αὐτὸ ἀδὰμ ψυ-
20 χὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ. * καὶ ἐκάλεσεν ἀδὰμ ὀνό-
ματα πᾶσι τοῖς κτήνεσι, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ,
καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς· τῷ δὲ ἀδὰμ οὐχ εὑρέθη βοη-
21 θὸς ὅμοιος αὐτῷ. * καὶ ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν
ἀδάμ, καὶ ὕπνωσεν· καὶ ἔλαβεν μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ
22 ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. * καὶ ᾠκοδόμησεν κύριος
ὁ θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ ἀδὰμ εἰς γυναῖκα·
23 καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν ἀδάμ. * καὶ εἶπεν ἀδάμ, τοῦτο
νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη
κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Deus super terram: & homo non erat ad operandum terram. 6 Et nubes ascendebat de terra; & irrigabat vniuersam faciem terræ. 7 Et creauit dominus Deus hominem puluerem de terra; & inspirauit in faciem eius animam vitæ: & fuit homo in spiritum loquentem. 8 Et plantauit dominus Deus hortum in loco voluptatis à principio; & posuit ibi hominem quem creauit. 9 Et germinare fecit dominus Deus de terra omnem arborem quæ erat desiderabilis ad videndum, & bona ad vescendum; & arborem vitæ in medio horti; & arborem cuius fructus manducantes scient inter bonum & malum. 10 Et fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum hortum. Et inde diuidebatur; & erat in quatuor capita fluminum. 11 Nomen vnius Phison: ipse est qui circuit omnem terram Euila; vbi est aurum. 12 Et aurum terræ illius bonum: ibi est bdelium & lapis onychinus. 13 Et nomen fluuij secundi, Gion: ipse est qui circuit omnem terram Æthiopiæ. 14 Et nomen fluuij tertij, Hidecel: ipse est qui vadit ad orientem Assyriæ. Et fluuius quartus est Euphrates. 15 Et tulit dominus Deus hominem; & collocauit eum in horto voluptatis, vt operaretur eum, & custodiret illum. 16 Et præcepit dominus Deus Adæ, dicens, Ex omni arbore horti comedens comedes. 17 Et de arbore cuius fructum comedentes scient inter bonum & malum, non comedes ex ea; quoniam in die qua comederis ex ea, morte morieris. 18 Et dixit dominus Deus, Non est bonum esse hominem solum; faciam ei adiutorium quasi eum. 19 Et creauit dominus Deus de terra omnes bestias agri & omnia volatilia cæli; & adduxit ad Adam vt videret quid vocaret ea: & omne quod vocabat Adam animę viuentis, ipsum est nomen eius. 20 Et vocauit Adam nominibus omne iumentum & volatile cęli, & omnem bestiam agri: & Adæ non inuenit adiutorium quasi eum. 21 Et immisit dominus Deus soporem in Adam, & dormiuit; & tulit vnam de costis eius, & posuit carnem pro ea. 22 Et ædificauit dominus Deus costam quam tulerat de Adam in mulierem; & adduxit eam ad Adam. 23 Et dixit Adam: Hæc nunc os de ossibus meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur mulier, quia de viro suo assumpta est ista.

24 על־כן יעזב־איש את־אביו ואת־אמו ודבק באשתו
25 והיו לבשר אחד׃ ויהיו שניהם ערומים האדם
ואשתו ולא יתבששו׃
ג 1 והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר
עשה יהוה אלהים ויאמר אל־האשה אף כי־אמר
2 אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן׃ ותאמר האשה
3 אל־הנחש מפרי עץ־הגן נאכל׃ ומפרי העץ אשר
בתוך־הגן אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו
4 פן־תמתון׃ ויאמר הנחש אל־האשה לא־מות
5 תמתון׃ כי ידע אלהים כי ביום אכלכם ממנו
ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים ידעי טוב ורע׃
6 ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה־הוא
לעינים ונחמד העץ להשכיל ותקח מפריו ותאכל ותתן
7 גם־לאישה עמה ויאכל׃ ותפקחנה עיני שניהם
וידעו כי עירמם הם ויתפרו עלה תאנה ויעשו להם
8 חגרת׃ וישמעו את־קול יהוה אלהים מתהלך בגן
לרוח היום ויתחבא האדם ואשתו מפני יהוה אלהים
9 בתוך עץ הגן׃ ויקרא יהוה אלהים אל־האדם ויאמר
10 לו איכה׃ ויאמר את־קלך שמעתי בגן ואירא כי־
11 עירם אנכי ואחבא׃ ויאמר מי הגיד לך כי עירם
אתה המן־העץ אשר צויתיך לבלתי אכל־ממנו
12 אכלת׃ ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי
13 הוא נתנה־לי מן־העץ ואכל׃ ויאמר יהוה אלהים
לאשה מה־זאת עשית ותאמר האשה הנחש השיאני
14 ואכל׃ ויאמר יהוה אלהים אל־הנחש כי־עשית
זאת ארור אתה מכל־הבהמה ומכל חית השדה על־
15 גחנך תלך ועפר תאכל כל־ימי חייך׃ ואיבה אשית
בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה הוא ישופך ראש
16 ואתה תשופנו עקב׃ אל־האשה אמר
הרבה ארבה עצבונך והרנך בעצב תלדי בנים ואל־

24 Quamobrē relinquet homo patrē ſuū & ma
trē,& adhærebit vxori ſuæ,& erūt duo in car- Mat.19.a Mar.10.a Ephe.5.g 1.Co.6.d
25 ne vna. Erat autē vterq; nudus, Adā ſcilicet
& vxor eius;& non erubeſcebant. CAP. III.
1 SEd & ſerpēs erat callidior cūctis animātibus
A terræ quæ fecerat dn̄s Deus. Qui dixit ad
mulierē,Cur præcepit vobis Deus vt nō come
2 deretis ex omni ligno paradiſi? Cui reſpondit
mulier,De fructu lignorū quę ſunt in paradi-
3 ſo,veſcimur: De fructu verò ligni quod eſt in
medio paradiſi,pręcepit nobis Deus ne come
deremus,& ne tangeremus illud, ne fortè mo
4 riamur. Dixit autē ſerpēs ad mulierē,Nequa- Eccle.25.d 2.Cor.11.a
5 quam morte moriemini. Scit enim Deus q̄ in
quocunq; die comederitis ex eo, aperiētur o-
culi veſtri;& eritis ſicut dij ſciētes bonū & ma
6 lū. Vidit igitur mulier q̄ bonū eſſet lignū ad
veſcendū & pulchrū oculis aſpectúq; delecta
B bile:& tulit de fructu illius & comedit,dedít-
7 que viro ſuo;qui comedit. Et aperti ſunt ocu
li amborū.Cúmq; cognouiſſent ſe eſſe nudos,
conſuerūt folia ficus, & fecerūt ſibi perizoma
8 ta. Et cùm audiſſent vocē dn̄i Dei deābulātis
in paradiſo ad aurā poſt meridiē, abſcondit ſe
Adā & vxor eius à facie dn̄i Dei in medio li-
9 gni paradiſi. Vocauítq; dn̄s Deus Adā,& di-
10 xit ei:Vbi es? Qui ait:Vocē tuā audiui in pa-
radiſo, & timui,eo q̄ nudus eſſem; & abſcōdi
11 me. Cui dixit dn̄s:Quis enim indicauit tibi
q̄ nudus eſſes:niſi q̄ ex ligno de quo præcepe
12 rā tibi ne comederes,comediſti? Dixítq; Adā:
Mulier quā dediſti mihi ſociā, dedit mihi de
13 ligno, & comedi. Et dixit dominus Deus ad
C mulierē,Quare hoc feciſti? Quę reſpōdit, Ser-
14 pens decepit me,& comedi. Et ait dominus
Deus ad ſerpētē, Quia feciſti hoc,maledictus
es inter omnia animantia & beſtias terræ. Su-
per pectus tuum gradièris,& terram comedes
15 cunctis diebus vitæ tuæ. Inimicitias po-
nam inter te & mulierem, & ſemen tuum &
ſemen illius. Ipſa conteret caput tuum, &
16 tu inſidiaberis calcaneo eius. Mulieri
quoque dixit, Multiplicabo ærumnas tuas &
conceptus tuos. In dolore paries filios,& ſub 1.Cor.14.f

תרגום אונקלוס

24 על כן ישבק גבר בית משכבי אבוהי ואמיה וידבק באתתיה ויהון לבשרא חדא׃ 25 והוו תרויהון ערטלאין אדם ואתתיה ולא הוו
מתכלמין׃ ג 1 וחויא הוה חכים מכל חיות חקלא דעבד יי אלהא ואמר לאתתא בקושטא ארי אמר יי לא
תיכלון מכל אילן גנתא׃ 2 ואמרת אתתא לחויא מפרי אילן גנתא נכול׃ 3 ומפרי אילנא די במציעות גנתא אמר יי לא תיכלון מניה ולא
תקרבון ביה דלמא תמותון׃ 4 ואמר חויא לאתתא לא מימת תמותון׃ 5 ארי גלי קדם יי ארי ביומא דתיכלון מניה ויתפתחון עיניכון
ותהון כרברבין חכמין בין טב וביש׃ 6 וחזת אתתא ארי טב אילנא למיכל וארי אסו הוא לעינין ומרגג אילנא לאסתכלא ביה ונסיבת מאביה
ואכלת ויהבת אף לבעלה עמה ואכל׃ 7 ואתפתחא עיני תרויהון וידעו ארי ערטלאין אינון וחטיטו להון טרפי תאנין ועבדו להון זרזין׃
8 ושמעו ית קל מימרא דיי אלהא מתהלך בגנתא למנח יומא ואטמרו אדם ואתתיה מן קדם יי אלהא בגו אילן גנתא׃ 9 וקרא יי אלהא
לאדם ואמר לה אן את׃ 10 ואמר ית קל מימרך שמעית בגנתא ודחלית ארי ערטילאי אנא ואטמרית׃ 11 ואמר מן חוי לך ארי ערטילאי
את המן אילנא דפקדתינך בדיל דלא למיכל מנה אכלת׃ 12 ואמר אדם אתתא דיהבת עמי היא יהבת לי מן אילנא ואכלית׃
13 ואמר יי אלהא לאתתא מה דא עבדת ואמרת אתתא חויא אטעיני ואכלית׃ 14 ואמר יי אלהא לחויא ארי עבדת דא ליט את מכל
בעירא ומכל חיות חקלא על מעך תיזל ועפרא תיכול כל יומי חייך׃ 15 ודבבו אשוי בינך ובין אתתא ובין בנך ובין בנהא הוא יהא נטר לך
מה דעבדת לה מלקדמין ואת תהא נטר לה בסופא׃ 16 לאתתא אמר אסגאה אסגי צעריך ועדואיך בצער תלדי בנין ולות

Propter hoc relinquet homo patrem suum & ma- 24
trem,& adhærebit ad vxorem suam;& erunt duo
in carne vna. Et erant duo nudi,& Adam et v- 25
xor eius,& non erubescebant.

CAP. III.

AT serpens erat prudentissimus omnium bestiarũ 1
quæ super terrã,quas fecit Dominus Deus: &
dixit serpens mulieri,Quare dixit Deus,nõ comeda
tis ab omni ligno quod in paradiso? Et dixit mulier 2
serpenti,Ab omni ligno paradisi vescimur: Ab autẽ 3
fructu ligni quod est in medio paradisi, dixit Deus,
Non comedatis ex eo, neq; tangatis illud;vt non mo
riamini. Et dixit serpẽs mulieri,Non morte morie- 4
mini. Scit enim Deus,quòd quacunque die comede- 5
ritis ex eo; aperientur vestri oculi , & eritis sicut
dij,scientes bonum et malum. Et vidit mulier quòd 6
bonum lignum in escam , & quòd placidum oculis
ad videndum , & pulchrum est ad intelligendum:
& accipiens mulier de fructu eius comedit: & de-
dit & viro suo cum ea,& comederunt. Et aperti 7
sunt oculi amborum : & cognouerunt quia nudi e-
rant; & consuerunt folia ficus; et fecerunt sibi pe-
rizomata. Et audierunt vocem domini Dei de- 8
ambulantis in paradiso in meridie; & absconditi
sunt et Adam et vxor eius à facie domini Dei in
medio paradisi. Et vocauit dominus Deus Adam: 9
& dixit ei,Vbi es? Et dixit Adam,Vocem tuam 10
audiui deambulantis in paradiso , & timui , quia
nudus sum,et abscõditus sum. Et dixit ei,Quis in- 11
dicauit tibi quòd nudus es , nisi à ligno quod præ-
cepi tibi hoc solo non comedere,ab eo comedisti?
Et dixit Adam,Mulier quam dedisti mecum,hæc 12
mihi dedit à ligno; & comedi. Et dixit Deus mu- 13
lieri,Quid hoc fecisti? Et dixit mulier,Serpẽs dece-
pit me, et comedi. Et ait dominus Deus serpenti: 14
Quia fecisti hoc;maledictus tu præ omnibus bestiis,
& præ omnibus iumentis quæ super terram : su-
per pectus et ventrem gradieris;et terram comedes
cunctis diebus vitæ tuæ. Et inimicitiam ponam 15
inter te & inter mulierem; et inter semen tuum,
& inter semen illius; ipse tuum conteret caput;
et tu conteres illius calcaneum. Et mulieri di- 16
xit : Multiplicans multiplicabo tristitias tuas, &
gemitus tuos : in doloribus paries filios : & ad

24 ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ
τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ·
25 καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. καὶ ἦσαν οἱ δύο γυ-
μνοί, ὅ, τε ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ᾐσχύνοντο.

1 γ΄. Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν
θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν ἐποίησε κύριος ὁ θεός. καὶ εἶ-
πεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί· τί ὅτι εἶπεν ὁ θεὸς οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ
2 παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ; καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ
3 ὄφει, ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ παραδείσου φαγόμεθα· ἀπὸ δὲ
τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου ὅ ἐστιν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν ὁ
θεός, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ, οὐδὲ μὴ ἅψησθε αὐτοῦ, ἵνα μὴ
4 ἀποθάνητε. καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί· οὐ θανάτῳ ἀπο-
5 θανεῖσθε· ᾔδει γὰρ ὁ θεός, ὅτι ᾗ ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ,
διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί, γι-
6 νώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν. καὶ εἶδεν ἡ γυνὴ ὅτι καλὸν τὸ
ξύλον εἰς βρῶσιν, καὶ ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν, καὶ ὡ-
ραῖόν ἐστι τοῦ κατανοῆσαι· καὶ λαβοῦσα ἡ γυνὴ τοῦ καρποῦ
αὐτοῦ, ἔφαγε· καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ
7 ἔφαγον. καὶ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν
ὅτι γυμνοὶ ἦσαν. καὶ ἔρραψαν φύλλα συκῆς, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς
8 περιζώματα. καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ περιπα-
τοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν. καὶ ἐκρύβησαν ὅ, τε ἀδὰμ
καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ παρα-
9 δείσου. καὶ ἐκάλεσεν κύριος ὁ θεὸς τὸν ἀδὰμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ,
10 ποῦ εἶ; καὶ εἶπεν ἀδὰμ, τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ
11 παραδείσῳ, καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. καὶ εἶπεν
αὐτῷ, τίς ἀνήγγειλέ σοι ὅτι γυμνὸς εἶ, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου οὗ ἐνετει-
12 λάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες; καὶ εἶ-
πεν ἀδὰμ, ἡ γυνὴ ἣν δέδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ
13 τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς τῇ γυναικί· τί τοῦτο ἐποίη-
14 σας; καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ, ὁ ὄφις ἠπάτησέν με, καὶ ἔφαγον. καὶ εἶπεν
κύριος ὁ θεὸς τῷ ὄφει· ὅτι ἐποίησας τοῦτο, ἐπικατάρατος σὺ
ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν ἐπὶ
τῆς γῆς· ἐπὶ τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ, καὶ γῆν φαγῇ πάσας
15 τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. καὶ ἔχθραν θήσω ἀναμέσον σου καὶ
ἀναμέσον τῆς γυναικός, καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματός σου, καὶ ἀναμέ-
σον τοῦ σπέρματος αὐτῆς. αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρή-
16 σεις αὐτοῦ πτέρναν. καὶ τῇ γυναικὶ εἶπεν· πληθύνων πληθυνῶ τὰς
λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου. ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Propterea relinquet homo lectulum patris sui & matris suæ, & adhęrebit vxori suæ, & erunt in carnem vnam. 25 Et erant ambo nudi, Adam & vxor eius;& non erubescebant.

CAP. III.

Et serpens erat sapientior cunctis bestiis agri quas fecit Dñs Deus:& dixit mulieri, Verúmne est quod dixit Deus:non comedatis ex omni arbore horti? 2 Et dixit mulier serpenti,De fructu arboris horti comedemus. 3 Sed de fructu arboris quæ est in medio paradisi,dixit Deus, Non comedetis ex eo; neque accedatis ad eum : ne forte moriamini. 4 Et dixit serpens mulieri, Non morte moriemini. 5 Quoniam manifestum est coram Deo quòd in die qua comederitis ex eo, aperientur oculi vestri:& eritis sicut principes scientes inter bonum & malum. 6 Et vidit mulier quòd bona esset arbor ad vescendum, & quòd salutifera esset oculis, & delectabilis arbor ad intuendum in eã: & tulit de fructu eius & comedit,& dedit etiá marito suo,& comedit cum ea. 7 Et aperti sunt oculi amborum:& cognouerunt quòd nudi essent: & consuerunt sibi folia ficus; & fecerunt sibi cinctoria. 8 Et audierunt vocem verbi domini Dei deambulantis in horto ad auram diei; & absconderunt se Adam & vxor eius à facie domini Dei in medio arboris horti. 9 Et vocauit dominus Deus Adam; & dixit ei, Vbi es tu? 10 Et ait,Vocem verbi tui audiui in horto,& timui quoniam nudus sum ego, & abscondi me. 11 Et ait, Quis indicauit tibi quòd nudus esses tu ? nunquid de arbore,de qua præcepi tibi vt non comederes,ex ea comedisti? 12 Et dixit Adam,Mulier quam dedisti mecum,ipsa dedit mihi de arbore,& comedi. 13 Et dixit dominus Deus mulieri, Quid hoc fecisti? & dixit mulier,Serpens seduxit me,& comedi. 14 Et dixit dominus Deus serpenti; Quia fecisti hoc : maledictus tu præ omnibus iumentis & præ omnibus bestiis agri : super ventrem tuum gradieris; & puluerem comedes omnibus diebus vitæ tuæ. 15 Et inimicitiam ponam inter te & inter mulierem, & inter filium tuum, & inter filium eius: ipse obseruabit tibi quod fecisti ei à principio, & tu obseruabis ei in finem. 16 Mulieri dixit,Multiplicans multiplicabo tribulationes tuas,& conceptiones tuas: & in tribulatione paries filios,& ad

17 אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ וְהוּא יִמְשָׁל־בָּךְ ׃ ‡ וּלְאָדָם אָמַר
כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ וַתֹּאכַל מִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ
לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ בְּעִצָּבוֹן
18 תֹּאכֲלֶנָּה כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ ׃ ‡ וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ
19 וְאָכַלְתָּ אֶת־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה ׃ ‡ בְּזֵעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם
עַד שׁוּבְךָ אֶל־הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנָּה לֻקָּחְתָּ כִּי־עָפָר אַתָּה
20 וְאֶל־עָפָר תָּשׁוּב ׃ ‡ וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי
21 הִוא הָיְתָה אֵם כָּל־חָי ׃ ‡ וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים לְאָדָם
22 וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם ׃ ‡ וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאַחַד מִמֶּנּוּ לָדַעַת טוֹב וָרָע
וְעַתָּה פֶּן־יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וָחַי
23 לְעֹלָם ׃ ‡ וַיְשַׁלְּחֵהוּ יְהוָה אֱלֹהִים מִגַּן־עֵדֶן לַעֲבֹד אֶת־
24 הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לֻקַּח מִשָּׁם ׃ ‡ וַיְגָרֶשׁ אֶת־הָאָדָם וַיַּשְׁכֵּן
מִקֶּדֶם לְגַן־עֵדֶן אֶת־הַכְּרֻבִים וְאֵת לַהַט הַחֶרֶב
הַמִּתְהַפֶּכֶת לִשְׁמֹר אֶת־דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים ׃

1 ד ‡ וְהָאָדָם יָדַע אֶת־חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר
2 וַתֵּלֶד אֶת־קַיִן וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת־יְהוָה ׃ ‡ וַתֹּסֶף
לָלֶדֶת אֶת־אָחִיו אֶת־הָבֶל וַיְהִי־הֶבֶל רֹעֵה צֹאן וְקַיִן
3 הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה ׃ ‡ וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרִי
4 הָאֲדָמָה מִנְחָה לַיהוָה ׃ ‡ וְהֶבֶל הֵבִיא גַם־הוּא מִבְּכֹרוֹת
צֹאנוֹ וּמֵחֶלְבֵהֶן וַיִּשַׁע יְהוָה אֶל־הֶבֶל וְאֶל־מִנְחָתוֹ ׃
5 ‡ וְאֶל־קַיִן וְאֶל־מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה וַיִּחַר לְקַיִן מְאֹד וַיִּפְּלוּ
6 פָּנָיו ׃ ‡ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־קָיִן לָמָּה חָרָה לָךְ וְלָמָּה נָפְלוּ
7 פָנֶיךָ ׃ ‡ הֲלוֹא אִם־תֵּיטִיב שְׂאֵת וְאִם לֹא תֵיטִיב לַפֶּתַח
חַטָּאת רֹבֵץ וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ וְאַתָּה תִּמְשָׁל־בּוֹ ׃
8 ‡ וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־הֶבֶל אָחִיו וַיְהִי בִּהְיוֹתָם
9 בַּשָּׂדֶה וַיָּקָם קַיִן אֶל־הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ ׃ ‡ וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־קַיִן אֵי הֶבֶל אָחִיךָ וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי
10 הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי ׃ ‡ וַיֹּאמֶר מֶה עָשִׂיתָ קוֹל
דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים אֵלַי מִן־הָאֲדָמָה ׃

viri poteſtate eris, & ipſe dominabitur tui.
17 ‡ Adę verò dixit, Quia audiſti vocẽ vxoris tuę,
& comediſti de ligno ex quo præceperã tibi ne
comederes: maledicta terra in opere tuo. In la
boribus comedes ex ea cũctis diebus vitę tuę.
18 ‡ Spinas & tribulos germinabit tibi: & come
19 des herbas terræ. ‡ In ſudore vultus tui veſce-
ris pane, donec reuertaris in terrã, de qua ſum
D ptus es: quia puluis es & in puluerẽ reuerteris.
20 ‡ Et vocauit Adam nomẽ vxoris ſuæ Eua, eo ꝙ
21 mater eſſet cunctorum viuentiũ. ‡ Fecit quoq;
dominus Deus Adę & vxori eius tunicas pel-
22 liceas: & induit eos. ‡ Et ait: Ecce Adam quaſi
vnus ex nobis factus eſt ſciens bonum & ma-
lum. Nunc ergo ne fortè mittat manũ ſuã &
ſumat etiã de ligno vitæ & comedat; & viuat
23 in æternũ. ‡ Emiſit eum dñs Deus de paradiſo
voluptatis, vt operaretur terram de qua ſum-
24 ptus eſt. ‡ Eiecitq; Adã: & collocauit ante pa-
radiſum voluptatis Cherubim & flammeum
gladium atque verſatilem ad cuſtodiendam
viam ligni vitæ.

CAP. IIII.

1 A Adam verò cognouit vxorẽ ſuam Euã, quę
cõcepit & peperit Cain, dicẽs: Poſſedi ho-
2 minem per dominũ. ‡ Rurſúmq; peperit fra-
trem eius Abel. Fuit autẽ Abel paſtor ouiũ, &
3 Cain agricola. ‡ Factum eſt autem poſt multos
dies vt offerret Cain de fructibus terræ mune-
4 ra Domino: ‡ Abel quoq; obtulit de primoge Heb.11.a
nitis gregis ſui & de adipibus eorũ. Et reſpexit
5 Dñs ad Abel & ad munera eius. ‡ Ad Cain au-
tem & ad munera illius non reſpexit. Iratuſq; Sap.10.a
6 eſt Cain vehemẽter, & cõcidit vultus eius. ‡ Di- 1.Io.3.c
xítq; Dominus ad eũ, Quare iratus es, & cur
7 cõcidit facies tua? ‡ Nónne ſi bene egeris, reci-
pies: ſin autẽ male, ſtatim in foribus peccatum
aderit? Sed ſub te erit appetitus eius, & tu do-
8 minaberis illius. ‡ Dixitq; Cain ad Abel fratrẽ
B ſuũ: Egrediamur foras. Cũq; eſſet in agro: cõ-
ſurrexit Cain aduerſus fratrẽ ſuũ Abel, & inter-
9 fecit eũ. ‡ Et ait dñs ad Cain, Vbi eſt Abel frater
tuus? qui reſpõdit, Neſcio. Nunquid cuſtos fra
10 tris mei ſum ego? ‡ Dixitq; ad eũ, Quid feciſti?
Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra.

תרגום אונקלוס

בַּעְלֵךְ תְּהֵא תְּיוּבְתֵּךְ וְהוּא יִשְׁלוֹט בִּיךְ ׃ 17 וּלְאָדָם אֲמַר אֲרֵי קַבֵּלְתָּ לְמֵימַר אִתְּתָךְ וַאֲכַלְתְּ מִן אִילָנָא דְּפַקֵּדְתָּךְ לְמֵימַר לָא תֵיכוֹל מִנֵּהּ לִיטָא אַרְעָא
בְּדִילָךְ בְּצַעַר תֵּיכְלִנַּהּ כָּל־יוֹמֵי חַיָּיךְ ׃ 18 וְכוּבִין וְאַטְדִין תַּצְמַח לָךְ וְתֵיכוֹל יַת עִשְׂבָּא דְחַקְלָא ׃ 19 בְּזֵעְתָּא דְאַפָּךְ תֵּיכוֹל לַחְמָא עַד דִּתְתוּב
לְאַרְעָא דְּמִנַּהּ אִתְבְּרֵיתָא אֲרֵי עַפְרָא אַתְּ וּלְעַפְרָא תְּתוּב ׃ 20 וּקְרָא אָדָם שׁוּם אִתְּתֵהּ חַוָּה אֲרֵי הִיא הֲוָת אִמָּא דְּכָל־בְּנֵי אֱנָשָׁא ׃ 21 וַעֲבַד יְיָ אֱלָהָא
לְאָדָם וּלְאִתְּתֵהּ לְבוּשִׁין דִּיקָר עַל־מְשַׁךְ בִּשְׂרְהוֹן וְאַלְבֵּשִׁינוּן ׃ 22 וַאֲמַר יְיָ אֱלָהָא הָא אָדָם הֲוָה יְחִידַי בְּעָלְמָא מִנֵּהּ לְמִדַּע טָב וּבִישׁ וּכְעַן דִּלְמָא
יוֹשֵׁט יְדֵהּ וְיִסַּב אַף מֵאִילַן חַיַּיָּא וְיֵיכוֹל וְיֵחֵי לְעָלַם ׃ 23 וְשַׁלְּחֵהּ יְיָ אֱלָהָא מִגִּנְּתָא דְעֵדֶן לְמִפְלַח יַת אַרְעָא דְּאִתְבְּרֵי מִתַּמָּן ׃ 24 וְתָרֵיךְ יַת אָדָם
וְאַשְׁרְיֵהּ מִמַּדִּנְחָא לְגִנְּתָא דְעֵדֶן יַת כְּרוּבַיָּא וְיַת־שְׁנַן חַרְבָּא דְּמִתְהַפְּכָא לְמִטַּר יַת אֹרַח אִילַן חַיַּיָּא ׃

ד 1 וְאָדָם יְדַע יַת חַוָּה אִתְּתֵהּ וְעַדִּיאַת וִילִידַת יַת קַיִן וַאֲמֶרֶת קְנֵיתִי גַּבְרָא קֳדָם יְיָ ׃ 2 וְאוֹסֵפַת לְמֵילַד יַת אֲחוּהִי
יַת הֶבֶל וַהֲוָה הֶבֶל רָעֵי עָנָא וְקַיִן הֲוָה גְּבַר פָּלַח בְּאַרְעָא ׃ 3 וַהֲוָה מִסּוֹף יוֹמִין וְאַיְתִי קַיִן מֵאִבָּא דְאַרְעָא תִּקְרֻבְתָּא קֳדָם יְיָ ׃ 4 וְהֶבֶל אַיְתִי
אַף הוּא מִבְּכִירֵי עָאנֵהּ וּמִתַּרְבֵּיהוֹן וְקַבֵּל יְיָ בְּרַעֲוָא לְהֶבֶל וּלְתִקְרֻבְתֵּהּ ׃ 5 וּלְקַיִן וּלְתִקְרֻבְתֵּהּ לָא קַבֵּל בְּרַעֲוָא וּתְקֵף לְקַיִן לַחֲדָא וּנְפַלוּ
אַפּוֹהִי ׃ 6 וַאֲמַר יְיָ לְקַיִן לְמָה תְּקוֹף לָךְ וּלְמָה דְנַן נְפַלוּ אַפָּךְ ׃ 7 הֲלָא אִם תּוֹטִיב עוֹבָדָךְ יִשְׁתְּבֵק לָךְ וְאִם לָא תּוֹטִיב לְיוֹם דִּינָא חֶטְאָךְ נְטִיר
דְּהוּא עָתִיד לְאִתְפְּרָעָא מִנָּךְ אִם לָא תְּתוּב וְאִם תְּתוּב יִשְׁתְּבֵק לָךְ ׃ 8 וַאֲמַר קַיִן לְהֶבֶל אֲחוּהִי וַהֲוָה בְּמֶהֱוֵיהוֹן בְּחַקְלָא וְקָם קַיִן עַל הֶבֶל אֲחוּהִי וּקְטָלֵהּ ׃
9 וַאֲמַר יְיָ לְקַיִן אָן הֶבֶל אֲחוּךְ וַאֲמַר לָא יְדַעְנָא הֲנָטַר אֲחִי אֲנָא ׃ 10 וַאֲמַר מָה עֲבַדְתָּ קָל דַּם זַרְעִין דַּעֲתִידִין לְמִפַּק מִן אֲחוּךְ קָבְלִין קֳדָמַי מִן אַרְעָא ׃

virũ tuũ cõuersio tua, & ipse tui dominabitur. *Et 17
Adæ dixit: Quia audisti vocẽ vxoris tuæ, et comedisti de ligno, quo præcepi tibi hoc solo nõ comedere, ab eo comedisti: maledicta terra in operibus tuis; in tristitiis comedes eã cunctis diebus vitæ tuæ. *Spinas 18
& tribulos germinabit tibi: & comedes herbam agri. *In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec 19
reuertaris tu in terrã ex qua sumptus es: quia terra es & in terrã redibis. *Et vocauit Adã nomen vxo 20
ris suæ vita: quoniã ipsa fuit mater cunctorum viuentium. *Et fecit Dominus Deus Adã & vxori 21
eius tunicas pelliceas, & induit eos. *Et dixit eis: 22
Ecce Adã factus est vt vnus ex nobis ad sciendum bonũ & malum; & nunc nequando extendat manum suam; & sumat de ligno vitæ, & comedat, et viuet in æternũ. *Et emisit eum Dominus Deus de 23
paradiso voluptatis, vt operaretur terram, de qua sumptus est. *Et eiecit Adam, & collocauit eum 24
ante paradisum voluptatis; & posuit Cherubim & flammeum gladium versatilem ad custodiendam viam ligni vitæ.

CAP. IIII.

Adam autem cognouit Euam vxorem suam, 1
& concipiens peperit Cain, & dixit: Possedi hominem per Deum. *Et addidit parere fratrem 2
eius Abel: & fuit Abel pastor ouium: Cain autem fuit operans terram. *Et factum est post dies, 3
obtulit Cain de fructibus terræ sacrificium Domino.
*Et Abel obtulit & ipse de primogenitis ouium sua- 4
rum, & de adipibus eorum: & respexit Deus ad Abel & ad munera eius. *Ad autem Cain & ad 5
sacrificia eius non attendit. & tristificauit Cain valde: & concidit vultus eius. *Et dixit Domi- 6
nus Deus Cain: Quare tristis factus es, & quare concidit facies tua? *Non si rectè obtuleris, re- 7
ctè autem non diuiseris: peccasti? quiesce. ad te conuersio eius: et tu ipsius dominaberis. *Et dixit Cain 8
ad Abel fratrem suum, Egrediamur in agrum. & factum est cùm essent ipsi in agro: surrexit Cain in Abel fratrem suum: & interfecit eum.
*Et ait Deus ad Cain: Vbi est Abel frater tuus? 9
& dixit, Non scio. nunquid custos fratris mei sum ego? *Et dixit Deus: Quid fecisti hoc? vox san- 10
guinis fratris tui clamat ad me de terra.

17 τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου. καὶ αὐτός σου κυριεύσει. * καὶ τῷ
ἀδὰμ εἶπεν· ὅτι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικός σου, καὶ ἔφαγες
ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ᾽
αὐτοῦ ἔφαγες, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου. ἐν λύ-
18 παις φαγῇ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. * ἀκάν-
θας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι, καὶ φαγῇ τὸν χόρτον τοῦ ἀ-
19 γροῦ· * ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου, ἕως
τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθης· ὅτι γῆ εἶ καὶ εἰς
20 γῆν ἀπελεύσῃ· * καὶ ἐκάλεσεν ἀδὰμ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς
21 αὐτοῦ ζωή, ὅτι αὕτη ἦν μήτηρ πάντων τῶν ζώντων. * καὶ ἐποίη-
σεν κύριος ὁ θεὸς τῷ ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερ-
22 ματίνους, καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς· * καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἰδοὺ ἀδὰμ
γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν· καὶ νῦν
μήποτε ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ λάβῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς
23 ζωῆς, καὶ φαγῃ, καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· * καὶ ἐξαπέστειλεν
αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι
24 τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη. * καὶ ἐξέβαλε τὸν ἀδὰμ, καὶ κατῴ-
κισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς. καὶ ἔταξε τὰ
χερουβὶμ καὶ τὴν φλογίνην ῥομφαίαν τὴν στρεφομένην φυ-
λάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. δ´. * Ἀδὰμ
1 δὲ ἔγνω εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τὸν
2 κάϊν. καὶ εἶπεν, ἐκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ θεοῦ. * καὶ προσέ-
θετο τεκεῖν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ἄβελ. καὶ ἐγένετο ἄβελ ποιμὴν
3 προβάτων. κάϊν δὲ ἦν ἐργαζόμενος τὴν γῆν. * καὶ ἐγένετο
μεθ᾽ ἡμέρας ἤνεγκε κάϊν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς θυσίαν τῷ κυ-
4 ρίῳ. * καὶ ἄβελ ἤνεγκεν καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν προ-
βάτων αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν στεάτων αὐτῶν. καὶ ἐπεῖδεν ὁ θεὸς ἐπὶ
5 ἄβελ καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ. * ἐπὶ δὲ κάϊν καὶ ἐπὶ ταῖς θυ-
σίαις αὐτοῦ οὐ προσέσχεν. καὶ ἐλύπησε τὸν κάϊν λίαν, καὶ συνέ-
6 πεσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. * καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ κάϊν, ἱνατί
7 περίλυπος ἐγένου, καὶ ἱνατί συνέπεσε τὸ πρόσωπόν σου; * οὐκ
ἂν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἥμαρτες; ἡσύχα-
8 σον· πρὸς σὲ ἡ ἀποστροφὴ αὐτοῦ, καὶ σὺ αὐτοῦ ἄρξεις. * καὶ εἶπεν
κάϊν πρὸς ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον.
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ, ἀνέστη κάϊν ἐπὶ
9 ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς
πρὸς κάϊν, ποῦ ἐστὶν ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; καὶ εἶπεν, οὐ γινώσκω. μὴ
10 φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ μου εἰμὶ ἐγώ; * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, τί ἐποίησας
τοῦτο; φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρός με ἐκ τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

virum tuum erit conuersio tua: & ipse dominabitur tui. 17 Adæ quoque dixit: Quia obedisti verbo vxoris tuæ, & comedisti de arbore de qua præcepi tibi, dicens: Ne comedas ex ea, Maledicta terra propter te: in tribulatione comedes eam omnibus diebus vitæ tuæ. 18 Et spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbam agri. 19 In sudore vultus tui comedes panem: donec reuertaris in terram de qua creatus es: quia puluis tu, & in puluerem reuertêris. 20 Et vocauit Adam nomen vxoris suæ Euam; eo quòd ipsa esset mater omnium filiorum hominis. 21 Et fecit Dominus Deus Adæ & vxori eius vestimenta honoris super cutem carnis suæ, & induit eos. 22 Et dixit Dominus Deus, Ecce Adam est vnicus in seculo, ex se sciens bonum & malum; & nunc fortè extendet manum suam, & sumet etiam de arbore vitæ, & comedet & viuet in æternum. 23 Et emisit eum Dominus Deus de horto voluptatis, vt operaretur terram de qua creatus fuerat. 24 Et eiecit Adam: & collocauit ad orientem horti voluptatis Cherubim & acutum gladium versatilem, ad custodiendam viam arboris vitæ.

CAP. IIII.

ET Adam cognouit Euam vxorem suam: & concepit & peperit Cain, & dixit; Possedi virum coram Domino. 2 Et addidit vt pareret fratrem eius Abel. Fuitque Abel pastor ouium: & Cain fuit vir agricola. 3 Et factum est post aliquot dies; & adduxit Cain de fructu terræ munus coram Domino. 4 Et Abel adduxit etiam ipse de primogenitis ouium suarum & de adipibus earum: & suscepit Dominus cum beneplacito Abel & munus eius. 5 Cain autẽ & munus eius non suscepit cũ beneplacito: & iratus est Cain vehementer, & ceciderũt vultus eius. 6 Dixitq; Dominus ad Cain, Cur irasceris tu; & quare ceciderunt vultus tui? 7 Nonne si bene egeris opera tua, dimittetur tibi? & si nõ bene egeris, in diem iudicij peccatum tuum seruatũ est; in qua futurũ est vt vlciscatur de te, si non conuerteris; & si cõuerteris, dimittetur tibi. 8 Et loquens Cain ad Abel fratrẽ suum: fuit cùm essent in agro, & surrexit Cain contra Abel fratrem suum & occidit eum. 9 Et dixit Dominus ad Cain, Vbi est Abel frater tuus? Et dixit, Nescio. Núquid custos fratris mei ego sum? 10 Et ait, Quid fecisti? vox sanguinis generationũ quę futuræ erãt succedere de fratre tuo, clamãt corã me de terra.

11 וְעַתָּה אָרוּר אָתָּה מִן־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת־פִּיהָ
12 לָקַחַת אֶת־דְּמֵי אָחִיךָ מִיָּדֶךָ׃ כִּי תַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה
13 לֹא־תֹסֵף תֵּת־כֹּחָהּ לָךְ נָע וָנָד תִּהְיֶה בָאָרֶץ׃ וַיֹּאמֶר
14 קַיִן אֶל־יְהוָה גָּדוֹל עֲוֺנִי מִנְּשֹׂא׃ הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם
מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ
15 וְהָיָה כָל־מֹצְאִי יַהַרְגֵנִי׃ וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה לָכֵן כָּל־
הֹרֵג קַיִן שִׁבְעָתַיִם יֻקָּם וַיָּשֶׂם יְהוָה לְקַיִן אוֹת לְבִלְתִּי
16 הַכּוֹת־אֹתוֹ כָּל־מֹצְאוֹ׃ וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּשֶׁב
17 בְּאֶרֶץ־נוֹד קִדְמַת־עֵדֶן׃ וַיֵּדַע קַיִן אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר
וַתֵּלֶד אֶת־חֲנוֹךְ וַיְהִי בֹּנֶה עִיר וַיִּקְרָא שֵׁם הָעִיר כְּשֵׁם
18 בְּנוֹ חֲנוֹךְ׃ וַיִּוָּלֵד לַחֲנוֹךְ אֶת־עִירָד וְעִירָד יָלַד אֶת־
מְחוּיָאֵל וּמְחִיָּיאֵל יָלַד אֶת־מְתוּשָׁאֵל וּמְתוּשָׁאֵל יָלַד
19 אֶת־לָמֶךְ׃ וַיִּקַּח־לוֹ לֶמֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם הָאַחַת
20 עָדָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צִלָּה׃ וַתֵּלֶד עָדָה אֶת־יָבָל הוּא
21 הָיָה אֲבִי יֹשֵׁב אֹהֶל וּמִקְנֶה׃ וְשֵׁם אָחִיו יוּבָל הוּא
22 הָיָה אֲבִי כָּל־תֹּפֵשׂ כִּנּוֹר וְעוּגָב׃ וְצִלָּה גַם־הִוא
יָלְדָה אֶת־תּוּבַל קַיִן לֹטֵשׁ כָּל־חֹרֵשׁ נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל
23 וַאֲחוֹת תּוּבַל־קַיִן נַעֲמָה׃ וַיֹּאמֶר לֶמֶךְ לְנָשָׁיו עָדָה
וְצִלָּה שְׁמַעַן קוֹלִי נְשֵׁי לֶמֶךְ הַאְזֵנָּה אִמְרָתִי כִּי אִישׁ
24 הָרַגְתִּי לְפִצְעִי וְיֶלֶד לְחַבֻּרָתִי׃ כִּי שִׁבְעָתַיִם יֻקַּם־קָיִן
25 וְלֶמֶךְ שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה׃ וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת־אִשְׁתּוֹ
וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת כִּי שָׁת־לִי אֱלֹהִים זֶרַע
26 אַחֵר תַּחַת הֶבֶל כִּי הֲרָגוֹ קָיִן׃ וּלְשֵׁת גַּם־הוּא יֻלַּד־
בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אֱנוֹשׁ אָז הוּחַל לִקְרֹא בְּשֵׁם יְהוָה׃

ה

1 זֶה סֵפֶר
תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים אָדָם בִּדְמוּת
2 אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ׃ זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם
וַיְבָרֶךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמָם אָדָם בְּיוֹם הִבָּרְאָם׃
3 וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ
בְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת׃

11 * Nunc igitur maledictus eris ſuper terrã,quę
aperuit os ſuũ, & ſuſcepit ſanguinẽ fratris tui
12 de manu tua. * Cùm operat⁹ fueris eã, nõ dabit
tibi fructus ſuos. Vagus & profugus eris ſuper
13 terrã. * Dixitque Cain ad dominum, Maior eſt
14 iniquitas mea, quàm vt veniã merear. * Ecce eiicis
C me hodie à facie terræ, & à facie tua abſcõdar,
& ero vagus & profugus in terra. Omnis igi-
15 tur qui inuenerit me, occidet me. * Dixitq; ei
dñs, Nequaquã ita fiet: ſed omnis qui occiderit
Cain, ſeptuplũ punietur. Poſuitq; dñs in Cain
ſignũ, vt nõ interficeret eũ omnis qui inueniſ
16 ſet eum. Egreſſuſq; Cain à facie dñi habitauit
17 profugus in terra ad oriẽtalẽ plagã Eden. * Co
gnouit autẽ Cain vxorẽ ſuã, quę cõcepit & pe
perit Enoch. Et ædificauit ciuitatẽ, & vocauit
18 nomen eius ex nomine filij ſui Enoch. * Porrò
Enoch genuit Irad, & Irad genuit Mauiael, &
Mauiael genuit Mathuſael, & Mathuſael ge-
19 nuit Lamech. * Qui accepit duas vxores: nomẽ
20 vni Ada, & nomẽ alteri Sella. * Genuitq; Ada
Iabel, qui fuit pater habitãtiũ in tẽtoriis, atq;
21 paſtorũ. * Et nomẽ fratris eius Iubal. Ipſe fuit
22 pater canẽtiũ cithara & organo. * Sella quoq;
D genuit Tubal-cain, qui fuit malleator & faber
in cũcta opera ęris & ferri. Soror verò Tubal-
23 cain Noema. * Dixitq; Lamech vxoribus ſuis
Adę & Sellę, Audite vocẽ meã vxores Lamech,
auſcultate ſermonẽ meũ. Quoniã occidi virũ
in vulnus meũ, & adoleſcẽtulũ in liuorẽ meũ.
24 * Septuplũ vltio dabitur de Cain, de Lamech
25 verò ſeptuagies ſepties. * Cognouit quoq; ad-
huc Adã vxorẽ ſuã, & peperit filiũ. Vocauítq;
nomẽ eius Seth, dicẽs: Poſuit mihi Deus ſemẽ
26 aliud pro Abel, quẽ occidit Cain. * Sed & Seth
natus eſt filius, quem vocauit Enos. Iſte cœpit
inuocare nomen Domini. CAP V.

1 HIc eſt liber generationis Adam in die qua
A creauit Deus hominem, ad imaginem Dei
2 fecit illum. * Maſculũ & fœminã creauit eos, &
benedixit illis, & vocauit nomen eorũ Adã in
3 die qua creati ſunt. * Vixit autẽ Adam centum
triginta annis, & genuit filiũ ad imaginẽ & ſi-
militudinẽ ſuam: vocauítq; nomen eius Seth.

תרגום אונקלוס

11 וּכְעַן לִיט אַתְּ מִן אַרְעָא דִּפְתַחַת יָת פֻּמַּהּ לְמִסַּב יָת דְּמֵי אֲחוּךְ מִן יְדָךְ׃ 12 אֲרֵי תִפְלַח יָת אַרְעָא לָא תוֹסֵיף לְמִתַּן חֵילַהּ לָךְ מְטַלְטַל וְגָלֵי תְּהֵא
בְּאַרְעָא׃ 13 וַאֲמַר קַיִן קֳדָם יְיָ רַב חוֹבִי מִלְּמִשְׁבַּק׃ 14 הָא תָרֵכְתָּא יָתִי יוֹמָא דֵין מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא וּמִן קֳדָמָךְ אֱהֵא מִטַּמַּר וְאֶהֵא מְטַלְטַל וְגָלֵי
בְּאַרְעָא וִיהֵא כָּל דְּיִשְׁכְּחִנַּנִי יִקְטְלִנַּנִי׃ 15 וַאֲמַר לֵהּ יְיָ בְּכֵן כָּל דְּקָטֵיל לְקַיִן לְשִׁבְעָה דָּרִין יִתְפְּרַע מִנֵּהּ וְשַׁוִּי יְיָ לְקַיִן אָתָא בְּדִיל דְּלָא לְמִקְטַל
יָתֵהּ כָּל דְּיִשְׁכְּחִנֵּהּ׃ 16 וּנְפַק קַיִן מִן קֳדָם יְיָ וִיתֵב בְּאַרְעָא דְּנוֹד לְקִדּוּמָא דְעֵדֶן׃ 17 וִידַע קַיִן יָת אִתְּתֵהּ וְעַדִּיאַת וִילֵידַת יָת חֲנוֹךְ וַהֲוָה בָּנֵי קַרְתָּא
וּקְרָא שְׁמָא דְקַרְתָּא כִּשְׁמָא דִבְרֵהּ חֲנוֹךְ׃ 18 וְאִתְיְלִיד לַחֲנוֹךְ יָת עִירָד וְעִירָד אוֹלֵיד יָת מְחוּיָאֵל וּמְחִיָּיאֵל אוֹלֵיד יָת מְתוּשָׁאֵל וּמְתוּשָׁאֵל אוֹלֵיד יָת לָמֶךְ׃
19 וּנְסֵיב לֵהּ לֶמֶךְ תַּרְתֵּין נְשִׁין שׁוּם חֲדָא עָדָה וְשׁוּם תִּנְיֵתָא צִלָּה׃ 20 וִילֵידַת עָדָה יָת יָבָל הוּא הֲוָה רַבְּהוֹן דְּיָתְבֵי מַשְׁכְּנִין וּמָרֵי גֵּיתִין׃ 21 וְשׁוּם אֲחוּהִי
יוּבָל הוּא הֲוָה רַבְּהוֹן דְּכָל דִּי מְמַנַּן עַל פּוּם כִּנּוֹרָא וְאַבּוּבָא׃ 22 וְצִלָּה אַף הִיא יְלֵידַת יָת תּוּבַל קַיִן הוּא הֲוָה רַבְּהוֹן דְּכָל יָדְעֵי עֲבִידַת נְחָשָׁא וּפַרְזְלָא
וַאֲחָתֵהּ דְּתוּבַל קַיִן נַעֲמָה׃ 23 וַאֲמַר לֶמֶךְ לִנְשׁוֹהִי עָדָה וְצִלָּה שְׁמַעַן קָלִי נְשֵׁי לֶמֶךְ אֲצֵיתָא לְמֵימְרִי אֲרֵי לָא גְבַר קְטָלִית דְּבִדְילֵהּ אֲנָא סָבֵל חוֹבִין וְאַף
לָא עוּלֵימָא חַבֵּלִית דְּבִדְילֵהּ יִשְׁתֵּיצֵי זַרְעִי׃ 24 אֲרֵי לְשִׁבְעָה דָּרִין יִתְפָּרְעוּן לְקַיִן הֲלָא לְלֶמֶךְ שַׁבְעִין וְשִׁבְעָה׃ 25 וִידַע אָדָם עוֹד יָת אִתְּתֵהּ וִילֵידַת בַּר וּקְרַת יָת
שְׁמֵהּ שֵׁת אֲרֵי שַׁוִּי לִי יְיָ בַּר אָחֳרָן חֲלָף הֶבֶל אֲרֵי קַטְלֵהּ קָיִן׃ 26 וּלְשֵׁת אַף הוּא אִתְיְלִיד בַּר וּקְרָא יָת שְׁמֵהּ אֱנוֹשׁ בְּכֵין שָׁרִיאוּ בְּנֵי אֲנָשָׁא לְצַלָּאָה בִּשְׁמָא
דַּייָ׃ ה 1 דֵּין סְפַר תּוּלְדַת אָדָם בְּיוֹמָא דִּבְרָא יְיָ אָדָם בִּדְמוּתָא דַּייָ עֲבַד יָתֵהּ׃ 2 דְּכַר וְנוּקְבָא בְּרָא
יָתְהוֹן וּבָרֵיךְ יָתְהוֹן וּקְרָא יָת שְׁמְהוֹן אָדָם בְּיוֹמָא דְּאִתְבְּרִיאוּ׃ 3 וַחֲיָא אָדָם מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין וְאוֹלֵיד בִּדְמוּתֵהּ כְּצַלְמֵהּ וּקְרָא יָת שְׁמֵהּ שֵׁת׃

** Et nunc maledictus tu à terra, quæ aperuit os* 11
suum ad suscipiendum sanguinem fratris tui à ma-
*nu tua. * Quoniam operaberis terram, & non ad-* 12
det virtutem suam dare tibi. suspirans & tremens
*eris super terrã. * Et dixit Cain ad Dñm: Maius de-* 13
*lictũ meũ, quàm vt remittatur mihi. * Et eijcies me* 14
hodie à facie terræ: & à facie tua abscondar. & ero
gemens & tremens super terrã: & erit oĩs inueniẽs
*me, occidet me. * Et dixit ei dñs Deus: Nõ sic omnis* 15
qui occiderit Cain, septem vindictas exoluet. & po
suit dominus Deus signum Cain, vt non interficeret
*eum omnis qui inuenisset eum. * Et egressus est Cain à* 16
facie Dei: & habitauit in terra Naid, contra Eden.
** Et cognouit Cain vxorem suã: & concipiens, pepe-* 17
rit Enoch. & fuit ædificans ciuitatem: & nomina-
*uit ciuitatem in nomen filij sui Enoch. * Natus est au* 18
tem Enoch Gaidad: & Gaidad genuit Mauiael: &
Mauiael genuit Mathusala. & Mathusala genuit
*Lamech. * Et accepit sibi Lamech duas vxores: no-* 19
*men vni, Adda: & nomen secundæ, Sella. * Et pepe-* 20
rit Adda Jobel. hic fuit pater habitantium in ten-
*toriis pastorum. * Et nomen fratri suo Iubal. hic fuit,* 21
*qui ostendit psalterium & citharam. * Sella autem* 22
peperit & ipsa Thobel. & fuit malleator faber æ-
*ris & ferri: soror autem Thobel, Noema. * Dixit* 23
autem Lamech vxoribus suis Adda & Sella: Au-
dite meam vocem vxores Lamech, auscultate meos
sermones: quoniam virũ occidi in vulnus mihi, &
*adolescentulum in liuorem mihi. * Quia septies vin-* 24
dicatum est Cain; ex autem Lamech, septuagesies se-
*ptem. * Cognouit autem Adam Euam vxorem suã:* 25
& concipiens, peperit filium; & nominauit nomen
eius Seth: dicens, Suscitauit enim mihi Deus semen
*aliud pro Abel, quem occidit Cain. * Et Seth fuit fi-* 26
lius: nominauit autem nomen eius Enos. hic sperauit
inuocare nomen domini Dei.

CAP. V.

HIc liber generationis hominum. qua die fe- 1
cit Deus Adam: ad imaginem Dei fecit illum.
** Masculum & fœminam fecit eos; & benedi-* 2
xit eis: & nominauit nomen eius Adam, qua die
*fecit eos. * Vixit autem Adam annos du-* 3
centos triginta: & genuit ad figuram suam, &
ad imaginem suam: & nominauit nomen eius Seth.

11 * καὶ νῦν ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ τῆς γῆς, ἣ ἔχανε τὸ στόμα αὐτῆς
12 δέξασθαι τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκ τῆς χειρός σου. * ὅτι ἐργᾷ
τὴν γῆν, καὶ οὐ προσθήσει τὴν ἰσχὺν αὐτῆς δοῦναί σοι. στένων καὶ
13 τρέμων ἔσῃ ἐπὶ τῆς γῆς. * καὶ εἶπε κάϊν πρὸς κύριον, μείζων ἡ
14 αἰτία μου τοῦ ἀφεθῆναί με. * καὶ ἐκβάλῃς με σήμερον ἀπὸ
προσώπου τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου κρυβήσομαι· καὶ ἔ-
σομαι στένων καὶ τρέμων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔσται πᾶς ὁ εὑρίσκων με ἀ-
15 ποκτενεῖ με· * καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς, οὐχ οὕτως πᾶς ὁ ἀπο-
κτείνας κάϊν, ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύσει. καὶ ἔθετο κύριος ὁ
θεὸς σημεῖον τῷ κάϊν, τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτὸν πάντα τὸν εὑρίσκοντα
16 αὐτόν. * καὶ ἐξῆλθε κάϊν ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ. καὶ ᾤκησεν ἐν
17 γῇ ναΐδ, κατέναντι ἐδέν. * καὶ ἔγνω κάϊν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· καὶ
συλλαβοῦσα, ἔτεκε τὸν ἐνώχ. καὶ ἦν οἰκοδομῶν πόλιν. καὶ ἐπω-
νόμασε τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐνώχ.
18 * ἐγεννήθη δὲ τῷ ἐνὼχ γαϊδάδ· καὶ γαϊδὰδ ἐγέννησε τὸν
μαιήλ· καὶ μαιὴλ ἐγέννησε τὸν μαθουσαλά. καὶ μαθουσαλὰ
19 ἐγέννησε τὸν λάμεχ. * καὶ ἔλαβεν αὐτῷ λάμεχ δύο γυναῖ-
κας· ὄνομα τῇ μιᾷ, ἀδδά· καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ, σέλλα.
20 * καὶ ἔτεκεν ἀδδὰ τὸν ἰωβήλ· οὗτος ἦν πατὴρ οἰκούντων ἐν σκη-
21 ναῖς κτηνοτρόφων. * καὶ ὄνομα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἰουβάλ. οὗ-
22 τος ἦν, ὁ καταδείξας ψαλτήριον καὶ κιθάραν. * σελλὰ δὲ ἔτε-
κεν καὶ αὐτὴ τὸν θοβέλ. καὶ ἦν σφυροκόπος χαλκεὺς χαλκοῦ καὶ
23 σιδήρου. ἀδελφὴ δὲ θοβὲλ, νοεμά. * εἶπε δὲ λάμεχ ταῖς γυ-
ναιξὶν αὐτοῦ ἀδδὰ καὶ σελλὰ, ἀκούσατέ μου τῆς φωνῆς γυ-
ναῖκες λάμεχ, ἐνωτίσασθέ μου τοὺς λόγους· ὅτι ἄνδρα ἀπέ-
24 κτεινα εἰς τραῦμα ἐμοὶ, καὶ νεανίσκον εἰς μώλωπα ἐμοί. * ὅτι
ἑπτάκις ἐκδεδίκηται κάϊν, ἐκ δὲ λάμεχ, ἑβδομηκοντάκις ἑπτά.
25 * ἔγνω δὲ ἀδὰμ εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· καὶ συλλαβοῦσα,
ἔτεκεν υἱόν· καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ σήθ· λέγουσα, ἐξα-
νέστησε γάρ μοι ὁ θεὸς σπέρμα ἕτερον ἀντὶ ἄβελ, ὃν ἀπέκτει-
26 νε κάϊν. * καὶ τῷ σὴθ ἐγένετο υἱός. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα
αὐτοῦ, ἐνώς. οὗτος ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ
1 θεοῦ. ε. Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων.
ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἀδάμ· κατ᾽ εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν
2 αὐτόν· * ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· καὶ ηὐλόγησεν αὐτούς.
καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀδὰμ, ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησεν αὐ-
3 τούς. * ἔζησε δὲ ἀδὰμ ἔτη διακόσια τριάκοντα. καὶ ἐγέννησε
κατὰ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ ἐπωνόμασε τὸ
ὄνομα αὐτοῦ, σήθ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et nunc maledictus tu de terra quæ aperuit os suum, vt susciperet sanguinem fratris tui de manu tua. 12 Quando operatus fueris terram, non
dabit amplius tibi virtutem suam: instabilis & transmigrans eris in terra. 13 Et dixit Cain coram Domino: Magna est iniquitas mea, vt dimittatur.
14 Ecce eiecisti me hodie de superficie terræ: & à facie tua ero absconditus; & ero instabilis & transmigrans in terra: & erit omnis qui inuenerit
me, occidet me. 15 Et dixit ei Dominus: Propterea omnes qui occiderint Cain, in septem generationes vindicta assumetur ex eo: & posuit Domi-
nus in Cain signũ, vt non occideret eũ omnis qui inuenisset eũ. 16 Et egressus est Cain à facie Dñi; & habitauit in terra Nod, ad Orientẽ Eden. 17 Et
cognouit Cain vxorẽ suã; & cõcepit & peperit Enoch: & fuit ædificator ciuitatis. & vocauit nomen ciuitatis sicut nomẽ filij sui Enoch. 18 Et natus est
ipsi Enoch Irad. Et Irad genuit Mauiael, & Mauiael genuit Mathusael, & Mathusael genuit Lamech. 19 Et accepit sibi Lamech duas vxores: nomen
vnius Ada, & nomẽ alterius Sella. 20 Et peperit Ada Iabal: ipse fuit magister habitantiũ in tabernaculis, & possidẽtiũ pecora. 21 Et nomẽ fratris sui Iu
bal: ipse fuit magister canẽtiũ in cithara & organo. 22 Et Sella etiã ipsa peperit Tubal-Cain: qui fuit magister eorũ oĩm sciẽtiũ opus æris & ferri: & so
ror ipsius Tubal-Cain fuit Naama. 23 Et dixit Lamech vxoribus suis Adæ & Sellę: Audite vocem meã vxores Lamech; auscultate sermonem meum.
Quoniam non occidi virum, vt propter eum ego portem peccatum: neque adolescentulum disperdidi, vt propter eum consumatur semen meum.
24 Quoniam si in septem generationes vindicta dabitur de Cain, nónne de Lamech in septuaginta & septem? 25 Et cognouit Adam rursus vxorem
suam, & peperit filium: & vocauit nomen eius Seth: quoniam posuit Deus mihi filium alium pro Abel: quia interfecit eum Cain. 26 Et Seth quo-
que natus est filius: & vocauit momen eius Enos. tunc incœperunt filij hominum orare in nomine Domini. CAP. V.
HIc est liber generationis Adã, in die qua creauit Deus hoĩem: ad similitudinẽ Dei fecit illũ. 2 Masculũ & fœminã creauit eos; & benedixit illis: &
vocauit nomẽ eorũ Adã, in die qua creati sunt. 3 Et vixit Adã cẽtũ & triginta annis: & genuit ad similitudinem suã secũdum imaginem suam: &
vocauit nomen eius Seth.

4 וַיִּהְיוּ יְמֵי־אָדָם אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־שֵׁת שְׁמֹנֶה מֵאֹת
5 שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי אָדָם
אֲשֶׁר־חַי תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיָּמֹת׃
6 וַיְחִי־שֵׁת חָמֵשׁ שָׁנִים וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־
7 אֱנוֹשׁ׃ וַיְחִי־שֵׁת אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־אֱנוֹשׁ שֶׁבַע
8 שָׁנִים וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ
כָּל־יְמֵי־שֵׁת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה
9 וַיָּמֹת׃ וַיְחִי אֱנוֹשׁ תִּשְׁעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־קֵינָן׃
10 וַיְחִי אֱנוֹשׁ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־קֵינָן חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה
11 וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ כָּל־
יְמֵי אֱנוֹשׁ חָמֵשׁ שָׁנִים וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃
12 וַיְחִי קֵינָן שִׁבְעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־מַהֲלַלְאֵל׃
13 וַיְחִי קֵינָן אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־מַהֲלַלְאֵל אַרְבָּעִים
שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
14 וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי קֵינָן עֶשֶׂר שָׁנִים וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה
15 וַיָּמֹת׃ וַיְחִי מַהֲלַלְאֵל חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁשִּׁים שָׁנָה
16 וַיּוֹלֶד אֶת־יָרֶד׃ וַיְחִי מַהֲלַלְאֵל אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ
אֶת־יֶרֶד שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד
17 בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי מַהֲלַלְאֵל חָמֵשׁ
18 וְתִשְׁעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃ וַיְחִי־
יֶרֶד שְׁתַּיִם וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־חֲנוֹךְ׃
19 וַיְחִי־יֶרֶד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־חֲנוֹךְ שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה
20 וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי־יֶרֶד שְׁתַּיִם וְשִׁשִּׁים
21 שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃ וַיְחִי חֲנוֹךְ חָמֵשׁ
22 וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־מְתוּשָׁלַח׃ וַיִּתְהַלֵּךְ
חֲנוֹךְ אֶת־הָאֱלֹהִים אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־מְתוּשֶׁלַח
שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
23 וַיְהִי כָּל־יְמֵי חֲנוֹךְ חָמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת
24 שָׁנָה׃ וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת־הָאֱלֹהִים וְאֵינֶנּוּ כִּי־
לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים׃

4 * Et facti ſunt dies Adã, poſtquam genuit
Seth, octingenti anni: genuítque filios & fi-
5 lias. * Et factum eſt omne tempus quod
vixit Adam, anni nongenti triginta; & mor-
6 tuus eſt. * Vixit quoque Seth centum
quinque annis: & genuit Enos.
7 * Vixítque Seth poſtquam genuit Enos, o-
ctingentis ſeptem annis: genuítque filios &
8 filias. * Et facti ſunt omnes dies Seth
nongentorum duodecim annorum: & mor-
B tuus eſt.
9 * Vixit verò Enos nonaginta annis: & ge-
10 nuit Caïnan. * Poſt cuius ortum vi-
xit octingentis quindecim annis: & genuit
filios & filias.
11 * Factíque ſunt omnes dies Enos nongenti-
quinque anni: & mortuus eſt.
12 * Vixit quoque Caïnan ſeptuaginta annis:
& genuit Malalehel.
13 * Et vixit Caïnan poſtquam genuit Malalehel,
octingẽtis quadraginta annis: genuítque fi-
lios & filias.
14 * Et facti ſunt omnes dies Caïnan nongenti
decem anni: & mortuus eſt.
15 * Vixit autem Malalehel ſexagintaquinque
16 annis: & genuit Iared. * Et vixit Malalehel
C poſtquam genuit Iared, octingentis triginta
17 annis. & genuit filios & filias. * Et facti ſunt
omnes dies Malalehel octingenti nonaginta
quinque anni: & mortuus eſt.
18 * Vixítque Iared centum ſexaginta duobus
annis: & genuit Enoch.
19 * Et vixit Iared poſtquam genuit Enoch, o-
ctingentis annis: & genuit filios & filias.
20 * Et facti ſunt omnes dies Iared nongẽti ſexa-
gintaduo anni: & mortuus eſt.
21 * Porrò Enoch vixit ſexagintaquinque an- Eccl. 44. Heb. 11.
nis: & genuit Mathuſalem.
22 * Et ambulauit Enoch cum Deo. Et vixit E-
noch poſtquam genuit Mathuſalem trecen-
D tis annis: & genuit filios & filias.
23 * Et facti ſunt omnes dies Enoch trecenti
24 ſexaginta quinque anni. * Ambulauítque cũ
Deo, & non apparuit: quia tulit eum Deus.

תרגום אונקלוס

4 והוו יומי אדם בתר דאוליד ית שת תמני מאה שנין ואוליד בנין ובנן׃ 5 והוו כל יומי אדם דחי תשע מאה ותלתין שנין ומית׃ 6 וחיא
שת מאה וחמש שנין ואוליד ית אנוש׃ 7 וחיא שת בתר דאוליד ית אנוש תמני מאה ושבע שנין ואוליד בנין ובנן׃ 8 והוו כל
יומי שת תשע מאה ותרתי עשרה שנין ומית׃ 9 וחיא אנוש תשעין שנין ואוליד ית קינן׃ 10 וחיא אנוש בתר
דאוליד ית קינן תמני מאה וחמש עשרה שנין ואוליד בנין ובנן׃ 11 והוו כל יומי אנוש תשע מאה וחמש שנין ומית׃
12 וחיא קינן שבעין שנין ואוליד ית מהללאל׃ 13 וחיא קינן בתר דאוליד ית מהללאל תמני מאה וארבעין
שנין ואוליד בנין ובנן׃ 14 והוו כל יומי קינן תשע מאה ועשר שנין ומית׃ 15 וחיא מהללאל שתין וחמש שנין ואוליד
ית ירד׃ 16 וחיא מהללאל בתר דאוליד ית ירד תמני מאה ותלתין שנין ואוליד בנין ובנן׃ 17 והוו כל יומי מהללאל
תמני מאה ותשעין וחמש שנין ומית׃ 18 וחיא ירד מאה ושתין ותרין שנין ואוליד ית חנוך׃ 19 וחיא ירד בתר
דאוליד ית חנוך תמני מאה שנין ואוליד בנין ובנן׃ 20 והוו כל יומי ירד תשע מאה ושתין ותרין שנין ומית׃ 21 וחיא
חנוך שתין וחמש שנין ואוליד ית מתושלח׃ 22 והליך חנוך בתר דחלתא דיי בתר דאוליד ית מתושלח תלת מאה שנין ואוליד
בנין ובנן׃ 23 והוו כל יומי חנוך תלת מאה ושתין וחמש שנין׃ 24 ואזל חנוך בתר דחלתא דיי
וליתוהי ארי לא אמית יתיה יי׃

* Facti sunt autem dies Adam quos vixit, post- 4
quàm genuit ipse Seth, anni septingenti: & genuit
filios & filias.
* Et facti sunt omnes dies Adam, quos vixit, 5
anni nongenti triginta: & mortuus est.
* Vixit autem Seth annos ducentos quinque: 6
& genuit Enos. * Et vixit Seth postquàm 7
genuit ipse Enos, annos septingentos septem: & ge-
nuit filios & filias.
* Et facti sunt omnes dies Seth, anni nongenti duo- 8
decim: & mortuus est.
* Et vixit Enos annos centum nonaginta: & 9
genuit Cainan. * Et vixit Enos postquam ge- 10
nuit ipse Cainan, annos septingentos quindecim: &
genuit filios & filias.
* Et facti sunt omnes dies Enos, anni nongenti 11
quinque: & mortuus est.
* Et vixit Cainan annos centum septuaginta: 12
& genuit Malalehel.
* Et vixit Cainan postquam genuit ipse Mala- 13
lehel, annos septingentos quadraginta: & genuit
filios & filias. * Et facti sunt omnes dies 14
Cainan, anni nongenti decem: & mortuus est.
* Et vixit Malalehel annos centum sexaginta 15
quinque: & genuit Iared.
* Et vixit Malalehel postquam genuit ipse Ia- 16
red, annos septingentos triginta: & genuit filios &
filias. * Et facti sunt omnes dies Malalehel 17
anni octingenti nonaginta quinque: & mortuus est.
* Et vixit Iared annos centum sexaginta duos: 18
& genuit Enoch.
* Et vixit Iared postquam genuit ipse Enoch, 19
annos octingentos: & genuit filios & filias.
* Et facti sunt omnes dies Iared, anni nongenti 20
sexaginta duo: & mortuus est.
* Et vixit Enoch annos centũ sexaginta quin- 21
que, & genuit Mathusala.
* Placuit autem Enoch Deo. & vixit Enoch 22
postquam genuit ipse Mathusalem, annos ducentos:
& genuit filios & filias.
* Et facti sunt omnes dies Enoch, anni trecen- 23
ti sexaginta quinque.
* Et placuit Enoch Deo. & non inueniebatur, 24
quia transtulit eum Deus.

4 * ἐγένοντο δὲ αἱ ἡμέραι ἀδὰμ, ἃς ἔζησε μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν σὴθ, ἔτη ἑπτακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέ-
5 ρας. * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἀδὰμ, ἃς ἔζησεν, ἔτη
ἐννακόσια τριάκοντα, καὶ ἀπέθανεν.
6 * ἔζησε δὲ σὴθ ἔτη διακόσια πέντε· καὶ ἐγέννησε τὸν ἐνώς.
7 * καὶ ἔζησε σὴθ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ἐνὼς, ἔτη ἑπτακό-
σια ἑπτά· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας.
8 * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι σὴθ, ἔτη ἐννακόσια δεκα-
δύο, καὶ ἀπέθανεν.
9 * καὶ ἔζησεν ἐνὼς ἔτη ἑκατὸν ἐννενήκοντα· καὶ ἐγέννησε τὸν καϊ-
10 νάν. * καὶ ἔζησεν ἐνὼς μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν καϊ-
νὰν, ἔτη ἑπτακόσια δεκαπέντε· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέ-
11 ρας. * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἐνὼς ἔτη ἐννα-
12 κόσια πέντε, καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἔζησε καϊνὰν ἔτη
ἑκατὸν ἑβδομήκοντα· καὶ ἐγέννησε τὸν μελελεήλ.
13 * καὶ ἔζησε καϊνὰν μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν μελελεήλ, ἔτη
ἑπτακόσια τεσσαράκοντα· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας.
14 * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι καϊνὰν, ἔτη ἐννακόσια δέ-
15 κα· καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἔζησε μελελεὴλ ἔτη ἑκατὸν ἑξη-
κονταπέντε· καὶ ἐγέννησε τὸν ἰάρεδ.
16 * καὶ ἔζησε μελελεὴλ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ἰάρεδ, ἔτη
ἑπτακόσια τριάκοντα· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας.
17 * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι μελελεὴλ ἔτη ὀκτακόσια
ἐνενηκονταπέντε· καὶ ἀπέθανεν.
18 * καὶ ἔζησεν ἰάρεδ ἔτη ἑκατὸν ἑξηκονταδύο· καὶ ἐγέννησε
τὸν ἐνώχ.
19 * καὶ ἔζησεν ἰάρεδ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ἐνὼχ, ἔτη ὀ-
κτακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας.
20 * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἰάρεδ ἔτη ἐννακόσια ἑξη-
κονταδύο· καὶ ἀπέθανεν.
21 * καὶ ἔζησεν ἐνὼχ ἔτη ἑκατὸν ἑξηκονταπέντε· καὶ ἐγέννησε τὸν
μαθουσαλά.
22 * εὐηρέστησε δὲ ἐνὼχ τῷ θεῷ· καὶ ἔζησεν ἐνὼχ μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν μαθουσαλὰ, ἔτη διακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυ-
γατέρας.
23 * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἐνὼχ ἔτη τριακόσια ἑξη-
κονταπέντε.
24 * καὶ εὐηρέστησεν ἐνὼχ τῷ θεῷ. καὶ οὐχ εὑρίσκετο, διότι μετα-
τέθεικεν αὐτὸν ὁ θεός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et fuerunt dies Adam postquam genuit Seth, octingenti anni: & genuit filios & filias. 5 Et fuerunt omnes dies Adam
quibus vixit, nongenti & triginta anni: & mortuus est. 6 Et vixit Seth centum & quinque annis: & genuit Enos.
7 Et vixit Seth postquam genuit Enos, octingentis & septem annis: & genuit filios & filias. 8 Et fuerunt omnes dies Seth
nongenti & duodecim anni: & mortuus est. 9 Et vixit Enos nonaginta annis: & genuit Chaïnan.
10 Et vixit Enos postquam genuit Chaïnan, octingentis & quindecim annis: & genuit filios & filias.
11 Et fuerunt omnes dies Enos nongenti & quinque anni: & mortuus est. 12 Et vixit Chaïnan septuaginta annis: & genuit
Malalehel. 13 Et vixit Chainan postquam genuit Malalehel octingentis & quadraginta annis: & genuit filios & filias.
14 Et fuerunt omnes dies Chaïnan nongenti & decem anni: & mortuus est. 16 Et vixit Malalehel postquam genuit Iared, octingen-
15 Et vixit Malalehel sexaginta & quinque annis: & genuit Iared.
tis & triginta annis: & genuit filios & filias. 17 Et fuerunt omnes dies Malalehel, octingenti & nonaginta & quinque anni: &
mortuus est. 18 Et vixit Iared centum & sexaginta & duobus annis: & genuit Enoch. 20 Et fuerunt omnes dies Iared non-
19 Et vixit Iared postquam genuit Enoch, octingentis annis: & genuit filios & filias.
genti & sexaginta & duo anni: & mortuus est. 21 Et vixit Enoch sexaginta & quinque annis: & genuit Mathusalach.
22 Et ambulauit Enoch in timore Dei, postquam genuit Mathusalach, trecentis annis: & genuit filios & filias.
23 Et fuerunt omnes dies Enoch trecenti & sexaginta & quinque anni. 24 Et ambulauit Enoch in timore Dei. & non
comparuit: nec etiam occidit eum Deus.

25 ויחי מתושלח שבע ושמונים שנה ומאת שנה ויולד
26 את־למך ׃ ויחי מתושלח אחרי הולידו את־למך
שתים ושמונים שנה ושבע מאות שנה ויולד בנים
27 ובנות ׃ ויהיו כל־ימי מתושלח תשע וששים שנה
28 ותשע מאות שנה וימת ׃ ויחי־למך שתים
29 ושמנים שנה ומאת שנה ויולד בן ׃ ויקרא את־
שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן־
30 האדמה אשר אררה יהוה ׃ ויחי־למך אחרי
הולידו את־נח חמש ותשעים שנה וחמש מאת שנה
31 ויולד בנים ובנות ׃ ויהי כל־ימי־למך שבע ושבעים
32 שנה ושבע מאות שנה וימת ׃ ויהי־נח בן־חמש
מאות שנה ויולד נח את־שם את־חם ואת־יפת ׃

ו

1 ויהי כי־החל האדם לרב
2 על־פני האדמה ובנות ילדו להם ׃ ויראו בני־
האלהים את־בנות האדם כי טבת הנה ויקחו להם
3 נשים מכל אשר בחרו ׃ ויאמר יהוה לא־ידון
רוחי באדם לעלם בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה
4 ועשרים שנה ׃ הנפלים היו בארץ בימים ההם
וגם אחרי־כן אשר יבאו בני האלהים אל־בנות
האדם וילדו להם המה הגברים אשר מעולם אנשי
5 השם ׃ וירא יהוה כי רבה רעת האדם
בארץ וכל־יצר מחשבת לבו רק רע כל־היום ׃
6 וינחם יהוה כי־עשה את־האדם בארץ ויתעצב
7 אל־לבו ׃ ויאמר יהוה אמחה את־האדם אשר־
בראתי מעל פני האדמה מאדם עד־בהמה עד־רמש
8 ועד־עוף השמים כי נחמתי כי עשיתם ׃ ונח מצא חן
9 בעיני יהוה ׃ אלה תולדת נח נח איש צדיק
תמים היה בדרתיו את־האלהים התהלך־נח ׃
10 ויולד נח שלשה בנים את־שם את־חם ואת־יפת ׃
11 ותשחת הארץ לפני האלהים ותמלא הארץ חמס ׃

25 Vixit quoque Mathuſalem centum octoginta ſeptem annis: & genuit Lamech.
26 Et vixit Mathuſalem poſtquam genuit Lamech, ſeptingentis octoginta duobus annis:
27 & genuit filios & filias. Et facti ſunt omnes dies Mathuſalem nongenti ſexaginta nouem anni: & mortuus eſt.
28 Vixit autem Lamech centum octoginta duobus annis: &
29 genuit filiũ: Vocauitque nomen eius Noe: dicens, Iſte cõſolabitur nos ab operibus & laboribus manuũ noſtrarum, in terra cui maledixit
30 Dñs. Vixitque Lamech poſtquam genuit Noe, quingẽtis nonagintaquinq; annis: & ge-
31 nuit filios & filias. Et facti ſunt omnes dies Lamech ſeptingenti ſeptuaginta ſeptem
32 anni: & mortuus eſt. Noe verò cùm quingentorum eſſet annorum, genuit Sem, Cham & Iaphet.

CAP. VI.

1 Cvmque cœpiſſet homines multiplicari ſu-
A per terram, & filias procreaſſent:
2 Videntes filij Dei filias hominum quòd eſſent pulchræ; acceperunt ſibi vxores ex omni-
3 bus quas elegerant. Dixitque Dominus: Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum; quia caro eſt: Eruntque dies illius centum viginti annorum.
4 Gigantes autem erant ſuper terram in diebus illis. Poſtquam enim ingreſſi ſunt filij Dei ad filias hominum; illęque genuerunt: iſti ſunt potentes à ſeculo viri famoſi.
5 Videns autem Dominus quòd multa malitia hominum eſſet in terra; & cũcta cogitatio cordis intẽta eſſet ad malum omni tempore:
6 Pœnituit eum quòd hominẽ feciſſet in ter-
B ra. & tactus dolore cordis intrinſecus:
7 Delebo, inquit, hominem quem creaui à facie terræ, ab homine vſque ad animantia: à reptili vſque ad volucres cæli. pœnitet enim me
8 feciſſe eos. Noe verò inuenit gratiã corã dño.
9 Hę ſunt generationes Noe. Noe vir iuſt⁹ atq; perfectus fuit in generationibus ſuis: cũ Deo
10 ambulauit. Et genuit tres filios, Sem, Cham,
11 & Iaphet. Corrupta eſt autem terra coram Deo; & repleta eſt iniquitate.

תרגום אונקלוס

25 וחיא מתושלח מאה ותמנין ושבע שנין ואוליד ית למך ׃ 26 וחיא מתושלח בתר דאוליד ית למך שבע מאה ותמנין ותרתין שנין
ואוליד בנין ובנן ׃ 27 והוו כל־יומי מתושלח תשע מאה ושתין ותשע שנין ומית ׃ 28 וחיא למך מאה ותמנין ותרתין שנין ואוליד בר ׃
29 וקרא ית שמיה נח למימר דין ינחמיננא מעובדנא ומלאות ידנא מן ארעא דלטיה יוי ׃ 30 וחיא למך בתר דאוליד ית נח חמש מאה ותשעין
וחמש שנין ואוליד בנין ובנן ׃ 31 והוו כל יומי למך שבע מאה ושבעין ושבע שנין ומית ׃ 32 והוה נח בר חמש מאה שנין ואוליד נח ית
שם ית חם וית יפת ׃ ו 1 והוה כד שריאו בני אנשא למסגי על אפי ארעא ובנתא יתילדן להון ׃ 2 וחזו
בני רברביא ית בנת אנשא ארי שפירן אנין ונסיבו להון נשין מכל־דיתרעיו ׃ 3 ואמר יוי לא יתקיים דרא בישא הדין קדמי לעלם בדיל
דאנון בשרא ועובדיהון בישין ארכא יהיב להון מאה ועשרין שנין אם יתובון ׃ 4 גבריא הוו בארעא ביומיא האינון ואף בתר כן העלו בני
רברביא לות בנת אנשא וילדן להון אנון גבריא דמן עלמא אנשין דשמא ׃ 5 וגלי קדם יוי ארי סגיאת בישת אנשא בארעא וכל יצרא
מחשבת ליביה לחוד ביש כל יומא ׃ 6 ותב יוי במימריה ארי עבד ית אנשא בארעא ואמר במימריה למתבר תוקפיהון כרעותיה ׃
7 ואמר יוי אמחה ית אנשא דבריתי מעל אפי ארעא מאנשא עד בעירא עד רחשא ועד עופא דשמיא ארי תבית במימרי ארי עבדתינון ׃
8 ונח אשכח רחמין קדם יוי ׃ 9 אלין תולדת נח נח גבר זכאי שלים הות בדרוהי בדחלתא דיוי הליך נח ׃ 10 ואוליד
נח תלתא בנין ית שם ית חם וית יפת ׃ 11 ואתחבלת ארעא קדם יוי ואתמליאת ארעא חטופין ׃

Et vixit Mathusalem annos centum sexagin- 25
ta quinque: & genuit Lamech. * Et vixit Ma- 26
thusalem postquam genuit ipse Lamech, annos octin
gentos duos: & genuit filios & filias. * Et facti 27
sunt omnes dies Mathusalæ, quas vixit, anni non-
genti sexaginta nouem: & mortuus est.
* Et vixit Lamech annos centum octuagintaocto: 28
& genuit filium: * Et nominauit nomen eius Noe, 29
dicens: Hic requiescere faciet nos ab operibus no-
stris, & à tristitiis manuum nostrarum, & à terra
cui maledixit dominus Deus. * Et vixit Lamech 30
postquam genuit ipse Noe, annos quingentos sexa-
ginta quinque: & genuit filios & filias.
* Et facti sunt omnes dies Lamech, anni septin- 31
genti quinquaginta tres: & mortuus est. * Et 32
Noe erat annorum quingentorum: & genuit Noe
tres filios, Sem, Cham, Japheth. CAP. VI.
ET factum est quando cœperunt homines multi- 1
fieri super terram: & filiæ natæ sunt eis.
* Videntes autem filij Dei filias hominum, quòd 2
pulchræ sunt, acceperunt sibi vxores ex omnibus
quas elegerant.
* Et dixit dominus Deus: Non permanebit spi- 3
ritus meus in hominibus istis in æternum: eo quòd
sunt ipsi carnes. erunt autem dies illorum centum
viginti anni.
* At gigantes erant super terram in diebus illis. 4
& post illud, postquam ingressi sunt filij Dei ad fi-
lias hominum, & genuerunt illis. isti fuerunt gi-
gantes à seculo, homines nominati.
* Videns autem Dominus Deus, quòd multi- 5
plicatæ sunt malitiæ hominum super terram; & om-
nis cogitat in corde suo diligenter ad mala omnibus
diebus. * Et considerauit Deus, quòd fecit ho- 6
minem in terra: & cogitauit: * Et dixit Deus, 7
Delebo hominem, quem feci, à facie terræ, ab homine
vsque ad iumentum, & à reptilibus vsque ad vo-
latilia cæli: quia consideraui quoniam feci eum.
* Noe autem inuenit gratiam coram Domino 8
Deo. * Hæ autem generationes Noe: Noe homo iu- 9
stus, perfectus existēs in generatione sua: Deo placuit
Noe. * Genuit autem Noe tres filios, Sem, Cham, Ia 10
pheth. * Corrupta est autem terra coram Deo, & 11
repleta est terra iniquitate.

25 * καὶ ἔζησε μαθουσάλα ἔτη ἑκατὸν ἑξηκονταπέντε· καὶ ἐ-
26 γέννησε τὸν λάμεχ. * καὶ ἔζησε μαθουσαλὰ, μετὰ τὸ γεν-
νῆσαι αὐτὸν τὸν λάμεχ, ἔτη ὀκτακόσια δύο· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς
27 καὶ θυγατέρας. * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι μαθου-
σαλὰ, ἃς ἔζησεν, ἔτη ἐννακόσια ἑξηκονταεννέα· καὶ ἀπέθα-
28 νεν. * καὶ ἔζησε λάμεχ ἔτη ἑκατὸν ὀγδοηκονταοκτώ· καὶ
29 ἐγέννησεν υἱόν. * καὶ ἐπωνόμασεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ νῶε· λέ-
γων, οὗτος διαναπαύσει ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἔργων ἡμῶν, καὶ
ἀπὸ τῶν λυπῶν τῶν χειρῶν ἡμῶν, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς κατηρά-
30 σατο κύριος ὁ θεός. * καὶ ἔζησε λάμεχ μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν νῶε, ἔτη πεντακόσια ἑξηκονταπέντε· καὶ ἐγέννησεν
31 υἱοὺς καὶ θυγατέρας. * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι
λάμεχ, ἔτη ἑπτακόσια πεντηκοντατρία· καὶ ἀπέθανεν.
32 * καὶ νῶε ἦν ἐτῶν πεντακοσίων· καὶ ἐγέννησε νῶε τρεῖς υἱοὺς, τὸν
σὴμ, τὸν χὰμ, τὸν ἰάφεθ. ϛ΄.
1 * Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤρξαντο οἱ ἄνθρωποι πολλοὶ γίνεσθαι
ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ θυγατέρες ἐγεννήθησαν αὐτοῖς.
2 * εἰδότες δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων,
ὅτι καλαί εἰσιν, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας ἀπὸ πασῶν, ὧν ἐξε-
3 λέξαντο. * καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς, οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦ-
μα μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις εἰς τὸν αἰῶνα, διὰ τὸ εἶναι αὐ-
τοὺς σάρκας. ἔσονται δὲ αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἑκατὸν εἰκοσι ἔτη.
4 * οἱ δὲ γίγαντες ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεί-
ναις· καὶ μετ᾽ ἐκεῖνο, ὡς ἂν εἰσεπορεύοντο οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ πρὸς
τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐγέννησαν ἑαυτοῖς. ἐκεῖνοι
ἦσαν οἱ γίγαντες οἱ ἀπ᾽ αἰῶνος, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὀνομαστοί.
5 * ἰδὼν δὲ κύριος ὁ θεὸς, ὅτι ἐπληθύνθησαν αἱ κακίαι τῶν
ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ
αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας.
6 * καὶ ἐνεθυμήθη ὁ θεὸς, ὅτι ἐποίησεν τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ
7 τῆς γῆς· καὶ διενοήθη. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, ἀπαλεί-
ψω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἀπὸ
ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἀπὸ ἑρπετῶν ἕως πετεινῶν τοῦ οὐρα-
νοῦ· ὅτι ἐνεθυμήθην ὅτι ἐποίησα αὐτόν.
8 * νῶε δὲ εὗρε χάριν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ.
9 * αὗται δὲ αἱ γενέσεις νῶε. νῶε ἄνθρωπος, δίκαιος, τέλειος
ὢν ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ, τῷ θεῷ εὐηρέστησε νῶε.
10 * ἐγέννησε δὲ νῶε τρεῖς υἱοὺς, τὸν σὴμ, τὸν χὰμ, τὸν ἰάφεθ.
11 * ἐφθάρη δὲ ἡ γῆ ἐναντίον τοῦ θεοῦ· καὶ ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Et vixit Mathusalach centum & octoginta & septem annis: & genuit Lamech. 26 Et vixit Mathusalach postquam genuit Lamech,
septingentis & octoginta & duobus annis: & genuit filios & filias. 27 Et fuerunt omnes dies Mathusalach nongenti & sexaginta & no-
uem anni: & mortuus est. 28 Et vixit Lamech centum & octoginta & duobus annis: & genuit filium. 29 Et vocauit nomen e-
ius Noe: dicens, Iste consolabitur nos ab operibus nostris, & à labore manuum nostrarum, de terra cui maledixit Dominus. 30 Et vixit La-
mech postquam genuit Noe, quingentis & nonaginta & quinque annis: & genuit filios & filias. 31 Et fuerunt omnes dies Lamech septingenti
& septuaginta & septem anni: & mortuus est. 32 Et fuit Noe filius quingentorum annorum: & genuit Noe, Sem, Cham & Iaphet. CAP. VI.
ET factum est cùm cœpissent filij hominum multiplicari super faciem terræ, & filiæ natæ essent eis: 2 Et vidissent filij principum filias
hominum quòd essent pulchræ; acceperunt sibi vxores ex omnibus quas voluerunt. 3 Et dixit Dominus: Non permanebit genera-
tio pessima hæc coram me in æternum: eò quòd caro sunt, & opera eorum pessima. & terminus dabitur eis centum & viginti annorum, si fortè con
uertantur. 4 Gigantes erant in terra in diebus illis: & etiam postquam ingressi sunt filij principum ad filias hominum, & genuerunt eis. Ipsi sunt
potentes à seculo viri nominis. 5 Et palam fuit coram Domino, quòd multa esset malicia hominis in terra: & omnis sensus cogitationis cor-
dis sui esset malus omni tempore. 6 Et pœnituit Dominum in verbo suo, quòd fecisset hominem in terra: & dixit in verbo suo, vt contereret
fortitudinem eorum iuxta beneplacitum suum. 7 Et dixit Deus: Delebo hominem quem creaui super faciem terræ, ab homine vsque ad
iumentum, vsque ad reptile, & vsque ad volucres cæli: quoniam pœnitet me in verbo meo quòd fecerim eos. 8 Noe autem inuenit mi-
sericordiam coram Domino. 9 Istæ sunt generationes Noe: Noe vir iustus perfectusque fuit in generationibus suis. in timore Dei am-
bulauit Noe. 10 Et genuit Noe tres filios, Sem, Cham & Iaphet. 11 Et corrupta est terra coram Deo: & impleta est terra rapinis.

12 וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה כי השחית
כל בשר את דרכו על הארץ׃
13 ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני כי
מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את
14 הארץ׃ עשה לך תבת עצי גפר קנים תעשה את
15 התבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר׃ וזה אשר
תעשה אתה שלש מאות אמה ארך התבה חמשים
16 אמה רחבה ושלשים אמה קומתה׃ צהר תעשה
לתבה ואל אמה תכלנה מלמעלה ופתח התבה
בצדה תשים תחתים שנים ושלשים תעשה׃
17 ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ לשחת
כל בשר אשר בו רוח חיים מתחת השמים כל אשר
18 בארץ יגוע׃ והקמתי את בריתי אתך ובאת
אל התבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך׃
19 ומכל החי מכל בשר שנים מכל תביא אל
20 התבה להחית אתך זכר ונקבה יהיו׃ מהעוף
למינהו ומן הבהמה למינה מכל רמש האדמה
21 למינהו שנים מכל יבאו אליך להחיות׃ ואתה
קח לך מכל מאכל אשר יאכל ואספת אליך והיה לך
22 ולהם לאכלה׃ ויעש נח ככל אשר צוה אתו
אלהים כן עשה׃

ז
1 ויאמר יהוה לנח בא אתה וכל ביתך אל
2 התבה כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה׃ מכל
הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה איש
ואשתו ומן הבהמה אשר לא טהרה הוא שנים
3 איש ואשתו׃ גם מעוף השמים שבעה שבעה
זכר ונקבה לחיות זרע על פני כל הארץ׃
4 כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ
ארבעים יום וארבעים לילה ומחיתי את כל
היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה׃

12 Cumq̃ue vidiſſet Deus terram eſſe corru-
ptam: omnis quippe caro corruperat viam ſuá
13 ſuper terram: Dixit ad Noe, Finis vniuer-
ſę carnis venit coram me: repleta eſt terra ini-
C quitate à facie eorum: & ego diſperdam eos
14 cum terra. Fac tibi arcam de lignis leuiga-
tis. manſiunculas in arca facies: & bitumine
15 linies intrinſecus & extrinſecus. Et ſic facies
eam: Trecentorum cubitorum erit longitu-
do arcæ: quinquaginta cubitorum latitudo: &
16 triginta cubitorum altitudo illius. Fene-
ſtram in arca facies: & in cubito conſũmabis
ſummitatem eius. Oſtium autem arcæ pones
in latere deorſum. Cœnacula & triſtega facies
17 in ea. Ecce ego adducam aquas diluuij
ſuper terram, vt interficiam omnem carnem,
in qua ſpiritus vitæ eſt ſubter cælum: & vni-
D uerſa quæ in terra ſunt conſumentur.
18 Ponámque fœdus meum tecum: & ingre-
dieris arcam tu & filij tui, vxor tua, & vxores fi
19 liorum tuorum tecum: Et ex cunctis ani-
mantibus vniuerſæ carnis bina induces in ar-
cam; vt viuant tecum, maſculini ſexus & fœ-
20 minini. De volucribus iuxta genus ſuum,
& de iumentis in genere ſuo, & ex omni rep-
tili terræ ſecundum genus ſuum: bina de om-
nibus ingredientur tecum, vt poſſint viuere.
21 Tolles igitur tecum ex omnibus eſcis quæ Heb. 11 b.
mandi poſſunt: & comportabis apud te, & e-
22 runt tam tibi, quàm illis in eſcam. Fecit igi-
tur Noe omnia quæ præceperat illi Deus.

CAP. VII.

1 DIxitq́; Dominus ad eum: Ingredere tu &
A omnis domus tua in arcam. Te enim vidi
2 iuſtũ corã me in generatione hac. Ex omnib⁹
animãtibus mundis tolles ſeptena & ſeptena,
maſculũ & fœminã: de animantibus verò im-
3 mundis, duo & duo, maſculũ & fœminã. Sed
& de volatilibus cęli, ſeptena & ſeptena, maſ-
culum & fœminam: vt ſaluetur ſemen ſuper
4 faciem vniuerſæ terræ. Adhuc enim & poſt
dies ſeptem ego pluam ſuper terram quadra-
ginta dieb⁹ & quadraginta noctib⁹; & delebo
omnẽ ſubſtantiam quã feci de ſupficie terræ.

תרגום אונקלוס

12 וחזא יי ית ארעא והא אתחבלת ארי חבילו כל בשרא אנש ארחיה על ארעא׃ 13 ואמר יי לנח קיצא דכל בשרא עלת לקדמי ארי אתמליאת ארעא חטופין מן קדם עובדיהון בישיא והא אנא מחבלהון עם ארעא׃ 14 עביד לך תיבותא דאעין דקדרוס מדורין תעביד ית תיבותא ותחפי יתה מגו ומברא בכופרא׃ 15 ודין דתעביד יתה תלת מאה אמין ארכא דתיבותא חמשין אמין פותיה ותלתין אמין רומה׃ 16 ניהור תעביד לתיבותא ולאמתא תשכללינה מלעלא ותרעא דתיבותא בסטרה תשוי מדורין ארעאין תנינין ותליתאין תעבדינה׃ 17 ואנא הא אנא מיתי ית טופנא מיא על ארעא לחבלא כל בשרא דביה רוחא דחיי מתחות שמיא כל די בארעא ימותון׃ 18 ואקים ית קימי עמך ותיעול לתיבותא את ובנך ואתתך ונשי בנך עמך׃ 19 ומכל דחי מכל בשרא תרין מכולא תעיל לתיבותא לקימא עמך דכר ונוקבא יהון׃ 20 מעופא לזנוהי ומן בעירא לזנה מכל רחשא דארעא לזנוהי תרין מכולא יעלון לותך לקימא׃ 21 ואת סב לך מכל מיכל דמתאכל ותכנוש לותך ויהא לך ולהון למיכל׃ 22 ועבד נח ככל דפקיד יתיה יי כן עבד׃

ז
1 ואמר יי לנח עול את וכל אנש ביתך לתיבותא ארי יתך חזיתי זכאי קדמי בדרא הדין׃ 2 מכל בעירא דכיתא תיסב לך שבעא שבעא דכר ונוקבא ומן בעירא דליתהא דכיתא תרין דכר ונוקבא׃ 3 אף מעופא דשמיא שבעא שבעא דכר ונוקבא לקימא זרעא על אפי כל ארעא׃ 4 ארי לזמן יומין עוד שבעא אנא מחית מטרא על ארעא ארבעין יממין וארבעין לילון ואמחי ית כל יקומא דעבדית מעל אפי ארעא׃

* Et vidit dominus Deus terram; & erat cor- 12
rupta; quia corrupit omnis caro viam suam super
terram. * Et dixit Deus ad Noe: Tem- 13
pus omnis hominis venit coram me: quia repleta
est terra iniquitate ab eis: & ecce ego disperdam
eos, & terram. * Fac igitur tibi arcam de 14
lignis quadratis: mansiunculas facies in ea. & bi-
tuminabis eam intrinsecus & extrinsecus bitumi-
ne. * Et sic facies arcam: trecentorum cubito- 15
rum longitudo arcæ, & quinquaginta cubitorum
latitudo, & triginta cubitorum altitudo.
* Colligens facies arcã: & in cubitum consum- 16
mabis eam desuper: at portam facies ex latere: in-
feriora bicamerata & tricamerata facies eam.
* Ego autem ecce inducam diluuium, aquam su- 17
per terram; vt interficiam omnem carnem, in qua
est spiritus vitæ subter cælum: & quæcunque sunt
super terrã, morientur. *Et statuã fœdus meũ tecũ. 18
Ingredieris autem in arcã tu, & filij tui, & vxor
tua, & vxores filiorum tuorum tecum: * Et ab 19
omnibus iumentis, & ab omnibus bestiis, & ab o-
mni carne bina bina; ab omnibus induces in arcam,
vt nutrias tecum. masculus & fœmina erunt;
*Ab omnibus auibus volatilibus cæli secundum 20
genus, & ab omnibus iumentis secundum genus,
& ab omnibus reptilibus reptantibus super ter-
ram secundum genus eorum: bina bina de omnibus
ingredientur ad te, vt nutriantur tecum, mascu-
lus & fœmina. * Tu autem accipies tecum ex 21
omnibus escis quas comeditis, & congregabis apud
te ipsum: & erunt tibi & illis ad manducandum.
* Et fecit Noe omnia quæcunque præcepit ei 22
Deus: sic fecit.

CAP. VII.

ET dixit dominus Deus ad Noe: Ingredere tu, 1
& omnis domus tua in arcam: quoniam te vidi
iustũ corã me in generatione hac. * Ex autẽ iumẽtis 2
mundis, introduc ad te septẽ septẽ, masculum & fœ
minã: & ex iumentis non mundis, bina bina, mas-
culum & fœminam: Et de volucribus cæli septẽ 3
septem, masculum & fœminam, vt nutriatur semen
super omnem terrã. * Adhuc enim diebus septẽ, ego 4
inducã pluuiã super terram quadraginta diebus &
quadraginta noctibus: & delebo omnẽ resurrectio-
nẽ, quam feci à facie terræ, ab homine vsq; ad pecus.

12 * καὶ εἶδεν κύριος ὁ θεὸς τὴν γῆν· καὶ ἦν κατεφθαρμένη· ὅτι
κατέφθειρε πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.
13 * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς νῶε· καιρὸς παντὸς ἀνθρώπου ἥκει
ἐναντίον ἐμοῦ· ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ
ἐγὼ καταφθείρω αὐτοὺς, καὶ τὴν γῆν.
14 * ποίησον οὖν σεαυτῷ κιβωτὸν ἐκ ξύλων τετραγώνων,
νοσσιὰς ποιήσεις ἐπ' αὐτῆς· καὶ ἀσφαλτώσεις αὐτὴν ἔσωθεν
15 καὶ ἔξωθεν τῇ ἀσφάλτῳ. * καὶ οὕτως ποιήσεις τὴν κιβω-
τὸν, τριακοσίων πηχέων τὸ μῆκος τῆς κιβωτοῦ, καὶ πεντήκον-
τα πηχέων τὸ πλάτος, καὶ τριάκοντα πηχέων τὸ ὕψος.
16 * ἐπισυνάγων ποιήσεις τὴν κιβωτὸν, καὶ εἰς πῆχυν συντε-
λέσεις αὐτὴν ἄνωθεν· τὴν δὲ θύραν ποιήσεις ἐκ πλαγίων· κα-
τάγεια διώροφα καὶ τριώροφα ποιήσεις αὐτήν.
17 * ἐγὼ δὲ ἰδοὺ ἐπάξω τὸν κατακλυσμὸν, ὕδωρ ἐπὶ τὴν γῆν,
καταφθεῖραι πᾶσαν σάρκα, ἐν ᾗ ἐστὶ πνεῦμα ζωῆς ὑποκάτω
τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ὅσα ἂν ᾖ ἐπὶ τῆς γῆς, τελευτήσει.
18 * καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου μετὰ σοῦ. εἰσελεύσῃ δὲ εἰς τὴν κι-
βωτὸν σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ ἡ γυνή σου, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν
19 υἱῶν σου μετὰ σοῦ. * καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ πάν-
των τῶν θηρίων, καὶ ἀπὸ πάσης σαρκὸς δύο δύο, ἀπὸ πάντων
εἰσάξεις εἰς τὴν κιβωτόν, ἵνα τρέφῃς μετὰ σεαυτοῦ· ἄρσεν καὶ
20 θῆλυ ἔσονται. * ἀπὸ πάντων τῶν ὀρνέων τῶν πετεινῶν
τοῦ οὐρανοῦ κατὰ γένος, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν κατὰ γένος,
καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γέ-
νος αὐτῶν, δύο δύο ἀπὸ πάντων εἰσελεύσονται πρός σε, τρέ-
21 φεσθαι μετὰ σοῦ ἄρσεν καὶ θῆλυ. * σὺ δὲ λήψει μετὰ σεαυτοῦ ἀ-
πὸ πάντων τῶν βρωμάτων ἃ ἔδεσθε, καὶ συνάξεις πρὸς σεαυ-
22 τόν· καὶ ἔσται σοι καὶ ἐκείνοις φαγεῖν. * καὶ ἐποίησε νῶε πάντα
ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ θεός· οὕτως ἐποίησεν. ζ.
1 * Καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς πρὸς νῶε· εἴσελθε σὺ καὶ πᾶς ὁ
οἶκός σου εἰς τὴν κιβωτόν· ὅτι σὲ εἶδον δίκαιον ἐναντίον ἐμοῦ ἐν
2 τῇ γενεᾷ ταύτῃ. * ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν εἰσά-
γαγε πρὸς σὲ ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ, καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν
3 τῶν μὴ καθαρῶν, δύο δύο ἄρσεν καὶ θῆλυ· * καὶ ἀπὸ τῶν
πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ, διαθρέψαι σπέρ-
4 μα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. * ἔτι γὰρ ἡμερῶν ἑπτὰ ἐγὼ ἐπά-
γω ὑετὸν ἐπὶ τῆς γῆς, τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαρά-
κοντα νύκτας· καὶ ἐξαλείψω πᾶσαν τὴν ἐξανάστασιν, ἣν ἐ-
ποίησα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et vidit Deus terram: & ecce erat corrupta; quoniam corruperat omnis caro, vnusquisque viam suam super terram.
13 Et dixit Deus ad Noe: Finis vniuersæ carnis venit coram me: quoniam repleta est terra rapinis à facie operum suorum pessimorum: & ec-
ce ego disperdam eos cum terra.
14 Fac tibi arcam de lignis cedri: mansiones facies in arca: & operies eam intus & foris bitumine.
15 Et sic facies eam: trecentorum cubitorum erit longitudo arcæ: quinquaginta cubitorum latitudo; & triginta cubitorum altitudo eius.
16 Fenestram facies in arca; & in cubito consummabis eam desuper: & ostium arcæ in latere eius pones: mansiones inferiores, secundas & ter-
tias facies in ea.
17 Et ecce ego adducam diluuium aquarum super terram, vt disperdat omnem carnem in qua est spiritus vitæ
sub cælo: omnia quæ in terra sunt, morientur.
18 Et statuam pactum meum tecum: & ingredieris in arcam tu, & filij tui, & vxor
tua, & vxores filiorum tuorum tecum:
19 Et de omni viuenti de vniuersa carne, bina de omnibus introduces in arcam: vt sustenten-
tur tecum, masculus & fœmina erunt.
20 De volucribus secundum species suas, & de iumentis secundum species suas, & de omni repti-
li terræ iuxta species suas: bina ex omnibus ingredientur tecum, vt permaneant.
21 Et tu sume tibi de omni esca quæ comeditur, & repo-
nes apud te; & erit tibi & eis ad vescendum.
22 Et fecit Noe iuxta omnia quæ præcepit ei Dominus: ita fecit.

CAP. VII.

ET dixit Dominus ad Noe: Ingredere tu, & omnes homines domus tuæ in arcam: quia te vidi iustum coram me in generatione hac.
2 Ex omnibus animantibus mundis tolles septena septena, masculum & fœminam: de bestiis quoque immundis bina, masculum & fœmi-
nam.
3 De volucribus quoque cæli septena septena, masculum & fœminam; vt conseruetur semen super faciem vniuersæ terræ.
4 Quia adhuc post tempus septem dierum, ego descendere faciam pluuiam super terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus: & de-
lebo omnem substantiam quam feci desuper faciem terræ.

5 וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּהוּ יְהוָה׃ * וְנֹחַ בֶּן־שֵׁשׁ
6 מֵאוֹת שָׁנָה וְהַמַּבּוּל הָיָה מַיִם עַל־הָאָרֶץ׃
7 וַיָּבֹא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי־בָנָיו אִתּוֹ אֶל־הַתֵּבָה
8 מִפְּנֵי מֵי הַמַּבּוּל׃ * מִן־הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִן־
הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינֶנָּה טְהֹרָה וּמִן־הָעוֹף וְכֹל אֲשֶׁר־
9 רֹמֵשׂ עַל־הָאֲדָמָה׃ * שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ אֶל־נֹחַ
אֶל־הַתֵּבָה זָכָר וּנְקֵבָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ׃
10 * וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים וּמֵי הַמַּבּוּל הָיוּ עַל־הָאָרֶץ׃
11 * בִּשְׁנַת שֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי־נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי
בְּשִׁבְעָה־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל־
מַעְיְנוֹת תְּהוֹם רַבָּה וַאֲרֻבֹּת הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ׃
12 * וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
13 לָיְלָה׃ * בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נֹחַ וְשֵׁם־וְחָם וָיֶפֶת
בְּנֵי־נֹחַ וְאֵשֶׁת נֹחַ וּשְׁלֹשֶׁת נְשֵׁי־בָנָיו אִתָּם אֶל־
14 הַתֵּבָה׃ * הֵמָּה וְכָל־הַחַיָּה לְמִינָהּ וְכָל־הַבְּהֵמָה
לְמִינָהּ וְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ לְמִינֵהוּ וְכָל־
15 הָעוֹף לְמִינֵהוּ כֹּל צִפּוֹר כָּל־כָּנָף׃ * וַיָּבֹאוּ אֶל־נֹחַ
אֶל־הַתֵּבָה שְׁנַיִם שְׁנַיִם מִכָּל־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר־בּוֹ רוּחַ
16 חַיִּים׃ * וְהַבָּאִים זָכָר וּנְקֵבָה מִכָּל־בָּשָׂר בָּאוּ
כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים וַיִּסְגֹּר יְהוָה בַּעֲדוֹ׃
17 * וַיְהִי הַמַּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם עַל־הָאָרֶץ וַיִּרְבּוּ הַמַּיִם
18 וַיִּשְׂאוּ אֶת־הַתֵּבָה וַתָּרָם מֵעַל הָאָרֶץ׃ * וַיִּגְבְּרוּ
הַמַּיִם וַיִּרְבּוּ מְאֹד עַל־הָאָרֶץ וַתֵּלֶךְ הַתֵּבָה עַל־פְּנֵי
19 הַמָּיִם׃ * וְהַמַּיִם גָּבְרוּ מְאֹד מְאֹד עַל־הָאָרֶץ
וַיְכֻסּוּ כָּל־הֶהָרִים הַגְּבֹהִים אֲשֶׁר־תַּחַת כָּל־הַשָּׁמָיִם׃
20 * חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְמַעְלָה גָּבְרוּ הַמָּיִם וַיְכֻסּוּ
21 הֶהָרִים׃ * וַיִּגְוַע כָּל־בָּשָׂר הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ
בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבַחַיָּה וּבְכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ
22 וְכֹל הָאָדָם׃ * כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת־רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו
מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרָבָה מֵתוּ׃

5 * Fecit ergo Noe omnia quæ mandauerat ei
6 Dominus. * Eratque ſexcentorum annorum,
quando diluuij aquæ inundauerũt ſuper ter-
7 ram. * Et ingreſſus eſt Noe & filij eius, vxor
B eius, & vxores filiorum eius cum eo in arcam, Mat. 24. d.
8 propter aquas diluuij. * De animantibus
quoque mundis & immundis, & de volucri-
bus, & ex omni quod mouetur ſuper terram;
9 * Duo & duo ingreſſi ſunt ad Noe in arcam,
maſculus & fœmina; ſicut præceperat Deus
10 Noe. * Cumque tranſiſſent ſeptem dies, a-
quæ diluuij inundauerunt ſuper terram.
11 * Anno ſexcenteſimo vitæ Noe, menſe ſecũ-
do, ſeptimo decimo die menſis, rupti ſunt o-
mnes fontes abyſſi magnæ; & cataractæ cæli
12 apertæ ſunt. * Et facta eſt pluuia ſuper terram
C quadraginta diebus & quadraginta noctibus.
13 * In articulo diei illius ingreſſus eſt Noe, &
Sem, & Cham & Iaphet filij eius, & vxor illi',
& tres vxores filiorum eius cum eis in arcam:
14 * Ipſi, & omne animal ſecundum genus ſuũ,
vniuerſaque iumenta in genere ſuo, & omne
quod mouetur ſuper terrã in genere ſuo, cun-
ctumque volatile ſecundum genus ſuum.
15 * Vniuerſæ aues, omneſque volucres ingreſſæ
ſunt ad Noe in arcam bina & bina ex omni
16 carne in qua erat ſpiritus vitæ. * Et quæ in-
greſſa ſunt, maſculus & fœmina ex omni car-
ne introierunt; ſicut præceperat ei Deus: &
17 incluſit eum Dominus deforis. * Factũq; eſt
diluuium quadraginta dieb' ſuper terram: &
multiplicatæ ſunt aquæ, & eleuauerunt arcã
18 in ſublime à terra. * Vehementer enim inũda-
uerunt, & omnia repleuerũt in ſuperficie ter- Ecc'. 39. c.
19 ræ. Porrò arca ferebatur ſuper aquas. * Et aquę
D præualuerunt nimis ſuper terrã: opertiq; ſunt
20 oẽs montes excelſi ſub vniuerſo cęlo. * Quin-
decim cubitis altior fuit aqua ſuper montes
21 quos operuerat. * Conſumptaque eſt om-
nis caro quæ mouebatur ſuper terram, volu-
crum animantium beſtiarum, omniumq; re-
ptilium quæ reptant ſuper terram. vniuerſi
22 homines, * Et cuncta in quibus ſpiracu-
lum vitæ eſt in terra, mortua ſunt.

תרגום אונקלוס

5 וַעֲבַד נֹחַ כְּכֹל דְּפַקְדֵיהּ יְיָ׃ 6 וְנֹחַ בַּר שִׁית מְאָה שְׁנִין וְטוֹפָנָא הֲוָה מַיָּא עַל אַרְעָא׃ 7 וַאֲתָא נֹחַ וּבְנוֹהִי
וְאִתְּתֵיהּ וּנְשֵׁי בְנוֹהִי עִמֵּיהּ לְתֵיבוּתָא מִן קֳדָם מֵי טוֹפָנָא׃ 8 מִן בְּעִירָא דַּכְיָא וּמִן בְּעִירָא דְּלֵיתַהָא דַּכְיָא וּמִן עוֹפָא וְכֹל דְּרָחֵישׁ עַל
אַרְעָא׃ 9 תְּרֵין תְּרֵין עָלוּ עִם נֹחַ לְתֵיבוּתָא דְּכַר וְנוּקְבָא כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת נֹחַ׃ 10 וַהֲוָה לִזְמַן שִׁבְעָא יוֹמִין וּמֵי טוֹפָנָא
הֲווֹ עַל אַרְעָא׃ 11 בִּשְׁנַת שִׁית מְאָה שְׁנִין לְחַיֵּי נֹחַ בְּיַרְחָא תִּנְיָנָא בְּשִׁבְעָא עַשְׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא בְּיוֹמָא הָדֵין אִתְבְּזַעוּ כָּל מַבּוּעֵי תְהוֹמָא
רַבָּא וְכַוֵּי שְׁמַיָּא אִתְפְּתַחוּ׃ 12 וַהֲוָת מִטְרָא נָחֵית עַל אַרְעָא אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין לֵילָוָן׃ 13 בִּכְרַן יוֹמָא הָדֵין עַל נֹחַ וְשֵׁם
וְחָם וָיֶפֶת בְּנֵי נֹחַ וְאִתַּת נֹחַ וּתְלָת נְשֵׁי בְנוֹהִי עִמְּהוֹן לְתֵיבוּתָא׃ 14 אִנּוּן וְכָל חַיְתָא לִזְנַהּ וְכָל בְּעִירָא לִזְנַהּ וְכָל רִחְשָׁא דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא
לִזְנוֹהִי וְכָל עוֹפָא לִזְנוֹהִי כֹּל צִפַּר כָּל דְּפָרַח׃ 15 וְעָלוּ עִם נֹחַ לְתֵיבוּתָא תְּרֵין תְּרֵין מִכָּל בִּשְׂרָא דְּבֵיהּ רוּחָא דְחַיֵּי׃ 16 וְעָלַיָּא
דְּכַר וְנוּקְבָא מִכָּל בִּשְׂרָא עָלוּ כְּמָא דְּפַקֵּיד יָתֵיהּ יְיָ וְאַגֵּין יְיָ עֲלוֹהִי׃ 17 וַהֲוָה טוֹפָנָא אַרְבְּעִין יוֹמִין עַל אַרְעָא וּסְגִיאוּ מַיָּא
וּנְטַלוּ יָת תֵּיבוּתָא וְאִתְרְמַת מֵעַל אַרְעָא׃ 18 וּתְקִיפוּ מַיָּא וּסְגִיאוּ לַחֲדָא עַל אַרְעָא וּמְהַלְכָא תֵיבוּתָא עַל אַפֵּי
מַיָּא׃ 19 וּמַיָּא תְּקִיפוּ לַחֲדָא לַחֲדָא עַל אַרְעָא וְאִתְחַפִּיאוּ כָּל טוּרַיָּא רָמַיָּא דִּתְחוֹת כָּל שְׁמַיָּא׃ 20 חֲמֵשׁ עַשְׂרֵי
אַמִּין מִלְּעֵילָא תְּקִיפוּ מַיָּא וְחַפּוּ טוּרַיָּא׃ 21 וּמִית כָּל בִּשְׂרָא דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא בְּעוֹפָא וּבִבְעִירָא בְּחַיְתָא וּבְכָל
רִחְשָׁא דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא וְכֹל אֱנָשָׁא׃ 22 כֹּל דְּנִשְׁמְתָא רוּחָא דְחַיֵּי בְּאַפּוֹהִי מִכֹּל דִּבְיַבֶּשְׁתָּא מִיתוּ׃

* Et fecit Noe omnia quæcunque præcepit ei do- 5
minus Deus. * Noe autem erat annorum sex- 6
centorum, & diluuium aquæ fuit super terram.
* Ingressus est autem Noe, & filij eius, & vxor 7
eius, & vxores filiorum eius, cum eo in arcam, pro-
pter aquam diluuij: * Et de iumentis mun- 8
dis, & de iumentis non mundis, & de volucribus,
& de omnibus reptilibus reptantibus super ter-
ram: * Duo duo de omnibus ingressa sunt 9
ad Noe in arcam, masculus & fœmina, sicut præce-
pit Dominus Deus Noe.
* Et factum est post septem dies, & aqua dilu- 10
uij facta est super terram.
* In sexcentesimo anno, in vita Noe, secundo 11
mense, septima & vigesima mensis: in die hac ru-
pti sunt omnes fontes abyssi, & cataractæ cæli a-
pertæ sunt. * Et facta est pluuia super terram 12
quadraginta diebus & quadraginta noctibus.
* In die hac ingressus est Noe, Sem, Cham, Ia- 13
pheth, filij Noe, & vxor Noe, & tres vxores
filiorum eius cum eis in arcam:
* Et omnes bestiæ terræ secundum genus, & o- 14
mnia iumenta terræ secundum genus, & omne vo-
lucre volatile secundũ genus, & omne reptile quod
mouetur super terram secundum genus,
* Ingressa sunt ad Noe in arcam; bina bina ex 15
omni carne, in qua est spiritus vitæ.
* Et quæ ingressa sunt masculus & fœmina ex 16
omni carne ingressa sunt ad Noe in arcam; sicut
præcepit dominus Deus Noe. & clausit dominus
Deus deforis eius arcam.
Et factum est diluuium quadraginta diebus & 17
quadraginta noctibus. & multiplicata est aqua, &
eleuauit arcam: & exaltata est à terra. * Et inua- 18
luit aqua, & multiplicata est valde super terrã: &
ferebatur arca super aquã. * At aqua inualuit nimis 19
valde super terram: & cooperuit omnes montes ex-
celsos qui erant subter cælum. * Quindecim cu- 20
bitos desuper exaltata est aqua: & cooperuit omnes
montes. * Et mortua est omnis caro quæ mouebatur 21
super terra, volatilium, & iumentorũ, & bestiarũ,
& omne reptile quod mouetur super terram, & oĩs
homo: * Et omnia quæcunque habent spiritũ vitæ, 22
& omnis qui erat super aridam, mortuus est.

5 * καὶ ἐποίησε νῶε πάντα, ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος ὁ
6 θεός. * νῶε δὲ ἦν ἐτῶν ἑξακοσίων, καὶ ὁ κατακλυσμὸς τοῦ
7 ὕδατος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς. * εἰσῆλθε δὲ νῶε καὶ οἱ
υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ, μετ᾽
αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτὸν, διὰ τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ.
8 * καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν
τῶν μὴ καθαρῶν· καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν
9 ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς· * δύο δύο, ἀπὸ πάν-
των εἰσῆλθε πρὸς νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν ἄρσεν καὶ θῆλυ· καθὰ
ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε.
10 * καὶ ἐγένετο μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ τὸ ὕδωρ τοῦ κατα-
11 κλυσμοῦ ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς. * ἐν τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔ-
τει, ἐν τῇ ζωῇ τοῦ νῶε, τοῦ δευτέρου μηνὸς, ἑβδόμῃ καὶ εἰκά-
δι τοῦ μηνός· ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐρράγησαν πᾶσαι αἱ πη-
γαὶ τῆς ἀβύσσου, καὶ οἱ καταράκται τοῦ οὐρανοῦ ἠνεῴχθησαν.
12 * καὶ ἐγένετο ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ
13 τεσσαράκοντα νύκτας. * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ εἰσῆλθε
νῶε, σὴμ, χὰμ, ἰάφεθ οἱ υἱοὶ νῶε, καὶ ἡ γυνὴ νῶε, καὶ αἱ
τρεῖς γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ᾽ αὐτῶν εἰς τὴν κιβωτόν.
14 * καὶ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ πάντα τὰ
κτήνη τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ πᾶν ὄρνεον πετεινὸν κατὰ γένος,
καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γένος·
15 * εἰσῆλθε πρὸς νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν, δύο δύο ἀπὸ πάσης
16 σαρκὸς, ἐν ᾗ ἐστι πνεῦμα ζωῆς. * καὶ τὰ εἰσπορευόμε-
να ἄρσεν καὶ θῆλυ ἀπὸ πάσης σαρκὸς, εἰσῆλθε πρὸς νῶε, εἰς
τὴν κιβωτόν· καθὰ ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε. καὶ ἔκλει-
17 σε κύριος ὁ θεὸς ἔξωθεν αὐτοῦ τὴν κιβωτόν. * καὶ ἐγένετο ὁ κατα-
κλυσμὸς τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας· καὶ ἐ-
πληθύνθη τὸ ὕδωρ· καὶ ἐπῆρε τὴν κιβωτὸν, καὶ ὑψώθη ἀπὸ τῆς
18 γῆς. * καὶ ἐπεκράτει τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπληθύνθη σφόδρα ἐπὶ
τῆς γῆς· καὶ ἐπεφέρετο ἡ κιβωτὸς ἐπάνω τοῦ ὕδατος.
19 * τὸ δὲ ὕδωρ ἐπεκράτει σφόδρα σφοδρῶς ἐπὶ τῆς
γῆς· καὶ ἐπεκάλυψε πάντα τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ, ἃ ἦν ὑπο-
20 κάτω τοῦ οὐρανοῦ. * δεκαπέντε πήχεις ἐπάνω ὑψώθη
21 τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπεκάλυψε πάντα τὰ ὄρη. * καὶ ἀπέ-
θανε πᾶσα σὰρξ κινουμένη ἐπὶ τῆς γῆς, τῶν πετεινῶν, καὶ
τῶν κτηνῶν, καὶ τῶν θηρίων· καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ
22 τῆς γῆς, καὶ πᾶς ἄνθρωπος. * καὶ πάντα ὅσα ἔχει
πνοὴν ζωῆς, καὶ πᾶς ὃς ἦν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἀπέθανεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et fecit Noe iuxta omnia quæ præcepit ei Dominus. 6 Et Noe erat filius sexcentorum annorum: & diluuium aquæ fuit super terram. 7 Et ingressus est Noe, & filij eius, & vxor eius, & vxores filiorum eius cum eo in arcam, à facie aquæ diluuij. 8 De animalibus mundis, & de animalibus immundis, & de volucribus, & de omnibus quæ reptant super terram; 9 Bina & bina intrauerunt cum Noe in arcam, masculus & fœmina; sicut præcepit Deus Noe. 10 Et factum est post tempus septem dierum, & aquæ diluuij fuerunt super terram. 11 In anno sexcentesimo vitæ Noe, in mense secundo, in decimaseptima die mensis, in die hac rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ: & fenestræ cæli apertæ sunt. 12 Et pluuia descendit super terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus. 13 In articulo diei huius ingressus est Noe, & Sem, & Cham, & Iaphet, filij Noe; & vxor Noe, & tres vxores filiorum eius cum eis in arcam. 14 Ipsi, & omne animal secundum genus suú, & omnia iumenta secundum genus suum, & omnia reptilia quæ reptant super terram secundum genus suum, & omnes volucres secundum species suas; omnis auis, & omne quod volat. 15 Et ingressi sunt cum Noe in arcam bina & bina, ex omni carne in qua est spiritus vitæ. 16 Et quæ ingressa sunt masculus & fœmina ex omni carne introierunt; sicut præcepit ei Dominus: & protexit Dominus super eum. 17 Et fuit diluuium quadraginta diebus super terram: & creuerunt aquæ, & eleuauerunt arcam: & eleuata est desuper terram. 18 Et præualuerunt aquæ, & creuerunt valde super terram: & ferebatur arca super faciem aquarum. 19 Et aquæ præualuerunt valde nimis super terram: & operti sunt omnes montes excelsi qui sunt sub omnibus cælis. 20 Quindecim cubitis altitudine præualuerunt aquæ; & operuerunt montes. 21 Et mortua est omnis caro quæ mouebatur super terram, in volucribus, & in animalibus, & in bestiis, & in omni reptili quod reptat super terram; & omnes homines. 22 Omnia in quibus est spiraculum spiritus vitæ in naribus suis; ex omnibus quæ sunt in arida, mortua sunt.

23 וַיִּמַח אֶת־כָּל־הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם
עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּמָּחוּ מִן־הָאָרֶץ
24 וַיִּשָּׁאֶר אַךְ־נֹחַ וַאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה׃ וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם
עַל־הָאָרֶץ חֲמִשִּׁים וּמְאַת יוֹם׃

ח

1 וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֵת כָּל־הַחַיָּה וְאֶת־
כָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל־
2 הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם׃ וַיִּסָּכְרוּ מַעְיְנֹת תְּהוֹם וַאֲרֻבֹּת
3 הַשָּׁמָיִם וַיִּכָּלֵא הַגֶּשֶׁם מִן־הַשָּׁמָיִם׃ וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם
מֵעַל הָאָרֶץ הָלוֹךְ וָשׁוֹב וַיַּחְסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה חֲמִשִּׁים
4 וּמְאַת יוֹם׃ וַתָּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה־
5 עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אֲרָרָט׃ וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ
וְחָסוֹר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בָּעֲשִׂירִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ
6 רָאשֵׁי הֶהָרִים׃ וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ
7 אֶת־חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה׃ וַיְשַׁלַּח אֶת־הָעֹרֵב
וַיֵּצֵא יָצוֹא וָשׁוֹב עַד־יְבֹשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ׃
8 וַיְשַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ לִרְאוֹת הֲקַלּוּ הַמַּיִם מֵעַל
9 פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ וְלֹא־מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ לְכַף־רַגְלָהּ
וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל־הַתֵּבָה כִּי מַיִם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ
וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֶהָ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו אֶל־הַתֵּבָה׃
10 וַיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים וַיֹּסֶף שַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה
11 מִן־הַתֵּבָה׃ וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב וְהִנֵּה
עֲלֵה־זַיִת טָרָף בְּפִיהָ וַיֵּדַע נֹחַ כִּי־קַלּוּ הַמַּיִם מֵעַל
12 הָאָרֶץ׃ וַיִּיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים וַיְשַׁלַּח
13 אֶת־הַיּוֹנָה וְלֹא־יָסְפָה שׁוּב־אֵלָיו עוֹד׃ וַיְהִי בְּאַחַת
וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ חָרְבוּ
הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ וַיָּסַר נֹחַ אֶת־מִכְסֵה הַתֵּבָה וַיַּרְא
14 וְהִנֵּה חָרְבוּ פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ וּבַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה
וְעֶשְׂרִים יוֹם לַחֹדֶשׁ יָבְשָׁה הָאָרֶץ׃
15 וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ לֵאמֹר׃
16 צֵא מִן־הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבָנֶיךָ וּנְשֵׁי־בָנֶיךָ אִתָּךְ׃

23 Et deleuit omnem substantiam quæ erat su
per terram, ab homine vsque ad pecus, tam re-
ptile, quàm volucres cæli: & deletæ sunt de
terra. Remansit autem solus Noe, & qui cum
24 eo erant in arca. Obtinueruntq; aquæ terrã
centum quinquaginta diebus. CAP. VIII.

1 A Recordatus autem Deus Noe, cunctorum-
que animantium, & omnium iumento-
rum quæ erant cum eo in arca: adduxit spiri-
tum super terram, & imminutæ sunt aquæ:
2 Et clausi sunt fontes abyssi, & cataractę cę-
3 li: & prohibitæ sunt pluuiæ de cælo. Reuer-
sæque sunt aquæ de terra, euntes & redeuntes:
& cœperunt minui post centum quinquagin
4 ta dies. Requieuitque arca mense septimo,
vicesimoseptimo die mensis super montes Ar-
5 meniæ. At verò aquę ibant & decrescebãt
vsque ad decimum mensem. Decimo enim
mense, prima die mensis, apparuerunt cacu-
6 mina montium. Cumque transissent qua-
draginta dies, aperiens Noe fenestram arcæ
7 quam fecerat, Dimisit coruum, qui egre-
diebatur & reuertebatur, donec siccarẽtur a-
8 quæ super terram. Emisit quoque colum-
B bam posteũ, vt videret si iam cessassent aquæ
9 super faciem terræ. Quæ cùm non inue-
nisset vbi requiesceret pes eius, reuersa est ad
eum in arcam. Aquæ enim erant super vniuer
sam terram. Extenditque manum suam, & ap
10 prehensam intulit in arcã. Expectatis autẽ vl
tra septẽ diebus aliis, rursum dimisit columbã
11 ex arca. At illa venit ad eũ ad vesperã, portans
ramũ oliuæ virentibus foliis in ore suo. Intel-
lexit ergo Noe q̃ cessassent aquæ super terrã.
12 Expectauitq; nihilominus septẽ alios dies, &
emisit columbã, quæ nõ est reuersa vltra ad eũ.
13 Igitur sexcentesimo primo anno, primo men
C se, prima die mensis, imminutæ sunt aquæ su-
per terram. Et aperiens Noe tectum arcæ, a-
spexit, viditque quòd exiccata esset superfi-
14 cies terræ. Mense secundo, septimo & vicesi-
15 mo die mẽsis, arefacta est terra. Locutus est au
16 tẽ Deus ad Noe, dicens: Egredere de arca tu, &
vxor tua, filij tui, & vxores filiorũ tuorũ tecũ.

תרגום אונקלוס

23 וּמְחָא יַת כָּל יְקוּמָא דְעַל אַפֵּי אַרְעָא מֵאֱנָשָׁא עַד בְּעִירָא עַד רִחְשָׁא וְעַד עוֹפָא דִשְׁמַיָא וְאִתְמְחִיאוּ מִן אַרְעָא וְאִשְׁתְּאַר בְּרַם נֹחַ וּדְעִמֵּיהּ
בְּתֵבוּתָא׃ 24 וּתְקִיפוּ מַיָא עַל אַרְעָא מְאָה וְחַמְשִׁין יוֹמִין׃
ח
1 וּדְכִיר יְיָ יַת נֹחַ וְיַת כָּל חַיְתָא וְיַת כָּל בְּעִירָא דְעִמֵּיהּ בְּתֵיבוּתָא וְאַעְבַר יְיָ רוּחָא עַל אַרְעָא וְנָחוּ מַיָא׃ 2 וְאִסְתְּכַרוּ מַבּוּעֵי
תְהוֹמָא וְכַוֵי שְׁמַיָא וְאִתְכְּלֵי מִטְרָא מִן שְׁמַיָא׃ 3 וְתָבוּ מַיָא מֵעַל אַרְעָא אָזְלִין וְתָיְבִין וַחֲסַרוּ מַיָא מִסּוֹף מְאָה וְחַמְשִׁין יוֹמִין׃
4 וְנָחַת תֵּיבוּתָא בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה בְּשִׁבְעָה עֲשַׂר יוֹמָא לְיַרְחָא עַל טוּרֵי קַרְדּוּ׃ 5 וּמַיָא הֲווֹ אָזְלִין וְחָסְרִין עַד יַרְחָא עֲשִׂירָאָה בַּעֲשִׂירָאָה בְּחַד
לְיַרְחָא אִתְחֲזִיאוּ רֵישֵׁי טוּרַיָא׃ 6 וַהֲוָת מִסּוֹף אַרְבְּעִין יְמָמִין וּפְתַח נֹחַ יַת כַּוַּאת תֵּיבוּתָא דַעֲבַד׃ 7 וְשַׁלַּח יַת עוֹרְבָא וּנְפַק מִיפַּק
וְתָאֵיב עַד דְּיִבִישׁוּ מַיָא מֵעַל אַרְעָא׃ 8 וְשַׁלַּח יַת יוֹנָה מִלְּוָתֵיהּ לְמֶחֱזֵי אִם קַלּוּ מַיָא מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא׃ 9 וְלָא אַשְׁכַּחַת יוֹנָה
מְנָח לְפַרְסַת רַגְלַהּ וְתָבַת לְוָתֵיהּ לְתֵיבוּתָא אֲרֵי מַיָא עַל אַפֵּי כָּל אַרְעָא וְאוֹשֵׁיט יְדֵיהּ וְנַסְבַהּ וְאַעֵיל יָתַהּ לְוָתֵיהּ לְתֵיבוּתָא׃ 10 וְאוֹרִיךְ עוֹד
שִׁבְעָא יוֹמִין אָחֳרָנִין וְאוֹסֵיף שַׁלַּח יַת יוֹנָה מִן תֵּיבוּתָא׃ 11 וַאֲתַת לְוָתֵיהּ יוֹנָה לְעִידָן רַמְשָׁא וְהָא טְרַף זֵיתָא תְּבִיר מַחֵית בְּפֻמַּהּ וִידַע נֹחַ אֲרֵי
קַלּוּ מַיָא מֵעַל אַרְעָא׃ 12 וְאוֹרִיךְ עוֹד שִׁבְעָא יוֹמִין אָחֳרָנִין וְשַׁלַּח יַת יוֹנָה וְלָא אוֹסִיפַת לְמֵיתַב לְוָתֵיהּ עוֹד׃ 13 וַהֲוָה בְּשֵׁית מְאָה
וַחֲדָא שְׁנִין בְּקַדְמָאָה בְּחַד לְיַרְחָא נְגוּבוּ מַיָא מֵעַל אַרְעָא וְאַעְדִּי נֹחַ יַת חוֹפָאָה דְתֵיבוּתָא וַחֲזָא וְהָא נְגוּבוּ אַפֵּי אַרְעָא׃ 14 וּבְיַרְחָא תִנְיָנָא בְּעֶשְׂרִין
וְשִׁבְעָא יוֹמָא לְיַרְחָא יְבֵשַׁת אַרְעָא׃ 15 וּמַלֵּיל יְיָ עִם נֹחַ לְמֵימַר׃ 16 פּוּק מִן תֵּיבוּתָא אַתְּ וְאִתְּתָךְ וּבְנָךְ וּנְשֵׁי בְנָךְ עִמָּךְ׃

‡ Et deleuit omne surgens quod erat super faciem 23
terræ, ab homine vsque ad pecus, & reptilia, &
volucres cæli: & deleta sunt de terra. & remansit
Noe solus, & qui cum eo in arca.
‡ Et exaltata est aqua super terram diebus cen 24
tum quinquaginta.

CAP. VIII.

ET recordatus est Deus Noe, & omnium bestia- 1
rum, & omnium iumentorum, & omnium vo-
latilium, & omnium reptilium reptantium, quæcun
que erant cum eo in arca. & induxit Deus spiri-
tum super terram, & cessauit aqua: ‡ Et cooperti 2
sunt fontes abyssi, & cataractæ cæli. ‡ Et remis- 3
sa est aqua vadens à terra: & imminuebatur aqua
post centum quinquaginta dies. ‡ Et sedit ar- 4
ca in septimo mense, septima & vigesima mensis, su
per montes Ararat. ‡ Aqua diminuebatur vs- 5
que ad decimum mensem. apparuerunt autem capi-
ta montium in decimo mense, prima mensis.
Et factum est post quadraginta dies; & aperuit 6
Noe fenestram arcæ, quam fecit: ‡ Et misit cor- 7
uum ad videndum, si cessauit aqua. & exiens, non
est reuersus, donec siccaretur aqua à facie terræ.
‡ Et emisit columbam post eum, vt videret, 8
si cessauit aqua à facie terræ. ‡ Et non inue- 9
niens columba requiem pedibus suis, reuersa est ad
eum in arcam; quia aqua erat super omnem faciem
terræ: & extendens manum suam, accepit eam; &
induxit eam ad se in arcam.
‡ Et exspectans vltra septem dies, emisit colum- 10
bam ex arca: ‡ Et reuersa est ad eum columba, 11
& habebat folium oliuæ festucam in ore suo. & co-
gnouit Noe, quòd cessauit aqua à facie terræ.
‡ Et expectans adhuc septem dies, emisit colum- 12
bam: & non addidit reuerti ad eum vltra.
‡ Et factum est in vno & sexcentesimo anno, in 13
vita Noe, primo mense, defecit aqua à facie terræ.
& aperuit Noe tectum arcæ, quam fecit: & vidit
quòd defecit aqua à facie terræ.
‡ In autem secundo mense, septima & decima 14
die, arefacta est terra. & septima & vigesima mẽ-
sis aperuit arcam. ‡ Et ait Dominus Deus Noe, 15
dicens: ‡ Egredere de arca tu, & filij tui, 16
& vxor tua, & vxores filiorum tuorum tecum.

23 ‡ καὶ ἐξήλειψε πᾶν τὸ ἀνάστημα, ὃ ἦν ἐπὶ προσώπου
τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἑρπετῶν, καὶ πετεινῶν τοῦ
οὐρανοῦ· καὶ ἐξηλείφθησαν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ κατελείφθη νῶε
24 μόνος, καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ. ‡ καὶ ὑψώθη τὸ ὕ-
δωρ ἐπὶ τῆς γῆς ἡμέρας ἑκατὸν πεντήκοντα. η´.
1 ‡ Καὶ ἀνεμνήσθη ὁ θεὸς τοῦ νῶε, καὶ πάντων τῶν θηρίων, καὶ πάν-
των τῶν κτηνῶν, καὶ πάντων τῶν πετεινῶν, καὶ πάντων τῶν ἑρπε-
τῶν τῶν ἑρπόντων, ὅσα ἦν μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτόν. καὶ ἐπή-
γαγεν ὁ θεὸς πνεῦμα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκόπασεν τὸ ὕδωρ.
2 ‡ καὶ ἐπεκαλύφθησαν αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου, καὶ οἱ κατα-
3 ῤῥάκται τοῦ οὐρανοῦ. ‡ καὶ ἐνεδίδου τὸ ὕδωρ πορευόμενον ἀπὸ
τῆς γῆς. καὶ ἠλαττονοῦτο τὸ ὕδωρ, μετὰ ἑκατὸν πεντήκοντα ἡμέ-
4 ρας. ‡ καὶ ἐκάθισεν ἡ κιβωτὸς ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ, ἑβδόμῃ
5 καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς, ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ἀραράτ. ‡ τὸ ὕδωρ ἠ-
λαττονοῦτο ἕως τοῦ δεκάτου μηνός. ὤφθησαν δὲ αἱ κεφαλαὶ τῶν
6 ὀρέων ἐν τῷ δεκάτῳ μηνὶ, τῇ πρώτῃ τοῦ μηνός. ‡ καὶ ἐγένε-
το μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας· καὶ ἀνέῳξε νῶε τὴν θυρίδα τῆς
7 κιβωτοῦ, ἣν ἐποίησε. ‡ καὶ ἀπέστειλε τὸν κόρακα ἰδεῖν, εἰ κε-
κόπακε τὸ ὕδωρ. καὶ ἐξελθὼν, οὐκ ἀνέστρεψεν, ἕως τοῦ ξηρανθῆ-
8 ναι τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. ‡ καὶ ἐξαπέστειλε τὴν
περιστερὰν ὀπίσω αὐτοῦ, ἰδεῖν, εἰ κεκόπακε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προ-
9 σώπου τῆς γῆς. ‡ καὶ μὴ εὑροῦσα ἡ περιστερὰ ἀνάπαυσιν
τοῖς ποσὶν αὐτῆς, ὑπέστρεψεν πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν κιβωτὸν, ὅτι
ὕδωρ ἦν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς· καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖ-
ρα αὐτοῦ, ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν
10 κιβωτόν. ‡ καὶ ἐπισχὼν ἔτι ἑπτὰ ἡμέρας, ἐξαπέστειλε τὴν
11 περιστερὰν ἐκ τῆς κιβωτοῦ. ‡ καὶ ἀνέστρεψε πρὸς αὐτὸν ἡ
περιστερά· καὶ εἶχεν φύλλον ἐλαίας κάρφος ἐν τῷ στόματι αὐ-
τῆς. καὶ ἔγνω νῶε, ὅτι κεκόπακε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς
12 γῆς. ‡ καὶ ἐπισχὼν ἔτι ἑπτὰ ἡμέρας, ἐξαπέστειλε τὴν πε-
ριστερὰν, καὶ οὐ προσέθετο τοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς αὐτὸν ἔτι.
13 ‡ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑνὶ καὶ ἑξακοσιοστῷ ἔτει, ἐν τῇ ζωῇ τοῦ νῶε,
τοῦ πρώτου μηνὸς ἐξέλιπε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.
καὶ ἀπεκάλυψε νῶε τὴν στέγην τῆς κιβωτοῦ, ἣν ἐποίησεν. καὶ εἶ-
δεν, ὅτι ἐξέλιπε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.
14 ‡ ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μηνὶ ἑπτὰ καὶ δεκάτῃ ἡμέρᾳ ἐξηράνθη
15 ἡ γῆ. καὶ ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς ἀνέῳξε τὴν κιβωτόν. ‡ καὶ
16 εἶπεν κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε, λέγων· ‡ ἔξελθε ἐκ τῆς κιβωτοῦ
σὺ, καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ ἡ γυνή σου, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου μετὰ σοῦ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et deleuit omnem substantiam quæ erat super faciem terræ, ab homine vsque ad iumentum, vsque ad reptile, & vsque ad volucres cæli: & deleta sunt de terra: & relictus est solummodo Noe, & qui cum eo erant in arca. 24 Et præualuerunt aquæ super terram centum & quinquaginta diebus.

CAP. VIII.

ET recordatus est Deus Noe, & omnium animalium & omnium iumentorum quæ erant cum eo in arca: & transire fecit Deus ventum super terram: & cessarunt aquæ. 2 Et clausi sunt fontes abyssi, & fenestræ cæli: & prohibita est pluuia de cælo. 3 Et reuersæ sunt aquæ desuper terram, euntes & reuertentes: & diminutæ sunt aquæ post centum & quinquaginta dies. 4 Et quieuit arca in mense septimo, in decimaseptima die mensis, super montes Cardu. 5 Et aquæ ibant & diminuebantur vsque ad decimum mensem: in prima die mensis decimi apparuerunt capita montium. 6 Et factum est in fine quadraginta dierum; & aperuit Noe fenestram arcæ quam fecerat: 7 Et emisit coruum; & egrediebatur & reuertebatur, donec siccarentur aquæ desuper terram. 8 Et emisit columbam à se, vt videret si alleuiatæ fuissent aquæ desuper faciem terrę. 9 Et non inuenit columba requiem plantę pedis sui: & reuersa est ad eum in arcam: quoniam aquæ erant super faciem vniuersæ terræ: & extendit manum suam, & tulit eam; & induxit eam secum in arcam. 10 Et expectauit adhuc septem diebus aliis, & rursus emisit columbam ex arca. 11 Et venit ad eum columba in tempore vespertino: & ecce folium oliuæ quod decerpserat ore suo: & cognouit Noe quòd aquæ imminutæ erant desuper terram. 12 Et expectauit vltra septem diebus aliis; & emisit columbam; & nunquam est reuersa ad eum amplius. 13 Et factum est in sexcentesimo & vno anno, prima die mensis, siccatę sunt aquæ desuper terram: & abstulit Noe tectum arcę: & vidit; & ecce siccata erat facies terrę. 14 Et in mense secundo, vigesima septima die mensis, arefacta est terra. 15 Et locutus est Deus cum Noe, dicens: 16 Egredere de arca tu, & vxor tua, & filij tui, & vxores filiorum tuorum tecũ.

17 כל החיה אשר אתך מכל בשר בעוף ובבהמה
ובכל הרמש הרמש על הארץ הוצא אתך ושרצו
18 בארץ ופרו ורבו על הארץ: ויצא נח ובניו ואשתו
19 ונשי בניו אתו: כל החיה כל הרמש וכל העוף
כל רומש על הארץ למשפחתיהם יצאו מן התבה:
20 ויבן נח מזבח ליהוה ויקח מכל הבהמה הטהרה
21 ומכל העוף הטהור ויעל עלת במזבח: וירח יהוה
את ריח הניחח ויאמר יהוה אל לבו לא אסף לקלל
עוד את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע
מנעריו ולא אסף עוד להכות את כל חי כאשר
22 עשיתי: עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ
וחרף ויום ולילה לא ישבתו:

ט
1 ויברך אלהים את נח ואת בניו
2 ויאמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ: ומוראכם
וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים
בכל אשר תרמש האדמה ובכל דגי הים בידכם
3 נתנו: כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה
4 כירק עשב נתתי לכם את כל: אך בשר בנפשו
5 דמו לא תאכלו: ואך את דמכם לנפשתיכם אדרש
מיד כל חיה אדרשנו ומיד האדם מיד איש אחיו
6 אדרש את נפש האדם: שפך דם האדם באדם
7 דמו ישפך כי בצלם אלהים עשה את האדם: ואתם
פרו ורבו שרצו בארץ ורבו בה:
8 ויאמר אלהים אל נח ואל בניו אתו לאמר:
9 ואני הנני מקים את בריתי אתכם ואת זרעכם
10 אחריכם: ואת כל נפש החיה אשר אתכם
בעוף בבהמה ובכל חית הארץ אתכם מכל יצאי
11 התבה לכל חית הארץ: והקמתי את בריתי
אתכם ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול ולא
יהיה עוד מבול לשחת הארץ:

17. *Cuncta animantia quæ sunt apud te, ex om
ni carne tam in volatilibus, quàm in bestiis, &
vniuersis reptilibus quæ reptãt super terram,
educ tecum; & ingredimini super terram. Cre Sup. 1. c. & d. & inf. 9. a.
18 scite & multiplicamini super eam. *Egressus
D est ergo Noe, & filij eius, & vxor illius, & vxo-
19 res filiorum eius cũ eo. *Sed & omnia animã-
tia, iumẽta, & reptilia quæ reptãt super terram
20 secũdũ genus suũ, egressa sunt de arca. *Aedi-
ficauit autẽ Noe altare Dño: & tollens de cũ-
ctis pecoribus & volucribus mundis, obtulit
21 holocausta sup altare. *Odoratusq; est Dñs o-
dorẽ suauitatis: & ait ad eũ, Nequaq̃ vltra ma
ledicã terræ ꝓpter homines. sensus enim & co
gitatio humani cordis in malũ prona sunt ab
adolescẽtia sua. Nõ igitur vltra percutiã omnẽ
22 animã viuẽtẽ, sicut feci. *Cunctis diebus terræ
sementis & messis, frigus & æstus, æstas & hyẽs,
nox & dies non requiescent. CAP. IX.
1 BEnedixitq; De⁹ Noe & filiis ei⁹: & dixit ad
A eos: Crescite & multiplicamini, & replete
2 terrã. *Et terror vester ac tremor sit sup cuncta
animalia terræ, & super oẽs volucres cæli, cũ v-
niuersis quæ mouẽtur sup terrã. oẽs pisces ma Sup. 1. d. & 3...
3 ris manui vestræ traditæ sũt: *Et oẽ q̃ mouetur
& viuit, erit vobis in cibũ. Quasi olera virẽtia
4 tradidi vobis omnia: *Excepto q̃ carnẽ cũ san
5 guine nõ comedetis. *Sãguinẽ enim animarũ
vestrarũ requirã de manu cũctarũ bestiarũ, &
de manu hominis. de manu viri & fratris eius
6 requirã animã hominis. *Quicũq; effuderit hu Mat. 26. e.
manũ sãguinẽ, fũdetur sanguis illius. Ad ima-
7 ginẽ quippe Dei factus est homo. *Vos autem Apo. 13. c.
crescite & multiplicamini; & ingredimini sup
8 terrã, & implete eam. *Hæc quoq; dixit Deus
9 ad Noe, & ad filios eius cum eo. *Ecce ego sta- Esa. 54. c.
tuam pactum meum vobiscum, & cum semi-
10 ne vestro post vos: *Et ad omnẽ animã viuen-
tem quæ est vobiscum, tã in volucribus, quàm
in iumentis & pecudibus terræ; cunctisq; quæ
B egressa sunt de arca, & vniuersis bestiis terræ.
11 *Statuam pactum meũ vobiscũ, & nequaq̃ vl
tra interficietur omnis caro aquis diluuij: ne-
que erit deinceps diluuium dissipans terram.

תרגום אונקלוס

17 כל חיתא דעמך מכל בשרא בעופא ובבעירא ובכל רחשא דרחיש על ארעא אפיק עמך ויתילדון בארעא ויפשון ויסגון על ארעא: 18 ונפק נח ובנוהי ואתתיה ונשי בנוהי עמיה: 19 כל חיתא וכל רחשא וכל עופא כל דרחיש על ארעא לזרעיתהון נפקו מן תיבותא: 20 ובנא נח מדבחא קדם יי ונסיב מכל בעירא דכיא ומכל עופא דכיא ואסיק עלון על מדבחא: 21 וקביל יי ברעוא ית קורבניה ואמר יי במימריה לא אוסיף למילט עוד ית ארעא בדיל חובי אנשא ארי יצרא דלבא דאנשא ביש מזעוריה ולא אוסיף עוד למחאי ית כל חיא כמא דעבדית: 22 עוד כל יומי ארעא זרועא וחצדא וקורא וחומא וקיטא וסיתוא ויממי ולילי לא יבטלון:

ט 1 ובריך יי ית נח וית בנוהי ואמר להון פושו וסגו ומלו ית ארעא: 2 ודחלתיכון ואימתכון תהא על כל חית ארעא ועל כל עופא דשמיא בכל דתרחיש ארעא ובכל נוני ימא בידיכון יהון מסירין: 3 כל רחשא דהוא חי לכון יהא למיכל כירוקא דעסבא יהבית לכון ית כולא: 4 ברם בשרא בנפשיה דמיה לא תיכלון: 5 וברם ית דמכון לנפשתיכון אתבע מיד כל חיתא אתבעניה ומיד אנשא מיד גבר דישוד ית דמא דאחוהי אתבע ית נפשא דאנשא: 6 דישוד דמא דאנשא בסהדין על מימר דיניא דמיה יתשד ארי בצלמא דיי עבד ית אנשא: 7 ואתון פושו וסגו אתילדו בארעא וסגו בה: 8 ואמר יי לנח ולבנוהי עמיה למימר: 9 ואנא הא אנא מקים ית קיימי עמכון ועם בניכון בתריכון: 10 וית כל נפשא חיתא דעמכון בעופא בבעירא ובכל חיתא דארעא עמכון מכל נפקי תיבותא לכל חיתא דארעא: 11 ואקים ית קיימי עמכון ולא ישתיצי כל בשרא עוד ממי טופנא ולא יהא עוד טופנא לחבלא ארעא:

* Et omnes bestiæ quæcunque sunt tecum, & o- 17
mnis caro à volatilibus vsque ad iumenta, & om-
ne reptile quod mouetur super terram, educ tecum:
& crescite & multiplicamini, & replete terram.
* Et egressus est Noe, & vxor eius, & filij e- 18
ius, & vxores filiorū̃ eius cum eo; * Et omnes bestiæ, 19
& omnia iumenta, & omne volatile, & omne re-
ptile quod mouetur super terrā, egressa sunt ex arca.
* Et ædificauit Noe altare Domino: & accepit 20
de cunctis iumentis mundis, & de cunctis volati-
libus mundis, & obtulit holocaustum super altare.
* Et odoratus est dominus Deus odorem suaui- 21
tatis. & ait dominus Deus, recogitans: Non ad-
dam vltra maledicere terræ, propter opera homi-
nū: quia incūbit cogitatio hominis diligēter ad mala
ex adolescentia sua. Non addā igitur percutere om-
nem carnē viuētem, sicut feci cunctis diebus terræ.
* Semētis & messis, frigus & calor, æstas & ver, 22
diem & noctem non requiescent. CAP. IX.
ET benedixit Deus Noe, & filiis eius: & dixit 1
eis, Crescite & multiplicamini, & replete ter-
rā; & dominamini eius. * Et tremor vester, & ti- 2
mor vester erit super omnes bestias terræ, & super
omnia volatilia cæli, & super oīa quæ mouentur su
per terrā. & omnes pisces maris sub manibus vobis
dedi. * Et omne volatile, quod est viuēs, vobis erit 3
in cibū. tanquā olera herbæ dedi vobis omnia. * Ve- 4
runtamen carnes in sanguine animæ non comedetis.
* Etenim vestrum sanguinem animarum vestrarum 5
de manu cunctarum bestiarum requiram illum: &
de manu hominis fratris eius, requiram animam ho
minis. * Qui effuderit sanguinem hominis, pro san- 6
guine hominis, eius effundetur, quia in imagine Dei
feci hominem. * Vos autem crescite & multiplica- 7
mini, & replete terram, & dominamini eius. * Et 8
ait Deus ad Noe, & filios eius cum eo, dicens: * Ec- 9
ce ego statuo pactum meum vobis, et semini vestro
post vos: * Et omni animæ viuenti vobiscum, in 10
æternum, à volucribus, et à iumentis, et omnibus
bestiis terræ, quæcunque sunt vobiscum, ab omni-
bus exeuntibus ex arca. * Et statuam pactum meū 11
ad vos. et non morietur omnis caro vltra ab aqua
diluuij; et non vltra erit diluuium aquæ, ad cor-
rumpendum omnem terram.

17 * καὶ πάντα τὰ θηρία ὅσα ἐστὶ μετὰ σοῦ, καὶ πᾶσα σὰρξ ἀπὸ πε-
τεινῶν ἕως κτηνῶν, καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς,
ἐξάγαγε μετὰ σεαυτοῦ· καὶ αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ
18 πληρώσατε τὴν γῆν. * καὶ ἐξῆλθε νῶε, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ
19 οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ· * καὶ πάν-
τα τὰ θηρία, καὶ πάντα τὰ κτήνη, καὶ πᾶν πετεινὸν, καὶ πᾶν ἑρ-
20 πετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐξῆλθεν ἐκ τῆς κιβωτοῦ. * καὶ
ᾠκοδόμησε νῶε θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ· καὶ ἔλαβεν ἀπὸ πάντων
τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν πετεινῶν τῶν
καθαρῶν, καὶ ἀνήνεγκεν ὁλοκαύτωσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.
21 * καὶ ὠσφράνθη κύριος ὁ θεὸς ὀσμὴν εὐωδίας· καὶ εἶπε κύ-
ριος ὁ θεὸς, διανοηθεὶς, οὐ μὴ προσθήσω ἔτι καταράσασθαι τὴν
γῆν, διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων· ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀν-
θρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ, ἐκ νεότητος αὐτοῦ. οὐ προσ-
θήσω οὖν πατάξαι πᾶσαν σάρκα ζῶσαν, καθὼς ἐποίησα
22 πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς. * σπέρμα καὶ θερισμὸς, ψύχος
καὶ καῦμα, θέρος καὶ ἔαρ, ἡμέραν καὶ νύκτα, οὐ καταπαύ-
1 σουσιν. Θ΄. * Καὶ εὐλόγησεν ὁ θεὸς νῶε, καὶ τοὺς
υἱοὺς αὐτοῦ· καὶ εἶπεν αὐτοῖς, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πλη-
2 ρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς. * καὶ ὁ τρόμος
ὑμῶν, καὶ ὁ φόβος ὑμῶν ἔσται ἐπὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς,
καὶ ἐπὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ κι-
νούμενα ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ πάντας τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσ-
3 σης ὑπὸ χεῖρας ὑμῖν δέδωκα. * καὶ πᾶν πετεινὸν, ὅ ἐστι
ζῶν, ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν· ὡς λάχανα χόρτου δέδωκα ὑμῖν
4 τὰ πάντα. * πλὴν κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς οὐ φάγεσθε.
5 * καὶ γὰρ τὸ ὑμέτερον αἷμα τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἐκ χειρὸς πάντων
τῶν θηρίων ἐκζητήσω αὐτό· καὶ ἐκ χειρὸς ἀνθρώπου ἀδελφοῦ αὐτοῦ,
6 ἐκζητήσω τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. * ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώ-
που, ἀντὶ τοῦ αἵματος ἀνθρώπου, τὸ αὐτοῦ ἐκχυθήσεται· ὅτι ἐν εἰκό-
7 νι θεοῦ ἐποίησα τὸν ἄνθρωπον. * ὑμεῖς δὲ αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε
8 καὶ πληρώσατε τὴν γῆν· καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς
9 πρὸς νῶε, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, λέγων, * ἰδοὺ ἐγὼ ἀνίστημι
τὴν διαθήκην μου ὑμῖν, καὶ τῷ σπέρματι ὑμῶν μεθ' ὑμᾶς· * καὶ πάσῃ
10 ψυχῇ τῇ ζώσῃ μεθ' ὑμῶν, εἰς τὸν αἰῶνα, ἀπὸ ὀρνέων, καὶ ἀπὸ κτη-
νῶν, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, ὅσα ἐστὶ μεθ' ὑμῶν, ἀπὸ πάντων τῶν
11 ἐξελθόντων ἐκ τῆς κιβωτοῦ. * καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς ὑμᾶς· καὶ
οὐκ ἀποθανεῖται πᾶσα σὰρξ ἔτι ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ κατακλυσμοῦ. καὶ
οὐκ ἔτι ἔσται κατακλυσμὸς ὕδατος, καταφθεῖραι πᾶσαν τὴν γῆν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et cuncta animantia quæ tecum sunt ex omni carne, tā de volucribus, quàm de iumentis, & de reptilibus quę reptant super terram, educ tecum: & generent in terra, & multiplicentur & crescant super terram. 18 Et egressus est Noe, & filij sui, & vxor eius, & vxores filiorum suorum cum eo. 19 Omnia animalia, & omnia reptilia, & omnes volucres; omne quod mouetur super terram secundū generationes eorum, egressa sunt de arca. 20 Et ędificauit Noe altare corā Dño: & tulit ex oībus animalibus mundis, & ex omnibus volucribus mundis; & obtulit holocaustum super altare. 21 Et suscepit Dominus cum beneplacito oblationem eius: & dixit Dominus in verbo suo, Non addā maledicere rursus terram, propter peccata hominum: quoniam sensus cordis humani malus est ab infantia sua: & non addam vltra percutere omne viuens, sicut feci. 22 Adhuc omnibus diebus terræ seminatio & messis, & frigus & calor, & æstus & hyems, & dies & noctes non cessabunt.

CAP. IX.

ET benedixit Deus Noe & filiis eius: & dixit eis, Crescite & multiplicamini, & replete terrā. 2 Et timor vester & terror erit super bestias terræ, & super omnes volucres cæli, in omni quod reptat super terrā, & in omnibus piscibus maris: qui in manu vestra traditi sunt. 3 Omne quod mouetur & viuit, vobis erit ad vescendū: quasi herbā virentem dedi vobis omnia. 4 Veruntamē carnē cum anima sua sanguineq; suo non comedetis. 5 Etenim sanguinē animarū vestrarū requiram: de manu cunctarū bestiarū requirā eū: & de manu hominis, de manu viri qui effuderit sanguinem fratris sui, requiram animam hominis. 6 Quicunque effuderit sanguinem hominis cum testibus, per sententiam iudicum, sanguis eius fundetur: quoniam ad imaginē Dei fecit hominem. 7 Vos autē crescite & multiplicamini, generationéq; facite in terra, & multiplicamini in ea. 8 Et dixit Deus ad Noe & ad filios eius cū eo, dicens: 9 Ecce ego statuam pactum meum vobiscū, & cū filiis vestris post vos: 10 & cū omni anima viuenti quæ est vobiscū, tam in volucribus, quàm in aialibus, & in omnibus bestiis terrę quæ sunt vobiscum, ex omnibus egredientibus de arca in vniuersis animantibus terræ. 11 Et statuam pactum meum vobiscū: & non consummabitur vltra omnis caro propter aquas diluuij: neque erit vltra diluuium ad disperdendā terrā.

12 * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֹאת אוֹת־הַבְּרִית אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן
בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת
13 עוֹלָם ׃ * אֶת־קַשְׁתִּי נָתַתִּי בֶּעָנָן וְהָיְתָה לְאוֹת
14 בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ ׃ * וְהָיָה בְּעַנְנִי עָנָן עַל־הָאָרֶץ
15 וְנִרְאֲתָה הַקֶּשֶׁת בֶּעָנָן ׃ * וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר
בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל־בָּשָׂר וְלֹא־
יִהְיֶה עוֹד הַמַּיִם לְמַבּוּל לְשַׁחֵת כָּל־בָּשָׂר ׃
16 * וְהָיְתָה הַקֶּשֶׁת בֶּעָנָן וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם
בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל־
17 הָאָרֶץ ׃ * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ זֹאת אוֹת־הַבְּרִית
אֲשֶׁר הֲקִמֹתִי בֵּינִי וּבֵין כָּל־בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ ׃
18 * וַיִּהְיוּ בְנֵי־נֹחַ הַיֹּצְאִים מִן־
הַתֵּבָה שֵׁם וְחָם וָיָפֶת וְחָם הוּא אֲבִי כְנָעַן ׃
19 * שְׁלֹשָׁה אֵלֶּה בְּנֵי־נֹחַ וּמֵאֵלֶּה נָפְצָה כָל־הָאָרֶץ ׃
20 * וַיָּחֶל נֹחַ אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַּע כָּרֶם ׃
21 * וַיֵּשְׁתְּ מִן־הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלֹה ׃
22 * וַיַּרְא חָם אֲבִי כְנַעַן אֵת עֶרְוַת אָבִיו וַיַּגֵּד לִשְׁנֵי־אֶחָיו
23 בַּחוּץ ׃ * וַיִּקַּח שֵׁם וָיֶפֶת אֶת־הַשִּׂמְלָה וַיָּשִׂימוּ עַל־
שְׁכֶם שְׁנֵיהֶם וַיֵּלְכוּ אֲחֹרַנִּית וַיְכַסּוּ אֵת עֶרְוַת אֲבִיהֶם
24 וּפְנֵיהֶם אֲחֹרַנִּית וְעֶרְוַת אֲבִיהֶם לֹא רָאוּ ׃ * וַיִּיקֶץ
25 נֹחַ מִיֵּינוֹ וַיֵּדַע אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן ׃ * וַיֹּאמֶר
26 אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו ׃ * וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ
27 יְהוָה אֱלֹהֵי שֵׁם וִיהִי כְנַעַן עֶבֶד לָמוֹ ׃ * יַפְתְּ אֱלֹהִים
לְיֶפֶת וְיִשְׁכֹּן בְּאָהֳלֵי־שֵׁם וִיהִי כְנַעַן עֶבֶד לָמוֹ ׃
28 * וַיְחִי־נֹחַ אַחַר הַמַּבּוּל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַחֲמִשִּׁים
29 שָׁנָה ׃ * וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי־נֹחַ תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה
וַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וַיָּמֹת ׃
1 * וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת בְּנֵי־נֹחַ שֵׁם
2 חָם וָיָפֶת וַיִּוָּלְדוּ לָהֶם בָּנִים אַחַר הַמַּבּוּל ׃ * בְּנֵי יֶפֶת
גֹּמֶר וּמָגוֹג וּמָדַי וְיָוָן וְתֻבָל וּמֶשֶׁךְ וְתִירָס ׃

12 *Dixitq; Deus, Hoc est signũ fœderisquod do
inter me & vos, & ad omnẽ animá viuentem
quæ est vobiscũ in generationes sempiternas.
13 *Arcũ meũ ponã in nubibus, & erit signũ fœ
14 deris inter me & inter terrã. *Cũq; obduxero
C nubibus cęlũ, apparebit arcus meus in nubi-
15 bus. *Et recordabor fœderis mei vobiscũ,&
cũ omni anima viuente quę carnẽ vegetat:&
nõ erunt vltra aquæ diluuij ad delẽdã vniuer-
16 sam carnẽ.*Eritq; arcus in nubibus,& videbo
illũ; & recordabor fœderis sempiterni, quod
pactũ est inter Deũ,& omnẽ animã viuentem
17 vniuersę carnis quæ est super terrã. *Dixitque
Deus Noe: Hoc est signũ fœderis ꝙ cõstitui
18 inter me & omnẽ carnẽ super terrã.*Erant er-
go filij Noe qui egressi sunt de arca, Sẽ,Cham
& Iaphet. Porrò Chã ipse est pater Chanaan.
19 *Tres isti filij sunt Noe, & ab his disseminatũ
est õne genus hominũ super vniuersam terrã.
20 *Cœpitque Noe vir agricola exercere terrã: &
21 plãtauit vineã.*Bibẽsq; vinũ,inebriatus est:&
22 nudatus est in tabernaculo suo.*Quod cũ vi-
D disset Chã,pater Chanaã, verenda s.patris sui
esse nudata, nũtiauit duobus fratribus suis fo
23 ras. *At verò Sem & Iaphet palliũ imposuerũt
humeris suis;& incedentes retrorsum,operue
runt verenda patris sui. Faciesque eorum a-
uersæ erant, & patris virilia non viderunt.
24 *Euigilans autem Noe ex vino,cùm didicisset
25 quæ fecerat ei filius suus minor,*Ait:Maledictus
Chanaã: seruus seruorum erit fratribus suis.
26 *Dixitque: Benedictus Dominus Deus Sem:
27 sit Chanaan seruus eius. *Dilatet Deus Ia-
phet, & habitet in tabernaculis Sem: sitque
28 Chanaan seruus eius. *Vixit autem Noe post
diluuium, trecentis quinquaginta annis.
29 *Et impleti sunt omnes dies eius, nongentorum quinquaginta annorum: & mortuus
est.

CAP. X.

1 HÆ generationes filiorum Noe, Sem,
A Cham, & Iaphet: natíque sunt eis filij 1.Par.1.
2 post diluuium. *Filij Iaphet, Gomer &
Magog, & Madai, & Iauan, & Thubal, &
Mosoch, & Thyras.

תרגום אונקלוס

12 ואמר יי דא את קימא דאנא יהיב בין מימרי וביניכון ובין כל נפשא חיתא דעמכון לדרת עלמא ׃ 13 ית קשתי יהבית בעננא
ותהא לאת קיים בין מימרי ובין ארעא ׃ 14 ויהא בעננותי ענגא על ארעא ותתחזי קשתא בעננא ׃ 15 ודכירנא ית קיימי דבין
מימרי וביניכון ובין כל נפשא חיתא בכל בשרא ולא יהא עוד מיא לטופנא לחבלא כל בשרא ׃ 16 ותהא קשתא בעננא ואחזינה
לדכרן קיים עלם בין מימרא דיי ובין כל נפשא חיתא בכל בשרא דעל ארעא ׃ 17 ואמר יי לנח דא את קימא דאקימית בין מימרי ובין
כל בשרא דעל ארעא ׃ 18 והוו בני נח דנפקין מן תיבותא שם וחם ויפת וחם הוא אבוהי דכנען ׃ 19 תלתא אילין בני
נח ומאילין אתבדרת כל ארעא ׃ 20 ושרי נח גבר פלח בארעא ונצב כרמא ׃ 21 ושתי מן חמרא ורוי ואתגלי בגו
משכניה ׃ 22 וחזא חם אבוהי דכנען ית עריתא דאבוהי וחוי לתרין אחוהי בשוקא ׃ 23 ונסיב שם ויפת ית כסותא
ושויאו על כתף תרויהון ואזלו מחזרין וחפו ית עריתא דאבוהון ואפיהון מחזרין ועריתא דאבוהון לא חזו ׃ 24 ואתער נח מחמריה
וידע ית דעבד ליה בריה זעירא ׃ 25 ואמר ליט כנען עבד פלח יהא לאחוהי ׃ 26 ואמר בריך יי אלהא דשם ויהא כנען עבדא
להון ׃ 27 יפתי יי ליפת וישרי שכינתיה במשכני דשם ויהא כנען עבדא להון ׃ 28 וחיא נח בתר טופנא תלת מאה וחמשין
שנין ׃ 29 והוו כל יומי נח תשע מאה וחמשין שנין ומית ׃ 1 ואילין
תולדת בני נח שם וחם ויפת ואתילדו להון בנין בתר טופנא ׃ 2 בני יפת גמר ומגוג ומדי ויון ותבל ומשך ותירס ׃

* *Et dixit dominus Deus Noe: Hoc signum fœ-* 12
deris, quod ego do inter me & vos, & inter om-
nem animam quæ est vobiscum in generationes sem
piternas: * *Arcum meum pono in nube: &* 13
erit in signum fœderis, inter me & terram.
* *Et erit in connubilando me nubes super ter-* 14
ram, apparebit arcus meus in nube: * *Et re-* 15
cordabor fœderis mei, quod est inter me & vos,
& inter omnem animam in omni carne: & non e-
rit aqua in diluuium, ad delendam vniuersam car-
nem. * *Et erit arcus meus in nube: & vi-* 16
debo illum, vt recorder fœderis sempiterni, inter me
& vos, & inter animam viuentem in omni carne
quæ est super terram.
* *Et ait Dñs Deus Noe: Hoc signum fœderis,* 17
quod constitui inter me, & inter omnem carnem
quæ est super terram. * *Erant autem filij Noe,* 18
qui egressi sunt de arca, Sem, Cham, Iapheth. Cham
autem erat pater Chanaan. * *Tres isti sunt* 19
filij Noe. ab istis disseminati sunt super omnem ter-
ram. * *Et cœpit Noe homo agricola terræ: &* 20
plantauit vineam. * *Et bibit de vino: &* 21
inebriatus est: & nudatus est in domo sua. * *Et* 22
vidit Cham pater Chanaan nuditatem patris sui:
& egressus, nunciauit duobus fratribus suis foris.
* *Et accipientes Sem & Japheth pallium, impo-* 23
suerunt super duo dorsa eorum; & abierunt retror-
sum, & operuerunt nuditatem patris sui: & fa-
cies eorum retrorsum, & nuditatem patris sui non
viderunt. * *Euigilauit autem Noe à vino, & co-* 24
gnouit quæcunque fecit ei filius suus iunior. * *Et* 25
ait: Maledictus Chanaan: seruus domesticus erit fra
tribus suis. * *Et ait: Benedictus dominus* 26
Deus Sem: & erit Chanaan seruus domesticus eius.
* *Dilatet Deus Iapheth, & habitet in domibus* 27
Sem. & erit Chanaan seruus eorum. * *Vi-* 28
xit autem Noe post diluuium, annos trecentos quin-
quaginta. * *Et fuerunt omnes dies Noe,* 29
nongenti quinquaginta anni: & mortuus est.

CAP. X.

HÆ generationes filiorum Noe, Sem, Cham, Ja- 1
pheth. & nati sunt eis filij post diluuium.
* *Filij Iapheth, Gomer, & Magog, & Madai,* 2
& Iainan, & Thobal, & Mosoch, & Thiras.

12 * καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε, τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς δια-
θήκης, ὃ ἐγὼ δίδωμι ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέ-
σον πάσης ψυχῆς, ἥ ἐστι μεθ' ὑμῶν εἰς γενεὰς αἰωνίους·
13 * τὸ τόξον μου τίθημι ἐν τῇ νεφέλῃ. καὶ ἔσται εἰς σημεῖον δια-
θήκης, ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ τῆς γῆς.
14 * καὶ ἔσται ἐν τῷ συννεφεῖν με νεφέλας ἐπὶ τὴν γῆν· ὀ-
15 φθήσεται τὸ τόξον μου ἐν τῇ νεφέλῃ· * καὶ μνησθήσομαι τῆς δια-
θήκης μου, ἥ ἐστιν ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέσον πά-
σης ψυχῆς ἐν πάσῃ σαρκί· καὶ οὐκ ἔσται ὕδωρ εἰς κατακλυσ-
μὸν, ὥστε ἐξαλεῖψαι πᾶσαν σάρκα.
16 * καὶ ἔσται τὸ τόξον μου ἐν τῇ νεφέλῃ· καὶ ὄψομαι αὐτὸ, τοῦ
μνησθῆναι διαθήκην αἰώνιον, ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀ-
ναμέσον ψυχῆς ζώσης ἐν πάσῃ σαρκὶ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς.
17 * καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε, τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς διαθή-
κης, ἧς διεθέμην ἀναμέσον ἐμοῦ, καὶ ἀναμέσον πάσης σαρκὸς,
ἥ ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς.
18 * ἦσαν δὲ οἱ υἱοὶ νῶε, οἱ ἐξελθόντες ἐκ τῆς κιβωτοῦ, σὴμ,
χὰμ, ἰάφεθ· χὰμ δὲ ἦν πατὴρ χαναάν.
19 * τρεῖς οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ νῶε· ἀπὸ τούτων διεσπάρησαν ἐπὶ
20 πᾶσαν τὴν γῆν. * καὶ ἤρξατο νῶε ἄνθρωπος γεωργὸς γῆς·
21 καὶ ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα. * καὶ ἔπιεν ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ ἐμεθύσθη, καὶ
22 ἐγυμνώθη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. * καὶ εἶδεν χὰμ ὁ πατὴρ χαναὰν
τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐξελθὼν ἀπήγγειλε τοῖς δυσὶν
23 ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἔξω. * καὶ λαβόντες σὴμ καὶ ἰάφεθ τὸ ἱμά-
τιον, ἐπέθεντο ἐπὶ τὰ δύο νῶτα αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπισθοφα-
νῶς, καὶ ἐκάλυψαν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καὶ τὸ πρό-
σωπον αὐτῶν ὀπισθοφανῶς, καὶ τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν
24 οὐκ εἶδον. * ἐξένηψε δὲ νῶε ἀπὸ τοῦ οἴνου, καὶ ἔγνω ὅσα ἐ-
25 ποίησεν αὐτῷ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος. * καὶ εἶπεν, ἐπικα-
τάρατος χαναάν. παῖς οἰκέτης ἔσται τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.
26 * καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ σήμ· καὶ ἔσται χαναὰν
27 παῖς οἰκέτης αὐτοῦ. * πλατύναι ὁ θεὸς τῷ ἰάφεθ, καὶ κα-
τοικησάτω ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ σήμ· καὶ ἔσται χαναὰν παῖς αὐτῶν.
28 * ἔζησε δὲ νῶε μετὰ τὸν κατακλυσμὸν, ἔτη τριακόσια πεν-
29 τήκοντα. * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι νῶε, ἐννα-
κόσια πεντήκοντα ἔτη· καὶ ἀπέθανεν.

ι.

1 * Αὗται αἱ γενέσεις τῶν υἱῶν νῶε, σὴμ, χὰμ, ἰάφεθ· καὶ ἐ-
2 γεννήθησαν αὐτοῖς υἱοὶ μετὰ τὸν κατακλυσμόν. * υἱοὶ ἰάφεθ, γάμερ,
καὶ μαγὼγ, καὶ μαδαὶ, καὶ ἰωυὰν, καὶ θοβὲλ, καὶ μοσὸχ, καὶ θειράς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Dixitque Deus: Hoc est signum pacti quod ego ponam inter verbum meum, & inter vos, & inter omnem animam viuentem quæ est vo-
biscum in generationes seculi. 13 Arcum meum ponam in nube; & erit in signum fœderis inter verbum meum & terram. 14 Et erit
cùm adduxero nubem super terram, & videbitur arcus in nube. 15 Et recordabor pacti mei quod est inter verbum meum, & inter vos, &
inter omnem animam viuentem in vniuersa carne: neque erit vltra aqua diluuij ad disperdendam omnem carnem. 16 Et erit arcus in nu-
be; & videbo eum in memoriam fœderis sempiterni, quod est inter verbum Dei, & inter omnem animam viuentem in vniuersa carne quæ est super
terram. 17 Dixitque Deus ad Noe: Hoc est signum fœderis inter verbum meum, & vniuersam carnem quæ est super terram. 18 Et fuerunt
filij Noe qui egressi sunt de arca, Sem, & Cham, & Iapheth. & Cham ipse est pater Chanaan. 19 Tres isti sunt filij Noe: & ab his disseminata est vni-
uersa terra. 20 Et cœpit Noe esse vir operarius in terra: & plantauit vineam. 21 Et bibit ex vino, & inebriatus est: & nudatus est in medio ta-
bernaculi sui. 22 Et vidit Cham pater Chanaan verenda patris sui: & nuntiauit duobus fratribus suis foras. 23 Et tulerunt Sem, & Iapheth pal-
lium, & imposuerunt super humerum amborum: & abierunt retrorsum, & operuerunt verenda patris sui: & facies eorum auersæ erant, & verenda
patris sui non viderunt. 24 Euigilans autem Noe ex vino, cognouit quod fecerat ei filius suus minor. 25 Et ait, Maledictus Chanaan:
seruus seruiens erit fratribus suis. 26 Et ait: Benedictus dominus Deus Sem: & sit Chanaan seruus illis. 27 Dilatet Deus Iapheth: &
habitet gloria eius in tabernaculis Sem: & sit Chanaan seruus eis. 28 Et vixit Noe post diluuium trecentis & quinquaginta annis.
29 Et fuerunt omnes dies Noe, nongenti & quinquaginta anni: & mortuus est.

CAP. X.

1 ET hæ sunt generationes filiorum Noe, Sem, & Cham, & Iapheth: natique sunt eis filij post diluuium.
2 Filij Iapheth, Gomer, & Magog, & Madai, & Iauan, & Tubal, & Mesech, & Thiras.

* ובני גמר אשכנז וריפת ותגרמה ׃
4 * ובני יון אלישה ותרשיש כתים ודדנים ׃
5 * מאלה נפרדו איי הגוים בארצתם איש ללשנו
6 למשפחתם בגויהם ׃ * ובני חם כוש ומצרים
7 ופוט וכנען ׃ * ובני כוש סבא וחוילה וסבתה
8 ורעמה וסבתכא ובני רעמה שבא ודדן ׃ * וכוש
ילד את־נמרד הוא החל להיות גבר בארץ ׃
9 * הוא־היה גבר־ציד לפני יהוה על־כן יאמר כנמרד
10 גבור ציד לפני יהוה ׃ * ותהי ראשית ממלכתו
11 בבל וארך ואכד וכלנה בארץ שנער ׃ * מן־הארץ
ההוא יצא אשור ויבן את־נינוה ואת־רחבת עיר
12 ואת־כלח ׃ * ואת־רסן בין נינוה ובין כלח הוא
13 העיר הגדלה ׃ * ומצרים ילד את־לודים ואת־
14 ענמים ואת־להבים ואת־נפתחים ׃ * ואת־
פתרסים ואת־כסלחים אשר יצאו משם פלשתים
15 ואת־כפתרים ׃ * וכנען ילד את־צידן
16 בכרו ואת־חת ׃ * ואת־היבוסי ואת־האמרי ואת
17 הגרגשי ׃ * ואת־החוי ואת־הערקי ואת־הסיני ׃
18 * ואת־הארודי ואת־הצמרי ואת־החמתי ואחר נפצו
19 משפחות הכנעני ׃ * ויהי גבול הכנעני מצידן
באכה גררה עד־עזה באכה סדמה ועמרה ואדמה
20 וצבים עד־לשע ׃ * אלה בני־חם למשפחתם
21 ללשנתם בארצתם בגויהם ׃ * ולשם ילד
22 גם־הוא אבי כל־בני־עבר אחי יפת הגדול ׃ * בני
23 שם עילם ואשור וארפכשד ולוד וארם ׃ * ובני
24 ארם עוץ וחול וגתר ומש ׃ * וארפכשד ילד את־
25 שלח ושלח ילד את־עבר ׃ * ולעבר ילד שני בנים
שם האחד פלג כי בימיו נפלגה הארץ ושם אחיו
26 יקטן ׃ * ויקטן ילד את־אלמודד ואת־שלף
ואת־חצרמות ואת־ירח ׃

3 * Porrò filij Gomer, Assenez,& Riphat, &
4 Thogorma. * Filij autem Iauan, Helisa, &
5 Tharsis, Cethim,& Dodanim. *Ab his diui-
sę sunt insulę gentiū in regionibus suis, vnus-
quisq; secūdū linguā, & familias in nationibꝰ
6 suis. *Filij autem Cham, Chus,& Mesraim, &
7 Phuth,& Chanaan. *Filij autem Chus, Saba,
Euila,& Sabatha,& Regma,& Sabathaca. Fi- I.Pa.1.a
8 lij Regma, Saba & Dadā. *Porrò Chus genuit
9 Neroth. ipse cœpit esse potēs in terra: * Et e-
rat robustus venator coram Domino. Ab hoc
B exiuit prouerbiū, Quasi Neroth robustus ve-
10 nator corā Domino. *Fuit autem principium
regni eius Babylon, & Arach,& Acad,& Cha
11 lanne in terra Sennaar. *De terra illa egressus
est Assur,& ædificauit Niniuē,& plateas ciui-
12 tatis,& Chale: *Resen quoq; inter Niniuē &
13 Chale: hæc est ciuitas magna. *At verò Mesraī
genuit Ludim,& Anamim,& Laabim,& Ne-
14 ptuim; *Et Phetrusim,& Celluim: de quibus
15 egressi sunt Philistiim,& Capturim. *Chanaā
autem genuit Sidonem primogenitum suum,
16 Ethæum; *Et Hiebusæum,& Amorræum, &
17 Gergesæum; *Et Euæum,& Arachæum, Cy-
18 næum; *Et Aradium, Samaræū,& Amathæū:
C & per hos disseminati sunt populi Chananæ-
19 orum. *Factique sunt termini Chanaan ve-
nientibus à Sidone Ieraram, vsque ad Ga-
zam, donec ingrediaris Sodomam & Go-
morram, & Adamam, & Seboym, vsque Le-
20 sa. * Hi sunt filij Cham in cognationibus, &
linguis,& generationibus, terrisq;, & gētibus
21 suis. * De Sem quoque nati sunt patre om-
nium filiorum Heber, fratre Iapheth maio-
22 re. * Filij Sem, Helam, & Assur, & Ar- I.Pa.1.d
phaxad, Lud,& Aram.
23 * Filij Aram, Hus, & Hul, & Gether, &
24 Mes. * At verò Arphaxad genuit Sa-
25 le: de quo ortus est Heber. * Natique
D sunt Heber filij duo: nomen vni, Phaleg eo
quòd in diebus eius diuisa sit terra: & no-
men fratris eius, Iectan.
26 * Qui Iectan genuit Elmodad, & Saleph,
& Asarmoth, Iare.

תרגום אונקלוס

3 ובני גמר אשכנז וריפת ותוגרמה ׃ 4 ובני יון אלישה ותרשיש כתים ודנים ׃ 5 מאילין אתפרדו נגות עממיא בארעהון גבר
ללישניה לזרעיתהון בעממיהון ׃ 6 ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען ׃ 7 ובני כוש סבא וחוילה וסבתה ורעמה וסבתכא ובני רעמה
שבא ודדן ׃ 8 וכוש אוליד ית נמרד הוא שרי למהוי גבר בארעא ׃ 9 הוא הוה גבר תקיף קדם יי על כן יתאמר כנמרד גבר תקיף קדם
יי ׃ 10 והות ריש מלכותיה בבל וארך ואכד וכלנה בארעא דבבל ׃ 11 מן ארעא ההיא נפק אשור ובנא ית נינוה וית רחובת קרתא
וית כלח ׃ 12 וית רסן בין נינוה ובין כלח היא קרתא רבתא ׃ 13 ומצרים אוליד ית לודים וית ענמים וית להבים וית נפתחים ׃
14 וית פתרוסאי וית כסלוחאי דנפקו מתמן פלשתאי וית קפוטקאי ׃ 15 וכנען אוליד ית צידון בוכריה וית חת ׃ 16 וית יבוסאי וית
אמוראי וית גרגשאי ׃ 17 וית חיואי וית ערקאי וית אנתוסאי ׃ 18 וית ארודאי וית צלמודאי וית חמתאי ובתר כן אתבדרו זרעית
כנענאי ׃ 19 והוה תחום כנענאי מצידן מטי לגרר עד עזה מטי לסדום ועמורה ואדמה וצבוים עד לשע ׃ 20 אילין בני חם לזרעיתהון
ללישניהון בארעהון בעממיהון ׃ 21 ולשם אתיליד אף הוא אבוהון דכל בני עבר אחוהי דיפת רבא ׃ 22 בני שם עילם ואשור
וארפכשד ולוד וארם ׃ 23 ובני ארם עוץ וחול וגתר ומש ׃ 24 וארפכשד אוליד ית שלח ושלח אוליד ית
עבר ׃ 25 ולעבר אתיליד תרין בנין שום חד פלג ארי ביומוהי אתפליגת ארעא ושום אחוהי יקטן ׃
26 ויקטן אוליד ית אלמודד וית שלף וית חצר מות וית ירח ׃

* Et filij Gomer Aschonez, & Rhiphath, et Tho 3
gorma. * Et filij Iaynan, Elissa, & Tharsis, Citij, 4
Rhodij. * Ab iis diuisæ sunt insulæ gentium 5
in terra eorum: vnusquisque secundum linguam in
familiis suis, & gentibus suis.
* Filij autem Cham, Chus, & Mesraim, Phuth, 6
& Chanaan. * Filij autem Chus, Saba, & 7
Euila, et Sabatha, & Regma, & Sabathaca. filij
autem Regma, Seba & Dadan.
* Chus autem genuit Nemrod. hic cœpit esse 8
gigas super terram. * Iste erat gigas venator coram 9
domino Deo. propter hoc dicent, quòd Nemrod gi-
gas venator coram Domino Deo. * Et fuit 10
principium regni eius, Babylon, & Arach, & A-
cad, & Chalanne, in terra Sennaar.
* Ex terra illa egressus est Asur, & ædificauit 11
Niniuen, & Rhooboth ciuitatem, & Chalac:
* Et Dasem, inter Niniuen & inter Chalac. hæc 12
ciuitas magna. * Et Mesaraim genuit Ludim, 13
& Anamiim & Labiim, & Nephthaim.
* Et Phetrusiim, & Celuim: vnde egreßi sunt 14
inde Philistiim, & Caphthurim.
* Chanaan autem genuit Sidonem primogeni- 15
tum suum, & Ettæum, * Et Iebusæum, & Amor- 16
rhæum, & Gergesæum: * Et Euæum, & 17
Arachæum, & Cynæum, * Et Aradium, & Sama- 18
rium, & Amathæum. & post hæc disseminatæ sunt
tribus Chananæorum. * Et facti sunt termini 19
Chananæorum à Sidone, donec veniatur in Gerara
& Gazan, donec veniatur Sodomam & Gomor-
ram, Adama & Seboim vsque ad Lasa. * Hi filij 20
Cham, in tribubus suis, secundum linguas suas; in
regionibus suis, & in gentibus suis. * Et Sem na- 21
tus est & ipsi patri omnium filiorum Heber, fratri
Japheth maioris. * Filij Sem, Elam & Asur, 22
& Arphaxad, & Luth, & Aram, & Cainan:
* Et filij Aram, Hus & Vl, & Gether, & 23
Mes. * Et Arphaxad genuit Cainan: Cainan 24
autem genuit Sale. Sale autem genuit Eber.
* Et Eber nati sunt duo filij: nomen vni, Pha- 25
lec: quia in diebus eius diuisa est terra: & nomen
fratri eius, Jectan.
* Jectan autem genuit Elmodad, & Saleph, & 26
Asarmoth, & Iared.

3 * καὶ υἱοὶ γάμερ, ἀσχανάζ, καὶ ῥειφὰθ, καὶ θοργαμά.
4 * καὶ υἱοὶ ἰωυὰν, ἐλισσά, καὶ θαρσεῖς, κίτιοι, καὶ ῥόδιοι.
5 * ἐκ τούτων ἀφωρίσθησαν νῆσοι τῶν ἐθνῶν ἐν τῇ γῇ αὐ-
τῶν· ἕκαστος κατὰ γλῶσσαν ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, καὶ τοῖς ἔθνε-
σιν αὐτῶν.
6 * υἱοὶ δὲ χὰμ, χοῦς, καὶ μεσραεὶμ, φοὺθ, καὶ χαναάν.
7 * υἱοὶ δὲ χοὺς, σαβὰ, καὶ εὐειλὰ, καὶ σαβαθὰ, καὶ ῥεγμὰ,
καὶ σαβαθακά. υἱοὶ δὲ ῥεγμὰ, σέβα, καὶ δαδάν.
8 * χοὺς δὲ ἐγέννησε τὸν νεμβρώδ. οὗτος ἤρξατο εἶναι γί-
9 γας ἐπὶ τῆς γῆς. * οὗτος ἦν γίγας κυνηγὸς ἐνώπιον κυρίου
τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο ἐροῦσιν, ὡς νεμβρὼδ γίγας κυνηγὸς ἐναν-
10 τίον κυρίου τοῦ θεοῦ. * καὶ ἐγένετο ἡ ἀρχὴ τῆς βασιλείας
αὐτοῦ, βαβυλὼν, καὶ ὀρέχ· καὶ ἀρχὰδ, καὶ χαλάννη, ἐν τῇ γῇ
11 σεναάρ. * ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης ἐξῆλθεν ἀσσούρ· καὶ ᾠκο-
δόμησε τὴν νινευὶ, καὶ τὴν ῥοωβὼθ πόλιν, καὶ τὴν χαλάκ·
12 * καὶ τὴν δασὲμ, ἀναμέσον νινευὶ, καὶ ἀναμέσον χαλάκ.
13 αὕτη ἡ πόλις ἡ μεγάλη. * καὶ μεσραεὶμ ἐγέννησε
τοὺς λουδιεὶμ, καὶ τοὺς αἰνειαμιεὶμ, καὶ τοὺς λαβιεὶμ, καὶ τοὺς
14 νεφθουείμ· * καὶ τοὺς πατροσονιεὶμ, καὶ τοὺς χασλω-
νιεὶμ, ὅθεν ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν φυλιστιεὶμ, καὶ τοὺς καφθοριείμ.
15 * χαναὰν δὲ ἐγέννησε τὸν σιδῶνα πρωτότοκον αὐτοῦ, καὶ τὸν
16 χετταῖον· * καὶ τὸν ἰεβουσαῖον, καὶ τὸν ἀμορραῖον, καὶ τὸν
17 γεργεσαῖον, * καὶ τὸν εὐαῖον, καὶ τὸν ἀρουκαῖον, καὶ τὸν
18 ἀσενναῖον, * καὶ τὸν ἀράδιον, καὶ τὸν σαμαραῖον, καὶ τὸν ἀ-
μαθί. καὶ μετὰ ταῦτα διεσπάρησαν αἱ φυλαὶ τῶν χαναναίων.
19 * καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια τῶν χαναναίων ἀπὸ σιδῶνος ἕως εἰσελ-
θεῖν εἰς γέραρα καὶ γάζαν, ἕως ἐλθεῖν σοδόμων καὶ γομόρ-
20 ρας· ἀδαμὰ καὶ σεβωεὶμ ἕως λασά. * οὗτοι οἱ υἱοὶ χὰμ, ἐν
ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, κατὰ γλώσσας αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐ-
21 τῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. * καὶ τῷ σὴμ ἐγεννήθη καὶ αὐτῷ
πατρὶ πάντων τῶν υἱῶν ἕβερ, ἀδελφῷ ἰάφεθ τοῦ μείζονος.
22 * υἱοὶ σὴμ, αἰλὰμ, καὶ ἀσσοὺρ, καὶ ἀρφαξὰδ, καὶ λοὺδ, καὶ ἀ-
23 ρὰμ, καὶ καϊνάν. * καὶ υἱοὶ ἀρὰμ, ὢς καὶ οὖλ, καὶ γα-
24 θὲρ, καὶ μοσόχ. * καὶ ἀρφαξὰδ ἐγέννησε τὸν καϊνάν· καϊ-
νὰν δὲ ἐγέννησε τὸν σαλά. σαλὰς δὲ ἐγέννησε τὸν ἕβερ.
25 * καὶ τῷ ἕβερ ἐγεννήθησαν δύο υἱοί· ὄνομα τῷ ἑνὶ, φαλέκ· ὅτι
ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, διεμερίσθη ἡ γῆ. καὶ ὄνομα τῷ ἀδελ-
26 φῷ αὐτοῦ, ἰεκτάν. * ἰεκτὰν δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλμωδὰδ,
καὶ τὸν σαλὲφ, καὶ τὸν ἀσαρμὼθ, καὶ ἰεράχ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et filij Gomer, Aschenez, & Riphat, & Togarma.
4 Et filij Iauan, Helisa & Tharsis, Cethim & Dodanim.
5 Ab his diuisæ sunt insulæ gentium in terris suis, vnusquisque secundum linguam suam, secundum familias suas in populis suis.
6 Et filij Cham, Chus, & Mesraim, & Phut, & Chanaan.
7 Et filij Chus, Saba, & Euila, & Sabatha, & Regma, & Sabathaca: & filij Regma, Saba & Dedan.
8 Et Chus genuit Nemrod: ipse cœpit esse potens in terra.
9 Ipse erat vir robustus coram Domino: propterea dicebatur, Quasi Nemrod vir robustus coram Domino.
10 Et fuit principium regni sui Babylon, & Erech, & Achad, & Calane in terra Babylonis.
11 De terra illa egressus est Asur; & ædificauit Niniuen, & Rooboth ciuitatem, & Chale;
12 Et Resen, quæ est inter Niniue & inter Chale. hæc est ciuitas magna.
13 Et Mesraim genuit Ludim, & Ananiim, & Laabim, & Neptuim:
14 Et Phetrusim & Cesluim: de quibus egressi sunt Philistiim & Cappadoces.
15 Et Chanaan genuit Sidon primogenitum suum, & Ethæum:
16 Et Iebusæos, & Amorræos, & Gergesæos:
17 Et Euæos, & Arachæos, & Cinæos:
18 Et Aradios, & Samarathæos, & Amathæos: & postea disseminatæ sunt familiæ Chananæorum.
19 Et fuit terminus Chananæorum à Sidone, pertingens Geraram vsque Gazam, pertingens Sodomam & Gomorram, & Adama, & Seboym vsque Lassa.
20 Isti sunt filij Cham per cognationes suas, & linguas suas in terris suis, in populis suis.
21 Et de Sem nati sunt: ipse quoque est pater omnium filiorum Heber, frater Iapheth maior.
22 Filij Sem, Helam, & Asur, & Arphaxad, & Lud, & Aram.
23 Et filij Aram, Hus, & Hul, & Gether, & Mes.
24 Arphaxad autem genuit Sale: & Sale genuit Heber:
25 Et de Heber nati sunt duo filij: nomen vnius Phaleg: quia in diebus suis diuisa est terra: & nomen fratris sui, Iectan.
26 Iectan autem genuit Elmodad, & Saleph, & Asarmoth, & Iare:

27 וְאֶת־הֲדוֹרָם וְאֶת־אוּזָל וְאֶת־דִּקְלָה׃
28 וְאֶת־עוֹבָל וְאֶת־אֲבִימָאֵל וְאֶת־שְׁבָא׃
29 וְאֶת־אוֹפִר וְאֶת־חֲוִילָה וְאֶת־יוֹבָב כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי
30 יָקְטָן׃ וַיְהִי מוֹשָׁבָם מִמֵּשָׁא בֹּאֲכָה סְפָרָה הַר הַקֶּדֶם׃
31 אֵלֶּה בְנֵי־שֵׁם לְמִשְׁפְּחֹתָם לִלְשֹׁנֹתָם בְּאַרְצֹתָם לְגוֹיֵהֶם׃
32 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־נֹחַ לְתוֹלְדֹתָם בְּגוֹיֵהֶם וּמֵאֵלֶּה
נִפְרְדוּ הַגּוֹיִם בָּאָרֶץ אַחַר הַמַּבּוּל׃ יא
1 וַיְהִי כָל־הָאָרֶץ שָׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֲחָדִים׃ וַיְהִי
2 בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם וַיִּמְצְאוּ בִקְעָה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר וַיֵּשְׁבוּ שָׁם׃
3 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ הָבָה נִלְבְּנָה לְבֵנִים וְנִשְׂרְפָה
לִשְׂרֵפָה וַתְּהִי לָהֶם הַלְּבֵנָה לְאָבֶן וְהַחֵמָר הָיָה לָהֶם
4 לַחֹמֶר׃ וַיֹּאמְרוּ הָבָה נִבְנֶה־לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ
בַשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה־לָּנוּ שֵׁם פֶּן־נָפוּץ עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ׃
5 וַיֵּרֶד יְהוָה לִרְאֹת אֶת־הָעִיר וְאֶת־הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ
6 בְּנֵי הָאָדָם׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה הֵן עַם אֶחָד וְשָׂפָה אַחַת
לְכֻלָּם וְזֶה הַחִלָּם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא־יִבָּצֵר מֵהֶם כֹּל
7 אֲשֶׁר יָזְמוּ לַעֲשׂוֹת׃ הָבָה נֵרְדָה וְנָבְלָה שָׁם שְׂפָתָם
8 אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שְׂפַת רֵעֵהוּ׃ וַיָּפֶץ יְהוָה אֹתָם
9 מִשָּׁם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וַיַּחְדְּלוּ לִבְנֹת הָעִיר׃ עַל־
כֵּן קָרָא שְׁמָהּ בָּבֶל כִּי־שָׁם בָּלַל יְהוָה שְׂפַת כָּל־הָאָרֶץ
וּמִשָּׁם הֱפִיצָם יְהוָה עַל־פְּנֵי כָּל־הָאָרֶץ׃
10 אֵלֶּה תּוֹלְדֹת שֵׁם שֵׁם בֶּן־מְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־
11 אַרְפַּכְשָׁד שְׁנָתַיִם אַחַר הַמַּבּוּל׃ וַיְחִי־שֵׁם אַחֲרֵי
הוֹלִידוֹ אֶת־אַרְפַּכְשָׁד חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים
12 וּבָנוֹת׃ וְאַרְפַּכְשַׁד חַי חָמֵשׁ וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה
13 וַיּוֹלֶד אֶת־שָׁלַח׃ וַיְחִי אַרְפַּכְשַׁד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־
שֶׁלַח שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים
14 וּבָנוֹת׃ וְשֶׁלַח חַי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־
15 עֵבֶר׃ וַיְחִי־שֶׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־עֵבֶר שָׁלֹשׁ שָׁנִים
וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃

27 Et Adoram,& Iazal,& Decla; Et Hebal,
28 & Abimahel, Saba; Et Iophir, & Euila, &
29 Iobab. omnes isti filij Iectan. Et facta est ha-
30 bitatio eorum de Messa, pergẽtibus vsque Se-
31 phar montem Orientalem. Isti sunt filij Sem
secũdum cognationes, & linguas, & regiones
32 in gentibus suis. Hæ familiæ Noe iuxta po-
pulos & nationes suas. Ab his diuisæ sunt gẽ-
tes in terra post diluuium.

CAP. XI.

1 Erat autem terra labij vnius, & sermonum
2 eorundem. Cumq; proficiscerentur de O-
A riente, inuenerunt cãpum in terra Sennaar, &
3 habitauerunt in eo. Dixitq; alter ad proximũ
suum: Venite, faciamus lateres, & coquamus
eos igni. Habueruntq; lateres pro saxis, & bi-
4 tumen pro cęmento. Et dixerunt: Venite, fa-
ciamus nobis ciuitatẽ & turrẽ, cuius culmen
pertingat ad cælũ, & celebremus nomen no-
strũ antequam diuidamur in vniuersas terras.
5 Descendit autẽ Dominus vt videret ciuitatẽ
6 & turrẽ quam ędificabant filij Adã: Et dixit:
Ecce vnus est populus, & vnum est labium
omnibus. Cœperuntq; hoc facere; nec desistẽt
à cogitationibus suis, donec eas opere com-
7 pleant. Venite igitur, descendamus, & cõfun
B damus ibi linguam eorũ, vt non audiat vnus-
8 quisque vocem proximi sui. Atque ita diuisit
eos Dominus ex illo loco in vniuersas terras:
9 & cessauerunt ædificare ciuitatẽ. Et idcirco
vocatũ est nomen eius Babel, quia ibi confu-
sum est labium vniuersæ terræ. Et inde disper-
sit eos Dñs super faciem cunctarũ regionum.
10 Hæ sunt generationes Sem: Sem erat cẽtum
annorum quando genuit Arphaxad, biennio
11 post diluuium. Vixitq; Sem postquam genuit
Arphaxad, quingẽtis annis: & genuit filios &
12 filias. Porrò Arphaxad vixit triginta quinque
13 annis: & genuit Sale. Vixitq; Arphaxad post-
quam genuit Sale, trecentis tribus annis: &
14 genuit filios & filias. Sale quoque vi-
15 xit triginta annis: & genuit Heber. Vixítq;
Sale postquam genuit Heber, quadringentis
tribus annis: & genuit filios & filias.

תרגום אונקלוס

27 וְיָת הֲדוֹרָם וְיָת אוּזָל וְיָת דִּקְלָת׃ 28 וְיָת עוֹבָל וְיָת אֲבִימָאֵל וְיָת שְׁבָא׃ 29 וְיָת אוֹפִיר וְיָת חֲוִילָת וְיָת יוֹבָב כָּל אִילֵּין בְּנֵי
יָקְטָן׃ 30 וַהֲוָה מוֹתַבְנֵיהוֹן מִמֵּשָׁא מָטֵי לִסְפַר טוּר מַדִּינְחָא׃ 31 אִילֵּין בְּנֵי שֵׁם לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְלִישָּׁנֵיהוֹן בְּאַרְעֲהוֹן לְעַמְמֵיהוֹן׃ 32 אִילֵּין
יא
זַרְעֲיָת בְּנֵי נֹחַ לְתוֹלְדָתְהוֹן בְּעַמְמֵיהוֹן וּמֵאִלֵּין אִתְפְּרַשׁוּ עַמְמַיָּא בְּאַרְעָא בָּתַר טוֹפָנָא׃
1 וַהֲוָת כָּל אַרְעָא לִשָּׁן חַד וּמַמְלַל חַד׃ 2 וַהֲוָה בְּמִיטַּלְהוֹן בְּקַדְמֵיתָא וְאַשְׁכַּחוּ בִקְעֲתָא בְּאַרְעָא דְבָבֶל וִיתִיבוּ תַמָּן׃ 3 וַאֲמַרוּ
גְּבַר לְחַבְרֵיהּ הָבוּ נִרְמֵי לִבְנִין וְנוֹקְדִנּוּן בְּנוּרָא וַהֲוָת לְהוֹן לְבֵינְתָא לְאַבְנָא וְחֵמָרָא הֲוָת לְהוֹן לְשִׁיעַ׃ 4 וַאֲמַרוּ הָבוּ נִבְנֵי לָנָא קַרְתָּא
וּמִגְדְּלָא וְרֵישֵׁיהּ מָטֵי עַד צֵית שְׁמַיָּא וְנַעְבֵּיד לָנָא שְׁמָא דִּלְמָא נִתְבַּדַּר עַל אַפֵּי כָל אַרְעָא׃ 5 וְאִתְגְּלִי יְיָ לְאִתְפְּרָעָא עַל עוֹבָדֵי קַרְתָּא וּמִגְדְּלָא
דִּבְנוֹ בְּנֵי אֱנָשָׁא׃ 6 וַאֲמַר יְיָ הָא עַם חַד וְלִישָּׁן חַד לְכֻלְּהוֹן וְדֵין דְּשָׁרִיוּ לְמֶעְבַּד וּכְעַן לָא יִתְמְנַע מִנְּהוֹן כָּל דְּחַשִּׁיבוּ לְמֶעְבַּד׃ 7 הָבוּ
נִתְגְּלֵי וּנְבַלְבֵּל תַּמָּן לִישָּׁנְהוֹן דְּלָא יִשְׁמְעוּן אֱנָשׁ לִישָּׁן חַבְרֵיהּ׃ 8 וּבַדַּר יְיָ יָתְהוֹן מִתַּמָּן עַל אַפֵּי כָּל אַרְעָא וְאִתְמְנַעוּ מִלְּמִבְנֵי קַרְתָּא׃ 9 עַל
כֵּן קְרָא שְׁמַהּ בָּבֶל אֲרֵי תַמָּן בַּלְבֵּל יְיָ לִישָּׁן כָּל אַרְעָא וּמִתַּמָּן בַּדְּרִינּוּן יְיָ עַל אַפֵּי כָּל אַרְעָא׃ 10 אִילֵּין תּוֹלְדָת שֵׁם שֵׁם בַּר מְאָה שְׁנִין וְאוֹלִיד
יָת אַרְפַּכְשַׁד תַּרְתֵּין שְׁנִין בָּתַר טוֹפָנָא׃ 11 וַחֲיָא שֵׁם בָּתַר דְּאוֹלִיד יָת אַרְפַּכְשַׁד חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃ 12 וְאַרְפַּכְשַׁד חֲיָא
תְּלָתִין וְחַמֵשׁ שְׁנִין וְאוֹלִיד יָת שָׁלַח׃ 13 וַחֲיָא אַרְפַּכְשַׁד בָּתַר דְּאוֹלִיד יָת שָׁלַח אַרְבַּע מְאָה וּתְלָת שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃ 14 וְשָׁלַח חֲיָא
תְּלָתִין שְׁנִין וְאוֹלִיד יָת עֵבֶר׃ 15 וַחֲיָא שֶׁלַח בָּתַר דְּאוֹלִיד יָת עֵבֶר אַרְבַּע מְאָה וּתְלָת שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃

Et Adoram, et Azal, & Decla, Et Ebal, & Abi- 27
mael, & Saban; Et Vphir, et Euilat, et Jobab. oēs 28
isti filij Jectan. Et facta est habitatio eorū de Messa, 29
vsq; ad Sephar montē Oriētis. Isti filij Sē in tribu- 30
bus suis, secundū linguas suas, in regionibus suis, & 31
in gentibus suis. Hæ tribus filiorū Noe secundū cog 32
nationes eorū, secundū gentes eorū. ab istis dissemi-
natæ sunt insulæ gentium in terra, post diluuium.

CAP. XI.

ET erat omnis terra labiū vnū, et vox vna omni- 1
bus. Et factū est cū mouerētur ipsi ab Oriente, 2
inuenerūt capū in terra Sēnaar; et habitauerūt ibi.
Et dixit homo proximo suo: Venite, laterificemus 3
laterē, & coquamus eos igni. & factus est illis later
in lapidē, et bitumen fuit illis lutū. Et dixerūt, Ve- 4
nite, ædificemus nobis ciuitatē & turrim, cuius erit
caput vsq; ad cælum: & faciamus nobis nomē, an-
tequā dispergamur nos à facie vniuersæ terræ. Et 5
descēdit dn̄s Deus vt videret ciuitatē & turrim,
quā ædificauerūt filij hominum. Et dixit Dominus: 6
Ecce genus vnum, & labium vnum omnium. et hoc
cœperunt facere, & nunc non deficiēt ab eis omnia,
quæcūque aggressi sunt facere. Venite, & descen- 7
dentes, confundamus eorum linguā, vt non audiant
vnusquisque vocem proximi. Et dispersit Domi- 8
nus ipsos inde super faciem omnis terræ: & cessaue-
runt ædificātes ciuitatē & turrim. Propter hoc vo 9
catum est nomē eius, Cōfusio: quia ibi confudit Dn̄s
labia vniuersæ terræ: & inde dispersit eos Dn̄s su
per faciē omnis terræ. Et hæ generationes Sē: Sē au 10
tē erat filius centum annorū, quādo genuit Arpha-
xad, secūdo anno post diluuiū. Et vixit Sē postquā 11
genuit ipse Arphaxad, annos quingētos, & genuit
filios & filias: & mortuus est. Et vixit Arpha- 12
xad annos centū triginta quinq;, & genuit Cainan.
Et vixit Arphaxad postquam genuit ipse Cai- 13
nan, annos quadringentos triginta: & genuit filios
& filias: & mortuus est. et vixit Cainan annos
cētū triginta, et genuit Sala. et vixit Cainā postquā
genuit ipse Sala, annos trecentos triginta: et genuit
filios & filias: & mortuus est. Et vixit Sala an- 14
nos centum triginta, & genuit Eber. Et vixit 15
Sala postquam genuit ipse Eber, annos trecentos tri
ginta: & mortuus est.

17 καὶ τὸν ὀδοῤῥὰμ, καὶ αἰζὴλ, καὶ δεκλά· καὶ γεβὰλ, καὶ τὸν ἀβι-
28 μεὴλ, καὶ σαβάν· καὶ ὠφεὶρ, καὶ τὸν εὐειλὰτ, καὶ ἰωβάβ. πάν-
29 τες οὗτοι υἱοὶ ἰεκτάν. καὶ ἐγένετο ἡ κατοίκησις αὐτῶν, ἀπὸ
30 μασσῆ ἕως εἰς σωφηρὰ ὄρος ἀνατολῶν. οὗτοι υἱοὶ σὴμ ἐν ταῖς
31 φυλαῖς αὐτῶν, κατὰ γλώσσας αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ
32 ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. αὗται αἱ φυλαὶ υἱῶν νῶε κατὰ συγγε-
νείας αὐτῶν, κατὰ ἔθνη αὐτῶν. ἀπὸ τούτων διεσπάρησαν νῆσοι
τῶν ἐθνῶν ἐπὶ τῆς γῆς, μετὰ τὸν κατακλυσμόν. ια´.
1 Καὶ ἦν πᾶσα ἡ γῆ χεῖλος ἕν, καὶ φωνὴ μία πᾶσι. καὶ ἐγέ-
2 νετο ἐν τῷ κινῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ ἀνατολῶν, εὗρον πεδίον ἐν γῇ
3 σενναὰρ, καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ. καὶ εἶπεν ἄνθρωπος τῷ πλησίον
αὐτοῦ, δεῦτε πλινθεύσωμεν πλίνθους, καὶ ὀπτήσωμεν αὐτὰς πυ-
ρί. καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἡ πλίνθος εἰς λίθον, καὶ ἄσφαλτος ἦν αὐτοῖς
4 ὁ πηλός. καὶ εἶπον, δεῦτε οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ
πύργον, οὗ ἔσται ἡ κεφαλὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ποιήσωμεν ἑ-
αυτοῖς ὄνομα, πρὸ τοῦ διασπαρῆναι ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου
5 πάσης τῆς γῆς. καὶ κατέβη κύριος ὁ θεὸς ἰδεῖν τὴν πόλιν καὶ
6 τὸν πύργον, ὃν ᾠκοδόμησαν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. καὶ εἶπε
κύριος, ἰδοὺ γένος ἓν καὶ χεῖλος ἓν ἁπάντων. καὶ τοῦτο ἤρξαντο
ποιῆσαι· καὶ νῦν οὐκ ἐκλείψει ἀπ᾽ αὐτῶν πάντα, ὅσα ἂν ἐπι-
7 θῶνται ποιεῖν. δεῦτε καὶ καταβάντες συγχέωμεν αὐτῶν γλῶσ-
8 σαν ἵνα μὴ ἀκούσωσιν ἕκαστος τῆς φωνῆς τοῦ πλησίον. καὶ
διέσπειρε κύριος αὐτοὺς ἐκεῖθεν ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς.
9 καὶ ἐπαύσαντο οἰκοδομοῦντες τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον. διὰ
τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῆς, σύγχυσις· ὅτι ἐκεῖ συνέχεε κύριος
τὰ χείλη πάσης τῆς γῆς, καὶ ἐκεῖθεν διέσπειρεν αὐτοὺς ὁ κύριος ἐπὶ
10 πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. καὶ αὗται αἱ γενέσεις σήμ· σὴμ δὲ ἦν
υἱὸς ἑκατὸν ἐτῶν, ὅτε ἐγέννησε τὸν ἀρφαξὰδ, δευτέρου ἔτους μετὰ τὸν
11 κατακλυσμόν. καὶ ἔζησε σὴμ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ἀρ-
φαξὰδ, ἔτη πεντακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας· καὶ
12 ἀπέθανεν. καὶ ἔζησεν ἀρφαξὰδ ἔτη ἑκατὸν τριακονταπέντε,
13 καὶ ἐγέννησε τὸν καϊνάν. καὶ ἔζησεν ἀρφαξὰδ, μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν καϊνὰν, ἔτη τετρακόσια τριάκοντα· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς
καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε καϊνὰν ἔτη ἑκατὸν τριά-
κοντα· καὶ ἐγέννησε τὸν σαλά. καὶ ἔζησε καϊνὰν, μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν σαλὰ, ἔτη τριακόσια τριάκοντα· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς
14 καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε σαλὰ ἔτη ἑκατὸν
15 τριάκοντα, καὶ ἐγέννησε τὸν ἔβερ. καὶ ἔζησε σαλὰ, μετὰ τὸ γεν-
νῆσαι αὐτὸν τὸν ἔβερ, ἔτη τριακόσια τριάκοντα· καὶ ἀπέθανεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Et Aduram, & Vzal, & Decla: 28 Et Hobal, & Abimael, & Saba: 29 Et Ophir, & Euila, & Iobab: omnes isti filij Iectan. 30 Et fuit ha-
bitatio eorum à Messa, pertingens vsque Sephar montem Orientalem. 31 Isti sunt filij Sem per cognationes, & linguas suas, in terris suis, in popu-
lis suis. 32 Istæ sunt cognationes filiorum Noe per generationes suas in populis suis: & ab his diuisi sunt populi in terra post diluuium.

CAP. XI.

ERatque omnis terra linguæ vnius, & loquelæ vnius. 2 Et factum est cùm proficiscerentur in principio, & inuenissent campum in terra Babylo-
nis, habitauerunt ibi. 3 Dixeruntque vnusquisque ad proximum suum: Venite, faciamus lateres, & coquamus eos igni: & erat eis later pro la-
pide, & bitumen erat eis pro luto. 4 Et dixerunt, Venite, ædificemus nobis ciuitatem & turrim: & culmen eius pertingat vsque ad cælos: & facia-
mus nobis nomen, ne fortè dispergamur super faciem vniuersæ terræ. 5 Et apparuit Dominus, vt vlcisceretur super opera ciuitatis & turris, quas
ædificauerunt filij hominum. 6 Et dixit Dominus: Ecce populus vnus, & lingua vna est omnibus illis. & hoc est quod cœperunt facere, &
nunc non prohibetur ab eis omne quod cogitauerunt facere. 7 Venite, appareamus, & confundamus ibi linguam eorum, vt non audiat
vnusquisque linguam proximi sui. 8 Et dispersit eos Dominus inde super faciem vniuersæ terræ: & prohibiti sunt ab ædificatione ciuitatis.
9 Idcirco vocatum est nomen eius Babel: quoniam ibi confudit Dominus linguam vniuersæ terræ. & inde dispersit eos Dominus super faciem
vniuersæ terræ. 10 Hæ sunt generationes Sem: Sem filius centum annorum erat, quando genuit Arphaxad, duobus annis post diluuium. 12 Et Arphaxad vixit triginta & quinque
11 Et vixit Sem postquam genuit Arphaxad, quingentis annis: & genuit filios & filias.
annis, & genuit Sale. 13 Et vixit Arphaxad postquam genuit Sale, quadringentis & tribus annis: & genuit filios & filias.
14 Et Sale vixit triginta annis, & genuit Heber. 15 Et vixit Sale postquam genuit Heber, quadringentis & tribus annis: & genuit filios & filias.

16 ויחי־עבר ארבע ושלשים שנה ויולד את־פלג ׃
17 ויחי־עבר אחרי הולידו את־פלג שלשים שנה
וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות ׃
18 ויחי־פלג שלשים שנה ויולד את־רעו ׃
19 ויחי־פלג אחרי הולידו את־רעו תשע שנים
ומאתים שנה ויולד בנים ובנות ׃
20 ויחי רעו שתים ושלשים שנה ויולד את־שרוג ׃
21 ויחי רעו אחרי הולידו את־שרוג שבע שנים
22 ומאתים שנה ויולד בנים ובנות ׃ ויחי שרוג
23 שלשים שנה ויולד את־נחור ׃ ויחי שרוג אחרי
הולידו את־נחור מאתים שנה ויולד בנים ובנות ׃
24 ויחי נחור תשע ועשרים שנה ויולד את־
25 תרח ׃ ויחי נחור אחרי הולידו את־תרח תשע־
עשרה שנה ומאת שנה ויולד בנים ובנות ׃
26 ויחי־תרח שבעים שנה ויולד את־אברם
27 את־נחור ואת־הרן ׃ ואלה תולדת תרח תרח
הוליד את־אברם את־נחור ואת־הרן והרן הוליד את־
28 לוט ׃ וימת הרן על־פני תרח אביו בארץ מולדתו
29 באור כשדים ׃ ויקח אברם ונחור להם נשים שם
אשת־אברם שרי ושם אשת־נחור מלכה בת־הרן
30 אבי־מלכה ואבי יסכה ׃ ותהי שרי עקרה אין לה
31 ולד ׃ ויקח תרח את־אברם בנו ואת לוט בן־הרן
בן־בנו ואת שרי כלתו אשת אברם בנו ויצאו אתם
מאור כשדים ללכת ארצה כנען ויבאו עד־חרן וישבו
32 שם ׃ ויהיו ימי־תרח חמש שנים ומאתים שנה
וימת תרח בחרן ׃

יב

1 ויאמר יהוה אל־
אברם לך־לך מארצך וממולדתך ומבית אביך
2 אל־הארץ אשר אראך ׃ ואעשך לגוי גדול ואברכך
ואגדלה שמך והיה ברכה ׃

16 Vixit autem Heber triginta quatuor an-
17 nis, & genuit Phaleg. Et vixit Heber post-
quam genuit Phaleg, quadringentis triginta
18 annis, & genuit filios & filias. Vixit quoque
19 Phaleg triginta annis, & genuit Reu. Vixít-
que Phaleg postquam genuit Reu, ducentis
nouem annis: & genuit filios & filias.
20 Vixit autem Reu triginta duobus annis, &
21 genuit Sarug. Vixit quoque Reu postquam
genuit Sarug, ducentis septem annis: & ge-
22 nuit filios & filias. Vixit autem Sarug tri-
ginta annis, & genuit Nachor.
23 Vixítque Sarug postquam genuit Nachor,
ducentis annis: & genuit filios & filias.
24 Vixit autem Nachor viginti nouem an-
25 nis, & genuit Thare. Vixítque Nachor post-
D quam genuit Thare, centum decem & nouem 1.Par.1.b. Iosu.24.a.
26 annis: & genuit filios & filias. Vixítque
Thare septuaginta annis, & genuit Abram,
27 & Nachor, & Aran. Hæ sunt autē genera-
tiones Thare. Thare genuit Abram, Nachor,
& Aran. Porrò Aran genuit Loth.
28 Mortuúsque est Aran ante Thare patrem
suum, in terra natiuitatis suæ in Vr Chaldæo-
29 rum. Duxerunt autem Abram & Nachor Heb.11.e Iosu.4.a. Ne.9.b. Iudi.5.a. Sap.10.a.
vxores: nomen vxoris Abram, Sarai: & no-
men vxoris Nachor, Melcha, filia Aram, pa-
tris Melchæ & patris Iesche.
30 Erat autem Sarai sterilis, nec habebat li-
31 beros. Tulit itaque Thare Abram filium
suum, & Loth filium Aran, filium filij sui, &
Sarai nurum suam, vxorem Abram filij sui: &
eduxit eos de Vr Chaldæorum, vt irent in
terram Chanaan. Veneruntque vsque Aran, Iudit.5.a Sap.10.a
32 & habitauerunt ibi. Et facti sunt dies Tha-
re, ducentorum quinque annorum: & mor-
tuus est in Aran.

CAP. XII.

1 Dixit autem Dominus ad Abram: Egredere
A de terra tua, de cognatione tua, & de do-
mo patris tui; & veni in terram quam mon-
2 strauero tibi. Faciamque te in gentem Act.7.a.
magnam; & benedicam tibi; & magnificabo
nomen tuum: erisque benedictus.

תרגום אונקלוס

16 וחיא עבר ארבע ותלתין שנין ואוליד ית פלג ׃ 17 וחיא עבר בתר דאוליד ית פלג ארבע מאה ותלתין שנין ואוליד
בנין ובנן ׃ 18 וחיא פלג תלתין שנין ואוליד ית רעו ׃ 19 וחיא פלג בתר דאוליד ית רעו מאתן ותשע שנין ואוליד בנין
ובנן ׃ 20 וחיא רעו תלתין ותרתין שנין ואוליד ית שרוג ׃ 21 וחיא רעו בתר דאוליד ית שרוג מאתן ושבע שנין ואוליד בנין
ובנן ׃ 22 וחיא שרוג תלתין שנין ואוליד ית נחור ׃ 23 וחיא שרוג בתר דאוליד ית נחור מאתן שנין ואוליד בנין
ובנן ׃ 24 וחיא נחור עשרין ותשע שנין ואוליד ית תרח ׃ 25 וחיא נחור בתר דאוליד ית תרח מאה ותשע עשרה שנין
ואוליד בנין ובנן ׃ 26 וחיא תרח שבעין שנין ואוליד ית אברם ית נחור וית הרן ׃ 27 ואילין תולדת תרח תרח אוליד ית
אברם ית נחור וית הרן והרן אוליד ית לוט ׃ 28 ומית הרן בחיי תרח אבוהי בארע ילדותיה באורא דכשדאי ׃ 29 ונסיב
אברם ונחור להון נשין שום אתת אברם שרי ושום אתת נחור מלכה בת הרן אבוהי דמלכה ואבוהי דיסכה ׃ 30 והות שרי
עקרה לית לה ולד ׃ 31 ודבר תרח ית אברם בריה וית לוט בר הרן בר בריה וית שרי כלתיה אתת אברם בריה
ונפקו עמהון מאורא דכשדאי למיזל לארעא דכנען ואתו עד חרן ויתבו תמן ׃ 32 והוו יומי תרח מאתן וחמש שנין
ומית תרח בחרן ׃ יב 1 ואמר יי לאברם איזיל לך מארעך ומילדותך
ומבית אבוך לארעא דאחזינך ׃ 2 ואעבדינך לעם סגי ואברכינך וארבי שמך ותהא מברך ׃

* *Et vixit Eber annos centũ triginta quatuor,* 16
& genuit Phalec. * *Et vixit Eber postquam* 17
genuit ipse Phalec, annos trecentos septuaginta: &
genuit filios & filias: & mortuus est.
* *Et vixit Phalec annos centum triginta qua-* 18
tuor, & genuit Ragau. * *Et vixit Phalec* 19
postquam genuit ipse Ragau, annos ducentos nouẽ:
& genuit filios & filias: & mortuus est.
* *Et vixit Ragau annos centum triginta duo,* 20
& genuit Seruch.
* *Et vixit Ragau postquam genuit ipse Seruch,* 21
annos ducentos septem, & genuit filios & filias:
& mortuus est. * *Et vixit Seruch annos* 22
centum triginta, & genuit Nachor. * *Et vixit* 23
Seruch postquam genuit ipse Nachor, annos ducen-
tos: & genuit filios & filias: & mortuus est.
* *Et vixit Nachor annos centum septuaginta* 24
nouem, & genuit Thare. * *Et vixit Na-* 25
chor postquam genuit ipse Thare, annos centum vi-
ginti quinque: & genuit filios & filias: & mor-
tuus est. * *Et vixit Thare annos septua-* 26
ginta, & genuit Abram, & Nachor, & Aran.
* *Hæ generationes Thare: Thare genuit Abram,* 27
& Nachor, & Aran. Aran genuit Loth. * *Et* 28
mortuus est Aran coram Thare patre suo in terra
qua natus est, in regione Chaldæorum.
* *Et acceperunt Abram & Nachor sibi vxores:* 29
nomen vxori Abram, Sara: & nomen vxori Na-
chor, Melcha, filia Aran, & pater Melcha, & pater
Iescha. * *Et erat Sara sterilis; & non genuerat.* 30
* *Et accepit Thare Abram filium suum, & Loth filiũ* 31
Aran, filium filij sui, & Saran nurum suam, vxo-
rem Abram filij sui: & eduxit eos de regione Chal-
dæorum, vt irent in terram Chanaan. & venerunt
vsque ad Charan, & habitauerunt illic.
* *Et facti sunt dies Thare in terra Charan, anni* 32
ducenti quinque: & mortuus est Thare in Charan.

CAP. XII.

ET dixit Dominus Abram: Egredere de terra 1
tua, & de cognatione tua, & de domo pa-
tris tui, & veni in terram, quam tibi monstra-
bo. * *Et faciam te in gentem magnam. &* 2
benedicam te, & magnificabo nomen tuum: & e-
ris benedictus.

16 * καὶ ἔζησεν ἔβερ ἔτη ἑκατὸν τριακοντατέσσαρα, καὶ ἐγέννη-
17 σε τὸν φαλέκ. * καὶ ἔζησεν ἔβερ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν
φαλὲκ, ἔτη τριακόσια ἑβδομήκοντα, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ
18 θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἔζησε φαλὲκ ἔτη ἑ-
κατὸν τριάκοντα τέσσαρα· καὶ ἐγέννησε τὸν ῥαγαῦ.
19 * καὶ ἔζησε φαλὲκ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ῥαγαῦ, ἔ-
τη διακόσια ἐννέα, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέ-
20 θανεν. * καὶ ἔζησε ῥαγαῦ ἔτη ἑκατὸν τριακονταδύο, καὶ
21 ἐγέννησε τὸν σερούχ. * καὶ ἔζησε ῥαγαῦ, μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν σερούχ, ἔτη διακόσια ἑπτά· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ
22 θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἔζησε σερούχ ἔτη ἑ-
κατὸν τριάκοντα, καὶ ἐγέννησε τὸν ναχώρ.
23 * καὶ ἔζησε σερούχ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ναχώρ,
ἔτη διακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν.
24 * καὶ ἔζησε ναχὼρ ἔτη ἑκατὸν ἑβδομηκονταεννέα, καὶ ἐ-
25 γέννησε τὸν θαρά. * καὶ ἔζησε ναχώρ, μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν θαρὰ, ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιπέντε· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς
26 καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἔζησε θαρὰ ἔτη ἑβδο-
μήκοντα, καὶ ἐγέννησε τὸν ἄβραμ, καὶ τὸν ναχὼρ, καὶ τὸν ἀῤῥάν.
27 * αὗται αἱ γενέσεις θαρά· θαρὰ ἐγέννησε τὸν ἄβραμ, καὶ τὸν
28 ναχώρ, καὶ τὸν ἀῤῥάν. ἀῤῥὰν ἐγέννησε τὸν λώτ. * καὶ ἀπέθα-
νεν ἀῤῥὰν ἐνώπιον θαρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ᾗ ἐγεννήθη, ἐν
29 τῇ χώρᾳ τῶν χαλδαίων. * καὶ ἔλαβον ἄβραμ καὶ ναχὼρ ἑαυ-
τοῖς γυναῖκας· ὄνομα τῇ γυναικὶ ἄβραμ, σάρα· καὶ ὄνομα τῇ
γυναικὶ ναχὼρ, μελχὰ, θυγάτηρ ἀῤῥὰν, καὶ πατὴρ μελχὰ, καὶ
πατὴρ ἰεσχά.
30 * καὶ ἦν σάρα στεῖρα, καὶ οὐκ ἐτεκνοποίει· * καὶ ἔλα-
31 βε θαρὰ τὸν ἄβραμ υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τὸν λὼτ υἱὸν ἀῤῥαν,
υἱὸν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν σάραν τὴν νύμφην αὐτοῦ, γυ-
ναῖκα ἄβραμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ τῆς
χώρας τῶν χαλδαίων, πορευθῆναι εἰς γῆν χαναάν. καὶ ἦλ-
θον ἕως χαρὰν· καὶ ᾤκησαν ἐκεῖ.
32 * καὶ ἐγένοντο αἱ ἡμέραι θαρὰ ἐν γῇ χαρὰν, ἔτη διακόσια
πέντε· καὶ ἀπέθανε θαρὰ ἐν χαράν. ιβ'.
1 * Καὶ εἶπε κύριος τῷ ἄβραμ, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου,
καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου· καὶ
δεῦρο εἰς τὴν γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω.
2 * καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα· καὶ εὐλογήσω σε, καὶ μεγα-
λυνῶ τὸ ὄνομά σου, καὶ ἔσῃ εὐλογημένος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et vixit Heber triginta & quatuor annis, & genuit Phaleg. 17 Et vixit Heber postquam genuit Phaleg, quadringentis & tri-
ginta annis: & genuit filios & filias. 18 Et vixit Phaleg triginta annis, & genuit Reu. 19 Et vixit Phaleg post-
quam genuit Reu, ducentis & nouem annis: & genuit filios & filias. 20 Et vixit Reu triginta & duobus annis, & genuit Saruch.
21 Et vixit Reu postquam genuit Saruch, ducentis & septem annis: & genuit filios & filias. 22 Et vixit Saruch triginta annis,
& genuit Nachor. 23 Et vixit Saruch postquam genuit Nachor, ducentis annis: & genuit filios & filias.
24 Et vixit Nachor viginti & nouem annis, & genuit Thare. 25 Et vixit Nachor postquam genuit Thare, centum & decem
& nouem annis: & genuit filios & filias. 26 Et vixit Thare septuaginta annis, & genuit Abram, Nachor, & Aran.
27 Hæ sunt generationes Thare: Thare genuit Abram, Nachor, & Aran: Aran autem genuit Loth. 28 Et mortuus est Aran
viuente Thare patre suo, in terra natiuitatis suæ, in Vr Chaldæorum. 29 Et acceperunt sibi Abram & Nachor vxores: no-
men vxoris Abram, Sarai: & nomen vxoris Nachor, Melcha, filia Aran, patris Melchæ, & patris Ieschæ.
30 Eratque Sarai sterilis: nec erat ei filius. 31 Et tulit Thare Abram filium suum, & Loth filium Aran filium filij sui; &
Sarai nurum suam, vxorem Abram filij sui: & egressi sunt simul de Vr Chaldæorum, vt irent in terram Chanaan. veneruntque vsque Aran; & habi-
tauerunt ibi. 32 Et fuerunt dies Thare, ducenti & quinque anni: & mortuus est Thare in Aran.

CAP. XII.

ET dixit Dominus ad Abram: Proficiscere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, ad terram quam monstrauero tibi.
2 Et faciam te in populum magnum: & benedicam tibi: & magnificabo nomen tuum: & eris benedictus.

3 וַאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלֶּלְךָ אָאֹר וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל
4 מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה׃ וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו
יְהוָה וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט וְאַבְרָם בֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים
5 שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מֵחָרָן׃ וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת־שָׂרַי אִשְׁתּוֹ
וְאֶת־לוֹט בֶּן־אָחִיו וְאֶת־כָּל־רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכָשׁוּ וְאֶת־
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־עָשׂוּ בְחָרָן וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן
6 וַיָּבֹאוּ אַרְצָה כְּנָעַן׃ וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם
שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה וְהַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ׃ וַיֵּרָא
7 יְהוָה אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת
8 וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה הַנִּרְאֶה אֵלָיו׃ וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם
הָהָרָה מִקֶּדֶם לְבֵית־אֵל וַיֵּט אָהֳלֹה בֵּית־אֵל מִיָּם וְהָעַי
מִקֶּדֶם וַיִּבֶן־שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה׃
9 וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה׃
10 וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה לָגוּר
11 שָׁם כִּי־כָבֵד הָרָעָב בָּאָרֶץ׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב
לָבוֹא מִצְרָיְמָה וַיֹּאמֶר אֶל־שָׂרַי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה־נָא
12 יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יְפַת־מַרְאֶה אָתְּ׃ וְהָיָה כִּי־יִרְאוּ
אֹתָךְ הַמִּצְרִים וְאָמְרוּ אִשְׁתּוֹ זֹאת וְהָרְגוּ אֹתִי וְאֹתָךְ
13 יְחַיּוּ׃ אִמְרִי־נָא אֲחֹתִי אָתְּ לְמַעַן יִיטַב־לִי בַעֲבוּרֵךְ
14 וְחָיְתָה נַפְשִׁי בִּגְלָלֵךְ׃ וַיְהִי כְּבוֹא אַבְרָם מִצְרָיְמָה
וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִים אֶת־הָאִשָּׁה כִּי־יָפָה הִוא מְאֹד׃
15 וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שָׂרֵי פַרְעֹה וַיְהַלְלוּ אֹתָהּ אֶל־פַּרְעֹה
16 וַתֻּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פַּרְעֹה׃ וּלְאַבְרָם הֵיטִיב
בַּעֲבוּרָהּ וַיְהִי־לוֹ צֹאן־וּבָקָר וַחֲמֹרִים וַעֲבָדִים
17 וּשְׁפָחֹת וַאֲתֹנֹת וּגְמַלִּים׃ וַיְנַגַּע יְהוָה אֶת־פַּרְעֹה
נְגָעִים גְּדֹלִים וְאֶת־בֵּיתוֹ עַל־דְּבַר שָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם׃
18 וַיִּקְרָא פַרְעֹה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי
19 לָמָּה לֹא־הִגַּדְתָּ לִּי כִּי אִשְׁתְּךָ הִוא׃ לָמָה אָמַרְתָּ
אֲחֹתִי הִוא וָאֶקַּח אֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה וְעַתָּה הִנֵּה
אִשְׁתְּךָ קַח וָלֵךְ׃

3 Benedicã benedicẽtibus tibi, & maledicã ma
ledicẽtibus tibi.atq; in te benedicẽtur vniuer
4 ſę cognationes terræ. Egreſſus eſt itaq; Abrã Act. 7. 4 Heb. 11. b.
ſicut pręcepat ei Dñs; & iuit cũ eo Loth. Sep-
tuagintaquīq; annorũ erat Abrã, cũ egredere-
5 tur de Aran. Tulítq; Sarai vxorẽ ſuã, & Loth
B filiũ frīs ſui, vniuerſamq; ſubſtãtiã quã poſſe-
derant, & aĩas quas fecerant in Arã: & egreſſi
ſunt vt irẽt in terrã Chanaã. Cũq; veniſſet in
6 eã: Pertrãſiuit Abrã terrã vſq; ad locũ Sichẽ,
& vſq; ad cõuallẽ illuſtrẽ. Chananeus autẽ tũc
7 erat in terra. Apparuit autẽ Dñs Abrã, & dixit
ei: Semini tuo dabo terrã hãc. Qui ędificauit
8 ibi altare Dño, qui apparuerat ei. Et inde trãſ-
grediẽs ad mõtẽ q erat cõtra oriẽtẽ Bethel, tẽ tẽ
dit ibi tabernaculũ ſuũ ab occidẽte habẽs Be-
C thel, & ab oriẽte Hai. Ædificauit quoq; ibi al
9 tare Dño, & inuocauit nomẽ eius. Perrexitq;
Abram vadẽs & vltra pgrediẽs ad Meridiem.
10 Facta eſt autem fames in terra: deſcendítque
Abram in Ægyptum, vt peregrinaretur ibi.
11 pręualuerat enim fames in terra. Cúmque
propè eſſet vt ingrederetur Ægyptum, dixit
Sarai vxori ſuę: Noui quòd pulchra ſis mu-
12 lier. Et quòd cùm viderint te Ægyptij, dictu-
ri ſunt, Vxor illius eſt: & interficient me, & te
13 reſeruabunt. Dic ergo, obſecro te, quòd ſoror Iſa. 10. c.
D mea ſis, vt bene ſit mihi propter te, & viuat a-
14 nima mea ob gratiam tui. Cùm itaque ingreſ
ſus eſſet Abram Ægyptum, viderunt Ægy-
15 ptij mulierem quòd eſſet pulchra nimis. Et
nuntiauerunt principes Pharaoni, & lauda-
uerunt eam apud illum. Et ſublata eſt mulier
16 in domum Pharaonis. Abram verò bene vſi
ſunt propter illam. Fuerúntque ei oues & bo-
ues, & aſini, & ſerui, & famulæ, & aſinæ & ca-
17 meli. Flagellauit autẽ Dominus Pharaonem
plagis maximis, & domum eius propter Sarai
18 vxorem Abram. Vocauítque Pharao Abrã,
& dixit ei: Quidnã eſt hoc quod feciſti mihi?
19 Quare nõ indicaſti mihi quòd vxor tua eſſet?
Quã ob cauſam dixiſti eſſe ſororem tuam,
vt tollerem eam mihi in vxorem? Nunc igi-
tur ecce coniunx tua: accipe eam, & vade.

תרגום אונקלוס

3 ואברך מברכך ומלטטך אלוט ויתברכון בדילך כל זרעית ארעא׃ 4 ואזל אברם כמא דמליל עמיה יוי ואזל עמיה לוט ואברם בר
שבעין וחמש שנין במפקיה מחרן׃ 5 ודבר אברם ית שרי אתתיה וית לוט בר אחוהי וית כל קנינהון דקנו וית כל נפשתא דשעבידו
לאוריתא בחרן ונפקו למיזל לארעא דכנען ואתו לארעא דכנען׃ 6 ועבר אברם בארעא עד אתר שכם עד מישר מורה וכנענאה
בכין שרי בארעא׃ 7 ואתגלי יוי לאברם ואמר לבנך אתן ית ארעא הדא ובנא תמן מדבחא קדם יוי דאתגלי ליה׃ 8 ואסתלק
מתמן לטורא ממדנח לביתאל ופרסיה למשכניה ביתאל ממערבא ועי ממדנחא ובנא תמן מדבחא קדם יוי וצלי בשמא דיוי׃ 9 ונטל
אברם אזל ונטל לדרומא׃ 10 והוה כפנא בארעא ונחת אברם למצרים לאתותבא תמן ארי תקיף כפנא בארעא׃
11 והוה כד קריב למיעל למצרים ואמר לשרי אתתיה הא כען ידענא ארי אתתא שפירת חיזו את׃ 12 ויהי כד יחזון יתיך מצראי ויימרון
אתתיה דא ויקטלון יתי ויתיך יקימון׃ 13 אמרי כען דאחתי את בדיל דיוטיב לי בדיליכי ותתקיים נפשי בפתגמיכי׃ 14 והוה כד
על אברם למצרים וחזו מצראי ית אתתא ארי שפירא היא לחדא׃ 15 וחזו יתה רברבי פרעה ושבחו יתה לות פרעה ואדברת אתתא
לבית פרעה׃ 16 ולאברם אוטיב בדילה והוו ליה ען ותורין וחמרין ועבדין ואמהן ואתנן וגמלין׃ 17 ואייתי יוי על פרעה
מכתשין רברבין ועל אנש ביתיה על עיסק שרי אתת אברם׃ 18 וקרא פרעה לאברם ואמר מה דא עבדת לי למה לא
חויתא לי ארי אתתך היא׃ 19 למה אמרת דאחתי היא ודברית יתה לי לאנתו וכען הא אתתך דבר ואזיל׃

** Et benedicam benedicentes te, & maledicentes* 3
te, maledicam. & benedicentur in te omnes tribus
*terræ. * Et abiit Abram sicut locutus est ei Do-* 4
minus: & iuit cum eo Lot. Abram autem erat an-
norum septuaginta quinque, quando egressus est de
*Charan. * Et accepit Abram Sarã vxorem suam, &* 5
Lot filium fratris sui; & omnem substantiam eo-
rum quæcunque possidebant, & omnem animam
quam possiderunt in Charan: & egressus est vt iret
*in terram Chanaan. * Et pertransiuit Abram* 6
terram vsque ad locum Sichem, ad quercum excel-
sam. at Chananæi tunc habitabant terram.
** Et apparuit Dominus Abram, & dixit ei: Se-* 7
mini tuo dabo terram hanc. & ædificauit illic A-
*bram altare Domino, qui apparuit ei. * Et reces-* 8
sit inde ad montem ad Orientem Bethel. & statuit
tabernaculum suum in Bethel versus mare, & Hay
ad Orientem: & ædificauit ibi altare Domino:
*& inuocauit in nomine Domini. * Et disces-* 9
sit Abram, & vadens castrametatus est in deser-
*to. * Et facta est fames in terra. & descendit Abrã* 10
in Ægyptum, vt habitaret ibi: quia inualuit fames
*in terra. * Factum est autem quando appropinqua-* 11
uit Abram vt ingrederetur in Ægyptum, dixit A-
brã Saræ vxori suæ: Noui ego quòd mulier pulchra
*es: * Erit ergo cùm viderint te Ægyptij, dicẽt quòd* 12
vxor illius est hæc; & interficient me: te autẽ ven-
*dicabunt. * Dic ergo quòd soror illius sum; vt bene* 13
mihi sit propter te; & viuet anima mea propter te.
** Factum est autem quando ingressus est Abram* 14
in Ægyptum, videntes Ægyptij mulierem quòd
*pulchra erat nimis. * Et viderunt eam principes* 15
Pharaonis, & laudauerunt eam ad Pharaonem:
*& induxerunt eam in domum Pharaonis. * Et* 16
Abram bene vsi sunt propter eam. & fuerunt ei
oues, & vituli, & asini, & serui, & famulæ,
*& muli, & cameli. * Et cruciauit Dominus Pha-* 17
raonem cruciatibus magnis & malis, et domum e-
*ius propter Saram vxorem Abram. * Vocans au-* 18
tem Pharao Abram, dixit: Quid hoc fecisti mihi,
quia non renunciasti mihi, quòd vxor tua est?
** Et quare dixisti, quòd soror mea est? et acce-* 19
pi eam mihi vxorem. et nunc ecce vxor tua coram
te, accipiens recede.

3 * καὶ εὐλογήσω τοὺς εὐλογοῦντάς σε, καὶ τοὺς καταρωμένους
σε, καταράσομαι. καὶ εὐλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς
4 γῆς. * καὶ ἐπορεύθη ἄβραμ καθὰ ἐλάλησεν αὐτῷ κύριος·
καὶ ᾤχετο μετ᾽ αὐτοῦ λώτ. ἄβραμ δὲ ἦν ἐτῶν ἑβδομηκοντα-
5 πέντε, ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ χαράν. * καὶ ἔλαβεν ἄβραμ σά-
ραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὸν λὼτ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ
πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, ὅσα ἐκτήσαντο, καὶ πᾶσαν
ψυχὴν, ἣν ἐκτήσαντο ἐν χαράν. καὶ ἐξῆλθε πορευθῆναι εἰς
6 γῆν χαναάν. * καὶ διώδευσεν ἄβραμ τὴν γῆν ἕως τοῦ τόπου
συχὲμ, ἐπὶ τὴν δρῦν τὴν ὑψηλήν. οἱ δὲ χαναναῖοι τότε κα-
7 τῴκουν τὴν γῆν. * καὶ ὤφθη κύριος τῷ ἄβραμ, καὶ εἶπεν
αὐτῷ, τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην· καὶ ᾠκοδόμησεν
ἐκεῖ ἄβραμ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ τῷ ὀφθέντι αὐτῷ.
8 * καὶ ἀπέστη ἐκεῖθεν εἰς τὸ ὄρος κατ᾽ ἀνατολὰς βαιθήλ. καὶ
ἔστησε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν βαιθὴλ κατὰ θάλασσαν, καὶ ἀγγὲ
κατ᾽ ἀνατολάς· καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ· καὶ
9 ἐπεκαλέσατο ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου. * καὶ ἀπῆρεν ἄ-
βραμ, καὶ πορευθεὶς ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ.
10 * καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ κατέβη ἄβραμ εἰς αἴ-
γυπτον παροικῆσαι ἐκεῖ· ὅτι ἐνίσχυεν ὁ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς.
11 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤγγισεν ἄβραμ εἰσελθεῖν εἰς αἴγυπτον,
εἶπεν ἄβραμ σάρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ. γινώσκω ἐγὼ, ὅτι γυνὴ
12 εὐπρόσωπος εἶ. * ἔσται οὖν ὡς ἂν ἴδωσί σε οἱ αἰγύ-
πτιοι, ἐροῦσιν ὅτι γυνὴ αὐτοῦ ἐστιν αὕτη, καὶ ἀποκτενοῦσί με, σὲ
δὲ περιποιήσονται.
13 * εἰπὲ οὖν ὅτι ἀδελφὴ αὐτοῦ εἰμι, ὅπως ἂν εὖ μοι γένηται
διὰ σὲ, καὶ ζήσεται ἡ ψυχή μου ἕνεκά σου.
14 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα εἰσῆλθεν ἄβραμ εἰς αἴγυπτον· ἰδόντες
οἱ αἰγύπτιοι τὴν γυναῖκα, ὅτι καλὴ ἦν σφόδρα.
15 * καὶ εἶδον αὐτὴν οἱ ἄρχοντες φαραώ, καὶ ἐπῄνεσαν αὐτὴν
πρὸς φαραώ, καὶ εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον φαραώ.
16 * καὶ τῷ ἄβραμ εὖ ἐχρήσαντο δι᾽ αὐτήν. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ
πρόβατα, καὶ μόσχοι, καὶ ὄνοι, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι, καὶ ἡμίο-
17 νοι, καὶ κάμηλοι. * καὶ ἤτασε κύριος τὸν φαραὼ ἐτασμοῖς
μεγάλοις καὶ πονηροῖς, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ περὶ σάρας τῆς γυ-
18 ναικὸς ἄβραμ. * καλέσας δὲ φαραὼ τὸν ἄβραμ, εἶπε, τί
τοῦτο ἐποίησάς μοι, ὅτι οὐκ ἀπήγγειλάς μοι, ὅτι γυνή σου ἐστί;
19 * καὶ ἵνα τί εἶπας ὅτι ἀδελφή μου ἐστί; καὶ ἔλαβον αὐτὴν ἐμαυ-
τῷ γυναῖκα. καὶ νῦν ἰδοὺ ἡ γυνή σου ἐναντίον σου, λαβὼν ἀπότρεχε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Benedicamque benedicentibus tibi, & maledicentibus tibi maledicam: & benedicentur propter te omnes cognationes terræ. 4 Et abiit Abram
sicut locutus est cum eo Dñs: & abiit cum eo Loth. Abram autẽ erat filius septuaginta & quinque annorũ, cùm egrederetur de Aran. 5 Et tulit Abrã
Sarai vxorem suam, & Loth filium fratris sui, & omnẽ possessionẽ suam quam possederant, & omnes animas quas subiecerant legi in Aran. & egres-
si sunt vt irent in terram Chanaan: & venerunt in terram Chanaan. 6 Et pertransiuit Abram per terram vsque ad locum Sichem, vsque ad planiciem
More. Chananæus autem tunc morabatur in terra. 7 Et apparuit Dominus Abram, & dixit: Filiis tuis dabo terram hanc: & ædificauit ibi altare
Domino, qui apparuerat ei. 8 Et ascendit inde in montem qui erat ad Orientem Bethel, & tetendit tabernaculum suum, ab Occidente habens
Bethel, & ab Oriente Hai. & ædificauit ibi altare coram Domino: & orauit in nomine Domini. 9 Et profectus est Abram vadens & proficiscens
ad Meridiem. 10 Et fuit fames in terra. descenditque Abram in Ægyptum, vt peregrinaretur ibi: quoniam præualuerat fames in terra. 11 Et fa-
ctum est cùm appropinquaret vt ingrederetur in Ægyptum, dixit Sarai vxori suæ: Ecce nunc cognoui quòd mulier pulchra aspectu tu es: 12 Et erit
cùm viderint te Ægyptij, & dicent, Vxor eius est hæc: interficientque me, & te reseruabunt. 13 Dic nunc quòd soror mea sis tu; vt bene sit mihi prop-
ter te, & sustentetur anima mea propter verba tua. 14 Et factum est cùm ingressus esset Abram in Ægyptum, viderunt Ægyptij mulierem quòd
pulchra esset nimis. 15 Et viderunt eam principes Pharaonis: & laudauerunt eam apud Pharaonem: & sublata est mulier in domum Pha-
raonis: 16 Et Abram benefecit propter eam. Et fuerunt ei oues, & boues, & asini, & serui, & ancillæ, & asinæ, & cameli.
17 Et adduxit Dominus super Pharaonem plagas magnas, & super homines domus eius, propter Sarai vxorem Abram. 18 Voca-
uitque Pharao Abram, & dixit: Quid est hoc quod fecisti mihi? quare non nuntiasti mihi quòd vxor tua esset? 19 Quare dixisti, soror
mea est? & tuli eam mihi in vxorem: & nunc ecce vxor tua: tolle, & vade.

20 * ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אתו ואת־אשתו
ואת־כל־אשר־לו:
1 יג * ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל־
2 אשר־לו ולוט עמו הנגבה: * ואברם כבד מאד
3 במקנה בכסף ובזהב: * וילך למסעיו מנגב ועד־
בית־אל עד־המקום אשר־היה שם אהלה בתחלה
4 בין בית־אל ובין העי: * אל־מקום המזבח אשר־
עשה שם בראשנה ויקרא שם אברם בשם יהוה:
5 * וגם־ללוט ההלך את־אברם היה צאן־ובקר ואהלים:
6 * ולא־נשא אתם הארץ לשבת יחדו כי־היה רכושם
7 רב ולא יכלו לשבת יחדו: * ויהי־ריב בין רעי מקנה־
אברם ובין רעי מקנה־לוט והכנעני והפרזי אז ישב
8 בארץ: * ויאמר אברם אל־לוט אל־נא תהי מריבה
ביני ובינך ובין רעי ובין רעיך כי־אנשים אחים אנחנו:
9 * הלא כל־הארץ לפניך הפרד נא מעלי אם־השמאל
ואימנה ואם־הימין ואשמאילה:
10 * וישא־לוט את־עיניו וירא את־כל־ככר הירדן כי
כלה משקה לפני שחת יהוה את־סדם ואת־עמרה
11 כגן־יהוה כארץ מצרים באכה צער: * ויבחר־לו
לוט את כל־ככר הירדן ויסע לוט מקדם ויפרדו
12 איש מעל אחיו: * אברם ישב בארץ־כנען ולוט
13 ישב בערי הככר ויאהל עד־סדם: * ואנשי סדם
14 רעים וחטאים ליהוה מאד: * ויהוה אמר אל־
אברם אחרי הפרד־לוט מעמו שא נא עיניך וראה
מן־המקום אשר־אתה שם צפנה ונגבה וקדמה
15 וימה: * כי את־כל־הארץ אשר־אתה ראה לך
16 אתננה ולזרעך עד־עולם: * ושמתי את־זרעך כעפר
הארץ אשר אם־יוכל איש למנות את־עפר הארץ
17 גם־זרעך ימנה: * קום התהלך בארץ לארכה
ולרחבה כי לך אתננה:

20 * Præcepitque Pharao super Abram viris, &
deduxerunt eum, & vxoré eius, & omnia quę
habebat.

CAP. XIII.

1 A Scendit ergo Abrã de Ægypto, ipse, & v-
A xor eius, & oĩa quæ habebat; & Loth cum
2 eo ad australẽ plagã. * Erat autem diues valde
3 in possessione auri & argenti. * Reuersusq; est
per iter quo venerat à meridie in Bethel, vsq;
ad locũ vbi priùs fixerat tabernaculũ inter Be
4 thel & Hai: * In loco altaris quod fecerat pri⁹;
5 & inuocauit ibi nomẽ Domini. * Sed & Loth,
qui erat cum Abram, fuerunt greges ouium,
6 & armenta, & tabernacula: * Nec poterat eos
capere terra, vt habitarent simul. Erat quippe
B substantia eorũ multa; & nequibant habitare
7 cõmuniter: * Vnde facta est rixa inter pastores Inf. 16.a
gregũ Abram, & Loth. Eo autẽ tempore Cha-
nanæus & Pherezæus habitabãt in terra illa.
8 * Dixit ergo Abrã ad Loth: Ne, quæso, sit iur-
giũ inter me & te, & inter pastores meos & pa Hieron. 40.b.
9 stores tuos: fratres enim sumus. * Ecce vniuer-
sa terra coram te est: recede à me, obsecro. Si ad
sinistrã ieris, ego dexteram tenebo: si tu dexte-
10 ram elegeris, ego ad sinistram pergam. * Ele-
C uatis itaq; Loth oculis, vidit omnem circa re-
gionẽ Iordanis, quæ vniuersa irrigabatur an-
teq̃ subuerteret Dominus Sodomã & Gomor
rã, sicut paradisus Dñi; & sicut Ægyptus veni-
11 entibus in Segor. * Elegítq; sibi Loth regionẽ
circa Iordanem; & recessit ab Oriente. diuisi-
12 que sunt alterutrũ à fratre suo. * Abrã habita-
D uit in terra Chanaã. Loth verò moratus est in
oppidis quæ erant circa Iordanẽ: & habitauit
13 in Sodomis. * Homines autẽ Sodomitę pessi-
14 mi erãt, & peccatores corã Dño nimis. * Dixit-
que Dñs ad Abrã, postq̃ diuis⁹ est ab eo Loth:
Leua oculos tuos, & vide à loco in quo nũc es
ad Aquilonẽ & Meridiẽ, ad Oriẽtẽ & Occidẽ
15 tẽ; * Omnẽ terrã q̃ cõspicis, tibi dabo, & semini Inf. 17. b. & 26.a Rom. 4.d
16 tuo vsq; in sempiternũ. * Faciãq; semẽ tuũ sicut
puluerẽ terræ. Si quis potest hominũ numera
re puluerẽ terrę, semẽ quoq; tuũ numerari po
17 terit. * Surge ergo, & pãbula terrã in lõgitudi-
ne & in latitudine sua; quia tibi datur⁹ sũ eã.

תרגום אונקלוס

20 ופקיד עלוהי פרעה גברין ואלויאו יתיה וית אתתיה וית כל דיליה: יג 1 וסליק אברם
ממצרים הוא ואתתיה וכל דיליה ולוט עמיה לדרומא: 2 ואברם יקיר לחדא בבעירא בכספא ובדהבא: 3 ואזל למטלנוהי מדרומא ועד
ביתאל עד אתרא דפרסיה תמן למשכניה בקדמיתא בין ביתאל ובין עי: 4 לאתר מדבחא דעבד תמן בקדמיתא וצלי תמן אברם בשמא דיי:
5 ואף ללוט דאזל עם אברם הוו עאן ותורין ומשכנין: 6 ולא סוברת יתהון ארעא למיתב כחדא ארי הוה קנינהון סגי ולא יכילו למיתב
כחדא: 7 והוה מצותא בין רעי בעירי דאברם ובין רעי בעירי דלוט וכנענאה ופריזאה בכין יתיב בארעא: 8 ואמר אברם ללוט לא כען
תהא מצותא ביני ובינך ובין רעותי ובין רעותך ארי גברין אחין אנחנא: 9 הלא כל ארעא קדמך אתפרש כען מלותי אם את לצפונא אנא
לדרומא ואם את לדרומא אנא לצפונא: 10 וזקף לוט ית עינוהי וחזא ית כל מישר ירדנא ארי כולה בית שקיא קדם חבלות יי ית סדום וית עמורה
כגנתא דיי כארעא דמצרים למטי צער: 11 ובחר ליה לוט ית כל מישר ירדנא ונטל לוט בקדמיתא ואתפרשו גבר מלות אחוהי: 12 אברם
יתיב בארעא דכנען ולוט יתיב בקרוי מישרא ופרס עד סדום: 13 ואנשין דסדום בישין בממונהון וחיבין בגויתהון קדם יי לחדא: 14 וייי
אמר לאברם בתר דאתפרש לוט מלותיה זקוף כען עינך וחזי מן אתרא דאת תמן לצפונא ולדרומא ולמדנחא ולמערבא: 15 ארי ית כל ארעא
דאת חזי לך אתנינה ולבנך עד עלמא: 16 ואשוי ית בנך סגיאין כעפרא דארעא כמא דלית אפשר לגבר למימני ית עפרא דארעא אף
בנך לא יתמנון: 17 קום הליך בארעא לאורכה ולפותיה ארי לך אתנינה:

** Et præcepit Pharao viris de Abram comita-* 20
tari eum, & vxorem eius, & omnia quæcunque
erant ei, & Lot cum eo.

CAP. XIII.

AScendit autem Abram de Ægypto, ipse, & v- 1
xor eius, & omnia sua, & Lot cum eo in de-
*sertum. * Abram autem erat diues valde, in pe-* 2
*coribus, & argento, & auro. * Et abiit vnde* 3
egressus est in desertum, vsque Bethel, vsque ad lo-
cum vbi fuit tentorium eius prius, inter Bethel et
*inter Hai: * In locum altaris, quod fecit illic* 4
prius. & inuocauit Abram nomen Domini.
** Et Lot, qui simul ibat cum Abram, fuerunt* 5
*oues, & boues, & armenta: * Et non capie-* 6
bat eos terra, vt habitarent simul: quoniam substan
tia eorum multa; & non poterant habitare simul.
** Et facta est pugna inter pastores pecorum A-* 7
bram, & inter pastores Lot. at Chananæi & Phe-
resæi tunc habitabant terram.
** Dixit autem Abram Lot: Ne sit pugna inter* 8
me & te, & inter pastores meos, & inter pastores
tuos: quia homines fratres sumus nos.
** Non ecce omnis terra coram te est? recede à me:* 9
si tu ad sinistram, ego ad dexteram: si tu ad dexte-
ram, ego ad sinistram.
** Et eleuans oculos suos Lot, vidit omnem circa* 10
regionem Jordanis: quia irrigata erat antequã sub-
uerteret Deus Sodomam & Gomorram, sicut para-
disus Dei; et sicut terra Ægypti, donec veniatur in
*Segor. * Et elegit Lot sibi omnem circa regionẽ Ior-* 11
danis: et recessit Lot ab Oriente: et diuisi sunt vnus-
*quisque à fratre suo. * Abrã autẽ habitauit in ter-* 12
ra Chanaã. Lot autẽ habitauit in terra finitimorum:
*& habitauit in Sodomis. * At homines qui in So-* 13
*domis, mali et peccatores coram Deo nimis. * Dixit* 14
autẽ Deus ad Abram, postquã diuisus est Lot ab eo:
Suspiciẽs oculis tuis, vide à loco vbi tu nũc es, ad a-
*quilonem, et meridiem, et orientem, & mare. * Quia* 15
omnem terram quã tu vides, tibi dabo eã, & semini
*tuo vsque in seculum. * Et faciam semen tuum sicut* 16
arenã terræ. si potest aliquis numerare arenam ter-
*ræ, & semen tuum numerabit. * Surgens perambu-* 17
la terram in longitudinem suam, & in latitudinem:
quia tibi dabo eam, & semini tuo in seculum.

20 * καὶ ἐνετείλατο Φαραὼ ἀνδράσι περὶ Ἄβραμ συμπρο-
πέμψαι αὐτὸν, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἦν
αὐτῷ, καὶ Λὼτ μετ᾽ αὐτοῦ. ιγ΄.
1 * Ἀνέβη δὲ Ἄβραμ ἐξ Αἰγύπτου αὐτὸς, καὶ ἡ γυνὴ αὐ-
τοῦ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ Λὼτ μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν ἔρημον.
2 * Ἄβραμ δὲ ἦν πλούσιος σφόδρα, ἐν κτήνεσι, καὶ ἀργυ-
3 ρίῳ, καὶ χρυσίῳ. * καὶ ἐπορεύθη ὅθεν ἐξῆλθεν εἰς τὴν ἔρη-
μον, ἕως Βαιθὴλ, ἕως τοῦ τόπου οὗ ἦν ἡ σκηνὴ αὐτοῦ τὸ πρότερον,
4 ἀναμέσον Βαιθὴλ καὶ ἀναμέσον Ἀγγαί· * εἰς τὸν τόπον τοῦ θυ-
σιαστηρίου, οὗ ἐποίησεν ἐκεῖ τὴν ἀρχήν. καὶ ἐπεκαλέσατο Ἄ-
5 βραμ τὸ ὄνομα κυρίου. * καὶ Λὼτ τῷ συμπορευομένῳ μετὰ
6 Ἄβραμ, ἦν πρόβατα, καὶ βόες, καὶ κτήνη. * καὶ οὐκ ἐχώρει
αὐτοὺς ἡ γῆ κατοικεῖν ἅμα· ὅτι τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν πολλά·
7 καὶ οὐκ ἠδύναντο κατοικεῖν ἅμα. * καὶ ἐγένετο μάχη ἀνα-
μέσον τῶν ποιμένων τῶν κτηνῶν τοῦ Ἄβραμ, καὶ ἀναμέσον τῶν
ποιμένων τοῦ Λώτ. οἱ δὲ Χαναναῖοι καὶ οἱ Φερεζαῖοι τότε κα-
8 τῴκουν τὴν γῆν. * εἶπε δὲ Ἄβραμ τῷ Λώτ· μὴ ἔστω μά-
χη ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἀναμέσον τῶν ποιμένων μου, καὶ ἀ-
ναμέσον τῶν ποιμένων σου· ὅτι ἄνθρωποι ἀδελφοὶ ἐσμὲν ἡ-
9 μεῖς. * οὐκ ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ ἐναντίον σου ἐστί; διαχωρί-
σθητι ἀπ᾽ ἐμοῦ· εἰ σὺ εἰς ἀριστερὰ, ἐγὼ εἰς δεξιά· εἰ σὺ εἰς δε-
10 ξιὰ, ἐγὼ εἰς ἀριστερά. * καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς
αὐτοῦ Λὼτ, ἐπεῖδε πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου, ὅτι ποτιζο-
μένη ἦν πρὸ τοῦ καταστρέψαι τὸν θεὸν Σόδομα καὶ Γόμορρα, ὡς ὁ
παράδεισος τοῦ θεοῦ, καὶ ὡς ἡ γῆ Αἰγύπτου, ἕως ἐλθεῖν εἰς Ζόγορα.
11 * καὶ ἐξελέξατο Λὼτ ἑαυτῷ πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου,
καὶ ἀπῆρε Λὼτ ἀπὸ ἀνατολῶν· καὶ διεχωρίσθησαν ἕκαστος ἀπὸ
12 τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. * Ἄβραμ δὲ κατῴκησεν εἰς γῆν Χα-
ναάν· Λὼτ δὲ κατῴκησεν ἐν γῇ τῶν περιχώρων, καὶ ἐσκήνωσεν
13 ἐν Σοδόμοις. * οἱ δὲ ἄνθρωποι οἱ ἐν Σοδόμοις πονηροὶ καὶ ἁ-
14 μαρτωλοὶ ἐναντίον τοῦ θεοῦ σφόδρα. * εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς Ἄ-
βραμ μετὰ τὸ διαχωρισθῆναι τὸν Λὼτ ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἀναβλέψας
τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἴδε ἀπὸ τοῦ τόπου οὗ σὺ νῦν εἶ, πρὸς βορρᾶν καὶ
15 λίβα, καὶ ἀνατολὴν, καὶ θάλασσαν· * ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν ἣν
σὺ ὁρᾷς, σοὶ δώσω αὐτὴν, καὶ τῷ σπέρματί σου ἕως αἰῶνος.
16 * καὶ ποιήσω τὸ σπέρμα σου ὡς τὴν ἄμμον τῆς γῆς. εἰ δύναταί τις
ἐξαριθμῆσαι τὴν ἄμμον τῆς γῆς, καὶ τὸ σπέρμα σου ἐξαριθμη-
17 θήσεται. * ἀναστὰς διόδευσον τὴν γῆν εἴς τε τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ εἰς τὸ
πλάτος· ὅτι σοὶ δώσω αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Præcepitque super eum Pharao viris: & comitati sunt eum, & vxorem suam, & omnia quæ habebat.

CAP. XIII.

ET ascendit Abram de Ægypto ipse & vxor eius, & omnia sua, & & Loth cum eo ad Austrum. [2] Et Abram erat honoratus valde in pecoribus & argento & auro. [3] Et abiit per mansiones suas à meridie, & vsque Bethel, & vsque ad locum in quo tetenderat prius tabernaculum suum inter Bethel, & inter Hai; [4] ad locum altaris quod ibi fecerat prius: & orauit ibi Abram in nomine domini. [5] Sed & Loth qui abiit cum Abram, fuerunt oues, & boues, & tabernacula. [6] Et non poterat sustinere eos terra vt habitarent simul: quia erat substantia eorum multa: & non poterant habitare simul. [7] Et facta est rixa inter pastores pecorum Abram, & pastores pecorum Loth: Chananæus autem & Pherezæus tunc habitabant in terra. [8] Et dixit Abram ad Loth, Ne sit nunc iurgium inter me & inter te, & inter pastores meos & inter pastores tuos: quoniam viri fratres sumus nos. [9] Ecce omnis terra coram te est, recede nunc à me; si tu ad Aquilonem, ego ad Meridiem; & si tu ad Meridiem, ego ad Aquilonem. [10] Et leuauit Loth oculos suos, & vidit omnem planiciem Iordanis quia tota esset irrigua antequam disperderet Dominus Sodomam & Gomorram, sicut hortus Domini, & sicut terra Ægypti ad introitum Sogor. [11] Et elegit sibi Loth omnem planiciem Iordanis, & profectus est Loth prius: & diuisi sunt vnusquisque à fratre suo. [12] Abram habitabat in terra Chanaan, & Loth habitabat in vrbibus campestribus, & tetendit tabernacula vsque ad Sodomam. [13] Viri autem Sodomæ erant iniqui cum suo mamona, & pessimi in corporibus suis coram Domino nimis. [14] Dixitque Dominus ad Abram postquam diuisus est Loth ab eo: Leua nunc oculos tuos, & vide à loco in quo tu es, ad Aquilonem & ad Meridiem, & ad Orientem, & ad Occidentem. [15] Quoniam omnem terram quam tu vides, tibi dabo eam, & filiis tuis vsq; in seculum. [16] Et ponam filios tuos multos sicut puluerem terræ. sicut enim non est possibile viro numerare puluerem terræ: sic filij tui non numerabuntur. [17] Surge ambula per terram in longitudine & in latitudine sua: quia tibi dabo eam.

18 וַיֶּאֱהַל אַבְרָם וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא אֲשֶׁר
בְּחֶבְרוֹן וַיִּבֶן־שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה׃

יד

1 וַיְהִי בִּימֵי אַמְרָפֶל מֶלֶךְ־שִׁנְעָר
אַרְיוֹךְ מֶלֶךְ אֶלָּסָר כְּדָרְלָעֹמֶר מֶלֶךְ עֵילָם וְתִדְעָל
2 מֶלֶךְ גּוֹיִם׃ עָשׂוּ מִלְחָמָה אֶת־בֶּרַע מֶלֶךְ סְדֹם וְאֶת־
בִּרְשַׁע מֶלֶךְ עֲמֹרָה שִׁנְאָב מֶלֶךְ אַדְמָה וְשֶׁמְאֵבֶר
3 מֶלֶךְ צְבֹיִים וּמֶלֶךְ בֶּלַע הִיא צֹעַר׃ כָּל־אֵלֶּה חָבְרוּ
4 אֶל־עֵמֶק הַשִּׂדִּים הוּא יָם הַמֶּלַח׃ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה
שָׁנָה עָבְדוּ אֶת־כְּדָרְלָעֹמֶר וּשְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה
5 מָרָדוּ׃ וּבְאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה בָּא כְדָרְלָעֹמֶר
וְהַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיַּכּוּ אֶת־רְפָאִים בְּעַשְׁתְּרֹת
קַרְנַיִם וְאֶת־הַזּוּזִים בְּהָם וְאֵת הָאֵימִים בְּשָׁוֵה
6 קִרְיָתָיִם׃ וְאֶת־הַחֹרִי בְּהַרְרָם שֵׂעִיר עַד אֵיל
7 פָּארָן אֲשֶׁר עַל־הַמִּדְבָּר׃ וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־עֵין
מִשְׁפָּט הִוא קָדֵשׁ וַיַּכּוּ אֶת כָּל־שְׂדֵה הָעֲמָלֵקִי וְגַם
8 אֶת־הָאֱמֹרִי הַיֹּשֵׁב בְּחַצְצֹן תָּמָר׃ וַיֵּצֵא מֶלֶךְ־סְדֹם
וּמֶלֶךְ עֲמֹרָה וּמֶלֶךְ אַדְמָה וּמֶלֶךְ צְבֹיִים וּמֶלֶךְ בֶּלַע
הִוא־צֹעַר וַיַּעַרְכוּ אִתָּם מִלְחָמָה בְּעֵמֶק הַשִּׂדִּים׃
9 אֵת כְּדָרְלָעֹמֶר מֶלֶךְ עֵילָם וְתִדְעָל מֶלֶךְ גּוֹיִם
וְאַמְרָפֶל מֶלֶךְ שִׁנְעָר וְאַרְיוֹךְ מֶלֶךְ אֶלָּסָר אַרְבָּעָה
10 מְלָכִים אֶת־הַחֲמִשָּׁה׃ וְעֵמֶק הַשִּׂדִּים בֶּאֱרֹת
בֶּאֱרֹת חֵמָר וַיָּנֻסוּ מֶלֶךְ־סְדֹם וַעֲמֹרָה וַיִּפְּלוּ־שָׁמָּה
11 וְהַנִּשְׁאָרִים הֶרָה נָּסוּ׃ וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־רְכֻשׁ סְדֹם
12 וַעֲמֹרָה וְאֶת־כָּל־אָכְלָם וַיֵּלֵכוּ׃ וַיִּקְחוּ אֶת־לוֹט
וְאֶת־רְכֻשׁוֹ בֶּן־אֲחִי אַבְרָם וַיֵּלֵכוּ וְהוּא יֹשֵׁב בִּסְדֹם׃
13 וַיָּבֹא הַפָּלִיט וַיַּגֵּד לְאַבְרָם הָעִבְרִי וְהוּא שֹׁכֵן בְּאֵלֹנֵי
מַמְרֵא הָאֱמֹרִי אֲחִי אֶשְׁכֹּל וַאֲחִי עָנֵר וְהֵם בַּעֲלֵי
14 בְרִית־אַבְרָם׃ וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו וַיָּרֶק
אֶת־חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ שְׁמֹנָה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת
וַיִּרְדֹּף עַד־דָּן׃

18 *Mouẽs igitur tabernaculũ ſuũ Abrã, venit &
habitauit iuxta cõuallẽ Mãbre, quę eſt in He
brõ: ædificauítq; ibi altare Dño. CAP. XIIII.
1 Factũ eſt autẽ in illo tẽpore, vt Amraphel rex
A Sẽnaar, & Arioch rex Ponti, & Chodorlao-
2 mor rex Elamitarũ, & Thadal rex gẽtiũ, *Ini-
rẽt bellũ cõtra Baſa regẽ Sodomorũ, & contra
Berſa regẽ Gomorrę, & contra Sẽnaab regẽ A-
damæ, & contra Semeber regẽ Seboim, cõtrá-
3 que regẽ Bale: ipſa eſt Segor. *Omnes hi con-
uenerunt in vallem ſiluestrem, quæ nunc eſt
4 mare ſalis. *Duodecim enim annis ſeruierant
Chodorlaomor, & tertio decimo anno receſ-
5 ſerunt ab eo. *Igitur quarto decimo anno, ve-
nit Chodorlaomor, & reges qui erant cũ eo, &
percuſſerunt Raphaim in Aſtaroth Carnaym,
& Zuzim cũ eis, & Emim in Saue Cariathaĩ:
6 *Et Chorræos in montibus Seyr, vſque ad cã-
7 peſtria Pharã; quę eſt in ſolitudine. *Reuerſiq;
ſunt, & venerũt vſque ad fontem Meſphat, ip
ſa eſt Chades: & percuſſerunt omnem regionẽ
Amalechitarũ, & Amorręorum qui habitabãt
8 in Aſaſonthamar. *Et egreſſi ſunt rex Sodomo
B rum, & rex Gomorrę, rexq; Adamæ, & rex Se-
boim, necnon & rex Bale, quæ eſt Segor: & di
rexerunt aciem contra eos in valle ſiluestri:
9 *Scilicet aduerſus Chodorlaomor regẽ Ela-
mitarũ, & Thadal regẽ Gẽtium, & Amraphel
regem Sẽnaar, & Arioch regẽ Ponti; quatuor
10 reges aduerſus quinq;. *Vallis autẽ ſiluestris ha
bebat puteos multos bituminis. Itaq; rex So-
domorũ & rex Gomorrę terga verterunt, ceci
derũtq; ibi: & qui remanſerãt, fugerũt ad mõ
11 tem. *Tulerunt autẽ omnẽ ſubſtantiã Sodo-
morũ & Gomorręorũ, & vniuerſa quę ad cibũ
12 ptinẽt, & abierũt. *Necnõ & Loth & ſubſtãtiã
eius filiũ fris Abrã qui habitabat in Sodomis.
13 *Et ecce vnus qui euaſerat, nũciauit Abrã He
bræo, q̃ habitabat ĩ cõualle Mãbre Ammorręi
fratris Eſchol & fratris Aner. Hi enim pepi-
14 gerãt fœdus cũ Abrã. *Quod cùm audiſſet A-
brá, captũ videlicet Loth fratrẽ ſuum; nume-
rauit expeditos vernaculos ſuos, trecẽtos de-
cem & octo: & perſecutus eſt eos vſque Dan.

תרגום אונקלוס

18 ופרס אברם ואתא ויתיב במישרי ממרא די בחברון ובנא תמן מדבחא קדם יי׃

יד

1 והוה ביומי אמרפל מלכא דבבל אריוך מלכא דאלסר כדרלעמר מלכא דעילם ותדעל מלכא דעממין׃ 2 עבדו קרבא עם
ברע מלכא דסדום ועם ברשע מלכא דעמורה שנאב מלכא דאדמה ושמאבר מלכא דצבוים ומלכא דבלע היא צער׃ 3 כל אלין אתכנשו
למישר חקליא הוא ימא דמלחא׃ 4 תרתא עשרה שנין פלחו ית כדרלעמר ובתלת עשרה שנין מרדו׃ 5 ובארבע עשרה שנין אתא
כדרלעמר ומלכיא דעמיה ומחו ית גבריא די בעשתרות קרנים וית תקיפיא די בהמתא וית אמתני די בשוה קריתים׃ 6 וית חוראי די
בטוריא דשעיר עד מישר פארן דסמיך על מדברא׃ 7 ותבו ואתו למישר פילוג דינא היא רקם ומחו ית כל חקל עמלקאה ואף ית
אמוראה דיתיב בעין גדי׃ 8 ונפק מלכא דסדום ומלכא דעמורה ומלכא דאדמה ומלכא דצבוים ומלכא דבלע היא צער וסדרו
עמהון קרבא במישר חקליא׃ 9 עם כדרלעמר מלכא דעילם ותדעל מלכא דעממין ואמרפל מלכא דבבל ואריוך מלכא דאלסר
ארבעה מלכין לקביל חמשה׃ 10 ומישר חקליא בירין בירין מסקן חימרא וערקו מלכא דסדום ועמורה ונפלו תמן ודאשתארו לטורא
ערקו׃ 11 ושבו ית כל קנינהון דסדום ועמורה וית כל מיכלהון ואזלו׃ 12 ושבו ית לוט וית קניניה בר אחוהי דאברם
ואזלו והוא יתיב בסדום׃ 13 ואתא משיזבא וחוי לאברם עבראה והוא שרי במישרי ממרא אמוראה אחוהי דאשכול ואחוהי דענר ואינון
מארי קימיה דאברם׃ 14 ושמע אברם ארי אשתבי אחוהי וזריז ית עולמוהי ילידי ביתיה תלת מאה ותמני עשר ורדף עד דן׃

* Et mouens tabernaculum Abram, veniens 18
habitauit iuxta quercum Mambre, quæ erat in Che-
bron: & ædificauit ibi altare Domino.

CAP. XIIII.

FActum est autem in regno Amraphel regis Sen- 1
naar, Arioch rex Elasar, Chodorlaomor rex Elã,
& Thargal rex gentium, * Fecit bellum cum 2
Balla rege Sodomorum, & cum Barsa rege Gomor-
ræ, & Sennaar rege Adama, & Symor rege Se-
boim, & rege Balac: hæc est Segor.
* Omnes hi conuenerunt in vallem salsam. hoc 3
mare salis. * Duodecim annis ipsi seruierunt Cho- 4
dorlaomor: & tertiodecimo anno recesserunt.
* In autem quartodecimo anno venit Chodorlao- 5
mor & reges cum eo: & trucidauerunt gigantes in
Astaroth, Carnain, & gentes fortes cum eis: & Em
mæos in Sane ciuitate: * Et Chorræos in mon- 6
tibus Seir, vsque ad terebinthum Pharam: quæ est
in solitudine. * Et reuersi venerunt ad fontem 7
iudicij: ipsa est Cades. & trucidauerũt omnes prin-
cipes Amalec, & Amorræos, & habitantes in A-
sasonthamar.
* Egressus est autem rex Sodomorum, & rex Go 8
morræ, & rex Adama, & rex Seboim, & rex Ba
lac, hæc est Segor: et occurrerũt cum acie eis in præ-
lium in valle salsa, * Aduersus Chodorlaomor re- 9
gem Elam, & Thargal regem gentium, & Amra-
phel regem Senaar, et Arioch regem Elasor, et qua-
tuor reges aduersus quinque. * At vallis salsa, 10
putei putei bituminis. fugit autem rex Sodomorum,
& rex Gomorræ: et ceciderunt illic. at qui reman-
serunt, fugerunt in montana. * Acceperunt 11
autem equitatum omnem Sodomorum et Gomorræ,
& omnes cibos eorum; & abierunt.
* Acceperunt autem & Lot filium fratris A- 12
bram, & supellectilem eius, & abierunt: erat enim
habitans in Sodomis.
* Adueniens autem quidam saluatorum, nuntia- 13
uit Abrã transitori: ipse autẽ habitabat apud quer-
cum Mambre Ammor fratris Eschol, & fratris
Aunan: qui erant confœderati Abram. * Audiens 14
autem Abrã quòd captiuatus est Lot nepos eius, nu-
merauit proprios vernaculos suos, trecentos decem
& octo; & persecutus est vsque ad Dan.

18 * Καὶ ἀποσκηνώσας ἄβραμ, ἐλθὼν κατῴκησε παρὰ τὴν
δρῦν τὴν μαμβρῆ· ἣ ἦν ἐν χεβρών. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυ-
σιαστήριον τῷ κυρίῳ.

ιδ'.

1 * Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῇ ἀμαρφὰλ βασιλέως σεν-
ναὰρ, ἀριὼχ βασιλεὺς ἐλασὰρ, χοδολλογομὼρ βασιλεὺς αἰ-
2 λὰμ, καὶ θαργὰλ βασιλεὺς ἐθνῶν· * ἐποίησε πόλεμον μετὰ
βαλλὰ βασιλέως σοδόμων, καὶ μετὰ βαρσὰ βασιλέως γομόρ-
ρας, καὶ σενναὰρ βασιλέως ἀδαμὰ, καὶ συμὸρ βασιλέως σε-
3 βωεὶμ, καὶ βασιλέως βαλάκ· αὕτη ἐστὶ σηγώρ. * πάντες
οὗτοι συνεφώνησαν ἐπὶ τὴν φάραγγα τὴν ἁλυκήν. αὕτη θά-
4 λασσα τῶν ἁλῶν. * δώδεκα ἔτη αὐτοὶ ἐδούλευσαν τῷ χο-
δολλογομώρ· καὶ τῷ τρισκαιδεκάτῳ ἔτει ἀπέστησαν.
5 * ἐν δὲ τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει ἦλθε χοδολλογομὼρ καὶ
οἱ βασιλεῖς μετ' αὐτοῦ, καὶ κατέκοψαν τοὺς γίγαντας τοὺς ἐν
ἀσταρὼθ, καρναΐν, καὶ ἔθνη ἰσχυρὰ ἅμα αὐτοῖς· καὶ τοὺς ἐμ-
6 μαίους ἐν σαυῇ τῇ πόλει, * καὶ τοὺς χορραίους τοὺς ἐν τοῖς
ὄρεσι σηεὶρ ἕως τερεβίνθου τῆς φαράμ· ἥ ἐστιν ἐν τῇ ἐρήμῳ.
7 * καὶ ἀναστρέψαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν πηγὴν τῆς κρίσεως·
αὕτη ἐστὶ κάδης· καὶ κατέκοψαν πάντας τοὺς ἄρχοντας ἀμα-
λὴκ, καὶ τοὺς ἀμορραίους, καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἀσασονθα-
8 μάρ. * ἐξῆλθε δὲ βασιλεὺς σοδόμων, καὶ βασιλεὺς γομόρρας,
καὶ βασιλεὺς ἀδαμὰ, καὶ βασιλεὺς σεβωεὶμ, καὶ βασι-
λεὺς βαλάκ· αὕτη ἐστὶ σηγώρ· καὶ παρετάξαντο αὐτοῖς εἰς πό-
9 λεμον ἐπὶ τῇ κοιλάδι τῇ ἁλυκῇ, * πρὸς χοδολλογομὼρ
βασιλέα αἰλὰμ, καὶ θαργὰλ βασιλέα ἐθνῶν, καὶ ἀμαρ-
φὰλ βασιλέα σενναὰρ, καὶ ἀριὼχ βασιλέα ἐλασὼρ, καὶ οἱ
10 τέσσαρες βασιλεῖς πρὸς τοὺς πέντε. * ἡ δὲ κοιλὰς ἡ ἁλυ-
κὴ, φρέατα φρέατα ἀσφάλτου. ἔφυγε δὲ βασιλεὺς σοδόμων,
καὶ βασιλεὺς γομόρρας, καὶ ἐνέπεσον ἐκεῖ. οἱ δὲ καταλειφθέν-
11 τες, ἔφυγον εἰς τὴν ὀρεινήν. * ἔλαβον δὲ τὴν ἵππον πᾶσαν τὴν
σοδόμων καὶ γομόρρας, καὶ πάντα τὰ βρώματα αὐτῶν, καὶ ἀπῆλθον.
12 * ἔλαβον δὲ καὶ τὸν λὼτ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ ἄβραμ, καὶ τὴν ἀπο-
13 σκευὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπῴχοντο. ἦν γὰρ κατασκηνῶν ἐν σοδόμοις. * πα-
ραγενόμενος δέ τις τῶν ἀνασωθέντων, ἀπήγγειλε τῷ ἄβραμ
τῷ περάτῃ· αὐτὸς δὲ κατῴκει παρὰ τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῇ ἀμ-
μωρ τοῦ ἀδελφοῦ ἐσχὼλ, καὶ ἀδελφοῦ αὐνάν· οἳ ἦσαν συνω-
14 μόται τοῦ ἄβραμ. * ἀκούσας δὲ ἄβραμ, ὅτι ᾐχμαλώ-
τευται λὼτ ὁ ἀδελφιδοῦς αὐτοῦ, ἠρίθμησε τοὺς ἰδίους οἰκογενεῖς
αὐτοῦ, τριακοσίους δέκα καὶ ὀκτώ· καὶ κατεδίωξεν ἕως δάν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Et tetendit Abram tabernaculum & venit, & habitauit in planicie Mamre, quæ est in Ebron: & ædificauit ibi altare coram Domino.

CAP. XIIII.

ET factum est in diebus Amraphel regis Babylonis: Arioch, rex Elasar; Codorlaomor, rex Elam; & Tadaal rex gentium, 2 fecerunt prelium cum Bera rege Sodomæ, & cum Bersa rege Gomorrę, Senaab rege Adamæ, & Semeber rege Seboim & rege Balæ: ipsa est Segor. 3 Omnes hi congregati sunt in valle campestri quæ est mare salis. 4 Duodecim annis seruierant Codorlaomor, & in tertiodecimo anno rebellauerunt. 5 In quartodecimo autem anno venit Codorlaomor, & reges qui erant cum eo: & percusserunt gigantes qui erãt in Astaroth Carnaim, & robustos qui erant in Ham: & horrendos qui erant in Saue Cariathaim: 6 Et Chorræos qui erant in montibus Seyr vsque ad planiciem Pharam, quæ est iuncta deserto. 7 Et reuersi sunt & venerunt ad planiciem diuisionis Iudicij, quæ est Cades: & percusserunt omnem regionem Amalech & Amorrçum, qui habitabat in Engadi. 8 Et egressus est rex Sodomæ, & rex Gomorræ, & rex Adamæ, & rex Seboim, & rex Balæ quæ est Sogor: & inierunt cum eis certamen in valle campestri, 9 Cum Codorlaomor rege Elam, & Tadaal rege Gentium, & Amraphel rege Babylonis, & Arioch rege Elasar: quatuor reges contra quinque. 10 Vallis autem campestris habebat puteos ex quibus effodiebatur bitumen: & fugerunt rex Sodomæ, & rex Gomorræ, & ceciderunt ibi: & qui remanserant, in montem fugerunt. 11 Et deprędati sunt omnem substantiam Sodomæ & Gomorræ, & omnes cibos eorum: & abierunt. 12 Ceperunt quoque Loth filium fratris Abræ, & substantiam eius, & abierunt: & ipse habitabat in Sodoma. 13 Et venit qui euaserat, & nunciauit Abræ Hebræo qui morabatur in campestribus Mamre Amorrçi fratris Eschol, & fratris Aner: & hi erant confœderati Abræ. 14 Et audiuit Abram quòd captus esset frater suus, & armauit pueros suos natos in domo sua trecentos & decem & octo, & persecutus est vsque Dan.

15 וַיֵּחָלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה הוּא וַעֲבָדָיו וַיַּכֵּם וַיִּרְדְּפֵם
16 עַד־חוֹבָה אֲשֶׁר מִשְּׂמֹאל לְדַמָּשֶׂק ׃ וַיָּשֶׁב אֵת כָּל־
הָרְכֻשׁ וְגַם אֶת־לוֹט אָחִיו וּרְכֻשׁוֹ הֵשִׁיב וְגַם אֶת־
17 הַנָּשִׁים וְאֶת־הָעָם ׃ וַיֵּצֵא מֶלֶךְ־סְדֹם לִקְרָאתוֹ
אַחֲרֵי שׁוּבוֹ מֵהַכּוֹת אֶת־כְּדָרְלָעֹמֶר וְאֶת־הַמְּלָכִים
18 אֲשֶׁר אִתּוֹ אֶל־עֵמֶק שָׁוֵה הוּא עֵמֶק הַמֶּלֶךְ ׃ וּמַלְכִּי־
צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם הוֹצִיא לֶחֶם וָיָיִן וְהוּא כֹהֵן לְאֵל
19 עֶלְיוֹן ׃ וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן
20 קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ ׃ וּבָרוּךְ אֵל עֶלְיוֹן אֲשֶׁר־מִגֵּן
21 צָרֶיךָ בְּיָדֶךָ וַיִּתֶּן־לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל ׃ וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־סְדֹם
22 אֶל־אַבְרָם תֶּן־לִי הַנֶּפֶשׁ וְהָרְכֻשׁ קַח־לָךְ ׃ וַיֹּאמֶר
אַבְרָם אֶל־מֶלֶךְ סְדֹם הֲרִמֹתִי יָדִי אֶל־יְהוָה אֵל עֶלְיוֹן
23 קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ ׃ אִם־מִחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ־נַעַל
וְאִם־אֶקַּח מִכָּל־אֲשֶׁר־לָךְ וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הֶעֱשַׁרְתִּי
24 אֶת־אַבְרָם ׃ בִּלְעָדַי רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים וְחֵלֶק
הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָלְכוּ אִתִּי עָנֵר אֶשְׁכֹּל וּמַמְרֵא הֵם
יִקְחוּ חֶלְקָם ׃

טו

1 אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְבַר־
יְהוָה אֶל־אַבְרָם בַּמַּחֲזֶה לֵאמֹר אַל־תִּירָא אַבְרָם
2 אָנֹכִי מָגֵן לָךְ שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד ׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָם
אֲדֹנָי יְהוָה מַה־תִּתֶּן־לִי וְאָנֹכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי וּבֶן־מֶשֶׁק
3 בֵּיתִי הוּא דַּמֶּשֶׂק אֱלִיעֶזֶר ׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָם הֵן
4 לִי לֹא נָתַתָּה זָרַע וְהִנֵּה בֶן־בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי ׃ וְהִנֵּה
דְבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִירָשְׁךָ זֶה כִּי־אִם אֲשֶׁר
5 יֵצֵא מִמֵּעֶיךָ הוּא יִירָשֶׁךָ ׃ וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר
הַבֶּט־נָא הַשָּׁמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם־תּוּכַל
6 לִסְפֹּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ ׃ וְהֶאֱמִן
7 בַּיהוָה וַיַּחְשְׁבֶהָ לּוֹ צְדָקָה ׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאוּר כַּשְׂדִּים לָתֶת לְךָ אֶת־הָאָרֶץ
הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ ׃

15 Et diuiſis ſociis, irruit ſuper eos nocte: per-
C cuſſitq; eos; & perſecut⁹ eſt vſque Hoba, quæ
16 eſt ad lęuā Damaſci. Reduxítq; omnem ſub-
ſtantiā, & Loth fratrem ſuum cum ſubſtantia
17 illius; mulieres quoque & populū. Egreſſus
eſt autē rex Sodomorū in occurſum eius, poſt-
quā reuerſus eſt à cæde Chodorlaomor, & re-
gum qui cum eo erant in valle Saue, quæ eſt
18 vallis regis. At verò Melchiſedech rex Salem
proferēs panem & vinum: erat enim ſacerdos
19 Dei altiſſimi. Benedixitq; ei, & ait: Benedi-
ctus Abrā Deo excelſo, qui creauit cęlū & ter-
20 ram. Et benedictus De⁹ excelſus, quo prote-
gente hoſtes in manibus tuis ſunt. Et dedit ei
21 decimas ex omnibus. Dixit autem rex Sodo-
morū ad Abram: Da mihi animas; cętera tolle
22 tibi. Qui reſpondit ei: Leuo manū meam ad
D dominū Deum excelſum, poſſeſſorem cæli &
23 terræ: Quòd à filo ſubtegminis vſq; ad cor-
rigiā caligæ non accipiā ex omnibus quæ tua
24 ſunt: ne dicas, Ego ditaui Abrā. Exceptis his
quæ comederunt iuuenes, & partibus virorū
qui venerunt mecū Aner, Eſchol, & Mambre;
iſti accipiant partes ſuas.

CAP. XV.

1 His itaque trāſactis, factus eſt ſermo Domi-
A ni ad Abrā per viſionē, dicens: Noli time-
re, Abram: ego protector tuus; & merces tua
2 magna nimis. Dixitque Abram: Domine
Deus, quid dabis mihi? Ego vadam abſque li-
beris; & filius procuratoris domus meæ iſte
3 Damaſcus Eliezer. Addiditq; Abram: Mihi
autem non dediſti ſemen: & ecce vernaculus
4 meus hęres meus erit. Statimque ſermo Do-
mini factus eſt ad eum, dicens: Non erit hic
hæres tuus; ſed qui egredietur de vtero tuo, i-
5 pſum habebis hæredem. Eduxitque eum fo-
ras, & ait illi: Suſpice cælum, & numera ſtellas
B ſi potes. & dixit ei: Sic erit ſemen tuum.
6 Credidit Abram Domino; & reputatum
7 eſt illi ad iuſtitiam. Dixitque ad eum: Rom.4. Gal.3. Iac.2.d
Ego Dominus qui eduxi te de Vr Chaldæo-
rum, vt darem tibi terram iſtam; & poſſide-
res eam.

תרגום אונקלוס

15 וְאִתְפְּלֵיג עֲלֵיהוֹן בְּלֵילְיָא הוּא וְעַבְדוֹהִי וּמְחוֹנוּן וּרְדַפִינוּן עַד חוֹבָה דְּמִצְּפוּנָא לְדַמֶּשֶׂק ׃ 16 וַאֲתֵיב יַת כָּל קִנְיָנָא וְאַף יַת לוֹט אֲחוּהִי
וְקִנְיָנֵיהּ אֲתֵיב וְאַף יַת נְשַׁיָּא וְיַת עַמָּא ׃ 17 וּנְפַק מַלְכָּא דִסְדוֹם לְקַדְמוּתֵיהּ בָּתַר דְּתָב מִלְּמִמְחֵי יַת כְּדָרְלָעֹמֶר וְיַת מַלְכַיָּא דְעִמֵּיהּ לְמֵישַׁר
מְפָנָא הוּא בֵּית רֵיסָא דְמַלְכָּא ׃ 18 וּמַלְכִּי צֶדֶק מַלְכָּא דִירוּשְׁלֵם אַפֵּיק לְחֵם וַחֲמַר וְהוּא מְשַׁמֵּשׁ קֳדָם אֵל עִלָּאָה ׃ 19 וּבָרְכֵיהּ
וַאֲמַר בְּרִיךְ אַבְרָם קֳדָם אֵל עִלָּאָה דְּקִנְיָנֵיהּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא ׃ 20 וּבְרִיךְ אֵל עִלָּאָה דִּמְסַר שָׂנְאָךְ בִּידָךְ וִיהַב לֵיהּ חַד מִן עַסְרָא מִכֹּלָּא ׃
21 וַאֲמַר מַלְכָּא דִסְדוֹם לְאַבְרָם הַב לִי נַפְשָׁתָא וְקִנְיָנָא דְּבַר לָךְ ׃ 22 וַאֲמַר אַבְרָם לְמַלְכָּא דִסְדוֹם אֲרֵימִית יְדִי בִּצְלוֹ קֳדָם יְיָ אֵל עִלָּאָה
דְּקִנְיָנֵיהּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא ׃ 23 אִם מִחוּטָא וְעַד עַרְקַת מְסָנָא וְאִם אֶסַּב מִכָּל דִּילָךְ וְלָא תֵימַר אֲנָא עַתְּרֵית יַת אַבְרָם ׃ 24 בַּר מִדַּאֲכַלוּ
עוּלֵימַיָּא וְחוּלַק גּוּבְרַיָּא דַּאֲזַלוּ עִמִּי עָנֵר אֶשְׁכֹּל וּמַמְרֵא אִנּוּן יְקַבְּלוּן חוּלָקְהוֹן ׃

טו

1 בָּתַר פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין הֲוָה מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ לְאַבְרָם בִּנְבוּאָה לְמֵימַר לָא תִדְחַל אַבְרָם מֵימְרִי תְּקוֹף לָךְ אַגְרָךְ סַגִּי לַחֲדָא ׃
2 וַאֲמַר אַבְרָם יְיָ אֱלֹהִים מָה תִתֵּן לִי וַאֲנָא אָזֵיל בְּלָא וְלַד וּבַר פַּרְנָסָא הָדֵין דִּי בְּבֵיתִי הוּא דַּמַּשְׂקָאָה אֱלִיעֶזֶר ׃ 3 וַאֲמַר אַבְרָם הָא לִי לָא
יְהַבְתְּ וְלַד וְהָא בַר בֵּיתִי יָרֵת יָתִי ׃ 4 וְהָא מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ לֵיהּ לְמֵימַר לָא יֵרְתִינָךְ דֵּין אֱלָהֵין בַּר דְּתוֹלִיד הוּא יֵרְתִינָךְ ׃ 5 וְאַפֵּיק יָתֵיהּ
לְבָרָא וַאֲמַר אִסְתְּכֵי כְעַן לִשְׁמַיָּא וּמְנֵי כוֹכְבַיָּא אִם תִּיכּוֹל לְמִמְנֵי יָתְהוֹן וַאֲמַר לֵיהּ כְּדֵין יְהוֹן בְּנָךְ ׃ 6 וְהֵימִין בְּמֵימְרָא דַייָ וְחַשְׁבַהּ לֵיהּ
לִזְכוּ ׃ 7 וַאֲמַר לֵיהּ אֲנָא יְיָ דְּאַפֵּקְתָּךְ מֵאוּרָא דְכַשְׂדָּאֵי לְמִיתַּן לָךְ יַת אַרְעָא הָדָא לְמֵירְתַהּ ׃

15 * Et irruit super eos nocte, ipse, & pueri eius: & percussit eos; & persecutus est vsque ad Chobal; quæ est in sinistra Damasci.
16 * Et reduxit omnem equitatum Sodomorum: et Lot nepotem suum reduxit, & substantiam suam, & mulieres, & populum.
17 * Egressus est autem rex Sodomorum, et rex Gomorræ in occursum eius, postquam reuersus est à cæde Chodorlaomor, & regum qui cum eo in valle Saue. hic erat campus regis Melchisedec.
18 * Et Melchisedec rex Salem protulit ipsi panes & vinum: erat autem sacerdos Dei altissimi.
19 * Et benedixit ei Melchisedec: & dixit, Benedictus Abram Deo altissimo, qui creauit cælum & terram.
20 * Et benedictus dominus Deus altissimus, qui tradidit inimicos tuos captiuos tuos. & dedit ei Abram decimam ex omnibus.
21 * Dixit autem rex Sodomorum ad Abram: Da mihi viros: at equitatum accipe tibi ipsi.
22 * Dixit autem Abram ad regem Sodomorum: Extendam manum meam ad Deum altissimum, qui creauit cælum & terram:
23 * Si à filo vsque ad corrigiam calceamēti accipiam ex omnibus tuis: vt non dicas, quòd ego ditaui Abram:
24 * Præter ea quæ comederunt iuuenes, & partem virorum qui venerunt mecum, Eschol, Aner, Mambre: isti accipient partem.

CAP. XV.

1 POst autem verba hæc, factum est verbum Domini ad Abram in visione, dicens: Ne timeas, Abram: ego protegam te. merces tua multa erit nimis.
2 * Dicit autem Abram: Domine, quid mihi dabis? ego autem dimittor sine liberis: at filius Masec vernaculæ meæ, hic, Damascus Eliezer.
3 * Et ait Abram, Quoniam mihi non dedisti filium, at vernaculus meus hæreditabit me.
4 * Et statim vox Dei facta est ad eum, dicens: Nō hæreditabit te hic; sed qui egredietur de te, hic hæreditabit te.
5 * Eduxit autem eum foras: & dixit ipsi: Respice in cælum, & numera stellas, si poteris numerare ipsas. & dixit: Sic erit semen tuum.
6 * Credidit autem Abram Deo, & reputatum est illi ad iustitiam.
7 * Dixit autem ad eum: Ego Deus qui eduxi te de regione Chaldæorum, vt darē tibi terram hanc hæreditare.

15 * καὶ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοὺς τὴν νύκτα αὐτὸς, καὶ οἱ παῖδες
αὐτοῦ· καὶ ἐπάταξεν αὐτούς· καὶ κατεδίωξεν ἕως χοβάλ· ἥ ἐστιν
16 ἐν ἀριστερᾷ δαμασκοῦ. * καὶ ἀπέστρεψε πᾶσαν τὴν ἵππον
σοδόμων· καὶ τὸν λὼτ τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτοῦ ἀπέστρεψε, καὶ τὰ
17 ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὸν λαόν. * ἐξῆλθε δὲ
βασιλεὺς σοδόμων, καὶ βασιλεὺς γομόρρας εἰς συνάντησιν αὐ-
τοῦ, μετὰ τὸ ἀποστρέψαι ἀπὸ τῆς κοπῆς τοῦ χοδολλογομὸρ, καὶ τῶν
βασιλέων τῶν μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν κοιλάδα τὴν σαυή. τοῦτο ἦν
18 πεδίον βασιλέως μελχισεδέκ. * καὶ μελχισεδὲκ βασιλεὺς
σαλὴμ ἐξήνεγκεν αὐτῷ ἄρτους καὶ οἶνον. ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ
19 ὑψίστου. * καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν μελχισεδέκ· καὶ εἶπεν, εὐλογη-
μένος ἄβραμ τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.
20 * καὶ εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος· ὃς παρέδωκε τοὺς
ἐχθρούς σου ὑποχειρίους σου. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἄβραμ δεκάτην
21 ἀπὸ πάντων. * εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς σοδόμων πρὸς ἄβραμ,
22 δός μοι τοὺς ἄνδρας, τὴν δὲ ἵππον λάβε σεαυτῷ. * εἶπε δὲ ἄ-
βραμ πρὸς τὸν βασιλέα σοδόμων, ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου πρὸς
23 τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, * εἰ ἀπὸ
σπαρτίου ἕως σφαιρωτῆρος ὑποδήματος λήψομαι ἀπὸ
πάντων τῶν σῶν, ἵνα μὴ εἴπῃς, ὅτι ἐγὼ ἐπλούτισα τὸν ἄβραμ.
24 * πλὴν ὧν ἔφαγον οἱ νεανίσκοι, καὶ τῆς μερίδος τῶν ἀνδρῶν
τῶν συμπορευθέντων μετ' ἐμοῦ, ἐσχὼλ, ἀνὲρ, μαμβρή. οὗτοι λή-
1 ψονται μερίδα. ιε'. Μετὰ δὲ τὰ ῥήματα
ταῦτα, ἐγενήθη ῥῆμα κυρίου πρὸς ἄβραμ ἐν ὁράματι, λέγων,
μὴ φοβοῦ ἄβραμ, ἐγὼ ὑπερασπίζω σου. ὁ μισθός σου πολὺς
2 ἔσται σφόδρα. * λέγει δὲ ἄβραμ, δέσποτα τί μοι δώσεις; ἐγὼ
δὲ ἀπολύομαι ἄτεκνος· ὁ δὲ υἱὸς μασὲκ τῆς οἰκογενοῦς μου, οὗ-
τος δαμασκὸς ἐλιέζερ.
3 * καὶ εἶπεν ἄβραμ, ἐπειδὴ ἐμοὶ οὐκ ἔδωκας τέκνον, ὁ δὲ
οἰκογενής μου κληρονομήσει με.
4 * καὶ εὐθὺς φωνὴ θεοῦ ἐγένετο πρὸς αὐτὸν, λέγων, οὐ κλη-
ρονομήσει σε οὗτος, ἀλλ' ὃς ἐξελεύσεται ἐκ σοῦ, οὗτος κλη-
5 ρονομήσει σε. * ἐξήγαγε δὲ αὐτὸν ἔξω· καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀ-
νάβλεψον εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἀρίθμησον τοὺς ἀστέρας, εἰ δυνή-
σῃ ἐξαριθμῆσαι αὐτούς. καὶ εἶπεν, οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου.
6 * ἐπίστευσε δὲ ἄβραμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δι-
7 καιοσύνην. * εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ ὁ θεὸς ὁ ἐξαγα-
γών σε ἐκ χώρας χαλδαίων, ὥστε δοῦναί σοι τὴν γῆν ταύτην
κληρονομῆσαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et diuisis seruis suis contra eos, percusserunt eos nocte, & persecutus est eos vsque Hoba: quæ est ad Aquilonem Damasci. 16 Et reduxit vniuersam substantiam, & etiam Loth fratrem suum, & substantiam eius reduxit, mulieres quoque & populum. 17 Et egressus est rex Sodomæ in occursum eius postquam reuersus est à cæde Codorlaomor, & regum qui erant cum eo in valle plana: quæ erat locus refrigerij regis. 18 Et Melchisedech rex Ierusalem adduxit panem & vinum: & ipse erat minister coram Deo excelso. 19 Et benedixit ei: & dixit, Benedictus Abram coram Deo excelso, cuius possessio est cælum & terra. 20 Et benedictus Deus excelsus qui tradidit hostes tuos in manu tua. Et dedit ei vnum ex decem de omnibus. 21 Et dixit rex Sodomæ ad Abram: Da mihi animas, & substantiam tolle tibi. 22 Et dixit Abram regi Sodomæ: Leuo manum meam in oratione coram Deo excelso, cuius possessio cælum & terra est: 23 Si à filo & vsque ad corrigiam calceamenti accipiam ex omnibus quæ tua sunt: & non dices, ego ditaui Abram. 24 Exceptis his quæ comederunt iuuenes, & parte virorum qui venerunt mecum; Aner, Eschol, & Mamre: illi recipiant partes suas.

CAP. XV.

POst verba hæc factus est sermo à facie Domini ad Abram in prophetia dicens: Ne timeas Abram; verbum meum erit fortitudo tua, merces tua multa nimis. 2 Et dixit Abram: Domine deus quid dabis mihi? & ego vado absque liberis, & filius gubernator iste qui in domo mea est; ipse est Damascenus Eliezer. 3 Et dixit Abram, Ecce mihi non dedisti generationem: & ecce filius domus meę hęres meus erit. 4 Et ecce sermo à facie Domini factus est ad eum dicens, Non erit hic hęres tuus, sed filius quem genueris, ipse erit hęres tuus. 5 Et eduxit eum foras: & dixit: Respice nunc cælum, & numera stellas, si potes numerare eas. Et dixit ei: Sic erunt filij tui. 6 Et credidit in verbo Domini, & reputatum est ei ad iustitiam. 7 Dixitque ei, Ego Dominus qui eduxi te de Vr Chaldæorum, vt darem tibi terram hanc in hæreditatem.

8 * וַיֹּאמַר אֲדֹנָי יֱהוִֹה בַּמָּה אֵדַע כִּי אִירָשֶׁנָּה׃
9 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו קְחָה לִי עֶגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת וְעֵז מְשֻׁלֶּשֶׁת
10 וְאַיִל מְשֻׁלָּשׁ וְתֹר וְגוֹזָל׃ * וַיִּקַּח־לוֹ אֶת־כָּל־
אֵלֶּה וַיְבַתֵּר אֹתָם בַּתָּוֶךְ וַיִּתֵּן אִישׁ־בִּתְרוֹ לִקְרַאת
11 רֵעֵהוּ וְאֶת־הַצִּפֹּר לֹא בָתָר׃ * וַיֵּרֶד הָעַיִט עַל־
12 הַפְּגָרִים וַיַּשֵּׁב אֹתָם אַבְרָם׃ * וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לָבוֹא
וְתַרְדֵּמָה נָפְלָה עַל־אַבְרָם וְהִנֵּה אֵימָה חֲשֵׁכָה
13 גְדֹלָה נֹפֶלֶת עָלָיו׃ * וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדֹעַ תֵּדַע
כִּי־גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ
14 אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה׃ * וְגַם אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר
15 יַעֲבֹדוּ דָּן אָנֹכִי וְאַחֲרֵי־כֵן יֵצְאוּ בִּרְכֻשׁ גָּדוֹל׃ * וְאַתָּה
תָּבוֹא אֶל־אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקָּבֵר בְּשֵׂיבָה טוֹבָה׃
16 * וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה כִּי לֹא־שָׁלֵם עֲוֹן הָאֱמֹרִי
17 עַד־הֵנָּה׃ * וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה וַעֲלָטָה הָיָה וְהִנֵּה
תַנּוּר עָשָׁן וְלַפִּיד אֵשׁ אֲשֶׁר עָבַר בֵּין הַגְּזָרִים הָאֵלֶּה׃
18 * בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת יְהוָֹה אֶת־אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר
לְזַרְעֲךָ נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת מִנְּהַר מִצְרַיִם עַד־
19 הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר־פְּרָת׃ * אֶת־הַקֵּינִי וְאֶת־הַקְּנִזִּי
20 וְאֵת הַקַּדְמֹנִי׃ * וְאֶת־הַחִתִּי וְאֶת־הַפְּרִזִּי וְאֶת־
21 הָרְפָאִים׃ * וְאֶת־הָאֱמֹרִי וְאֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־
הַגִּרְגָּשִׁי וְאֶת־הַיְבוּסִי׃

יו

1 * וְשָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם
לֹא יָלְדָה לוֹ וְלָהּ שִׁפְחָה מִצְרִית וּשְׁמָהּ הָגָר׃
2 * וַתֹּאמֶר שָׂרַי אֶל־אַבְרָם הִנֵּה־נָא עֲצָרַנִי יְהוָֹה
מִלֶּדֶת בֹּא־נָא אֶל־שִׁפְחָתִי אוּלַי אִבָּנֶה מִמֶּנָּה
3 וַיִּשְׁמַע אַבְרָם לְקוֹל שָׂרָי׃ * וַתִּקַּח שָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם
אֶת־הָגָר הַמִּצְרִית שִׁפְחָתָהּ מִקֵּץ עֶשֶׂר שָׁנִים לְשֶׁבֶת
אַבְרָם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְאַבְרָם אִישָׁהּ לוֹ
4 לְאִשָּׁה׃ * וַיָּבֹא אֶל־הָגָר וַתַּהַר וַתֵּרֶא כִּי הָרָתָה
וַתֵּקַל גְּבִרְתָּהּ בְּעֵינֶיהָ׃

8 * At ille ait: Domine Deus, vnde ſcire poſ-
9 ſum, quòd poſſeſſurus ſum eam? * Et reſpondit
Dominus: Sume, inquit, mihi vaccã triennẽ,
& capram trimam, & arietẽ annorum trium,
10 turturem quoque & columbam. * Qui tollens
C vniuerſa hæc, diuiſit ea per medium; & vtraſ-
que partes contra ſe altrinſecus poſuit. aues
11 autem non diuiſit. * Deſcenderuntque volu-
cres ſuper cadauera, & abigebat eas Abram.
12 * Cumque ſol occumberet, ſopor irruit ſuper
Abram; & horror magnus & tenebroſus inua
13 ſit eum. * Dictúmque eſt ad eum: Scito præ- Act.7.a.
noſcens quòd peregrinum futurum ſit ſemen
tuum in terra non ſua; & ſubiicient eos ſerui-
14 tuti; & affligent quadringentis annis. * Ve-
runtamen gentem cui ſeruituri ſunt, ego iudi-
cabo. & poſt hæc egredientur cũ magna ſub-
15 ſtantia. * Tu autem ibis ad patres tuos in pa-
16 ce, ſepultus in ſenectute bona. * Generatione
autem quarta reuertentur huc. necdum enim
completæ ſunt iniquitates Amorræorum vſ-
17 que ad præſens tempus. * Cùm ergo occubuiſ-
D ſet ſol, facta eſt caligo tenebroſa: & apparuit
clibanus fumans, & lampas ignis tranſiens in-
18 ter diuiſiones illas. * In illo die pepigit Do-
minus fœdus cum Abram, dicens: Semini tuo
dabo terram hanc, à fluuio Ægypti, vſque ad
19 fluuium magnum Euphratem: * Cinæos, &
20 Cenezæos, Cethmonæos, * Et Ethæos, & Phe-
rezæos; Raphaim quoque;
21 * Et Ammorrĉos, & Chananĉos, & Gergeſæos,
& Iebuſæos.

CAP. XVI.

1 IGitur Sarai vxor Abram non genuerat ſibi
A liberos: ſed habens ancillam Ægyptiam, no
2 mine Agar. * Dixit marito ſuo, Ecce con-
cluſit me Dominus ne parerem: ingredere ad
ancillam meam, ſi fortè ſaltem ex illa ſuſci-
piam filios. Cúmq; ille acquieſceret deprecã-
3 ti. * Tulit Agar Ægyptiam ancillam ſuam poſt
annos decem quàm habitare cœperant in ter-
ra Chanaan; & dedit eam viro ſuo vxorem.
4 * Qui ingreſſus eſt ad eam. At illa conce-
piſſe ſe videns, deſpexit dominam ſuam.

תרגום אונקלוס

8 ואמר ייי אלהים במה אדע ארי אירתינה׃ 9 ואמר ליה קריב קדמי עגלין תלתא ועזין תלתא ודכרין תלתא ושפנינא ובר
יונה׃ 10 וקריב קדמוהי ית כל אלין ופליג יתהון בשוה ויהב פלגיא פלג לקביל חבריה וית עופא לא פליג׃ 11 ונחת עופא על
פלגיא ותריך יתהון אברם׃ 12 והוה שמשא למיעל ושנתא נפלת על אברם והא אימה קבל רב נפלה עלוהי׃ 13 ואמר
לאברם מידע תדע ארי דיירין יהון בנך בארעא דלא דלהון ויפלחון בהון ויענון יתהון ארבע מאה שנין׃ 14 ואף ית עמא
דיפלחון דאין אנא ובתר כן יפקון בקנינא סגי׃ 15 ואת תתכניש לות אבהתך בשלם תתקבר בשיבו טבא׃ 16 ודרא
רביעאה יתובון הכא ארי לא שלים חובא דאמוראה עד הכא׃ 17 והוה שמשא עלת וקבלא הוה והא תנור דתנן ובעור דאשא
דעדא בין פלגיא האלין׃ 18 ביומא ההוא גזר ייי עם אברם קים למימר לבנך יהבית ית ארעא הדא מנהרא דמצרים עד נהרא
רבא נהרא פרת׃ 19 ית שלמאי וית קניזאי וית קדמונאי׃ 20 וית חיתאי וית פרזאי וית גבראי׃ 21 וית אמוראי וית כנענאי
וית גרגשאי וית יבוסאי׃ יו 1 ושרי אתת אברם לא ילידה ליה ולה אמתא
מצריתא ושמה הגר׃ 2 ואמרת שרי לאברם הא כען מנעני ייי מלמילד עול כען לות אמתי מאים אתבני מינה וקביל אברם
למימר שרי׃ 3 ודברת שרי איתת אברם ית הגר מצריתא אמתה מסוף עשר שנין למיתב אברם בארעא דכנען ויהבת
יתה לאברם בעלה ליה לאנתו׃ 4 ועל לות הגר ועדיאת וחזת ארי עדיאת וקלת רבונתה בעינהא׃

* Ait autem: Dominator Domine Deus secun- 8
dum quid sciam, quòd hæreditabo eam? * Dixit 9
autem illi: Accipe mihi vitulam triennem, & capră
trimam, & arietem trimum, & turturem, & co-
lumbam. * Et accepit ipsi omnia hæc: & diuisit 10
ea media; & posuit ea contraria ad inuicem: at aues
non diuisit. * Descenderunt autem volucres su- 11
per corpora & diuisiones eorum: & sedit cum eis
Abram. * Circa autem solis occasus, extasis ceci- 12
dit super Abram: & ecce caligo tenebrosa irruit
in eum. * Et dictum est ad Abram: Cognoscens 13
scies, quòd peregrinum erit semen tuum in terra nō
sua: & subijcient seruituti eos; & affligent, & hu
miliabunt annis quadringentis. * Et gentem cui 14
seruient, iudicabo ego, dicit Dominus. post autē hæc
regredientur huc cum supellectili multa. * Tu au- 15
tem ibis ad patres tuos cum pace, sepultus in sene-
ctute bona. * Quarta autem generatione reuer- 16
tentur huc. nondum enim completæ sunt iniquita-
tes Amorrhæorum vsque nunc. * Postquam autem 17
iam fuit sol ad occasum, flamma facta est. & ecce cli
banus fumans; & venerūt lāpades ignis, quæ per-
transierunt per medium diuisionum istarum.
* In die illa disposuit Dominus fœdus Abram, 18
dicens: Semini tuo dabo terram hanc, à flumine Æ-
gypti, vsque ad flumen magnum Euphratem;
* Cenæos, & Cenezæos, & Cedmonæos, 19
* Et Chettæos, & Pherezæos, & Raphaim, 20
* Et Amorrhæos, & Chananæos, & Gerge- 21
sæos, & Iebusæos.

CAP. XVI.

SAra autem vxor Abram non peperit ei. erat au- 1
tem ipsi ancilla Ægyptia, cui nomen Agar.
* Dixit autem Sara ad Abram: Ecce iam con- 2
clusit me Dominus ne parerem: ingredere igitur ad
ancillam meam, vt suscipiam filios ex ea. Audiuit au-
tem Abram vocem Saræ.
* Et accipiens Sara vxor Abram Agar Ægyp- 3
tiam suam ancillam, post decem annos habitationis
Abram in terra Chanaan; & dedit eam Abram vi-
ro suo ipsi vxorem.
* Et ingressus est ad Agar; & concepit. & vi- 4
dit, quòd in ventre habet: & inhonorata fuit do-
mina coram ipsa.

8 * εἶπε δὲ, δέσποτα κύριε θεὲ κατὰ τί γνώσομαι, ὅτι κληρο-
9 νομήσω αὐτήν; * εἶπε δὲ αὐτῷ, λάβε μοι δάμαλιν
τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ κριὸν τριετίζοντα,
10 καὶ τρυγόνα, καὶ περιστεράν. * καὶ ἔλαβεν αὐτῷ πάντα
ταῦτα· καὶ διεῖλεν αὐτὰ μέσα· καὶ ἔθηκεν αὐτὰ ἀντιπρόσωπα
11 ἀλλήλοις· τὰ δὲ ὄρνεα οὐ διεῖλε. * κατέβη δὲ τὰ ὄρ-
νεα ἐπὶ τὰ σώματα καὶ τὰ διχοτομήματα αὐτῶν. καὶ συνεκά-
θισεν αὐτοῖς ἄβραμ.
12 * περὶ δὲ ἡλίου δυσμὰς ἔκστασις ἐπέπεσε τῷ ἄβραμ, καὶ
ἰδοὺ γνόφος σκοτεινὸς ἐπιπίπτει αὐτῷ.
13 * καὶ ἐρρέθη πρὸς ἄβραμ, γινώσκων γνώσῃ, ὅτι πάροικον
ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ· καὶ δουλώσουσιν αὐτοὺς, καὶ
κακώσουσι, καὶ ταπεινώσουσιν ἔτη τετρακόσια.
14 * καὶ τὸ ἔθνος ᾧ ἂν δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγὼ, λέγει κύριος.
μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελεύσονται ὧδε μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς·
15 * σὺ δὲ πορεύσῃ πρὸς τοὺς πατέρας σου μετ' εἰρήνης, ταφεὶς
16 ἐν γήρᾳ καλῷ. * τετάρτη δὲ γενεᾷ ἀποστραφήσονται
ὧδε. οὔπω γὰρ ἀναπεπλήρωνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν ἀμορραίων
17 ἕως τοῦ νῦν. * ἐπεὶ δὲ ἤδη ἐγένετο ὁ ἥλιος πρὸς δυσμὰς,
φλὸξ ἐγένετο· καὶ ἰδοὺ κλίβανος καπνιζόμενος, καὶ ἦλθον
λαμπάδες πυρός· αἳ διῆλθον ἀναμέσον τῶν διχοτομημά-
των τούτων.
18 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διέθετο κύριος διαθήκην τῷ ἄ-
βραμ, λέγων, τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην, ἀπὸ τοῦ
ποταμοῦ αἰγύπτου ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου εὐφράτου,
19 * τοὺς κεναίους, καὶ τοὺς κενεζαίους, καὶ τοὺς κεδμωναίους,
20 * καὶ τοὺς χετταίους, καὶ τοὺς φερεζαίους, καὶ τοὺς ῥαφαεὶμ,
21 * καὶ τοὺς ἀμορραίους, καὶ τοὺς χαναναίους, καὶ τοὺς γεργε-
σαίους, καὶ τοὺς ἰεβουσαίους. ις΄.
1 * Σάρα δὲ ἡ γυνὴ ἄβραμ οὐκ ἔτικτεν αὐτῷ· ἦν δὲ αὐ-
2 τῇ παιδίσκη αἰγυπτία, ᾗ ὄνομα ἄγαρ. * εἶπε δὲ σάρα
πρὸς ἄβραμ, ἰδοὺ δὴ συνέκλεισέ με κύριος τοῦ μὴ τίκτειν. εἴσ-
ελθε οὖν πρὸς τὴν παιδίσκην μου, ἵνα τεκνοποιήσωμαι ἐξ αὐ-
3 τῆς. ἐπήκουσε δὲ ἄβραμ τῆς φωνῆς σάρας. * καὶ λαβοῦ-
σα σάρα ἡ γυνὴ ἄβραμ ἄγαρ τὴν αἰγυπτίαν τὴν ἑαυτῆς
παιδίσκην, μετὰ δέκα ἔτη τοῦ οἰκῆσαι ἄβραμ ἐν γῇ χαναάν, καὶ
ἔδωκεν αὐτὴν ἄβραμ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς αὐτῷ γυναῖκα.
4 * καὶ εἰσῆλθε πρὸς ἄγαρ, καὶ συνέλαβε· καὶ εἶδεν, ὅτι ἐν γα-
στρὶ ἔχει, καὶ ἠτιμάσθη ἡ κυρία ἐναντίον αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et dixit: Domine Deus, in quo sciam, quòd hęreditabo eam? 9 Et dixit ei: Offer coram me vitulos tres, & capras tres, & arietes tres, & turturem, & filium columbæ. 10 Et obtulit coram eo omnia hæc, & diuisit ea ęqualiter. & posuit diuisiones, vnamquamque è regione alterius; aues autem non diuisit. 11 Et descenderunt volucres super diuisiones, & eiecit eas Abram. 12 Et factum est cùm sol occumberet, & somnus cecidit super Abram: & ecce horror tenebrosus magnus cecidit super eum. 13 Et dixit ad Abram: Sciens scies quia peregrini erunt filij tui in terra non sua; & in seruitutem redigent eos, & affligent eos quadringentis annis. 14 Populum quoque cui seruituri sunt, ego iudicabo, & post hæc egredientur cum magna substantia. 15 Et tu colligêris ad patres tuos in pace, sepelierisque in senectute bona. 16 Generatione autem quarta reuertentur huc: quoniam non est completum peccatum Amorręi vsque adhuc. 17 Et factum est cùm occubuisset sol, & caligo facta esset: & ecce clibanus fumans, & lampas ignis quæ transibat inter diuisiones illas. 18 In die illa pepigit Dominus pactum cum Abram, dicens: Filiis tuis dabo terram hanc à fluuio Ægypti vsque ad fluuium magnum Euphratem: 19 Salamęos, & Cenezæos, & Cedmonæos; 20 Et Ethęos, & Pherezęos, & Gigantes: 21 Et Amorræos, & Chananæos, & Gergesæos, & Iebusęos.

CAP. XVI.

S'Arai autem vxor Abram non pepererat ei, & habebat ancillam Ægyptiam: & nomen eius Agar. 2 Dixitque Sarai ad Abram: Ecce nunc priuauit me Dominus generatione, ingredere nunc ad ancillam meam, si forte suscipiam filios ex ea. Et obediuit Abram verbo Sarai. 3 Et tulit Sarai vxor Abram Agar Ægyptiam ancillam post decem annos, ex quo habitauit Abram in terra Chanaan: & dedit eam Abram marito suo in vxorem. 4 Et ingressus est ad Agar, & concepit. Et videns quia concepit, despexit dominam suam in oculis suis.

5 וַתֹּאמֶר שָׂרַי אֶל־אַבְרָם חֲמָסִי עָלֶיךָ אָנֹכִי נָתַתִּי
שִׁפְחָתִי בְּחֵיקֶךָ וַתֵּרֶא כִּי הָרָתָה וָאֵקַל בְּעֵינֶיהָ
6 יִשְׁפֹּט יְהוָה בֵּינִי וּבֵינֶיךָ׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־
שָׂרַי הִנֵּה שִׁפְחָתֵךְ בְּיָדֵךְ עֲשִׂי־לָהּ הַטּוֹב בְּעֵינָיִךְ
7 וַתְּעַנֶּהָ שָׂרַי וַתִּבְרַח מִפָּנֶיהָ׃ וַיִּמְצָאָהּ מַלְאַךְ
יְהוָה עַל־עֵין הַמַּיִם בַּמִּדְבָּר עַל־הָעַיִן בְּדֶרֶךְ שׁוּר׃
8 וַיֹּאמַר הָגָר שִׁפְחַת שָׂרַי אֵי־מִזֶּה בָאת וְאָנָה
תֵלֵכִי וַתֹּאמֶר מִפְּנֵי שָׂרַי גְּבִרְתִּי אָנֹכִי בֹּרַחַת׃
9 וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאַךְ יְהוָה שׁוּבִי אֶל־גְּבִרְתֵּךְ
10 וְהִתְעַנִּי תַּחַת יָדֶיהָ׃ וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאַךְ
יְהוָה הַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֵךְ וְלֹא יִסָּפֵר מֵרֹב׃
11 וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאַךְ יְהוָה הִנָּךְ הָרָה וְיֹלַדְתְּ בֵּן וְקָרָאת
12 שְׁמוֹ יִשְׁמָעֵאל כִּי־שָׁמַע יְהוָה אֶל־עָנְיֵךְ׃ וְהוּא
יִהְיֶה פֶּרֶא אָדָם יָדוֹ בַכֹּל וְיַד כֹּל בּוֹ וְעַל־פְּנֵי כָל־
13 אֶחָיו יִשְׁכֹּן׃ וַתִּקְרָא שֵׁם־יְהוָה הַדֹּבֵר אֵלֶיהָ אַתָּה
אֵל רֳאִי כִּי אָמְרָה הֲגַם הֲלֹם רָאִיתִי אַחֲרֵי רֹאִי׃
14 עַל־כֵּן קָרָא לַבְּאֵר בְּאֵר לַחַי רֹאִי הִנֵּה בֵין־קָדֵשׁ
15 וּבֵין בָּרֶד׃ וַתֵּלֶד הָגָר לְאַבְרָם בֵּן וַיִּקְרָא אַבְרָם
16 שֶׁם־בְּנוֹ אֲשֶׁר־יָלְדָה הָגָר יִשְׁמָעֵאל׃ וְאַבְרָם בֶּן־
שְׁמֹנִים שָׁנָה וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּלֶדֶת־הָגָר אֶת־יִשְׁמָעֵאל
לְאַבְרָם׃ יז

1 וַיְהִי אַבְרָם בֶּן־תִּשְׁעִים
שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְהוָה אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר
אֵלָיו אֲנִי־אֵל שַׁדַּי הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים׃
2 וְאֶתְּנָה בְרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְאַרְבֶּה אוֹתְךָ בִּמְאֹד
3 מְאֹד׃ וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל־פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים
4 לֵאמֹר׃ אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ וְהָיִיתָ לְאַב הֲמוֹן
5 גּוֹיִם׃ וְלֹא־יִקָּרֵא עוֹד אֶת־שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה
6 שִׁמְךָ אַבְרָהָם כִּי אַב־הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ׃ וְהִפְרֵתִי
אֹתְךָ בִּמְאֹד מְאֹד וּנְתַתִּיךָ לְגוֹיִם וּמְלָכִים מִמְּךָ יֵצֵאוּ׃

5 Dixitq́; Sarai ad Abrã, Iniquè agis cõtra me.
B Ego dedi ancillã meã in sinũ tuũ: quę vidẽs ꝙ
cõcepit; despectui me habet. iudicet Dñs in-
6 ter me & te. Cui respõdit Abrã: Ecce, ait, an-
cilla tua in manu tua est, vtere ea vt libet. Af-
7 fligente igitur eã Sarai, fugã iniit. Cũq́; inue-
nisset eã angelus Dñi iuxta fontẽ aquæ in soli-
8 tudine quæ est in via Sur in deserto: Dixit ad
C illã, Agar ancilla Sarai, vnde venis: & quò va-
dis? quę respõdit; A facie Sarai dominę meę ego
9 fugio. Dixitq́; ei angelus Dñi, Reuertere ad
10 dominã tuã: & humiliare sub manu illius. Et
rursũ, Multiplicãs, inquit, multiplicabo semẽ
11 tuũ & nõ numerabitur præ multitudine. Ac
deinceps ecce, ait, cõcepisti & paries filiũ: vo-
cabisq́; nomẽ eius Hismael: eo ꝙ audierit Dñs Iudic. 13. b.
12 afflictionẽ tuã. Hic erit ferus homo: manus Luc. 1. c.
eius contra omnes: & manus omnium contra
D eum, & è regione vniuersorũ fratrum suorum
13 figet tabernacula. Vocauit autem Agar no-
men Domini qui loquebatur ad eã: tu Deus
qui vidisti me. Dixit enim, Profectò hic vidi
14 posteriora vidẽtis me. Propterea appellauit
puteum illum, puteum viuentis & videntis
me. Ipse est inter Cades & Barad.
15 Peperitque Agar Abræ filium, qui vocauit
16 nomen eius Hismael. Octoginta & sex an-
norum erat Abram, quando peperit ei Agar
Hismaelem.

CAP. XVII.

1 POstquam verò nonaginta & nouem an-
A norum esse cœperat, apparuit ei Domi-
nus. Dixitque ad eum, Ego Deus omnipo-
tens. Ambula coram me, & esto perfectus.
2 Ponamque fœdus meum inter me & te,
& multiplicabo te vehementer nimis.
3 Cecidit Abram pronus in faciem. Dixit-
4 que ei Deus: Ego sum, & ponam pactum Infr. ea.
meum tecum, erisque pater multarum gen-
5 tium. Nec vltra vocabitur nomen tuum
Abram, sed appellaberis Abraam, quia patrem
6 multarum gentium constitui te. Faciamque Eccl. 44
te crescere vehementissimè, & ponam te in Rom. 4
gentibus, regésque ex te egredientur.

תרגום אונקלוס

5 וַאֲמָרַת שָׂרַי לְאַבְרָם דִּין לִי עֲלָךְ אֲנָא יְהָבִית אַמְתִי בְּיָדָךְ וַחֲזָת אֲרֵי עַדִּיאַת וְקַלִּית בְּעֵינַהָא יְדִין יְיָ בֵּינִי וּבֵינָךְ׃ 6 וַאֲמַר אַבְרָם לְשָׂרַיהָא
אַמְתִיךְ בִּידִיךְ עֲבִידִי לַהּ כְּדְתַקִּין בְּעֵינַיְכִי וְעַנְיַהּ שָׂרַי וְעָרְקַת מִן קֳדָמַהָא׃ 7 וְאַשְׁכְּחַהּ מַלְאֲכָא דַּייָ עַל עֵינָא דְמַיָּא בְּמַדְבְּרָא עַל עֵינָא בְּאוֹרַח
חַגְרָא׃ 8 וַאֲמַר הָגָר אַמְתָא דְשָׂרַי מְנַן אַתְּ אָתְיָא וּלְאַן אַתְּ אָזְלָא וַאֲמָרַת מִן קֳדָם שָׂרַי רִבּוֹנְתִי אֲנָא עָרְקַת׃ 9 וַאֲמַר לַהּ מַלְאֲכָא
דַּייָ תּוּבִי לְוָת רִבּוֹנְתִיךְ וְאִשְׁתַּעְבִּדִי תְּחוֹת יְדַהָא׃ 10 וַאֲמַר לַהּ מַלְאֲכָא דַּייָ אַסְגָּאָה אַסְגֵּי יָת בְּנַיְכִי וְלָא יִתְמְנוּן מִסְּגֵי׃ 11 וַאֲמַר
לַהּ מַלְאֲכָא דַּייָ הָא אַתְּ מְעַדְּיָא וְתֵילִידִי בַּר וְתִקְרֵי שְׁמֵיהּ יִשְׁמָעֵאל אֲרֵי קַבִּיל יְיָ צְלוֹתִיךְ׃ 12 וְהוּא יְהֵא עָרוֹד בְּאֱנָשָׁא הוּא יְהֵא צָרִיךְ
לְכוֹלָא וְאַף כָּל בְּנֵי אֱנָשָׁא יְהוֹן צְרִיכִין לֵיהּ וְעַל אַפֵּי כָּל אֲחוֹהִי יִשְׁרֵי׃ 13 וְצַלִּיאַת בִּשְׁמָא דַּייָ דְּיִתְמַלַּל עִמַּהּ אֲמָרַת אַתְּ הוּא אֱלָהָא חָזֵי
כוֹלָּא אֲרֵי אֲמָרַת הָא אֲנָא שָׁרֵיתִי חָזְיָא בָּתַר דְּיִתְגְּלֵי לִי׃ 14 עַל כֵּן קְרָא לְבֵירָא בֵּירָא דְמַלְאַךְ קַיָּימָא יִתַּחֲזֵי עֲלַהָא הָא בֵּין רְקַם וּבֵין
חַגְרָא׃ 15 וִילֵידַת הָגָר לְאַבְרָם בַּר וּקְרָא אַבְרָם שׁוּם בְּרֵיהּ דִּילֵידַת הָגָר יִשְׁמָעֵאל׃ 16 וְאַבְרָם בַּר תְּמָנַן וְשִׁית שְׁנִין
כַּד יְלֵידַת הָגָר יָת יִשְׁמָעֵאל לְאַבְרָם׃ יז 1 וַהֲוָה אַבְרָם בַּר תִּשְׁעִין וּתְשַׁע שְׁנִין
וְאִתְגְּלִי יְיָ לְאַבְרָם וַאֲמַר לֵיהּ אֲנָא אֵל שַׁדַּי פְּלַח קֳדָמַי וֶהֱוֵי שְׁלִים׃ 2 וְאֶתֵּן קְיָמִי בֵּין מֵימְרִי וּבֵינָךְ וְאַסְגֵּי יָתָךְ לַחֲדָא לַחֲדָא׃ 3 וּנְפַל אַבְרָם
עַל אַפּוֹהִי וּמַלֵּיל עִמֵּיהּ יְיָ לְמֵימַר׃ 4 אֲנָא הָא גְזַר קְיָמִי עִמָּךְ וּתְהֵי לְאַב סְגֵי עַמְמִין׃ 5 וְלָא יִתְקְרֵי עוֹד יָת שְׁמָךְ אַבְרָם וִיהֵא שְׁמָךְ אַבְרָהָם
אֲרֵי אַב סְגֵי עַמְמִין יְהַבְתָּךְ׃ 6 וְאַפֵּישׁ יָתָךְ לַחֲדָא לַחֲדָא וְאֶתְּנִינָךְ לְכִנְשִׁין וּמַלְכִין דְּשַׁלִּיטִין בְּעַמְמַיָּא מִנָּךְ יִפְּקוּן׃

* Dixit autem Sara ad Abram : Iniurias pa- 5
tior ex te. ego dedi ancillam meam in sinum tuum.
videns autem quòd in vtero habet, inhonorata sui
coram ipsa: iudicet Deus inter me & te.
* Dixit autem Abram ad Saram: Ecce ancilla tua 6
in manibus tuis: vtere ea vt tibi placitum est. &
afflixit eam Sara; & fugit à facie eius.
* Inuenit autē eam angelus Domini super fonte a- 7
quæ. * Et dixit illi angelus Domini: Agar, an- 8
cilla Saræ, vnde venis? & quò vadis? & ait: A
facie Saræ dominæ meæ ego fugio.
* Dixit autem ei angelus : Reuertere ad domi- 9
nam tuam; & humiliare sub manibus eius.
* Et dixit ei angelus Domini: Multiplicans mul- 10
tiplicabo semen tuū; & non numerabitur præ mul-
titudine. * Et ait ei angelus Domini : Ecce tu in 11
vtero habes, & paries filium: & vocabis nomen
eius, Ismael: quia exaudiuit Deus humiliationem
tuam. * Hic erit ferus homo. manus eius contra 12
omnes; & manus omnium contra eum. & ante fa-
ciem omnium fratrum suorum habitabit. * Et vo- 13
cauit nomen Domini loquentis ad eam, Tu es Deus
qui vidisti me: quia dixit, Et enim coram vidi eū
qui apparuit mihi. * Propterea appellauit puteū, Pu- 14
teum vbi coram vidi: ecce inter Cades & inter
Barad. * Et peperit Agar Abram filium; & vo- 15
cauit nomen filij sui, quem peperit ipsi Agar, Ismael.
* Abram autem erat annorum octoginta sex, 16
quando peperit Agar Ismael Abram.

CAP. XVII.

ERat autem Abram annorum nonaginta: & ap- 1
paruit Dominus Abram; & dixit ei: Ego sum
Deus tuus: complace coram me; & esto irreprehen-
sibilis.
* Et ponam fœdus meum inter me & inter te, 2
& multiplicabo te valde.
* Et cecidit Abram super faciem suam: & locu- 3
tus est ei Deus, dicens:
* Et ecce fœdus meum tecum; & eris pater mul- 4
titudinis gentium. * Et non vocabitur vl- 5
tra nomen tuum Abram, sed erit nomen tuum A-
braam; quia patrem multarum gentium posui te.
* Et faciam crescere te valde nimis : & ponam 6
te in gentes; & reges gentium ex te erunt.

5 * εἶπε δὲ σάρα πρὸς ἄβραμ, ἀδικοῦμαι ἐκ σοῦ· ἐγὼ δέ-
δωκα τὴν παιδίσκην μου εἰς τὸν κόλπον σου. ἰδοῦσα δὲ ὅτι
ἐν γαστρὶ ἔχει, ἠτιμάσθην ἐναντίον αὐτῆς, κρίναι ὁ θεὸς ἀνα-
6 μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. * εἶπε δὲ ἄβραμ πρὸς σάραν, ἰδοὺ
ἡ παιδίσκη σου ἐν ταῖς χερσί σου, χρῶ αὐτῇ ὡς ἄν σοι ἀρεστὸν
ᾖ. καὶ ἐκάκωσεν αὐτὴν σάρα· καὶ ἀπέδρα ἀπὸ προσώπου
7 αὐτῆς. * εὗρε δὲ αὐτὴν ἄγγελος κυρίου ἐπὶ τῆς πη-
8 γῆς τοῦ ὕδατος. * καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, ἄ-
γαρ παιδίσκη σάρας, πόθεν ἔρχῃ; καὶ ποῦ πορεύῃ; καὶ εἶ-
πεν, ἀπὸ προσώπου σάρας τῆς κυρίας μου ἐγὼ ἀποδιδράσκω.
9 * εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ ἄγγελος, ἀποστράφηθι πρὸς τὴν κυρίαν
σου, καὶ ταπεινώθητι ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῆς.
10 * καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, πληθύνων πληθυνῶ
11 τὸ σπέρμα σου, καὶ οὐκ ἀριθμηθήσεται ὑπὸ τοῦ πλήθους. * καὶ
εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, ἰδοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἔχεις, καὶ τέξῃ υἱόν,
καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰσμαήλ. ὅτι ἐπήκουσεν ὁ θεὸς τῇ τα-
12 πεινώσει σου. * οὗτος ἔσται ἄγροικος ἄνθρωπος· αἱ χεῖρες αὐτοῦ
ἐπὶ πάντας, καὶ αἱ χεῖρες πάντων ἐπ' αὐτόν. καὶ κατὰ πρό-
σωπον πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κατοικήσει.
13 * καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ λαλοῦντος πρὸς αὐ-
τήν· σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ ἐπιδών με· ὅτι εἶπε, καὶ γὰρ ἐνώπιον εἶδον ὀ-
14 φθέντα μοι. * ἕνεκα τούτου ἐκάλεσε τὸ φρέαρ, φρέαρ
οὗ ἐνώπιον εἶδον· ἰδοὺ ἀναμέσον κάδης καὶ ἀναμέσον βαράδ.
15 * καὶ ἔτεκεν ἄγαρ τῷ ἄβραμ υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνο-
μα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ ἄγαρ, ἰσμαήλ.
16 * ἄβραμ δὲ ἦν ἐτῶν ὀγδοηκονταέξ, ἡνίκα ἔτεκεν ἄγαρ τὸν
ἰσμαὴλ τῷ ἄβραμ. ιζ'.
1 * Ἐγένετο δὲ ἄβραμ ἐτῶν ἐνενηκονταεννέα· καὶ ὤφθη
κύριος τῷ ἄβραμ· καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐγώ εἰμι ὁ θεός σου· εὐα-
ρέστει ἐνώπιόν μου, καὶ γίνου ἄμεμπτος.
2 * καὶ θήσομαι τὴν διαθήκην μου ἀναμέσον ἐμοῦ, καὶ ἀνα-
μέσον σοῦ· καὶ πληθυνῶ σε σφόδρα.
3 * καὶ ἔπεσεν ἄβραμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ· καὶ ἐλάλησεν
4 αὐτῷ ὁ θεός, λέγων· * καὶ ἰδοὺ ἡ διαθήκη μου μετὰ σοῦ·
καὶ ἔσῃ πατὴρ πλήθους ἐθνῶν.
5 * καὶ οὐ κληθήσεται ἔτι τὸ ὄνομά σου ἄβραμ, ἀλλ' ἔσται
τὸ ὄνομά σου ἀβραάμ· ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε.
6 * καὶ αὐξανῶ σε σφόδρα σφόδρα· καὶ θήσω σε εἰς ἔθνη·
καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐκ σοῦ ἔσονται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et dixit Sarai ad Abram: Iudicium habeo contra te: ego dedi ancillam meam in manu tua: & videns quia concepit; despecta sum in oculis eius: iudicet Dominus inter me & te. 6 Et dixit Abram ad Sarai: Ecce ancilla tua in manu tua est, fac ei sicut placuerit in oculis tuis. Et afflixit eam Sarai, & fugit à facie eius. 7 Et inuenit eam Angelus Domini iuxta fontem aquarum in solitudine iuxta fontem, quæ est in via Agara. 8 Et dixit Agar ancilla Sarai, Vnde venis: & quò vadis? Et dixit: A facie Sarai dominæ meæ ego fugio. 9 Et dixit Angelus Domini: Reuertere ad dominam tuam, & subiicere sub manu eius. 10 Et dixit ei Angelus Domini: Multiplicans multiplicabo filios tuos, & non numerabuntur præ multitudine. 11 Et dixit ei Angelus Domini: Ecce tu concepisti & paries filium: & vocabis nomen eius Ismael: quia suscepit Dominus orationem tuam. 12 Et ipse erit onager in hominibus. ipse indigebit omnibus, & etiam omnes filij hominum indigebunt eo. & è regione omnium fratrum suorum morabitur. 13 Et orauit in nomine Domini qui locutus est cum ea dicens: Tu es Deus videns omnia; quia dixit, Ecce ego cœpi videre postquam apparuit mihi. 14 Propterea appellauit puteum: Puteum super quem apparuit Angelus vitæ. ecce est inter Recam & Agara. 15 Et peperit Agar Abræ filium, & vocauit nomen filij sui quem peperit Agar, Ismaelem. 16 Et Abram filius octoginta & sex annorum erat quando peperit Agar Ismaelem Abrae.

CAP. XVII.

ERatque Abram filius nonaginta & nouem annorum, & apparuit Dominus Abræ, & dixit ei: Ego Deus omnipotens: seruias coram me, & esto perfectus. 2 Et dabo fœdus meum inter verbum meum, & inter te, & multiplicabo te vehementer nimis. 3 Et cecidit Abram super faciem suam: & locutus est cum eo Deus, dicens: 4 Ecce ego pepigi pactum meum tecum; & eris in patrem multarum gentium. 5 Et non vocabitur vltra nomen tuum Abram: sed erit nomen tuum Abraham quia patrem multarum gentium dedi te. 6 Et multiplicabo te valde nimis, & ponam te in gentes; & reges qui dominabuntur populis, ex te egredientur.

7 והקמתי את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחריך
לדרתם לברית עולם להיות לך לאלהים ולזרעך
8 אחריך: ונתתי לך ולזרעך אחריך את ארץ מגריך
את כל ארץ כנען לאחזת עולם והייתי להם
9 לאלהים: ויאמר אלהים אל אברהם ואתה את
בריתי תשמר אתה וזרעך אחריך לדרתם:
10 זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך
11 אחריך המול לכם כל זכר: ונמלתם את בשר
12 ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם: ובן
שמנת ימים ימול לכם כל זכר לדרתיכם יליד בית
ומקנת כסף מכל בן נכר אשר לא מזרעך הוא:
13 המול ימול יליד ביתך ומקנת כספך והיתה בריתי
14 בבשרכם לברית עולם: וערל זכר אשר לא ימול
את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה
15 את בריתי הפר: ויאמר אלהים אל
אברהם שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי
16 כי שרה שמה: וברכתי אתה וגם נתתי ממנה
לך בן וברכתיה והיתה לגוים מלכי עמים ממנה
17 יהיו: ויפל אברהם על פניו ויצחק ויאמר בלבו
הלבן מאה שנה יולד ואם שרה הבת תשעים
18 שנה תלד: ויאמר אברהם אל האלהים לו
19 ישמעאל יחיה לפניך: ויאמר אלהים אבל שרה
אשתך ילדת לך בן וקראת את שמו יצחק
והקמתי את בריתי אתו לברית עולם לזרעו
20 אחריו: ולישמעאל שמעתיך הנה ברכתי אתו
והפריתי אתו והרביתי אתו במאד מאד שנים
21 עשר נשיאם יוליד ונתתיו לגוי גדול: ואת בריתי
אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה
22 בשנה האחרת: ויכל לדבר אתו ויעל אלהים
מעל אברהם:

7 Et ſtatuam pactum meum inter me & te, &
inter ſemen tuum poſt te in generationibus
B ſuis fœdere ſempiterno; vt ſim Deus tuus, &
8 ſeminis tui poſt te. Dabóque tibi, & ſemini
tuo poſt te, terram peregrinationis tuæ, om-
nem terram Chanaã in poſſeſſionem æternã:
9 cróque Deus eorum. Dixítque iterũ Deus
ad Abraam: Et tu ergo cuſtodies pactũ meũ,
& ſemen tuum poſt te in generationibus ſuis.
10 Hoc eſt pactum meum quod obſeruabitis
inter me & vos, & ſemen tuum poſt te. Cir-
11 cuncidetur ex vobis omne maſculinum: Et Luc. 2. c.
circuncidetis carnem præputij veſtri; vt ſit
12 in ſignũ fœderis inter me & vos. Infans o-
cto dierũ circuncidetur in vobis. omne maſ-
13 culinum in generationibus veſtris; Tam
vernaculus, quàm emptitius circuncidetur, &
quicunque non fuerit de ſtirpe veſtra. Erítque
pactum meum in carne veſtra, in fœdus æter-
14 num. Maſculus cuius præputij caro cir-
cunciſa non fuerit, delebitur anima illa de po
pulo ſuo: quia pactum meum irritum fecit.
15 Dixit quoque Deus ad Abraam: Sarai v-
C xorem tuam non vocabis, Sarai; ſed, Saram.
16 Et benedicam ei; & ex illa dabo tibi fi-
lium, cui benedicturus ſum. erítque in na-
tiones: & reges populorum orientur ex eo.
17 Cecidit Abraam in faciem ſuam: & riſit
in corde ſuo, dicens: Putáſne centenario na-
ſcetur filius? & Sara nonagenaria pariet?
18 Dixítque ad Deum: Vtinam Hiſmael
viuat coram te.
19 Et ait Deus ad Abraam: Sara vxor tua
pariet tibi filium; vocabíſque nomen eius I-
ſaac. Et conſtituam pactum meum illi in fœ-
dus ſempiternum, & ſemini eius poſt eum.
20 Super Hiſmael quoque exaudiui te: Ecce
benedicam ei; & augebo & multiplicabo eum
valde. Duodecim duces generabit: & faciam
D illum creſcere in gentem magnam.
21 Pactum verò meum ſtatuam ad Iſaac,
quem pariet tibi Sara tẽpore iſto in anno al-
22 tero. Cúmque finitus eſſet ſermo loquen-
tis cum eo, aſcendit Deus ab Abraam.

תרגום אונקלוס

7 ואקים ית קימי בין מימרי ובינך ובין בנך בתרך לדריהון לקיים עלם למהוי לך לאלהא ולבנך בתרך: 8 ואתן לך ולבנך בתרך
ית ארע תותבותך ית כל ארעא דכנען לאחסנת עלם ואהא להון לאלהא: 9 ואמר יי לאברהם ואת ית קימי תטר את ובנך בתרך
לדריהון: 10 דא קימי דתטרון בין מימרי וביניכון ובין בנך בתרך מגזר לכון כל דכורא: 11 ותגזרון ית בשרא דערלתכון
ויהא לאת קים בין מימרי וביניכון: 12 ובר תמניא יומין יגזר לכון כל דכורא לדריכון יליד ביתא וזבין כספא מכל בר עממין דלא
מבנך הוא: 13 מגזר יגזר יליד ביתך וזבין כספך ותהי קימי בבשרכון לקים עלם: 14 וערל דכורא דלא יגזר ית
בשרא דערלתיה וישתיצי אנשא ההוא מעמיה ית קימי אשני: 15 ואמר יי לאברהם שרי אתתך לא תקרי שמה שרי
ארי שרה שמה: 16 ואברך יתה ואף יהבית מנה לך בר ואברכנה ותהא לכנשין מלכין דשליטין בעממיא מינה
יהון: 17 ונפל אברהם על אפוהי וחדי ואמר בלביה הלבן מאה שנין יהיליד ואם שרה הבת תשעין שנין תליד: 18 ואמר
אברהם קדם יי לוי ישמעאל יתקיים קדמך: 19 ואמר יי בקושטא שרה אתתך תליד לך בר ותקרי ית שמיה יצחק ואקים
ית קימי עמיה לקיים עלם ולבנוהי בתרוהי: 20 ולישמעאל קבלית צלותך הא ברכית יתיה ואפיש יתיה ואסגי יתיה לחדא
לחדא תרין עשר רברבין יוליד ואתניניה לעם סגי: 21 וית קימי אקים עם יצחק דתליד לך שרה לזמנא הדין בשתא
אחרנא: 22 ושיצי למללא עמיה ואסתליק יקרא דיי מעלוהי דאברהם:

* Et statuam pactum meũ inter me & inter te, & 7
inter semen tuum post te in generationes suas, in fœ-
dus sempiternum, vt sim tuus Deus, & seminis tui
post te. * Et dabo tibi & semini tuo post te terrã 8
quam habitas, omnem terram Chanaan in possessio-
nem æternam. & ero illis in Deum.
* Et dixit Deus ad Abraam: Tu autem pactum 9
meum custodies, & semen tuum post te in genera-
tiones suas. * Et hoc pactum quod obseruabis 10
inter me & vos, & inter semen tuum post te; cir-
cuncidetur vobis omne masculinum: * Et cir- 11
cuncidetis carnem præputij vestri: & erit in signũ
fœderis inter me & vos. * Et infans octo die- 12
rum circuncidetur vobis; omne masculinum in ge-
nerationes vestras. * Vernaculus domus tuæ, & 13
emptitius ex omni filio alieno, qui non est de semine
tuo, circuncisione circuncidetur. et erit pactum meũ
in carne vestra in fœdus æternum. * Et incircun- 14
cisus masculus, qui non circuncidetur carnem præpu
tij sui in die octaua, exterminabitur; & delebitur
anima illa de genere suo: quia pactum meum dissipa-
uit. * Et dixit Deus Abraam: Sara vxor tua 15
non vocabitur nomen eius vltra Sara, sed Sarra e-
rit nomen eius.
* Benedicam autem ei: & dabo tibi ex ea filiũ. 16
& benedicam ei: & erit in gentes. & reges gentiũ
ex illo erunt. * Et cecidit Abraam in faciem 17
suam, & risit: & ait in mente, dicens: Si centena-
rio nascetur filius? & si Sarra nonaginta annorum
pariet?
* Dixit autem Abraam ad Deum: Ismael hic 18
viuat coram te.
* Dixit autem Deus ad Abraam: Ecce Sarra v- 19
xor tua pariet tibi filium: & vocabis nomen eius
Isaac. & ponam pactum meum ad eum, in fœdus
sempiternum, & semini eius post eum.
* De autem Ismael ecce exaudiui te. ecce bene- 20
dicam ei, & augebo eum, & multiplicabo eum val-
de. duodecim gentes generabit: & dabo illum in
gentem magnam.
* At pactum meum statuam ad Isaac, quem pa- 21
riet tibi Sarra in tempore hoc, in anno altero.
* Perfecit autem loquens ad eum: & ascendit 22
Deus ab Abraam.

7 * καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον σοῦ, καὶ
ἀναμέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν, εἰς δια
θήκην αἰώνιον εἶναί σου ὁ θεὸς, καὶ τοῦ σπέρματός σου μετὰ σέ.
8 * καὶ δώσω σοι καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ τὴν γῆν, ἣν πα
ροικεῖς, πᾶσαν τὴν γῆν χαναὰν εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον· καὶ ἔ-
9 σομαι αὐτοῖς εἰς θεόν. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς ἀβραάμ· σὺ δὲ
τὴν διαθήκην μου διατηρήσεις, καὶ τὸ σπέρμα σου μετὰ σὲ εἰς
10 τὰς γενεὰς αὐτῶν. * καὶ αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διατηρήσεις ἀνα-
μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ
11 σέ· περιτμηθήσεται ὑμῖν πᾶν ἀρσενικόν· * καὶ περιτμηθήσε-
σθε τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας ὑμῶν. καὶ ἔσται εἰς σημεῖον δια-
12 θήκης ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν. * καὶ παιδίον ὀκτὼ ἡμερῶν πε-
ριτμηθήσεται ὑμῖν, πᾶν ἀρσενικὸν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν.
13 * ὁ οἰκογενὴς τῆς οἰκίας σου, καὶ ὁ ἀργυρώνητος ἀπὸ παν-
τὸς υἱοῦ ἀλλοτρίου ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σπέρματός σου, περιτομῇ
περιτμηθήσεται· καὶ ἔσται ἡ διαθήκη μου ἐπὶ τῆς σαρκὸς ὑμῶν
14 εἰς διαθήκην αἰώνιον. * καὶ ἀπερίτμητος ἄρσην, ὃς οὐ
περιτμηθήσεται τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ
τῇ ὀγδόῃ, ἐξολοθρευθήσεται, καὶ ἀφανισθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκεί-
νη ἐκ τοῦ γένους αὐτῆς· ὅτι τὴν διαθήκην μου διεσκέδασε·
15 * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ, σάρα ἡ γυνή σου οὐ κληθή-
σεται τὸ ὄνομα αὐτῆς ἔτι σάρα, ἀλλὰ σάρρα ἔσται τὸ ὄνομα
16 αὐτῆς. * εὐλογήσω δὲ αὐτήν· καὶ δώσω σοι ἐξ αὐτῆς τέκνον· καὶ
εὐλογήσω αὐτό· καὶ ἔσται εἰς ἔθνη. καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐξ αὐτοῦ
17 ἔσονται. * καὶ ἔπεσεν ἀβραὰμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ,
καὶ ἐγέλασε· καὶ εἶπε τῇ διανοίᾳ, λέγων· εἰ τῷ ἑκατονταετεῖ
γενήσεται υἱός; καὶ εἰ ἡ σάρρα ἐννενήκοντα ἐτῶν τέξεται;
18 * εἶπε δὲ ἀβραὰμ πρὸς θεὸν, ἰσμαὴλ οὗτος ζήτω
19 ἐνώπιόν σου. * εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς ἀβραὰμ, ἰδοὺ σάρ-
ρα ἡ γυνή σου τέξεταί σοι υἱόν· καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ
ἰσαάκ. καὶ θήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτὸν, εἰς διαθή-
κην αἰώνιον, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν.
20 * περὶ δὲ ἰσμαὴλ ἰδοὺ ἐπήκουσά σου· ἰδοὺ εὐλογήσω
αὐτὸν, καὶ αὐξανῶ αὐτὸν, καὶ πληθυνῶ αὐτὸν σφόδρα. δώ-
δεκα ἔθνη γεννήσει· καὶ δώσω αὐτὸν εἰς ἔθνος μέγα.
21 * τὴν δὲ διαθήκην μου στήσω πρὸς ἰσαὰκ, ὃν τέξε-
ταί σοι σάρρα εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ ἑτέρῳ.
22 * συνετέλεσε δὲ λαλῶν πρὸς αὐτόν· καὶ ἀνέβη ὁ θεὸς
ἀπὸ ἀβραάμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et statuam pactum meum inter verbum meum, & inter te; & inter filios tuos post te in generationibus suis in pactum sempiternum: vt sim
tibi in Deum, & filiis tuis post te. 8 Et dabo tibi & filiis tuis post te, terram habitationis tuæ, vniuersam terram Chanaan in hæreditatem æternã:
& ero eis in Deum. 9 Et dixit Deus Abrahæ: Tu autem pactum meum seruabis; tu & filij tui post te in generationibus suis. 10 Hoc est pa-
ctum meum quod seruabitis inter verbum meum & inter vos, & inter filios tuos post te: vt circuncidatur in vobis omnis masculus. 11 Et cir-
cuncidetis carnem præputij vestri: & erit in signum fœderis inter verbum meum, & inter vos. 12 Et filius octo dierum circuncidetur in vobis:
omnis masculus in generationibus vestris; tam natus domi quàm emptus argento ab omnibus filiis populorum qui non sunt de filiis tuis.
13 Circuncisione circuncidetur tam natus domi tuæ quàm emptus argento tuo; & erit pactum meum in carne vestra in pactum æternum. 14 Et
masculus habens præputium qui non circunciderit carnem præputij sui, peribit homo ille de populo suo quoniam pactum meum irritum fecit.
15 Et dixit Deus ad Abraham: Sarai vxorem tuam non vocabis nomen eius Sarai: sed Sara est nomen eius. 16 Et benedicam ei, & insuper dabo
tibi ex ea filium, & benedicam ei, & erit in gentes; & reges qui dominabuntur populis, ex ea erunt. 17 Et cecidit Abraham super faciem
suam, & gauisus est. Et dixit in corde suo: Nunquid homini centum annorum nascetur filius? & si Sara nonagenaria pariet? 18 Et dixit
Abraham coram Deo: Vtinam Ismael permaneat coram te. 19 Et dixit deus: In veritate Sara vxor tua pariet tibi filium, & vocabis
nomen eius Isaac; & statuam pactum meum cum eo in pactum æternum, & filiis suis post eum. 20 Et super Ismael suscepi ora-
tionem tuam: ecce benedixi ei, & crescere eum faciam, & multiplicabo eum valde nimis: duodecim principes generabit, & ponam eum in gentem
magnam. 21 Et pactum meum statuam cum Isaac; quem pariet tibi Sara in tempore isto anno altero.
22 Et cùm consummasset loqui cum eo: ascendit gloria Domini desuper Abraham.

23 ויקח אברהם את ישמעאל בנו ואת כל ילידי
ביתו ואת כל מקנת כספו כל זכר באנשי בית אברהם
וימל את בשר ערלתם בעצם היום הזה כאשר דבר
24 אתו אלהים׃ ואברהם בן תשעים ותשע שנה
25 בהמלו בשר ערלתו׃ וישמעאל בנו בן שלש
26 עשרה שנה בהמלו את בשר ערלתו׃ בעצם
27 היום הזה נמול אברהם וישמעאל בנו׃ וכל
אנשי ביתו יליד בית ומקנת כסף מאת בן נכר
נמלו אתו׃

יח

1 וירא אליו יהוה באלני
ממרא והוא ישב פתח האהל כחם היום׃
2 וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו
וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה׃
3 ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא
4 תעבר מעל עבדך׃ יקח נא מעט מים ורחצו
5 רגליכם והשענו תחת העץ׃ ואקחה פת לחם
וסעדו לבכם אחר תעברו כי על כן עברתם על
6 עבדכם ויאמרו כן תעשה כאשר דברת׃ וימהר
אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי שלש
7 סאים קמח סלת לושי ועשי עגות׃ ואל הבקר
רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער
8 וימהר לעשות אתו׃ ויקח חמאה וחלב ובן
הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עמד עליהם
9 תחת העץ ויאכלו׃ ויאמרו אליו איה שרה אשתך
10 ויאמר הנה באהל׃ ויאמר שוב אשוב אליך
כעת חיה והנה בן לשרה אשתך ושרה שמעת
11 פתח האהל והוא אחריו׃ ואברהם ושרה זקנים
באים בימים חדל להיות לשרה ארח כנשים׃
12 ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה
לי עדנה ואדני זקן׃

23 * Tulit autem Abraam Hismael filium suũ, & omnes vernaculos domus suæ, vniuersosq; quos emerat, & cunctos mares ex omnibus viris domus suæ: & circuncidit carnẽ præputij eorum statim in ipsa die, sicut præceperat
24 ei Deus. * Abraam nonaginta & nouem erat annorum, quando circuncidit carnẽ præ-
25 putij sui: * Et Hismael filius suus tredecim annos impleuerat tempore circũcisionis suæ.
26 * Eadem die circuncisus est Abraam, & His-
27 mael filius eius: * Et omnes viri domus illius, tam vernaculi, quàm emptitij, & alienigenæ pariter circuncisi sunt. CAP. XVIII.

1 A Apparuit autẽ ei Dominus in conualle Mãbre, sedenti in ostio tabernaculi sui, in ip-
2 so feruore diei. * Cumq; eleuasset oculos, apparuerunt ei tres viri stantes prope eũ. Quos cùm vidisset, cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi sui: & adorauit in terra.
3 * Et dixit: Domine, si inueni gratiam in ocu
4 lis tuis, ne transeas seruum tuum. * Sed afferã pauxillum aquæ, & lauentur pedes vestri: & Act.16.c
5 requiescite sub arbore. * Ponamque buccellam panis; & confortetur cor vestrum: postea trãsibitis. idcirco enim declinastis ad seruum vestrum. Qui dixerunt: Fac vt locutus es. 1.Reg. 28.d.
6 * Festinauit Abraam in tabernaculum ad Saram: dixitque ei: Accelera, tria sata similæ com
7 misce; & fac subcinericios panes. * Ipse verò ad armentum cucurrit, & tulit inde vitulum tenerrimum & optimum: deditque puero; qui
8 festinauit & coxit illum. * Tulit quoque butyrum, & lac, & vitulum quem coxerat; & posuit coram eis. Ipse verò stabat iuxta eos sub
9 arbore. Cúmque comedissent: * Dixerunt ad eum, Vbi est Sara vxor tua? Ille respondit. Ec-
10 ce in tabernaculo est. * Cui dixit: Reuertens veniam ad te tempore isto, vita comite: & há-
B bebit filium Sara vxor tua. Quo audito Sara, 4.Reg.4.c. Rom.9.b
11 risit post ostium tabernaculi. * Erant autẽ ambo senes prouectæque ætatis: & desierant Sa-
12 ræ fieri muliebria. * Quæ risit occultè dicens: Postquàm consenui, & dominus meus vetulus est, voluptati operam dabo? Luc.1.b. 1.Pet.3.a.

תרגום אונקלוס

23 ודבר אברהם ית ישמעאל בריה וית כל ילידי ביתיה וית כל זבינת כספיה כל דכורא באנשי בית אברהם וגזר ית בשר ערלתהון
בכרן יומא הדין כמא דמליל עמיה יי׃ 24 ואברהם בר תשעין ותשע שנין במגזריה בשרא דערלתיה׃ 25 וישמעאל בריה בר תלת עשרה
שנין כד גזר ית בשרא דערלתיה׃ 26 בכרן יומא הדין יתגזר אברהם וישמעאל בריה׃ 27 וכל אנשי ביתיה ילידי ביתא וזביני כספא מן בר
עממין יתגזרו עמיה׃ יח 1 ואתגלי ליה יי במישרי ממרא והוא
יתיב בתרע משכנא כמיחם יומא׃ 2 וזקף עינוהי וחזא והא תלתא גוברין קיימין עלוהי וחזא ורהט לקדמותהון מתרע משכנא וסגד על
ארעא׃ 3 ואמר יי אם כען אשכחית רחמין קדמך לא כען תעבר מעל עבדך׃ 4 יסבון כען זעיר מיא ואסחו רגליכון
ואסתמיכו תחות אילנא׃ 5 ואסב פתא דלחמא וסעודו לבכון בתר כן תעברון ארי על כן עברתון על עבדכון ואמרו כן תעביד כמא
דמללתא׃ 6 ואוחי אברהם למשכנא לות שרה ואמר אוחי תלת סאין קמחא דסולתא לושי ועבידי גריצן׃ 7 ולות תורין
רהט אברהם ונסב בר תורי רכיך וטב ויהב לעולימא ואוחי למעבד יתיה׃ 8 ונסב שמן וחלב ובר תורי דעבד ויהב קדמיהון והוא משמש
עלויהון תחות אילנא ואכלו׃ 9 ואמרו ליה אן שרה אתתך ואמר הא במשכנא׃ 10 ואמר מיתב אתוב לותך כעידן
דאתון קימין והא בר לשרה אתתך ושרה שמעת בתרע משכנא והוא אחורוהי׃ 11 ואברהם ושרה סיבו עלו ביומין פסק
מלמהוי לשרה ארח כנשיא׃ 12 וחייכת שרה במעהא למימר בתר דסיבית הויא לי עולימו ורבוני סיב׃

* Accepit autem Abraam Ismael filium suum, 23
& omnes vernaculos suos, et omnes qui empti sunt,
& omne masculum virorum qui in domo Abraam;
& circuncidit præputia eorum, in tempore diei il-
lius, sicut locutus est ei Deus.
* Abraam autem erat annorum nonaginta no- 24
uem, quando circuncidit carnem præputij sui.
* Ismael autem filius eius annorum tredecim e- 25
rat, quando circuncisus est carnem præputij sui.
* In tempore diei illius circuncisus est Abraam, 26
& Ismael filius eius; * Et omnes viri domus 27
eius, & vernaculi eius, & emptitij ex alienigenis
gentibus.

CAP. XVIII.

APparuit autem illi Deus ad quercum Mam- 1
bre, sedente ipso in ostio tabernaculi sui in me-
ridie. * Suspiciens autem oculis suis, vidit: 2
& ecce tres viri steterunt super eum. & videns,
cucurrit in occursum eis, de ostio tabernaculi sui: et
adorauit super terra. * Et dixit: Domine, 3
si vtique inueni gratiam coram te, ne transeas ser-
uum tuum. * Accipiatur aqua, & lauent pe- 4
des vestros: & refrigerate sub arbore.
* Et accipiam panem, & comedetis: & post hoc 5
transibitis in viam vestram; cuius causa declinastis
ad seruum vestrum. & dixit: Sic fac, sicut dixisti.
* Et festinauit Abraam ad tabernaculum, ad Sar- 6
ram; & dixit ei: Accelera, & commisce tres men-
suras similæ, & fac subcineritias. * Et ad boues 7
cucurrit Abraam, & tulit vitulum tenerum et bo-
num; & dedit puero, & festinauit facere illum.
* Accepit autẽ butyrum, et lac, & vitulum quẽ 8
fecit; & apposuit eis: & comederunt. ipse autem
astabat eis sub arbore.
* Dixit autem ad eum: Vbi Sarra vxor tua? 9
Ille autem respondens, dixit: Ecce in tabernaculo.
* Dixit autem: Reuertens veniam ad te secun- 10
dum tempus hoc in horas; & habebit filium Sarra
vxor tua. Sarra autem audiuit ad ostium taberna-
culi existens post eum.
* Abraam autem & Sarra prouecti erant die- 11
bus. desierant autem Sarræ fieri muliebria. * Risit 12
autem Sarra in seipsa, dicens: Nondum quidẽ mihi
fuit vsque nunc. at dominus meus senex.

23 * ἔλαβε δὲ ἀβραὰμ ἰσμαὴλ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ πάντας
τοὺς οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἀργυρωνήτους, καὶ πᾶν ἄρ-
σεν τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐν τῷ οἴκῳ ἀβραὰμ, καὶ περιέτεμε τὰς ἀ-
κροβυστίας αὐτῶν, ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθὰ ἐ-
λάλησεν αὐτῷ ὁ θεός.
24 * ἀβραὰμ δὲ ἦν ἐτῶν ἐννενήκοντα ἐννέα, ἡνίκα περιέτεμε
25 τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ· * ἰσμαὴλ δὲ ὁ υἱὸς αὐ-
τοῦ ἐτῶν δεκατριῶν ἦν, ἡνίκα περιετέτμητο τὴν σάρκα τῆς
26 ἀκροβυστίας αὐτοῦ. * ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἡμέρας ἐκείνης
27 περιετμήθη ἀβραὰμ καὶ ἰσμαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ· * καὶ
πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ οἱ οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ οἱ
ἀργυρώνητοι ἐξ ἀλλογενῶν ἐθνῶν. ιή.
1 * Ὤφθη δὲ αὐτῷ ὁ θεὸς πρὸς τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῇ, κα-
θημένου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ μεσημβρίας.
2 * ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε· καὶ ἰδοὺ
τρεῖς ἄνδρες εἱστήκεισαν ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ ἰδὼν, προσέδραμεν
εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ
3 προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν. * καὶ εἶπεν, κύριε εἰ ἄρα
εὗρον χάριν ἐναντίον σου, μὴ παρέλθῃς τὸν παῖδά σου.
4 * ληφθήτω δὴ ὕδωρ, καὶ νιψάτωσαν τοὺς πόδας ὑμῶν· καὶ
5 καταψύξατε ὑπὸ τὸ δένδρον. * καὶ λήψομαι ἄρτον, καὶ
φάγεσθε· καὶ μετὰ τοῦτο παρελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν, οὗ ἕνεκα
ἐξεκλίνατε πρὸς τὸν παῖδα ὑμῶν. καὶ εἶπεν, οὕτως ποίησον, κα-
6 θὰ εἴρηκας. * καὶ ἔσπευσεν ἀβραὰμ ἐπὶ τὴν σκη-
νὴν πρὸς σάρραν, καὶ εἶπεν αὐτῇ· σπεῦσον, καὶ φύρασον τρία μέ-
τρα σεμιδάλεως, καὶ ποίησον ἐγκρυφίας.
7 * καὶ εἰς τὰς βόας ἔδραμεν ἀβραὰμ, καὶ ἔλαβε μοσχά-
ριον ἁπαλὸν καὶ καλὸν, καὶ ἔδωκε τῷ παιδὶ, καὶ ἐτάχυνε τοῦ
8 ποιῆσαι αὐτό. * ἔλαβε δὲ βούτυρον, καὶ γάλα, καὶ τὸ μο-
σχάριον ὃ ἐποίησε· καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς, καὶ ἔφαγον. αὐτὸς δὲ
παρειστήκει αὐτοῖς ὑπὸ τὸ δένδρον.
9 * εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν, ποῦ σάρρα ἡ γυνή σου; ὁ δὲ ἀποκρι-
10 θεὶς, εἶπεν, ἰδοὺ ἐν τῇ σκηνῇ. * εἶπε δὲ, ἐπαναστρέφων
ἥξω πρός σε κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς ὥρας, καὶ ἕξει υἱὸν σάρρα
ἡ γυνή σου. σάρρα δὲ ἤκουσε πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς οὖ-
11 σα ὄπισθεν αὐτοῦ. * ἀβραὰμ δὲ καὶ σάρρα πρεσβεβη-
κότες ἦσαν ἡμερῶν. ἐξέλιπε δὲ σάρρα γίνεσθαι τὰ γυναικεῖα.
12 * ἐγέλασε δὲ σάρρα ἐν ἑαυτῇ λέγουσα, οὔπω μέν μοι
γέγονεν ἕως τοῦ νῦν· ὁ δὲ κύριός μου πρεσβύτης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et tulit Abraham Ismaelem filium suum, & omnes vernaculos domus suæ, & omnes quos emerat argento suo; cunctos masculos ex viris domus Abrahæ; & circuncidit carnem præputij eorum in ipsa die; sicut locutus est cum eo Deus. 24 Et Abraham erat filius nonaginta & nouem annorum, quando circuncidit carnem præputij sui. 25 Et Ismael filius eius erat filius tredecim annorum, quando circuncisa est caro præputij sui. 26 In ipsa die circuncisus est Abraham, & Ismael filius eius; 27 Et omnes viri domus suæ, tam vernaculi, quàm emptitij de filiis populorum, circuncisi sunt cum eo.

CAP. XVIII.

ET apparuit ei Dominus in conualle Mamre; & ipse sedebat in ostio tabernaculi, cùm incaluisset dies. 2 Et leuauit oculos suos, & vidit: & ecce tres viri stantes iuxta eum. & vidit, & cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi: & adorauit super terram. 3 Et dixit: Domine, si inueni nunc gratiam coram te, ne transeas, obsecro, à seruo tuo. 4 Accipiant nunc pauxillum aquæ, & lauate pedes vestros: & recumbite sub arbore. 5 Et accipiam buccellam panis; & confortate cor vestrum: postea transibitis; quia idcirco transistis iuxta seruum vestrum. Et dixerunt: Sic facies, sicut locutus es. 6 Et festinauit Abraham in tabernaculo ad Saram: & dixit, Accelera, tria sata farinæ similę commisce, & fac placentas. 7 Et ad boues cucurrit Abraham, & tulit vitulum tenerum & optimum; & dedit puero; & festinauit vt coqueret eum. 8 Et tulit butyrum, & lac, & vitulum quem coxerat; & posuit coram eis: & ipse ministrabat iuxta eos sub arbore: & comederunt. 9 Et dixerunt ei: Vbi est Sara vxor tua? 10 Et dixit: Ecce in tabernaculo est. Et ait: Reuertens reuertar ad te in tempore isto quo vos eritis viui: & ecce filius erit Saræ vxori tuæ. & Sara audiebat in ostio tabernaculi: & ostium erat à tergo eius. 11 Abraham autem & Sara senuerant, & prouectæ erant ætatis: & desierat esse Saræ consuetudo mulierum. 12 Et risit Sara intra se, dicens: Postquam consenui, erit mihi iuuentus; & dominus meus senex est.

13 * ויאמר יהוה אל־אברהם למה זה צחקה שרה
14 לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי : * היפלא
מיהוה דבר למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה
15 בן : * ותכחש שרה לאמר לא צחקתי כי יראה
16 ויאמר לא כי צחקת : * ויקמו משם האנשים
וישקפו על־פני סדם ואברהם הלך עמם לשלחם :
17 * ויהוה אמר המכסה אני מאברהם אשר אני
18 עשה : * ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום
19 ונברכו־בו כל גויי הארץ : * כי ידעתיו למען אשר
יצוה את־בניו ואת־ביתו אחריו ושמרו דרך
יהוה לעשות צדקה ומשפט למען הביא יהוה
20 על־אברהם את אשר־דבר עליו : * ויאמר
יהוה זעקת סדם ועמרה כי־רבה וחטאתם
21 כי כבדה מאד : * ארדה־נא ואראה הכצעקתה
הבאה אלי עשו כלה ואם־לא אדעה :
22 * ויפנו משם האנשים וילכו סדמה ואברהם עודנו
23 עמד לפני יהוה : * ויגש אברהם ויאמר האף תספה
24 צדיק עם־רשע : * אולי יש חמשים צדיקם בתוך
העיר האף תספה ולא־תשא למקום למען חמשים
25 הצדיקם אשר בקרבה : * חללה לך מעשת כדבר
הזה להמית צדיק עם־רשע והיה כצדיק כרשע
חללה לך השפט כל־הארץ לא יעשה משפט :
26 * ויאמר יהוה אם־אמצא בסדם חמשים צדיקם
27 בתוך העיר ונשאתי לכל־המקום בעבורם : * ויען
אברהם ויאמר הנה־נא הואלתי לדבר אל־אדני
28 ואנכי עפר ואפר : * אולי יחסרון חמשים הצדיקם
חמשה התשחית בחמשה את־כל־העיר ויאמר לא
29 אשחית אם־אמצא שם ארבעים וחמשה : * ויסף
עוד לדבר אליו ויאמר אולי ימצאון שם ארבעים
ויאמר לא אעשה בעבור הארבעים :

13 * Dixit autem Dominus ad Abraam: Quare risit Sara vxor tua, dicens: Num verè paritura
14 sum anus? * Nũquid Deo quicquã est difficile? Iuxta cõdictum reuertar ad te hoc eodem tempore, vita comite; & habebit Sara filium.
15 * Negauit Sara, dicens: Non risi; timore perterrita. Dominus autẽ, Non est, inquit, ita, sed ri-
16 sisti. * Cùm ergo surrexissent inde viri, direxerunt oculos contra Sodomã: & Abraam simul
17 gradiebatur, deducẽs eos. * Dixitq; Dominus:
C Num celare potero Abraã quæ gesturus sum?
18 * Cùm futurus sit in gentem magnam ac robustissimã; & benedicendæ sint in eo omnes na-
19 tiones terræ? * Scio enim quòd præcepturus sit filiis suis, & domui suæ post se, vt custodiant viam Domini; & faciant iudicium & iustitiã: vt adducat Dominus propter Abraam omnia
20 quę locutus est ad eum. * Dixit itaque Dominus: Clamor Sodomorum & Gomorræorum multiplicatus est; & peccatum eorum aggra-
21 uatũ est nimis. * Descẽdam, & videbo, vtrum clamorem, qui venit ad me, opere cõpleuerĩt:
22 an non est ita, vt sciam. * Conuerteruntque se inde, & abierunt Sodomam. Abraam verò ad- Ionæ 3.
23 huc stabat coram Dño: * Et appropinquãs, ait:
24 Nunquid perdes iustum cum impio? * Si fuerint quinquaginta iusti in ciuitate, peribũt simul; & non parces loco illi propter quinqua-
25 ginta iustos, si fuerint in eo? * Absit à te vt rem hanc facias; & occidas iustum cũ impio: fiátque iustus sicut impius. Non est hoc tuũ, qui iudicas omnem terram: nequaquam facias iu-
26 diciũ hoc. * Dixitq; Dominus ad eum: Si inuenero Sodomis quinquaginta iustos in medio
27 ciuitatis, dimittã omni loco propter eos. * Re-
D spondit Abraam, & ait: Quia semel cœpi, loquar ad Dominũ meum, cùm sim puluis & ci-
28 nis. * Quid si minus quinquaginta iustis quĩque fuerint, delebis propter quinque vniuersam vrbem? Et ait: Non delebo, si inuenero i-
29 bi quadraginta quinque. * Rursumque locutus est ad eum: Si autem quadraginta ibi inuenti fuerint, quid facies? Ait: Non percutiam propter quadraginta.

תרגום אונקלוס

13 ואמר יי לאברהם למה דנן חייכה שרה למימר הברם בקשטא אילד ואנא סיבית : 14 היתכסי מן קדם יי פתגמא לזמן אתוב לותך
כעידן דאתון קימין ולשרה בר : 15 וכדבת שרה למימר לא חייכית ארי דחלית ואמר לא אלהין חייכת : 16 וקמו מתמן גבריא ואסתכיאו
על אפי סדום ואברהם אזל עמהון לאלוואיהון : 17 ויי אמר המכסי אנא מאברהם דאנא עבד : 18 ואברהם מהוא יהוא לעם סגי
ותקיף ויתברכון בדיליה כל עממי ארעא : 19 ארי ידעתיניה בדיל דיפקיד ית בנוהי וית אנש ביתיה בתרוהי ויטרון אורחן דתקנן קדם יי
למעבד צדקתא ודינא בדיל דאייתי יי על אברהם ית דמליל לאיתאה עלוהי : 20 ואמר יי קבלת דסדום ועמורה ארי סגיאת וחובתהון ארי
תקיפת לחדא : 21 אתגלי כען ואדון הכקבילתהון דעלת לקדמי עבדו אעביד עמהון גמירא אם לא תיבין ואם תיבין לא אתפרע :
22 ואתפניאו מתמן גבריא ואזלו לסדום ואברהם עד כען משמש בצלו קדם יי : 23 וקרב אברהם ואמר הברגז תשיצי זכאה עם חייבא :
24 מאים אית חמשין זכאין בגו קרתא הברגז תשיצי ולא תשבוק לאתרא בדיל חמשין זכאין די בגוה : 25 קשטא אינון דינך מלמעבד
כפתגמא הדין לשצאה זכאה עם חייבא ויהא זכאה כחייבא קשטא אינון דינך הדין דכל ארעא לא ברם יעביד דינא : 26 ואמר יי אם
אשכח בסדום חמשין זכאין בגו קרתא ואשבוק לכל אתרא בדילהון : 27 ואתיב אברהם ואמר הא כען אסגיתי למללא קדם
יי ואנא עפר וקטם : 28 מאים יחסרון מחמשין זכאין חמשא התחבל בחמשא ית כל קרתא ואמר לא אחבל אם אשכח תמן ארבעין
וחמשא : 29 ואוסף עוד למללא עמיה ואמר מאים ישתכחון תמן ארבעין ואמר לא אעביד גמירא בדיל ארבעין :

** Ait autem Dominus ad Abraam, dicens:* 13
Quare risit Sarra in seipsa,dicens : Num verè pa-
*riam? ego consenui. * Nunquid impoßibile erit a-* 14
pud Dominum verbum? in tempus hoc in horas re-
uertar ad te: & erit Sarræ filius.
** Negauit autem Sarra,dicens: Non risi.timuit* 15
enim.Et ait illi, non,sed risisti.
** Cùm surrexissent autem viri,inde respexerũt* 16
in faciem Sodomorum & Gomorræ. Abraam au-
tem simul gradiebatur cum eis,comitans eos.
** At Dominus dixit : Non celabo ab Abraam* 17
*seruo meo quæ ego facio. * Abraam autem fu-* 18
turus erit in gentem magnam & multam.& bene-
dicentur in ipso omnes gentes terræ.
** Scio enim quòd præcipiet filiis suis, & domui* 19
suæ post se: & custodient vias Domini, vt faciant
iustitiam & iudicium; vt adducat Dominus super
Abraam omnia quæcunque locutus est ad eum.
** Dixit autem Dominus: Clamor Sodomorum et* 20
Gomorræ multiplicatus est apud me: & peccata eo-
*rum magna valde. * Et descendens igitur vi-* 21
debo, si secundum clamorem eorũ qui venit ad me,
*perficiunt. si autem non, vt sciam. * Et reuersi* 22
viri inde, venerunt in Sodomam. Abraam autem
*erat stans coram Domino. * Et appropinquans A-* 23
braam,ait: Nunquid simul perdes iustum cum im-
*pio? & erit iustus sicut impius? *Si fuerint quin-* 24
quaginta iusti in ciuitate, perdes eos? non remittes
omni loco propter quinquaginta iustos, si fuerint in
*ea? * Nequaquam facias verbum hoc,occidere* 25
iustum cum impio: & erit iustus sicut impius? ne-
quaquam. qui iudicas omnem terram,non facies iu-
*dicium? * Dixit autem Dominus: Si fuerint* 26
in Sodomis quinquaginta iusti, remittam omni ciui-
tati, & omni loco propter eos.
** Et respondens Abraam,dixit: Nunc cœpi lo-* 27
qui ad Dominum. ego autem sum terra & puluis.
** Si autem minus fuerint quinquaginta iusti,in* 28
quadraginta quinque, perdes propter quadraginta
quinque omnem ciuitatem? Et dixit: Non perdam,
*si inuenero illic quadraginta quinque. * Et ad-* 29
didit vltra loqui ad eum, & dixit: Si inuenti fue-
rint illic quadraginta. & dixit: Non perdam pro-
pter quadraginta.

13 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς ἀβραάμ, λέγων· τί ὅτι ἐγέλασε
Σάρρα ἐν ἑαυτῇ λέγουσα· ἆρά γε ἀληθῶς τέξομαι; ἐγὼ γε-
14 γήρακα. * μὴ ἀδυνατήσει παρὰ κυρίῳ ῥῆμα; εἰς τὸν
καιρὸν τοῦτον εἰς ὥρας ἀναστρέψω πρός σε· καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ
15 υἱός. * ἠρνήσατο δὲ σάρρα, λέγουσα· οὐκ ἐγέλασα· ἐ-
φοβήθη γάρ. καὶ εἶπεν αὐτῇ, οὐχί, ἀλλ' ἐγέλασας.
16 * ἐξαναστάντες δὲ οἱ ἄνδρες ἐκεῖθεν κατέβλεψαν ἐπὶ
πρόσωπον σοδόμων καὶ γομόρρας. ἀβραὰμ δὲ συνεπορεύετο
μετ' αὐτῶν συμπροπέμπων αὐτούς.
17 * ὁ δὲ κύριος εἶπεν· οὐ μὴ κρύψω ἀπὸ ἀβραὰμ τοῦ παι-
18 δός μου ἃ ἐγὼ ποιῶ. * ἀβραὰμ δὲ γινόμενος ἔσται εἰς
ἔθνος μέγα καὶ πολύ· καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν αὐτῷ πάντα
19 τὰ ἔθνη τῆς γῆς. * ᾔδειν γὰρ ὅτι συντάξει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ,
καὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μετ' αὐτόν· καὶ φυλάξουσι τὰς ὁδοὺς κυρίου
τοῦ ποιεῖν δικαιοσύνην καὶ κρίσιν, ὅπως ἂν ἐπαγάγῃ κύριος
ἐπὶ ἀβραὰμ πάντα ὅσα ἐλάλησε πρὸς αὐτόν.
20 * εἶπε δὲ κύριος, κραυγὴ σοδόμων καὶ γομόρρας πε-
πλήθυνται πρός με· καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφό-
21 δρα. * καὶ καταβὰς οὖν ὄψομαι, εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐ-
τῶν τὴν ἐρχομένην πρός με, συντελοῦνται. εἰ δὲ μή, ἵνα γνῶ.
22 * καὶ ἀποστρέψαντες οἱ ἄνδρες ἐκεῖθεν, ἦλθον εἰς σόδο-
μα. ἀβραὰμ δὲ ἦν ἑστηκὼς ἔναντι κυρίου.
22 * καὶ ἐγγίσας ἀβραάμ, εἶπε· μὴ συναπολέσῃς δίκαιον
24 μετ' ἀσεβοῦς· καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής; * ἐὰν ὦσι
πεντήκοντα δίκαιοι ἐν τῇ πόλει, ἀπολέσεις αὐτούς· οὐκ ἀνή-
σεις πάντα τὸν τόπον ἕνεκα τῶν πεντήκοντα δικαίων, ἐὰν ὦσιν ἐν
25 αὐτῇ; * μηδαμῶς ποιήσῃς τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἀποκτεῖναι δίκαιον
μετ' ἀσεβοῦς· καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής. μηδαμῶς· ὁ κρίνων
26 πᾶσαν τὴν γῆν, οὐ ποιήσεις κρίσιν; * εἶπε δὲ κύριος, ἐὰν ὦσιν ἐν
σοδόμοις πεντήκοντα δίκαιοι, ἀνήσω ὅλην τὴν πόλιν καὶ πάντα
27 τὸν τόπον δι' αὐτούς. * καὶ ἀποκριθεὶς ἀβραάμ, εἶπε·
νῦν ἠρξάμην λαλῆσαι πρὸς τὸν κύριον· ἐγὼ δὲ εἰμὶ γῆ καὶ σπο-
28 δός· * ἐὰν δὲ ἐλαττονωθῶσιν οἱ πεντήκοντα δίκαιοι εἰς
τεσσαράκοντα πέντε, ἀπολεῖς ἕνεκεν τῶν τεσσαράκοντα πέντε
πᾶσαν τὴν πόλιν; καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω, ἐὰν εὕρω ἐ-
κεῖ τεσσαράκοντα πέντε.
29 * καὶ προσέθηκεν ἔτι λαλῆσαι πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν·
ἐὰν εὑρεθῶσιν ἐκεῖ τεσσαράκοντα· καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω
ἕνεκεν τῶν τεσσαράκοντα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et dixit Dominus Abrahæ: Quare risit Sara,dicens: Nunquid in veritate paritura sum,& ego consenui? 14 Nunquid occultabi-
tur à facie Domini verbum? In tempore reuertar ad te,sicut nunc quo eritis viui:& Saræ erit filius. 15 Et negauit Sara,dicens:Non risi:quia
timuit. & ait:Nequaquam;sed risisti. 16 Et surrexerunt inde viri,& respexerunt contra faciem Sodomæ:& Abraham ibat cum eis,vt comita-
retur eos. 17 Dixitque Dominus: Nunquid celabo ego ab Abraham quod ego facio? 18 Abraham autem erit in gentem magnam & robustā:
& benedicentur propter eum omnes populi terræ. 19 Quia noui quòd præcipiet filiis suis,& viris domus suæ post se,vt custodiant vias quę re-
ctæ sunt coram Domino;vt faciant iustitiam & iudicium:vt adducat Dominus super Abraham,quod locutus est vt adduceret super eum.
20 Dixitque Dominus: Clamor Sodomæ & Gomorræ, quia multus est; & peccatum eorum,quia forte est nimis. 21 Apparebo nunc,&
diiudicabo,vtrum sicut clamor qui venit coram me fecerint,consumabo eos,si non egerint pœnitentiā. si autem egerint pœnitentiam, non vlciscar.
22 Et recesserunt inde viri; & abierunt Sodomam: & Abraham adhuc stabat in oratione coram Domino. 23 Et accessit Abraham & dixit:
Nunquid in furore consumes iustum cum impio? 24 Si fortè sunt quinquaginta iusti in medio ciuitatis, num in furore consumes:& non di-
mittes loco propter quinquaginta iustos,qui sunt in medio eius? 25 Vera sunt iudicia tua: ne facias sicut rem hanc, vt consumas iustum cum
impio; vt sit iustus sicut impius: vera sunt iudicia tua. Nunquid iudex vniuersæ terræ non vtique faciet iudicium? 26 Dixitque Dominus:
Si inuenero in Sodoma quinquaginta iustos in medio ciuitatis, dimittam omni loco propter eos. 27 Et respondit Abraham, & dixit: Mul-
tum locutus sum coram Domino,cùm sim ego puluis & cinis. 28 Fortè deficient de quinquaginta iustis,quinque:nunquid disperdes prop-
ter quinque omnem ciuitatem? Et dixit:Non disperdam,si inuenero ibi quadraginta & quinque. 29 Additque rursus loqui cum eo, &
dixit:Fortè inuenientur ibi quadraginta. Et dixit: Non faciam consumationem propter quadraginta.

30 ויאמר אל־נא יחר לאדני ואדברה אולי ימצאון
שם שלשים ויאמר לא אעשה אם־אמצא שם
31 שלשים׃ ויאמר הנה־נא הואלתי לדבר אל־
אדני אולי ימצאון שם עשרים ויאמר לא אשחית
32 בעבור העשרים׃ ויאמר אל־נא יחר לאדני
ואדברה אך־הפעם אולי ימצאון שם עשרה
33 ויאמר לא אשחית בעבור העשרה׃ וילך יהוה
כאשר כלה לדבר אל־אברהם ואברהם שב
למקמו׃

יט

1 ויבאו שני המלאכים סדמה בערב
ולוט ישב בשער־סדם וירא־לוט ויקם לקראתם
2 וישתחו אפים ארצה׃ ויאמר הנה נא־אדני סורו
נא אל־בית עבדכם ולינו ורחצו רגליכם והשכמתם
3 והלכתם לדרככם ויאמרו לא כי ברחוב נלין׃ ויפצר־
בם מאד ויסרו אליו ויבאו אל־ביתו ויעש להם משתה
4 ומצות אפה ויאכלו׃ טרם ישכבו ואנשי העיר
אנשי סדם נסבו על־הבית מנער ועד־זקן כל־העם
5 מקצה׃ ויקראו אל־לוט ויאמרו לו איה האנשים
אשר־באו אליך הלילה הוציאם אלינו ונדעה אתם׃
6 ויצא אלהם לוט הפתחה והדלת סגר אחריו׃
7 ויאמר אל־נא אחי תרעו׃ הנה־נא לי שתי
8 בנות אשר לא־ידעו איש אוציאה־נא אתהן אליכם
ועשו להן כטוב בעיניכם רק לאנשים האל אל־תעשו
9 דבר כי־על־כן באו בצל קרתי׃ ויאמרו גש־הלאה
ויאמרו האחד בא־לגור וישפט שפוט עתה נרע לך
מהם ויפצרו באיש בלוט מאד ויגשו לשבר הדלת׃
10 וישלחו האנשים את־ידם ויביאו את־לוט אליהם
11 הביתה ואת־הדלת סגרו׃ ואת־האנשים אשר־
פתח הבית הכו בסנורים מקטן ועד־גדול וילאו
למצא הפתח׃

30 Ne quæso, inquit, indigneris, Domine, si
loquar: Quid si ibi inuenti fuerint triginta?
Respondit: Non faciã, si inuenero ibi triginta.
31 Quia semel, ait, cœpi, loquar ad Dominum
meum: Quid si ibi inuẽti fuerint viginti? Ait:
32 Non interficiam propter viginti. Obsecro,
inquit, ne irascaris, Domine, si loquar adhuc
semel. Quid si inuenti fuerint ibi decẽ? Dixit:
33 Non delebo propter decem. Abiit Dominus
postquam cessauit loqui ad Abraam: & ille re-
uersus est in locum suum.

CAP. XIX.

1 A Venerúntque duo angeli Sodomam vespe-
rè, sedente Loth in foribus ciuitatis. Qui
cùm vidisset eos, surrexit, & iuit obuiam eis:
2 adorauitque pronus in terram. Et dixit: Ob-
secro, domini, declinate in domum pueri ve-
stri, & manete ibi: lauate pedes vestros, & ma
nè proficiscemini in viam vestram. Qui dixe-
3 runt: Minimè, sed in platea manebimus. Cõ-
pulit illos oppidò, vt diuerterent ad eum. In-
gressique domum eius, fecit conuiuium, coxit
4 azyma, & comederunt. Priùs autem quàm
irent cubitum, viri ciuitatis vallauerunt do- Luc. 24. d.
B mum illius à puero vsque ad senem, omnis po
5 pulus simul. Vocaueruntque Loth, & dixe-
runt ei: Vbi sunt viri, qui introierunt ad te no
6 cte? educ illos huc, vt cognoscam⁹ eos. Egres-
sus ad eos Loth, post tergum accludens ostiũ,
7 ait: Nolite, quæso, fratres mei, nolite malum
8 hoc facere. Habeo duas filias, quæ necdũ co-
gnouerunt virũ: educam eas ad vos, & abuti-
mini eis sicut vobis placuerit, dũ modò viris
istis nihil mali faciatis, quia ingressi sunt sub
9 vmbra culminis mei. At illi dixerunt: Recede
illuc. & rursus: Ingressus est, inquiunt, vt ad- Iudith 10. d.
uena, nunquid vt iudices? Te ergo ipsum ma
gis, quàm hos affligemus. vimque faciebant
Loth vehementissimè. iamque prope erat vt 2. Pe. 2.
10 effringerent fores. Et ecce miserunt manum
C viri, & introduxerunt ad se Loth, clauserúnt-
11 que ostium. Et eos qui foris erant percus- 4. Re. 6. d.
serũt cæcitate, à minimo vsque ad maximum:
ita vt ostium inuenire non possent.

תרגום אונקלוס

30 ואמר לא כען יתקוף רגזא דיי ואמליל מאים ישתכחון תמן תלתין ואמר לא אעביד גמירא אם אשכח תמן תלתין׃ 31 ואמר הא כען אסגיתי
למללא קדם יי מאים ישתכחון תמן עשרין ואמר לא אחביל בדיל עשרין׃ 32 ואמר לא כען יתקוף רגזא דיי ואמליל ברם בזמנא הדא מאים
ישתכחון תמן עשרה ואמר לא אחביל בדיל עשרה׃ 33 ואסתלק יקרא דיי כד שצי למללא עם אברהם ואברהם תב לאתריה׃

יט

1 ואתו תרין מלאכיא לסדום ברמשא ולוט יתיב בתרעא דסדום וחזא
לוט וקם לקדמותהון וסגד על אפוהי על ארעא׃ 2 ואמר בבעו כען רבוני זורו כען לבית עבדכון וביתו ואסחו רגליכון ותקדמון ותהכון
לארחכון ואמרו לא אלהין ברחובא נבית׃ 3 ואתקף בהון לחדא וזרו לותיה ועלו לביתיה ועבד להון משתיא ופטיר אפה להון ואכלו׃
4 עד לא שכבו ואנשי קרתא אנשין דסדם אקיפו על ביתא מעלימא ועד סבא כל עמא מסופיה׃ 5 וקרו ללוט ואמרו ליה אן גבריא דאתו
ליתך בליליא אפיקינון לותנא ונדע יתהון׃ 6 ונפק לותהון לוט לתרעא ודשא אחד בתרוהי׃ 7 ואמר בבעו כען אחי לא תבאשון׃
8 הא כען לי תרתין בנת דלא ידעונין גבר אפיק כען יתהין לותכון ועבדו להין כתקין בעיניכון לחוד לגבריא האלין לא תעבדון מדעם ארי על כן עלו
בטלל שרותי׃ 9 ואמרו קריב להלא ואמרו חד אתא לאתותבא והא דאין דינא כען נבאיש לך מדילהון ואתקיפו בגברא בלוט לחדא
וקריבו למתבר דשא׃ 10 ואושיטו גבריא ית ידיהון ואעילו ית לוט לותהון לביתא וית דשא אחידו׃ 11 וית
גבריא דבתרע ביתא מחו בשבריריא מזעירא ועד רבא ולאיו לאשכחא תרעא׃

* Et ait: Nunquid si locutus fuero, Domine? Si 30
autem inuenti fuerint illic triginta. & dixit: Non
perdam propter triginta. * Et dixit: Postquam 31
habeo loqui ad Dominum; Si autem inuenti fuerint
illic viginti. & dixit, Non perdam, si inuenero illic
viginti. * Et dixit: Nunquid, Domine, si locu- 32
tus fuero adhuc semel: Si autem inuenti fuerint illic
decem. & dixit, Non perdam propter decem.
* Abijt autem Dominus, vt cessauit loquens A- 33
braam. & Abraam reuersus est in locum suum.

CAP. XIX.

VEnerunt autem duo angeli in Sodomam vespe- 1
re. Lot autem sedebat apud portam Sodomorū.
videns autem Lot, surrexit in occursum illis: et ad-
orauit facie in terram. * Et dixit: Ecce, do- 2
mini, declinate in domum pueri vestri; & manete;
& lauate pedes vestros: & manicantes, proficisce-
mini viam vestram. Dixerunt autem: Non, sed in
platea manebimus. * Et coegit eos; & decli- 3
nauerunt ad eum. & ingressi sunt in domum eius:
& fecit illis conuiuium; & azymos coxit eis; et co-
mederunt. * Antequam dormierant autem 4
viri ciuitatis Sodomitæ, circuierūt domum à puero
vsque ad senem, omnis populus simul.
* Et vocauerunt Lot, & dixerunt ad eum: V- 5
bi sunt viri qui ingressi sunt ad te nocte?
* Educ illos ad nos, vt coeamus cum eis. egressus 6
est autem Lot ad vestibulum; at ostium adaperuit
post se. * Ait autem eis: Nequaquam viri fratres, 7
ne malum feceritis.
* Sunt autem mihi duæ filiæ, quæ non cognoue- 8
runt virum: educam eas ad vos, & vtimini eis,
sicut placuerit vobis; solùm in viros istos ne facia-
tis iniustum: cuius causa ingressi sunt sub tegmine
trabium mearum. * Dixerunt autem illi: Rece- 9
de illuc. ingressus es habitare, nunquid & iudicium
iudicare? nunc ergo te affligemus magis quàm illos.
& coegerunt virum Lot vehementer: & appro-
pinquauerunt confringere ostium. * Extenden- 10
tes autem viri manus, attraxerunt Lot in domum
ad se; & ostium domus clauserunt.
* At viros existentes ad ianuam, percusserunt 11
in cæcitate à minimo vsque ad magnum: & fatiga-
ti sunt quærentes ostium.

30 * καὶ εἶπε, μή τι ἐὰν λαλήσω κύριε; ἐὰν δὲ εὑρεθῶσιν ἐ-
κεῖ τριάκοντα. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν τριάκοντα.
31 * καὶ εἶπεν, ἐπειδὴ ἔχω λαλῆσαι πρὸς τὸν κύριον, ἐὰν δὲ
εὑρεθῶσιν ἐκεῖ εἴκοσι. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω, ἐὰν εὕρω ἐκεῖ
32 εἴκοσι. * καὶ εἶπε, μή τι κύριε ἐὰν λαλήσω ἔτι ἅπαξ· ἐὰν
δὲ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ δέκα. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν δέκα.
33 * ἀπῆλθε δὲ ὁ κύριος, ὡς ἐπαύσατο λαλῶν τῷ ἀβραάμ·
καὶ ἀβραὰμ ἀπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. ιθ'.
1 * Ηλθον δὲ οἱ δύο ἄγγελοι εἰς σόδομα ἑσπέρας. λὼτ
δὲ ἐκάθητο παρὰ τὴν πύλην σοδόμων. ἰδὼν δὲ λώτ, ἀνέστη εἰς
συνάντησιν αὐτοῖς· καὶ προσεκύνησε τῷ προσώπῳ ἐπὶ τὴν
2 γῆν. * καὶ εἶπεν, ἰδὲ κύριοι ἐκκλίνατε εἰς τὸν οἶκον τοῦ
παιδὸς ὑμῶν, καὶ καταλύσατε, καὶ νίψασθε τοὺς πόδας ὑ-
μῶν, καὶ ὀρθρίσαντες, ἀπελεύσεσθε τὴν ὁδὸν ὑμῶν· εἶπον δέ,
οὐχί, ἀλλ' ἐν τῇ πλατείᾳ καταλύσομεν.
3 * καὶ κατεβιάσατο αὐτούς, καὶ ἐξέκλιναν πρὸς αὐτόν· καὶ
εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς πότον, καὶ ἀζύ-
μους ἔπεψεν αὐτοῖς, καὶ ἔφαγον.
4 * πρὸ τοῦ κοιμηθῆναι δέ, οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως οἱ σοδομῖ-
ται, ἐκύκλωσαν τὴν οἰκίαν ἀπὸ νεανίσκου ἕως πρεσβύτου,
5 πᾶς ὁ λαὸς ἅμα· * καὶ προσεκάλουν τὸν λώτ· καὶ εἶπον
πρὸς αὐτόν, ποῦ εἰσιν οἱ ἄνδρες οἱ εἰσελθόντες πρός σε τὴν
6 νύκτα. * ἐξάγαγε αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, ἵνα συγγενώ-
μεθα αὐτοῖς. ἐξῆλθε δὲ λὼτ πρὸς τὸ πρόθυρον, τὴν δὲ θύραν
προσέωξεν ὀπίσω αὐτοῦ.
7 * εἶπε δὲ αὐτοῖς, μηδαμῶς ἄνδρες ἀδελφοί, μὴ πονηρεύση-
8 σθε. * εἰσὶ δέ μοι δύο θυγατέρες, αἳ οὐκ ἔγνωσαν ἄν-
δρα· ἐξάξω αὐτὰς πρὸς ὑμᾶς, καὶ χρᾶσθε αὐταῖς, καθ' ὃ
ἂν ἀρέσκοι ὑμῖν· μόνον εἰς τοὺς ἄνδρας τούτους μὴ ποιήσητε ἄ-
δικον, οὗ ἕνεκεν εἰσῆλθον ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν δοκῶν μου.
9 * εἶπαν δὲ αὐτῷ, ἀπόστα ἐκεῖ· εἰσῆλθες παροικεῖν, μὴ καὶ
κρίσιν κρίνειν; νῦν οὖν σὲ κακώσομεν μᾶλλον ἢ ἐκείνους· καὶ πα-
ρεβιάζοντο τὸν ἄνδρα τὸν λὼτ σφόδρα· καὶ ἤγγισαν συντρίψαι
10 τὴν θύραν· * ἐκτείναντες δὲ οἱ ἄνδρες τὰς χεῖρας,
εἰσεσπάσαντο τὸν λὼτ εἰς τὸν οἶκον πρὸς ἑαυτούς, καὶ τὴν θύ-
ραν τοῦ οἴκου ἀπέκλεισαν.
11 * τοὺς δὲ ἄνδρας τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς θύρας ἐπάταξαν
ἐν ἀορασίᾳ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου· καὶ παρελύθησαν
ζητοῦντες τὴν θύραν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Et dixit: Ne, obsecro, irascatur furor Domini; & loquar: Fortè inuenientur ibi triginta. Et dixit: Non faciam consumationem, si inuenero ibi
triginta. 31 Et dixit: Ecce nunc multum locutus sum coram Domino: fortè inuenientur ibi viginti. & dixit: Non disperdam propter viginti.
32 Et ait: Ne, obsecro, irascatur furor Domini, & loquar tantummodo hac vice: Fortè inuenientur ibi decem. & dixit: Non disperdam prop-
ter decem. 33 Et eleuata est gloria Domini cùm cessasset loqui cum Abraham. & Abraham reuersus est in locum suum. CAP. XIX.
ET venerunt duo angeli Sodomam vesperè: & Lot sedebat in porta Sodomæ. Et vidit Lot, & surrexit in occursum eorum: & adorauit pronus
super terram. 2 Et ait: Obsecro nunc, domini mei, declinate nunc in domum serui vestri: & manete, & lauate pedes vestros: & ma-
ne surgentes, ibitis in viam vestram. & dixerunt: Nequaquam; sed in platea manebimus. 3 Et compulit eos valde; & declinauerunt ad
eum, & ingressi sunt in domum eius: & fecit eis conuiuium, & azyma coxit eis; & comederunt. 4 Priusquam autem irent cubitum, viri
ciuitatis viri Sodomæ vallauerunt domum à puero vsque ad senem, omnis populus simul. 5 Et vocauerunt Lot, & dixerunt ei: Vbi sunt
viri qui venerunt ad te nocte? educ eos ad nos, & cognoscemus eos. 6 Et egressus est ad eos Lot ad portam; & ostium clausit post se.
7 Et ait: Obsecro nunc, fratres mei, nolite malè facere. 8 Ecce nunc habeo duas filias, quæ non cognouerunt virum: educam nunc eas
ad vos, & facite illis sicut placuerit in oculis vestris: tantummodo viris istis ne faciatis quicquam; quia propterea ingressi sunt sub vmbra tegminis
mei. 9 Et dixerunt: Recede illuc: & dixerunt, Vnus venit ad peregrinandum, & ecce iudicat iudicium. nunc malefaciemus tibi magis,
quàm eis: & compulerunt virum Lot valde; & accesserunt ad confringendam ianuam. 10 Et extenderunt viri manus suas, & introdu-
xerunt Lot ad se in domum; & ianuam clauserunt. 11 Et viros qui erant in porta domus, percusserunt cæcitate à minimo vsque ad maxi-
mum. defatigatique sunt vt inuenirent portam.

12 * וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים אֶל־לוֹט עֹד מִי־לְךָ פֹה חָתָן וּבָנֶיךָ
וּבְנֹתֶיךָ וְכֹל אֲשֶׁר־לְךָ בָּעִיר הוֹצֵא מִן־הַמָּקוֹם׃
13 * כִּי־מַשְׁחִתִים אֲנַחְנוּ אֶת־הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי־גָדְלָה
צַעֲקָתָם אֶת־פְּנֵי יְהוָה וַיְשַׁלְּחֵנוּ יְהוָה לְשַׁחֲתָהּ׃
14 * וַיֵּצֵא לוֹט וַיְדַבֵּר אֶל־חֲתָנָיו לֹקְחֵי בְנֹתָיו וַיֹּאמֶר
קוּמוּ צְּאוּ מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי־מַשְׁחִית יְהוָה אֶת־
15 הָעִיר וַיְהִי כִמְצַחֵק בְּעֵינֵי חֲתָנָיו׃ * וּכְמוֹ הַשַּׁחַר
עָלָה וַיָּאִיצוּ הַמַּלְאָכִים בְּלוֹט לֵאמֹר קוּם קַח אֶת־
אִשְׁתְּךָ וְאֶת־שְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ הַנִּמְצָאֹת פֶּן־תִּסָּפֶה
16 בַּעֲוֹן הָעִיר׃ * וַיִּתְמַהְמָהּ וַיַּחֲזִיקוּ הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ
וּבְיַד־אִשְׁתּוֹ וּבְיַד שְׁתֵּי בְנֹתָיו בְּחֶמְלַת יְהוָה עָלָיו
17 וַיֹּצִאֻהוּ וַיַּנִּחֻהוּ מִחוּץ לָעִיר׃ * וַיְהִי כְהוֹצִיאָם
אֹתָם הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הִמָּלֵט עַל־נַפְשֶׁךָ אַל־תַּבִּיט
אַחֲרֶיךָ וְאַל־תַּעֲמֹד בְּכָל־הַכִּכָּר הָהָרָה הִמָּלֵט פֶּן־
18 תִּסָּפֶה׃ * וַיֹּאמֶר לוֹט אֲלֵהֶם אַל־נָא אֲדֹנָי׃
19 * הִנֵּה־נָא מָצָא עַבְדְּךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַתַּגְדֵּל חַסְדְּךָ
אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּדִי לְהַחֲיוֹת אֶת־נַפְשִׁי וְאָנֹכִי לֹא אוּכַל
לְהִמָּלֵט הָהָרָה פֶּן־תִּדְבָּקַנִי הָרָעָה וָמַתִּי׃
20 * הִנֵּה־נָא הָעִיר הַזֹּאת קְרֹבָה לָנוּס שָׁמָּה וְהִוא מִצְעָר
אִמָּלְטָה נָּא שָׁמָּה הֲלֹא מִצְעָר הִוא וּתְחִי נַפְשִׁי׃
21 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נָשָׂאתִי פָנֶיךָ גַּם לַדָּבָר הַזֶּה לְבִלְתִּי
22 הָפְכִּי אֶת־הָעִיר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃ * מַהֵר הִמָּלֵט שָׁמָּה
כִּי לֹא אוּכַל לַעֲשׂוֹת דָּבָר עַד־בֹּאֲךָ שָׁמָּה עַל־כֵּן קָרָא
23 שֵׁם־הָעִיר צוֹעַר׃ * הַשֶּׁמֶשׁ יָצָא עַל־הָאָרֶץ וְלוֹט בָּא
24 צֹעֲרָה׃ * וַיהוָה הִמְטִיר עַל־סְדֹם וְעַל־עֲמֹרָה
25 גָּפְרִית וָאֵשׁ מֵאֵת יְהוָה מִן־הַשָּׁמָיִם׃ * וַיַּהֲפֹךְ אֶת־
הֶעָרִים הָאֵל וְאֵת כָּל־הַכִּכָּר וְאֵת כָּל־יֹשְׁבֵי הֶעָרִים
26 וְצֶמַח הָאֲדָמָה׃ * וַתַּבֵּט אִשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו וַתְּהִי נְצִיב
27 מֶלַח׃ * וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־
עָמַד שָׁם אֶת־פְּנֵי יְהוָה׃

12 * Dixerũt autem ad Loth: Habes hic quem-
piam tuorum generum, aut filios, aut filias?
13 omnes qui tui ſunt, educ de vrbe hac. * De-
lebimus enim locum iſtum; eò quòd increue-
rit clamor eorum coram Domino: qui miſit
14 nos, vt perdamus illos. * Egreſſus itaque Loth,
locutus eſt ad generos ſuos, qui accepturi e-
rant filias eius, & dixit: Surgite, & egredimi-
ni de loco iſto; quia delebit Dominus ciuita-
tem hanc. & viſus eſt eis quaſi ludens loqui.
15 * Cumque eſſet manè, cogebant eum ange-
D li, dicentes: Surge, tolle vxorem tuam, & duas Sap.10.
filias quas habes, ne & tu pariter pereas in ſce-
16 lere ciuitatis. * Diſſimulante illo, apprehen-
derunt manum eius, & manũ vxoris, ac dua-
rum filiarum eius, eò quòd parceret Dominus
illi. eduxeruntque eum, & poſuerunt extra
17 ciuitatem. * Ibique locuti ſunt ad eum, di-
centes: Salua animam tuam. noli reſpicere
poſt tergũ; nec ſtes in omni circa regione: ſed
in monte ſaluum te fac, ne & tu ſimul pereas.
18 * Dixitque Loth ad eos: Quæſo, domine.
19 mi. * Quia inuenit ſeruus tuus gratiam co- Sap.10.
ram te, & magnificaſti miſericordiam tuam,
quam feciſti mecũ, vt ſaluares animam meã:
nec poſſum in monte ſaluari, ne fortè appre-
20 hendat me malum, & moriar. * Eſt ciuitas hęc
E iuxta, ad quam poſſum fugere, parua, & ſalua-
bor in ea. nunquid non modica eſt, & viuet
21 anima mea? * Dixitque ad eum: Ecce etiam
in hoc ſuſcepi preces tuas, vt nõ ſubuertã vr-
22 bem, pro qua locutus es. * Feſtina, & ſaluare
ibi: quia non potero facere quicquam, donec
ingrediaris illuc. idcircò vocatum eſt nomen
23 vrbis illius, Segor. * Sol egreſſus eſt ſuper
24 terram; & Loth ingreſſus eſt Segor. * Igitur
Dominus pluit ſuper Sodomam & Gomor- Fo.13.a Hier.[illegible].f. Amos.4.a Luc.1[illegible].d.
ram ſulphur & ignem à Domino de cælo: Eze.[illegible]. 16.f.
25 * Et ſubuertit ciuitates has, & omnem circa Sap.10.a
regionem, vniuerſos habitatores vrbium, & Ose 11. c.
26 cuncta terræ virentia. * Reſpiciénſque v-
xor eius poſt ſe, verſa eſt in ſtatuam ſalis.
27 * Abraam autem conſurgens manè, vbi ſte-
terat priùs cum Domino:

תרגום אונקלוס

12 ואמרו גבריא ללוט עוד מאן לך הכא הלא חתנך ובנך ובנתך וכל דלך בקרתא אפיק מן אתרא׃ 13 ארי מחבלין אנחנא ית אתרא
הדין ארי סגיאת קבילתהון קדם יי ושלחנא יי לחבלותה׃ 14 ונפק לוט ומליל עם חתנוהי נסבי בנתיה ואמר קומו פקו מן אתרא הדין
ארי מחבל יי ית קרתא והוה כמחאיך בעיני חתנוהי׃ 15 וכמסק צפרא הוה ודחיקו מלאכיא בלוט למימר קום דבר ית אתתך וית
תרתין בנתך דאשתכחן מהימנן עמך דלמא תלקי בחובי קרתא׃ 16 ואתעכב ואתקיפו גבריא בידוהי ובידא דאתתיה ובידא דתרתין
בנתיה ברחם יי עלוהי ואפקוהי ואשרוהי מברא לקרתא׃ 17 והוה כד אפיק יתהון לברא ואמר חוס על נפשך לא תסתכי לאחורך
ולא תקום בכל מישרא לטורא אשתזיב דלמא תלקי׃ 18 ואמר לוט להון בבעו כען רבוני׃ 19 הא כען אשכח עבדך
רחמין בעינך ואסגיתא טיבותך דעבדת עמי לקימא ית נפשי ואנא ליה אנא יכל לאשתזבא לטורא דלמא תערעינני בישתא ואמות׃
20 הא כען קרתא הדא קריבה למערק לתמן והיא זעירא אשתיזב כען לתמן הלא זעירא היא ותתקיים נפשי׃ 21 ואמר ליה הא
נסיבית אפך אף לפתגמא הדין בדיל דלא למהפך ית קרתא דבעית עלה׃ 22 אוחי אשתיזב לתמן ארי לא איכול למעבד מדעם עד
מיתך לתמן על כן קרא שמה דקרתא צוער׃ 23 שמשא נפק על ארעא ולוט אתא לצוער׃ 24 ויי אמטר על סדום ועל עמורה גפריתא
ואשתא מן קדם יי מן שמיא׃ 25 והפך ית קרויא האילין וית כל מישרא וית כל יתבי קרויא וצמחא דארעא׃
26 ואסתכיאת אתתיה מבתרוהי והות קמתא דמילחא׃ 27 ואקדים אברהם בצפרא לאתרא דשמש תמן בצלו קדם יי׃

* *Dixerunt autem viri ad Lot: Sunt tibi hic* 12
generi, aut filij, aut filiæ? aut si quis tibi alius est in
ciuitate? educ de loco isto: * *quia perdimus nos locum* 13
istum: quia exaltatus est clamor eorum coram Do-
mino. & misit nos Dominus delere eam.
* *Egressus est autem Lot, & locutus est ad ge-* 14
neros suos, qui acceperunt filias suas; & dixit: Sur
gite, & egredimini de loco isto: quia delebit Domi-
nus ciuitatem. visus est autem deridere coram gene-
ris suis. * *Vt autem diluculum factum est, vr-* 15
gebant angeli Lot, dicentes: Surgens accipe vxorem
tuam, & filias quas habes; & egredere, vt non pe-
reas cum iniquitatibus ciuitatis. * *Et turbati* 16
sunt. & tenuerunt angeli manum eius, & manum
vxoris eius, & manus duarũ filiarum eius, eò quòd
parceret Dominus illi.
* *Et factum est quando eduxerunt eos foras, et* 17
dixerũt: Saluans salua tuam ipsius animam. ne re-
spexeris in retrorsum, neque steteris in omni circum
regione. in montem saluare, ne fortè simul compre-
hendaris. * *Dixit autem Lot ad eos: Quæso, Do-* 18
mine: * *Quia inueni puer tuus gratiam coram te,* 19
& magnificasti iustitiam tuam, quid facis super me
vt viuat anima mea. ego autem non potero saluari
in monte, ne apprehendant me mala, & moriar.
* *Ecce ciuitas hæc iuxta, vt fugiam ego illuc: quæ* 20
est parua, & saluabor. non parua est, & saluabi-
tur anima mea propter te?
* *Et dixit ei: Ecce admiratus sum tuam faciem.* 21
& in verbo hoc ne euertam ciuitatem, de qua lo-
cutus es. * *Festina ergo saluari illic: non enim* 22
potero facere rem, donec venias tu illuc. propter hoc
vocauit nomen ciuitatis illius, Segor.
* *Sol egressus est super terram, & Lot ingressus* 23
est in Segor.
* *Et Dominus pluit super Sodomã & Gomor-* 24
ram sulphur & ignem à Domino de cælo.
* *Et subuertit ciuitates has, et omnem circa re-* 25
gionem, & omnes habitantes in ciuitatibus, et ger-
minantia super terram.
* *Et respexit vxor eius retrorsum: & facta est* 26
statua salis.
* *Manicauit autem Abraam diluculo, in locum* 27
vbi steterat coram Domino.

12 * εἶπον δὲ οἱ ἄνδρες πρὸς τὸν λώτ, εἰσί σοι ὧδε γαμβροὶ
ἢ υἱοὶ ἢ θυγατέρες; ἢ εἴ τις σοι ἄλλος ἐστὶν ἐν τῇ πόλει; ἐξάγα-
13 γε ἐκ τοῦ τόπου τούτου. * ὅτι ἀπόλλυμεν ἡμεῖς τὸν τόπον
τοῦτον· ὅτι ὑψώθη ἡ κραυγὴ αὐτῶν ἐνώπιον κυρίου· καὶ ἀπέ-
στειλεν ἡμᾶς κύριος ἐκτρίψαι αὐτήν.
14 * ἐξῆλθε δὲ λώτ, καὶ ἐλάλησε πρὸς τοὺς γαμβροὺς αὐ-
τοῦ, τοὺς εἰληφότας τὰς θυγατέρας αὐτοῦ· καὶ εἶπεν, ἀνάστητε, καὶ
ἐξέλθετε ἐκ τοῦ τόπου τούτου, ὅτι ἐκτρίψει κύριος τὴν πόλιν.
ἔδοξε δὲ γελοιάζειν ἐνώπιον τῶν γαμβρῶν αὐτοῦ.
15 * ὡς δὲ ὄρθρος ἐγένετο, ἐσπούδαζον οἱ ἄγγελοι τὸν λώτ,
λέγοντες· ἀναστὰς παράλαβε τὴν γυναῖκά σου, καὶ τὰς θυ-
γατέρας ἃς ἔχεις, καὶ ἔξελθε, ἵνα μὴ συναπόλῃ ταῖς ἀνο-
16 μίαις τῆς πόλεως. * καὶ ἐταράχθησαν· καὶ ἐκράτησαν
οἱ ἄγγελοι τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ τῆς χειρὸς τῆς γυναικὸς αὐ-
τοῦ, καὶ τῶν χειρῶν τῶν δύο θυγατέρων αὐτοῦ, ἐν τῷ φείσασθαι
κύριον αὐτοῦ.
17 * καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἐξήγαγον αὐτοὺς ἔξω, καὶ εἶπον, σώ-
ζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχήν· μὴ περιβλέψῃς εἰς τὰ ὀπί-
σω, μὴ δὲ στῇς ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ· εἰς τὸ ὄρος σώζου, μή
18 ποτε συμπαραληφθῇς. * εἶπε δὲ λὼτ πρὸς αὐτούς, δέο-
19 μαι κύριε· * ἐπειδὴ εὗρεν ὁ παῖς σου χάριν ἐναντίον σου,
καὶ ἐμεγάλυνας τὴν δικαιοσύνην σου, ὃ ποιεῖς ἐπ' ἐμὲ τοῦ
ζῆσαι τὴν ψυχήν μου· ἐγὼ δὲ οὐ δυνήσομαι σωθῆναι εἰς
20 τὸ ὄρος, μὴ καταλάβῃ με τὰ κακὰ καὶ ἀποθάνω. * ἰδοὺ
πόλις αὕτη ἐγγύς, τοῦ καταφυγεῖν με ἐκεῖ, ἥ ἐστι μικρά, καὶ σω-
θήσομαι· οὐ μικρά ἐστι, καὶ ζήσεται ἡ ψυχή μου, ἕνεκέν σου;
21 * καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ ἐθαύμασά σου τὸ πρόσωπον· καὶ
ἐπὶ τῷ ῥήματι τούτῳ τοῦ μὴ καταστρέψαι τὴν πόλιν, περὶ
22 ἧς ἐλάλησας. * σπεῦσον οὖν τοῦ σωθῆναι ἐκεῖ. οὐ γὰρ
δυνήσομαι ποιῆσαι πρᾶγμα, ἕως τοῦ ἐλθεῖν σε ἐκεῖ. διὰ τοῦ-
το ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἐκείνης σηγώρ.
23 * ὁ ἥλιος ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ λὼτ εἰσῆλθεν εἰς ση-
24 γώρ. * καὶ κύριος ἔβρεξεν ἐπὶ σόδομα καὶ γόμορρα
θεῖον, καὶ πῦρ παρὰ κυρίου ἐξ οὐρανοῦ.
25 * καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις ταύτας, καὶ πᾶσαν τὴν περί-
χωρον, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσιν, καὶ τὰ ἀ-
26 νατέλλοντα ἐπὶ τῆς γῆς. * καὶ ἐπέβλεψεν ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἰς τὰ
27 ὀπίσω, καὶ ἐγένετο στήλη ἁλός. * ὤρθρισε δὲ ἀβραὰμ
τὸ πρωῒ εἰς τὸν τόπον οὗ εἱστήκει ἐνώπιον κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Dixeruntque viri ad Lot: Quoscunque habes hic generos tuos, & filios tuos, & filias tuas, & omnia quæ habes in ciuitate, educ de loco isto: 13 Quoniam disperdemus nos locum istum: quia magnus est clamor eorum coram Domino. & misit nos Dominus, vt disperderemus eum. 14 Et egressus est Lot, & locutus est cum generis suis, qui accepturi erant filias suas: & ait: Surgite, egredimini de loco isto, quia disperdet Dominus ciuitatem. & fuit quasi ridiculum in oculis generorum suorum. 15 Et cùm ascendisset aurora, & esset manè, coëgerunt angeli Lot, dicentes: Surge, & tolle vxorem tuam, & duas filias tuas quæ inuentæ sunt fideles tecum; ne fortè percutiaris in peccatis ciuitatis. 16 Et cùm moram fecisset, apprehenderunt viri manus eius, & manum vxoris eius, & manum duarum filiarum eius, eo quòd misereretur Dominus illius; & eduxerunt eum, & posuerunt eum extra ciuitatem. 17 Et factum est cùm eduxissent eos foras, ait: Miserere animæ tuæ: non respicias post tergum tuum, neque stes in omni planicie: sed in monte saluum te fac, ne fortè pereas. 18 Et ait Lot ad eos: Obsecro nunc, domini mei: 19 Ecce nunc inuenit seruus tuus misericordiam in oculis tuis; & multiplicasti bonitatem tuam quam fecisti mecum, sustentando animam meam: & ego non possum saluari in monte, ne fortè occurrat mihi malum, & moriar. 20 Ecce nunc ciuitas hæc iuxta est ad fugiendum ibi, & est parua. saluabor nunc ibi: nónne parua est? & viuet anima mea. 21 Dixitque ei: Ecce suscepi faciem tuam etiam pro hac re, vt non subuertam ciuitatem pro qua rogasti. 22 Festina, saluare ibi; quia non possum quicquam facere, donec venias illuc. Propterea vocauit nomen ciuitatis Sogor. 23 Sol egressus est super terram: & Lot venit in Sogor. 24 Et Dominus pluit super Sodomam & Gomorram sulphur & ignem à facie Domini de cælo. 25 Et subuertit ciuitates has, & omnem planiciem, & omnes habitatores vrbium, & germen terræ. 26 Et respexit vxor eius post se: & facta est statua salis. 27 Et surrexit Abraham manè, ad locum vbi steterat in oratione coram Domino.

28 וַיַּשְׁקֵף עַל־פְּנֵי סְדֹם וַעֲמֹרָה וְעַל כָּל־פְּנֵי אֶרֶץ
הַכִּכָּר וַיַּרְא וְהִנֵּה עָלָה קִיטֹר הָאָרֶץ כְּקִיטֹר
29 הַכִּבְשָׁן׃ וַיְהִי בְּשַׁחֵת אֱלֹהִים אֶת־עָרֵי הַכִּכָּר
וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־אַבְרָהָם וַיְשַׁלַּח אֶת־לוֹט מִתּוֹךְ
הַהֲפֵכָה בַּהֲפֹךְ אֶת־הֶעָרִים אֲשֶׁר־יָשַׁב בָּהֵן לוֹט׃
30 וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וַיֵּשֶׁב בָּהָר וּשְׁתֵּי בְנֹתָיו עִמּוֹ כִּי
יָרֵא לָשֶׁבֶת בְּצוֹעַר וַיֵּשֶׁב בַּמְּעָרָה הוּא וּשְׁתֵּי בְנֹתָיו׃
31 וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה אֶל־הַצְּעִירָה אָבִינוּ זָקֵן וְאִישׁ
אֵין בָּאָרֶץ לָבוֹא עָלֵינוּ כְּדֶרֶךְ כָּל־הָאָרֶץ׃
32 לְכָה נַשְׁקֶה אֶת־אָבִינוּ יַיִן וְנִשְׁכְּבָה עִמּוֹ וּנְחַיֶּה
33 מֵאָבִינוּ זָרַע׃ וַתַּשְׁקֶיןָ אֶת־אֲבִיהֶן יַיִן בַּלַּיְלָה
הוּא וַתָּבֹא הַבְּכִירָה וַתִּשְׁכַּב אֶת־אָבִיהָ וְלֹא־יָדַע
34 בְּשִׁכְבָהּ וּבְקוּמָהּ׃ וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה
אֶל־הַצְּעִירָה הֵן־שָׁכַבְתִּי אֶמֶשׁ אֶת־אָבִי נַשְׁקֶנּוּ יַיִן
גַּם־הַלַּיְלָה וּבֹאִי שִׁכְבִי עִמּוֹ וּנְחַיֶּה מֵאָבִינוּ זָרַע׃
35 וַתַּשְׁקֶיןָ גַּם בַּלַּיְלָה הַהוּא אֶת־אֲבִיהֶן יָיִן וַתָּקָם
הַצְּעִירָה וַתִּשְׁכַּב עִמּוֹ וְלֹא־יָדַע בְּשִׁכְבָהּ וּבְקֻמָהּ׃
36 וַתַּהֲרֶיןָ שְׁתֵּי בְנוֹת־לוֹט מֵאֲבִיהֶן׃ וַתֵּלֶד הַבְּכִירָה
37 בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מוֹאָב הוּא אֲבִי־מוֹאָב עַד־הַיּוֹם׃
38 וְהַצְּעִירָה גַם־הִוא יָלְדָה בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן־עַמִּי הוּא
אֲבִי בְנֵי־עַמּוֹן עַד־הַיּוֹם׃

1 כ וַיִּסַּע מִשָּׁם אַבְרָהָם אַרְצָה הַנֶּגֶב וַיֵּשֶׁב
2 בֵּין־קָדֵשׁ וּבֵין שׁוּר וַיָּגָר בִּגְרָר׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־
שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֲחֹתִי הִוא וַיִּשְׁלַח אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ גְּרָר
3 וַיִּקַּח אֶת־שָׂרָה׃ וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־אֲבִימֶלֶךְ בַּחֲלוֹם
הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הִנְּךָ מֵת עַל־הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־לָקַחְתָּ
4 וְהִוא בְּעֻלַת בָּעַל׃ וַאֲבִימֶלֶךְ לֹא קָרַב אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר
5 אֲדֹנָי הֲגוֹי גַּם־צַדִּיק תַּהֲרֹג׃ הֲלֹא הוּא אָמַר־לִי
אֲחֹתִי הִוא וְהִיא־גַם־הִוא אָמְרָה אָחִי הוּא בְּתָם־
לְבָבִי וּבְנִקְיֹן כַּפַּי עָשִׂיתִי זֹאת׃

28 *Intuitus eſt Sodomã & Gomorrã,&vniuerſã
terrã regionis illius. viditq; aſcẽdẽtẽ fauillã de
29 terra,quaſi fornacis fumũ.*Cũ enim ſubuerte
F ret De⁹ ciuitates regionis illius,recordatus eſt
Abraę;& liberauit Loth de ſubuerſione vrbiũ
30 in quib⁹ habitauerat. *Aſcẽdítq; Loth de Se-
gor;& mãſit in mõte: duę quoq; filiæ eius cũ
eo. timuerat enĩ manere in Segor. Et mãſit in
31 ſpelũca ipſe & duę filię eius cũ eo.*Dixítq; ma
ior ad minorẽ: Pater noſter ſenex eſt: & nullus
virorũ remãſit in terra,q̃ poſſit ingredi ad nos
32 iuxta morẽ vniuerſæ terrę.*Veni,inebriem⁹eũ
vino;dormiamúſq; cũ eo, vt ſeruare poſſimus
33 ex patre noſtro ſemẽ. *Dederunt itaque patri
G ſuo bibere vinum nocte illa.Et ingreſſa eſt ma
ior;dormiuítq; cum patre. At ille non ſenſit,
nec quãdo accubuit filia, nec quãdo ſurrexit.
34 *Altera quoq;die dixit maior ad minorẽ: Ecce
dormiui heri cum patre meo. Demus ei bibe-
re vinum etiã hac nocte; & dormies cum eo,
35 vt ſaluemus ſemen de patre noſtro.*Dederũt-
que etiam & illa nocte patri ſuo bibere vinũ.
ingreſſáq; minor filia, dormiuit cũ eo: & nec
quidẽ tunc ſenſit quãdo cõcubuerit,vel quã-
36 do illa ſurrexit. *Conceperunt ergo duę filiæ
37 Loth de patre ſuo.*Peperitq; maior filiũ;& vo
cauit nomẽ eius Moab. ipſe eſt pater Moabi-
38 tarũ vſque in pręſentẽ diem. *Minor quoque
peperit filium,& vocauit nomen eius Ammõ,
id eſt, filius populi mei. ipſe eſt pater Ammo-
nitarum vſque hodie. CAP. XX.

1 PRofectus inde Abraam in terram Auſtra-
A lem,habitauit inter Cades & Sur: & pere-
2 grinatus eſt in Geraris. *Dixitque de Sara
vxore ſua,Soror mea eſt. Miſit ergo Abime-
3 lech rex Geraræ,& tulit eã. *Venit autẽ Deus
ad Abimelech per ſomnium nocte, & ait illi,
En morieris propter mulierem,quã tuliſti; ha
4 bet enim virum.*Abimelech verò non tetige-
rat eam. & ait: Domine,Nũ gentem ignoran
5 tem & iuſtam interficies? *Nónne ipſe dixit
mihi,Soror mea eſt?& ipſa ait,Frater meus eſt.
In ſimplicitate cordis mei, & mundicia ma-
nuum mearum feci hoc.

תרגום אונקלוס

28 ואסתכי על אפי סדום ועמורה ועל כל אפי ארעא דמישרא וחזא והא סלק תננא דארעא כתננא דאתונא׃ 29 והוה בחבלות יי ית קרוי
מישרא ודכיר יי ית אברהם ושלח ית לוט מגו הפכתא כד הפך ית קרויא דהוה יתב בהן לוט׃ 30 וסלק לוט מצוער ויתב בטורא ותרתין
בנתיה עמיה ארי דחיל למיתב בצער ויתב במערתא הוא ותרתין בנתיה׃ 31 ואמרת רבתא לזעירתא אבונא סיב וגבר לית בארעא למעל עלנא
כאורח כל ארעא׃ 32 אתא נשקי ית אבונא חמרא ונשכוב עמיה ונקיים מאבונא בנין׃ 33 ואשקיאן ית אבוהן חמרא בליליא הוא ועלת
רבתא ושכיבת עם אבוהא ולא ידע במשכבה ובמקמה׃ 34 והוה ביומא דבתרוהי ואמרת רבתא לזעירתא הא שכבית רמשא עם אבא נשקיניה
חמרא אף בליליא ועולי שכבי עמיה ונקיים מאבונא בנין׃ 35 ואשקיאן אף בליליא ההוא ית אבוהן חמרא וקמת זעירתא ושכיבת עמיה ולא
ידע במשכבה ובמקמה׃ 36 ועדיאן תרתין בנת לוט מאבוהין׃ 37 וילדת רבתא בר וקרת שמיה מואב הוא אבוהון דמואבאי עד יומא
דין׃ 38 וזעירתא אף היא ילדת בר וקרת שמיה בר עמי הוא אבוהון דבני עמון עד יומא דין׃ כ
1 ונטל מתמן אברהם לארעא דדרומא ויתב בין רקם ובין חגרא ואתותב בגרר׃ 2 ואמר אברהם על שרה אתתיה
אחתי היא ושלח אבימלך מלכא דגרר ודבר ית שרה׃ 3 ואתא מימר מן קדם יי לות אבימלך בחלמא דליליא ואמר ליה הא את מאית על עיסק
אתתא דנסבת והיא אתת גבר׃ 4 ואבימלך לא קריב לותה ואמר יי העם אף זכאי תקטול׃ 5 הלא
הוא אמר לי אחתי היא והיא אף היא אמרת אחי הוא בקשיטות לבי ובזכאות ידי עבדית דא׃

‡ Et respexit super faciẽ Sodomorum & Gomorro- 28
rũ, & super faciẽ circa regionis; & vidit: & ecce
flamma de terra, sicut vapor fornacis. ‡ Et factũ est 29
cũ subuerteret Deus omnes ciuitates regionis, recor
datus est autẽ Deus Abraã: & emisit Lot de medio
subuersionis, cũ subuerteret ciuitates in quibus habi
tauit in eis Lot. ‡ Egressus est autẽ Lot de Segor, et se- 30
dit in mõte, ipse & duæ filiæ eius cũ eo. timuit enĩ ha
bitare in Segor: & habitauit in spelũca, ipse, et duæ
filiæ eius cũ eo. ‡ Dixit autẽ senior ad iuniorẽ: Pater 31
noster senior: & nemo est super terram qui ingredie-
tur ad nos, sicut conuenit vniuersæ terræ. ‡ Veni, et 32
potemus patrem nostrũ vino; & dormiamus cũ eo;
& suscitemus ex patre nostro semen. ‡ Potauerunt 33
autẽ patrẽ suum vino in nocte illa: & ingressa se-
nior, dormiuit cum patre suo in nocte illa. & nõ sci-
uit, cũ dormiret ipse, & cũ resurgeret. ‡ Factum est 34
autẽ in crastinũ; & dixit senior ad iuniorẽ: Ecce dor
miui heri cũ patre nostro: potemus eũ vino & in no
cte hac; & ingressa, dormi cũ eo, et suscitemus ex pa
tre nostro semen. ‡ Potauerũt autẽ in nocte illa patrẽ 35
suũ vino: & ingressa iunior, dormiuit cũ patre suo.
& nõ sciuit cũ dormiret ipse, & resurgeret. ‡ Et cõ- 36
ceperũt ex patre suo duæ filiæ Lot. ‡ Et peperit senior 37
filiũ, & vocauit nomen eius Moab, dicens de patre
meo. hic pater Moabitarũ vsq; in hodiernũ diẽ. ‡ Pe 38
perit autẽ & iunior filium, & vocauit nomen eius
Ammõ, filius generis mei. hic pater Ammonitarum
vsque in hodiernum diem.

CAP. XX.

ET mouit Abraam illinc ad Austrũ; & habita- 1
uit inter Cades et inter Sur, et habitauit in Ge-
raris. ‡ Dixit autẽ Abraã de Sarra vxore sua, quia 2
soror mea est: timuit enim dicere, quia vxor mea est;
ne forte interficerent illum viri ciuitatis propter il-
lam. Misit autem Abimelech rex Gerarum, & ac-
cepit Sarram. ‡ Et ingressus est Deus ad Abimelech 3
nocte, & dixit: Ecce morieris tu, pro vxore quam
accepisti: hæc autem est cohabitans viro. ‡ Abime- 4
lech autem non tetigit eam. & dixit: Domine,
gentem ignorantem & iustam non interficies.
‡ Non ipse mihi dixit, Soror mea est? & ipsa mi- 5
hi dixit, Frater meus est? in puro corde, & iustitia
manuum feci hoc.

28 ‡ καὶ ἐπέβλεψεν ἐπὶ πρόσωπον Σοδόμων καὶ Γομόρρων, καὶ ἐπὶ
πρόσωπον τῆς περιχώρου, καὶ εἶδε· καὶ ἰδοὺ φλὸξ ἐκ τῆς γῆς, ὡς ἀτ-
29 μὶς καμίνου. ‡ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐκτρίψαι τὸν θεὸν πάσας τὰς πό-
λεις τῆς περιοίκου, ἐμνήσθη δὲ ὁ θεὸς τοῦ ἀβραάμ· καὶ ἐξαπέστειλε
τὸν λὼτ ἐκ μέσου τῆς καταστροφῆς ἐν τῷ καταστρέψαι τὰς πό-
30 λεις ἐν αἷς κατῴκει ἐν αὐταῖς λώτ. ‡ ἐξῆλθε δὲ λὼτ ἐκ σηγώρ·
καὶ ἐκάθητο ἐν τῷ ὄρει αὐτὸς, καὶ αἱ δύο θυγατέρες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ.
ἐφοβήθη γὰρ κατοικῆσαι ἐν σηγώρ· καὶ κατῴκησεν ἐν τῷ σπηλαίῳ
31 αὐτὸς καὶ αἱ δύο θυγατέρες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. ‡ εἶπε δὲ ἡ πρεσβυτέρα
πρὸς τὴν νεωτέραν· ὁ πατὴρ ἡμῶν πρεσβύτερος, καὶ οὐδείς ἐστιν ἐπὶ
32 τῆς γῆς, ὃς εἰσελεύσεται πρὸς ἡμᾶς, ὡς καθήκει πάσῃ τῇ γῇ. ‡ δεῦρο
καὶ ποτίσωμεν τὸν πατέρα ἡμῶν οἶνον, καὶ κοιμηθῶμεν μετ' αὐτοῦ,
33 καὶ ἐξαναστήσωμεν ἐκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σπέρμα. ‡ ἐπότισαν δὲ
τὸν πατέρα αὐτῶν οἶνον ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ· καὶ εἰσελθοῦσα ἡ πρε-
σβυτέρα ἐκοιμήθη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ· καὶ οὐκ ᾔδει
34 ἐν τῷ κοιμηθῆναι αὐτὸν καὶ ἀναστῆναι. ‡ ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἐπαύριον,
καὶ εἶπεν ἡ πρεσβυτέρα πρὸς τὴν νεωτέραν· ἰδοὺ ἐκοιμήθην χθὲς
μετὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν· ποτίσωμεν αὐτὸν οἶνον καὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, καὶ
εἰσελθοῦσα κοιμήθητι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐξαναστήσωμεν ἐκ τοῦ πατρὸς
35 ἡμῶν σπέρμα. ‡ ἐπότισαν δὲ ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ τὸν πατέρα αὐτῶν
οἶνον· καὶ εἰσελθοῦσα ἡ νεωτέρα, ἐκοιμήθη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς· καὶ
36 οὐκ ᾔδει ἐν τῷ κοιμηθῆναι αὐτὸν καὶ ἀναστῆναι. ‡ καὶ συνέλαβον ἐκ
37 τοῦ πατρὸς αὐτῶν αἱ δύο θυγατέρες λώτ. ‡ καὶ ἔτεκεν ἡ πρεσβυ-
τέρα υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ μωάβ, λέγουσα ἐκ τοῦ πα-
38 τρός μου· οὗτος πατὴρ μωαβιτῶν ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. ‡ ἔτε-
κεν δὲ καὶ ἡ νεωτέρα υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀμμών,
υἱὸς γένους μου· οὗτος πατὴρ ἀμμονιτῶν ἕως τῆς σήμερον ἡμέ-
1 ρας. κ΄. ‡ Καὶ ἐκίνησεν ἀβραὰμ ἐκεῖθεν πρὸς λίβα·
καὶ ᾤκησεν ἀναμέσον κάδης, καὶ ἀναμέσον σούρ· καὶ παρῴκησεν
2 ἐν γεράροις. ‡ εἶπε δὲ ἀβραὰμ περὶ σάρρας τῆς γυναικὸς αὐ-
τοῦ, ὅτι ἀδελφή μου ἐστίν. ἐφοβήθη γὰρ εἰπεῖν, ὅτι γυνή μου ἐστί· μή
ποτε ἀποκτείνωσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως δι' αὐτήν. ἀπέστειλε
3 δὲ ἀβιμέλεχ βασιλεὺς γεράρων, καὶ ἔλαβε τὴν σάρραν. ‡ καὶ
εἰσῆλθεν ὁ θεὸς πρὸς ἀβιμέλεχ τὴν νύκτα, καὶ εἶπεν· ἰδοὺ ἀποθνή-
σκεις σὺ περὶ τῆς γυναικὸς, ἧς ἔλαβες· αὕτη δέ ἐστι συνῳκηκυῖα
4 ἀνδρί. ‡ ἀβιμέλεχ δὲ οὐχ ἥψατο αὐτῆς. καὶ εἶπε, κύριε ἔ-
5 θνος ἀγνοοῦν καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς. ‡ οὐκ αὐτός μοι εἶ-
πεν, ἀδελφή μου ἐστίν; καὶ αὐτή μοι εἶπεν, ἀδελφός μου ἐστίν; ἐν
καθαρᾷ καρδίᾳ, καὶ δικαιοσύνῃ χειρῶν ἐποίησα τοῦτο.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[28] Et aspexit contra faciem Sodomæ & Gomorræ, & contra faciem terræ campestris: & vidit: & ecce ascendit fumus de terra sicut fumus fornacis. [29] Et factum est cùm disperderet Dominus ciuitates campestres, recordatus est Dominus Abrahæ, & misit Lot de medio subuersionis, quãdo subuertit ciuitates in quibus habitabat Lot. [30] Et ascendit Lot de Sogor, & habitauit in monte, & duæ filiæ eius cum eo: quia timuit habitare in Sogor: & habitauit in spelunca, ipse & duæ filiæ eius. [31] Et dixit maior minori: Pater noster senex est; & non est vir in terra, vt ingrediatur ad nos iuxta consuetudinem vniuersæ terræ. [32] Veni, potemus patrem nostrum vino: & cubemus cum eo, & reseruabimus de patre nostro filios. [33] Et potauerunt patrem suum vino in nocte illa. & ingressa est maior, & concubuit cum patre suo. & nesciuit quando cubuit, nec quando surrexit. [34] Et factum est in die sequenti, & dixit maior minori: Ecce concubui heri cum patre meo. potemus eum vino etiam in hac nocte, & ingredere, cuba cum eo, vt reseruemus de patre nostro filios. [35] Et potauerunt etiam in nocte illa patrem suum vino; & surrexit minor, & concubuit cum eo: & nesciuit quando cubuit, nec quando surrexit. [36] Et conceperunt duæ filiæ Lot de patre suo. [37] Et peperit maior filium, & vocauit nomen eius Moab. ipse est pater Moabitarum vsque in diem hanc. [38] Et minor etiam ipsa peperit filium, & vocauit nomen eius, filium populi mei. ipse est pater filiorum Amon vsque in diem hanc.

CAP. XX.

ET profectus est inde Abraham in terram Australem; & habitauit inter Recam & Agara; & peregrinatus est in Gerar. [2] Et dixit Abraham de Sara vxore sua: Soror mea est. Et misit Abimelech rex Gerar, & tulit Saram. [3] Et venit verbum à facie Dei ad Abimelech in visione noctis: & ait illi: En tu morieris propter mulierem quam tulisti: est enim vxor viri. [4] Et Abimelech non accessit ad eam. & ait: Domine, nunquid gentem etiam iustam interficies? [5] Nonne ipse dixit mihi: Soror mea est. & ipsa quoque ait: Frater meus est? in rectitudine cordis mei, & in mundicia manuum mearum feci hoc.

6 ויאמר אליו האלהים בחלם גם אנכי ידעתי כי
בתם לבבך עשית זאת ואחשך גם אנכי אותך מחטו
7 לי על כן לא נתתיך לנגע אליה: ועתה השב
אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך וחיה ואם
אינך משיב דע כי מות תמות אתה וכל אשר לך:
8 וישכם אבימלך בבקר ויקרא לכל עבדיו וידבר
את כל הדברים האלה באזניהם וייראו האנשים
9 מאד: ויקרא אבימלך לאברהם ויאמר לו מה
עשית לנו ומה חטאתי לך כי הבאת עלי ועל
ממלכתי חטאה גדלה מעשים אשר לא יעשו
10 עשית עמדי: ויאמר אבימלך אל אברהם
11 מה ראית כי עשית את הדבר הזה: ויאמר
אברהם כי אמרתי רק אין יראת אלהים במקום
12 הזה והרגוני על דבר אשתי: וגם אמנה
אחתי בת אבי הוא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה:
13 ויהי כאשר התעו אתי אלהים מבית אבי ואמר לה
זה חסדך אשר תעשי עמדי אל כל המקום אשר
14 נבוא שמה אמרי לי אחי הוא: ויקח אבימלך
צאן ובקר ועבדים ושפחת ויתן לאברהם וישב
15 לו את שרה אשתו: ויאמר אבימלך הנה
16 ארצי לפניך בטוב בעיניך שב: ולשרה אמר הנה
נתתי אלף כסף לאחיך הנה הוא לך כסות
עינים לכל אשר אתך ואת כל ונכחת:
17 ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים
18 את אבימלך ואת אשתו ואמהתיו וילדו: כי
עצר עצר יהוה בעד כל רחם לבית אבימלך על דבר
שרה אשת אברהם:
כא 1 ויהוה פקד את שרה כאשר אמר
2 ויעש יהוה לשרה כאשר דבר: ותהר ותלד שרה
לאברהם בן לזקניו למועד אשר דבר אתו אלהים:

6 Dixítque ad cũ Deus: Et ego scio quòd sim-
plici corde feceris; & ideò custodiui te, ne pec
cares in me: & non dimisi vt tangeres eam.
7 Nunc ergo redde viro suo vxorem: & orabit
pro te; quia propheta est: & viues. Si autem
nolueris reddere, scito quòd morte morieris
8 tu, & omnia quæ tua sunt. Statímque de no-
cte consurgẽs Abimelech, vocauit omnes ser-
uos suos, & locutus est vniuersa verba hæc in
auribus eorum. timuerúntq; omnes viri val-
9 de. Vocauit autẽ Abimelech etiam Abraam,
C & dixit ei: Quid fecisti nobis? quid peccaui-
mus in te, quia induxisti super me & super re-
gnum meum peccatum grande? quæ nõ de-
10 buisti facere, fecisti nobis. Rursúsque expo-
stulans, ait: Quid vidisti vt hoc faceres?
11 Respondit Abraam: Cogitaui mecum, dicẽs:
Forsitan non est timor Dei in loco isto; & in- Sup.12.a
12 terficient me propter vxorem meam. Aliàs
autem & verè soror mea est, filia patris mei, &
non filia matris meæ: & duxi eam in vxorem.
13 Postquam autem eduxit me Deus de domo
patris mei; dixi ad eam: Hanc misericordiam
facies mecum: in omni loco ad quem ingre-
14 diemur, dices quòd frater tuus sim. Tulit
igitur Abimelech oues, & boues, & seruos, &
D ancillas; & dedit Abraam. reddidítque illi Sa-
15 ram vxorem suam. Et ait: Terra coram vobis
est: vbicunque tibi placuerit, habita.
16 Saræ autem dixit: Ecce mille argenteos de-
di fratri tuo: hoc erit tibi in velamen oculo-
rum ad omnes qui tecum sunt: & quocunque
perrexeris, memento te deprehensam.
17 Orante autem Abraam, sanauit Deus A-
bimelech, & vxorem, ancillásque eius; & pe-
pererunt.
18 Concluserat enim Dominus omnem
vuluam domus Abimelech, propter Saram
vxorem Abrææ.

CAP. XXI.

1 A Visitauit autem Dominus Saram, sicut pro-
miserat; & impleuit quę locutus est.
2 Concepítque & peperit filium in senectute 1.Re.2.d Heb.11.c Mat.1.a
sua, tempore quo prędixerat ei Deus.

תרגום אונקלוס

6 ואמר ליה יי בחלמא אף קדמי גלי ארי בקשיטות לבך עבדת דא ומנעית אף אנא יתך מלמחטי קדמי על כן לא שבקתיך למקרב לותה:
7 וכען אתיב איתת גברא ארי נביאה הוא ויצלי עלך ותיחי ואם ליתך מתיב דע ארי ממת תמות את וכל דילך: 8 ואקדים אבימלך בצפרא
וקרא לכל עבדוהי ומליל ית כל פתגמיא האלין קדמיהון ודחילו גבריא לחדא: 9 וקרא אבימלך לאברהם ואמר ליה מה עבדת לנא ומה חבית
לך ארי איתיתא עלי ועל מלכותי חובא רבה עובדין דלא כשרין לאתעבדא עבדת עמי: 10 ואמר אבימלך לאברהם מה חזית ארי עבדת ית
פתגמא הדין: 11 ואמר אברהם ארי אמרית לחוד ליתדחלא דיי באתרא הדין ויקטלונני על עיסק אתתי: 12 וברם בקושטא אחתי בת אבא
היא ברם לא בת אמי והות לי לאנתו: 13 והוה כד טעו עממיא בתר עובדי ידיהון יתי קריב יי לדחלתיה מבית אבא ואמרית לה דין טיבותיך
דתעבידי עמי לכל אתרא דנעול לתמן אמרי עלי אחי הוא: 14 ונסב אבימלך ען ותורין ועבדין ואמהן ויהב לאברהם ואתיב ליה
ית שרה אתתיה: 15 ואמר אבימלך הא ארעי קדמך בדשפיר בעינך תב: 16 ולשרה אמר הא יהבית אלף סלעין דכסף לאחיך הא
הוא ליך כסות דיקר חלף דשלחית דברתיך וחזית יתיך וית כל דעמך ועל כל מה דאמרת ואתוכחת: 17 וצלי אברהם קדם יי
ואסי יי ית אבימלך וית אתתיה ואמהתיה ואתרוחו: 18 ארי מיחד אחד יי באפי כל פתח ולדא לבית אבימלך על
עיסק שרה איתת אברהם:

כא

1 ויי דכיר ית שרה כמא דאמר ועבד יי
לשרה כמא דמליל: 2 ואעדיאת וילידת שרה לאברהם בר לסבתוהי לזמן דמליל יתיה יי:

** Dixit autem illi Deus per somnium: Et ego co-* 6
gnoui, quòd in puro corde fecisti hoc: & peperci ti-
bi, ne peccares in me: propter hoc non dimisi te tan-
*gere illam. * Nunc autem redde mulierem ho-* 7
mini; quia propheta est: & orabit pro te, & viues.
si autem non reddideris, scito quòd morieris tu, et o-
mnia tua.
** Et manicauit Abimelech diluculo, & vocauit* 8
omnes seruos suos: & locutus est secundum omnia
verba hæc in aures eorum. timuerunt autem om-
*nes viri valdè. * Et vocauit Abimelech A-* 9
braam, & dixit ei: Quid hoc fecisti mihi? nunquid
peccaui in te, quia fecisti super me & super regnum
meum peccatum grande? opus quod nullus fecit, fe-
*cisti mihi. * Dixit autem Abimelech A-* 10
braam: Quid videns fecisti hoc?
** Dixit autem Abraam: Dixi enim, Forsitan* 11
non est cultus Dei in loco isto: meq; interficient pro-
*pter vxorem meam. * Et enim verè soror mea* 12
est, ex patre, sed non ex matre: facta est autem mi-
hi in vxorem.
** Factum est autem, quando eduxit me Deus* 13
de domo patris mei: & dixi ei, Hanc iusticiam fa-
cies in me, in omnem locum, quocunque ingressi fue-
rimus illuc, dic me, quia frater meus est.
** Accepit autem Abimelech mille didrachmas,* 14
& oues, & vitulos, & seruos, & ancillas; &
dedit Abraham. & reddidit illi Sarram vxorem
*suam. * Et dixit Abimelech Abraam: Ecce ter-* 15
ra mea coram te: vbicunque tibi placuerit, habita.
** Et Sarræ dixit: Ecce dedi fratri tuo mille di-* 16
drachmas: hæc tibi erunt in precium faciei tuæ, &
omnibus qui tecum; & omnia verè loquere.
** Orauit autem Abraam ad Deum; & sanauit* 17
Deus Abimelech, & vxorem suam, & omnes an-
cillas eius, & omnia iumenta eorum; & pepererunt.
** Quia concludens conclusit Deus de foris om-* 18
nem vuluam in domo Abimelech, propter Sarram
vxorem Abraam.

CAP. XXI.

ET Dominus visitauit Sarram, sicut dixit: & 1
fecit Dominus Sarræ sicut locutus est.
** Et concipiens peperit Abraam filium in sene-* 2
ctute, in tempus sicut locutus est ei Dominus.

6 * εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ θεὸς καθ᾽ ὕπνον· κἀγὼ ἔγνων, ὅτι ἐν κα-
θαρᾷ καρδίᾳ ἐποίησας τοῦτο, καὶ ἐφεισάμην σου τοῦ μὴ ἁ-
μαρτῆσαι εἰς ἐμέ· ἕνεκα τούτου οὐκ ἀφῆκά σε τοῦ ἅψασθαι αὐ-
7 τῆς. * νῦν δὲ ἀπόδος τὴν γυναῖκα τῷ ἀνθρώπῳ· ὅτι
προφήτης ἐστὶ, καὶ προσεύξεται περὶ σοῦ, καὶ ζήσεις. εἰ δὲ μὴ
ἀποδῷς, γνῶθι ὅτι ἀποθανῇ σὺ καὶ πάντα τὰ σά.
8 * καὶ ὤρθρισεν ἀβιμέλεχ τοπρωῒ, καὶ ἐκάλεσε πάντας
τοὺς παῖδας αὐτοῦ· καὶ ἐλάλησε κατὰ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα
εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν. ἐφοβήθησαν δὲ πάντες οἱ ἄνδρες σφόδρα.
9 * καὶ ἐκάλεσεν ἀβιμέλεχ τὸν ἀβραάμ· καὶ εἶπεν αὐτῷ,
τί τοῦτο ἐποίησάς μοι, μή τι ἥμαρτον εἰς σὲ, ὅτι ἐποίησας ἐπ᾽
ἐμὲ καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἁμαρτίαν μεγάλην; ἔργον
10 ὃ οὐδεὶς πεποίηκεν, πεποίηκάς μοι. * εἶπε δὲ ἀβιμέλεχ
τῷ ἀβραάμ, τί ἐνιδὼν ἐποίησας τοῦτο;
11 * εἶπε δὲ ἀβραάμ· εἶπα γὰρ, ἄρα οὐκ ἔστι θεοσέβεια ἐν
τῷ τόπῳ τούτῳ· ἐμέ τε ἀποκτενοῦσιν ἕνεκεν τῆς γυναικός μου.
12 * καὶ γὰρ ἀληθῶς ἀδελφή μου ἐστὶν ἐκ πατρὸς, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκ
μητρός· ἐγενήθη δέ μοι εἰς γυναῖκα.
13 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἐξήγαγέ με ὁ θεὸς ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πα-
τρός μου· καὶ εἶπα αὐτῇ, ταύτην τὴν δικαιοσύνην ποιήσεις
εἰς ἐμὲ, εἰς πάντα τόπον, οὗ ἂν εἰσέλθωμεν ἐκεῖ· εἶπον ἐμὲ, ὅτι
14 ἀδελφός μου ἐστίν. * ἔλαβε δὲ ἀβιμέλεχ χίλια δί-
δραχμα, καὶ πρόβατα, καὶ μόσχους, καὶ παῖδας, καὶ παι-
δίσκας, καὶ ἔδωκε τῷ ἀβραάμ· καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ σάῤῥαν τὴν
15 γυναῖκα αὐτοῦ. * καὶ εἶπεν ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ,
ἰδοὺ ἡ γῆ μου ἐναντίον σου· οὗ ἐάν σοι ἀρέσκῃ κατοίκει.
16 * καὶ τῇ σάῤῥᾳ εἶπεν, ἰδοὺ δέδωκα τῷ ἀδελφῷ σου χίλια
δίδραχμα· ταῦτά σοι ἔσται εἰς τιμὴν τοῦ προσώπου σου, καὶ
πάσαις ταῖς μετὰ σοῦ· καὶ πάντα ἀλήθευσον.
17 * προσηύξατο δὲ ἀβραὰμ πρὸς τὸν θεόν· καὶ ἰάσατο ὁ
θεὸς τὸν ἀβιμέλεχ, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ πάσας τὰς
παιδίσκας αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ ἔτεκον.
18 * ὅτι συγκλείων συνέκλεισεν ὁ θεὸς ἔξωθεν πᾶσαν μή-
τραν ἐν τῷ οἴκῳ ἀβιμέλεχ, ἕνεκεν σάῤῥας τῆς γυναικὸς
ἀβραάμ.

κα΄.

1 * Καὶ κύριος ἐπεσκέψατο τὴν σάῤῥαν, καθὰ εἶπε, καὶ ἐ-
ποίησε κύριος τὴν σάρραν καθὰ ἐλάλησε.
2 * καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκε τῷ ἀβραὰμ υἱὸν εἰς τὸ γῆρας, εἰς
τὸν καιρὸν καθὰ ἐλάλησεν αὐτῷ κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et ait illi Deus per somnium: Manifestum est etiam coram me, quòd in rectitudine cordis tui fecisti hoc: & prohibui quoque ego te, ne peccares coram me: propterea non dimisi te, vt accederes ad eam. 7 Et nunc redde vxorem viro; quia propheta est; & orabit pro te, & viues. & si nolueris reddere, scito quòd morte morieris tu, & omnia quæ tua sunt. 8 Et surrexit Abimelech manè, & vocauit omnes seruos suos; & locutus est vniuersa verba hæc coram eis: & timuerunt viri valdè. 9 Et vocauit Abimelech Abraham, & dixit ei: Quid fecisti nobis, & quid peccaui tibi; quia induxisti super me, & super regnum meum peccatum grande? opera quæ non erant digna fieri, fecisti mecum. 10 Et ait Abimelech ad Abraham: Quid vidisti, quòd fecisti rem hanc? 11 Dixitque Abraham: Quia dixi, fortè non est timor Dei in loco isto; & interficient me propter vxorem meam. 12 Sed & in veritate soror mea est, filia patris mei, sed non filia matris meæ; & fuit mihi in vxorem. 13 Et factum est cùm aberrassent populi post opera manuum suarum, me applicauit Dominus ad timorem suum ex domo patris mei. Et dixi ei: Hæc est misericordia tua quam facies mecum; in omni loco in quem ingrediemur, dic de me, Frater meus est. 14 Et tulit Abimelech oues, & boues, & seruos, & ancillas; & dedit Abrahæ. & reddidit ei Saram vxorem suam. 15 Dixitque Abimelech: Ecce terra mea coram te est; vbicunque placuerit oculis tuis, habita. 16 Saræ autem dixit: Ecce dedi mille siclos argenti fratri tuo. ecce illud est tibi velamen honoris: pro eo quòd miserim tollere te, & viderim te, & omnia quę tecum sunt, & super omnia quæ dixisti, estoque reprehensa. 17 Et orauit Abraham coram Deo, & sanauit Deus Abimelech, & vxorem eius, ancillasque eius, & refrigerati sunt. 18 Quoniam concludens concluserat Dominus omnem aperturam vuluæ domus Abimelech, propter Saram vxorem Abraham.

CAP. XXI.

REcordatusque est Dominus Saræ, sicut dixerat: & fecit Dominus Saræ sicut locutus est. 2 Et concepit & peperit Sara Abrahæ filium in senectute sua, in tempore quo locutus fuerat ei Deus.

3 וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת־שֶׁם־בְּנוֹ הַנּוֹלַד־לוֹ אֲשֶׁר־
4 יָלְדָה־לּוֹ שָׂרָה יִצְחָק׃ וַיָּמָל אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק
בְּנוֹ בֶּן־שְׁמֹנַת יָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים׃
5 וְאַבְרָהָם בֶּן־מְאַת שָׁנָה בְּהִוָּלֶד לוֹ אֵת יִצְחָק בְּנוֹ׃
6 וַתֹּאמֶר שָׂרָה צְחֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים כָּל־הַשֹּׁמֵעַ
7 יִצְחַק־לִי׃ וַתֹּאמֶר מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הֵינִיקָה
8 בָנִים שָׂרָה כִּי־יָלַדְתִּי בֵן לִזְקֻנָיו׃ וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד
וַיִּגָּמַל וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתֶּה גָדוֹל בְּיוֹם הִגָּמֵל אֶת־
9 יִצְחָק׃ וַתֵּרֶא שָׂרָה אֶת־בֶּן־הָגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר־
10 יָלְדָה לְאַבְרָהָם מְצַחֵק׃ וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גָּרֵשׁ
הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת־בְּנָהּ כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן־הָאָמָה
11 הַזֹּאת עִם־בְּנִי עִם־יִצְחָק׃ וַיֵּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי
12 אַבְרָהָם עַל אוֹדֹת בְּנוֹ׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם
אַל־יֵרַע בְּעֵינֶיךָ עַל־הַנַּעַר וְעַל־אֲמָתֶךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר
אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע׃
13 וְגַם אֶת־בֶּן־הָאָמָה לְגוֹי אֲשִׂימֶנּוּ כִּי זַרְעֲךָ הוּא׃
14 וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם ׀ בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח־לֶחֶם וְחֵמַת מַיִם וַיִּתֵּן
אֶל־הָגָר שָׂם עַל־שִׁכְמָהּ וְאֶת־הַיֶּלֶד וַיְשַׁלְּחֶהָ וַתֵּלֶךְ
15 וַתֵּתַע בְּמִדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע׃ וַיִּכְלוּ הַמַּיִם מִן־הַחֵמֶת
16 וַתַּשְׁלֵךְ אֶת־הַיֶּלֶד תַּחַת אַחַד הַשִּׂיחִם׃ וַתֵּלֶךְ
וַתֵּשֶׁב לָהּ מִנֶּגֶד הַרְחֵק כִּמְטַחֲוֵי קֶשֶׁת כִּי אָמְרָה אַל־
אֶרְאֶה בְּמוֹת הַיָּלֶד וַתֵּשֶׁב מִנֶּגֶד וַתִּשָּׂא אֶת־קֹלָהּ וַתֵּבְךְּ׃
17 וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־קוֹל הַנַּעַר וַיִּקְרָא מַלְאַךְ אֱלֹהִים
אֶל־הָגָר מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־לָּךְ הָגָר אַל־תִּירְאִי
כִּי־שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל־קוֹל הַנַּעַר בַּאֲשֶׁר הוּא־שָׁם׃
18 קוּמִי שְׂאִי אֶת־הַנַּעַר וְהַחֲזִיקִי אֶת־יָדֵךְ בּוֹ כִּי־לְגוֹי
19 גָּדוֹל אֲשִׂימֶנּוּ׃ וַיִּפְקַח אֱלֹהִים אֶת־עֵינֶיהָ וַתֵּרֶא
בְּאֵר מָיִם וַתֵּלֶךְ וַתְּמַלֵּא אֶת־הַחֵמֶת מַיִם וַתַּשְׁקְ אֶת־
20 הַנָּעַר׃ וַיְהִי אֱלֹהִים אֶת־הַנַּעַר וַיִּגְדָּל וַיֵּשֶׁב
בַּמִּדְבָּר וַיְהִי רֹבֶה קַשָּׁת׃

3 Vocauitque Abraam nomen filij sui quem
4 genuit ei Sara, Isaac. Et circuncidit eum o-
5 ctauo die, sicut præceperat ei Deus. Cùm
esset centum annorum, hac quippe ætate pa- Iosu.24.c.
6 tris natus est Isaac. Dixitque Sara: Risum
fecit mihi Deus; & quicunque audierit, cor-
7 ridebit mihi. Rursumque ait: Quis au-
diturus crederet Abraam, quòd Sara lactaret
8 filium, quem peperit ei iam seni? Creuit
igitur puer, & ablactatus est. Fecitque Abraã
grande conuiuium in die ablactationis eius.
9 Cúmque vidisset Sara filium Agar Ægyp-
10 tiæ ludentem cum Isaac filio suo; Dixit ad
B Abraam: Eiice ancillam hanc, & filium eius.
Non enim erit hæres filius ancillæ, cum filio
11 meo Isaac. Durè accepit hoc Abraam pro
12 filio suo. Cui dixit Deus: Non tibi videatur
asperum super puero & super ancilla tua. O-
mnia quæ dixerit tibi Sara, audi vocem eius: Rom.9.b
quia in Isaac vocabitur tibi semen.
13 Sed & filium ancillæ faciam in gentem ma-
14 gnam; quia semen tuum est. Surrexit itaq;
Abraam mane: & tollens panem & vtrem a-
quæ, imposuit scapulæ eius: tradiditque pue-
rum, & dimisit eam. Quæ cùm abisset, errabat
15 in solitudine Bersabee. Cumque consump-
ta esset aqua in vtre, abiecit puerum subter
16 vnam arborem, quæ ibi erat: Et abiit, sedít-
que è regione procul quantum potest arcus
iacere. Dixit enim: Non videbo morientem
C puerum. & sedens contrà, leuauit vocem suã,
17 & fleuit. Exaudiuit autem Deus vocem
pueri. Vocauitque Angelus Dei Agar de cęlo,
dicens: Quid agis Agar? Noli timere: exaudi-
uit enim Deus vocem pueri, de loco in quo
18 est. Surge, & tolle puerum; & tene
manum illius: quia in gentem magnam fa-
ciam eum.
19 Aperuitque oculos eius Deus. quæ vi-
dens puteum aquæ; abiit, & impleuit vtrem,
deditque puero bibere.
20 Et fuit cum eo. qui creuit, & mora-
tus est in solitudine: factusque est iuuenis sa-
gittarius.

תרגום אונקלוס

3 וקרא אברהם ית שום בריה דאתיליד ליה דילידת ליה שרה יצחק׃ 4 וגזר אברהם ית יצחק בריה בר תמניא יומין כמא דפקיד יתיה יי׃
5 ואברהם בר מאה שנין כד אתיליד ליה ית יצחק בריה׃ 6 ואמרת שרה חדוה עבד לי יי כל דישמע יחדי לי׃ 7 ואמרת מהימן
דאמר לאברהם וקיים דתוניק בנין שרה ארי ילידית בר לסבתוהי׃ 8 ורבא רביא ואתחסיל ועבד אברהם משתיא רבא ביומא דאתחסיל
ית יצחק׃ 9 וחזת שרה ית בר הגר מצריתא דילידת לאברהם מחאיך׃ 10 ואמרת לאברהם תריך ית אמתא הדא וית ברה ארי
לא ירת בר אמתא הדא עם ברי עם יצחק׃ 11 ובאש פתגמא לחדא בעיני אברהם על עיסק בריה׃ 12 ואמר יי לאברהם לא
יבאיש בעינך על עולימא ועל אמתך כל דתימר לך שרה קביל מינה ארי ביצחק יתקרון לך בנין׃ 13 ואף ית בר אמתא לעם
אשוייניה ארי בנך הוא׃ 14 ואקדים אברהם בצפרא ונסיב לחמא ורוקבא דמיא ויהב להגר שוי על כתפה וית רביא ושלחה ואזלת
וטעת במדברא דבירא דשבע׃ 15 ושליםו מיא מן רוקבא ורמת ית רביא תחות חד מן אילניא׃ 16 ואזלת ויתיבת לה מקביל
ארחיקת כמיגד בקשתא ארי אמרת לא אחזי במותא דרביא ויתיבת מקביל וארימת ית קלה ובכת׃ 17 ושמיע קדם יי ית קליה דרביא
וקרא מלאכא דיי להגר מן שמיא ואמר לה מה ליך הגר לא תדחלי ארי שמיע קדם יי ית קליה דרביא באתר דהוא תמן׃ 18 קומי טולי
ית רביא ואתקיפי ית ידיך ביה ארי לעם רב סגיא אשוייניה׃ 19 וגלא יי ית עינהא וחזת בירא דמיא ואזלת ומלת ית רוקבא מיא
ואשקיאת ית רביא׃ 20 והוה מימרא דיי בסעדיה דרביא ורבא ויתיב במדברא והוה רבי קשתא׃

* Et vocauit nomen filij sui, qui fuit illi, quem 3
peperit illi Sarra, Isaac.
* Circuncidit autem Abraam Isaac die octaua, sicut 4
præcepit ei Dominus.
* Et Abraam erat annorum centum, quando na- 5
tus est ei Isaac filius eius. * Dixit autem Sarra: 6
Risum mihi fecit Dominus. qui enim audierit, con
gaudebit mihi.
* Et dixit, Quis annunciabit Abraam, quòd 7
lactat puerum Sarra, quia peperi filium in senectu-
te mea? * Et creuit puer, & ablactatus est. 8
& fecit Abraam conuiuium magnum, qua die ab-
lactatus est Isaac filius eius. * Videns autem 9
Sarra filium Agar Ægyptiæ, qui fuit Abraam, lu-
dentem cum Isaac filio suo. * Et dixit Abraam: 10
Eijce ancillam & filium eius. non enim hæreditabit
filius ancillæ cum filio meo Isaac. * Durum au- 11
tem apparuit verbum valdè coram Abraam de fi-
lio suo Ismael. * Dixit autem Deus Abraam: 12
Ne durum sit coram te de puero & de ancilla. om-
nia quæcunque dixerit tibi Sarra, audi vocem eius:
quia in Isaac vocabitur tibi semen.
* Et filium autem ancillæ in gentem magnam fa- 13
ciam eum, quia semen tuum est.
* Surrexit autem Abraam manè, & accepit pa- 14
nes & vtrem aquæ, & dedit Agar. & imposuit
puerum super humeros eius; & dimisit eam. abiens
autem errabat per desertum, iuxta puteũ iuramen-
ti. * Defecit autem aqua vtris: & proiecit 15
puerum subter vnam abietem. * Et abiens, se- 16
dit è regione eius de longè, quasi arcus iactum. dixit
enim: Non videbo mortem filij mei. & sedit con-
trà. clamans autem puer fleuit.
* Exaudiuit autem Deus puerum de loco vbi e- 17
rat. & vocauit angelus Domini Agar de cælo, &
dixit ei: Quid est Agar? ne timeas. exaudiuit enim
Deus vocem pueri de loco vbi est.
* Surge, accipe puerum: & tene manum eius. 18
in enim gentem magnam faciam eum.
* Et aperuit Deus oculos eius: et vidit puteum 19
aquæ viuæ: & abiit, & impleuit vtrem. & po-
tauit puerum suum.
* Et fuit Deus cum puero. & creuit, & habi- 20
tauit in deserto. factus est autem sagittarius.

3 * καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ γενομένου αὐτῷ, ὃν
4 ἔτεκεν αὐτῷ σάῤῥα, ἰσαάκ. * περιέτεμε δὲ ἀβραὰμ τὸν ἰ-
σαὰκ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ· καθὰ ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος.
5 * καὶ ἀβραὰμ ἦν ἐτῶν ἑκατὸν, ἡνίκα γέγονεν αὐτῷ ἰσαὰκ
6 ὁ υἱὸς αὐτοῦ. * εἶπε δὲ σάῤῥα, γέλωτά μοι ἐποίησε κύριος. ὃς
7 γὰρ ἂν ἀκούσῃ συγχαρεῖταί μοι. * καὶ εἶπε, τίς ἀναγγελεῖ τῷ
ἀβραὰμ, ὅτι θηλάζει παιδίον σάῤῥα, ὅτι ἔτεκον υἱὸν ἐν τῷ
8 γήρᾳ μου. * καὶ ηὐξήθη τὸ παιδίον, καὶ ἀπεγαλακτίσθη. καὶ
ἐποίησεν ἀβραὰμ δοχὴν μεγάλην, ᾗ ἡμέρᾳ ἀπεγαλακτί-
9 σθη ἰσαὰκ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. * ἰδοῦσα δὲ σάῤῥα τὸν υἱὸν ἄγαρ τῆς
αἰγυπτίας, ὃς ἐγένετο τῷ ἀβραὰμ, παίζοντα μετὰ ἰσαὰκ τοῦ
10 υἱοῦ αὐτῆς· * καὶ εἶπε τῷ ἀβραὰμ, ἔκβαλε τὴν παιδίσκην
καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς· οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης
11 μετὰ τοῦ υἱοῦ μου ἰσαάκ. * σκληρὸν δὲ ἐφάνη τὸ ῥῆμα σφόδρα
ἐναντίον ἀβραὰμ περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἰσμαήλ.
12 * εἶπε δὲ ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ· μὴ σκληρὸν ἔστω ἐναντίον σου
περὶ τοῦ παιδίου, καὶ περὶ τῆς παιδίσκης. πάντα ὅσα ἂν εἴπῃ
σοι σάῤῥα, ἄκουε τῆς φωνῆς αὐτῆς· ὅτι ἐν ἰσαὰκ κληθήσεταί
13 σοι σπέρμα· * καὶ τὸν υἱὸν δὲ τῆς παιδίσκης εἰς ἔθνος μέγα
ποιήσω αὐτὸν ὅτι σπέρμα σόν ἐστιν.
14 * ἀνέστη δὲ ἀβραὰμ τὸ πρωῒ, καὶ ἔλαβεν ἄρτους καὶ ἀσκὸν ὕ-
δατος, καὶ ἔδωκε τῇ ἄγαρ. καὶ ἐπέθηκε τὸ παιδίον ἐπὶ τῶν ὤ-
μων αὐτῆς, καὶ ἀπέστειλεν αὐτήν· ἀπελθοῦσα δὲ ἐπλανᾶτο κατὰ
15 τὴν ἔρημον, κατὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου. * ἐξέλιπε δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ
ἀσκοῦ. καὶ ἔῤῥιψε τὸ παιδίον ὑποκάτω μιᾶς ἐλάτης.
16 * καὶ ἀπελθοῦσα ἐκάθητο ἀπέναντι αὐτοῦ μακρόθεν, ὡσεὶ τό-
ξου βολήν. εἶπε γὰρ, οὐ μὴ ἴδω τὸν θάνατον τοῦ παιδίου μου. καὶ
ἐκάθισεν ἀπέναντι. ἀναβοῆσαν δὲ τὸ παιδίον ἔκλαυσεν.
17 * ἐπήκουσε δὲ ὁ θεὸς τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἦν. καὶ ἐκά-
λεσεν ἄγγελος κυρίου τὴν ἄγαρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἶπεν αὐ-
τῇ· τί ἐστιν ἄγαρ; μὴ φοβοῦ. ἐπακήκοε γὰρ ὁ θεὸς τῆς φωνῆς
τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἐστιν.
18 * ἀνάστηθι λάβε τὸ παιδίον· καὶ κράτησον τῆς χειρὸς αὐτοῦ.
εἰς γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω αὐτό.
19 * καὶ ἀνέῳξεν ὁ θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς· καὶ εἶδε φρέαρ
ὕδατος ζῶντος· καὶ ἐπορεύθη, καὶ ἔπλησε τὸν ἀσκὸν· καὶ ἐ-
πότισε τὸ παιδίον αὐτῆς.
20 * καὶ ἦν ὁ θεὸς μετὰ τοῦ παιδίου· καὶ ηὐξήθη, καὶ κατῴκησεν ἐν
τῇ ἐρήμῳ. ἐγένετο δὲ τοξότης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Vocauitq; Abraham nomen filij sui qui natus est ei, quem peperit ei Sara, Isaac. 4 Et circuncidit Abraham Isaac filium suum, filium octo dierum, sicut præcepit ei Deus. 5 Abraham autem erat filius centum annorum quando natus est ei Isaac filius suus. 6 Et dixit Sara, Gaudium mihi fecit Deus; omnis qui audierit, congratulabitur mihi. 7 Et dixit, Fidelis est qui dixit Abrahæ, & impleuit quòd lactaret filios Sara, quia peperi filium in senectute sua. 8 Et creuit puer, & ablactatus est. Et fecit Abraham conuiuium magnum in die quo ablactatus est Isaac. 9 Et vidit Sara filium Agar Ægyptiæ quem peperit Abrahæ ludentem. 10 Et dixit Abrahæ, Eiice ancillam hanc & filium eius, quia non erit hæres filius ancillæ huius cum filio meo Isaac. 11 Et displicuit verbum nimis in oculis Abrahæ, propter filium suum. 12 Dixitque Deus Abrahæ, Ne displiciat in oculis tuis super puero & super ancilla tua: omnia quæ dixerit tibi Sara, acquiesce illi, quoniam in Isaac vocabuntur tibi filij. 13 Filium quoque ancillæ in gentem ponam eum, quia filius tuus est. 14 Et surrexit Abraham mane, & tulit panem & lagenam aquæ, & dedit ipsi Agar, ponens super humerum eius & puerum, & dimisit eam, & abiit & errabat in deserto Bersabeæ. 15 Et consumptæ sunt aquæ de lagena, & proiecit puerum subter vnam arborem. 16 Et abiit, & sedit è regione, longe quantum potest arcus iacere; quia dixit, non videbo mortem pueri. Seditque è regione, & leuauit vocem suam & fleuit. 17 Et audita est coram Deo vox pueri. Et vocauit Angelus Dei Agar de cælo; & dixit ei: Quid tibi Agar? ne timeas: quoniam audita est coram Domino vox pueri in loco in quo ipse est. 18 Surge tolle puerum & apprehende manu tua eum, quoniam in populum magnum ponam eum. 19 Et aperuit Deus oculos eius & vidit puteum aquæ, & abiit, & impleuit lagenam aqua, & dedit puero bibere. 20 Et fuit verbum Dei in adiutorium pueri, & creuit, & habitauit in deserto, & fuit iaculator arcus.

4 ביום השלישי וישא אברהם את־עיניו וירא את־
5 המקום מרחק׃ ויאמר אברהם אל־נעריו שבו־
לכם פה עם־החמור ואני והנער נלכה עד־כה
6 ונשתחוה ונשובה אליכם׃ ויקח אברהם את־
עצי העלה וישם על־יצחק בנו ויקח בידו את־
7 האש ואת־המאכלת וילכו שניהם יחדו׃ ויאמר
יצחק אל־אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני
בני ויאמר הנה האש והעצים ואיה השה לעלה׃
8 ויאמר אברהם אלהים יראה־לו השה לעלה בני
9 וילכו שניהם יחדו׃ ויבאו אל־המקום אשר אמר־
לו האלהים ויבן שם אברהם את־המזבח ויערך את־
העצים ויעקד את־יצחק בנו וישם אתו על־המזבח
10 ממעל לעצים׃ וישלח אברהם את־ידו ויקח את־
11 המאכלת לשחט את־בנו׃ ויקרא אליו מלאך יהוה
מן־השמים ויאמר אברהם אברהם ויאמר הנני׃
12 ויאמר אל־תשלח ידך אל־הנער ואל־תעש לו
מאומה כי עתה ידעתי כי־ירא אלהים אתה
ולא חשכת את־בנך את־יחידך ממני׃
13 וישא אברהם את־עיניו וירא והנה־איל
אחר נאחז בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח את־
14 האיל ויעלהו לעלה תחת בנו׃ ויקרא
אברהם שם־המקום ההוא יהוה יראה אשר
15 יאמר היום בהר יהוה יראה׃ ויקרא מלאך
16 יהוה אל־אברהם שנית מן־השמים׃ ויאמר בי
נשבעתי נאם־יהוה כי יען אשר עשית את־הדבר
17 הזה ולא חשכת את־בנך את־יחידך׃ כי־ברך
אברכך והרבה ארבה את־זרעך ככוכבי השמים
וכחול אשר על־שפת הים וירש זרעך את שער
18 איביו׃ והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר
שמעת בקלי׃

4 * Die autem tertio, eleuatis oculis, vidit
5 locum procul. * Dixitque ad pueros suos,
Expectate hic cum asino: ego & puer illuc
vsque properantes, postquam adorauerimus,
6 reuertemur ad vos. * Tulit quoque li-
gna holocausti, & imposuit super Isaac filium
suum. ipse verò portabat in manibus ignem
B & gladium. Cumque duo pergerent simul,
7 *Dixit Isaac patri suo: Pater mi. at ille respon-
dit: Quid vis, fili? Ecce, inquit, ignis & ligna,
vbi est victima holocausti?
8 * Dixit autem Abraam: Deus prouidebit si-
bi victimam holocausti, fili mi. pergebant er-
9 go pariter. * Et venerunt ad locum quem
ostenderat ei Deus: in quo ædificauit altare:
& desuper ligna composuit. Cumque alligas-
set Isaac filium suum, posuit eum in altare su-
10 per struem lignorum. * Extenditque ma-
num, & arripuit gladium, vt immolaret filiũ
11 suum. * Et ecce angelus Domini de cælo cla-
C mauit, dicens: Abraam, Abraam. qui respon- Mach.2.
12 dit: Adsum. * Dixitque ei, Non extendas
manum tuam super puerum, neque facias illi
quicquam. Nunc cognoui quòd timeas Deũ,
& non pepercisti vnigenito filio tuo propter
me.
13 * Leuauit Abraam oculos suos, viditque
post tergum arietem, inter vepres hærentem
cornibus. quem assumens, obtulit holocau-
stum pro filio.
14 * Appellauitque nomen loci illius, Domi-
nus videt. vnde vsque hodie dicitur: In mon-
te Dominus videbit.
15 * Vocauit autem angelus Domini Abraam
secundò de cælo,
16 * Dicens: Per memetipsum iuraui, dicit Do- Eccl.44.d.
minus: quia fecisti hanc rem, & non peperci- Hie.44.f.
sti filio tuo vnigenito: Heb.6.c.
17 * Benedicam tibi, & multiplicabo semen
tuum sicut stellas cæli, & velut arenam quæ
est in littore maris. Possidebit semen tuum
portas inimicorum suorum.
18 * Et benedicentur in semine tuo omnes gẽ-
D tes terræ, quia obedisti voci meæ.

תרגום אונקלוס.

4 ביומא תליתאה וזקף אברהם ית עינוהי וחזא ית אתרא מרחיק׃
5 ואמר אברהם לעולימוהי אוריכו לכון הכא עם חמרא ואנא ועולימא נתמטי עד כא ונסגוד ונתוב לותכון׃
6 ונסיב אברהם ית אעי עלתא ושוי על יצחק בריה ונסיב בידיה ית אשתא וית סכינא ואזלו תרויהון כחדא׃
7 ואמר יצחק לאברהם אבוהי ואמר אבא ואמר הא אנא ברי ואמר הא אשתא ואעיא ואן אמרא לעלתא׃
8 ואמר אברהם קדם יי גלי ליה אמרא לעלתא ברי ואזלו תרויהון כחדא׃
9 ואתו לאתרא דאמר ליה יי ובנא תמן אברהם ית מדבחא וסדר ית אעיא ועקד ית יצחק בריה ושוי יתיה על מדבחא מעל לאעיא׃
10 ואושיט אברהם ית ידיה ונסיב ית סכינא למיכס ית בריה׃
11 וקרא ליה מלאכא דיי מן שמיא ואמר אברהם אברהם ואמר הא אנא׃
12 ואמר לא תושיט ידך לעולימא ולא תעביד ליה מדעם ארי כען ידענא ארי דחליא דיי את ולא מנעת ית ברך ית יחידך מני׃
13 וזקף אברהם ית עינוהי וחזא והא דיכרא בתר דאתחד באילנא בקרנוהי ואזל אברהם ונסיב ית דיכרא ואסקיה לעלתא חלף בריה׃
14 וצלי ופלח אברהם תמן באתרא ההוא ואמר קדם יי הכא יהון פלחין דריא בכין יתאמר כיומא הדין בטורא הדין אברהם קדם יי פלח׃
15 וקרא מלאכא דיי לאברהם תנינות מן שמיא׃
16 ואמר במימרי קיימית אמר יי ארי חלף דעבדת ית פתגמא הדין ולא מנעת ית ברך ית יחידך׃
17 ארי ברכא אברכינך ואסגאה אסגי ית בנך ככוכבי שמיא וכחלא דעל כיף ימא ויירתון בנך ית קרוי סנאיהון׃
18 ויתברכון בדיל בנך כל עממי ארעא חלף דקבילתא במימרי׃

* Die tertia, & respiciens Abraam oculis suis, 4
vidit locum à longè.
* Et dixit Abraam pueris suis: Sedete hic cum 5
asino: ego autem & puer transibimus vsque huc: et
postquam adorauerimus, reuertemur ad vos.
* Accepit autem Abraam ligna holocausti, & 6
imposuit Isaac filio suo. accepit autem & ignem in
manibus & gladium: & abierunt duo simul.
* Ait autem Isaac ad Abraam patrem suum, 7
dicens: Pater. ille autem dixit: Quid est, fili? dixit
autem: Ecce ignis & ligna; vbi est ouis in holocau-
stum? * Dixit autem Abraam: Deus vide- 8
bit sibi ouem in holocaustum; fili. pergentes autem
vterque pariter: * Venerunt in locum, quem 9
dixit ei Deus. & ædificauit Abraam altare: & im-
posuit ligna. & cùm colligasset Isaac filium suum, im
posuit eum in altare super ligna.
* Et extendit Abraam manum suam ad acci- 10
piendum gladium, vt iugularet filium suum.
* Et vocauit eum angelus Domini de cælo, & 11
dixit ei: Abraam, Abraam. ille autem dixit: Ecce
ego. * Et dixit: Ne iniicias manum tuam su- 12
per puerum, neque facias ei nihil. nunc enim cogno-
ui, quòd times tu Deum: & non pepercisti filio
tuo dilecto propter me.
* Et aspiciens Abraam oculis suis, vidit: & 13
ecce aries vnus detentus in planta sabec ex corni-
bus. & abiit Abraam, & accepit arietem: & ob-
tulit eum in holocaustum, pro Isaac filio suo.
* Et vocauit Abraam nomen loci illius, Domi- 14
nus vidit. vt dicant hodie, In monte Dominus vi-
sus est.
* Et vocauit angelus Domini Abraam secundò 15
de cælo:
* Dicens: Per memetipsum iuraui, dicit Domi- 16
nus: propterea quòd fecisti verbum hoc, & non pe-
percisti filio tuo dilecto propter me:
* Profectò benedicens benedicam te, & mul- 17
tiplicans multiplicabo semen tuum, sicut stellas
cæli, & sicut arenam iuxta labium maris:
& hæreditabit semen tuum ciuitates aduersario-
rum.
* Et benedicentur in semine tuo omnes gentes 18
terræ: quia obedisti meæ voci.

4 * τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ ἀναβλέψας ἀβραὰμ τοῖς ὀ-
φθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε τὸν τόπον ἀπὸ μακρόθεν.
5 * καὶ εἶπεν ἀβραὰμ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καθίσατε αὐτοῦ μετὰ
τῆς ὄνου· ἐγὼ δὲ καὶ τὸ παιδάριον διελευσόμεθα ἕως ὧδε. καὶ
προσκυνήσαντες, ἀναστρέψομεν πρὸς ὑμᾶς.
6 * ἔλαβε δὲ ἀβραὰμ τὰ ξύλα τῆς ὁλοκαρπώσεως, καὶ ἐπέ-
θηκεν ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ἔλαβε δὲ καὶ τὸ πῦρ μετὰ χεῖρας, καὶ
τὴν μάχαιραν· καὶ ἐπορεύθησαν οἱ δύο ἅμα.
7 * εἶπε δὲ ἰσαὰκ πρὸς ἀβραὰμ τὸν πατέρα αὐτοῦ, εἴπας·
πάτερ. ὁ δὲ εἶπεν, τί ἐστι τέκνον; εἶπε δὲ, ἰδοὺ τὸ πῦρ καὶ τὰ ξύ-
λα, ποῦ ἐστι τὸ πρόβατον τὸ εἰς ὁλοκάρπωσιν;
8 * εἶπε δὲ ἀβραὰμ, ὁ θεὸς ὄψεται ἑαυτῷ πρόβατον εἰς ὁλο-
κάρπωσιν τέκνον. πορευθέντες δὲ ἀμφότεροι ἅμα·
9 * ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον, ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός. καὶ ᾠκοδόμη-
σεν ἀβραὰμ θυσιαστήριον· καὶ ἐπέθηκε τὰ ξύλα. καὶ συμ-
ποδήσας ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐπέθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ θυσια-
στήριον ἐπάνω τῶν ξύλων.
10 * καὶ ἐξέτεινεν ἀβραὰμ τὴν χεῖρα αὐτοῦ λαβεῖν τὴν μά-
χαιραν, σφάξαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ.
11 * καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ εἶ-
πεν αὐτῷ, ἀβραὰμ, ἀβραάμ· ὁ δὲ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ.
12 * καὶ εἶπεν, μὴ ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὸ παιδά-
ριον, μὴ δὲ ποιήσῃς αὐτῷ μηδέν. νῦν γὰρ ἔγνων, ὅτι φοβῇ σὺ τὸν
θεόν· καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ.
13 * καὶ ἀναβλέψας ἀβραὰμ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε· καὶ
ἰδὲ κριὸς εἷς κατεχόμενος ἐν φυτῷ σαβὲκ ἐκ τῶν κεράτων.
καὶ ἐπορεύθη ἀβραὰμ, καὶ ἔλαβε τὸν κριὸν, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν
εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἀντὶ ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.
14 * καὶ ἐκάλεσεν ἀβραὰμ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, κύ-
ριος εἶδεν. ἵνα εἴπωσι σήμερον, ἐν τῷ ὄρει κύριος ὤφθη.
15 * καὶ ἐκάλεσεν ἄγγελος κυρίου τὸν ἀβραὰμ δεύτερον ἐκ
16 τοῦ οὐρανοῦ· * λέγων, κατ' ἐμαυτοῦ ὤμοσα, λέγει κύ-
ριος. οὗ ἕνεκεν ἐποίησας τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ
17 υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ. * ἦ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω
σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐ-
ρανοῦ, καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσ-
σης. καὶ κληρονομήσει τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπεναν-
18 τίων. * καὶ εὐλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔ-
θνη τῆς γῆς· ἀνθ' ὧν ὑπήκουσας τῆς ἐμῆς φωνῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Die autem tertia, leuauit Abraham oculos suos, & vidit locum à longè. 5 Et dixit Abraham pueris suis: Expectate vos hic cum
asino: ego autem & puer accedemus vsque illuc; & adorabimus, & reuertemur ad vos. 6 Et tulit Abraham ligna holocausti, & po-
suit super Isaac filium suum: & accepit in manu sua ignem & gladium, & abierunt ambo simul. 7 Aitque Isaac ad Abraham patrem suum, dicens:
Pater mi. & ait: Ecce ego, fili mi. Et ait: Ecce ignis & ligna; vbi ergo est agnus in holocaustum? 8 Et dixit Abraham: Coram Deo re-
uelabitur sibi agnus in holocaustum, fili mi. & abierunt ambo simul: 9 Et venerunt ad locum quem dixerat ei Deus. & ædificauit
ibi Abraham altare, & ordinauit ligna: & ligauit Isaac filium suum, & posuit eum super altare desuper ligna. 10 Extenditque Abraham
manum suam, & tulit gladium, vt immolaret filium suum. 11 Et vocauit eum angelus Domini de cælo, & dixit: Abraham, Abraham.
& ait: Ecce ego. 12 Et dixit. Ne extendas manum tuam ad puerum; neque facias illi quicquam: nunc enim scio quòd timens
Deum tu es: & non pepercisti filio tuo vnico propter me. 13 Et leuauit Abraham oculos suos, & vidit: & ecce aries, post-
quam apprehensus est in arbore cornibus suis. Et abiit Abraham, & tulit arietem, & obtulit eum in holocaustum pro filio suo.
14 Et orauit, atque immolauit Abraham in loco illo. Et dixit coram Domino: Hic erunt seruientes generationes. Propterea dicebatur in die
hac, In monte isto Abraham coram Domino immolauit. 15 Et vocauit angelus Domini Abraham secundò de cælo:
16 Et ait: Per verbum meum iuraui, dicit Dominus, quia fecisti hanc rem, & non pepercisti filio tuo vnico:
17 Quoniam benedictione benedicam te, & multiplicans multiplicabo filios tuos sicut stellas cæli, & sicut arenam quæ est in littore maris: &
hæreditabunt filij tui ciuitates inimicorum suorum: 18 Et benedicentur propter filios tuos omnes populi terræ, pro eo quòd obe-
disti verbo meo.

19 * וישב אברהם אל־נעריו ויקמו וילכו יחדו אל־באר
20 שבע וישב אברהם בבאר שבע׃ * ויהי
אחרי הדברים האלה ויגד לאברהם לאמר הנה
21 ילדה מלכה גם־הוא בנים לנחור אחיך׃ * את־
עוץ בכרו ואת־בוז אחיו ואת־קמואל אבי ארם׃
22 * ואת־כשד ואת־חזו ואת־פלדש ואת־ידלף ואת
23 בתואל׃ * ובתואל ילד את־רבקה שמנה אלה
24 ילדה מלכה לנחור אחי אברהם׃ * ופילגשו ושמה
ראומה ותלד גם־הוא את־טבח ואת־גחם ואת־תחש
ואת־מעכה׃

כג

1 * ויהיו חיי שרה מאה
שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה׃
2 * ותמת שרה בקרית ארבע הוא חברון בארץ כנען
3 ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה׃ * ויקם
אברהם מעל פני מתו וידבר אל־בני־חת לאמר׃
4 * גר־ותושב אנכי עמכם תנו לי אחזת־קבר עמכם
5 ואקברה מתי מלפני׃ * ויענו בני־חת את־אברהם
6 לאמר לו׃ * שמענו אדני נשיא אלהים אתה
בתוכנו במבחר קברינו קבור את־מתך איש ממנו
7 את־קברו לא־יכלה ממך מקבר מתך׃ * ויקם
8 אברהם וישתחו לעם־הארץ לבני־חת׃ * וידבר
אתם לאמר אם־יש את־נפשכם לקבר את־מתי מלפני
9 שמעוני ופגעו־לי בעפרון בן־צחר׃ * ויתן־לי את־
מערת המכפלה אשר־לו אשר בקצה שדהו בכסף
10 מלא יתננה לי בתוככם לאחזת־קבר׃ * ועפרון ישב
בתוך בני־חת ויען עפרון החתי את־אברהם באזני
11 בני־חת לכל באי שער־עירו לאמר׃ * לא־אדני
שמעני השדה נתתי לך והמערה אשר־בו לך נתתיה
12 לעיני בני־עמי נתתיה לך קבר מתך׃ * וישתחו
אברהם לפני עם־הארץ׃

19 * Reuerſus eſt Abraam ad pueros ſuos:
abieruntque Berſabee ſimul; & habitauit ibi. Gal.3.a.
20 * His itaque geſtis, nunciatum eſt Abraam
quòd Melcha quoque genuiſſet filios Nachor
21 fratri ſuo; * Hus primogenitum, & Buz fra-
trem eius, & Chamuel patrem Syrorum;
22 * Et Caſeth, & Aſau; Pheldas quoque &
23 Iedlaf, * Et Bathuel, de quo nata eſt Rebec-
ca. Octo iſtos genuit Melcha Nachor fratri
24 Abraam. * Concubina verò illius, nomine
Roma, peperit Thabee, & Gaom, & Thaas,
& Maacha.

CAP. XXIII.

1 Vixit autem Sara cētum viginti ſeptem an-
2 nis. * Et mortua eſt in ciuitate Arbee,
A quæ eſt Hebron in terra Chanaan. Venitque
Abraam, vt plangeret & fleret eam.
3 * Cumque ſurrexiſſet ab officio funeris, lo-
cutus eſt ad filios Heth, dicens:
4 * Aduena ſum & peregrinus apud vos: da-
te mihi ius ſepulchri vobiſcum, vt ſepeliam
5 mortuum meum. * Reſponderunt filij Heth,
6 dicentes: * Audi nos, domine: Princeps Dei
es apud nos: in electis ſepulchris noſtris ſe-
peli mortuum tuum: nulluſque te prohibere
poterit, quin in monumento eius ſepelias
mortuum tuum.
7 * Surrexit Abraam, & adorauit populum
B terræ, filios videlicet Heth.
8 * Dixitque ad eos: Si placet animæ veſtræ,
vt ſepeliam mortuum meum; audite me: &
intercedite pro me apud Ephron filium Seor:
9 * Vt det mihi ſpeluncam duplicem, quam
habet in extrema parte agri ſui. pecunia dig-
na tradat eam mihi coram vobis in poſſeſſio-
nem ſepulchri.
10 * Habitabat autem Ephron in medio filio-
rum Heth. Reſponditque Ephron ad Abraā
cunctis audientibus qui ingrediebantur por-
tam ciuitatis illius, dicens:
11 * Nequaquam ita fiet, domine mi: ſed tu
magis auſculta quod loquor: Agrum trado
tibi, & ſpeluncā quæ in eo eſt, præſentibus fi-
liis populi mei: ſepeli mortuum tuum.
12 * Adorauit Abraam coram populo terræ.

תרגום אונקלוס

19 ותב אברהם לעולימוהי וקמו ואזלו כחדא לבירא דשבע ויתב אברהם בבירא דשבע׃ 20 והוה בתר פתגמיא האלין ואתחוה לאברהם
למימר הא ילידת מלכה אף היא בנין לנחור אחוך׃ 21 ית עוץ בוכריה וית בוז אחוהי וית קמואל אבוהי דארם׃ 22 וית כשד וית חזו
וית פלדש וית ידלף וית בתואל׃ 23 ובתואל אוליד ית רבקה תמניא אילין ילידת מלכה לנחור אחוהי דאברהם׃ 24 ולחינתיה
ושמה ראומה וילידת אף היא ית טבח וית גחם וית תחש וית מעכה׃

כג

1 והוו חיי שרה מאה ועשרין ושבע שנין שני חיי שרה׃ 2 ומיתת שרה בקרית ארבע היא חברון בארעא דכנען ואתא
אברהם למספדא לשרה ולמבכה׃ 3 וקם אברהם מעל אפי מיתיה ומליל עם בני חיתאה למימר׃ 4 דייר ותותב אנא עמכון
הבו לי אחסנת קבורה עמכון ואקבר ית מיתי מן קדמי׃ 5 ואתיבו בני חיתאה ית אברהם למימר ליה׃ 6 קביל מיננא רבוננא רב קדם
יי את ביננא בשפר קברנא קבר ית מיתך אנש מננא ית קבריה לא ימנע מינך מלמקבר מיתך׃ 7 וקם אברהם וסגיד לעמא דארעא לבני
חיתאה׃ 8 ומליל עמהון למימר אם אית רעוא לנפשיכון למקבר ית מיתי מן קדמי קבילו מני ובעו לי בעפרון בר צחר׃
9 ויתן לי ית מערת כפילתא דיליה די בסטר חקליה בכסף שלים יתנינה לי ביניכון לאחסנת קבורא׃ 10 ועפרון יתב בגו בני
חיתאה ואתיב עפרון חיתאה ית אברהם קדם בני חיתאה לכל עלל תרע קרתיה למימר׃ 11 לא רבוני קביל מני חקלא יהבית לך
ומערתא דביה לך יהביתה לעיני בני עמי יהביתה לך קבר מיתך׃ 12 וסגיד אברהם קדם עמא דארעא׃

* Reuersus est autem Abraam ad pueros suos: 19
& surgentes, abierunt simul ad puteum iuramenti:
& habitauit Abraam super puteum iuramenti.
* Factum est autem post verba hæc, & nuncia- 20
tum est Abraam, dicentes: Ecce peperit Melcha &
ipsa filios Nachor fratri tuo: * Hus primogeni- 21
tum, & Buz fratrem eius, & Camuel patrem Sy-
rorum; * Et Chazad, & Asau, & Phalas, & Iel- 22
dad, & Bathuel: * Et Bathuel genuit Rebeccam. 23
Octo isti filij, quos peperit Melcha Nachor, fratri
Abraam. * Et concubina illius, cui nomen Roma, 24
peperit & ipsa Tabee, & Gaon, & Thaas, &
Maacha.

CAP. XXIII.

Fuit autem vita Sarræ, anni centum viginti se- 1
ptem. * Et mortua est Sarra in ciuitate Ar- 2
boc, quæ est in conualle: hæc est Chebron in terra Cha
naan. venit autem Abraam plangere Sarran &
flere. * Et surrexit Abraam à mortuo. & di- 3
xit filiis Het, dicens: * Aduena & peregrinus 4
ego sum vobiscum: date ergo mihi possessionem vo-
biscum; & sepeliam mortuum meum à me.
* Responderunt autem filij Het ad Abraam: 5
dicentes: Non, domine. * Audi autem nos: Rex 6
à Deo es tu in nobis: in electis sepulchris nostris se-
peli mortuum tuum. nullus enim nostrum non pro-
hibebit sepulchrum suum à te, vt sepelias mortuum
tuum illic. * Surgens autem Abraam, ado- 7
rauit populum terræ, filios Het. * Et locutus 8
est ad eos Abraam, dicens: Si habetis in anima ve-
stra, vt sepeliam mortuum meum à facie mea, audi-
te me: Loquimini pro me Ephron filio Saar:
* Et det mihi speluncam duplicem, quæ est eius, 9
exeuntem in parte agri sui. argento digno det mihi
illam in vobis, in possessionem sepulchri.
* Ephron autem sedebat in medio filiorum Het. 10
Respondens autem Ephron Hettæus ad Abraam,
dixit, audientibus filiis Het, & omnibus ingredien-
tibus in ciuitatem, dicens:
* Apud me esto, domine: & audi me: A- 11
grum, & speluncam quæ in eo, tibi do; coram
omnibus ciuibus meis dedi tibi. sepeli mortuum
tuum.
* Et adorauit Abraam coram populo terræ. 12

19 * ἀπεστράφη δὲ ἀβραὰμ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ· καὶ ἀνα-
στάντες, ἐπορεύθησαν ἅμα ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου· καὶ κα-
τῴκησεν ἀβραὰμ ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου.
20 * ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀνηγγέλη τῷ ἀβραὰμ,
λέγοντες, ἰδοὺ τέτοκεν μελχὰ καὶ αὐτὴ υἱοὺς τῷ ναχὼρ τῷ
21 ἀδελφῷ σου, * τὸν ὢξ πρωτότοκον, καὶ τὸν βαὺξ ἀδελφὸν
22 αὐτοῦ, καὶ τὸν καμουὴλ πατέρα σύρων, * καὶ τὸν χαζὰθ,
καὶ τὸν ἀζαὺ, καὶ τὸν φαλὰς, καὶ τὸν ἰελδὰθ, καὶ τὸν βα-
23 θουήλ· * καὶ βαθουὴλ ἐγέννησε τὴν ῥεβέκκαν. ὀκτὼ οὗ-
τοι υἱοὶ, οὓς ἔτεκε μελχὰ τῷ ναχὼρ τῷ ἀδελφῷ ἀβραάμ.
24 * καὶ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ, ᾗ ὄνομα ῥεμὰν, ἔτεκεν καὶ αὐτὴ τὸν
ταὰδ, καὶ τὸν γαὲν, καὶ τὸν τοχὸς, καὶ τὸν χωμᾶ.

κγ΄.

1 * Ἐγένετο δὲ ἡ ζωὴ σάρρας ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιεπτά·
2 * καὶ ἀπέθανε σάρρα ἐν τῇ πόλει ἀρβὸκ, ἥ ἐστιν ἐν τῷ κοι-
λώματι· αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν τῇ γῇ χαναάν. ἦλθε δὲ ἀβραὰμ
κόψασθαι σάρραν καὶ πενθῆσαι.
3 * καὶ ἀνέστη ἀβραὰμ ἀπὸ τοῦ νεκροῦ· καὶ εἶπε τοῖς υἱοῖς χὲτ,
4 λέγων· * πάροικος καὶ παρεπίδημος ἐγώ εἰμι μεθ' ὑμῶν.
δότε οὖν μοι κτῆσιν μεθ' ὑμῶν· καὶ θάψω τὸν νεκρόν μου ἀπ' ἐ-
5 μοῦ. * ἀπεκρίθησαν δὲ υἱοὶ τοῦ χὲτ πρὸς ἀβραὰμ, λέγον-
6 τες· μὴ κύριε· * ἄκουσον δὲ ἡμῶν· βασιλεὺς παρὰ θεοῦ εἶ
σὺ ἐν ἡμῖν· ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς μνημείοις ἡμῶν θάψον τὸν νε-
κρόν σου. οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν οὐ μὴ κωλύσει τὸ μνημεῖον αὐτοῦ ἀπὸ
7 σοῦ, τοῦ θάψαι τὸν νεκρόν σου ἐκεῖ. * ἀναστὰς δὲ ἀβραὰμ
προσεκύνησε τῷ λαῷ τῆς γῆς, τοῖς υἱοῖς τοῦ χέτ.
8 * καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς ἀβραὰμ, λέγων· εἰ ἔχετε τῇ ψυ-
χῇ ὑμῶν, ὥστε θάψαι τὸν νεκρόν μου ἀπὸ προσώπου μου, ἀ-
κούσατέ μου, λαλήσατε περὶ ἐμοῦ ἐφρὼν τῷ τοῦ σαάρ·
9 * καὶ δότω μοι τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν, ὅ ἐστιν αὐτοῦ, τὸ ὂν ἐν
μέρει τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ. ἀργυρίου τοῦ ἀξίου δότω μοι αὐτὸ ἐν ὑ-
μῖν εἰς κτῆσιν μνημείου.
10 * ἐφρὼν δὲ ἐκάθητο ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν χέτ· ἀποκριθεὶς δὲ
ἐφρὼν ὁ χετταῖος πρὸς ἀβραὰμ, εἶπεν, ἀκουόντων τῶν υἱῶν
χὲτ, καὶ πάντων εἰσπορευομένων εἰς τὴν πόλιν, λέγων·
11 * παρ' ἐμοὶ γίνου κύριε· καὶ ἄκουσόν μου· τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ σπή-
λαιον τὸ ἐν αὐτῷ, σοὶ δίδωμι· ἐναντίον πάντων τῶν πολιτῶν
μου δέδωκά σοι· θάψον τὸν νεκρόν σου.
12 * καὶ προσεκύνησεν ἀβραὰμ ἐναντίον τοῦ λαοῦ τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et reuersus est Abraham ad pueros suos: & surrexerunt, & abierunt simul ad Bersabee: & habitauit Abraham in Bersabee. 20 Et factum
est post verba hæc, & nunciatum est Abrahæ, dicendo: Ecce peperit Melcha etiam ipsa filios Nachor fratri tuo: 21 Hus primogenitum eius, &
Bus fratrem eius, & Camuel patrem Aram, 22 Et Caseth, & Azau, & Pheldas, & Iedlaph, & Bathuel. 23 Bathuel autem genuit Rebeccam.
istos octo peperit Melcha Nachor, fratri Abrahæ. 24 Concubina autem eius, cuius nomen Roma, ipsa quoque peperit Thabee, & Gaam,
& Thaas, & Maacha.

CAP. XXIII.

Fvit autem vita Saræ, centum & viginti & septem annorum, qui fuerunt anni vitæ Saræ. 2 Et mortua est Sara in Cariatharbe. ipsa
est Hebron in terra Chanaan. Et venit Abraham, vt lugeret Saram, & fleret eam. 3 Et surrexit Abraham à conspectu mortui sui.
Et locutus est cum filiis Heth, dicens: 4 Aduena & peregrinus ego sum vobiscum: date mihi possessionem sepulchri vobiscum,
vt sepeliam mortuum meum à facie mea. 5 Et responderunt filij Heth ad Abraham, dicendo ei: 6 Acquiesce nobis, do-
mine noster: princeps coram Deo tu es inter nos: in meliori sepulchrorum nostrorum sepeli mortuum tuum. Non prohibebit vir ex nobis sepul-
chrum suum à te; quin sepelias mortuum tuum. 7 Et surrexit Abraham, & adorauit populum terræ, filios videlicet Heth.
8 Locutusque est cum eis, dicens: Si est voluntas animæ vestræ, vt sepeliam mortuum meum à facie mea, acquiescite mihi; & rogate pro me
Ephron filium Seor; 9 Vt det mihi speluncam duplicem suam, quæ est in latere agri sui: pecunia digna tradat eam mihi inter vos in posses-
sionem sepulchri. 10 Ephron autem stabat in medio filiorum Heth: & respondit Ephron Ethæus ad Abraham coram filiis Heth, ingredienti-
bus portam ciuitatis illius, dicens: 11 Nequaquam, domine mi: sed acquiesce mihi: agrum tibi dabo, & speluncam quæ in eo est tibi dabo:
coram filiis populi mei tradam eam tibi: sepeli mortuum tuum. 12 Et adorauit Abraham coram populo terræ.

13 * וַיְדַבֵּר אֶל־עֶפְרוֹן בְּאָזְנֵי עַם־הָאָרֶץ לֵאמֹר אַךְ
אִם־אַתָּה לוּ שְׁמָעֵנִי נָתַתִּי כֶּסֶף הַשָּׂדֶה קַח מִמֶּנִּי
14 וְאֶקְבְּרָה אֶת־מֵתִי שָׁמָּה׃ * וַיַּעַן עֶפְרוֹן אֶת־
15 אַבְרָהָם לֵאמֹר לוֹ׃ * אֲדֹנִי שְׁמָעֵנִי אֶרֶץ אַרְבַּע מֵאֹת
שֶׁקֶל־כֶּסֶף בֵּינִי וּבֵינְךָ מַה־הִוא וְאֶת־מֵתְךָ קְבֹר׃
16 * וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל־עֶפְרוֹן וַיִּשְׁקֹל אַבְרָהָם
לְעֶפְרֹן אֶת־הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאָזְנֵי בְנֵי־חֵת אַרְבַּע
17 מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף עֹבֵר לַסֹּחֵר׃ * וַיָּקָם שְׂדֵה עֶפְרוֹן
אֲשֶׁר בַּמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר לִפְנֵי מַמְרֵא הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה
אֲשֶׁר־בּוֹ וְכָל־הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר בְּכָל־גְּבֻלוֹ
18 סָבִיב׃ * לְאַבְרָהָם לְמִקְנָה לְעֵינֵי בְנֵי־חֵת בְּכֹל בָּאֵי
19 שַׁעַר־עִירוֹ׃ * וְאַחֲרֵי־כֵן קָבַר אַבְרָהָם אֶת־שָׂרָה
אִשְׁתּוֹ אֶל־מְעָרַת שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה עַל־פְּנֵי מַמְרֵא הִוא
20 חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃ * וַיָּקָם הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בּוֹ
לְאַבְרָהָם לַאֲחֻזַּת־קָבֶר מֵאֵת בְּנֵי־חֵת׃

כד

1 * וְאַבְרָהָם
זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיהוָה בֵּרַךְ אֶת־אַבְרָהָם בַּכֹּל׃
2 * וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־עַבְדּוֹ זְקַן בֵּיתוֹ הַמֹּשֵׁל בְּכָל־
3 אֲשֶׁר־לוֹ שִׂים־נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי׃ * וְאַשְׁבִּיעֲךָ בַּיהוָה
אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וֵאלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא־תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי
4 מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ׃ * כִּי אֶל־
אַרְצִי וְאֶל־מוֹלַדְתִּי תֵּלֵךְ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה לִבְנִי לְיִצְחָק׃
5 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָעֶבֶד אוּלַי לֹא־תֹאבֶה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת
אַחֲרַי אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת הֶהָשֵׁב אָשִׁיב אֶת־בִּנְךָ אֶל־
6 הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יָצָאתָ מִשָּׁם׃ * וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם
7 הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תָּשִׁיב אֶת־בְּנִי שָׁמָּה׃ * יְהוָה אֱלֹהֵי
הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לְקָחַנִי מִבֵּית אָבִי וּמֵאֶרֶץ מוֹלַדְתִּי וַאֲשֶׁר
דִּבֶּר־לִי וַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע־לִי לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת־
הָאָרֶץ הַזֹּאת הוּא יִשְׁלַח מַלְאָכוֹ לְפָנֶיךָ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה
לִבְנִי מִשָּׁם׃

13 * Et locutus est ad Ephron, circunstante ple-
be eius: Quæso vt audias me. Dabo pecuniã
pro agro: suscipe eam. & sic sepeliam mor-
14 tuum meum in agro. *Respondítque Ephrõ:
15 * Domine mi, audi me. Terra quam postulas
quadringentos siclos argenti valet. Istud est
precium inter me & te: sed quantum est hoc?
16 sepeli mortuum tuum. *Quod cùm audisset
D Abraam, appendit pecuniam quam Ephron
postulauerat, audientibus filiis Heth, quadri-
gentos siclos argenti probatæ monetæ publi-
17 cæ. *Confirmatusq; est ager quondam Ephro-
nis; in quo erat spelunca duplex, respiciens
Mambre, tã ipse quàm spelunca, & omnes ar-
bores eius, in cunctis terminis eius per circui-
18 tum, * Abraæ in possessionem videntibus fi-
liis Heth, & cunctis qui intrabant portam ci-
19 uitatis illius. *Atque ita sepeliuit Abraam Sa-
ram vxorem suam in spelũca agri duplici quæ
respiciebat Mambre: hæc est Hebron in terra
20 Chanaan. *Et confirmatus est ager, & antrum
quod erat in eo Abraæ, in possessionem mo-
numenti à filiis Heth.

CAP. XXIIII.

1 ERat autem Abraam senex, dierumq; mul-
A torum: & Dominus in cunctis benedixe-
2 rat ei. * Dixítque ad seruum seniorem domus
suæ, qui præerat omnibus quæ habebat: Pone
3 manum tuam subter femur meum; *Vt adiu-
rem te per dominum Deum cæli & terræ, vt
non accipias vxorẽ filio meo de filiabus Cha-
4 nanæorum inter quos habito: *Sed ad terram
& cognationem meam proficiscaris, & inde
5 accipias vxorem filio meo Isaac. *Respondit
seruus: Si noluerit mulier venire mecũ in ter-
ram hanc, nũquid reducere debeo filiũ tuum
6 ad locum de quo tu egressus es? *Dixítque A-
braam: Caue ne quãdo reducas filium meum
7 illuc. * Dominus Deus cæli & terræ, qui tulit
me de domo patris mei, & de terra natiuitatis
meæ, qui locutus est mihi, & iurauit mihi, di-
cens: Semini tuo dabo terram hanc; ipse mit-
tet angelum suum coram te: & accipies inde
vxorem filio meo.

תרגום אונקלוס

13 וּמַלֵּיל עִם עֶפְרוֹן קֳדָם עַמָּא דְאַרְעָא לְמֵימַר בְּרַם אִם אַתְּ עָבֵד לִי טִיבוּ קַבֵּיל מִנִּי אֶתֵּן כַּסְפָּא דְּמֵי חַקְלָא קַבֵּיל מִנִּי וְאֶקְבַּר יַת מֵיתִי לְתַמָּן׃
14 וַאֲתֵיב עֶפְרוֹן יַת אַבְרָהָם לְמֵימַר לֵיהּ׃ 15 רִבּוֹנִי קַבֵּיל מִנִּי אֲרַע שָׁוְיָא אַרְבַּע מְאָה סִלְעִין דִּכְסַף בֵּינִי וּבֵינָךְ מָה הִיא וְיַת מֵיתָךְ
קְבַר׃ 16 וְקַבֵּיל אַבְרָהָם מִן עֶפְרוֹן וּתְקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן יַת כַּסְפָּא דְּמַלֵּיל קֳדָם בְּנֵי חִיתָּאָה אַרְבַּע מְאָה סִלְעִין דִּכְסַף דְּמִתְקַבַּל
בִּסְחוֹרְתָא בְּכָל מְדִינָתָא׃ 17 וְקָם חֲקַל עֶפְרוֹן דִּי בְכָפֵילְתָּא דִּי קֳדָם מַמְרֵא חַקְלָא וּמְעַרְתָּא דִּבֵיהּ וְכָל אִילָנָא דִּי בְחַקְלָא דִּי בְכָל
תְּחוּמֵיהּ סְחוֹר סְחוֹר׃ 18 לְאַבְרָהָם לִזְבִינוֹהִי לְעֵינֵי בְּנֵי חִיתָּאָה בְּכֹל עָלֵּי תְרַע קַרְתֵּיהּ׃ 19 וּבָתַר כֵּן קְבַר אַבְרָהָם יַת שָׂרָה
אִתְּתֵיהּ בִּמְעָרַת חֲקַל כָּפֵילְתָּא דְּעַל אַפֵּי מַמְרֵא הִיא חֶבְרוֹן בְּאַרְעָא דִכְנָעַן׃ 20 וְקָם חַקְלָא וּמְעַרְתָּא דִּבֵיהּ לְאַבְרָהָם לְאַחְסָנַת
קְבוּרָה מִן בְּנֵי חִיתָּאָה׃ כד 1 וְאַבְרָהָם סִיב עָל בְּיוֹמִין וַיְיָ
בָּרִיךְ יַת אַבְרָהָם בְּכוֹלָּא׃ 2 וַאֲמַר אַבְרָהָם לְעַבְדֵּיהּ סָבָא דְבֵיתֵיהּ דְּשַׁלִּיט בְּכָל דִּילֵיהּ שַׁוִּי כְעַן יְדָךְ תְּחוֹת יַרְכִּי׃ 3 וַאֲקַיֵּים עֲלָךְ בְּמֵימְרָא
דַּייָ אֱלָהָא דִשְׁמַיָּא וֶאֱלָהָא דְאַרְעָא דְּלָא תִּסַּב אִתְּתָא לִבְרִי מִבְּנָת כְּנַעֲנָאָה דַּאֲנָא יָתֵיב בֵּינֵיהוֹן׃ 4 אֱלָהֵין לְאַרְעִי וּלְיַלָּדוּתִי תֵּיזִיל וְתִסַּב אִתְּתָא
לִבְרִי לְיִצְחָק׃ 5 וַאֲמַר לֵיהּ עַבְדָּא מָאִים לָא תֵיבֵי אִתְּתָא לְמֵיתֵי בָּתְרַאי לְאַרְעָא הָדָא הַאֲתָבָא אָתֵיב יַת בְּרָךְ לְאַרְעָא דִּנְפַקְתְּ מִתַּמָּן׃
6 וַאֲמַר לֵיהּ אַבְרָהָם אִסְתַּמַּר לָךְ דִּלְמָא תָּתֵיב יַת בְּרִי לְתַמָּן׃ 7 יְיָ אֱלָהָא דִשְׁמַיָּא דְּדַבְּרַנִי מִבֵּית אַבָּא וּמֵאֲרַע יַלָּדוּתִי וּדְמַלֵּיל לִי
וּדְקַיֵּים לִי לְמֵימַר לִבְרָךְ אֶתֵּן יַת אַרְעָא הָדָא הוּא יִשְׁלַח מַלְאֲכֵיהּ קֳדָמָךְ וְתִסַּב אִתְּתָא לִבְרִי מִתַּמָּן׃

* Et dixit Ephron in aures coram populo terræ: 13
Quoniam apud me es, audi me. argentum agri accipe à me, & sepeliam mortuum meum illic.
* Respondit autem Ephron Abraam, dicens: 14
* Nequaquam, domine. audiui enim quadrin- 15
gentarum didrachmarum argenti: sed quid vtique esset hoc inter me & te? tu autem mortuum tuum
sepeli. * Et audiuit Abraam Ephron: & re- 16
stituit Abraam Ephron argentum, quod locutus est in aures filiorum Het, quadringentas didrachmas argenti probati mercatoribus.
* Et stetit ager Ephron, qui erat in spelunca du- 17
plici, quæ est secundum faciem Mambre, ager et spelunca quæ erat in eo, & omnis arbor quæ erat in agro, quæ est in terminis eius in circuitu,
* Abraam in possessionem coram filiis Het, & 18
omnibus ingredientibus in ciuitatem.
* Post autem hæc sepeliuit Abraam Sarram v- 19
xorem suam in spelunca agri duplici, quæ est coram Mambre. hæc est Hebron in terra Chanaan.
* Et confirmatus est ager, & spelunca quæ in eo, 20
Abraam in possessionem sepulchri, à filiis Het.

CAP. XXIIII.

ET Abraam erat senior prouectus diebus: & 1
Dominus benedixit Abraam per omnia.
* Et dixit Abraam seruo suo seniori domus suæ, 2
principi suorum omnium: Pone manum tuam subter femur meum. * Et adiurabo te domi- 3
num Deum cæli & Deum terræ, vt non accipias vxorem Isaac filio meo de filiabus Chananæorum, cum quibus ego habito inter ipsos:
* Sed in terram meam vbi ego natus sum ibis, 4
& in tribum meam: & accipies vxorem filio meo Isaac inde.
* Dixit autem ad eum seruus: Si igitur non vo- 5
luerit mulier venire mecum retrò in terram hinc, reducam filium tuum in terram, vnde egressus es
inde? * Dixit autem ad eum Abraam: Caue 6
tibi ne reducas filium meum illuc.
* Dominus Deus cæli, & deus terræ, qui tulit 7
me de domo patris mei, et de terra qua genitus sum: qui locutus est mihi, & iurauit mihi, dicēs: Tibi dabo terram hanc & semini tuo: ipse mittet angelum suum ante te: & accipies vxorem filio meo inde.

13 * καὶ εἶπε τῷ ἐφρὼν εἰς τὰ ὦτα ἐναντίον τοῦ λαοῦ τῆς γῆς.
ἐπειδὴ πρὸς ἐμοῦ εἶ, ἄκουσόν μου. τὸ ἀργύριον τοῦ ἀγροῦ λάβε παρ᾽ ἐμοῦ, καὶ θάψω τὸν νεκρόν μου ἐκεῖ.
14 * ἀπεκρίθη δὲ ἐφρὼν τῷ ἀβραὰμ, λέγων· * οὐχὶ κύριε.
15 ἀκήκοα γὰρ τετρακοσίων διδράχμων ἀργυρίου· ἀλλὰ τί ἂν εἴη τοῦτο ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ; σὺ δὲ τὸν νεκρόν σου θάψον.
16 * καὶ ἤκουσεν ἀβραὰμ τοῦ ἐφρών· καὶ ἀποκατέστησεν ἀβραὰμ τῷ ἐφρὼν τὸ ἀργύριον, ὃ ἐλάλησεν εἰς τὰ ὦτα τῶν υἱῶν χὲτ, τετρακόσια δίδραχμα ἀργυρίου δοκίμου ἐμπόροις.
17 * καὶ ἔστη ὁ ἀγρὸς ἐφρὼν, ὃς ἦν ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ διπλῷ, ὅ ἐστι κατὰ πρόσωπον μαμβρῆ, ὁ ἀγρὸς καὶ τὸ σπήλαιον ὃ ἦν ἐν αὐτῷ, καὶ πᾶν δένδρον, ὃ ἦν ἐν τῷ ἀγρῷ, ὅ ἐστιν ἐν τοῖς ὁρίοις αὐ-
18 τοῦ κύκλῳ, * τῷ ἀβραὰμ εἰς κτῆσιν ἐναντίον τῶν υἱῶν τοῦ χὲτ, καὶ πάντων τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὴν πόλιν.
19 * μετὰ δὲ ταῦτα ἔθαψεν ἀβραὰμ σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ ἀγροῦ τῷ διπλῷ, ὅ ἐστιν ἀπέναντι μαμβρῆ. αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν τῇ γῇ χαναάν.
20 * καὶ ἐκυρώθη ὁ ἀγρὸς καὶ τὸ σπήλαιον τὸ ἐν αὐτῷ τῷ ἀβραὰμ εἰς κτῆσιν τάφου, παρὰ τῶν υἱῶν τοῦ χέτ. κδ´.
1 * Καὶ ἀβραὰμ ἦν πρεσβύτερος προβεβηκὼς ἡμερῶν.
καὶ κύριος εὐλόγησε τὸν ἀβραὰμ κατὰ πάντα.
2 * καὶ εἶπεν ἀβραὰμ τῷ παιδὶ αὐτοῦ τῷ πρεσβυτέρῳ τῆς οἰκίας αὐτοῦ τῷ ἄρχοντι τῶν αὐτοῦ πάντων· θὲς τὴν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου·
3 * καὶ ἐξορκιῶ σε κύριον τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸν θεὸν τῆς γῆς, ἵνα μὴ λάβῃς γυναῖκα ἰσαὰκ τῷ υἱῷ μου ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν χαναναίων, μεθ᾽ ὧν ἐγὼ οἰκῶ ἐν αὐτοῖς·
4 * ἀλλ᾽ εἰς τὴν γῆν μου οὗ ἐγὼ ἐγενόμην πορεύσῃ, καὶ εἰς τὴν φυλήν μου. καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἰσαὰκ ἐκεῖθεν.
5 * εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ παῖς, ἐὰν οὖν μὴ βούληται ἡ γυνὴ πορευθῆναι μετ᾽ ἐμοῦ ὀπίσω εἰς τὴν γῆν ταύτην, ἀποστρέψω τὸν υἱόν σου εἰς τὴν γῆν, ὅθεν ἐξῆλθες ἐκεῖθεν;
6 * εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ἀβραάμ· πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἀποστρέψῃς τὸν υἱόν μου ἐκεῖ.
7 * κύριος ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὁ θεὸς τῆς γῆς, ὃς ἔλαβέ με ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου, καὶ ἐκ τῆς γῆς ἧς ἐγεννήθην, ὃς ἐλάλησέ μοι, καὶ ὤμοσέ μοι, λέγων· σοὶ δώσω τὴν γῆν ταύτην καὶ τῷ σπέρματί σου· αὐτὸς ἀποστελεῖ τὸν ἄγγελον αὐτοῦ ἔμπροσθέν σου· καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκεῖθεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et locutus est cum Ephron coram populo terræ, dicens: Si tu vtique facis mecum misericordiam, acquiesce mihi: dabo pecuniam pro agro; accipe illam à me, vt sepeliam ibi mortuum meum. 14 Responditq; Ephron ad Abraham, dicens ei: 15 Domine mi, acquiesce mihi. terra quæ valet quadringentos siclos argenti, inter me & te quæ est? & mortuum tuum sepeli. 16 Et acquieuit Abraham Ephron: & appendit Abraham argentum, quod Ephron locutus fuerat coram filiis Heth, quadringentos siclos argenti, quod recipiebatur pro mercimoniis in vnaquaque prouincia. 17 Et confirmatus est ager Ephron, in quo est spelunca duplex, quæ est ante Mamre; tam ager quàm spelunca quæ in eo est, & omnes arbores quæ sunt in agro, & in omni termino eius per circuitum; 18 Abrahæ in emptionem, videntibus omnibus filiis Heth, qui intrabant portam ciuitatis illius. 19 Et post hæc sepeliuit Abraham Saram vxorem suam in spelunca duplici, in agro qui est contra faciem Mamre. ipsa est Hebron in terra Chanaan. 20 Confirmatusque est ager, & spelunca quæ in eo est, Abrahæ in possessionem sepulchri à filiis Heth.

CAP. XXIIII.

ET Abraham erat senex, prouectæque ætatis: & Dominus benedixit Abraham in omnibus. 2 Dixitque Abraham seruo suo seniori domus suæ, qui præerat omnibus quæ habebat: Pone nunc manum tuam subter femur meum. 3 Et adiurabo te per verbum Domini Dei cæli & Dei terræ, quòd non accipias vxorem filio meo de filiabus Chananæorum, inter quos ego habito. 4 Sed ad terram meam, & ad generationem meam ibis; & accipies vxorem filio meo Isaac. 5 Dixitque ei seruus: Fortè nolet mulier venire post me in terram hanc: nunquid reducens reducam filium tuum ad terram de qua egressus es? 6 Et dixit ei Abraham: Caue ne fortè reducas filium meum illuc. 7 Dominus Deus cæli, qui tulit me de domo patris mei, & de terra natiuitatis meæ: & qui locutus est mihi, & qui iurauit mihi, dicens: Filiis tuis dabo terram hanc, ipse mittet angelum suum coram te; & accipies vxorem filio meo inde.

8 ואם לא תאבה האשה ללכת אחריך ונקית
משבעתי זאת רק את בני לא תשב שמה׃
9 וישם העבד את ידו תחת ירך אברהם אדניו
10 וישבע לו על הדבר הזה׃ ויקח העבד עשרה
גמלים מגמלי אדניו וילך וכל טוב אדניו בידו
11 ויקם וילך אל ארם נהרים אל עיר נחור׃ ויברך
הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים לעת ערב
12 לעת צאת השאבת׃ ויאמר יהוה אלהי אדני
אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם
13 אדני אברהם׃ הנה אנכי נצב על עין המים ובנות
14 אנשי העיר יצאת לשאב מים׃ והיה הנער אשר
אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה
וגם גמליך אשקה אתה הכחת לעבדך ליצחק
15 ובה אדע כי עשית חסד עם אדני׃ ויהי הוא
טרם כלה לדבר והנה רבקה יצאת אשר ילדה
לבתואל בן מלכה אשת נחור אחי אברהם
16 וכדה על שכמה׃ והנער טבת מראה מאד בתולה
ואיש לא ידעה ותרד העינה ותמלא כדה ותעל׃
17 וירץ העבד לקראתה ויאמר הגמיאיני נא מעט
18 מים מכדך׃ ותאמר שתה אדני ותמהר ותרד כדה
19 על ידה ותשקהו׃ ותכל להשקתו ותאמר גם
20 לגמליך אשאב עד אם כלו לשתת׃ ותמהר ותער
כדה אל השקת ותרץ עוד אל הבאר לשאב ותשאב
21 לכל גמליו׃ והאיש משתאה לה מחריש לדעת
22 ההצליח יהוה דרכו אם לא׃ ויהי כאשר כלו
הגמלים לשתות ויקח האיש נזם זהב בקע משקלו
23 ושני צמידים על ידיה עשרה זהב משקלם׃ ויאמר
בת מי את הגידי נא לי היש בית אביך מקום לנו
24 ללין׃ ותאמר אליו בת בתואל אנכי בן מלכה
אשר ילדה לנחור׃

8 Si autem mulier noluerit sequi te, nõ tene-
beris iuramẽto. filium tantũ meum ne redu-
9 cas illuc. Posuit ergo seruus manũ sub femo-
B re Abraam domini sui; & iurauit illi super ser-
10 mone hoc. Tulitq; decem camelos de grege
dñi sui: & abiit, ex omnibus bonis eius portãs
secum. profectusq; perrexit in Mesopotamiã
11 ad vrbẽ Nachor. Cumq; camelos fecisset ac-
cũbere extra oppidũ, iuxta puteum aquæ, ve-
sperè, eo tempore quo solent mulieres egredi
12 ad hauriendã aquã: Orauit Dñm, dicẽs: Dñe
Deus domini mei Abraã, occurre, obsecro, mi- Iudit.9.e
hi hodie: & fac misericordiam cũ dño meo A-
13 braã. Ecce ego sto prope fõtẽ aquæ, & filiæ ha
bitatorum huius ciuitatis egrediẽtur ad hau-
14 riendã aquam. Igitur puella cui dixero, incli
na hydriam tuã vt bibam: & illa responderit,
bibe; quin & camelis tuis dabo potũ: ipsa est
quã præparasti seruo tuo Isaac: & per hoc in-
telligã, quòd feceris misericordiã cũ dño meo
15 Abraam. Necdum intra se verba cõpleuerat,
& ecce Rebecca egrediebatur, filia Bathuel, fi-
C lij Melchę, vxoris Nachor fratris Abraã, habẽs
16 hydriam in scapula sua: Puella decora nimis,
virgoq; pulcherrima, & incognita viro. descẽ-
derat autẽ ad fontem, & impleuerat hydriam
17 aquæ, ac reuertebatur. Occurritq; ei seruus,
& ait: Pauxillum aquæ mihi ad bibendũ pręe-
18 be de hydria tua. Quæ respõdit: Bibe, domi-
ne mi. celeriterq; deposuit hydriam super vl-
19 nam suam, & dedit ei potum. Cumque ille
bibisset, adiecit: Quin & camelis tuis hauriã
20 aquam, donec cuncti bibant. Effundensque
hydriam in canalibus, recurrit ad puteum, vt
hauriret aquam, & haustam, omnibus came-
21 lis dedit. Ipse autẽ contemplabatur eam taci-
tus, scire volens vtrũ prosperum iter suũ fecis-
22 set Dominus, an non. Postquã autẽ biberunt
cameli, protulit vir inaures aureas appenden-
tes siclos duos, & armillas totidem pondo si-
23 clorũ decem: dixitq; ad eam: Cuius es filia?
indica mihi. Est in domo patris tui locus ad
24 manendũ? Quæ respõdit: Filia sum Bathue-
lis, filij Nachor, quem peperit ei Melcha.

תרגום אונקלוס

8 ואם לא תיבי אתתא למיתי בתרך ותהי זכי ממומתי דא לחוד ית ברי לא תתיב לתמן׃ 9 ושוי עבדא ית ידיה תחות ירכא דאברהם רבוניה וקיים ליה על פתגמא הדין׃ 10 ודבר עבדא עשרה גמלין מגמלי רבוניה ואזל וכל שפר רבוניה בידיה וקם ואזל לארם דעל פרת לקרתא דנחור׃ 11 ואשרי גמליא מברא לקרתא לבירא דמיא לעידן רמשא לעידן דנפקן מליאתא׃ 12 ואמר יי אלהא דרבוני אברהם זמן כען קדמי יומא דין ועביד טיבו עם רבוני אברהם׃ 13 הא אנא קאים על עינא דמיא ובנת אנשי קרתא נפקן למימלי מיא׃ 14 ותהא עולימתא דאימר לה ארכיני כען קולתיך ואשתי ותימר אשתי ואף גמלך אשקי יתה זמינתא לעבדך ליצחק ובה אדע ארי עבדתא טיבו עם רבוני׃ 15 והוה הוא עד לא שצי למללא והא רבקה נפקת דאתילידת לבתואל בר מלכה אתת נחור אחוהי דאברהם וקולתה על כתפה׃ 16 ועולימתא שפירת חיזו לחדא בתולתא וגבר לא ידעה ונחתת לעינא ומלת קולתה וסליקת׃ 17 ורהט עבדא לקדמותה ואמר אטעימני כען זעיר מיא מקולתיך׃ 18 ואמרת אשתי רבוני ואוחיאת ואחיתת קולתה על ידה ואשקיתיה׃ 19 ושציאת לאשקיותיה ואמרת אף לגמלך אמלי עד דיספקון למשתי׃ 20 ואוחיאת ונפצת קולתה לבית שקיא ורהטת עוד לבירא למימלי ומלת לכל גמלוהי׃ 21 וגברא שהי בה מסתכל שתיק למידע האצלח יי ארחיה אם לא׃ 22 והוה כד ספקו גמליא למשתי ונסב גברא קדשא דדהבא תקלא מתקליה ותרין שירין על ידהא מתקל עסר סלעין דדהבא הוה מתקלהון׃ 23 ואמר בת מן את חוי כען לי האית בית אבוך אתר כשר לנא למבת׃ 24 ואמרת ליה בת בתואל אנא בר מלכה דילידת לנחור׃

* *Si autem noluerit mulier venire tecum in ter-* 8
ram hanc, mundus eris à iuramento meo hoc. tan-
tum filium meum ne reducas illuc. * *Et posuit* 9
seruus manum suam sub femore Abraam domini sui.
& iurauit ei de verbo hoc. * *Et accepit ser-* 10
uus decem camelos de camelis domini sui, & de om-
nibus bonis domini sui cum ipso. & surgens abijt
in Mesopotamiam, in ciuitatem Nachor.
* *Et fecit quiescere camelos extra ciuitatem, a-* 11
pud puteum aquæ ad vesperum, quando egrediun-
tur aquatrices. * *Et dixit: Domine Deus do-* 12
mini mei Abraam, prosperum fac coram me hodie:
& fac misericordiam cum domino meo Abraam.
* *Ecce steti in fonte aquæ; at filiæ hominum habi-* 13
tantium ciuitatem egrediuntur ad hauriendam a-
quam. * *Et erit virgo cui vtique ego dixero, In-* 14
clina hydriam tuam, vt bibam: & dixerit mihi,
bibe: & camelos tuos potabo, donec vtique cessent
bibentes, hanc præparasti seruo tuo Isaac. & in hoc
cognoscam, quòd fecisti misericordiam cum domino
meo Abraam. * *Et factum est antequam perficeret* 15
ipse loquens in mente, & ecce Rebecca egrediebatur
genita Bathuel, filio Melchæ vxoris Nachor fratris
Abraam, habens hydriam super humeros.
* *At virgo erat decora aspectu valdè. virgo erat:* 16
vir non cognouit eam. Descendens autem ad fontem,
impleuit hydriam, & ascendit. * *Cucurrit autem ser-* 17
uus in occursum ipsi, & dixit ei: Pota me parum a-
quæ de hydria tua. * *Illa autem dixit: Bibe, domine.* 18
& festinauit, & deposuit hydriam super brachium
suum, et potauit eum: * *Donec cessauit bibens. et di-* 19
xit, Et camelis tuis hauriam aquam, donec vtique
omnes bibant. * *Et festinauit, & euacuauit hy-* 20
driam in adaquatorium: & cucurrit iterum ad pu-
teum, vt hauriret. & hausit aquam omnibus ca-
melis. * *At homo considerabat eam: & tacebat,* 21
vt cognosceret si prosperam fecit Dominus viam
suam, an non. * *Factum est autem quando cessa-* 22
uerunt omnes cameli bibere, accepit homo duas inau-
res aureas, drachmæ ponderis, & duas armillas in
manibus eius; decem aureorum pondus earum. et in-
terrogauit eam, * *Et dixit: Filia cuius es? indica mihi.* 23
et si est apud patrem tuum locus nobis ad manendum. * *Et di-* 24
xit ei: Filia Bathuel sum Melcha, quem peperit Nachor.

8 * ἐὰν δὲ μὴ θέλῃ ἡ γυνὴ πορευθῆναι μετά σου εἰς τὴν γῆν
ταύτην, καθαρὸς ἔσῃ ἀπὸ τοῦ ὅρκου μου τούτου. μόνον τὸν υἱόν μου
9 μὴ ἀποστρέψῃς ἐκεῖ. * καὶ ἔθηκεν ὁ παῖς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὑ-
πὸ τὸν μηρὸν ἀβραὰμ τοῦ κυρίου αὐτοῦ· καὶ ὤμοσεν αὐτῷ περὶ
10 τοῦ ῥήματος τούτου. * καὶ ἔλαβεν ὁ παῖς δέκα καμήλους ἀπὸ τῶν
καμήλων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν τοῦ κυρίου
αὐτοῦ μεθ' ἑαυτοῦ· καὶ ἀναστὰς, ἐπορεύθη εἰς μεσοποταμίαν
11 εἰς τὴν πόλιν ναχώρ. * καὶ ἐκοίμισε τὰς καμήλους ἔξω τῆς
πόλεως παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὕδατος τὸ πρὸς ὀψέ· ἡνίκα ἐκπο-
12 ρεύονται αἱ ὑδρευόμεναι. * καὶ εἶπε, κύριε ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου
ἀβραάμ, εὐόδωσον ἐναντίον ἐμοῦ σήμερον, καὶ ποίησον ἔλεος
13 μετὰ τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ. * ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν πηγὴν
τοῦ ὕδατος, αἱ δὲ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων τῶν οἰκούντων τὴν
14 πόλιν ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι ὕδωρ. * καὶ ἔσται ἡ παρθέ-
νος ᾗ ἂν ἐγὼ εἴπω, ἐπίκλινον τὴν ὑδρίαν σου ἵνα πίω· καὶ εἴ-
πῃ μοι, πίε, καὶ τὰς καμήλους σου ποτιῶ, ἕως ἂν παύσωνται
πίνουσαι, ταύτην ἡτοίμασας τῷ παιδί σου ἰσαάκ· καὶ ἐν τού-
τῳ γνώσομαι, ὅτι ἐποίησας ἔλεος μετὰ τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ.
15 * καὶ ἐγένετο πρὸ τοῦ συντελέσαι αὐτὸν λαλοῦντα ἐν τῇ
διανοίᾳ· καὶ ἰδοὺ ῥεβέκκα ἐξεπορεύετο ἡ τεχθεῖσα βαθουήλ,
υἱῷ μελχᾶς, τῆς γυναικὸς ναχὼρ τοῦ ἀδελφοῦ ἀβραάμ, ἔχου-
16 σα τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τῶν ὤμων. * ἡ δὲ παρθένος ἦν καλὴ τῇ
ὄψει σφόδρα. παρθένος ἦν· ἀνὴρ οὐκ ἔγνω αὐτήν. καταβᾶ-
17 σα δὲ ἐπὶ τὴν πηγὴν, ἔπλησε τὴν ὑδρίαν, καὶ ἀνέβη. * ἔδραμε
δὲ ὁ παῖς εἰς συνάντησιν αὐτῇ, καὶ εἶπεν αὐτῇ, πότισόν με μι-
18 κρὸν ὕδωρ ἐκ τῆς ὑδρίας σου. * ἡ δὲ εἶπε, πίε κύριε· καὶ ἔσπευ-
σε, καὶ καθεῖλε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῆς, καὶ ἐ-
19 πότισεν αὐτόν· * ἕως οὗ ἐπαύσατο πίνων. καὶ εἶπε, καὶ ταῖς
20 καμήλοις σου ὑδρεύσομαι, ἕως ἂν πᾶσαι πίωσι. * καὶ ἔ-
σπευσε, καὶ ἐξεκένωσε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸ ποτιστήριον· καὶ ἔδρα-
με πάλιν ἐπὶ τὸ φρέαρ ἀντλῆσαι· καὶ ὑδρεύσατο πάσαις
21 ταῖς καμήλοις. * ὁ δὲ ἄνθρωπος κατεμάνθανεν αὐτήν·
καὶ παρεσιώπα τοῦ γνῶναι εἰ εὐόδωκε κύριος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἢ
22 οὔ. * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἐπαύσαντο πᾶσαι αἱ κάμηλοι πίνου-
σαι, ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος δύο ἐνώτια χρυσᾶ ἀνὰ δραχμὴν ὁλ-
κῆς, καὶ δύο ψέλια ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς. δέκα χρυσῶν ὁλκὴ αὐ-
23 τῶν. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὴν· * καὶ εἶπεν, θύγατερ τίνος εἶ; ἀνάγγειλόν
24 μοι. καὶ εἰ ἔστι παρὰ τῷ πατρί σου τόπος ἡμῖν καταλῦσαι. * καὶ εἶ-
πεν αὐτῷ, θυγάτηρ βαθουήλ εἰμι τοῦ μελχᾶς, ὃν ἔτεκε τῷ ναχώρ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[8] Et si noluerit mulier venire post te, eris innocens à maledictione mea hac: tantummodo filium meum ne reducas illuc. [9] Et posuit seruus manum suam sub femore Abraham domini sui: & iurauit illi super verbo hoc. [10] Et tulit seruus decem camelos de camelis domini sui: & abiit, & omnia optima domini sui portans in manu sua. & surrexit, & abiit in Syriam, quæ est iuxta Euphratem, in ciuitatem Nachor. [11] Et accumbere fecit camelos extra ciuitatem, iuxta puteum aquæ, in tempore vespertino, in quo mulieres egrediuntur ad hauriendam aquam. [12] Et ait: Domine Deus domini mei Abraham, occurre, obsecro, mihi hodie; & fac misericordiam cum domino meo Abraham. [13] Ecce ego sto prope fontem aquæ, & filiæ hominum ciuitatis egrediuntur ad hauriendam aquam. [14] Et erit puella cui dixero: Inclina, obsecro, hydriam tuam vt bibam. & dixerit, bibe, & camelos quoque tuos adaquabo; ipsam præparasti seruo tuo Isaac: & in hoc sciam, quòd fecisti misericordiam cum domino meo. [15] Et factum est antequam ille cessasset loqui, ecce Rebecca egrediebatur, quæ nata est Bathuel, filio Melchæ vxoris Nachor, fratris Abrahæ; & hydria sua super humerum eius. [16] Et puella erat pulchra aspectu valdè; virgo, & vir non cognouerat eam. & descendit ad fontem, & impleuit hydriam suam; & ascendit. [17] Et cucurrit seruus in occursum eius, & ait: Fac me gustare, obsecro, paululum aquæ de hydria tua. [18] Et ait: Bibe, domine mi. & festinauit, & deposuit hydriam super manum suam; & dedit ei bibere. [19] Et cùm cessasset bibere, dixit: Etiam camelis tuis hauriam, donec cessent bibere. [20] Et festinauit, & effudit hydriam suam in canali: & cucurrit iterum ad puteum ad hauriendum, & hausit omnibus camelis eius. [21] Vir autem admirabatur eam tacitus contemplando, vt sciret vtrum prosperasset Dominus viam suam, an non. [22] Et factum est quando cessauerunt bibere cameli, tulit vir inaurem auream appendentem siclum vnum, & duas armillas super manus eius, appendentes decem siclos auri. [23] Et ait: Cuius filia es tu? indica, obsecro, mihi, si est in domo patris tui locus sufficiens nobis ad manendum. [24] Et dixit ei, Filia Bathuelis ego sum, filij Melchæ, quem peperit de Nachor.

25 * ותאמר אליו גם־תבן גם־מספוא רב עמנו גם־
26 מקום ללון: * ויקד האיש וישתחו ליהוה: * ויאמר 27
ברוך יהוה אלהי אדני אברהם אשר לא־עזב
חסדו ואמתו מעם אדני אנכי בדרך נחני יהוה
28 בית אחי אדני: * ותרץ הנער ותגד לבית אמה
29 כדברים האלה: * ולרבקה אח ושמו לבן וירץ
30 לבן אל־האיש החוצה אל־העין: * ויהי כראת
את־הנזם ואת־הצמדים על־ידי אחתו וכשמעו
את־דברי רבקה אחתו לאמר כה־דבר אלי
האיש ויבא אל־האיש והנה עמד על־הגמלים
31 על־העין: * ויאמר בוא ברוך יהוה למה תעמד בחוץ
32 ואנכי פניתי הבית ומקום לגמלים: * ויבא האיש
הביתה ויפתח הגמלים ויתן תבן ומספוא לגמלים
ומים לרחץ רגליו ורגלי האנשים אשר אתו:
33 * ויישם לפניו לאכל ויאמר לא אכל עד אם־דברתי
34 דברי ויאמר דבר: * ויאמר עבד אברהם אנכי:
35 * ויהוה ברך את־אדני מאד ויגדל ויתן־לו צאן
ובקר וכסף וזהב ועבדם ושפחת וגמלים וחמרים:
36 * ותלד שרה אשת אדני בן לאדני אחרי זקנתה
37 ויתן־לו את־כל־אשר־לו: * וישבעני אדני
לאמר לא־תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר
38 אנכי ישב בארצו: * אם־לא אל־בית־אבי תלך
39 ואל־משפחתי ולקחת אשה לבני: * ואמר אל־
40 אדני אלי לא־תלך האשה אחרי: * ויאמר אלי יהוה
אשר־התהלכתי לפניו ישלח מלאכו אתך והצליח
דרכך ולקחת אשה לבני ממשפחתי ומבית אבי:
41 * אז תנקה מאלתי כי תבוא אל־משפחתי ואם־לא
42 יתנו לך והיית נקי מאלתי: * ואבא היום אל־העין
ואמר יהוה אלהי אדני אברהם אם־ישך־נא מצליח
דרכי אשר אנכי הלך עליה:

25 *Et addidit, dicens: Palearũ quoq;, & fœni plu
rimũ est apud nos, & locus spaciosus est ad ma
26 nẽdũ. *Inclinauit se homo: & adorauit Dñm,
27 *dicẽs: Benedict⁹ dñs Deus domini mei Abraã;
D qui nõ abstulit misericordiã & veritatem suã
à dño meo: & recto itinere me perduxit in do-
28 mũ fratris domini mei. *Cucurrit itaq; puella;
& nunciauit in domũ matris suæ oĩa quæ au-
29 dierat. *Habebat autẽ Rebecca fratrẽ nomine
Laban, qui festinus egressus est ad hominẽ vbi
30 erat fons. *Cũq; vidisset inaures & armillas in
manibus sororis suæ, & audisset cuncta verba
referẽtis hæc, locutus est mihi homo, venit ad
virũ, qui stabat iuxta camelos & prope fõtem
31 aquæ. *Dixítq; ad eum: Ingredere, benedicte
Domini. Cur foris stas? Preparaui domum, &
32 locum camelis tuis. *Et introduxit eum in ho
spitium, ac destrauit camelos, dedítque paleas
& fœnum, & aquam ad lauandos pedes came-
33 lorum & virorum, qui venerant cum eo. *Et
appositus est in conspectu eius panis. qui ait:
Nõ comedam, donec loquar sermones meos.
34 respondit ei: Loquere. *At ille: Seruus, inquit,
35 Abraam sum. *Et Dominus benedixit domino
meo valdè, & magnificatus est, & dedit ei oues
& boues, argentum & aurum, seruos & ancil-
36 las, camelos & asinos. *Et peperit Sara vxor
domini mei filium domino meo in senectute Sup.21.b.
37 sua: dedítque illi omnia quæ habuerat. *Et
adiurauit me dominus meus, dicens: Non ac-
cipies vxorem filio meo de filiabus Chananæ- Sup.c.24.
38 orum, in quorum terra habito: *Sed ad do-
mum patris mei perges: & de cognatione mea
39 accipies vxorem filio meo. *Ego verò respon-
di domino meo: Quid si noluerit venire me-
40 cum mulier? *Dominus ait; In cuius cõspectu
E ambulo, mittet angelum suum tecum; & diri-
get viam tuam; accipiésque vxorem filio meo
de cognatione mea, & de domo patris mei.
41 *Innocens eris à maledictione mea, cùm ve-
neris ad proximos meos, & non dederint tibi.
42 *Veni ergo hodie ad fontẽ aquæ; & dixi: Do-
mine Deus domini mei Abraham, si direxisti
viam meam in qua nunc ambulo.

תרגום אונקלוס

25 ואמרה ליה אף תבנא אף כיסתא סגי עמנא אף אתר כשר למבת: 26 וכרע גברא וסגד קדם ייי: 27 ואמר בריך ייי אלהיה דרבוני
אברהם דלא שבק טיבותיה וקשטיה מן רבוני אנא באורח תקנן דברני ייי בית אחוהי דרבוני: 28 ורהטת עולימתא וחויאת לבית אמה
כפתגמיא האילין: 29 ולרבקה אחא ושמיה לבן ורהט לבן לות גברא לברא לות עינא: 30 והוה כד חזא ית קדשא וית שיריא על
ידי אחתיה וכד שמע ית פתגמי רבקה אחתיה למימר כדין מליל עמי גברא ואתא לות גברא והא קאים על גמליא על עינא: 31 ואמר
עול בריכא דייי למה את קאים בברא ואנא פניתי ביתא ואתר כשר לגמליא: 32 ועאל גברא לביתא ושרא גמליא ויהב תיבנא
וכיסתא לגמליא ומיא לאסחאה רגלוהי ורגלי גבריא דעמיה: 33 ושויו קדמוהי למיכל ואמר לא איכול עד דאמליל פתגמי ואמר
מליל: 34 ואמר עבדא דאברהם אנא: 35 וייי בריך ית רבוני לחדא ורבא ויהב ליה ען ותורין וכספא ודהבא ועבדין ואמהן
וגמלין וחמרין: 36 וילדת שרה אתת רבוני בר לרבוני בתר דסיבת ויהב ליה ית כל דליה: 37 וקיים עלי רבוני למימר
לא תסב אתתא לברי מבנת כנענאה דאנא יתב בארעהון: 38 אלהין לבית אבא תיזיל ולזרעיתי ותסב אתתא לברי: 39 ואמרית
לרבוני מאים לא תיזיל אתתא בתרי: 40 ואמר לי ייי דפלחית קדמוהי ישלח מלאכיה עמך ויצלח ארחך ותיסב אתתא לברי מזרעיתי
ומבית אבא: 41 בכין תהא זכאי ממומתי ארי תיהך לזרעיתי ואם לא יתנון לך ותהא זכאי ממומתי: 42 ואתיתי יומא דין לעינא
ואמרית ייי אלהיה דרבוני אברהם אם אית כען רעוא קדמך לאצלחא ארחי דאנא אזיל עלה:

* *Et dixit ei: Paleæ & pabula multa apud nos,* 25
& locus ad manendum. * *Et complacens homo,* 26
adorauit Dominum: * *Et dixit: Benedictus do-* 27
minus Deus domini mei Abraam, qui non reliqui-
sti iustitiam tuam, & veritatem à domino meo A-
braam, meque prosperè duxit Dominus ad domum
fratris domini mei, ad accipiendam vxorem filio suo.
* *Et currens puella, nunciauit in domum matris* 28
suæ, secundum verba hæc.
* *At Rebeccæ erat frater, cui nomen Laban: &* 29
cucurrit Laban ad hominem foras ad fontem.
* *Et factum est quando vidit inaures & ar-* 30
millas in duabus manibus sororis suæ; & quando
audiuit verba Rebeccæ sororis suæ, dicentis: Sic lo-
cutus est mihi homo. & venit ad hominẽ, stante ip-
so iuxta camelos prope fontem. * *Et dixit ei:* 31
Huc ingredere, benedicte domini: & cur stetisti fo-
ris? ego autem præparaui domum, et locum camelis.
* *Ingressus est autem homo in domum, et destra-* 32
uit camelos: & dedit paleas & pabula camelis, &
aquam pedibus ipsius, & pedibus virorum qui cũ
eo. * *Et apposuit illis panes ad comedendum. &* 33
dixit: Non comedam, donec loquar ego verba mea.
& dixit: Loquere. * *Et dixit: Seruus Abraam sum* 34
ego. * *Dominus autẽ benedixit domino meo valdè.* 35
& exaltatus est. & dedit ei oues & vitulos, au-
rum, & argentum, & seruos, & ancillas, camelos
& asinos. * *Et peperit Sarra mulier domini mei* 36
filium vnum domino meo, postquam consenuit ipse.
& dedit ipsi quæcunque erant ei. * *Et adiurauit me* 37
dominus meus, dicens: Non accipies vxorẽ filio meo
de filiabus Chananæorum, inter quos ego habito in
terra eorum: * *Sed ad domum patris mei perges,* 38
& ad tribum meam, & accipies vxorem filio meo.
* *Et dixi domino meo; Ne fortè non veniat mulier* 39
mecum. * *Et dixit mihi: Dominus Deus cui cõpla-* 40
cui coram eo, ipse mittet angelum suum tecum; &
prosperabit viam tuam: & accipies vxorẽ filio meo
de tribu mea, & de domo patris mei. * *Tunc inno-* 41
cens eris à maledictione mea; quando enim veneris
ad meam tribum, & non tibi dederint, eris innocẽs
à iuramento tuo. * *Et veniens hodie ad fontem,* 42
dixi: Domine Deus domini mei Abraã, si tu prospe-
ram facis viam meam, in qua nũc ego ambulo in ea.

25 * καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἄχυρα καὶ χορτάσματα πολλὰ παρ' ἡ-
26 μῖν, καὶ τόπος τοῦ καταλῦσαι. * καὶ εὐδοκήσας ὁ ἄνθρω-
27 πος, προσεκύνησε τῷ κυρίῳ. * καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύ-
ριος ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ· ὃς οὐκ ἐγκατέλιπες τὴν δι-
καιοσύνην σου καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ·
ἐμέ τε εὐόδωσε κύριος εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου μου
28 λαβεῖν γυναῖκα τῷ υἱῷ αὐτοῦ. * καὶ δραμοῦσα ἡ παῖς ἀνήγ-
γειλεν εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτῆς κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα.
29 * τῇ δὲ ῥεβέκκᾳ ἦν ἀδελφὸς, ᾧ ὄνομα λάβαν· καὶ ἔδραμε
30 λάβαν πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔξω ἐπὶ τὴν πηγήν. * καὶ ἐγέ-
νετο ἡνίκα εἶδε τὰ ἐνώπια καὶ τὰ ψέλια ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας τῆς
ἀδελφῆς αὐτοῦ, καὶ ὅτε ἤκουσε τὰ ῥήματα ῥεβέκκας τῆς ἀδελ-
φῆς αὐτοῦ, λεγούσης· οὕτω λελάληκέ μοι ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἦλ-
θε πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἑστηκότος αὐτοῦ ἐπὶ τῶν καμήλων ἐπὶ τῆς
31 πηγῆς· * καὶ εἶπεν αὐτῷ, δεῦρο εἴσελθε εὐλογητὸς κυρίου·
καὶ ἵνα τί ἕστηκας ἔξω; ἐγὼ δὲ ἡτοίμασα τὴν οἰκίαν, καὶ τόπον
32 ταῖς καμήλοις. * εἰσῆλθε δὲ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ
ἀπέσαξε τὰς καμήλους· καὶ ἔδωκεν ἄχυρα καὶ χορτάσματα
ταῖς καμήλοις, καὶ ὕδωρ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, καὶ τοῖς ποσὶ τῶν ἀν-
33 δρῶν τῶν μετ' αὐτοῦ. * καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς ἄρτους φαγεῖν·
καὶ εἶπεν, οὐ μὴ φάγω, ἕως τοῦ λαλῆσαί με τὰ ῥήματά μου·
34 καὶ εἶπε, λάλησον. * καὶ εἶπε, παῖς ἀβραὰμ εἰμὶ ἐγώ.
35 * κύριος δὲ εὐλόγησε τὸν κύριόν μου σφόδρα· καὶ ὑψώθη· καὶ
ἔδωκεν αὐτῷ πρόβατα καὶ μόσχους, χρυσίον καὶ ἀργύριον, καὶ παῖ-
36 δας καὶ παιδίσκας, καμήλους καὶ ὄνους. * καὶ ἔτεκε σάρρα
ἡ γυνὴ τοῦ κυρίου μου υἱὸν ἕνα τῷ κυρίῳ μου, μετὰ τὸ γηρᾶσαι αὐ-
37 τόν. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὅσα ἦν αὐτῷ. * καὶ ὥρκισέ με ὁ κύ-
ριός μου, λέγων· οὐ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἀπὸ τῶν θυγα-
38 τέρων τῶν χαναναίων, ἐν οἷς ἐγὼ παροικῶ ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. * ἀλλ'
εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου πορεύσῃ καὶ εἰς τὴν φυλήν μου, καὶ λήψῃ
39 γυναῖκα τῷ υἱῷ μου. * καὶ εἶπα τῷ κυρίῳ μου, μήποτε οὐ πο-
40 ρευθῇ ἡ γυνὴ μετ' ἐμοῦ. * καὶ εἶπέ μοι, κύριος ὁ θεὸς ᾧ εὐηρέ-
στησα ἐναντίον αὐτοῦ, αὐτὸς ἀποστελεῖ τὸν ἄγγελον αὐτοῦ μετὰ σοῦ,
καὶ εὐοδώσει τὴν ὁδόν σου, καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκ τῆς φυ-
41 λῆς μου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. * τότε ἀθῷος ἔ-
σῃ ἀπὸ τῆς ἀρᾶς μου. ἡνίκα γὰρ ἐὰν ἔλθῃς εἰς τὴν ἐμὴν φυλὴν,
42 καὶ μή σοι δῶσι, ἔσῃ ἀθῷος ἀπὸ τοῦ ὁρκισμοῦ σου. * καὶ ἐλθὼν σή-
μερον ἐπὶ τὴν πηγὴν, εἶπον, κύριε ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου ἀβρα-
άμ, εἰ σὺ εὐοδοῖς τὴν ὁδόν μου, ἐν ᾗ νῦν ἐγὼ πορεύομαι ἐν αὐτῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Et ait ei: Etiam palearum & pabuli multum est apud nos: locus quoque sufficiens ad manendum. 26 Et flexit vir genua sua: & adorauit coram Domino. 27 Et ait: Benedictus Dominus Deus domini mei Abraham, qui non dimisit misericordiam suam, & veritatem suam à domino meo: & recta via duxit me Dominus in domum fratris domini mei. 28 Et cucurrit puella, & nunciauit in domo matris suæ verba hæc. 29 Erat autem Rebeccæ frater, & nomen eius Laban: & cucurrit Laban ad virum foras ad fontem. 30 Et factum est, cùm vidisset inaurem & armillas in manibus sororis suæ, & cùm audisset verba Rebeccæ sororis suæ, dicentis, Hæc locutus est mecum vir. venitque ad virum; & ecce stabat iuxta camelos prope fontem. 31 Et ait: Ingredere, benedicte Domini: cur stas foris? ego autem præparaui domũ, & locum aptum camelis. 32 Et ingressus est vir in domum, & soluit camelos, & dedit paleas & pabulum camelis; & aquam ad lauandos pedes eius, & pedes virorum qui erant cum eo. 33 Et posuerunt coram eo cibum: & ait: Non comedam, donec loquar sermones meos. & dixit, Loquere. 34 Et ait: Seruus Abrahæ ego sum. 35 Et Dominus benedixit domino meo valdè: & magnificatus est: & dedit ei oues & boues, & argentum, & aurum, & seruos, & ancillas, & camelos & asinos. 36 Et peperit Sara vxor domini mei filium domino meo postquam senuit: deditque illi omnia quæ habebat. 37 Et adiurauit me dominus meus, dicens: Non accipies vxorem filio meo de filiabus Chananæorum, in quorum terra ego habito: 38 Sed ad domum patris mei ibis, & ad cognationem meam; & accipies vxorem filio meo. 39 Et dixi domino meo: Fortè non veniet mulier post me. 40 Et dixit mihi: Dominus in cuius conspectu ego seruio, mittet angelum suum tecum; & diriget viam tuam: & accipies vxorem filio meo de cognatione mea, & de domo patris mei. 41 Tunc eris innocens à maledictione mea, quando ieris ad cognationem meam: & si non dederint tibi, eris innocens à maledictione mea. 42 Et veni hodie ad fontem: & dixi: Domine Deus domini mei Abraham, si est voluntas coram te, vt dirigas viam meam in qua nunc ego ambulo.

43 הנה אנכי נצב על־עין המים והיה העלמה
היצאת לשאב ואמרתי אליה השקיני־נא מעט־
44 מים מכדך׃ ואמרה אלי גם־אתה שתה וגם
לגמליך אשאב הוא האשה אשר־הכיח יהוה לבן־
45 אדני׃ אני טרם אכלה לדבר אל־לבי והנה
רבקה יצאת וכדה על־שכמה ותרד העינה ותשאב
46 ואמר אליה השקיני נא׃ ותמהר ותורד כדה
מעליה ותאמר שתה וגם־גמליך אשקה ואשת
47 וגם הגמלים השקתה׃ ואשאל אתה ואמר
בת־מי את ותאמר בת־בתואל בן־נחור אשר
ילדה־לו מלכה ואשם הנזם על־אפה והצמידים
48 על־ידיה׃ ואקד ואשתחוה ליהוה ואברך את־
יהוה אלהי אדני אברהם אשר הנחני בדרך אמת
49 לקחת את־בת־אחי אדני לבנו׃ ועתה
אם־ישכם עשים חסד ואמת את־אדני
הגידו לי ואם־לא הגידו לי ואפנה על־ימין או
50 על־שמאל׃ ויען לבן ובתואל ויאמרו מיהוה
יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או־טוב׃
51 הנה־רבקה לפניך קח ולך ותהי אשה לבן־
52 אדניך כאשר דבר יהוה׃ ויהי כאשר שמע עבד
אברהם את־דבריהם וישתחו ארצה ליהוה׃
53 ויוצא העבד כלי־כסף וכלי זהב ובגדים ויתן
54 לרבקה ומגדנת נתן לאחיה ולאמה׃ ויאכלו
וישתו הוא והאנשים אשר־עמו וילינו ויקומו
55 בבקר ויאמר שלחני לאדני׃ ויאמר אחיה ואמה
תשב הנער אתנו ימים או עשור אחר תלך׃
56 ויאמר אלהם אל־תאחרו אתי ויהוה הצליח דרכי
57 שלחוני ואלכה לאדני׃ ויאמרו נקרא לנער
58 ונשאלה את־פיה׃ ויקראו לרבקה ויאמרו אליה
התלכי עם־האיש הזה ותאמר אלך׃

43 *Ecce ſto iuxta fontem aquæ: & virgo quæ
egredietur ad hauriendã aquã, audierit à me,
da mihi pauxillum aquæ ad bibendũ de hy-
44 dria tua: *Et dixerit mihi: Et tu bibe, & came-
lis tuis hauriam: ipſa eſt mulier quam præpa-
45 rauit Dominus filio domini mei. *Cumq́; hęc
tacitus mecum voluerem, apparuit Rebecca,
veniens cum hydria quã portabat in ſcapula:
deſcẽditq́; ad fontem, & hauſit aquam. Et aio
46 ad eam: Da mihi paululũ bibere. *Quæ feſti-
nans depoſuit hydriã de humero, & dixit mi-
hi, Et tu bibe, & camelis tuis tribuam potum.
47 Bibi, & adaquauit camelos. *Interrogauiq́ue
eam, & dixi: Cuius es filia? quæ reſpondit: Fi-
F lia Bathuelis ſum, filij Nachor, quem peperit
ei Melcha. ſuſpendi itaque inaures ad ornan-
dam faciem eius; & armillas poſui in manibus
48 eius. *Pronuſq́ue adoraui Dominum, bene-
dicens domino Deo domini mei Abraam; qui
perduxit me recto itinere, vt ſumerem filiã fra
49 tris dñi mei filio eius. *Quamobrem ſi facitis
miſericordiam & veritatem cum domino meo,
indicate mihi. ſin autem aliud placet, & hoc
dicite mihi; vt vadam ad dexteram ſiue ad ſi-
50 niſtram. *Reſponderuntq́; Laban & Bathuel:
A Domino egreſſus eſt ſermo. non poſſumus
extra placitum eius quicquã aliud loqui tecũ.
51 *En Rebecca coram te eſt: tolle eam, & pro-
ficiſcere: & ſit vxor filij dñi tui, ſicut locutus
52 eſt Dñs. *Quod cùm audiſſet puer Abraã, pro
53 cidẽs adorauit in terrã Dñm. *Prolatiſq́; vaſis
argẽteis & aureis, ac veſtibus, dedit ea Rebec-
cæ ꝓ munere. fratribus quoq; eius & matri,
54 dona obtulit. *Inito conuiuio veſcentes pari-
ter & bibẽtes, manſerũt ibi. Surgens autẽ ma-
nè, locutus eſt puer: Dimittite me vt vadam ad
55 dominum meum. *Reſponderuntq́; frater eiꝰ
& mater: Maneat puella ſaltem decem dies a-
56 pud nos, & poſteà proficiſcetur. *Nolite, ait,
me retinere: quia Dñs direxit viam meam. Di-
57 mittite me, vt pergam ad dñm meum. *Et di-
xerunt: Vocemus puellã, & quæramus ipſius
58 volũtatẽ. *Cũq́; vocata veniſſet, ſciſcitati ſunt:
G Vis ire cum homine iſto? Quæ ait: Vadam.

תרגום אונקלוס

43 הא אנא קאים על עינא דמיא ותהי עולימתא דתפוק למלי ואימר לה אשקיני כען זעיר מיא מקולתיך׃ 44 ותימר לי אף את אשת
ואף לגמלך אמלי היא אתתא דזמין ייי לבר רבוני׃ 45 עד לא שציתי למללא עם לבי והא רבקה נפקת וקולתה על כתפה
ונחתת לעינא ומלת ואמרית לה אשקיני כען׃ 46 ואוחיאת ונחתת קולתה מעלה ואמרת אשת ואף גמלך אשקי ושתיתי ואף
ית גמליא אשקיאת׃ 47 ושאלית יתה ואמרית בת מן את ואמרת בת בתואל בר נחור דילדת ליה מלכה ושויתי קדשא על אפהא
ושיריא על ידהא׃ 48 וכרעית וסגדית קדם ייי ובריכית ית ייי אלהיה דרבוני אברהם דדברני בארח קשוט למסב ית בת
אחוהי דרבוני לבריה׃ 49 וכען אם איתיכון עבדין טיבו וקשוט עם רבוני חוו לי ואם לא חוו לי ואפנה על ימינא או על שמאלא׃
50 ואתיב לבן ובתואל ואמרו מן קדם ייי נפק פתגמא לית אנחנא יכלין למללא עמך ביש או טב׃ 51 הא רבקה קדמך דבר ואזיל
ותהא אתתא לבר רבונך כמא דמליל ייי׃ 52 והוה כד שמע עבדא דאברהם ית פתגמיהון וסגד על ארעא קדם ייי׃ 53 ואפיק עבדא
מאנין דכסף ומאנין דדהב ולבושין ויהב לרבקה ומגדנין יהב לאחוה ולאמה׃ 54 ואכלו ושתיאו הוא וגבריא דעמיה וביתו וקמו
בצפרא ואמר שלחוני לות רבוני׃ 55 ואמר אחוה ואמה תתיב עולימתא עמנא עידן בעידן או עשרה ירחין בתר כן תיזל׃ 56 ואמר להון
לא תאחרון יתי וייי אצלח ארחי שלחוני ואיהך לות רבוני׃ 57 ואמרו נקרי לעולימתא ונשמע מה דהיא אמרת
58 וקרו לרבקה ואמרו לה התיזלין עם גברא הדין ואמרת איזיל׃

* *Ecce steti supra fontem aquæ, & filiæ hominũ* 43
ciuitatis egrediuntur ad hauriendum aquam. et erit
virgo, cui vtique ego dixero, Pota me parum aquæ
de hydria tua: * *Et dixerit mihi: Bibe tu: &* 44
camelis tuis hauriam aquam, hæc mulier quam præ-
parauit Dominus suo seruo Isaac. & in hoc cogno-
scam, quòd fecisti misericordiã domino meo Abraã.
* *Et factum est, antequam ego perficerem loqui* 45
in mente mea: & ecce statim Rebecca egressa est, ha-
bens hydriam super humeros: & descendit ad fon-
tem; & hausit aquam. & dixi ei: Pota me parum
aquæ. * *Et festinans deposuit hydriam suam à se-* 46
ipsa. & dixit, Bibe tu; & camelis tuis potũ dabo:
& bibi, & camelos meos adaquauit. * *Et in-* 47
terrogaui eam, & dixi: Cuius filia es? nuncia mihi.
illa autẽ dixit: Filia Bathuel sum ego, filij Nachor,
quem peperit ei Melcha. & circumposui ei inaures,
& armillas circa manus eius. * *Et complacens,* 48
adoraui Dominum. & benedixi dominum Deum
domini mei Abraam; qui prosperauit me in via ve-
ritatis, vt acciperem filiam fratris domini mei filio
suo. * *Si ergo facitis vos misericordiam & iusti-* 49
tiam cum domino meo, nunciate mihi. si autem non,
nunciate mihi, vt reuertar ad dextram vel ad sini-
stram. * *Respondentes autem Laban & Bathuel,* 50
dixerunt: A Domino egressa est res hæc. non poteri-
mus tibi contradicere malum aut bonum. * *Ecce* 51
Rebecca coram te; tollens reuertere: & sit vxor fi-
lio domini tui; sicut locutus est Dominus. * *Factum* 52
est autem cùm audiret puer Abraam verba eorum,
adorauit super terram Dominum. * *Et proferens* 53
seruus vasa argentea & aurea, & vestem, dedit
Rebeccæ: & dona dedit fratri eius, & matri eius.
* *Et comederunt & biberunt, ipse & viri* 54
cum eo existentes; & dormierunt. & surgens puer
manè, dixit: Dimittite me, vt vadam ad dominum
meum. * *Dixerunt autem fratres eius & mater:* 55
Maneat virgo nobiscum dies quasi decem: & post
hoc proficiscetur. * *Ille autem dixit ad eos: Ne* 56
detineatis me. & dominus prosperauit viã meam:
dimittite me, vt pergam ad dominum meum. * *Dixe-* 57
runt autem: Vocemus puellam: interrogemus os eius.
* *Et vocauerunt Rebeccam, & dixerunt ei: Ibis* 58
cum homine isto? illa autem dixit, Vadam.

43 * ἰδοὺ ἐφέστηκα ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος, καὶ αἱ θυγατέ-
ρες τῶν ἀνθρώπων τῆς πόλεως ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι ὕδωρ.
καὶ ἔσται ἡ παρθένος, ᾗ ἂν ἐγὼ εἴπω, πότισόν με μικρὸν ὕδωρ
44 ἀπὸ τῆς ὑδρίας σου, * καὶ εἴπῃ μοι, πίε σὺ, καὶ ταῖς καμή-
λοις σου ὑδρεύσομαι· αὕτη ἡ γυνὴ ἣν ἡτοίμασε κύριος τῷ ἑαυ-
τοῦ θεράποντι ἰσαάκ· καὶ ἐν τούτῳ γνώσομαι ὅτι ἐποίησας ἔ-
45 λεος τῷ κυρίῳ μου ἀβραάμ. * καὶ ἐγένετο πρὸ τοῦ με
συντελέσαι λαλοῦντα τῇ διανοίᾳ μου· καὶ ἰδοὺ εὐθὺς ῥεβέκ-
κα ἐξεπορεύετο ἔχουσα τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ κα-
τέβη ἐπὶ τὴν πηγὴν, καὶ ὑδρεύσατο. καὶ εἶπα αὐτῇ, πότι-
46 σόν με μικρὸν ὕδωρ. * καὶ σπεύσασα καθεῖλε τὴν ὑδρίαν
αὐτῆς ἀφ᾽ ἑαυτῆς· καὶ εἶπε, πίε σὺ, καὶ τὰς καμήλους σου πο-
47 τιῶ. καὶ ἔπιον, καὶ τὰς καμήλους μου ἐπότιζε. * καὶ ἠρώ-
τησα αὐτὴν, καὶ εἶπα, τίνος θυγάτηρ εἶ, ἀνάγγειλόν μοι. ἡ δὲ
εἶπε, θυγάτηρ βαθουὴλ εἰμὶ ἐγὼ τοῦ ναχὼρ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ
μελχά. καὶ περιέθηκα αὐτῇ τὰ ἐνώτια καὶ τὰ ψέλια περὶ
48 τὰς χεῖρας αὐτῆς. * καὶ εὐδοκήσας προσεκύνησα τῷ κυρίῳ·
καὶ εὐλόγησα κύριον τὸν θεὸν τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ· ὃς εὐό-
δωσέ με ἐν ὁδῷ ἀληθείας λαβεῖν τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελ-
49 φοῦ τοῦ κυρίου μου τῷ υἱῷ αὐτοῦ. * εἰ οὖν ποιεῖτε ὑμεῖς ἔλεος καὶ
δικαιοσύνην πρὸς τὸν κύριόν μου, ἀπαγγείλατέ μοι. εἰ δὲ μὴ,
ἀπαγγείλατέ μοι ἵνα ἐπιστρέψω εἰς δεξιὰ ἢ εἰς ἀριστερά.
50 * ἀποκριθέντες δὲ λάβαν καὶ βαθουὴλ, εἶπον· παρὰ κυρίου
ἐξῆλθε τὸ πρᾶγμα τοῦτο· οὐ δυνησόμεθά σοι ἀντειπεῖν κακὸν
51 ἢ καλόν. * ἰδοὺ ῥεβέκκα ἐνώπιόν σου, λαβὼν ἀπότρεχε· καὶ
ἔστω γυνὴ τῷ υἱῷ τοῦ κυρίου σου, καθὰ ἐλάλησε κύριος.
52 * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἀκοῦσαι τὸν παῖδα τοῦ ἀβραὰμ τῶν ῥημά-
53 των αὐτῶν, προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν τῷ κυρίῳ. * καὶ προ-
σενέγκας ὁ παῖς σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ, καὶ ἱματισμὸν, ἔδωκε
τῇ ῥεβέκκᾳ. καὶ δῶρα ἔδωκε τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς, καὶ τῇ μητρὶ αὐ-
54 τῆς. * καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ὄντες,
καὶ ἐκοιμήθησαν. καὶ ἀναστὰς ὁ παῖς, τὸ πρωῒ, εἶπεν· ἐκπέμψατέ
55 με, ἵνα ἀπέλθω πρὸς τὸν κύριόν μου. * εἶπον δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς
καὶ ἡ μήτηρ, μεινάτω ἡ παρθένος μεθ᾽ ἡμῶν ἡμέρας ὡσεὶ δέκα· καὶ
56 μετὰ τοῦτο ἀπελεύσεται. * ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, μὴ κατέχετέ με.
καὶ κύριος εὐώδωσε τὴν ὁδόν μου, ἐκπέμψατέ με ἵνα ἀπέλ-
57 θω πρὸς τὸν κύριόν μου. * εἶπον δὲ, καλέσωμεν τὴν παῖδα,
58 ἐρωτήσωμεν τὸ στόμα αὐτῆς. * καὶ ἐκάλεσαν τὴν ῥεβέκκαν, καὶ εἶπον
αὐτῇ· πορεύσῃ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἡ δὲ εἶπε, πορεύσομαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

43 Ecce ego sto iuxta fontem aquæ: & erit puella quæ egressa fuerit ad hauriendum: & dixero ei, Da mihi, obsecro, paululum aquæ ad biben-
dum de hydria tua: 44 Et dixerit mihi: Tu quoque bibe, & etiam camelis tuis hauriam: ipsa est mulier quam præparauit Dominus filio domini
mei. 45 Antequam cessarem loqui cum corde meo; ecce Rebecca egrediebatur, & hydria sua super humerum eius erat: descenditque ad fontem,
& impleuit illam. & dixi ei: Da mihi bibere, obsecro. 46 Et festinauit, & deposuit hydriam suam desuper se: & dixit, Bibe; & etiam camelis tuis
potum dabo. & bibi; camelos quoque adaquauit. 47 Et interrogaui eam, & dixi: Cuius filia es tu? & ait; Filia Bathuelis, filij Nachor, quem peperit
ei Melcha. & posui inaurem super faciem eius, & armillas super manus eius. 48 Et flexi genua, & adoraui coram Domino: & benedixi domino
Deo domini mei Abraham, qui duxit me in viam rectam, vt acciperem filiam fratris domini mei filio suo. 49 Et nunc si vos facitis misericordiam
& veritatem cum domino meo, annunciate mihi. si autem non, indicate mihi; & diuertam ad dexteram aut ad sinistram. 50 Responditque Laban &
Bathuel, & dixerunt: A facie Domini egressus est sermo: non possumus nos loqui tecum malum aut bonum. 51 Ecce Rebecca coram te est. tol-
le eam, & vade; & sit vxor filio domini tui, sicut locutus est Dominus. 52 Et factum est cùm audisset seruus Abrahæ verba eorum, adorauit in
terra coram Domino. 53 Et protulit seruus vasa argentea, & vasa aurea, & vestes, & dedit Rebeccæ; & munera dedit fratri eius & matri. 54 Et
comederunt & biberunt, ille & viri qui erant cum eo: & dormierunt, & surrexerunt manè. Et dixit: Mittite me ad dominum meum. 55 Et dixit
frater eius & mater: Maneat puella nobiscum aliquo tempore, aut decem mensibus; & posteà ibit. 56 Et dixit eis: Ne retineatis me: Dominus au-
tem direxit viam meam: dimittite me vt vadam ad dominum meum. 57 Dixeruntque, Vocemus puellam, & audiamus quid ipsa dicat.
58 Vocaueruntque Rebeccam, & dixerunt ei: Nunquid ibis cum viro isto? & dixit, Vadam.

59 וישלחו את־רבקה אחתם ואת־מנקתה
60 ואת־עבד אברהם ואת־אנשיו : וַיְבָרְכוּ את־
רבקה ויאמרו לה אחתנו את היי לאלפי רבבה
61 ויירש זרעך את שער שנאיו : ותקם רבקה ונערתיה
ותרכבנה על־הגמלים ותלכנה אחרי האיש
62 ויקח העבד את־רבקה וילך : ויצחק בא מבוא
63 באר לחי ראי והוא יושב בארץ הנגב : ויצא
יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא
64 והנה גמלים באים : ותשא רבקה את־
עיניה ותרא את־יצחק ותפל מעל הגמל :
65 ותאמר אל־העבד מי־האיש הלזה ההלך בשדה
לקראתנו ויאמר העבד הוא אדני ותקח הצעיף
66 ותתכס : ויספר העבד ליצחק את כל־הדברים
67 אשר עשה : ויבאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח
את־רבקה ותהי־לו לאשה ויאהבה וינחם
יצחק אחרי אמו : כה

1 ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה :
2 ותלד לו את־זמרן ואת־יקשן ואת־מדן ואת־מדין
3 ואת־ישבק ואת־שוח : ויקשן ילד את־שבא
ואת־דדן ובני דדן היו אשורם ולטושם ולאמים :
4 ובני מדין עיפה ועפר וחנך ואבידע ואלדעה כל־
5 אלה בני קטורה : ויתן אברהם את־כל־אשר־
6 לו ליצחק : ולבני הפילגשים אשר לאברהם
נתן אברהם מתנת וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי
7 קדמה אל־ארץ קדם : ואלה ימי שני־חיי אברהם
אשר־חי מאת שנה ושבעים שנה וחמש שנים :
8 ויגוע וימת אברהם בשיבה טובה זקן ושבע ויאסף
9 אל־עמיו : ויקברו אתו יצחק וישמעאל בניו אל־
מערת המכפלה אל־שדה עפרן בן־צחר החתי אשר
על־פני ממרא :

59 Dimiserunt ergo eam & nutricem illius,
60 seruumque Abraam, & comites eius. Imprecantes prospera sorori suæ, atque dicentes: Soror nostra es. Crescas in mille millia: & possideat semē tuum portas inimicorum suo-
61 rum. Igitur Rebecca & puellæ illius, ascensis camelis, secutæ sunt virum; qui festinus reuertebatur ad dominum suum.
62 Eo autem tempore deambulabat Isaac per viam quæ ducit ad puteum, cuius nomen est Viuentis & Videntis. habitabat enim in
63 terra Australi. Et egressus fuerat ad meditandum in agro inclinata iam die. Cúmque eleuasset oculos, vidit camelos venientes pro-
64 cul. Rebecca quoque conspecto Isaac,
65 descendit de camelo. Et ait ad puerum, Quis est ille homo, qui venit per agrum in occursum nobis? dixitque ei: Ipse est dominus meus. At illa tollens citò pallium suum, ope-
66 ruit se. Seruus autem cuncta quæ gesserat, narrauit domino suo Isaac.
67 Qui introduxit eam in tabernaculum Saræ matris suæ: & accepit eam vxorem: & in tantum dilexit eam, vt dolorē qui ex morte matris eius acciderat, temperaret.

CAP. XXV.

1 Abraam verò aliam duxit vxorem, nomine
2 Cethurā: Quę peperit ei Zāran, & Iecsan,
3 & Madā, & Madiā, & Iesboch, & Sue. Iecsan
A quoque genuit Saba & Dadan. Filij Dadan fuerunt Assurim, & Lathusim, & Laomim. 1.Paral. 1.c.
4 At verò ex Madiā ortus est Epha, & Epher, & Enoch, & Abida, & Heldaa. oēs hi filij Ce-
5 thurę. Deditq; Abraam cuncta quę possede-
6 rat Isaac. Filiis autē concubinarū, largitus est munera: & separauit eos ab Isaac filio suo, dum adhuc ipse viueret, ad plagam Orientalem.
7 Fuerunt autem dies vitæ Abraæ, centum
8 septuaginta quinque anni. Et deficiens mortuus est in senectute bona, prouectæq; ętatis, & plenus dierum: congregatusq; est ad
9 populū suum. Et sepelierunt cū Isaac & Hismael filij sui, in speluca duplici; quę sita est in
B agro Ephrō filij Seor Ethęi, è regione Mābre.

תרגום אונקלוס

59 ושלחו ית רבקה אחתהון וית מיניקתה וית עבדא דאברהם וית גברוהי : 60 ובריכו ית רבקה ואמרו לה אחתנא את הוי לאלפין
לרבון ויירתון בנייכי ית קרוי סנאיהון : 61 וקמת רבקה ועלימותהא ורכיבן על גמליא ואזלן בתר גברא ודבר עבדא ית רבקה ואזל :
62 ויצחק עאל במיתוהי מבירא דמלאך קיימא אתחזי עלה והוא יתיב בארעא דדרומא : 63 ונפק יצחק לצלאה בחקלא לעדן מפני רמשא
וזקף עינוהי וחזא והא גמליא אתן : 64 וזקפת רבקה ית עינהא וחזת ית יצחק ואתרכינת מעל גמלא : 65 ואמרת לעבדא מן גברא
דיכי דמהלך בחקלא לקדמותנא ואמר עבדא הוא רבוני ונסיבת עיפא ואתכסיאת : 66 ואשתעי עבדא ליצחק ית כל פתגמיא דעבד :
67 ואעלה יצחק למשכנא וחזא והא תקנן עובדהא כעובדי שרה אמיה ונסב ית רבקה והות ליה לאנתו ורחמה ואתנחם יצחק בתר דמיתת
אמיה : כה 1 ואוסף אברהם ונסב אתתא ושמה קטורה :
2 וילידת ליה ית זמרן וית יקשן וית מדן וית מדין וית ישבק וית שוח : 3 ויקשן אוליד ית שבא וית דדן ובני דדן הוו משירין ולשכונין
ולנגון : 4 ובני מדין עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה כל אלין בני קטורה : 5 ויהב אברהם ית כל דיליה ליצחק :
6 ולבני לחינתא די לאברהם יהב אברהם מתנן ושלחינון מעל יצחק בריה עד דהוא קיים קדומא לארע בני מדינחא : 7 ואלין יומי
שני חיי אברהם דחיא מאה ושבעין וחמש שנין : 8 ואתנגיד ומית אברהם בשיבו טבא סיב ושבע יומין ואתכניש לעמיה :
9 וקברו יתיה יצחק וישמעאל בנוהי למערת כפלתא בחקל עפרון בר צחר חתאה דעל אפי ממרא :

** Et dimiserunt Rebeccam sororem eorum, & 59*
substantiam eius: & seruum Abraam, & eos qui
*cum eo. * Et benedixerunt Rebeccam sororem 60*
eorum: & dixerunt ei: Soror nostra es: fias in millia
decem millium: & hæreditet semen tuum ciuitates
aduersariorum.
** Surgens autem Rebecca, & ancillæ eius, ascen- 61*
derunt super camelos, & abierunt cum homine. Et
accipiens puer Rebeccam, abijt.
** Isaac autem ambulabat per desertum iuxta pu 62*
teum visionis. ipse autem habitabat in terra ad A-
*phricum. * Egressus est autem Isaac exerceri 63*
in agro ad Meridiem. & respiciens oculis, vidit ca-
*melos venientes. * Et respiciens Rebecca ocu- 64*
lis, vidit Isaac. & desilit à camelo.
** Et dixit puero: Quis est homo ille qui venit in 65*
agro in occursum nostrum? dixit autem puer: Hic
dominus meus. at illa accipiens pallium, cooperuit se.
** Et narrauit seruus Isaac cuncta verba quæ 66*
fecit.
** Intrauit autem Isaac in domum matris suæ. et 67*
accepit Rebeccā, et fuit illius vxor. & dilexit eam;
& consolatus est Isaac de Sarra matre sua.

CAP. XXV.

ADijciens autem Abraam, accepit vxorem, cui 1
*nomen Chetura. * Peperit autem illi Zam- 2*
bran, & Iectan, & Madal, & Madian, & Ies-
*boc, & Sobe. * Iectan autem genuit Saba, 3*
& Dedan. Filij Dedan fuerunt, Assurim, & Lat-
*tusim, & Laomim. * Filij autem Madian, Ge- 4*
phar, & Apher, & Enoch, & Abida, & Raga.
omnes isti fuerunt filij Cheturæ.
** Dedit autem Abraam omnem substantiam suam 5*
Isaac filio suo.
** Et filiis concubinarum suarum dedit Abraam 6*
munera: & misit eos ab Isaac filio suo, adhuc viuen-
te ipso, ad Orientem in terram Orientis.
** Isti autem anni dierum vitæ Abraam, quos vi- 7*
*xit, centum septuaginta quinque anni. * Et de- 8*
ficiens, mortuus est Abraam in senectute bona, se-
nex & plenus dierum; & appositus est ad populum
*suum. * Et sepelierunt eum Isaac & Ismael filij 9*
eius, in spelunca duplici, in agro Ephron Saar E-
thæi, qui est è regione Mambre.

59 * καὶ ἐξέπεμψαν τὴν ῥεβέκκαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν,
καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς, καὶ τὸν παῖδα τοῦ ἀβραάμ, καὶ τοὺς μετ’
60 αὐτοῦ. * καὶ εὐλόγησαν ῥεβέκκαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν, καὶ
εἶπον αὐτῇ· ἀδελφὴ ἡμῶν εἶ. γίνου εἰς χιλιάδας μυριάδων
καὶ κληρονομησάτω τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπεναν-
61 τίων. * ἀναστᾶσα δὲ ἡ ῥεβέκκα, καὶ αἱ ἅβραι αὐτῆς, ἐπέβησαν
ἐπὶ τὰς καμήλους, καὶ ἐπορεύθησαν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ ἀ-
62 ναλαβὼν ὁ παῖς τὴν ῥεβέκκαν ἀπῆλθεν. * ἰσαὰκ δὲ ἐπο-
ρεύετο διὰ τῆς ἐρήμου κατὰ τὸ φρέαρ τῆς ὁράσεως. αὐτὸς δὲ κα-
63 τῴκει ἐν τῇ γῇ πρὸς λίβα. * ἐξῆλθε δὲ ἰσαὰκ ἀδολεσχῆσαι
ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς δείλην. καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς,
64 εἶδε καμήλους ἐρχομένας. * καὶ ἀναβλέψασα ῥεβέκκα τοῖς
ὀφθαλμοῖς, εἶδε τὸν ἰσαάκ. καὶ κατεπήδησεν ἀπὸ τῆς καμήλου·
65 * καὶ εἶπε τῷ παιδί· τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὁ πορευό-
μενος ἐν τῷ πεδίῳ εἰς συνάντησιν ἡμῶν; εἶπε δὲ ὁ παῖς, οὗτος
ὁ κύριός μου. ἡ δὲ λαβοῦσα τὸ θέριστρον, περιεβάλετο.
66 * καὶ διηγήσατο ὁ παῖς τῷ ἰσαὰκ πάντα τὰ ῥήματα ἃ ἐποίη-
67 σεν. * εἰσῆλθε δὲ ἰσαὰκ εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ
ἔλαβε τὴν ῥεβέκκαν· καὶ ἐγένετο αὐτοῦ γυνή. καὶ ἠγάπησεν
αὐτήν· καὶ παρεκλήθη ἰσαὰκ περὶ σάρρας τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

κε΄.

1 * Προσθέμενος δὲ ἀβραάμ, ἔλαβε γυναῖκα, ᾗ ὄνομα
2 χεττούρα. * ἔτεκε δὲ αὐτῷ τὸν ζεμβράν, καὶ τὸν ἰεκτάν, καὶ τὸν
μαδάλ, καὶ τὸν μαδιάν, καὶ τὸν ἰεσβόκ, καὶ τὸν σωβέ.
3 * ἰεκτὰν δὲ ἐγέννησε τὸν σαβὰ, καὶ τὸν δεδάν. υἱοὶ δεδὰν ἐγέ-
4 νοντο ἀσουριείμ, καὶ λατουσιείμ, καὶ λαωμιείμ. * υἱοὶ δὲ μα-
διάμ, γεφάρ, καὶ ἀφείρ, καὶ ἐνώχ, καὶ ἀβιδά, καὶ ῥαγά. πάντες οὗ-
5 τοι ἦσαν υἱοὶ χεττούρας. * ἔδωκε δὲ ἀβραὰμ πάντα τὰ ὑπάρ-
6 χοντα αὐτοῦ ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. * καὶ τοῖς υἱοῖς τῶν παλλα-
κῶν αὐτοῦ, ἔδωκεν ἀβραὰμ δόματα· καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς
ἀπὸ ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἔτι ζῶντος αὐτοῦ, πρὸς ἀνατολὰς
εἰς γῆν ἀνατολῶν.
7 * ταῦτα δὲ τὰ ἔτη ἡμερῶν τῆς ζωῆς ἀβραὰμ ὅσα ἔζησεν,
ἑκατὸν ἑβδομηκονταπέντε ἔτη.
8 * καὶ ἐκλιπὼν ἀπέθανεν ἀβραὰμ ἐν γήρει καλῷ πρεσβύ-
της, καὶ πλήρης ἡμερῶν· καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.
9 * καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἰσαὰκ καὶ ἰσμαὴλ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, εἰς
τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν, εἰς τὸν ἀγρὸν ἐφρὼν τοῦ σαὰρ τοῦ χετ-
ταίου, ὅς ἐστιν ἀπέναντι μαμβρῆ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

59 Dimiseruntque Rebeccam sororem suam, & nutricem eius, & seruum Abrahæ, & viros eius. 60 Et benedixerunt Rebeccæ,
atque dixerunt ei: Soror nostra tu sis in millia millium: & possideant filij tui ciuitates inimicorum suorum. 61 Et surrexit Rebecca
& puellæ eius, & ascenderunt super camelos; & ibant post virum. & tulit seruus Rebeccam, & abiit. 62 Isaac autem veniebat
de puteo super quo angelus vitæ apparuit: & ipse habitabat in terra Australi. 63 Et egressus est Isaac ad orandum in agro in tempore
vespertino. & leuauit oculos suos, & vidit; & ecce cameli veniebant. 64 Et leuauit oculos suos Rebecca, & vidit Isaac; & inclinauit se super ca-
melum. 65 Et ait seruo: Quis est vir ille, qui ambulat in agro in occursum nostrum? Et ait seruus: Ipse est dominus meus & tulit pallium, &
operuit se. 66 Et narrauit seruus Isaac omnia quæ fecerat. 67 Et introduxit eam Isaac in tabernaculum. & vidit: & ecce opera e-
ius recta erant, sicut opera Saræ matris suæ. Et accepit Rebeccam, & fuit ei in vxorem: & dilexit eam: & consolatus est Isaac postquàm mortua est
mater eius.

CAP. XXV.

ET addidit Abraham, & accepit vxorem; & nomen eius Cethura. 2 Et peperit ei Zamran, & Iecsan, & Madan, & Madian, & Iesboch, & Sue.
3 Iecsan autem genuit Saba & Dadan. Filij autem Dadan fuerunt in castris, & in tabernaculis, & in insulis. 4 Et filij Madian, Epha,
& Epher, & Enoch, & Abida, & Heldaa. omnes hi filij Cethuræ. 5 Et dedit Abraham omnia sua Isaac. 6 Filiis autem concubinæ A-
brahæ, dedit Abraham munera: & misit eos ab Isaac filio suo, dum adhuc ipse viueret ad Orientem, in terram filiorum Orientis. 7 Et hi
sunt dies annorum vitæ Abrahæ, quibus vixit centum & septuaginta & quinque anni. 8 Et defecit, & mortuus est Abraham in senectute
bona, senex & plenus dierum: congregatusque est ad populum suum. 9 Et sepelierunt eum Isaac & Ismael filij sui, in spelunca duplici, in
agro Ephron filij Seor Ethæi, è regione Mamre.

10 * הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר־קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי־חֵת שָׁמָּה
11 קֻבַּר אַבְרָהָם וְשָׂרָה אִשְׁתּוֹ׃ * וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת
אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק
12 עִם־בְּאֵר לַחַי רֹאִי׃ * וְאֵלֶּה תֹּלְדֹת יִשְׁמָעֵאל
בֶּן־אַבְרָהָם אֲשֶׁר יָלְדָה הָגָר הַמִּצְרִית שִׁפְחַת
13 שָׂרָה לְאַבְרָהָם׃ * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל
בִּשְׁמֹתָם לְתוֹלְדֹתָם בְּכֹר יִשְׁמָעֵאל נְבָיֹת וְקֵדָר
14 וְאַדְבְּאֵל וּמִבְשָׂם׃ * וּמִשְׁמָע וְדוּמָה וּמַשָּׂא׃
15 * חֲדַר וְתֵימָא יְטוּר נָפִישׁ וָקֵדְמָה׃
16 * אֵלֶּה הֵם בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל וְאֵלֶּה שְׁמֹתָם בְּחַצְרֵיהֶם
17 וּבְטִירֹתָם שְׁנֵים־עָשָׂר נְשִׂיאִם לְאֻמֹּתָם׃ * וְאֵלֶּה שְׁנֵי
חַיֵּי יִשְׁמָעֵאל מְאַת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים
18 וַיִּגְוַע וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל־עַמָּיו׃ * וַיִּשְׁכְּנוּ מֵחֲוִילָה
עַד־שׁוּר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מִצְרַיִם בֹּאֲכָה אַשּׁוּרָה עַל־פְּנֵי
כָל־אֶחָיו נָפָל׃
19 * וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן־אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת־
20 יִצְחָק׃ * וַיְהִי יִצְחָק בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת־
רִבְקָה בַּת־בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי מִפַּדַּן אֲרָם אֲחוֹת לָבָן
21 הָאֲרַמִּי לוֹ לְאִשָּׁה׃ * וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַיהוָה לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ
כִּי עֲקָרָה הִוא וַיֵּעָתֶר לוֹ יְהוָה וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ׃
22 * וַיִּתְרֹצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם־כֵּן לָמָּה זֶּה
23 אָנֹכִי וַתֵּלֶךְ לִדְרֹשׁ אֶת־יְהוָה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה
לָהּ שְׁנֵי גֹיִים בְּבִטְנֵךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֵּעַיִךְ יִפָּרֵדוּ
24 וּלְאֹם מִלְאֹם יֶאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר׃ * וַיִּמְלְאוּ
25 יָמֶיהָ לָלֶדֶת וְהִנֵּה תוֹמִם בְּבִטְנָהּ׃ * וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן
אַדְמוֹנִי כֻּלּוֹ כְּאַדֶּרֶת שֵׂעָר וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו׃
26 * וְאַחֲרֵי־כֵן יָצָא אָחִיו וְיָדוֹ אֹחֶזֶת בַּעֲקֵב עֵשָׂו וַיִּקְרָא
שְׁמוֹ יַעֲקֹב וְיִצְחָק בֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אֹתָם׃
27 * וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה
וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהָלִים׃

10 * Quam emerat à filiis Heth. Ibi ſepultus
eſt ipſe & Sara vxor eius.
11 * Et poſt obitum illius, benedixit Deus Iſaac
filio eius,qui habitabat iuxta puteum, nomi-
ne Viuentis & Videntis.
12 * Hæ ſunt generationes Hiſmael filij Abrahę,
quem peperit ei Agar Ægyptia,famula Saræ. 1.Para.1.b.
13 * Et hæc nomina filiorum eius in vocabulis
& generationibus ſuis.Primogenitus Hiſmael,
Nabaioth,deinde Cedar,& Adbehel,&Mab-
14 ſam, * Maſma quoque & Duma,& Maſſa,
15 * Adad , & Thema , & Iatur, & Naphis, &
16 Cedma. * Iſti ſunt filij Hiſmael: & hæc
nomina per caſtella & oppida eorum: duode-
cim principes tribuum ſuarum.
17 * Et facti ſunt anni vitæ Hiſmaelis, centum
triginta ſeptem . deficienſque mortuus eſt ; &
18 appoſitus ad populum ſuum. * Habitauit
C autem ab Euila vſque Sur, quæ reſpicit Ægy-
ptum introeuntibus Aſſyrios. Coram cunctis
fratribus ſuis obiit.
19 * Hæ quoque ſunt generationes Iſaac filij
20 Abraam. Abraam genuit Iſaac. * Qui cùm
quadraginta eſſet annorum, duxit vxorem Re
beccá,filiam Bathuelis Syri de Meſopotamia,
21 ſororé Laban. * Deprecatus eſt Iſaac Dominũ Rom.9.b
pro vxore ſua,eo quòd eſſet ſterilis. Qui exau
22 diuit eum :& dedit cõceptum Rebeccæ. *Sed
collidebantur in vtero eius paruuli. quæ ait:
Si ſic mihi futurum erat; quid neceſſe fuit cõ-
cipere? Perrexítq; Rebecca, vt cõſuleret Dñm.
23 *Qui reſpondens,ait: Duæ gentes ſunt in vte- Rom.9.c
ro tuo: & duo populi ex vẽtre tuo diuidẽtur:
populúſq; populũ ſuperabit; & maior ſeruiet
24 minori. *Iam tempus pariendi aduenerat: &
25 ecce gemini in vtero eius reperti ſunt. * Qui
primus egreſſus eſt,ruffus erat, & totus in moré
pellis hiſpidus. vocatũq; eſt nomen eius Eſau.
26 *Protinus alter egrediens, plantã fratris tene-
bat manu: & idcircò appellauit eũ,Iacob. Se- Oſee.12.a.
xagenarius erat Iſaac,quando nati ſunt paruu
27 li. *Quibus adultis, factus eſt Eſau vir gnarus
venandi, & homo agricola . Iacob autem vir
ſimplex, habitabat in tabernaculis.

תרגום אונקלוס

10 חקלא דיזבן אברהם מן בני חיתאה תמן יתקבר אברהם ושרה אתתיה׃ 11 והוה בתר דמית אברהם ובריך ייי ית יצחק בריה ויתב
יצחק עם בירא דמלאך קימא אתחזי עלה׃ 12 ואלין תולדת ישמעאל בר אברהם דילדת הגר מצריתא אמתא דשרה לאברהם׃
13 ואלין שמהן בני ישמעאל בשמהתהון לתולדתהון בוכרא דישמעאל נביות וקדר ואדבאל ומבשם׃ 14 ומשמע ודומה
ומשא׃ 15 חדר ותימא יטור נפיש וקדמה׃ 16 אלין אנון בני ישמעאל ואלין שמהתהון בפצחיהון ובכרכיהון תרי עשר
רברבין לאמיהון׃ 17 ואלין שני חיי ישמעאל מאה ותלתין ושבע שנין ואתנגיד ומית ואתכנש לעמיה׃ 18 ושרו מחוילה עד חגרא
דעל אפי מצרים למטי אתור על אפי כל אחוהי שרא׃ 19 ואלין תולדת יצחק בר אברהם אברהם אוליד ית יצחק׃ 20 והוה יצחק
בר ארבעין שנין כד נסב ית רבקה בת בתואל ארמאה מפדן ארם אחתיה דלבן ארמאה ליה לאנתו׃ 21 וצלי יצחק קדם ייי לקביל
אתתיה ארי עקרא היא וקביל צלותיה ייי ועדיאת רבקה אתתיה׃ 22 ודחקין בניא במעהא ואמרת אם כן למה דנן אנא ואזלת
למתבע אלפן מן קדם ייי׃ 23 ואמר ייי לה תרין עממין במעיכי ותרין מלכון ממעיכי יתפרשן ומלכו ממלכו יתקף ורבא ישתעבד
לזעירא׃ 24 ושלימו יומהא למילד והא תיומין במעהא׃ 25 ונפק קדמאה סימוק כוליה כגלם דשער וקרו שמיה
עשו׃ 26 ובתר כן נפק אחוהי וידיה אחידא בעקבא דעשו וקרו שמיה יעקב ויצחק בר שתין שנין כד ילידת יתהון׃ 27 ורביאו
עולימיא והוה עשו גבר נחשירכן גבר נפק חקלא ויעקב גבר שלים משמש בית אלפנא׃

** Agrũ & ſpeluncam, quam poſſedit Abraam à 10*
filiis Het: illic ſepelierunt Abraam & Sarram vxo-
rem ſuam.
** Factum eſt autem poſtquam mortuus eſt Abraã, 11*
benedixit Deus Iſaac filio eius. & habitauit Iſaac
iuxta puteum viſionis.
** Hæ autem generationes Iſmael filij Abraam, 12*
quem peperit Agar Ægyptia, famula Sarræ Abraã.
** Et hæc nomina filiorum Iſmael, & nomina ge- 13*
nerationum eius; ſecundum nomen generationum e-
ius primogenitus Iſmael, Nabaioth, & Cedar, &
*Nabdehel, & Maſſam, * Et Maſman, & I- 14*
*duma, & Maſſe, * Et Adad, & Theman, 15*
*& Iatur, & Naphes, & Cedma. * Iſti ſunt 16*
filij Iſmael: & hæc nomina eorum in manſionibus
eorum, & in tabernaculis eorum: duodecim princi-
*pes ſecundum gentes eorum. * Et iſti anni vi- 17*
tæ Iſmael, centum triginta ſeptem anni. & deficiẽs
mortuus eſt: & appoſitus eſt ad genus ſuum.
** Habitauit autem ab Euila vſque ad Sur, quæ 18*
eſt ante faciẽ Ægypti, donec veniatur ad Aſſyrios.
ante faciem omnium fratrum ſuorum habitauit.
** Et hæ generationes Iſaac filij Abraam. Abraam 19*
*genuit Iſaac. * Erat autem Iſaac annorum qua- 20*
draginta, quando accepit Rebeccam, filiam Bathuel
*Syri, ſibi vxorem. * Deprecatus eſt autem Iſaac 21*
pro Rebecca vxore ſua Dominum; quia erat ſterilis.
exaudiuit autem eum Deus: & concepit Rebecca in
*vtero vxor eius. * Saltabant autem pueruli in 22*
ea. dixit autem: Si ſic mihi futurum eſt fieri, quare
*mihi hoc? abiit autem interrogare à Domino. * Et 23*
ait Dominus illi: Duæ gentes in vtero tuo ſunt: &
duo populi ex ventre tuo diuidentur. & populus po
pulum ſuperabit: & maior ſeruiet minori.
** Et impleti ſunt dies vt pareret ipſa: & huic 24*
*erant gemini in vtero eius. * Egreſſus eſt autem 25*
primogenitus ruffus totus, & ſicut pellis, hiſpidus.
*vocauit autem nomen eius, Eſau. * Et poſt hoc 26*
egreſſus eſt frater eius, & manus eius apprehendens
calcaneum Eſau: & vocauit nomen eius, Jacob. J-
ſaac autem erat annorum ſexaginta, quando peperit
*eos Rebecca. * Creuerunt autem iuuenes. et fuit 27*
Eſau homo ſciens venari ruſticus. Jacob autem fuit
homo ſimplex, habitans domum.

10 * τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ σπήλαιον, ὃ ἐκτήσατο ἀβραὰμ παρὰ τῶν
υἱῶν τοῦ χέτ· ἐκεῖ ἔθαψαν ἀβραὰμ καὶ σάῤῥαν τὴν γυναῖ-
11 κα αὐτοῦ. * ἐγένετο δὲ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἀβραάμ, εὐλόγη-
σεν ὁ θεὸς ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ κατῴκησεν ἰσαὰκ παρὰ τὸ
12 φρέαρ τῆς ὁράσεως. * αὗται δὲ αἱ γενέσεις ἰσμαὴλ τοῦ
υἱοῦ ἀβραάμ, ὃν ἔτεκεν ἄγαρ ἡ αἰγυπτία, ἡ παιδίσκη σάῤῥας
13 τῷ ἀβραάμ. * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσμαήλ,
καὶ τὰ ὀνόματα τῶν γενεῶν αὐτοῦ· κατ᾽ ὄνομα τῶν γενεῶν αὐ-
τοῦ πρωτότοκος ἰσμαήλ· ναβεώθ, καὶ κηδάρ, καὶ ναβδεήλ,
14 καὶ μασσάμ, * καὶ μασμάν, καὶ ἰδουμᾶ, καὶ μασσῆ,
15 * καὶ χολδάδ, καὶ θεμάν, καὶ ἰετούρ, καὶ ναφές, καὶ κεδμά.
16 * οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ ἰσμαήλ· καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν
ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν καὶ ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτῶν· δώδεκα ἄρ-
17 χοντες κατὰ ἔθνη αὐτῶν. * καὶ ταῦτα τὰ ἔτη τῆς ζωῆς ἰσ-
μαήλ, ἑκατὸν τριακονταεπτὰ ἔτη. καὶ ἐκλιπὼν ἀπέθανεν· καὶ
18 προσετέθη πρὸς τὸ γένος αὐτοῦ. * κατῴκησε δὲ ἀπὸ εὐιλὰτ
ἕως σούρ, ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον αἰγύπτου ἕως ἐλθεῖν πρὸς ἀσσυρίους·
κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κατῴκησεν.
19 * καὶ αὗται αἱ γενέσεις ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ ἀβραάμ. ἀ-
βραὰμ ἐγέννησε τὸν ἰσαάκ.
20 * ἦν δὲ ἰσαὰκ ἐτῶν τεσσαράκοντα, ὅτε ἔλαβε τὴν ῥεβέκ-
καν, θυγατέρα βαθουὴλ τοῦ σύρου ἑαυτῷ γυναῖκα.
21 * ἐδέετο δὲ ἰσαὰκ περὶ ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τοῦ κυ-
ρίου· ὅτι ἦν στεῖρα. ἐπήκουσε δὲ αὐτοῦ ὁ θεός· καὶ συνέλαβε
ῥεβέκκα ἐν γαστρὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ.
22 * ἐσκίρτων δὲ τὰ παιδία ἐν αὐτῇ. εἶπε δὲ εἰ οὕτω μοι μέλλει
γίνεσθαι, ἵνα τί μοι τοῦτο; ἐπορεύθη δὲ πυθέσθαι παρὰ κυρίου.
23 * καὶ εἶπε κύριος αὐτῇ· δύο ἔθνη ἐν τῇ γαστρί σου εἰσί· καὶ δύο
λαοὶ ἐκ τῆς κοιλίας σου διασταλήσονται. καὶ λαὸς λαοῦ ὑπερέξει·
καὶ ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι.
24 * καὶ ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν· καὶ τῇδε ἦν
25 δίδυμα ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς. * ἐξῆλθε δὲ ὁ πρωτότοκος πυ-
ῤῥάκης ὅλος, καὶ ὡσεὶ δορά, δασύς. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα
26 αὐτοῦ ἠσαῦ. * καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ
ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐπειλημμένη τῆς πτέρνης ἠσαῦ. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνο-
μα αὐτοῦ ἰακώβ. ἰσαὰκ δὲ ἦν ἐτῶν ἑξήκοντα, ὅτε ἔτεκεν αὐ-
27 τοὺς ῥεβέκκα. * ηὐξήνθησαν δὲ οἱ νεανίσκοι. καὶ ἦν ἠσαῦ
ἄνθρωπος εἰδὼς κυνηγεῖν ἄγροικος. ἰακὼβ δὲ ἦν ἄνθρω-
πος ἄπλαστος, οἰκῶν οἰκίαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[10] Quem agrum emit Abraham à filiis Heth. ibi ſepultus eſt Abraham & Sara vxor eius. [11] Factumque eſt poſtquam mortuus eſt Abraham, & benedixit Deus Iſaac filio eius: & habitauit Iſaac iuxta puteum ſuper quo apparuit angelus vitæ. [12] Et hæ ſunt generationes Iſmael filij Abraham, quem peperit Agar Ægyptia ancilla Saræ Abrahæ. [13] Et hæc ſunt nomina filiorum Iſmael, per nomina ſua in generationibus ſuis. Primogenitus Iſmael, Nabaioth, & Cedar, & Adbeel, & Mabſam, [14] Et Maſma, & Duma, & Maſſa, [15] Adad & Thema, Iethur, Naphis & Cedma. [16] Hi ſunt filij Iſmael: & hæc nomina eorum in villis ſuis, & in ciuitatibus ſuis: duodecim principes per nationes ſuas. [17] Et hi ſunt anni vitæ Iſmaelis, centum & triginta & ſeptem anni. & defecit & mortuus eſt: & congregatus eſt ad populum ſuum. [18] Et habitauerunt ab Euila vſque Agara, quæ eſt è regione Ægypti, pertingens vſque ad Aſſyriam: è regione omniũ fratrum ſuorum habitauit. [19] Et hæ ſunt generationes Iſaac, filij Abrahæ. Abraham genuit Iſaac. [20] Erat autem Iſaac quadraginta annorum ætatis, quando accepit ſibi Rebeccam filiam Bathuelis Syri, de Meſopotamia Syriæ, ſororem Laban Syri in vxorem. [21] Orauitque Iſaac coram Domino pro vxore ſua: quoniam ſterilis erat. & ſuſcepit Dominus orationem eius, & concepit Rebecca vxor eius. [22] Et collidebantur filij in vtero eius. & ait: Si ſic mihi futurum erat, ad quid ego concepi? & abiit, vt quæreret oraculum à facie Domini. [23] Et ait ei Dominus: Duo populi ſunt in viſceribus tuis: & duo regna de vtero tuo diuidentur: & regnum regno fortius erit: & maior ſeruiet minori. [24] Et impleti ſunt dies eius vt pareret: & ecce gemini in vtero eius erant. [25] Et egreſſus eſt primus ruffus totus, quaſi pallium hiſpidum: & vocauerunt nomen eius, Eſau. [26] Et poſteà egreſſus eſt frater eius, & manus eius tenebat plantam Eſau. & vocauit nomen eius, Iacob. Iſaac autem erat ſexaginta annorum ætatis, quando genuit eos. [27] Et creuerunt pueri: & fuit Eſau vir venator, vir egrediens in agrum. Iacob autem erat vir perfectus, miniſter domus doctrinæ.

28 וַיֶּאֱהַב יִצְחָק אֶת־עֵשָׂו כִּי־צַיִד בְּפִיו וְרִבְקָה
29 אֹהֶבֶת אֶת־יַעֲקֹב׃ וַיָּזֶד יַעֲקֹב נָזִיד וַיָּבֹא עֵשָׂו
30 מִן־הַשָּׂדֶה וְהוּא עָיֵף׃ וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל־
יַעֲקֹב הַלְעִיטֵנִי נָא מִן־הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה כִּי
31 עָיֵף אָנֹכִי עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ אֱדוֹם׃ וַיֹּאמֶר
32 יַעֲקֹב מִכְרָה כַיּוֹם אֶת־בְּכֹרָתְךָ לִי׃ וַיֹּאמֶר
עֵשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת וְלָמָּה־זֶּה לִי בְּכֹרָה׃
33 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הִשָּׁבְעָה לִּי כַּיּוֹם וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּמְכֹּר אֶת־
34 בְּכֹרָתוֹ לְיַעֲקֹב׃ וְיַעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו לֶחֶם וּנְזִיד
עֲדָשִׁים וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיָּקָם וַיֵּלַךְ וַיִּבֶז עֵשָׂו אֶת־
הַבְּכֹרָה׃

כו

1 וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ מִלְּבַד הָרָעָב
הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי אַבְרָהָם וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל־
2 אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ־פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה׃ וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה
וַיֹּאמֶר אַל־תֵּרֵד מִצְרָיְמָה שְׁכֹן בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אֹמַר
3 אֵלֶיךָ׃ גּוּר בָּאָרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמְּךָ וַאֲבָרְכֶךָּ
כִּי־לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת־כָּל־הָאֲרָצֹת הָאֵל וַהֲקִמֹתִי
אֶת־הַשְּׁבֻעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ׃
4 וְהִרְבֵּיתִי אֶת־זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְנָתַתִּי לְזַרְעֲךָ
אֵת כָּל־הָאֲרָצֹת הָאֵל וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי
5 הָאָרֶץ׃ עֵקֶב אֲשֶׁר־שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר
6 מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי׃ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק בִּגְרָר׃
7 וַיִּשְׁאֲלוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר אֲחֹתִי הִוא
כִּי יָרֵא לֵאמֹר אִשְׁתִּי פֶּן־יַהַרְגֻנִי אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם עַל־
8 רִבְקָה כִּי־טוֹבַת מַרְאֶה הִוא׃ וַיְהִי כִּי־אָרְכוּ־לוֹ
שָׁם הַיָּמִים וַיַּשְׁקֵף אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחַלּוֹן
וַיַּרְא וְהִנֵּה יִצְחָק מְצַחֵק אֵת רִבְקָה אִשְׁתּוֹ׃
9 וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר אַךְ הִנֵּה אִשְׁתְּךָ
הִוא וְאֵיךְ אָמַרְתָּ אֲחֹתִי הִוא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק כִּי
אָמַרְתִּי פֶּן־אָמוּת עָלֶיהָ׃

28 Iſaac amabat Eſau, eo quòd de venationi-
bus illius veſceretur: & Rebecca diligebat Ia-
29 cob. Coxit autem Iacob pulmentum.
Ad quem cùm veniſſet Eſau de agro laſſus,
30 Ait: Da mihi de coctione hac ruffa, quia
oppidò laſſus ſum. Quam ob cauſam voca-
tum eſt nomen eius, Edom.
31 Cui dixit Iacob: Vende mihi primogenita Abdiæ 1. a.
32 tua. Ille reſpondit: En morior: quid mi-
hi proderunt primogenita?
33 Ait Iacob: Iura ergo mihi. Iurauit ei Eſau:
34 & vendidit primogenita. Et ſic accepto Heb. 12. d.
pane, & lentis edulio, comedit & bibit. & ab-
iit, paruipédens quòd primogenita védidiſſet.

CAP. XXVI.

1 A ORta autem fame ſuper terram, poſt eã ſte-
rilitatem quæ acciderat in dieb⁹ Abraam,
abiit Iſaac ad Abimelech regem Palæſtino-
rum in Gerara.
2 Apparuitque ei Dominus, & ait: Ne de-
ſcendas in Ægyptum: ſed quieſce in terra quã
3 dixero tibi; Et peregrinare in ea. eroque
tecum, & benedicam tibi. Tibi enim & ſemini
tuo dabo vniuerſas regiones has, cõplens iura-
mentum, quod ſpopondi Abraam patri tuo.
4 Et multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas Rom. 4. d.
cæli. Daboque poſteris tuis vniuerſas regio-
nes has: & benedicẽtur in ſemine tuo omnes
5 gentes terræ: Eo quòd obedierit Abraam
B voci meæ, & cuſtodierit præcepta & mandata
mea, & cæremonias, legeſque ſeruauerit.
6 Manſit itaque Iſaac in Geraris.
7 Qui cùm interrogaretur à viris loci illius
ſuper vxore ſua, reſpondit: Soror mea eſt. Ti-
muerat enim confiteri, quòd ſibi eſſet ſociata
coniugio; reputans ne fortè interficerẽt eum
propter illius pulchritudinem.
8 Cúmque pertranſiſſent dies plurimi, & i-
bidem moraretur; proſpiciens Abimelech rex
Palęſtinorum per feneſtram, vidit eum iocan
9 tem cum Rebecca vxore ſua. Et accerſi-
to eo, ait: Perſpicuũ eſt quòd vxor tua ſit. Cur
mentitus es eam ſororem tuam eſſe? Reſpon-
dit: Timui ne morerer propter eam.

תרגום אונקלוס

28 ורחים יצחק ית עשו ארי מצידיה הוה אכל ורבקה רחמת ית יעקב׃ 29 ובשיל יעקב תבשילא ואתא עשו מן חקלא והוא משלהי׃
30 ואמר עשו ליעקב אטעימני כען מן סמוקא סמוקא הדין ארי משלהי אנא על כן קרא שמיה אדום׃ 31 ואמר יעקב זבן כיום דילהין ית
בכירותך לי׃ 32 ואמר עשו הא אנא אזיל לממת ולמה דנן לי בכירותא׃ 33 ואמר יעקב קיים לי כיום דילהין וקיים ליה וזבן ית בכירותיה
ליעקב׃ 34 ויעקב יהב לעשו לחם ותבשיל דטלופחין ואכל ושתי וקם ואזל ושט עשו ית בכירותא׃

כו

1 והוה כפנא בארעא בר מכפנא קדמאה דהוה ביומי אברהם ואזל יצחק לות
אבימלך מלכא דפלשתאי לגרר׃ 2 ואתגלי ליה יי ואמר לא תחות למצרים שרי בארעא דאימר לך׃ 3 דור בארעא
הדא ויהי מימרי בסעדך ואברכינך ארי לך ולבנך אתן ית כל ארעתא האלין ואקים ית קימא דקיימית לאברהם אבוך׃ 4 ואסגי ית
בנך ככוכבי שמיא ואתן לבנך ית כל ארעתא האלין ויתברכון בדיל בנך כל עממי ארעא׃ 5 חלף דקביל אברהם במימרי
ונטר מטרת מימרי פקודי קיימי ואורייתי׃ 6 ויתב יצחק בגרר׃ 7 ושאלו אנשי אתרא על עסק אתתיה ואמר אחתי היא
ארי דחיל למימר אתתי דלמא יקטלונני אנשי אתרא על רבקה ארי שפירת חיזו היא׃ 8 והוה כד סגיאו ליה תמן יומיא ואסתכי
אבימלך מלכא דפלשתאי מן חרכא וחזא והא יצחק מחייך עם רבקה אתתיה׃ 9 וקרא אבימלך ליצחק ואמר ברם הא אתתך
היא ואכדין אמרת אחתי היא ואמר ליה יצחק ארי אמרית דילמא אמות עלה׃

Dilexit autem Isaac Esau, quia venatio illius 28
cibus ei. Rebecca autem diligebat Iacob.
Coxit autem Iacob coctionem lentis. venit au- 29
tem Esau de agro deficiens. Dixit autem Esau 30
Iacob: Ciba me de coctione tua rufa hac: quia defi-
cio. propter hoc vocatum est nomen eius Edom.
Dixit autem Iacob Esau: Vende mihi hodie 31
primogenita tua. Dixit autem Esau: Ecce ego 32
vado mori; & vt quid mihi ista primogenita?
Et dixit ei Iacob: Iura mihi hodie. & iurauit 33
ei. vendidit autem Esau primogenita sua.
Iacob autem dedit Esau panem & coctionem 34
lentis. & comedit & bibit: & surgens abijt. &
vilipendit Esau primogenita sua.

CAP. XXVI.

Facta est autem fames super terram, absque fa- 1
me priore, quæ fuit in tempore Abraam. et ab-
iit Isaac ad Abimelech regem Philistiim in Gerara.
Apparuit autem ei Dominus, & dixit: Ne 2
descendas in Ægyptum: habita autem in terra,
quam tibi dixero.
Et habita in terra hac. & ero tecum: & be- 3
nedicam tibi. tibi enim & semini tuo dabo terram
hanc. & statuam iuramentum meum, quod iuraui
Abraam patri tuo.
Et multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli: 4
& dabo semini tuo omnem terram hanc: & bene-
dicentur in semine tuo omnes gentes terræ:
Eo quòd obediuit Abraam pater tuus meæ 5
voci, & custodiuit omnia præcepta mea, & man-
data mea, & iustificationes meas, & omnia legiti-
ma mea.
Habitauit autem Isaac in Geraris. 6
Et interrogauerunt viri loci de Rebecca vxo- 7
re sua. & dixit: Soror mea est. timuit enim dicere,
quòd vxor mea est; ne fortè interficerent eum viri
loci pro Rebecca: quia erat pulchra aspectu.
Fuit autem multo tempore illic. Prospiciens au- 8
tem Abimelech rex per fenestram, vidit Isaac luden-
tem cum Rebecca vxore sua.
Vocauit autem Abimelech Isaac, & dixit ei: 9
Vtique vxor tua est. cur dixisti, quòd soror mea est?
Dixit autem ei Isaac: Dixi enim, ne fortè moriar
propter illam.

28 ἠγάπησε δὲ ἰσαὰκ τὸν ἠσαῦ, ὅτι θήρα αὐτοῦ βρῶσις αὐ-
τῷ. ῥεβέκκα δὲ ἠγάπα τὸν ἰακώβ.
29 ἥψησε δὲ ἰακὼβ ἔψημα φακοῦ· ἦλθε δὲ ἠσαῦ ἐκ τοῦ πε-
30 δίου ἐκλείπων. εἶπε δὲ ἠσαῦ τῷ ἰακὼβ, γεῦσόν με ἐκ τοῦ
ἑψήματός σου τοῦ πυρροῦ τούτου· ὅτι ἐκλείπω. διὰ τοῦτο ἐ-
31 κλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐδώμ. εἶπε δὲ ἰακὼβ τῷ ἠσαῦ,
32 ἀπόδου μοι σήμερον τὰ πρωτοτόκιά σου. εἶπε δὲ ἠσαῦ,
ἰδοὺ ἐγὼ πορεύομαι τελευτᾶν· καὶ ἵνα τί μοι ταῦτα τὰ πρω-
33 τοτόκια; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰακώβ· ὄμοσόν μοι σήμερον. καὶ
ὤμοσεν αὐτῷ. ἀπέδοτο δὲ ἠσαῦ τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ.
34 ἰακὼβ δὲ ἔδωκε τῷ ἠσαῦ ἄρτον καὶ ἔψημα φακοῦ· καὶ
ἔφαγε καὶ ἔπιε· καὶ ἀναστὰς ἀπῴχετο. καὶ ἐφαύλισεν ἠσαῦ
τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ.

κϛʹ.

1 Ἐγένετο δὲ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς, χωρὶς τοῦ λιμοῦ τοῦ
προτέρου, ὃς ἐγένετο ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ ἀβραάμ. καὶ ἐπορεύ-
θη ἰσαὰκ πρὸς ἀβιμέλεχ βασιλέα φυλιστιεὶμ εἰς γέραρα.
2 ὤφθη δὲ αὐτῷ κύριος, καὶ εἶπε, μὴ καταβῇς εἰς αἴγυ-
3 πτον. κατοίκησον δὲ ἐν τῇ γῇ, ᾗ ἄν σοι εἴπω. καὶ παροίκει ἐν
τῇ γῇ ταύτῃ. καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ, καὶ εὐλογήσω σε· σοὶ γὰρ καὶ
τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην. καὶ στήσω τὸν ὅρκον
μου, ὃν ὤμοσα ἀβραὰμ τῷ πατρί σου.
4 καὶ πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρα-
νοῦ· καὶ δώσω τῷ σπέρματί σου πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην· καὶ
εὐλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς.
5 ἀνθ' ὧν ὑπήκουσεν ἀβραὰμ ὁ πατήρ σου τῆς ἐμῆς φω-
νῆς, καὶ ἐφύλαξε πάντα τὰ προστάγματά μου, καὶ τὰς ἐν-
τολάς μου, καὶ τὰ δικαιώματά μου, καὶ πάντα τὰ νόμιμά μου.
6 κατῴκησε δὲ ἰσαὰκ ἐν γεράροις.
7 καὶ ἐπηρώτησαν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου περὶ ῥεβέκκας τῆς
γυναικὸς αὐτοῦ· καὶ εἶπεν, ἀδελφή μου ἐστίν. ἐφοβήθη γὰρ εἰ-
πεῖν, ὅτι γυνή μου ἐστί· μή ποτε ἀποκτείνωσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες
τοῦ τόπου περὶ ῥεβέκκας· ὅτι ἦν ὡραία τῇ ὄψει.
8 ἐγένετο δὲ πολυχρόνιος ἐκεῖ. παρακύψας δὲ ἀβιμέλεχ
ὁ βασιλεὺς διὰ τῆς θυρίδος, εἶδε τὸν ἰσαὰκ παίζοντα μετὰ ῥε-
βέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ.
9 ἐκάλεσε δὲ ἀβιμέλεχ τὸν ἰσαὰκ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἄρα γε
γυνή σου ἐστί. τί ὅτι εἶπας, ὅτι ἀδελφή μου ἐστίν; εἶπε δὲ αὐτῷ
ἰσαάκ· εἶπα γὰρ, μή ποτε ἀποθάνω δι' αὐτήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Et dilexit Isaac Esau, quia de venatione eius edebat: & Rebecca diligebat Iacob. 29 Et coxit Iacob pulmentum: & venit Esau de agro; & ipse erat lassus. 30 Et dixit Esau ad Iacob: Da mihi de coctione hac ruffa, quia lassus sum ego. propterea vocatum est nomen eius, Edom. 31 Et ait Iacob: Vende mihi hodie primogenita tua. 32 Et dixit Esau: Ecce ego vado ad mortem: & ad quid mihi primogenita? 33 Et dixit Iacob: Iura mihi hodie. & iurauit ei, & vendidit primogenita sua Iacob. 34 Iacob autem dedit Esau panem & edulium lentium: & comedit & bibit: & surrexit & abiit: & paruipendit Esau primogenita.

CAP. XXVI.

1 ET fuit fames in terra, præter famem priorem quæ fuit in diebus Abrahæ: & abiit Isaac ad Abimelech regem Philistinorum in Gerara. 2 Et apparuit ei Dominus, & dixit ei: Ne descendas in Ægyptum: sed morare in terra quam dixero tibi. 3 Habita in terra hac: & erit verbum meum in adiutorium tibi: & benedicam tibi; quia tibi & filiis tuis dabo vniuersas terras has: & confirmabo iuramentum quod iuraui Abrahæ patri tuo. 4 Et multiplicabo filios tuos sicut stellas cæli: & dabo filiis tuis vniuersas terras has. & benedicentur propter filios tuos omnes populi terræ: 5 Eo quòd obediuit Abraham verbo meo, & custodiuit custodiam verbi mei, præcepta mea, pacta mea, & leges meas. 6 Habitauitque Isaac in Geraris. 7 Et interrogauerunt viri loci super vxore sua. Et ait: Soror mea est: quoniam timuit dicere, Vxor mea est; ne fortè interficerent eum viri loci illius propter Rebeccam: quoniam pulchra aspectu ipsa erat. 8 Et factum est cùm multis diebus ibi moraretur; prospexit Abimelech rex Philistinorum per fenestram: & vidit; & ecce Isaac ludebat cum Rebecca vxore sua. 9 Et vocauit Abimelech Isaac, & ait: Ecce vtique vxor tua est: quomodo ergo dixisti, Soror mea est? Et dixit ei Isaac: Quia dixi, ne fortè moriar propter eam.

10 ויאמר אבימלך מה זאת עשית לנו כמעט שכב
11 אחד העם את אשתך והבאת עלינו אשם׃ ויצו
אבימלך את כל העם לאמר הנגע באיש הזה
12 ובאשתו מות יומת׃ ויזרע יצחק בארץ ההוא
וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו יהוה׃
13 ויגדל האיש וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאד׃
14 ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבדה רבה
15 ויקנאו אתו פלשתים׃ וכל הבארת אשר חפרו
עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים
16 וימלאום עפר׃ ויאמר אבימלך אל יצחק לך
17 מעמנו כי עצמת ממנו מאד׃ וילך משם יצחק ויחן
18 בנחל גרר וישב שם׃ וישב יצחק ויחפר את
בארת המים אשר חפרו בימי אברהם אביו
ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם ויקרא
19 להן שמות כשמת אשר קרא להן אביו׃ ויחפרו
עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים׃
20 ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו המים
21 ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו׃ ויחפרו
באר אחרת ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה׃
22 ויעתק משם ויחפר באר אחרת ולא רבו עליה
ויקרא שמה רחבות ויאמר כי עתה הרחיב יהוה
23 לנו ופרינו בארץ׃ ויעל משם באר שבע׃
24 וירא אליו יהוה בלילה ההוא ויאמר אנכי אלהי
אברהם אביך אל תירא כי אתך אנכי וברכתיך
25 והרביתי את זרעך בעבור אברהם עבדי׃ ויבן
שם מזבח ויקרא בשם יהוה ויט שם אהלו ויכרו
26 שם עבדי יצחק באר׃ ואבימלך הלך אליו מגרר
27 ואחזת מרעהו ופיכל שר צבאו׃ ויאמר אלהם
יצחק מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אתי
ותשלחוני מאתכם׃

10 * Dixitque Abimelech: Quare imposuisti
nobis? Potuit coire quispiam de populo cum
vxore tua: & induxeras super nos grande pec-
11 catum. * Præcepitque omni populo, dicens:
Qui tetigerit hominis huius vxorem, morte
12 morietur. * Seminauit autem Isaac in ter-
ra illa, & inuenit in ipso anno centuplum. be-
13 nedixitque ei Dominus. * Et locupletatus
est homo: & ibat proficiens atque succrescēs,
14 donec magnus vehementer effectus est. * Ha-
buitque possessiones ouium, & armentorum,
& familiæ plurimum. Ob hoc inuidentes ei
15 Palæstini, * Omnes puteos, quos foderant ser
ui patris illius Abraam, illo tempore obstruxe-
16 runt, implentes humo: * In tantum vt ipse A-
bimelech diceret ad Isaac: Recede à nobis:
17 quoniam potentior nobis factus es valde. * Et
D ille discedēs, vt veniret ad torrētē Geraræ, habi
18 taretq; ibi: * Rursū fodit alios puteos, quos fo-
derāt serui patris sui Abraā: & quos illo mor-
tuo, olim obstruxerāt Philistiim: appellauitq;
eos eisdē nominibus, quibus antè pater voca-
19 uerat. * Foderuntque in torrente, & repere-
20 runt aquam viuā. * Sed & ibi iurgium fuit pa-
storum Geraræ, aduersus pastores Isaac, di-
centium: Nostra est aqua. Quamobrem nomē
putei ex eo quod acciderat, vocauit Calum-
21 niam. * Foderunt autem & alium; & pro illo
quoque rixati sunt: appellauitque eum, Ini-
22 micitias. * Profectus inde, fodit alium puteū;
pro quo nō contēderunt. itaq; vocauit nomē
eius Latitudo: dicēs: Nūc dilatauit nos Dñs,
23 & fecit crescere sup terrā. * Ascēdit autem Isaac
24 ex illo loco in Bersabee: * Vbi apparuit ei Dñs
E in ipsa nocte, dicēs: Ego sum Deus Abraā pa-
tris tui. noli timere: quia ego tecū sum. Bene-
dicā tibi, & multiplicabo semē tuū propter ser
25 uum meū Abraā. * Itaq; ædificauit ibi altare: &
inuocato nomine Dñi, extendit tabernaculū.
26 præcepitq; seruis suis, vt foderent puteū. * Ad
quē locū cū venissent de Geraris, Abimelech,
& Ochozath amicus illius, & Phicol dux mi-
27 litum. * Locutus est Isaac: Quid venistis ad
me, hominē quē odistis, & expulistis à vobis?

תרגום אונקלוס

10 ואמר אבימלך מה דא עבדת לנא כזעיר פון שכיב חד דמיחד בעמא עם אתתך ואיתיתא עלנא חובא׃ 11 ופקיד אבימלך
ית כל עמא למימר דיזיק בגברא הדין ובאתתיה אתקטלא יתקטל׃ 12 וזרע יצחק בארעא ההיא ואשכח בשתא ההיא על חד מאה
בדשערוהי וברכיה יי׃ 13 ורבא גברא ואזל סגי ורבי עד דרבא לחדא׃ 14 והוו ליה גיתי ענא וגיתי תורי ופלחנא סגי
וקניאו ביה פלשתאי׃ 15 וכל ביריא דחפרו עבדי אבוהי ביומי דאברהם אבוהי טמונון פלשתאי ומלונון עפרא׃ 16 ואמר
אבימלך ליצחק איזיל מעמנא ארי תקיפתא מננא לחדא׃ 17 ואזל מתמן יצחק ושרא בנחלא דגרר ויתיב תמן׃ 18 ותב יצחק וחפר
ית בירין דמיא דחפרו ביומי דאברהם אבוהי וטמונון פלשתאי בתר דמית אברהם וקרא להן שמהן כשמהן דהוה קרי להן אבוהי׃
19 וחפרו עבדי יצחק בנחלא ואשכחו תמן בירא דמיין נובעין׃ 20 ונצו רעיתא דגרר עם רעיתא דיצחק למימר דילנא מיא וקרא
שמה דבירא עסק ארי אתעסקו עמיה׃ 21 וחפרו בירא אחוריו ונצו אף עלה וקרו שמה שטנה׃ 22 ואסתלק מתמן וחפר בירא
אחוריו ולא נצו עלה וקרא שמה רחבות ואמר ארי כען אפתי יי לנא ויפשיננא בארעא׃ 23 וסליק מתמן לבירא דשבע׃ 24 ואתגלי
ליה יי בליליא ההוא ואמר אנא אלהיה דאברהם אבוך לא תדחל ארי בסעדך מימרי ואברכינך ואסגי ית בנך בדיל אברהם עבדי׃
25 ובנא תמן מדבחא וצלי בשמא דיי ופרסה תמן משכניה וכרו תמן עבדי יצחק בירא׃ 26 ואבימלך אזל לותיה מגרר וסיעת מרחמוהי
ופיכל רב חיליה׃ 27 ואמר להון יצחק מה דין אתיתון לותי ואתון סניתון יתי ושלחתונני מלותכון׃

* *Dixit autem illi Abimelech: Quid hoc fecisti* 10
nobis? ferè quis dormiuisset ex genere meo cum vxo
re tua, & induxisses super nos ignorantiam: * *Præ-* 11
cepit autem Abimelech omni populo suo, dicens: O-
mnis qui tetigerit hominem hunc, & vxorem eius,
mortis reus erit. * *Seminauit autem Isaac in terra* 12
illa: et inuenit in anno illo centuplicatū ordeum. be-
nedixit autem ei Dominus. * *Et exaltatus est homo.* 13
& proficiens, maior factus est: donec magnus fa-
ctus est valdè. * *Fuerunt autem ei armenta ouium,* 14
& armenta boum; & agricolationes multæ. Inui-
derunt autem ei Philistijm: * *Et omnes puteos, quos* 15
foderant serui patris sui, obstruxerunt eos in tempo-
re patris sui Philistijm: & impleuerunt eos terra.
* *Dixit autem Abimelech ad Isaac: Recede à* 16
nobis: quoniam potentior nobis factus es valde. * *Et* 17
discessit Isaac indè, & mansit in valle Gerarorum;
& habitauit illic. * *Et rursus Isaac fodit puteos a-* 18
quæ, quos foderunt serui Abraam patris sui, et ob-
struxerunt eos Philistiim, postquam mortuus est A-
braam pater eius. & cognominauit eis nomina, se-
cundùm nomina quæ nominauit pater eius. * *Et fo-* 19
derūt serui Isaac in valle Gerarorū, & inuenit illic
puteū aquæ viuentis. * *Et pugnauerunt pastores Ge-* 20
rarorū cū pastoribus Isaac, dicentes suam esse aquā.
& vocauerunt nomen loci illius, Iniustitia. iniu-
stitia affecerunt enim eum. * *Profectus autem indè,* 21
fodit puteum alterum. rixati sunt autem & de illo,
& vocauit nomen loci illius, Inimicitiæ. * *Profe-* 22
ctus autem indè, fodit puteum alterum. & non pu-
gnauerūt pro eo: & vocauit nomen eius, Latitudo:
dicens, quia nūc dilatauit Dominus nobis, et auxit
nos super terrā. * *Ascendit autem inde ad puteū iu-* 23
ramenti. * *Et apparuit illi Dn̄s in nocte illa: et dixit:* 24
Ego sum Deus Abraā patris tui. ne timeas. tecū enī
sum: & benedicam tibi: et multiplicabo semen tuū,
propter Abraā patrē tuum. * *Et ædificauit ibi alta-* 25
re: & inuocauit nomē Dn̄i. & fixit illic tabernacu
lum suum. foderūt autē ibi serui Isaac puteū in val-
le Gerarorum. * *Et Abimelech iuit ad eum de Gera-* 26
ris, & Hochozat pronubus eius, & Phicol dux
exercitus eius. * *Et dixit eis Isaac: Ut quid* 27
venistis ad me? vos autem odistis me; & expuli-
stis me à vobis.

10 * εἶπε δὲ αὐτῷ ἀβιμέλεχ, τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν; μικροῦ τις
ἐκοιμήθη ἐκ τοῦ γένους μου μετὰ τῆς γυναικός σου, καὶ ἐπήγαγες
11 ἐφ' ἡμᾶς ἄγνοιαν. * συνέταξε δὲ ἀβιμέλεχ παντὶ τῷ λαῷ
αὐτοῦ, λέγων, πᾶς ὁ ἁψάμενος τοῦ ἀνθρώπου τούτου καὶ τῆς γυ-
12 ναικὸς αὐτοῦ, θανάτου ἔνοχος ἔσαι. * ἔσπειρε δὲ ἰσαὰκ ἐν τῇ
γῇ ἐκείνῃ· καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ ἑκατοστεύουσαν κρι-
13 θήν. εὐλόγησε δὲ αὐτὸν κύριος. * καὶ ὑψώθη ὁ ἄνθρωπος·
καὶ προβαίνων, μείζων ἐγένετο, ἕως οὗ μέγας ἐγένετο σφόδρα.
14 * ἐγένετο δὲ αὐτῷ κτήνη προβάτων, καὶ κτήνη βοῶν, καὶ γεώρ-
15 για πολλά. ἐζήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ φυλιστιείμ. * καὶ πάν-
τα τὰ φρέατα, ἃ ὤρυξαν οἱ παῖδες τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐνέφρα-
ξαν αὐτὰ ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ οἱ φυλιστιείμ, καὶ ἔπλη-
16 σαν αὐτὰ γῆς. * εἶπε δὲ ἀβιμέλεχ πρὸς ἰσαὰκ, ἄπελθε
17 ἀφ' ἡμῶν· ὅτι δυνατώτερος ἡμῶν ἐγένου σφόδρα. * καὶ ἀπῆλ-
θεν ἰσαὰκ ἐκεῖθεν· καὶ κατέλυσεν ἐν τῇ φάραγγι γεράρων,
18 καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ. * καὶ πάλιν ἰσαὰκ ὤρυξε τὰ φρέατα τοῦ
ὕδατος· ἃ ὤρυξαν οἱ παῖδες ἀβραὰμ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐνέ-
φραξαν αὐτὰ οἱ φυλιστιείμ, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἀβραὰμ τὸν
πατέρα αὐτοῦ. καὶ ἐπωνόμασεν αὐτοῖς ὀνόματα κατὰ τὰ ὀνόματα ἃ
19 ὠνόμασεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. * καὶ ὤρυξαν οἱ παῖδες ἰσαὰκ ἐν τῇ φά-
20 ραγγι γεράρων. καὶ εὗρεν ἐκεῖ φρέαρ ὕδατος ζῶντος. * καὶ ἐμα-
χέσαντο οἱ ποιμένες γεράρων μετὰ τῶν ποιμένων ἰσαὰκ, φά-
σκοντες αὐτῶν εἶναι τὸ ὕδωρ. καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐ-
21 κείνου ἀδικία. ἠδίκησαν γὰρ αὐτόν. * ἀπάρας δὲ ἐκεῖθεν, ὤρυξε
φρέαρ ἕτερον. ἐκρίνοντο δὲ καὶ ὑπὲρ ἐκείνου· καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄ-
22 νομα τοῦ τόπου ἐκείνου ἐχθρία. * ἀπάρας δὲ ἐκεῖθεν, ὤρυξεν φρέαρ
ἕτερον· καὶ οὐκ ἐμαχέσαντο περὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα
αὐτοῦ εὐρυχωρία· λέγων, διότι νῦν ἐπλάτυνε κύριος ἡμῖν, καὶ ηὔ-
23 ξησεν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς γῆς. * ἀνέβη δὲ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ
24 ὅρκου. * καὶ ὤφθη αὐτῷ κύριος ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ· καὶ εἶπεν, ἐ-
γώ εἰμι ὁ θεὸς ἀβραὰμ τοῦ πατρός σου. μὴ φοβοῦ· μετὰ σοῦ γάρ
εἰμι. καὶ εὐλογήσω σε, καὶ πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, δι' ἀβραὰμ τὸν
25 πατέρα σου. * καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον. καὶ ἐπεκαλέσα-
το τὸ ὄνομα κυρίου. καὶ ἔπηξεν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ. ὤρυξαν δὲ
26 ἐκεῖ οἱ παῖδες ἰσαὰκ φρέαρ ἐν τῇ φάραγγι γεράρων. * καὶ
ἀβιμέλεχ ἐπορεύθη πρὸς αὐτὸν ἀπὸ γεράρων, καὶ ὀχοζὰθ ὁ
νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ φιγὼς ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς δυνάμεως
27 αὐτοῦ. * καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰσαὰκ, ἵνα τί ἤλθετε πρός με; ὑ-
μεῖς δὲ ἐμισήσατέ με, καὶ ἐξαπεστείλατέ με ἀφ' ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et ait Abimelech: Quid est hoc quod fecisti nobis? parùm affuit, quin dormisset vnus de populo cum vxore tua: & induxisses super nos peccatum. 11 Et præcepit Abimelech omni populo, dicens: Qui nocuerit huic viro & vxori suæ, morte morietur. 12 Et seminauit Isaac in terra illa, & inuenit in anno illo centuplum quàm æstimauerat: & benedixit ei Dominus. 13 Et creuit vir; & ibat multiplicans & crescens, donec creuit vehementer. 14 Et fuerunt ei greges ouium, & greges boum, & familia magna: & inuidebant ei Palæstini. 15 Et omnes puteos quos foderunt serui patris sui in diebus Abrahæ patris sui obthurauerunt Palæstini, & impleuerunt eos puluere. 16 Et ait Abimelech ad Isaac: Recede à nobis, quoniam fortior nobis factus es valdè. 17 Et abiit indè Isaac, & habitauit iuxta torrentem Geraræ: & moratus est ibi. 18 Et reuersus est Isaac, & fodit puteos aquarum, quos foderant in diebus Abrahæ patris sui: & obthurauerant eos Philistiim postquam mortuus est Abraham: appellauitque eos eisdem nominibus, quibus vocabat eos pater eius. 19 Et foderunt serui Isaac in torrente: & inuenerunt ibi puteum aquarum manantium. 20 Et rixati sunt pastores Geraræ cum pastoribus Isaac, dicentes: Nostra est aqua: & vocauit nomen putei, Litigium: eo quòd litigauerunt cum eo. 21 Et foderunt alium puteum: & super eum quoque rixati sunt: & vocauit nomen eius Aduersarium. 22 Et ascendit indè, & fodit puteum alium: & non sunt rixati super eum: & vocauit nomen eius Rooboth: & ait: Quoniam nunc dilatabit nos Dominus; & crescere nos faciet super terram. 23 Et ascendit indè in Bersabee. 24 Et apparuit ei Dominus in nocte illa: & ait: Ego Deus Abraham patris tui. ne timeas. quia in adiutorium tuum erit verbum meum: & benedicam tibi: & multiplicabo filios tuos propter Abraham seruum meum. 25 Et ædificauit ibi altare: & orauit in nomine Domini. & tetendit ibi tabernaculum suum: & foderunt ibi serui Isaac puteum. 26 Abimelech autem abiit ad eum de Geraris, comitatus amicis suis, & Phicol principe exercitus sui. 27 Et dixit eis Isaac: Vt quid venistis ad me? vos autem odistis me; & dimisistis me à vobis.

28 * וַיֹּאמְרוּ רָאוֹ רָאִינוּ כִּי־הָיָה יְהוָה עִמָּךְ וַנֹּאמֶר
תְּהִי נָא אָלָה בֵּינוֹתֵינוּ בֵּינֵינוּ וּבֵינֶךָ וְנִכְרְתָה בְרִית
29 עִמָּךְ׃ * אִם־תַּעֲשֵׂה עִמָּנוּ רָעָה כַּאֲשֶׁר לֹא
נְגַעֲנוּךָ וְכַאֲשֶׁר עָשִׂינוּ עִמְּךָ רַק־טוֹב וַנְּשַׁלֵּחֲךָ בְּשָׁלוֹם
30 אַתָּה עַתָּה בְּרוּךְ יְהוָה׃ * וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה
31 וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ׃ * וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וַיִּשָּׁבְעוּ אִישׁ לְאָחִיו
32 וַיְשַׁלְּחֵם יִצְחָק וַיֵּלְכוּ מֵאִתּוֹ בְּשָׁלוֹם׃ * וַיְהִי
בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי יִצְחָק וַיַּגִּדוּ לוֹ עַל־אֹדוֹת
הַבְּאֵר אֲשֶׁר חָפָרוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ מָצָאנוּ מָיִם׃
33 * וַיִּקְרָא אֹתָהּ שִׁבְעָה עַל־כֵּן שֵׁם־הָעִיר בְּאֵר שֶׁבַע
34 עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ * וַיְהִי עֵשָׂו בֶּן־אַרְבָּעִים
שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת־יְהוּדִית בַּת־בְּאֵרִי הַחִתִּי
35 וְאֶת־בָּשְׂמַת בַּת־אֵילֹן הַחִתִּי׃ * וַתִּהְיֶיןָ מֹרַת רוּחַ
לְיִצְחָק וּלְרִבְקָה׃

כז * וַיְהִי כִּי־זָקֵן יִצְחָק
1 וַתִּכְהֶיןָ עֵינָיו מֵרְאֹת וַיִּקְרָא אֶת־עֵשָׂו בְּנוֹ הַגָּדֹל
2 וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּנִי׃ * וַיֹּאמֶר הִנֵּה־
3 נָא זָקַנְתִּי לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי׃ * וְעַתָּה שָׂא־נָא
כֵלֶיךָ תֶּלְיְךָ וְקַשְׁתֶּךָ וְצֵא הַשָּׂדֶה וְצוּדָה לִּי צָיִדה׃
4 * וַעֲשֵׂה־לִי מַטְעַמִּים כַּאֲשֶׁר אָהַבְתִּי וְהָבִיאָה לִּי
וְאֹכֵלָה בַּעֲבוּר תְּבָרֶכְךָ נַפְשִׁי בְּטֶרֶם אָמוּת׃
5 * וְרִבְקָה שֹׁמַעַת בְּדַבֵּר יִצְחָק אֶל־עֵשָׂו בְּנוֹ וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו
6 הַשָּׂדֶה לָצוּד צַיִד לְהָבִיא׃ * וְרִבְקָה אָמְרָה אֶל־
יַעֲקֹב בְּנָהּ לֵאמֹר הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אֶת־אָבִיךָ מְדַבֵּר
7 אֶל־עֵשָׂו אָחִיךָ לֵאמֹר׃ * הָבִיאָה לִּי צַיִד וַעֲשֵׂה־
לִי מַטְעַמִּים וְאֹכֵלָה וַאֲבָרֶכְכָה לִפְנֵי יְהוָה לִפְנֵי
8 מוֹתִי׃ * וְעַתָּה בְנִי שְׁמַע בְּקֹלִי לַאֲשֶׁר אֲנִי מְצַוָּה
9 אֹתָךְ׃ * לֶךְ־נָא אֶל־הַצֹּאן וְקַח־לִי מִשָּׁם שְׁנֵי
גְּדָיֵי עִזִּים טֹבִים וְאֶעֱשֶׂה אֹתָם מַטְעַמִּים לְאָבִיךָ
כַּאֲשֶׁר אָהֵב׃

28 * Qui responderunt: Vidimus tecum esse Dominum: & idcircò nos diximus: Sit iuramentum inter nos; & ineamus fœdus; Iudit. 11. a.
29 * Vt non facias nobis quicquam mali; sicut & nos nihil tuorum attigimus; nec fecimus quod te læderet: sed cum pace dimisimus auctum benedictione Domini.
30 * Fecit ergo eis conuiuium: & post cibum,
31 & potum, * Surgentes manè, iurauerunt sibi mutuò. dimisítque eos Isaac pacificè in lo-
32 cum suum. * Ecce autem venerunt in ipso die serui Isaac, annunciantes ei de puteo quē foderant, atque dicentes: Inuenimus aquam.
33 * Vnde appellauit eam, Abundantiam: &
G nomē vrbi impositum est Bersabee, vsque in præsentem diem.
34 * Esau verò quadragenarius duxit vxores duas, Iudith filiam Beeri Ethæi, & Basemath
35 filiam Elon eiusdem loci: * Quæ ambæ offenderant animum Isaac & Rebeccæ.

CAP. XXVII.

1 Senuit autem Isaac, & caligauerunt oculi
A eius; & videre non poterat. vocauítque Esau filium suum maiorem, & dixit ei: Fili mi. Heb. 11. c.
Qui respondit, Adsum.
2 * Cui pater, Vides, inquit, quòd senuerim; & ignorem diem mortis meæ.
3 * Sume arma tua, & pharetram, & arcum, & egredere foras. Cúmque venatu aliquid apprehenderis,
4 * Fac mihi inde pulmentum, sicut velle me nosti: & affer vt comedam: & benedicat tibi anima mea, antequàm moriar.
5 * Quod cùm audisset Rebecca; & ille abiisset in agrum, vt iussionem patris impleret:
6 * Dixit filio suo Iacob: Audiui patrem tuū loquentem cum Esau fratre tuo, & dicentē ei:
7 * Affer mihi de venatione tua; & fac cibos vt comedam: & benedicam tibi coram Domino, antequàm moriar.
8 * Nunc ergo, fili mi, acquiesce consiliis meis.
9 * Et pergens ad gregem, affer mihi duos hœ-
B dos optimos, vt faciam ex eis escas patri tuo, quibus libenter vescitur.

תרגום אונקלוס

28 וַאֲמַרוּ מֶחְזָא חֲזֵינָא אֲרֵי הֲוָה מֵימְרָא דַייָ בְּסַעְדָּךְ וַאֲמַרְנָא תִּתְקַיַּם כְּעַן מוֹמָתָא דַּהֲוָת בֵּין אֲבָהָתַנָא בֵּינָנָא וּבֵינָךְ וְנִגְזַר קְיָם עִמָּךְ׃
29 אִם תַּעְבֵּד עִמַּנָא בִּישָׁא כְּמָה דְּלָא אַנְזֵיקְנָךְ וּכְמָה דַּעֲבַדְנָא עִמָּךְ לְחוֹד טָב וְשַׁלַּחְנָךְ בִּשְׁלָם אַתְּ כְּעַן בְּרִיכָא דַייָ׃ 30 וַעֲבַד לְהוֹן מִשְׁתְּיָא
וַאֲכַלוּ וּשְׁתִיאוּ׃ 31 וְאַקְדִּימוּ בְצַפְרָא וְקַיִּימוּ גְּבַר לַאֲחוּהִי וְשַׁלְּחִנּוּן יִצְחָק וַאֲזַלוּ מִלְּוָתֵיהּ בִּשְׁלָם׃ 32 וַהֲוָה בְּיוֹמָא הַהוּא וַאֲתוֹ עַבְדֵי
יִצְחָק וְחַוִּיאוּ לֵיהּ עַל עֵיסַק בֵּירָא דַּחֲפַרוּ וַאֲמַרוּ לֵיהּ אַשְׁכַּחְנָא מַיָּא׃ 33 וּקְרָא יָתַהּ שִׁבְעָה עַל כֵּן שְׁמָהּ דְּקַרְתָּא בֵּירָא דְשָׁבַע עַד יוֹמָא הָדֵין׃
34 וַהֲוָה עֵשָׂו בַּר אַרְבְּעִין שְׁנִין וּנְסֵיב אִתְּתָא יָת יְהוּדִית בַּת בְּאֵרִי חִתָּאָה וְיָת בָּשְׂמַת בַּת אֵילוֹן חִתָּאָה׃ 35 וַהֲוָאָה מְסָרְבָן וּמַרְגְּזָן עַל
מֵימַר יִצְחָק וְרִבְקָה׃ כז 1 וַהֲוָה כַּד סֵיב יִצְחָק וְכַהֲיָאָן עֵינוֹהִי מִלְּמֶחֱזֵי
וּקְרָא יָת עֵשָׂו בְּרֵיהּ רַבָּא וַאֲמַר לֵיהּ בְּרִי וַאֲמַר לֵיהּ הָא אֲנָא׃ 2 וַאֲמַר הָא כְעַן סֵיבֵית לָא יְדַעְנָא יוֹמָא דְאֵמוּת׃ 3 וּכְעַן סַב כְּעַן
זֵינָךְ סַיְפָךְ וְקַשְׁתָּךְ וּפוֹק לְחַקְלָא וְצוּד לִי צֵידָא׃ 4 וַעֲבֵד לִי תַבְשִׁילִין כְּמָה דִּרְחֵימִית וְאַעֵיל לִי וְאֵיכוֹל בְּדִיל דִּתְבָרְכִינָּךְ נַפְשִׁי עַד לָא
אֵמוּת׃ 5 וְרִבְקָה שְׁמַעַת כַּד מַלֵּיל יִצְחָק עִם עֵשָׂו בְּרֵהּ וַאֲזַל עֵשָׂו לְחַקְלָא לְמֵיצַד צֵידָא לְאַיְתָאָה׃ 6 וְרִבְקָה אֲמַרַת
לְיַעֲקֹב בְּרַהּ לְמֵימַר הָא שְׁמַעִית יָת אֲבוּךְ מְמַלֵּיל עִם עֵשָׂו אֲחוּךְ לְמֵימַר׃ 7 אַיְתִי לִי צֵידָא וַעֲבֵיד לִי תַבְשִׁילִין וְאֵיכוֹל וַאֲבָרְכִינָּךְ
קֳדָם יְיָ קֳדָם מוֹתִי׃ 8 וּכְעַן בְּרִי קַבֵּל בְּמֵימְרִי לְמָה דַּאֲנָא מְפַקְּדָא יָתָךְ׃ 9 אֱזֵיל כְּעַן לְעָנָא
וְסַב לִי מִתַּמָּן תְּרֵין גַּדְיֵי עִזִּין טָבִין וְאַעְבֵּד יָתְהוֹן תַּבְשִׁילִין לַאֲבוּךְ כְּמָה דְּרָחֵים׃

* *Et dixerunt ei: Videntes vidimus, quia Do-* 28
minus erat tecum: & diximus, sit inprecatio inter
te & inter nos; & disponemus tecum fœdus:
* *Non facere nobiscum malum, sicut non abo-* 29
minati sumus te nos. & quemadmodum vsi sumus
te benè, & dimisimus te cum pace: & nunc bene-
dictus tu à Domino.
* *Et fecit eis conuiuium; & comederunt & bi-* 30
berunt. * *Et surgentes manè, iurauit vnus-* 31
quisque proximo: & dimisit eos Isaac.
* *Et discesserunt ab eo cum salute. Factum est au-* 32
tem in die illa: & venientes serui Isaac, nunciaue-
runt ei de puteo quem foderunt: & dixerunt ei:
Inuenimus aquam. * *Et vocauit eum Jura-* 33
mentum: propter hoc vocauit nomen ciuitati illi, Pu
teus iuramenti, vsque in hodiernum diem.
* *Erat autem Esau annorum quadraginta, &* 34
accepit vxorem Iudith, filiam Beor Ethæi: & Ba-
semath, filiam Elom Ethæi.
* *Et erant contendentes cum Isaac & Rebecca.* 35

CAP. XXVII.

FActum est autem cùm senuisset Isaac, hebetati 1
sunt oculi eius ad videndum. & vocauit Esau
filium suum seniorem, & dixit: Fili. & dixit: Ecce
ego. * *Et dixit: Ecce consenui; & non scio* 2
diem mortis meæ.
* *Nunc ergo sume apparatum tuum, & phare-* 3
tram & arcum: & egredere in agrum, & vena-
re mihi venationem:
* *Et fac mihi edulia, sicut amo ego: & affer mi-* 4
hi, vt comedam: & benedicat tibi anima mea, ante-
quàm moriar ego.
* *Rebecca autem audiuit loquentem Isaac ad E-* 5
sau filium suum. Abijt autem Esau in agrum, ad
venandum venationem patri suo.
* *Et Rebecca dixit ad Iacob filium suum iunio-* 6
rem: Vide, ego audiui loquentem patrem tuum ad
Esau fratrem tuum, dicentem:
* *Venare mihi venationem; & fac mihi edulia;* 7
& comedens benedicam tibi coram Domino.
* *Nunc ergo, fili mi, audi me, sicut ego tibi præ-* 8
cipio. * *Et abiens ad oues, accipe mihi inde duos* 9
hædos teneros & pulchros: & faciam edulia patri
tuo, sicut amat.

28 * καὶ εἶπον αὐτῷ, ἰδόντες ἑωράκαμεν, ὅτι κύριος ἦν μετὰ
σοῦ. καὶ εἴπομεν, γενέσθω ἀρὰ ἀναμέσον σοῦ καὶ ἀναμέσον ἡ-
μῶν· καὶ διαθησόμεθα μετὰ σοῦ διαθήκην·
29 * μὴ ποιῆσαι μεθ' ἡμῶν κακὸν, καθότι οὐκ ἐβδελυξά-
μεθά σε ἡμεῖς. καὶ ὃν τρόπον ἐχρησάμεθά σου καλῶς· καὶ ἐξα-
πεστείλαμέν σε μετ' εἰρήνης· καὶ νῦν εὐλογημένος σὺ ὑπὸ κυ-
30 ρίου. * καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς δοχὴν· καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον.
31 * καὶ ἀναστάντες τὸ πρωῒ, ὤμοσεν ἕκαστος τῷ πλησίον· καὶ
ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ἰσαάκ.
32 * καὶ ἀπῴχοντο ἀπ' αὐτοῦ μετὰ σωτηρίας. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· καὶ παραγενόμενοι οἱ παῖδες ἰσαὰκ ἀπήγγει-
λαν αὐτῷ περὶ τοῦ φρέατος οὗ ὤρυξαν. καὶ εἶπον αὐτῷ, εὕ-
33 ρομεν ὕδωρ. * καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸ ὅρκος. διὰ τοῦτο ἐ-
κάλεσε τὸ ὄνομα τῇ πόλει ἐκείνῃ φρέαρ ὅρκου ἕως τῆς σήμε-
ρον ἡμέρας.
34 * ἦν δὲ ἡσαῦ ἐτῶν τεσσαράκοντα· καὶ ἔλαβε γυναῖκα τὴν
ἰουδὶθ, θυγατέρα βεὼρ τοῦ χετταίου· καὶ τὴν βασεμὰθ, θυ-
35 γατέρα ἐλὼμ χετταίου. * καὶ ἦσαν ἐρίζουσαι τῷ ἰσαὰκ
καὶ τῇ ῥεβέκκᾳ.

κζ΄.

1 * Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ γηράσαι ἰσαὰκ, ἠμβλύνθησαν οἱ ὀ-
φθαλμοὶ αὐτοῦ τοῦ ὁρᾷν. καὶ ἐκάλεσεν ἡσαῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν
πρεσβύτερον, καὶ εἶπεν, υἱέ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ.
2 * καὶ εἶπεν, ἰδοὺ γεγήρακα, καὶ οὐ γινώσκω τὴν ἡμέραν τῆς
3 τελευτῆς μου. * νῦν οὖν λάβε τὸ σκεῦός σου, τήν τε φα-
ρέτραν, καὶ τὸ τόξον, καὶ ἔξελθε εἰς τὸ πεδίον, καὶ θήρευσόν
4 μοι θήραν. * καὶ ποίησόν μοι ἐδέσματα, ὡς φιλῶ ἐγώ·
καὶ ἔνεγκέ μοι, ἵνα φάγω· καὶ εὐλογήσῃ σε ἡ ψυχή μου, πρὶν
ἢ ἀποθανεῖν με.
5 * ῥεβέκκα δὲ ἤκουσε λαλοῦντος ἰσαὰκ πρὸς ἡσαῦ τὸν υἱὸν
αὐτοῦ. ἐπορεύθη δὲ ἡσαῦ εἰς τὸ πεδίον θηρεῦσαι θήραν τῷ πα-
6 τρὶ αὐτοῦ. * καὶ ῥεβέκκα εἶπε πρὸς ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτῆς
τὸν νεώτερον· ἴδε, ἐγὼ ἤκουσα λαλοῦντος τοῦ πατρός σου πρὸς
7 ἡσαῦ τὸν ἀδελφόν σου, λέγοντος· * θήρευσόν μοι θή-
ραν, καὶ ποίησόν μοι ἐδέσματα, καὶ φαγὼν εὐλογήσω σε ἐναν-
8 τίον κυρίου. * νῦν οὖν υἱέ μου ἄκουσόν μου, καθὰ ἐγώ σοι
9 ἐντέλλομαι· * καὶ πορευθεὶς εἰς τὰ πρόβατα, λάβε μοι
ἐκεῖθεν δύο ἐρίφους ἁπαλοὺς καὶ καλούς· καὶ ποιήσω ἐδέσμα-
τα τῷ πατρί σου, ὡς φιλεῖ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Et dixerunt: Videntes vidimus, quoniam erat verbum Domini in adiutorium tuum. & diximus: Confirmetur nunc iuramentum quod erat inter patres nostros, & inter nos & te: & ineamus pactum tecum. 29 Si feceris nobiscum malum, sicut non nocuimus tibi, & sicut fecimus tecum tantummodo bonum, & dimisimus te in pace. tu nunc benedictus es Domini. 30 Fecitque eis conuiuium; & comederunt & biberunt. 31 Et surrexerunt manè, & iurauerunt vnusquisque fratri suo. & dimisit eos Isaac, & profecti sunt ab eo in pace. 32 Et fuit in ipso die, & venerunt serui Isaac, & nunciauerunt ei de puteo quem foderant: & dixerunt ei: Inuenimus aquam. 33 Et vocauit eum Sebaa: propterea nomen ciuitatis fuit Bersabee, vsque in diem hanc. 34 Eratque Esau ætatis quadraginta annorum, & accepit vxorem Iudith, filiam Beeri Ethæi, & Basemath filiam Elon Ethæi. 35 Et fuerunt rebelles, & irritatrices contra mandatum Isaac & Rebeccæ.

CAP. XXVII.

ET factum est cùm senuisset Isaac, caligauerunt oculi eius, & videre non poterat. Vocauitque Esau filium suum maiorem; & dixit ei: Fili mi. & dixit ei: Ecce ego. 2 Et ait: Ecce nunc senui; nescio diem qua moriturus sum. 3 Et nunc tolle, obsecro, arma tua, gladium tuum, & arcum tuum, & egredere in agrum, & venare mihi venationem. 4 Et fac mihi edulia, sicut dilexi: & affer mihi, vt comedam, & benedicat tibi anima mea antequàm moriar. 5 Et Rebecca audiebat quando loquebatur Isaac cum Esau filio suo. & abiit Esau in agrum ad venandum, vt afferret venationem. 6 Et Rebecca ait Iacob filio suo, dicens: Ecce audiui patrem tuum loquentem cum Esau fratre tuo, & dicentem: 7 Affer mihi venationem: & fac mihi edulia, vt comedam; & benedicam tibi coram Domino ante mortem meam. 8 Et nunc, fili mi, acquiesce verbo meo, quod ego præcipio tibi. 9 Vade nunc ad oues, & tolle mihi inde duos hædos caprarum optimos, & faciam ex eis edulia patri tuo, sicut dilexit.

10 וְהֵבֵאתָ לְאָבִיךָ וְאָכָל בַּעֲבֻר אֲשֶׁר יְבָרֶכְךָ לִפְנֵי
11 מוֹתוֹ׃ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־רִבְקָה אִמּוֹ הֵן עֵשָׂו אָחִי
12 אִישׁ שָׂעִר וְאָנֹכִי אִישׁ חָלָק׃ אוּלַי יְמֻשֵּׁנִי אָבִי
וְהָיִיתִי בְעֵינָיו כִּמְתַעְתֵּעַ וְהֵבֵאתִי עָלַי קְלָלָה וְלֹא
13 בְרָכָה׃ וַתֹּאמֶר לוֹ אִמּוֹ עָלַי קִלְלָתְךָ בְּנִי אַךְ
14 שְׁמַע בְּקֹלִי וְלֵךְ קַח־לִי׃ וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח וַיָּבֵא לְאִמּוֹ
וַתַּעַשׂ אִמּוֹ מַטְעַמִּים כַּאֲשֶׁר אָהֵב אָבִיו׃
15 וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת־בִּגְדֵי עֵשָׂו בְּנָהּ הַגָּדֹל הַחֲמֻדֹת
אֲשֶׁר אִתָּהּ בַּבָּיִת וַתַּלְבֵּשׁ אֶת־יַעֲקֹב בְּנָהּ הַקָּטָן׃
16 וְאֵת עֹרֹת גְּדָיֵי הָעִזִּים הִלְבִּישָׁה עַל־יָדָיו וְעַל
17 חֶלְקַת צַוָּארָיו׃ וַתִּתֵּן אֶת־הַמַּטְעַמִּים וְאֶת־
18 הַלֶּחֶם אֲשֶׁר עָשָׂתָה בְּיַד יַעֲקֹב בְּנָהּ׃ וַיָּבֹא אֶל־
אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנֶּנִּי מִי אַתָּה בְּנִי׃
19 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־אָבִיו אָנֹכִי עֵשָׂו בְּכֹרֶךָ עָשִׂיתִי
כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלָי קוּם־נָא שְׁבָה וְאָכְלָה
20 מִצֵּידִי בַּעֲבוּר תְּבָרְכַנִּי נַפְשֶׁךָ׃ וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־
בְּנוֹ מַה־זֶּה מִהַרְתָּ לִמְצֹא בְּנִי וַיֹּאמֶר כִּי הִקְרָה
21 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנָי׃ וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־יַעֲקֹב
גְּשָׁה־נָּא וַאֲמֻשְׁךָ בְּנִי הַאַתָּה זֶה בְּנִי עֵשָׂו אִם־
22 לֹא׃ וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו וַיְמֻשֵּׁהוּ
וַיֹּאמֶר הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו׃
23 וְלֹא הִכִּירוֹ כִּי־הָיוּ יָדָיו כִּידֵי עֵשָׂו אָחִיו שְׂעִרֹת
24 וַיְבָרְכֵהוּ׃ וַיֹּאמֶר אַתָּה זֶה בְּנִי עֵשָׂו וַיֹּאמֶר אָנִי׃
25 וַיֹּאמֶר הַגִּשָׁה לִּי וְאֹכְלָה מִצֵּיד בְּנִי לְמַעַן תְּבָרֶכְךָ
נַפְשִׁי וַיַּגֶּשׁ־לוֹ וַיֹּאכַל וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיֵּשְׁתְּ׃
26 וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק אָבִיו גְּשָׁה־נָּא וּשְׁקָה־לִּי בְּנִי׃
27 וַיִּגַּשׁ וַיִּשַּׁק־לוֹ וַיָּרַח אֶת־רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר
רְאֵה רֵיחַ בְּנִי כְּרֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרֲכוֹ יְהוָה׃
28 וְיִתֶּן־לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ
וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ׃

10 * Quas cùm intuleris, & comederit, bene-
dicat tibi priusquam moriatur.
11 * Cui ille respondit: Nosti quòd Esau frater
meus homo pilosus sit, & ego lenis.
12 * Si attrectauerit me pater meus & senserit,
timeo ne putet me sibi voluisse illudere: &
inducat super me maledictionem, pro bene-
13 dictione. * Ad quem mater: In me sit,
ait, ista maledictio, fili mi: tātùm audi vocem
meam, & pergens affer quæ dixi.
14 * Abiit, & attulit, deditque matri. parauit
C illa cibos, sicut velle nouerat patrem illius.
15 * Et vestibus Esau valdè bonis, quas apud
se habebat domi, induit eum:
16 * Pelliculasque hædorum circundedit ma-
17 nibus; & colli nuda protexit. * Deditque
pulmentum, & panes quos coxerat tradidit.
18 * Quibus illatis, dixit: Pater mi. At ille re-
spondit: Audio: Quis es tu, fili mi?
19 * Dixitque Iacob: Ego sum primogenitus
tuus Esau. feci sicut præcepisti mihi. Surge, se-
de, & comede de venatione mea, vt benedicat
20 mihi anima tua. * Rursumq; Isaac ad filium
suū, Quomodo, inquit, tam citò inuenire po-
tuisti, fili mi? qui respondit: Volūtas Dei fuit,
21 vt citò occurreret mihi quod volebam. * Di-
xitque Isaac: Accede huc, vt tāgam te, fili mi,
& probé, vtrùm tu sis filius meus Esau, an nō.
22 * Accessit ille ad patrem, & palpato eo, dixit
D Isaac: Vox quidem, vox Iacob est; sed manus,
23 manus sunt Esau. * Et non cognouit eum:
quia pilosæ manus similitudinem maioris ex-
24 presserant. Benedicens ergo illi, * ait: Tu es fi-
25 lius meus Esau? respondit: Ego sum. * At ille:
Affer, inquit, mihi cibos de venatione tua, fili
mi, vt benedicat tibi anima mea. Quos cū ob-
26 latos comedisset, obtulit ei etiam vinū. * Quo Heb. 11. d.
hausto, dixit ad eū: Accede ad me, & da mihi
27 osculū, fili mi. * Accessit, & osculatus est eum.
Statimq; vt sensit vestimentorū eius fragran-
tiam, benedicens illi, ait: Ecce odor filij mei si-
cut odor agri, cui benedixit Dominus.
28 * Det tibi Deus de rore cæli, & de pinguedi-
ne terræ abundantiam frumenti, vini, & olei.

תרגום אונקלוס

10 ותעיל לאבוך וייכל בדיל דיברכינך קדם מותה׃ 11 ואמר יעקב לרבקה אמיה הא עשו אחי גבר שערן ואנא גבר שעיע׃
12 מאים ימושינני אבא ואהי בעינוהי כמתלעב ואיתי עלי לווטין ולא ברכן׃ 13 ואמרת ליה אמיה עלי אתאמר בנבואה דלא ייתון לוטיא
עלך אלהין ברכן ברי ברם קבל מני ואזל סב לי׃ 14 ואזל ונסב ואיתי לאמה ועבדת אמה תבשילין כמה דרחים אבוהי׃
15 ונסיבת רבקה ית לבושי עשו ברה רבא דכיתא דעמה בביתא ואלבשת ית יעקב ברה זעירא׃ 16 וית משכי דגדיי בר עזי
אלבישת על ידוהי ועל שעיעות צואריה׃ 17 ויהבת ית תבשיליא וית לחמא דעבדת ביד יעקב ברה׃ 18 ועאל לות אבוהי ואמר אבא
ואמר הא אנא מאן את ברי׃ 19 ואמר יעקב לאבוהי אנא עשו בוכרך עבדית כמה דמלילתא עמי קום כען אסתחר ואיכל מצידי
בדיל דיתברכינני נפשך׃ 20 ואמר יצחק לבריה מה דין אוחיתא לאשכחא ברי ואמר ארי זמן יוי אלהך קדמי׃ 21 ואמר
יצחק ליעקב קרב כען ואמושנך ברי האת דין ברי עשו אם לא׃ 22 וקרב יעקב לות יצחק אבוהי ומשיה ואמר קלא קליה
דיעקב וידיא ידוהי דעשו׃ 23 ולא אשתמודעיה ארי הואה ידוהי כידי עשו אחוהי שערנין וברכיה׃ 24 ואמר את דין ברי עשו ואמר
אנא׃ 25 ואמר קרב קדמי ואיכול מציד ברי בדיל דיתברכינך נפשי וקריב ליה ואכל ואעיל ליה חמרא ושתי׃ 26 ואמר
ליה יצחק אבוהי קריב כען ונשיק לי ברי׃ 27 וקרב ונשק ליה וארח ית ריחא דלבושוהי וברכיה ואמר חזי ריחא דברי כריחא
דחקלא דברכיה יוי׃ 28 ויתן לך יוי מטלא דשמיא ומטובא דארעא וסגיות עבור וחמר׃

* Et inferes patri tuo,& comedet, vt benedicat 10
tibi pater tuus antequam moriatur.
* Dixit autem Iacob ad Rebeccam matrem suã, 11
Est frater meus vir pilosus: ego autem vir læuis.
* Ne fortè ergo attrectet me pater meus: & ero 12
coram eo sicut despiciens. & inducam super me ma-
ledictionem, & non benedictionem.
* Dixit autem ei mater: Super me maledictio tua, 13
fili. solùm exaudi vocẽ meam: et pergens affer mihi.
* Abiens autem, accepit & attulit matri. & 14
fecit mater eius edulia, sicut amabat pater eius.
* Et accipiens Rebecca vestem Esau filij sui se- 15
nioris pulchram, quæ erat apud ipsam in domo, in-
duit eam Iacob filium suum iuniorem.
* Et pelles hædorum circumposuit circum bra- 16
chia eius, & circa nuda colli eius.
* Et dedit edulia & panes quos fecit in manus 17
Iacob filij sui. * Et intulit patri suo, & di- 18
xit, Pater. ille autem dixit, Ecce ego. quis es tu fili?
* Et dixit Iacob patri suo: Ego Esau primogeni- 19
tus tuus, feci sicut locutus es mihi. surgens sede, &
comede de venatione mea, vt benedicat mihi ani-
ma tua.
* Dixit autem Isaac filio suo: Quid hoc, quòd ci- 20
tò inuenisti, fili? ille autem dixit, quòd tradidit do-
minus Deus tuus coram me.
* Dixit autem Isaac Iacob: Appropinqua mihi, et 21
contrectabo te, fili, si tu es filius meus Esau, an non.
* Appropinquauit autem Iacob ad Isaac patrem 22
suum: & contrectauit eum, & dixit: Ipsa quidem
vox, vox Iacob: at manus, manus Esau. * Et non 23
cognouit eum. erant enim manus eius, sicut manus
Esau fratris eius pilosæ: & benedixit ei.
* Et dixit, Tu es filius meus Esau? ille autem di- 24
xit, Ego. * Et dixit: Affer mihi, & comedam 25
de venatione tua, fili; vt benedicat tibi anima mea.
& attulit ei, & comedit: & obtulit ei vinum, &
bibit. * Et dixit ei pater eius Isaac, Appropinqua 26
mihi, & osculare me, fili. * Et appropinquans, os- 27
culatus est eum: & odoratus est odorem vestimen-
torum eius. & benedixit ei, & dixit: Ecce odor fi-
lij mei, sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus.
* Et dabit tibi Deus de rore cæli, & de pingue- 28
dine terræ multitudinem frumenti & vini.

10 * καὶ εἰσοίσεις τῷ πατρί σου, καὶ φάγεται, ὅπως εὐλογήσῃ σε ὁ
11 πατήρ σου πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν. * εἶπε δὲ ἰακὼβ πρὸς ῥε-
βέκκαν τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἔστιν ὁ ἀδελφός μου ἀνὴρ δασὺς,
12 ἐγὼ δὲ ἀνὴρ λεῖος. * μή ποτε οὖν ψηλαφήσῃ με ὁ πα-
τήρ μου, καὶ ἔσομαι ἐναντίον αὐτοῦ ὡς καταφρονῶν· καὶ ἐπάξω
13 ἐπ' ἐμαυτὸν κατάραν, καὶ οὐκ εὐλογίαν. * εἶπε δὲ αὐ-
τῷ ἡ μήτηρ, ἐπ' ἐμὲ ἡ κατάρα σου τέκνον· μόνον ἐπάκουσον τῆς
φωνῆς μου· καὶ πορευθεὶς ἔνεγκέ μοι.
14 * πορευθεὶς δὲ ἔλαβε καὶ ἤνεγκε τῇ μητρί· καὶ ἐποίησεν ἡ μή-
τηρ αὐτοῦ ἐδέσματα, καθὰ ἐφίλει ὁ πατὴρ αὐτοῦ.
15 * καὶ λαβοῦσα ῥεβέκκα τὴν στολὴν ἠσαῦ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς
τοῦ πρεσβυτέρου τὴν καλὴν, ἣ ἦν παρ' αὐτῇ ἐν τῷ οἴκῳ, ἐ-
νέδυσεν αὐτὴν ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν νεώτερον·
16 * καὶ τὰ δέρματα τῶν ἐρίφων περιέθηκε περὶ τοὺς βρα-
χίονας αὐτοῦ, καὶ περὶ τὰ γυμνὰ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ.
17 * καὶ ἔδωκε τὰ ἐδέσματα καὶ τοὺς ἄρτους οὓς ἐποίησεν εἰς τὰς
18 χεῖρας ἰακὼβ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. * καὶ εἰσήνεγκε τῷ πατρὶ αὐ-
τοῦ. καὶ εἶπε, πάτερ· ὁ δὲ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ. τίς εἶ σὺ τέκνον;
19 * καὶ εἶπεν ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἐγὼ ἠσαῦ ὁ πρωτότοκός
σου. πεποίηκα καθὼς λελάληκάς μοι· ἀναστὰς κάθισον, καὶ
φάγε ἀπὸ τῆς θήρας μου, ὅπως εὐλογήσῃ με ἡ ψυχή σου.
20 * εἶπε δὲ ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· τί τοῦτο ὃ ταχὺ εὗρες ὦ τέκνον;
ὁ δὲ εἶπεν, ὃ παρέδωκε κύριος ὁ θεός σου ἐναντίον ἐμοῦ.
21 * εἶπε δὲ ἰσαὰκ τῷ ἰακὼβ, ἔγγισόν μοι, καὶ ψηλαφήσω σε
τέκνον, εἰ σὺ εἶ ὁ υἱός μου ἠσαῦ ἢ οὔ.
22 * ἤγγισε δὲ ἰακὼβ πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ ἐψη-
λάφησεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν, ἡ μὲν φωνὴ, φωνὴ ἰακώβ· αἱ δὲ χεῖρες,
23 χεῖρες ἠσαῦ. * καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτόν· ἦσαν γὰρ αἱ χεῖρες
αὐτοῦ, ὡς αἱ χεῖρες ἠσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δασεῖαι. καὶ εὐλό-
24 γησεν αὐτόν. * καὶ εἶπεν, σὺ εἶ ὁ υἱός μου ἠσαῦ; ὁ δὲ εἶπεν,
25 ἐγώ. * καὶ εἶπε, προσάγαγέ μοι, καὶ φάγομαι ἀπὸ τῆς
θήρας σου τέκνον, ἵνα εὐλογήσῃ σε ἡ ψυχή μου· καὶ προσή-
νεγκεν αὐτῷ, καὶ ἔφαγεν· καὶ εἰσήνεγκεν αὐτῷ οἶνον, καὶ ἔπιεν.
26 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἰσαάκ· ἔγγισόν μοι, καὶ φίλη-
27 σόν με τέκνον. * καὶ ἐγγίσας ἐφίλησεν αὐτόν· καὶ ὠσφράνθη τὴν
ὀσμὴν τῶν ἱματίων αὐτοῦ. καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ
ὀσμὴ τοῦ υἱοῦ μου, ὡς ὀσμὴ ἀγροῦ πλήρους, ὃν εὐλόγησε κύριος.
28 * καὶ δώσει σοι ὁ θεὸς ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς
πιότητος τῆς γῆς πλῆθος σίτου καὶ οἴνου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et afferes patri tuo,& comedet; vt benedicat tibi ante mortem suam. 11 Et dixit Iacob Rebeccæ matri suæ: Ecce Esau frater
meus vir pilosus est, & ego vir lenis. 12 Fortè contrectabit me pater meus,& ero in oculis suis quasi illudens,& inducam super me
maledictiones,& non benedictiones. 13 Et dixit ei mater sua: Mihi dictum est per prophetiam,quòd non venient maledictiones su-
per te,nisi benedictiones,fili mi: tantummodo acquiesce mihi,& vade,tolle mihi. 14 Et abiit,& tulit & attulit matri suæ. Et fecit ma-
ter eius edulia,sicut dilexit pater eius. 15 Et tulit Rebecca vestimenta Esau filij sui maioris, quæ erant munda,quæ secum erant in domo; &
induit Iacob filium suum minorem: 16 Et pelles hædorum induit super manus eius, & super lenitatem colli sui. 17 Et posuit e-
dulia quæ fecerat,& panem in manu Iacob filij sui. 18 Et ingressus est ad patrem suum, & ait: Pater mi. & dixit: Ecce ego. quis es tu
fili mi? 19 Et ait Iacob patri suo: Ego sum Esau primogenitus tuus: feci sicut mihi locutus es: Surge,obsecro,recumbe & comede de vena-
tione mea, vt benedicat mihi anima tua. 20 Et ait Isaac filio suo: Quid est hoc,quòd tam citò inuenisti,fili mi? & ait: Quoniam præpara-
uit Dominus Deus tuus coram me. 21 Et dixit Isaac ad Iacob; Accede, obsecro,& attrectabo te, fili mi; vtrùm tu sis filius meus Esau,
an non. 22 Et accessit Iacob ad Isaac patrem suum;& attrectauit eum: & ait: Vox,vox Iacob: & manus,manus Esau. 23 Et non
cognouit eum,quoniam erant manus eius sicut manus Esau fratris sui pilosæ: & benedixit ei: 24 Et ait: Tu es filius meus Esau? & dixit,E-
go sum. 25 Et ait: Accede coram me,& comedam de venatione filij mei,vt benedicat tibi anima mea. Et obtulit ei,& comedit,& attulit ei vi-
num,& bibit. 26 Et dixit ei Isaac pater eius: Accede,obsecro,& osculare me, fili mi. 27 Et accessit,& osculatus est eum: & odoratus est
odorem vestimentorum suorum: & benedixit ei. Et ait: Ecce odor filij mei,sicut odor agri,cui benedixit Dominus. 28 Det autem tibi Domi-
nus de rore cæli,& de bono terræ,& multitudinem frumenti & vini.

29 * יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲוֻ לְךָ לְאֻמִּים הֱוֵה גְבִיר
לְאַחֶיךָ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ בְּנֵי אִמֶּךָ אֹרְרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרֲכֶךָ
30 בָּרוּךְ׃ * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה יִצְחָק לְבָרֵךְ אֶת־יַעֲקֹב
וַיְהִי אַךְ יָצֹא יָצָא יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אָבִיו
31 וְעֵשָׂו אָחִיו בָּא מִצֵּידוֹ׃ * וַיַּעַשׂ גַּם־הוּא מַטְעַמִּים
וַיָּבֵא לְאָבִיו וַיֹּאמֶר לְאָבִיו יָקֻם אָבִי וְיֹאכַל מִצֵּיד
32 בְּנוֹ בַּעֲבֻר תְּבָרְכַנִּי נַפְשֶׁךָ׃ * וַיֹּאמֶר לוֹ יִצְחָק אָבִיו
33 מִי־אָתָּה וַיֹּאמֶר אֲנִי בִּנְךָ בְכֹרְךָ עֵשָׂו׃ * וַיֶּחֱרַד יִצְחָק
חֲרָדָה גְּדֹלָה עַד־מְאֹד וַיֹּאמֶר מִי־אֵפוֹא הוּא
הַצָּד־צַיִד וַיָּבֵא לִי וָאֹכַל מִכֹּל בְּטֶרֶם תָּבוֹא
34 וָאֲבָרְכֵהוּ גַּם־בָּרוּךְ יִהְיֶה׃ * כִּשְׁמֹעַ עֵשָׂו אֶת־
דִּבְרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צְעָקָה גְּדֹלָה וּמָרָה עַד־מְאֹד
35 וַיֹּאמֶר לְאָבִיו בָּרְכֵנִי גַם־אָנִי אָבִי׃ * וַיֹּאמֶר בָּא
36 אָחִיךָ בְּמִרְמָה וַיִּקַּח בִּרְכָתֶךָ׃ * וַיֹּאמֶר הֲכִי קָרָא
שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעְקְבֵנִי זֶה פַעֲמַיִם אֶת־בְּכֹרָתִי לָקָח
וְהִנֵּה עַתָּה לָקַח בִּרְכָתִי וַיֹּאמַר הֲלֹא־אָצַלְתָּ לִּי
37 בְּרָכָה׃ * וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֵשָׂו הֵן גְּבִיר שַׂמְתִּיו
לָךְ וְאֶת־כָּל־אֶחָיו נָתַתִּי לוֹ לַעֲבָדִים וְדָגָן וְתִירֹשׁ
38 סְמַכְתִּיו וּלְכָה אֵפוֹא מָה אֶעֱשֶׂה בְּנִי׃ * וַיֹּאמֶר
עֵשָׂו אֶל־אָבִיו הַבְרָכָה אַחַת הִוא־לְךָ אָבִי בָּרְכֵנִי
39 גַם־אָנִי אָבִי וַיִּשָּׂא עֵשָׂו קֹלוֹ וַיֵּבְךְּ׃ * וַיַּעַן יִצְחָק
אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשָׁבֶךָ
40 וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מֵעָל׃ * וְעַל־חַרְבְּךָ תִחְיֶה וְאֶת־
אָחִיךָ תַּעֲבֹד וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תָּרִיד וּפָרַקְתָּ עֻלּוֹ מֵעַל
41 צַוָּארֶךָ׃ * וַיִּשְׂטֹם עֵשָׂו אֶת־יַעֲקֹב עַל־הַבְּרָכָה
אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלִבּוֹ יִקְרְבוּ יְמֵי אֵבֶל
42 אָבִי וְאַהַרְגָה אֶת־יַעֲקֹב אָחִי׃ * וַיֻּגַּד לְרִבְקָה
אֶת־דִּבְרֵי עֵשָׂו בְּנָהּ הַגָּדֹל וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְיַעֲקֹב
בְּנָהּ הַקָּטָן וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה עֵשָׂו אָחִיךָ מִתְנַחֵם
לְךָ לְהָרְגֶךָ׃

29 * Et seruiant tibi populi, & adorent te tri-
bus. Esto dominus fratrum tuorum: & incur-
uentur ante te filij matris tuę. qui maledixerit
tibi, sit ille maledictus: & qui benedixerit ti-
30 bi, benedictionibus repleatur. * Vix Isaac ser-
monem impleuerat; & egresso Iacob foras, ve
31 nit Esau: * Coctosque de venatione cibos
E intulit patri, dicens: Surge, pater mi: & come-
de de venatione filij tui, vt benedicat mihi a-
32 nima tua. * Dixitque illi Isaac: Quis enim es
tu? qui respondit: Ego sum filius tuus primo-
33 genitus Esau. * Expauit Isaac stupore vehe-
menti; & vltra quàm credi potest admirãs, ait:
Quis igitur ille est, qui dudum captam vena-
tionem attulit mihi, & comedi ex omnibus,
priusquàm tu venires? Benedixique ei, & erit
34 benedictus. * Auditis Esau sermonibus pa-
tris, irrugiit clamore magno; & consternatus,
35 ait: Benedic etiam & mihi, pater mi. * Qui ait:
Venit germanus tuus fraudulenter, & accepit
36 benedictionem tuam. * At ille subiunxit: Iustè
F vocatum est nomen eius Iacob. Supplantauit
enĩ me, en altera vice. primogenita mea antè
tulit, & nũc secũdò surripuit benedictionem
meã. Rursumq; ad patrẽ: Nunquid non reser-
37 uasti, ait, & mihi benedictionẽ? * Respondit I-
saac: Dñm tuũ illũ constitui; & omnes fratres
suos seruituti eius subiugaui. frumẽto & vino
stabiliui eũ; & tibi post hæc, fili mi, vltrà quid
38 faciam? * Cui Esau: Nũ vnã, inquit, tantùm be
nedictionẽ habes, pater? mihi quoq;, obsecro,
39 vt benedicas. Cũq; eiulatu magno fleret, * Mo Heb.12.c
tus Isaac, dixit ad eum: In pinguedine terræ,
& in rore cæli desuper erit benedictio tua.
40 * Viues in gladio: & fratri tuo seruies: tem-
pusque veniet cùm excutias & soluas iugum
41 eius de ceruicibus tuis. * Oderat ergo ipse
Esau Iacob, pro benedictione qua benedixe-
rat ei pater. Dixitque in corde suo: Venient Abd.1.a
dies luctus patris mei, & occidam Iacob fra-
42 trem meum. * Nunciata sunt hæc Re-
beccæ. quæ timens, & vocans Iacob filium
suum, dixit ad eum: Ecce Esau frater tuus mi-
natur, vt occidat te.

תרגום אונקלוס

29 יפלחונך עממין וישתעבדון לך מלכון הוי רב לאחך ויסגדון לך בני אמך ליטך יהון ליטין ומברכך יהון בריכין׃
30 והוה כד שיצי יצחק לברכא ית יעקב והוה ברם מפק נפק יעקב מן קדם יצחק אבוהי ועשו אחוהי עאל מצידיה׃ 31 ועבד אף
הוא תבשילין ואיתי לאבוהי ואמר לאבוהי יקום אבא וייכול מצידא דבריה בדיל דיתברכנני נפשך׃ 32 ואמר ליה יצחק אבוהי
מאן את ואמר אנא ברך בוכרך עשו׃ 33 ותוה יצחק תוהא רבא עד לחדא ואמר מן הוא דיכי דצד צידא ואעיל לי ואכלית מכולא
עד לא תיעול וברכתיה אף בריך יהא׃ 34 כד שמע עשו ית פתגמי אבוהי וצוח צווחא רבא ומרירא עד לחדא ואמר לאבוהי ברכני אף
אנא אבא׃ 35 ואמר עאל אחוך בחכמתא וקביל ברכתך׃ 36 ואמר יאות קרא שמיה יעקב ואחכמני דנן תרתין זמנין ית בכירותי
נסב והא כען קביל ברכתי ואמר הלא שבקת לי ברכתא׃ 37 ואתיב יצחק ואמר לעשו הא רב שויתיה לך וית כל אחוהי יהבית ליה
לעבדין ועבור וחמר סעדתיה ולך הכא מה אעביד ברי׃ 38 ואמר עשו לאבוהי הברכתא חדא היא לך אבא ברכני אף אנא אבא וארים
עשו קליה ובכא׃ 39 ואתיב יצחק אבוהי ואמר ליה הא מטובא דארעא יהא מותבך ומטלא דשמיא מלעילא׃ 40 ועל חרבך
תחי וית אחוך תפלח ויהא כד יעברון בנוהי על פתגמי אוריתא ותעדי ניריה מעל צוארך׃ 41 ונטר עשו דבבו ליעקב על ברכתא
דבריכיה אבוהי ואמר עשו בלביה יקרבון יומי אבלא דאבא ואקטול ית יעקב אחי׃ 42 ואתחוא לרבקה ית פתגמי עשו
ברה רבא ושלחת וקרת ליעקב ברה זעירא ואמרת ליה הא עשו אחוך כמן לך למקטלך׃

* Et seruiant tibi gentes: & adorabunt te prin- 29
cipes. & esto dominus fratris tui: & adorabunt te
filij patris tui. qui maledixerit tibi, maledictus: at
benedicens tibi, benedictus.
* Et factum est postquam cessauit Isaac benedicens 30
Iacob filio suo: & factum est vt egressus est Iacob
à facie Isaac patris sui, & Esau frater eius venit de
venatione. * Et fecit & ipse edulia, & obtulit 31
patri suo: & dixit: Surgat pater meus, & comedat
de venatione filij sui, vt benedicat mihi anima tua.
* Et dixit illi Isaac pater eius: Quis es tu? ille au- 32
tem dixit: Ego sum filius tuus primogenitus Esau.
* Expauit autem Isaac stupore magno valdè, & 33
dixit: Quis igitur qui venatus est mihi venatio-
nem, & intulit mihi, & comedi de omnibus ante-
quàm tu venires? & benedixi ei, & benedictus e-
rit. * Factum est autem quando audiuit Esau 35
verba Isaac patris sui; & clamauit voce magna et
amara valdè: & ait, Benedic & mihi, pater.
* Ait autem illi: Veniens frater tuus cum dolo, 35
accepit benedictionem tuam.
* Et dixit: Iustè vocatum est nomen eius Iacob. 36
supplantauit enim me iam secundò, & primogenita
mea tulit: & nunc accepit benedictionem meam. et
dixit Esau patri suo: Non relicta est mihi benedictio
pater? * Respondens autem Isaac, dixit Esau: 37
Si dominum illum feci tuum, & omnes fratres eius
seruos: frumento & vino stabiliui eum: tibi autem
quid faciam, fili?
* Dixit autem Esau ad patrem suum: Num bene- 38
dictio vna tibi est, pater? benedic & mihi, pater. Cō-
puncto autem Isaac, exclamauit voce Esau, et fleuit.
* Respondens autem Isaac pater eius, dixit ei: Ec- 39
ce de pinguedine terræ erit habitatio tua, & de rore
cæli desuper. * Et in gladio tuo viues: & fra- 40
tri tuo seruies. erit autē quando deponas & detra-
has iugū eius de collo tuo. * Et iratus est Esau Iacob, 41
pro benedictione qua benedixit ei pater eius. Dixit
autem Esau in mente sua: Appropinquent dies lu-
ctus patris mei, vt occidam Iacob fratrem meum.
* Nunciata sunt autem Rebeccæ verba Esau filij 42
sui senioris. & mittens, vocauit Iacob filium suum
iuniorem, & dixit ei: Ecce Esau frater tuus mina-
tur tibi occidere te.

29 * καὶ δουλευσάτωσάν σοι ἔθνη· καὶ προσκυνήσουσί σοι
ἄρχοντες. καὶ γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου. καὶ προσκυνή-
σουσί σοι υἱοὶ τοῦ πατρός σου. ὁ καταρώμενός σοι, ἐπικατάρατος·
30 ὁ δὲ εὐλογῶν σε, εὐλογημένος. * καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ παύσασθαι
ἰσαὰκ εὐλογοῦντα ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ὡς ἐξῆλθεν
ἰακὼβ ἀπὸ προσώπου ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἡσαῦ ὁ ἀδελ-
31 φὸς αὐτοῦ ἦλθεν ἀπὸ τῆς θήρας. * καὶ ἐποίησε καὶ αὐτὸς ἐ-
δέσματα, καὶ προσήνεγκε τῷ πατρὶ αὐτοῦ· καὶ εἶπεν· ἀναστήτω
ὁ πατήρ μου, καὶ φαγέτω ἀπὸ τῆς θήρας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· ὅπως
32 εὐλογήσῃ με ἡ ψυχή σου. * καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰσαὰκ ὁ πατὴρ
αὐτοῦ· τίς εἶ σύ; ὁ δὲ εἶπεν, ἐγώ εἰμι ὁ υἱός σου ὁ πρωτότοκος ἡσαῦ.
33 * ἐξέστη δὲ ἰσαὰκ ἔκστασιν μεγάλην σφόδρα, καὶ εἶπεν· τίς οὖν
ὁ θηρεύσας μοι θήραν, καὶ εἰσήνεγκέ μοι, καὶ ἔφαγον ἀπὸ πάν-
των πρὸ τοῦ σὲ ἐλθεῖν· καὶ εὐλόγησα αὐτὸν, καὶ εὐλογημένος
34 ἔσται. * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤκουσεν ἡσαῦ τὰ ῥήματα ἰσαὰκ τοῦ
πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐβόησε φωνὴν μεγάλην καὶ πικρὰν σφόδρα· καὶ
35 εἶπεν, εὐλόγησον δὴ κἀμὲ πάτερ. * εἶπε δὲ αὐτῷ, ἐλθὼν ὁ ἀδελ-
36 φός σου μετὰ δόλου, ἔλαβε τὴν εὐλογίαν σου. * καὶ εἶπε, δι-
καίως ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰακώβ. ἐπτέρνικε γάρ με ἤδη
δεύτερον, τά τε πρωτοτόκιά μου εἴληφε· καὶ νῦν ἔλαβε τὴν
εὐλογίαν μου. καὶ εἶπεν ἡσαῦ τῷ πατρὶ αὐτοῦ· οὐχ ὑπολέλει-
37 πτό μοι εὐλογία πάτερ; * ἀποκριθεὶς δὲ ἰσαὰκ εἶπε τῷ ἡσαῦ·
εἰ κύριον αὐτὸν ἐποίησά σου, καὶ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ
οἰκέτας· σίτῳ καὶ οἴνῳ ἐστερέωσα αὐτόν. σοὶ δὲ τί ποιήσω τέκνον;
38 * εἶπε δὲ ἡσαῦ πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ· μὴ εὐλογία μία σοί
ἐστι πάτερ; εὐλόγησον δὴ κἀμὲ πάτερ. κατανυχθέντος δὲ ἰ-
σαὰκ, ἀνεβόησε φωνῇ ἡσαῦ, καὶ ἔκλαυσεν.
39 * ἀποκριθεὶς δὲ ἰσαὰκ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ· ἰδοὺ ἀ-
πὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς ἔσται ἡ κατοίκησίς σου, καὶ ἀπὸ τῆς
40 δρόσου τοῦ οὐρανοῦ ἄνωθεν. * καὶ ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ σου ζή-
σῃ· καὶ τῷ ἀδελφῷ σου δουλεύσεις. ἔσται δὲ ἡνίκα ἂν καθέλῃς
καὶ ἐκλύσῃς τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου.
41 * καὶ ἐνεκότει ἡσαῦ τῷ ἰακὼβ περὶ τῆς εὐλογίας ἧς εὐλόγησεν
αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. εἶπε δὲ ἡσαῦ ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ, ἐγγισά-
τωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους τοῦ πατρός μου, ἵνα ἀποκτείνω ἰα-
42 κὼβ τὸν ἀδελφόν μου. * ἀπηγγέλη δὲ ῥεβέκκα τὰ ῥήματα
ἡσαῦ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τοῦ πρεσβυτέρου. καὶ πέμψασα, ἐκάλε-
σεν ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν νεώτερον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ ἡσαῦ
ὁ ἀδελφός σου ἀπειλεῖταί σοι τοῦ ἀποκτεῖναί σε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[29] Seruiant tibi populi, & subiiciantur tibi regna esto princeps fratribus tuis: & adorabunt te filij matris tuæ. maledicentes tibi, erunt maledicti: & benedicentes tibi, erunt benedicti. [30] Et factum est cùm consummasset Isaac benedicere Iacob, Iacob egrediente à facie Isaac patris sui, Esau frater eius veniebat de venatione sua. [31] Et fecit quoque ipse edulia, & intulit patri suo, & dixit ei: Surgat pater meus, & comedat de venatione filij sui; vt benedicat mihi anima tua. [32] Et ait illi pater eius: Quis es tu? & dixit: Ego filius tuus primogenitus tuus Esau.
[33] Et admiratus est Isaac admiratione magna vsque nimis. & ait: Quis est ille qui venatus est venationem, & attulit mihi, & comedi ex omnibus priusquàm intrares? & benedixi ei, benedictus quoque erit. [34] Quando audiuit Esau verba patris sui, clamauit clamore magno & amaro vsque nimis: & dixit patri suo: Benedic etiam mihi, pater mi. [35] Et ait: Venit frater tuus sapienter, & accepit benedictionem tuam.
[36] Et ait: Rectè vocatum est nomen eius, Iacob· supplantauit enim me his duabus vicibus: primogenita mea tulit; & ecce nunc suscepit benedictionem meam. Et dixit: Nunquid non reseruasti mihi benedictionem? [37] Responditque Isaac, & dixit ad Esau: Ecce principem constitui eum tibi; & omnes fratres suos dedi ei in seruos· & frumento & vino stabiliui eum: & nunc tibi quid faciam vltrà, fili mi? [38] Et dixit Esau patri suo: Nunquid benedictio vna tantùm est tibi, pater mi? benedic quoque mihi pater mi. & leuauit Esau vocem suam, & fleuit.
[39] Et respondit Isaac pater eius, & ait illi: Ecce de optimo terræ erit habitatio tua, & de rore cæli desuper. [40] Et in gladio tuo viues: & fratri tuo seruies: & erit quando transgredientur filij eius verba legis, auferes iugum eius de ceruicibus tuis. [41] Et habuit Esau odio Iacob, pro benedictione qua benedixerat ei pater eius. Et dixit Esau in corde suo: Appropinquabunt dies luctus patris mei; & interficiam Iacob fratrem meum. [42] Nunciataque sunt Rebeccæ verba Esau filij sui maioris: & misit & vocauit Iacob filium suum minorem: & dixit ei: Ecce Esau frater tuus insidiatur tibi vt interficiat te.

43 * ועתה בני שמע בקלי וקום ברח־לך אל־לבן אחי
44 חרנה: * וישבת עמו ימים אחדים עד אשר־
45 תשוב חמת אחיך: * עד־שוב אף־אחיך ממך
ושכח את אשר־עשית לו ושלחתי ולקחתיך משם
46 למה אשכל גם־שניכם יום אחד: * ותאמר
רבקה אל־יצחק קצתי בחיי מפני בנות חת אם־
לקח יעקב אשה מבנות־חת כאלה מבנות הארץ
למה לי חיים:

כח

1 * ויקרא יצחק אל־יעקב ויברך
אתו ויצוהו ויאמר לו לא־תקח אשה מבנות כנען:
2 * קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך וקח־
3 לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך: * ואל שדי
יברך אתך ויפרך וירבך והיית לקהל עמים:
4 * ויתן־לך את־ברכת אברהם לך ולזרעך אתך
לרשתך את־ארץ מגריך אשר־נתן אלהים
5 לאברהם: * וישלח יצחק את־יעקב וילך פדנה
ארם אל־לבן בן־בתואל הארמי אחי רבקה אם
6 יעקב ועשו: * וירא עשו כי־ברך יצחק את־
יעקב ושלח אתו פדנה ארם לקחת־לו משם
אשה בברכו אתו ויצו עליו לאמר לא־תקח אשה
7 מבנות כנען: * וישמע יעקב אל־אביו ואל־אמו
8 וילך פדנה ארם: * וירא עשו כי רעות בנות כנען
9 בעיני יצחק אביו: * וילך עשו אל־ישמעאל ויקח
את־מחלת בת־ישמעאל בן־אברהם אחות נביות
על־נשיו לו לאשה:
10 * ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה: * ויפגע
11 במקום וילן שם כי־בא השמש ויקח מאבני המקום
12 וישם מראשתיו וישכב במקום ההוא: * ויחלם והנה
סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי
אלהים עלים וירדים בו:

43 * Nunc ergo, fili, audi vocem meam: & cō-
G ſurgens fuge ad Laban fratrem meum in Arā:
44 * Habitabiſque cum eo dies paucos, donec
45 requieſcat furor fratris tui: *Et ceſſet indigna-
tio eius; obliuiſcaturque eorum quæ feciſti in
eum. poſteà mittam & adducam te indè huc.
46 Cur vtroque orbabor filio in vno die? *Dixít-
q; Rebecca ad Iſaac: Tædet me vitæ meę pro-
pter filias Heth. Si acceperit Iacob vxorem de
ſtirpe huius terræ, nolo viuere.

CAP. XXVIII.

1 Vocauit itaq; Iſaac Iacob, & benedixit eū:
A præcepitque ei, dicens: Noli accipere con-
2 iugem de genere Chanaan: * Sed vade &
proficiſcere in Meſopotamiam Syriæ, ad do-
mum Bathuel patris matris tuæ; & accipe ti-
bi inde vxorem de filiabus Laban auūculi tui.
3 * Deus autem omnipotens benedicat tibi, &
creſcere te faciat atque multiplicet, vt ſis in
4 turbas populorum. * Et det tibi benedictio-
nes Abraæ, & ſemini tuo poſt te; vt poſſideas
terram peregrinationis tuæ, quam pollicitus
5 eſt auo tuo. * Cumque dimiſiſſet eum Iſaac,
profectus peruenit in Meſopotamiam Syriæ,
ad Laban filium Bathuel Syri fratrem Rebec-
6 cæ matris ſuę. *Videns autē Eſau quòd bene-
B dixiſſet pater ſuus Iacob, & miſiſſet eū in Me-
ſopotamiam Syrię, vt indè vxorem duceret: &
poſt benedictionem præcepiſſet ei, dicens: Nō
7 accipies vxorē de filiabus Chanaan: *Quódq;
obediens Iacob parentibus ſuis, iſſet in Syriā.
8 * Probans quoque quòd non libenter aſpi-
9 ceret filias Chanaan pater ſuus: *Iuit ad Hiſ-
maelem, & duxit vxorem abſq; his quas priùs
habebat, Melech filiam Hiſmael filij Abraam,
10 ſororem Nabaioth. *Igitur egreſſus Iacob de
11 Berſabee, pergebat Aran. * Cúmque veniſſet
ad quendam locum, & vellet in eo requieſcere
C poſt ſolis occubitum, tulit de lapidibus qui
iacebant: & ſupponens capiti ſuo, dormiuit
12 in eodem loco. * Viditque in ſomnis ſcalam
ſtantem ſuper terram, & cacumen illius tan-
gens cælum: angelos quoque Dei aſcenden-
tes & deſcendentes per eam.

תרגום אונקלוס

43 וכען ברי קביל מני וקום איזיל לך לות לבן אחי לחרן: 44 ותיתיב עמיה יומין זעירין עד דיתתוב רוגזא דאחוך: 45 עד דיתוב
רוגזא דאחוך מנך ויתנשי ית דעבדת ליה ואשלח ואדברינך מתמן למה אתכל מתרויכון יומא חד: 46 ואמרת רבקה ליצחק עקית בחיי מן
קדם בנת חת אם נסיב יעקב אתתא מבנת חיתאה כאלין מבנת ארעא למה לי חיין:
כח
1 וקרא יצחק ליעקב ובריך יתיה ופקדיה ואמר ליה לא תסב אתתא מבנת כנען: 2 קום איזיל
לפדן ארם לבית בתואל אבוה דאמך וסב לך מתמן אתתא מבנת לבן אחוה דאמך: 3 ואל שדי יברך יתך ויפשינך ויסגינך ותהי
לכנשת שבטין: 4 ויתן לך ית ברכתא דאברהם לך ולבנך עמך למירתך ית ארע תותבותך דיהב יי לאברהם: 5 ושלח
יצחק ית יעקב ואזל לפדן ארם לות לבן בר בתואל ארמאה אחוהא דרבקת אמיה דיעקב ועשו: 6 וחזא עשו ארי בריך יצחק ית
יעקב ושלח יתיה לפדן ארם למסב ליה מתמן אתתא כד בריך יתיה ופקיד עלוהי למימר לא תסב אתתא מבנת כנען: 7 וקביל יעקב
למימר אבוהי ואמיה ואזל לפדן ארם: 8 וחזא עשו ארי בישן בנת כנען בעיני יצחק אבוהי: 9 ואזל עשו לות
ישמעאל ונסב ית מחלת בת ישמעאל בר אברהם אחתיה דנביות על נשוהי ליה לאנתו: 10 ונפק יעקב מבירא דשבע ואזל
לחרן: 11 וערע באתרא ובת תמן ארי על שמשא ונסב מאבני אתרא ושוי איסדוהי ושכיב באתרא ההוא: 12 וחלם
והא סלמא נעיץ בארעא ורישה מטי עד צית שמיא והא מלאכיא דיי סלקין ונחתין ביה:

* Nunc ergo, o fili, audi meam vocem: & sur- 43
gens fuge in Mesopotamiam ad Laban fratrem meũ
in Charran: * Et habita cum eo dies aliquot, 44
donec auertatur furor, * Et ira fratris tui à te; 45
& obliuiscatur quæ fecisti ei. & mittens accersam
te indè, ne fortè orber à duobus vobis in die vna.
* Dixit autem Rebecca ad Isaac: Infensa sum 46
vitæ meæ propter filias filiorum Het. Si accepero Ia-
cob vxorem de filiabus terræ huius, vt quid mihi
viuere?

CAP. XXVIII.

ADuocans autem Isaac Iacob, benedixit ei. & 1
præcepit ei, dicens: Non accipies vxorem de fi-
liabus Chananæorum. * Surgens fuge in Mesopo- 2
tamiam, in domum Bathuel patris matris tuæ: &
accipe tibi ipsi vxorem de filiabus Laban fratris ma
tris tuæ. * At Deus meus benedicat tibi, fili, 3
& multiplicet te, & eris in congregationem gen-
tium. * Et dabit tibi benedictionem Abraam 4
patris mei tibi, & semini tuo post te, ad hæreditan-
dum terram incolatus tui: quam dedit Deus A-
braam.
* Et misit Isaac Jacob: & abiit in Mesopota- 5
miam, ad Laban filium Bathuel Syri, fratrem Re-
beccæ matris Jacob & Esau.
* Vidit autem Esau quòd benedixit Isaac Iacob, 6
& misit in Mesopotamiam Syriæ, accipere sibi vxo-
rem indè cùm benediceret ei: & præcepit ei, dicens:
Non accipies vxorem de filiabus Chananæorum.
* Et audiuit Jacob patrem & matrem suam: & 7
profectus est in Mesopotamiam.
* Et vidit Esau quòd malæ sunt filiæ Chanaan co- 8
ram Isaac patre suo.
* Et abiit Esau ad Ismael: & accepit Maeleth 9
filiam Ismael filij Abraam, sororem Nabeoth, ad v-
xores suas vxorem.
* Et egressus est Iacob de puteo iuramenti: & 10
abiit in Charran.
* Et occurrit loco: & dormiuit ibi. occiderat e- 11
nim sol. & tulit de lapidibus loci, & posuit ad caput
suum: & dormiuit in loco illo.
* Et somniauit. & ecce scala firmata in ter- 12
ra, cuius caput perueniebat in cælum: & angeli Dei
ascendebant & descendebant super eam.

43 * νῦν οὖν ὦ τέκνον ἄκουσόν μου τῆς φωνῆς, καὶ ἀναστὰς ἀ-
πόδραθι εἰς τὴν μεσοποταμίαν πρὸς λάβαν τὸν ἀδελφόν μου
44 εἰς χαῤῥάν· * καὶ οἴκησον μετ᾽ αὐτοῦ ἡμέρας τινὰς, ἕως τοῦ
45 ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν, * καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ σου
ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐπιλάθηται ἃ πεποίηκας αὐτῷ· καὶ ἀποστείλα-
σα μεταπέμψομαί σε ἐκεῖθεν, μήποτε ἀποτεκνωθῶ ἀπὸ
τῶν δύο ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ.
46 * εἶπε δὲ ῥεβέκκα πρὸς ἰσαὰκ, προσώχθικα τῇ ζωῇ μου
διὰ τὰς θυγατέρας τῶν υἱῶν χέτ. εἰ λήψομαι ἰακὼβ γυναῖ-
κα ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῆς γῆς ταύτης, ἵνα τί μοι τὸ ζῆν;

κη΄.

1 * Προσκαλεσάμενος δὲ ἰσαὰκ τὸν ἰακὼβ, εὐλόγησεν
αὐτόν. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ, λέγων, οὐ λήψῃ γυναῖκα ἐκ τῶν
2 θυγατέρων τῶν χαναναίων· * ἀναστὰς ἀπόδραθι εἰς τὴν
μεσοποταμίαν, εἰς τὸν οἶκον βαθουὴλ πατρὸς τῆς μητρός σου·
καὶ λάβε σεαυτῷ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων λάβαν τοῦ ἀ-
3 δελφοῦ τῆς μητρός σου: * ὁ δὲ θεός μου εὐλογήσαι σε τέ-
κνον, καὶ πληθύναι σε, καὶ ἔσῃ εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν.
4 * καὶ δώσει σοι εὐλογίαν ἀβραὰμ τοῦ πατρός μου σοὶ, καὶ τῷ
σπέρματί σου μετὰ σὲ, κληρονομῆσαι τὴν γῆν τῆς παροική-
5 σεώς σου· ἣν ἔδωκεν ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ. * καὶ ἀπέστειλεν ἰσαὰκ
τὸν ἰακώβ· καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν μεσοποταμίαν, πρὸς λάβαν
υἱὸν βαθουὴλ τοῦ σύρου, ἀδελφὸν ῥεβέκκας τῆς μητρὸς ἰακὼβ καὶ
6 ἡσαύ. * εἶδε δὲ ἡσαὺ ὅτι εὐλόγησεν ἰσαὰκ τὸν ἰακὼβ, καὶ ἀπέ-
στειλεν εἰς τὴν μεσοποταμίαν τῆς συρίας, λαβεῖν ἑαυτῷ γυναῖ-
κα ἐκεῖθεν ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτόν. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ, λέγων,
οὐ λήψῃ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν χαναναίων.
7 * καὶ ἤκουσεν ἰακὼβ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐπορεύθη
8 εἰς μεσοποταμίαν. * καὶ εἶδεν ἡσαὺ, ὅτι πονηραί εἰσιν αἱ θυγατέ-
9 ρες χαναὰν ἐναντίον ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· * καὶ ἐπορεύθη ἡσαὺ
πρὸς ἰσμαήλ· καὶ ἔλαβε τὴν μαελὲθ θυγατέρα ἰσμαὴλ
τοῦ υἱοῦ ἀβραάμ, ἀδελφὴν ναβεὼθ πρὸς ταῖς γυναιξὶν
10 αὐτοῦ γυναῖκα. * καὶ ἐξῆλθεν ἰακὼβ ἀπὸ τοῦ φρέατος
11 τοῦ ὅρκου· καὶ ἐπορεύθη εἰς χαῤῥάν. * καὶ ἀπήντησε τό-
πῳ· καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ. ἔδυ γὰρ ὁ ἥλιος. καὶ ἔλαβεν ἀπὸ
τῶν λίθων τοῦ τόπου, καὶ ἔθηκεν πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ· καὶ ἐκοι-
12 μήθη ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ. * καὶ ἐνυπνιάσθη. καὶ ἰδοὺ κλίμαξ ἐστη-
ριγμένη ἐν τῇ γῇ, ἧς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ οἱ
ἄγγελοι τοῦ θεοῦ ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον ἐπ᾽ αὐτήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

43 Et nunc, fili mi, acquiesce mihi: & surge, vade ad Laban fratrem meum in Aran: 44 Et habitabis apud eum dies paucos, donec quiescat ira fratris tui: 45 Donec reuertatur ira fratris tui à te: & obliuiscatur eius quod fecisti ei. Et mittam adducamque te indè: cur orbabor ambobus vobis die vna? 46 Et dixit Rebecca ad Isaac: Pœnitet me vitæ propter filias Heth. si acceperit Iacob vxorem de filiabus Heth similem istis de filiabus terræ, ad quid mihi est vita?

CAP. XXVIII.

VOcauitque Isaac Iacob, & benedixit ei: & præcepit ei, & dixit ei: Non accipies vxorem de filiabus Chanaan. 2 Surge, vade in Mesopotamiam Syriæ, in domum Bathuelis patris matris tuæ, & accipe tibi indè vxorem de filiabus Laban fratris matris tuæ. 3 Et Deus omnipotens benedicat tibi: & crescere te faciat & multiplicet te: & sis in turbas tribuum. 4 Et det tibi benedictionem Abrahæ, & filiis tuis tecum; vt possideas terram habitationis tuæ, quam dedit Deus Abrahæ. 5 Et dimisit Isaac Iacob, & abiit in Mesopotamiam Syriæ, ad Laban filium Bathuelis Syri, fratrem Rebeccæ matris Iacob & Esau. 6 Et vidit Esau quòd benedixit Isaac Iacob, & misit eum in Mesopotamiam Syriæ, vt acciperet indè sibi vxorem: & quòd quando benedixit ei, præcepisset ei, dicens: Non accipies vxorem de filiabus Chanaan. 7 Et quòd obedisset Iacob verbo patris & matris suæ, & iuisset in Mesopotamiam Syriæ. 8 Videns igitur Esau quòd displicuissent filiæ Chanaan in oculis Isaac patris sui: 9 Abiit quoque Esau ad Ismael, & accepit Maalath filiam Ismaelis, filij Abraham, sororem Nabaioth sibi in vxorem super vxores suas. 10 Et egressus est Iacob de Bersabee, & ibat in Aran. 11 Et venit ad quendam locum: & mansit ibi, quoniam occubuit sol: & tulit de lapidibus loci, & supposuit capiti suo: & cubuit in loco illo. 12 Et somniauit: & ecce scala erat defixa in terra, & caput illius pertingebat vsque ad cælum: & ecce angeli Domini ascendebant & descendebant per eam.

13 וְהִנֵּה יְהוָה נִצָּב עָלָיו וַיֹּאמַר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי
אַבְרָהָם אָבִיךָ וֵאלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב
14 עָלֶיהָ לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֶךָ׃ וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר
הָאָרֶץ וּפָרַצְתָּ יָמָּה וָקֵדְמָה וְצָפֹנָה וָנֶגְבָּה וְנִבְרְכוּ
15 בְךָ כָּל־מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה וּבְזַרְעֶךָ׃ וְהִנֵּה
אָנֹכִי עִמָּךְ וּשְׁמַרְתִּיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר־תֵּלֵךְ וַהֲשִׁבֹתִיךָ אֶל־
הָאֲדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם־
16 עָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי לָךְ׃ וַיִּיקַץ יַעֲקֹב
מִשְּׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אָכֵן יֵשׁ יְהוָה בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא
17 יָדָעְתִּי׃ וַיִּירָא וַיֹּאמַר מַה־נּוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה
אֵין זֶה כִּי אִם־בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמָיִם׃
18 וַיַּשְׁכֵּם יַעֲקֹב בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח אֶת־הָאֶבֶן אֲשֶׁר־שָׂם
מְרַאֲשֹׁתָיו וַיָּשֶׂם אֹתָהּ מַצֵּבָה וַיִּצֹק שֶׁמֶן עַל־רֹאשָׁהּ׃
19 וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית־אֵל וְאוּלָם לוּז
20 שֵׁם־הָעִיר לָרִאשֹׁנָה׃ וַיִּדַּר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם־
יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וּשְׁמָרַנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר
אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן־לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ׃
21 וְשַׁבְתִּי בְשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה
22 יְהוָה לִי לֵאלֹהִים׃ וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי
מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן־לִי עַשֵּׂר
אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ׃

כט

1 וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אַרְצָה בְנֵי־קֶדֶם׃
2 וַיַּרְא וְהִנֵּה בְאֵר בַּשָּׂדֶה וְהִנֵּה־שָׁם שְׁלֹשָׁה עֶדְרֵי־
צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ כִּי מִן־הַבְּאֵר הַהִוא יַשְׁקוּ הָעֲדָרִים
3 וְהָאֶבֶן גְּדֹלָה עַל־פִּי הַבְּאֵר׃ וְנֶאֶסְפוּ־שָׁמָּה
כָל־הָעֲדָרִים וְגָלְלוּ אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר
וְהִשְׁקוּ אֶת־הַצֹּאן וְהֵשִׁיבוּ אֶת־הָאֶבֶן עַל־פִּי הַבְּאֵר
4 לִמְקֹמָהּ׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחַי מֵאַיִן אַתֶּם
5 וַיֹּאמְרוּ מֵחָרָן אֲנָחְנוּ׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם הַיְדַעְתֶּם אֶת־
לָבָן בֶּן־נָחוֹר וַיֹּאמְרוּ יָדָעְנוּ׃

13 Et Dominum innixum scalæ, dicentem
sibi: Ego sum dominus Deus Abraam patris
tui, & Deus Isaac. Terram in qua dormis, tibi
dabo & semini tuo.
14 Eritque semen tuum quasi puluis terræ.
Dilataberis ad Orientem & Occidentem, &
Septemtrionem & Meridiem: & benedicen-
tur in te & in semine tuo cunctæ tribus terræ.
15 Et ero custos tuus quocunque perrexeris:
& reducam te in terram hanc: nec dimittam,
nisi compleuero vniuersa quę dixi.
16 Cumque euigilasset Iacob de somno, ait:
D Verè Dominus est in loco isto, & ego nescie-
17 bam. Pauensque, Quàm terribilis est,
inquit, locus iste! Non est hic aliud, nisi do-
mus Dei, & porta cæli.
18 Surgens ergo Iacob manè, tulit lapidem
quem supposuerat capiti suo, & erexit in titu-
lum, fundens oleum desuper.
19 Appellauitque nomen vrbis, Bethel, quæ
priùs Luza vocabatur.
20 Vouit etiam votum, dicens: Si fuerit Deus Sap. 10.b
mecum, & custodierit me in via per quam ego Act. 7.12.b
ambulo, & dederit mihi panem ad vescendū, Inf. 13.b
& vestimentum ad induendum:
21 Reuersusque fuero prosperè ad domū pa-
tris mei, erit mihi Dominus in Deum.
22 Et lapis iste quem erexi in titulum, voca-
bitur Domus Dei: cunctorumq; quæ dederis
mihi, decimas offeram tibi.

CAP. XXIX.

1 Profectus ergo Iacob, venit in terram O-
A rientalem.
2 Et vidit puteum in agro, tres quoque gre-
ges ouium accubantes iuxta eum. nam ex illo
adaquabantur pecora: & os eius grandi lapi-
de claudebatur.
3 Mósque erat, vt cunctis ouibus congrega-
tis, deuoluerent lapidem: & refectis gregibus,
rursum super os putei ponerent.
4 Dixitque ad pastores: Fratres, vnde estis?
qui responderunt, De Aran.
5 Quos interrogans: Nunquid, ait, nostis
Laban filium Nachor? Dixerunt: Nouimus.

תרגום אונקלוס

13 וְהָא יְקָרָא דַייָ מְעַתַּד עִלָוֹהִי וַאֲמַר אֲנָא יְיָ אֱלָהָא דְאַבְרָהָם אֲבוּךְ וֵאלָהֵיהּ דְיִצְחָק אַרְעָא דְאַתְּ שְׁכִיב עֲלַהּ לָךְ אֶתְּנִנַהּ וְלִבְנָךְ׃
14 וִיהוֹן בְּנָךְ סַגִּיאִין כְּעַפְרָא דְאַרְעָא וְתִתְקַף לְמַעְרְבָא וּלְמַדִינְחָא וְלִצְפוּנָא וּלְדָרוֹמָא וְיִתְבָּרְכוּן בְּדִילָךְ כָּל זַרְעֲיָת אַרְעָא וּבְדִיל בְּנָךְ׃ 15 וְהָא
מֵימְרִי בְּסַעְדָּךְ וְאֶטְּרִינָךְ בְּכֹל אֲתַר דִּתְהָךְ וְאֲתֵיבִינָךְ לְאַרְעָא הָדָא אֲרֵי לָא אֶשְׁבְּקִינָךְ עַד דְּאֶעְבֵּד יָת דְּמַלֵּלִית לָךְ׃ 16 וְאִתְּעַר יַעֲקֹב מִשִּׁנְתֵיהּ
וַאֲמַר בְּרַם בְּקֻשְׁטָא יְקָרָא דַייָ שָׁרֵי בְּאַתְרָא הָדֵין וַאֲנָא לָא הֲוֵיתִי יָדַע׃ 17 וּדְחֵיל וַאֲמַר מָה דְּחִילוּ אַתְרָא הָדֵין לֵית דֵּין אֲתַר הֶדְיוֹט אֱלָהֵין
אֲתַר דְּרַעֲוָא בֵיהּ מִן קֳדָם יְיָ וְדֵין תְּרַע קֳבֵיל שְׁמַיָּא׃ 18 וְאַקְדֵּים יַעֲקֹב בְּצַפְרָא וּנְסֵב יָת אַבְנָא דְשַׁוִּי אִיסָדוֹהִי וְשַׁוִּי יָתַהּ קָמָא וַאֲרִיק
מִשְׁחָא עַל רֵישַׁהּ׃ 19 וּקְרָא יָת שְׁמָא דְאַתְרָא הַהוּא בֵּית־אֵל וּבְרַם לוּז שְׁמָא דְקַרְתָּא בְּקַדְמֵיתָא׃ 20 וְקַיֵּים יַעֲקֹב קְיָם לְמֵימַר
אִם יְהֵא מֵימְרָא דַייָ בְּסַעְדִּי וְיִטְּרִינַנִי בְּאוֹרְחָא הָדֵין דַּאֲנָא אָזֵיל וְיִתֵּן לִי לַחְמָא לְמֵיכַל וּכְסוּ לְמִלְבַּשׁ׃ 21 וְאֵתוּב בִּשְׁלָם לְבֵית אַבָּא
וִיהֵא מֵימְרָא דַייָ לִי לֶאֱלָהָא׃ 22 וְאַבְנָא הָדָא דְשַׁוֵּיתִי קָמָא תְּהֵא דִּתְהֵי פָּלַח עֲלַהּ קֳדָם יְיָ וְכֹל דְּתִתֵּן לִי חַד מִן עַשְׂרָה אַפְרֵישִׁנֵּהּ
קֳדָמָךְ׃

כט

1 וּנְטַל יַעֲקֹב רַגְלוֹהִי וַאֲזַל לַאֲרַע
בְּנֵי מַדִינְחָא׃ 2 וַחֲזָא וְהָא בֵירָא בְּחַקְלָא וְהָא תַמָּן תְּלָתָא עֶדְרִין דְּעָן רְבִיעִין עֲלַהּ אֲרֵי מִן בֵּירָא הַהוּא מַשְׁקַן עֶדְרַיָּא וְאַבְנָא רַבְּתָא
עַל פּוּמָא דְבֵירָא׃ 3 וּמִתְכַּנְשִׁין תַּמָּן כָּל עֶדְרַיָּא וּמְגַנְדְּרִין יָת אַבְנָא מֵעַל פּוּמָא דְבֵירָא וּמַשְׁקַן יָת עָנָא וּמְתִיבִין יָת אַבְנָא עַל פּוּמָא דְבֵירָא
לְאַתְרַהּ׃ 4 וַאֲמַר לְהוֹן יַעֲקֹב אַחַי מְנָן אַתּוּן וַאֲמַרוּ מֵחָרָן אֲנַחְנָא׃ 5 וַאֲמַר לְהוֹן הַיְדַעְתּוּן יָת לָבָן בַּר נָחוֹר וַאֲמַרוּ יְדַעְנָא׃

* At Dominus firmatus erat super eam. & di- 13
xit: Ego Deus patris tui Abraam, et Deus Isaac.
ne timeas: terra in qua tu dormis super eã, tibi da-
bo eam, & semini tuo.
* Et erit semen tuum sicut arena terræ: & di- 14
latabitur ad mare, & Austrum, & ad Aquilonẽ,
& ad Orientem. & benedicentur in te omnes tri-
bus terræ, & in semine tuo.
* Et ecce ego tecum, custodiens te in terra omni 15
quocunque perrexeris. et reducam te in terrã hanc:
quia nõ te derelinquã, donec faciam ego omnia quæ-
cunque locutus sum tibi.
* Et surrexit Iacob de somno suo, et dixit: Quia 16
est Dominus in loco isto; ego autem non sciebam.
* Et timuit: & dixit: Quàm terribilis locus 17
iste! non est hoc nisi domus Dei, & hæc porta cæli.
* Et surrexit Iacob manè, & tulit lapidem, quẽ 18
supposuit illic ad caput suum: & statuit eum titu-
lum, & effudit oleum super summitatem eius.
* Et vocauit nomen loci illius, Domus Dei. & 19
Lammaus erat nomen ciuitati prius.
* Et vouit Iacob votum, dicens: Si fuerit Domi- 20
nus Deus mecũ, & custodierit me in via hac qua
ego ambulabo; & dederit mihi panẽ ad comedendũ,
& vestimentum ad induendum:
* Et reuersus fuero cum salute in domum patris 21
mei; & erit mihi Dominus in Deum: * Et lapis 22
iste quem statui titulum, erit mihi domus Dei. et o-
mnium quæ mihi dederis, decima decimabo ea tibi.

CAP. XXIX.

ET eleuans Iacob pedes, abiit in terram Orientis, 1
ad Laban ex Bathuel Syro, fratrem Rebeccæ,
matris Iacob & Esau. * Et videt: & ecce 2
puteus in agro. erant autem illic tres greges ouium,
requiescentes in eo. ex enim puteo illo adaquabant
pecora. lapis autem erat magnus super os putei.
* Et congregabantur illic omnia pecora & pa- 3
stores, & reuoluebant lapidem ab ore putei: & ad-
aquabant oues, & rursus reponebant lapidem su-
per os putei in locum suum.
* Dixit autem illis Iacob: Fratres, vnde estis 4
vos? illi autem dixerunt: Ex Charran.
* Ait autem illis: Nunquid cognoscitis Laban 5
filium Nachor? illi autem dixerunt: Cognoscimus.

13 * ὁ δὲ κύριος ἐπεστήρικτο ἐπ' αὐτῆς. καὶ εἶπεν, ἐγὼ ὁ θεὸς τοῦ
πατρός σου ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ. μὴ φοβοῦ. ἡ γῆ ἐφ'
ἧς σὺ καθεύδεις ἐπ' αὐτῆς, σοὶ δώσω αὐτήν, καὶ τῷ σπέρματί
14 σου. * καὶ ἔσται τὸ σπέρμα σου ὡς ἡ ἄμμος τῆς γῆς. καὶ πλα-
τυνθήσεται ἐπὶ θάλασσαν, καὶ λίβα, καὶ ἐπὶ βορρᾶν, καὶ ἐπὶ
ἀνατολάς. καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς
15 γῆς, καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου. * καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μετὰ σοῦ δια-
φυλάσσων σε ἐν τῇ γῇ πάσῃ, οὗ ἐὰν πορευθῇς. καὶ ἀποστρέψω
σε εἰς τὴν γῆν ταύτην· ὅτι οὐ μή σε ἐγκαταλείπω, ἕως τοῦ ποιῆ-
σαί με πάντα ὅσα ἐλάλησά σοι.
16 * καὶ ἐξηγέρθη ἰακὼβ ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, ὅτι ἔ-
17 στι κύριος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν. * καὶ ἐφο-
βήθη. καὶ εἶπεν, ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος· οὐκ ἔστι τοῦτο ἀλλ'
ἢ οἶκος θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ.
18 * καὶ ἀνέστη ἰακὼβ τὸ πρωΐ, καὶ ἔλαβε τὸν λίθον, ὃν ὑπέθηκεν
ἐκεῖ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ ἔστησεν αὐτὸν στήλην, καὶ ἐπέ-
19 χεεν ἔλαιον ἐπὶ τὸ ἄκρον αὐτῆς. * καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνο-
μα τοῦ τόπου ἐκείνου, οἶκος θεοῦ. καὶ λαμμαοὺς ἦν ὄνομα τῇ
20 πόλει τὸ πρότερον. * καὶ ηὔξατο ἰακὼβ εὐχήν, λέγων,
ἐὰν ᾖ κύριος ὁ θεὸς μετ' ἐμοῦ, καὶ φυλάξῃ με ἐν τῇ ὁδῷ ταύ-
τῃ, ᾗ ἐγὼ πορεύομαι, καὶ δῷ μοι ἄρτον φαγεῖν, καὶ ἱμά-
21 τιον περιβαλέσθαι· * καὶ ἀποστρέψομαι μετὰ σωτηρίας εἰς
τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, καὶ ἔσται μοι κύριος εἰς θεόν·
22 * καὶ ὁ λίθος οὗτος ὃν ἔστησα στήλην, ἔσται μοι οἶκος θεοῦ. καὶ πάν-
των ὧν ἐάν μοι δῷς, δεκάτην ἀποδεκατώσω αὐτά σοι.

κθ'.

1 * Καὶ ἐξάρας ἰακὼβ τοὺς πόδας, ἐπορεύθη εἰς γῆν ἀνα-
τολῶν, πρὸς λάβαν τὸν ἐκ βαθουὴλ τοῦ σύρου, ἀδελφὸν ῥεβέκ-
2 κας μητρὸς ἰακὼβ καὶ ἡσαῦ. * καὶ ὁρᾷ· καὶ ἰδοὺ φρέαρ ἐν
τῷ πεδίῳ. ἦσαν δὲ ἐκεῖ τρία ποίμνια προβάτων ἀναπαυό-
μενα ἐπ' αὐτοῦ. ἐκ γὰρ τοῦ φρέατος ἐκείνου ἐπότιζον τὰ ποί-
3 μνια· λίθος δὲ ἦν μέγας ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ φρέατος. * καὶ
συνήγοντο ἐκεῖ πάντα τὰ ποίμνια καὶ οἱ ποιμένες· καὶ ἀπεκύ-
λιον τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φρέατος, καὶ ἐπότιζον τὰ πρό-
βατα, καὶ πάλιν ἀποκαθίστων τὸν λίθον ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ φρέα-
4 τος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. * εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰακώβ, ἀδελφοὶ πό-
θεν ἐστὲ ὑμεῖς; οἱ δὲ εἶπαν, ἐκ χαρράν.
5 * εἶπε δὲ αὐτοῖς, μὴ γινώσκετε λάβαν τὸν υἱὸν ναχώρ; οἱ δὲ
εἶπαν, γινώσκομεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et ecce gloria Domini stabat super eam: & ait, Ego dominus Deus Abrahæ patris tui, & Deus Isaac: terram super qua tu cubas, tibi dabo
eam, & filiis tuis. 14 Et erunt filij tui multi, quasi puluis terræ: & præualebis ad Occidentem, & ad Orientem, & ad Aquilonem, & ad Au-
strum: & benedicentur propter te omnes cognationes terræ, & propter filios tuos. 15 Et ecce verbum meum in adiutorium tuum erit: &
custodiam te in omni loco quò ibis: & reducam te ad terram hanc: quoniam non derelinquam te, donec faciam quod locutus sum tibi.
16 Euigilauitque Iacob de somno suo, & ait: Vtique in veritate gloria Domini habitat in loco isto: & ego nesciebam. 17 Et timuit: &
ait: Quàm terribilis est locus iste! non est locus communis, sed locus in quo beneplacitum est coram Deo: & è regione loci huius est porta cæli.
18 Et surrexit Iacob manè, & tulit lapidem quem supposuerat capiti suo: & statuit eum in titulum: & effudit oleum super caput eius.
19 Et vocauit nomen loci illius, Bethel: nomen autem ciuitatis Luz priùs vocabatur. 20 Et vouit Iacob votum, dicens: Si fuerit ver-
bum Dei in adiutorium meum, & custodierit me in via hac in qua ego ambulo; & dederit mihi panem ad vescendum, & vestimentum ad induen-
dum: 21 Et reuersus fuero in pace in domum patris mei: & erit mihi verbum Domini in Deum: 22 Et lapis iste, quem posui in ti-
tulum, erit super quem seruiam coram Domino. & omnium quæ dederis mihi, vnum ex decem separabo coram te.

CAP. XXIX.

ET leuauit Iacob pedes suos, & abiit in terram filiorum Orientis. 2 Et vidit: & ecce puteus in agro, & ecce ibi tres greges ouium accubantes
iuxta eum: quia de puteo illo adaquabantur greges: & lapis grandis erat super os putei. 3 Et congregabantur ibi omnes greges: & deuol-
uebant lapidem ab ore putei, & adaquabant oues; & reducebant lapidem super os putei in locum suum. 4 Dixitque eis Iacob: Fratres mei, vn-
de estis? & dixerunt: De Aran nos sumus. 5 Et dixit eis: Nunquid nostis Laban filium Nachor? & dixerunt: Nouimus.

6 * וַיֹּאמֶר לָהֶם הֲשָׁלוֹם לוֹ וַיֹּאמְרוּ שָׁלוֹם וְהִנֵּה
7 רָחֵל בִּתּוֹ בָּאָה עִם־הַצֹּאן׃ * וַיֹּאמֶר הֵן עוֹד הַיּוֹם
גָּדוֹל לֹא־עֵת הֵאָסֵף הַמִּקְנֶה הַשְׁקוּ הַצֹּאן וּלְכוּ רְעוּ׃
8 * וַיֹּאמְרוּ לֹא נוּכַל עַד אֲשֶׁר יֵאָסְפוּ כָּל־הָעֲדָרִים
וְגָלְלוּ אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקִינוּ הַצֹּאן׃
9 * עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר עִמָּם וְרָחֵל בָּאָה עִם־הַצֹּאן
10 אֲשֶׁר לְאָבִיהָ כִּי רֹעָה הִוא׃ * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה
יַעֲקֹב אֶת־רָחֵל בַּת־לָבָן אֲחִי אִמּוֹ וְאֶת־צֹאן לָבָן
אֲחִי אִמּוֹ וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיָּגֶל אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר
11 וַיַּשְׁקְ אֶת־צֹאן לָבָן אֲחִי אִמּוֹ׃ * וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל
12 וַיִּשָּׂא אֶת־קֹלוֹ וַיֵּבְךְּ׃ * וַיַּגֵּד יַעֲקֹב לְרָחֵל כִּי אֲחִי
אָבִיהָ הוּא וְכִי בֶן־רִבְקָה הוּא וַתָּרָץ וַתַּגֵּד לְאָבִיהָ׃
13 * וַיְהִי כִשְׁמֹעַ לָבָן אֶת־שֵׁמַע יַעֲקֹב בֶּן־אֲחֹתוֹ וַיָּרָץ
לִקְרָאתוֹ וַיְחַבֶּק־לוֹ וַיְנַשֶּׁק־לוֹ וַיְבִיאֵהוּ אֶל־בֵּיתוֹ
וַיְסַפֵּר לְלָבָן אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃
14 * וַיֹּאמֶר לוֹ לָבָן אַךְ עַצְמִי וּבְשָׂרִי אָתָּה וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ
15 חֹדֶשׁ יָמִים׃ * וַיֹּאמֶר לָבָן לְיַעֲקֹב הֲכִי־אָחִי אַתָּה
וַעֲבַדְתַּנִי חִנָּם הַגִּידָה לִּי מַה־מַּשְׂכֻּרְתֶּךָ׃
16 * וּלְלָבָן שְׁתֵּי בָנוֹת שֵׁם הַגְּדֹלָה לֵאָה וְשֵׁם הַקְּטַנָּה
17 רָחֵל׃ * וְעֵינֵי לֵאָה רַכּוֹת וְרָחֵל הָיְתָה יְפַת־תֹּאַר
18 וִיפַת מַרְאֶה׃ * וַיֶּאֱהַב יַעֲקֹב אֶת־רָחֵל וַיֹּאמֶר אֶעֱבָדְךָ
19 שֶׁבַע שָׁנִים בְּרָחֵל בִּתְּךָ הַקְּטַנָּה׃ * וַיֹּאמֶר לָבָן טוֹב
תִּתִּי אֹתָהּ לָךְ מִתִּתִּי אֹתָהּ לְאִישׁ אַחֵר שְׁבָה עִמָּדִי׃
20 * וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרָחֵל שֶׁבַע שָׁנִים וַיִּהְיוּ בְעֵינָיו כְּיָמִים
21 אֲחָדִים בְּאַהֲבָתוֹ אֹתָהּ׃ * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לָבָן
הָבָה אֶת־אִשְׁתִּי כִּי מָלְאוּ יָמָי וְאָבוֹאָה אֵלֶיהָ׃
22 * וַיֶּאֱסֹף לָבָן אֶת־כָּל־אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה׃
23 * וַיְהִי בָעֶרֶב וַיִּקַּח אֶת־לֵאָה בִתּוֹ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו
24 וַיָּבֹא אֵלֶיהָ׃ * וַיִּתֵּן לָבָן לָהּ אֶת־זִלְפָּה שִׁפְחָתוֹ
לְלֵאָה בִתּוֹ שִׁפְחָה׃

6 * Sanúsne est, inquit? Valet, inquiunt. &
B ecce Rachel filia eius venit cum grege suo.
7 * Dixitque Iacob: Adhuc multum diei superest: nec est tempus vt reducantur ad caulas greges. date ante potum ouibus; & sic eas ad pastum reducite.
8 * Qui responderunt: Non possumus, donec omnia pecora congregentur: & amoueamus lapidem de ore putei, vt adaquemus gre-
9 ges. * Adhuc loquebantur, & ecce Rachel
C veniebat cum ouibus patris sui. nam gregem ipsa pascebat.
10 * Quam cùm vidisset Iacob, & sciret consobrinam suam, ouesque Laban auunculi sui, amouit lapidẽ quo puteus claudebatur. & ad-
11 aquato grege, * Osculatus est eam. Et ele-
12 uata voce, fleuit: * Et indicauit ei quòd frater esset patris sui, & filius Rebeccæ. At illa fe-
13 stinans, nunciauit patri suo. * Qui cùm audisset venisse Iacob filium sororis suæ, occur-
D rit obuiam ei: complexusque eum & in oscula ruẽs, duxit in domum suam. Auditis autem
14 causis itineris, * Respondit: Os meum es & caro mea. Et postquam impleti sunt dies
15 mensis vnius, * Dixit ei: Num quia frater meus es, gratis seruies mihi? Dic quid merce-
16 dis accipias. * Habebat verò duas filias: nomen maioris Lia, minor verò appellabatur Ra
17 chel. * Sed Lia lippis erat oculis: Rachel decora facie, & venusto aspectu.
18 * Quam diligens Iacob, ait: Seruiam tibi pro Rachel filia tua minore septem annis.
19 * Respondit Laban: Melius est vt tibi eam dem, quàm alteri viro. mane apud me.
20 * Seruiuit ergo Iacob pro Rachel septem annis: & videbantur illi pauci dies præ amoris
21 magnitudine. * Dixitque ad Laban: Da mi-
E hi vxorem meam; quia iam tempus impletum
22 est, vt ingrediar ad illam. * Qui vocatis multis amicorum turbis ad conuiuium, fecit nu-
23 ptias. * Et vesperè Liam filiam suam in-
24 troduxit ad eum: * Dans ancillam filiæ Zelpham nomine. Ad quam cùm ex more Iacob fuisset ingressus:

תרגום אונקלוס

6 ואמר להון השלם לה ואמרו שלם והא רחל ברתיה אתיא עם ענא׃ 7 ואמר הא עוד יומא רבא לא עידן למכנש
בעירא אשקו ענא ואזילו רעו׃ 8 ואמרו לא נכול עד דיתכנשון כל עדריא ויגנדרון ית אבנא מעל פומא דבירא ונשקי ית
ענא׃ 9 עד דהוא ממליל עמהון ורחל אתת עם ענא די לאבוהא ארי רעיתא היא׃ 10 והוה כד חזא יעקב ית רחל בת
לבן אחוהא דאמיה וית ענא דלבן אחוהא דאמיה וקריב יעקב וגנדר ית אבנא מעל פומא דבירא ואשקי ית ענא דלבן אחוהא דאמיה׃
11 ונשיק יעקב לרחל וארים ית קליה ובכא׃ 12 וחוי יעקב לרחל ארי בר אחת אבוהא הוא וארי בר רבקה הוא ורהטת וחויאת
לאבוהא׃ 13 והוה כד שמע לבן ית שמע יעקב בר אחתיה ורהט לקדמותיה וגפיף לה ונשיק לה ואעליה לביתיה ואשתעי
ללבן ית כל פתגמיא האלין׃ 14 ואמר לה לבן ברם קריבי ובשרי את ויתב עמיה ירח יומין׃ 15 ואמר לבן ליעקב המדאחי את
ותפלחינני מגן חוי לי מה אגרך׃ 16 וללבן תרתין בנן שום רבתא לאה ושום זעירתא רחל 17 ועיני לאה יאין ורחל הות שפירא
בריוא ויאיה בחזוא׃ 18 ורחם יעקב ית רחל ואמר אפלחינך שבע שנין ברחל ברתך זעירתא׃ 19 ואמר לבן טב דאתן יתה לך
מדאתן יתה לגבר אחרן תיב עמי׃ 20 ופלח יעקב ברחל שבע שנין והוו בעינוהי כיומין זעירין בדרחים יתה׃ 21 ואמר יעקב ללבן
הב ית אתתי ארי שלימו יומי פלחני ואעול לותה׃ 22 וכנש לבן ית כל אנשי אתרא ועבד משתיא׃ 23 והוה ברמשא ודבר ית לאה
ברתה ואעל יתה לותיה ועאל לותה׃ 24 ויהב לבן לה ית זלפה אמתיה ללאה ברתיה לאמהו׃

* *Ait autem illis: Sanus est? illi autem dixerunt,* 6
Sanus est. & ecce Rachel filia eius venit cum oui-
bus patris sui. * *Et dixit eis Iacob: Adhuc est* 7
dies multa nondũ vt congregentur greges. adaquã-
tes oues, abeuntes pascite. * *Illi autem dixe-* 8
runt: Non possumus, donec congregentur omnes pa-
stores, & reuoluant lapidem à puteo, & adaquemus
oues. * *Adhuc eo loquente illis, & ecce Rachel* 9
filia Laban veniebat cum ouibus patris sui. hæc e-
nim pascebat oues patris sui.
* *Factum est autem vt vidit Iacob Rachel fi-* 10
liam Laban fratris matris suæ, & oues Laban fra-
tris matris suæ: et accedens Iacob, reuoluit lapidem
ab ore putei: & adaquauit oues Laban fratris ma-
tris suæ. * *Et osculatus est Iacob Rachel: et clamãs* 11
voce sua, fleuit. * *Et indicauit Rachel, quòd fra-* 12
ter patris sui est & quòd filius Rebeccæ est. et cur-
rens, nunciauit patri suo, secundùm verba hæc. * *Fa-* 13
ctum est autem vt audiuit Laban nomen Iacob filij
sororis suæ, cucurrit in occursum eius. & complexus
eum, osculatus est: & induxit illum in domum suã:
& narrauit Laban omnia verba eius. * *Et dixit* 14
ei Laban: Ex ossibus meis & ex carne mea es tu. et
fuit cum eo mensem dierum. * *Dixit autem Laban* 15
Iacob: Quia enim frater meus es, non seruies mihi
gratis? nuncia mihi, quid tua merces est. * *At Laban* 16
duæ filiæ erant: nomen maiori Lia, & nomen secun-
dæ Rachel. * *At oculi Liæ infirmi: Rachel* 17
autem pulchra aspectu, & decora facie valdè.
* *Dilexit autem Rachel Iacob: & dixit, Seruiã* 18
tibi septem annos, pro Rachel filia tua iuniore.
* *Dixit autem Laban: Melius tibi dare me eam,* 19
quàm dare me eam viro alteri. habita mecum.
* *Et seruiuit Iacob pro Rachel annos septem. &* 20
erant coram eo quasi dies pauci, eo quòd diligeret
ipse eam.
* *Dixit autem Iacob ad Laban: Da mihi vxo-* 21
rem meam: impleti sunt enim dies, vt ingrediar ad
illam. * *Congregauit autem Laban omnes vi-* 22
ros loci; & fecit nuptias.
* *Et facta est vespera: & accipiens Liam filiam* 23
suam, introduxit ad Iacob: & ingressus est ad eam
Iacob. * *Dedit autem Laban Liæ filiæ suæ Zel-* 24
pham ancillam suam, illi ancillam.

6 * εἶπε δὲ αὐτοῖς, ὑγιαίνει; οἱ δὲ εἶπον, ὑγιαίνει. καὶ ἰδοὺ ῥα-
χὴλ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἤρχετο μετὰ τῶν προβάτων τοῦ πατρὸς αὐ-
7 τῆς. * καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰακώβ· ἔτι ἐστὶν ἡμέρα πολλὴ οὔπω
συναχθῆναι τὰ ποίμνια. ποτίσαντες τὰ πρόβατα, ἀπελ-
8 θόντες βόσκετε. * οἱ δὲ εἶπον, οὐ δυνάμεθα, ἕως τοῦ συνα-
χθῆναι πάντας τοὺς ποιμένας, καὶ ἀποκυλίσωσι τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ
9 φρέατος, καὶ ποτιοῦμεν τὰ πρόβατα. * ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος
αὐτοῖς, καὶ ἰδοὺ ῥαχὴλ θυγάτηρ λάβαν ἤρχετο μετὰ τῶν προβά-
των τοῦ πατρὸς αὐτῆς. αὕτη γὰρ ἔβοσκε τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς
10 αὐτῆς. * ἐγένετο δὲ ὡς εἶδεν ἰακὼβ ῥαχὴλ θυγατέρα λάβαν ἀ-
δελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ τὰ πρόβατα λάβαν ἀδελφοῦ τῆς
μητρὸς αὐτοῦ. καὶ προσελθὼν ἰακὼβ, ἀπεκύλισε τὸν λίθον
ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φρέατος· καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα
11 λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. * καὶ ἐφίλησεν ἰα-
12 κὼβ τὴν ῥαχήλ· καὶ βοήσας τῇ φωνῇ αὐτοῦ, ἔκλαυσε. * καὶ
ἀπήγγειλε τῇ ῥαχὴλ, ὅτι ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐστι, καὶ ὅτι
υἱὸς ῥεβέκκας ἐστί. καὶ δραμοῦσα ἀπήγγειλε τῷ πατρὶ αὐτῆς, κα-
13 τὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. * ἐγένετο δὲ ὡς ἤκουσε λάβαν τὸ ὄνομα
ἰακὼβ τοῦ υἱοῦ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, ἔδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτοῦ.
καὶ περιλαβὼν αὐτὸν, ἐφίλησεν· καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον
αὐτοῦ. καὶ διηγήσατο τῷ λάβαν πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ.
14 * καὶ εἶπεν αὐτῷ λάβαν, ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ ἐκ τῆς σαρκός μου
15 εἶ σύ. καὶ ἦν μετ᾽ αὐτοῦ μῆνα ἡμερῶν. * εἶπε δὲ λάβαν τῷ ἰακώβ·
ὅτι γὰρ ἀδελφός μου εἶ, οὐ δουλεύσεις μοι δωρεάν; ἀπάγγειλόν μοι,
16 τίς σου ὁ μισθός ἐστι. * τῷ δὲ λάβαν δύο θυγατέρες ἦσαν· ὄνομα
17 τῇ μείζονι, λεία· καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ, ῥαχήλ. * οἱ δὲ ὀφθαλ-
μοὶ λείας ἀσθενεῖς· ῥαχὴλ δὲ καλὴ τῷ εἴδει, καὶ ὡραία τῇ ὄψει
18 σφόδρα. * ἠγάπησε δὲ τὴν ῥαχὴλ ὁ ἰακώβ· καὶ εἶπε, δουλεύ-
σω σοι ἑπτὰ ἔτη περὶ ῥαχὴλ τῆς θυγατρός σου τῆς νεωτέρας.
19 * εἶπε δὲ λάβαν, βέλτιόν σοι δοῦναί με αὐτὴν, ἢ δοῦναί με
20 αὐτὴν ἀνδρὶ ἑτέρῳ· οἴκησον μετ᾽ ἐμοῦ. * καὶ ἐδούλευσεν ἰα-
κὼβ περὶ ῥαχὴλ ἔτη ἑπτά. καὶ ἦσαν ἐναντίον αὐτοῦ ὡς ἡμέραι
21 ὀλίγαι, παρὰ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν αὐτήν. * εἶπε δὲ ἰακὼβ πρὸς
λάβαν, δός μοι τὴν γυναῖκά μου, πεπλήρωνται γὰρ αἱ ἡμέραι,
22 ὅπως εἰσέλθω πρὸς αὐτήν. * συνήγαγε δὲ λάβαν πάντας τοὺς
23 ἄνδρας τοῦ τόπου, καὶ ἐποίησε γάμον. * καὶ ἐγένετο ἑσπέρα· καὶ
λαβὼν λείαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, εἰσήγαγε πρὸς ἰακώβ.
24 καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν ἰακώβ. * ἔδωκε δὲ λάβαν λείᾳ τῇ θυγα-
τρὶ αὐτοῦ ζελφὰν τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, αὐτῇ παιδίσκην.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et dixit eis: Nunquid pax est ei? & dixerunt: Pax. Et ecce Rachel filia eius veniebat cum ouibus. 7 Et ait: Ecce adhuc multum diei superest: non est tempus vt colligantur pecora: adaquate oues, & ite ad pastum. 8 Et dixerunt: Non possumus, donec congregentur omnes greges; & deuoluant lapidem ab ore putei, & potum demus ouibus. 9 Adhuc ille loquebatur cum eis, & Rachel venit cum ouibus patris sui: nam oues ipsa pascebat. 10 Et factum est cùm vidisset Iacob Rachel filiam Laban fratris matris suæ, & oues Laban fratris matris suæ, accessit Iacob & reuoluit lapidem ab ore putei: & adaquauit oues Laban fratris matris suæ. 11 Et osculatus est Iacob Rachel: & leuauit vocem suam, & fleuit. 12 Et narrauit Iacob Rachel, quòd filius sororis patris sui ipse esset, & quòd filius Rebeccæ esset. & cucurrit, & nunciauit patri suo. 13 Et factum est cùm audisset Laban rumorem de Iacob filio sororis suæ, cucurrit in occursum eius: & amplexatus est eum, & osculatus est eum; & introduxit eum in domum suam: & narrauit Laban omnia verba hæc. 14 Et ait ei Laban: Vtique consanguineus meus & caro mea tu es. & habitauit cum eo mensem dierum. 15 Et dixit Laban ad Iacob: Nunquid quia frater meus es, seruies mihi gratis? indica mihi quæ erit merces tua. 16 Habebat autem Laban duas filias, nomen maioris Lia, & nomen minoris Rachel. 17 Oculi autem Liæ erant pulchri: & Rachel erat decora forma & decora aspectu. 18 Et dilexit Iacob Rachel, & ait: Seruiam tibi septem annis pro Rachel filia tua minori. 19 Et dixit Laban: Melius est vt dem eam tibi, quàm vt tradam viro alteri: habita mecum. 20 Et seruiuit Iacob pro Rachel septem annis: & fuerunt in oculis eius quasi dies pauci, eo quòd diligebat eam. 21 Et dixit Iacob ad Laban: Da mihi vxorem meam, quoniam impleti sunt dies seruitutis meæ; & ingrediar ad illam. 22 Congregauitque Laban omnes viros loci, & fecit conuiuium. 23 Et facto vespere, tulit Liam filiam suam; & introduxit eam ad eum, & ingressus est ad eam. 24 Et dedit Laban Zelpham ancillam suam Liæ filiæ suæ in famulam.

25 ויהי בבקר והנה הוא לאה ויאמר אל־לבן מה־זאת
עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רמיתני ׃
26 ויאמר לבן לא־יעשה כן במקומנו לתת הצעירה
27 לפני הבכירה ׃ מלא שבע זאת ונתנה לך גם־את־
זאת בעבדה אשר תעבד עמדי עוד שבע־שנים
28 אחרות ׃ ויעש יעקב כן וימלא שבע זאת ויתן־לו
29 את־רחל בתו לו לאשה ׃ ויתן לבן לרחל בתו את־
30 בלהה שפחתו לה לשפחה ׃ ויבא גם אל־רחל
ויאהב גם־את־רחל מלאה ויעבד עמו עוד שבע־שנים
31 אחרות ׃ וירא יהוה כי־שנואה לאה ויפתח את־
32 רחמה ורחל עקרה ׃ ותהר לאה ותלד בן ותקרא
שמו ראובן כי אמרה כי־ראה יהוה בעניי כי עתה
33 יאהבני אישי ׃ ותהר עוד ותלד בן ותאמר כי־שמע
יהוה כי־שנואה אנכי ויתן־לי גם־את־זה ותקרא
34 שמו שמעון ׃ ותהר עוד ותלד בן ותאמר עתה
הפעם ילוה אישי אלי כי־ילדתי לו שלשה בנים על־
35 כן קרא־שמו לוי ׃ ותהר עוד ותלד בן ותאמר
הפעם אודה את־יהוה על־כן קראה שמו יהודה
ותעמד מלדת ׃

ל

1 ותרא רחל
כי לא ילדה ליעקב ותקנא רחל באחתה ותאמר
אל־יעקב הבה־לי בנים ואם־אין מתה אנכי ׃
2 ויחר־אף יעקב ברחל ויאמר התחת אלהים אנכי
3 אשר־מנע ממך פרי־בטן ׃ ותאמר הנה אמתי
בלהה בא אליה ותלד על־ברכי ואבנה גם־אנכי
4 ממנה ׃ ותתן־לו את־בלהה שפחתה לאשה ויבא
5 אליה יעקב ׃ ותהר בלהה ותלד ליעקב בן ׃
6 ותאמר רחל דנני אלהים וגם שמע בקלי ויתן־לי
7 בן על־כן קראה שמו דן ׃ ותהר עוד ותלד בלהה
שפחת רחל בן־שני ליעקב ׃

25 Facto manè, vidit Liam: & dixit ad socerum suum: Quid est quod facere voluisti? nónne pro Rachel seruiui tibi? quare imposuisti
26 mihi? Respondit Laban: Non est in loco nostro consuetudinis, vt minores antè trada-
27 mus ad nuptias. Imple hebdomadam dierum huius copulæ: & hanc quoque dabo tibi pro opere quo seruiturus es mihi septem
28 annis aliis. Acquieuit placito: & hebdo-
F mada transacta, Rachel duxit vxorem:
29 Cui pater seruam Balam tradiderat.
30 Tandemque potitus optatis nuptiis, amorem sequentis priori prætulit, seruiens apud
31 eum septem annis aliis. Videns autem Dominus quòd despiceret Liam, aperuit vuluam eius, sorore sterili permanente.
32 Quæ conceptum genuit filium, vocauitq; nomen eius, Ruben, dicens: Vidit Dominus humilitatem meam. Nunc amabit me vir
33 meus. Rursumque concepit & peperit filium, & ait: Quoniam audiuit me Dominus haberi contemptui, dedit etiam istum mihi.
34 vocauitque nomen eius, Simeon. Concepítque tertiò, & genuit alium filium: dixítque: Nunc quoque copulabitur mihi maritus meus, eo quòd pepererim ei tres filios. & idcircò appellauit nomen eius, Leui. 1.Par.2.
35 Quartò concepit & peperit filium, & ait: Modò confitebor Domino. & ob hoc vocauit eum, Iudam. Cessauítque parere.

CAP. XXX.

1 A Cernens autem Rachel quòd infœcunda esset, inuidit sorori suę: & ait marito suo: Da mihi liberos, alioquin moriar.
2 Cui iratus, respondit Iacob: Num pro Deo ego sum, qui priuauit te fructu ventris tui?
3 At illa; Habeo, inquit, famulam Balam: ingredere ad illā, vt pariat super genua mea;
4 & habeam ex illa filios. Deditque illi Balā in
5 cōiugiū. quæ ingresso ad se viro, Cōcepit &
6 peperit filium. Dixítque Rachel: Iudicauit mihi Deus, & exaudiuit vocem meam, dās mihi filiū. & idcircò appellauit nomen eius Dan.
7 Rursúmque Bala concipiens, peperit alterū.

תרגום אונקלוס

25 והוה בצפרא והא היא לאה ואמר ללבן מה דא עבדת לי הלא ברחל פלחית עמך ולמה שקרת בי ׃ 26 ואמר לבן לא יתעבד כדין
באתרנא למתן זעירתא קדם רבתא ׃ 27 אשלם שבועתא דדא ונתן לך אף ית דא בפלחנא דתפלח עמי עוד שבע שנין
אחרנין ׃ 28 ועבד יעקב כדין ואשלם שבועתא דדא ויהב ליה ית רחל ברתיה ליה לאנתו ׃ 29 ויהב לבן לרחל ברתיה ית בלהה אמתיה
לה לאמהו ׃ 30 ועאל אף לות רחל ורחם אף ית רחל מלאה ופלח עמיה עוד שבע שנין אחרנין ׃ 31 וגלי קדם יי ארי שניאתא
לאה ויהב לה עדוי ורחל עקרא ׃ 32 ועדיאת לאה וילידת בר וקרת שמיה ראובן ארי אמרת ארי גלי קדם יי עלבני ארי כען ירחמינני
בעלי ׃ 33 ועדיאת עוד וילידת בר ואמרת ארי שמיע קדם יי ארי שניאתא אנא ויהב לי אף ית דין וקרת ית שמיה שמעון ׃ 34 ועדיאת
עוד וילידת בר ואמרת כען זמנא יתחבר לי בעלי ארי ילידית ליה תלתא בנין על כן קרא שמיה לוי ׃ 35 ועדיאת עוד וילידת בר ואמרת
הדא זמנא אודי קדם יי על כן קרת שמיה יהודה וקמת מלמילד ׃

ל

1 וחזת רחל ארי לא ילדת ליעקב וקניאת רחל באחתה ואמרת ליעקב הב לי בנין ואם לא מיתא אנא ׃ 2 ותקיף
רגזא דיעקב ברחל ואמר המני את בעיא הלא מן קדם יי תבעין דמנע מניך ולדא דמעיך ׃ 3 ואמרת הא אמתי בלהה עול לותה ותליד
ואנא ארבי ואתבני אף אנא מנה ׃ 4 ויהבת ליה ית בלהה אמתה לאנתו ועאל לותה יעקב ׃ 5 ועדיאת בלהה וילידת ליעקב בר ׃
6 ואמרת רחל דנני יי ואף קבל צלותי ויהב לי בר על כן קרת שמיה דן ׃ 7 ועדיאת עוד וילידת בלהה אמתא דרחל בר תנין ליעקב ׃

* Et factum est autē manè, & ecce erat Lia. Dixit 25
autem Iacob ad Laban: Quid hoc fecisti mihi? non
pro Rachel seruiui tibi: & quare decepisti me?
* Dixit autem Laban, Non est sic in loco isto, dare 26
iuniorem antequàm seniorem. * Imple ergo se- 27
ptena huius, & dabo tibi & hanc pro opere quod
operatus fueris apud me, annos septem alios.
* Fecit autem Iacob sic; & impleuit hebdoma- 28
dam eius. & dedit illi Laban Rachel filiam suam illi
vxorem. * Dedit autem Laban Rachel filiæ suæ 29
Ballam ancillam suam, illi ancillam. * Et ingres- 30
sus est ad Rachel. Dilexit autem Rachel magis quàm
Liam: & seruiuit ei septem annos alios.
* Videns autem Dominus, quòd odio habetur 31
Lia, aperuit vuluam eius. Rachel autem erat sterilis.
* Et concepit Lia, & peperit filium Iacob: & vo- 32
cauit nomen eius Ruben: dicēs, Quia vidit Dominus
humilitatem meam: nunc me diliget vir meus.
* Et concepit rursum Lia, & peperit filium se- 33
cundū Iacob. & dixit, Quia audiuit Dominus quòd
odio habeor; & addidit mihi & hunc. vocauit au-
tem nomen eius Symeon. * Et concepit adhuc, 34
& peperit filium. & dixit: In hoc tempore apud
me erit vir meus. peperi enim ei tres filios: propter
hoc vocauit nomen eius Leui.
* Et concipiens adhuc, peperit filium. & dixit, 35
Nunc adhuc hoc confitebor Domino. propter hoc vo
cauit nomen eius Iudam. & cessauit parere.

CAP. XXX.

Videns autem Rachel, quòd non peperit Iacob, & 1
inuidit Rachel sorori suæ: et dixit Iacob: Da mi-
hi filium, alioquin moriar ego.
* Iratus est autem Iacob Rachel, et dixit ei: Nun- 2
quid pro Deo ego sum, qui priuauit te fructu vētris?
* Dixit autem Rachel Iacob: Ecce ancilla mea Bal- 3
la: ingredere ad illam; & pariet super genua mea, et
habebo filios ex illa. * Et dedit Ballam ancillam 4
suam illi vxorem. ingressus est autem ad eam Iacob.
* Et concepit Balla ancilla Rachel, & peperit Ia- 5
cob filium. * Et dixit Rachel: Iudicauit mihi 6
Deus, & exaudiuit vocem meam: & dedit mihi
filium. propter hoc vocauit nomen eius Dan.
* Et concepit adhuc Balla ancilla Rachel, & pe- 7
perit filium secundum Iacob.

25 * καὶ ἐγένετο δὲ τὸ πρωῒ, καὶ ἰδοὺ ἦν λεία. εἶπε δὲ ἰακὼβ
πρὸς τὸν λάβαν· τί τοῦτο ἐποίησάς μοι; οὐ περὶ ῥαχὴλ ἐδου-
26 λευσά σοι; καὶ ἵνα τί παρελογίσω με; * εἶπε δὲ λάβαν, οὐκ
ἔστιν οὕτως ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, δοῦναι τὴν νεωτέραν πρὶν τῆς
27 πρεσβυτέρας. * συντέλεσον οὖν τὰ ἕβδομα ταύτης, καὶ
δώσω σοι καὶ ταύτην ἀπὸ τῆς ἐργασίας ἧς ἐργᾷ παρ᾽ ἐμοὶ, ἔτη
28 ἑπτὰ ἕτερα. * ἐποίησε δὲ ἰακὼβ οὕτως· καὶ ἀνεπλήρωσε τὰ
ἕβδομα αὐτῆς. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ λάβαν ῥαχὴλ τὴν θυγατέ-
29 ρα αὐτοῦ, αὐτῷ γυναῖκα. * ἔδωκε δὲ λάβαν ῥαχὴλ τῇ θυ-
γατρὶ αὐτοῦ βαλλὰν τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, αὐτῇ παιδίσκην.
30 * καὶ εἰσῆλθε πρὸς τὴν ῥαχήλ. ἠγάπησε δὲ ῥαχὴλ μᾶλ-
31 λον ἢ λείαν. καὶ ἐδούλευσεν αὐτῷ ἑπτὰ ἔτη ἕτερα. * ἰδὼν δὲ
κύριος, ὅτι μισεῖται λεία, ἤνοιξε τὴν μήτραν αὐτῆς. ῥα-
32 χὴλ δὲ ἦν στεῖρα. * καὶ συνέλαβε λεία καὶ ἔτεκεν υἱὸν τῷ ἰα-
κώβ. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ῥουβὴν· λέγουσα, διότι εἶδε
κύριος τὴν ταπείνωσίν μου, νῦν με ἀγαπήσει ὁ ἀνήρ μου.
33 * καὶ συνέλαβε πάλιν λεία, καὶ ἔτεκεν υἱὸν δεύτερον τῷ
ἰακώβ. καὶ εἶπεν, ὅτι ἤκουσε κύριος, ὅτι μισοῦμαι καὶ προσ-
έδωκέ μοι καὶ τοῦτον. ἐκάλεσε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, συμεών.
34 * καὶ συνέλαβεν ἔτι, καὶ ἔτεκεν υἱόν· καὶ εἶπεν, ἐν τῷ νῦν
καιρῷ πρὸς ἐμοῦ ἔσται ὁ ἀνήρ μου. ἔτεκον γὰρ αὐτῷ τρεῖς υἱούς· διὰ
35 τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, λευΐ. * καὶ συλλαβοῦσα
ἔτι, ἔτεκεν υἱόν. καὶ εἶπε, νῦν ἔτι τοῦτο ἐξομολογήσομαι κυρίῳ.
διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰούδαν. καὶ ἔστη τοῦ τεκεῖν.

λ΄.

1 * Ἰδοῦσα δὲ ῥαχὴλ, ὅτι οὐ τέτοκε τῷ ἰακώβ· καὶ ἐζήλωσε
ῥαχὴλ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς. καὶ εἶπε τῷ ἰακώβ, δός μοι
2 τέκνον· εἰ δὲ μὴ, τελευτήσω ἐγώ. * ἐθυμώθη δὲ ἰακὼβ τῇ
ῥαχήλ· καὶ εἶπεν αὐτῇ, μὴ ἀντὶ θεοῦ ἐγώ εἰμι, ὃς ἐστέρησέ σε
3 καρπὸν κοιλίας; * εἶπε δὲ ῥαχὴλ τῷ ἰακώβ· ἰδοὺ ἡ παιδίσκη
μου βαλλά. εἴσελθε πρὸς αὐτήν· καὶ τέξεται ἐπὶ τῶν γονάτων
4 μου καὶ τεκνοποιηθήσομαι ἐξ αὐτῆς. * καὶ ἔδωκε βαλλὰν τὴν
παιδίσκην αὐτῆς αὐτῷ γυναῖκα. εἰσῆλθε δὲ πρὸς αὐτὴν ἰα-
5 κώβ. * καὶ συνέλαβε βαλλὰ ἡ παιδίσκη ῥαχὴλ, καὶ ἔ-
τεκε τῷ ἰακὼβ υἱόν.
6 * καὶ εἶπε ῥαχὴλ, ἔκρινέ μοι ὁ θεός· καὶ ἐπήκουσε τῆς φωνῆς μου·
καὶ ἔδωκέ μοι υἱόν. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ δάν.
7 * καὶ συνέλαβεν ἔτι βαλλὰ ἡ παιδίσκη ῥαχὴλ, καὶ ἔτε-
κεν υἱὸν δεύτερον τῷ ἰακώβ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Et facto manè, ecce ipsa erat Lia: & dixit ad Laban: Quid est hoc quod fecisti mihi? nónne pro Rachel seruiui apud te? quare ergo mentitus es mihi? 26 Et ait Laban: Non solet fieri hoc in loco nostro, vt detur minor antequàm maior. 27 Imple hebdomadam huius, & dabimus tibi etiam hanc, pro seruitute qua seruies mihi adhuc septem annis aliis. 28 Et fecit Iacob sicut dixerat: & impleuit hebdomadam huius. & dedit ei Rachel filiam suam in vxorem. 29 Et dedit Laban Rachel filiæ suæ Balam ancillam suam in famulam. 30 Et ingressus est etiam ad Rachel: dilexit & Rachel magis quàm Liam. & seruiuit apud eum rursus aliis septem annis. 31 Et manifestum fuit coram Domino quòd odiosa esset Lia: & dedit ei vt conciperet: & Rachel erat sterilis. 32 Et concepit Lia & peperit filium, & vocauit nomen eius Ruben: quia dixit, Quoniam manifesta fuit coram Domino iniuria mea. nunc enim diliget me maritus meus. 33 Et concepit rursus & peperit filium, & ait: Quia auditum est coram Domino quoniam odio habita essem ego: & dedit mihi etiam hunc: & vocauit nomen eius Simeon. 34 Concepitque iterum & peperit filium, & ait: Nunc hac vice copulabitur mihi maritus meus; quia peperi ei tres filios: propterea vocauit nomen eius Leui. 35 Et concepit vltrà & peperit filium, & ait: Hac vice confitebor coram Domino. propterea vocauit nomen eius Iuda. cessauitque parere.

CAP. XXX.

ET vidit Rachel quòd non pepererat ex Iacob: & inuidit Rachel sorori suæ; & dixit ad Iacob: Da mihi filios, alioquin moriar. 2 Et iratus est furor Iacob in Rachel; & ait: Nunquid à me tu petis filios? nónne à facie Domini debuisses petere, qui prohibuit à te generationem ventris tui? 3 Et ait. Ecce ancilla mea Bala; ingredere ad eam, vt pariat: & ego ero nutrix, & suscipiam quoque ego filios ex ea. 4 Et dedit ei Balam ancillam suam in vxorem: & ingressus est ad eam Iacob. 5 Et concepit Bala, & peperit filium Iacob. 6 Et ait Rachel: Iudicauit me Deus; & suscepit orationem meam, & dedit mihi filium: idcirco vocauit nomen eius Dan. 7 Concepitque rursus & peperit Bala ancilla Rachel filium secundum Iacob.

8 ∗ ותאמר רחל נפתולי אלהים נפתלתי עם־
אחתי גם־יכלתי ותקרא שמו נפתלי ׃
9 ∗ ותרא לאה כי עמדה מלדת ותקח את־זלפה
10 שפחתה ותתן אתה ליעקב לאשה ׃ ∗ ותלד זלפה
11 שפחת לאה ליעקב בן ׃ ∗ ותאמר לאה בגד ותקרא
12 את־שמו גד ׃ ∗ ותלד זלפה שפחת לאה בן שני
13 ליעקב ׃ ∗ ותאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות
14 ותקרא את־שמו אשר ׃ ∗ וילך ראובן
בימי קציר־חטים וימצא דודאים בשדה ויבא
אתם אל־לאה אמו ותאמר רחל אל־לאה תני־
15 נא לי מדודאי בנך ׃ ∗ ותאמר לה המעט קחתך
את־אישי ולקחת גם את־דודאי בני ותאמר רחל
16 לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך ׃ ∗ ויבא
יעקב מן־השדה בערב ותצא לאה לקראתו
ותאמר אלי תבוא כי שכר שכרתיך בדודאי בני
17 וישכב עמה בלילה הוא ׃ ∗ וישמע אלהים אל־
18 לאה ותהר ותלד ליעקב בן חמישי ׃ ∗ ותאמר לאה
נתן אלהים שכרי אשר־נתתי שפחתי לאישי ותקרא
19 שמו יששכר ׃ ∗ ותהר עוד לאה ותלד בן־ששי
20 ליעקב ׃ ∗ ותאמר לאה זבדני אלהים אתי זבד
טוב הפעם יזבלני אישי כי־ילדתי לו ששה בנים
21 ותקרא את־שמו זבלון ׃ ∗ ואחר ילדה בת ותקרא
22 את־שמה דינה ׃ ∗ ויזכר אלהים את־רחל וישמע
23 אליה אלהים ויפתח את־רחמה ׃ ∗ ותהר ותלד בן
24 ותאמר אסף אלהים את־חרפתי ׃ ∗ ותקרא את־שמו
25 יוסף לאמר יסף יהוה לי בן אחר ׃ ∗ ויהי כאשר ילדה
רחל את־יוסף ויאמר יעקב אל־לבן שלחני ואלכה
26 אל־מקומי ולארצי ׃ ∗ תנה את־נשי ואת־ילדי אשר
עבדתי אתך בהן ואלכה כי אתה ידעת את־עבדתי
אשר עבדתיך ׃

8 ∗ Pro quo ait Rachel: Comparauit me Deus
cum ſorore mea: & inualui. vocauitque eum,
9 Neptalim. ∗ Sentiens Lia quòd parere de-
ſiſſet, Zelpham ancillam ſuā marito tradidit.
10 ∗ Qua poſt conceptum edente filium,
11 ∗ Dixit: Feliciter. & idcircò vocauit nomē
12 eius Gad. ∗ Peperit quoque Zelpha alte-
13 rum. ∗ Dixitque Lia: Hoc pro beatitu-
B dine mea. beatam quippe me dicent mulie-
res. propterea appellauit eum Aſer.
14 ∗ Egreſſus autem Ruben tempore meſſis
triticeę in agrum, repperit mandragoras; quas
matri Liæ detulit. Dixitque Rachel: Da mihi
partem de mandragoris filij tui.
15 ∗ Illa reſpondit: Parum ne tibi videtur quòd
præripueris maritum mihi, niſi etiam man-
dragoras filij mei tuleris? Ait Rachel: Dor-
miat tecum hac nocte pro mādragoris filij tui.
16 ∗ Redeuntique ad veſperam Iacob de a-
gro, egreſſa eſt in occurſum eius Lia. & ait: Ad
me, inquit, intrabis: quia mercede conduxi te
pro mandragoris filij mei. dormiuitque cum
C ea nocte illa.
17 ∗ Et exaudiuit Deus preces eius. concepít-
18 que & peperit filium quintum. ∗ Et ait: De-
dit Deus mercedem mihi: quia dedi ancil-
lam meam viro meo. appellauítq; nomen eius
19 Iſachar. ∗ Rurſum Lia concipiens peperit
20 ſextum filium: ∗ Et ait: Dotauit me Deus
dote bona. Etiam hac vice mecum erit mari-
tus meus; eo quòd genuerim ei ſex filios. & id-
circò appellauit nomen eius Zabulon.
21 ∗ Poſt quem peperit filiam, nomine Dinam.
22 ∗ Recordatuſque Deus Rachelis, exaudiuit
23 eam: & aperuit vuluam eius. ∗ Quæ con-
cepit & peperit filium: dicens: Abſtulit Deus
24 opprobrium meum. ∗ Et vocauit nomen
D illius Ioſeph: dicens: Addat mihi Dominus
25 filium alterum. ∗ Nato autem Ioſeph, di-
xit Iacob ſocero ſuo: Dimitte me, vt reuertar 1.Reg. 11.d.
in patriam meam, & ad terram meam.
26 ∗ Da mihi vxores & liberos meos, pro qui-
bus ſeruiui tibi, vt abeam. Tu verò noſti ſer-
uitutem qua ſeruiui tibi.

תרגום אונקלוס

8 ואמרת רחל קביל בעותי יי בהתחננותי בצלותי חמדת דיהא לי ולד כאחתי אף יתיהב לי וקרת שמיה נפתלי ׃ 9 וחזת לאה
ארי קמת מלמילד ודברת ית זלפה אמתה ויהבת יתה ליעקב לאיתו ׃ 10 וילדת זלפה אמתא דלאה ליעקב בר ׃ 11 ואמרת
לאה אתא גד וקרת ית שמה גד ׃ 12 וילדת זלפה אמתא דלאה בר תנין ליעקב ׃ 13 ואמרת לאה תשבחתא הות לי ארי בכן
ישבחונני נשיא וקרת ית שמיה אשר ׃ 14 ואזל ראובן ביומי חצד חטין ואשכח יברוחין בחקלא ואיתי יתהון ללאה אמה ואמרת רחל
ללאה הבי כען לי מיברוחי דבריך ׃ 15 ואמרה לה הזעיר דדברת ית בעלי ותסבין אף ית יברוחי דברי ואמרת רחל בכן ישכב
עמיך בליליא חלף יברוחי דבריך ׃ 16 ועאל יעקב מן חקלא ברמשא ונפקת לאה לקדמותיה ואמרת לותי תעול ארי מיגר אגרתיך
ביברוחי דברי ושכב עמה בליליא הוא ׃ 17 וקביל יי צלותא דלאה ועדיאת וילדת ליעקב בר חמשאי ׃ 18 ואמרת לאה יהב יי אגרי
ארי יהבית אמתי לבעלי וקרת שמה יששכר ׃ 19 ועדיאת עוד לאה וילדת בר שתיתאי ליעקב ׃ 20 ואמרת לאה יהב יי יתי חולק טב
הדא זימנא יהא מדורא דבעלי לותי ארי ילדית ליה שיתא בנין וקרת ית שמיה זבולון ׃ 21 ובתר כן ילדת ברתא וקרת ית שמה דינה ׃
22 ועאל דכרנא דרחל קדם יי וקביל צלותה יי ויהב לה עדוי ׃ 23 ועדיאת וילדת בר ואמרת כנש יי ית חסודי ׃ 24 וקרת
ית שמיה יוסף למימר יוסף יי לי בר אוחרן ׃ 25 והוה כד ילידת רחל ית יוסף ואמר יעקב ללבן שלחני ואיהך לאתרי ולארעי ׃
26 הב ית נשי וית בני דפלחית יתך בהן ואיזיל ארי את ידעת ית פלחני דפלחתיך ׃

** Et dixit: Auxiliatus est mihi Deus, & com- 8*
parata sum cum sorore mea, & inualui. & voca-
uit nomen eius Nephthalim.
** Vidit autem Lia quòd cessauit parere: & ac- 9*
cepit ancillam suam, & dedit eam Iacob vxorem.
** Concepit autem Zelpha ancilla Liæ: & pepe- 10*
*rit Jacob filium. * Et dixit Lia: Felix facta sum. 11*
*& vocauit nomen eius Gad. * Et concepit adhuc 12*
Zelpha ancilla Liæ, et peperit Iacob filium secundú.
** Et dixit Lia: Beata ego, quia beatam dicunt 13*
me mulieres. & vocauit nomen eius Aser.
** Abijt autem Ruben in die messis tritici; & in- 14*
uenit poma mandragoræ in agro: & attulit ea ad
Liam matrem suam. Dixit autem Rachel Liæ soro-
ri suæ: Da mihi de mandragoris filij tui.
** Dixit autem Lia: Non satis tibi, quòd accepisti 15*
virum meum; nunquid & mandragoras filij mei
accipies? dixit autem Rachel: Non sic: dormiat tecũ
nocte ista pro mandragoris filij tui.
** Jngressus est autem Iacob ex agro vesperè: & 16*
egressa est Lia in occursum ei. & ait: Ad me ingre-
dieris hodie. mercede conduxi enim te pro mandra-
goris filij mei. & dormiuit cum ea nocte illa.
** Et exaudiuit Deus Lian. & concipiens, pepe- 17*
*rit filium quintum Iacob. * Et ait Lia: Dedit 18*
mihi Deus mercedem meam; eo quòd dedi ancillam
meam viro meo. & vocauit nomen eius Jsachar,
*quod est merces. * Et concepit adhuc Lia, & pe- 19*
*perit filium sextum Iacob. * Et dixit Lia: Dona- 20*
uit mihi Deus donum bonum in hoc tempore. eliget
me vir meus: peperi enim illi sex filios. & vocauit
*nomen eius Zabulon. * Et post hoc peperit filiam, 21*
& vocauit nomen eius Dina.
** Recordatus est autem Deus Rachel, & exau- 22*
diuit eam Deus. & aperuit eius vuluam.
** Et concipiens peperit filium Jacob. Dixit autem 23*
*Rachel: Abstulit meum Deus opprobrium. * Et 24*
vocauit nomen eius Joseph: dicens: Addidit mihi
*Deus filium alterum. * Factum est autem vt pe- 25*
perit Rachel Joseph, dixit Jacob Labã: Dimitte me,
vt reuertar in locum meum & in terram meam.
** Redde mihi vxores meas & filios meos, pro 26*
quibus seruiui tibi; & abibo. tu enim scis seruitu-
tem quam seruiui tibi.

8 * καὶ εἶπε, συνελάβετό μοι ὁ θεός· καὶ συνανεστράφην τῇ
ἀδελφῇ μου. καὶ ἐδυνάσθην. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, νε-
9 φθαλείμ. * εἶδε δὲ λεία, ὅτι ἀπέστη τοῦ τίκτειν· καὶ ἔλαβε τὴν
παιδίσκην αὐτῆς, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ ἰακὼβ γυναῖκα.
10 * συνέλαβε δὲ ζελφὰ ἡ παιδίσκη λείας· καὶ ἔτεκε τῷ ἰακὼβ
11 υἱόν. * καὶ εἶπε λεία, εὐτύχηκα. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐ-
12 τοῦ, γάδ. * καὶ συνέλαβεν ἔτι ζελφὰ ἡ παιδίσκη λείας. καὶ
13 ἔτεκε τῷ ἰακὼβ υἱὸν δεύτερον. * καὶ εἶπε λεία, μακαρία ἐγώ·
ὅτι μακαρίζουσί με αἱ γυναῖκες. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐ-
14 τοῦ, ἀσήρ. * ἐπορεύθη δὲ ῥουβὴν ἐν ἡμέρᾳ θερισμοῦ πυ-
ρῶν. καὶ εὗρε μῆλα μανδραγορῶν ἐν τῷ ἀγρῷ· καὶ ἤνεγκεν αὐ-
τὰ πρὸς λείαν τὴν μητέρα αὐτοῦ. εἶπε δὲ ῥαχὴλ λείᾳ τῇ ἀ-
δελφῇ αὐτῆς, δός μοι τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ σου.
15 * εἶπε δὲ λεία, οὐχ ἱκανόν σοι, ὅτι ἔλαβες τὸν ἄνδρα μου; μὴ
καὶ τοὺς μανδραγόρας τοῦ υἱοῦ μου λήψῃ; εἶπε δὲ ῥαχὴλ, οὐχ
οὕτως, κοιμηθήτω μετὰ σοῦ τὴν νύκτα ταύτην ἀντὶ τῶν μαν-
16 δραγορῶν τοῦ υἱοῦ σου. * εἰσῆλθε δὲ ἰακὼβ ἐξ ἀγροῦ ἑσπέ-
ρας· καὶ ἐξῆλθε λεία εἰς συνάντησιν αὐτῷ· καὶ εἶπε, πρός με εἰσ-
ελεύσῃ σήμερον. μεμίσθωμαι γάρ σε ἀντὶ τῶν μανδραγο-
ρῶν τοῦ υἱοῦ μου. καὶ ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς τὴν νύκτα ἐκείνην.
17 * καὶ ἐπήκουσεν ὁ θεὸς λείας. καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκεν υἱὸν
18 πέμπτον τῷ ἰακώβ. * καὶ εἶπε λεία· δέδωκέ μοι ὁ θεὸς τὸν
μισθόν μου, ἀνθ' ὧν ἔδωκα τὴν παιδίσκην μου τῷ ἀνδρί μου.
19 καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰσάχαρ, ὅ ἐστι μισθός. * καὶ συν-
20 έλαβεν ἔτι λεία· καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἕκτον τῷ ἰακώβ. * καὶ εἶπε
λεία· δεδώρηταί μοι ὁ θεὸς δῶρον καλὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ. αἱ-
ρετιεῖ με ὁ ἀνήρ μου, ἔτεκον γὰρ αὐτῷ ἓξ υἱούς. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄ-
21 νομα αὐτοῦ, ζαβουλών. * καὶ μετὰ τοῦτο ἔτεκεν θυγατέρα. καὶ ἐ-
22 κάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς, δίνα. * ἐμνήσθη δὲ ὁ θεὸς ῥαχὴλ, καὶ
ἐπήκουσεν αὐτῆς ὁ θεός. καὶ ἀνέῳξεν αὐτῆς τὴν μήτραν.
23 * καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱὸν τῷ ἰακώβ. εἶπε δὲ ῥαχὴλ,
ἀφεῖλέ μου ὁ θεὸς τὸ ὄνειδος.
24 * καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰωσήφ. λέγουσα, προστέ-
25 θετό μοι ὁ θεὸς υἱὸν ἕτερον. * ἐγένετο δὲ ὡς ἔτεκεν ῥαχὴλ
τὸν ἰωσὴφ, εἶπεν ἰακὼβ τῷ λάβαν, ἀπόστειλόν με, ἵνα ἀπέλ-
θω εἰς τὸν τόπον μου καὶ εἰς τὴν γῆν μου.
26 * ἀπόδος μοι τὰς γυναῖκάς μου καὶ τὰ παιδία μου, περὶ
ὧν δεδούλευκά σοι, καὶ ἀπέλθω. σὺ γὰρ γινώσκεις τὴν δουλείαν
ἣν δεδούλευκά σοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et ait Rachel: Suscepit Deus deprecationem meam, cùm deprecata sum in oratione mea: concupiui vt esset mihi filius sicut sorori meæ; quod
vtique concessum est mihi. & vocauit nomen eius Neptali. 9 Et vidit Lia quòd cessasset parere: & tulit Zelpham ancillam suam, & dedit eam Ia-
cob in vxorem. 10 Et peperit Zelpha ancilla Liæ Iacob filium. 11 Et dixit Lia, Venit felicitas: & vocauit nomen eius Gad. 12 Et peperit
Zelpha ancilla Liæ filium secundum Iacob. 13 Et ait Lia: Laus erit mihi: quoniam nunc laudabunt me mulieres. & vocauit nomen eius Aser.
14 Et abiit Ruben in diebus messis tritici, & inuenit mandragoras in agro; & attulit eas Liæ matri suæ. Et dixit Rachel ad Liam: Da mihi, obse-
cro, de mandragoris filij tui. 15 Et ait ei: Nunquid parum est quòd tulisti maritum meum, nisi quòd accipias etiam mandragoras filij mei? Et ait
Rachel: Propterea cubabit tecum hac nocte pro mandragoris filij tui. 16 Et venit Iacob de agro vesperè, & egressa est Lia in occursum eius. &
ait: Ad me ingredere; quoniam mercede conduxi te pro mandragoris filij mei. & cubuit cum ea nocte illa. 17 Et suscepit Deus orationem
Liæ; & concepit & peperit filium quintum Iacob. 18 Et ait Lia: Dedit Deus mercedem meam; quia dedi ancillam meam marito meo. &
vocauit nomen eius Isachar. 19 Et concepit rursus Lia, & peperit filium sextum Iacob. 20 Et ait Lia: Dedit mihi Deus
optimam partem: hac vice erit habitatio mariti mei apud me; quoniam peperi ei sex filios. & vocauit nomen eius Zabulon.
21 Et posteà peperit filiam, & vocauit nomen eius Dinam. 22 Et venit memoria Rachelis in conspectu Dei: & suscepit Deus
orationem eius; & dedit ei vt conciperet. 23 Et concepit & peperit filium: & ait, Abstulit Deus opprobrium meum. 24 Et voca-
uit nomen eius Ioseph, dicens: Addat mihi Dominus filium alterum. 25 Et factum est cùm peperisset Rachel Ioseph, & dixit Iacob ad La-
ban: Dimitte me, vt vadam in locum meum & in terram meam. 26 Da mihi vxores meas & filios meos, pro quibus seruiui tibi; vt vadam.
quoniam tu nosti seruitutem meam qua seruiui tibi.

27 וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבָן אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ
28 נִחַשְׁתִּי וַיְבָרְכֵנִי יְהוָה בִּגְלָלֶךָ׃ וַיֹּאמַר נָקְבָה שְׂכָרְךָ
29 עָלַי וְאֶתֵּנָה׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר
30 עֲבַדְתִּיךָ וְאֵת אֲשֶׁר־הָיָה מִקְנְךָ אִתִּי׃ כִּי מְעַט
אֲשֶׁר־הָיָה לְךָ לְפָנַי וַיִּפְרֹץ לָרֹב וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֹתְךָ
לְרַגְלִי וְעַתָּה מָתַי אֶעֱשֶׂה גַם־אָנֹכִי לְבֵיתִי׃
31 וַיֹּאמֶר מָה אֶתֶּן־לָךְ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא־תִתֶּן־לִי
מְאוּמָה אִם־תַּעֲשֶׂה־לִּי הַדָּבָר הַזֶּה אָשׁוּבָה אֶרְעֶה
32 צֹאנְךָ אֶשְׁמֹר׃ אֶעֱבֹר בְּכָל־צֹאנְךָ הַיּוֹם הָסֵר מִשָּׁם
כָּל־שֶׂה נָקֹד וְטָלוּא וְכָל־שֶׂה־חוּם בַּכְּשָׂבִים
33 וְטָלוּא וְנָקֹד בָּעִזִּים וְהָיָה שְׂכָרִי׃ וְעָנְתָה־בִּי
צִדְקָתִי בְּיוֹם מָחָר כִּי־תָבוֹא עַל־שְׂכָרִי לְפָנֶיךָ כֹּל
אֲשֶׁר־אֵינֶנּוּ נָקֹד וְטָלוּא בָּעִזִּים וְחוּם בַּכְּשָׂבִים
34 גָּנוּב הוּא אִתִּי׃ וַיֹּאמֶר לָבָן הֵן לוּ יְהִי כִדְבָרֶךָ׃
35 וַיָּסַר בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־הַתְּיָשִׁים הָעֲקֻדִּים
וְהַטְּלֻאִים וְאֵת כָּל־הָעִזִּים הַנְּקֻדּוֹת וְהַטְּלֻאֹת
כֹּל אֲשֶׁר־לָבָן בּוֹ וְכָל־חוּם בַּכְּשָׂבִים וַיִּתֵּן בְּיַד־בָּנָיו׃
36 וַיָּשֶׂם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בֵּינוֹ וּבֵין יַעֲקֹב וְיַעֲקֹב
37 רֹעֶה אֶת־צֹאן לָבָן הַנּוֹתָרֹת׃ וַיִּקַּח־לוֹ יַעֲקֹב
מַקַּל לִבְנֶה לַח וְלוּז וְעַרְמוֹן וַיְפַצֵּל בָּהֵן פְּצָלוֹת לְבָנוֹת
38 מַחְשֹׂף הַלָּבָן אֲשֶׁר עַל־הַמַּקְלוֹת׃ וַיַּצֵּג אֶת־
הַמַּקְלוֹת אֲשֶׁר פִּצֵּל בָּרֳהָטִים בְּשִׁקְתוֹת הַמָּיִם
אֲשֶׁר תָּבֹאןָ הַצֹּאן לִשְׁתּוֹת לְנֹכַח הַצֹּאן וַיֵּחַמְנָה
39 בְּבֹאָן לִשְׁתּוֹת׃ וַיֶּחֱמוּ הַצֹּאן אֶל־הַמַּקְלוֹת וַתֵּלַדְןָ
40 הַצֹּאן עֲקֻדִּים נְקֻדִּים וּטְלֻאִים׃ וְהַכְּשָׂבִים הִפְרִיד
יַעֲקֹב וַיִּתֵּן פְּנֵי הַצֹּאן אֶל־עָקֹד וְכָל־חוּם בְּצֹאן לָבָן
וַיָּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבַדּוֹ וְלֹא שָׁתָם עַל־צֹאן לָבָן׃
41 וְהָיָה בְּכָל־יַחֵם הַצֹּאן הַמְקֻשָּׁרוֹת וְשָׂם
יַעֲקֹב אֶת־הַמַּקְלוֹת לְעֵינֵי הַצֹּאן בָּרֳהָטִים
לְיַחְמֵנָּה בַּמַּקְלוֹת׃

27 Ait illi Laban: Inueniam gratiam in conspe
ctu tuo. Experimento didici, quia benedixerit
28 mihi Deus propter te. Constitue mercedem
29 tuam quam dem tibi. At ille respondit: Tu
nosti quomodo seruierim tibi, & quãta in ma
30 nibus meis fuerit possessio tua. Modicum ha
buisti antequàm venirem ad te; & nũc diues
effectus es: benedixitq́; tibi Dñs ad introitum
meum. Iustũ est igitur vt aliquando prouideã
31 domui meæ. Dixitq́; Laban: Quid tibi dabo?
E At ille ait: Nihil volo: sed si feceris quod po-
stulo, iterum pascam & custodiam pecora tua.
32 Gyra omnes greges tuos, & separa cunctas
oues varias & sparso vellere, & quodcunquè
fuluum, & maculosum, variumq́ue fuerit, tã
in ouibus, quàm in capris, erit merces mea.
33 Respondebítq; mihi cras iustitia mea, quãdo
placiti tẽpus aduenerit corã te, & omnia quæ
non fuerint varia & maculosa & fulua, tam in
34 ouibus quàm in capris, furti me argues. Di-
35 xitque Laban: Gratum habeo quod petis. Et
separauit in die illa capras, & oues, & hircos,
& arietes varios & maculosos. Cunctum autẽ
F gregem vnicolorẽ, id est, albi & nigri velleris,
36 tradidit in manu filiorũ suorũ. Et posuit spa-
ciũ itineris trium dierũ inter se & generum, q̃
37 pascebat reliquos greges eius. Tollẽs ergo Ia
cob virgas populeas virides, & amygdalinas,
& ex platanis, ex parte decorticauit eas. detra-
ctisq́; corticibus, in his quæ spoliata fuerant,
cãdor apparuit. illa verò quę integra fuerãt, vi
ridia pmãserunt: atq; in hunc modũ color ef-
38 fectus est varius. Posuitq́; eas in canalibus vbi
effundebatur aqua, vt cũ venisset greges ad bi
bẽdũ, ante oculos haberẽt virgas; & ĩ aspectu
39 earũ conciperẽt. Factũq́; est vt in ipso calore
coit⁹ oues intuerẽtur virgas, & parerẽt macu-
40 losa & varia, & diuerso colore respersa. Diui-
G sitq́; gregẽ Iacob, & posuit virgas in canalib⁹
añ oculos arietũ. Erãt autẽ alba & nigra queq;
Labã, cetera verò Iacob sepatis ĩter se gregib⁹.
41 Igr̃ qñ primo tẽpore ascẽdebãt oues, ponebat
Iacob virgas in canalibus aquarũ ante oculos
arietũ & ouiũ, vt in earũ cõtẽplatione cõcipẽt.

תרגום אונקלוס

27 ואמר ליה לבן אם כען אשכחית רחמין בעינך נסיתי וברכני יי בדילך׃ 28 ואמר פריש אגרך עלי ואתן׃ 29 ואמר ליה
את ידעת ית די פלחתך וית דהוה בעירך עמי׃ 30 ארי זעיר דהוה לך קדמי ותקיף לסגי ובריך יי יתך בדילי וכען אימתי אעבד אף אנא
לביתי׃ 31 ואמר מה אתן לך ואמר יעקב לא תתן לי מדעם אם תעבד לי ית פתגמא הדין אתוב ארעה ענך אטר׃ 32 אעבר
בכל ענך יומא דין אעדי מתמן כל אימר נמור ורקוע וכל אימר שחום באמריא ורקוע ונמור בעזיא ויהא אגרי׃ 33 ותסהיד עלי
זכותי ביום מחר ארי תעול על אגרי קדמך כל דליתוהי נמור ורקוע בעזיא ושחום באמריא גנובא הוא עמי׃ 34 ואמר לבן ברם
לוי יהא כפתגמך׃ 35 ואעדי ביומא ההוא ית תישיא רגוליא ורקועיא וית כל עזיא נמורתא ורקועתא כל דחיור ביה וכל דשחום
באימריא ויהב ביד בנוהי׃ 36 ושוי מהלך תלתא יומין בינוהי ובין יעקב ויעקב רעי ית ענא דלבן דאשתארא׃ 37 ונסב
ליה יעקב חטרין דלבן רטיבין ודלוז ודדלוב וקליף בהון קלפין חיורין קלוף חיור דעל חטריא׃ 38 ודעיץ ית חטריא דקליף
ברהטיא אתר בית שקיא דמיא אתר דאתיאן ענא למשתי לקבליהן דענא ומתיחמן במיתיהן למשתי׃ 39 ואתיחמן
ענא לחטריא וילידן ענא רגולין נמורין ורקועין׃ 40 ואימריא אפרש יעקב ויהב בריש ענא כל רגול וכל דשחום
בענא דלבן ושוי ליה עדרין בלחודוהי ולא עריבינון עם ענא דלבן׃ 41 והוי בכל עידן דמתיחמן ענא מבכרתא
ושוי יעקב ית חטריא לקבליהן דענא ברהטיא ליחמותהן בחטריא׃

* Dixit autem ei Laban : Si inueni gratiam co- 27
ram te, augurarer vtique. benedixit me Deus tuo
ingressu. * Distingue mercedem tuam ad me, et 28
dabo. * Dixit autem illi Iacob: Tu scis seruitutem 29
quam seruiui tibi. & quanta erant pecora tua me-
cum. * Parua enim erant quæcunque tibi erant 30
coram me. & aucta sunt in multitudinem. & bene-
dixit te Dominus in pede meo. nunc ergo quando fa-
ciam & ego mihi ipsi domum? * Et dixit Laban 31
illi: Quid tibi dabo? ait autem illi Iacob: Non dabis
mihi nihil. si feceris mihi verbum hoc, iterum pascā
oues tuas, & custodiam. * Transeant omnes oues 32
tuæ hodie: & separa inde omnem ouem fuscam in
agnis, & omne subalbum & sparsum in capris: erit
mihi merces. * Et exaudiet me iustitia mea in die 33
crastina: quia est merces mea in conspectu tuo. omne
quod non fuerit sparsum aut subalbum in capris, et
fuscum in agnis, furatum erit apud me.
* Dixit autem illi Laban: Sit secundum verbum 34
tuum. * Et distinxit in die illa hircos sparsos, 35
& subalbos, & omnes capras sparsas & subalbas,
& omne fuscum quod erat in agnis, & omne quod
erat album in ipsis. & dedit per manum filiorum
suorum, gregem singulariter.
* Et posuit spatium viam trium dierum, inter 36
eos & inter Iacob. Iacob autem pascebat oues La-
ban reliquas.
* Accepit autem sibi Iacob virgam styracinam 37
viridem, & nuceam, & platani: & decorticauit
eis Iacob cortices albas, circumtrahens viride. ap-
paruit autem in virgis album, quod decorticauit,
varium.
* Et apposuit virgas quas decorticauit in cana- 38
libus concharum aquæ: vt cùm venirent oues ad bi-
bendum, in conspectu virgarum venientibus ipsis ad
bibendum, * Conciperent oues in virgas. & pe- 39
pererunt oues subalbas et varias & cineratas spar
sas. * Et agnos separauit Iacob, & posuit co- 40
ram ouibus arietem subalbum, & omne varium in
agnis, & separauit sibi greges per seipsum, & non
miscuit eos ad oues Laban. * Factum est autem 41
in tēpore quo conceperunt oues in vtero accipientes,
posuit Iacob virgas coram ouibus in canalibus, vt
conciperent ipsæ secundum virgas.

27 * εἶπε δὲ αὐτῷ λάβαν, εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον σου, οἰωνι-
28 σαίμην ἄν. εὐλόγησέ με ὁ θεὸς τῇ σῇ εἰσόδῳ. * διάστειλον
29 τὸν μισθόν σου πρός με, καὶ δώσω. * εἶπε δὲ αὐτῷ ἰακὼβ, σὺ
γινώσκεις τὴν δουλείαν, ἣν δεδούλευκά σοι. καὶ ὅσα ἦν κτήνη σου
30 μετ᾽ ἐμοῦ. * μικρὰ γὰρ ἦν ὅσα σοι ἦν ἐναντίον μου· καὶ ηὐξήθη εἰς
πλῆθος. καὶ εὐλόγησέ σε κύριος ἐπὶ τῷ ποδί μου. νῦν οὖν πότε
31 ποιήσω κἀγὼ ἐμαυτῷ οἶκον. * καὶ εἶπε λάβαν αὐτῷ, τί σοι δώ-
σω; εἶπε δὲ αὐτῷ ἰακὼβ, οὐ δώσεις μοι οὐθέν. ἐὰν ποιήσῃς μοι τὸ
ῥῆμα τοῦτο, πάλιν ποιμανῶ τὰ πρόβατά σου, καὶ φυλάξω.
32 * παρελθέτω πάντα τὰ πρόβατά σου σήμερον, καὶ διαχώρισον
ἐκεῖθεν πᾶν πρόβατον φαιὸν ἐν τοῖς ἀρνάσι, καὶ πᾶν διάλευκον καὶ
33 ῥαντὸν ἐν ταῖς αἶξιν, ἔσται μοι μισθός. * καὶ ἐπακούσεταί μου ἡ
δικαιοσύνη μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ αὔριον. ὅτι ἐστὶν ὁ μισθός μου ἐ-
νώπιόν σου. πᾶν ὃ ἂν μὴ ᾖ ῥαντὸν ἢ διάλευκον ἐν ταῖς αἰξὶ, καὶ
34 φαιὸν ἐν τοῖς ἀρνάσι, κεκλεμμένον ἔσται παρ᾽ ἐμοί. * εἶπε
35 δὲ αὐτῷ λάβαν, ἔστω κατὰ τὸ ῥῆμά σου. * καὶ διέστειλεν ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοὺς τράγους τοὺς ῥαντοὺς καὶ τοὺς διαλεύκους, καὶ
πάσας τὰς αἶγας τὰς ῥαντὰς καὶ τὰς διαλεύκους, καὶ πᾶν φαιόν,
ὃ ἦν ἐν τοῖς ἀρνάσι, καὶ πᾶν, ὃ ἦν λευκὸν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἔδωκε
διὰ χειρὸς τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ποίμνιον κατὰ μόνας.
36 * καὶ ἀπέστησεν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν, ἀναμέσον αὐτῶν καὶ ἀνα-
μέσον ἰακώβ· ἰακὼβ δὲ ἐποίμαινε τὰ πρόβατα λάβαν τὰ ὑπο-
37 λειφθέντα. * ἔλαβε δὲ ἑαυτῷ ἰακὼβ ῥάβδον στυρακίνην
χλωρὰν, καὶ καρυίνην, καὶ πλατάνου. καὶ ἐλέπισεν αὐτὰς ἰακὼβ
λεπίσματα λευκὰ, περισύρων τὸ χλωρόν. ἐφαίνετο δὲ ἐπὶ
ταῖς ῥάβδοις τὸ λευκὸν, ὃ ἐλέπισε, ποικίλον.
38 * καὶ παρέθηκε τὰς ῥάβδους, ἃς ἐλέπισεν ἐν τοῖς ληνοῖς
τῶν ποτιστηρίων τοῦ ὕδατος. ἵνα ὡς ἂν ἔλθωσι τὰ πρόβατα πιεῖν,
ἐνώπιον τῶν ῥάβδων ἐλθόντων αὐτῶν εἰς τὸ πιεῖν·
39 * ἐγκισσήσωσι τὰ πρόβατα εἰς τὰς ῥάβδους. καὶ ἔτικτον τὰ
πρόβατα διάλευκα καὶ ποικίλα καὶ σποδοειδῆ ῥαντά.
40 * τοὺς δὲ ἀμνοὺς διέστειλεν ἰακὼβ, καὶ ἔθηκεν ἐναντίον
τῶν προβάτων κριὸν διάλευκον, καὶ πᾶν ποικίλον ἐν τοῖς ἀ-
μνοῖς καὶ διεχώρισεν ἑαυτῷ ποίμνια καθ᾽ ἑαυτὸν, καὶ οὐκ ἔμιξεν
αὐτὰ εἰς τὰ πρόβατα λάβαν.
41 * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα ἐν
γαστρὶ λαμβάνοντα, ἔθηκεν ἰακὼβ τὰς ῥάβδους ἐναντίον
τῶν προβάτων ἐν τοῖς ληνοῖς, τοῦ ἐγκισσῆσαι αὐτὰ κατὰ τὰς
ῥάβδους.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Et dixit ei Laban: Si nunc inueni gratiam in oculis tuis, expertus sum quòd benedixerit mihi Deus propter te. 28 Et ait, Consti-
tue mercedem tuam mihi; & dabo tibi. 29 Et dixit ei: Tu nosti quomodo seruierim tibi; & quanta erant pecora tua apud me. 30 Quo-
niam pauca quæ erant tibi coram me, creuerunt in multitudinem. Et benedixit tibi Dominus propter me: & nunc quando faciam etiam ego pro do-
mo mea? 31 Et dixit: Quid dabo tibi? Et ait Iacob: Non dabis mihi quicquam: sed si feceris mihi verbum hoc, reuertar & pascā oues tuas, & custodiā
eas. 32 Transibo per vniuersas oues tuas hodie. aufer inde omnem agnum varium & sparso vellere, & omnem agnū nigrum in agnis, & sparsum &
maculosum in capris: & hoc erit merces mea. 33 Et testificabitur mihi iustitia mea in die crastino, quando veneris super mercedem meam, quæ erit
coram te. omne quod non fuerit maculosum & respersum in capris, & nigrum in agnis furto sublatum est apud me. 34 Et dixit Laban, Vtinam esset
sicut verbum tuum. 35 Et separauit in die illa omnes hircos varios pedibus & respersos vellere, & omnes capras maculosas & respersas, omne in quo
erat macula alba, & omne quod erat nigrum in agnis, & tradidit in manu filiorum suorum. 36 Et posuit spacium trium dierum inter se & inter
Iacob. Iacob autem pascebat oues Laban quæ remanserant. 37 Et tulit sibi Iacob virgas populeas, & ex amygdalo & ex platano. & decorticauit
in eis decorticationem: & vbi detractæ sunt cortices, apparuit album quod erat in virgis. 38 Et defixit virgas quas decorticauerat in canalibus
in loco adaquationis aquarum, quò veniebant oues ad bibendum, vt contra oues essent virgæ, & calefierent cùm venirent ad bibendum.
39 Calefiebantque oues ante virgas, & pariebant oues varia maculosa atque respersa. 40 Agnos autem separauit Iacob, & po-
suit ante oues omne quod erat maculosum, & omne quod erat nigrum in ouibus Laban. Et posuit sibi greges seorsum; & non miscuit eos cum oui-
bus Laban. 41 Et factum est in omni tempore quo calefiebant oues temporaneæ, ponebat Iacob virgas in conspectu ouium in canalibus,
vt calefierent ante virgas.

42 * וּבְהַעֲטִיף הַצֹּאן לֹא יָשִׂים וְהָיָה הָעֲטֻפִים
43 לְלָבָן וְהַקְּשֻׁרִים לְיַעֲקֹב׃ * וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ מְאֹד
מְאֹד וַיְהִי־לוֹ צֹאן רַבּוֹת וּשְׁפָחוֹת וַעֲבָדִים וּגְמַלִּים
וַחֲמֹרִים׃

לא

1 * וַיִּשְׁמַע אֶת־דִּבְרֵי בְנֵי־
לָבָן לֵאמֹר לָקַח יַעֲקֹב אֵת כָּל־אֲשֶׁר לְאָבִינוּ וּמֵאֲשֶׁר
2 לְאָבִינוּ עָשָׂה אֵת כָּל־הַכָּבֹד הַזֶּה׃ * וַיַּרְא יַעֲקֹב אֶת־
3 פְּנֵי לָבָן וְהִנֵּה אֵינֶנּוּ עִמּוֹ כִּתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם׃ * וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־יַעֲקֹב שׁוּב אֶל־אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וּלְמוֹלַדְתֶּךָ
4 וְאֶהְיֶה עִמָּךְ׃ * וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב וַיִּקְרָא לְרָחֵל וּלְלֵאָה
5 הַשָּׂדֶה אֶל־צֹאנוֹ׃ * וַיֹּאמֶר לָהֶן רֹאֶה אָנֹכִי אֶת־פְּנֵי
אֲבִיכֶן כִּי־אֵינֶנּוּ אֵלַי כִּתְמֹל שִׁלְשֹׁם וֵאלֹהֵי אָבִי הָיָה
6 עִמָּדִי׃ * וְאַתֵּנָה יְדַעְתֶּן כִּי בְּכָל־כֹּחִי עָבַדְתִּי אֶת־
7 אֲבִיכֶן׃ * וַאֲבִיכֶן הֵתֶל בִּי וְהֶחֱלִף אֶת־מַשְׂכֻּרְתִּי
עֲשֶׂרֶת מֹנִים וְלֹא־נְתָנוֹ אֱלֹהִים לְהָרַע עִמָּדִי׃
8 * אִם־כֹּה יֹאמַר נְקֻדִּים יִהְיֶה שְׂכָרֶךָ וְיָלְדוּ כָל־הַצֹּאן
נְקֻדִּים וְאִם־כֹּה יֹאמַר עֲקֻדִּים יִהְיֶה שְׂכָרֶךָ וְיָלְדוּ כָל־
9 הַצֹּאן עֲקֻדִּים׃ * וַיַּצֵּל אֱלֹהִים אֶת־מִקְנֵה
10 אֲבִיכֶם וַיִּתֶּן־לִי׃ * וַיְהִי בְּעֵת יַחֵם הַצֹּאן וָאֶשָּׂא עֵינַי
וָאֵרֶא בַּחֲלוֹם וְהִנֵּה הָעַתֻּדִים הָעֹלִים עַל־הַצֹּאן עֲקֻדִּים
11 נְקֻדִּים וּבְרֻדִּים׃ * וַיֹּאמֶר אֵלַי מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים
12 בַּחֲלוֹם יַעֲקֹב וָאֹמַר הִנֵּנִי׃ * וַיֹּאמֶר שָׂא־נָא עֵינֶיךָ
וּרְאֵה כָּל־הָעַתֻּדִים הָעֹלִים עַל־הַצֹּאן עֲקֻדִּים
נְקֻדִּים וּבְרֻדִּים כִּי רָאִיתִי אֵת כָּל־אֲשֶׁר לָבָן עֹשֶׂה
13 לָּךְ׃ * אָנֹכִי הָאֵל בֵּית־אֵל אֲשֶׁר מָשַׁחְתָּ שָּׁם מַצֵּבָה
אֲשֶׁר נָדַרְתָּ לִּי שָׁם נֶדֶר עַתָּה קוּם צֵא מִן־הָאָרֶץ
14 הַזֹּאת וְשׁוּב אֶל־אֶרֶץ מוֹלַדְתֶּךָ׃ * וַתַּעַן רָחֵל וְלֵאָה
וַתֹּאמַרְנָה לוֹ הַעוֹד לָנוּ חֵלֶק וְנַחֲלָה בְּבֵית אָבִינוּ׃
15 * הֲלוֹא נָכְרִיּוֹת נֶחְשַׁבְנוּ לוֹ כִּי מְכָרָנוּ וַיֹּאכַל גַּם־אָכוֹל
אֶת־כַּסְפֵּנוּ׃

42 *Quando verò ſerotina admiſſura erat, & cõ
ceptus extremus, non ponebat eas. Factaque
ſunt ea quæ erant ſerotina Laban, & quæ pri-
43 mi temporis, Iacob.*Ditatuſque eſt homo vl-
tra modum: & habuit greges multos, ancillas
& ſeruos, camelos & aſinos.

CAP. XXXI.

1 A POſtquam autem audiuit verba filiorum La
ban, dicentiũ. Tulit Iacob omnia quæ fue-
runt patris noſtri: & de illius facultate ditat⁹,
2 factus eſt inclytus.*Animaduertit quoq; faciẽ
Laban, quòd non eſſet erga ſe ſicut heri & nu
3 diuſtertius.*Maximè dicẽte ſibi Domino, Re-
uertere in terrã patrum tuorum, & ad gene-
4 rationem tuam: eroq; tecum. *Miſit & voca-
uit Rachel & Liam in agrũ, vbi paſcebat gre-
5 ges.*Dixitq; eis: Video faciẽ patris veſtri, quòd
nõ ſit erga me ſicut heri & nudiuſtertius. De⁹
6 aũt patris mei fuit mecũ. *Et ipſæ noſtis ꝙ to-
7 tis viribus meis ſeruierĩ patri veſtro. ſed & pa-
ter veſter circunuenit me, & mutauit merce-
dẽ meam decem vicibus: & tamen non dimi-
8 ſit eum Deus, vt noceret mihi. *Si quando di-
xit, Variæ erunt mercedes tuæ, pariebant oẽs
oues varios fœtus: quãdo verò econtrariò ait,
B Alba quæq; accipies pro mercede, omnes gre-
9 ges alba pepererunt.*Tulítque Deus ſubſtan-
10 tiam patris veſtri, & dedit mihi. *Poſtquã enĩ
cõceptus ouium tempus aduenerat, leuaui o-
culos meos, & vidi in ſomnis aſcendentes ma-
res ſuper fœminas, varios & maculoſos, & di-
11 uerſorũ colorum.*Dixítq; angelus Dei ad me
in ſomniis: Iacob. & ego reſpondi: Adſum.
12 *Qui ait: Leua oculos tuos, & vide vniuerſos
maſculos aſcendentes ſuper fœminas, varios,
maculoſos atq; reſperſos. vidi enim oĩa quę fe-
13 cit tibi Laban.*Ego ſum Deus Bethel, vbi vn- Sup. 28. d.
xiſti lapidem, & votum vouiſti mihi. Nunc er
go ſurge, & egredere de terra hac, reuertens in Inf. 32. c.
14 terram natiuitatis tuæ. *Reſponderuntq; Ra-
chel & Lia: Nunquid habemus reſidui quic-
C quam in facultatibus & hereditate domus pa
15 tris noſtri? *Nónne quaſi alienas reputauit
nos, & vendidit, comeditque precium noſtrũ?

תרגום אונקלוס

42 וּבִלְקִישׁוּת עָנָא לָא מְשַׁוֵי וַהֲווֹ לְקִישַׁיָא לְלָבָן וּבַכִּירַיָא לְיַעֲקֹב׃ 43 וּתְקֵיף גַּבְרָא לַחֲדָא לַחֲדָא וַהֲווֹ לֵיהּ עָאן סַגִּיאָן וְאַמְהָן
וְעַבְדִין וְגַמְלִין וַחֲמָרִין׃ לא 1 וּשְׁמַע יָת פִּתְגָמֵי בְנֵי לָבָן דַּהֲווֹ אָמְרִין נְסַב
יַעֲקֹב יָת כָּל דִּי לַאֲבוּנָא וּמִן דִּי לַאֲבוּנָא קְנָא יָת כָּל נִכְסַיָא הָאִלֵּין׃ 2 וַחֲזָא יַעֲקֹב יָת סְבַר אַפֵּי לָבָן וְהָא לֵיתְהוֹן עִמֵּהּ כְּמֵאִתְמָלֵי וּמִדְּקַדְמוֹהִי׃
3 וַאֲמַר יְיָ לְיַעֲקֹב תּוּב לַאֲרַע אֲבָהָתָךְ וּלְיַלָּדוּתָךְ וִיהֵא מֵימְרִי בְסַעְדָּךְ׃ 4 וּשְׁלַח יַעֲקֹב וּקְרָא לְרָחֵל וּלְלֵאָה לַחַקְלָא לְוָת עָנֵיהּ׃ 5 וַאֲמַר
לְהֵן חָזֵי אֲנָא יָת סְבַר אַפֵּי דַּאֲבוּכֵן אֲרֵי לֵיתְנוּן עִמִּי כְּמֵאִתְמָלֵי וּמִדְּקַדְמוֹהִי וֵאלָהֵיהּ דְּאַבָּא מֵימְרֵיהּ הֲוָה בְּסַעְדִּי׃ 6 וְאַתֵּין יָדְעִין אֲרֵי בְּכָל
חֵילִי פְּלָחִית יָת אֲבוּכֵן׃ 7 וַאֲבוּכֵן שַׁקַּר בִּי וְאַשְׁנִי יָת אַגְרִי עֲשַׂר זִמְנִין וְלָא שַׁבְקֵיהּ יְיָ לְאַבְאָשָׁא עִמִּי׃ 8 אִם כְּדֵין הֲוָה
אָמַר נְמוּרִין יְהֵא אַגְרָךְ וִילִידָן כָּל עָנָא נְמוּרִין וְאִם כְּדֵין הֲוָה אָמַר רְגוּלִין יְהֵא אַגְרָךְ וִילִידָן כָּל עָנָא רְגוּלִין׃ 9 וְאַפְרֵשׁ יְיָ מִן בְּעִירָא דַּאֲבוּכֵן
וִיהַב לִי׃ 10 וַהֲוָה בְּעִידָן דִּמְתִיחֲמָא עָנָא וּזְקָפִית עֵינַי וַחֲזֵית בְּחֶלְמָא וְהָא תְּיָשַׁיָּא דְּסָלְקִין עַל עָנָא רְגוּלִין נְמוּרִין וּפַצִּיחִין׃
11 וַאֲמַר לִי מַלְאָכָא דַּיְיָ בְּחֶלְמָא יַעֲקֹב וַאֲמָרִית הָא אֲנָא׃ 12 וַאֲמַר זְקוֹף כְּעַן עֵינָךְ וַחֲזֵי כָּל תְּיָשַׁיָּא דְּסָלְקִין עַל עָנָא רְגוּלִין נְמוּרִין וּפַצִּיחִין
אֲרֵי גְלֵי קֳדָמַי יָת כָּל דְּלָבָן עָבֵד לָךְ׃ 13 אֲנָא אֱלָהָא דְּאִתְגְּלֵיתִי עֲלָךְ בְּבֵית־אֵל דִּמְשַׁחְתָּ תַּמָּן קָמָה דְּקַיֶּמְתָּ קֳדָמַי תַּמָּן קְיָם כְּעַן קוּם פּוֹק מִן
אַרְעָא הָדָא וְתוּב לַאֲרַע יַלָּדוּתָךְ׃ 14 וַאֲתֵיבַת רָחֵל וְלֵאָה וַאֲמָרָה לֵיהּ הַעַד כְּעַן לָנָא חוּלָק וְאַחֲסָנָא בְּבֵית אֲבוּנָא׃
15 הֲלָא נֻכְרָאָן אִתְחַשַּׁבְנָא לֵיהּ אֲרֵי זַבְּנַנָא וַאֲכַל אַף מֵיכַל יָת כַּסְפָּנָא׃

Quando autem pariebant oues, non ponebat. 42
facta sunt autem non signata Laban, at signata Ia-
cob. *Et ditatus est homo valdè nimis: & fue-* 43
runt ei pecora multa, & boues, & serui, & ancil-
læ, & cameli, & asini, & muli.

CAP. XXXI.

AVdiuit autem Iacob verba filiorum Laban, di- 1
centium: Tulit Iacob omnia quæ patris nostri:
& de hiis quæ patris nostri, fecit omnem gloriam
hanc. *Et vidit Iacob faciem Laban, & ecce* 2
non erat ad eum sicut heri & tertia die. *Dixit* 3
autem Dominus ad Iacob: Reuertere in terram pa-
tris tui, & in generationem tuam; & ero tecum.
Mittens autem Iacob, vocauit Lian et Rachel 4
in agrum vbi erant greges.
Et ait illis: Video ego faciem patris vestri, quòd 5
non est erga me, sicut heri & tertia die. at Deus pa-
tris mei fuit mecum. *Et ipsæ autem scitis, quòd* 6
in omni fortitudine mea seruiui patri vestro.
At pater vester decepit me, & mutauit mer- 7
cedem meam decem agnorum: et non dedit illi Deus
malefacere mihi. *Si sic diceret, Varia erunt* 8
tua merces, & parient omnes oues varia. si autem
diceret, alba erunt tua merces, & parient omnes o-
ues alba. *Et abstulit Deus omnia pecora patris* 9
vestri, & dedit mihi ea. *Et factum est, quando* 10
concipiebant oues, in vtero accipientes. & vidi ocu-
lis meis eas in somnio: & ecce hirci & arietes as-
cendentes super oues & capras, subalbi, & varij,
& cinerati sparsi.
Et dixit mihi angelus Dei per somnium: Iacob, 11
Iacob. ego autem dixi: Quid est?
Et dixit mihi: Respice oculis tuis, & vide hir- 12
cos & arietes ascendentes super oues et capras sub-
albas & varias & cineratas sparsas. vidi enim
quæcunque tibi Laban facit. *Ego sum Deus qui* 13
apparui tibi in loco Dei, vbi vnxisti mihi illic titu-
lum, & vouisti mihi votum. nunc ergo surge, &
egredere de terra hac, & vade in terram natiuita-
tis tuæ. *Et respondentes Lia & Rachel, dixe-* 14
runt ei: Nunquid est nobis adhuc pars hæreditatis
in hiis quæ patris nostri? *Non quasi alienæ re-* 15
putatæ sumus ei? vendidit enim nos; & deuorauit
deuoratione argentum nostrum.

42 ἡνίκα δ' ἂν ἔτεκον τὰ πρόβατα οὐκ ἐτίθει· ἐγένετο δὲ τὰ
ἄσημα τοῦ λάβαν, τὰ δὲ ἐπίσημα τοῦ ἰακώβ.
43 καὶ ἐπλούτησεν ὁ ἄνθρωπος σφόδρα σφόδρα. καὶ ἐγένετο
αὐτῷ κτήνη πολλὰ, καὶ βόες, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι, καὶ
κάμηλοι, καὶ ὄνοι, καὶ ἡμίονοι.

λα΄.

1 Ἤκουσε δὲ ἰακὼβ τὰ ῥήματα τῶν υἱῶν λάβαν, λεγόντων,
εἴληφεν ἰακὼβ πάντα τὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ ἐκ τῶν τοῦ πατρὸς
ἡμῶν πεποίηκε πᾶσαν τὴν δόξαν ταύτην.
2 καὶ εἶδεν ἰακὼβ τὸ πρόσωπον τοῦ λάβαν, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν πρὸς
3 αὐτὸν, ὡς χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. εἶπε δὲ κύριος πρὸς
ἰακὼβ, ἀποστρέφου εἰς τὴν γῆν τοῦ πατρός σου, καὶ εἰς τὴν γενεάν
4 σου, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ. ἀποστείλας δὲ ἰακὼβ, ἐκάλεσε
5 λείαν καὶ ῥαχὴλ εἰς τὸ πεδίον οὗ ἦν τὰ ποίμνια. καὶ εἶπεν
αὐταῖς· ὁρῶ ἐγὼ τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἔστι πρὸς
ἐμοῦ, ὡς χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. ὁ δὲ θεὸς τοῦ πατρός μου ἦν
6 μετ' ἐμοῦ. καὶ αὐταὶ δὲ οἴδατε, ὅτι ἐν πάσῃ ἰσχύϊ μου δεδού-
7 λευκα τῷ πατρὶ ὑμῶν. ὁ δὲ πατὴρ ὑμῶν παρεκρούσατό
με, καὶ ἤλλαξε τὸν μισθόν μου τῶν δέκα ἀμνῶν. καὶ οὐκ ἔδωκεν
8 αὐτῷ ὁ θεὸς κακοποιῆσαί με. ἐὰν οὕτως εἴπῃ, τὰ ποικίλα
ἔσται σου μισθὸς καὶ τέξεται πάντα τὰ πρόβατα ποικίλα. ἐὰν δὲ
εἴπῃ, τὰ λευκὰ ἔσται σου μισθός· καὶ τέξεται πάντα τὰ πρόβατα
9 λευκά. καὶ ἀφεῖλεν ὁ θεὸς πάντα τὰ κτήνη τοῦ πατρὸς ὑ-
10 μῶν, καὶ ἔδωκέ μοι αὐτά. καὶ ἐγένετο, ἡνίκα ἐνεκίσσων
τὰ πρόβατα, ἐν γαστρὶ λαμβάνοντα· καὶ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς
μου αὐτὰ ἐν τῷ ὕπνῳ· καὶ ἰδοὺ οἱ τράγοι καὶ οἱ κριοὶ ἀναβαί-
νοντες ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἶγας, διάλευκοι καὶ ποικίλοι
11 καὶ σποδοειδεῖς ῥαντοί. καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ καθ'
12 ὕπνον, ἰακὼβ ἰακώβ. ἐγὼ δὲ εἶπον, τί ἐστι; καὶ εἶπέ μοι, ἀ-
νάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἴδε τοὺς τράγους καὶ τοὺς
κριοὺς ἀναβαίνοντας ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἶγας διαλεύκους
καὶ ποικίλους καὶ σποδοειδεῖς ῥαντούς. ἑώρακα γὰρ ὅσα σοι λάβαν
13 ποιεῖ. ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τόπῳ θεοῦ οὗ ἤλειψάς
μοι ἐκεῖ στήλην, καὶ ηὔξω μοι εὐχήν. νῦν οὖν ἀνάστηθι, καὶ ἔξελθε
ἐκ τῆς γῆς ταύτης, καὶ ἄπελθε εἰς τὴν γῆν τῆς γενέσεώς σου.
14 καὶ ἀποκριθεῖσαι λεία καὶ ῥαχὴλ, εἶπον αὐτῷ, μὴ ἔστιν ἡμῖν
ἔτι μερὶς κληρονομίας ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς ἡμῶν;
15 οὐχ ὡς αἱ ἀλλότριαι λελογίσμεθα αὐτῷ; πέπρακε γὰρ ἡ-
μᾶς, καὶ κατέφαγε καταβρώσει τὸ ἀργύριον ἡμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

42 Et quando oues erant serotinæ, non ponebat. Erantque serotinæ Laban, & temporaneæ Iacob. 43 Et creuit vir valdè nimis: & habuit oues multas, & seruos, & ancillas, & camelos & asinos.

CAP. XXXI.

ET audiuit verba filiorum Laban, qui dicebant: Tulit Iacob vniuersa quę erant patris nostri: & de his quæ erant patris nostri, acquisiuit omnē substantiam istam. 2 Et vidit Iacob aspectum vultus Laban: & ecce non erat cum eo, sicut heri & nudiustertius. 3 Et dixit Deus ad Iacob: Reuertere in terram patrum tuorum & natiuitatis tuæ: & erit verbum meū in adiutorium tuum. 4 Et misit Iacob, & vocauit Rachel & Liam in agrū vbi erant oues suæ. 5 Et dixit eis: Video ego aspectum vultus patris vestri, quòd non est mecum sicut heri & nudiustertius. & verbum Dei patris mei fuit in adiutorium meum. 6 Et vos scitis quòd omni virtute mea seruiui patri vestro. 7 Pater autem vester mentitus est mihi; & mutauit mercedem meam decem vicibus: & non dimisit eum Deus vt noceret mihi. 8 Si sic dicebat, Varia erunt pro mercede tua; pariebant omnes oues varia. & si sic dicebat, Maculosa erunt pro mercede tua; pariebant omnes oues maculosa 9 Et separauit Dominus de pecoribus patris vestri, & dedit mihi. 10 Et factum est in tempore quo oues calefiebant, leuaui oculos meos, & vidi in somnio: & ecce arietes qui ascendebant super oues, erant varij, & maculosi & respersi. 11 Et dixit mihi angelus Dei in somnio: Iacob. & dixi: Ecce ego. 12 Et ait: Leua nunc oculos tuos, & vide omnes arietes qui ascendunt super oues, maculosos, varios atque respersos: quoniam manifestum est coram me omne quod facit tibi Laban. 13 Ego sum Deus qui apparui tibi in Bethel, vbi vnxisti titulum, vbi vouisti coram me votum. nunc surge, egredere de terra hac, & reuertere in terram natiuitatis tuæ. 14 Et responderunt Rachel & Lia, atque dixerunt ei. Nunquid adhuc est nobis pars & hæreditas in domo patris nostri? 15 Nónne extraneæ reputatæ sumus ei, quia vendidit nos, & comedit quoque argentum nostrum?

16 כִּי כָל־הָעֹשֶׁר אֲשֶׁר הִצִּיל אֱלֹהִים מֵאָבִינוּ לָנוּ
הוּא וּלְבָנֵינוּ וְעַתָּה כֹּל אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים אֵלֶיךָ
17 עֲשֵׂה׃ וַיָּקָם יַעֲקֹב וַיִּשָּׂא אֶת־בָּנָיו וְאֶת־
18 נָשָׁיו עַל־הַגְּמַלִּים׃ וַיִּנְהַג אֶת־כָּל־מִקְנֵהוּ
וְאֶת־כָּל־רְכֻשׁוֹ אֲשֶׁר רָכָשׁ מִקְנֵה קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ
בְּפַדַּן אֲרָם לָבוֹא אֶל־יִצְחָק אָבִיו אַרְצָה כְּנָעַן׃
19 וְלָבָן הָלַךְ לִגְזֹז אֶת־צֹאנוֹ וַתִּגְנֹב רָחֵל אֶת־
20 הַתְּרָפִים אֲשֶׁר לְאָבִיהָ׃ וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת־לֵב לָבָן
21 הָאֲרַמִּי עַל־בְּלִי הִגִּיד לוֹ כִּי בֹרֵחַ הוּא׃ וַיִּבְרַח הוּא
וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וַיָּקָם וַיַּעֲבֹר אֶת־הַנָּהָר וַיָּשֶׂם אֶת־פָּנָיו
22 הַר הַגִּלְעָד׃ וַיֻּגַּד לְלָבָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח
23 יַעֲקֹב׃ וַיִּקַּח אֶת־אֶחָיו עִמּוֹ וַיִּרְדֹּף אַחֲרָיו דֶּרֶךְ
24 שִׁבְעַת יָמִים וַיַּדְבֵּק אֹתוֹ בְּהַר הַגִּלְעָד׃ וַיָּבֹא
אֱלֹהִים אֶל־לָבָן הָאֲרַמִּי בַּחֲלֹם הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ
הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תְּדַבֵּר עִם־יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד־רָע׃
25 וַיַּשֵּׂג לָבָן אֶת־יַעֲקֹב וְיַעֲקֹב תָּקַע אֶת־אָהֳלוֹ בָּהָר
26 וְלָבָן תָּקַע אֶת־אֶחָיו בְּהַר הַגִּלְעָד׃ וַיֹּאמֶר לָבָן
לְיַעֲקֹב מֶה עָשִׂיתָ וַתִּגְנֹב אֶת־לְבָבִי וַתְּנַהֵג אֶת־
27 בְּנֹתַי כִּשְׁבֻיוֹת חָרֶב׃ לָמָּה נַחְבֵּאתָ לִבְרֹחַ
וַתִּגְנֹב אֹתִי וְלֹא־הִגַּדְתָּ לִּי וָאֲשַׁלֵּחֲךָ בְּשִׂמְחָה
28 וּבְשִׁרִים בְּתֹף וּבְכִנּוֹר׃ וְלֹא נְטַשְׁתַּנִי לְנַשֵּׁק לְבָנַי
29 וְלִבְנֹתָי עַתָּה הִסְכַּלְתָּ עֲשׂוֹ׃ יֶשׁ־לְאֵל יָדִי
לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע וֵאלֹהֵי אֲבִיכֶם אֶמֶשׁ אָמַר אֵלַי
לֵאמֹר הִשָּׁמֶר לְךָ מִדַּבֵּר עִם־יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד־רָע׃
30 וְעַתָּה הָלֹךְ הָלַכְתָּ כִּי־נִכְסֹף נִכְסַפְתָּה לְבֵית אָבִיךָ
31 לָמָּה גָנַבְתָּ אֶת־אֱלֹהָי׃ וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבָן
כִּי יָרֵאתִי כִּי אָמַרְתִּי פֶּן־תִּגְזֹל אֶת־בְּנוֹתֶיךָ מֵעִמִּי׃
32 עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת־אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה נֶגֶד אַחֵינוּ
הַכֶּר־לְךָ מָה עִמָּדִי וְקַח־לָךְ וְלֹא־יָדַע יַעֲקֹב כִּי רָחֵל
גְּנָבָתַם׃

16 * Sed Deus tulit opes patris nostri, & eas
tradidit nobis ac filiis nostris . vnde omnia
quæ præcepit tibi Deus, fac.
17 * Surrexit autem Iacob, & impositis libe-
ris ac coniugibus suis super camelos, abiit.
18 * Tulitque omnem substantiam suam, & gre
ges, & quicquid in Mesopotamia acquisierat,
pergens ad Isaac patrem suum in terram Cha
19 naan. * Eo tempore ierat Laban ad ton-
dendas oues: & Rachel furata est idola patris
20 sui. * Noluitque Iacob confiteri socero
suo quòd fugeret.
21 * Cumque abisset tam ipse, quàm omnia
quæ iuris sui erant, & amne transmisso perge-
22 ret contra montem Galaad; * Nunciatum
D est Laban die tertio, quòd fugeret Iacob.
23 * Qui assumptis fratribus suis, persecutus
est eum diebus septem; & comprehendit eum
24 in monte Galaad. * Viditque in somnis
dicentem sibi Dominum: Caue ne quicquam
asperè loquaris contra Iacob.
25 * Iámque Iacob extenderat in monte taber-
naculum. Cumque ille consecutus fuisset eum
cum fratribus suis, in eodem monte Galaad fi-
26 xit tentorium. * Et dixit ad Iacob: Quare
ita egisti, vt clam me abigeres filias meas qua-
27 si captiuas gladio? * Cur ignorante me fu-
gere voluisti, nec indicare mihi, vt prosequе-
rer te cum gaudio, & canticis, & tympanis, &
28 citharis? * Non es passus vt oscularer filios
29 meos & filias. stultè operatus es. * Et nūc qui-
dem valet manus mea reddere tibi malum; sed 1.Reg. 13.c. 2.Par.16 c.
Deus patris tui heri dixit mihi: Caue ne lo-
quaris contra Iacob quicquam durius.
30 * Esto: Ad tuos ire cupiebas, & desiderio
erat tibi domus patris tui. Cur furatus es deos
meos?
31 * Respondit Iacob: Quòd inscio te profe-
E ctus sum, timui ne violenter auferres filias
32 tuas. * Quod autem furti me arguis; apud
quemcunq; inueneris deos tuos, necetur co-
ram fratribus nostris. Scrutare; quicquid tuo-
rum apud me inueneris, aufer. hæc dicens,
ignorabat quòd Rachel furata esset idola.

תרגום אונקלוס

16 אֲרֵי כָל עֻתְרָא דְאַפְרֵשׁ יְיָ מֵאֲבוּנָא דִילַנָא הוּא וְלִבְנָנָא וּכְעַן כָּל דַאֲמַר יְיָ לָךְ עֲבֵיד׃ 17 וְקָם יַעֲקֹב וּנְטַל יָת בְּנוֹהִי וְיָת נְשׁוֹהִי
עַל גַּמְלַיָא׃ 18 וּדְבַר יָת כָּל גֵּיתוֹהִי וְיָת כָּל קִנְיָנֵיהּ דִיקְנָא גֵּיתֵי קִנְיָנֵיהּ דִיקְנָא בְּפַדַּן אֲרָם לְמֵיתֵי לְוָת יִצְחָק אֲבוּהִי לְאַרְעָא
דִכְנָעַן׃ 19 וְלָבָן אֲזַל לְמִגַז יָת עָנֵיהּ וּנְסֵיבַת רָחֵל יָת צַלְמָנַיָא דִי לַאֲבוּהָא׃ 20 וּכְסֵי יַעֲקֹב מִן לָבָן אֲרַמָּאָה עַל דְּלָא חַוִּי
לֵיהּ אֲרֵי אָזֵל הוּא׃ 21 וַאֲזַל הוּא וְכָל דִּילֵיהּ וְקָם וַעֲבַר יָת פְּרָת וְשַׁוִּי יָת אַפּוֹהִי לְטוּרָא דְגִלְעָד׃ 22 וְאִתְחֲוָאָה לְלָבָן בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה
אֲרֵי אֲזַל יַעֲקֹב׃ 23 וּדְבַר יָת אֲחוֹהִי עִמֵּיהּ וּרְדַף בַּתְרוֹהִי מַהֲלַךְ שִׁבְעָה יוֹמִין וְאַדְבֵּק יָתֵיהּ בְּטוּרָא דְגִלְעָד׃ 24 וַאֲתָא מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ
לְוָת לָבָן אֲרַמָּאָה בְּחֶלְמָא דְלֵילְיָא וַאֲמַר לֵיהּ אִסְתַּמַּר לָךְ דִּילְמָא תְמַלֵּיל עִם יַעֲקֹב מִטַּב עַד בִּישׁ׃ 25 וְאַדְבֵּק לָבָן יָת יַעֲקֹב וְיַעֲקֹב פְּרַס
יָת מַשְׁכְּנֵיהּ בְּטוּרָא וְלָבָן אַשְׁרֵי יָת אֲחוֹהִי בְּטוּרָא דְגִלְעָד׃ 26 וַאֲמַר לָבָן לְיַעֲקֹב מָה עֲבַדְתְּ וּכְסֵיתָא מִנִּי וּדְבַרְתָּ יָת בְּנָתַי כִּשְׁבְיַת
חַרְבָּא׃ 27 לְמָה אִיטַּמַּרְתְּ לְמֵיזַל וּכְסֵיתָא מִנִּי וְלָא חַוֵּיתָא לִי וְשַׁלַּחְתָּךְ פּוֹן בְּחֶדְוָא וּבְתֻשְׁבְּחָן בְּתֻפִּין וּבְכִנָּרִין׃ 28 וְלָא
שְׁבַקְתַּנִי לְנַשָּׁקָא לִבְנַי וְלִבְנָתַי כְּעַן אַסְכֵּלְתָּא לְמֶעְבַּד׃ 29 אִית חֵילָא בִּידִי לְמֶעְבַּד עִמְּכוֹן בִּישׁ וֵאלָהָא דַאֲבוּכוֹן רַמְשָׁא אֲמַר לִי לְמֵימַר
אִסְתַּמַּר לָךְ מִלְּמַלָּלָא עִם יַעֲקֹב מִטַּב עַד בִּישׁ׃ 30 וּכְעַן מֵיזַל אֲזַלְתָּ אֲרֵי חַמָּדָא חַמֵּידְתָּא לְבֵית אֲבוּךְ לְמָה נְסֵיבְתָּ יָת דַּחַלְתִּי׃
31 וַאֲתֵיב יַעֲקֹב וַאֲמַר לְלָבָן אֲרֵי דְחֵילִית אֲרֵי אֲמָרִית דִּילְמָא תְנוּס יָת בְּנָתָךְ מִנִּי׃ 32 אֲתַר דְּתַשְׁכַּח יָת דַּחַלְתָּךְ לָא יִתְקַיַּם קֳדָם
אַחָנָא אִשְׁתְּמוֹדַע לָךְ מָה דְעִמִּי וְסַב לָךְ וְלָא יְדַע יַעֲקֹב אֲרֵי רָחֵל נְסֵיבַתְנוּן׃

* *Omnes diuitias & gloriam, quam abstulit* 16
Deus patris nostri, nobis erit & filiis nostris. nunc
ergo quæcunque tibi dixit Deus, fac.
* *Surgens autem Iacob, accepit vxores suas, &* 17
filios suos super camelos: * *Et abduxit omnem* 18
substantiam suam, & omnem supellectilem suam,
quam acquisiuit in Mesopotamia; & omnia sua, vt
abiret ad Isaac patrem suum in terram Chanaan.
* *Laban autem abiit ad tondendum oues suas.* 19
furata est autem Rachel idola patris sui.
* *Abscondit autem Iacob Laban Syro, ne indi-* 20
caret ei, quòd fugit.
* *Et fugit ipse, & sua omnia, & transiuit flu-* 21
men; & festinauit in montem Galaad.
* *Nunciatum est autem Laban Syro die tertia,* 22
quòd fugit Iacob. * *Et assumens filios suos, &* 23
fratres suos cum eo, persecutus est post eum viā die-
rum septem: & comprehendit eū in monte Galaad.
* *Venit autem Deus ad Laban Syrum per som-* 24
num nocte, & dixit ei: Caue ne fortè loquaris ad
Iacob mala. & comprehendit Laban Iacob.
* *Iacob autem fixit tabernaculum suum in mon-* 25
te. Laban autem statuit fratres suos in monte Ga-
laad. * *Dixit autem Laban Iacob: Quid fecisti?* 26
quare fugisti clàm, & furatus es me; & abduxisti
filias meas, quasi captiuas gladio?
* *Et si annunciasses mihi, misissem te cum læti-* 27
tia, & cum musicis, & tympanis, & cithara?
* *Non dignus habitus sum osculari filios meos,* 28
& filias meas. nunc autem stultè egisti.
* *Et nunc autem valet manus mea malefacere* 29
tibi. At Deus patris tui heri ait ad me, dicens: Cu-
stodi teipsum, ne fortè loquaris cum Iacob mala.
* *Nunc ergo vade: desiderio enim desiderasti,* 30
in domum patris tui abire: quare furatus es deos
meos?
* *Respondit Iacob, & dixit Laban: Dixi* 31
enim, ne fortè auferas filias tuas à me, & om-
nia mea.
* *Cognosce ergo quid est tuorum apud me, & ac-* 32
cipe. & non cognouit apud eum nihil. Et dixit Ia-
cob: Apud quem inuenti fuerint dei tui, non viuet
coram fratribus nostris. nesciebat autem Iacob, quòd
Rachel vxor eius furata est eos.

16 * πάντα τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δόξαν, ἣν ἀφείλετο ὁ θεὸς τοῦ
πατρὸς ἡμῶν, ἡμῖν ἔσται καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν. νῦν οὖν ὅσα σοι
17 εἴρηκεν ὁ θεὸς, ποίει. * ἀναστὰς δὲ ἰακὼβ, ἔλαβε τὰς γυ-
ναῖκας αὐτοῦ, καὶ τὰ παιδία αὐτοῦ ἐπὶ τὰς καμήλους·
18 * καὶ ἀπήγαγε πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν
τὴν ἀποσκευὴν αὐτοῦ, ἣν περιεποιήσατο ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ,
καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ ἀπελθεῖν πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ, εἰς
γῆν χαναάν.
19 * λάβαν δὲ ᾤχετο κεῖραι τὰ πρόβατα αὐτοῦ. ἔκλεψε δὲ ῥα-
χὴλ τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς αὐτῆς.
20 * ἔκρυψε δὲ ἰακὼβ λάβαν τὸν σύρον, τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι
21 αὐτῷ, ὅτι ἀποδιδράσκει. * καὶ ἀπέδρα αὐτὸς, καὶ τὰ αὐτοῦ
πάντα, καὶ διέβη τὸν ποταμὸν, καὶ ὥρμησεν εἰς τὸ ὄρος γαλαάδ.
22 * ἀνηγγέλη δὲ λάβαν τῷ σύρῳ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὅτι ἀπέ-
23 δρα ἰακώβ. * καὶ παραλαβὼν τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀ-
δελφοὺς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ ὁδὸν ἡμερῶν
ἑπτά. καὶ κατέλαβεν αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει γαλαάδ.
24 * ἦλθε δὲ ὁ θεὸς πρὸς λάβαν τὸν σύρον καθ' ὕπνον τὴν νύ-
κτα, καὶ εἶπεν αὐτῷ· φύλαξαι μήποτε λαλήσῃς πρὸς ἰα-
κὼβ πονηρά. καὶ κατέλαβε λάβαν τὸν ἰακώβ.
25 * ἰακὼβ δὲ ἔπηξε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν τῷ ὄρει. λάβαν δὲ
ἔστησε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐν τῷ ὄρει γαλαάδ.
26 * εἶπε δὲ λάβαν τῷ ἰακὼβ, τί ἐποίησας; ἵνα τί ἀπέδρας κρυ-
φῆ, καὶ ἐκλοποφόρησάς με, καὶ ἀπήγαγες τὰς θυγατέρας μου,
27 ὡς αἰχμαλώτιδας μαχαίρᾳ; * καὶ εἰ ἀνήγγειλάς μοι,
ἐξαπέστειλα ἄν σε μετ' εὐφροσύνης, καὶ μετὰ μουσικῶν, καὶ τυμ-
28 πάνων, καὶ κιθάρας. * οὐ κατηξιώθην φιλῆσαι τὰ παι-
δία μου, καὶ τὰς θυγατέρας μου. νῦν δὲ ἀφρόνως ἔπραξας.
29 * καὶ νῦν δὲ ἰσχύει ἡ χείρ μου κακοποιῆσαί σε. ὁ δὲ θεὸς τοῦ
πατρός σου χθὲς εἶπε πρός με, λέγων, φύλαξον σεαυτὸν, μή-
30 ποτε λαλήσῃς μετὰ ἰακὼβ πονηρά. * νῦν οὖν πεπόρευσαι,
ἐπιθυμίαν γὰρ ἐπεθύμησας, εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ἀπελ-
θεῖν, ἵνα τί ἔκλεψας τοὺς θεούς μου;
31 * ἀπεκρίθη ἰακὼβ, καὶ εἶπε τῷ λάβαν. εἶπα γὰρ, μήποτε ἀ-
φέλῃ τὰς θυγατέρας σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ πάντα τὰ ἐμά.
32 * ἐπίγνωθι οὖν τί ἐστι τῶν σῶν παρ' ἐμοί, καὶ λάβε. καὶ οὐκ ἐ-
πέγνω παρ' αὐτῷ οὐδέν. καὶ εἶπεν ἰακώβ· παρ' ᾧ ἂν εὑρεθῶσιν οἱ
θεοί σου, οὐ ζήσεται ἐναντίον τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. οὐκ ᾔδει δὲ ἰα-
κὼβ, ὅτι ῥαχὴλ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἔκλεψεν αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Quoniam omnes diuitiæ quas abstulit Deus ex patre nostro, nostræ sunt & filiorum nostrorum. Et nunc quodcunque dixerit tibi Deus, fac. 17 Et surrexit Iacob, & leuauit filios suos & vxores suas super camelos: 18 Et duxit vniuersa pecora sua, & omnem substantiam suam quam acquisierat in Mesopotamia Syriæ, vt veniret ad Isaac patrem suum in terram Chanaan. 19 Laban autem abierat ad tondendas oues suas: & tulit Rachel imagines quæ erant patris sui. 20 Et celauit Iacob à Laban Syro, & non indicauit ei quòd ipse proficisceretur.
21 Et abiit ipse & omnia sua, & surrexit & transiuit Euphratem: & posuit faciem suam contra montem Galaad. 22 Et nunciatum est Laban in die tertio quòd abiisset Iacob. 23 Et tulit fratres suos secum, & persecutus est post eum itinere septem dierum: & comprehendit eum in monte Galaad. 24 Et venit verbum à facie Dei ad Laban Syrum in somnio noctis, & dixit ei: Caue tibi ne loquaris cum Iacob à bono vsque ad malum. 25 Et comprehendit Laban Iacob. Et Iacob tetenderat tabernaculum suum in monte. & Laban collocauit fratres suos in monte Galaad. 26 Et dixit Laban ad Iacob: Quid fecisti? & celasti à me, & duxisti filias meas quasi captiuas gladio? 27 Quare occultè abiisti, & celasti à me, & non indicasti mihi, vt dimitterem te cum gaudio & canticis, cum tympanis & citharis? 28 Et non permisisti me, vt oscularer filios meos & filias meas? nunc stultè egisti.
29 Et potestas in manu mea, vt facerem vobiscum malum: sed Deus patris vestri hesterna nocte ait mihi, dicens: Caue tibi ne loquaris cum Iacob à bono vsque ad malum. 30 Et nunc abiens abiisti, quoniam cupiens cupiebas domum patris tui. cur tulisti deos meos?
31 Et respondit Iacob, & dixit ad Laban: Quoniam timui, dicens, ne violenter auferres filias tuas à me.
32 Locus in quo inueneris deum tuum, non permaneat. coram fratribus nostris cognosce quid tuum sit apud me; & tolle tibi. Et nesciebat Iacob quòd Rachel accepisset eos.

33 * ויבא לבן באהל־יעקב ובאהל לאה ובאהל שתי
האמהת ולא מצא ויצא מאהל לאה ויבא באהל
34 רחל: * ורחל לקחה את־התרפים ותשמם בכר
הגמל ותשב עליהם וימשש לבן את־כל־האהל
35 ולא מצא: * ותאמר אל־אביה אל־יחר בעיני אדני
כי לוא אוכל לקום מפניך כי־דרך נשים לי ויחפש
36 ולא מצא את־התרפים: * ויחר ליעקב וירב
בלבן ויען יעקב ויאמר ללבן מה־פשעי מה חטאתי
37 כי דלקת אחרי: * כי־מששת את־כל־כלי מה־
מצאת מכל כלי־ביתך שים כה נגד אחי ואחיך
38 ויוכיחו בין שנינו: * זה עשרים שנה אנכי
עמך רחליך ועזיך לא שכלו ואילי צאנך לא אכלתי:
39 * טרפה לא־הבאתי אליך אנכי אחטנה מידי
40 תבקשנה גנבתי יום וגנבתי לילה: * הייתי
ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני:
41 * זה־לי עשרים שנה בביתך עבדתיך ארבע־
עשרה שנה בשתי בנתיך ושש שנים בצאנך
42 ותחלף את־משכרתי עשרת מנים: * לולי אלהי
אבי אלהי אברהם ופחד יצחק היה לי כי עתה
ריקם שלחתני את־עניי ואת־יגיע כפי ראה
43 אלהים ויוכח אמש: * ויען לבן ויאמר אל־יעקב
הבנות בנתי והבנים בני והצאן צאני וכל אשר־
אתה ראה לי־הוא ולבנתי מה־אעשה לאלה
44 היום או לבניהן אשר ילדו: * ועתה לכה נכרתה
45 ברית אני ואתה והיה לעד ביני ובינך: * ויקח
46 יעקב אבן וירימה מצבה: * ויאמר יעקב לאחיו
לקטו אבנים ויקחו אבנים ויעשו־גל ויאכלו
47 שם על־הגל: * ויקרא־לו לבן יגר שהדותא ויעקב
48 קרא לו גלעד: * ויאמר לבן הגל הזה עד ביני ובינך
היום על־כן קרא־שמו גלעד:

33 * Ingreſſus itaque Laban tabernaculum Ia-
cob & Liæ, & vtriuſque famulæ, non inuenit.
34 cúmque intraſſet tentorium Rachelis, * Illa
feſtinans abſcondit idola ſubter ſtramenta ca-
meli; & ſedit deſuper. ſcrutantíque omne ten
35 torium, & nihil inuenienti, * ait: Ne iraſca-
tur dominus meus, quòd coram te aſſurgere
nequeo; quia iuxta conſuetudinem fœminarū
nunc accidit mihi. ſic deluſa ſollicitudo quæ-
36 rentis eſt. * Tuménſque Iacob cum iurgio
ait: Quam ob culpam meam, & ob quod pec-
37 catum meum ſic exarſiſti poſt me? * Et ſcru-
F tatus es omnem ſupellectilem meam. quid in-
ueniſti de cuncta ſubſtantia domus tuæ? Pone
hic coram fratribus meis & fratribus tuis; &
38 iudicent inter me & te. * Idcircò vi-
ginti annis fui tecum. Oues tuæ & capræ
ſteriles non fuerunt: arietes gregis tui non co
39 medi: * Nec captum à beſtia oſtendi tibi. ego
damnum omne reddebam. quicquid furtim
40 peribat, à me exigebas. * Die noctúque æſtu
vrgebar & gelu. fugiebátque ſomnus ab ocu-
41 lis meis. * Sícque per viginti annos in do-
mo tua ſeruiui tibi, quatuordecī pro filiabus, Sup. 29. 4.
& ſex pro gregibus tuis. Immutaſti quoque
42 mercedē meā decē vicibus. * Niſi Deus patris
mei Abraam, & timor Iſaac affuiſſet mihi, for-
ſitan modò nudū me dimiſiſſes. Afflictionem
meā & laborem manuū mearū reſpexit Deus;
43 & arguit te heri. * Reſpondit ei Labā: Filię meę
& filij, & greges tui, & omnia quæ cernis mea
ſunt. quid poſſū facere filiis & nepotib⁹ meis?
44 * Veni ergo & ineamus fœdus, vt ſit teſtimo-
nium inter me & te.
45 * Tulit itaque Iacob lapidem, & erexit il-
46 lum in titulum. * Dixítque fratribus
ſuis: Afferte lapides. qui congregantes, fece-
runt tumulum; comederúntque ſuper eum.
47 * Quem vocauit Laban, Tumulum teſtis: &
G Iacob, Aceruum teſtimonij: vterq; iuxta pro-
48 prietatem linguæ ſuæ. * Dixítque Laban:
Tumulus iſte teſtis erit inter me & te hodie:
& idcircò appellatū eſt nomen eius Galaad, id
eſt, Tumulus teſtis.

תרגום אונקלוס

33 ועאל לבן במשכנא דיעקב ובמשכנא דלאה ובמשכנא דתרתין לחינתא ולא אשכח ונפק ממשכנא דלאה ועאל במשכנא דרחל: 34 ורחל
נסיבה ית צלמניא ושויתינון בעביטא דגמלא ויתיבת עליהון ומשיש לבן ית כל משכנא ולא אשכח: 35 ואמרת לאבוהא לא יתקוף בעיני רבוני
ארי לא איכול למיקם מן קדמך ארי אורח נשין לי ובלש ולא אשכח ית צלמניא: 36 ותקיף ליעקב ונצא עם לבן ואתיב יעקב
ואמר ללבן מה חובי ומה סורחני ארי רדפתא בתראי: 37 ארי מששת ית כל מאני מה אשכחת מכל מאני ביתך שו כען קדם
אחי ואחך ויוכיחון בין תרוננא: 38 דנן עשרין שנין אנא עמך רחלך ועזך לא אתכילו ודכרי ענך לא אכלית: 39 דתבירא
לא איתיתי לך דהות שגיא מן מניינא מני את בעי לה נטירית ביממא ונטירית בליליא: 40 הויתי ביממא אכלני שרבא וגלידא
נחית עלי בליליא ונדת שנתי מעיני: 41 דנן לי עשרין שנין בביתך פלחתך ארבע עשרה שנין בתרתין בנתך ושית שנין בענך ואשניתא
ית אגרי עשר זמנין: 42 אילולפון אלהיה דאבא אלהיה דאברהם ודדחיל ליה יצחק הוה בסעדי ארי כען ריקן שלחתני ית עמלי וית
ליאות ידי גלי קדם יי ואוכח ברמשא: 43 ואתיב לבן ואמר ליעקב בנתא בנתי ובניא בני ועאנא עאני וכל דאת חזי לי הוא
ולבנתי מה אעבד לאלין יומא דין או לבניהן דילידן: 44 וכען אתא נגזר קים אנא ואת ויהא לסהיד ביני ובינך: 45 ונסיב
יעקב אבנא וארמה קמא: 46 ואמר יעקב לאחוהי לקטו אבנין ונסיבו אבנין ועבדו דגורא ואכלו תמן על דגורא: 47 וקרא ליה לבן יגר
סהדותא ויעקב קרא ליה גלעד: 48 ואמר לבן דגורא הדין סהיד ביני ובינך יומא דין על כן קרא שמיה גלעד:

* Ingressus autem Laban, scrutatus est domum 33
Liæ, & non inuenit. & egressus ex domo Liæ, scru-
tatus est domum Iacob, et in domo duarum ancilla-
rum, & non inuenit. ingressus est autem & in do-
mum Rachel. * Rachel autem accepit idola, & 34
iniecit ea in stramentis cameli; & sedit super eis.
* Et dixit patri suo: Non grauiter fer, domine, 35
non potero surgere corā te: quia quæ secundùm con-
suetudinem muliebrium mihi sunt. Scrutatus est au
tem Laban coram ipso in omni domo, & non inuenit
idola. * Iratus est autem Iacob, & rixatus est cum 36
Laban. & respondens Iacob, dixit Laban: Quæ ini-
quitas mea, & quid peccatum meum, quòd perse-
cutus es post me? * Et quòd scrutatus es omnia 37
vasa domus meæ? quid inuenisti de omnibus vasis
tuis? pone hic coram fratribus tuis & fratribus
meis, & arguant inter duos nos.
* Hi mihi viginti anni ego sum tecum. oues tuæ 38
& capræ tuæ non fuerunt steriles: arietes ouiū tua-
rum non comedi. * A bestia comestum non attuli 39
tibi. ego soluebā à meipso furta diei, & furta noctis.
* Fui combustus æstu diei, & glacie noctis. & fu 40
giebat somnus ab oculis meis. * Isti mihi viginti 41
anni ego sum in domo tua. seruiui tibi quatuordecim
annos pro filiabus tuis, & sex annos in ouibus tuis.
& decepisti mercedem meam decem agnis. * Nisi 42
Deus patris mei Abraā fuisset mihi, & timor Isaac,
nunc vacuum me misisses. humilitatem meam, & la
borē manuum mearum vidit Deus: & redarguit
te heri. * Respondens autem Laban, dixit Ia- 43
cob: Filiæ, filiæ meæ: & filij, filij mei: & pecora,
pecora mea. & omnia quæcunque tu vides, mea
sunt, & filiarum mearum. quid faciam istis hodie,
aut filiis earum quos pepererunt?
* Nunc ergo veni: disponamus fœdus ego & 44
tu: & erit in testimonium inter me & te. * Acci- 45
piens autem Iacob lapidem, statuit eum titulū. * Di- 46
xit autē Iacob fratribus suis: Colligite lapides. et col-
legerunt lapides, et fecerunt collem: & comederunt
illic super collem, & biberunt. * Et vocauit eū La- 47
ban, Collis testimonij: at Iacob vocauit eum, Collis
testis. * Dixit autem Laban: Tumulus iste testis 48
est inter me & te hodie. propter hoc vocatum est no
men loci, Collis testificatur.

33 * εἰσελθὼν δὲ λάβαν ἠρεύνησε τὸν οἶκον λείας, καὶ οὐχ εὗρεν. καὶ
ἐξελθὼν ἐκ τοῦ οἴκου λείας, ἠρεύνησε τὸν οἶκον ἰακὼβ, καὶ ἐν τῷ
οἴκῳ τῶν δύο παιδισκῶν, καὶ οὐχ εὗρεν. εἰσῆλθε δὲ καὶ εἰς τὸν οἶκον ῥα-
34 χήλ. * ῥαχὴλ δὲ ἔλαβε τὰ εἴδωλα, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὰ εἰς
35 τὰ σάγματα τῆς καμήλου, καὶ ἐπεκάθισεν αὐτοῖς. * καὶ εἶπε
τῷ πατρὶ αὐτῆς, μὴ βαρέως φέρε κύριε, οὐ δύναμαι ἀναστῆναι
ἐνώπιόν σου· ὅτι τὰ κατ᾽ ἐθισμὸν τῶν γυναικείων μοί ἐστιν. ἠρεύ-
νησε δὲ λάβαν ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ, καὶ οὐχ εὗρε τὰ εἴ-
36 δωλα. * ὠργίσθη δὲ ἰακὼβ, καὶ ἐμαχέσατο τῷ λάβαν. καὶ ἀπο-
κριθεὶς ἰακὼβ, εἶπε τῷ λάβαν, τί τὸ ἀδίκημά μου; καὶ τί τὸ ἁ-
37 μάρτημά μου· ὅτι καταδεδίωξας ὀπίσω μου; * καὶ ὅτι ἠρεύνηκας
πάντα τὰ σκεύη τοῦ οἴκου μου; τί εὗρες ἀπὸ πάντων τῶν σκευῶν
σου; θὲς ὧδε ἐνώπιον τῶν ἀδελφῶν σου καὶ τῶν ἀδελφῶν μου, καὶ
38 ἐλεγξάτωσαν ἀναμέσον τῶν δύο ἡμῶν. * ταῦτά μοι εἴκοσι
ἔτη ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ. τὰ πρόβατά σου, καὶ αἶγές σου οὐκ ἠτεκνώ-
39 θησαν· κριοὺς τῶν προβάτων σου οὐ κατέφαγον. * θηριόβρω-
τον οὐκ ἐνήνοχά σοι. ἐγὼ ἀπετίννυον παρ᾽ ἐμαυτοῦ κλέμματα
40 ἡμέρας, καὶ κλέμματα νυκτός. * ἐγινόμην συγκαιόμενος
τῷ καύματι τῆς ἡμέρας, καὶ τῷ παγετῷ τῆς νυκτός. καὶ ἀφίστα-
41 το ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. * ταῦτά μοι εἴκοσι ἔ-
τη ἐγώ εἰμι ἐν τῇ οἰκίᾳ σου. ἐδούλευσά σοι δεκατέσσαρα ἔτη
ἀντὶ τῶν θυγατέρων σου, καὶ ἓξ ἔτη ἐν τοῖς προβάτοις σου. καὶ
42 παρελογίσω τὸν μισθόν μου δέκα ἀμνάσιν. * εἰ μὴ ὁ θεὸς
τοῦ πατρός μου ἀβραὰμ ἦν μοι, καὶ ὁ φόβος ἰσαὰκ, νῦν ἂν κε-
νόν με ἐξαπέστειλας. τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν πόνον τῶν χει-
43 ρῶν μου εἶδεν ὁ θεὸς· καὶ ἤλεγξέ σε χθές. * ἀποκριθεὶς δὲ λά-
βαν, εἶπε τῷ ἰακὼβ· αἱ θυγατέρες, θυγατέρες μου· καὶ οἱ υἱοί,
υἱοί μου· καὶ τὰ κτήνη, κτήνη μου. καὶ πάντα ὅσα σὺ ὁρᾷς, ἐμά ἐστι,
καὶ τῶν θυγατέρων μου. τί ποιήσω ταύταις σήμερον, ἢ τοῖς
44 τέκνοις αὐτῶν, οἷς ἔτεκον; * νῦν οὖν δεῦρο διαθώμεθα διαθή-
κην ἐγὼ καὶ σύ. καὶ ἔσται εἰς μαρτύριον ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ
45 σοῦ. * λαβὼν δὲ ἰακὼβ λίθον, ἔστησεν αὐτὸν στήλην.
46 * εἶπε δὲ ἰακὼβ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, συλλέγετε λίθους, καὶ συ-
νέλεξαν λίθους, καὶ ἐποίησαν βουνόν· καὶ ἔφαγον ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ
47 βουνοῦ, καὶ ἔπιον. * καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν λάβαν, βουνὸς τῆς μαρ-
48 τυρίας. ὁ δὲ ἰακὼβ ἐκάλεσεν αὐτὸν, βουνὸς μάρτυς. * εἶπε
δὲ λάβαν, ὁ βουνὸς οὗτος μαρτυρεῖ ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ
σήμερον. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, βουνὸς μαρ-
τυρεῖ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Et ingressus est Laban in tabernaculum Iacob, & in tabernaculum Liæ, & in tabernaculum duarum concubinarum; & non inuenit. & egressus est de tabernaculo Liæ, & ingressus est in tabernaculum Rachelis. 34 Rachel autem accepit imagines, & posuit eas in stramentis cameli; & sedit desuper. & attrectauit Laban vniuersa quæ erant in tabernaculo, & non inuenit. 35 Et dixit patri suo: Ne displiceat in oculis domini mei, quoniam non possum surgere coram te: consuetudo enim mulierum est mihi. Et scrutatus est, & non inuenit imagines. 36 Et iratus est Iacob, & rixatus est cum Laban. & respondens Iacob, dixit ad Laban: Quæ est iniquitas mea, & quod est delictum meum, quia persecutus es post me? 37 Quoniā attrectasti omnia vasa mea; quid inuenisti de vniuersis vasis domus tuæ? pone nunc corā fratribus meis & fratribus tuis, & iudicent inter nos ambos. 38 Istis viginti annis quibus ego fui apud te, oues tuæ & capræ tuæ non fuerunt orbatæ: & arietes ouiū tuarum non comedi. 39 Dilaceratum non adduxi tibi: quod deficiebat ex numero, à me tu quærebas illud: custodiebam in die, & custodiebam in nocte. 40 In die consumabat me æstus, & glacies descendebat super me in nocte: & recessit somnus ab oculis meis. 41 Istis viginti annis seruiui tibi in domo tua: quatuordecim annis pro duabus filiabus tuis, & sex annis pro ouibus tuis: & mutasti mercedem meam decem vicibus. 42 Nisi quòd Deus patris mei Deus Abrahæ, & ille quem timebat Isaac fuisset in adiutorium meum, iam nunc vacuum me dimisisses. labor meus & afflictio manuum mearū manifesta sunt corā Deo: & arguit te hesterna nocte. 43 Et respondit Laban & dixit ad Iacob: Filiæ, sunt filiæ meæ: & filij, sunt filij mei; & oues, sunt oues meæ: & quodcunq; tu vides, meum est: & quid faciam istis filiabus meis hodie, aut filiis earū quos pepererunt? 44 Et nunc veni, ineamus fœdus ego & tu: & sit in testimonium inter me & te. 45 Et tulit Iacob lapidem, & erexit eum in titulum. 46 Et ait Iacob fratribus suis: Colligite lapides: & tulerunt lapides, & fecerunt aceruum; & comederunt ibi super aceruum. 47 Et vocauit eum Laban, Aceruum testimonij: Iacob autem appellauit eum, Galaad. 48 Et ait Laban: Aceruus iste erit testis inter me & inter te hodie: ideò appellauit nomen eius, Galaad.

49 והמצפה אשר אמר יצף יהוה ביני ובינך כי
50 נסתר איש מרעהו: אם תענה את בנתי ואם
תקח נשים על בנתי אין איש עמנו ראה אלהים
51 עד ביני ובינך: ויאמר לבן ליעקב הנה הגל
הזה והנה המצבה אשר יריתי ביני ובינך:
52 עד הגל הזה ועדה המצבה אם אני לא
אעבר אליך את הגל הזה ואם אתה לא
תעבר אלי את הגל הזה ואת המצבה הזאת
53 לרעה: אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו
בינינו אלהי אביהם וישבע יעקב בפחד אביו
54 יצחק: ויזבח יעקב זבח בהר ויקרא לאחיו לאכל
55 לחם ויאכלו לחם וילינו בהר: וישכם לבן בבקר
וינשק לבניו ולבנותיו ויברך אתהם וילך וישב
לבן למקמו:

לב

1 ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי
2 אלהים: ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים
זה ויקרא שם המקום ההוא מחנים:
3 וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו
4 ארצה שעיר שדה אדום: ויצו אתם לאמר כה
תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן
5 גרתי ואחר עד עתה: ויהי לי שור וחמור צאן ועבד
ושפחה ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך:
6 וישבו המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך
אל עשו וגם הלך לקראתך וארבע מאות איש עמו:
7 ויירא יעקב מאד ויצר לו ויחץ את העם אשר אתו
ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות:
8 ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו
9 והיה המחנה הנשאר לפליטה: ויאמר יעקב אלהי
אבי אברהם ואלהי אבי יצחק יהוה האמר אלי שוב
לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך:

49 * Et adiecit Laban: Intueatur & iudicet Dñs
50 inter nos, quando recesserimus à nobis: * Si af-
flixeris filias meas, & si introduxeris alias vxo-
res super eas. Nullus sermonis nostri testis est
51 absq; Deo, qui presens respicit. * Dixitq; rursus
ad Iacob: En tumulus hic & lapis quē erexi, in-
52 ter me & te testis erit. * Tumulus, inquā, iste &
lapis sint in testimoniū: si aut ego transiero il-
lum pergens ad te, aut tu preterieris malū mi-
53 hi cogitans. * Deus Abraam & Deus Nachor
iudicet inter nos, Deus patris eorum. Iurauit
54 ergo Iacob per timorem patris sui Isaac. * Im-
molatisque victimis in monte, vocauit fratres
suos vt ederent panem. qui cùm comedissent,
55 manserunt ibi. * Laban verò de nocte consur-
gens, osculatus est filios & filias suas: & bene-
dixit illis, reuersusque est in locum suum.

CAP. XXXII.

1 Iacob autē abiit in itinere quo cœperat: fue-
2 runtq; ei obuiam angeli Dei. * Quos cùm vi-
A disset, ait: Castra Dei sūt hæc. & appellauit no
3 men loci illius Manaim, id est Castra. * Misit
autem & nuncios ante se ad Esau fratrem suū
4 in terra Seir, in regione Edom. * Præcepitq; eis
dicens: Sic loquimini domino meo Esau. hæc
dicit frater tuus Iacob: Apud Laban peregri-
natus sum, & fui vsque in præsentem diem.
5 * Habeo boues, & asinos, & oues & seruos &
ancillas: mittoq; nunc legationē ad dominū
meum, vt inueniam gratiam in conspectu
6 tuo. * Reuersique sunt nuncij ad Iacob, di-
centes: Venimus ad Esau fratrem tuum, & ec-
ce properat in occursum tuum cum quadrin
7 gentis viris. * Timuit Iacob valdè: & per-
territus diuisit populum qui secum erat: gre-
ges quoque & oues, & boues, & camelos, in
duas turmas:
8 * Dicens: Si venerit Esau ad vnam turmam,
& percusserit eam, alia turma, quæ reliqua est,
saluabitur.
9 * Dixitque Iacob: Deus patris mei Abraam,
& Deus patris mei Isaac, Domine qui dixisti
mihi, Reuertere in terram tuam, & in locum
natiuitatis tuæ, & benefaciam tibi.

תרגום אונקלוס

49 וסכותא דאמר יסך מימרא דיי ביני ובינך ארי נתכסי גבר מחבריה:
50 אם תעני ית בנתי ואם תסב נשין על בנתי לית אינש עמנא חזי מימרא דיי סהיד ביני ובינך:
51 ואמר לבן ליעקב הא דגורא הדין והא קמתא דאקימית ביני ובינך:
52 סהיד דגורא הדין וסהדא קמתא אם אנא לא אעבר לותך ית דגורא הדין ואם את לא תעבר לותי ית דגורא הדין וית קמתא הדא לבישו:
53 אלהיה דאברהם ואלהיה דנחור ידונון בינגא אלהיה דאבוהון וקיים יעקב בדדחיל ליה אבוהי יצחק:
54 ונכים יעקב נכסתא בטורא וקרא לאחוהי למיכל לחמא ואכלו לחמא וביתו בטורא:
55 ואקדים לבן בצפרא ונשיק לבנוהי ולבנתיה ובריך יתהון ואזל ותב לבן לאתריה:

לב

1 ויעקב אזל לאורחיה וערעו ביה מלאכיא דיי:
2 ואמר יעקב כד חזנון משריתא מן קדם יי דין וקרא שמא דאתרא ההוא מחנים:
3 ושלח יעקב אזגדין קדמוהי לות עשו אחוהי לארעא דשעיר חקלא דאדום:
4 ופקיד יתהון למימר כדנן תימרון לרבוני לעשו כדנן אמר עבדך יעקב עם לבן דרית ואוחרית עד כען:
5 והוו לי תורין וחמרין ען ועבדין ואמהן ושלחית לחואה לרבוני לאשכחא רחמין בעינך:
6 ותבו אזגדיא לות יעקב למימר אתינא לות אחוך לות עשו ואף אזיל לקדמותך וארבע מאה גברין עמיה:
7 ודחיל יעקב לחדא ועקת ליה ופליג ית עמא דעמיה וית ענא וית תורי וגמליא לתרין משרין:
8 ואמר אם ייתי עשו למשריתא חדא ויממחינה ויהא משריתא דישתארא לשיזבותא:
9 ואמר יעקב אלהיה דאבא אברהם ואלהיה דאבא יצחק יי דאמר לי תוב לארעך ולילדותך ואוטיב עמך:

* Et visio quam dixit. respiciat Deus inter me 49
& te; quia discedemus alter ab altero.
* Si humiliaueris filias meas, si acceperis vxores 50
super filias meas, vide, nullus nobiscum est; Deus
testis inter me & te.
* Et dixit Laban Iacob: Ecce tumulus iste & ti- 51
tulus, quem statui inter me & te, testis est.
* Tumulus iste & titulus, quem statui, hic testis 52
est. si enim transgrediar ego ad te, neque tu transgre
diaris ad me collem istum & titulum istum in mali-
tia. * Deus Abraam & Deus Nachor iudica- 53
bit inter nos. & iurauit Iacob per timorem Isaac pa
tris sui. * Et sacrificauit sacrificium in monte. 54
& vocauit fratres suos, & comederunt & bibe-
runt; & dormierunt in monte.
* Surgens autem Laban manè, osculatus est filios 55
& filias suas, & benedixit eis. & reuersus est La
ban in locum suum.

CAP. XXXII.

ET Iacob abiit viam suam. & respiciens, vidit 1
castra Dei castrametata; & obuiauerunt ei ange-
li Dei. * Dixit autem Iacob, quando vidit eos, 2
Castra Dei ista. et vocauit nomen loci illius, Castra.
* Misit autem Iacob antè ad Esau fratrem suum 3
in terram Seir, in regionem Edom.
* Et præcepit eis, dicens: Sic dicetis domino meo 4
Esau: sic dicit seruus tuus Iacob: Cum Laban habi-
taui, & moratus sum vsque nunc.
* Et fuerunt mihi boues, & asini, & oues, & 5
serui, & ancillæ. & misi domino meo Esau nuncia-
re, vt inueniat seruus tuus gratiam coram te.
* Et reuersi sunt nuncij ad Iacob, dicentes: Ve- 6
nimus ad fratrem tuum Esau. & ecce ipse venit
in occursum tuum, & quadringenti viri cum eo.
* Timuit autem Iacob valdè, & dubitauit: 7
& diuisit populum qui cum eo, & boues & oues,
in duas turmas.
* Et dixit Iacob: Si venerit Esau ad turmam 8
vnam, & percusserit eam, erit turma secunda vt
saluetur.
* Dixit autem Iacob: Deus patris mei A- 9
braam, & Deus patris mei Isaac; Domine qui di-
xisti mihi, Reuertere in terram natiuitatis tuæ, &
bene tibi faciam.

49 * καὶ ἡ ὅρασις ἣν εἶπεν. ἐπείδοι ὁ θεὸς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ
σοῦ. ὅτι ἀποστησόμεθα ἕτερος ἀπὸ τοῦ ἑτέρου.
50 * εἰ ταπεινώσῃς τὰς θυγατέρας μου, εἰ λάβῃς γυναῖκας
ἐπὶ ταῖς θυγατράσι μου, ὅρα, οὐθεὶς μεθ' ἡμῶν ἐστιν· ὁ θεὸς
51 μάρτυς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. * καὶ εἶπε λάβαν τῷ ἰα-
κὼβ, ἰδοὺ ὁ βουνὸς οὗτος καὶ ἡ στήλη, ἣν ἔστησα ἀναμέσον ἐμοῦ
52 καὶ σοῦ, μαρτυρεῖ. * ὁ βουνὸς οὗτος καὶ ἡ στήλη, ἣν ἔστησα,
αὕτη μαρτυρεῖ. ἐάν τε γὰρ διαβῶ ἐγὼ πρός σε, μὴ δὲ σὺ διαβῇς
πρός με τὸν βουνὸν τοῦτον καὶ τὴν στήλην ταύτην ἐπὶ κακίᾳ.
53 * ὁ θεὸς ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς ναχὼρ κρινεῖ ἀναμέσον ἡμῶν.
καὶ ὤμοσεν ἰακὼβ κατὰ τοῦ φόβου ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.
54 * καὶ ἔθυσε θυσίαν ἐν τῷ ὄρει· καὶ ἐκάλεσε τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον, καὶ ἐκοιμήθησαν ἐν τῷ ὄρει.
55 * ἀναστὰς δὲ λάβαν τοπρωῒ, κατεφίλησε τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς
θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἀποστραφὴ λά-
βαν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

λβ'.

1 * Καὶ ἰακὼβ ἀπῆλθε τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ ἀναβλέψας,
εἶδε παρεμβολὴν θεοῦ παρεμβεβληκυῖαν. καὶ συνήντησαν
2 αὐτῷ οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ. * εἶπε δὲ ἰακὼβ, ἡνίκα εἶ-
δεν αὐτοὺς· παρεμβολὴ θεοῦ αὕτη. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τό-
3 που ἐκείνου, παρεμβολαί. * ἀπέστειλε δὲ ἰακὼβ ἔμπροσθεν
πρὸς ἠσαῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ εἰς γῆν σηείρ, εἰς χώραν ἐδώμ.
4 * καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων, οὕτως ἐρεῖτε τῷ κυρίῳ μου
ἠσαῦ, οὕτως λέγει ὁ παῖς σου ἰακὼβ, μετὰ λάβαν παρῴκησα,
5 καὶ ἐχρόνισα ἕως τοῦ νῦν· * καὶ ἐγένοντό μοι βόες, καὶ ὄ-
νοι, καὶ πρόβατα, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι. καὶ ἀπέστειλα τῷ
κυρίῳ μου ἠσαῦ ἀπαγγεῖλαι, ἵνα εὕρῃ ὁ παῖς σου χάριν ἐναν-
6 τίον σου. * καὶ ἀπέστρεψαν οἱ ἄγγελοι πρὸς ἰακὼβ,
λέγοντες, ἤλθομεν πρὸς τὸν ἀδελφόν σου ἠσαῦ· καὶ ἰδοὺ αὐτὸς
ἔρχεται εἰς συνάντησίν σου, καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες μετ' αὐτοῦ.
7 * ἐφοβήθη δὲ ἰακὼβ σφόδρα, καὶ ἠπορεῖτο. καὶ διεῖ-
λε τὸν λαὸν τὸν μετ' αὐτοῦ, καὶ τοὺς βόας, καὶ τὰ πρόβατα εἰς
8 δύο παρεμβολάς. * καὶ εἶπεν ἰακὼβ, ἐὰν ἔλθῃ ἠσαῦ εἰς
παρεμβολὴν μίαν, καὶ κόψῃ αὐτὴν, ἔσται ἡ παρεμβολὴ ἡ
δευτέρα εἰς τὸ σώζεσθαι.
9 * εἶπε δὲ ἰακὼβ, ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου ἀβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς
τοῦ πατρός μου ἰσαὰκ, κύριε ὁ εἰπών μοι, ἀπότρεχε εἰς τὴν γῆν
τῆς γενέσεώς σου, καὶ εὖ σοι ποιήσω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

49 Et speculam, quia dixit: Speculetur verbum Domini inter me & te, quando absentes fuerimus vnusquisque à proximo suo. 50 Si afflixeris filias meas, & si acceperis vxores super filias meas, non est vir nobiscum, vide quòd verbum Domini est testis inter me & te. 51 Et dixit Laban ad Iacob: Ecce tumulus iste: & ecce titulus quem erexi inter me & te. 52 Testis tumulus iste, & testis titulus, quòd ego non transibo tumulum hunc ad te, & quòd tu non pertransibis tumulum hunc & titulum hunc in malum mihi. 53 Deus Abraham & Deus Nachor iudicent inter nos, Deus patrum eorum. Et iurauit Iacob per illum quem timebat pater suus Isaac. 54 Et immolauit Iacob victimam in monte, & vocauit fratres suos, vt comederent panem: & comederunt panem, & dormierunt in monte. 55 Et surrexit Laban manè, & osculatus est filios suos & filias suas, & benedixit eis: & abiit. & reuersus est Laban in locum suum.

CAP. XXXII.

IAcob autem abiit per viam suam: & obuiauerunt ei angeli Dei. 2 Et ait Iacob quando vidit eos: Castra à facie Dei sunt hæc. Et vocauit nomen loci illius, Manaim. 3 Et misit Iacob nuncios ante se ad Esau fratrem suum, ad terram Seir regionis Idumeæ. 4 Et præcepit eis, dicens: Sic dicetis domino meo Esau: hæc dicit seruus tuus Iacob: Apud Laban peregrinatus sum, & moratus sum vsque nunc. 5 Habeoque boues & asinos, & seruos & ancillas: & mitto vt indicem domino meo, vt inueniam gratiam in oculis tuis. 6 Et reuersi sunt nuncij ad Iacob, dicentes: Venimus ad fratrem tuum Esau: & ipse quoque venit in occursum tuum, & quadringenti viri cum eo. 7 Et timuit Iacob valdè, & angustiatus est: & diuisit populum qui erat cum eo, & oues, & boues, & camelos in duas turmas. 8 Et ait: Si venerit Esau ad vnam turmam, & percusserit eam, turma quæ reliqua est, saluabitur. 9 Et dixit Iacob: Deus patris mei Abraham, & Deus patris mei Isaac, Dominus qui dixit mihi: Reuertere in terram tuam, & in locum natiuitatis tuæ: & benefaciam tibi.

10 * קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר
עשית את־עבדך כי במקלי עברתי את־הירדן
11 הזה ועתה הייתי לשני מחנות׃ * הצילני נא
מיד אחי מיד עשו כי־ירא אנכי אתו פן־יבוא והכני
12 אם על־בנים׃ * ואתה אמרת היטב איטיב
עמך ושמתי את־זרעך כחול הים אשר לא־יספר
13 מרב׃ * וילן שם בלילה ההוא ויקח מן־הבא
14 בידו מנחה לעשו אחיו׃ * עזים מאתים
ותישים עשרים רחלים מאתים ואילים עשרים׃
15 * גמלים מיניקות ובניהם שלשים פרות
ארבעים ופרים עשרה אתנת עשרים ועירם עשרה׃
16 * ויתן ביד־עבדיו עדר עדר לבדו ויאמר אל־עבדיו
עברו לפני ורוח תשימו בין עדר ובין עדר׃
17 * ויצו את־הראשון לאמר כי יפגשך עשו אחי
ושאלך לאמר למי־אתה ואנה תלך ולמי אלה
18 לפניך׃ * ואמרת לעבדך ליעקב מנחה הוא שלוחה
19 לאדני לעשו והנה גם־הוא אחרינו׃ * ויצו גם את־
השני גם את־השלישי גם את־כל־ההלכים אחרי
העדרים לאמר כדבר הזה תדברון אל־עשו במצאכם
20 אתו׃ * ואמרתם גם הנה עבדך יעקב אחרינו כי־אמר
אכפרה פניו במנחה ההלכת לפני ואחרי־כן אראה
21 פניו אולי ישא פני׃ * ותעבר המנחה על־פניו והוא
22 לן בלילה־ההוא במחנה׃ * ויקם בלילה הוא ויקח
את־שתי נשיו ואת־שתי שפחתיו ואת־אחד עשר
23 ילדיו ויעבר את מעבר יבק׃ * ויקחם ויעברם את־
24 הנחל ויעבר את־אשר־לו׃ * ויותר יעקב לבדו
25 ויאבק איש עמו עד עלות השחר׃ * וירא כי לא יכל
לו ויגע בכף־ירכו ותקע כף־ירך יעקב בהאבקו עמו׃
26 * ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך
כי אם־ברכתני׃

10 *Minor ſum cunctis miſerationibus tuis, &
B veritate tua,quam expleſti ſeruo tuo. In bacu-
lo meo tranſiui Iordanem iſtum, & nunc cum
11 duabus turmis regredior. *Erue me de ma-
nu fratris mei Eſau: quia valdè eum timeo, ne
fortè veniens, percutiat matrem cum filiis.
12 *Tu locutus es quòd benefaceres mihi: &
dilatares ſemē meum ſicut arenam maris, quę
13 prę multitudine numerari non poteſt. *Cúm-
que dormiſſet ibi nocte illa, ſeparauit de his
14 quæ habebat munera Eſau fratri ſuo: *Capras
ducentas, hircos viginti: oues ducentas, & a-
15 rietes viginti: *Camelos fœtas cum pullis
ſuis triginta; vaccas quadraginta, & tauros vi-
ginti; aſinas viginti, & pullos earum decem.
16 *Et miſit per manus ſeruorum ſuorum ſin-
gulos ſeorſum greges, dixitq́; pueris ſuis: An-
tecedite me, & ſit ſpatium inter gregē & gre-
17 gem. *Et præcepit priori, dicens: Si obuium
habueris fratrem meum Eſau, & interrogaue-
rit te, Cuius es? aut, quò vadis? aut, cuius ſunt
18 iſta quæ ſequeris? *Reſpondebis: Serui tui
C Iacob. munera miſit domino ſuo Eſau: ipſe
19 quoque poſt nos venit. *Similiter dedit man-
data ſecundo & tertio, & cunctis qui ſeque-
bantur greges, dicens: Iiſdem verbis loquimi-
20 ni ad Eſau, cùm inueneritis eum. *Et adde-
tis: Ipſe quoque ſeruus tuus Iacob iter noſtrū
inſequitur. dixit enim: Placabo illum mune-
ribus quæ præcedunt: & poſteà videbo illum.
21 forſitan propiciabitur mihi. *Præceſſerunt
itaque munera ante eum. ipſe verò manſit no
22 cte illa in caſtris. *Cúmque maturè ſurre-
xiſſet, tulit duas vxores ſuas, & totidem famu
las cum vndecim filiis, & tranſiuit vadum Ia-
23 boch. *Traductiſque omnibus quæ ad ſe
24 pertinebant, *Manſit ſolus. & ecce vir lu-
ctabatur cum eo vſque mane.
25 *Qui cùm videret quòd eum ſuperare non Oſee.12.
poſſet, tetigit neruum femoris eius, & ſtatim
emarcuit.
26 *Dixitque ad eum: Dimitte me. iam enim
D aſcendit aurora. Reſpondit: Non dimittam
te, niſi benedixeris mihi.

תרגום אונקלוס

10 זעירן זכותי מכל חסדין ומכל טבון דעבדת עם עבדך ארי יחידאי עבריה ית ירדנא דדין וכען הויתי להרין משירין׃ 11 שזבני כען
מידא דאחי מידא דעשו ארי דחיל אנא יתיה דילמא ייתי ויקטלינני אמא על בניא׃ 12 ואת אמרת אוטבא אוטיב עמך ואשוי ית בנך סגיאין
כחלא דימא דלא יתמנון מסגי׃ 13 ובת תמן בליליא ההוא ונסיב מדאיתי בידיה תקרובתא לעשו אחוהי׃ 14 עזי מאתן ותישיא עשרין
רחילי מאתן ודכרי עשרין׃ 15 גמלי מניקתא ובניהון תלתין תורתא ארבעין ותורי עשרה אתנן עשרין ועילי עשרה׃ 16 ויהב ביד
עבדוהי עדרא עדרא בלחודוהי ואמר לעבדוהי עברו קדמי ורוחא תשוון בין עדרא ובין עדרא׃ 17 ופקיד ית קדמאה למימר ארי יערעינך עשו
אחי וישאלינך למימר דמאן את ולאן את אזיל ולמאן אלין דקדמך׃ 18 ותימר דעבדך דיעקב תקרובתא היא דמשלחא לרבוני
לעשו והא אף הוא אתי בתרנא׃ 19 ופקיד אף ית תנינא אף ית תליתאה אף ית כל דאזלין בתר עדריא למימר כפתגמא הדין תמללון עם
עשו כד תשכחון יתיה׃ 20 ותימרון אף הא עבדך יעקב אתי בתרנא ארי אמר אנחיניה לרגזיה בתקרובתא דאזלא קדמי ובתר כן אחזה
אפוהי מאים יסב אפי׃ 21 ועברת תקרובתא על אפוהי והוא בת בליליא ההוא במשריתא׃ 22 וקם בליליא הוא ודבר ית תרתין
נשוהי וית תרתין לחינתיה וית חד עשר בנוהי ועבר ית מעבר יובקא׃ 23 ודברינון ואעברינון ית נחלא ואעבר ית דיליה׃
24 וישתאר יעקב בלחודוהי ואשתדל גבר עמיה עד מיסק צפרא׃ 25 וחזא ארי לא יכיל ליה וקריב בפתי ירכיה וזע פתי ירכא דיעקב
באשתדלותיה עמיה׃ 26 ואמר שלחני ארי סליק צפרא ואמר לא אשלחינך אלהין ברכתני׃

* *Sufficiat mihi ab omni iustitia, & ab omni ve-* 10
ritate, quam fecisti seruo tuo. in enim virga mea hac
transiui Iordanem hunc. nunc autem factus sum in
duas turmas. * *Erue me de manu fratris mei,* 11
de manu Esau: quia timeo eum ego, ne fortè veniēs
percutiat me, & matrem super filios.
* *Tu autem dixisti: Benè tibi faciam: & ponam* 12
semen tuum sicut arenam maris, quæ nō numerabi-
tur præ multitudine.
* *Et dormiuit illic nocte illa. & accepit de qui-* 13
bus ferebat dona, & misit Esau fratri suo.
* *Capras ducentas, hircos viginti: oues ducen-* 14
tas, arietes viginti:
* *Camelos lactantes, & filios eorum triginta:* 15
boues quadraginta, tauros viginti, asinos viginti,
& pullos decem.
* *Et dedit ea per manum seruis suis greges singu-* 16
lariter. & dixit pueris suis: Ite ante me, & spaciū
facite inter gregem & gregem.
* *Et præcepit primo, dicens: Si tibi obuiauerit* 17
Esau frater meus, et interrogauerit te, dicens, Cuius
es? & quò vadis? & cuius ea quæ vadunt ante te?
* *Dices: Serui tui Iacob: dona misit domino meo* 18
Esau: & ecce ipse post nos.
* *Et præcepit primo, & secundo, & tertio, &* 19
omnibus antecedentibus post greges istos, dicens, Se-
cundùm verbum hoc loquimini Esau, cùm inuene-
ritis eum vos. * *Et dicetis: Ecce seruus tuus ve-* 20
nit post nos. dixit enim, Placabo faciem eius in donis
præcedentibus: & post hoc videbo faciem eius: for-
sitan enim suscipiet faciem meam.
* *Et præcesserunt munera ante faciem suam.* 21
* *Ipse autem dormiuit nocte illa in castris. Sur-* 22
gens autem nocte illa, accepit duas mulieres, et duas
ancillas, & vndecim filios suos, & transiuit tran-
situm Iaboch. * *Et accepit eos, & transiuit tor-* 23
rentem: & traduxit omnia sua.
* *Relictus est autem Iacob solus. & luctabatur* 24
homo cum eo vsque ad mane. * *Vidit autem quòd* 25
non potest ad eum. & tetigit latitudinem femoris e-
ius, & emarcuit latitudo femoris Iacob cùm lucta-
retur ipse cum eo. * *Et dixit ei: Dimitte me. a-* 26
scendit enim diluculum. ille autem dixit: Non te di-
mittam, nisi mihi benedixeris.

10 * ἱκανούσθω μοι ἀπὸ πάσης δικαιοσύνης, καὶ ἀπὸ πάσης ἀ-
ληθείας, ἧς ἐποίησας τῷ παιδί σου. ἐν γὰρ τῇ ῥάβδῳ μου ταύτῃ
διέβην τὸν ἰορδάνην τοῦτον. νυνὶ δὲ γέγονα εἰς δύο παρεμβο-
11 λάς. * ἐξελοῦ με ἐκ χειρὸς τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἐκ χειρὸς
ἠσαῦ· ὅτι φοβοῦμαι αὐτὸν ἐγώ, μή ποτε ἐλθὼν πατάξῃ με, καὶ
12 μητέρα ἐπὶ τέκνοις. * σὺ δὲ εἶπας, εὖ σοι ποιήσω. καὶ θή-
σω τὸ σπέρμα σου ὡς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, ἣ οὐκ ἀρι-
13 θμηθήσεται ὑπὸ τοῦ πλήθους. * καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ τὴν
νύκτα ἐκείνην. καὶ ἔλαβεν ὧν ἔφερε δῶρα, καὶ ἐξαπέστειλεν ἠ-
14 σαῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· * αἶγας διακοσίας, τράγους
15 εἴκοσι, πρόβατα διακόσια, κριοὺς εἴκοσι· * καμήλους
θηλαζούσας, καὶ τὰ παιδία αὐτῶν τριάκοντα, βόας τεσσαρά-
κοντα, ταύρους εἴκοσι, ὄνους εἴκοσι, καὶ πώλους δέκα.
16 * καὶ ἔδωκεν αὐτὰ διὰ χειρὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ ποίμνια
κατὰ μόνας. καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, πορεύεσθε ἔμπροσθέν
μου, καὶ διάστημα ποιεῖτε ἀναμέσον ποίμνης καὶ ποίμνης.
17 * καὶ ἐνετείλατο τῷ πρώτῳ, λέγων, ἐάν σοι συναντήσῃ ἠ-
σαῦ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἐρωτᾷ σε, λέγων, τίνος εἶ; καὶ ποῦ πο-
ρεύῃ; καὶ τίνος τὰ πορευόμενα ἔμπροσθέν σου;
18 * ἐρεῖς, τοῦ παιδός σου ἰακώβ, δῶρα ἀπέσταλκε τῷ κυρίῳ μου
19 ἠσαῦ· καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ὀπίσω ἡμῶν. * καὶ ἐνετείλατο τῷ πρώ-
τῳ, καὶ τῷ δευτέρῳ, καὶ τῷ τρίτῳ, καὶ πᾶσι τοῖς προπορευομένοις
ὀπίσω τῶν ποιμνίων τούτων, λέγων, κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο λαλή-
20 σατε ἠσαῦ ἐν τῷ εὑρεῖν αὐτὸν ὑμᾶς. * καὶ ἐρεῖτε, ἰδοὺ ὁ
παῖς σου παραγίνεται ὀπίσω ἡμῶν. εἶπε γάρ, ἐξιλάσομαι τὸ πρό-
σωπον αὐτοῦ ἐν τοῖς δώροις τοῖς προπορευομένοις, καὶ μετὰ τοῦτο
ὄψομαι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· ἴσως γὰρ προσδέξεται τὸ πρόσωπόν
21 μου. * καὶ παρεπορεύετο τὰ δῶρα κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ.
22 * αὐτὸς δὲ ἐκοιμήθη τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν τῇ παρεμβο-
λῇ. ἀναστὰς δὲ τὴν νύκτα ἐκείνην, ἔλαβε τὰς δύο γυναῖκας,
καὶ τὰς δύο παιδίσκας, καὶ τὰ ἕνδεκα παιδία αὐτοῦ, καὶ διέβη
23 τὴν διάβασιν τοῦ ἰαβώχ. * καὶ ἔλαβεν αὐτούς, καὶ διέβη
τὸν χειμάῤῥουν. καὶ διεβίβασε πάντα τὰ αὐτοῦ.
24 * ὑπελείφθη δὲ ἰακὼβ μόνος. καὶ ἐπάλαιεν ἄνθρωπος
25 μετ' αὐτοῦ ἕως πρωΐ. * εἶδε δέ, ὅτι οὐ δύναται πρὸς αὐτόν. καὶ ἥ-
ψατο τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνάρκησε τὸ πλάτος τοῦ
26 μηροῦ ἰακὼβ ἐν τῷ παλαίειν αὐτὸν μετ' αὐτοῦ. * καὶ εἶπεν
αὐτῷ, ἀπόστειλόν με. ἀνέβη γὰρ ὁ ὄρθρος. ὁ δὲ εἶπεν, οὐ μή σε ἀ-
ποστείλω, ἐὰν μή με εὐλογήσῃς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Minora sunt merita mea omnibus misericordiis & beneficiis quæ fecisti cum seruo tuo; quoniam solus transiui Iordanem istum, & nunc factus sum in duas turmas. 11 Libera me, obsecro, de manu fratris mei, de manu Esau: quoniam ego timeo eum, ne fortè veniat & interficiat matrem cum filiis. 12 Tu autem dixisti, Benefaciens benefaciam tibi: & ponam filios tuos multos, quasi arenam maris, qui non numerabuntur præ multitudine. 13 Et dormiuit ibi in nocte illa: & tulit de his quæ habebat in manu sua munus Esau fratri suo: 14 Capras ducentas, & hircos viginti: oues ducentas, & arietes viginti: 15 Camelos lactantes, & filios earum triginta, vaccas quadraginta, & tauros decem; asinas viginti & pullos decem. 16 Et tradidit in manum seruorum suorum singulos greges seorsum. & ait seruis suis: Transite ante me, & ponetis spacium inter gregem & gregem. 17 Et præcepit primo, dicens: Si obuiauerit tibi Esau frater meus, & interrogauerit te, dicens: Cuius es tu? & quò vadis? & cui sunt ista quæ ducis ante te? 18 Dices: Serui tui Iacob: munus est missum domino meo Esau: & ecce ipse quoque venit post nos. 19 Et præcepit etiam secundo & tertio, omnibus quoque qui sequebantur greges, dicens: Secundùm verbum hoc loquimini cum Esau, quando inueneritis eum: 20 Dicetisque: Ecce quoque seruus tuus Iacob venit post nos: quia dixit, Quiescere faciam iram eius munere quod præcedit ante me; & posteà videbo faciem eius: forsitan suscipiet faciem meam. 21 Et processit munus ante faciem suam: & ipse dormiuit nocte illa in castris. 22 Et surrexit ipsa nocte, & tulit duas vxores suas, & duas concubinas suas, & vndecim filios suos, & transiuit vadum Iaboch. 23 Et tulit eos, & traduxit eos per torrentem, & traduxit omnia sua. 24 Et remansit Iacob solus, & luctabatur vir cum eo, donec ascendit aurora. 25 Et vidit quòd non potuisset cum eo: & tetigit in palmam femoris eius, & commota est palma femoris Iacob cùm luctaretur cum eo. 26 Et ait: Dimitte me: quia ascendit aurora. & dixit ei: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.

27 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה־שְּׁמֶךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב׃ וַיֹּאמֶר
28 לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם־יִשְׂרָאֵל כִּי־שָׂרִיתָ עִם־
29 אֱלֹהִים וְעִם־אֲנָשִׁים וַתּוּכָל׃ וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר
הַגִּידָה־נָּא שְׁמֶךָ וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה תִּשְׁאַל לִשְׁמִי וַיְבָרֶךְ
30 אֹתוֹ שָׁם׃ וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שֵׁם הַמָּקוֹם פְּנִיאֵל כִּי־
רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל־פָּנִים וַתִּנָּצֵל נַפְשִׁי׃
31 וַיִּזְרַח־לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת־פְּנוּאֵל וְהוּא צֹלֵעַ
32 עַל־יְרֵכוֹ׃ עַל־כֵּן לֹא־יֹאכְלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־גִּיד
הַנָּשֶׁה אֲשֶׁר עַל־כַּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נָגַע בְּכַף־
יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנָּשֶׁה׃

לג

1 וַיִּשָּׂא
יַעֲקֹב עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה־עֵשָׂו בָּא וְעִמּוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת
אִישׁ וַיַּחַץ אֶת־הַיְלָדִים עַל־לֵאָה וְעַל־רָחֵל וְעַל
2 שְׁתֵּי הַשְּׁפָחוֹת׃ וַיָּשֶׂם אֶת־הַשְּׁפָחוֹת וְאֶת־יַלְדֵיהֶן
רִאשֹׁנָה וְאֶת־לֵאָה וִילָדֶיהָ אַחֲרֹנִים וְאֶת־רָחֵל וְאֶת־
3 יוֹסֵף אַחֲרֹנִים׃ וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה
4 שֶׁבַע פְּעָמִים עַד־גִּשְׁתּוֹ עַד־אָחִיו׃ וַיָּרָץ עֵשָׂו
לִקְרָאתוֹ וַיְחַבְּקֵהוּ וַיִּפֹּל עַל־צַוָּארָו וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיִּבְכּוּ׃
5 וַיִּשָּׂא אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־הַנָּשִׁים וְאֶת־הַיְלָדִים
וַיֹּאמֶר מִי־אֵלֶּה לָּךְ וַיֹּאמַר הַיְלָדִים אֲשֶׁר־חָנַן
6 אֱלֹהִים אֶת־עַבְדֶּךָ׃ וַתִּגַּשְׁןָ הַשְּׁפָחוֹת הֵנָּה וְיַלְדֵיהֶן
7 וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ׃ וַתִּגַּשׁ גַּם־לֵאָה וִילָדֶיהָ וַיִּשְׁתַּחֲווּ וְאַחַר
8 נִגַּשׁ יוֹסֵף וְרָחֵל וַיִּשְׁתַּחֲווּ׃ וַיֹּאמֶר מִי לְךָ כָּל־הַמַּחֲנֶה
הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגָשְׁתִּי וַיֹּאמֶר לִמְצֹא־חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי׃
9 וַיֹּאמֶר עֵשָׂו יֶשׁ־לִי רָב אָחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר־לָךְ׃
10 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אַל־נָא אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ
וְלָקַחְתָּ מִנְחָתִי מִיָּדִי כִּי עַל־כֵּן רָאִיתִי פָנֶיךָ כִּרְאֹת פְּנֵי
11 אֱלֹהִים וַתִּרְצֵנִי׃ קַח־נָא אֶת־בִּרְכָתִי אֲשֶׁר
הֻבָאת לָךְ כִּי־חַנַּנִי אֱלֹהִים וְכִי יֶשׁ־לִי־כֹל וַיִּפְצַר־
בּוֹ וַיִּקָּח׃

27 * Ait ergo: Quod est nomẽ tibi? Respondit:
28 Iacob. * At ille: Nequaquã, inquit, Iacob ap- Inf.35.b
pellabitur nomẽ tuum, sed Israel: quoniam si
contra Deũ fortis fuisti, quanto magis contra
29 homines præualebis? *Interrogauit eũ Iacob:
Dic mihi quo appellaris nomine. Respondit:
Cur quæris nomen meum? & benedixit ei in Iud.13.c
30 eodẽ loco. *Vocauitq; Iacob nomẽ loci illius,
Phanuel: dicens: Vidi Deum facie ad faciẽ: &
31 salua facta est anima mea. *Ortusq; est ei statĩ
sol, postquam transgressus est Phanuel. ipse ve
32 rò claudicabat pede. *Quã ob causam non co
medunt neruũ filij Israel, qui emarcuit in fe-
more Iacob, vsq; in præsentem diem, eo quòd
tetigerit neruũ femoris eius, & obstupuerit.

CAP. XXXIII.

1 A ELeuans autem Iacob oculos, vidit veniẽtẽ
Esau, & cũ eo quadringentos viros. Diui-
sitq; filios Liẽ & Rachel, ambarumq; famula-
2 rum. *Et posuit vtrãq; ancillam & liberos ea-
rum in principio, Liã verò & filios eius in se-
cundo loco, Rachel autem & Ioseph nouissi-
3 mos. *Et ipse progrediens, adorauit pronus in
terram septies, donec appropinquaret frater
4 eius. *Currens itaque Esau obuiam fratri suo,
amplexatus est eum: stringẽsque collum eius,
5 & osculans, fleuit. *Leuatisq; oculis, vidit mu-
lieres & paruulos earum: & ait, Quid sibi vo-
lunt isti? & si ad te ptineant? Respõdit: Paruu
6 li sunt quos donauit mihi Deus seruo tuo. *Et
B appropinquãtes ancillæ & filij earũ, incuruati
7 sunt. *Accessit quoq; Lia cũ pueris suis; & cũ
similiter adorassent, extremi Ioseph & Rachel
8 adorauerũt. *Dixitq; Esau: Quęnã sunt istę tur
mæ quas obuiã habui? Respondit: Vt inuenirẽ
9 gratiã corã dño meo. *At ille ait: Habeo pluri-
10 ma, frater mi. sint tua tibi. *Dixitque Iacob:
Noli ita, obsecro: sed si inueni gratiam in ocu- 2.Re.19.c
lis tuis, accipe munusculum de manibus meis.
Sic enim vidi faciem tuam, quasi viderim vul
11 tum Dei. esto mihi propitius: * Et suscipe be- 1.Reg.25.d
nedictionem quam attuli tibi, & quam dona-
uit mihi Deus tribuens omnia. vix fratre com
pellente, suscipiens:

תרגום אונקלוס

27 וַאֲמַר לֵיהּ מַה שְׁמָךְ וַאֲמַר יַעֲקֹב׃ 28 וַאֲמַר לָא יַעֲקֹב יִתְאֲמַר עוֹד שְׁמָךְ אֱלָהֵין יִשְׂרָאֵל אֲרֵי רַב אַתְּ קֳדָם יְיָ וְעִם גֻּבְרַיָּא וִיכֵלְתָּא׃
29 וּשְׁאֵל יַעֲקֹב וַאֲמַר חַוִּי כְעַן שְׁמָךְ וַאֲמַר לְמָה דְנַן אַתְּ שָׁאֵל לִשְׁמִי וּבָרֵיךְ יָתֵיהּ תַּמָּן׃ 30 וּקְרָא יַעֲקֹב שְׁמָא דְאַתְרָא פְּנִיאֵל אֲרֵי חֲזֵיתִי
מַלְאֲכָא דַיְיָ אַפִּין בְּאַפִּין וְאִשְׁתֵּיזֵבַת נַפְשִׁי׃ 31 וּדְנַח לֵיהּ שִׁמְשָׁא כַּד עֲבַר יָת פְּנוּאֵל וְהוּא מְטַלַּע עַל יַרְכֵּיהּ׃ 32 עַל כֵּן לָא אָכְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
יָת גִּידָא דְנִשְׁיָא דְעַל פֻּתֵּי יַרְכָּא עַד יוֹמָא הָדֵין אֲרֵי קְרֵיב בְּפֻתֵּי יַרְכָּא דְיַעֲקֹב בְּגִידָא דְנִשְׁיָא׃
לג
1 וּזְקַף יַעֲקֹב עֵינוֹהִי וַחֲזָא וְהָא עֵשָׂו אָתֵא וְעִמֵּיהּ אַרְבַּע מְאָה גֻּבְרִין וּפַלֵּיג יָת בְּנַיָּא עַל לֵאָה
וְעַל רָחֵל וְעַל תַּרְתֵּין לְחֵינָתָא׃ 2 וְשַׁוִּי יָת לְחֵינָתָא וְיָת בְּנֵיהֶן קַדְמֵיתָא וְיָת לֵאָה וּבְנַהָא בָּתְרָאִין וְיָת רָחֵל וְיָת יוֹסֵף בָּתְרָאִין׃ 3 וְהוּא
עֲבַר קֳדָמֵיהוֹן וּסְגִיד עַל אַרְעָא שְׁבַע זִמְנִין עַד מִקְרְבֵיהּ עַד אֲחוּהִי׃ 4 וּרְהַט עֵשָׂו לְקַדָּמוּתֵיהּ וְגַפְּפֵיהּ וּנְפַל עַל צַוְּרֵיהּ וְנַשְּׁקֵיהּ
וּבְכוֹ׃ 5 וּזְקַף יָת עֵינוֹהִי וַחֲזָא יָת נְשַׁיָּא וְיָת בְּנַיָּא וַאֲמַר מַן אִלֵּין לָךְ וַאֲמַר בְּנַיָּא דְּחַס יְיָ יָת עַבְדָּךְ׃ 6 וּקְרִיבָא לְחֵינָתָא אִנּוּן
וּבְנֵיהֶן וּסְגִידָן׃ 7 וּקְרִיבַת אַף לֵאָה וּבְנַהָא וּסְגִידוּ וּבָתַר כֵּן קְרֵיב יוֹסֵף וְרָחֵל וּסְגִידוּ׃ 8 וַאֲמַר מַן לָךְ כָּל מַשְׁרִיתָא הָדָא דְעָרְעִית
וַאֲמַר לְאַשְׁכָּחָא רַחֲמִין בְּעֵינֵי רִבּוֹנִי׃ 9 וַאֲמַר עֵשָׂו אִית לִי סַגִּי אֲחִי אִצְלַח בְּדִילָךְ׃ 10 וַאֲמַר יַעֲקֹב בְּבָעוּ כְעַן אִם כְּעַן אַשְׁכְּחִית
רַחֲמִין בְּעֵינָךְ וּתְקַבֵּיל תִּקְרֻבְתִּי מִן יְדִי אֲרֵי עַל כֵּן חֲזֵיתִינוּן לְאַפָּךְ כְּחֵזוּ אַפֵּי רַבְרְבַיָּא וְאִתְרְעִיתָא לִי׃ 11 קַבֵּיל כְּעַן יָת תִּקְרֻבְתִּי דְאֵיתֵיתִי
לָךְ אֲרֵי רַחִים עֲלַי יְיָ וַאֲרֵי אִית לִי כֹּלָּא וְאַתְקֵיף בֵּיהּ וְקַבֵּיל׃

* Dixit autem illi: Quod nomen tibi? dixit au- 27
tem, Iacob. * Dixit autem illi: Non vocabitur 28
vltrà nomen tuum Iacob, sed Israel erit nomen tuũ.
quoniam præualuisti cum Deo, & cum hominibus po
tens. * Interrogauit autem Iacob, & dixit: In- 29
dica mihi nomen tuum. & ait: Quare hoc interro-
gas tu nomen meum? & benedixit ei illic.
* Et vocauit nomen loci illius, Facies Dei. vidi 30
enim Deum, facie ad faciem: & salua facta est ani-
ma mea.
* Ortus est autem ei sol, quando præteriit facies 31
Dei. ipse autem claudicabat femore suo.
* Propter hoc non comedant filij Israel neruum 32
qui emarcuit, qui est super latitudinem femoris, vs-
que ad diem hanc: quia tetigit latitudinem femoris
Iacob nerui, qui emarcuit.

CAP. XXXIII.

Respiciens autem Iacob, vidit: Et ecce Esau fra- 1
ter eius veniens, & quadringenti viri cum eo.
& diuisit Iacob filios ad Liam, & ad Rachel, &
duas ancillas. * Et fecit duas ancillas, & filios 2
earum in primis, & Liam & filios eius post, Rachel
autem & Ioseph vltimos. * Ipse autem præ- 3
cessit ante eos. & adorauit super terram septies, do-
nec appropinquaret fratri suo. * Et accurrit E- 4
sau in occursum ei: & amplexatus eum, osculatus
est. & cecidit super collum eius. & fleuerunt am-
bo. * Et respiciens Esau, vidit mulieres & pue- 5
rulos. & dixit: Quid hæc tibi sunt? & ait: Paruu-
li, quibus misertus est Deus serui tui. * Et appro- 6
pinquauerunt ancillæ & filij earum, et adorauerũt.
* Et appropinquauit Lia, & filij eius, & adora- 7
uerunt. & post hoc appropinquauit Rachel & Io-
seph, & adorauerunt. * Et ait: Quid hæc tibi 8
sunt? omnes turmæ istæ, quibus obuiaui? ille autem
dixit, Vt inueniat seruus tuus gratiam coram te, do-
mine. * Dixit autem Esau: Sunt mihi multa, 9
frater. sint tibi tua.
* Dixit autem Iacob: Si inueni gratiam coram 10
te, accipe dona per meas manus. propter hoc vidi fa-
ciem tuam, sicut si quis videret faciem Dei. & be-
nedices mihi. * Accipe benedictiones meas, quas 11
attuli tibi: quia misertus est mei Deus: et sunt mi-
hi omnia. & compulit eum, & accepit.

17 * εἶπε δὲ αὐτῷ, τί ὄνομά σοι; εἶπε δὲ, ἰακώβ. * εἶπε δὲ
28 αὐτῷ, οὐ κληθήσεται ἔτι τὸ ὄνομά σου ἰακὼβ, ἀλλ' ἰσραὴλ ἔσται
τὸ ὄνομά σου. ὅτι ἐνίσχυσας μετὰ τοῦ θεοῦ, καὶ μετὰ ἀνθρώπων δυνα-
29 τός. * ἠρώτησε δὲ ἰακὼβ, καὶ εἶπεν, ἀνάγγειλόν μοι τὸ ὄνομά σου.
καὶ εἶπεν, ἵνα τί τοῦτο ἐρωτᾷς σὺ τὸ ὄνομά μου; καὶ εὐλόγησεν αὐ-
30 τὸν ἐκεῖ. * καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, εἶδος
θεοῦ. εἶδον γὰρ τὸν θεὸν, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη ἡ
31 ψυχή μου. * ἀνέτειλε δὲ αὐτῷ ὁ ἥλιος, ἡνίκα παρῆλθε
τὸ εἶδος τοῦ θεοῦ. αὐτὸς δὲ ἐπέσκαζε τῷ μηρῷ αὐτοῦ.
32 * ἕνεκεν τούτου οὐ μὴ φάγωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ νεῦρον, ὃ
ἐνάρκησεν, ὅ ἐστιν ἐπὶ τὸ πλάτος τοῦ μηροῦ, ἕως τῆς ἡμέ-
ρας ταύτης· ὅτι ἥψατο τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ ἰακὼβ τοῦ νεύρου,
ὃ ἐνάρκησεν.

λγ΄.

1 * Αναβλέψας δὲ ἰακὼβ, εἶδε· καὶ ἰδοὺ ἡσαῦ ὁ ἀδελφὸς αὐ-
τοῦ ἐρχόμενος, καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες μετ' αὐτοῦ. καὶ διεῖλεν
ἰακὼβ τὰ παιδία ἐπὶ λείαν, καὶ ἐπὶ ῥαχὴλ, καὶ τὰς δύο παι-
2 δίσκας. * καὶ ἐποίησε τὰς δύο παιδίσκας καὶ τοὺς υἱοὺς αὐ-
τῶν ἐν πρώτοις, καὶ λείαν, καὶ τὰ παιδία αὐτῆς ὀπίσω· ῥαχὴλ
δὲ καὶ ἰωσὴφ ἐσχάτους.
3 * αὐτὸς δὲ προῆλθεν ἔμπροσθεν αὐτῶν. καὶ προσεκύνησεν
ἐπὶ τὴν γῆν ἑπτάκις, ἕως ἐγγίσαι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.
4 * καὶ προσέδραμεν ἡσαῦ εἰς συνάντησιν αὐτῷ. καὶ περιλα-
βὼν αὐτὸν, ἐφίλησε. καὶ ἔπεσε ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ. καὶ ἔ-
κλαυσαν ἀμφότεροι.
5 * καὶ ἀναβλέψας ἡσαῦ, εἶδε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία.
καὶ εἶπε, τί ταῦτά σοι ἐστί; καὶ εἶπε, τὰ παιδία, οἷς ἠλέησεν ὁ θεὸς
6 τὸν παῖδά σου. * καὶ προσήγγισαν αἱ παιδίσκαι καὶ τὰ
7 τέκνα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν. * καὶ ἤγγισε λεία, καὶ
τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ προσεκύνησαν· καὶ μετὰ τοῦτο προσήγγισε
8 ῥαχὴλ καὶ ἰωσὴφ, καὶ προσεκύνησαν. * καὶ εἶπε, τί ταῦ-
τά σοι ἐστί; πᾶσαι αἱ παρεμβολαὶ αὗται, αἷς ἀπήντηκα; ὁ δὲ
εἶπεν, ἵνα εὕρῃ ὁ παῖς σου χάριν ἐναντίον σου κύριε.
9 * εἶπε δὲ ἡσαῦ, ἔστι μοι πολλὰ ἀδελφέ. ἔστω σοι τὰ σά.
10 * εἶπε δὲ ἰακὼβ, εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον σου, δέξαι τὰ δῶρα
διὰ τῶν ἐμῶν χειρῶν. ἕνεκεν τούτου εἶδον τὸ πρόσωπόν σου, ὡς ἂν
11 τις ἴδοι πρόσωπον θεοῦ. καὶ εὐλογήσεις με. * λάβε τὰς εὐ-
λογίας μου, ἃς ἤνεγκά σοι. ὅτι ἠλέησέ με ὁ θεὸς, καὶ ἔστι μοι πάν-
τα. καὶ ἐβιάσατο αὐτὸν, καὶ ἔλαβε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et dixit ei: Quod est nomen tuum? & ait: Iacob. 28 Et dixit ei: Non dicetur vltrà Iacob nomen tuum, sed Israel: quoniam princeps
es tu coram Deo, & cum hominibus præualebis. 29 Et interrogauit eum Iacob, & ait: Indica, obsecro, nomen tuum. & dixit: Ad quid quæ-
ris nomen meum? & benedixit ei ibi. 30 Et vocauit Iacob nomen loci, Peniel: quia vidi angelum Dei facie ad faciem: & salua facta est ani-
ma mea. 31 Et ortus est ei sol quando transiuit Phanuel: & ipse claudicabat super femur suum. 32 Propterea non comedunt fi-
lij Israel neruum qui emarcuit, qui est iuxta palmam femoris, vsque in præsentem diem: eo quòd tetigit in palmam femoris Iacob, in neruo qui e-
marcuit.

CAP. XXXIII.

ET leuauit Iacob oculos suos, & vidit: & ecce Esau veniebat, & cum eo quadringenti viri: & diuisit filios cum Lia, & cum Rachel, & cum dua-
bus concubinis: 2 Et posuit concubinas & filios earum in principio: Liamque & filios suos posteriores: Rachel autem & Ioseph no
uißimos. 3 Et ipse transiuit ante eos, & adorauit super terram septem vicibus, donec appropinquauit vsque ad fratrem suum.
4 Et cucurrit Esau in occursum eius: & amplexatus est eum, & ruit super collum eius, & osculatus est eum: & fleuerunt. 5 Et leuauit
oculos suos, viditque mulieres & filios: & ait: Qui sunt isti tibi? & ait: Filij sunt quos donauit Deus seruo tuo. 6 Et accesserunt concubinæ
& filij earum, & adorauerunt. 7 Et accessit etiam Lia & filij sui, & adorauerunt: & posteà accessit Ioseph & Rachel, & adorauerunt.
8 Et ait: Ad quid tibi hæc turma quam obuiam habui? & ait: Vt inueniam gratiam in oculis domini mei. 9 Et dixit Esau: Habeo mul-
tum, frater mi: prosit tibi quod tuum est. 10 Et dixit Iacob: Obsecro nunc, si inueni nunc gratiam in oculis tuis, vt suscipias munus meum de
manu mea: quia sic vidi faciem tuam, quasi viderim faciem principum: & placuisti mihi. 11 Suscipe, obsecro, munus meum quod oblatum est
tibi: quoniam misertus est mihi Deus, & quoniam habeo omnia. & coegit eum, & suscepit.

12 * וַיֹּאמֶר נִסְעָה וְנֵלֵכָה וְאֵלְכָה לְנֶגְדֶּךָ׃ * וַיֹּאמֶר
13 אֵלָיו אֲדֹנִי יֹדֵעַ כִּי־הַיְלָדִים רַכִּים וְהַצֹּאן וְהַבָּקָר עָלוֹת
14 עָלָי וּדְפָקוּם יוֹם אֶחָד וָמֵתוּ כָּל־הַצֹּאן׃ * יַעֲבָר־נָא
אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ וַאֲנִי אֶתְנָהֲלָה לְאִטִּי לְרֶגֶל
הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר־לְפָנַי וּלְרֶגֶל הַיְלָדִים עַד אֲשֶׁר־
15 אָבֹא אֶל־אֲדֹנִי שֵׂעִירָה׃ * וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אַצִּיגָה־נָּא
עִמְּךָ מִן־הָעָם אֲשֶׁר אִתִּי וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה אֶמְצָא־חֵן
16 בְּעֵינֵי אֲדֹנִי׃ * וַיָּשָׁב בַּיּוֹם הַהוּא עֵשָׂו לְדַרְכּוֹ שֵׂעִירָה׃
17 * וְיַעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה וַיִּבֶן לוֹ בָּיִת וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֻכֹּת
עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם סֻכּוֹת׃
18 * וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׁכֶם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בְּבֹאוֹ
19 מִפַּדַּן אֲרָם וַיִּחַן אֶת־פְּנֵי הָעִיר׃ * וַיִּקֶן אֶת־חֶלְקַת
הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטָה־שָׁם אָהֳלוֹ מִיַּד בְּנֵי־חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם
20 בְּמֵאָה קְשִׂיטָה׃ * וַיַּצֶּב־שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא־לוֹ
אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃

לד

1 * וַתֵּצֵא דִינָה בַּת־לֵאָה
2 אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב לִרְאוֹת בִּבְנוֹת הָאָרֶץ׃ * וַיַּרְא
אֹתָהּ שְׁכֶם בֶּן־חֲמוֹר הַחִוִּי נְשִׂיא הָאָרֶץ וַיִּקַּח אֹתָהּ
3 וַיִּשְׁכַּב אֹתָהּ וַיְעַנֶּהָ׃ * וַתִּדְבַּק נַפְשׁוֹ בְּדִינָה בַּת־יַעֲקֹב
4 וַיֶּאֱהַב אֶת־הַנַּעַר וַיְדַבֵּר עַל־לֵב הַנַּעַר׃ * וַיֹּאמֶר שְׁכֶם
אֶל־חֲמוֹר אָבִיו לֵאמֹר קַח־לִי אֶת־הַיַּלְדָּה הַזֹּאת
5 לְאִשָּׁה׃ * וְיַעֲקֹב שָׁמַע כִּי טִמֵּא אֶת־דִּינָה בִתּוֹ
וּבָנָיו הָיוּ אֶת־מִקְנֵהוּ בַּשָּׂדֶה וְהֶחֱרִשׁ יַעֲקֹב עַד־
6 בֹּאָם׃ * וַיֵּצֵא חֲמוֹר אֲבִי־שְׁכֶם אֶל־יַעֲקֹב לְדַבֵּר אִתּוֹ׃
7 * וּבְנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ מִן־הַשָּׂדֶה כְּשָׁמְעָם וַיִּתְעַצְּבוּ
הָאֲנָשִׁים וַיִּחַר לָהֶם מְאֹד כִּי נְבָלָה עָשָׂה בְיִשְׂרָאֵל
8 לִשְׁכַּב אֶת־בַּת־יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יֵעָשֶׂה׃ * וַיְדַבֵּר חֲמוֹר
אִתָּם לֵאמֹר שְׁכֶם בְּנִי חָשְׁקָה נַפְשׁוֹ בְּבִתְּכֶם תְּנוּ נָא
9 אֹתָהּ לוֹ לְאִשָּׁה׃ * וְהִתְחַתְּנוּ אֹתָנוּ בְּנֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ־
לָנוּ וְאֶת־בְּנֹתֵינוּ תִּקְחוּ לָכֶם׃

12 * Ait: Gradiamur ſimul,eroq́ue ſocius iti-
13 neris tui. * Dixitq́ue Iacob: Noſti, domine
C mi, quòd paruulos habeam teneros & oues &
boues fœtas mecum; quas ſi plus in ambulã-
do fecero laborare, morientur vna die cun-
14 cti greges. * Præcedat dominus meus ante
ſeruum ſuum, & ego ſequar paulatim veſti-
gia eius, ſicut videro paruulos meos poſſe, do-
nec veniam ad dominum meum in Seir.
15 * Reſpondit Eſau: Oro te, vt de populo qui
mecum eſt, ſaltem ſocij remaneant viæ tuæ.
Non eſt, inquit, neceſſe: hoc vno tantùm indi
geo, vt inueniam gratiam in conſpectu tuo,
16 domine mi. * Reuerſus eſt itaque illo die
17 Eſau itinere quo venerat in Seir. * Et Iacob
D venit in Sochot: vbi ædificata domo, & fixis
tentoriis, appellauit nomen loci illius Sochot,
18 id eſt, tabernacula. * Tranſiuitq́ue in Salem
vrbem Sichimorum, quæ eſt in terra Chanaã,
poſtquàm reuerſus eſt de Meſopotamia Syriȩ,
19 & habitauit iuxta oppidum. * Emitq́ue par-
tem agri in qua fixerat tabernacula, à filiis E-
20 mor patris Sichem centum agnis. * Et erecto
ibi altari, inuocauit ſuper illud fortiſſimum
Deum Iſrael.

CAP. XXXIIII.

1 EGreſſa eſt autem Dina filia Liæ, vt videret
2 mulieres regionis illius. * Quam cùm vi-
A diſſet Sichem, filius Emor Euæi, princeps ter-
ræ illius, adamauit eam: & rapuit, & dormiuit
3 cum illa, vi opprimens virginem. * Et conglu- 2.Reg. 13.c.
tinata eſt anima eius cum ea: triſtemq́ue deli-
4 niuit blanditiis. * Et pergens ad Emor patrem
ſuũ, Accipe, inquit, mihi puellã hanc coniugẽ.
5 * Quod cũ audiſſet Iacob, abſentib[9] filiis, & in
paſtu pecorũ occupatis, ſiluit donec redirent.
6 * Egreſſo autẽ Emor patre Sichẽ vt loqueretur
7 ad Iacob, * Ecce filij eius veniebãt de agro: au-
ditoq́; quod acciderat, irati sũt valdè, eo ꝙ fœ
dã rem operatus eſſet in Iſrael, & violata filia
8 Iacob, rem illicitam perpetraſſet. * Locutus
B eſt itaque Emor ad eos: Sichem filij mei ad-
hæſit anima filiæ veſtrȩ. date eam illi vxorem.
9 * Et iungamus viciſſim connubia. filias ve-
ſtras tradite nobis, & filias noſtras accipite.

תרגום אונקלוס

12 וַאֲמַר טוּל וּנְהָךְ וְאֵיהַךְ לְקִבְלָךְ׃ 13 וַאֲמַר לֵיהּ רִבּוֹנִי יָדַע אֲרֵי יַנְקַיָּא רַכִּיכִין וְעָנָא וְתוֹרֵי מֵינִקְתָא עֲלַי וְאִם יִדְחוֹקִינוּן יוֹמָא חַד וִימוּתוּן
כָּל עָנָא׃ 14 יִעְבַּר כְּעַן רִבּוֹנִי קֳדָם עַבְדֵּיהּ וַאֲנָא אֲדַבַּר בְּנַיְחַ לְרֶגֶל עוּבַדְתָּא דִּקְדָמַי וּלְרֶגֶל יַנְקַיָּא עַד דְּאֵעוֹל לְוָת רִבּוֹנִי לְשֵׂעִיר׃ 15 וַאֲמַר
עֵשָׂו אַשְׁבּוֹק כְּעַן עִמָּךְ מִן עַמָּא דְעִמִּי וַאֲמַר לְמָא דְנָן אַשְׁכַּח רַחֲמִין בְּעֵינֵי רִבּוֹנִי׃ 16 וְתָב בְּיוֹמָא הַהוּא עֵשָׂו לְאוֹרְחֵיהּ לְשֵׂעִיר׃ 17 וְיַעֲקֹב
נְטַל לְסֻכּוֹת וּבְנָא לֵיהּ בֵּיתָא וּלְגֵיתוֹהִי עֲבַד מְטַלָּן עַל כֵּן קְרָא שְׁמָא דְאַתְרָא סֻכּוֹת׃ 18 וַאֲתָא יַעֲקֹב שְׁלִם לְקַרְתָּא דִשְׁכֶם דִּי בְּאַרְעָא
דִכְנַעַן בְּמֵיתוֹהִי מִפַּדַּן אֲרָם וּשְׁרָא לָקֳבֵיל קַרְתָּא׃ 19 וּזְבַן יָת אַחְסָנַת חַקְלָא דִּפְרַסֵיהּ תַּמָּן מַשְׁכְּנֵיהּ מִיְּדָא דִבְנֵי חֲמוֹר אֲבוּהִי
דִשְׁכֶם בִּמְאָה חוּרְפָן׃ 20 וַאֲקִים תַּמָּן מַדְבְּחָא וּפְלַח עֲלוֹהִי קֳדָם אֵל אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל׃

לד

1 וּנְפַקַת דִּינָה בַּת לֵאָה דִּילֵידַת לְיַעֲקֹב לְמִחְזֵי בִּבְנָת אַרְעָא׃ 2 וַחֲזָא יָתַהּ שְׁכֶם בַּר חֲמוֹר חִוָּאָה רַבָּא דְאַרְעָא וּנְסֵיב יָתַהּ
וּשְׁכִיב יָתַהּ וְעַנְּיַהּ׃ 3 וְאִתְרְעִיאַת נַפְשֵׁיהּ בְּדִינָה בַּת יַעֲקֹב וּרְחֵים יָת עוּלֵימְתָא וּמַלֵּיל תַּנְחוּמִין עַל לִבָּא דְעוּלֵימְתָא׃ 4 וַאֲמַר שְׁכֶם לַחֲמוֹר
אֲבוּהִי לְמֵימַר סַב לִי יָת עוּלֵימְתָא הָדָא לְאִתּוּ׃ 5 וְיַעֲקֹב שְׁמַע אֲרֵי סָאֵיב יָת דִּינָה בְּרַתֵּיהּ וּבְנוֹהִי הֲווֹ עִם גֵּיתוֹהִי בְּחַקְלָא וּשְׁתֵיק יַעֲקֹב עַד
מֵיתֵיהוֹן׃ 6 וּנְפַק חֲמוֹר אֲבוּהִי דִשְׁכֶם לְוָת יַעֲקֹב לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ׃ 7 וּבְנֵי יַעֲקֹב עָלוּ מִן חַקְלָא כַּד שְׁמַעוּ וְאִתְנְסִיסוּ גֻבְרַיָּא וּתְקֵיף לְהוֹן לַחְדָּא
אֲרֵי קְלָנָא עֲבַד בְּיִשְׂרָאֵל לְמִשְׁכַּב יָת בְּרַתָּא דְיַעֲקֹב וְכֵן לָא כָשַׁר לְמֶעְבַּד׃ 8 וּמַלֵּיל חֲמוֹר עִמְּהוֹן לְמֵימַר שְׁכֶם בְּרִי אִתְרְעִיאַת נַפְשֵׁיהּ בִּבְרַתְּכוֹן
הַבוּ כְעַן יָתַהּ לֵיהּ לְאִתּוּ׃ 9 וְאִתְחַתְּנוּ בַנָא בְּנָתֵיכוֹן תִּתְּנוּן לַנָא וְיָת בְּנָתַנָא תִּסְּבוּן לְכוֹן׃

* Et dixit: Discedentes, gradiamur in rectam. 12
* Dixit autem illi: Dominus meus scit, quòd te- 13
neriores pueri, & oues & boues fœtæ sunt apud
me. si ergo vrgeam eos diem vnum, morientur o-
mnia pecora. * Præcedat dominus meus ante ser- 14
uum suum: ego autem fortis ero in via secundùm
ocium ambulationis quæ ante me, & secundum pe-
dem puerulorum meorum, donec veniam ad domi-
num meum in Seir.
* Dixit autem Esau Relinquam tecum de popu- 15
lo qui mecum. Ille autem dixit: Ad quid hoc? satis,
quòd inueni gratiam coram te, domine.
* Reuersus est autem Esau in die illa in viam suã 16
in Seir. * Et Iacob discedit in tabernacula: & fe- 17
cit sibi domos, & pecoribus suis fecit tabernacula.
propter hoc vocauit nomen loci illius, Tabernacula.
Et venit Iacob in Salem ciuitatem Sicimorum, 18
quæ est in terra Chanaan, quando venit de Meso-
potamia Syriæ: & castrametatus est secundum fa-
ciem ciuitatis. * Et acquisiuit partem agri, vbi 19
statuit ibi tabernaculum suum, ab Hemor patre Sy-
chem, centum agnis. * Et statuit illic altare: & 20
inuocauit Deum Israel. CAP. XXXIIII.
EGressa est autem Dina, filia Liæ, quam peperit 1
Iacob, vt cognosceret filias indigenarum.
* Et vidit eam Sychem filius Emor Euæus, prin 2
ceps terræ. & accipiens eam, dormiuit cum illa, &
humiliauit eam. * Et intendit animæ Dinæ fi- 3
liæ Iacob: & dilexit virginem. & locutus est se-
cundum mentem virginis ei. * Ait autem Sychem 4
ad Emor patrem suum, dicens: Accipe mihi puel-
lam hanc in vxorem. * Iacob autem audiuit quòd 5
polluit Sychem filius Emor Dinam filiam suam. at fi-
lij sui erant cum pecoribus in agro. tacuit autem Ia-
cob, donec venirent ipsi. * Egressus est autem E- 6
mor pater Sychem ad Iacob, vt loqueretur ei.
* At filij Iacob venerunt de agro. vt autem au- 7
dierunt, cõpuncti sunt viri, & triste fuit illis val-
dè: quia turpe fecit in Israel Sychem, dormiens cum
filia Iacob: & non sic erit. * Et locutus est eis E- 8
mor, dicens: Sychem filius meus elegit ex anima fi-
liam vestram. date eam illi vxorem. * Et affini- 9
tatem cõtrahite nobiscum. filias vestras date nobis,
& filias nostras accipite filiis vestris.

12 * καὶ εἶπεν, ἀπάραντες, πορευθῶμεν εἰς εὐθεῖαν.
13 * εἶπε δὲ αὐτῷ, ὁ κύριός μου γινώσκει, ὅτι ἁπαλώτερα τὰ
παιδία, καὶ τὰ πρόβατα καὶ αἱ βόες λοχεύονται ἐπ' ἐμέ. ἐὰν οὖν
καταδιώξω αὐτοὺς ἡμέραν μίαν, ἀποθανοῦνται πάντα τὰ
14 κτήνη. * προελθέτω ὁ κύριός μου ἔμπροσθεν τοῦ παιδὸς
αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἐνισχύσω ἐν τῇ ὁδῷ κατὰ σχολὴν τῆς πορεύσεως
τῆς ἐναντίον μου, καὶ κατὰ πόδα τῶν παιδαρίων μου, ἕως ἔλθω
15 πρὸς τὸν κύριόν μου εἰς σηείρ. * εἶπε δὲ ἡσαῦ, καταλείψω
μετὰ σοῦ, ἀπὸ τοῦ λαοῦ τοῦ μετ' ἐμοῦ. ὁ δὲ εἶπεν, ἵνα τί τοῦτο; ἱκα-
νὸν, ὅτι εὗρον χάριν ἐναντίον σου κύριε.
16 * ἀπέστρεψε δὲ ἡσαῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τὴν ὁδὸν αὐ-
17 τοῦ εἰς σηείρ. * καὶ ἰακὼβ ἀπαίρει εἰς σκηνάς· καὶ ἐποίησεν ἑαυ-
τῷ οἰκίας, καὶ τοῖς κτήνεσιν αὐτοῦ ἐποίησε σκηνάς. διὰ τοῦτο ἐκά-
λεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, σκηναί.
18 * καὶ ἦλθεν ἰακὼβ εἰς σαλὴμ πόλιν σικήμων, ἥ ἐστιν ἐν γῇ
χαναάν. ὅτε ἦλθεν ἐκ τῆς μεσοποταμίας συρίας. καὶ παρε-
νέβαλεν κατὰ πρόσωπον τῆς πόλεως.
19 * καὶ ἐκτήσατο τὴν μερίδα τοῦ ἀγροῦ, οὗ ἔστησεν ἐκεῖ τὴν
σκηνὴν αὐτοῦ, παρὰ ἐμμὼρ πατρὸς συχὲμ, ἑκατὸν ἀμνῶν.
20 * καὶ ἔστησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον· καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν θεὸν
ἰσραήλ. λδʹ.
1 * Ἐξῆλθε δὲ δίνα, ἡ θυγάτηρ λείας, ἣν ἔτεκεν τῷ ἰακὼβ, κα-
2 ταμαθεῖν τὰς θυγατέρας τῶν ἐγχωρίων. * καὶ εἶδεν αὐτὴν συχὲμ
ὁ υἱὸς ἐμμὼρ ὁ εὐαῖος, ὁ ἄρχων τῆς γῆς. καὶ λαβὼν αὐτὴν, ἐκοιμή-
3 θη μετ' αὐτῆς, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτήν. * καὶ προσέσχε τῇ ψυχῇ δί-
νας τῆς θυγατρὸς ἰακώβ. καὶ ἠγάπησε τὴν παρθένον. καὶ ἐλάλησε
4 κατὰ τὴν διάνοιαν τῆς παρθένου αὐτῇ. * εἶπε δὲ συχὲμ πρὸς ἐμμὼρ
τὸν πατέρα αὐτοῦ, λέγων, λάβε μοι τὴν παῖδα ταύτην εἰς γυναῖκα.
5 * ἰακὼβ δὲ ἤκουσεν, ὅτι ἐμίανε συχὲμ ὁ υἱὸς ἐμμὼρ δίναν τὴν θυ-
γατέρα αὐτοῦ. οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ ἦσαν μετὰ τῶν κτηνῶν ἐν τῷ πεδίῳ. πα-
6 ρεσιώπησε δὲ ἰακὼβ, ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτούς. * ἐξῆλθε δὲ ἐμμὼρ ὁ
7 πατὴρ συχὲμ πρὸς ἰακὼβ, λαλῆσαι αὐτῷ. * οἱ δὲ υἱοὶ ἰακὼβ
ἦλθον ἐκ τοῦ πεδίου. ὡς δὲ ἤκουσαν, κατενύχθησαν οἱ ἄνδρες, καὶ
λυπηρὸν ἦν αὐτοῖς σφόδρα· ὅτι ἄσχημον ἐποίησεν ἐν ἰσραὴλ
συχὲμ, κοιμηθεὶς μετὰ τῆς θυγατρὸς ἰακώβ. καὶ οὐχ οὕτως ἔσται.
8 * καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς ἐμμὼρ, λέγων, συχὲμ ὁ υἱός μου
προείλετο τῇ ψυχῇ τὴν θυγατέρα ὑμῶν· δότε αὐτὴν αὐτῷ
9 γυναῖκα. * καὶ ἐπιγαμβρεύσασθε ἡμῖν. τὰς θυγατέρας
ὑμῶν δότε ἡμῖν, καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν λάβετε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Et dixit: Proficiscere & eamus, & ibo è regione tui. 13 Et dixit ei: Dominus meus scit quoniam paruuli sunt teneri, & oues & boues lactantes apud me: & si fatigarent eas vno die, morientur omnes oues. 14 Transeat nunc dominus meus ante seruum suum: & ego ducam paulatim, iuxta gressum familiæ quæ est coram me, & secundum gressum paruulorum, donec veniam ad dominum meum in Seir. 15 Et dixit Esau: Dimittam nunc tecum de populo qui mecum est. Et dixit: Ad quid? inueniam gratiam in oculis dñi mei. 16 Et reuersus est Esau in die illa per viam suã in Seir. 17 Et Iacob profectus est in Sochoth. & ædificauit sibi domum, & pecoribus suis fecit vmbracula. propterea vocatum est nomen loci, Sochoth. 18 Et venit Iacob sanus in ciuitatem Sichem, quæ est in terra Chanaan, quando veniebat de Mesopotamia Syriæ: & mansit è regione ciuitatis. 19 Emitque possessionem agri, in quo tetenderat tabernaculum suum de filiis Hemor patris Sichem centum agnis. 20 Et erexit ibi altare, & sacrificauit super illud coram fortissimo Deo Israel.

CAP. XXXIIII.

ET egressa est Dina filia Liæ, quam pepererat ex Iacob, vt videret filias terræ. 2 Et vidit eam Sichem filius Hemor Euæi, principis terræ: & tulit eam, dormiuitque cum ea: & oppressit eam. 3 Et complacuit animæ suæ in Dina filia Iacob: & dilexit puellam. & locutus est consolationes ad cor puellæ. 4 Et ait Sichem ad Hemor patrem suum, dicens: Accipe mihi puellam hanc in vxorem. 5 Et Iacob audiuit quòd violata esset Dina filia sua: & filij sui erant cum pecoribus suis in agro: & siluit Iacob, donec venirent. 6 Egressusque est Hemor pater Sichem ad Iacob, vt loqueretur cum eo. 7 Filij autem Iacob venerunt de agro: cumque audissent quod factum fuerat, indignati sunt viri, & irati sunt valdè: quoniam ignominia facta esset in Israel, dormiendo cum filia Iacob: & sic non debuerat fieri. 8 Et locutus est Hemor cum eis, dicens: Animæ Sichem filij mei complacuit filia vestra: date, obsecro, eam ipsi in vxorem. 9 Et iungite connubia nobiscum: filias vestras dabitis nobis, & filias nostras accipietis vobis.

10 וְאִתָּנוּ תֵּשֵׁבוּ וְהָאָרֶץ תִּהְיֶה לִפְנֵיכֶם שְׁבוּ וּסְחָרוּהָ
11 וְהֵאָחֲזוּ בָּהּ׃ וַיֹּאמֶר שְׁכֶם אֶל־אָבִיהָ וְאֶל־
אַחֶיהָ אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֵיכֶם וַאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי
12 אֶתֵּן׃ הַרְבּוּ עָלַי מְאֹד מֹהַר וּמַתָּן וְאֶתְּנָה
כַּאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלָי וּתְנוּ־לִי אֶת־הַנַּעֲרָ לְאִשָּׁה׃
13 וַיַּעֲנוּ בְנֵי־יַעֲקֹב אֶת־שְׁכֶם וְאֶת־חֲמוֹר אָבִיו
בְּמִרְמָה וַיְדַבֵּרוּ אֲשֶׁר טִמֵּא אֵת דִּינָה אֲחֹתָם׃
14 וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם לֹא נוּכַל לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר הַזֶּה
לָתֵת אֶת־אֲחֹתֵנוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר־לוֹ עָרְלָה כִּי־
15 חֶרְפָּה הִוא לָנוּ׃ אַךְ־בְּזֹאת נֵאוֹת לָכֶם
אִם תִּהְיוּ כָמֹנוּ לְהִמֹּל לָכֶם כָּל־זָכָר׃
16 וְנָתַנּוּ אֶת־בְּנֹתֵינוּ לָכֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיכֶם נִקַּח־
17 לָנוּ וְיָשַׁבְנוּ אִתְּכֶם וְהָיִינוּ לְעַם אֶחָד׃ וְאִם־לֹא
תִשְׁמְעוּ אֵלֵינוּ לְהִמּוֹל וְלָקַחְנוּ אֶת־בִּתֵּנוּ וְהָלָכְנוּ׃
18 וַיִּיטְבוּ דִבְרֵיהֶם בְּעֵינֵי חֲמוֹר וּבְעֵינֵי שְׁכֶם בֶּן־
19 חֲמוֹר׃ וְלֹא־אֵחַר הַנַּעַר לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר כִּי חָפֵץ
20 בְּבַת־יַעֲקֹב וְהוּא נִכְבָּד מִכֹּל בֵּית אָבִיו׃ וַיָּבֹא
חֲמוֹר וּשְׁכֶם בְּנוֹ אֶל־שַׁעַר עִירָם וַיְדַבְּרוּ אֶל־אַנְשֵׁי עִירָם
21 לֵאמֹר׃ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה שְׁלֵמִים הֵם אִתָּנוּ וְיֵשְׁבוּ
בָאָרֶץ וְיִסְחֲרוּ אֹתָהּ וְהָאָרֶץ הִנֵּה רַחֲבַת־יָדַיִם לִפְנֵיהֶם
אֶת־בְּנֹתָם נִקַּח־לָנוּ לְנָשִׁים וְאֶת־בְּנֹתֵינוּ נִתֵּן
22 לָהֶם׃ אַךְ־בְּזֹאת יֵאֹתוּ לָנוּ הָאֲנָשִׁים לָשֶׁבֶת
אִתָּנוּ לִהְיוֹת לְעַם אֶחָד בְּהִמּוֹל לָנוּ כָּל־זָכָר כַּאֲשֶׁר
23 הֵם נִמֹּלִים׃ מִקְנֵהֶם וְקִנְיָנָם וְכָל־בְּהֶמְתָּם הֲלוֹא
24 לָנוּ הֵם אַךְ נֵאוֹתָה לָהֶם וְיֵשְׁבוּ אִתָּנוּ׃ וַיִּשְׁמְעוּ
אֶל־חֲמוֹר וְאֶל־שְׁכֶם בְּנוֹ כָּל־יֹצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ וַיִּמֹּלוּ
25 כָּל־זָכָר כָּל־יֹצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ׃ וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי־בְנֵי־יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי
אֲחֵי דִינָה אִישׁ חַרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל־הָעִיר בֶּטַח
וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר׃

10 Et habitate nobiscum. terra in potestate
vestra est: exercete, negociamini; & possidete
11 eam. Sed & Sichem ad patrem & ad fratres eius ait: Inueniam gratiam coram vobis:
12 & quæcunque statueritis, dabo. Augete dotem, & munera postulate: & libenter tribuam quod petieritis: tãtùm date mihi puellam hanc vxorem.
13 Responderunt filij Iacob Sichem & patri eius in dolo, sæuientes ob stuprum sororis.
14 Non possumus facere quod petitis, nec dare sororẽ nostram homini incircunciso; quod illicitum & nefarium est apud nos.
15 Sed in hoc valebimus fœderari, si volueritis esse similes nostri; & circuncidatur in vo-
16 bis omnis masculini sexus. Tunc dabimus & accipiemus mutuò filias vestras ac nostras: & habitabimus vobiscum, erimúsq; v-
17 nus populus. Si autem circuncidi nolueritis, tollemus filiam nostram, & recedemus.
18 Placuit oblatio eorum Emor, & Sichem filio eius.
19 Nec distulit adolescens, quin statim,
C quod petebatur, expleret. Amabat enim puellam valdè: & erat inclytus in omni domo patris sui.
20 Ingressíque portam vrbis, locuti sunt ad
21 populum: Viri isti pacifici sunt, & volunt habitare nobiscum. Negocientur in terra, & exerceant eam, quæ spaciosa & lata, cultoribus indiget. filias eorum accipiemus vxores, & nostras illis dabimus.
22 Vnum est quo differtur tantum bonum, Si circuncidamus masculos nostros ritum gen
23 tis imitantes: Et substantia eorum, & pecora, & cuncta quæ possident, nostra erunt. Tantum in hoc acquiescamus: & habitantes simul, vnum efficiamus populum.
24 Assensíque sunt omnes, circuncisis cunctis
25 maribus. Et ecce die tertio, quando grauissimus vulnerum dolor est, arreptis duo filij Iacob Simeon & Leui fratres Dinæ gladiis, in-
D gressi sunt vrbem confidenter, interfectísque omnibus masculis:

תרגום אונקלוס

10 ועמנא תיתבון וארעא תהא קדמיכון תיבו ועבידו בה סחורתא ואחסינו בה׃ 11 ואמר שכם לאבוהא ולאחהא אשכח רחמין
בעיניכון ודתימרון לי אתן׃ 12 אסגו עלי לחדא מוהרין ומתנן ואתן כמה דתימרון לי והבו לי ית עולימתא לאיתו׃ 13 ואתיבו
בני יעקב ית שכם וית חמור אבוהי בחכמתא ומלילו דסאיב ית דינה אחתהון׃ 14 ואמרו להון לא ניכל למעבד פתגמא הדין למיתן
ית אחתנא לגבר דליה ערלתא ארי חסודא היא לנא׃ 15 ברם בדא נטפס לכון אם תהון כותנא למגזר לכון כל דכורא׃
16 ונתן ית בנתנא לכון וית בנתיכון נסב לנא ונתב עמכון ונהא לעמא חד׃ 17 ואם לא תקבלון מננא למגזר ונדבר ית
ברתנא וניזל׃ 18 ושפרו פתגמיהון בעיני חמור ובעיני שכם בר חמור׃ 19 ולא אוחר עולימא למעבד פתגמא ארי יתרעי
בברתא דיעקב והוא יקיר מכל בית אבוהי׃ 20 ואתא חמור ושכם בריה לתרע קרתיהון ומלילו עם אנשי קרתיהון למימר׃ 21 גבריא
האלין שלמין אינון עמנא ויתבון בארעא ויעבדון בה סחורתא וארעא הא פתיית ידין קדמיהון ית בנתהון נסב לנא לנשין וית בנתנא נתן להון׃
22 ברם בדא יטפסון לנא גבריא למתב עמנא למהוי לעמא חד במגזר לנא כל דכורא כמא דאינון גזירין׃ 23 גיתיהון
וקנינהון וכל בעירהון הלא דלנא אינון ברם נטפס להון ויתבון עמנא׃ 24 וקבילו מן חמור ומן שכם בריה כל נפקי תרע
קרתיה וגזרו כל דכורא כל נפקי תרע קרתיה׃ 25 והוה ביומא תליתאה כד תקיפו עליהון כיביהון ונסיבו תרין בני יעקב
שמעון ולוי אחי דינה גבר חרביה ועלו על קרתא דיתבא לרוחצן וקטלו כל דכורא׃

* *Et inter nos habitate. & terra ecce lata coram* 10
vobis: habitate, & negociamini in ea, & acquirite
in ea. * *Dixit autem Sychem ad patrem eius, &* 11
ad fratres eius, dicens: Inueniam gratiam coram
vobis: & quodcunque dixeritis, dabimus.
* *Implete dotem valdè, & dabo sicut dixeritis* 12
mihi: & dabitis mihi puellam hanc in vxorem.
* *Responderunt autem filij Iacob Sychem & E-* 13
mor patri suo cum dolo: & locuti sunt eis, quia pol-
luerant Dinam sororem suam. * *Et dixerunt* 14
eis Symeon & Leui fratres Dinæ: Non poterimus
facere verbum hoc, dare sororem nostram homini ha-
benti præputium: est enim opprobrium nobis. * *So-* 15
lùm in hoc assimilabimur vobis, & habitabimus in-
ter vos, si fueritis sicut nos & vos, in circunciden-
do vestrum omne masculinum. * *Et dabimus fi-* 16
lias nostras vobis, & de filiabus vestris accipiemus
nobis: & habitabimus apud vos, & erimus genus
vnum. * *Si autem non audieritis nos, & cir-* 17
cuncisi fueritis, accipientes filiam nostrã, abibimus.
* *Et placuerunt verba coram Emor, & coram* 18
Sychem filio Emor. * *Et non tardauit iuuenis fa-* 19
cere verbum hoc. incubuerat enim filiæ Iacob. ipse
autem erat gloriosissimus omnium qui in domo pa-
tris sui. * *Venit autem Emor & Sychem filius e-* 20
ius ad portam ciuitatis eorum, & locuti sunt ad vi-
ros ciuitatis eorum, dicentes: * *Homines isti pa-* 21
cifici sunt: nobiscum habitent super terram, & ne-
gocientur in ea. at terra ecce lata coram eis. filias eo-
rum accipiemus nobis vxores, & filias nostras da-
bimus eis. * *Solum in hoc assimilabuntur no-* 22
bis homines isti vt habitent vobiscum, vt sit popu-
lus vnus, in circuncidendo nostrum omne masculi-
num, sicut & ipsi circuncisi sunt.
* *Et pecora eorum, & quadrupedia eorum, &* 23
omnis substantia non nostra erunt? solum in hoc as-
similemur eis: & habitabunt nobiscum.
* *Et audierunt Emor & Sychem filium eius om-* 24
nes exeuntes portam ciuitatis eorum: et circuncide-
runt carnẽ præputij eorum omne masculum. * *Factũ* 25
est autẽ in die tertio, quãdo erat in dolore, accipiẽtes
duo filij Iacob Symeon & Leui fratres Dinæ, vnus-
quisque gladium suum, ingressi sunt in ciuitatẽ con-
fidenter, & interfecerunt omne masculinum.

10 * καὶ ἐν ἡμῖν κατοικεῖτε. καὶ ἡ γῆ ἰδοὺ πλατεῖα ἐναντίον
ὑμῶν, κατοικεῖτε, καὶ ἐμπορεύεσθε ἐν αὐτῇ, καὶ κτᾶσθε ἐν αὐτῇ.
11 * εἶπε δὲ συχὲμ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτῆς, λέγων, εὕροιμι χάριν ἐναντίον ὑμῶν. καὶ ὃ ἂν εἴ-
12 πητε, δώσομεν. * πληθύνατε τὴν φερνὴν σφόδρα, καὶ δώ-
σω καθὸ ἂν εἴπητέ μοι, καὶ δώσετέ μοι τὴν παῖδα ταύτην εἰς
13 γυναῖκα. * ἀπεκρίθησαν δὲ οἱ υἱοὶ ἰακὼβ τῷ συχὲμ καὶ
ἐμμὼρ τῷ πατρὶ αὐτοῦ μετὰ δόλου· καὶ ἐλάλησαν αὐτοῖς, ὅτι ἐ-
14 μίαναν δῖναν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. * καὶ εἶπον αὐτοῖς
συμεὼν καὶ λευὶ οἱ ἀδελφοὶ δίνας, οὐ δυνησόμεθα ποιῆσαι
τὸ ῥῆμα τοῦτο, δοῦναι τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν ἀνθρώπῳ ἔχοντι
15 ἀκροβυστίαν, ἔστι γὰρ ὄνειδος ἡμῖν. * μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιω-
θησόμεθα ὑμῖν, καὶ οἰκήσομεν ἐν ὑμῖν, ἐὰν γένησθε ὡς ἡμεῖς καὶ
ὑμεῖς, ἐν τῷ περιτμηθῆναι ὑμῶν πᾶν ἀρσενικόν.
16 * καὶ δώσομεν τὰς θυγατέρας ἡμῶν ὑμῖν, καὶ ἀπὸ τῶν θυγα-
τέρων ὑμῶν ληψόμεθα ἡμῖν, καὶ οἰκήσομεν παρ' ὑμῖν, καὶ ἐσό-
17 μεθα γένος ἕν. * ἐὰν δὲ μὴ εἰσακούσητε ἡμῶν, καὶ περι-
τέμνησθε, λαβόντες τὴν θυγατέρα ἡμῶν, πορευσόμεθα.
18 * καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι ἐναντίον ἐμμὼρ, καὶ ἐναντίον συχὲμ,
19 τοῦ υἱοῦ ἐμμώρ. * καὶ οὐκ ἐχρόνισεν ὁ νεανίσκος ποιῆσαι τὸ
ῥῆμα τοῦτο, ἐνέκειτο γὰρ τῇ θυγατρὶ ἰακώβ. αὐτὸς δὲ ἦν ἐνδοξότατος
20 πάντων τῶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. * ἦλθε δὲ ἐμμὼρ καὶ
συχὲμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ πρὸς τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν, καὶ ἐλάλη-
21 σαν πρὸς τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως αὐτῶν, λέγοντες· * οἱ ἄνθρωποι
οὗτοι εἰρηνικοί εἰσι, μεθ' ἡμῶν οἰκείτωσαν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐμπορευ-
έσθωσαν ἐν αὐτῇ. ἡ δὲ γῆ ἰδοὺ πλατεῖα ἐναντίον αὐτῶν. τὰς θυ-
γατέρας αὐτῶν ληψόμεθα ἡμῖν γυναῖκας, καὶ τὰς θυγατέρας
22 ἡμῶν δώσομεν αὐτοῖς. * μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιωθήσονται ἡμῖν οἱ ἄν-
θρωποι οὗτοι τοῦ οἰκεῖν μεθ' ἡμῶν, ὥστε εἶναι λαὸν ἕνα, ἐν τῷ περι-
τέμνεσθαι ἡμῶν πᾶν ἀρσενικὸν, καθὰ καὶ αὐτοὶ περιτέτμηνται.
23 * καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν καὶ τὰ τετράποδα αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ ὑπάρ-
χοντα οὐχ ἡμῶν ἔσται; μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιωθῶμεν αὐτοῖς, καὶ οἰ-
24 κήσουσι μεθ' ἡμῶν. * καὶ εἰσήκουσαν ἐμμὼρ καὶ συχὲμ τοῦ υἱοῦ αὐ-
τοῦ πάντες οἱ ἐκπορευόμενοι τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν.
καὶ περιέτεμον τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτῶν πᾶν ἄρσεν.
25 * ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὅτε ἦσαν ἐν τῷ πόνῳ, λα-
βόντες οἱ δύο υἱοὶ ἰακὼβ συμεὼν καὶ λευὶ, οἱ ἀδελφοὶ δί-
νας, ἕκαστος τὴν μάχαιραν αὐτῶν, εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν
ἀσφαλῶς, καὶ ἀπέκτειναν πᾶν ἀρσενικόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et nobiscum habitabitis. terra autem est coram vobis: manete, & negociamini in ea; atque possidete eam. 11 Dixitque Sichem patri eius & fratribus: Inueniam gratiam in oculis vestris: & quicquid dixeritis mihi, dabo. 12 Multiplicate nimis super me dotem & munera, & dabo sicut dixeritis mihi: & date mihi puellam in vxorem. 13 Et responderunt filij Iacob ad Sichem & ad Hemor, atque locuti sunt sapienter: eo quòd violata esset Dina soror eorum. 14 Dixeruntque eis: Non possumus facere rem hanc, vt demus sororem nostram viro habenti præputium: quoniam opprobrium est nobis. 15 Sed in hoc conueniemus vobiscum, Si fueritis sicut nos, vt circuncidatur ex vobis omnis masculus. 16 Et dabimus filias nostras vobis: & filias vestras accipiemus nobis: & habitabimus vobiscum: erimusque in vnum populum. 17 Et si non acquieueritis nobis vt circuncidamini, tollemus filiam nostram, & ibimus. 18 Et placuerunt verba eorum in oculis Hemor, & in oculis Sichem filij Hemor. 19 Et non distulit puer facere rem illam: quoniam complacuit sibi in filia Iacob: & ipse erat honorabilior omni domo patris sui. 20 Et venit Hemor & Sichem filius eius ad portam ciuitatis eorum: & locuti sunt cum viris ciuitatis eorum, dicentes: 21 Viri isti pacifici sunt nobiscum: & habitabunt in terra, & negociabuntur in ea. terra autem ecce spaciosa est & lata coram eis. filias eorum accipiemus nobis in vxores, & filias nostras dabimus eis. 22 Sed in hoc conuenient nobiscum viri, vt habitent nobiscum, vt simus in populum vnum: si circuncidetur in nobis omnis masculus, sicut ipsi circuncisi sunt. 23 Pecora eorum & armenta, & omnia iumenta eorum, nónne nobis erunt? Veruntamen conueniamus cum eis, & habitent nobiscum. 24 Et obedierunt Hemor & Sichem filio eius omnes qui egrediebantur portam ciuitatis illius: & circunciderunt omnes masculos, omnes qui egrediebantur portam ciuitatis illius. 25 Et factum est in die tertio, quando præualuerunt dolores eorum super eos, duo filij Iacob Simeon & Leui fratres Dinæ, tulerunt vnusquisque gladium suum, & ingressi sunt ciuitatem qua habitabat confidenter, & interfecerunt omnem masculum.

26 ואת־חמור ואת־שכם בנו הרגו לפי־חרב
27 ויקחו את־דינה מבית שכם ויצאו ׃ בני יעקב
באו על־החללים ויבזו העיר אשר טמאו אחותם ׃
28 את־צאנם ואת־בקרם ואת־חמריהם ואת
29 אשר־בעיר ואת־אשר בשדה לקחו ׃ ואת־
כל־חילם ואת־כל־טפם ואת־נשיהם שבו ויבזו
30 ואת כל־אשר בבית ׃ ויאמר יעקב אל־שמעון
ואל־לוי עכרתם אתי להבאישני בישב הארץ
בכנעני ובפרזי ואני מתי מספר ונאספו עלי והכוני
31 ונשמדתי אני וביתי ׃ ויאמרו הכזונה יעשה
את־אחותנו ׃

לה

1 ויאמר אלהים אל־
יעקב קום עלה בית־אל ושב־שם ועשה־שם
מזבח לאל הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך ׃
2 ויאמר יעקב אל־ביתו ואל כל־אשר עמו הסירו
את־אלהי הנכר אשר בתככם והטהרו והחליפו
3 שמלתיכם ׃ ונקומה ונעלה בית־אל ואעשה־
שם מזבח לאל הענה אתי ביום צרתי ויהי עמדי
4 בדרך אשר הלכתי ׃ ויתנו אל־יעקב את כל־אלהי
הנכר אשר בידם ואת־הנזמים אשר באזניהם
ויטמן אתם יעקב תחת האלה אשר עם־שכם ׃
5 ויסעו ויהי חתת אלהים על־הערים אשר
6 סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב ׃ ויבא
יעקב לוזה אשר בארץ כנען הוא בית־אל הוא
7 וכל־העם אשר־עמו ׃ ויבן שם מזבח ויקרא
למקום אל בית־אל כי שם נגלו אליו האלהים
8 בברחו מפני אחיו ׃ ותמת דברה מינקת רבקה
ותקבר מתחת לבית־אל תחת האלון ויקרא שמו אלון
9 בכות ׃ וירא אלהים אל־יעקב עוד
בבאו מפדן ארם ויברך אתו ׃

26 *Emor & Sichem pariter necauerunt, tollen-
tes Dinam de domo Sichem ſororem ſuam.
27 *Quibus egreſſis, irruerunt ſuper occiſos cæ
teri filij Iacob; & depopulati ſunt vrbem in vl
28 tionem ſtupri: *Oues eorum, & armenta, & a-
ſinos; cunctáque vaſtantes quæ in domibus &
29 in agris erant. *Paruulos quoque eorum, & v-
30 xores duxerunt captiuas. *Quibus perpetratis
audacter Iacob dixit ad Symeon & Leui: Tur
baſtis me, & odioſum feciſtis me Chananæis
& Pherezæis, habitatoribus terræ huius. Nos
pauci ſumus: illi congregati, percutient me,
31 & delebor ego & domus mea. *Reſponderũt:
Nunquid vt ſcorto abuti debuere ſorore no-
ſtra?

CAP. XXXV.

1 INtereà locutus eſt Deus ad Iacob: Surge, &
A aſcẽde Bethel, & habita ibi. Facq; altare Deo
qui apparuit tibi, quando fugiebas Eſau fra-
2 trem tuum. *Iacob verò conuocata omni do-
mo ſua, ait: Abiicite deos alienos qui in medio
veſtri ſunt: & mundamini; ac mutate veſtimẽ-
3 ta veſtra. *Surgite, & aſcendamus in Bethel, vt
faciamus ibi altare Deo, qui exaudiuit me in
die tribulationis meæ; & ſocius fuit itineris
4 mei. *Dederunt ergo ei omnes deos alienos
quos habebant, & inaures quæ erant in auri-
bus eorum. at ille infodit eas ſubter terebin-
5 thum, quæ eſt poſt vrbem Sichem. *Cúmque
profecti eſſent, terror Dei inuaſit omnes per
circuitum ciuitates; & non ſunt auſi perſequi
6 recedentes. *Venit igitur Iacob Luzam, quę
eſt in terra Chanaan, cognomento Bethel, i-
pſe & omnis populus cum eo.
7 *Ædificauítque ibi altare: & appellauit no-
men loci illius, Domus Dei. Ibi enim appa-
ruit ei Deus, cùm fugeret fratrem ſuum.
8 *Eodem autem tempore mortua eſt Del-
B bora, nutrix Rebeccæ: & ſepulta eſt ad radi-
ces Bethel, ſubter quercum. vocatúmque eſt
nomen loci illius, Quercus fletus.
9 *Apparuit autem iterum Deus Iacob,
poſtquàm reuerſus eſt de Meſopotamia Syrię:
benedixitque ei.

תרגום אונקלוס

26 וית חמור וית שכם בריה קטלו לפתגם דחרב ודברו ית דינה מבית שכם ונפקו ׃ 27 בני יעקב עלו לחלצא קטיליא ובזו
קרתא דסאיבו אחתהון ׃ 28 ית ענהון וית תוריהון וית חמריהון וית די בקרתא וית די בחקלא בזו ׃ 29 וית כל נכסיהון
וית כל טפליהון וית נשיהון שבו ובזו וית כל די בביתא ׃ 30 ואמר יעקב לשמעון וללוי עכרתון יתי למתן דבבו ביני ובין יתבי ארעא
בכנענאה ובפריזאה ואנא עם דמנין ויתכנשון עלי וימחונני ואשתצי אנא ואנש ביתי ׃ 31 ואמרו הכנפקת ברא יעבד ית
אחתנא ׃
לה
1 ואמר ייי ליעקב קום סק לבית אל ותיב תמן ועביד תמן
מדבחא לאלהא דאתגלי לך במערקך מן קדם עשו אחוך ׃ 2 ואמר יעקב לאנש ביתיה ולכל דעמיה אעדו ית טעות עממיא דביניכון
ואדכו ושנו כסותכון ׃ 3 ונקום ונסק לבית אל ואעבד תמן מדבחא לאלהא דקביל צלותי בעידן עקתי והוה מימריה בסעדי
באורחא דאזלית ׃ 4 ויהבו ליעקב ית כל טעות עממיא דבידיהון וית קדשיא די באודניהון וטמר יתהון יעקב תחות בוטמא דעם
שכם ׃ 5 ונטלו והות דחלא מן קדם ייי על עממיא די בקרוי סחרניהון ולא רדפו בתר בני יעקב ׃ 6 ואתא יעקב ללוז די בארעא
דכנען היא ביתאל הוא וכל עמא דעמיה ׃ 7 ובנא תמן מדבחא וקרא לאתרא אל ביתאל ארי תמן יתגלי ליה מלאכא דייי במערקיה
מן קדם אחוהי ׃ 8 ומיתת דבורה מיניקתא דרבקה ואתקברת מלרע לבית־אל בשפולי מישרא וקרא שמיה מישר
בכותא ׃ 9 ואתגלי ייי ליעקב עוד במיתוהי מפדן ארם ובריך יתיה ׃

** Et Emor & Sichem filium eius occiderunt in* 26
ore gladij: & tulerunt Dinam de domo Sichem, &
*egressi sunt. * At filij Iacob ingressi sunt super* 27
vulneratos, & diripuerunt ciuitatem, in qua pollue
*runt Dinam sororem suam. * Et oues eorum, &* 28
boues eorum, & asinos eorum, quæcunque erant in
*vrbe, & quæcunque erant in agro, tulerunt: * Et* 29
omnia corpora eorum, & omnem supellectilem eo-
rum, & vxores eorum captiuauerunt; et diripue-
runt quæcunque erant in ciuitate, & quæcunque e-
*rant in domibus. * Dixit autem Iacob Symeon &* 30
Leui: Odiosum me fecistis, ita vt malus ego sim om-
nibus habitantibus terram, inque Chananæis &
in Pherezæis. ego autem paucissimus sum in nume-
ro: & congregati super me, percutient me: & dele-
*bor ego & domus mea. * Illi autem dixerunt: Sed* 31
sicut scorto vtentur sorore nostra?

CAP. XXXV.

DIxit autem Deus ad Iacob: Surgens, ascende in 1
locum Bethel, & habita ibi: & fac ibi altare
Deo qui apparuit tibi, cùm fugeres à facie Esau fra-
*tris tui. * Dixit autem Iacob domui suæ, & omni-* 2
bus qui cum eo: Tollite deos alienos de medio ve-
strum; & mundamini, & mutate vestimenta ve-
*stra. * Et surgentes, ascendamus in Bethel; & fa-* 3
ciamus ibi altare Deo, qui exaudiuit me in die tri-
bulationis: qui fuit mecum, & saluauit me in via,
*qua ambulaui. * Et dederunt Iacob deos alienos,* 4
qui erant in manibus eorum, & inaures quæ in au-
ribus eorum. & abscondit ea Iacob sub terebintho
quæ in Sicimis. & perdidit ea, vsque in hodiernum
*diem. * Et profectus est Israel de Sicimis: & fa-* 5
ctus est timor Dei super ciuitates quæ in circuitu eo-
*rum: & non persecuti sunt post filios Israel. * Venit* 6
autē Iacob in Luza, in terra Chanaā, quæ est Bethel,
*ipse & omnis populus qui erat cum eo. * Et ædifi-* 7
cauit ibi altare: & vocauit nomen loci, Bethel: il-
lic enim apparuit ei Deus, cùm fugeret ipse à facie
*Esau fratris sui. * Mortua est autem Debora nu-* 8
trix Rebeccæ, & sepulta est inferius Bethel sub
quercu: & vocauit Iacob nomen eius, Quercus
*fletus. * Apparuit autem Deus Iacob adhuc in* 9
Luza, quando venit de Mesopotamia Syriæ. & be-
nedixit ei Deus.

26 * τόν τε ἐμμὼρ καὶ συχὲμ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀπέκτειναν ἐν στό-
ματι μαχαίρας. καὶ ἔλαβον τὴν δίναν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ συχὲμ,
27 καὶ ἐξῆλθον. * οἱ δὲ υἱοὶ ἰακὼβ εἰσῆλθον ἐπὶ τοὺς τραυ-
ματίας, καὶ διήρπασαν τὴν πόλιν, ἐν ᾗ ἐμίαναν δίναν τὴν
28 ἀδελφὴν αὐτῶν. * καὶ τὰ πρόβατα αὐτῶν, καὶ τοὺς βόας
αὐτῶν, καὶ τοὺς ὄνους αὐτῶν, ὅσα ἦν ἐν τῇ πόλει, καὶ ὅσα ἦν ἐν
29 τῷ πεδίῳ, ἔλαβον. * καὶ πάντα τὰ σώματα αὐτῶν, καὶ πᾶ-
σαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ᾐχμα-
λώτευσαν. καὶ διήρπασαν ὅσα ἦν ἐν τῇ πόλει, καὶ ὅσα ἦν ἐν ταῖς
30 οἰκίαις. * εἶπε δὲ ἰακὼβ συμεὼν καὶ λευὶ, μισητόν με πεποιή-
κατε, ὥστε πονηρόν με εἶναι πᾶσι τοῖς κατοικοῦσι τὴν γῆν, ἔν
τε τοῖς χαναναίοις, καὶ ἐν τοῖς φερεζαίοις. ἐγὼ δὲ ὀλιγοστός εἰμι
ἐν ἀριθμῷ. καὶ συναχθέντες ἐπ' ἐμὲ, συγκόψουσί με, καὶ ἐκ-
31 τριβήσομαι ἐγὼ, καὶ ὁ οἶκός μου. * οἱ δὲ εἶπον, ἀλλ' ὡσεὶ
πόρνῃ χρήσονται τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν.

λέ.

1 * Εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς ἰακὼβ, ἀναστὰς, ἀνάβηθι εἰς τὸν τόπον
βεθὴλ. καὶ οἴκει ἐκεῖ, καὶ ποίησον ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ θεῷ τῷ
ὀφθέντι σοι, ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν ἀπὸ προσώπου ἡσαῦ τοῦ ἀ-
2 δελφοῦ σου. * εἶπε δὲ ἰακὼβ, τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς
μετ' αὐτοῦ, ἄρατε τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους ἐκ μέσου ὑμῶν,
καὶ καθαρίσθητε, καὶ ἀλλάξατε τὰς στολὰς ὑμῶν.
3 * καὶ ἀναστάντες ἀναβῶμεν εἰς βαιθὴλ, καὶ ποιήσωμεν ἐ-
κεῖ θυσιαστήριον τῷ θεῷ, τῷ ἐπακούσαντί μου ἐν ἡμέρᾳ θλί-
ψεως, ὃς ἦν μετ' ἐμοῦ, καὶ διέσωσέ με ἐν τῇ ὁδῷ, ᾗ ἐπορεύθην.
4 * καὶ ἔδωκαν τῷ ἰακὼβ τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους, οἳ ἦσαν
ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ τὰ ἐνώτια τὰ ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν. καὶ
κατέκρυψεν αὐτὰ ἰακὼβ ὑπὸ τὴν τερέβινθον τὴν ἐν σικί-
μοις. καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰ, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.
5 * καὶ ἐξῆρεν ἰσραὴλ ἐκ σικίμων. καὶ ἐγένετο φόβος θεοῦ ἐ-
πὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ αὐτῶν. καὶ οὐ κατεδίωξαν ὀπίσω τῶν
6 υἱῶν ἰσραήλ. * ἦλθε δὲ ἰακὼβ εἰς λουζᾶ ἐν γῇ χαναὰν, ἥ ἐστι
7 βεθὴλ, αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὃς ἦν μετ' αὐτοῦ. * καὶ ᾠκοδόμησεν
ἐκεῖ θυσιαστήριον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, βαιθήλ. ἐκεῖ
γὰρ ἐφάνη αὐτῷ ὁ θεὸς, ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν αὐτὸν ἀπὸ προ-
8 σώπου ἡσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. * ἀπέθανε δὲ δεβόρρα ἡ
τροφὸς ῥεβέκκας, καὶ ἐτάφη κατώτερον βαιθὴλ ὑπὸ τὴν βά-
λανον, καὶ ἐκάλεσεν ἰακὼβ τὸ ὄνομα αὐτῆς, βάλανος πέν-
9 θους. * ὤφθη δὲ ὁ θεὸς ἰακὼβ ἔτι ἐν λουζᾶ, ὅτε παρεγένετο
ἐκ μεσοποταμίας τῆς συρίας. καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ θεός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Hemor quoque & Sichem filium eius occiderunt in ore gladij: & tulerunt Dinam de domo Sichem, & egressi sunt. 27 Filij autem Ia-
cob ingressi sunt ad spolium interfectorum: & deprædati sunt vrbem, eo quòd violauerunt sororem suam. 28 Oues eorum, & boues, & a-
sinos eorum, & omnia quæ erant in ciuitate & in agro deprædati sunt. 29 Et omnem supellectilem eorum, & omnes paruulos suos, & om-
nes mulieres eorum captiuauerunt, atque deprædati sunt omnia quæ erant in domibus. 30 Et dixit Iacob ad Simeon & Leui: Conturbastis
me, vt poneretis inimicitiam inter me & Chananæum, & Pherezæum habitatores terræ. Ego autem habeo populum paucum: & congregabuntur
contra me, & percutient me; & peribo ego & viri domus meæ. 31 Et dixerunt: Nunquid sicut cum meretrice fieri debuit cum sorore nostra?

CAP. XXXV.

ET dixit Deus ad Iacob: Surge, ascende in Bethel, & habita ibi: & fac ibi altare Deo qui apparuit tibi, quando fugiebas à facie Esau fratris tui.
2 Et dixit Iacob viris domus suæ, & omnibus qui secum erant: Auferte idola populorum quæ sunt in medio vestri: & mundamini, & mutate
vestimenta vestra. 3 Et surgamus, & ascendamus in Bethel, & faciam ibi altare Deo, qui suscepit orationem meam in tempore tribulationis meæ: &
fuit verbum eius in adiutorium meum in via qua ambulaui. 4 Et dederunt Iacob omnia idola populorum quæ erant in manibus suis, & inaures
quæ erant in auribus suis. Et abscondit eas Iacob sub quercu, quæ est iuxta Sichem. 5 Profectique sunt, & fuit terror à facie Dei super omnes po-
pulos qui erant in ciuitatibus per circuitum eorum; & non sunt secuti post filios Iacob. 6 Et venit Iacob in Luzam, quæ est in terra Chanaan: ipsa
est Bethel, ipse & omnis populus qui cum eo erat. 7 Et ædificauit ibi altare: & appellauit locum, Deus Bethel: quoniam ibi apparuit ei angelus Dei,
quando fugiebat à facie fratris sui. 8 Et mortua est Debbora nutrix Rebeccæ, & sepulta est subtus Bethel in planicie vallis. & vocauit nomen eius,
Vallis planctus. 9 Et apparuit Deus iterum Iacob, quando veniebat de Mesopotamia Syriæ: & benedixit ei.

10 ויאמר־לו אלהים שמך יעקב לא־יקרא שמך עוד
יעקב כי אם־ישראל יהיה שמך ויקרא את־שמו
11 ישראל: ויאמר לו אלהים אני אל שדי פרה
ורבה גוי וקהל גוים יהיה ממך ומלכים מחלציך יצאו:
12 ואת־הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק לך
13 אתננה ולזרעך אחריך אתן את־הארץ: ויעל
14 מעליו אלהים במקום אשר־דבר אתו: ויצב יעקב
מצבה במקום אשר־דבר אתו מצבת אבן ויסך
15 עליה נסך ויצק עליה שמן: ויקרא יעקב את־שם
המקום אשר דבר אתו שם אלהים בית־אל:
16 ויסעו מבית אל ויהי־עוד כברת־הארץ לבוא
17 אפרתה ותלד רחל ותקש בלדתה: ויהי בהקשתה
בלדתה ותאמר לה המילדת אל־תיראי כי־גם־זה לך
18 בן: ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן־
19 אוני ואביו קרא־לו בנימין: ותמת רחל ותקבר
20 בדרך אפרתה הוא בית לחם: ויצב יעקב מצבה
על־קברתה הוא מצבת קברת־רחל עד־היום:
21 ויסע ישראל ויט אהלה מהלאה למגדל־עדר:
22 ויהי בשכן ישראל בארץ ההוא וילך ראובן וישכב
את־בלהה פילגש אביו וישמע ישראל
ויהיו בני־יעקב שנים עשר:
23 בני לאה בכור יעקב ראובן ושמעון ולוי ויהודה
24 ויששכר וזבלון: בני רחל יוסף ובנימן: ובני
25 26 בלהה שפחת רחל דן ונפתלי: ובני זלפה שפחת
לאה גד ואשר אלה בני יעקב אשר ילד־לו בפדן ארם:
27 ויבא יעקב אל־יצחק אביו ממרא קרית הארבע
28 הוא חברון אשר־גר־שם אברהם ויצחק: ויהיו
29 ימי יצחק מאת שנה ושמנים שנה: ויגוע יצחק
וימת ויאסף אל־עמיו זקן ושבע ימים ויקברו אתו עשו
ויעקב בניו:

10 * Dicens: Non vocaberis vltrà Iacob: ſed
Iſrael erit nomen tuum. & appellauit eum Iſ-
11 rael. * Dixitque ei: Ego Deus omnipo- Supra 32. f.
tens: Creſce & multiplicare: gentes & popu-
li nationum ex te erunt. reges de lumbis tuis
egredientur.
12 * Terramque quam dedi Abraam & Iſaac,
dabo tibi, & ſemini tuo poſt te.
13 * Et receſſit ab eo.
14 * Ille verò erexit titulum lapideum, in lo-
C co quo locutus fuerat ei Deus, libans ſuper
eum libamina,& effundens oleum.
15 * Vocánſque nomen loci illius, Bethel.
16 * Egreſſus autem indè, venit verno tempo
re ad terram quæ ducit Effratam. In qua cùm
17 parturiret Rachel, * Ob difficultatem par-
tus periclitari cœpit. Dixitque ei obſtetrix:
Noli timere,quia & hunc habebis filium.
18 * Egrediente autem anima præ dolore, &
imminente iam morte, vocauit nomẽ filij ſui
Bennoni, id eſt, filius doloris mei. pater verò
appellauit eum Beniamin,id eſt,filius dextræ.
19 * Mortua eſt ergo Rachel, & ſepulta eſt in
via quæ ducit Effratam: hæc eſt Bethleem.
20 * Erexitque Iacob titulum ſuper ſepulchrũ
Deius. Hic eſt titulus monumenti Rachel vſq;
21 in præſentem diem. * Egreſſus indè,fixit
22 tabernaculum trans turrem gregis. * Cúm-
que habitaret in illa regione, abiit Ruben, &
dormiuit cũ Bala concubina patris ſui. Quod
illum minimè latuit. Erant autem filij Iacob
23 duodecim. * Filij Liæ, primogenitus Rubẽ, &
Symeon,& Leui, Iudas, & Iſachar,& Zabulõ.
24 * Filij Rachel, Ioſeph & Beniamin.
25 * Filij Balæ ancillæ Rachelis, Dã & Neptalí.
26 * Filij Zelphæ ancillæ Liæ, Gad & Aſer. hi
ſunt filij Iacob, qui nati ſunt ei in Meſopota-
27 mia Syriæ.* Venit etiam ad Iſaac patrem ſuum
in Mãbre ciuitatem Arbee, hęc eſt Hebron;in
28 qua peregrinatus eſt Abraam & Iſaac.* Et cõ-
pleti ſunt dies Iſaac cẽtum octoginta annorũ.
29 * Conſumptuſq; ætate mortuus eſt: & appo-
ſitus eſt populo ſuo ſenex & plenus dierum.&
ſepelierunt eum Eſau & Iacob filij ſui.

תרגום אונקלוס

10 ואמר ליה יי שמך יעקב לא יתקרי שמך עוד יעקב אלהין ישראל יהא שמך וקרא ית שמיה ישראל: 11 ואמר ליה יי אנא אל שדי
פוש וסגי עם וכנשת שבטין יהון מינך ומלכין שליטין בעממיא מנך יפקון: 12 וית ארעא דיהבית לאברהם וליצחק לך אתנינה
ולבנך בתרך אתן ית ארעא: 13 ויסתלק מעלוהי יקרא דיי באתרא דמליל עמיה: 14 ואקים יעקב קמתא באתרא דמליל עמיה
קמתא דאבנא ונסיך עלה ניסוכין ואריק עלה משחא: 15 וקרא יעקב ית שמא דאתרא דמליל עמיה תמן יי ביתאל: 16 ונטלו מבית־
אל והוה עוד כרוב ארעא למיעל לאפרת וילידת רחל וקשיאת במילדה: 17 והוה במקשיותה במילדה ואמרת לה חיתא לא
תדחלין ארי אף דין ליך בר: 18 והוה במפק נפשה ארי מיתה וקרת שמיה בר דוי ואבוהי קרא ליה בנימין: 19 ומיתת
רחל ואתקברת באורח אפרת היא בית לחם: 20 ואקים יעקב קמא על קבורתה היא קמת קבורתא דרחל עד יומא הדין: 21 ונטל
ישראל ופרסיה למשכניה מלהלאה למגדלא דעדר: 22 והוה כד שרא ישראל בארעא ההיא ואזל ראובן ושכיב ית בלהה לחינת
אבוהי ושמע ישראל והוו בני יעקב תרין עשר: 23 בני לאה בוכרא דיעקב ראובן ושמעון ולוי ויהודה ויששכר וזבולון: 24 בני רחל
יוסף ובנימין: 25 ובני בלהה אמתא דרחל דן ונפתלי: 26 ובני זלפה אמתא דלאה גד ואשר אלין בני יעקב דאתילידו ליה בפדן
ארם: 27 ואתא יעקב לות יצחק אבוהי ממרא קרית ארבע היא חברון דדר תמן אברהם ויצחק: 28 והוו יומי יצחק מאה ותמנין
שנין: 29 ואתנגיד יצחק ומית ואתכניש לעמיה סיב ושבע יומין וקברו יתיה עשו ויעקב בנוהי:

** Et dixit illi Deus: Nomen tuum non vocabi-* 10
tur vltrà Iacob, sed Israel erit nomen tuum.
** Dixit autem ei Deus: Ego Deus tuus: cresce,* 11
& multiplicare: gentes & congregationes gentium
erunt ex te, & reges de lumbo tuo exibunt.
** Et terram, quam dedi Abraam & Isaac, tibi* 12
dedi eam: tibi erit, & semini tuo post te dabo ter-
*ram hanc. * Ascendit autem Deus ab eo de lo-* 13
*co, vbi locutus est cum eo. * Et statuit Ia-* 14
cob titulum in loco, quo locutus est cum eo Deus: ti-
tulum lapideum, & fecit super eam libamen, &
*effudit super eam oleum. * Et vocauit Iacob* 15
nomen loci, in quo locutus est cum eo illic Deus,
*Bethel. * Discedens autem Iacob de Bethel,* 16
fixit tabernaculum suum vltra turrim Gader. Fa-
ctum est autem, quando appropinquauit Chabrath,
vt veniret in Ephrata, peperit Rachel: & cùm
*pareret, difficilè peperit. * Factum est autem* 17
cùm difficulter ipsa pareret, dixit ei obstetrix: Con-
*fide; & enim iste tibi filius est. * Factum est* 18
autem cùm emitteret ipsa animā, moriebatur enim,
vocauit nomen eius, Filius doloris mei. at pater vo-
*cauit nomen eius, Beniamin. * Mortua est* 19
autem Rachel, & sepulta est in via Ephrata. hæc est
*Bethleem. * Et statuit Iacob titulum super mo-* 20
numentum eius. hic est titulus super monumēto Ra-
*chel, vsque diem hunc. * Factum est autem* 22
quando habitauit Israel in terra illa, abiit Ruben,
& dormiuit cum Balla concubina patris sui Iacob.
& audiuit Israel, & malum apparuit in conspectu
*eius. erant autem filij Iacob duodecim. * Filij* 23
Liæ, primogenitus Iacob, Ruben, & Symeon, Leui,
*Iudas, Issachar, Zabulon. * Filij autem Rachel,* 24
*Ioseph & Beniamin. * Filij autem Ballæ ancillæ* 25
*Rachel, Dan, & Nephthalim. * Filij autem Zel-* 26
phæ ancillæ Liæ, Gad & Aser. isti filij Iacob, qui fue-
*runt ei in Mesopotamia Syriæ. * Venit autem Ia-* 27
cob ad Isaac patrem suum in Mambre, in ciuitatem
Agri. hæc est Chebron in terra Chanaan, vbi habi-
*tauit Abraam & Isaac. * Fuerunt autem* 28
dies Isaac, quos vixit, anni centum octoginta.
** Et deficiens Isaac, mortuus est: & appositus* 29
est ad genus suum senior, & plenus dierum. & se-
pelierunt eum Esau & Iacob filij eius.

10 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός. τὸ ὄνομά σου οὐ κληθήσεται ἔτι ἰα-
11 κὼβ, ἀλλὰ ἰσραὴλ ἔσται τὸ ὄνομά σου. * εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ
θεὸς, ἐγὼ ὁ θεός σου, αὐξάνου, καὶ πληθύνου, ἔθνη καὶ συνα-
γωγαὶ ἐθνῶν ἔσονται ἐκ σοῦ, καὶ βασιλεῖς ἐκ τῆς ὀσφύος σου
12 ἐξελεύσονται. * καὶ τὴν γῆν, ἣν ἔδωκα ἀβραὰμ καὶ ἰ-
σαὰκ, σοὶ δέδωκα αὐτήν· σοὶ ἔσται, καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ
13 σὲ δώσω τὴν γῆν ταύτην. * ἀνέβη δὲ ὁ θεὸς ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐκ
14 τοῦ τόπου, οὗ ἐλάλησε μετ᾽ αὐτοῦ. * καὶ ἔστησεν ἰακὼβ
στήλην ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ ἐλάλησε μετ᾽ αὐτοῦ ὁ θεὸς, στήλην λιθί-
νην, καὶ ἐποίησεν ἐπ᾽ αὐτὴν σπονδὴν, καὶ ἐπέχεεν ἐπ᾽ αὐτὴν ἔ-
15 λαιον. * καὶ ἐκάλεσεν ἰακὼβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐλά-
16 λησεν μετ᾽ αὐτοῦ ἐκεῖ ὁ θεὸς, βαιθήλ. * ἀπάρας δὲ ἰακὼβ
ἐκ βαιθὴλ, ἔπηξε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, ἐπέκεινα τοῦ πύργου γαδέρ.
ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤγγισε χαβραθὰ τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὴν ἐφραθὰ,
17 ἔτεκε ῥαχήλ. καὶ ἐν τῷ τίκτειν, ἐδυστόκησεν. * ἐγένετο δὲ ἐν
τῷ σκληρῶς αὐτὴν τίκτειν, εἶπεν αὐτῇ ἡ μαῖα, θάρσει, καὶ γὰρ οὗ-
18 τός σοι υἱός ἐστιν. * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἀφιέναι αὐτὴν τὴν ψυχὴν,
ἀπέθνησκε γὰρ, ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, υἱὸς ὀδύνης μου· ὁ δὲ πατὴρ
19 ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, βενιαμίν. * ἀπέθανε δὲ ῥαχὴλ, καὶ
20 ἐτάφη ἐν τῇ ὁδῷ ἐφραθᾶ. αὕτη ἐστὶ βηθλεέμ. * καὶ ἔστησεν
ἰακὼβ στήλην ἐπὶ τοῦ μνημείου αὐτῆς· αὕτη ἐστὶ στήλη ἐπὶ
τοῦ μνημείου ῥαχὴλ, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
22 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα κατῴκησεν ἰσραὴλ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ, ἐ-
πορεύθη ῥουβὴμ, καὶ ἐκοιμήθη μετὰ βαλλᾶς τῆς παλλακῆς τοῦ
πατρὸς αὐτοῦ ἰακώβ. καὶ ἤκουσεν ἰσραὴλ, καὶ πονηρὸν ἐφάνη ἐ-
νώπιον αὐτοῦ. ἦσαν δὲ οἱ υἱοὶ ἰακὼβ δώδεκα.
23 * υἱοὶ λείας, πρωτότοκος ἰακὼβ, ῥουβὴν, καὶ συμεὼν,
24 λευῒ, ἰούδας, ἰσσάχαρ, ζαβουλών. * υἱοὶ δὲ ῥαχὴλ, ἰωσὴφ,
25 καὶ βενιαμίν. * υἱοὶ δὲ βαλλᾶς παιδίσκης ῥαχὴλ, δὰν, καὶ νε-
26 φθαλείμ. * υἱοὶ δὲ ζελφᾶς παιδίσκης λείας, γὰδ, καὶ ἀσήρ.
οὗτοι υἱοὶ ἰακὼβ, οἳ ἐγένοντο αὐτῷ ἐν μεσοποταμίᾳ τῆς συρίας.
27 * ἦλθε δὲ ἰακὼβ πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ, εἰς μαμ-
βρῆ, εἰς πόλιν τοῦ πεδίου. αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν γῇ χαναὰν,
οὗ παρῴκησεν ἀβραὰμ καὶ ἰσαάκ.
28 * ἐγένοντο δὲ αἱ ἡμέραι ἰσαὰκ, ἃς ἔζησεν, ἔτη ἑκα-
τὸν ὀγδοήκοντα.
29 * καὶ ἐκλιπὼν ἰσαὰκ ἀπέθανεν· καὶ προσετέθη πρὸς τὸ
γένος αὐτοῦ πρεσβύτερος, καὶ πλήρης ἡμερῶν. καὶ ἔθαψαν
αὐτὸν ἡσαῦ καὶ ἰακὼβ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Dixitque ei Deus: Non vocabitur vltrà nomen tuum Iacob, sed Israel erit nomen tuum. & vocauit nomen eius, Israel. 11 Et dixit ei Deus: Ego Deus omnipotens: cresce & multiplicare: populus & congregatio tribuum erunt ex te, & reges qui dominabuntur populis, ex te egredié-tur. 12 Et dabo tibi terram quam dedi Abrahæ & Isaac, & filiis tuis post te dabo eam. 13 Et ascendit ab eo gloria Domini in loco vbi locutus fuerat cum eo. 14 Et erexit Iacob titulum in loco vbi locutus fuerat cum eo; titulum lapideum: & libauit super eum libamina, & effudit super eum oleum. 15 Et vocauit Iacob nomen loci, Bethel; in quo locutus fuerat ei Deus. 16 Et profecti sunt de Bethel: & cùm adhuc esset spacium terræ vt ingrederetur Ephratam, parturiuit Rachel: & aggrauata est in partu suo. 17 Et factum est cùm aggrauaretur in partu suo, ait ei obstetrix: Ne timeas, quoniam hic quoque erit tibi filius. 18 Et factum est cùm egrederetur anima eius & moreretur, vocauit nomen filij, Filium doloris mei. pater autem eius appellauit eum, Beniamin. 19 Et mortua est Rachel, & sepulta est in via Ephratæ: ipsa est Bethleem. 20 Erexitque Iacob titulum super sepulchrum eius: ipse est titulus sepulturæ Rachel vsque in diem hanc. 21 Et profectus est Israel, & tetendit tabernaculum suum vltra turrim gregis. 22 Et factum est cùm moraretur Israel in terra illa, abiit Ruben, & dormiuit cum Bala concubina patris sui: & audiuit Israel. Fueruntque filij Iacob duodecim. 23 Filij Liæ, primogenitus Iacob, Ruben, Simeon, & Leui, & Iuda, & Isachar, & Zabulon. 24 Filij Rachel, Ioseph & Beniamin. 25 Filij autem Balæ ancillæ Rachel, Dan & Neptali. 26 Et filij Zelphæ ancillæ Liæ, Gad, & Aser. isti sunt filij Iacob qui nati sunt ei in Mesopotamia Syriæ. 27 Venit autem Iacob ad Isaac patrem suum in Mamre ciuitatem Arbee: ipsa est Hebron, in qua peregrinatus est Abraham & Isaac. 28 Et fuerunt dies Isaac centum & octoginta anni. 29 Et defecit & mortuus est: & congregatus est ad populum suum, senex & ple-nus dierum. & sepelierunt eum Esau & Iacob filij sui.

לו

1 * ואלה תלדות עשו הוא אדום ׃
2 * עשו לקח את נשיו מבנות כנען את עדה בת
אילון החתי ואת אהליבמה בת ענה בת צבעון
3 החוי ׃ * ואת בשמת בת ישמעאל אחות נביות ׃
4 * ותלד עדה לעשו את אליפז ובשמת ילדה את
5 רעואל ׃ * ואהליבמה ילדה את יעיש ואת יעלם
ואת קרח אלה בני עשו אשר ילדו לו בארץ כנען ׃
6 * ויקח עשו את נשיו ואת בניו ואת בנתיו ואת
כל נפשות ביתו ואת מקנהו ואת כל בהמתו
ואת כל קנינו אשר רכש בארץ כנען וילך אל
7 ארץ מפני יעקב אחיו ׃ * כי היה רכושם רב
משבת יחדו ולא יכלה ארץ מגוריהם לשאת אתם
8 מפני מקניהם ׃ * וישב עשו בהר שעיר עשו הוא
9 אדום ׃ * ואלה תלדות עשו אבי אדום בהר
10 שעיר ׃ * אלה שמות בני עשו אליפז בן עדה אשת
11 עשו רעואל בן בשמת אשת עשו ׃ * ויהיו בני
12 אליפז תימן אומר צפו וגעתם וקנז ׃ * ותמנע
היתה פילגש לאליפז בן עשו ותלד לאליפז את
13 עמלק אלה בני עדה אשת עשו ׃ * ואלה בני
רעואל נחת וזרח שמה ומזה אלה היו בני בשמת
14 אשת עשו ׃ * ואלה היו בני אהליבמה בת ענה
בת צבעון אשת עשו ותלד לעשו את יעיש ואת
15 יעלם ואת קרח ׃ * אלה אלופי בני עשו בני אליפז
בכור עשו אלוף תימן אלוף אומר אלוף צפו אלוף קנז ׃
16 * אלוף קרח אלוף געתם אלוף עמלק אלה אלופי
17 אליפז בארץ אדום אלה בני עדה ׃ * ואלה בני
רעואל בן עשו אלוף נחת אלוף זרח אלוף שמה אלוף
מזה אלה אלופי רעואל בארץ אדום אלה בני בשמת
אשת עשו ׃

CAP. XXXVI.

1 HÆ autem ſunt generationes Eſau: ipſe eſt
A Edom.
2 * Eſau accepit vxores de filiabus Chanaan,
Ada filiam Elon Ethęi, & Oolibama filiam A-
næ filij Sebeon Euæi.
3 * Baſemath quoque filiam Hiſmael ſoro-
rem Nabaioth.
4 * Peperit autem Ada Eliphaz: Baſemath
5 genuit Rahuel. * Oolibama genuit Ie-
hus, & Ihelon, & Chore. hi filij Eſau qui na-
ti ſunt ei in terra Chanaan.
6 * Tulit autem Eſau vxores ſuas, & filios, &
filias, & omnem animam domus ſuæ, & ſub-
ſtantiam, & pecora, & cuncta quæ habere po-
terat in terra Chanaan; & abiit in alteram re-
gionem: receſsitque à fratre ſuo Iacob.
7 * Diuites enim erant valdè, & ſimul habi-
B tare non poterant: nec ſuſtinebat eos terra pe
regrinationis eorum, præ multitudine gregũ.
8 * Habitauitque Eſau in monte Seyr: ipſe Sup.32.a
eſt Edom.
9 * Hæ autem ſunt generationes Eſau patris
Edom in monte Seyr:
10 * Et hæc nomina filiorum eius: Eliphaz fi-
lius Ada vxoris Eſau. Rahuel quoque filius Ba
11 ſemath vxoris eius. * Fueruntq; Eliphaz
filij Theman, Omar, Sephua, & Gatham, &
12 Chenez, & Chore. * Erat autem Thamna
concubina Eliphaz filij Eſau, quæ peperit ei
13 Amalech. hi ſunt filij Ada vxoris Eſau. * Filij
autem Rahuel, Naath, & Zara, Semma & Me
14 za. hi filij Baſemath vxoris Eſau. * Iſti quo-
que erant filij Oolibama filię Anæ, filij Sebeõ
vxoris Eſau, quos genuit ei Iehus, & Ihelon,
15 & Chore. * Hi duces filiorum Eſau: fi-
lij Eliphaz primogeniti Eſau, dux Theman,
dux Omar, dux Cephua, dux Chenez:
16 * Dux Chore, dux Gatham, dux Amalech. hi
filij Eliphaz in terra Edom. & hi filij Ada.
17 * Hi quoque filij Rahuel filij Eſau, dux Na-
ath, dux Zara, dux Semma, dux Meza. hi au-
tem duces Rahuel in terra Edom: iſti filij Ba-
ſemath vxoris Eſau.

תרגום אונקלוס

לו
1 ואלין תולדת עשו הוא אדום ׃ 2 עשו נסיב ית נשוהי מבנת כנען ית עדה בת אילון
חיתאה וית אהליבמה בת ענה בת צבעון חויאה ׃ 3 וית בשמת בת ישמעאל אחתיה דנביות ׃ 4 וילידת עדה לעשו
ית אליפז ובשמת ילידת ית רעואל ׃ 5 ואהליבמה ילידת ית יעוש וית יעלם וית קרח אלין בני עשו דאתילידו ליה בארעא
דכנען ׃ 6 ודבר עשו ית נשוהי וית בנוהי וית בנתיה וית כל נפשת ביתיה וית גיתוהי וית כל בעיריה וית כל קנייניה דקנא
בארעא דכנען ואזל לארע אחרי מן קדם יעקב אחוהי ׃ 7 ארי הוה קנינהון סגי מלמיתב כחדא ולא יכילת ארע
תותבותהון לסוברא יתהון מן קדם גיתיהון ׃ 8 ויתיב עשו בטורא דשעיר עשו הוא אדום ׃ 9 ואלין
תולדת עשו אבוהון דאדומאי בטורא דשעיר ׃ 10 אלין שמהן בני עשו אליפז בר עדה איתת עשו רעואל בר בשמת איתת
עשו ׃ 11 והוו בני אליפז תימן אומר צפו וגעתם וקנז ׃ 12 ותמנע הות פילגש לאליפז בר עשו נפק
מינה עמלק אלין בני עדה אתת עשו ׃ 13 ואלין בני רעואל נחת וזרח שמה ומזה אלין הוו בני בשמת איתת עשו ׃ 14 ואלין הוו
בני אהליבמה בת ענה בת צבעון איתת עשו וילידת לעשו ית יעוש וית יעלם וית קרח ׃ 15 אלין רברבי בני עשו בני אליפז בוכרא דעשו
רבא תימן רבא אומר רבא צפו רבא קנז ׃ 16 רבא קרח רבא געתם רבא עמלק אלין רברבי אליפז בארעא דאדום אלין בני עדה ׃
17 ואלין בני רעואל בר עשו רבא נחת רבא זרח רבא שמה רבא מזה אלין רברבי רעואל בארעא דאדום אלין בני בשמת איתה עשו ׃

CAP. XXXVI.

HÆ autem generationes Esau: ipse est Edom. 1
* Esau autem accepit vxores suas de filia- 2
bus Chananæorum, Ada, filiam Elom Ethæi, & E-
liba, filiam Enan, filij Sebagon Euæi.
* Et Basemath, filiam Ismael, sororem Na- 3
baioth.
* Peperit autem ei Ada Eliphaz: & Besa- 4
math peperit Raguel.
* Et Elibama peperit Jeul, & Jeglom, & Core. 5
hi filij Esau, qui fuerunt ei in terra Chanaan.
* Accepit autem Esau vxores suas, & filios suos 6
& filias, & omnia corpora domus suæ, & omnem
substantiam, & omnia pecora, & omnia quæcun-
que possedit, & omnia quæcunque acquisiuit in ter-
ra Chanaan; & abiit Esau de terra Chanaan, à facie
Jacob fratris sui.
* Erat enim substantia eorum multa, vt habi- 7
tarent simul: & non poterat terra habitationis eo-
rum ferre eos, præ multitudine substantiæ eorum.
* Habitauit autem Esau in monte Seir. Esau, 8
ipse est Edom. Habitauit autem Jacob in terra qua
habitauit pater suus in terra Chanaan.
* Hæ autem generationes Esau patris Edom in 9
monte Seir.
* Et ista nomina filiorum Esau, Eliphas, filius 10
Ada vxoris Esau: & Raguel, filius Basemath v-
xoris Esau.
* Fuerunt autem filij Eliphas, Theman, Omar, 11
Sophar, Gothan, Cenez.
* Thamna autẽ concubina Eliphas filij Esau, pe- 12
perit Eliphas Amalec. hi filij Ada, vxoris Esau.
* Hi autem filij Raguel, Nazeth, Zaresome, & 13
Mose. hi fuerunt filij Basemath, vxoris Esau.
* Hi autem fuerunt filij Libemas filiæ Enam, fi- 14
lij Sebegon vxoris Esau. peperit autem Esau Jeul,
& Jeglon, & Core.
* Hi duces filij Esau: Elibas, primogeniti Esau, 15
dux Theman, dux Omar, dux Sophar, dux Cenez.
* Dux Core, dux Gotha, dux Amalec. hi duces 16
Eliphas in terra Jdumææ. hi filij Adas.
* Et hi filij Raguel, filij Esau, dux Nachoth, 17
dux Zare, dux Some, dux Moze. hi duces Raguel
in Edom. hi filij Basemas, vxoris Esau.

λϛʹ.

1 * αὗται δὲ αἱ γενέσεις ἠσαῦ· αὐτός ἐστιν ἐδώμ.
2 * ἠσαῦ δὲ ἔλαβε τὰς γυναῖκας αὐτοῦ ἀπὸ τῶν θυγατέρων
τῶν χαναναίων. τὴν ἀδὰ, θυγατέρα ἐλὼμ τοῦ χετταίου. καὶ τὴν
3 ἐλιβᾶ, θυγατέρα ἀνὰν τοῦ υἱοῦ σεβεγὼν τοῦ εὐαίου. * καὶ τὴν βα-
4 σεμὰθ, θυγατέρα ἰσμαὴλ, ἀδελφὴν ναβαιώθ. * ἔτεκε δὲ
αὐτῷ ἀδὰ τὸν ἐλιφάζ. καὶ βεσαμὰθ ἔτεκε τὸν ῥαγουήλ.
5 * καὶ ἐλιβαμὰ ἔτεκε τὸν ἰεοὺλ, καὶ τὸν ἰεγλὸμ, καὶ τὸν κορέ.
οὗτοι υἱοὶ ἠσαῦ, οἳ ἐγένοντο αὐτῷ ἐν γῇ χαναάν.
6 * ἔλαβε δὲ ἠσαῦ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ
τὰς θυγατέρας, καὶ πάντα τὰ σώματα τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ πάν-
τα τὰ ὑπάρχοντα, καὶ πάντα τὰ κτήνη, καὶ πάντα ὅσα ἐκτή-
σατο, καὶ πάντα ὅσα περιεποιήσατο ἐν γῇ χαναὰν, καὶ ἐπορεύ-
θη ἠσαῦ ἐκ τῆς γῆς χαναὰν, ἀπὸ προσώπου ἰακὼβ τοῦ ἀ-
δελφοῦ αὐτοῦ.
7 * ἦν γὰρ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν πολλὰ, τοῦ οἰκεῖν ἅμα. καὶ
οὐκ ἠδύνατο ἡ γῆ τῆς παροικήσεως αὐτῶν φέρειν αὐτοὺς, ἀπὸ
8 τοῦ πλήθους τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν. * ᾤκησε δὲ ἠσαῦ ἐν
τῷ ὄρει σηείρ. ἠσαῦ, αὐτός ἐστιν ἐδώμ. κατῴκει δὲ ἰακὼβ ἐν
9 τῇ γῇ, ᾗ παρῴκησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐν γῇ χαναάν. * αὗται
δὲ αἱ γενέσεις ἠσαῦ τοῦ πατρὸς ἐδὼμ ἐν τῷ ὄρει σηείρ.
10 * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἠσαῦ. ἐλιφὰς, υἱὸς ἀδὰ
γυναικὸς ἠσαῦ. καὶ ῥαγουὴλ, υἱὸς βασεμὰθ γυναικὸς ἠσαῦ.
11 * ἐγένοντο δὲ υἱοὶ ἐλιφᾶς, θεμὰν, ὠμὰρ, σωφὰρ, γο-
θὸμ, καίνεζ.
12 * θαμνὰ δὲ ἡ παλλακὴ ἐλιφᾶς τοῦ υἱοῦ ἠσαῦ, ἔτεκε τῷ ἐλι-
φᾶς τὸν ἀμαλήκ. οὗτοι υἱοὶ ἀδὰ, γυναικὸς ἠσαῦ.
13 * οὗτοι δὲ υἱοὶ ῥαγουὴλ, ναζὲθ, ζαρεσομαὶ, καὶ μοζέ. οὗτοι ἦσαν
υἱοὶ βασεμὰθ, γυναικὸς ἠσαῦ.
14 * οὗτοι δὲ ἦσαν υἱοὶ λιβεμὰς θυγατρὸς ἀνὰν, τοῦ υἱοῦ σε-
βεγὼν γυναικὸς ἠσαῦ. ἔτεκε δὲ τῷ ἠσαῦ τὸν ἰεοὺλ, καὶ τὸν ἰε-
γλὸμ, καὶ τὸν κορέ.
15 * οὗτοι ἡγεμόνες υἱοὶ ἠσαῦ. υἱοὶ ἐλιβὰς, πρωτοτόκου ἠσαῦ, ἡγε-
μὼν θεμὰν, ἡγεμὼν ὠμὰρ, ἡγεμὼν σωφὰρ, ἡγεμὼν κενέζ.
16 * ἡγεμὼν κορὲ, ἡγεμὼν γοθὰ, ἡγεμὼν ἀμαλήκ. οὗτοι ἡγε-
μόνες ἐλιφᾶς ἐν γῇ ἰδουμαίας. οὗτοι υἱοὶ ἀδάς.
17 * καὶ οὗτοι υἱοὶ ῥαγουὴλ, υἱοὶ ἠσαῦ, ἡγεμὼν ναχὼθ, ἡγε-
μὼν ζαρὲ, ἡγεμὼν σομὲ, ἡγεμὼν μοζέ. οὗτοι ἡγεμόνες ῥα-
γουὴλ ἐν τῇ αἰδώμ. οὗτοι υἱοὶ βασεμὰς, γυναικὸς ἠσαῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXVI.

HÆ autem sunt generationes Esau: ipse est Edom.
2 Esau accepit vxores suas de filiabus Chanaan: Ada filiam Elon Ethæi, & Oolibama filiam Anæ filiam Sebeon Euæi:
3 Et Basemath filiam Ismaelis sororem Nabaioth.
4 Peperit autem Ada Eliphaz de Esau, & Basemath peperit Rahuel.
5 Et Oolibama peperit Iehus, & Hielom, & Chore. hi filij Esau, qui nati sunt ei in terra Chanaan.
6 Tulit autem Esau vxores suas, & filios suos, & filias suas, & omnes animas domus suæ, & pecora sua, & omnia iumenta sua, & vniuersam substantiam quam acquisierat in terra Chanaan; & abiit in terram aliam, propter Iacob fratrem suum:
7 Quia erat substantia eorum multa, vt habitarent simul: & non poterat terra habitationis eorum sustinere eos, propter pecora eorum.
8 Et habitauit Esau in monte Seir. Esau, ipse est Edom.
9 Et hæ sunt generationes Esau patris Idumęorum in monte Seir.
10 Hæc sunt nomina filiorum Esau: Eliphaz filius Ada vxoris Esau, Rahuel filius Basemath vxoris Esau.
11 Fueruntque filij Eliphaz, Theman, Omar, Sepho, & Gatham, & Cenez.
12 Erat autem Thamna concubina Eliphaz filij Esau, ex qua natus est Amalech. hi sunt filij Ada, vxoris Esau.
13 Filij autem Rahuel, Naath, & Zara, & Semma, & Meza. hi filij Basemath, vxoris Esau.
14 Et isti filij Oolibama, filiæ Anę, filiæ Sebeon, vxoris Esau, quæ peperit ei Hieus, & Hielon, & Chore.
15 Isti sunt duces filiorum Esau, filij Eliphaz primogeniti Esau: dux Theman, dux Omar, dux Sepho, dux Cenez:
16 Dux Chore, dux Gatham, dux Amalech. hi duces Eliphaz in terra Edom: hi filij Ada.
17 Hi quoq; filij Rahuel filij Esau, dux Naath, dux Zara, dux Samma, dux Meza. hi duces Rahuel in terra Edom: isti filij Basemath vxoris Esau.

18 * ואלה בני אהליבמה אשת עשו אלוף יעוש אלוף
יעלם אלוף קרח אלה אלופי אהליבמה בת ענה
19 אשת עשו: * אלה בני עשו ואלה אלופיהם הוא
20 אדום: * אלה בני שעיר החרי ישבי הארץ
21 לוטן ושובל וצבעון וענה: * ודשון ואצר ודישן אלה
22 אלופי החרי בני שעיר בארץ אדום: * ויהיו בני
23 לוטן חרי והימם ואחות לוטן תמנע: * ואלה בני
24 שובל עלון ומנחת ועיבל שפו ואונם: * ואלה בני
צבעון ואיה וענה הוא ענה אשר מצא את הימם
25 במדבר ברעתו את החמרים לצבעון אביו: * ואלה
26 בני ענה דשן ואהליבמה בת ענה: * ואלה בני
27 דישן חמדן ואשבן ויתרן וכרן: * אלה בני אצר בלהן
28 וזעון ועקן: * אלה בני דישן עוץ וארן: * אלה
29 אלופי החרי אלוף לוטן אלוף שובל אלוף צבעון אלוף
30 ענה: * אלוף דשן אלוף אצר אלוף דישן אלה
אלופי החרי לאלפיהם בארץ שעיר:
31 * ואלה המלכים אשר מלכו
32 בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל: * וימלך
33 באדום בלע בן בעור ושם עירו דנהבה: * וימת בלע
34 וימלך תחתיו יובב בן זרח מבצרה: * וימת יובב
35 וימלך תחתיו חשם מארץ התימני: * וימת חשם
וימלך תחתיו הדד בן בדד המכה את מדין בשדה
36 מואב ושם עירו עוית: * וימת הדד וימלך תחתיו
37 שמלה ממשרקה: * וימת שמלה וימלך תחתיו
38 שאול מרחבות הנהר: * וימת שאול וימלך תחתיו
39 בעל חנן בן עכבור: * וימת בעל חנן בן עכבור וימלך
תחתיו הדר ושם עירו פעו ושם אשתו מהיטבאל בת
40 מטרד בת מי זהב: * ואלה שמות אלופי עשו
למשפחתם למקמתם בשמתם אלוף תמנע אלוף
עלוה אלוף יתת:

18 * Hi autem filij Oolibama vxoris Esau, dux
Iehus, dux Ihelon, dux Chore. hi duces Ooli-
bama filiæ Anæ vxoris Esau.
19 * Isti sunt filij Esau, & hi duces eorum: ipse
est Edom.
20 * Isti sunt filij Seir Horrei habitatores ter-
C ræ, Lothan, & Sobal, & Sebeon, & Anan:
21 * Et Dison, & Eser, & Disan. hi duces Hor-
ræi, filij Seir in terra Edom.
22 * Facti sunt autem filij Lothan Horræi &
Emam. erat autem soror Lothan, Tamna.
23 * Et isti filij Sobal, Aluhan, & Maneeth, &
Ebal, & Sephi, & Onan.
24 * Et hi filij Sebeon, Ahia & Ana. iste est A-
na qui inuenit aquas calidas in solitudine, cũ
25 pasceret asinas Sebeon patris sui. * Habuit
que filium Disan, & filiam Oolibama.
26 * Et isti filij Disan, Amdam, & Iesban, &
27 Iethran, & Charan. * Hi quoque filij E-
28 ser, Balaan, & Zeuan, & Achan. * Habuit
29 autem filios Disan, Hus & Aran. * Hi du-
ces Horræorum, dux Lothan, dux Sobal, dux
30 Sebeon, dux Ana, * Dux Dison, dux Eser,
dux Disan. isti duces Horreorum, qui impera-
31 uerunt in terra Seir. * Reges autem qui regna-
uerunt in terra Edom, antequàm haberent re-
32 gẽ filij Israel; * Fuerunt hi: Balach filius Beor,
33 nomenq; vrbis eius Denaba. * Mortuus est au
D tẽ Balach, & regnauit pro eo Iobab filius Za-
34 ræ de Bosra. * Cumq; mortuus esset Iobab, re-
gnauit pro eo Husan de terra Themanorum.
35 * Hoc quoq; mortuo, regnauit pro eo Adad,
filius Badadi, qui percussit Madian in regione
36 Moab: & nomen vrbis eius Auith. * Cumque
mortuus esset Adad, regnauit pro eo Semla de
37 Maserecha. * Hoc quoq; mortuo, regnauit p
38 eo Saul, de fluuio Roboth. * Cumq; & hic ob-
isset, successit in regnũ Balanã filius Achobor.
39 * Isto quoque mortuo, regnauit pro eo Adad;
nomenque vrbis eius Phou. & appellabatur
vxor eius Meezabel, filia Matreth filię Mizaab.
40 * Hæc ergo nomina ducum Esau in cogna-
tionibus, & locis, & vocabulis suis: dux Tha-
mna, dux Aluba, dux Ietheth.

תרגום אונקלוס

18 ואלין בני אהליבמה איתת עשו רבא יעוש רבא יעלם רבא קרח אלין רברבי אהליבמה בת ענה איתת עשו: 19 אלין בני עשו
ואלין רברביהון הוא אדום: 20 אלין בני שעיר חוראה יתבי ארעא לוטן ושובל וצבעון וענה: 21 ודישון ואצר ודישן אלין רברבי
חוראי בני שעיר בארעא דאדום: 22 והוו בני לוטן חורי והימם ואחתיה דלוטן תמנע: 23 ואלין בני שובל עלון ומנחת ועיבל שפו
ואונם: 24 ואלין בני צבעון ואיה וענה הוא ענה דאשכח ית גבריא במדברא כד הוה רעי ית חמריא לצבעון אבוהי: 25 ואלין בני ענה
דישן ואהליבמה בת ענה: 26 ואלין בני דישן חמדן ואשבן ויתרן וכרן: 27 אלין בני אצר בלהן וזעון ועקן: 28 אלין בני דישן עוץ
וארן: 29 אלין רברבי חוראי רבא לוטן רבא שובל רבא צבעון רבא ענה: 30 רבא דישון רבא אצר רבא דישן אלין רברבי חוראי לרברבניהון
בארעא דשעיר: 31 ואלין מלכיא דמלכו בארעא דאדום קדם דמלך מלכא לבני ישראל: 32 ומלך באדום בלע בר בעור ושום קרתיה
דנהבה: 33 ומית בלע ומלך תחותוהי יובב בר זרח מבצרה: 34 ומית יובב ומלך תחותוהי חשם מארע דרומא: 35 ומית חשם ומלך
תחותוהי הדד בר בדד דיקטל ית מדין בחקלי מואב ושום קרתיה עוית: 36 ומית הדד ומלך תחותוהי שמלה ממשרקה:
37 ומית שמלה ומלך תחותוהי שאול מרחובי דעל פרת: 38 ומית שאול ומלך תחותוהי בעל חנן בר עכבור: 39 ומית
בעל חנן בר עכבור ומלך תחותוהי הדר ושום קרתיה פעו ושום איתתיה מהיטבאל בת מטרד בת מצרף דהבא: 40 ואלין שמהת
רברבי עשו לזרעיתהון לאתריהון בשמהתהון רבא תמנע רבא עלוה רבא יתת:

*Hi autem filij Elibemas, vxoris Esau, dux 18
Jeul, dux Jeglom, dux Core. hi duces Elibemas: hi
filij Esau. * Et hi duces eorum. hi sunt filij 19
Edom. * Hi autem filij Seir Horræi, habitantis 20
terram: Lotan, Sobal, Sebegon, Ana:
* Et Leson, & Asar, & Rison. hi duces Chor- 21
ræi, filij Seir, in terra Edom.
* Fuerunt autem filij Lotan, Chorri, & Eman. 22
soror autem Lotan, Themna. * Hi autem filij 23
Sobal, Tolam, & Manachath, & Jebel, Sophan, &
Oman. * Et hi filij Sebeon, Eæ, & Enan. hic 24
Enan, qui inuenit Eamin in deserto, quando inuenit
subiugalia Sebeon patris sui. * Hi autem fi- 25
lij Enan, Deson, & Elibemath, filia Enan.
* Hi autem filij Deson, Abada, & Asba, & J- 26
thran, & Charran. * Hi autem filij Asar, 27
Balaam, & Zucam, & Jucham. * Hi au- 28
tem filij Reson, Os, & Arran. * Hi duces 29
Chorri, dux Lotan, dux Sobal, dux Sebegon, dux A-
na, * Dux Deson, dux Asar, dux Reson. hi 30
duces Chorri, in ducatibus suis in terra Edom.
* Et hi reges qui regnauerunt in Edom, antequã 31
regnaret rex in Israel. * Et regnauit in E- 32
dom Balac filius Beor: & nomen ciuitati eius, De-
naba. * Mortuus est autem Balac, & reg- 33
nauit pro eo Jobab, filius Zara de Bosorra.
* Mortuus est autem Iobab, & regnauit pro eo 34
Asom, de terra Themanorum.
* Mortuus est autem Asom, & regnauit pro eo 35
Adad filius Barad, qui percußit Madian in campo
Moab: & nomen ciuitati eius, Gethem.
* Mortuus est autem Adad, & regnauit pro eo 36
Samaa de Masecca. * Mortuus est autem Sa- 37
maa, & regnauit pro eo Saul de Rooboth, quæ apud
fluuium. * Mortuus est autem Saul, & re- 38
gnauit pro eo Balenon filius Achobor.
* Mortuus est autem Balenon filius Achobor, & 39
regnauit pro eo Arath filius Barad: & nomen ciui-
tati eius, Phogor. nomen vxori eius Methebeel,
filia Matraith, filij Mezoob.
* Hæc nomina ducum Esau, in tribubus eo- 40
rum, secundùm locum eorum, in regionibus eo-
rum, & in gentibus eorum: dux Thamna, dux Go-
la, dux Jether.

18 * οὗτοι δὲ υἱοὶ ἐλιβεμὰς, γυναικὸς ἠσαῦ, ἡγεμὼν ἰεοὺλ, ἡγε-
μὼν ἰεγλὸμ, ἡγεμὼν κορέ. οὗτοι ἡγεμόνες ἐλιβεμάς. οὗτοι υἱοὶ
19 ἠσαῦ. * καὶ οὗτοι ἡγεμόνες αὐτῶν. οὗτοί εἰσιν υἱοὶ αἰδώμ.
20 * οὗτοι δὲ υἱοὶ σηεὶρ τοῦ χορραίου, τοῦ κατοικοῦντος τὴν γῆν,
21 λωτὰν, σωβὰλ, σεβεγὼν, ἀνά· * καὶ ληςὼν, καὶ ἀ-
σὰρ, καὶ ῥισών. οὗτοι ἡγεμόνες τοῦ χορραίου, τοῦ υἱοῦ σηεὶρ ἐν
τῇ γῇ ἐδώμ.
22 * ἐγένοντο δὲ υἱοὶ λωτὰν, χορρὶ, καὶ ἐμάν. ἀδελφὴ δὲ λω-
23 τὰν, θεμνά. * οὗτοι δὲ υἱοὶ σωβὰλ, τωλὰμ, καὶ μα-
ναχὰθ, καὶ γεβὴλ, σωφὰν, καὶ ὠμάν.
24 * καὶ οὗτοι υἱοὶ σεβεγὼν, αἰαὶ, καὶ ἐνάν. οὗτος ἐνὰν, ὃς
εὗρε τὸν ἰαμὶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτε εὗρε τὰ ὑποζύγια σεβεγὼν
25 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. * οὗτοι δὲ υἱοὶ ἐνὰν, δαισὼν, καὶ ἐ-
λιβεμὰθ, θυγάτηρ ἐνάν.
26 * οὗτοι δὲ υἱοὶ δησὼν, ἀβαδὰ, καὶ ἀσβὰ, καὶ ἰθρὰν, καὶ χαρράν.
27 * οὗτοι δὲ υἱοὶ ἀσὰρ, βαλαάμ, καὶ ζουκάμ, καὶ ἰουκάμ.
28 * οὗτοι δὲ υἱοὶ ῥυσὼν, ὢς, καὶ ἀρράν. * οὗτοι ἡγεμόνες χορρί.
29 ἡγεμὼν λωτὰν, ἡγεμὼν σωβὰλ, ἡγεμὼν σεβεγὼν, ἡγεμὼν ἀνά·
30 * ἡγεμὼν δησὼν, ἡγεμὼν ἀσὰρ, ἡγεμὼν ῥησών. οὗτοι ἡγεμόνες χορ-
31 ρὶ, ἐν ταῖς ἡγεμονίαις αὐτῶν ἐν γῇ ἐδώμ. * καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς
οἱ βασιλεύσαντες ἐν ἐδὼμ, πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι βασιλέα ἐν
32 ἰσραήλ. * καὶ ἐβασίλευσεν ἐν ἐδὼμ, βαλὰκ υἱὸς βεώρ· καὶ ὄ-
33 νομα τῇ πόλει αὐτοῦ, δενναβά. * ἀπέθανε δὲ βαλὰκ, καὶ ἐβασί-
34 λευσεν ἀντ' αὐτοῦ, ἰωβὰβ υἱὸς ζαρὰ ἐκ βοσόρρας. * ἀπέθανε
δὲ ἰωβὰβ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ, ἀσὸμ, ἐκ τῆς γῆς θεμανῶν.
35 * ἀπέθανε δὲ ἀσὸμ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ, ἀδὰδ, υἱὸς βα-
ρὰδ, ὁ ἐκκόψας μαδιὰμ ἐν τῷ πεδίῳ μωάβ. καὶ ὄνομα τῇ πό-
36 λει αὐτοῦ, γεθέμ. * ἀπέθανε δὲ ἀδὰδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ'
αὐτοῦ, σαμαὰ ἐκ μασεκκᾶς.
37 * ἀπέθανε δὲ σαμαὰ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ, σαοὺλ
ἐκ ῥοωβὼθ τῆς παρὰ ποταμόν.
38 * ἀπέθανε δὲ σαοὺλ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ βαλενὼν,
39 υἱὸς ἀχοβώρ. * ἀπέθανε δὲ βαλενὼν, υἱὸς ἀχοβὼρ, καὶ ἐ-
βασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἀρὰθ, υἱὸς βαράδ. καὶ ὄνομα τῇ πό-
λει αὐτοῦ φογώρ. ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ μετεβεὴλ, θυγάτηρ
ματραὶθ, υἱοῦ μεζοόβ.
40 * ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἡγεμόνων ἠσαῦ, ἐν ταῖς φυλαῖς
αὐτῶν, κατὰ τόπον αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνε-
σιν αὐτῶν. ἡγεμὼν θαμνὰ, ἡγεμὼν γωλὰ, ἡγεμὼν ἰεθέρ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Hi autem filij Oolibama vxoris Esau: dux Iehus, dux Hielom, dux Chore. hi duces Oolibama filiæ Anæ, vxoris Esau. 19 Isti sunt filij Esau, & hi duces eorum: ipse est Edom. 20 Isti sunt filij Seir Horræi habitatores terræ: Lothan, & Sobal, & Sebeon, & Ana: 21 Et Dison, & Eser, & Disan. hi duces Horræi filij Seir in terra Edom. 22 Fueruntque filij Lothan, Horri, & Hemam. soror autem Lothan, Thamna. 23 Et isti filij Sobal, Aluan, & Maneeth, & Hebal, Sephi & Onam. 24 Et hi filij Sebeon, Aya & Ana. iste est Ana qui inuenit gigantes in solitudine, cùm pasceret asinos Sebeon patris sui. 25 Et hi filij Anæ, Dißon, & Oolibama filia Anæ. 26 Hi autem filij Disan, Amdan, & Eseban, & Iethran, & Charan. 27 Isti sunt filij Eser, Balan, & Zaauan, & Achan. 28 Hi sunt filij Disan, Hus & Aran. 29 Isti sunt duces Horræi: dux Lothan, dux Sobal: 30 Dux Sebeon, dux Ana, dux Dison, dux Eser, dux Disan. isti duces Horræorum secundùm principatus eorum in terra Seyr. 31 Et isti sunt reges qui regnauerunt in terra Edom, antequàm regnaret rex in filiis Israel. 32 Regnauit autem in Edom Bale filius Beor, & nomen ciuitatis eius Denaba. 33 Mortuus est autem Bale, & regnauit pro eo Iobab filius Zare de Bosra. 34 Mortuus est autem Iobab, & regnauit pro eo Husam de terra Australi. 35 Mortuusque est Husam, & regnauit pro eo Hadad filius Bedad, qui interfecit Madian in campestribus Moab: & nomen vrbis eius Auith. 36 Mortuusque est Hadad, & regnauit pro eo Semla de Maserecha. 37 Mortuusque est Semla, & regnauit pro eo Saul de Rooboth, quæ est iuxta Euphratem. 38 Mortuusque est Saul, & regnauit pro eo Baalanan filius Achobor. 39 Mortuusque est Baalanan filius Achobor, & regnauit pro eo Adar: & nomen vrbis eius Phou: & nomen vxoris eius Mehetabel filia Mathreth, filia aurificis. 40 Et hæc sunt nomina principum Esau secundùm cognationes eorum, per loca eorum, in nominibus suis, dux Thamna, dux Alua, dux Ietheth:

41 42 * אַלּוּף אָהֳלִיבָמָה אַלּוּף אֵלָה אַלּוּף פִּינֹן: * אַלּוּף
43 קְנַז אַלּוּף תֵּימָן אַלּוּף מִבְצָר: * אַלּוּף מַגְדִּיאֵל אַלּוּף
עִירָם אֵלֶּה אַלּוּפֵי אֱדוֹם לְמֹשְׁבֹתָם בְּאֶרֶץ אֲחֻזָּתָם הוּא
עֵשָׂו אֲבִי אֱדוֹם: לז

1 * וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו
2 בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: * אֵלֶּה תֹּלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף
בֶּן־שְׁבַע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רֹעֶה אֶת־אֶחָיו בַּצֹּאן וְהוּא
נַעַר אֶת־בְּנֵי בִלְהָה וְאֶת־בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף
3 אֶת־דִּבָּתָם רָעָה אֶל־אֲבִיהֶם: * וְיִשְׂרָאֵל אָהַב אֶת־
יוֹסֵף מִכָּל־בָּנָיו כִּי־בֶן־זְקֻנִים הוּא לוֹ וְעָשָׂה לוֹ כְּתֹנֶת
4 פַּסִּים: * וַיִּרְאוּ אֶחָיו כִּי־אֹתוֹ אָהַב אֲבִיהֶם מִכָּל־אֶחָיו
5 וַיִּשְׂנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַּבְּרוֹ לְשָׁלֹם: * וַיַּחֲלֹם יוֹסֵף
6 חֲלוֹם וַיַּגֵּד לְאֶחָיו וַיּוֹסִפוּ עוֹד שְׂנֹא אֹתוֹ: * וַיֹּאמֶר
7 אֲלֵיהֶם שִׁמְעוּ־נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלָמְתִּי: * וְהִנֵּה
אֲנַחְנוּ מְאַלְּמִים אֲלֻמִּים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה
אֲלֻמָּתִי וְגַם־נִצָּבָה וְהִנֵּה תְסֻבֶּינָה אֲלֻמֹּתֵיכֶם וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ
8 לַאֲלֻמָּתִי: * וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֶחָיו הֲמָלֹךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם־
מָשׁוֹל תִּמְשֹׁל בָּנוּ וַיּוֹסִפוּ עוֹד שְׂנֹא אֹתוֹ עַל־חֲלֹמֹתָיו
9 וְעַל־דְּבָרָיו: * וַיַּחֲלֹם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיְסַפֵּר אֹתוֹ
לְאֶחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חָלַמְתִּי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ
10 וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי: * וַיְסַפֵּר אֶל־
אָבִיו וְאֶל־אֶחָיו וַיִּגְעַר־בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם
הַזֶּה אֲשֶׁר חָלָמְתָּ הֲבוֹא נָבוֹא אֲנִי וְאִמְּךָ וְאַחֶיךָ
11 לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אָרְצָה: * וַיְקַנְאוּ־בוֹ אֶחָיו וְאָבִיו
12 שָׁמַר אֶת־הַדָּבָר: * וַיֵּלְכוּ אֶחָיו לִרְעוֹת אֶת־צֹאן
13 אֲבִיהֶם בִּשְׁכֶם: * וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הֲלוֹא
אַחֶיךָ רֹעִים בִּשְׁכֶם לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ
14 הִנֵּנִי: * וַיֹּאמֶר לוֹ לֶךְ־נָא רְאֵה אֶת־שְׁלוֹם אַחֶיךָ וְאֶת־
שְׁלוֹם הַצֹּאן וַהֲשִׁבֵנִי דָּבָר וַיִּשְׁלָחֵהוּ מֵעֵמֶק חֶבְרוֹן
וַיָּבֹא שְׁכֶמָה:

41 * Dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon.
42 * Dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar,
43 * Dux Mabdiel, dux Hiram. hi duces Edō,
habitantes in terra imperij sui: ipse est Esau
pater Idumæorum.
1 * Habitauit autem Iacob in terra Chanaan,
2 in qua pater suus peregrinatus est. * Et hæ
sunt generationes eius: CAP. XXXVII.
A Ioseph cùm sedecim esset annorum, pasce-
bat gregem cum fratribus suis adhuc puer:
& erat cum filiis Balæ & Zelphæ vxorum pa-
tris sui. accusauitque fratres suos apud patrem
3 crimine pessimo. * Israel autem diligebat Io-
seph super omnes filios suos, eò quòd in sene-
ctute genuisset eum: fecitque ei tunicam po-
4 lymitam. * Videntes autem fratres eius quòd
à patre plus cunctis filiis amaretur, oderant
eum, nec poterat ei quicquam pacificè loqui.
5 * Accidit quoq; vt visum somniū referret fra
tribus suis: quæ causa maioris odij seminariū
6 fuit. * Dixitq; Ioseph fratribꝰ suis: Audite som
7 niū meū quod vidi: * Putabā nos ligare mani
B pulos in agro: & quasi cōsurgere manipulum
meū & stare, vestrosq; manipulos circūstātes,
8 adorare manipulū meū. * Respōderunt fratres
eius: Nūquid rex noster eris, aut subiiciemur
ditioni tuæ? Hæc ergo causa somniorū atq; ser
monum inuidię, & odij fomitem ministrauit.
9 * Aliud quoq; vidit somnium: quod narrans
fratribus, ait: Vidi per somniū, quasi solē & lu
10 nam, & stellas vndecim adorare me. * Quod
cū patri suo & fratribꝰ retulisset, increpauit eū
pater suus, & dixit: Quid sibi vult hoc somniū
quod vidisti? num ego, & mater tua, & fratres
11 tui adorabimus te super terram? * Inuidebant
D ei igitur fratres sui: pater verò rē tacitus con-
12 siderabat. * Cūq; fratres illius in pascendis gre
13 gibus patris morarentur in Sichem, * Dixit ad
eum Israel: Fratres tui pascunt oues in Sichi-
mis: veni, mittam te ad eos. Quo responden-
14 te, Prȩsto sum: * Ait: Vade, & vide si cuncta
prospera sint erga fratres tuos & pecora: & re-
nuncia mihi quid agatur. Missus de valle
Hebron, venit in Sichem.

תרגום אונקלוס

41 רבא אהליבמה רבא אלה רבא פינן: 42 רבא קנז רבא תימן רבא מבצר: 43 רבא מגדיאל רבא עירם אלין רברבי אדום
למותבניהון בארע אחסנתהון הוא עשו אבוהי דאדום: לז 1 ויתיב יעקב בארע תותבות אבוהי בארעא
דכנען: 2 אלין תולדת יעקב יוסף בר שבע עשרה שנין כד הוה רעי עם אחוהי בענא והוא
רבי עם בני בלהה ועם בני זלפה נשי אבוהי ואיתי יוסף ית טיפהון בישא לות אבוהון: 3 וישראל רחים ית יוסף מכל בנוהי ארי בר חכים
הוא ליה ועבד ליה כתונא דפסי: 4 וחזו אחוהי ארי יתיה רחים אבוהון מכל אחוהי ושנו יתיה ולא צבן למללא עמיה שלם: 5 וחלם
יוסף חלמא וחוי לאחוהי ואוסיפו עוד למסני יתיה: 6 ואמר להון שמעו כען חלמא הדין דחלמית: 7 והא אנחנא מאסרין אסרין
בגו חקלא והא קמת אסרתי ואף אזדקיפת והא מסתחרן אסרתכון וסגדן לאסרתי: 8 ואמרו ליה אחוהי המלכו את מרמי למלך עלנא
או שלטן את סביר למשלט בנא ואוסיפו עוד למסני יתיה על חלמוהי ועל פתגמוהי: 9 וחלם עוד חלמא אחרי ואשתעי יתיה לאחוהי
ואמר הא חלמית חלמא עוד והא שמשא וסיהרא וחד עשר כוכביא סגדן לי: 10 ואשתעי לאבוהי ולאחוהי ונזף ביה אבוהי ואמר ליה מה
חלמא הדין דחלמתא המיתא ניתי אנא ואמך ואחך למסגד לך על ארעא: 11 וקניאו ביה אחוהי ואבוהי נטר ית פתגמא: 12 ואזלו
אחוהי למרעי ית ענא דאבוהון בשכם: 13 ואמר ישראל ליוסף הלא אחך רען בשכם אתא ואשלחינך לותהון ואמר ליה הא אנא:
14 ואמר ליה איזיל כען חזי ית שלמא דאחך וית שלמא דענא ואתיבני פתגמא ושלחיה ממישר חברון ואתא לשכם:

** Dux Elibemas, dux Olas, dux Phinon:* 41
** Dux Cenes, dux Theman, dux Mazar:* 42
** Dux Magediel, dux Zaphoin. hi duces Edom,* 43
in ædificatis in terra possessionis eorum. hic Esau pater Edom.
** Habitabat autem Iacob in terra, vbi habitauit pater eius in terra Chanaan.* 1
** Hæ generationes Iacob:* 2

CAP. XXXVII.

*IOseph decem & septem annorum erat, pascēs cum fratribus suis oues patris sui, existens iuuenis cum filiis Ballæ, & cum filiis Zelphæ, vxorum patris sui. attulit autem Ioseph vituperium malum ad Israel patrem suum. * Iacob autem diligebat Ioseph præ-* 3
*ter omnes filios eius: quia filius senectutis erat ei. fecit autem ei tunicam variam. * Videntes autem fra-* 4
*tres eius, quòd eum amat pater ex omnibus filiis eius, oderunt eum fratres eius; & non poterant loqui illi nihil pacificum. * Somnians autem Ioseph so-* 5
*mnium, nunciauit illud fratribus suis. * Et ait illis:* 6
*Audite somnium hoc quod somniaui: * Putabam vos* 7
*ligare manipulos in medio agro: et surrexit meus manipulus, & erectus est: conuersi autē manipuli vestri, adorauerunt meum manipulum. * Dixerunt au-* 8
*tem illi fratres eius: Nunquid regnās regnabis super nos, aut dominans dominaberis nobis? et addiderūt adhuc odio habere eum propter somnia eius, & propter verba eius. * Vidit autem somnium alterum,* 9
*& narrauit illud patri suo, & fratribus suis: & dixit: Ecce somniaui somnium alterum: sicut sol & luna, & vndecim stellæ adorabant me. * Et incre-* 10
pauit eum pater suus, & dixit ei: Quid somnium hoc quod somniasti? nunquid venientes veniemus egoque & mater tua, & fratres tui ad adorandum te super terram?
** Inuiderunt autem ei fratres eius. at pater eius* 11
seruauit verbum.
** Abierunt autem fratres eius pascere oues pa-* 12
*tris sui in Sychem. * Et dixit Israel ad Ioseph:* 13
Non fratres tui pascunt in Sychem? Veni, mittam te ad eos. Dixit autem ei: Ecce ego.
** Ait autem illi Israel: Vadens vide si sani* 14
sunt fratres tui, & oues: & nuncia mihi. & misit eum ex valle Ebron: & venit in Sychem.

41 * ἡγεμὼν ἐλιβεμᾶς, ἡγεμὼν ὀλᾶς, ἡγεμὼν φινών·
42 * ἡγεμὼν κενὲς, ἡγεμὼν θεμὰν, ἡγεμὼν μαζάρ·
43 * ἡγεμὼν μαγεδιὴλ, ἡγεμὼν ζαφωίν. οὗτοι ἡγεμόνες ἐ-
δώμ, ἐν ταῖς κατῳκοδομημέναις ἐν τῇ γῇ τῆς κτήσεως αὐτῶν.
οὗτος ἡσαῦ πατὴρ ἐδώμ.
1 * κατῴκει δὲ ἰακὼβ ἐν τῇ γῇ, οὗ παρῴκησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ
2 ἐν γῇ χαναάν. * αὗται αἱ γενέσεις ἰακώβ.

λζ΄.

Ἰωσὴφ δεκαεπτὰ ἐτῶν ἦν, ποιμαίνων μετὰ τῶν ἀδελφῶν
αὐτοῦ τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὢν νέος μετὰ τῶν υἱῶν βαλ-
λᾶς, καὶ μετὰ τῶν υἱῶν ζελφᾶς, τῶν γυναικῶν τοῦ πατρὸς αὐ-
τοῦ. κατήνεγκε δὲ ἰωσὴφ ψόγον πονηρὸν πρὸς ἰσραὴλ τὸν πα-
3 τέρα αὐτοῦ. * ἰακὼβ δὲ ἠγάπα τὸν ἰωσὴφ παρὰ πάντας
τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ· ὅτι υἱὸς γήρως ἦν αὐτῷ. ἐποίησε δὲ αὐτῷ χιτῶ-
4 να ποικίλον. * ἰδόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸν φι-
λεῖ ὁ πατὴρ ἐκ πάντων τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ἐμίσησαν αὐτὸν οἱ ἀδελ-
φοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο λαλεῖν αὐτῷ οὐδὲν εἰρηνικόν.
5 * ἐνυπνιασθεὶς δὲ ἰωσὴφ ἐνύπνιον, ἀπήγγειλεν αὐτὸ τοῖς ἀδελ
6 φοῖς αὐτοῦ. * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἀκούσατε τοῦ ἐνυπνίου τούτου, οὗ ἐ-
7 νυπνιασάμην. * ᾤμην ὑμᾶς δεσμεύειν δράγματα ἐν μέσῳ
τῷ πεδίῳ, καὶ ἀνέστη τὸ ἐμὸν δράγμα, καὶ ὠρθώθη· περιστραφέν-
τα δὲ τὰ δράγματα ὑμῶν, προσεκύνησαν τὸ ἐμὸν δράγμα.
8 * εἶπον δὲ αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, μὴ βασιλεύων βασιλεύ-
σῃς ἐφ᾽ ἡμᾶς, ἢ κυριεύων κυριεύσῃς ἡμῶν; καὶ προσέθεντο ἔτι μι-
σεῖν αὐτὸν ἕνεκεν τῶν ἐνυπνίων αὐτοῦ, καὶ ἕνεκεν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ·
9 * εἶδεν δὲ ἐνύπνιον ἕτερον, καὶ διηγήσατο αὐτὸ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ
τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐνυπνιασάμην ἐνύπνιον ἕτε-
ρον. ὥσπερ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ ἕνδεκα ἀστέρες προσεκύνουν
10 με. * καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί τὸ ἐνύ-
πνιον τοῦτο, ὃ ἐνυπνιάσθης; ἆρά γε ἐλθόντες ἐλευσόμεθα ἐγώ τε καὶ
ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου προσκυνῆσαί σοι ἐπὶ τὴν γῆν;
11 * ἐζήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ διετήρη-
12 σε τὸ ῥῆμα. * ἐπορεύθησαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ βόσκειν τὰ πρό-
13 βατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν εἰς συχέμ. * καὶ εἶπεν ἰσραὴλ πρὸς ἰω-
σήφ, οὐχ οἱ ἀδελφοί σου ποιμαίνουσιν εἰς συχέμ; δεῦρο ἀπο-
14 στείλω σε πρὸς αὐτούς. εἶπε δὲ αὐτῷ, ἰδοὺ ἐγώ. * εἶπε δὲ αὐ-
τῷ ἰσραήλ, πορευθεὶς ἴδε, εἰ ὑγιαίνουσιν οἱ ἀδελφοί σου, καὶ
τὰ πρόβατα· καὶ ἀπάγγειλόν μοι. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν ἐκ τῆς
κοιλάδος τῆς χεβρών· καὶ ἦλθεν εἰς συχέμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

41 Dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon: 42 Dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar: 43 Dux Magdihel, dux Hiran. hi duces Edom in
habitationibus suis, in terra possessionis eorum: ipse est Esau pater Idumæorum. CAP. XXXVII.
1 Habitauit autem Iacob in terra habitationis patris sui in terra Chanaan. 2 Hæ sunt generationes Iacob:
IOseph filius erat decem & septem annorum, quando pascebat oues cum fratribus suis: & ipse nutriebatur cum filiis Balæ, & cum filiis Zelphæ
vxorum patris sui. Et adduxit Ioseph accusationem eorum malam ad patrem suum. 3 Israel autem diligebat Ioseph plusquàm vniuersos filios
suos: quoniam filius sapiens erat ei. fecitque ei tunicam polymitam. 4 Et viderunt fratres eius quòd diligeret eum pater suus plusquàm omnes
fratres eius: & oderunt eum, & nolebant loqui pacificè cum eo. 5 Et somniauit Ioseph somnium; & narrauit fratribus suis: & addiderunt amplius odio habere eum.
6 Et ait eis: Audite, obsecro, somnium hoc quod somniaui: 7 Ecce ligabamus manipulos in medio agri: &
ecce stabat manipulus meus, & etiam erigebatur: & ecce circundabant eum manipuli vestri, & adorabant manipulum meum. 8 Et dixerunt ei fratres sui: Nunquid regnare existimas super nos? aut dominari putas nostri? Et addiderunt amplius odio habere eum propter somnia sua, &
propter verba eius. 9 Somniauitque iterum somnium aliud: & narrauit eum fratribus suis, & ait: Ecce somniaui iterùm somnium, & ecce
sol & luna & vndecim stellæ adorabant me. 10 Et narrauit patri suo & fratribus suis: increpauitque eum pater suus, & ait: Quid est somnium
hoc quod somniasti? nunquid venientes veniemus ego, & mater tua, & fratres tui, vt adoremus te super terram? 11 Inuideruntque ei fratres
sui: & pater eius conseruabat verbum. 12 Et abierunt fratres eius ad pascendas oues patris sui in Sichem. 13 Et dixit Israel ad Ioseph:
Ecce fratres tui pascunt oues in Sichem. veni, & mittam te ad eos. Et dixit ei: Ecce ego. 14 Et ait ei: Vade, obsecro, nunc, vide pacem fratrum
tuorum, & pacem ouium; & redde mihi responsum. Misitque eum de valle Hebron, & venit in Sichem.

15 וַיִּמְצָאֵהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תֹעֶה בַּשָּׂדֶה וַיִּשְׁאָלֵהוּ הָאִישׁ
16 לֵאמֹר מַה־תְּבַקֵּשׁ׃ וַיֹּאמֶר אֶת־אַחַי אָנֹכִי
מְבַקֵּשׁ הַגִּידָה־נָּא לִי אֵיפֹה הֵם רֹעִים׃
17 וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נָסְעוּ מִזֶּה כִּי שָׁמַעְתִּי אֹמְרִים נֵלְכָה
דֹּתָיְנָה וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף אַחַר אֶחָיו וַיִּמְצָאֵם בְּדֹתָן׃
18 וַיִּרְאוּ אֹתוֹ מֵרָחֹק וּבְטֶרֶם יִקְרַב אֲלֵיהֶם וַיִּתְנַכְּלוּ
19 אֹתוֹ לַהֲמִיתוֹ׃ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו הִנֵּה בַּעַל
20 הַחֲלֹמוֹת הַלָּזֶה בָּא׃ וְעַתָּה לְכוּ וְנַהַרְגֵהוּ
וְנַשְׁלִכֵהוּ בְּאַחַד הַבֹּרוֹת וְאָמַרְנוּ חַיָּה רָעָה אֲכָלָתְהוּ
21 וְנִרְאֶה מַה־יִּהְיוּ חֲלֹמֹתָיו׃ וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיַּצִּלֵהוּ
22 מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נַכֶּנּוּ נָפֶשׁ׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רְאוּבֵן
אַל־תִּשְׁפְּכוּ־דָם הַשְׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל־הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר
בַּמִּדְבָּר וְיָד אַל־תִּשְׁלְחוּ־בוֹ לְמַעַן הַצִּיל אֹתוֹ מִיָּדָם
23 לַהֲשִׁיבוֹ אֶל־אָבִיו׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־בָּא יוֹסֵף אֶל־
אֶחָיו וַיַּפְשִׁיטוּ אֶת־יוֹסֵף אֶת־כֻּתָּנְתּוֹ אֶת־כְּתֹנֶת
24 הַפַּסִּים אֲשֶׁר עָלָיו׃ וַיִּקָּחֻהוּ וַיַּשְׁלִכוּ אֹתוֹ הַבֹּרָה
25 וְהַבּוֹר רֵק אֵין בּוֹ מָיִם׃ וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכָל־לֶחֶם
וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אֹרְחַת יִשְׁמְעֵאלִים
בָּאָה מִגִּלְעָד וּגְמַלֵּיהֶם נֹשְׂאִים נְכֹאת וּצְרִי וָלֹט
26 הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרָיְמָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל־
אֶחָיו מַה־בֶּצַע כִּי נַהֲרֹג אֶת־אָחִינוּ וְכִסִּינוּ אֶת־דָּמוֹ׃
27 לְכוּ וְנִמְכְּרֶנּוּ לַיִּשְׁמְעֵאלִים וְיָדֵנוּ אַל־תְּהִי־בוֹ כִּי־
28 אָחִינוּ בְשָׂרֵנוּ הוּא וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו׃ וַיַּעַבְרוּ
אֲנָשִׁים מִדְיָנִים סֹחֲרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת־יוֹסֵף
מִן־הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אֶת־יוֹסֵף לַיִּשְׁמְעֵאלִים בְּעֶשְׂרִים
29 כָּסֶף וַיָּבִיאוּ אֶת־יוֹסֵף מִצְרָיְמָה׃ וַיָּשָׁב רְאוּבֵן
אֶל־הַבּוֹר וְהִנֵּה אֵין־יוֹסֵף בַּבּוֹר וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו׃
30 וַיָּשָׁב אֶל־אֶחָיו וַיֹּאמַר הַיֶּלֶד אֵינֶנּוּ וַאֲנִי אָנָה אֲנִי־
31 בָא׃ וַיִּקְחוּ אֶת־כְּתֹנֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים
וַיִּטְבְּלוּ אֶת־הַכֻּתֹּנֶת בַּדָּם׃

15 Inuenitque eum vir errantem in agro,&
16 interrogauit quid quæreret. At ille re-
ſpondit, Fratres meos quæro. indica mihi v-
17 bi paſcant greges. Dixitque ei vir: Re-
D ceſſerunt de loco iſto: audiui autem eos dicẽ-
tes: Eamus in Dothaim. Perrexit itaque Io-
ſeph poſt fratres ſuos: & inuenit eos in Do-
18 thaim. Qui cùm vidiſſent eum procul,
antequàm accederet ad eos, cogitauerunt illũ
19 occidere. Et mutuò loquebantur: Ecce ſo-
20 mniator venit. Venite, occidamus eum,
& mittamus in ciſternam veterem. dicemúſ-
E que, Fera peſsima deuorauit eum: & tunc ap-
parebit quid illi proſint ſomnia ſua.

Mat. 21. d. Marc. 12. b. Luc. 20. a.

21 Audiens autem hæc Ruben, nitebatur li-
22 berare eum de manibus eorum: Et dice-
bat: Non interficiamus animã eius, nec effun-
damus ſanguinem: ſed proiicite eum in ciſter-
nam veterem, quæ eſt in ſolitudine: manuſq́;
veſtras ſeruate innoxias. Hoc autem dicebat,
volẽs eripere eum de manibus eorum; & red-
23 dere patri ſuo. Confeſtim igitur vt per-
uenit ad fratres ſuos, nudauerunt eum tunica
24 talari & polymita. Miſeruntque eum in
ciſternam veterem, quæ non habebat aquam.
25 Et ſedentes vt comederent panem, vide-
F runt Hiſmaelitas viatores venire de Galaad,
& camelos eorum portantes aromata, & reſi-
26 nam, & ſtacten in Ægyptum. Dixit ergo
Iudas fratribus ſuis: Quid nobis prodeſt, ſi
occiderimus fratrem noſtrum, & celauerimus
27 ſanguinem ipſius? Melius eſt vt venun-
detur Hiſmaelitis; & manus noſtræ non pol-
luantur. frater enim & caro noſtra eſt. Ac-
28 quieuerunt fratres ſermonibus illius. Et
prętereũtibus Madianitis negociatoribus, ex-
trahentes eum de ciſterna, vendiderunt eum
Hiſmaelitis viginti argenteis: qui duxerunt
29 eum in Ægyptum. Reuerſuſque Ruben
ad ciſternam, non inuenit puerum: & ſciſsis
30 veſtibus, Pergens ad fratres ſuos, ait: Puer
31 non comparet: & ego quò ibo? Tule-
runt autem tunicam eius; & in ſanguinem
hædi, quem occiderant, tinxerunt.

תרגום אונקלוס

15 וְאַשְׁכְּחֵיהּ גַּבְרָא וְהָא טָעֵי בְּחַקְלָא וְשַׁאֲלֵיהּ גַּבְרָא לְמֵימַר מָה אַתְּ בָּעֵי׃ 16 וַאֲמַר יָת אַחַי אֲנָא בָּעֵי חַוִּי כְעַן לִי אֵיכָא אִינּוּן רָעַן׃ 17 וַאֲמַר גַּבְרָא נְטַלוּ מִכָּא אֲרֵי שְׁמַעִית דְּאָמְרִין נֵיזֵיל לְדֹתָן וַאֲזַל יוֹסֵף בָּתַר אֲחוֹהִי וְאַשְׁכְּחִינּוּן בְּדֹתָן׃ 18 וַחֲזוֹ יָתֵיהּ מֵרָחִיק וְעַד לָא קְרֵיב לְוָתְהוֹן וְחַשִׁיבוּ עֲלוֹהִי לְמִקְטְלֵיהּ׃ 19 וַאֲמַרוּ גְּבַר לַאֲחוּהִי הָא מָרֵי חֶלְמַיָּא דֵיכִי אָתֵי׃ 20 וּכְעַן אֱתוֹ וְנִקְטְלִנֵּיהּ וְנִרְמִינֵּיהּ בְּחַד מִן גּוּבַיָּא וְנֵימַר חַיְתָא בִישְׁתָא אֲכַלְתֵּיהּ וְנֶחֱזֵי מָה יְהֵא בְּסוֹף חֶלְמוֹהִי׃ 21 וּשְׁמַע רְאוּבֵן וְשֵׁיזְבֵיהּ מִידֵיהוֹן וַאֲמַר לָא נִקְטְלִנֵּיהּ נְפַשׁ׃ 22 וַאֲמַר לְהוֹן רְאוּבֵן לָא תוֹשְׁדוּן דְּמָא רְמוֹ יָתֵיהּ לְגוּבָּא הָדֵין דִּי בְמַדְבְּרָא וִידָא לָא תִשְׁטוּן בֵּיהּ בְּדִיל לְשֵׁיזָבָא יָתֵיהּ מִידֵיהוֹן לַאֲתָבוּתֵיהּ לְוָת אֲבוּהִי׃ 23 וַהֲוָה כַּד אֲתָא יוֹסֵף לְוָת אֲחוֹהִי וְאַשְׁלַחוּ יָת יוֹסֵף יָת כִּתּוּנֵיהּ יָת כִּתּוּנָא דְפַסֵּי דַעֲלוֹהִי׃ 24 וְנַסְבוּהִי וּרְמוֹ יָתֵיהּ לְגוּבָּא וְגוּבָּא רֵיקָא לֵית בֵּיהּ מַיָּא׃ 25 וְאַסְחַרוּ לְמֵיכַל לַחְמָא וּזְקַפוּ עֵינֵיהוֹן וַחֲזוֹ וְהָא שְׁיָרַת עַרְבָאֵי אָתְיָא מִגִּלְעָד וְגַמְלֵיהוֹן טְעִינִין שְׁעַף וּקְטַף וּלְטוֹם אָזְלִין לְאַחָתָא לְמִצְרָיִם׃ 26 וַאֲמַר יְהוּדָה לַאֲחוֹהִי מָה מָמוֹן אִתְהֲנֵי לָנָא אֲרֵי נִקְטוֹל יָת אֲחוּנָא וּנְכַסֵּי עַל דְּמֵיהּ׃ 27 אֱתוֹ וּנְזַבְּנִנֵּיהּ לַעֲרָבָאֵי וִידָנָא לָא תְּהֵא בֵיהּ אֲרֵי אֲחוּנָא בִּשְׂרָנָא הוּא וְקַבִּילוּ מִנֵּיהּ אֲחוֹהִי׃ 28 וַעֲבַרוּ גַּבְרֵי מִדְיָנָאֵי תַגָּרֵי וּנְגִידוּ וְאַסִּיקוּ יָת יוֹסֵף מִן גּוּבָּא וְזַבִּינוּ יָת יוֹסֵף לַעֲרָבָאֵי בְּעֶשְׂרִין סִלְעִין דִּכְסַף וְאַיְתִיאוּ יָת יוֹסֵף לְמִצְרָיִם׃ 29 וְתָב רְאוּבֵן לְגוּבָּא וְהָא לֵית יוֹסֵף בְּגוּבָּא וּבַזַּע יָת לְבוּשׁוֹהִי׃ 30 וְתָב לְוָת אֲחוֹהִי וַאֲמַר עוּלֵימָא לֵיתוֹהִי וַאֲנָא לְאָן אֲנָא אָתֵי׃ 31 וּנְסִיבוּ יָת כִּתּוּנָא דְיוֹסֵף וּנְכִיסוּ צְפִיר בַּר עִזֵּי וּטְבַלוּ יָת כִּתּוּנָא בִּדְמָא׃

* Et inuenit eum homo errantem in agro. inter- 15
rogauit autem eum homo, Quid quæris?
* Ille autem dixit: Fratres meos quæro: nuncia 16
mihi vbi pascunt. * Dixit autem ei homo: 17
Recesserunt hinc. audiui enim eos dicentes: Eamus
in Dothaim. & abijt Ioseph post fratres suos: &
inuenit eos in Dothaim.
* Præuiderunt autem eum à longè, antequàm ap- 18
propinquaret ipse ad eos. & malignati sunt vt oc-
ciderent illum. * Dixit autem vnusquisque 19
ad fratrem suum: Ecce somniator ille venit.
* Nunc ergo venite, interficiamus eum: & pro- 20
ijciamus eum in vnam cisternarum. et dicemus, Be-
stia mala deuorauit eum: & videbimus, quid erunt
somnia eius.
* Audiens autem Ruben, abstulit eum de mani- 21
bus eorum. * Et ait: Non percutiamus eum 22
in animam. dixit autem eis Ruben: Ne effundatis
sanguinem: eijcite autem eum in vnam cisternarum
harum, quæ in solitudine: manum autem ne intule-
ritis ei, vt eriperet eum de manibus eorum, & red-
deret eum patri suo.
* Factum est autem quando venit Ioseph ad fra- 23
tres suos, exuerunt Ioseph tunicam variam quæ cir-
ca eum. * Et accipientes eum, proiecerunt in ci- 24
sternam. at cisterna vacua; aquam non habebat.
* Sederunt autem manducare panem: & respi- 25
cientes oculis, viderunt: et ecce viatores Ismaelitæ
veniebant ex Galaad: & cameli eorum pleni erant
aromatibus, & resina, & stacte: ibant autem dedu-
cere in Ægyptum. * Dixit autem Iudas ad fratres 26
suos: Quid vtile, si occiderimus fratrem nostrũ, &
absconderimus sanguinem eius? * Venite, vendamus 27
eũ Ismaelitis istis: at manus nostræ ne sint super eũ:
quia frater et caro nostra est. obedierunt autẽ fratres
eius. * Et præteribant homines Madianitæ merca- 28
tores: & extraxerunt & ascẽdere fecerunt Ioseph
ex cisterna: & vendiderunt Ioseph Ismaelitis vi-
ginti aureis. & deduxerunt Ioseph in Ægyptum.
* Reuersus est autẽ Ruben ad cisternã: & nõ inuenit 29
Ioseph in cisterna. & rupit vestimenta sua: * Et re- 30
uersus est ad fratres suos, et ait: Puer non est in ci-
sterna: ego autem quò ibo adhuc? * Accipientes au- 31
tem tunicam Ioseph, iugulauerunt hædum caprarũ:

15 * καὶ εὗρεν αὐτὸν ἄνθρωπος πλανώμενον ἐν τῷ πεδίῳ. ἠ-
16 ρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος, τί ζητεῖς; * ὁ δὲ εἶπε, τοὺς ἀ-
δελφούς μου ζητῶ· ἀνάγγειλόν μοι ποῦ βόσκουσιν.
17 * εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἄνθρωπος, ἀπήρκασιν ἐντεῦθεν. ἤκουσα γὰρ
αὐτῶν λεγόντων, πορευθῶμεν εἰς δωθαείμ. καὶ ἐπορεύθη ἰω-
σὴφ κατόπιθεν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ· καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἐν δω-
18 θαείμ. * προεῖδον δὲ αὐτὸν μακρόθεν, πρὸ τοῦ ἐγγίσαι
αὐτὸν πρὸς αὐτούς. καὶ ἐπονηρεύοντο τοῦ ἀποκτεῖναι αὐτόν.
19 * εἶπε δὲ ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἰδοὺ ὁ ἐνυπνια-
20 στὴς ἐκεῖνος ἔρχεται. * νῦν οὖν δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν,
καὶ ῥίψωμεν αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν λάκκων. καὶ ἐροῦμεν, θηρίον
πονηρὸν κατέφαγεν αὐτόν. καὶ ὀψόμεθα, τί ἔσται τὰ ἐνύπνια
21 αὐτοῦ. * ἀκούσας δὲ ῥουβὴν, ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν
22 αὐτῶν. * καὶ εἶπεν, οὐ πατάξωμεν αὐτὸν εἰς ψυχήν. εἶπε
δὲ αὐτοῖς ῥουβὴν, μὴ ἐκχέητε αἷμα, ἐμβάλετε δὲ αὐτὸν εἰς ἕ-
να τῶν λάκκων τούτων, τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, χεῖρα δὲ μὴ ἐπενέγ-
κητε αὐτῷ, ὅπως ἐξέληται αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀπο-
23 δῷ αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἦλθεν ἰωσὴφ
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐξέδυσαν ἰωσὴφ τὸν χιτῶνα τὸν
24 ποικίλον τὸν περὶ αὐτόν· * καὶ λαβόντες αὐτὸν, ἔρρι-
ψαν εἰς τὸν λάκκον. ὁ δὲ λάκκος κενὸς, ὕδωρ οὐκ εἶχεν.
25 * ἐκάθισαν δὲ φαγεῖν ἄρτον· καὶ ἀναβλέψαντες τοῖς ὀ-
φθαλμοῖς, εἶδον· καὶ ἰδοὺ ὁδοιπόροι ἰσμαηλῖται ἤρχοντο ἐκ
γαλαάδ· καὶ αἱ κάμηλοι αὐτῶν ἔγεμον θυμιαμάτων καὶ
ῥυτίνης καὶ στακτῆς. ἐπορεύοντο δὲ καταγεῖν εἰς αἴγυπτον.
26 * εἶπε δὲ ἰούδας πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τί χρήσιμον, ἐὰν
ἀποκτείνωμεν τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, καὶ κρύψωμεν τὸ αἷμα αὐτοῦ;
27 * δεῦτε ἀποδώμεθα αὐτὸν τοῖς ἰσμαηλίταις τούτοις, αἱ
δὲ χεῖρες ἡμῶν μὴ ἔστωσαν ἐπ' αὐτὸν, ὅτι ἀδελφὸς καὶ σὰρξ ἡ-
μῶν ἐστιν. ἤκουσαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ.
28 * καὶ παρεπορεύοντο οἱ ἄνθρωποι οἱ μαδιναῖοι οἱ ἔμπο-
ροι, καὶ ἐξείλκυσαν καὶ ἀνεβίβασαν τὸν ἰωσὴφ ἐκ τοῦ λάκκου·
καὶ ἀπέδοντο τὸν ἰωσὴφ τοῖς ἰσμαηλίταις εἴκοσι χρυσῶν. καὶ κα-
29 τήγαγον τὸν ἰωσὴφ εἰς αἴγυπτον. * ἀνέστρεψε δὲ ῥουβὴν
ἐπὶ τὸν λάκκον, καὶ οὐχ εὑρε τὸν ἰωσὴφ ἐν τῷ λάκκῳ· καὶ διέρ-
30 ρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ· * καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, τὸ παιδάριον οὐκ ἔστιν ἐν τῷ λάκκῳ· ἐγὼ
31 δὲ ποῦ πορεύομαι ἔτι; * λαβόντες δὲ τὸν χιτῶνα
τοῦ ἰωσὴφ, ἔσφαξαν ἔριφον αἰγῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Inuenitque eum vir, & aberrabat in agro, & interrogauit eum vir, dicens: Quid quæris? 16 Et dixit: Fratres meos ego quæro: indica, obsecro, mihi vbi ipsi pascant. 17 Et ait vir: Profecti sunt hinc: quoniam audiui illos dicentes: Eamus in Dothan. & abiit Ioseph post fratres suos: & inuenit eos in Dothan. 18 Et viderunt eum à longè: & antequàm appropinquaret ad eos, cogitauerunt contra illum vt interficerent eum. 19 Dixitque vnusquisque ad fratrem suum: Ecce dominus somniorum iste qui venit. 20 Et nunc venite, occidamus eum, & proiiciamus eum in vnam ex cisternis: & dicemus, Bestia pessima comedit eum: & videbimus quis erit finis somniorum suorum. 21 Audiuitque Ruben, & liberauit eum de manibus eorum: & ait: Non interficiamus animam eius. 22 Dixitque Ruben: Non effundatis sanguinem. proiicite eum in cisternam hanc, quæ est in solitudine: & manum non extendatis in eum: vt liberaret eum de manibus eorum, vt reduceret eum patri suo. 23 Et factum est cùm venisset Ioseph ad fratres suos, nudauerunt Ioseph tunica sua, tunica polymita, quæ erat super eum. 24 Et tulerunt eum, & miserunt eum in cisternam. cisterna autem erat vacua, in qua non erant aquæ. 25 Et recubuerunt ad comedendum panem: & leuauerunt oculos suos, & viderunt: & ecce turba Arabum veniebat de Galaad, & cameli eorum onerati aromatis, resina, & stacte, ibant vt descenderent in Ægyptum. 26 Dixitque Iudas fratribus suis: Quid lucri erit nobis si occiderimus fratrem nostrum, & cooperuerimus sanguinem eius? 27 Venite, & vendamus eum Arabibus: & manus nostra non sit in eum: quoniam frater noster, & caro nostra est: & obedierunt ei fratres sui. 28 Et transierunt viri negociatores Madianitæ: & extraxerunt & leuauerunt Ioseph de cisterna, & vendiderunt eum Arabibus viginti siclis argenti: & adduxerunt Ioseph in Ægyptum. 29 Et reuersus est Ruben ad cisternam: & ecce Ioseph non erat in cisterna: & scidit vestimenta sua. 30 Et reuersus est ad fratres suos, & ait: Puer non comparet: & ego quò vadam? 31 Et tulerunt tunicam Ioseph, & mactauerunt hædum caprarum: & tinxerunt tunicam in sanguinem.

32 וַיְשַׁלְּחוּ אֶת־כְּתֹנֶת הַפַּסִּים וַיָּבִיאוּ אֶל־אֲבִיהֶם
וַיֹּאמְרוּ זֹאת מָצָאנוּ הַכֶּר־נָא הַכְּתֹנֶת בִּנְךָ הִוא אִם־
33 לֹא׃ וַיַּכִּירָהּ וַיֹּאמֶר כְּתֹנֶת בְּנִי חַיָּה רָעָה אֲכָלָתְהוּ
34 טָרֹף טֹרַף יוֹסֵף׃ וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שִׂמְלֹתָיו וַיָּשֶׂם שַׂק
35 בְּמָתְנָיו וַיִּתְאַבֵּל עַל־בְּנוֹ יָמִים רַבִּים׃ וַיָּקֻמוּ כָל־
בָּנָיו וְכָל־בְּנֹתָיו לְנַחֲמוֹ וַיְמָאֵן לְהִתְנַחֵם וַיֹּאמֶר כִּי־
אֵרֵד אֶל־בְּנִי אָבֵל שְׁאֹלָה וַיֵּבְךְּ אֹתוֹ אָבִיו׃
36 וְהַמְּדָנִים מָכְרוּ אֹתוֹ אֶל־מִצְרָיִם לְפוֹטִיפַר סְרִיס
פַּרְעֹה שַׂר הַטַּבָּחִים׃

לח

1 וַיְהִי בָּעֵת הַהִוא וַיֵּרֶד
יְהוּדָה מֵאֵת אֶחָיו וַיֵּט עַד־אִישׁ עֲדֻלָּמִי וּשְׁמוֹ חִירָה׃
2 וַיַּרְא־שָׁם יְהוּדָה בַּת־אִישׁ כְּנַעֲנִי וּשְׁמוֹ שׁוּעַ וַיִּקָּחֶהָ
3 וַיָּבֹא אֵלֶיהָ׃ וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ עֵר׃
4 וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אוֹנָן׃ וַתֹּסֶף
5 עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁלָה וְהָיָה בִכְזִיב
6 בְּלִדְתָּהּ אֹתוֹ׃ וַיִּקַּח יְהוּדָה אִשָּׁה לְעֵר בְּכוֹרוֹ וּשְׁמָהּ
7 תָּמָר׃ וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיְמִתֵהוּ
8 יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאוֹנָן בֹּא אֶל־אֵשֶׁת אָחִיךָ וְיַבֵּם
9 אֹתָהּ וְהָקֵם זֶרַע לְאָחִיךָ׃ וַיֵּדַע אוֹנָן כִּי לֹּא לוֹ יִהְיֶה
הַזָּרַע וְהָיָה אִם־בָּא אֶל־אֵשֶׁת אָחִיו וְשִׁחֵת אַרְצָה
10 לְבִלְתִּי נְתָן־זֶרַע לְאָחִיו׃ וַיֵּרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה
11 וַיָּמֶת גַּם־אֹתוֹ׃ וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְתָמָר כַּלָּתוֹ שְׁבִי אַלְמָנָה
בֵית־אָבִיךְ עַד־יִגְדַּל שֵׁלָה בְנִי כִּי אָמַר פֶּן־יָמוּת גַּם־
12 הוּא כְּאֶחָיו וַתֵּלֶךְ תָּמָר וַתֵּשֶׁב בֵּית אָבִיהָ׃ וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים
וַתָּמָת בַּת־שׁוּעַ אֵשֶׁת־יְהוּדָה וַיִּנָּחֶם יְהוּדָה וַיַּעַל עַל־
13 גֹּזְזֵי צֹאנוֹ הוּא וְחִירָה רֵעֵהוּ הָעֲדֻלָּמִי תִּמְנָתָה׃ וַיֻּגַּד
14 לְתָמָר לֵאמֹר הִנֵּה חָמִיךְ עֹלֶה תִמְנָתָה לָגֹז צֹאנוֹ׃ וַתָּסַר
בִּגְדֵי אַלְמְנוּתָהּ מֵעָלֶיהָ וַתְּכַס בַּצָּעִיף וַתִּתְעַלָּף וַתֵּשֶׁב
בְּפֶתַח עֵינַיִם אֲשֶׁר עַל־דֶּרֶךְ תִּמְנָתָה כִּי רָאֲתָה כִּי־גָדַל
שֵׁלָה וְהִוא לֹא־נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה׃

32 Mittētes qui ferrent ad patrē, & dicerēt: Hāc
G inuenimus: vide vtrùm tunica filij tui sit, an
33 nō. Quā cū cognouisset pater, ait: Tunica fi-
lij mei est. fera pessima comedit eū: bestia de-
34 uorauit Ioseph. Scissisq; vestibus, indutus est
35 cilitio, lugēs filium suū multo tēpore. Cōgre-
gatis autē cunctis liberis eius, vt lenirēt dolo-
rē patris, noluit consolationē accipere: sed ait:
Descēdā ad filiū meū lugens in infernū. & illo
36 perseuerante in fletu; Madianitæ vendiderūt
Ioseph in Ægypto, Phutiphari eunucho Pha-
raonis, magistro militum. CAP. XXXVIII.
1 A EOdē tēpore, descendens Iudas à fratribus
suis, diuertit ad virū Odolamiten, nomine
2 Hyra. Viditq; ibi filiā hominis Chananæi, vo
cabulo Sue. & accepta vxore, ingressus est ad
3 eam. Quę concepit & peperit filiū, & vocauit
4 nomē eius Her. Rursumq; concepto fœtu, na
5 tum filiū vocauit Onā. Tertiū quoq; peperit,
quē appellauit Sela. quo nato, parere vltrà ces-
6 sauit. Dedit autem Iudas vxorem primoge-
7 nito suo Her, nomine Thamar. Fuit quoque
Her primogenitꝰ Iudę, neq; in cōspectu Dñi:
8 & ideò ab eo occisus est. Dixit ergo Iudas ad
Onā filiū suū: Ingredere ad vxorē fratris tui, &
9 sociare illi, vt suscites semē fratri tuo. Ille sciēs
nō nasci sibi filios, introiēs ad vxorē fratris sui,
semen fundebat in terrā; ne liberi fratris noīe
10 nascerētur. Et idcircò percussit eum Dñs, eo
11 quòd rē detestabilē faceret. Quāobrē dixit Iu
das Thamar nurui suę: Esto vidua in domo pa
tris tui, donec crescat Sela filius meus. Time-
bat enim, ne & ipse moreretur, sicut fratres e-
ius. quę abiit, & habitauit in domo patris sui.
12 Euolutis autem multis annis, mortua est filia
Suæ vxor Iudæ. Qui post luctū, consolatione
suscepta, ascendebat ad tonsores ouium suarū,
ipse & Hyras opilio gregis Odolamita in Tha-
13 mnas. Nunciatúmq; est Thamar, quòd socer
illius ascenderet in Thamnas ad tōdendas o-
14 ues. Quæ depositis viduitatis vestibus, assum
psit theristrum: & mutato habitu, sedit in bi-
uio itineris quod ducit Thamnan: eo quòd
creuisset Sela, & non eum accepisset maritum.

תרגום אונקלוס

32 ושלחו ית כתונא דפסי ואיתיאו לות אבוהון ואמרו דא אשכחנא אשתמודע כען הכתונא דברך היא אם לא׃ 33 ואשתמודעה ואמר
כתונא דברי חיתא בישתא אכלתיה מקטל קטיל יוסף׃ 34 ובזע יעקב לבושוהי ושוי שקא בחרציה ואתאבל על בריה יומין סגיאין׃
35 וקמו כל בנוהי וכל בנתיה לנחמותיה וסריב לקבלא תנחומין ואמר ארי איחות על ברי כד אבילא לשאול ובכא יתיה אבוהי׃ 36 ומדינאי
זבינו יתיה למצראי לפוטיפר רבא דפרעה רב קטוליא׃ לח 1 והוה בעידנא ההיא ונחת יהודה מעם אחוהי וסטא לות גברא עדולמאה
ושמיה חירה׃ 2 וחזא תמן יהודה גבר תגרא ושמיה שוע ונסבה ועל לותה׃ 3 ועדיאת וילידת בר וקרא ית שמיה ער׃ 4 ועדיאת עוד
וילידת בר וקרת ית שמיה אונן׃ 5 ואוסיפת עוד וילידת בר וקרת ית שמיה שלה והוה בכזיב כד ילידת יתיה׃ 6 ונסיב יהודה אתתא לער
בוכריה ושמה תמר׃ 7 והוה ער בוכרא דיהודה ביש קדם יי ואמיתיה יי׃ 8 ואמר יהודה לאונן עול לות איתת אחוך ויבם יתה ואקים זרעא
לאחוך׃ 9 וידע אונן ארי לא על שמיה יתקרי זרעא והוי כד עליל לות איתת אחוהי ומחבל אורחיה על ארעא בדיל דלא לקיימא זרעא לאחוהי׃
10 ובאיש קדם יי דעבד ואמית אף יתיה׃ 11 ואמר יהודה לתמר כלתיה תיבי ארמלא בית אבוייך עד דירבא שלה ברי ארי אמר דילמא ימות אף
הוא כאחוהי ואזלת תמר ויתיבת בבית אבוהא׃ 12 וסגיאו יומיא ומיתת בת שוע איתת יהודה ואתנחם יהודה וסליק לות גזזי עאניה הוא וחירה
חבריה עדולמאה לתמנת׃ 13 ואתחואה לתמר למימר הא חמוך סליק לתמנת למיגז עאניה׃ 14 ואעדיאת ית לבושי ארמלותה מינה ואתכסיאת
בעיפא ואתקנת ויתיבת בפרשות עינין די על אורח תמנת ארי חזת ארי רבא שלה והיא לא יתיהבת ליה לאיתו׃

* Et polluerunt tunicam variam: & attulerũt pa 32
tri suo: & dixerũt: Hanc inuenimus: nosce si tunica
filij tui est, an non. * Et cognouit eam: & ait: Tunica 33
filij mei est: bestia mala deuorauit eum: bestia rapuit
Ioseph. * Rupit autem Iacob vestimenta sua, & im 34
posuit cilicium super lumbum suum: & lugebat filiũ
suum dies multos. * Congregati sunt autem omnes fi- 35
lij eius & filiæ, & venerunt consolari eum, & nõ
voluit consolationem accipere, dicẽs, Quòd descẽdã
ad filium meum lugens in infernum. & fleuit eum
pater eius. * At Madianitæ vendiderunt Ioseph 36
in Ægyptum Phutiphari eunucho Pharaonis, prin-
cipi coquorum.

CAP. XXXVIII.

Factum est autem in tempore illo, descẽdit Iudas 1
à fratribus suis, & peruenit vsque ad hominem
quendam Odollamiten, cui nomen Iras. * Et vidit il- 2
lic Iudas filiam hominis Chananæi, cui nomen Saua.
& accepit eam, & ingressus est ad eam. * Et conci- 3
piens peperit filium, & vocauit nomen eius Her.
* Et concipiens adhuc, peperit filium; & vocauit no- 4
men eius Onan. * Et adiiciens, peperit filium, & vo 5
cauit nomẽ eius Silõ. hæc autem erat in Chasbi, quã-
do peperit eos. * Et accepit Iudas vxorem Her pri- 6
mogenito suo, cui nomẽ Thamar. * Fuit autẽ Her pri- 7
mogenitus Iudæ malus corã Dño: et occidit eũ Deꝰ.
* Dixit autẽ Iudas Onã: Ingredere ad vxorẽ fratris 8
tui, & duc vxorẽ eam, & suscita semen fratri tuo.
* Sciẽs autẽ Onã quòd non eius erit semen: factũ est 9
quãdo ingressus est ad vxorẽ fratris sui, effudit super
terrã, ne daret semẽ fratri suo. * Malũ autẽ apparuit 10
corã Deo, quia fecit hoc: et occidit et hũc. * Dixit au 11
tẽ Iudas Thamar nurui suæ: Sede vidua in domo pa-
tris tui, donec magnus efficiatur Silõ filius meus. di-
xit enĩ, ne fortè moriatur et iste, sicut et fratres eius.
abiẽs autẽ Thamar, sedit in domo patris sui. * Mul- 12
tiplicati sunt autem dies, & mortua est Saua vxor
Iuda. & consolatus Iudas, ascendit ad tondentes o-
ues suas, ipse & Iras pastor eius Odollamitas in
Thamna. * Et nunciatum est Thamar nurui suæ, di- 13
centes: Ecce socer tuus ascendit in Thamna, tondere
oues suas. * Et auferens vestimenta viduitatis à se, 14
induit theristrum, & ornata est ad portas Enan,
quæ est in transitu Thãnan, vidit enĩ quòd magnus
factus est Silõ: ipse autem non dedit eam illi vxorẽ.

32 * καὶ ἐμόλυναν τὸν χιτῶνα τὸν ποικίλον. καὶ εἰσήνεγκαν τῷ πατρὶ
αὐτοῦ, καὶ εἶπον, τοῦτον εὕρομεν, ἐπίγνωθι εἰ χιτὼν τοῦ υἱοῦ σου ἐστὶν ἢ οὔ.
33 * καὶ ἐπέγνω αὐτόν· καὶ εἶπεν, χιτὼν τοῦ υἱοῦ μού ἐστί· θηρίον πονηρὸν
34 κατέφαγεν αὐτόν· θηρίον ἥρπασε τὸν ἰωσήφ. * διέρρηξε δὲ ἰα-
κὼβ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐπέθετο σάκκον ἐπὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ,
35 καὶ ἐπένθει τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡμέρας πολλάς. * συνήχθησαν δὲ πάντες
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ αἱ θυγατέρες, καὶ ἦλθον, παρακαλέσαι αὐτὸν, καὶ
οὐκ ἤθελε παρακαλεῖσθαι, λέγων, ὅτι καταβήσομαι πρὸς τὸν υἱόν
36 μου πενθῶν εἰς ᾅδου. καὶ ἔκλαυσεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. * οἱ δὲ
μαδιναῖοι ἀπέδοντο τὸν ἰωσὴφ εἰς αἴγυπτον πετεφρῇ τῷ σπά-
δοντι φαραὼ ἀρχιμαγείρῳ. λή.
1 * Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, κατέβη ἰούδας ἀπὸ τῶν ἀδελ-
φῶν αὐτοῦ, καὶ ἀφίκετο ἕως πρὸς ἄνθρωπόν τινα ὀδολλαμίτην, ᾧ
2 ὄνομα εἱράς. * καὶ εἶδεν ἐκεῖ ἰούδας θυγατέρα ἀνθρώπου χαναναίου,
3 ᾗ ὄνομα σαυά. καὶ ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτήν. * καὶ συλ
4 λαβοῦσα, ἔτεκεν υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἤρ. * καὶ συλλα-
5 βοῦσα ἔτι, ἔτεκεν υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, αὐνάν. * καὶ προσ
θεῖσα ἔτεκεν υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, σιλώμ. αὐτὴ δὲ
6 ἦν ἐν χασβὶ, ἡνίκα ἔτεκεν αὐτούς. * καὶ ἔλαβεν ἰούδας γυναῖκα
7 ἢρ τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ, ᾗ ὄνομα θάμαρ. * ἐγένετο δὲ ἢρ πρωτότοκος
8 ἰούδα πονηρὸς ἐναντίον κυρίου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ θεός. * εἶπε
δὲ ἰούδας τῷ αὐνὰν, εἴσελθε πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ
σου, καὶ ἐπιγάμβρευσαι αὐτὴν, καὶ ἀνάστησον σπέρμα τῷ ἀδελφῷ
9 σου. * γνοὺς δὲ αὐνὰν, ὅτι οὐκ αὐτοῦ ἔσται τὸ σπέρμα, ἐγένετο ὅταν εἰσῆλ
θε πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν γῆν, τοῦ μὴ
10 δοῦναι σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. * πονηρὸν δὲ ἐφάνη ἐναντίον τοῦ
11 θεοῦ, ὅτι ἐποίησε τοῦτο, καὶ ἐθανάτωσε καὶ τοῦτον. * εἶπε δὲ ἰούδας θάμαρ
τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, κάθου χήρα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου, ἕως μέγας
γένηται σιλὼμ ὁ υἱός μου. εἶπε γὰρ μή ποτε ἀποθάνῃ καὶ οὗτος, ὥς
περ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ἀπελθοῦσα δὲ θάμαρ, ἐκάθητο ἐν
12 τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς. * ἐπληθύνθησαν δὲ αἱ ἡμέραι, καὶ
ἀπέθανε σαυὰ ἡ γυνὴ ἰούδα. καὶ παρακληθεὶς ἰούδας, ἀνέ-
βη ἐπὶ τοὺς κείροντας τὰ πρόβατα αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ εἱρὰς ὁ ποι-
13 μὴν αὐτοῦ ὁ ὀδολλαμίτης εἰς θαμνά. * καὶ ἀπηγγέλη θάμαρ
τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, λέγοντες, ἰδοὺ ὁ πενθερός σου ἀνέβη εἰς θα-
14 μνὰ, κεῖραι τὰ πρόβατα αὐτοῦ. * καὶ περιελομένη τὰ ἱμάτια
τῆς χηρεύσεως ἀφ᾽ ἑαυτῆς, περιεβάλετο θέριστρον, καὶ ἐκαλλω-
πίσατο πρὸς τὰς πύλας ἐνὰν, ἥ ἐστιν ἐν παρόδῳ θαμνὰν, εἶδε γὰρ
ὅτι μέγας ἐγένετο σιλώμ· αὐτὸς δὲ οὐκ ἔδωκεν αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

32 Et miserunt tunicam polymitam; & attulerunt patri suo, atque dixerunt: Hanc inuenimus: cognosce nunc si tunica filij tui est, an non. 33 Et cognouit eam: & ait: Tunica filij mei est: bestia pessima comedit eum; occisione occisus est Ioseph. 34 Et scidit Iacob vestimenta sua: & posuit saccum in lumbis suis: & luxit diebus multis super filium suum. 35 Et surrexerunt omnes filij sui, & omnes filiæ suæ, vt consolarentur eum. & noluit accipere consolationem: & ait: Quoniam descendam super filium meum lugens in infernum. & planxit eum pater eius. 36 Madianitæ autem vendiderunt eum in Ægypto Putiphari principi Pharaonis, magistro militum.

CAP. XXXVIII.

Et factũ est in illo tẽpore, & descẽdit Iudas à fratribus suis: & diuertit ad virũ Odolamitẽ, cuius nomẽ erat Hyra. 2 Viditq; ibi Iudas filiam hoĩs mercatoris, cuius nomẽ erat Sue: & accepit eã, ingressusq; est ad eã. 3 Et concepit, & peperit filiũ, & vocauit nomẽ eius, Her. 4 Cõcepitq; rursus, & peperit filiũ, & vocauit nomẽ eius Onan. 5 Et addidit rursus, & peperit filiũ, vocauitq; nomen eius Sela: & erat in Chezib quãdo peperit eũ. 6 Et accepit Iudas vxorẽ Her primogenito suo, cuius nomẽ erat Thamar. 7 Erat autem Her primogenitus Iudæ malus corã Dño: & occidit eum Dominus. 8 Dixitq; Iudas ad Onã: Ingredere ad vxorẽ fratris tui, & sociare illi, & suscita semen fratri tuo. 9 Cognouitq; Onan, quoniã non noĩe eius vocaretur semẽ: & quando ingrediebatur ad vxorem fratris sui, corrũpebat viam suã super terram, vt non suscitaret semen fratri suo. 10 Displicuitq; corã Dño quod fecit: & interfecit etiã ipsum. 11 Dixitque Iudas Thamar nurui suæ: Esto vidua in domo patris tui, donec crescat Sela filius meus: dixit enim, ne fortè moriatur etiã ipse, sicut fratres eius. Et abiit Thamar, & habitauit in domo patris sui. 12 Post multos autem dies mortua est filia Suæ vxor Iudę, & consolatus est Iudas; & ascendit ad tonsores ouium suarum in Thamnath, ipse & Hyra socius eius Odolamites. 13 Nunciatumque est Thamar, dicendo: Ecce socer tuus ascendit in Thamnath, ad tondendas oues suas. 14 Et deposuit vestimenta viduitatis suæ à se, & operuit se pallio, & ornauit se: & sedit in biuio itineris, quod est iuxta viam Thamnath: quoniam vidit quòd creuerat Sela, & ipsa non tradebatur ei in vxorem.

15 ויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה
16 פניה : ויט אליה אל־הדרך ויאמר הבה־נא
אבוא אליך כי לא ידע כי כלתו הוא ותאמר מה־
17 תתן־לי כי תבוא אלי : ויאמר אנכי אשלח
גדי־עזים מן־הצאן ותאמר אם־תתן ערבון עד
18 שלחך : ויאמר מה הערבון אשר אתן־לך
ותאמר חתמך ופתילך ומטך אשר בידך ויתן־לה
19 ויבא אליה ותהר לו : ותקם ותלך ותסר
צעיפה מעליה ותלבש בגדי אלמנותה :
20 וישלח יהודה את־גדי העזים ביד רעהו העדלמי
21 לקחת הערבון מיד האשה ולא מצאה : וישאל
את־אנשי מקמה לאמר איה הקדשה הוא
בעינים על־הדרך ויאמרו לא־היתה בזה קדשה :
22 וישב אל־יהודה ויאמר לא מצאתיה וגם אנשי
23 המקום אמרו לא־היתה בזה קדשה : ויאמר
יהודה תקח־לה פן נהיה לבוז הנה שלחתי הגדי
24 הזה ואתה לא מצאתה : ויהי כמשלש
חדשים ויגד ליהודה לאמר זנתה תמר כלתך
וגם הנה הרה לזנונים ויאמר יהודה הוציאוה
25 ותשרף : הוא מוצאת והיא שלחה אל־חמיה
לאמר לאיש אשר־אלה לו אנכי הרה ותאמר הכר־
נא למי החתמת והפתילים והמטה האלה :
26 ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני כי־על־כן לא־
27 נתתיה לשלה בני ולא־יסף עוד לדעתה : ויהי
28 בעת לדתה והנה תאומים בבטנה : ויהי
בלדתה ויתן־יד ותקח המילדת ותקשר על־ידו
29 שני לאמר זה יצא ראשנה : ויהי כמשיב ידו
והנה יצא אחיו ותאמר מה־פרצת עליך פרץ ויקרא
30 שמו פרץ : ואחר יצא אחיו אשר על־ידו השני
ויקרא שמו זרח :

15 * Quam cùm vidiſſet Iudas, ſuſpicatus eſt eſſe
meretricem.operuerat enim vultum ſuum, ne
16 agnoſceretur. *Ingredienſq́ue ad eam,ait,Di-
mitte me,vt coeã tecũ . Neſciebat enim quòd
17 nurus ſua eſſet. * Qua reſpondente, Quid da-
bis mihi,vt fruaris concubitu meo?dixit: Mit
C tam tibi hædum de gregibus . Rurſumq; illa
dicente, Patiar quod vis, ſi dederis mihi arra-
18 bonẽ,donec mittas quod polliceris. *Ait Iu-
das:Quid tibi vis pro arrabone dari?reſpõdit:
Annulum tuum & armillã,& baculum quem
manu tenes. Ad vnum igitur coitum mulier
19 concepit. *Et ſurgens abiit.depoſitoq; habitu
quẽ ſumpſerat, induta eſt viduitatis veſtibus.
20 *Miſit autem Iudas hædum per paſtorem ſuũ
Odolamitem, vt reciperet pignus quod dede-
21 rat mulieri.Qui cùm non inueniſſet eam,*In-
terrogauit homines loci illius, Vbi eſt mulier
quæ ſedebat in biuio? reſpondentibus cũctis,
22 Non fuit in loco iſto meretrix. * Reuerſus eſt
ad Iudam,& dixit ei: Non inueni eam . ſed &
homines loci illius dixerunt mihi, nunquam
23 ſediſſe ibi ſcortum. * Ait Iudas: Habeat ſibi.
Certè mẽdacij arguere nos non poteſt.ego mi-
ſi hædum quem promiſeram;& tu non inue-
24 niſti eam.*Ecce autẽ poſt tres menſes nuncia-
uerunt Iudæ,dicentes: Fornicata eſt Thamar
nurus tua; & videtur vterus illius intumeſce-
D re.Dixitq; Iudas:Producite eã, vt cõburatur.
25 *Quæ cũ duceretur ad pœnã,miſit ad ſocerũ
ſuum,dicẽs: De viro cuius hæc ſunt, concepi.
cognoſce cuius ſit anulus & armilla,& bacul⁹.
26 * Qui agnitis muneribus,ait: Iuſtior me eſt:
quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen
27 vltra non cognouit eam.*Inſtante autem par-
28 tu,apparuerunt gemini in vtero. * Atque in
ipſaeffuſione infantium,vnus protulit manũ,
in qua obſtetrix ligauit coccinum,dicens: Iſte 1.Pa.2.a Mat.1.a.
29 egredietur prior. *Illo verò retrahente manũ,
egreſſus eſt alter. Dixitq́ue mulier: Quare di-
uiſa eſt propter te maceria?Et ob hanc cauſam
30 vocauit nomen eius,Phares. * Poſteà egreſ-
ſus eſt frater eius , in cuius manu erat cocci-
num: quem appellauit, Zaram.

תרגום אונקלוס

15 וחזאה יהודה וחשבה לנפקת ברא ארי כסיאת אפהא : 16 וסטא לותה לאורחא ואמר הבי כען אעול לותיך ארי לא ידע ארי כלתיה
היא ואמרת מה תתן לי ארי תעול לותי : 17 ואמר אנא אשדר גדיא בר עיזי מן ענא ואמרת אם תתן משכונא עד דתשלח : 18 ואמר
מה משכונא דאתן לך ואמרת עזקתך ושושיפך וחטרך די בידך ויהב לה ועל לותה ועדיאת ליה : 19 וקמת ואזלת ואעדיאת עיפה
מינה ולבישת לבושי ארמלותה : 20 ושלח יהודה ית גדיא בר עיזי בידא דרחמיה עדולמאה למיסב משכונא מידא דאתתא ולא
אשכחה : 21 ושאל ית אנשי אתרה למימר אן מקדשתא היא בעינין על אורחא ואמרו לא הות הכא מקדשתא : 22 ותב
לות יהודה ואמר לא אשכחתיהא ואף אנשי אתרא אמרו לא הות הכא מקדשתא : 23 ואמר יהודה תסב לה דילמא נהי לחוך הא
שדרית גדיא הדין ואת לא אשכחתה : 24 והוה כתלתות ירחיא ואתחוא ליהודה למימר זניאת תמר כלתך ואף הא מעדיא מזנותא
ואמר יהודה אפקוהא ותיתוקד : 25 היא מתפקא והיא שלחת לות חמוהא למימר לגבר דאלין דיליה מניה אנא מעדיא ואמרת
אשתמודע כען דמאן עזקתא ושושיפא וחטרא האלין : 26 ואשתמודע יהודה ואמר זכאה מני היא מעדיא ארי על כן לא
יהבתה לשלה ברי ולא אוסף עוד למדעה : 27 והוה בעידן מילדה והא תיומין במעהא : 28 והוה במילדה ויהב ידא
ונסיבת חיתא וקטרת על ידיה זהוריתא למימר דין נפק קדמיתא : 29 והוה כד אתיב ידיה והא נפק אחוהי ואמרת מה תקוף סגי עלך
למתקף וקרא שמיה פרץ : 30 ובתר כן נפק אחוהי דעל ידיה זהוריתא וקרא שמיה זרח :

* Et videns eam Iudas, putauit eam meretri- 15
cem esse. cooperuit enim faciem suam, & nō cognouit
eam. * Declinauit autem ad eam viam. & ait 16
illi: Sine me ingredi ad te. non enim cognouit quòd
nurus eius est. * Illa autem dixit: Quid mi- 17
hi dabis, si ingressus fueris ad me? & ait: Ego tibi
mittam hædum caprarum de ouibus meis.
* Illa autem dixit: Si dederis mihi pignus, do- 18
nec mittas tu. Ille autem dixit: Quod pignus tibi
dabo? illa autem dixit: Anulum tuum, & armillā,
& virgam quæ in manu tua. & dedit ei, & in-
gressus est ad eam: & in vtero concepit ex eo.
* Et surgens, abiit. & deposuit pallium suum à 19
seipsa, & induit vestimenta viduitatis suæ.
* Misit autem Iudas hædum ex capris in manu 20
pastoris sui Odollamitæ, vt reciperet pignus à mulie-
re. & non inuenit eam.
* Interrogauit autem viros qui ex loco, Vbi est 21
meretrix quæ erat in Enan in via? & dixerunt:
Non fuit hic meretrix. * Et reuersus est ad Iu- 22
dam: & ait, Non inueni: & homines qui de loco, di
cunt non esse hic meretricem. * Ait autem Iu- 23
das: Habeat ea. sed ne fortè derideamur. ego quidem
misi hædum hunc, tu autem non inuenisti.
* Factum est post trimestre, nunciatum est Iuda, 24
dicentes: Fornicata est Thamar nurus tua: & ecce in
vtero habet de fornicatione. Dixit autem Iudas:
Educite eam, & comburatur. * Ipsa autem ad- 25
ducta, misit ad socerum suum, dicens: Ex homine cu
ius hæc sunt, ego in vtero habeo. & ait: Cognosce cu
ius anulus, & armilla, & virga hæc. * Cognouit 26
autem Iudas: et ait, Iustificata est Thamar quàm e-
go. cuius causa non dedi eam Silon filio meo. & non
addidit vltrà cognoscere eam. * Factum est au- 27
tem quando peperit, & huic erāt gemini in vtero e-
ius. * Factum est autem cùm pareret ipsa, vnus 28
protulit manum suam. accipiens autem obstetrix, li-
gauit super manum eius coccinum, dicens: Hic egre-
dietur prior. * Ut autem contraxit manum, & 29
statim egressus est frater eius: illa autem dixit, quid
diuisa est propter te maceria? et vocauit nomen eius
Phares. * Et post hoc egressus est frater eius, 30
in quo erat super manum eius coccinum: & voca-
uit nomen eius, Zara.

15 * καὶ ἰδὼν αὐτὴν ἰούδας, ἔδοξεν αὐτὴν πόρνην εἶναι. κα-
τεκαλύψατο γὰρ τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτήν.
16 * ἐξέκλινε δὲ πρὸς αὐτὴν τὴν ὁδόν. καὶ εἶπεν αὐτῇ, ἔα-
σόν με εἰσελθεῖν πρός σε. οὐ γὰρ ἔγνω, ὅτι νύμφη αὐτοῦ ἐστιν.
17 * ἡ δὲ εἶπε, τί μοι δώσεις, ἐὰν εἰσέλθῃς πρός με; καὶ εἶπεν,
ἐγώ σοι ἀποστελῶ ἔριφον αἰγῶν ἐκ τῶν προβάτων μου.
18 * ἡ δὲ εἶπεν, ἐὰν δῷς μοι ἀρραβῶνα, ἕως τοῦ ἀποστεῖλαί σε.
ὁ δὲ εἶπεν, τίνα τὸν ἀρραβῶνά σοι δώσω; ἡ δὲ εἶπε, τὸν δακτύ-
λιόν σου, καὶ τὸν ὁρμίσκον, καὶ τὴν ῥάβδον τὴν ἐν τῇ χειρί σου.
καὶ ἔδωκεν αὐτῇ, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν· καὶ ἐν γαστρὶ ἔλα-
19 βεν ἐξ αὐτοῦ. * καὶ ἀναστᾶσα, ἀπῆλθε. καὶ περιείλετο τὸ θέ-
ριστρον αὐτῆς ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ ἐνεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς χη-
20 ρεύσεως αὐτῆς. * ἀπέστειλε δὲ ἰούδας τὸν ἔριφον ἐξ αἰ-
γῶν ἐν χειρὶ τοῦ ποιμένος αὐτοῦ τοῦ ὀδολλαμίτου, κομίσα-
σθαι τὸν ἀρραβῶνα παρὰ τῆς γυναικός· καὶ οὐχ εὗρεν αὐτήν.
21 * ἐπηρώτησε δὲ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐκ τοῦ τόπου, ποῦ ἐστιν ἡ πόρ-
νη ἡ γενομένη ἐν ἐνὰν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ; καὶ εἶπαν, οὐκ ἦν ἐνταῦ-
22 θα πόρνη. * καὶ ἀπεστράφη πρὸς ἰούδαν· καὶ εἶπεν, οὐχ
εὗρον. καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐκ τόπου, λέγουσι, μὴ εἶναι ὧδε
23 πόρνην. εἶπε δὲ ἰούδας, ἐχέτω αὐτά· ἀλλὰ μή ποτε
καταγελασθῶμεν. ἐγὼ μὲν ἀπέσταλκα τὸν ἔριφον τοῦτον, σὺ δὲ
24 οὐχ εὕρηκας. * ἐγένετο μετὰ τρίμηνον, ἀπηγγέλη τῷ ἰούδᾳ,
λέγοντες, ἐκπεπόρνευκε θάμαρ ἡ νύμφη σου. καὶ ἰδοὺ ἐν γα-
στρὶ ἔχει ἐκ πορνείας. εἶπε δὲ ἰούδας, ἐξαγάγετε αὐτήν, καὶ
25 κατακαυθήτω. * αὐτῆς δὲ ἀγομένης, ἀπέστειλε πρὸς τὸν πεν-
θερὸν αὐτῆς, λέγουσα, ἐκ τοῦ ἀνθρώπου οὗτινος ταῦτά ἐστιν, ἐγὼ ἐν γα-
στρὶ ἔχω. καὶ εἶπεν, ἐπίγνωθι, τίνος ὁ δακτύλιος καὶ ὁ ὁρμίσκος καὶ ἡ
26 ῥάβδος αὕτη. * ἐπέγνω δὲ ἰούδας, καὶ εἶπε, δεδικαίωται θάμαρ
ἢ ἐγώ. οὗ εἵνεκεν οὐκ ἔδωκα αὐτὴν σηλὼν τῷ υἱῷ μου. καὶ οὐ
προσέθετο ἔτι τοῦ γνῶναι αὐτήν.
27 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἔτεκεν, καὶ τῇδε ἦν δίδυμα ἐν τῇ γαστρὶ
28 αὐτῆς. * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τίκτειν αὐτήν, ὁ εἷς προεξήνεγ-
κε τὴν χεῖρα αὐτοῦ. λαβοῦσα δὲ ἡ μαῖα, ἔδησεν ἐπὶ τὴν χεῖ-
ρα αὐτοῦ κόκκινον, λέγουσα, οὗτος ἐξελεύσεται πρότερος.
29 * ὡς δὲ ἐπισυνήγαγε τὴν χεῖρα, καὶ εὐθέως ἐξῆλ-
θεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. ἡ δὲ εἶπε, τί διεκόπη διὰ σὲ φραγμός;
30 καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, φαρές. * καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆλ-
θεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ ἦν ἐπὶ τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κόκκι-
νον· καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζαρά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et vidit eam Iudas, & putauit eam esse meretricem; quia operuerat faciem suam. 16 Et declinauit ad eam in viam, & ait: Permitte, obsecro, vt ingrediar ad te. non enim sciebat quòd nurus sua esset. Et ait: Quid dabis mihi vt ingrediaris ad me? 17 Et dixit: Ego mittam hædum caprarum de gregibus. Et ait: Si dederis mihi pignus, donec mittas. 18 Et dixit: Quod erit pignus quod dabo tibi? & ait: Anulus tuus, & sudarium tuum, & baculus tuus, qui est in manu tua. Et dedit ei: & ingressus est ad eam, & concepit ex eo. 19 Et surrexit & abiit: & deposuit pallium suum à se, & induit se vestimento viduitatis suæ. 20 Et misit Iudas hædum de capris per manum amici sui Odolamitæ, vt acciperet pignus de manu mulieris: & non inuenit eam. 21 Et interrogauit homines loci, dicens: Vbi est meretrix quæ erat in biuio itineris? & dixerunt: Non est hic meretrix. 22 Et reuersus est ad Iudam, & ait: Non inueni eam. viri quoque loci dixerunt: Non est hic meretrix. 23 Dixitque Iudas: Accipiat sibi pignus, ne fortè simus in derisum: ecce misi hædum hunc, & tu non inuenisti eam. 24 Et factum est post tres menses: & nunciatum est Iudæ, dicendo: Fornicata est Thamar nurus tua: & ecce concepit ex fornicatione. & dixit Iudas: Educite eam, & comburatur. 25 Ipsa educebatur: & ipsa misit ad socerum suum, dicens: De viro cuius hæc sunt, ego concepi; eo ait: Cognosce, obsecro, cuius est anulus, & sudarium, & baculus hic. 26 Et cognouit Iudas: & ait, Iustificata est: ex me ipsa concepit; eo quòd non tradidi eam Sela filio meo. & vltrà non cognouit eam. 27 Et factum est in tempore partus, & ecce gemelli in vtero eius erant. 28 Et factum est cùm pareret, protulit vnus manum. & accepit obstetrix coccinum, & ligauit super manum eius coccinum, dicens: Hic egressus est prior. 29 Et factum est cùm reduceret manum suam, ecce egressus est frater eius. & ait: Quàm maxima fortitudo fuit in te, vt præualeres? & vocauit nomen eius, Phares. 30 Et post hæc egressus est frater eius, super cuius manu erat coccinum: & vocauit nomen eius Zara.

לט

1 * וְיוֹסֵף הוּרַד מִצְרָיְמָה וַיִּקְנֵהוּ פּוֹטִיפַר
סְרִיס פַּרְעֹה שַׂר הַטַּבָּחִים אִישׁ מִצְרִי מִיַּד הַיִּשְׁמְעֵאלִים
2 אֲשֶׁר הוֹרִדֻהוּ שָׁמָּה׃ * וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ
3 מַצְלִיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי׃ * וַיַּרְא אֲדֹנָיו כִּי
יְהוָה אִתּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מַצְלִיחַ
4 בְּיָדוֹ׃ * וַיִּמְצָא יוֹסֵף חֵן בְּעֵינָיו וַיְשָׁרֶת אֹתוֹ וַיַּפְקִדֵהוּ
5 עַל־בֵּיתוֹ וְכָל־יֶשׁ־לוֹ נָתַן בְּיָדוֹ׃ * וַיְהִי מֵאָז הִפְקִיד
אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל־אֲשֶׁר יֶשׁ־לוֹ וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת־בֵּית
הַמִּצְרִי בִּגְלַל יוֹסֵף וַיְהִי בִּרְכַּת יְהוָה בְּכָל־אֲשֶׁר יֶשׁ־לוֹ
6 בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה׃ * וַיַּעֲזֹב כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ בְּיַד יוֹסֵף וְלֹא־
יָדַע אִתּוֹ מְאוּמָה כִּי אִם־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר־הוּא אוֹכֵל וַיְהִי
7 יוֹסֵף יְפֵה תֹאַר וִיפֵה מַרְאֶה׃ * וַיְהִי אַחַר
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אֵשֶׁת־אֲדֹנָיו אֶת־עֵינֶיהָ אֶל־
8 יוֹסֵף וַתֹּאמֶר שִׁכְבָה עִמִּי׃ * וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר אֶל־אֵשֶׁת
אֲדֹנָיו הֵן אֲדֹנִי לֹא־יָדַע אִתִּי מַה־בַּבָּיִת וְכֹל אֲשֶׁר־יֶשׁ־
9 לוֹ נָתַן בְּיָדִי׃ * אֵינֶנּוּ גָדוֹל בַּבַּיִת הַזֶּה מִמֶּנִּי וְלֹא־
חָשַׂךְ מִמֶּנִּי מְאוּמָה כִּי אִם־אוֹתָךְ בַּאֲשֶׁר אַתְּ־אִשְׁתּוֹ
וְאֵיךְ אֶעֱשֶׂה הָרָעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְחָטָאתִי לֵאלֹהִים׃
10 * וַיְהִי כְּדַבְּרָהּ אֶל־יוֹסֵף יוֹם יוֹם וְלֹא־שָׁמַע אֵלֶיהָ
11 לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ לִהְיוֹת עִמָּהּ׃ * וַיְהִי כְּהַיּוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא
הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ וְאֵין אִישׁ מֵאַנְשֵׁי הַבַּיִת שָׁם
12 בַּבָּיִת׃ * וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר שִׁכְבָה עִמִּי וַיַּעֲזֹב
13 בִּגְדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה׃ * וַיְהִי כִּרְאוֹתָהּ כִּי־
14 עָזַב בִּגְדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנָס הַחוּצָה׃ * וַתִּקְרָא לְאַנְשֵׁי בֵיתָהּ
וַתֹּאמֶר לָהֶם לֵאמֹר רְאוּ הֵבִיא לָנוּ אִישׁ עִבְרִי לְצַחֶק
בָּנוּ בָּא אֵלַי לִשְׁכַּב עִמִּי וָאֶקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל׃
15 * וַיְהִי כְשָׁמְעוֹ כִּי־הֲרִימֹתִי קוֹלִי וָאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ
16 אֶצְלִי וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה׃ * וַתַּנַּח בִּגְדוֹ אֶצְלָהּ עַד־בּוֹא
אֲדֹנָיו אֶל־בֵּיתוֹ׃

CAP. XXXIX.

1 A Igitur Ioseph ductus est in Ægyptũ : emítq;
eum Phutiphar eunuchus Pharaonis prin-
ceps exercitus sui, vir Ægyptius, de manu Hiſ
maelitarum, à quibus perductus erat.
2 * Fuítque Dominus cum eo : & erat vir in
cunctis proſperè agens. habitauítque in domo
3 domini ſui: * Qui optimè nouerat Domi-
num eſſe cum eo; & omnia quæ gereret ab eo,
4 dirigi in manu illius. * Inuenítq; Ioſeph gra-
tiam coram domino ſuo; & miniſtrabat ei.
5 * A quo præpoſitus omnibus, gubernabat
creditam ſibi domum, & vniuerſa quæ ei tra-
dita fuerant. Benedixítque Dominus domui
Ægyptij propter Ioſeph : & multiplicauít tã
B in ædibus, quàm in agris cunctã eius ſubſtan-
6 tiam. * Nec quicquam aliud nouerat, niſi pa
nem quo veſcebatur. Erat autem Ioſeph pul- 1.Reg. 16.b.
7 chra facie, & decorus aſpectu. * Poſt multos
itaque dies, iniecit domina ſua oculos ſuos in
8 Ioſeph. & ait: Dormi mecum. * Qui nequa-
quam acquieſcens operi nefario, dixit ad eam:
Ecce dominus meus omnibus mihi traditis,
9 ignorat quid habeat in domo ſua: * Nec quic-
quam eſt quod non in mea ſit poteſtate, vel
non tradiderit mihi, præter te quæ vxor eius
es. quomodo ergo poſſum hoc malum facere,
10 & peccare in Deum meum? * Huiuſcemodi
verbis per ſingulos dies loquebatur, & mulier
moleſta erat adoleſcenti: & ille recuſabat ſtu-
11 prũ. * Accidit autem quadam die, vt intraret
C Ioſeph domũ, & operis quippiã abſq; arbitris
12 faceret. * Et illa apprehẽſa lacinia veſtimenti Sup. eo.
eius, diceret: Dormi mecũ. Qui relicto in ma-
13 nu eiꝰ pallio, fugit, & egreſſus eſt foras. * Cũq;
vidiſſet mulier veſtẽ in manibus ſuis, & ſe eſſe
14 contemptam, * Vocauit ad ſe homines do-
mus ſuę, & ait ad eos: En introduxit virũ He-
bræum, vt illuderet nobis. ingreſſus eſt ad me,
15 vt coiret mecum. * Cúmque ego ſuccla-
maſſem, & audiſſet vocem meam, reliquit pal-
16 lium quod tenebam, & fugit foras. * In ar-
gumentum ergo fidei, retentum pallium, o-
ſtendit marito reuertenti domum:

תרגום אונקלוס

לט 1 ויוסף אתחת למצרים וזבניה פוטיפר רבא דפרעה רב קטוליא גבר
מצראי מידא דערבאי דאחתוהי לתמן׃ 2 והוה מימרא דיי בסעדיה דיוסף והוה גבר מצלח והוה בבית רבוניה מצראי׃ 3 וחזא רבוניה
ארי הוה מימרא דיי בסעדיה וכל דהוא עבד יי מצלח בידיה׃ 4 ואשכח יוסף רחמין בעינוהי ושמש יתיה ומניה על ביתיה וכל דאית ליה
מסר בידיה׃ 5 והוה מעידן דמני יתיה בביתיה ועל כל דאית ליה ובריך יי ית בית מצראה בדיל יוסף והוה ברכתא דיי בכל דאית ליה
בביתא ובחקלא׃ 6 ושבק כל דיליה בידא דיוסף ולא ידע עמיה מדעם אלהין לחמא דהוה אכל והוה יוסף שפירא בריוא ויאי
בחזוא׃ 7 והוה בתר פתגמיא האלין וזקפת איתת רבוניה ית עינהא לות יוסף ואמרת שכב עמי׃ 8 וסריב נאמר לאיתת רבוניה הא
רבוני לא ידע עמי מה די בביתא וכל דאית ליה מסר בידי׃ 9 ליתוהי רב בביתא הדין מני ולא מנע מני מדעם אלהין יתיך בדיל דאת אתתיה
ואכדין אעביד בישתא רבתא הדא ואחוב קדם יי׃ 10 והוה כד מללת עם יוסף יום יום ולא קביל מינה למשכב לותה למהוי עמה׃
11 והוה ביומא הדין ועל לביתא למבדק בכתבי חשבניה ולית אנש מאנשי ביתא תמן בביתא׃ 12 ואחדתיה בלבושיה למימר שכב עמי
ושבקיה ללבושיה בידה וערק ונפק לשוקא׃ 13 והוה כד חזת ארי שבקיה ללבושיה בידה וערק לשוקא׃ 14 וקראת לאנשי ביתה
ואמרת להון למימר חזו איתי לנא גבר עבראה לחייכא בנא על לותי למשכב עמי וקרית בקלא רבא׃ 15 והוה כד שמע ארי ארימית קלי
וקרית ושבקיה ללבושיה לותי וערק ונפק לשוקא׃ 16 ואנחת ללבושיה לותה עד על רבוניה לביתיה׃

CAP. XXXIX.

Ioseph autem deductus est in Ægyptum: & emit 1
eum Petephres eunuchus Pharaonis, princeps co-
quorum, vir Ægyptius, de manu Ismaelitarum, qui
*deduxerunt eum illuc. * Et fuit Dominus cum Io-* 2
seph. & fuit vir fortunatus, & fuit in domo apud
*dominum suum Aegyptium. * Sciebat autem domi-* 3
nus eius, quòd Dominus erat cum eo: & quæcunq;
faceret, Dñs prosperaret in manibus eius. & inue-
*nit gratiam Ioseph coram dño suo. * Placuit autem* 4
ei; & constituit eum super domum suam: & omnia
*quæcunque erant ei, dedit in manum Ioseph. * Factũ* 5
est autem postquam constitutus est ipse super domum
eius, & super omnia quæcunque erant ei. Et bene-
dixit Dñs domum Aegyptij propter Joseph. & fa-
cta est benedictio dñi in existentibus ei in domo et in
*agro eius. * Et cõmisit omnia quæcunque erant ei, in* 6
manus Joseph et non sciebat eorũ quæ apud se nihil,
præter panem quo vescebatur ipse. & erat Joseph
*pulcher facie, & decorus aspectu valdè. * Et factũ* 7
est post verba hæc, & iniecit vxor dñi eius oculos
*suos in Ioseph: & dixit, Dormi mecum. * Ille autem* 8
non voluit. dixit autem vxori dñi sui: Si dñs meus
non scit propter me in domo sua: & oĩa quæcunque
*sunt ei, dedit in manus meas. * Et non est in domo* 9
hac, neque excipit à me nihil, præter te; eo quòd tu
vxor eius es. & quomodo faciam verbum malum
*hoc, & peccabo coram Deo? * Quando autem loque-* 10
batur Ioseph diem ex die, & non obediuit ei dormi-
*re cum ea, vt coiret cum ea. * Facta est autem talis* 11
quædã dies, & intrauit Ioseph in domũ facere opera
*sua; et nemo erat in domo intus. * Et attraxit eũ ve-* 12
stimentis, dicens: Dormi mecum. & relinquens ve
stimenta sua in manibus eius, fugit, & egressus est
*foras. * Et factum est, vt vidit quòd relinquens* 13
vestimenta sua in manibus eius, fugit, & egressus
*est foras: * Et vocauit existentes in domo, & ait* 14
illis, dicens: Videte, introduxit nobis seruum He-
bræum illudere nobis. intrauit ad me, dicens: Dor-
*miam tecum. & clamaui voce magna. * Cum au-* 15
tem audiret ipse quòd exaltaui vocem meam, et cla-
maui, relinquens vestimenta sua apud me, fugit, &
*egressus est foras. * Et relinquit vestimenta apud se,* 16
donec venit dominus in domum suam.

λθ'.

1 * Ἰωσὴφ δὲ κατήχθη εἰς αἴγυπτον· καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν πε-
τεφρὴς ὁ εὐνοῦχος φαραώ, ἀρχιμάγειρος, ἀνὴρ αἰγύπτιος,
2 ἐκ χειρὸς ἰσμαηλιτῶν, οἳ κατήγαγον αὐτὸν ἐκεῖ. * καὶ ἦν
κύριος μετὰ ἰωσήφ· καὶ ἦν ἀνὴρ ἐπιτυγχάνων. καὶ ἐγένετο
3 ἐν τῷ οἴκῳ παρὰ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ τῷ αἰγυπτίῳ. * ᾔδει δὲ ὁ κύ-
ριος αὐτοῦ, ὅτι κύριος ἦν μετ' αὐτοῦ, καὶ ὅσα ἂν ποιῇ, κύριος εὐω-
δοῖ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. καὶ εὗρεν χάριν ἰωσὴφ ἐναντίον τοῦ κυ-
4 ρίου αὐτοῦ. * εὐηρέστησε δὲ αὐτῷ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου
5 αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, ἔδωκε διὰ χειρὸς ἰωσήφ. * ἐγένε-
το δὲ μετὰ τὸ κατασταθῆναι αὐτὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πάν-
τα ὅσα ἦν αὐτῷ. * καὶ εὐλόγησεν κύριος τὸν οἶκον τοῦ αἰγυπτίου διὰ
ἰωσήφ. καὶ ἐγενήθη εὐλογία κυρίου ἐν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ἐν
6 τῷ οἴκῳ, καὶ ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. * καὶ ἐπέτρεψε πάντα ὅσα ἦν αὐ-
τῷ, εἰς χεῖρας ἰωσήφ. καὶ οὐκ ᾔδει τῶν καθ' ἑαυτὸν οὐδὲν, πλὴν τοῦ
ἄρτου οὗ κατήσθιεν αὐτός. καὶ ἦν ἰωσὴφ καλὸς τῷ εἴδει, καὶ ὡραῖος
7 τῇ ὄψει σφόδρα. * καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἐπέβα-
λεν ἡ γυνὴ τοῦ κυρίου αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐπὶ ἰωσήφ, καὶ
8 εἶπε, κοιμήθητι μετ' ἐμοῦ. * ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν. εἶπε δὲ τῇ γυναι-
κὶ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, εἰ ὁ κύριός μου οὐ γινώσκει δι' ἐμὲ ἐν τῷ οἴκῳ
αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτῷ, ἔδωκεν εἰς τὰς χεῖράς μου.
9 * καὶ οὐχ ὑπάρχει ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ. οὐδὲ ὑπεξαιρεῖται ἀπ'
ἐμοῦ οὐδὲν, πλὴν σοῦ, διὰ τὸ σὲ γυναῖκα αὐτοῦ εἶναι, καὶ πῶς ποιή-
σω τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, καὶ ἁμαρτήσομαι ἐναντίον τοῦ θεοῦ;
10 * ἡνίκα δὲ ἐλάλει τῷ ἰωσὴφ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ οὐχ ὑπή-
κουσεν αὐτῇ καθεύδειν μετ' αὐτῆς, τοῦ συγγενέσθαι αὐτῇ.
11 * ἐγένετο δὲ τοιαύτη τις ἡμέρα, καὶ εἰσῆλθεν ἰωσὴφ εἰς τὴν
οἰκίαν ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς ἦν τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔσω.
12 * καὶ ἐπεσπάσατο αὐτὸν τῶν ἱματίων, λέγουσα, κοιμήθητι
μετ' ἐμοῦ καὶ καταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶν αὐ-
13 τῆς, ἔφυγεν, καὶ ἐξῆλθεν ἔξω. * καὶ ἐγένετο, ὡς εἶδεν ὅτι κατα-
λιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς, ἔφυγεν, καὶ ἐξ-
14 ῆλθεν ἔξω. * καὶ ἐκάλεσε τοὺς ὄντας ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ εἶπεν
αὐτοῖς, λέγουσα, ἴδετε, εἰσήγαγεν ἡμῖν παῖδα ἑβραῖον ἐμ-
παίζειν ἡμῖν. εἰσῆλθε πρός με, λέγων, κοιμηθήσομαι μετὰ σοῦ.
15 καὶ ἐβόησα φωνῇ μεγάλῃ. * ἐν δὲ τῷ ἀκοῦσαι αὐτὸν, ὅτι ὕψωσα
τὴν φωνήν μου, καὶ ἐβόησα, καταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ παρ'
16 ἐμοὶ, ἔφυγεν, καὶ ἐξῆλθεν ἔξω. * καὶ καταλιμπάνει τὰ ἱμά-
τια παρ' ἑαυτῇ, ἕως ἦλθεν ὁ κύριος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXIX.

IOseph autẽ deductus est in Ægyptũ;& emit eũ Putiphar princeps Pharaonis,magister militum,vir Ægyptius,de manu Arabum; qui deduxerunt
eum ibi. 2 Et factũ est verbũ Domini in auxilium Ioseph: & fuit vir prosperè agẽs; eratq; in domo domini sui Ægyptij. 3 Et vidit dñs eius q̃ erat
verbũ Dñi in auxiliũ eius: & oĩa quæ ipse faciebat,Dñs dirigebat in manu sua. 4 Et inuenit Ioseph misericordiã in oculis eius: & ministrabat ei,& cõ-
stituit eũ super domũ suam: & oĩa quæ habebat,tradidit in manu eius. 5 Et factum est ab eo tempore quo cõstituit eum in domo sua,& super omnia
quæ habebat;& benedixit Dñs domui Ægyptij ꝓpter Ioseph: & fuit benedictio Domini in omnibus quæ habebat in domo & in agro. 6 Et reliquit
oĩa sua in manu Ioseph;& nõ nouerat cũ eo quicq̃,nisi panẽ quo vescebatur. Eratq; Ioseph pulcher facie,& decorus aspectu. 7 Et factum est post ver-
ba hæc,leuauit vxor domini sui oculos ad Ioseph;& dixit:Cuba mecum. 8 Et noluit. & ait vxori domini sui: Ecce dominus meus non nouit mecum
quìcquam eorũ quæ in domo sua sunt,& omnia sua tradidit in manu mea. 9 Non est ipse maior me in domo hac:neq; prohibuit à me quicquam pre-
ter te;eo quòd tu vxor eius es. quomodo ergo faciam hoc magnum malum,& peccabo coram Deo? 10 Et factum est cùm loqueretur cum Ioseph per
singulos dies,non acquieuit ei vt cubaret cum ea,vt esset cum ea. 11 Et factum est quadam die,& ingressus est in domum,vt inuestigaret scripturas ra-
tionis suæ. & nullus vir de hominibus domus erat ibi in domo. 12 Apprehenditque vestimenta eius, dicens: Cuba mecum. Et reliquit vestimenta
sua in manu eius: & fugit, & egressus est foras. 13 Et factum est cùm vidisset quòd reliquisset vestimenta eius in manu sua, & quòd fugisset foras:
14 Vocauit viros domus suæ: & ait eis, dicens: Videte,adduxit nobis virum Hebræum,vt illuderet nobis: ingressus est ad me vt cubaret mecum: &
clamaui voce magna. 15 Et factum est cùm audiret quòd eleuarem vocem meam & clamarem,reliquit vestimenta sua apud me; & fugit,& egressus
est foras. 16 Et retinuit vestimentum eius apud se,donec veniret dominus eius in domum suam.

17 * ותדבר אליו כדברים האלה לאמר בא אלי העבד
18 העברי אשר הבאת לנו לצחק בי : * ויהי כהרימי
19 קולי ואקרא ויעזב בגדו אצלי וינס החוצה : * ויהי
כשמע אדניו את־דברי אשתו אשר דברה אליו לאמר
20 כדברים האלה עשה לי עבדך ויחר אפו : * ויקח
אדני יוסף אתו ויתנהו אל־בית הסהר מקום אשר־
אסורי המלך אסורים ויהי־שם בבית הסהר :
21 * ויהי יהוה את־יוסף ויט אליו חסד ויתן חנו בעיני
22 שר בית־הסהר : * ויתן שר בית־הסהר ביד־יוסף
את כל־האסורם אשר בבית הסהר ואת כל־אשר
23 עשים שם הוא היה עשה : * אין שר בית־הסהר
ראה את־כל־מאומה בידו באשר יהוה אתו ואשר־
הוא עשה יהוה מצליח :

מ

1 * ויהי אחר הדברים האלה חטאו משקה מלך־
2 מצרים והאפה לאדניהם למלך מצרים : * ויקצף
פרעה על שני סריסיו על שר המשקים ועל שר
3 האופים : * ויתן אתם במשמר בית שר הטבחים אל־
4 בית הסהר מקום אשר יוסף אסור שם : * ויפקד שר
הטבחים את־יוסף אתם וישרת אתם ויהיו ימים
5 במשמר : * ויחלמו חלום שניהם איש חלמו בלילה
אחד איש כפתרון חלמו המשקה והאפה אשר למלך
6 מצרים אשר אסורים בבית הסהר : * ויבא אליהם
7 יוסף בבקר וירא אתם והנם זעפים : * וישאל את־
סריסי פרעה אשר אתו במשמר בית־אדניו לאמר
8 מדוע פניכם רעים היום : * ויאמרו אליו חלום
חלמנו ופתר אין אתו ויאמר אלהם יוסף הלוא
9 לאלהים פתרנים ספרו־נא לי : * ויספר שר־
המשקים את־חלמו ליוסף ויאמר לו בחלומי והנה
גפן לפני :

17 * Et ait: Ingreſſus eſt ad me ſeruus Hebræus, quem adduxiſti, vt illuderet mihi.

18 * Cumque audiſſet me clamare, reliquit pallium quod tenebam, & fugit foras.

19 * His auditis dominus, & nimium credulus verbis coniugis, iratus eſt valdè.

20 * Tradiditque Ioſeph in carcerem, vbi vincti regis cuſtodiebantur: & erat ibi clauſus.

21 * Fuit autem Dominus cum Ioſeph, & miſertus eſt illius: & dedit ei gratiam in conſpectu principis carceris:

22 * Qui tradidit in manu illius vniuerſos vinctos qui in cuſtodia tenebantur: & quicquid fiebat, ſub ipſo erat.

23 * Nec nouerat aliquid cunctis ei creditis. Dominus enim erat cum illo, & omnia opera eius dirigebat.

CAP. XL.

1 A His itaque geſtis, accidit vt peccarent duo eunuchi, pincerna regis Ægypti, & piſtor domino ſuo.

2 * Iratuſque contra eos Pharao, (nam alter pincernis præerat, alter piſtoribus)

3 * Miſit eos in carcerem principis militum, in quo erat vinctus & Ioſeph.

4 * At cuſtos carceris tradidit eos Ioſeph, qui & miniſtrabat eis. aliquantulū temporis fluxerat, & illi in cuſtodia tenebantur.

5 * Videruntque ambo ſomnium nocte vna, iuxta interpretationem congruam ſibi.

6 * Ad quos cùm introiſſet Ioſeph manè, & vidiſſet eos triſtes:

7 * Sciſcitatus eſt eos, dicens: Cur triſtior eſt
B hodie ſolito facies veſtra?

8 * Qui reſponderunt: Somnium vidimus, & non eſt qui interpretetur nobis. Dixitque ad eos Ioſeph: Nunquid non Dei eſt interpretatio? referte mihi quid videritis.

9 * Narrauit prior præpoſitus pincernarum ſomnium ſuum: Videbam coram me vitem,

תרגום אונקלוס

17 ומלילת עמיה כפתגמיא האלין למימר על לותי עבדא עבראה דאיתיתא לנא לחייכא בי : 18 והוה כד ארימית קלי וקרית ושבקיה
ללבושיה לותי וערק לשוקא : 19 והוה כד שמע רבוניה ית פתגמי איתתיה דמלילת עמיה למימר כפתגמיא האילין עבד לי עבדך ותקיף
רגזיה : 20 ודבר רבוניה דיוסף יתיה ויהביה לבית אסירי אתר דאסירי מלכא תמן אסירין והוה תמן בבית אסירי : 21 והוה מימרא
דייי בסעדיה דיוסף ונגד ליה חסדא ויהביה לרחמין קדם רב בית אסירי : 22 ויהב רב בית אסירי בידא דיוסף ית כל אסיריא די בבית
אסירי וית כל דעבדין תמן הוא הוה מתעבד : 23 לית רב בית אסירי חזי ית כל סרחן בידיה בדמימרא דייי בסעדיה ודהוא עבד ייי
מצלח :

מ

1 והוה בתר פתגמיא האילין סרחו * רב שקיא
למלכא דמצרים ונחתומא לרבוניהון למלכא דמצרים : 2 ורגיז פרעה על תרין רברבנוהי על רב שקי ועל רב נחתומי : 3 ויהב יתהון
במטרא בית רב קטוליא לבית אסירי אתר דיוסף אסיר תמן : 4 ומני רב קטוליא ית יוסף עמהון ושמש יתהון והוו יומין במטרא :
5 וחלמו חלם תרויהון גבר חלמיה בליליא חד גבר כפשרן חלמיה שקיא ונחתומא די למלכא דמצרים דאסירין בבית אסירי : 6 ואתא
לותהון יוסף בצפרא וחזא יתהון והא אנון נסיסין : 7 ושאל ית רברבי פרעה דעמיה במטרא בית רבוניה למימר מה דין אפיכון בישין יומא
דין : 8 ואמרו ליה חלמא חלימנא ופשר לית ליה ואמר להון יוסף הלא מן קדם ייי פשרן חלמא אשתעו כען לי : 9 ואשתעי רב שקי ית
חלמיה ליוסף ואמר ליה בחלמי והא גופנא קדמי :

** Et locuta est ei secundùm verba hæc, dicens: 17*
Ingressus est ad me seruus Hebræus, quem introdu-
xisti ad nos illudere mihi: & dixit, Dormiam te-
*cum. * Ut autem audiuit quòd exaltaui vocem 18*
meam & clamaui, relinquens vestimenta sua apud
*me, fugit, & egressus est. * Factum est autem 19*
vt audiuit dominus eius verba vxoris suæ, quæcun-
que locuta est ad eum, dicens, Sic fecit mihi seruus
*tuus. & iratus est ira. * Et accipiens dominus 20*
Joseph, iniecit eum in munitionem, & in locum in
quo vincti regis detinentur illic in munitione.
** Et fuit Dominus cum Joseph, et effudit ei mi- 21*
sericordiam; & dedit ei gratiam coram principe car
*ceris. * Et dedit princeps carceris carcerem 22*
per manum Joseph, & omnes adductos in carcere,
& omnia quæcunque faciunt illic, ipse erat faciens.
** Non erat princeps carceris ex carcere sciens 23*
propter ipsum nihil: omnia enim erant per manum
Joseph, eo quòd Dominus cum illo erat. & quæcun-
que ipse faciebat, Dominus prosperabat in manibus
eius.

CAP. XL.

FActum est autem post verba hæc, peccauit prin- 1
ceps pincernarum regis Ægypti, & princeps pi-
storum domino suo regi Aegypti.
** Et iratus est Pharao super duobus Eunuchis 2*
suis; super principe pincernarum, & super principe
*pistorum. * Et posuit eos in custodia in carcere 3*
*in locum vbi Joseph iacebat ibi. * Et commen- 4*
dauit princeps carceris Joseph ipsos: & astitit eis.
fuerant autem dies in carcere.
** Et viderunt ambo somnium in vna nocte v- 5*
num: quorum visiones insomnij eorum. pincerna &
pistor erant regi Aegypti existentes in carcere.
** Jntrauit autem ad eos Ioseph manè, & vidit 6*
eos, & erant conturbati.
** Et interrogauit eunuchos Pharaonis qui erant 7*
cum eo, dicens: Quare facies vestræ tristes hodie?
** Illi autem dixerunt: Somnium vidimus: & 8*
coniectans illud, non est. dixit autem eis Ioseph, Nō
per Deum manifestatio eius est? narrate ergo mihi.
** Et narrauit princeps pincernarum somnium 9*
suum Ioseph: & ait illi sic: Jn somnio meo erat vi-
tis coram me:

17 * καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, λέγουσα, εἰσ-
ῆλθε πρός με ὁ παῖς ὁ ἑβραῖος, ὃν εἰσήγαγες πρὸς ἡμᾶς,
ἐμπαῖξαί μοι· καὶ εἶπε, κοιμηθήσομαι μετὰ σοῦ.
18 * ὡς δὲ ἤκουσεν, ὅτι ὕψωσα τὴν φωνήν μου, καὶ ἐβόησα, κα-
ταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ παρ' ἐμοὶ, ἔφυγε, καὶ ἐξῆλθεν.
19 * ἐγένετο δὲ ὡς ἤκουσεν ὁ κύριος αὐτοῦ τὰ ῥήματα τῆς γυ-
ναικὸς αὐτοῦ, ὅσα ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν, λέγουσα, οὕτως ἐ-
20 ποίησέ μοι ὁ παῖς σου. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ. * καὶ λαβὼν ὁ
κύριος ἰωσὴφ, ἐνέβαλεν αὐτὸν εἰς τὸ ὀχύρωμα, καὶ εἰς τὸν τό-
πον, ἐν ᾧ οἱ δεσμῶται τοῦ βασιλέως κατέχονται ἐκεῖ ἐν τῷ
21 ὀχυρώματι. * καὶ ἦν κύριος μετὰ ἰωσὴφ, καὶ κατέχεεν
αὐτοῦ ἔλεος, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν ἐναντίον τοῦ ἀρχιδεσμο-
22 φύλακος. * καὶ ἔδωκεν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ τὸ δεσμω-
τήριον διὰ χειρὸς ἰωσὴφ, καὶ πάντας τοὺς ἀπηγμένους ἐν τῷ δεσ-
μωτηρίῳ, καὶ πάντα ὅσα ποιοῦσιν ἐκεῖ, αὐτὸς ἦν ποιῶν.
23 * οὐκ ἦν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ τοῦ δεσμωτηρίου γινώσκων
δι' αὐτὸν οὐδέν. πάντα γὰρ ἦν διὰ χειρὸς ἰωσὴφ, διὰ τὸ τὸν κύριον
μετ' αὐτοῦ εἶναι· καὶ ὅσα αὐτὸς ἐποίει, κύριος εὐώδου ἐν ταῖς
χερσὶν αὐτοῦ.

μ'.

1 * Ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, ἥμαρτεν ὁ ἀρχιοινο-
χόος τοῦ βασιλέως αἰγύπτου, καὶ ὁ ἀρχισιτοποιὸς τῷ κυρίῳ
2 αὐτῶν βασιλεῖ αἰγύπτου. * καὶ ὠργίσθη φαραὼ ἐπὶ τοῖς
δυσὶν εὐνούχοις αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ ἀρχιοινοχόῳ, καὶ ἐπὶ ἀρχισι-
3 τοποιῷ. * καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ εἰς τὸ δεσμω-
τήριον, εἰς τὸν τόπον, οὗ ἰωσὴφ ἐπέκειτο ἐκεῖ.
4 * καὶ συνέστησεν ὁ ἀρχιδεσμώτης τῷ ἰωσὴφ αὐτούς· καὶ
παρέστη αὐτοῖς. ἦσαν δὲ ἡμέρας ἐν τῇ φυλακῇ.
5 * καὶ εἶδον ἀμφότεροι ἐνύπνιον ἐν μιᾷ νυκτὶ ἕν. ὧν αἱ ὁ-
ράσεις τοῦ ἐνυπνίου αὐτῶν. ὁ οἰνοχόος καὶ ὁ σιτοποιὸς ἦσαν τῷ
βασιλεῖ αἰγύπτου ὄντες ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ.
6 * εἰσῆλθε δὲ πρὸς αὐτοὺς ἰωσὴφ πρωῒ, καὶ εἶδεν αὐτοὺς, καὶ ἦ-
7 σαν τεταραγμένοι· * καὶ ἠρώτα τοὺς εὐνούχους φαραὼ, οἳ ἦσαν
μετ' αὐτοῦ, λέγων, τί ὅτι τὰ πρόσωπα ὑμῶν σκυθρωπὰ σήμε-
8 ρον; * οἱ δὲ εἶπον, ἐνύπνιον εἴδομεν, καὶ ὁ συγκρίνων αὐτὸ,
οὐκ ἔστιν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσὴφ, οὐχὶ διὰ τοῦ θεοῦ ἡ διασάφησις
9 αὐτοῦ ἐστί; διηγήσασθε οὖν μοι. * καὶ διηγήσατο ὁ ἀρχιοινο-
χόος τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ τῷ ἰωσήφ. καὶ εἶπεν αὐτῷ οὕτως, ἐν τῷ
ὕπνῳ μου ἦν ἄμπελος ἐναντίον μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et locuta est cum eo verba hæc, dicens: Ingressus est ad me seruus Hebræus, quem adduxisti nobis, vt illuderet mihi. 18 Et factum est cùm eleuarem vocem meam & clamarem, reliquit vestimenta sua apud me, & fugit foras. 19 Et factum est cùm audiret dominus eius verba vxoris suæ, quæ locuta est ad eum, dicens: Sicut verba hæc fecit mihi seruus tuus: & iratus est furor eius. 20 Tulitque dominus Ioseph eum, & tradidit eum in domum carceris vbi vincti regis erant. eratque ibi in domo carceris. 21 Et fuit verbum Domini in auxilium Ioseph, & fecit cum eo misericordiam, & dedit illi gratiam coram principe carceris. 22 Et tradidit princeps carceris in manu Ioseph omnes vinctos qui erant in domo carceris: & omnia quæ fiebant ibi, ipse faciebat. 23 Nullum delictum videbat princeps carceris in manu eius, eo quòd verbum Domini erat in auxilium eius. & quod ipse faciebat, Dominus dirigebat.

CAP. XL.

ET factum est post verba hæc, peccauerunt pincerna regis Ægypti, & pistor domino suo regi Ægypti. 2 Et iratus est Pharao contra duos principes suos, contra principem pincernarum, & contra principem pistorum. 3 Et posuit eos in custodia in domo magistri militum, in domo vinctorum vbi Ioseph erat vinctus. 4 Et posuit princeps militum cum eis Ioseph, & ministrabat eis. & fuerunt aliquibus diebus in custodia. 5 Somniauerunt autem somnium ambo, vnusquisque somnium suum in nocte vna, singuli iuxta interpretationem somnij sui: pincerna videlicet & pistor regis Ægypti, qui vincti erant in domo carceris. 6 Venitque ad eos Ioseph manè, & vidit eos; & ecce erant tristes. 7 Et interrogauit principes Pharaonis, qui secum erant in custodia in domo domini sui, dicens: Quare facies vestræ tristes sunt hodie? 8 Et dixerunt ei: Somnium somniauimus, & non est qui interpretetur illud. Dixitque eis Ioseph: Vtique à facie Dei est interpretatio somnij: narrate, obsecro, mihi. 9 Narrauitque princeps pincernarum somnium suum Ioseph, & dixit ei: In somnio meo ecce vitis erat coram me:

10 וּבַגֶּפֶן שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִם וְהִוא כְפֹרַחַת עָלְתָה נִצָּהּ
11 הִבְשִׁילוּ אַשְׁכְּלֹתֶיהָ עֲנָבִים׃ וְכוֹס פַּרְעֹה בְּיָדִי
וָאֶקַּח אֶת־הָעֲנָבִים וָאֶשְׂחַט אֹתָם אֶל־כּוֹס פַּרְעֹה
12 וָאֶתֵּן אֶת־הַכּוֹס עַל־כַּף פַּרְעֹה׃ וַיֹּאמֶר לוֹ
יוֹסֵף זֶה פִּתְרֹנוֹ שְׁלֹשֶׁת הַשָּׂרִגִים שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם׃
13 בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים יִשָּׂא פַרְעֹה אֶת־רֹאשֶׁךָ
וַהֲשִׁיבְךָ עַל־כַּנֶּךָ וְנָתַתָּ כוֹס־פַּרְעֹה בְּיָדוֹ כַּמִּשְׁפָּט
14 הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מַשְׁקֵהוּ׃ כִּי אִם־זְכַרְתַּנִי
אִתְּךָ כַּאֲשֶׁר יִיטַב לָךְ וְעָשִׂיתָ־נָּא עִמָּדִי חָסֶד וְהִזְכַּרְתַּנִי
אֶל־פַּרְעֹה וְהוֹצֵאתַנִי מִן־הַבַּיִת הַזֶּה׃
15 כִּי־גֻנֹּב גֻּנַּבְתִּי מֵאֶרֶץ הָעִבְרִים וְגַם־פֹּה לֹא־
16 עָשִׂיתִי מְאוּמָה כִּי־שָׂמוּ אֹתִי בַּבּוֹר׃ וַיַּרְא שַׂר־
הָאֹפִים כִּי טוֹב פָּתָר וַיֹּאמֶר אֶל־יוֹסֵף אַף־אֲנִי
17 בַּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סַלֵּי חֹרִי עַל־רֹאשִׁי׃ וּבַסַּל
הָעֶלְיוֹן מִכֹּל מַאֲכַל פַּרְעֹה מַעֲשֵׂה אֹפֶה וְהָעוֹף אֹכֵל
18 אֹתָם מִן־הַסַּל מֵעַל רֹאשִׁי׃ וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמֶר זֶה
19 פִּתְרֹנוֹ שְׁלֹשֶׁת הַסַּלִּים שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם׃ בְּעוֹד
שְׁלֹשֶׁת יָמִים יִשָּׂא פַרְעֹה אֶת־רֹאשְׁךָ מֵעָלֶיךָ וְתָלָה
אוֹתְךָ עַל־עֵץ וְאָכַל הָעוֹף אֶת־בְּשָׂרְךָ מֵעָלֶיךָ׃
20 וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יוֹם הֻלֶּדֶת אֶת־פַּרְעֹה וַיַּעַשׂ
מִשְׁתֶּה לְכָל־עֲבָדָיו וַיִּשָּׂא אֶת־רֹאשׁ שַׂר הַמַּשְׁקִים
21 וְאֶת־רֹאשׁ שַׂר הָאֹפִים בְּתוֹךְ עֲבָדָיו׃ וַיָּשֶׁב אֶת־שַׂר
הַמַּשְׁקִים עַל־מַשְׁקֵהוּ וַיִּתֵּן הַכּוֹס עַל־כַּף פַּרְעֹה׃
22 וְאֵת שַׂר הָאֹפִים תָּלָה כַּאֲשֶׁר פָּתַר לָהֶם יוֹסֵף׃
23 וְלֹא־זָכַר שַׂר־הַמַּשְׁקִים אֶת־יוֹסֵף וַיִּשְׁכָּחֵהוּ׃

מא

1 וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפַרְעֹה
2 חֹלֵם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל־הַיְאֹר׃ וְהִנֵּה מִן־
הַיְאֹר עֹלֹת שֶׁבַע פָּרוֹת יְפוֹת מַרְאֶה וּבְרִיאֹת
בָּשָׂר וַתִּרְעֶינָה בָּאָחוּ׃

10 In qua erant tres propagines, creſcere pau-
C latim in gemmas, & poſt flores vuas matureſ-
11 cere: Calicemque Pharaonis in manu
mea. Tuli ergo vuas, & expreſſi in calicem quẽ
tenebam, & tradidi poculum Pharaoni.
12 Reſpondit Ioſeph: Hæc eſt interpretatio
ſomnij: Tres propagines, tres adhuc dies ſunt;
13 Poſt quos recordabitur Pharao miniſte-
rij tui, & reſtituet te in gradum priſtinum; da-
biſque ei calicem iuxta officium tuum, ſicut
ante facere conſueueras.
14 Tantùm memento mei, cùm tibi bene
fuerit: & facies mecum miſericordiam, vt ſug
geras Pharaoni, vt educat me de iſto carcere.
15 Quia furtim ſublatus ſum de terra He-
D bræorum: & hic innocens in lacũ miſſus ſum.
16 Videns piſtorum magiſter quòd pruden-
ter ſomnium diſſoluiſſet, ait: Et ego vidi ſom-
nium, quòd tria caniſtra farinæ haberem ſu-
17 per caput meum: Et in vno caniſtro
quod erat excelſius, portare me putabam om-
nes cibos, qui fiunt arte piſtoria: aueſque co-
medere ex eo.
18 Reſpondit Ioſeph: Hæc eſt interpretatio
ſomnij: Tria caniſtra tres adhuc dies ſunt:
19 Poſt quos auferet Pharao caput tuum; ac
ſuſpendet te in cruce; & lacerabunt volucres
carnes tuas.
20 Ex inde dies tertius natalicius Pharaonis
erat: qui faciens grande conuiuiũ pueris ſuis,
recordatus eſt inter epulas magiſtri pincerna-
rum, & piſtorum principis.
21 Reſtituitque alterum in locum ſuum, vt
porrigeret ei poculum:
22 Alterum ſuſpendit in patibulo; vt conie-
ctoris veritas probaretur.
23 Et tamen ſuccedentibus proſperis, præ-
poſitus pĩcernarum oblitus eſt interpretis ſui.

CAP. XLI.

1 POſt duos annos vidit Pharao ſomnium: pu
A tabat ſe ſtare ſuper fluuium:
2 De quo aſcendebant ſeptem boues pul-
chræ & craſſæ nimis: & paſcebantur in locis
paluſtribus.

תרגום אונקלוס

10 ובגופנא תלתא שבשין והיא כד אפרחת אפיקת לבלבין ואניצת נץ בשילו אתכלהא הוו ענבין׃ 11 וכסא דפרעה בידי ונסיבית ית ענביא
ועצרית יתהון על כסא דפרעה ויהבית ית כסא על ידא דפרעה׃ 12 ואמר ליה יוסף דין פושרניה תלתא שבשין תלתא יומין אינון׃
13 בסוף תלתא יומין ידכרינך פרעה ויתיבינך על שמושך ותתן כסא דפרעה בידיה כהלכתא קדמאה דהויתא משקי ליה׃ 14 אלהין
תדכרינני עמך כד יוטיב לך ותעביד כען עמי טיבו ותדכרינני לות פרעה ותפקינני מן בית אסירי הדין׃ 15 ארי מגנב אתגניבית מארע
עבראי ואף הכא לא עבדית מדעם ארי שויאו יתי בבית אסירי׃ 16 וחזא רב נחתומי ארי יאות פשר ואמר ליוסף אף אנא בחלמי והא
תלתא סלין דחירו על רישי׃ 17 ובסלא עלאה מכל מיכלא דפרעה עובד נחתום ועופא אכל יתהון מן סלא מעלוי רישי׃
18 ואתיב יוסף ואמר דין פשרניה תלתא סלין תלתא יומין אינון׃ 19 בסוף תלתא יומין יעדי פרעה ית רישך מינך ויצלוב יתך על
צליבא וייכול עופא ית בשרך מנך׃ 20 והוה ביומא תליתאה יום בית ולדא דפרעה ועבד משתיא לכל עבדוהי ודכר ית ריש רב
שקי וית ריש רב נחתומי בגו עבדוהי׃ 21 ואתיב ית רב שקי על שקיותיה ויהב כסא על ידא דפרעה׃ 22 וית רב נחתומי צלב כמא
דפשר להון יוסף׃ 23 ולא דכר רב שקי ית יוסף ואנשיה׃

מא

1 והוה מסוף תרתין שנין דיומין ופרעה חלם והא קאים על נהרא׃ 2 והא מן נהרא סלקן
שבע תורן שפירן למחזי ופטימן בשר ורען באחוא׃

* In autem vite tres propagines, & ipsa vires- 10
cens producebat germina maturos racemos vuæ:
* Et calix Pharaonis in manu mea: & accepi 11
vuam, & expressi eam in calicem, & dedi calicem
in manum Pharaonis. * Et dixit ei Ioseph: Hoc 12
coniectatio eius: Tres propagines tres dies sunt:
* Adhuc tres dies, et recordabitur Pharao prin- 13
cipatus tui: & restituet te ad principatum pincer-
natus tui, & dabis calicem Pharaonis in manum e-
ius, secundùm principatum tuum priorem, sicut e-
ras vinum fundens. * Sed memento mei per 14
temetipsum, quando benè tibi fuerit: & facies me-
cum misericordiam: & recordatus de me ad Pha-
raonem, & educes me de carcere isto. * Quia 15
furto surreptus sum de terra Hebræorum: & hic
non feci nihil, sed iniecerunt me in domum lacus
huius. * Et vidit princeps pistorum, quòd 16
rectè coniectauit: & ait Ioseph, & ego vidi som-
nium: Putabam tria canistra farinarum tollere su-
per caput meum: * In autem canistro superiore 17
ab omnibus generibus, quæ comedit Pharao opere
pistoris: & aues cæli comederunt illa à canistro capi-
tis mei. * Respondens autem Ioseph, ait illi: Hæc 18
coniectatio eius: Tria canistra tres dies sunt:
* Adhuc tribus diebus, et auferet Pharao caput 19
tuum à te, & suspendet te in ligno: & comedent a-
ues cæli carnes tuas à te. * Factum est autem in 20
die tertia, natiuitatis dies erat Pharaonis: & facie-
bat conuiuium omnibus seruis suis: & recordatus
est principis pincernarum, & principatus principis
pistorum in medio seruorum suorum:
* Et restituit principem pincernarum in princi- 21
patum suum: & dedit calicem in manum Pha-
raonis.
* At principem pistorum suspendit, sicut conie- 22
ctauit eis Ioseph.
* Et non recordatus est princeps pincernarum 23
Ioseph: sed oblitus est eius.

CAP. XLI.

FActum est autem post duos annos dierum, Pha- 1
rao vidit somnium: Existimabat stare super flu-
men: * Et ecce quasi ex flumine ascendebant 2
septem boues pulchræ facie & electæ carnibus, &
pascebantur in achi.

10 * ἐν δὲ τῇ ἀμπέλῳ τρεῖς πυθμένες, καὶ αὐτὴ θάλλουσα
ἀνενηνοχυῖα βλαστοὺς πεπείρους βότρυας σταφυλῆς·
11 * καὶ τὸ ποτήριον φαραὼ ἐν τῇ χειρί μου, καὶ ἔλαβον τὴν
σταφυλὴν, καὶ ἐξέθλιψα αὐτὴν εἰς τὸ ποτήριον, καὶ ἔδω-
κα τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα φαραώ.
12 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωσὴφ, τοῦτο ἡ σύγκρισις αὐτοῦ· οἱ τρεῖς
13 πυθμένες, τρεῖς ἡμέραι εἰσίν. * ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ μνη-
σθήσεται φαραὼ τῆς ἀρχῆς σου, καὶ ἀποκαταστήσει σε ἐπὶ τὴν
ἀρχιοινοχοΐαν σου, καὶ δώσεις τὸ ποτήριον φαραὼ εἰς τὴν χεῖ-
ρα αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀρχήν σου τὴν προτέραν, ὡς ἦσθα οἰνο-
14 χοῶν. * ἀλλὰ μνήσθητί μου διὰ σεαυτοῦ, ὅταν εὖ σοι γέ-
νηται. καὶ ποιήσεις μετ' ἐμοῦ ἔλεος· καὶ μνησθεὶς περὶ ἐμοῦ πρὸς
φαραὼ, καὶ ἐξάξεις με ἐκ τοῦ ὀχυρώματος τούτου.
15 * ὅτι κλοπῇ ἐκλάπην ἐκ γῆς ἑβραίων, καὶ ὧδε οὐκ ἐ-
ποίησα οὐδὲν, ἀλλ' ἐνέβαλόν με εἰς τὸν οἶκον τοῦ λάκκου τούτου.
16 * καὶ εἶδεν ὁ ἀρχισιτοποιὸς, ὅτι ὀρθῶς συνέκρινε· καὶ εἶπε
τῷ ἰωσὴφ, κἀγὼ εἶδον ἐνύπνιον· ᾤμην τρία κανᾶ χονδριτῶν
17 αἴρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου· * ἐν δὲ κανῷ τῷ ἐπάνω
ἀπὸ πάντων τῶν γενῶν, ὧν ἐσθίει φαραὼ ἔργῳ σιτοποιοῦ,
καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατήσθιον αὐτὰ ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῆς
κεφαλῆς μου.
18 * ἀποκριθεὶς δὲ ἰωσὴφ, εἶπεν αὐτῷ, αὕτη ἡ σύγκρισις
αὐτοῦ, τὰ τρία κανᾶ, τρεῖς ἡμέραι εἰσίν·
19 * ἔτι τριῶν ἡμερῶν, καὶ ἀφελεῖται φαραὼ τὴν κεφα-
λήν σου ἀπὸ σοῦ, καὶ κρεμάσει σε ἐπὶ ξύλου, καὶ φάγονται τὰ
ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ τὰς σάρκας σου ἀπὸ σοῦ.
20 * ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, γενέσεως ἡμέρα ἦν φα-
ραὼ, καὶ ἐποίει πότον πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καὶ ἐμνήσθη τοῦ ἀρ-
χιοινοχόου, καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀρχισιτοποιοῦ ἐν μέσῳ τῶν παί-
21 δων αὐτοῦ. * καὶ ἀποκατέστησε τὸν ἀρχιοινοχόον ἐπὶ
τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, καὶ ἔδωκε τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα φαραώ.
22 * τὸν δὲ ἀρχισιτοποιὸν ἐκρέμασε, καθὰ συνέκρινεν αὐτοῖς
23 ἰωσήφ. * καὶ οὐκ ἐμνήσθη ὁ ἀρχιοινοχόος τοῦ ἰωσὴφ,
ἀλλ' ἐπελάθετο αὐτοῦ.

μα'.

1 * Ἐγένετο δὲ μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν, φαραὼ εἶδεν ἐνύπνιον. ᾤε-
2 το ἑστάναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ· * καὶ ἰδοὺ ὥσπερ ἐκ τοῦ ποτα-
μοῦ ἀνέβαινον ἑπτὰ βόες, καλαὶ τῷ εἴδει, καὶ ἐκλεκταὶ ταῖς
σαρξὶν, καὶ ἐνέμοντο ἐν τῷ ἄχει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et in vite erant tres palmites: & erat quasi florens, & producebat gemmas: & post flores maturabant vuæ in botris suis. 11 Et calix Pharaonis erat in manu mea: & tollebam vuas, & exprimebam eas in calice Pharaonis, & ponebam calicem in manu Pharaonis. 12 Dixitque ei Ioseph: Hæc est interpretatio eius: Tres palmites, tres dies sunt: 13 In fine trium dierum recordabitur tui Pharao; & reducet te ad ministerium tuum, & pones calicem Pharaonis in manu eius, sicut antè consueueras quando eras pincerna eius. 14 Sed memento mei tecum, cùm benè fuerit tibi. & facies, obsecro, mecum misericordiam, & recordaberis mei apud Pharaonem, & educes me de hoc carcere. 15 Quoniam furto sublatus sum de terra Hebræorum: & hic quoque nihil feci, vt ponerent me in carcerem. 16 Et vidit princeps pistorum quòd rectè interpretatus esset: & dixit ad Ioseph: Ego quoque videbam in somnio meo: & ecce tria canistra plena pane principali erant super caput meum. 17 Et in canistro superiori erat de omni cibo Pharaonis, qui fit arte pistoria: & aues comedebant ea quæ erant in canistro super capite meo. 18 Respondítque Ioseph, & ait: Hæc est interpretatio eius: Tria canistra, tres dies sunt. 19 In fine trium dierum auferet Pharao caput tuum à te, & suspendet te in patibulo: & comedent aues carnes tuas à te. 20 Et factum est in die tertio, die natiuitatis Pharaonis, fecit conuiuium omnibus seruis suis: & recordatus est capitis principis pincernarum, & capitis principis pistorum in medio seruorum suorum. 21 Et reduxit principem pincernarum ad ministerium suum, & posuit calicem super manum Pharaonis. 22 Et principem pistorum suspendit, sicut interpretatus est eis Ioseph. 23 Et non est recordatus princeps pincernarum Ioseph: sed oblitus est eius.

CAP. XLI.

ET factum est post duos annos, & Pharao somniauit: & ecce stabat super flumen: 2 Et ecce de flumine ascendebant septem boues pulchræ visu, & pingues carnibus: & pascebantur in prato.

3 * וְהִנֵּה שֶׁבַע פָּרוֹת אֲחֵרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן מִן־
הַיְאֹר רָעוֹת מַרְאֶה וְדַקּוֹת בָּשָׂר וַתַּעֲמֹדְנָה אֵצֶל
4 הַפָּרוֹת עַל־שְׂפַת הַיְאֹר׃ * וַתֹּאכַלְנָה הַפָּרוֹת רָעוֹת
הַמַּרְאֶה וְדַקֹּת הַבָּשָׂר אֵת שֶׁבַע הַפָּרוֹת יְפֹת
5 הַמַּרְאֶה וְהַבְּרִיאֹת וַיִּיקַץ פַּרְעֹה׃ * וַיִּישָׁן
וַיַּחֲלֹם שֵׁנִית וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים עֹלוֹת בְּקָנֶה
6 אֶחָד בְּרִיאוֹת וְטֹבוֹת׃ * וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים
דַּקּוֹת וּשְׁדוּפֹת קָדִים צֹמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן׃
7 * וַתִּבְלַעְנָה הַשִּׁבֳּלִים הַדַּקּוֹת אֵת שֶׁבַע
הַשִּׁבֳּלִים הַבְּרִיאוֹת וְהַמְּלֵאוֹת וַיִּיקַץ פַּרְעֹה
8 וְהִנֵּה חֲלוֹם׃ * וַיְהִי בַבֹּקֶר וַתִּפָּעֶם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח
וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם וְאֶת־כָּל־חֲכָמֶיהָ
וַיְסַפֵּר פַּרְעֹה לָהֶם אֶת־חֲלֹמוֹ וְאֵין־פּוֹתֵר אוֹתָם
9 לְפַרְעֹה׃ * וַיְדַבֵּר שַׂר הַמַּשְׁקִים אֶת־פַּרְעֹה
10 לֵאמֹר אֶת־חֲטָאַי אֲנִי מַזְכִּיר הַיּוֹם׃ * פַּרְעֹה קָצַף
עַל־עֲבָדָיו וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמַר בֵּית שַׂר הַטַּבָּחִים
11 אֹתִי וְאֵת שַׂר הָאֹפִים׃ * וַנַּחַלְמָה חֲלוֹם בְּלַיְלָה
12 אֶחָד אֲנִי וָהוּא אִישׁ כְּפִתְרוֹן חֲלֹמוֹ חָלָמְנוּ׃ * וְשָׁם
אִתָּנוּ נַעַר עִבְרִי עֶבֶד לְשַׂר הַטַּבָּחִים וַנְּסַפֶּר־לוֹ וַיִּפְתָּר־
לָנוּ אֶת־חֲלֹמֹתֵינוּ אִישׁ כַּחֲלֹמוֹ פָּתָר׃
13 * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַר־לָנוּ כֵּן הָיָה אֹתִי הֵשִׁיב עַל־כַּנִּי
14 וְאֹתוֹ תָלָה׃ * וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה וַיִּקְרָא אֶת־יוֹסֵף
וַיְרִיצֻהוּ מִן־הַבּוֹר וַיְגַלַּח וַיְחַלֵּף שִׂמְלֹתָיו וַיָּבֹא אֶל־
15 פַּרְעֹה׃ * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף חֲלוֹם חָלַמְתִּי
וּפֹתֵר אֵין אֹתוֹ וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ לֵאמֹר תִּשְׁמַע
16 חֲלוֹם לִפְתֹּר אֹתוֹ׃ * וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת־פַּרְעֹה לֵאמֹר
17 בִּלְעָדָי אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת־שְׁלוֹם פַּרְעֹה׃ * וַיְדַבֵּר
פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף בַּחֲלֹמִי הִנְנִי עֹמֵד עַל־שְׂפַת הַיְאֹר׃
18 * וְהִנֵּה מִן־הַיְאֹר עֹלֹת שֶׁבַע פָּרוֹת בְּרִיאוֹת בָּשָׂר
וִיפֹת תֹּאַר וַתִּרְעֶינָה בָּאָחוּ׃

3 * Aliæ quoque ſeptem emergebant de
flumine fœdæ confectæque macie, & pa-
ſcebantur in ipſa amnis ripa in locis viren-
tibus:
4 * Deuorauerúntque eas quarum mira ſpe-
cies & habitudo corporum erat. Expergefa-
ctus Pharao,
5 * Rurſum dormiuit; & vidit alterum ſom-
nium: Septem ſpicæ pullulabant in culmo v-
no plenæ atque formoſæ:
6 * Aliæ quoque totidem ſpicæ tenues & p-
cuſſæ vredine oriebantur,
7 * Deuorantes omnem priorum pulchritu-
B dinem. Euigilans Pharao poſt quietem,
8 * Et facto manè, pauore perterritus, miſit
ad omnes coniectores Ægypti, cunctóſque ſa-
pientes: & accerſitis, narrauit ſomnium: nec
erat qui interpretaretur.
9 * Tunc demum reminiſcens magiſter pin-
cernarum, ait: Confiteor peccatum meum.
10 * Iratus rex ſeruis ſuis, me & magiſtrum pi-
ſtorum retrudi iuſſit in carcerem principis
militum:
11 * Vbi vna nocte vterque vidimus ſomniũ,
præſagium futurorum.
12 * Erat ibi puer Hebræus, eiuſdem ducis
militum famulus: cui narrantes ſomnia, au-
diuimus quicquid poſteà rei probauit e-
uentus.
13 * Ego enim redditus ſum officio meo, & il-
le ſuſpenſus eſt in cruce.
14 * Protinus ad regis imperium eductum de
carcere Ioſeph, totonderunt, ac veſte mutata,
obtulerunt ei.
15 * Cui ille ait: Vidi ſomnia; nec eſt qui e-
diſſerat; quæ audiui te ſapientiſſimè conii-
C cere.
16 * Reſpondit Ioſeph: Abſque me Deus re-
ſpondebit proſpera Pharaoni.
17 * Narrauit ergo Pharao quæ viderat: Pu-
tabam me ſtare ſuper ripam fluminis:
18 * Et ſeptem boues de amne conſcendere,
pulchras nimis, & obeſis carnibus: quæ in pa-
ſtu paludis virecta carpebant.

תרגום אונקלוס

3 והא שבע תורן אחרנין סלקן בתריהן מן נהרא בישן למחזי וחסירן בשר וקמן לקבליהן דתורתא על כיף נהרא׃ 4 ואכלן תורתא
בישן למחזי וחסירן בשר ית שבע תורתא שפירן למחזי ופטימתא ואתער פרעה׃ 5 ודמוך וחלם תנינות והא שבע שבלין סלקן
בקניא חד פטימן וטבן׃ 6 והא שבע שבליא לקיין ושקיפן קדום צמחן בתריהן׃ 7 ובלען שבליא לקיתא ית שבע
שבליא פטימתא ומליתא ואתער פרעה והא חלמא׃ 8 והוה בצפרא ומטרפא רוחיה ושלח וקרא לכל חרשי מצראי ולכל
חכימהא ואשתעי פרעה להון ית חלמיה ולית דפשר יתהון לפרעה׃ 9 ומליל רב שקי עם פרעה למימר ית סורחני אנא
מדכר יומא דין׃ 10 פרעה רגז על עבדוהי ויהב יתי במטרת בית רב קטוליא יתי וית רב נחתומי׃ 11 וחלמנא חלמא
בליליא חד אנא והוא גבר כפשרן חלמיה חלמנא׃ 12 ותמן עמנא עולם עבראה עבדא לרב קטוליא ואשתעינא ליה ופשר לנא ית
חלמנא גבר כפשרן חלמיה פשר׃ 13 והוה כמא דפשר לנא כן הוה יתי אתיב על שמושי ויתיה צלב׃ 14 ושלח פרעה וקרא
ית יוסף וארהטוהי מבית אסירי וספר ושני כסותיה ועל לות פרעה׃ 15 ואמר פרעה ליוסף חלמא חלמית ופשר לית ליה
ואנא שמעית עלך למימר דאת שמע חלמא ומפשר יתיה׃ 16 ואתיב יוסף ית פרעה למימר בר מן חכמתי אלהין מן קדם
יי אתותב ית שלמא דפרעה׃ 17 ומליל פרעה עם יוסף בחלמי הא אנא קאים על כיף נהרא׃
18 והא מן נהרא סלקן שבע תורן פטימן בשר ושפירן למחזי ורעין באחואי׃

*Aliæ autem boues septem ascendebant post ip- 3
sas de flumine, turpes facie, & graciles carnibus:
& pascebantur apud boues apud labium fluminis:
Et deuorarunt septem boues turpes & graci- 4
les carnibus, septem boues pulchras facie & electas.
excitatus est autem Pharao:
Et somniauit secundò: & ecce septē spicæ ascen- 5
debant in propagine vna electæ & pulchræ:
Et ecce septem spicæ tenues & à vento corru- 6
ptæ oriebantur post eas:
Et deuorabant septem spicæ tenues & à ven- 7
to corruptæ, septem spicas electas & plenas. exci-
tatus est autem Pharao: & erat somnium.
Factum est autem manè, & conturbata est a- 8
nima eius. & mittens, vocauit omnes expositores
Aegypti, & omnes sapientes eius: & narrauit eis
Pharao somnium suum, & non erat indicans illud
Pharaoni.
Et locutus est princeps pincernarum ad Pharao- 9
nem, dicens: Peccatum meum recordor hodie.
Pharao iratus fuit seruis suis, & posuit nos in 10
custodia, in domo principis coquorum, meque et prin
cipem pistorum. Et vidimus somnium in no- 11
cte vna egoque & ipse, vnusquisque secundùm suū
somnium vidimus. Erat autem ibi nobiscum 12
iuuenis seruus Hebræus principis coquorum: & nar
rauimus ei, & coniectauit nobis.
Factum est autem, sicut coniectauit nobis, sic 13
& accidit; meque restitui ad principatum meum, il-
lum autem suspendi.
Mittens autem Pharao, vocauit Ioseph: & 14
eduxerunt eum ex munitione: et totonderunt eum,
& mutauerunt vestimentum eius; & venit ad
Pharaonem. Dixit autem Pharao Joseph, 15
Somnium vidi, & coniectans non est illud. ego au-
tem audiui de te dicentes, Audientem te somnia,
coniectare ea.
Respondens autem Joseph, dixit Pharaoni: Si- 16
ne Deo non respondebitur salutare Pharaoni.
Locutus est autem Pharao Joseph, dicens: In so- 17
mnio meo putabam stare iuxta labium fluminis:
Et quasi ex flumine ascendebant septem bo- 18
ues electæ carnibus, & pulchræ facie, & pasceban-
tur in achi.*

3 ἄλλαι δὲ βόες ἑπτὰ ἀνέβαινον μετ᾽ αὐτὰς ἐκ τοῦ ποτα-
μοῦ, αἰσχραὶ τῷ εἴδει, καὶ λεπταὶ ταῖς σαρξὶν, καὶ ἐνέμοντο παρὰ
τὰς βόας, παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ.
4 καὶ κατέφαγον αἱ ἑπτὰ βόες αἱ αἰσχραὶ καὶ λεπταὶ ταῖς
σαρξὶν, τὰς ἑπτὰ βόας τὰς καλὰς τῷ εἴδει καὶ τὰς ἐκλεκτάς.
ἠγέρθη δὲ φαραώ·
5 καὶ ἐνυπνιάσθη τὸ δεύτερον· καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ στάχυες ἀνέβαινον
6 ἐν πυθμένι ἑνὶ ἐκλεκτοὶ καὶ καλοί. καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ στάχυες
λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι ἀνεφύοντο μετ᾽ αὐτούς·
7 καὶ κατέπιον οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι, τοὺς
ἑπτὰ στάχυας τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ τοὺς πλήρεις. ἠγέρθη δὲ φα-
ραὼ, καὶ ἦν ἐνύπνιον.
8 ἐγένετο δὲ πρωῒ, καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. καὶ ἀποστεί-
λας, ἐκάλεσε πάντας τοὺς ἐξηγητὰς αἰγύπτου, καὶ πάντας
τοὺς σοφοὺς αὐτῆς, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς φαραὼ τὸ ἐνύπνιον αὐ-
τοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων αὐτὸ τῷ φαραώ.
9 καὶ ἐλάλησεν ὁ ἀρχιοινοχόος πρὸς φαραὼ, λέγων, τὴν
ἁμαρτίαν μου ἀναμιμνήσκω σήμερον·
10 φαραὼ ὠργίσθη τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καὶ ἔθετο ἡμᾶς ἐν φυ-
λακῇ, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀρχιμαγείρου, ἐμέ τε καὶ τὸν ἀρχιστο-
11 ποιόν. καὶ εἴδομεν ἐνύπνιον ἐν νυκτὶ μιᾷ ἐγώ τε καὶ αὐτὸς, ἕ-
καστος κατὰ τὸ ἑαυτοῦ ἐνύπνιον εἴδομεν.
12 ἦν δὲ ἐκεῖ μεθ᾽ ἡμῶν νεανίσκος παῖς ἑβραῖος τοῦ ἀρχι-
μαγείρου, καὶ διηγησάμεθα αὐτῷ, καὶ συνέκρινεν ἡμῖν.
13 ἐγενήθη δὲ, καθὼς συνέκρινεν ἡμῖν, οὕτως καὶ συνέβη,
ἐμέ τε ἀποκατασταθῆναι ἐπὶ τὴν ἀρχήν μου, ἐκεῖνον δὲ
κρεμασθῆναι.
14 ἀποστείλας δὲ φαραὼ, ἐκάλεσε τὸν ἰωσήφ. καὶ ἐξήγαγον
αὐτὸν ἐκ τοῦ ὀχυρώματος, καὶ ἐξύρησαν αὐτὸν, καὶ ἤλλαξαν τὴν
στολὴν αὐτοῦ· καὶ ἦλθε πρὸς φαραώ.
15 εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσὴφ, ἐνύπνιον ἑώρακα, καὶ ὁ συγκρί-
νων οὐκ ἔστιν αὐτό. ἐγὼ δὲ ἀκήκοα περὶ σοῦ λεγόντων, ἀκούσαν-
τά σε ἐνύπνια, συγκρῖναι αὐτά.
16 ἀποκριθεὶς δὲ ἰωσὴφ, εἶπε τῷ φαραὼ, ἄνευ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀ-
ποκριθήσεται τὸ σωτήριον φαραώ.
17 ἐλάλησε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσὴφ, λέγων, ἐν τῷ ὕπνῳ μου
ᾤμην ἑστάναι παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ·
18 καὶ ὥσπερ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀνέβαινον ἑπτὰ βόες ἐκλεκταὶ ταῖς
σαρξὶν, καὶ καλαὶ τῷ εἴδει, καὶ ἐνέμοντο ἐν τῷ ἄχει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et ecce septem boues aliæ ascendebant post eas de flumine, deformes aspectu, & macilentæ carnibus, & stabant contra boues in ripa flumi-
nis. 4 Comedebantque boues deformes visu & macilentæ carnibus, septem alias boues pulchras visu & pingues: & expergefactus est
Pharao. 5 Et obdormiuit, & somniauit iterùm· & ecce septem spicæ pullulabant in culmo vno, pingues & optimæ: 6 Et ecce
septem spicæ concussæ & percussæ vredine oriebantur post eas. 7 Et deuorabant spicæ concussæ septem spicas pingues & plenas. Et
expergefactus est Pharao: & ecce somnium. 8 Et facto manè, conturbatus est spiritus eius: & misit & vocauit omnes magistros Æ-
gypti, & omnes sapientes eius: & narrauit eis Pharao somnium suum; & non erat qui interpretaretur illud Pharaoni. 9 Et locutus est
princeps pincernarum Pharaoni, dicens: Peccati mei ego recordor hodie. 10 Pharao iratus est contra seruos suos; & posuit me in custodia
domus principis militum: principem quoque pistorum mecum posuit. 11 Et somniauimus ego & ille in vna nocte somnium; vnusquisque
iuxta interpretationem somnij sui somniauimus. 12 Eratque ibi nobiscum puer Hebræus, seruus principis militum: & narrauimus ei so-
mnia, & interpretatus est nobis: iuxta interpretationem vniuscuiusque somnij interpretatus est. 13 Et factum est sicut interpretatus est nobis,
ita fuit. me reduxit ad ministerium meum, ipsum autem suspendit. 14 Et misit Pharao & vocauit Ioseph, & fecerunt eum festinantet exire
de carcere: & attonsus est, & mutauit vestimenta sua, & ingressus est ad Pharaonem. 15 Dixitque Pharao ad Ioseph: Somnium somniaui,
& non est qui interpretetur illud: & ego audiui de te, dicentes, quòd audis somnium, & interpretaris illud. 16 Responditque Io-
seph Pharaoni, dicens: Non ex sapientia mea, sed à facie Domini respondebitur pax Pharaoni. 17 Locutusque est Pharao cum Ioseph,
dicens: In somnio meo ecce ego stabam super ripam fluminis: 18 Et ecce de flumine ascendebant septem boues pulchræ & pingues carne,
& formosæ aspectu: & pascebantur in prato.

19 * וְהִנֵּה שֶׁבַע־פָּרוֹת אֲחֵרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן דַּלּוֹת
וְרָעוֹת תֹּאַר מְאֹד וְרַקּוֹת בָּשָׂר לֹא־רָאִיתִי כָהֵנָּה בְּכָל־
20 אֶרֶץ מִצְרַיִם לָרֹעַ: * וַתֹּאכַלְנָה הַפָּרוֹת הָרַקּוֹת
וְהָרָעוֹת אֵת שֶׁבַע הַפָּרוֹת הָרִאשֹׁנוֹת הַבְּרִיאֹת:
21 * וַתָּבֹאנָה אֶל־קִרְבֶּנָה וְלֹא נוֹדַע כִּי־בָאוּ אֶל־קִרְבֶּנָה
22 וּמַרְאֵיהֶן רַע כַּאֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה וָאִיקָץ: * וָאֵרֶא בַּחֲלֹמִי
וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים עֹלֹת בְּקָנֶה אֶחָד מְלֵאֹת וְטֹבוֹת:
23 * וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים צְנֻמוֹת דַּקּוֹת שְׁדֻפוֹת קָדִים
24 צֹמְחוֹת אַחֲרֵיהֶם: * וַתִּבְלַעְןָ הַשִּׁבֳּלִים הַדַּקֹּת
אֵת שֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הַטֹּבוֹת וָאֹמַר אֶל־הַחַרְטֻמִּים
25 וְאֵין מַגִּיד לִי: * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־פַּרְעֹה חֲלוֹם פַּרְעֹה
אֶחָד הוּא אֵת אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֹשֶׂה הִגִּיד לְפַרְעֹה:
26 * שֶׁבַע פָּרֹת הַטֹּבֹת שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה וְשֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים
הַטֹּבֹת שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה חֲלוֹם אֶחָד הוּא:
27 * וְשֶׁבַע הַפָּרוֹת הָרַקּוֹת וְהָרָעֹת הָעֹלֹת אַחֲרֵיהֶן
שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה וְשֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הָרֵקוֹת שְׁדֻפוֹת
28 הַקָּדִים יִהְיוּ שֶׁבַע שְׁנֵי רָעָב: * הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר
דִּבַּרְתִּי אֶל־פַּרְעֹה אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֹשֶׂה הֶרְאָה אֶת־
29 פַּרְעֹה: * הִנֵּה שֶׁבַע שָׁנִים בָּאוֹת שָׂבָע גָּדוֹל בְּכָל־
30 אֶרֶץ מִצְרָיִם: * וְקָמוּ שֶׁבַע שְׁנֵי רָעָב אַחֲרֵיהֶן וְנִשְׁכַּח
כָּל־הַשָּׂבָע בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְכִלָּה הָרָעָב אֶת־הָאָרֶץ:
31 * וְלֹא־יִוָּדַע הַשָּׂבָע בָּאָרֶץ מִפְּנֵי הָרָעָב הַהוּא אַחֲרֵי־
32 כֵן כִּי־כָבֵד הוּא מְאֹד: * וְעַל הִשָּׁנוֹת הַחֲלוֹם אֶל־
פַּרְעֹה פַּעֲמָיִם כִּי־נָכוֹן הַדָּבָר מֵעִם הָאֱלֹהִים וּמְמַהֵר
33 הָאֱלֹהִים לַעֲשֹׂתוֹ: * וְעַתָּה יֵרֶא פַרְעֹה אִישׁ נָבוֹן וְחָכָם
34 וִישִׁיתֵהוּ עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם: * יַעֲשֶׂה פַרְעֹה וְיַפְקֵד
פְּקִדִים עַל־הָאָרֶץ וְחִמֵּשׁ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשֶׁבַע
35 שְׁנֵי הַשָּׂבָע: * וְיִקְבְּצוּ אֶת־כָּל־אֹכֶל הַשָּׁנִים הַטֹּבֹת
הַבָּאֹת הָאֵלֶּה וְיִצְבְּרוּ־בָר תַּחַת יַד־פַּרְעֹה אֹכֶל
בֶּעָרִים וְשָׁמָרוּ:

19 * Et ecce has ſequebantur aliæ ſeptem boues in tantum deformes & macilentæ, vt nunquam tales in terra Ægypti viderim.
20 * Quæ deuoratis & conſumptis prioribus, nullum ſaturitatis dedere veſtigium:
21 * Sed ſimili macie & ſqualore torpebant.
22 Euigilans, * rurſus ſopore depreſſus, vidi ſomnium: Septem ſpicæ pullulabant in culmo vno plenæ atque pulcherrimæ:
23 * Aliæ quoque ſeptem tenues, & percuſſæ vredine, oriebantur è ſtipula:
24 * Quæ priorum pulchritudinem deuorauerunt. Narraui coniectoribus ſomnium, & nemo eſt qui ediſſerat.
25 * Reſpondit Ioſeph: Somnium regis vnum eſt. quæ facturus eſt Deus, oſtendit Pharaoni.
26 * Septem boues pulchræ, & ſeptem ſpicæ plenæ, ſeptem vbertatis anni ſunt: eandémq; vim ſomnij comprehendunt.
27 * Septem quoque boues tenues atque macilentæ, quæ aſcenderunt poſt eas, & ſeptem ſpicæ tenues, & vento vrente percuſſæ, ſeptem anni venturæ ſunt famis.
28 * Qui hoc ordine complebuntur.
29 * Ecce ſeptem anni venient fertilitatis magnæ in vniuerſa terra Ægypti:
30 * Quos ſequentur ſeptem anni alij tantæ ſterilitatis, vt obliuioni tradatur cuncta retro abundantia. Conſumptura eſt enim fames omnem terram.
31 * Et vbertatis magnitudinem perditura eſt inopiæ magnitudo.
32 * Quod autem vidiſti ſecundò, ad eandem rem pertinens ſomnium, firmitatis indicium eſt: eo quòd fiat ſermo Dei, & velocius impleatur.
33 * Nunc ergo prouideat rex virum ſapientē & induſtrium, & pręficiat eum terræ Ægypti:
34 * Qui conſtituat præpoſitos per cunctas regiones: & quintam partem fructuum per
35 ſeptem annos fertilitatis, * Qui iam nunc futuri ſunt, congreget in horrea: & omne frumentum ſub Pharaonis poteſtate condatur, ſeruetúrque in vrbibus.

תרגום אונקלוס

19 וְהָא שְׁבַע תּוֹרָן אָחֳרָנְיָן סָלְקָן בָּתְרֵיהֶן חֲשִׁיכָן וּבִישָׁן לְמֶחֱזֵי לַחֲדָא וַחֲסִירָן בְּשַׂר לָא חֲזֵיתִי דִּכְוָתְהֶן בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם
לְבִישׁוּ: 20 וַאֲכַלָן תּוֹרָתָא חֲסִירָתָא וּבִישָׁתָא יָת שְׁבַע תּוֹרָתָא קַדְמָיָתָא פַּטִּימָתָא: 21 וְעָלָן לִמְעֵיהֶן וְלָא אִתְיְדַע אֲרֵי עָלָן לִמְעֵיהֶן
וּמֶחֱזֵיהוֹן בִּישׁ כְּדִי בְקַדְמֵיתָא וְאִתְּעָרִית: 22 וַחֲזֵית בְּחֶלְמִי וְהָא שְׁבַע שֻׁבְּלַיָּא סָלְקָן בְּקַנְיָא חַד מַלְיָאן וְטָבָן: 23 וְהָא שְׁבַע שֻׁבְּלַיָּא
נָצַן לָקְיָין שְׁקִיפָן קִדּוּם צָמְחָן בָּתְרֵיהֶן: 24 וּבְלַעָן שֻׁבְּלַיָּא לַקְיָתָא יָת שְׁבַע שֻׁבְּלַיָּא טָבָתָא וַאֲמַרִית לְחָרָשַׁיָּא וְלֵית דִּמְחַוֵּי לִי: 25 וַאֲמַר
יוֹסֵף לְפַרְעֹה חֶלְמָא דְפַרְעֹה חַד הוּא יָת דַּיְיָ עָתִיד לְמֶעְבַּד חַוִּי לְפַרְעֹה: 26 שְׁבַע תּוֹרָתָא טָבָתָא שְׁבַע שְׁנִין אִנִּין וּשְׁבַע שֻׁבְּלַיָּא טָבָתָא
שְׁבַע שְׁנִין אִנִּין חֶלְמָא חַד הוּא: 27 וּשְׁבַע תּוֹרָתָא חֲסִירָתָא וּבִישָׁתָא דְּסָלְקָן בָּתְרֵיהֶן שְׁבַע שְׁנִין אִנִּין וּשְׁבַע שֻׁבְּלַיָּא לַקְיָתָא וּשְׁקִיפָן קִדּוּם
יְהֶוְיָן שְׁבַע שְׁנֵי כַפְנָא: 28 הוּא פִּתְגָמָא דְּמַלֵּלִית עִם פַּרְעֹה יָת דַּיְיָ עָתִיד לְמֶעְבַּד אַחְזֵי יָת פַּרְעֹה: 29 הָא שְׁבַע שְׁנַיָּא אָתְיָן
שִׂבְעָא רַבָּא בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרָיִם: 30 וִיקוּמוּן שְׁבַע שְׁנֵי כַפְנָא בָּתְרֵיהוֹן וְיִתְנְשֵׁי כָּל שִׂבְעָא בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם וִישֵׁיצֵי כַפְנָא יָת עַמָּא
דְאַרְעָא: 31 וְלָא יִתְיְדַע שִׂבְעָא בְּאַרְעָא מִן קֳדָם כַּפְנָא הַהוּא דִּיהֵא בָּתַר כֵּן אֲרֵי תַקִּיף הוּא לַחֲדָא: 32 וְעַל דְּאִתְּנֵי חֶלְמָא לְפַרְעֹה דְּנָן
תַּרְתֵּין זִמְנִין אֲרֵי תַקִּין פִּתְגָמָא מִן קֳדָם יְיָ וּמוֹחִי יְיָ לְמֶעְבְּדֵיהּ: 33 וּכְעַן יֶחֱזֵי פַרְעֹה גְּבַר סָכְלְתָן וְחַכִּים וּמַנְּנֵיהּ עַל אַרְעָא דְמִצְרָיִם:
34 יַעְבֵּיד פַּרְעֹה וִימַנֵּי מְהֵימְנִין עַל אַרְעָא וְיִזָרְזוּן יָת אַרְעָא דְמִצְרַיִם בִּשְׁבַע שְׁנֵי שִׂבְעָא: 35 וְיִכְנְשׁוּן יָת כָּל עֲבוּר שְׁנַיָּא טָבָתָא דְאָתְיָן
אִלֵּין וְיִצְבְּרוּן עֲבוּרָא תְּחוֹת יַד מְהֵימְנֵי פַרְעֹה עִיבוּרָא בְּקִרְוַיָּא וְיִטְּרוּן:

*Et ecce septem boues aliæ ascendebant post eas 19
ex flumine, malæ & deformes aspectu, & graciles
carnibus: quales non vidi tales in omni terra Ae-
gypti turpiores. * Et deuorauerunt septem 20
boues graciles & turpes, septem boues primas pul-
chras & electas. * Et ingressæ sunt in ven- 21
tres earum: & non manifestæ fuerunt, quòd ingres-
sæ sunt in ventres earum. & aspectus earum de-
formes, sicut & prius. Suscitatus autem,
* Dormiui: & vidi rursus in somno meo, & 22
quasi septem spicæ ascendebant in propagine vna
plenæ & pulchræ: * Aliæ autem septem spi- 23
cæ tenues & à vento corruptæ pullulabant, vicinæ
earum. * Et deuorauerunt septem spicæ te- 24
nues & à vento corruptæ, septem spicas pulchras
& plenas. dixi ergo expositoribus, & non fuit in-
dicans mihi illud.
* Et dixit Ioseph Pharaoni: Somnium Pharao- 25
nis vnum est: quæcunque Deus facit, ostendit
Pharaoni.
* Septem boues pulchræ, septem anni sunt: & 26
septem spicæ pulchræ, septem anni sunt. somnium
Pharaonis vnum est.
* Et septem boues tenues ascendentes post eas, 27
septem anni sunt: & septem spicæ tenues & à ven-
to corruptæ, septem anni sunt. erunt septem anni fa-
mis. * At verbum quod dixi Pharaoni, quæ- 28
cunque Deus facit, ostendit Pharaoni.
* Ecce septem annis veniet abundantia multa in 29
omni terra Aegypti. * Venient autem septem 30
anni famis post hæc: & obliuiscentur saturitatis in
omni terra Aegypti. & consumet fames terram.
* Et non cognoscetur abundantia in terra, præ fa- 31
me futura post hæc. fortis enim erit valdè. * De eo 32
autem quòd iteratum est somniū Pharaoni bis, quia
verum erit verbum à Deo: & accelerabit Deus vt
faciat illud. * Nunc ergo considera hominem prudē- 33
tē & sapientem, et constitue eum super terrā Aegy-
pti. * Et faciat Pharao, et constituat præpositos super 34
terram, et quintent omnes fruges terræ Aegypti se-
ptem annorum abundantiæ: * Et congregent omnes 35
escas septem annorum venientium bonorum horum,
& congregetur frumentum sub manu Pharaonis;
escæ in ciuitatibus custodiantur.*

19 * καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ βόες ἕτεραι ἀνέβαινον ὀπίσω αὐτῶν ἐκ τοῦ
ποταμοῦ, πονηραὶ καὶ αἰσχραὶ τῷ εἴδει, καὶ λεπταὶ ταῖς σαρξὶν,
οἵας οὐκ εἶδον τοιαύτας ἐν ὅλῃ γῇ αἰγύπτου αἰσχροτέρας.
20 * καὶ κατέφαγον αἱ ἑπτὰ βόες αἱ λεπταὶ καὶ αἰσχραὶ τὰς
ἑπτὰ βόας τὰς πρώτας τὰς καλὰς καὶ τὰς ἐκλεκτάς·
21 * καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν, καὶ οὐ διάδηλοι ἐγένον-
το, ὅτι εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν· καὶ αἱ ὄψεις αὐτῶν αἰ-
σχραὶ, καθάπερ καὶ τὴν ἀρχήν. ἐξεγερθεὶς δὲ,
22 * ἐκοιμήθην· καὶ εἶδον πάλιν ἐν τῷ ὕπνῳ μου, καὶ ὥσπερ ἑπτὰ
στάχυες ἀνέβαινον ἐν πυθμένι ἑνὶ πλήρεις καὶ καλοί·
23 * ἄλλοι δὲ ἑπτὰ στάχυες λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι ἀνεφύοντο,
24 ἐχόμενοι αὐτῶν, * καὶ κατέπιον οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ λεπτοὶ
καὶ ἀνεμόφθοροι τοὺς ἑπτὰ στάχυας τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς πλή-
ρεις. εἶπα οὖν τοῖς ἐξηγηταῖς, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων μοι αὐ-
25 τό. * καὶ εἶπεν ἰωσὴφ τῷ φαραὼ, τὸ ἐνύπνιον φαραὼ ἕν
ἐστιν. ὅσα ὁ θεὸς ποιεῖ, ἔδειξε τῷ φαραώ.
26 * αἱ ἑπτὰ βόες αἱ καλαὶ, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν· καὶ οἱ ἑπτὰ στάχυες
οἱ καλοὶ, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν. τὸ ἐνύπνιον φαραὼ ἕν ἐστιν.
27 * καὶ αἱ ἑπτὰ βόες αἱ λεπταὶ αἱ ἀναβαίνουσαι ὀπίσω αὐ-
τῶν, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν· καὶ οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμό-
φθοροι, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν. ἔσονται ἑπτὰ ἔτη λιμοῦ.
28 * τὸ δὲ ῥῆμα ὃ εἴρηκα φαραὼ, ὅσα ὁ θεὸς ποιεῖ, ἔδειξε τῷ
29 φαραώ. * ἰδοὺ ἑπτὰ ἔτη ἔρχεται εὐθηνία πολλὴ ἐν πάσῃ
γῇ αἰγύπτου.
30 * ἥξει δὲ ἑπτὰ ἔτη λιμοῦ μετὰ ταῦτα· καὶ ἐπιλήσονται τῆς πλησ-
μονῆς ἐν ὅλῃ γῇ αἰγύπτου. καὶ ἀναλώσει ὁ λιμὸς τὴν γῆν.
31 * καὶ οὐκ ἐπιγνωσθήσεται ἡ εὐθηνία ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ λι-
μοῦ τοῦ ἐσομένου μετὰ ταῦτα. ἰσχυρὸς γὰρ ἔσται σφόδρα.
32 * περὶ δὲ τοῦ δευτερῶσαι τὸ ἐνύπνιον φαραὼ δὶς, ὅτι ἀ-
ληθὲς ἔσται τὸ ῥῆμα παρὰ τοῦ θεοῦ· καὶ ταχυνεῖ ὁ θεὸς τοῦ
33 ποιῆσαι αὐτό. * νῦν οὖν σκέψαι ἄνθρωπον φρόνιμον καὶ
συνετὸν, καὶ κατάστησον αὐτὸν ἐπὶ γῆς αἰγύπτου.
34 * καὶ ποιησάτω φαραὼ, καὶ καταστησάτω τοπάρχας ἐπὶ τῆς
γῆς, καὶ ἀποπεμπτωσάτωσαν πάντα τὰ γεννήματα τῆς γῆς
αἰγύπτου τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τῆς εὐθηνίας·
35 * καὶ συναγαγέτωσαν πάντα τὰ βρώματα τῶν ἑπ-
τὰ ἐτῶν τῶν ἐρχομένων τῶν καλῶν τούτων, καὶ συναχθή-
τω ὁ σῖτος ὑπὸ χεῖρα φαραὼ, βρώματα ἐν ταῖς πόλεσι
φυλαχθήτω·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et ecce septem boues aliæ ascendebant post eas, macilentæ nimis, & deformes aspectu, & diminutæ carnibus. non vidi similes eis tantum deformes in vniuersa terra Ægypti.
20 Et comedebant boues macilentæ & deformes, alias septem boues priores pingues.
21 Et ingrediebantur in vterum earum, & non cognoscebatur quòd ingressæ fuissent in vterum earum; & aspectus earum erat deformis sicut priùs. & euigilaui:
22 Vidique in somnio meo, & ecce septem spicæ ascendebant in calamo vno plenæ & bonæ:
23 Et ecce septem spicæ aliæ inanes & tenues, & percussæ vredine oriebantur post eas.
24 Et deuorabant septem spicæ inanes, septem alias spicas pingues & bonas. Et dixi somnium coniectoribus, & nullus fuit qui indicaret mihi.
25 Dixitque Ioseph Pharaoni: Somnium Pharaonis vnum est; quod facturus est Deus, ostendit Pharaoni.
26 Septem boues bonæ, septem anni sunt: & septem spicæ bonæ, septem anni sunt: somnium vnum est.
27 Septem autem boues macilentæ & deformes, quæ ascendebant post eas, septem anni sunt: & septem spicæ tenues & percussæ vredine, erunt septem anni famis.
28 Ipse est sermo quem locutus sum cum Pharaone: quod Deus facturus est, ostendit Pharaoni.
29 Ecce septem anni saturitatis magnæ venient in vniuersa terra Ægypti.
30 Et consurgent post eos septem anni famis; & obliuioni tradetur omnis saturitas in terra Ægypti. & consumet fames populum terræ.
31 Et non cognoscetur saturitas in terra Ægypti, propter famem illam quæ erit posteà; quoniam valdè grauis erit.
32 Et quia iteratum est somnium Pharaonis his duabus vicibus, indicat quoniam certus erit sermo à facie Dei; & citò faciet eum Deus.
33 Et nunc prouideat Pharao virum prudentem & sapientem, & constituat eum super terram Ægypti.
34 Faciat hoc Pharao, & constituat præpositos super terram, & muniant terram Ægypti in septem annis saturitatis;
35 Et congregent omne frumentum annorum bonorum istorum qui venturi sunt, & condant frumentum sub potestate præpositorum Pharaonis, seruentque frumentum in vrbibus.

36 * וְהָיָה הָאֹכֶל לְפִקָּדוֹן לָאָרֶץ לְשֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב אֲשֶׁר
תִּהְיֶיןָ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְלֹא־תִכָּרֵת הָאָרֶץ בָּרָעָב׃
37 * וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי כָּל־עֲבָדָיו׃
38 * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־עֲבָדָיו הֲנִמְצָא כָזֶה אִישׁ אֲשֶׁר
39 רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ׃ * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אַחֲרֵי
הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתְךָ אֶת־כָּל־זֹאת אֵין־נָבוֹן
40 וְחָכָם כָּמוֹךָ׃ * אַתָּה תִּהְיֶה עַל־בֵּיתִי וְעַל־פִּיךָ יִשַּׁק
41 כָּל־עַמִּי רַק הַכִּסֵּא אֶגְדַּל מִמֶּךָּ׃ * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־
יוֹסֵף רְאֵה נָתַתִּי אֹתְךָ עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
42 * וַיָּסַר פַּרְעֹה אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל־יַד
יוֹסֵף וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ בִּגְדֵי־שֵׁשׁ וַיָּשֶׂם רְבִד הַזָּהָב עַל־
43 צַוָּארוֹ׃ * וַיַּרְכֵּב אֹתוֹ בְּמִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר־
לוֹ וַיִּקְרְאוּ לְפָנָיו אַבְרֵךְ וְנָתוֹן אֹתוֹ עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
44 * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אֲנִי פַרְעֹה וּבִלְעָדֶיךָ לֹא־
יָרִים אִישׁ אֶת־יָדוֹ וְאֶת־רַגְלוֹ בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
45 * וַיִּקְרָא פַרְעֹה שֵׁם־יוֹסֵף צָפְנַת פַּעְנֵחַ וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת־
אָסְנַת בַּת־פּוֹטִי פֶרַע כֹּהֵן אֹן לְאִשָּׁה וַיֵּצֵא יוֹסֵף עַל־
46 אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * וְיוֹסֵף בֶּן־שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּעָמְדוֹ לִפְנֵי
פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרָיִם וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלִּפְנֵי פַרְעֹה וַיַּעֲבֹר
47 בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * וַתַּעַשׂ הָאָרֶץ בְּשֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע
48 לִקְמָצִים׃ * וַיִּקְבֹּץ אֶת־כָּל־אֹכֶל שֶׁבַע שָׁנִים
אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּתֶּן־אֹכֶל בֶּעָרִים אֹכֶל שְׂדֵה־
49 הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נָתַן בְּתוֹכָהּ׃ * וַיִּצְבֹּר יוֹסֵף בָּר
כְּחוֹל הַיָּם הַרְבֵּה מְאֹד עַד כִּי־חָדַל לִסְפֹּר כִּי־אֵין
50 מִסְפָּר׃ * וּלְיוֹסֵף יֻלַּד שְׁנֵי בָנִים בְּטֶרֶם תָּבוֹא
שְׁנַת הָרָעָב אֲשֶׁר יָלְדָה־לּוֹ אָסְנַת בַּת־פּוֹטִי פֶרַע כֹּהֵן
51 אוֹן׃ * וַיִּקְרָא יוֹסֵף אֶת־שֵׁם הַבְּכוֹר מְנַשֶּׁה כִּי־
נַשַּׁנִי אֱלֹהִים אֶת־כָּל־עֲמָלִי וְאֵת כָּל־בֵּית אָבִי׃
52 * וְאֵת שֵׁם הַשֵּׁנִי קָרָא אֶפְרָיִם כִּי־הִפְרַנִי אֱלֹהִים
בְּאֶרֶץ עָנְיִי׃

36 * Et præparetur futuræ ſeptem annorum
fami, quę oppreſſura eſt Ægyptum, & nõ cõ
37 ſumetur terra inopia. * Placuit Pharaoni con-
38 ſilium, & cunctis miniſtris eius. * Locutuſq;
eſt ad eos: Num inuenire poterimus talẽ vi-
39 rum, qui ſpiritu Dei plenus ſit? * Dixit ergo
ad Ioſeph: Quia oſtẽdit tibi Deus omnia quæ
locutus es, nunquid ſapientiorem & conſimi-
40 lem tui inuenire potero? * Tu eris ſuper do-
mum meam: & ad tui oris imperium cunctus
populus obediet. vno tantùm regni ſolio prę- Dan.4.g.
41 cedam tẽ. * Dixitque rurſum Pharao ad Io-
ſeph: Ecce conſtitui te ſuper vniuerſam terrã
42 Ægypti. * Tulitque anulum de manu ſua,
& dedit eum in manu eius. veſtiuitque eum
ſtola byſſina, & collo torquem auream circũ-
43 poſuit. * Fecitque eum aſcendere ſuper cur-
rum ſuum ſecundum, clamante præcone, vt
omnes coram eo genu flecterent, & præpoſi-
tum eſſe ſcirent vniuerſæ terræ Ægypti.
44 * Dixit quoq; rex Ægypti ad Ioſeph: Ego ſum
Pharao. abſq; tuo imperio nõ mouebit quiſ-
F quam manum aut pedem in omni terra Æ-
45 gypti. * Vertitque nomen eius, & vocauit eũ
lingua Ægyptiaca, Saluatorem mundi. Dedít-
que illi vxorem Aſſenẽ, filiam Phutipharis ſa-
cerdotis Heliopoleos. Egreſſus eſt itaq; Ioſeph
46 ad terrã Ægypti. * Triginta annorũ erat, quã-
do ſtetit in conſpectu regis Pharaonis: & cir-
47 cuiuit omnes regiones Ægypti. * Venitq; fer-
48 tilitas ſeptem annorum. * Et in manipulos re-
dactæ ſegetes, cõgregatæ ſunt in horrea Ægy-
pti. oĩs etiam frugum abundantia in ſingulis
49 vrbibus condita eſt. * Tantáq; fuit abũdantia
tritici, vt arenæ maris coæquaretur: & copia
50 menſuram excederet. * Natíq; ſunt Ioſeph filij
duo, antequam veniret fames, quos peperit ei
Aſſenez, filia Phutipharis ſacerdotis Heliopo-
51 leos. * Vocauítque nomen primogeniti Ma-
naſſes, dicens: Obliuiſci me fecit Deus omniũ
G laborum meorum, & domus patris mei.
52 * Nomen quoque ſecundi appellauit, E-
phraim, dicens: Creſcere me fecit Deus in ter-
ra paupertatis meæ.

תרגום אונקלוס

36 וִיהֵא עִבוּרָא גְנִיז לְאַרְעָא בְּשֶׁבַע שְׁנֵי כַפְנָא דִּתְהֶוְיָין בְּאַרְעָא דְּמִצְרָיִם וְלָא יִשְׁתֵּיצֵי עַמָּא דְאַרְעָא בְּכַפְנָא׃ 37 וּשְׁפַר פִּתְגָמָא בְּעֵינֵי פַרְעֹה
וּבְעֵינֵי כָּל עַבְדוֹהִי׃ 38 וַאֲמַר פַּרְעֹה לְעַבְדוֹהִי הֲנִשְׁכַּח כְּדֵין גְּבַר דְּרוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ בֵּיהּ׃ 39 וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף בָּתַר דְּאוֹדַע יְיָ יָתָךְ יָת כָּל
דָּא לֵית סֻכְלְתָן וְחַכִּים דִּכְוָתָךְ׃ 40 אַתְּ תְּהֵי מְמַנָּא עַל בֵּיתִי וְעַל מֵימְרָךְ יִתְּזַן כָּל עַמִּי לְחוֹד כָּרְסֵי מַלְכוּתָא הָדֵין אֱהֵי יַקִּיר מִנָּךְ׃ 41 וַאֲמַר
פַּרְעֹה לְיוֹסֵף חֲזִי דְּמַנֵּיתִי יָתָךְ עַל כָּל אַרְעָא דְּמִצְרָיִם׃ 42 וְאַעְדִּי פַרְעֹה יָת עִזְקְתֵיהּ מֵעַל יְדֵיהּ וִיהַב יָתַהּ עַל יְדָא דְּיוֹסֵף וְאַלְבֵּישׁ יָתֵיהּ לְבוּשִׁין דְּבוּץ
וְשַׁוִּי מָנִיכָא דְדַהֲבָא עַל צַוְּארֵיהּ׃ 43 וְאַרְכֵּיב יָתֵיהּ בִּרְתִיכָא תִּנְיָנָא דִּילֵיהּ וְאַכְרִיזוּ קֳדָמוֹהִי דֵּין אַבָּא לְמַלְכָּא וּמַנִּי יָתֵיהּ עַל כָּל אַרְעָא
דְּמִצְרָיִם׃ 44 וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף אֲנָא פַרְעֹה וּבַר מִן מֵימְרָךְ לָא יְרִים גְּבַר יָת יְדֵיהּ לְמֵיחַד זֵין וְיָת רַגְלֵיהּ לְמִרְכַּב עַל סוּסְיָא בְּכָל אַרְעָא
דְּמִצְרָיִם׃ 45 וּקְרָא פַרְעֹה שְׁמָא דְּיוֹסֵף גַּבְרָא דְּמִטַּמְרָן גַּלְיָן לֵיהּ וִיהַב לֵיהּ יָת אָסְנַת בַּת פּוֹטִיפֶרַע רַבָּא דְאוֹן לְאִנְתּוּ וּנְפַק יוֹסֵף שַׁלִּיט עַל
אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 46 וְיוֹסֵף בַּר תְּלָתִין שְׁנִין כַּד קָם קֳדָם פַּרְעֹה מַלְכָּא דְּמִצְרָיִם וּנְפַק יוֹסֵף מִן קֳדָם פַּרְעֹה וַעֲבַר שַׁלִּיט בְּכָל אַרְעָא
דְּמִצְרָיִם׃ 47 וּכְנַשׁוּ דָּיְירֵי אַרְעָא בְּשֶׁבַע שְׁנֵי שִׂבְעָא עִבוּרָא לְאוֹצְרִין׃ 48 וּכְנַשׁ יָת כָּל עִיבוּר שֶׁבַע שְׁנִין דַּהֲוָאָה בְּאַרְעָא דְּמִצְרָיִם וִיהַב
עִבוּרָא בְּקִרְוַיָּא עִבוּר חֲקַל קַרְתָּא דִּי בְסַחְרָנַהָא יְהַב בְּגַוַּהּ׃ 49 וּכְנַשׁ יוֹסֵף עִבוּרָא כְּחָלָא דְיַמָּא סַגִּי לַחְדָּא עַד דִּפְסַק מִלְּמִמְנֵי אֲרֵי לֵית מִנְיָן׃
50 וּלְיוֹסֵף אִתְיְלִידוּ תְּרֵין בְּנִין עַד לָא עָלַת שַׁתָּא דְּכַפְנָא דִּילֵידַת לֵיהּ אָסְנַת בַּת פּוֹטִיפֶרַע רַבָּא דְאוֹן׃ 51 וּקְרָא יוֹסֵף יָת שׁוּם בּוּכְרָא מְנַשֶּׁה אֲרֵי
אַנְשְׁיַנִי יְיָ יָת כָּל עַמְלִי וְיָת כָּל בֵּית אַבָּא׃ 52 וְיָת שׁוּם תִּנְיָנָא קְרָא אֶפְרָיִם אֲרֵי אַפְשְׁנִי יְיָ בְּאַרַע שִׁעְבּוּדִי׃

* *Et erunt escæ custoditæ terræ in septem annos* 36
famis, qui erunt in terra Ægypti: & non contere-
tur terra in fame.
* *Placuerunt autem verba coram Pharaone, et* 37
coram omnibus seruis eius.
* *Et ait Pharao seruis suis: Nunquid inuenie-* 38
mus hominem talem, qui habet spiritum Dei in seip-
so? * *Ait autem Pharao Joseph: Quia ostendit* 39
Deus tibi omnia hæc, non est homo prudentior & sa-
pientior te. * *Tu eris super domum meam: &* 40
in ore tuo obediet omnis populus meus. verunta-
men throno superabo te ego.
* *Dixit autem Pharao Joseph: Ecce constituo* 41
te hodie super omnem terram Aegypti. * *Et ac-* 42
cipiens Pharao anulum de manu sua, circunposuit
eum super manum Ioseph: & induit eum stola bys-
sina, & circumposuit torquem auream circum col-
lum eius. * *Et fecit ascendere eum super* 43
currum secundum eius: & prædicauit ante eum
præco. & constituit eum super omnem terram Ae-
gypti. * *Dixit autem Pharao: Ioseph, ego* 44
Pharao: sine te non extollet nullus manum suam in
omni terra Aegypti.
* *Et vocauit Pharao nomen Ioseph, Psonthom-* 45
phanech. & dedit ei Aseneth filiam Petephræ, sacer-
dotis Heliopoleos, ipsi vxorem. * *Joseph autem* 46
erat annorum triginta, quando stetit coram Pharao-
ne rege Aegypti. Egressus est autem Ioseph à facie
Pharaonis, & pertransiit omnem terram Aegypti.
* *Et fecit terra in septem annis abundantiæ ma-* 47
nipulos: * *Et congregauit omnes cibos septem* 48
annorum, in quibus erat abundantia in terra Aegy
pti: & posuit escas in ciuitatibus: escas agrorum ci-
uitatis qui in circuitu eius, posuit in ipsa. * *Et* 49
congregauit Joseph triticum quasi arenã maris mul-
tam valdè: donec non potuit numerare: neque enim
erat numerus. * *At Joseph fuerunt filij duo,* 50
antequàm venirent septem anni famis, quos pepe-
rit ei Aseneth filia Petephræ sacerdotis Heliopoleos.
* *Vocauit autem Joseph nomen primogeniti, Ma-* 51
nasse: quia obliuisci me fecit Deus omnium dolorum
meorum, & omnium qui patris mei. * *At no-* 52
men secundi vocauit Ephraim: quia auxit me Deus
in terra humilitatis meæ.

36 * καὶ ἔσαι τὰ βρώματα πεφυλαγμένα τῇ γῇ εἰς τὰ ἑπ-
τὰ ἔτη τοῦ λιμοῦ, ἃ ἔσονται ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ οὐκ ἐκτριβή-
σεται ἡ γῆ ἐν τῷ λιμῷ.
37 * ἤρεσε δὲ τὰ ῥήματα ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐναντίον πάν-
38 των τῶν παίδων αὐτοῦ. * καὶ εἶπε φαραὼ τοῖς παισὶν
αὐτοῦ, μὴ εὑρήσομεν ἄνθρωπον τοιοῦτον, ὃς ἔχει πνεῦμα
39 θεοῦ ἐν αὐτῷ; * εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ, ἐπειδὴ ἔδει-
ξεν ὁ θεός σοι πάντα ταῦτα, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος φρονιμώτε-
40 ρος καὶ συνετώτερός σου. * σὺ ἔσῃ ἐπὶ τῷ οἴκῳ μου,
καὶ ἐπὶ τῷ στόματί σου ὑπακούσεται πᾶς ὁ λαός μου. πλὴν
41 τὸν θρόνον ὑπερέξω σου ἐγώ. * εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ,
ἰδοὺ καθίστημί σε σήμερον ἐπὶ πάσης τῆς γῆς αἰγύπτου.
42 * καὶ περιελόμενος φαραὼ τὸν δακτύλιον ἀπὸ τῆς χειρὸς
αὐτοῦ, περιέθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν χεῖρα ἰωσήφ, καὶ ἐνέδυσεν
αὐτὸν στολὴν βυσσίνην, καὶ περιέθηκεν κλοιὸν χρυσοῦν περὶ
43 τὸν τράχηλον αὐτοῦ. * καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἅρ-
μα τὸ δεύτερον τῶν αὐτοῦ. καὶ ἐκήρυξεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ κή-
ρυξ· καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐφ' ὅλης γῆς αἰγύπτου.
44 * εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ, ἐγὼ φαραώ· ἄνευ σοῦ οὐκ ἐξα-
ρεῖ οὐθεὶς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ πάσῃ γῇ αἰγύπτου.
45 * καὶ ἐκάλεσε φαραὼ τὸ ὄνομα ἰωσήφ, ψονθομφανήχ. καὶ
ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἀσενέθ, θυγατέρα πετεφρῆ ἱερέως ἡλιουπό-
46 λεως αὐτῷ γυναῖκα. * ἰωσὴφ δὲ ἦν ἐτῶν τριάκοντα, ὅ-
τε ἔστη ἐναντίον φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου. ἐξῆλθε δὲ ἰωσὴφ
ἐκ προσώπου φαραὼ, καὶ διῆλθε πᾶσαν γῆν αἰγύπτου.
47 * καὶ ἐποίησεν ἡ γῆ ἐν τοῖς ἑπτὰ ἔτεσι τῆς εὐθηνίας δρά-
48 γματα· * καὶ συνήγαγε πάντα τὰ βρώματα τῶν
ἑπτὰ ἐτῶν, ἐν οἷς ἦν ἡ εὐθηνία ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἔθηκε τὰ
βρώματα ἐν ταῖς πόλεσιν. βρώματα τῶν πεδίων τῆς πόλεως
49 τῶν κύκλῳ αὐτῆς ἔθηκεν ἐν αὐτῇ. * καὶ συνήγαγεν
ἰωσὴφ σῖτον ὡσεὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης πολλὴν σφό-
δρα· ἕως οὐκ ἠδύνατο ἀριθμῆσαι· οὐ γὰρ ἦν ἀριθμός.
50 * τῷ δὲ ἰωσὴφ ἐγένοντο υἱοὶ δύο πρὸ τοῦ ἐλθεῖν τὰ ἑπτὰ ἔ-
τη τοῦ λιμοῦ οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἀσενέθ, θυγάτηρ πετεφρῆ ἱερέως
51 ἡλιουπόλεως. * ἐκάλεσε δὲ ἰωσὴφ τὸ ὄνομα τοῦ πρωτο-
τόκου, μανασσῆ· ὅτι ἐπιλαθέσθαι με ἐποίησεν ὁ θεὸς πάντων τῶν
52 πόνων μου, καὶ πάντων τῶν τοῦ πατρός μου. * τὸ δὲ ὄνομα
τοῦ δευτέρου ἐκάλεσεν, ἐφραΐμ· ὅτι ηὔξησέ με ὁ θεὸς ἐν γῇ
ταπεινώσεώς μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

36 Et erit frumentum seruatum in terra pro septem annis famis, qui futuri sunt in terra Ægypti: & non consumetur fame populus terræ.
37 Et pla-
cuit sermo in oculis Pharaonis, & in oculis seruorũ suorum.
38 Dixitque Pharao seruis suis: Nunquid inueniemus talem virum, in quo spiritus pro-
phetię à facie Dei est?
39 Dixitque Pharao ad Ioseph: Postquam scire te fecit Deus omnia hæc, non est sapiens nec prudens similis tui.
40 Tu eris prę-
positus super domum meam: & ad verbum tuum gubernabitur omnis populus meus. tantummodo hoc regio solio ero honorabilior te.
41 Dixitq;
Pharao ad Ioseph: Vide quòd constitui te super vniuersam terram Ægypti.
42 Et abstulit Pharao anulum suum de manu sua, & dedit eum in manu
Ioseph: & induit eum vestimentis byssinis, & posuit torquem aureum super collum eius:
43 Et ascendere eum fecit in quadriga sua secunda: & præ-
conizare fecit coram eo, Hic est pater regis. & constituit eum super omnem terram Ægypti.
44 Dixitque Pharao ad Ioseph: Ego Pharao, & absque
verbo tuo non leuabit vir manum suam ad tenenda arma, neque pedem suum ad equitandum super equum in vniuersa terra Ægypti.
45 Et vocauit
Pharao nomen Ioseph, Vir cui secreta reuelantur. Deditq; ei Aseneth, filiam Putipharis principis On, in vxorẽ. Egressusq; est Ioseph dominans per v-
niuersam terram Ægypti.
46 Ioseph autem triginta annorum ætatis erat, quando stetit corã Pharaone rege Ægypti. & egressus est Ioseph à facie Pha-
raonis, & transiuit dominans in vniuersam terram Ægypti.
47 Et congregauerunt habitatores terræ frumentum in horreis in septem annis fertilita-
tis.
48 Et congregauit omne frumentum annorum septem quod fuit in terra Ægypti: & posuit frumentum in vrbibus; in vnaquaque vrbe posuit
frumentum agri qui in circuitu eius erat.
49 Et congregauit Ioseph frumentum quasi arenam maris multum nimis: donec cessaret numerari, eo
quòd non habebat numerum.
50 Ioseph autem nati sunt duo filij, antequàm veniret annus famis, quos peperit ei Aseneth filia Putipharis principis
On.
51 Vocauitque Ioseph nomen primogeniti, Manasses: dicens, Quia obliuisci me fecit Deus omnis laboris mei, & omnis domus patris mei.
52 Nomen autem secundi appellauit, Ephraim: dicens: Quia crescere me fecit Deus in terra subiectionis meæ.

53 * ותכלינה שבע שני השבע אשר היה בארץ
54 מצרים : * ותחלינה שבע שני הרעב לבוא כאשר
אמר יוסף ויהי רעב בכל הארצות ובכל ארץ מצרים
55 היה לחם : * ותרעב כל ארץ מצרים ויצעק העם
אל פרעה ללחם ויאמר פרעה לכל מצרים לכו אל
56 יוסף אשר יאמר לכם תעשו : * והרעב היה על כל
פני הארץ ויפתח יוסף את כל אשר בהם וישבר
57 למצרים ויחזק הרעב בארץ מצרים : * וכל הארץ
באו מצרימה לשבר אל יוסף כי חזק הרעב בכל
הארץ :

מב

1 * וירא יעקב כי
יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו למה תתראו :
2 * ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו
3 שמה ושברו לנו משם ונחיה ולא נמות : * וירדו
4 אחי יוסף עשרה לשבר בר ממצרים : * ואת בנימין
אחי יוסף לא שלח יעקב את אחיו כי אמר פן יקראנו
5 אסון : * ויבאו בני ישראל לשבר בתוך הבאים כי
6 היה הרעב בארץ כנען : * ויוסף הוא השליט על
הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ ויבאו אחי יוסף
7 וישתחוו לו אפים ארצה : * וירא יוסף את אחיו
ויכרם ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות ויאמר
אלהם מאין באתם ויאמרו מארץ כנען לשבר אכל :
8 * ויכר יוסף את אחיו והם לא הכרהו : * ויזכר יוסף
9 את החלמות אשר חלם להם ויאמר אלהם מרגלים
10 אתם לראות את ערות הארץ באתם : * ויאמרו אליו
11 לא אדני ועבדיך באו לשבר אכל : * כלנו בני איש
12 אחד נחנו כנים אנחנו לא היו עבדיך מרגלים : * ויאמר
13 אלהם לא כי ערות הארץ באתם לראות : * ויאמרו
שנים עשר עבדיך אחים אנחנו בני איש אחד בארץ
כנען והנה הקטן את אבינו היום והאחד איננו :

53 * Igitur tranſactis ſeptem vbertatis annis, quę
54 fuerant in Ægypto: * Cœperunt venire ſeptem
anni inopiæ, quos prædixerat Ioſeph. & in v-
niuerſo orbe fames pręualuit. in cuncta etiam
55 terra Ægypti fames erat. * Qua eſuriente, cla-
mauit populus ad Pharaonem, aliméta petés.
quibus ille reſpondit: Ite ad Ioſeph : & quic-
56 quid ipſe vobis dixerit, facite. * Creſcebat auté
quotidie fames in omni terra: aperuitq́ue Io-
ſeph vniuerſa horrea , & vendebat Ægyptiis:
57 nam & illos oppreſſerat fames. * Omneſq́ue
prouinciæ veniebant in Ægyptum, vt emerét
eſcas, & malũ inopiæ téperarent. CAP. XLII.
1 AVdiens autem Iacob ꝙ alimenta vende-
A rentur in Ægypto , dixit filiis ſuis: Quare
2 negligitis? * Audiui quòd triticum venunde-
tur in Ægypto. deſcendite, & emite nobis ne-
ceſſaria; vt poſſimus viuere , & non conſuma-
3 mur inopia. * Deſcendentes igitur fratres Io-
ſeph decem, vt emerent fruméta in Ægypto:
4 * Beniamin domi retento à Iacob, qui dixerat
B fratribus eius, ne fortè in itinere quicquá pa-
5 tiatur mali: * Ingreſſi ſunt terram Ægypti, cũ
aliis qui pergebant ad emendum . erat autem
6 fames in terra Chanaan. * Et Ioſeph erat prin-
ceps in terra Ægypti: atque ad eius nutum fru
menta populis vendebantur. Cumq́ue adoraſ-
7 ſent eum fratres ſui, * Et agnouiſſet eos, quaſi
ad alienos durius loquebatur: interrogás eos,
Vnde veniſtis ? qui reſponderunt : De terra
8 Chanaan, vt emamus victui neceſſaria. * Et ta-
men fratres ipſe cognoſcens, non eſt cognitus
9 ab eis. * Recordatuſq; ſomniorum quę aliquá-
do viderat, ait ad eos: Exploratores eſtis; vt vi-
10 deatis infirmiora terræ veniſtis. * Qui dixerũt,
Non eſt ita, domine : ſed ſerui tui venerunt vt
11 emerent cibos . * Omnes filij vnius viri ſu-
mus. pacifici venimus ; nec quicquam famu-
12 li tui machinantur mali . * Quibus ille re-
ſpondit: Aliter eſt. immunita terræ huius con
13 ſiderare veniſtis. * At illi dixerunt: Duode-
C cim, inquiunt, fratres ſerui tui ſumus, filij vi-
ri vnius in terra Chanaan . minimus cum pa-
tre noſtro eſt: alius non eſt ſuper.

תרגום אונקלוס

53 ושלימא שבע שני שבעא דהואה בארעא דמצרים : 54 ושריאה שבע שני כפנא למיתי כמא דאמר יוסף והוה כפנא בכל ארעתא ובכל
ארעא דמצרים הוה לחמא : 55 וכפינת כל ארעא דמצרים וצוח עמא לות פרעה ללחמא ואמר פרעה לכל מצראי אזילו לות יוסף דיימר לכון
תעבדון : 56 וכפנא הוה על כל אפי ארעא ופתח יוסף ית כל אוצריא די בהון עיבורא וזבין למצרים ותקיף כפנא בארעא דמצרים :
57 וכל דיירי ארעא אתו למצרים למזבן עיבורא מן יוסף ארי תקיף כפנא בכל ארעא : מב
1 וחזא יעקב ארי אית עיבורא מזדבן במצרים ואמר יעקב לבנוהי למה דנן תתחזון : 2 ואמר הא שמעית ארי אית עיבורא
מזדבן במצרים חותו לתמן וזבנו לנא מתמן ונחי ולא נמות : 3 ונחתו אחי יוסף עשרה למזבן עיבורא ממצרים : 4 וית בנימין אחוהי דיוסף לא
שלח יעקב עם אחוהי ארי אמר דילמא יערעיניה מותא : 5 ואתו בני ישראל למזבן עיבורא בגו עלליא ארי הוה כפנא בארעא דכנען : 6 ויוסף
הוא דשליט על ארעא הוא מזבן עיבורא לכל עמא דארעא ואתו אחי יוסף וסגידו ליה על אפיהון על ארעא : 7 וחזא יוסף ית אחוהי
ואשתמודעינון וחשיב מה דימליל עמהון ומליל עמהון קשיאן ואמר להון מנן אתיתון ואמרו מארעא דכנען למזבן עיבורא : 8 ואשתמודע יוסף ית
אחוהי ואינון לא אשתמודעוהי : 9 ודכיר יוסף ית חלמיא דחלים להון ואמר להון אלילי אתון למחזי ית בדקא דארעא אתיתון : 10 ואמרו ליה
לא רבוני ועבדך אתו למזבן עיבורא : 11 כולנא בני גברא חד נחנא כיוני אנחנא לא הוו עבדך אלילי : 12 ואמר להון לא אלהין בדקא דארעא
אתיתון למחזי : 13 ואמרו תרי עשר עבדך אחין אנחנא בני גברא חד בארעא דכנען והא זעירא עם אבונא יומא דין וחד ליתוהי :

* *Transierunt autem septem anni abundantiæ,* 53
qui fuerunt in terra Ægypti.
* *Et inceperunt septem anni famis venire, sicut* 54
dixit Ioseph. & facta est fames in omni terra: in au
tem omni terra Ægypti erant panes.
* *Et esuriuit omnis terra Ægypti. Clamauit au-* 55
tem populus ad Pharaonem pro panibus. dixit au-
tem Pharao omnibus Aegyptiis: Ite ad Ioseph: &
quod dixerit vobis, facite.
* *Et fames erat super faciem omnis terræ. Ape-* 56
ruit autem Ioseph omnia horrea: & vendebat om-
nibus Aegyptiis.
* *Et omnes regiones venerunt in Aegyptum,* 57
emere ad Ioseph. Inualuit enim fames in omni terra.

CAP. XLII.

VIdens autem Iacob, quia est venditio tritici in 1
Aegypto, dixit ad filios suos: Vt quid pigri estis?
* *Ecce audiui quia est triticum in Aegypto: de-* 2
scendite illuc, & emite nobis paruas escas, vt vi-
uamus, & non moriamur.
* *Descenderunt autem fratres Ioseph decem e-* 3
mere triticum ex Aegypto. * *At Beniamin* 4
fratrem Ioseph non misit cum fratribus suis. dixit
enim, ne fortè accidat ei languor.
* *Venerunt autem filij Israel in Aegyptum, eme-* 5
re triticum cum venientibus. erat enim fames in
terra Chanaan. * *Ioseph autem erat princeps* 6
terræ. hic vendebat omni populo terræ. Venientes
autem fratres Ioseph, adorauerunt eum in faciem su
per terram. * *Videns autem Ioseph fratres suos,* 7
cognouit, & alienatus est in eis: et locutus est eis du-
ra. & ait illis, Vnde venistis? Illi autem dixerunt: 8
De terra Chanaan, emere escas. * *Cogno-*
uit autem Ioseph fratres suos: ipsi autem non cogno-
uerunt eum. * *Et recordatus est Ioseph som-* 9
niorum, quæ vidit ipse. & ait illis: Exploratores
estis: considerare vestigia regionis venistis.
* *Illi autem dixerunt: Non, domine: serui tui* 10
venimus emere escas. * *Omnes sumus filij v-* 11
nius hominis: pacifici sumus: non sunt serui tui ex-
ploratores. * *Ait autem illis: Non: sed vestigia* 12
terræ venistis videre. * *Illi autem dixerunt: Duo-* 13
decim sumus serui tui fratres in terra Chanaan: &
ecce iunior cum patre nostro hodie. at alter non est.

53 * παρῆλθε δὲ τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς εὐθηνίας, ἃ ἐγένοντο ἐν γῇ
54 αἰγύπτου. * καὶ ἤρξατο τὰ ἑπτὰ ἔτη τοῦ λιμοῦ ἔρχεσθαι,
καθὰ εἶπεν ἰωσήφ. καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἐν δὲ
πάσῃ γῇ αἰγύπτου ἦσαν ἄρτοι.
55 * καὶ ἐπείνασε πᾶσα ἡ γῆ αἰγύπτου. ἔκραξε δὲ ὁ λαὸς
πρὸς φαραὼ περὶ ἄρτων. εἶπε δὲ φαραὼ πᾶσι τοῖς αἰγυπτίοις,
πορεύεσθε πρὸς ἰωσὴφ, καὶ ὃ ἂν εἴπῃ ὑμῖν, ποιήσατε.
56 * καὶ ὁ λιμὸς ἦν ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς. ἀνέῳ-
ξε δὲ ἰωσὴφ πάντας τοὺς σιτοβολῶνας, καὶ ἐπώλει πᾶσι
57 τοῖς αἰγυπτίοις. * καὶ πᾶσαι αἱ χῶραι ἦλθον εἰς
αἴγυπτον, ἀγοράζειν πρὸς ἰωσήφ. ἐπεκράτησε γὰρ ὁ λιμὸς ἐν
πάσῃ τῇ γῇ.

μβ'.

1 * Ιδὼν δὲ ἰακὼβ, ὅτι ἔστι πρᾶσις σίτου ἐν αἰγύπτῳ, εἶπε πρὸς
τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἵνα τί ῥαθυμεῖτε;
2 * ἰδοὺ ἀκήκοα, ὅτι ἔστι σῖτος ἐν αἰγύπτῳ, κατάβητε ἐκεῖ,
καὶ ἀγοράσατε ἡμῖν μικρὰ βρώματα, ἵνα ζῶμεν, καὶ μὴ ἀπο-
3 θάνωμεν. * κατέβησαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσὴφ οἱ δέ-
4 κα πρίασθαι σῖτον ἐξ αἰγύπτου. * τὸν δὲ βενιαμὶν τὸν
ἀδελφὸν ἰωσὴφ, οὐκ ἀπέστειλε μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. εἶπε
γὰρ, μή ποτε συμβῇ αὐτῷ μαλακία.
5 * ἦλθον δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς αἴγυπτον ἀγοράζειν σῖτον
μετὰ τῶν ἐρχομένων. ἦν γὰρ ὁ λιμὸς ἐν γῇ χαναάν.
6 * ἰωσὴφ δὲ ἦν ὁ ἄρχων τῆς γῆς. οὗτος ἐπώλει παντὶ τῷ λαῷ
τῆς γῆς. ἐλθόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσὴφ, προσεκύνησαν αὐ-
τῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν.
7 * ἰδὼν δὲ ἰωσὴφ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐπέγνω· καὶ ἠλλοτριοῦ-
το ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς σκληρά. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, πό-
θεν ἥκατε; οἱ δὲ εἶπαν, ἐκ γῆς χαναὰν, ἀγοράσαι βρώματα.
8 * ἐπέγνω δὲ ἰωσὴφ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐπέ-
9 γνωσαν αὐτόν. * καὶ ἐμνήσθη ἰωσὴφ τῶν ἐνυπνίων, ὧν εἶδεν
αὐτός. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, κατάσκοποι ἐστὲ, κατανοῆσαι τὰ ἴχνη
10 τῆς χώρας ἥκατε. * οἱ δὲ εἶπαν, οὐχὶ κύριε, οἱ παῖδές σου
11 ἤλθομεν πρίασθαι βρώματα. * πάντες ἐσμὲν υἱοὶ ἑνὸς ἀν-
θρώπου, εἰρηνικοί ἐσμεν, οὐκ εἰσὶν οἱ παῖδές σου κατάσκοποι.
12 * εἶπε δὲ αὐτοῖς, οὐχὶ, ἀλλὰ τὰ ἴχνη τῆς γῆς ἤλθετε ἰδεῖν.
13 * οἱ δὲ εἶπαν, δώδεκά ἐσμεν οἱ παῖδές σου ἀδελφοὶ ἐν γῇ
χαναὰν, καὶ ἰδοὺ ὁ νεώτερος μετὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σήμερον·
ὁ δὲ ἕτερος οὐχ ὑπάρχει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

53 Et completi sunt septem anni saturitatis qui fuerant in terra Ægypti. 54 Et cœperunt venire septem anni famis, sicut dixit Ioseph. Et
fuit fames in vniuersis terris: & in omni terra Ægypti erat panis. 55 Esuriebat quoque omnis terra Ægypti: & clamauit populus ad Pharao-
nem pro pane. dixitque Pharao omnibus Ægyptiis: Ite ad Ioseph: & sicut dixerit vobis, facite. 56 Fames autem erat super faciem vniuersæ
terræ. & aperuit Ioseph vniuersa horrea in quibus erat frumentum, & vendidit Ægyptiis. præualebatque fames in terra Ægypti. 57 Omnesq;
habitatores terræ veniebant in Ægyptum, vt emerent frumentum à Ioseph: quoniam præualuerat fames in vniuersa terra. CAP. XLII.
ET vidit Iacob quòd frumentum vendebatur in Ægypto: & dixit filiis suis, Quare negligitis? 2 Dixitque: Ecce audiui quòd frumentum
venditur in Ægypto: descendite illuc, & emite nobis indè, & viuemus, & non moriemur. 3 Descenderuntque fratres Ioseph decem,
vt emerent frumentum in Ægypto. 4 Beniamin autem fratrem Ioseph non misit Iacob cum fratribus suis. dixit enim, ne fortè accidat ei mors.
5 Veneruntque filij Israel, vt emerent frumentum cum aliis venientibus: quoniam fames erat in terra Chanaan. 6 Ioseph autem ipse erat
qui præerat in terra: ipse vendebat frumentum omni populo terræ. veneruntque fratres Ioseph, & proni in terra adorauerunt eum. 7 Viditq;
Ioseph fratres suos, & cognouit eos: & cogitabat quid loqueretur cum eis: & locutus est eis dura. dixitque eis: Vnde venitis? & dixerunt: De terra
Chanaan, ad emendum frumentum. 8 Cognouitque Ioseph fratres suos: & ipsi non cognouerunt eum. 9 Recordatusque est Io-
seph somniorum quæ somniauit eis: & ait illis: Exploratores estis vos; ad videndum infirmiora terræ venistis. 10 Et dixerunt ei: Nequa-
quam, domine: sed serui tui venerunt ad emendum frumentum. 11 Omnes nos sumus filij vnius viri: recti sumus; non fuerunt serui tui
exploratores. 12 Dixitque eis: Nequaquam: sed infirmiora terræ venistis videre. 13 Dixeruntque: Duodecim fratres serui tui
nos, filij vnius viri in terra Chanaan: & ecce minimus cum patre nostro est hodie: & vnus non comparet.

14 ויאמר אלהם יוסף הוא אשר דברתי אלכם לאמר
15 מרגלים אתם: בזאת תבחנו חי פרעה אם תצאו
16 מזה כי אם בבוא אחיכם הקטן הנה: שלחו מכם
אחד ויקח את אחיכם ואתם האסרו ויבחנו דבריכם
האמת אתכם ואם לא חי פרעה כי מרגלים אתם:
17 18 ויאסף אתם אל משמר שלשת ימים: ויאמר
אלהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו את
19 האלהים אני ירא: אם כנים אתם
אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם ואתם לכו
20 הביאו שבר רעבון בתיכם: ואת אחיכם הקטן
תביאו אלי ויאמנו דבריכם ולא תמותו ויעשו כן:
21 ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על
אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא
22 שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת: ויען
ראובן אתם לאמר הלוא אמרתי אליכם לאמר
אל תחטאו בילד ולא שמעתם וגם דמו הנה נדרש:
23 והם לא ידעו כי שמע יוסף כי המליץ בינתם:
24 ויסב מעליהם ויבך וישב אלהם וידבר אלהם
ויקח מאתם את שמעון ויאסר אתו לעיניהם:
25 ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר ולהשיב כספיהם
איש אל שקו ולתת להם צדה לדרך ויעש להם כן:
26 וישאו את שברם על חמריהם וילכו משם:
27 ויפתח האחד את שקו לתת מספוא לחמרו במלון
וירא את כספו והנה הוא בפי אמתחתו:
28 ויאמר אל אחיו הושב כספי וגם הנה באמתחתי
ויצא לבם ויחרדו איש אל אחיו לאמר מה זאת
29 עשה אלהים לנו: ויבאו אל יעקב אביהם ארצה
30 כנען ויגידו לו את כל הקרת אתם לאמר: דבר
האיש אדני הארץ אתנו קשות ויתן אתנו כמרגלים
את הארץ:

14 * Hoc est, ait, quod locutus sum: explora-
15 tores estis. * Iam nunc experimentum
vestri capiam: Per salutem Pharaonis, non e-
grediemini hinc, donec veniat frater vester
16 minimus. * Mittite ex vobis vnum, &
adducat eum. vos autem eritis in vinculis, do-
nec probentur quæ dixistis, vtrùm vera an fal
sa sint. alioquin, per salutem Pharaonis, ex-
17 ploratores estis. * Tradidit ergo illos
18 custodiæ tribus diebus. * Die autem ter-
tio eductis de carcere, ait: Facite quæ dixi, &
viuetis: Deum enim timeo.
19 * Si pacifici estis, frater vester vnus ligetur
D in carcere: vos autem abite, & ferte frumenta
20 quæ emistis in domos vestras: * Et fra-
trem vestrum minimũ ad me adducite, vt pos
sim vestros probare sermones, & non moria-
21 mini. fecerunt vt dixerat. * Et locuti
sunt ad inuicem: Meritò hæc patimur, quia
peccauimus in fratrem nostrum; videntes an-
gustias animæ illius, dum deprecaretur nos, &
non audiuimus. idcircò venit super nos ista
22 tribulatio. * E quibus vnus Ruben ait:
Nunquid non dixi vobis, nolite peccare in
puerum; & non audistis me? en sanguis eius
23 exquiritur. * Nesciebãt enim quòd intellige-
E ret Ioseph, eo quòd per interpretem loquere-
24 tur ad eos. * Auertitq; se parumper, & fleuit:
& reuersus, locutus est ad eos, tollensq; Symeõ
25 & ligans illis præsentibus. * Iussit ministris
vt implerent eorum saccos tritico, & repone-
rẽt pecunias singulorum in sacculis suis: datis
26 supra cibariis in via. qui fecerunt ita. * At illi
portantes frumẽta in asinis suis, profecti sunt.
27 * Apertoq; vnus sacco, vt daret iumento pabu
lũ in diuersorio, cõtẽplatus pecuniã in ore sac-
28 culi, * dixit fratribus suis: Reddita est mihi pe-
cunia: en habetur in sacco. & obstupefacti tur
batique mutuò dixerunt: Quidnam est hoc
29 quod fecit nobis Deus? * Veneruntque ad
F Iacob patrem suum in terra Chanaan: & nar-
rauerunt ei omnia quę accidissent sibi, dicen-
30 tes: * Locutus est nobis dominus terræ du-
rè: & putauit nos exploratores esse prouinciæ.

תרגום אונקלוס

14 ואמר להון יוסף הוא דמלית עמכון למימר אלילי אתון: 15 בדא תתבחרון חי פרעה אם תפקון מכא אלהין במיתי אחוכון
זעירא הכא: 16 שלחו מנכון חד וידבר ית אחוכון ואתון תתאסרון ויתבחרון פתגמיכון הקשוט אתון אמרין ואם לא חי פרעה ארי אלילי
אתון: 17 וכנש יתהון בבית מטרא תלתא יומין: 18 ואמר להון יוסף ביומא תליתאה דא עבידו ואתקיימו מן קדם יי אנא דחיל:
19 אם כיני אתון אחוכון חד יתאסר בבית מטרתכון ואתון איזילו אובילו עיבורא דחסיר בבתיכון: 20 וית אחוכון זעירא תיתון לותי
ויתהימנון פתגמיכון ולא תמותון ועבדו כן: 21 ואמרו גבר לאחוהי בקשטא חייבין אנחנא על אחונא דחזינא עקת נפשיה כד הוה מתחנן
לנא ולא קבלנא מניה על כן אתת עלנא עקתא הדא: 22 ואתיב ראובן יתהון למימר הלא אמרית לכון למימר לא תחובון בעולימא
ולא קבלתון ואף דמיה הא מתבעי: 23 ואינון לא ידעין ארי שמיע יוסף ארי מתורגמן הוה ביניהון: 24 ואסתחר מלותהון
ובכא והב לותהון ומליל עמהון ודבר מנהון ית שמעון ואסר יתיה לעיניהון: 25 ופקיד יוסף ומלו ית מניהון עיבורא ולאתבא כספיהון
גבר לשקיה ולמיתן להון זוודין לארחא ועבד להון כן: 26 ונטלו ית עיבוריהון על חמריהון ואזלו מתמן: 27 ופתח חד ית שקיה למיתן
כסתא לחמריה בבית מבתא וחזא ית כספיה והא הוא בפום טעניה: 28 ואמר לאחוהי אתותב כספי ואף הא בטעני ונפק מדע לבהון
ותוהו גבר לאחוהי למימר מה דא עבד יי לנא: 29 ואתו לות יעקב אבוהון לארעא דכנען וחויאו ליה ית כל דערע יתהון למימר:
30 מליל גברא רבונא דארעא עמנא קשין ויהב יתנא כמאללי ית ארעא:

* Ait autem illis Ioseph: Hoc est quod dixi vo- 14
bis, dicens, quòd exploratores estis.
* In hoc manifesti estis: per salutem Pharaonis, 15
non egrediemini hinc, si non frater vester iunior ve-
nerit huc. * Mittite ex vobis vnum, & ac- 16
cipite fratrem vestrum. vos autem abducimini, do-
nec manifesta fiant verba vestra, si dicitis verum,
an non: si autem non, per salutem Pharaonis, profe-
ctò exploratores estis.
* Et posuit eos in carcere dies tres. 17
* Ait autem illis die tertia: Hoc facite, & vi- 18
uetis. & enim Deum ego timeo. * Si pacifici 19
estis, frater vester vnus detineatur in carcere: ipsi
autem ite, & adducite emptionem frumentationis
vestræ: * Et fratrem vestrum iuniorem duci- 20
te ad me, & credentur verba vestra: si autem non,
moriemini. fecerunt autem sic.
* Et aiunt vnusquisque ad fratrem suum: Cer- 21
tè, in peccatis enim sumus pro fratre nostro: quia de-
speximus tribulationem animæ eius, quando depre-
cabatur nos, & non exaudiuimus eum: & propter
hoc venit super nos tribulatio hæc.
* Respondens autem Ruben, ait illis: Non locu- 22
tus sum vobis, dicens, Ne iniuria afficiatis puerulū;
& non exaudistis me? ecce sanguis eius exquiritur.
* Ipsi autem non sciebant, quòd audit Ioseph: nam 23
interpres inter eos erat. * Auersus autem ab eis, 24
fleuit Ioseph. & rursus accessit ad eos, & locutus
est illis. & accepit Symeon ab eis, & ligauit eum
coram illis. * Præcepit autem Ioseph implere va- 25
sa eorum frumento: & reddere argentum vnicuiq;
in saccum suum: & dare illis commeatum in viam.
& factum est illis sic. * Et imponentes triticum 26
super asinos suos, abierunt inde. * Soluens autem 27
vnus saccum suum, vt daret pabula asinis suis vbi
manserunt, & vidit ligaturam argenti sui: et erat
super os sacci. * Et ait fratribus suis: Redditum 28
est mihi argentum; & ecce hoc in sacco meo. & ob-
stupefactum est cor eorum: & turbati sunt adinui-
cem, dicentes: Quid hoc fecit Deus nobis? * Venerūt 29
autem ad Iacob patrem suum, in terram Chanaan, et
nunciauerunt ei omnia quæ acciderant eis, dicentes:
* Locutus est homo dominus terræ ad nos dura; & 30
posuit nos in carcere, quasi explorantes terram.

14 * εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσὴφ, τοῦτό ἐστιν ὃ εἴρηκα ὑμῖν, λέγων, ὅ-
15 τι κατάσκοποί ἐστέ. * ἐν τούτῳ φανεῖσθε. μὰ τὴν ὑ-
γίαν φαραὼ, οὐ μὴ ἐξέλθητε ἐντεῦθεν, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελ-
16 φὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος ἔλθῃ ὧδε. * ἀποστείλατε ἐξ ὑ-
μῶν ἕνα, καὶ λάβετε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν. ὑμεῖς δὲ ἀπάχθητε,
ἕως τοῦ φανερὰ γενέσθαι τὰ ῥήματα ὑμῶν, εἰ ἀληθεύετε, ἢ οὔ. εἰ
δὲ μὴ, νὴ τὴν ὑγίαν φαραὼ, ἦ μὴν κατάσκοποί ἐστέ.
17 * καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν φυλακῇ ἡμέρας τρεῖς.
18 * εἶπε δὲ αὐτοῖς τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, τοῦτο ποιήσατε, καὶ ζή-
19 σεσθε. τὸν γὰρ θεὸν ἐγὼ φοβοῦμαι. * εἰ εἰρηνικοί ἐστε, ἀ-
δελφὸς ὑμῶν εἷς κατασχεθήτω ἐν τῇ φυλακῇ· αὐτοὶ δὲ βαδί-
σατε, καὶ ἀπαγάγετε τὸν ἀγορασμὸν τῆς σιτοδοσίας ὑμῶν·
20 * καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν νεώτερον ἀγάγετε πρός με, καὶ πι-
στωθήσονται τὰ ῥήματα ὑμῶν· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανεῖσθε. ἐποίη-
21 σαν δὲ οὕτως. * καὶ εἶπαν ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ, ναὶ, ἐν ἁμαρτίαις γάρ ἐσμεν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν,
ὅτι ὑπερείδομεν τὴν θλίψιν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ὅτε κατεδέε-
το ἡμῶν, καὶ οὐκ εἰσηκούσαμεν αὐτοῦ. καὶ ἕνεκεν τούτου ἐπῆλ-
θεν ἐφ᾽ ἡμᾶς ἡ θλίψις αὕτη.
22 * ἀποκριθεὶς δὲ ῥουβὴν, εἶπεν αὐτοῖς, οὐκ ἐλάλησα ὑμῖν,
λέγων, μὴ ἀδικήσητε τὸ παιδάριον, καὶ οὐκ εἰσηκούσατέ μου; ἰ-
23 δοὺ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκζητεῖται. * αὐτοὶ δὲ οὐκ ᾔδεισαν,
ὅτι ἀκούει ἰωσήφ· ὁ γὰρ ἑρμηνευτὴς ἀναμέσον αὐτῶν ἦν.
24 * ἀποστραφεὶς δὲ ἀπ᾽ αὐτῶν, ἔκλαυσεν ἰωσήφ. καὶ πάλιν προσ-
ῆλθε πρὸς αὐτοὺς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. καὶ ἔλαβε τὸν συμεὼν ἀπ᾽
25 αὐτῶν, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐναντίον αὐτῶν. * ἐνετείλατο δὲ ἰωσὴφ
ἐμπλῆσαι τὰ ἀγγεῖα αὐτῶν σίτου, καὶ ἀποδοῦναι τὸ ἀργύριον ἑ-
κάστῳ εἰς τὸν σάκκον αὐτοῦ, καὶ δοῦναι αὐτοῖς ἐπισιτισμὸν εἰς τὴν
26 ὁδόν. καὶ ἐγενήθη αὐτοῖς οὕτως. * καὶ ἐπιθέντες τὸν σῖτον ἐπὶ τοὺς
27 ὄνους αὐτῶν, ἀπῆλθον ἐκεῖθεν. * λύσας δὲ εἷς τὸν μάρσιππον
αὐτοῦ, δοῦναι χορτάσματα τοῖς ὄνοις αὐτοῦ οὗ κατέλυσαν, καὶ εἶδε
τὸν δεσμὸν τοῦ ἀργυρίου αὐτοῦ· καὶ ἦν ἐπάνω τοῦ στόματος τοῦ μαρσίπ-
28 που. * καὶ εἶπε τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, ἀπεδόθη μοι τὸ ἀργύριον,
καὶ ἰδοὺ τοῦτο ἐν τῷ μαρσίππῳ μου. καὶ ἐξέστη ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ ἐτα-
ράχθησαν πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες, τί τοῦτο ἐποίησεν ὁ θεὸς ἡμῖν;
29 * ἦλθον δὲ πρὸς ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτῶν, εἰς γῆν χαναάν· καὶ ἀ-
30 πήγγειλαν αὐτῷ πάντα τὰ συμβάντα αὐτοῖς, λέγοντες, * λε-
λάληκεν ὁ ἄνθρωπος ὁ κύριος τῆς γῆς πρὸς ἡμᾶς σκληρὰ,
καὶ ἔθετο ἡμᾶς ἐν φυλακῇ, ὡς κατασκοπεύοντας τὴν γῆν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Dixitque eis Ioseph: Hoc est quod locutus sum vobiscum, dicens: Exploratores estis vos. 15 In hoc probabimini. per vitam Pha-
raonis, non egrediemini hinc, donec veniat frater vester minimus huc. 16 Mittite ex vobis vnum, & tollat fratrem vestrum: vos autem eri-
tis vincti. & probabuntur sermones vestri, vtrùm verum dicitis. & si non, per vitam Pharaonis, quòd exploratores estis vos. 17 Et posuit
eos in custodia tribus diebus. 18 Et dixit eis Ioseph in die tertio: Hoc facite, & viuetis: à facie Dei ego timeo. 19 Si recti estis
vos, frater vester vnus sit vinctus in domo custodiæ vestræ. vos autem ite, & afferte frumentum, quod defecit in domo vestra. 20 Et fra-
trem vestrum minimum adducite ad me: & verificabuntur verba vestra; & non moriemini. & fecerunt ita. 21 Dixeruntque vnusquisque
ad fratrem suum: Verè debitores sumus in fratrem nostrum; eo quòd vidimus angustiam animæ eius, quando deprecabatur nos, & nō acquieuimus
ei; propterea venit super nos tribulatio hæc. 22 Responditque eis Ruben: Nónne dixi vobis, nolite peccare in puerum; & non acquieui-
stis? sanguis quoque eius ecce exquiritur. 23 Ipsi autem non sciebant quòd audiebat Ioseph: quoniam interpres erat inter eos.
24 Et declinauit ab eis, & fleuit, & reuersus est ad eos, locutusque est cum eis: & tulit ex eis Symeon, & ligauit eum coram oculis eorum.
25 Et iussit Ioseph vt implerent vasa eorum frumento; & vt reduceretur pecunia vniuscuiusque in sacculum suum; & vt darentur eis cibaria in
viam. & fecit eis ita. 26 Et imposuerunt frumenta sua in asinis suis: & abierunt indè. 27 Aperuitque vnus sacculum suum, vt da-
ret pabulum asino suo in diuersorio, & vidit pecuniam suam; & ecce erat in ore sacculi sui. 28 Et dixit fratribus suis: Reddita est pecunia
mea: & ecce est in sacculo meo. Et facti sunt quasi insani: & obstupuerunt ad inuicem, dicentes: Quid est hoc quod fecit nobis Deus?
29 Et venerunt ad Iacob patrem suum in terra Chanaan, & narrauerunt ei omnia quæ acciderant eis, dicentes: 30 Locutus est vir do-
minus terræ nobiscum dura: & putauit nos esse exploratores terræ.

31 * וַנֹּאמֶר אֵלָיו כֵּנִים אֲנָחְנוּ לֹא הָיִינוּ מְרַגְּלִים׃
32 * שְׁנֵים־עָשָׂר אֲנַחְנוּ אַחִים בְּנֵי אָבִינוּ הָאֶחָד אֵינֶנּוּ
33 וְהַקָּטֹן הַיּוֹם אֶת־אָבִינוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃ * וַיֹּאמֶר אֵלֵינוּ
הָאִישׁ אֲדֹנֵי הָאָרֶץ בְּזֹאת אֵדַע כִּי כֵנִים אַתֶּם אֲחִיכֶם
הָאֶחָד הַנִּיחוּ אִתִּי וְאֶת־רַעֲבוֹן בָּתֵּיכֶם קְחוּ וָלֵכוּ׃
34 * וְהָבִיאוּ אֶת־אֲחִיכֶם הַקָּטֹן אֵלַי וְאֵדְעָה כִּי לֹא
מְרַגְּלִים אַתֶּם כִּי כֵנִים אַתֶּם אֶת־אֲחִיכֶם אֶתֵּן לָכֶם
35 וְאֶת־הָאָרֶץ תִּסְחָרוּ׃ * וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שַׂקֵּיהֶם
וְהִנֵּה־אִישׁ צְרוֹר־כַּסְפּוֹ בְּשַׂקּוֹ וַיִּרְאוּ אֶת־צְרֹרוֹת
36 כַּסְפֵּיהֶם הֵמָּה וַאֲבִיהֶם וַיִּירָאוּ׃ * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֹתִי שִׁכַּלְתֶּם יוֹסֵף אֵינֶנּוּ וְשִׁמְעוֹן אֵינֶנּוּ
37 וְאֶת־בִּנְיָמִן תִּקָּחוּ עָלַי הָיוּ כֻלָּנָה׃ * וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן
אֶל־אָבִיו לֵאמֹר אֶת־שְׁנֵי בָנַי תָּמִית אִם־לֹא אֲבִיאֶנּוּ
38 אֵלֶיךָ תְּנָה אֹתוֹ עַל־יָדִי וַאֲנִי אֲשִׁיבֶנּוּ אֵלֶיךָ׃ * וַיֹּאמֶר
לֹא־יֵרֵד בְּנִי עִמָּכֶם כִּי־אָחִיו מֵת וְהוּא לְבַדּוֹ נִשְׁאָר
וּקְרָאָהוּ אָסוֹן בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ וְהוֹרַדְתֶּם אֶת־
שֵׂיבָתִי בְּיָגוֹן שְׁאוֹלָה׃

מג

1 * וְהָרָעָב כָּבֵד בָּאָרֶץ׃
2 * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ לֶאֱכֹל אֶת־הַשֶּׁבֶר אֲשֶׁר הֵבִיאוּ
מִמִּצְרָיִם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֲבִיהֶם שֻׁבוּ שִׁבְרוּ־לָנוּ מְעַט־
3 אֹכֶל׃ * וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוּדָה לֵאמֹר הָעֵד הֵעִד בָּנוּ
הָאִישׁ לֵאמֹר לֹא־תִרְאוּ פָנַי בִּלְתִּי אֲחִיכֶם אִתְּכֶם׃
4 * אִם־יֶשְׁךָ מְשַׁלֵּחַ אֶת־אָחִינוּ אִתָּנוּ נֵרְדָה וְנִשְׁבְּרָה
5 לְךָ אֹכֶל׃ * וְאִם־אֵינְךָ מְשַׁלֵּחַ לֹא נֵרֵד כִּי־הָאִישׁ
אָמַר אֵלֵינוּ לֹא־תִרְאוּ פָנַי בִּלְתִּי אֲחִיכֶם אִתְּכֶם׃
6 * וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לָמָה הֲרֵעֹתֶם לִי לְהַגִּיד לָאִישׁ הַעוֹד
7 לָכֶם אָח׃ * וַיֹּאמְרוּ שָׁאֹל שָׁאַל־הָאִישׁ לָנוּ וּלְמוֹלַדְתֵּנוּ
לֵאמֹר הַעוֹד אֲבִיכֶם חַי הֲיֵשׁ לָכֶם אָח וַנַּגֶּד־לוֹ עַל־
פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֲיָדוֹעַ נֵדַע כִּי יֹאמַר הוֹרִידוּ אֶת־
אֲחִיכֶם׃

31 *Cui reſpōdimus: Pacifici ſumus: nec vllas mo-
32 limur inſidias. *Duodecī fratres vno patre ge- Sup. co.
niti ſumus: vnus nō eſt ſuper, minimus cū pa-
33 tre noſtro eſt in terra Chanaā. *Qui ait nobis:
Sic probabo ꝙ pacifici ſitis. fratrē veſtrū vnū
dimittite apud me, & cibaria domibus veſtris
34 neceſſaria ſumite & abite. *Fratrēq; veſtrū mi-
nimū adducite ad me, vt ſciā ꝙ nō ſitis explo-
ratores: & iſtū qui tenetur in vinculis, recipere
poſſitis; ac deinceps quæ vultis emēdi habeatis
35 licentiā. *His dictis, cū frumenta effunderent,
ſinguli reppererunt in ore ſaccorū ligata pecu-
36 nias. exterritiſq; ſimul omnibus, *Dixit pater
Iacob: Abſq; liberis me eſſe feciſtis. Ioſeph nō
G eſt ſuper: Symeon tenetur in vinculis, & Béia-
min auferetis. in me hæc oīa mala reciderunt.
37 *Cui reſpōdit Ruben: Duos filios meos inter-
fice, ſi nō reduxero illum tibi. Trade illū in ma
38 nu mea, ego eū tibi reſtituā. *At ille, Non de-
ſcēdet, inquit, filius meus vobiſcū. frater eius
mortuus eſt, & ipſe ſolus remāſit. ſi quid ei ad-
uerſitatis acciderit in terra, ad quā pergitis, de-
ducetis canos meos cum dolore ad inferos.

CAP. XLIII.

1 INteri fames omnē terrā vehemēter preme-
2 bat. *Cōſumptiſq; cibis, quos ex Ægypto de-
tulerant, dixit Iacob ad filios ſuos: Reuertimi- Inf.42.c.
3 ni, & emite nobis pauxillū eſcarū. *Reſpondit
Iudas: Denunciauit nobis vir ille ſub atteſta-
tione iuſiurādi, dicēs: Nō videbitis faciē meā,
niſi fratrē veſtrum minimum adduxeritis vo-
4 biſcū. *Si ergo vis eum mittere nobiſcū, pergē-
5 mus pariter, & ememus tibi neceſſaria: *Si au-
tem nō vis, nō ibimus. Vir enim, vt ſæpè dixi-
mus, denunciauit nobis, dicēs: Non videbitis
faciem meam, abſque fratre veſtro minimo.
6 *Dixit eis Iſrael: In meam hoc feciſtis miſeriā,
vt indicaretis ei & alium habere vos fratrem.
7 *At illi reſponderunt: Interrogauit nos homo
B per ordinem noſtram progeniem; ſi pater vi-
ueret, ſi haberemus fratrem. & nos reſpondi-
mus ei conſequenter, iuxta id quod fuerat ſci-
ſcitatus. Nunquid ſcire poteramus quòd di-
cturus eſſet, Adducite fratrem veſtrū vobiſcū?

תרגום אונקלוס

31 וַאֲמַרְנָא לֵיהּ כֵּינֵי אֲנַחְנָא לָא הֲוֵינָא אַלִילֵי׃ 32 תְּרֵי עֲשַׂר אֲנַחְנָא אַחִין בְּנֵי אֲבוּנָא חַד לֵיתוֹהִי וּזְעֵירָא יוֹמָא דֵין עִם אֲבוּנָא
בְּאַרְעָא דִכְנָעַן׃ 33 וַאֲמַר לָנָא גַבְרָא רִבּוֹנָא דְאַרְעָא בְּדָא אִידַע אֲרֵי כֵינֵי אַתּוּן אֲחוּכוֹן חַד שְׁבוּקוּ לְוָתִי וְעִיבוּרָא דַחֲסִיר בְּבָתֵּיכוֹן סִיבוּ
וְאִזִילוּ׃ 34 וְאַיְתוֹ יָת אֲחוּכוֹן זְעֵירָא לְוָתִי וְאִדַע אֲרֵי לָא אַלִילֵי אַתּוּן אֲרֵי כֵינֵי אַתּוּן יָת אֲחוּכוֹן אֶתֵּן לְכוֹן וְיָת אַרְעָא תַּעְבְּדוּן בַּהּ
סְחוֹרְתָא׃ 35 וַהֲוָה אִינוּן מְרִיקִין שַׂקֵּיהוֹן וְהָא גְּבַר צְרָר כַּסְפֵּיהּ בְּשַׂקֵּיהּ וַחֲזוֹ יָת צְרָרֵי כַסְפֵּיהוֹן אִינוּן וַאֲבוּהוֹן וּדְחִילוּ׃ 36 וַאֲמַר
לְהוֹן יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן יָתִי אַתְכֵּלְתּוּן יוֹסֵף לֵיתוֹהִי וְשִׁמְעוֹן לֵיתוֹהִי וְיָת בִּנְיָמִין תִּדְבְּרוּן עֲלַי הֲוָאָה כּוּלְּהוֹן׃ 37 וַאֲמַר רְאוּבֵן לַאֲבוּהִי לְמֵימַר יָת תְּרֵין
בְּנַי תְּמִית אִם לָא אַיְתֵינֵיהּ לָךְ הַב יָתֵיהּ עַל יְדִי וַאֲנָא אֲתִיבִינֵיהּ לָךְ׃ 38 וַאֲמַר לָא יֵחוֹת בְּרִי עִמְּכוֹן אֲרֵי אֲחוּהִי מִית וְהוּא בִלְחוֹדוֹהִי אִשְׁתְּאַר
וִיעָרְעִנֵּיהּ מוֹתָא בְּאָרְחָא דִתְהָכוּן בַּהּ וְתַחְתוּן יָת שֵׂיבְתִי בִּדְווֹנָא לִשְׁאוֹל׃

מג

1 וְכַפְנָא תַּקִּיף בְּאַרְעָא׃ 2 וַהֲוָה כַּד סַפִּיקוּ לְמֵיכַל יָת עִיבוּרָא דְאַיְתִיאוּ מִמִּצְרַיִם וַאֲמַר לְהוֹן אֲבוּהוֹן תּוּבוּ זְבוּנוּ
לָנָא זְעֵיר עִיבוּרָא׃ 3 וַאֲמַר לֵיהּ יְהוּדָה לְמֵימַר אַסְהָדָא אַסְהֵיד בַּנָא גַבְרָא לְמֵימַר לָא תִחְזוֹן אַפַּי אֱלָהֵין כַּד אֲחוּכוֹן עִמְּכוֹן׃ 4 אִם אִיתָךְ מְשַׁלַּח
יָת אֲחוּנָא עִמָּנָא נֵיחוֹת וְנִזְבּוֹן לָךְ עִיבוּרָא׃ 5 וְאִם לֵיתָךְ מְשַׁלַּח לָא נֵיחוֹת אֲרֵי גַבְרָא אֲמַר לָנָא לָא תִחְזוֹן אַפַּי אֱלָהֵין כַּד אֲחוּכוֹן עִמְּכוֹן׃
6 וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְמָה אַבְאֵישְׁתּוּן לִי לְחַוָּאָה לְגַבְרָא הַעַד כְּעַן לְכוֹן אָחָא׃ 7 וַאֲמָרוּ מִשְׁאַל שְׁאֵיל גַּבְרָא לָנָא וּלְיַלָּדוּתָנָא לְמֵימַר הַעַד כְּעַן אֲבוּכוֹן
קַיָּים הַאִית לְכוֹן אַחָא וְחַוֵּינָא לֵיהּ עַל מֵימַר פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין הֲמִנְדַּע הֲוֵינָא יָדְעִין אֲרֵי יֵימַר אַחִיתוּ יָת אֲחוּכוֹן׃

** Diximus autem illi: Pacifici sumus: non sumus* 31
*exploratores. * Duodecim fratres sumus, filij patris* 32
nostri. vnus non est: at iunior cum patre nostro ho-
*die est in terra Chanaan. * Dixit autem nobis homo* 33
dominus terræ: In hoc sciam quòd pacifici estis: fra-
trem vestrum vnum relinquite hic mecum: at emp-
tionem frumentationis domus vestræ accipiẽtes, ab-
*ite: * Et adducite ad me fratrem vestrum iunio-* 34
rem: & sciam quòd non exploratores estis, sed quòd
pacifici estis. & fratrem vestrum reddam vobis;
*& in terra negociamini. * Factum est autem cùm* 35
euacuarent ipsi saccos suos, & erat vniuscuiusque
ligatura argenti in sacco ipsorum. & viderunt li-
gaturas argenti sui ipsi, & pater eorum: & timue-
*runt. * Ait autem illis Iacob pater eorum: Me* 36
sine filiis fecistis: Ioseph non est: Symeon non est; &
Beniamin accipietis. super me facta sunt ista omnia.
** Ait autem Ruben patri suo, dicens: Duos filios* 37
meos interfice, si non adduxero illum ad te. da illum
*in manum meam, & ego adducam illum ad te. * Ille* 38
autem dixit: Non descendet filius meus vobiscum,
quia frater eius mortuus est, et ipse solus relictus est;
& accidet illum ægrotare in via qua ibitis; & de-
ducetis meam senectutem cum tristitia ad inferos.

CAP. XLIII.

AT fames inualuit super terram. 1
** Factum est autem quando consumauerunt* 2
comedere triticum, quod attulerunt ex Ægypto, &
ait illis pater eorum: Iterum euntes emite nobis pau
*cas escas. * Ait autem illi Iudas, dicens: Testimo-* 3
nio testatus est nobis homo, dicens: Non videbitis
faciem meam, si non frater vester iunior vobiscum
*fuerit. * Si quidem igitur miseris fratrem nostrum* 4
nobiscum, descendemus, & ememus tibi escas.
** Si autem non miseris fratrem nostrum nobis-* 5
cum, non ibimus. & enim homo ait nobis, dicens:
Non videbitis faciem meam, si non frater vester
*iunior vobiscum fuerit. * Ait autem Israel, Quid* 6
malefecistis mihi, annunciantes homini, quòd est vo-
*bis frater? * Illi autem dixerunt: Interrogans in-* 7
terrogauit nos homo, et generationẽ nostram, dicens:
Si adhuc pater vester viuit, & si est vobis frater. et
indicauimus ei secundũ interrogationẽ hanc. nũquid
sciebamus quòd dicet nobis, Adducite fratrẽ vestrũ?

31 * εἴπαμεν δὲ αὐτῷ, εἰρηνικοί ἐσμεν, οὐκ ἐσμὲν κατάσκοποι.
32 * δώδεκα ἀδελφοί ἐσμεν, υἱοὶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν· ὁ εἷς οὐχ ὑπάρ-
χει, ὁ δὲ μικρότερος μετὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σήμερόν ἐστιν ἐν γῇ χα
33 ναάν. * εἶπε δὲ ἡμῖν ὁ ἄνθρωπος ὁ κύριος τῆς γῆς, ἐν τούτῳ γνώ
σομαι, ὅτι εἰρηνικοί ἐστε· ἀδελφὸν ὑμῶν ἕνα ἄφετε ὧδε μετ' ἐμοῦ·
τὸν δὲ ἀγορασμὸν τῆς σιτοδοσίας τοῦ οἴκου ὑμῶν λαβόντες, ἀπέλ-
34 θετε. * καὶ ἀγάγετε πρός με τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν νεώτερον,
καὶ γνώσομαι, ὅτι οὐ κατάσκοποί ἐστε, ἀλλ' ὅτι εἰρηνικοί ἐστε. καὶ
τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν ἀποδώσω ὑμῖν, καὶ τῇ γῇ ἐμπορεύεσθε.
35 * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ κατακενοῦν αὐτοὺς τοὺς σάκκους αὐτῶν, καὶ ἦν
ἑκάστου ὁ δεσμὸς τοῦ ἀργυρίου ἐν τῷ σάκκῳ αὐτῶν· καὶ εἶδον τοὺς
δεσμοὺς τοῦ ἀργυρίου αὐτῶν αὐτοί, καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν, καὶ ἐφο-
36 βήθησαν. * εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰακὼβ ὁ πατὴρ αὐτῶν, ἐμὲ ἠτεκνώ-
σατε, ἰωσὴφ οὐκ ἔστι, συμεὼν οὐκ ἔστι, καὶ τὸν βενιαμὶν λήψε-
37 σθε, ἐπ' ἐμὲ ἐγένετο ταῦτα πάντα. * εἶπε δὲ ῥουβὴν τῷ πατρὶ
αὐτοῦ, λέγων, τοὺς δύο υἱούς μου ἀπόκτεινον, ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν
πρός σε. δός αὐτὸν εἰς τὴν χεῖρά μου, κἀγὼ ἄξω αὐτὸν πρός σε.
38 * ὁ δὲ εἶπεν, οὐ καταβήσεται ὁ υἱός μου μεθ' ὑμῶν, ὅτι ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ, ἀπέθανε, καὶ αὐτὸς μόνος καταλέλειπται, καὶ συμβήσε-
ται αὐτὸν μαλακισθῆναι ἐν τῇ ὁδῷ, ᾗ ἂν πορεύησθε, καὶ κα-
τάξετέ μου τὸ γῆρας μετὰ λύπης εἰς ᾅδου. μγ΄.
1 * Ο δὲ λιμὸς ἐνίσχυσεν ἐπὶ τῆς γῆς.
2 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα συνετέλεσαν καταφαγεῖν τὸν σῖτον, ὃν ἤ-
νεγκαν ἐξ αἰγύπτου· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν, πάλιν
3 πορευθέντες πριάσασθε ἡμῖν μικρὰ βρώματα. * εἶπε δὲ
αὐτῷ ἰούδας, λέγων, διαμαρτυρίᾳ διεμαρτύρατο ἡμῖν ὁ ἄν-
θρωπος, λέγων, οὐκ ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν μὴ ὁ ἀ-
4 δελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μεθ' ὑμῶν ᾖ. * εἰ μὲν οὖν ἀπο-
στέλλῃς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν μεθ' ἡμῶν, καταβησόμεθα, καὶ ἀγο-
5 ράσομέν σοι βρώματα. * εἰ δὲ μὴ ἀποστέλλῃς τὸν ἀδελφὸν ἡ-
μῶν μεθ' ἡμῶν; οὐ πορευσόμεθα· ὁ γὰρ ἄνθρωπος εἶπεν ἡμῖν,
λέγων, οὐκ ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς ὑ-
6 μῶν ὁ νεώτερος μεθ' ὑμῶν ᾖ. * εἶπε δὲ ἰσραὴλ, τί ἐκακο-
ποιήσατέ με, ἀναγγείλαντες τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι ἔστιν ὑμῖν ἀδελ-
7 φός; * οἱ δὲ εἶπαν, ἐρωτῶν ἐπηρώτησεν ἡμᾶς ὁ ἄνθρωπος,
καὶ τὴν γενεὰν ἡμῶν, λέγων, εἰ ἔτι ὁ πατὴρ ὑμῶν ζῇ, καὶ
εἰ ἔστιν ὑμῖν ἀδελφός. καὶ ἀνηγγείλαμεν αὐτῷ, κατὰ τὴν ἐπε-
ρώτησιν ταύτην. μὴ ᾔδειμεν, ὅτι ἐρεῖ ἡμῖν, ἀγάγετε τὸν ἀ-
δελφὸν ὑμῶν;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[31] Et diximus ei: Recti sumus nos: non sumus exploratores. [32] Duodecim fratres sumus nos, filij patris nostri: vnus non comparet, & minimus hodie est cum patre nostro in terra Chanaan. [33] Dixitque nobis vir dominus terræ: In hoc sciam quòd recti estis vos; vnum fratrem vestrum dimittite apud me; & frumentum quod defecit in domo vestra tollite, & abite. [34] Et adducite fratrem vestrum minimum ad me, vt sciam quòd non estis exploratores; sed quòd recti estis vos. fratrem vestrum dabo vobis; & in terra negociabimini. [35] Et factum est, ipsis effundentibus sacculos suos, ecce argentum ligatum vniuscuiusque viri erat in ore sacculi sui: & viderunt argentum ligatum, ipsi & pater eorum: & timuerunt. [36] Dixitq; eis Iacob pater eorum: Absque liberis me fecistis: Ioseph non superest, & Symeon non est hic; & Beniamin aufferetis. super me fuerunt omnia hæc. [37] Aitque Ruben patri suo, dicens: Duos filios meos interficies, si non reduxero eum tibi: trade illum in manu mea, & ego reducam eum tibi. [38] Et ait: Non descendet filius meus vobiscum; quoniam frater eius mortuus est, & ipse solus remansit. & si acciderit ei mors in via in qua ambulatis, deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

CAP. XLIII.

FAmes autem præualebat in terra. [2] Et factum est cùm consumassent edere frumentum quod attulerant de Ægypto, ait illis pater eorum. Reuertimini, & emite nobis pauxillum frumenti. [3] Et ait ei Iudas, dicens: Contestans contestatus est nos vir, dicens. Non videatis faciem meam, nisi cùm fuerit frater vester vobiscum. [4] Si tu mittis fratrem nostrum nobiscum, descendemus, & ememus tibi frumentum: [5] Et si non mittis, non descendemus: quia vir dixit nobis, Non videatis faciem meã, nisi quando frater vester fuerit vobiscũ. [6] Dixitq; Israel: Quare malefecistis mihi, vt nũciaretis viro, si adhuc erat vobis frater? [7] Et dixerunt: Interrogans interrogauit nos vir pro generatione nostra, dicens, Si adhuc pater vester viuit, si est vobis alius frater: narrauimusque ei iuxta ordinem verborum istorum. nunquid scire poteramus quòd dicturus esset, Deducite fratrem vestrum?

8 וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל־יִשְׂרָאֵל אָבִיו שִׁלְחָה הַנַּעַר
אִתִּי וְנָקוּמָה וְנֵלֵכָה וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת גַּם־אֲנַחְנוּ
9 גַּם־אַתָּה גַּם־טַפֵּנוּ׃ אָנֹכִי אֶעֶרְבֶנּוּ מִיָּדִי
תְּבַקְשֶׁנּוּ אִם־לֹא הֲבִיאֹתִיו אֵלֶיךָ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ
10 וְחָטָאתִי לְךָ כָּל־הַיָּמִים׃ כִּי לוּלֵא הִתְמַהְמָהְנוּ
11 כִּי־עַתָּה שַׁבְנוּ זֶה פַעֲמָיִם׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם אִם־כֵּן אֵפוֹא זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ
מִזִּמְרַת הָאָרֶץ בִּכְלֵיכֶם וְהוֹרִידוּ לָאִישׁ מִנְחָה מְעַט
צֳרִי וּמְעַט דְּבַשׁ נְכֹאת וָלֹט בָּטְנִים וּשְׁקֵדִים׃
12 וְכֶסֶף מִשְׁנֶה קְחוּ בְיֶדְכֶם וְאֶת־הַכֶּסֶף הַמּוּשָׁב
בְּפִי אַמְתְּחֹתֵיכֶם תָּשִׁיבוּ בְיֶדְכֶם אוּלַי מִשְׁגֶּה
13 הוּא׃ וְאֶת־אֲחִיכֶם קָחוּ וְקוּמוּ שׁוּבוּ אֶל־
14 הָאִישׁ׃ וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים לִפְנֵי הָאִישׁ
וְשִׁלַּח לָכֶם אֶת־אֲחִיכֶם אַחֵר וְאֶת־בִּנְיָמִין וַאֲנִי
15 כַּאֲשֶׁר שָׁכֹלְתִּי שָׁכָלְתִּי׃ וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־הַמִּנְחָה
הַזֹּאת וּמִשְׁנֶה־כֶּסֶף לָקְחוּ בְיָדָם וְאֶת־בִּנְיָמִן וַיָּקֻמוּ
16 וַיֵּרְדוּ מִצְרַיִם וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי יוֹסֵף׃ וַיַּרְא יוֹסֵף אִתָּם
אֶת־בִּנְיָמִין וַיֹּאמֶר לַאֲשֶׁר עַל־בֵּיתוֹ הָבֵא אֶת־
הָאֲנָשִׁים הַבָּיְתָה וּטְבֹחַ טֶבַח וְהָכֵן כִּי אִתִּי יֹאכְלוּ
17 הָאֲנָשִׁים בַּצָּהֳרָיִם׃ וַיַּעַשׂ הָאִישׁ כַּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף
18 וַיָּבֵא הָאִישׁ אֶת־הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה יוֹסֵף׃ וַיִּירְאוּ
הָאֲנָשִׁים כִּי הוּבְאוּ בֵּית יוֹסֵף וַיֹּאמְרוּ עַל־דְּבַר
הַכֶּסֶף הַשָּׁב בְּאַמְתְּחֹתֵינוּ בַּתְּחִלָּה אֲנַחְנוּ מוּבָאִים
לְהִתְגֹּלֵל עָלֵינוּ וּלְהִתְנַפֵּל עָלֵינוּ וְלָקַחַת אֹתָנוּ
19 לַעֲבָדִים וְאֶת־חֲמֹרֵינוּ׃ וַיִּגְּשׁוּ אֶל־הָאִישׁ אֲשֶׁר עַל־
20 בֵּית יוֹסֵף וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו פֶּתַח הַבָּיִת׃ וַיֹּאמְרוּ בִּי
21 אֲדֹנִי יָרֹד יָרַדְנוּ בַּתְּחִלָּה לִשְׁבָּר־אֹכֶל׃ וַיְהִי כִּי־
בָאנוּ אֶל־הַמָּלוֹן וַנִּפְתְּחָה אֶת־אַמְתְּחֹתֵינוּ וְהִנֵּה
כֶסֶף־אִישׁ בְּפִי אַמְתַּחְתּוֹ כַּסְפֵּנוּ בְּמִשְׁקָלוֹ וַנָּשֶׁב
אֹתוֹ בְּיָדֵנוּ׃

8 * Iudas quoque dixit patri suo: Mitte puerum mecum, vt proficiscamur, & possimus viuere; ne moriamur nos & paruuli nostri.
9 * Ego suscipio puerum: de manu mea require illum. nisi reduxero & reddidero eum tibi, ero peccati reus in te omni tempore.
10 * Si non intercessisset dilatio, iam vice altera Inf.44.g.
11 tera venissemus. * Igitur Israel pater eorum dixit ad eos: Si sic necesse est, facite quod
C vultis. Sumite de optimis terræ frugibus in vasis vestris, & deferte viro munera, modicum resinę, & mellis, & storacis, stactes, & terebin-
12 thi, & amygdalarum. * Pecuniamque duplicem ferte vobiscum: & illam quam inuenistis in sacculis, reportate; ne fortè errore fa-
13 ctum sit. * Sed & fratrem vestrum tollite,
14 & ite ad virum. * Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem: & remittat vobiscũ fratrẽ vestrum quem tenet in vinculis, & hunc Beniamin. ego autem quasi orbatus absque liberis ero.
15 * Tulerunt ergo viri munera, & pecuniam duplicem, & Beniamin: descenderuntque in Ægyptum: & steterunt coram Ioseph.
16 * Quos cùm ille vidisset, & Beniamin si-
D mul, pręcepit dispensatori domus suæ, dicens: Introduc viros domum, & occide victimas, & instrue conuiuium: quoniam hodie mecum sunt comesturi meridie.
17 * Fecit ille quod sibi fuerat imperatum: & introduxit viros domum.
18 * Ibiq; exterriti, dixerunt mutuò: Propter pecuniam, quam retulimus priùs in saccis nostris, introducti sumus; vt deuoluat in nos calumniam: & violenter subiiciat seruituti & nos & asinos nostros.
19 * Quamobrem in ipsis foribus accedentes, ad dispensatorem locuti sunt:
20 * Oramus, domine, vt audias nos: Iam antè descendimus, vt emeremus escas. Sup.42.a
21 * Quibus emptis, cùm venissemus ad diuersorium, aperuimus saccos nostros, & inuenimus pecuniam in ore saccorum; quam
E nunc eodem pondere reportauimus.

תרגום אונקלוס

8 ואמר יהודה לישראל אבוהי שלח עולימא עמי ונקום ונזיל ונחי ולא נמות אף אנחנא אף את אף טפלנא ׃ 9 אנא מערבנא ביה
מן ידי תבעיניה אם לא איתיניה לך ואקימיניה קדמך ואהי חטי לך כל יומיא ׃ 10 ארי אילולפון ברא נתעכבנא ארי כען תבנא דנן תרתין
זמנין ׃ 11 ואמר להון ישראל אבוהון אם כן הוא דא עבידו סיבו ממשבח בארעא במניכון ואחיתו לגברא תקרובתא זעיר קטף וזעיר
דבש שעף ולטום בוטנין ושקדין ׃ 12 וכספא על חד תרין סיבו בידיכון וית כספא דאתותב בפום טעניכון תתיבון בידיכון דלמא שלו
הות ׃ 13 וית אחוכון דברו וקומו תובו לות גברא ׃ 14 ואל שדי יתן לכון רחמין קדם גברא ויפטר לכון ית אחוכון אחרנא וית
בנימין ואנא כמא דתכולית אתכלית ׃ 15 ונסיבו גבריא ית תקרובתא הדא ועל חד תרין כספא נסיבו בידיהון ודברו ית בנימין
וקמו ונחתו למצרים וקמו קדם יוסף ׃ 16 וחזא יוסף עמהון ית בנימין ואמר לדממנא על ביתיה אעיל ית גבריא לביתא ונכוס
נכסתא ואתקין ארי עמי ייכלון גבריא בשירותא ׃ 17 ועבד גברא כמא דאמר יוסף ואעיל גברא ית גבריא לבית יוסף ׃ 18 ודחילו
גבריא ארי אתעלו לבית יוסף ואמרו על עיסק כספא דאתותב בטוענא בקדמיתא אנחנא מתעלין לאתרברבא עלנא ולאסתקפא עלנא
ולמקני יתנא לעבדין וית חמרנא ׃ 19 וקריבו לות גברא די ממנא על בית יוסף ומלילו עמיה בתרע ביתא ׃
20 ואמרו בבעו רבוני מיחת נחיתנא בקדמיתא למזבן עבורא ׃ 21 והוה כד אתינא לבית מבתא ופתחנא ית טוענא והא כסף
גבר בפום טועניה כספנא במתקליה ואתיבנא יתיה בידנא ׃

* Dixit autem Iudas ad Iſrael patrem ſuum: 8
Mitte puerum mecum, & ſurgentes ibimus, vt
viuamus & non moriamur & nos & tu, & ſub-
ſtantia noſtra. * Ego ſuſcipio eum; de manu 9
mea require illum. ſi non adduxero illum ad te, &
ſtatuero eum coram te, peccans ero in te omnibus
diebus. * Si non enim tardauiſſemus, iam re- 10
uerſi fuiſſemus bis.
* Ait autem illis Iſrael pater eorum: Si ſic eſt, 11
hoc facite: accipite de fructibus terræ in vaſis ve-
ſtris, & deducite homini dona reſinæ, & mellis, et
thymiama, & ſtacten, & terebinthum, et nuces.
* Et argentum duplex accipite in manibus ve- 12
ſtris, & argentum quod reductum eſt in ſaccis ve-
ſtris, reducite vobiſcum; ne forte ignorantia eſt.
* Et fratrem veſtrum accipite, & ſurgentes de- 13
ſcendite ad hominem. * At Deus meus det 14
vobis gratiam coram homine; & remittat fratrem
veſtrum vnum, & Beniamin. ego quidem enim
ſicut liberis orbatus ſum, liberis orbatus ſum.
* Accipientes autem viri dona iſta, & ar- 15
gentum duplex acceperunt in manibus eorum, &
Beniamin; & ſurgentes deſcenderunt in Aegyp-
tum: & ſteterunt coram Ioſeph.
* Vidit autem Ioſeph eos, & Beniamin fratrem 16
ſuum vterinum. & dixit ei qui ſuper domum ſuã:
Introduc homines in domum: & occide victimas,
& para. mecum enim comedent homines panes me-
ridie.
* Fecit autem homo ſicut dixit Ioſeph. & intro- 17
duxit homines in domum Ioſeph.
* Videntes autem viri quod introducti ſunt in 18
domum Ioſeph, dixerunt: Propter argentum quod
redditum eſt in ſaccis noſtris prius, nos introduci-
mur, vt calumnietur nos, & imponat nobis, vt
accipiat nos in ſeruos, & aſinos noſtros.
* Accedentes autem ad hominem qui ſuper domo 19
Ioſeph, locuti ſunt ei in porta domus,
* Dicentes: Oramus, domine: deſcendimus 20
prius emere eſcas. * Factum eſt autem 21
quando venimus ad manendum, & aperuimus
ſaccos noſtros, & hoc argentum vniuſcuiuſque in
ſacco eius: argentum noſtrum in ſtatera reduximus
nunc in manibus noſtris.

8 * εἶπε δὲ ἰούδας πρὸς ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἀπόστειλον
τὸ παιδάριον μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ ἀναστάντες πορευσόμεθα, ἵνα ζῶ-
μεν καὶ μὴ ἀποθάνωμεν, καὶ ἡμεῖς καὶ σὺ καὶ ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν.
9 * ἐγὼ ἐκδέχομαι αὐτόν· ἐκ χειρός μου ζήτησον αὐτόν. ἐὰν
μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρός σε, καὶ στήσω αὐτὸν ἐναντίον σου, ἡμαρ-
τηκὼς ἔσομαι εἰς σὲ πάσας τὰς ἡμέρας.
10 * εἰ μὴ γὰρ ἐβραδύναμεν, ἤδη ἂν ὑπεστρέψαμεν δίς.
11 * εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰσραὴλ ὁ πατὴρ αὐτῶν, εἰ οὕτως ἐστί, τοῦτο
ποιήσατε· λάβετε ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς ἐν τοῖς ἀγγείοις ὑ-
μῶν, καὶ καταγάγετε τῷ ἀνθρώπῳ δῶρα τῆς ῥητίνης, καὶ τοῦ μέλι-
τος, καὶ θυμίαμα, καὶ στακτήν, καὶ τερέβινθον, καὶ κάρυα·
12 * καὶ τὸ ἀργύριον διπλοῦν λάβετε ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν· καὶ
τὸ ἀργύριον τὸ ἀποστραφὲν ἐν τοῖς μαρσίπποις ὑμῶν, ἀπο-
στρέψατε μεθ᾽ ὑμῶν· μήποτε ἀγνόημά ἐστιν.
13 * καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν λάβετε, καὶ ἀναστάντες κατάβητε
14 πρὸς τὸν ἄνθρωπον. * ὁ δὲ θεός μου δώη ὑμῖν χάριν ἐ-
ναντίον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀποστείλαι τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν ἕνα,
καὶ τὸν βενιαμίν. ἐγὼ μὲν γὰρ καθάπερ ἠτέκνωμαι, ἠτέκνωμαι.
15 * λαβόντες δὲ οἱ ἄνδρες τὰ δῶρα ταῦτα, καὶ τὸ ἀργύριον δι-
πλοῦν ἔλαβον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ τὸν βενιαμίν. καὶ ἀνα-
στάντες, κατέβησαν εἰς αἴγυπτον· καὶ ἔστησαν ἐναντίον ἰωσήφ.
16 * εἶδε δὲ ἰωσὴφ αὐτούς, καὶ τὸν βενιαμὶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
τὸν ὁμομήτριον. καὶ εἶπε τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, εἰσάγαγε
τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ σφάξον θύματα, καὶ ἑτοί-
μασον· μετ᾽ ἐμοῦ γὰρ φάγονται οἱ ἄνθρωποι ἄρτους τὴν με-
17 σημβρίαν. * ἐποίησε δὲ ὁ ἄνθρωπος, καθὰ εἶπεν ἰωσήφ.
καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἰωσήφ.
18 * ἰδόντες δὲ οἱ ἄνδρες, ὅτι εἰσηνέχθησαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἰω-
σήφ, εἶπαν, διὰ τὸ ἀργύριον τὸ ἀποστραφὲν ἐν τοῖς μαρσίπ-
ποις ἡμῶν τὴν ἀρχὴν, ἡμεῖς εἰσαγόμεθα, τοῦ συκοφαντῆ-
σαι ἡμᾶς, καὶ ἐπιθέσθαι ἡμῖν, τοῦ λαβεῖν ἡμᾶς εἰς παῖδας, καὶ
19 τοὺς ὄνους ἡμῶν. * προσελθόντες δὲ πρὸς τὸν ἄνθρω-
πον τὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου τοῦ ἰωσήφ, ἐλάλησαν αὐτῷ ἐν τῷ πυ-
20 λῶνι τοῦ οἴκου· * λέγοντες, δεόμεθα κύριε, κατέβη-
μεν τὴν ἀρχὴν πρίασθαι βρώματα.
21 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤλθομεν εἰς τὸ καταλῦσαι, καὶ ἠνοίξα-
μεν τοὺς μαρσίππους ἡμῶν, καὶ τόδε τὸ ἀργύριον ἑκάστου ἐν τῷ
μαρσίππῳ αὐτοῦ· τὸ ἀργύριον ἡμῶν ἐν σταθμῷ ἀπεστρέψα-
μεν νῦν ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Dixitque Iudas ad Iſrael patrem ſuum: Mitte puerum mecum; & ſurgamus & eamus; & viuemus, & non moriemur, tam nos quàm tu, fami-
lia quoque noſtra. 9 Ego in meam fidem ſuſcipio puerum: de manu mea exquires eum: ſi non reduxero eum tibi, & ſtatuero eum coram te,
ero peccans tibi omnibus diebus. 10 Quoniam niſi moram feciſſemus in hoc, iam nunc reuerſi fuiſſemus duabus vicibus. 11 Dixitque
Iſrael pater eorum: Si ſic neceſſe eſt, hoc facite: tollite de optimis terræ in vaſis veſtris, & deferte viro munera; paululum reſinæ, & modicum mellis,
ſtoracis & terebinthi, & amygdalarum. 12 Et argentum duplex tollite in manu veſtra: & argentum quod redditum eſt in ore ſacculorum ve-
ſtrorum reducite in manu veſtra: forte errore factum fuit. 13 Fratrem quoque veſtrum tollite; & ſurgite, reuertimini ad virum.
14 Et Deus omnipotens det vobis miſericordiam coram viro, vt ſoluat fratrem veſtrum alium; & Beniamin remittat vobiſcum. & ego ſicut
orbatus ſum, orbabor. 15 Et tulerunt viri munus hoc; & duplex argentum tulerunt in manibus ſuis: tulerunt quoque Beniamin, & ſurre-
xerunt & deſcenderunt in Ægyptum; & ſteterunt coram Ioſeph. 16 Et vidit Ioſeph cum eis Beniamin: & dixit illi qui erat præpoſitus ſuper
domum ſuam: Introduc viros in domum; & occide victimas, & præpara: quia mecum comeſturi ſunt viri in prandio. 17 Fecitque vir ſicut
dixerat Ioſeph; & introduxit viros in domum Ioſeph. 18 Et timuerunt viri, eò quòd introducti eſſent in domum Ioſeph: & dixerunt:
Propter argentum quod prius reductum eſt in ſacculis noſtris, nos ſumus introducti, vt dominetur noſtri, & quærat occaſiones contra nos, & poſ-
ſideat nos in ſeruos, & aſinos noſtros. 19 Et acceſſerunt ad virum qui erat præpoſitus ſuper domum Ioſeph, & locuti ſunt cum eo in porta
domus: 20 Et dixerunt: Rogámus, domine, vt audias nos: Deſcendentes deſcendimus prius ad emendum frumentum.
21 Et factum eſt quando venimus in domum diuerſorij, & aperuimus ſaccos noſtros, ecce argentum vniuſcuiuſque erat in ore ſacci ſui: & in-
uenimus argentum noſtrum in ſuo pondere; & reducimus illud in manu noſtra.

22 וכסף אחר הורדנו בידנו לשבר־אכל לא ידענו מי־
23 שם כספנו באמתחתינו: ויאמר שלום לכם אל־
תיראו אלהיכם ואלהי אביכם נתן לכם מטמון
באמתחתיכם כספכם בא אלי ויוצא אלהם את־
24 שמעון: ויבא האיש את־האנשים ביתה
יוסף ויתן־מים וירחצו רגליהם ויתן מספוא
25 לחמריהם: ויכינו את־המנחה עד־בוא יוסף
26 בצהרים כי שמעו כי־שם יאכלו לחם: ויבא יוסף
הביתה ויביאו לו את־המנחה אשר־בידם הביתה
27 וישתחוו־לו ארצה: וישאל להם לשלום ויאמר
השלום אביכם הזקן אשר אמרתם העודנו חי:
28 ויאמרו שלום לעבדך לאבינו עודנו חי ויקדו
29 וישתחו: וישא עיניו וירא את־בנימין אחיו בן־
אמו ויאמר הזה אחיכם הקטן אשר אמרתם אלי
30 ויאמר אלהים יחנך בני: וימהר יוסף כי־נכמרו
רחמיו אל־אחיו ויבקש לבכות ויבא החדרה ויבך
31 שמה: וירחץ פניו ויצא ויתאפק ויאמר שימו
32 לחם: וישימו לו לבדו ולהם לבדם ולמצרים
האכלים אתו לבדם כי לא יוכלון המצרים לאכל את־
33 העברים לחם כי־תועבה הוא למצרים: וישבו
לפניו הבכר כבכרתו והצעיר כצערתו ויתמהו
34 האנשים איש אל־רעהו: וישא משאת מאת פניו
אלהם ותרב משאת בנימן ממשאת כלם חמש ידות
וישתו וישכרו עמו:

מד

1 ויצו את־אשר על־ביתו לאמר
מלא את־אמתחת האנשים אכל כאשר יוכלון שאת
2 ושים כסף־איש בפי אמתחתו: ואת־גביעי גביע
הכסף תשים בפי אמתחת הקטן ואת כסף שברו ויעש
3 כדבר יוסף אשר דבר: הבקר אור והאנשים שלחו
המה וחמריהם:

22 Sed & aliud attulimus argentũ, vt emamus
quę nobis necessaria sunt. non est in nostra cõ
scientia, quis posuerit eã in marsupiis nostris.
23 At ille respondit: Pax vobiscũ: nolite time-
re. Deus vester, & Deus patris vestri dedit vo-
bis thesauros in saccis vestris. nã pecuniã quã
dedistis mihi, probatam ego habeo. Eduxitq;
24 ad eos Symeon. Et introductis domũ, attulit
F aquam, & lauerunt pedes suos: deditq; pabu-
25 lum asinis eorum. Illi verò parabant munera,
donec ingrederetur Ioseph meridie. audierant
26 enim ꝙ ibi comesturi essent panẽ. Igitur in-
gressus est Ioseph domum suam; obtuleruntq;
ei munera tenentes in manibus suis: & adora-
27 uerunt ꝓni in terrã. At ille clementer resalu- Sup.19.a
tatis eis, interrogauit eos, dicens: Sanús ne est
pater vester senex, de quo dixeratis mihi? ad-
28 huc viuit? Qui respõderũt: Sospes est seruus
tuus pater noster: adhuc viuit. & incuruati a-
29 dorauerũt eũ. Attollens autẽ Ioseph oculos,
vidit Beniamin fratrẽ suũ vterinũ: & ait: Iste
est frater vester paruul⁹, de quo dixeratis mihi?
Et rursum: De⁹, inquit, misereatur tui, fili mi.
30 Festinauitq; in domũ: quia cõmota fuerãt vi-
G scera ei⁹ sup fratre suo, & erũpebãt lacrymę: & Sup.42.c & inf.45.a
31 introiẽs cubiculũ, fleuit. Rursũq; lota faciee-
32 gressus, cõtinuit se & ait, Ponite panes. Qui-
bus appositis seorsũ Ioseph, & seorsũ fratrib⁹,
Ægyptiis quoq; qui vescebãtur simul seorsũ,
illicitũ est enĩ Ægyptiis comedere cũ Hebręis,
33 & profanũ putãt huiuscemodi cõuiuiũ. Se-
derũt corã eo primogenitus iuxta primogeni-
ta sua, & minimus iuxta ætatẽ suã: & mirabã-
34 tur nimis: Sũptis partibus quas ab eo accepe
rant. Maiorq; pars venit Beniamin, ita vt quí-
que partibus excederet. Biberuntque, & ine-
briati sunt cum eo. CAP. XLIIII.

1 A PRæcepit autem Ioseph dispensatori domus
suæ, dicens: Imple saccos eorum frumento,
quantum possunt capere: & pone pecuniam
2 singulorum in summitate sacci. Scyphum au
tẽ meum argenteum, & precium quod dedit
tritici, pone in ore sacci iunioris. Factumq; est
3 ita. Et orto manè, dimissi sunt cum asinis suis.

תרגום אונקלוס

22 וכספא אחרנא אחיתנא בידנא למזבן עבורא לא ידענא מן שוי כספנא בטוענגא: 23 ואמר שלם לכון לא תדחלון אלהכון
ואלהא דאבוכון יהב לכון סימא בטועניכון כספיכון אתא לותי ואפיק לותהון ית שמעון: 24 ואעיל גברא ית גבריא לבית יוסף ויהב מיא
ואסחו רגליהון ויהב כסתא לחמריהון: 25 ואתקינו ית תקרובתא עד דעל יוסף בשירותא ארי שמעו ארי תמן אכלין לחמא: 26 ועל
יוסף לביתא ואעילו ליה ית תקרובתא די בידיהון לביתא וסגידו ליה על ארעא: 27 ושאיל להון לשלם ואמר השלם לאבוכון סבא
דאמרתון העד כען הוא קיים: 28 ואמרו שלם לעבדך לאבונא עד כען קיים וכרעו וסגידו: 29 וזקף עינוהי וחזא ית בנימין אחוהי בר
אמיה ואמר הדין אחוכון זעירא דאמרתון לי ואמר מן קדם יי יתרחם עלך ברי: 30 ואוחי יוסף ארי אתגוללו רחמוהי על אחוהי ובעא למבכי
ועל לאדרון בית משכבא ובכא תמן: 31 ואסחי אפוהי ונפק ואתחסן ואמר שוו לחמא: 32 ושויאו ליה בלחודוהי ולהון בלחודיהון
ולמצראי דאכלין עמיה בלחודיהון ארי לא יכלין מצראי למיכל עם עבראי לחמא ארי בעירא דמצראי דחלין ליה עבראי אכלין: 33 ואסחרו
קדמוהי רבא כרביותיה וזעירא כזעירותיה ותהו גבריא גבר לחבריה: 34 ונטל חולקין מן קדמוהי לותהון וסגיאת חולקא דבנימין מחולקי כולהון
חמשה חולקין ושתיו ורויאו עמיה: מד 1 ופקיד לדממנא על ביתיה למימר
מלי ית טועני גבריא עבורא כמא דיכלין למטען ושוי כסף גבר בפום טועניה: 2 וית כלידי כלידא דכספא תשוי בפום טוענא דזעירא וית כסף
זבינוהי ועבד כפתגמא דיוסף דמליל: 3 צפרא נהר וגבריא אתפטרו אינון וחמריהון:

* Et argentum aliud attulimus nobiscum, eme- 22
re escas. non scimus quis iniecit argentum in saccos
nostros. * Ait autem illis: Propitius vo- 23
bis: ne timeatis. Deus vester & Deus patrum ve-
strorum dedit vobis thesauros in saccis vestris: at
argentum vestrum, probatum habeo. & eduxit
ad eos Symeon. * Et attulit aquam lauare pe- 24
des eorum: & dedit pabula asinis eorum.
* Parauerunt autem dona, donec intraret Ioseph 25
meridie: audiuerunt enim quòd illic debet prandere.
* Ingressus est autem Ioseph in domum, & obtu- 26
lerunt ei munera, quæ habebant in manibus suis in
domum. & adorauerunt eum in faciem super ter-
ram. * Interrogauit autem eos: Quomodo ha- 27
betis? & ait: Si sanus est pater vester senior, quem
dixistis? adhuc viuit? * Illi autem dixerunt: Sanus 28
est seruus tuus pater noster: adhuc viuit. & ait:
Benedictus homo ille Deo. & inclinantes adoraue-
runt eum. * Respiciens autem oculis suis, vi- 29
dit Beniamin fratrem suum vterinum: & ait, Hic
frater vester iunior, quem dixistis ad me adducere?
& ait, Deus misereatur tui, fili. * Turbatus est 30
autem Ioseph: reuoluta sunt enim viscera eius super
fratre suo, & quæsiuit flere. ingressus autem in cu-
biculum suum, fleuit. * Et lauans faciem, egressus 31
continuit se; & ait: Apponite panes. * Et ap- 32
posuerunt ei soli, & ipsis per seipsos, & Ægyptiis
simul vescentibus cum eo per seipsos: non enim po-
terant Aegyptij simul comedere cum Hebræis pa-
nes: abominatio enim est Aegyptiis. * Sede- 33
runt autem coram eo primogenitus secundùm anti-
quitatem suam, & iunior secundum iuuentutem
suam: stupefacti sunt autē homines vnusquisque ad
fratrem suum. * Tulerunt autem partes ab eo ad 34
illos. magnificata est autē pars Beniamin præter par-
tes omnium quincupliciter ad eas quæ illorum. bibe-
runt autem, & inebriati sunt cum eo. CA. XLIIII.

ET præcepit Joseph ei qui super domum suam, di- 1
cens: Jmplete saccos hominū escis, quæcunque po
tuerint tollere: & iniicite vniuscuiusq; argentum in
ore sacci. * Et scyphum meum argenteum iniicite in 2
saccum iunioris, & precium tritici eius. factum est
autem secundùm verbum Joseph, sicut dixit. * Ma- 3
nè illuxit, & homines missi sunt ipsi et asini eorum.

22 * καὶ ἀργύριον ἕτερον ἠνέγκαμεν μεθ' ἑαυτῶν, ἀγοράσαι
βρώματα· οὐκ οἴδαμεν τίς ἐνέβαλεν τὸ ἀργύριον εἰς τοὺς
23 μαρσίππους ἡμῶν. * εἶπε δὲ αὐτοῖς, ἵλεως ὑμῖν, μὴ φοβεῖ-
σθε. ὁ θεὸς ὑμῶν, καὶ ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν ἔδωκεν ὑμῖν θη-
σαυροὺς ἐν τοῖς μαρσίπποις ὑμῶν· τὸ δὲ ἀργύριον ὑμῶν, εὐδο-
24 κιμοῦν ἀπέχω. καὶ ἐξήγαγε πρὸς αὐτοὺς τὸν συμεών. * καὶ ἤνεγ-
κεν ὕδωρ νίψαι τοὺς πόδας αὐτῶν· καὶ ἔδωκε χορτάσματα τοῖς
25 ὄνοις αὐτῶν. * ἡτοίμασαν δὲ τὰ δῶρα, ἕως τοῦ εἰσελθεῖν ἰω-
σὴφ μεσημβρίας. ἤκουσαν γὰρ ὅτι ἐκεῖ μέλλει ἀριστᾶν.
26 * εἰσῆλθε δὲ ἰωσὴφ εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ τὰ
δῶρα, ἃ εἶχον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν εἰς τὸν οἶκον. καὶ προσεκύ-
27 νησαν αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. * ἠρώτησε δὲ αὐ-
τοὺς, πῶς ἔχετε; καὶ εἶπεν, εἰ ὑγιαίνει ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ πρεσβύτε-
28 ρος, ὃν εἴπατε, ἔτι ζῇ; * οἱ δὲ εἶπαν, ὑγιαίνει ὁ παῖς σου ὁ πα-
τὴρ ἡμῶν, ἔτι ζῇ. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος τῷ
29 θεῷ. καὶ κύψαντες προσεκύνησαν αὐτῷ. * ἀναβλέψας δὲ τοῖς
ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, ἴδεν βενιαμὶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ὁμομή-
τριον· καὶ εἶπεν, οὗτος ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος, ὃν εἴπατε πρός
30 με ἀγαγεῖν; καὶ εἶπεν, ὁ θεὸς ἐλεήσαι σε τέκνον. * ἐταράχθη
δὲ ἰωσὴφ· συνεστρέφετο γὰρ τὰ ἔντερα αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ
αὐτοῦ, καὶ ἐζήτει κλαῦσαι. εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸ ταμεῖον αὐτοῦ, ἔ-
31 κλαυσεν. * καὶ νιψάμενος τὸ πρόσωπον, ἐξελθὼν, ἐνεκρα-
32 τεύσατο. καὶ εἶπεν, παράθετε ἄρτους. * καὶ παρέθηκαν αὐτῷ μό-
νῳ, καὶ αὐτοῖς καθ' ἑαυτοὺς, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις, τοῖς συνδειπνοῦσιν
μετ' αὐτοῦ καθ' ἑαυτούς· οὐ γὰρ ἠδύναντο οἱ αἰγύπτιοι συνεσθίειν
μετὰ τῶν ἑβραίων ἄρτους· βδέλυγμα γάρ ἐστι τοῖς αἰγυπτίοις.
33 * ἐκάθισαν δὲ ἐναντίον αὐτοῦ, ὁ πρωτότοκος κατὰ τὰ πρεσβεῖα
αὐτοῦ, καὶ ὁ νεώτερος κατὰ τὴν νεότητα αὐτοῦ. ἐξίσταντο δὲ οἱ ἄν-
34 θρωποι ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. * ἦραν δὲ μερίδας
παρ' αὐτοῦ πρὸς αὐτούς· ἐμεγαλύνθη δὲ ἡ μερὶς βενιαμὶν
παρὰ τὰς μερίδας πάντων πενταπλασίως πρὸς τὰς ἐκείνων.
ἔπιον δὲ, καὶ ἐμεθύσθησαν μετ' αὐτοῦ. μδ'.

1 * Καὶ ἐνετείλατο ἰωσὴφ τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, λέγων,
πλήσατε τοὺς μαρσίππους τῶν ἀνθρώπων βρωμάτων, ὅσα ἂν
δύνωνται ἆραι· καὶ ἐμβάλετε ἑκάστου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τοῦ στό-
2 ματος τοῦ μαρσίππου. * καὶ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργυροῦν ἐμβά-
λετε εἰς τὸν μάρσιππον τοῦ νεωτέρου, καὶ τὴν τιμὴν τοῦ σίτου
3 αὐτοῦ. ἐγενήθη δὲ κατὰ τὸ ῥῆμα ἰωσὴφ, καθὼς εἶπε. * τὸ πρωῒ
διέφαυσεν, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεστάλησαν αὐτοὶ καὶ οἱ ὄνοι αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Aliud quoque argentum afferimus in manu nostra, ad emendum frumentum. nescimus quis posuit argentum nostrum in saccis nostris. 23 Dixitque eis: Pax vobis: nolite timere: Deus vester & Deus patris vestri dedit vobis thesaurum in saccis vestris. argentum vestrum venit ad me. Et eduxit ad eos Symeon. 24 Et introduxit vir homines in domum Ioseph: & dedit aquam, & lauerunt pedes suos: & dedit pabulum asinis suis. 25 Et parauerunt munera antequàm veniret Ioseph ad prandium: quia audierant quòd ibi comesturi erant panem. 26 Et ingressus est Ioseph in domum, & obtulerunt ei munera quæ erant in manibus eorum in domo. & adorauerunt eum proni in terram. 27 Et salutauit eos, & ait: Nunquid est pax patri vestro seni, quem dixistis? nunquid adhuc viuit? 28 Et dixerunt: Pax est seruo tuo patri nostro: adhuc viuit. & incuruati sunt, & adorauerunt. 29 Et leuauit oculos suos, & vidit Beniamin fratrem suum, filium matris suæ: & ait: Est hic frater vester minimus, quem dixistis mihi? & ait: Deus misereatur tui, fili mi. 30 Et festinauit Ioseph, & ingressus est in cœnaculum cubiculi sui, & volebat flere: & fleuit ibi: quia commota fuerant viscera eius super fratrem suum. 31 Et lauit faciem suam, & egressus est, & confortatus est. & dixit: Ponite panem. 32 Et posuerunt ei seorsum, & illis seorsum, & Ægyptiis qui comedebant cum eo seorsum: non enim poterant Ægyptij comedere cum Hebræis panem: quoniam pecus quod Ægyptij colunt, Hebræi comedunt. 33 Et discubuerunt coram eo, maior iuxta maioritatem suam, & minor iuxta minoritatem suam. & admirati sunt viri adinuicem. 34 Et datæ sunt eis portiones à facie eius: & maior fuit portio Beniamin quincupliciter portionibus omnium. & biberunt, & inebriati sunt cum eo.

CAP. XLIIII.

PRæcepit autem dispensatori domus suæ, dicens: Imple saccos virorum frumento, quantum possunt portare: & pone argentum vniuscuiusque in ore sacci sui. 2 Calicem autem meum argenteum pones in ore sacci minoris, & argentum emptionis suæ. fecitque iuxta verbum Ioseph quod locutus fuerat. 3 Ortoque manè, viri dimissi sunt, ipsi & asini sui.

4 הֵם יָצְאוּ אֶת־הָעִיר לֹא הִרְחִיקוּ וְיוֹסֵף אָמַר לַאֲשֶׁר
עַל־בֵּיתוֹ קוּם רְדֹף אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים וְהִשַּׂגְתָּם וְאָמַרְתָּ
5 אֲלֵהֶם לָמָּה שִׁלַּמְתֶּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה ׃ הֲלוֹא זֶה
אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה אֲדֹנִי בּוֹ וְהוּא נַחֵשׁ יְנַחֵשׁ בּוֹ הֲרֵעֹתֶם
6 אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם ׃ וַיַּשִּׂגֵם וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם אֶת־
7 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה ׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לָמָּה יְדַבֵּר אֲדֹנִי
כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָלִילָה לַעֲבָדֶיךָ מֵעֲשׂוֹת כַּדָּבָר
8 הַזֶּה ׃ הֵן כֶּסֶף אֲשֶׁר מָצָאנוּ בְּפִי אַמְתְּחֹתֵינוּ
הֱשִׁיבֹנוּ אֵלֶיךָ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְאֵיךְ נִגְנֹב מִבֵּית אֲדֹנֶיךָ
9 כֶּסֶף אוֹ זָהָב ׃ אֲשֶׁר יִמָּצֵא אִתּוֹ מֵעֲבָדֶיךָ וָמֵת וְגַם־
10 אֲנַחְנוּ נִהְיֶה לַאדֹנִי לַעֲבָדִים ׃ וַיֹּאמֶר גַּם־עַתָּה
כְדִבְרֵיכֶם כֶּן־הוּא אֲשֶׁר יִמָּצֵא אִתּוֹ יִהְיֶה־לִּי עָבֶד
11 וְאַתֶּם תִּהְיוּ נְקִיִּם ׃ וַיְמַהֲרוּ וַיּוֹרִדוּ אִישׁ אֶת־
12 אַמְתַּחְתּוֹ אָרְצָה וַיִּפְתְּחוּ אִישׁ אַמְתַּחְתּוֹ ׃ וַיְחַפֵּשׂ
בַּגָּדוֹל הֵחֵל וּבַקָּטֹן כִּלָּה וַיִּמָּצֵא הַגָּבִיעַ בְּאַמְתַּחַת
13 בִּנְיָמִן ׃ וַיִּקְרְעוּ שִׂמְלֹתָם וַיַּעֲמֹס אִישׁ עַל־חֲמֹרוֹ
14 וַיָּשֻׁבוּ הָעִירָה ׃ וַיָּבֹא יְהוּדָה וְאֶחָיו בֵּיתָה יוֹסֵף
15 וְהוּא עוֹדֶנּוּ שָׁם וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו אָרְצָה ׃ וַיֹּאמֶר
לָהֶם יוֹסֵף מָה־הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם הֲלוֹא
16 יְדַעְתֶּם כִּי־נַחֵשׁ יְנַחֵשׁ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמֹנִי ׃ וַיֹּאמֶר
יְהוּדָה מַה־נֹּאמַר לַאדֹנִי מַה־נְּדַבֵּר וּמַה־נִּצְטַדָּק
הָאֱלֹהִים מָצָא אֶת־עֲוֹן עֲבָדֶיךָ הִנֶּנּוּ עֲבָדִים לַאדֹנִי
גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם אֲשֶׁר־נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ ׃
17 וַיֹּאמֶר חָלִילָה לִּי מֵעֲשׂוֹת זֹאת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא
הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ הוּא יִהְיֶה־לִּי עָבֶד וְאַתֶּם עֲלוּ לְשָׁלוֹם
אֶל־אֲבִיכֶם ׃
18 וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנִי יְדַבֶּר־נָא
עַבְדְּךָ דָבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנִי וְאַל־יִחַר אַפְּךָ בְּעַבְדֶּךָ כִּי כָמוֹךָ
19 כְּפַרְעֹה ׃ אֲדֹנִי שָׁאַל אֶת־עֲבָדָיו לֵאמֹר הֲיֵשׁ־
לָכֶם אָב אוֹ־אָח ׃

4 Iamque vrbem exierant, & proceſſerant
paululum; tunc Ioſeph accerſito diſpenſatore
domus, ait: Surge, inquit, & perſequere viros:
& apprehenſis, dicito: Quare reddidiſtis ma-
5 lum pro bono? Scyphus quem furati eſtis,
B ipſe eſt in quo bibit dominus meus, & in quo
6 augurari ſolet. peſſimam rem feciſtis. Fe-
cit ille vt iuſſerat: & apprehenſis, per ordinem
7 locutus eſt. Qui reſponderunt: Quare ſic
loquitur dominus noſter, vt ſerui tui tantum
8 flagitij commiſerint? Pecuniam quam in-
uenimus in ſummitate ſaccorũ, reportauimus
ad te de terra Chanaan. & quomodo conſe-
quens eſt, vt furati ſimus de domo domini tui
9 aurum vel argentum? Apud quemcunque
fuerit inuẽtum ſeruorum tuorum quod quæ-
ris, moriatur: & nos erimus ſerui domini no-
10 ſtri. Qui dixit eis: Fiat iuxta veſtram ſenten-
tiam: apud quemcunq; fuerit inuentum, ipſe
11 ſit ſeruus meus: vos autem eritis innoxij. Ita-
que feſtinatò, deponentes in terram ſaccos, a-
12 peruerũt ſinguli. Quos ſcrutatus, incipiens à
maiore vſq; ad minimum, inuenit ſcyphum in
13 ſacco Beniamin. At illi ſciſſis veſtibus, one-
C ratiſque rurſum aſinis, reuerſi ſunt in oppidũ.
14 Primuſque Iudas cũ fratribus ingreſſus eſt
ad Ioſeph, (necdũ enĩ de loco abierat) omneſ-
15 que ante eũ pariter in terrã corruerũt. Qui-
bus ille ait: Cur ſic agere voluiſtis? an ignoratis
16 ꝙ non ſit ſimilis mei in augurandi ſciẽtia? Cui
Iudas: Quid reſpõdebimus, inquit, dño meo,
vel quid loquemur, aut iuſtè poterimus obtẽ-
dere? Deꝰ inuenit iniquitatem ſeruorũ tuorũ.
En omnes ſerui ſumus dñi mei, & nos, & apud
17 quem inuentus eſt ſcyphus. Reſpondit Io-
ſeph: Abſit à me, vt ſic agam. qui furatus eſt
ſcyphum, ipſe ſit ſeruus meus: vos autem abi-
18 te liberi ad patrem veſtrum. Accedens au-
tem propiùs Iudas, confidenter ait: Oro, do-
mine, audi me, vt loquatur ſeruus tuus ver-
bum in auribus tuis; & ne iraſcaris famulo
D tuo: Tu es enim poſt Pharaonem dominus
19 meus. Interrogaſti priùs ſeruos tuos:
Habetis patrem aut fratrem?

תרגום אונקלוס

4 אינון נפקו מן קרתא לא ארחיקו ויוסף אמר לדממנא על ביתיה קום רדף בתר גבריא ותדבקינון ותימר להון למה אשלמתון בישתא
חלף טבתא ׃ 5 הלא דין דשתי רבוני ביה והוא בדקא מבדק ביה אבאשתון דעבדתון ׃ 6 ואדבקינון ומליל עמהון ית פתגמיא
האלין ׃ 7 ואמרו ליה למה ימליל רבוני כפתגמיא האלין חס לעבדך מלמעבד כפתגמא הדין ׃ 8 הא כספא דאשכחנא בפום טוענא
אתיבנא לותך מארעא דכנען ואכדין נגנוב מבית רבונך מאנין דכסף או מאנין דדהב ׃ 9 דישתכח עמיה מעבדך ימות ואף אנחנא נהי
לרבוני לעבדין ׃ 10 ואמר אף כען כפתגמיכון כן הוא דישתכח עמיה יהא לי עבדא ואתון תהון זכאין ׃ 11 ואוחיאו
ואחיתו גבר טועניה לארעא ופתחו גבר טועניה ׃ 12 ובלש ברבא שרי ובזעירא שצי ואשתכח כלידא בטוענא דבנימין ׃ 13 ובזעו
לבושיהון ורמו גבר על חמריה ותבו לקרתא ׃ 14 ועל יהודה ואחוהי לבית יוסף והוא עד כען תמן ונפלו קדמוהי על ארעא ׃
15 ואמר להון יוסף מה עובדא הדא דעבדתון הלא ידעתון ארי בדקא מבדק גברא דכותי ׃ 16 ואמר יהודה מה נאמר לרבוני מה
נמליל ומה נזכי ומן קדם יי אשתכח חובא דעבדך הא אנחנא עבדין לרבוני אף אנחנא אף דישתכח כלידא בידיה ׃ 17 ואמר חס
לי מלמעבד דא גברא דאשתכח כלידא בידיה הוא יהא לי עבדא ואתון סקו לשלם לות אבוכון ׃ 18 וקריב לותיה יהודה ואמר
בבעו רבוני ימליל כען עבדך פתגמא קדם רבוני ולא יתקוף רגזך בעבדך ארי כפרעה כן את ׃ 19 רבוני שאל
ית עבדוהי למימר האית לכון אבא או אחא ׃

*Exeuntibus autem ipsis ciuitatem, non aberant 4
longè. & Ioseph dixit ei qui super domum suam:
Surgens persequere post homines, & comprehen-
des eos, & dices illis: Quare reddidistis mala pro
bonis? Quare furati estis meum scyphum ar- 5
genteum? non hoc est in quo bibit dominus meus?
ipse autem augurio auguratur in eo. mala perfecistis
quæ fecistis. Inueniens autem illos, dixit 6
eis secundum verba hæc.
Illi autem dixerunt ei: Quare loquitur domi- 7
nus secundùm verba hæc? absit seruis tuis facere
secundùm verbum hoc.
Si quidem argentum, quod inuenimus in saccis 8
nostris, reduximus ad te de terra Chanaan: quomo-
do furaremur de domo domini tui argentum aut au-
rum? Apud quem inuentus fuerit scyphus 9
seruorum tuorum, moriatur: & nos autem erimus
domino nostro serui. Ille autem dixit: Et 10
nunc sicut dicitis, sic erit. apud quem inuentus fue-
rit scyphus, erit meus seruus: vos autem eritis mun-
di. Et festinauerunt, & deposuerunt v- 11
nusquisque saccum suum super terram; & aperuit
vnusquisque saccum suum. Scrutatus est 12
autem à seniore incipiens, donec venit ad iuniorem:
& inuenit scyphum in sacco Beniamin. Et di- 13
ruperunt vestimenta sua, & imposuerunt vnus-
quisque saccum suum super asinum suum, & reuersi
sunt in ciuitatem.
Ingressus est autem Iudas & fratres eius ad Io- 14
seph, adhuc illo existente illic. & ceciderunt coram
illo super terram. Dixit autem illis Ioseph: 15
Quid rem hanc fecistis? non scitis quòd augurio au-
gurabitur homo, qualis ego? Dixit autem Iudas: 16
Quid respondebimus domino, aut quid loquemur,
aut quid iustificabimur? at Deus inuenit iniquitatē
seruorum tuorum. ecce sumus serui domino nostro, et
nos, & apud quem inuentus est scyphus. Dixit au- 17
tem Ioseph: Ne mihi sit facere verbum istud. homo
apud quem inuentus est scyphus, ille erit meus ser-
uus: vos autem ascendite cum salute ad patrē vestrū.
Appropinquans autem ei Iudas, dixit: Oro, dñe, 18
loquatur seruus tuus verba coram te, et ne irascaris
seruo tuo, quia tu es post Pharaonē, dñe. Tu interro 19
gasti seruos tuos, dicēs, Si habetis patrē aut fratrem?

4 ἐξελθόντων δὲ αὐτῶν τὴν πόλιν, οὐκ ἀπέχον μακράν.
καὶ ἰωσὴφ εἶπε τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἀναστὰς ἐπιδίωξον
ὀπίσω τῶν ἀνθρώπων, καὶ καταλήψῃ αὐτούς, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς,
τί ὅτι ἀνταπεδώκατε πονηρὰ ἀντὶ καλῶν;
5 ἵνα τί ἐκλέψατέ μου τὸ κόνδυ τὸ ἀργυροῦν; οὐ τοῦτό ἐστιν
ἐν ᾧ πίνει ὁ κύριός μου; αὐτὸς δὲ οἰωνισμῷ οἰωνίζεται ἐν αὐ-
τῷ. πονηρὰ συνετελέσατε ἃ πεποιήκατε.
6 εὑρὼν δὲ αὐτούς, εἶπεν αὐτοῖς κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα.
7 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ, ἵνα τί λαλεῖ ὁ κύριος κατὰ τὰ ῥήματα
ταῦτα; μὴ γένοιτο τοῖς παισί σου ποιῆσαι κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο.
8 εἰ τὸ μὲν ἀργύριον, ὃ εὕρομεν ἐν τοῖς μαρσίπποις ἡμῶν,
ἀπεστρέψαμεν πρός σε ἐκ γῆς χαναάν, πῶς ἂν κλέψαιμεν
ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ κυρίου σου ἀργύριον ἢ χρυσίον;
9 παρ᾽ ᾧ ἂν εὑρεθῇ τὸ κόνδυ τῶν παίδων σου, ἀποθνησκέτω·
καὶ ἡμεῖς δὲ ἐσόμεθα τῷ κυρίῳ ἡμῶν παῖδες.
10 ὁ δὲ εἶπεν, καὶ νῦν ὡς λέγετε, οὕτως ἔσται· παρ᾽ ᾧ ἂν εὑρε-
θῇ τὸ κόνδυ, ἔσται μου παῖς, ὑμεῖς δὲ ἔσεσθε καθαροί.
11 καὶ ἔσπευσαν, καὶ καθεῖλαν ἕκαστος τὸν μάρσιππον αὐ-
τοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἤνοιξεν ἕκαστος τὸν μάρσιππον αὐτοῦ.
12 ἠρεύνησε δὲ ἀπὸ τοῦ πρεσβυτέρου ἀρξάμενος, ἕως ἦλθεν ἐπὶ
τὸν νεώτερον· καὶ εὗρε τὸ κόνδυ ἐν τῷ μαρσίππῳ τοῦ βενιαμίν.
13 καὶ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπέθηκαν ἕκαστος τὸν
μάρσιππον αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ὄνον αὐτοῦ, καὶ ἀπέστρεψαν εἰς τὴν
14 πόλιν. εἰσῆλθε δὲ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πρὸς ἰω-
σήφ, ἔτι αὐτοῦ ὄντος ἐκεῖ. καὶ ἔπεσαν ἐναντίον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν
15 γῆν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσήφ, τί τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἐποιή-
σατε; οὐκ οἴδατε, ὅτι οἰωνισμῷ οἰωνιεῖται ὁ ἄνθρωπος, οἷος
16 ἐγώ; εἶπε δὲ ἰούδας, τί ἀντεροῦμεν τῷ κυρίῳ, ἢ τί λα-
λήσωμεν, ἢ τί δικαιωθῶμεν; ὁ δὲ θεὸς εὗρε τὴν ἀδικίαν τῶν
παίδων σου. ἰδοὺ ἐσμὲν οἰκέται τῷ κυρίῳ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς, καὶ
παρ᾽ ᾧ εὑρέθη τὸ κόνδυ.
17 εἶπε δὲ ἰωσήφ, μή μοι γένοιτο ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο. ὁ
ἄνθρωπος παρ᾽ ᾧ εὑρέθη τὸ κόνδυ, αὐτὸς ἔσται μου παῖς· ὑμεῖς
δὲ ἀνάβητε μετὰ σωτηρίας πρὸς τὸν πατέρα ὑμῶν.
18 ἐγγίσας δὲ αὐτῷ ἰούδας, εἶπεν. δέομαι κύριε, λαλη-
σάτω ὁ παῖς σου ῥήματα ἐναντίον σου, καὶ μὴ θυμωθῇς τῷ
παιδί σου, ὅτι σὺ εἶ μετὰ φαραὼ κύριε.
19 σὺ ἠρώτησας τοὺς παῖδάς σου, λέγων, εἰ ἔχετε πατέρα,
ἢ ἀδελφόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Illi egressi sunt de ciuitate; non longè abierant. & Ioseph dixit dispensatori domus suæ, Surge, sequere post viros; & apprehendes eos, & dices eis: Quare reddidistis malum pro bono? 5 Nónne hic calix erat quo bibebat dominus meus? & ipse quærens quæsiuit eum: malam rem fecistis. 6 Apprehenditque eos; & locutus est cum eis verba hæc. 7 Et dixerunt ei: Quare loquitur dominus noster talia verba? absit à seruis tuis facere hanc rem. 8 Ecce argentum quod inuenimus in ore saccorum nostrorum retulimus ad te de terra Chanaan: quomodo ergo furati essemus de domo domini tui vasa argentea aut vasa aurea? 9 Apud quemcunque de seruis tuis fuerit inuentus scyphus, moriatur: nos quoque erimus serui domino nostro. 10 Et dixit: Etiam nunc iuxta sermones vestros ita est; apud quemcunque fuerit inuentus, erit mihi seruus; vos autem eritis innoxij. 11 Et festinauerunt, & deposuerunt vnusquisque saccum suum in terra, & aperuit vnusquisque saccum suum. 12 Et scrutatus est: in maiore incœpit, & in minore perfecit; & inuentus est scyphus in sacco Beniamin. 13 Et sciderunt vestimenta sua: & onerauerunt vnusquisque asinum suum, & reuersi sunt in ciuitatem. 14 Et ingressus est Iudas & fratres eius in domum Ioseph; & ipse adhuc erat ibi. & corruerunt coram eo in terram. 15 Dixitque eis Ioseph: Quid est hoc quod fecistis? nesciebatis quòd inuestigans inuestigaret vir sicut ego? 16 Dixitque Iudas: Quid dicemus domino meo, quid loquemur, aut quo iustificabimur? A facie enim Dei inuentum est peccatum seruorum tuorum. ecce sumus serui domino meo, tam nos quàm ille in cuius manu inuentus est scyphus. 17 Et ait: Absit à me hoc facere. vir in cuius manu inuentus est scyphus, erit mihi seruus: vos autem ascendite in pace ad patrem vestrum. 18 Et accessit ad eum Iudas, & ait: Obsecro, domine mi, vt loquatur nunc seruus tuus verbum coram domino meo; & non irascatur furor tuus super seruum tuum; quoniam talis es tu sicut Pharao. 19 Dominus meus interrogauit seruos suos, dicens: Num habetis patrem aut fratrem?

20 * ונאמר אל־אדני יש־לנו אב זקן וילד זקנים
קטן ואחיו מת ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו׃
21 * ותאמר אל־עבדיך הורדהו אלי ואשימה עיני עליו׃
22 * ונאמר אל־אדני לא־יוכל הנער לעזב את־אביו
23 ועזב את־אביו ומת׃ * ותאמר אל־עבדיך אם־לא
ירד אחיכם הקטן אתכם לא תספון לראות פני׃
24 * ויהי כי עלינו אל־עבדך אבי ונגד־לו את דברי
25 אדני׃ * ויאמר אבינו שבו שברו־לנו מעט־אכל׃
26 * ונאמר לא נוכל לרדת אם־יש אחינו הקטן אתנו
וירדנו כי־לא נוכל לראות פני האיש ואחינו הקטן
27 איננו אתנו׃ * ויאמר עבדך אבי אלינו אתם ידעתם
28 כי שנים ילדה־לי אשתי׃ * ויצא האחד מאתי ואמר
29 אך טרף טרף ולא ראיתיו עד־הנה׃ * ולקחתם
גם־את־זה מעם פני וקרהו אסון והורדתם את־שיבתי
30 ברעה שאלה׃ * ועתה כבאי אל־עבדך אבי והנער
31 איננו אתנו ונפשו קשורה בנפשו׃ * והיה כראותו
כי־אין הנער ומת והורידו עבדיך את־שיבת עבדך
32 אבינו ביגון שאלה׃ * כי עבדך ערב את־הנער מעם
אבי לאמר אם־לא אביאנו אליך וחטאתי לאבי כל־
33 הימים׃ * ועתה ישב־נא עבדך תחת הנער עבד
34 לאדני והנער יעל עם־אחיו׃ * כי־איך אעלה אל־
אבי והנער איננו אתי פן אראה ברע אשר ימצא
את־אבי׃

מה

1 * ולא־יכל
יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו
כל־איש מעלי ולא־עמד איש אתו בהתודע יוסף
2 אל־אחיו׃ * ויתן את־קלו בבכי וישמעו מצרים
3 וישמע בית פרעה׃ * ויאמר יוסף אל־אחיו אני
יוסף העוד אבי חי ולא־יכלו אחיו לענות אתו כי
נבהלו מפניו׃

20 * Et nos respondimus tibi domino meo: Est
nobis pater senex, & puer paruulus qui in se-
nectute illius natus est, cuius vterinus frater
est mortu⁹, & ipsũ solũ habet mater sua, pater
21 verò tenerè diligit eũ. * Dixistique seruis tuis:
Adducite eum ad me, & ponã oculos meos su
22 per illum. * Suggessimus tibi dño meo: Nõ po
test puer relinquere patrẽ suum. si enim illum
23 dimiserit, morietur. * Et dixisti seruis tuis: Nisi Su.43.a.
E venerit frater vester minimus vobiscũ, nõ vi-
24 debitis amplius faciẽ meam. * Cùm ergo ascen
dissemus ad famulũ tuum patrem nostrum,
narrauimus ei omnia quæ locutus est domin⁹
25 meus. * Et dixit pater noster, Reuertimini, &
26 emite nobis parum tritici. * Cui diximus: Nõ
possumus ire. si frater noster minimus descen-
derit nobiscũ, proficiscemur simul: alioquin
illo absente, non audemus videre faciem viri.
27 * At ille respondit: Vos scitis quòd duos ge-
28 nuerit mihi vxor mea: * Egressus est vnus, &
F dixistis, Bestia deuorauit eum: & huc vsque Su.37.d.
29 non comparet. * Si tuleritis & istum, & ali-
quid ei in via cõtigerit, deducetis canos meos
30 cum mœrore ad inferos. * Igitur si intrauero
ad seruum tuum patrem nostrum, & puer de-
fuerit, (cùm anima illius ex huius anima de-
31 pendeat) * Viderítq; eum non esse nobiscũ, mo
rietur. & deducent famuli tui canos eius cum
32 dolore ad inferos. * Ego ꝑpriè seruus tuus sum; Su.43.b.
q̃ in meã hũc recepi fide; & spopõdi dicẽs, Nisi
G reduxero eum, peccati reus ero in patrẽ oĩ tẽ-
33 pore. * Manebo itaq; seruus tuus pro puero in
ministerio dñi mei, & puer ascendat cũ fratri-
34 bus suis. * Non enĩ possum redire ad patrẽ ab-
sente puero; ne calamitatis, quę oppressura est
patrem meum, testis assistam. CAP. XLV.

1 A NOn se poterat vltrà cohibere Ioseph, mul
tis corã astantibus. vnde pręcepit vt egre
derẽtur cũcti foras, & nullus interesset alienus
2 agnitioni mutuę. * Eleuauitq; vocem cum fle- Su.37.c. & 41.g.
tu: quam audierunt Ægyptij, omnisq; domus
3 Pharaonis. * Et dixit fratribus suis: Ego sum Io
seph. adhuc pater meus viuit? Non poterant
respondere fratres, nimio terrore perterriti.

תרגום אונקלוס

20 ואמרנא לרבוני אית לנא אבא סבא ובר סיבתין זעיר ואחוהי מית ואשתאר הוא בלחודוהי לאמיה ואבוהי רחים ליה׃ 21 ואמרת
לעבדך אחתוהי לותי ואשוי עיני עלוהי׃ 22 ואמרנא לרבוני לא יכול עולימא למשבק ית אבוהי ואם ישבוק ית אבוהי וימות׃ 23 ואמרת
לעבדך אם לא יחות אחוכון זעירא עמכון לא תוספון למחזי אפי׃ 24 והוה כד סליקנא לות עבדך אבא וחוינא ליה ית פתגמי רבוני׃
25 ואמר אבונא תובו זבנו לנא זעיר עיבורא׃ 26 ואמרנא לא ניכול למיחת אם אית אחונא זעירא עמנא וניחות ארי לא ניכול למחזי אפי
גברא ואחונא זעירא ליתוהי עמנא׃ 27 ואמר עבדך אבא לנא אתון ידעתון ארי תרין ילידת לי אתתי׃ 28 ונפק חד מלותי ואמרית ברם
מקטל קטיל ולא חזיתיה עד כען׃ 29 ותדברון אף ית דין מן קדמי ויערעיניה מותא ותחתון ית סיבתי בבשתא לשאול׃ 30 וכען כמיתי
לות עבדך אבא ועולימא ליתוהי עמנא ונפשיה חביבא ליה כנפשיה׃ 31 ויהא כד יחזי ארי לית עולימא וימות ויחתון עבדך ית סיבת עבדך
אבונא בדוונא לשאול׃ 32 ארי עבדך מערב בעולימא מן אבא למימר אם לא איתיניה לך ואהי חטי לאבא כל יומיא׃ 33 וכען יתיב כען
עבדך תחות עולימא עבדא לרבוני ועולימא יסק עם אחוהי׃ 34 ארי אכדין איסק לות אבא ועולימא ליתוהי עמי דילמא אחזי בבשתא דתשכח
ית אבא׃ מה 1 ולא יכיל יוסף לאתחסנא לכל דקיימין עלוהי וקרא אפיקו כל
אנש מלותי ולא קם אנש עמיה כד אתידע יוסף עם אחוהי׃ 2 ויהב ית קליה בבכיתא ושמעו מצראי ושמע בית פרעה׃ 3 ואמר יוסף
לאחוהי אנא יוסף העד כען אבא קיים ולא יכילו אחוהי לאתבא יתיה פתגם ארי אתבהילו מן קדמוהי׃

* Et diximus dño: Est nobis pater senior, et puer se- 20
nectutis iunior illi, & frater eius mortuus est; ipse
autẽ solus relictus est matri suæ: at pater eũ dilexit.
* Dixisti autẽ seruis tuis: Adducite eũ ad me, & cu- 21
rã habebo illius. * Et diximus domino meo: Nõ pote- 22
rit puer relinquere patrem suum: si autem reliquerit
patrem, morietur. * Tu autem dixisti seruis tuis: Si 23
non descenderit frater vester iunior vobiscum, non
adijcietis videre faciem meam.
* Factum est autem quando ascendimus ad ser- 24
uum tuum patrem nostrum, nunciauimus ei verba
domini nostri. * Dixit autem pater noster: Ite 25
rursum, emite nobis paucas escas. * Nos au- 26
tem diximus: Non poterimus descendere. sed si qui-
dem frater noster iunior descenderit nobiscum, de-
scendemus. non enim poterimus videre faciem ho-
minis, fratre nostro iuniore non existente nobiscum.
* Dixit autem seruus tuus pater noster ad nos: 27
Vos scitis, quia duos peperit mihi vxor: * Et 28
egressus est vnus à me; & dixistis, quia à bestia de-
uoratus est: & non vidi eum vsque nunc. * Si 29
ergo tuleritis & hunc ex facie mea, & acciderit ei
languor in via, & deducetis meam senectutem cum
tristitia ad inferos. * Nunc ergo si intrauero 30
ad seruum tuum patrem autẽ nostrum, & puer non
fuerit nobiscum; at anima illius pendet ex anima hu
ius. * Et erit cùm viderit ipse non existentem pue- 31
rum nobiscum, morietur. & deducent serui tui se-
nectutem serui tui patris autem nostri, cum tristitia
ad inferos. * Et enim seruus tuus suscepit puerum 32
à patre meo, dicens: Si non adduxero illum ad te, pec
cans ero erga patrem omnibus diebus. * Nunc 33
ergo manebo tibi seruus pro puero, domesticus do-
mini mei: at puer ascendat cum fratribus suis.
* Quomodo enim ascendam ad patrem, puero non 34
existente nobiscum? vt non videam mala, quæ in-
uenient patrem meum.

CAP. XLV.

ET non potuit Ioseph tolerare omnes astãtes ei. sed 1
dixit: Emittite omnes à me. & non astitit nullus
Ioseph, quando notus factus est fratribus suis. * Et 2
misit vocẽ cum fletu. audierunt autẽ omnes Ægyptij,
et audibile fuit in domũ Pharaonis. * Dixit autẽ Io- 3
seph ad fratres suos: Ego sũ Ioseph. adhuc pater me⁹
viuit? et nõ poterãt frẽs ei⁹ rñdere ei. turbati sũt enĩ.

20 * καὶ εἴπαμεν τῷ κυρίῳ, ἔστιν ἡμῖν πατὴρ πρεσβύτερος, καὶ
παιδίον γήρως νεώτερον αὐτῷ, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπέθανεν,
αὐτὸς δὲ μόνος ὑπελείφθη τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ὁ δὲ πατὴρ αὐτὸν
21 ἠγάπησεν. * εἶπας δὲ τοῖς παισί σου, καταγάγετε αὐτὸν πρός με,
22 καὶ ἐπιμελοῦμαι αὐτοῦ. * καὶ εἴπαμεν τῷ κυρίῳ μου· οὐ δυνή-
σεται τὸ παιδίον καταλιπεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἐὰν δὲ καταλίπῃ
23 τὸν πατέρα, ἀποθανεῖται. * σὺ δὲ εἶπας τοῖς παισί σου, ἐὰν μὴ
καταβῇ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μεθ᾽ ὑμῶν, οὐ προσθήσε-
24 σθε ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου. * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἀνέβημεν πρὸς τὸν
παῖδά σου πατέρα ἡμῶν, ἀπηγγείλαμεν αὐτῷ τὰ ῥήματα τοῦ κυ-
25 ρίου ἡμῶν. * εἶπε δὲ ὁ πατὴρ ἡμῶν, βαδίσατε πάλιν, ἀγορά-
26 σατε ἡμῖν μικρὰ βρώματα. * ἡμεῖς δὲ εἴπαμεν, οὐ δυνησόμε-
θα καταβῆναι. ἀλλ᾽ εἰ μὲν ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ νεώτερος κατα-
βαίνῃ μεθ᾽ ἡμῶν, καταβησόμεθα. οὐ γὰρ δυνησόμεθα ἰδεῖν τὸ πρό-
σωπον τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν τοῦ νεωτέρου μὴ ὄντος μεθ᾽ ἡ-
27 μῶν. * εἶπε δὲ ὁ παῖς σου ὁ πατὴρ ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς, ὑμεῖς γι-
28 νώσκετε, ὅτι δύο ἔτεκέ μοι ἡ γυνή. * καὶ ἐξῆλθεν ὁ εἷς ἀπ᾽ ἐμοῦ,
καὶ εἴπατε, ὅτι θηριόβρωτος γέγονεν, καὶ οὐκ εἶδον αὐτὸν ἄχρι
29 νῦν. * ἐὰν οὖν λάβητε καὶ τοῦτον ἐκ προσώπου μου, καὶ συμ-
βῇ αὐτῷ μαλακία ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ κατάξετέ μου τὸ γῆρας μετὰ
30 λύπης εἰς ᾅδου. * νῦν οὖν ἐὰν εἰσπορεύωμαι εἰς τὸν παῖδά σου,
πατέρα δὲ ἡμῶν, καὶ τὸ παιδίον μὴ ᾖ μεθ᾽ ἡμῶν, ἡ δὲ ψυχὴ αὐ-
31 τοῦ ἐκκρέμαται ἐκ τῆς ψυχῆς τούτου· * καὶ ἔσται ἐν τῷ ἰ-
δεῖν αὐτὸν μὴ ὂν τὸ παιδίον μεθ᾽ ἡμῶν, τελευτήσει. καὶ κατά-
ξουσιν οἱ παῖδές σου τὸ γῆρας τοῦ παιδός σου, πατρὸς δὲ ἡμῶν, μετὰ
32 λύπης εἰς ᾅδου. * ὁ γὰρ παῖς σου ἐκδέδεκται τὸ παιδίον παρὰ
τοῦ πατρός μου, λέγων, ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρός σε, ἡμαρτη-
33 κὼς ἔσομαι πρὸς τὸν πατέρα πάσας τὰς ἡμέρας. * νῦν οὖν πα-
ραμενῶ σοι παῖς ἀντὶ τοῦ παιδίου, οἰκέτης τοῦ κυρίου μου. τὸ δὲ
34 παιδίον ἀναβήτω μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. * πῶς γὰρ ἀναβή-
σομαι πρὸς τὸν πατέρα, τοῦ παιδίου μὴ ὄντος μεθ᾽ ἡμῶν; ἵνα
μὴ ἴδω τὰ κακά, ἃ εὑρήσει τὸν πατέρα μου.

με΄.

1 * Καὶ οὐκ ἠδύνατο ἰωσὴφ ἀνέχεσθαι πάντων τῶν παρεστηκό-
των αὐτῷ. ἀλλ᾽ εἶπεν, ἐξαποστείλατε πάντας ἀπ᾽ ἐμοῦ. καὶ οὐ πα-
ρειστήκει οὐδεὶς τῷ ἰωσὴφ ἡνίκα ἀνεγνωρίζετο τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.
2 * καὶ ἀφῆκε φωνὴν μετὰ κλαυθμοῦ. ἤκουσαν δὲ πάντες οἱ αἰγύ-
3 πτιοι, καὶ ἀκουστὸν ἐγένετο εἰς τὸν οἶκον φαραώ. * εἶπε δὲ ἰωσὴφ πρὸς
τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐγώ εἰμι ἰωσήφ, ἔτι ὁ πατήρ μου ζῇ; καὶ οὐκ
ἠδύναντο οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἀποκριθῆναι αὐτῷ, ἐταράχθησαν γάρ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et diximus domino meo: Est nobis pater senex, & filius senectutis paruulus: frater autem eius mortuus est, & remansit solus ipse matri suæ;
& pater eius dilexit eum. 21 Et dixisti seruis tuis: Deducite eum ad me, & ponam oculum meum super eum. 22 Diximusque domino meo, Non
potest puer relinquere patrem suum: si autem reliquerit patrem suum, morietur. 23 Et dixisti seruis tuis: Non videatis vltrà faciem meam, si non
descenderit frater vester minimus vobiscum. 24 Et factum est cùm ascendimus ad seruum tuum patrem nostrum, narrauimus ei verba domini mei.
25 Dixitque pater noster: Reuertimini, emite nobis modicum frumenti. 26 Et diximus: Non possumus descendere: si ierit frater noster minimus
nobiscum, descendemus; quoniam non possumus videre faciem viri, si frater noster minimus non ierit nobiscum. 27 Dixitque nobis pater noster
seruus tuus: Vos scitis quia duos peperit mihi vxor mea: 28 Egressusque est vnus à me, & dixi, occisione occisus est, & non vidi eum vsque in præ-
sens. 29 Et si tuleritis hunc à facie mea, & acciderit ei mors, deducetis caniciem meam cum afflictione ad inferos. 30 Et nunc cùm venero ad ser-
uum tuum patrem meum, & puer non redierit nobiscum; & anima eius est ei dilecta, quasi anima sua. 31 Cúmque viderit quòd puer non est no-
biscum, morietur, & deducent serui tui caniciem patris nostri serui tui cum mœrore ad inferos. 32 Seruus enim tuus spopondit pro puero apud pa-
trem meum, dicens: Si non reduxero eum tibi, eroque peccati reus in patrem meum omnibus diebus. 33 Et nunc maneat, obsecro, seruus tuus pro
puero in seruitute domini mei, & puer ascendat cum fratribus suis. 34 Quomodo potero ascendere ad patrem meum, puero non existente mecum?
ne videam malum quod inueniet patrem meum.

CAP. XLV.

ET non poterat Ioseph sustinere omnes existentes apud eum: & clamauit, Educite omnes homines à me. & nullus stetit cum eo, quando agnitus
est Ioseph à fratribus suis. 2 Et leuauit vocem suam cum fletu, & audierunt Ægyptij, audiuitque domus Pharaonis. 3 Dixitque Ioseph fratri-
bus suis: Ego sum Ioseph. nunquid adhuc pater meus viuit? Et non poterant fratres eius respondere ei verbum; quoniam turbati erant coram eo.

4 * ויאמר יוסף אל־אחיו גשו־נא אלי ויגשו ויאמר
אני יוסף אחיכם אשר־מכרתם אתי מצרימה׃
5 * ועתה אל־תעצבו ואל־יחר בעיניכם כי־מכרתם
אתי הנה כי למחיה שלחני אלהים לפניכם׃
6 * כי־זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש
7 שנים אשר אין־חריש וקציר׃ * וישלחני אלהים
לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות
8 לכם לפליטה גדלה׃ * ועתה לא־אתם
שלחתם אתי הנה כי האלהים וישימני לאב
לפרעה ולאדון לכל־ביתו ומשל בכל־ארץ מצרים׃
9 * מהרו ועלו אל־אבי ואמרתם אליו כה אמר
בנך יוסף שמני אלהים לאדון לכל־מצרים רדה
10 אלי אל־תעמד׃ * וישבת בארץ־גשן והיית
קרוב אלי אתה ובניך ובני בניך וצאנך ובקרך וכל־
11 אשר־לך׃ * וכלכלתי אתך שם כי־עוד חמש
שנים רעב פן־תורש אתה וביתך וכל־אשר־לך׃
12 * והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין כי־פי המדבר
13 אליכם׃ * והגדתם לאבי את־כל־כבודי במצרים
ואת כל־אשר ראיתם ומהרתם והורדתם את־אבי
14 הנה׃ * ויפל על־צוארי בנימן־אחיו ויבך ובנימן
15 בכה על־צואריו׃ * וינשק לכל־אחיו ויבך עלהם
16 ואחרי כן דברו אחיו אתו׃ * והקל נשמע בית פרעה
לאמר באו אחי יוסף וייטב בעיני פרעה ובעיני עבדיו׃
17 * ויאמר פרעה אל־יוסף אמר אל־אחיך זאת עשו
טענו את־בעירכם ולכו־באו ארצה כנען׃
18 * וקחו את־אביכם ואת־בתיכם ובאו אלי
ואתנה לכם את־טוב ארץ מצרים ואכלו את־חלב
19 הארץ׃ * ואתה צויתה זאת עשו קחו־לכם מארץ
מצרים עגלות לטפכם ולנשיכם ונשאתם
את־אביכם ובאתם׃

4 * Ad quos ille clementer: Accedite, inquit,
ad me. & cùm accessissent propè: Ego sum, ait, Iof.50.c.
Ioseph frater vester, quem vēdidistis in Ægy-
5 ptum. * Nolite pauere: neq; vobis durum
esse videatur, ꝙ vendidistis me in his regio-
nibus. pro salute enim vestra misit me Deus
6 ante vos in Ægyptum. * Biennium est enim
B quòd cœpit fames in terra esse: & adhuc quin
que anni restant, quibus nec arari poterit nec
7 meti. * Præmisitque me Deus, vt reseruemini
super terram, & escas ad viuēdum habere pos-
8 sitis. * Non vestro consilio, sed Dei voluntate
huc missus sum; qui fecit me quasi patrē Pha-
raonis, & dominum vniuersæ domus eius, ac
9 principem in omni terra Ægypti. * Festinate,
& ascendite ad patrem meū; & dicetis ei: Hęc
C mandat filius tuus Ioseph: Deus fecit me do-
minum vniuersæ terræ Ægypti. descende ad
10 me, ne moreris. * Et habitabis in terra Gessem.
erisque iuxta me tu, & filij tui, & filij filiorum
tuorum; oues tuæ, & armenta tua, & vniuersa
11 quæ possides: * Ibiq; te pascam. Adhuc enim
quinque anni residui sunt famis: ne & tu pe-
reas, & omnis domus tua, & omnia quę possi-
12 des. * En oculi vestri, & oculi fratris mei Bēia-
13 min, vidēt ꝙ os meum loquatur ad vos. * Nūn
ciate patri meo vniuersam gloriā meā, & cun-
D cta quę vidistis in Ægypto. festinate, & addu-
14 cite eū ad me. * Cūq; amplexatus cecidisset in
collū Bēiamin fratris sui, fleuit; illo quoq; simi
15 liter flente sup collū eius. * Osculatúsq; est Io-
seph omnes fratres suos, & plorauit super sin-
16 gulos. póstq; ausi sunt loqui ad eū. * Auditūq;
est & celebri sermone vulgatū ī aula regis, Ve-
nerūt fratres Ioseph. & gauisus est Pharao atq;
17 omnis familia eiꝰ. * Dixitq; ad Ioseph, vt impe
raret fratribus suis, dicens: Onerantes iumēta,
18 ite in terram Chanaan: * Et tollite indè patrem
vestrum & cognationem, & venite ad me: &
ego dabo vobis oīa bona Ægypti, vt comeda
19 tis medullā terræ. * Præcipe etiam vt tollant
plaustra de terra Ægypti, ad subuectionē par-
uulorum suorū ac coniugū. & dicito: Tollite
patrem vestrū: & properate q̃ citius veniētes.

תרגום אונקלוס

4 ואמר יוסף לאחוהי קריבו כען לותי וקריבו ואמר אנא יוסף אחוכון דזבנתון יתי למצרים׃ 5 וכען לא תתנססון ולא יתקוף בעיניכון
דזבנתון יתי הכא ארי לקיימא שלחני יוי קדמיכון׃ 6 ארי דנן תרתין שנין כפנא בגו ארעא ועוד חמש שנין דלית זרועה וחצדא׃
7 ושלחני יוי קדמיכון לשואה לכון שארה בארעא ולקיימא לכון לשיזבא רבא׃ 8 וכען לא אתון שלחתון יתי הכא אלהין מן קדם
יוי ושויני לאבא לפרעה ולרבון לכל אנש ביתיה ושליט בכל ארעא דמצרים׃ 9 אוחו וסקו לות אבא ותימרון ליה כדנן אמר ברך
יוסף שויני יוי לרבון לכל מצראי חות לותי לא תתעכב׃ 10 ותיתיב בארעא דגשן ותהי קריב לי את ובנך ובני בנך ועאנך ותורך וכל
דילך׃ 11 ואיזון יתך תמן ארי עוד חמש שנין כפנא דילמא תתמסכן את ואנש ביתך וכל דילך׃ 12 והא עיניכון חזן
ועיני אחי בנימין ארי בלישנכון אנא ממליל עמכון׃ 13 ותחוון לאבא ית כל יקרי במצרים וית כל דחזיתון ותוחון ותחתון ית
אבא הכא׃ 14 ונפל על צוארי בנימין אחוהי ובכא ובנימין בכא על צואריה׃ 15 ונשיק לכל אחוהי ובכא עליהון
ובתר כן מלילו אחוהי עמיה׃ 16 וקלא אשתמע בית פרעה למימר אתו אחוהי דיוסף ושפר בעיני פרעה ובעיני עבדוהי׃
17 ואמר פרעה ליוסף אמר לאחך דא עבידו טעונו ית בעירכון ואזילו אובילו לארעא דכנען׃ 18 ודברו ית אבוכון וית אנש
בתיכון ואתו לותי ואתן לכון ית שפר ארעא דמצרים ותיכלון ית טובא דארעא׃ 19 ואת מתפקיד דא עבידו סיבו לכון מארעא
דמצרים עגלן לטפליכון ולנשיכון ותטלון ית אבוכון ותיתון׃

Dixit autem Joseph ad fratres suos: Appro- 4
pinquate ad me. & appropinquarunt. & ait: Ego
sum Ioseph frater vester, quem vendidistis in Æ-
*gyptum. * Nunc ergo ne contristemini: neque 5*
durum videatur vobis, quòd vendidistis me huc.
in enim vitam misit me Deus ante vos.
Hic enim secundus annus fames super terram: 6
& adhuc reliqui quinque anni, in quibus non erit
*aratio, neque messis. * Misit enim me Deus 7*
ante vos, vt relinquerentur vobis reliquiæ super
terram, & enutrire vobis reliquias magnas.
Nunc ergo non vos me misistis huc, sed Deus: 8
& fecit me quasi patrem Pharaonis, & dominum
totius domus eius, & principem totius terræ Ægy-
*pti. * Festinantes igitur ascendite ad patrem 9*
meum, & dicite ei: Hæc dicit filius tuus Ioseph:
Fecit me Deus dominum totius terræ Ægypti: des-
*cende ergo ad me, & non moreris. * Et ha- 10*
bitabis in terra Gesem: & eris iuxta me tu, & fi-
lij tui, & filij filiorum tuorum, oues tuæ, & boues
*tuæ, & quæcunque tibi sunt. * Et pascam 11*
te ibi. adhuc enim quinque anni famis: vt non de-
learis tu, & filij tui, & omnis substantia tua: ec-
*ce oculi vestri vident: * Et oculi Beniamin 12*
fratris mei, quia os meum loquens ad vos.
Nunciate ergo patri meo omnem gloriam meam 13
in Ægypto: & quæcunque vidistis. & festinan-
*tes deducite patrem meum huc. * Et ca- 14*
dens super collum Beniamin fratris sui, fleuit super
eum. & Beniamin fleuit super collum eius.
Et osculatus omnes fratres suos, fleuit super 15
eos. & post hæc locuti sunt fratres eius ad eum.
Et diuulgata est vox in domum Pharaonis, 16
dicentes: Venerunt fratres Joseph. gauisus est au-
tem Pharao, & familia eius.
Dixit autem Pharao Joseph: Dic fratribus 17
tuis: Hoc facite: Implete vehicula vestra tritico,
*& abite in terram Chanaan. * Et assu- 18*
mentes patrem vestrum, & substantias vestras,
venite ad me: et dabo vobis ex omnibus bonis Ae-
*gypti. & comedetis medullam terræ. * Tu au- 19*
tem præcipe hæc; accipere ipsos currus ex terra Ae-
gypti filiis vestris, & vxoribus: & assumentes
patrem vestrum, aduenite.

4 * εἶπε δὲ ἰωσὴφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐγγίσατε πρός
με· καὶ ἤγγισαν: καὶ εἶπεν, ἐγώ εἰμι ἰωσὴφ ὁ ἀδελφὸς ὑ-
5 μῶν, ὃν ἀπέδοσθε εἰς αἴγυπτον. * νῦν οὖν μὴ λυπεῖσθε,
μὴ δὲ σκληρὸν φανήτω ὑμῖν, ὅτι ἀπέδοσθέ με ὧδε· εἰς γὰρ
6 ζωὴν ἀπέστειλέ με ὁ θεὸς ἔμπροσθεν ὑμῶν. * τοῦτο
γὰρ δεύτερον ἔτος λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔτι λοιπὰ πέντε
7 ἔτη, ἐν οἷς οὐκ ἔσται ἀροτρίασις, οὐδὲ ἀμητός. * ἀπέστειλε
γάρ με ὁ θεὸς ἔμπροσθεν ὑμῶν, ὑπολείπεσθαι ὑμῖν κατά-
λειμμα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκθρέψαι ὑμῖν κατάλειψιν με-
8 γάλην. * νῦν οὖν οὐχ ὑμεῖς με ἀπεστάλκατε ὧδε, ἀλλ'
ὁ θεός. καὶ ἐποίησέ με ὡς πατέρα φαραὼ, καὶ κύριον παντὸς
9 τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἄρχοντα πάσης γῆς αἰγύπτου. * σπεύ-
σαντες οὖν ἀνάβητε πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ εἴπατε αὐτῷ,
τάδε λέγει ὁ υἱός σου ἰωσὴφ· ἐποίησέ με ὁ θεὸς κύριον πάσης τῆς
γῆς αἰγύπτου, κατάβηθι οὖν πρός με, καὶ μὴ μείνῃς.
10 * καὶ κατοικήσεις ἐν γῇ γεσέμ· καὶ ἔσῃ ἐγγύς μου σὺ καὶ οἱ
υἱοί σου, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν σου, τὰ πρόβατά σου, καὶ αἱ βόες σου, καὶ
11 ὅσα σοι ἐστίν. * καὶ ἐκθρέψω σε ἐκεῖ. ἔτι γὰρ πέντε ἔτη λι-
μός· ἵνα μὴ ἐκτριβῇς σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχον-
12 τά σου, ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν βλέπουσιν. * καὶ οἱ
ὀφθαλμοὶ βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὅτι τὸ στόμα μου τὸ
13 λαλοῦν πρὸς ὑμᾶς. * ἀπαγγείλατε οὖν τῷ πατρί μου
πᾶσαν τὴν δόξαν μου τὴν ἐν αἰγύπτῳ καὶ ὅσα εἴδετε. καὶ τα-
14 χύναντες καταγάγετε τὸν πατέρα μου ὧδε. * καὶ ἐπι-
πεσὼν ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἔ-
κλαυσεν ἐπ' αὐτῷ. καὶ βενιαμὶν ἔκλαυσεν ἐπὶ τῷ τραχή-
15 λῳ αὐτοῦ. * καὶ καταφιλήσας πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ,
ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτοῖς. καὶ μετὰ ταῦτα ἐλάλησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐ-
16 τοῦ πρὸς αὐτόν. * καὶ διεβοήθη ἡ φωνὴ εἰς τὸν οἶκον φαραὼ,
λέγοντες, ἥκασιν οἱ ἀδελφοὶ ἰωσήφ. ἐχάρη δὲ φαραὼ, καὶ
17 ἡ θεραπεία αὐτοῦ. * εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσὴφ, εἶπον
τοῖς ἀδελφοῖς σου, τοῦτο ποιήσατε, γεμίσατε τὰ φορεῖα ὑ-
18 μῶν σίτου, καὶ ἀπέλθετε εἰς γῆν χαναάν. * καὶ παρα-
λαβόντες τὸν πατέρα ὑμῶν, καὶ τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, ἥκετε
πρός με. καὶ δώσω ὑμῖν πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰγύπτου· καὶ φά-
19 γεσθε τὸν μυελὸν τῆς γῆς. * σὺ δὲ ἔντειλαι ταῦτα,
λαβεῖν αὐτοῖς ἁμάξας ἐκ τῆς γῆς αἰγύπτου τοῖς παιδίοις ὑ-
μῶν, καὶ ταῖς γυναιξίν. καὶ ἀναλαβόντες τὸν πατέρα ὑμῶν,
παραγίνεσθε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Dixitque Ioseph fratribus suis: Accedite nunc ad me: & accesserunt. & ait: Ego sum Ioseph frater vester, quem vendidistis in Ægyptum.
5 Et nunc nolite contristari: neque displiceat in oculis vestris, quòd vendidistis me huc: quoniam in sustentationem misit me Dominus ante vos.
6 Quoniam duo anni famis sunt transacti in medio terræ: & adhuc quinque anni remanent, in quibus non erit seminatio nec messis.
7 Et misit me Deus ante vos, vt poneret vobis reliquias in terra; & vt sustentaret vos liberatione magna.
8 Et nunc non vos misistis me huc; sed à Deo missus sum: & posuit me in patrem Pharaonis, & in dominum omnibus viris domus suæ, & dominatorem in vniuersa terra Ægypti.
9 Festinate, & ascendite ad patrem meum, & dicetis ei: Hæc dicit filius tuus Ioseph: Posuit me Deus in dominum omnibus Ægyptiis. descende ad me, ne morêris.
10 Habitabisque in terra Gesen: & eris iuxta me tu, & filij tui, & filij filiorum tuorum, & oues tuæ, & boues tui, & vniuersa quæ habes.
11 Et nutriam te ibi: quoniam adhuc quinque anni restant famis: ne fortè penuriam patiaris tu, & viri domus tuæ, & vniuersa quæ habes.
12 Et ecce oculi vestri vident, & oculi fratris mei Beniamin, quòd vestra lingua ego loquor vobiscum.
13 Et nunciabitis patri meo vniuersam gloriam meam, quam habeo in Ægypto, & omnia quæ vidistis: festinabitisque, & deducetis patrem meum huc.
14 Et ruit super ceruicem Beniamin fratris sui, & fleuit. Beniamin quoque fleuit super ceruicem eius.
15 Et osculatus est omnes fratres suos, & fleuit super eos: & posteà locuti sunt fratres eius cum eo.
16 Et rumor auditus est in domo Pharaonis, dicendo: Venerunt fratres Ioseph. & placuit in oculis Pharaonis, & in oculis seruorum eius.
17 Dixitque Pharao ad Ioseph: Dic fratribus tuis, Hoc facite: onerate iumenta vestra: & ite, & afferte in terram Chanaan.
18 Et tollite patrem vestrum, & homines domus vestræ, & venite ad me; & dabo vobis optimam terram Ægypti; & comedetis bona terræ.
19 Tu autem præcipe eis, Hoc facite: tollite vobis de terra Ægypti currus familiæ vestræ & vxoribus vestris: & tollite patrem vestrũ, & venite.

20 וְעֵינְכֶם אַל־תָּחֹס עַל־כְּלֵיכֶם כִּי־טוּב כָּל־אֶרֶץ
21 מִצְרַיִם לָכֶם הוּא׃ וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן לָהֶם
יוֹסֵף עֲגָלוֹת עַל־פִּי פַרְעֹה וַיִּתֵּן לָהֶם צֵדָה לַדָּרֶךְ׃
22 לְכֻלָּם נָתַן לָאִישׁ חֲלִפוֹת שְׂמָלֹת וּלְבִנְיָמִן נָתַן שְׁלֹשׁ
23 מֵאוֹת כֶּסֶף וְחָמֵשׁ חֲלִפֹת שְׂמָלֹת׃ וּלְאָבִיו שָׁלַח
כְּזֹאת עֲשָׂרָה חֲמֹרִים נֹשְׂאִים מִטּוּב מִצְרָיִם וְעֶשֶׂר אֲתֹנֹת
24 נֹשְׂאֹת בָּר וָלֶחֶם וּמָזוֹן לְאָבִיו לַדָּרֶךְ׃ וַיְשַׁלַּח אֶת־
25 אֶחָיו וַיֵּלֵכוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַל־תִּרְגְּזוּ בַּדָּרֶךְ׃ וַיַּעֲלוּ
26 מִמִּצְרָיִם וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנַעַן אֶל־יַעֲקֹב אֲבִיהֶם׃ וַיַּגִּדוּ
לוֹ לֵאמֹר עוֹד יוֹסֵף חַי וְכִי־הוּא מֹשֵׁל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם
27 וַיָּפָג לִבּוֹ כִּי לֹא־הֶאֱמִין לָהֶם׃ וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו אֵת
כָּל־דִּבְרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵהֶם וַיַּרְא אֶת־הָעֲגָלוֹת
אֲשֶׁר־שָׁלַח יוֹסֵף לָשֵׂאת אֹתוֹ וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם׃
28 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל רַב עוֹד־יוֹסֵף בְּנִי חָי אֵלְכָה וְאֶרְאֶנּוּ
בְּטֶרֶם אָמוּת׃

מו

1 וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וַיָּבֹא בְּאֵרָה שָּׁבַע
2 וַיִּזְבַּח זְבָחִים לֵאלֹהֵי אָבִיו יִצְחָק׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
לְיִשְׂרָאֵל בְּמַרְאֹת הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר
3 הִנֵּנִי׃ וַיֹּאמֶר אָנֹכִי הָאֵל אֱלֹהֵי אָבִיךָ אַל־תִּירָא
4 מֵרְדָה מִצְרַיְמָה כִּי־לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׂימְךָ שָׁם׃ אָנֹכִי
אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה וְאָנֹכִי אַעַלְךָ גַם־עָלֹה וְיוֹסֵף יָשִׁית
5 יָדוֹ עַל־עֵינֶיךָ׃ וַיָּקָם יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל אֶת־יַעֲקֹב אֲבִיהֶם וְאֶת־טַפָּם וְאֶת־נְשֵׁיהֶם
6 בָּעֲגָלוֹת אֲשֶׁר־שָׁלַח פַּרְעֹה לָשֵׂאת אֹתוֹ׃ וַיִּקְחוּ אֶת־
מִקְנֵיהֶם וְאֶת־רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ בְּאֶרֶץ כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ
7 מִצְרָיְמָה יַעֲקֹב וְכָל־זַרְעוֹ אִתּוֹ׃ בָּנָיו וּבְנֵי בָנָיו אִתּוֹ
בְּנֹתָיו וּבְנוֹת בָּנָיו וְכָל־זַרְעוֹ הֵבִיא אִתּוֹ מִצְרָיְמָה׃
8 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיְמָה יַעֲקֹב
וּבָנָיו בְּכֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן׃

20 * Nec dimittatis quicquam de supellectili
E vestra; quia omnes opes Ægypti vestrę erunt.
21 * Feceruntque filij Israel, vt eis mandatum
fuerat. Quibus dedit Ioseph plaustra secũdum
Pharaonis imperium; & cibaria in itinere.
22 * Singulis quoque proferri iussit binas sto-
las. Beniamin verò dedit trecentos argenteos,
23 cum quinque stolis optimis: *Tantundem pe
cuniæ & vestium mittẽs patri suo, addens eis
asinos decem, qui subueherent ex omnibus di
uitiis Ægypti, & totidem asinas triticum in i-
24 tinere, panesque portantes. *Dimisit ergo fra-
tres suos: & proficiscentibus, ait: Ne irascimi-
25 ni in via. *Qui ascendentes ex Ægypto, vene-
F runt in terram Chanaan ad patrem suum Ia-
26 cob. *Et nunciauerũt ei dicentes: Ioseph filius
tuus viuit: & ipse dominatur in omni terra
Ægypti. Quo audito Iacob, quasi de graui so-
27 mno euigilans, tamen non credebat eis. * Illi
econtrà referebãt omnem ordinem rei. Cúm-
G que vidisset plaustra, & vniuersa quæ miserat,
28 reuixit spiritus eius: * Et ait: Sufficit mihi, si
adhuc Ioseph filius meus viuit. vadam, & vi-
debo illum antequàm moriar. CAP. XLVI.
1 PRofectusque Israel cum omnibus quæ ha-
A bebat, venit ad puteum iuramenti: & ma-
2 ctatis ibi victimis Deo patris sui Isaac: *Audi-
uit eum per visionem nocte vocãtem se, & di-
centem sibi: Iacob, Iacob. cui respondit: Ecce
3 adsum. *Ait illi Deus: Ego sũ fortissimus Deus
patris tui. noli timere; sed descende in Aegyp-
tum: quia in gentem magnam faciam te ibi.
4 * Ego descendã tecum illuc. & ego indè ad-
ducã te reuertentem. Ioseph quoq; ponet ma-
5 nus suas super oculos tuos. * Surrexit Iacob à
puteo iuramenti: tuleruntq; eum filij cũ par-
uulis & vxoribus suis in plaustris, quæ mise-
6 rat Pharao ad portandum senem: *Et omnia
quæ possederat in terra Chanaan: venitque in
7 Aegyptum cum omni semine suo: * Filij eius
& nepotes, filiæ, & cuncta simul progenies.
8 * Hæc sunt autem nomina filiorum Israel,
B qui ingressi sunt in Aegyptum, ipse cum libe-
ris suis. Primogenitus, Ruben.

תרגום אונקלוס

20 וְעֵינְכוֹן לָא תְחוּס עַל מָנֵיכוֹן אֲרֵי שְׁפַר כָּל אַרְעָא דְמִצְרַיִם דִּלְכוֹן הוּא׃ 21 וַעֲבַדוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהַב לְהוֹן יוֹסֵף עֶגְלָן עַל מֵימַר
פַּרְעֹה וִיהַב לְהוֹן זְוָדִין לְאָרְחָא׃ 22 לְכוּלְּהוֹן יְהַב לִגְבַר אִצְטְלָן דִּלְבוּשִׁין וּלְבִנְיָמִין יְהַב תְּלָת מְאָה סִלְעִין דִּכְסַף וְחַמְשׁ אִצְטְלָן דִּלְבוּשִׁין׃
23 וְלַאֲבוּהִי שְׁלַח כְּדָא עַשְׂרָה חֲמָרִין טָעֲנִין מִטּוּבָא דְמִצְרָיִם וְעֶשֶׂר אַתְנָן טָעֲנָן עִיבוּר וּלְחֵם וּזְוָדִין לַאֲבוּהִי לְאָרְחָא׃ 24 וְשַׁלַּח יָת אֲחוֹהִי
וַאֲזַלוּ וַאֲמַר לְהוֹן לָא תִתְנַצּוּן בְּאָרְחָא׃ 25 וּסְלִיקוּ מִמִּצְרַיִם וַאֲתוֹ לְאַרְעָא דִכְנַעַן לְוָת יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן׃ 26 וְחַוִּיאוּ לֵיהּ לְמֵימַר עַד כְּעַן יוֹסֵף
קַיָּם וַאֲרֵי הוּא שַׁלִּיט בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם וַהֲווֹ מִלַּיָּא פָּיְגָן עַל לִבֵּיהּ אֲרֵי לָא הֵימִין לְהוֹן׃ 27 וּמַלִּילוּ עִמֵּיהּ יָת כָּל פִּתְגָמֵי יוֹסֵף
דְּמַלֵּיל עִמְּהוֹן וַחֲזָא יָת עֶגְלָתָא דִּשְׁלַח יוֹסֵף לְמִטַּל יָתֵיהּ וּשְׁרָת רוּחַ קֻדְשָׁא עַל יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן׃ 28 וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל סַגִּי לִי חֶדְוָא עַד כְּעַן
יוֹסֵף בְּרִי קַיָּם אֵיזֵיל וְאֶחְזֵינֵּיהּ עַד לָא אֵמוּת׃ מו 1 וּנְטַל יִשְׂרָאֵל וְכָל דִּילֵיהּ
וַאֲתָא לִבְאֵר שֶׁבַע וְנַכֵּיס נִכְסִין לֶאֱלָהֵיהּ דַּאֲבוּהִי יִצְחָק׃ 2 וַאֲמַר יְיָ לְיִשְׂרָאֵל בְּחֶזְוָא דְלֵילְיָא וַאֲמַר יַעֲקֹב יַעֲקֹב וַאֲמַר הָא אֲנָא׃ 3 וַאֲמַר
אֲנָא אֵל אֱלָהָא דַּאֲבוּךְ לָא תִדְחַל מִלְּמֵיחַת לְמִצְרַיִם אֲרֵי לְעַם סַגִּי אֲשַׁוֵּינָךְ תַּמָּן׃ 4 אֲנָא אֵיחוֹת עִמָּךְ לְמִצְרַיִם וַאֲנָא אַסֵּקִינָּךְ אַף אַסָּקָא וְיוֹסֵף
יְשַׁוֵּי יְדֵיהּ עַל עֵינָךְ׃ 5 וְקָם יַעֲקֹב מִבֵּירָא דְשֶׁבַע וּנְטַלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן וְיָת טַפְלֵיהוֹן וְיָת נְשֵׁיהוֹן בְּעֶגְלָתָא דִּשְׁלַח פַּרְעֹה לְמִטַּל
יָתֵיהּ׃ 6 וּדְבַרוּ יָת גֵּיתֵיהוֹן וְיָת קִנְיָנֵיהוֹן דִּקְנוֹ בְּאַרְעָא דִכְנַעַן וַאֲתוֹ לְמִצְרָיִם יַעֲקֹב וְכָל בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ׃ 7 בְּנוֹהִי וּבְנֵי בְנוֹהִי עִמֵּיהּ בְּנָתֵיהּ
וּבְנָת בְּנוֹהִי וְכָל בְּנוֹהִי אַיְתִי עִמֵּיהּ לְמִצְרָיִם׃ 8 וְאִלֵּין שְׁמָהָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּעָלוּ לְמִצְרַיִם יַעֲקֹב וּבְנוֹהִי בֻּכְרָא דְיַעֲקֹב רְאוּבֵן׃

** Et ne parcatis oculis supellectilibus vestris:* 20
nam omnia bona Aegypti vobis erunt.
** Fecerunt autem sic filij Israel. Dedit autem* 21
Ioseph eis currus secundùm dicta à Pharaone rege.
& dedit illis cibaria in viam.
** Et omnibus dedit duplices stolas. at Beniamin* 22
dedit trecentos aureos, & quinque mutatorias sto-
las. ** Et patri suo misit secundùm ipsa, & de-* 23
cem asinos ferentes de omnibus bonis Aegypti, &
decem mulas ferentes panes patri suo in viam.
** Dimisit autem fratres suos, & abierunt. Et* 24
ait illis: Ne irascamini in via. ** Et ascende-* 25
runt ex Aegypto, & venerunt in terram Chanaan
ad Iacob patrem suum. ** Et nunciauerunt ei,* 26
dicentes, Quòd filius tuus Joseph viuit: & ipse im-
perat omni terræ Aegypti. Et stupefactus est men-
te Iacob. non enim crediderit illis. ** Locuti sunt au-* 27
tem ei omnia quæ dicta sunt à Ioseph, quæcunque di-
xit illis. videns autem currus quos misit Joseph, vt
assumerent illum, reuixit spiritus Iacob patris eorũ.
** Dixit autem Israel: Magnum mihi est, si adhuc* 28
filius meus Joseph viuit. abiens videbo eum ante-
quàm moriar.

CAP. XLVI.

Discedens autem Israel, & omnia sua, venit ad 1
puteum iuramenti: & sacrificauit sacrificium
Deo patris sui Isaac. ** Ait autem Deus Israel in* 2
visione noctis, dicens, Iacob, Jacob. ille autem dixit,
Quid est? ** Ait ei Deus, dicens: Ego sum Deus pa-* 3
trum tuorum: ne timeas descendere in Aegyptum:
in enim gentem magnam faciam te illic. ** Et ego* 4
descendam tecum in Aegyptum: & ego reducam te
in finem. & Ioseph imponet manus suas super oculos
tuos. ** Surrexit autem Jacob à puteo iuramenti:* 5
& tulerunt filij Israel Jacob patrem suum, & su-
pellectilem, & vxores suas super currus, quos mi-
sit Joseph tollere ipsum. ** Et tulerunt substantias* 6
eorum, & omnem possessionem quam possederunt in
terra Chanaan. et ingressi sunt in Aegyptum, Iacob
& omne semen eius cum eo: ** Filij, & filij filio-* 7
rum suorum cum eo, filiæ, & filiæ filiarum suarum,
& omne semen eius duxit in Aegyptum. ** Hæc* 8
autem nomina filiorũ Israel, qui ingressi sunt in Ae-
gyptum cum Iacob patre eorum. Jacob & filij eius
primogenitus Iacob, Ruben.

20 * καὶ μὴ φείσησθε τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν ἀποσκευῶν ὑμῶν,
21 τὰ γὰρ πάντα ἀγαθὰ αἰγύπτου ὑμῖν ἔσται. * ἐποίησαν δὲ
οὕτως οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. ἔδωκε δὲ ἰωσὴφ αὐτοῖς ἁμάξας κατὰ τὰ
εἰρημένα ὑπὸ φαραὼ τοῦ βασιλέως. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐπισι-
22 τισμὸν εἰς τὴν ὁδόν. * καὶ πᾶσιν ἔδωκε διστὰς στολάς. τῷ
δὲ βενιαμὶν ἔδωκε τριακοσίους χρυσοῦς, καὶ πέντε ἐξαλ-
23 λασσούσας στολάς. * καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀπέστειλε κατὰ τὰ
αὐτὰ, καὶ δέκα ὄνους αἴροντας ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰ-
γύπτου, καὶ δέκα ἡμιόνους αἰρούσας ἄρτους τῷ πατρὶ αὐτοῦ εἰς
24 ὁδόν. * ἐξαπέστειλε δὲ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ· καὶ ἐπορεύθη-
25 σαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ ὀργίζεσθε ἐν τῇ ὁδῷ. * καὶ ἀ-
νέβησαν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἦλθον εἰς γῆν χαναὰν πρὸς ἰακὼβ
26 τὸν πατέρα αὐτῶν. * καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ, λέγοντες, ὅτι
ὁ υἱός σου ἰωσὴφ ζῇ· καὶ αὐτὸς ἄρχει πάσης γῆς αἰγύπτου. καὶ
27 ἐξέστη τῇ διανοίᾳ ἰακώβ. οὐ γὰρ ἐπίστευσεν αὐτοῖς. * ἐλά-
λησαν δὲ αὐτῷ πάντα τὰ ῥηθέντα ὑπὸ ἰωσὴφ, ὅσα εἶπεν αὐ-
τοῖς, ἰδὼν δὲ τὰς ἁμάξας, ἃς ἀπέστειλεν ἰωσὴφ, ὥστε ἀναλα-
βεῖν αὐτὸν, ἀνεζωπύρησε τὸ πνεῦμα ἰακὼβ τοῦ πατρὸς αὐτῶν.
28 * εἶπε δὲ ἰσραήλ, μέγα μοί ἐστιν εἰ ἔτι ὁ υἱός μου ἰωσὴφ ζῇ.
πορευθεὶς ὄψομαι αὐτὸν πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν. μς'.
1 * Ἀπάρας δὲ ἰσραὴλ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, ἦλθεν ἐπὶ
φρέαρ τοῦ ὅρκου. καὶ ἔθυσε θυσίαν τῷ θεῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἰσαάκ.
2 * εἶπε δὲ ὁ θεὸς τῷ ἰσραὴλ ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς, λέγων,
3 ἰακὼβ, ἰακώβ· ὁ δὲ εἶπε, τί ἐστιν; * εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς, λέ-
γων, ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου· μὴ φοβοῦ καταβῆναι
4 εἰς αἴγυπτον. εἰς γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω σε ἐκεῖ. * καὶ ἐγὼ
καταβήσομαι μετά σου εἰς αἴγυπτον. καὶ ἐγὼ ἀναβιβάσω σε εἰς
τέλος. καὶ ἰωσὴφ ἐπιβαλεῖ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ὀφ-
5 θαλμούς σου. * ἀνέστη δὲ ἰακὼβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὅρκου. καὶ
ἀνέλαβον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτῶν, καὶ τὴν ἀπο-
σκευὴν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἐπὶ τὰς ἁμάξας, ἃς ἀπέστει-
6 λεν ἰωσὴφ ἆραι αὐτόν. * καὶ ἀνέλαβον τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν,
καὶ πᾶσαν τὴν κτῆσιν, ἣν ἐκτήσαντο ἐν γῇ χαναὰν, καὶ εἰσῆλ-
θον εἰς αἴγυπτον, ἰακὼβ καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ.
7 * υἱοὶ, καὶ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, θυγατέρες, καὶ θυγα-
τέρες τῶν θυγατέρων αὐτοῦ, καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἤγαγεν εἰς
8 αἴγυπτον. * ταῦτα δὲ τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, τῶν
εἰσελθόντων εἰς αἴγυπτον ἅμα ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτῶν. ἰα-
κὼβ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πρωτότοκος ἰακὼβ, ῥουβήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et oculus vester non parcat supellectili vestræ: quoniam optima totius terræ Ægypti vestra erunt. 21 Feceruntque ita filij Israel. &
dedit eis Ioseph plaustra secundùm præceptum Pharaonis: & dedit eis cibaria in viam. 22 Vnicuique omnium dedit stolas vt induerentur.
Beniamin quoque dedit trecentos siclos argenteos, & quinque stolas indumenti. 23 Patri quoque suo similiter misit decem asinos oneratos
bonis Ægypti, & decem asinas portantes frumentum, & panes, & cibaria patri suo in viam. 24 Et misit fratres suos, & abierunt: & dixit eis:
Non contendatis in via. 25 Et ascenderunt de Ægypto, & venerunt in terram Chanaan ad Iacob patrem suum: 26 Et narrauerunt ei,
dicentes: Adhuc Ioseph viuit: & quòd dominatur in vniuersa terra Ægypti. Et erant verba hæc vacillantia in corde suo; quoniam non credebat eis.
27 Et locuti sunt cum eo omnia verba Ioseph, quæ locutus fuerat cum eis. & vidit plaustra quæ miserat Ioseph, vt portarent eum. Et requieuit
spiritus sanctus super Iacob patrem suum. 28 Dixitque Israel: Magnum gaudium est mihi, Ioseph filio meo adhuc viuente. vadam, & vi-
debo eum antequàm moriar.

CAP. XLVI.

PRofectusque est Israel, & omnia sua, & venit in Bersabee: & immolauit ibi victimas Deo patris sui Isaac. 2 Aitque Deus ad Israel in visione
noctis, dicens: Iacob, Iacob. & dixit: Ecce ego. 3 Et dixit, Ego sum fortissimus Deus patris tui: ne timeas descendere in Ægyptum; quoniam
in gentem magnam ponam te ibi. 4 Ego descendam tecum in Ægyptum: ego quoque indè ascendere te faciam. & Ioseph ponet manum suam
super oculos tuos. 5 Et surrexit Iacob de Bersabee, & tulerunt filij Israel Iacob patrem suum, & familiam eorum, & vxores eorum, in plaustris
quæ misit Pharao vt portarent eum. 6 Adduxerunt quoque pecora eorum, & substantiam quam acquisierunt in terra Chanaan, & venerunt Ia-
cob & omnes filij sui cum eo in Ægyptum: 7 Tam filij sui, quàm filij filiorum suorum cum eo: filias quoque suas, & filias filiorum suorum, & omnẽ
progeniem suam, adduxit secũ in Ægyptũ. 8 Et hæc sunt nõia filiorũ Israel, qui ingressi sunt in Ægyptũ: Iacob & filij eius. Primogenitus Iacob, Rubẽ.

9 * וּבְנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ וּפַלּוּא וְחֶצְרֹן וְכַרְמִי׃
10 * וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וְיָמִין וְאֹהַד וְיָכִין וְצֹחַר וְשָׁאוּל
11 בֶּן־הַכְּנַעֲנִית׃ * וּבְנֵי לֵוִי גֵּרְשׁוֹן קְהָת וּמְרָרִי׃
12 * וּבְנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וְשֵׁלָה וָפֶרֶץ וָזָרַח וַיָּמָת
עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנַעַן וַיִּהְיוּ בְנֵי־פֶרֶץ חֶצְרֹן וְחָמוּל׃
13 * וּבְנֵי יִשָּׂשכָר תּוֹלָע וּפֻוָּה וְיוֹב וְשִׁמְרֹן׃
14 * וּבְנֵי זְבֻלוּן סֶרֶד וְאֵלוֹן וְיַחְלְאֵל׃ * אֵלֶּה בְּנֵי
15 לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב בְּפַדַּן אֲרָם וְאֵת דִּינָה
16 בִתּוֹ כָּל־נֶפֶשׁ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ׃ * וּבְנֵי
גָד צִפְיוֹן וְחַגִּי שׁוּנִי וְאֶצְבֹּן עֵרִי וַאֲרוֹדִי וְאַרְאֵלִי׃
17 * וּבְנֵי אָשֵׁר יִמְנָה וְיִשְׁוָה וְיִשְׁוִי וּבְרִיעָה וְשֶׂרַח אֲחֹתָם
18 וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר וּמַלְכִּיאֵל׃ * אֵלֶּה בְּנֵי זִלְפָּה אֲשֶׁר־
נָתַן לָבָן לְלֵאָה בִתּוֹ וַתֵּלֶד אֶת־אֵלֶּה לְיַעֲקֹב שֵׁשׁ
19 עֶשְׂרֵה נָפֶשׁ׃ * בְּנֵי רָחֵל אֵשֶׁת יַעֲקֹב יוֹסֵף וּבִנְיָמִן׃
20 * וַיִּוָּלֵד לְיוֹסֵף בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יָלְדָה־לּוֹ אָסְנַת
בַּת־פּוֹטִי פֶרַע כֹּהֵן אֹן אֶת־מְנַשֶּׁה וְאֶת־אֶפְרָיִם׃
21 * וּבְנֵי בִנְיָמִן בֶּלַע וָבֶכֶר וְאַשְׁבֵּל גֵּרָא וְנַעֲמָן אֵחִי
22 וָרֹאשׁ מֻפִּים וְחֻפִּים וָאָרְדְּ׃ * אֵלֶּה בְּנֵי רָחֵל אֲשֶׁר
23 יֻלַּד לְיַעֲקֹב כָּל־נֶפֶשׁ אַרְבָּעָה עָשָׂר׃ * וּבְנֵי־דָן חֻשִׁים׃
24 * וּבְנֵי נַפְתָּלִי יַחְצְאֵל וְגוּנִי וְיֵצֶר וְשִׁלֵּם׃ * אֵלֶּה בְּנֵי
25 בִּלְהָה אֲשֶׁר־נָתַן לָבָן לְרָחֵל בִּתּוֹ וַתֵּלֶד אֶת־אֵלֶּה
26 לְיַעֲקֹב כָּל־נֶפֶשׁ שִׁבְעָה׃ * כָּל־הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה
לְיַעֲקֹב מִצְרַיְמָה יֹצְאֵי יְרֵכוֹ מִלְּבַד נְשֵׁי בְנֵי־יַעֲקֹב כָּל־
27 נֶפֶשׁ שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ׃ * וּבְנֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר־יֻלַּד־לוֹ
בְמִצְרַיִם נֶפֶשׁ שְׁנָיִם כָּל־הַנֶּפֶשׁ לְבֵית־יַעֲקֹב הַבָּאָה
28 מִצְרַיְמָה שִׁבְעִים׃ * וְאֶת־יְהוּדָה שָׁלַח
לְפָנָיו אֶל־יוֹסֵף לְהוֹרֹת לְפָנָיו גֹּשְׁנָה וַיָּבֹאוּ אַרְצָה
29 גֹּשֶׁן׃ * וַיֶּאְסֹר יוֹסֵף מֶרְכַּבְתּוֹ וַיַּעַל לִקְרַאת־יִשְׂרָאֵל
אָבִיו גֹּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל עַל־צַוָּארָיו וַיֵּבְךְּ עַל־
צַוָּארָיו עוֹד׃

9 *Filij Rubẽ,Enoch,& Phallu,& Esrõ,& Char
10 mi. *Filij Symeon,Iamuel,& Iamin,& Ahod, Exod.1.a & 6.b. Nu.16.a 1.Pa.5.a
& Iachin,&Saher,&Saul filius Chananitidis.
11 * Filij Leui,Gerson,& Caath,& Merari.
12 * Filij Iuda,Her,& Onan,& Sela,&Phares
& Zara. Mortui sunt autem Her & Onan in
terra Chanaan. Natique sunt filij Phares, Es-
ron & Amul.
13 * Filij Issachar,Thola, & Phua,& Semron.
14 * Filij Zabulon,Sareth,& Helõ, & Iahelel.
15 * Hi filij Liæ,quos genuit in Mesopotamia
Syriæ,cum Dina filia sua. Omnes animæ fi-
liorum eius & filiarum, triginta tres.
16 * Filij Gad,Sephon, & Aggi, & Esebon,&
Suni,& Heri,& Arodi,& Areli.
17 * Filij Aser,Iemna, & Iesua, & Iesui,& Be-
ria: Sara quoque soror eorum. filij Beria, He-
ber & Melchiel.
18 * Hi filij Zelphæ quam dedit Laban Liæ fi-
C lię suę: & hos genuit Iacob sedecim animas.
19 * Filij Rachel, vxoris Iacob,Ioseph & Ben-
20 iamin. * Natique sunt Ioseph filij in ter-
ra Ægypti,quos genuit ei Assenez filia Phuti-
pharis sacerdotis Heliopoleos,Manasses & E-
21 phraim. * Filij Beniamin,Bela,& Bechor,
& Asbel,& Gera,& Naaman,& Echi,& Ros,
& Mophim,& Ophim,& Ared.
22 * Hi filij Rachel quos genuit Iacob. omnes
23 animæ quatuordecim. * Filij Dan,Vsan.
24 * Filij Neptalim, Iasiel, & Guni, & Ieser,&
25 Salem. *Hi filij Balæ,quam dedit Laban Ra-
cheli filiæ suę: & hos genuit Iacob: omnes ani
26 mæ septem. * Cunctęq; animæ quæ ingressæ
sunt cum Iacob in Ægyptũ, & egressę sunt de
femore illius,absq; vxoribus filiorum eius,se-
27 xaginta sex. *Filij autem Ioseph,qui nati sunt
ei in terra Ægypti, animæ duæ. omnes animę
domus Iacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptũ,
28 fuere septuaginta. *Misit autem Iacob Iudam
D ante se ad Ioseph,vt nunciaret ei;& ille occur
29 reret in Gessen. * Quò cùm peruenisset,iun-
cto Ioseph curru suo,ascẽdit obuiam patri ad
eundem locum. vidensque eum, irruit super
collum eius; & interamplexus, fleuit.

תרגום אונקלוס

9 וּבְנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ וּפַלּוּא וְחֶצְרֹן וְכַרְמִי׃ 10 וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וְיָמִין וְאֹהַד וְיָכִין וְצֹחַר וְשָׁאוּל בַּר כְּנַעֲנֵיתָא׃ 11 וּבְנֵי לֵוִי גֵּרְשׁוֹן
קְהָת וּמְרָרִי׃ 12 וּבְנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וְשֵׁלָה וָפֶרֶץ וָזָרַח וּמִיתוּ עֵר וְאוֹנָן בְּאַרְעָא דִכְנַעַן וַהֲווֹ בְנֵי פֶרֶץ חֶצְרוֹן וְחָמוּל׃ 13 וּבְנֵי יִשָּׂשכָר
תּוֹלָע וּפֻוָּה וְיוֹב וְשִׁמְרֹן׃ 14 וּבְנֵי זְבוּלוּן סֶרֶד וְאֵלוֹן וְיַחְלְאֵל׃ 15 אִלֵּין בְּנֵי לֵאָה דִילֵידַת לְיַעֲקֹב בְּפַדַּן אֲרָם וְיָת דִינָה בְּרַתֵּיהּ כָּל
נַפְשָׁת בְּנוֹהִי וּבְנָתֵיהּ תְּלָתִין וּתְלָת׃ 16 וּבְנֵי גָד צִפְיוֹן וְחַגִּי שׁוּנִי וְאֶצְבֹּן עֵרִי וַאֲרוֹדִי וְאַרְאֵלִי׃ 17 וּבְנֵי אָשֵׁר יִמְנָה וְיִשְׁוָה וְיִשְׁוִי וּבְרִיעָה
וְשֶׂרַח אֲחָתְהוֹן וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר וּמַלְכִּיאֵל׃ 18 אִלֵּין בְּנֵי זִלְפָּה דִּיהַב לָבָן לְלֵאָה בְּרַתֵּיהּ וִילֵידַת יָת אִלֵּין לְיַעֲקֹב שִׁית עֲשַׂר נַפְשָׁן׃
19 בְּנֵי רָחֵל אִתַּת יַעֲקֹב יוֹסֵף וּבִנְיָמִין׃ 20 וְאִתְיְלִיד לְיוֹסֵף בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם דִּילֵידַת לֵיהּ אָסְנַת בַּת פּוֹטִיפֶרַע רַבָּא דְאוֹן יָת מְנַשֶּׁה וְיָת
אֶפְרָיִם׃ 21 וּבְנֵי בִנְיָמִין בֶּלַע וָבֶכֶר וְאַשְׁבֵּל גֵּרָא וְנַעֲמָן אֵחִי וָרֹאשׁ מֻפִּים וְחֻפִּים וָאָרְדְּ׃ 22 אִלֵּין בְּנֵי רָחֵל דְּאִתְיְלִידוּ
לְיַעֲקֹב כָּל נַפְשָׁתָא אַרְבְּעָה עֲשַׂר׃ 23 וּבְנֵי דָן חוּשִׁים׃ 24 וּבְנֵי נַפְתָּלִי יַחְצְאֵל וְגוּנִי וְיֵצֶר וְשִׁלֵּם׃ 25 אִלֵּין בְּנֵי בִלְהָה דִּיהַב
לָבָן לְרָחֵל בְּרַתֵּיהּ וִילֵידַת יָת אִלֵּין לְיַעֲקֹב כָּל נַפְשָׁתָא שִׁבְעָה׃ 26 כָּל נַפְשָׁתָא דְּעָלָא עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם נָפְקֵי יַרְכֵּיהּ בַּר מִנְּשֵׁי בְנֵי יַעֲקֹב כָּל
נַפְשָׁתָא שִׁתִּין וְשֵׁשׁ׃ 27 וּבְנֵי יוֹסֵף דְּאִתְיְלִידוּ לֵיהּ בְּמִצְרַיִם נַפְשָׁתָא תַּרְתֵּין כָּל נַפְשָׁתָא לְבֵית יַעֲקֹב דְּעָלָא לְמִצְרַיִם שִׁבְעִין׃
28 וְיָת יְהוּדָה שְׁלַח קֳדָמוֹהִי לְוָת יוֹסֵף לְפַנָּאָה קֳדָמוֹהִי לְגֹשֶׁן וַאֲתוֹ לְאַרְעָא דְגֹשֶׁן׃ 29 וְטַקֵּיס יוֹסֵף יָת רְתִכֵּיהּ וּסְלֵיק לְקַדָּמוּת יִשְׂרָאֵל
אֲבוּהִי לְגֹשֶׁן וְאִתַחְזֵי לֵיהּ וּנְפַל עַל צַוְּארֵיהּ וּבְכָא עַל צַוְּארֵיהּ עוֹד׃

** Filij autem Ruben, Enoch, & Phallu, Asron* 9
*& Charmi. * Filij autem Symeon, Jemuel, &* 10
Iamin, & Aod, & Achin, & Saar, & Saul filius
*Chananitidis. * Filij autem Leui, Gerson, &* 11
*Caath, & Merari. * Filij autem Juda, Er, &* 12
Aunan, & Selon, & Phares, & Zara. mortuus
est autem Er & Aunan in terra Chanaan. Fuerunt
*autem filij Phares, Esrom & Iemuil. * Filij* 13
autem Isachar, Thola, & Phua, & Asum, & Sam-
*bram. * Filij autem Zabulon, Sered, & Allon,* 14
*& Achoel. * Hi filij Liæ, quos peperit Jacob in* 15
Mesopotamia Syriæ: & Dinan filiam eius. omnes
*animæ filij & filiæ, triginta tres. * Filij autem* 16
Gad, Saphon, & Aggis, & Saunis, & Thasoban,
*& Aedis, & Aroedis, & Aroelis. * Filij au-* 17
tem Aser, Jemna, & Essua, & Jeul, & Baria, &
Sara soror eorum. filij autem Baria, Chobor, & Mel
*chiel. * Hi filij Zelphæ, quam dedit Laban* 18
Liæ filiæ suæ, quæ peperit hos Jacob, decem & sex
*animas. * Filij autem Rachel vxoris Iacob, Io-* 19
*seph & Beniamin. * Fuerunt autem filij* 20
Joseph in terra Aegypti, quos peperit ei Aseneth, filia
Petephræ sacerdotis Heliopoleos, Manasse, & E-
phraim. fuerunt autem filij Manasse, quos peperit
ei concubina Syra, Machir: Machir autem genuit
Galaad. Filij autem Ephraim fratris Manasse, Su-
talaam, & Taam. filij autem Sutalaam, Edem.
** Filij autem Beniamin, Bala, Bochor, & Asbi,* 21
Gera, & Noeman, et Anchis, Ros, & Mamphin, et
*Ophim. Gera autem genuit Arad. * Hi filij Rachel,* 22
*quos peperit Jacob. oēs animæ decē et octo. * filij au-* 23
*tem Dan, Asom. * Et filij Nephthalim, Asiel, et Guni,* 24
*& Issaar, & Sellē. * Hi filij Ballæ, quā dedit Laban* 25
Rachel filiæ suæ, quæ peperit hos Jacob: omnes animæ
*septē. * Omnes autē animæ quæ ingressæ sunt cum Ja* 26
cob in Aegyptū, qui egreßi sunt de femoribus eius,
absq; vxoribus filiorū Jacob, omnes animæ sexaginta
*sex. * Filij autem Ioseph, qui fuerunt ei in Aegypto,* 27
animæ nouē. omnes animæ domus Jacob quæ ingressæ
*sunt in Aegyptū, septuaginta quinq;. * At Iudā misit* 28
ante se ad Joseph, vt occurreret illi ad Herou ciuitatē
*in terrā Ramesse. * Jūgēs autē Joseph curr⁹ suos, ascē* 29
dit in occursū Israel patri suo, ad Herou ciuitatē. et
visus ei, cecidit super collū eius, et fleuit fletu multo.

9 * υἱοὶ δὲ ῥουβὴν, ἐνὼχ, καὶ φαλλοὺ, ἀσρὼν, καὶ χαρμί.
10 * υἱοὶ δὲ συμεὼν, ἰεμουὴλ, καὶ ἰαμὶν, καὶ ἀὼδ, καὶ ἀχὶν, καὶ σαὰρ,
11 καὶ σαοὺλ υἱὸς τῆς χαναανίτιδος. * υἱοὶ δὲ λευὶ, γηρσὼν, καὶ
12 καὰθ, καὶ μεραρί. * υἱοὶ δὲ ἰούδα, ἢρ, καὶ αὐνὰν, καὶ σηλὼν, καὶ
φαρὲς, καὶ ζαρά. ἀπέθανε δὲ ἢρ καὶ αὐνὰν ἐν γῇ χαναάν. ἐγέ-
13 νοντο δὲ υἱοὶ φαρὲς, ἐσρὼμ, καὶ ἰεμουήλ. * υἱοὶ δὲ ἰσάχαρ,
14 θωλὰ, καὶ φουὰ, καὶ ἀσοὺμ, καὶ σαμβράμ. * υἱοὶ δὲ ζαβουλὼν,
15 σερὲδ, καὶ ἀλλὼν, καὶ ἀχοήλ. * οὗτοι υἱοὶ λείας, οὓς ἔτεκε τῷ
ἰακὼβ ἐν μεσοποταμίᾳ τῆς συρίας, καὶ δίναν τὴν θυγατέρα
αὐτοῦ. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ υἱοὶ καὶ θυγατέρες, τριακοντατρεῖς.
16 * υἱοὶ δὲ γὰδ, σαφὼν, καὶ ἀγγὶς, καὶ σαυνὶς, καὶ θασοβὰν,
17 καὶ ἀηδὴς, καὶ ἀροηδὴς, καὶ ἀροηλής. * υἱοὶ δὲ ἀσὴρ, ἰεμνὰ,
καὶ ἐσουὰ, καὶ ἰεοὺλ, καὶ βαρία, καὶ σαρὰ, ἀδελφὴ αὐτῶν· υἱοὶ δὲ
18 βαρία, χοβὼρ, καὶ μελχιήλ. * οὗτοι υἱοὶ ζελφὰς, ἣν ἔδω-
κε λάβαν λείᾳ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. ἣ ἔτεκε τούτους τῷ ἰακὼβ,
19 δέκα καὶ ἓξ ψυχάς. * υἱοὶ δὲ ῥαχὴλ γυναικὸς ἰακὼβ,
20 ἰωσὴφ καὶ βενιαμίν. * ἐγένοντο δὲ υἱοὶ ἰωσὴφ ἐν γῇ αἰ-
γύπτου, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἀσενὲθ, θυγάτηρ πετεφρὴ ἱερέως ἡ-
λιουπόλεως, τὸν μανασσὴ, καὶ τὸν ἐφραίμ. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ μα-
νασσὴ, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἡ παλλακὴ ἡ σύρα, τὸν μαχίρ. μα-
χὶρ δὲ ἐγέννησε τὸν γαλαάδ. υἱοὶ δὲ ἐφραὶμ ἀδελφοῦ μα-
νασσὴ, σουταλαὰμ, καὶ ταάμ. υἱοὶ δὲ σουταλαὰμ, ἐδέμ.
21 * υἱοὶ δὲ βενιαμὶν, βαλὰ, βοχὼρ, καὶ ἀσβὴλ, γηρὰ, καὶ νοε-
μὰν, καὶ ἀγχὶς, ῥὼς, καὶ μαμφὶν, καὶ ὀφιμίν. γηρὰ δὲ ἐγέννησε
22 τὸν ἀράδ. * οὗτοι υἱοὶ ῥαχὴλ, οὓς ἔτεκε τῷ ἰακώβ. πᾶσαι
23 αἱ ψυχαὶ δεκαοκτώ. * υἱοὶ δὲ δὰν, ἀσώμ.
24 * καὶ υἱοὶ νεφθαλὶμ, ἀσιὴλ, καὶ γωυνὶ, καὶ ἰσσαὰρ, καὶ σελλήμ.
25 * οὗτοι υἱοὶ βαλλὰς, ἣν ἔδωκε λάβαν ῥαχὴλ τῇ θυγατρὶ
αὐτοῦ, ἣ ἔτεκε τούτους τῷ ἰακώβ· πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἑπτά.
26 * πᾶσαι δὲ αἱ ψυχαὶ αἱ εἰσελθοῦσαι μετὰ ἰακὼβ εἰς αἴγυ-
πτον, οἱ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, χωρὶς τῶν γυναικῶν τῶν
27 υἱῶν ἰακὼβ, πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἑξηκονταέξ. * υἱοὶ δὲ ἰωσὴφ, οἱ
γενόμενοι αὐτῷ ἐν αἰγύπτῳ, ψυχαὶ ἐννέα. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ
οἴκου ἰακὼβ αἱ εἰσελθοῦσαι εἰς αἴγυπτον, ἑβδομηκονταπέντε.
28 * τὸν δὲ ἰούδαν ἀπέστειλεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ πρὸς ἰωσὴφ, συ-
29 ναντῆσαι αὐτῷ καθ' ἡρώων πόλιν, εἰς γῆν ῥαμεσσῆ. * ζεύξας
δὲ ἰωσὴφ τὰ ἅρματα αὐτοῦ, ἀνέβη εἰς συνάντησιν ἰσραὴλ τῷ
πατρὶ αὐτοῦ, καθ' ἡρώων πόλιν. καὶ ὀφθεὶς αὐτῷ, ἐπέπεσεν ἐπὶ
τὸν τράχηλον αὐτοῦ. καὶ ἔκλαυσεν κλαυθμῷ πλείονι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Filij autem Ruben, Enoch, & Phallu, & Esron, & Charmi. 10 Et filij Symeon, Iamuel, & Iamin, & Ahod, & Iachin, & Sacher, & Saul filius Chananitidis. 11 Filij autem Leui, Gerson, & Caath, & Merari. 12 Filij autem Iuda, Her, & Onan, & Sela, & Phares & Zara. mortuique sunt Her & Onan in terra Chanaan. Filij autem Phares fuerunt Esron & Amul. 13 Et filij Isachar, Thola, & Phua, & Iob, & Semeron. 14 Filij autem Zabulon, Sared, & Helon, & Ialeel. 15 Isti sunt filij Liæ, quos peperit de Iacob in Mesopotamia Syriæ, & Dina filia sua. omnes animæ filiorum & filiarum eius, triginta & tres. 16 Filij autem Gad, Sephion, & Aggi, Suni quoque & Esebon, Heri, & Arodi, & Areli. 17 Filij autem Asser, Iemna, & Iesua, & Iesui, & Beria, Sara quoque soror eorum. Filij quoque Beria, Heber & Melchiel. 18 Hi sunt filij Zelphæ, quam dedit Laban Liæ filiæ suæ: & peperit de Iacob istas sedecim animas. 19 Filij Rachel vxoris Iacob, Ioseph & Beniamin. 20 De Ioseph quoque nati sunt in terra Ægypti Manasses & Ephraim, quos peperit ei Aseneth filia Putipharis principis On. 21 Filij autem Beniamin, Bale, & Bechor, & Asbel, & Gera, & Nahaman, & Achi, & Ros, Mupim quoque & Hupim, & Arde. 22 Hi sunt filij Rachel, qui nati sunt Iacob: omnes animæ quatuordecim. 23 Et filij Dan, Husim. 24 Filij autem Neptali, Iasiel, & Gumi, & Gesser, & Silem. 25 Isti sunt filij Balæ, quam dedit Laban Rachel filiæ suæ, & hos peperit ex Iacob, omnes animæ septem. 26 Cunctæque animæ quæ ingressæ sunt cum Iacob in Ægyptum, egredientes à femore suo, præter vxores filiorum Iacob, omnes animæ sexaginta & sex. 27 Et filij Ioseph qui nati sunt ei in Ægypto, animæ duæ. omnes animæ domus Iacob quæ ingressæ sunt in Ægyptum, fuerunt septuaginta. 28 Et misit ante se Iudam in Ægyptum ad Ioseph in Gessen, vt præpararet ante se; & venit in terram Gessen. 29 Et iunxit Ioseph currum suum, & ascendit in occursum Israel patris sui in Gessen. & cùm vidisset eum, ruit super collum eius, & insuper fleuit super collum eius.

30 * וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף אָמוּתָה הַפָּעַם אַחֲרֵי
31 רְאוֹתִי אֶת־פָּנֶיךָ כִּי עוֹדְךָ חָי׃ * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־
אֶחָיו וְאֶל־בֵּית אָבִיו אֶעֱלֶה וְאַגִּידָה לְפַרְעֹה
וְאֹמְרָה אֵלָיו אַחַי וּבֵית־אָבִי אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ־כְּנַעַן
32 בָּאוּ אֵלָי׃ * וְהָאֲנָשִׁים רֹעֵי צֹאן כִּי־אַנְשֵׁי מִקְנֶה
33 הָיוּ וְצֹאנָם וּבְקָרָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם הֵבִיאוּ׃ * וְהָיָה
34 כִּי־יִקְרָא לָכֶם פַּרְעֹה וְאָמַר מַה־מַּעֲשֵׂיכֶם׃ * וַאֲמַרְתֶּם
אַנְשֵׁי מִקְנֶה הָיוּ עֲבָדֶיךָ מִנְּעוּרֵינוּ וְעַד־עַתָּה גַּם־אֲנַחְנוּ
גַּם־אֲבֹתֵינוּ בַּעֲבוּר תֵּשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן כִּי־תוֹעֲבַת מִצְרַיִם
כָּל־רֹעֵה צֹאן׃
מז
1 * וַיָּבֹא יוֹסֵף
וַיַּגֵּד לְפַרְעֹה וַיֹּאמֶר אָבִי וְאַחַי וְצֹאנָם וּבְקָרָם וְכָל־
אֲשֶׁר לָהֶם בָּאוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְהִנָּם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן׃
2 * וּמִקְצֵה אֶחָיו לָקַח חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים וַיַּצִּגֵם לִפְנֵי
3 פַרְעֹה׃ * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־אֶחָיו מַה־מַּעֲשֵׂיכֶם
וַיֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה רֹעֵה צֹאן עֲבָדֶיךָ גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם־
4 אֲבוֹתֵינוּ׃ * וַיֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה לָגוּר בָּאָרֶץ בָּאנוּ
כִּי־אֵין מִרְעֶה לַצֹּאן אֲשֶׁר לַעֲבָדֶיךָ כִּי־כָבֵד הָרָעָב
בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְעַתָּה יֵשְׁבוּ־נָא עֲבָדֶיךָ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן׃
5 * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ וְאַחֶיךָ בָּאוּ
6 אֵלֶיךָ׃ * אֶרֶץ מִצְרַיִם לְפָנֶיךָ הִוא בְּמֵיטַב הָאָרֶץ
הוֹשֵׁב אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אַחֶיךָ יֵשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן
וְאִם־יָדַעְתָּ וְיֶשׁ־בָּם אַנְשֵׁי־חַיִל וְשַׂמְתָּם שָׂרֵי מִקְנֶה
7 עַל־אֲשֶׁר־לִי׃ * וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־יַעֲקֹב אָבִיו וַיַּעֲמִדֵהוּ
8 לִפְנֵי פַרְעֹה וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת־פַּרְעֹה׃ * וַיֹּאמֶר
9 פַּרְעֹה אֶל־יַעֲקֹב כַּמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ׃ * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
אֶל־פַּרְעֹה יְמֵי שְׁנֵי מְגוּרַי שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה מְעַט
וְרָעִים הָיוּ יְמֵי שְׁנֵי חַיַּי וְלֹא הִשִּׂיגוּ אֶת־יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי
10 אֲבֹתַי בִּימֵי מְגוּרֵיהֶם׃ * וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת־פַּרְעֹה וַיֵּצֵא
מִלִּפְנֵי פַרְעֹה׃

30 * Dixitque pater ad Ioſeph: Iam lætus mo
riar, quia vidi faciem tuam; & ſuperſtitẽ te re-
31 linquo. * Et ille locutus eſt ad fratres ſuos, &
ad omnem domum patris ſui: Aſcendá & nun
ciabo Pharaoni, dicamque ei: Fratres mei, &
domus patris mei, qui erãt in terra Chanaan,
32 venerunt ad me: * Et ſunt viri paſtores ouiũ;
curamq; habent alendorum gregũ. Pecora ſua
& armenta, & omnia quæ habere potuerunt,
33 adduxerunt ſecum. * Cumq; vocauerit vos, &
34 dixerit, Quod eſt opus veſtrum? * Reſponde-
bitis, Viri paſtores ſumus ſerui tui, ab infantia
noſtra vſque in præſens, & nos & patres no-
ſtri. Hæc autem dicetis, vt habitare poſsitis in
terra Geſſen: quia deteſtantur Ægyptij omnes
paſtores ouium.

CAP. XLVII.

1 INgreſſus ergo Ioſeph, nunciauit Pharaoni,
A dicens: Pater meus & fratres, oues eorum &
armenta, & cuncta quæ poſsident, venerunt
de terra Chanaan: & ecce conſiſtunt in terra
2 Geſſen. * Extremos quoque fratrum ſuorum
3 quinque viros conſtituit coram rege. * Quos
ille interrogauit: Quid habetis operis? Reſpõ-
derunt: Paſtores ouium ſumus ſerui tui, &
4 nos & patres noſtri. * Ad peregrinandum in
terrá tuá venimus: quoniá non eſt herba gre-
gibus ſeruorum tuorum, ingraueſcente fame
in terra Chanaan. Petimuſque vt eſſe nos iu-
5 beas ſeruos tuos in terra Geſſen. * Dixit ita-
que rex ad Ioſeph: Pater tuus & fratres tui ve
6 nerunt ad te. * Terra Ægypti in conſpectu
tuo eſt: in optimo loco fac eos habitare; & tra
de eis terram Geſſen. Quod ſi noſti in eis eſſe
B viros induſtrios, conſtitue illos magiſtros pe-
7 corum meorum. * Poſt hæc introduxit Io-
ſeph patrem ſuum ad regem, & ſtatuit eum
8 coram eo. Qui benedicens illi: * Et inter-
rogatus ab eo, Quot ſunt dies annorum vi-
9 tæ tuæ? * Reſpondit: Dies peregrinationis
vitæ meæ, centum triginta annorum ſunt,
parui & mali: & non peruenerunt vſque ad
dies patrũ meorum, quibus peregrinati ſunt.
10 * Et benedicto rege, egreſſus eſt foras.

תרגום אונקלוס

30 ואמר ישראל ליוסף אלו אנא מאית זמנא הדא מתנחם אנא בתר דחזיתינון לאפך ארי עד כען את קיים׃ 31 ואמר יוסף לאחוהי
ולבית אבוהי איסק ואחוי לפרעה ואימר ליה אחי ובית אבא די בארעא דכנען אתו לותי׃ 32 וגבריא רעי ענא ארי מרי גיתי הוו
ועניהון ותוריהון וכל דילהון איתיאו׃ 33 ויהי כד יקרי לכון פרעה ויימר מה עובדיכון׃ 34 ותימרון גברי מרי גיתי הוו עבדך מזעירנא
ועד כען אף אנחנא אף אבהתנא בדיל דתיתבון בארעא דגשן ארי מרחקין מצראי כל רעי ענא׃
מז
1 ואתא יוסף וחוי לפרעה ואמר אבא ואחי ועניהון ותוריהון וכל דילהון אתו
מארעא דכנען ואינון בארעא דגשן׃ 2 ומקצת אחוהי דבר חמשה גברין ואקימינון קדם פרעה׃ 3 ואמר פרעה לאחוהי מה
עובדיכון ואמרו לפרעה רעי ענא עבדך אף אנחנא אף אבהתנא׃ 4 ואמרו לפרעה לאתותבא בארעא אתינא ארי לית רעיא לענא די
לעבדך ארי תקיף כפנא בארעא דכנען וכען יתבון כען עבדך בארעא דגשן׃ 5 ואמר פרעה ליוסף למימר אבוך ואחך אתו לותך׃
6 ארעא דמצרים קדמך היא בדשפיר בארעא אותיב ית אבוך וית אחך יתבון בארעא דגושן ואם ידעת ואית בהון גברין דחילא ותמנינון רבני
גיתי על דילי׃ 7 ואיתי יוסף ית יעקב אבוהי ואקמיה קדם פרעה ובריך יעקב ית פרעה׃ 8 ואמר פרעה ליעקב כמא יומי שני
חייך׃ 9 ואמר יעקב לפרעה יומי שני תותבותי מאה ותלתין שנין זעירין ובישין הוו יומי שני חיי ולא אדביקו ית יומי שני חיי אבהתי ביומי
תותבותהון׃ 10 ובריך יעקב ית פרעה ונפק מן קדם פרעה׃

* *Et ait Israel ad Ioseph: Moriar ex nunc; quia* 30
vidi faciem tuam. adhuc enim tu viuis.
* *Dixit autem Joseph ad fratres suos: Ascen-* 31
dens nunciabo Pharaoni, & dicam illi: Fratres mei
& domus patris mei, qui erant in terra Chanaan,
venerunt ad me. * *At viri sunt pastores.* 32
viri enim pecoris nutritores sunt. & pecora, &
boues, & omnem substantiam suam adduxerunt.
* *Si ergo vocauerit vos Pharao, & dixerit:* 33
Quod opus vestrum est? * *Dicetis: Viri* 34
pecorum nutritores sumus serui tui ab infantia vs-
que nunc, & nos & patres nostri: vt habitetis in
terra Gesem Arabiæ. abominatio enim Aegyptiis
omnis pastor ouium.

CAP. XLVII.

VEniens autem Ioseph, nunciauit Pharaoni; di- 1
cens: Pater meus & fratres mei, & pecora &
boues eorum, & omnia sua, venerunt de terra Cha-
naan, & ecce sunt in terra Gesem.
* *Ab autem fratribus suis accepit quinque vi-* 2
ros, & statuit eos coram Pharaone.
* *Et dixit Pharao fratribus Ioseph, Quod opus* 3
vestrum? illi autem dixerunt Pharaoni: Pastores
ouium serui tui, & nos & patres nostri.
* *Dixerunt autem Pharaoni: Ad habitandum* 4
in terra venimus. non enim sunt pascua pecoribus
seruorum tuorum. inualuit enim fames in terra Cha
naan. nunc ergo habitabimus serui tui in terra Ge-
sem. * *Et ait Pharao ad Ioseph, dicens: Pater* 5
tuus & fratres tui venerunt ad te:
* *Ecce terra Aegypti coram te est: in optima ter-* 6
ra fac habitare patrem tuum & fratres tuos. habi-
tent in terra Gesem. si autem scis, quòd sunt in eis
viri potentes, constitue eos principes meorum peco-
rum. * *Introduxit autem Ioseph Iacob patrem* 7
suum, & statuit eum coram Pharaone. & benedi-
xit Iacob Pharaoni.
* *Dixit autem Pharao Iacob: Quot anni die-* 8
rum vitæ tuæ? * *Et ait Iacob Pharaoni: Dies* 9
annorum vitæ meæ, quos peregrinor, centum trigin-
ta anni. pauci & mali fuerunt dies annorum vitæ
meæ. non peruenerunt ad dies annorum vitæ patrũ
meorum, quos dies peregrinati sunt. * *Et bene-* 10
dicens Jacob Pharaonem, egressus est ab eo.

30 * καὶ εἶπεν ἰσραὴλ πρὸς ἰωσὴφ, ἀποθανοῦμαι ἀπὸ τοῦ
νῦν, ἐπεὶ ἑώρακα τὸ πρόσωπόν σου· ἔτι γὰρ σὺ ζῇς.
31 * εἶπε δὲ ἰωσὴφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἀναβὰς, ἀπαγ-
γελῶ τῷ φαραώ· καὶ ἐρῶ αὐτῷ, οἱ ἀδελφοί μου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ
πατρός μου, οἳ ἦσαν ἐν γῇ χαναὰν, ἥκασι πρός με.
32 * οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶ ποιμένες· ἄνδρες γὰρ κτηνοτρόφοι εἰσί·
καὶ τὰ κτήνη, καὶ τοὺς βόας, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἀ-
33 γηόχασιν. * ἐὰν οὖν καλέσῃ ὑμᾶς φαραὼ, καὶ εἴπῃ,
34 τί ἔργον ὑμῶν ἐστίν; * ἐρεῖτε, ἄνδρες κτηνοτρόφοι ἐσμὲν
οἱ παῖδές σου ἐκ παιδὸς ἕως τοῦ νῦν, καὶ ἡμεῖς, καὶ οἱ πατέρες
ἡμῶν· ἵνα κατοικήσητε ἐν γῇ γεσὲμ ἀραβίας. βδέλυγμα
γὰρ αἰγυπτίοις πᾶς ποιμὴν προβάτων.

μζ.

1 * Ελθὼν δὲ ἰωσὴφ ἀπήγγειλε τῷ φαραὼ, λέγων, ὁ πατήρ
μου, καὶ οἱ ἀδελφοί μου, καὶ τὰ κτήνη, καὶ οἱ βόες αὐτῶν,
καὶ πάντα τὰ αὐτῶν ἥκασιν ἐκ γῆς χαναὰν, καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἐν
2 γῇ γεσέμ. * ἀπὸ δὲ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ παρέλαβε
πέντε ἄνδρας, καὶ ἔστησεν αὐτοὺς ἐναντίον φαραώ.
3 * καὶ εἶπε φαραὼ τοῖς ἀδελφοῖς ἰωσήφ, τί τὸ ἔργον ὑμῶν;
οἱ δὲ εἶπαν τῷ φαραὼ, ποιμένες προβάτων οἱ παῖδές σου, καὶ
ἡμεῖς, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν.
4 * εἶπαν δὲ φαραὼ, παροικεῖν ἐν τῇ γῇ ἥκομεν. οὐ γάρ ἐστι
νομὴ τοῖς κτήνεσι τῶν παίδων σου. ἐνίσχυσε γὰρ ὁ λιμὸς ἐν γῇ χα
ναάν. νῦν οὖν κατοικήσομεν οἱ παῖδές σου ἐν γῇ γεσέμ.
5 * καὶ εἶπε φαραὼ πρὸς ἰωσὴφ, λέγων, ὁ πατήρ σου καὶ οἱ
ἀδελφοί σου ἥκασι πρός σε·
6 * ἰδοὺ ἡ γῆ αἰγύπτου ἐναντίον σου ἐστὶν, ἐν τῇ βελτίστῃ
γῇ κατοίκησον τὸν πατέρα σου, καὶ τοὺς ἀδελφούς σου. κα-
τοικήτωσαν ἐν γῇ γεσέμ. εἰ δὲ ἐπίστῃ, ὅτι εἰσὶν ἐν αὐτοῖς ἄνδρες
δυνατοὶ, κατάστησον αὐτοὺς ἄρχοντας τῶν ἐμῶν κτηνῶν.
7 * εἰσήγαγε δὲ ἰωσὴφ ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ ἔ-
στησεν αὐτὸν ἐναντίον φαραώ. καὶ εὐλόγησεν ἰακὼβ τὸν
8 φαραώ. * εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰακὼβ, πόσα ἔτη ἡμε-
9 ρῶν τῆς ζωῆς σου; * καὶ εἶπεν ἰακὼβ τῷ φαραὼ, αἱ ἡμέ-
ραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου, ἃς παροικῶ, ἑκατὸν τριάκοντα ἔ-
τη. μικραὶ καὶ πονηραὶ γεγόνασιν αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς
ζωῆς μου. οὐκ ἀφίκοντο εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς τῶν
10 πατέρων μου, ἃς ἡμέρας παρῴκησαν. * καὶ εὐλογήσας
ἰακὼβ τὸν φαραὼ, ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Et dixit Israel ad Ioseph: Quanuis nunc morerer, iam consolatus essem, postquam vidi faciem tuam, quoniam adhuc tu viuis. 31 Et dixit
Ioseph fratribus suis, & domui patris sui: Ascendam & nunciabo Pharaoni, dicamque ei: Fratres mei, & domus patris mei, quæ erat in terra Chanaã,
venerunt ad me: 32 Et sunt viri pastores ouium, quia possessores gregum fuerunt. Oues quoque suas, & boues, & omnia sua adduxerunt.
33 Cumque vocauerit vos Pharao, & dixerit, Quod est opus vestrum? 34 Dicetis. Viri possessores gregum fuerunt serui tui ab adolescentia no-
stra vsque nunc, tam nos quàm patres nostri, vt habitetis in terra Gesen. quoniam abominantur Ægyptij omnes pastores ouium.

CAP. XLVII.

ET venit Ioseph, & nunciauit Pharaoni; & ait: Pater meus, & fratres mei, & oues eorum, & omnia quæ habent, venerunt de terra Chanaan; &
ipsi stant in terra Gesen. 2 Extremos quoque fratrum suorum tulit quinque viros, & constituit eos coram Pharaone. 3 Dixitque
Pharao fratribus eius, Quod est opus vestrum? & dixerunt Pharaoni: Pastores ouium sumus serui tui, tam nos quàm patres nostri. 4 Dixerunt-
que Pharaoni: Ad habitandum in terra venimus; quoniam non est pastus ouibus seruorum tuorum, quia valida fames est in terra Chanaan: & nunc
quæsumus vt habitent serui tui in terra Gesen. 5 Et ait Pharao ad Ioseph, dicens: Pater tuus & fratres tui venerunt ad te. 6 Terra
Ægypti coram te est: in meliori loco terræ colloca patrem tuum, & fratres tuos, & habitent in terra Gesen. & si cognoscis esse inter eos viros for-
tes, constitue eos principes pecorum meorum. 7 Et adduxit Ioseph Iacob patrem suum. & statuit eum coram Pharaone. & benedixit Iacob
Pharaoni. 8 Dixitque Pharao ad Iacob: Quot sunt anni vitæ tuæ? 9 Et dixit Iacob ad Pharaonem. Anni vitæ peregrinationis meę,
centum & triginta anni sunt, pauci & mali: & non attigerunt vsque ad dies vitæ patrum meorum in diebus peregrinationis suæ. 10 Benedixit-
que Iacob Pharaoni, & egressus est à facie Pharaonis.

11 * וַיּוֹשֵׁב יוֹסֵף אֶת־אָבִיו וְאֶת־אֶחָיו וַיִּתֵּן לָהֶם
אֲחֻזָּה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּמֵיטַב הָאָרֶץ בְּאֶרֶץ רַעְמְסֵס
12 כַּאֲשֶׁר צִוָּה פַרְעֹה׃ * וַיְכַלְכֵּל יוֹסֵף אֶת־אָבִיו
וְאֶת־אֶחָיו וְאֵת כָּל־בֵּית אָבִיו לֶחֶם לְפִי הַטָּף׃
13 * וְלֶחֶם אֵין בְּכָל־הָאָרֶץ כִּי־כָבֵד הָרָעָב מְאֹד וַתֵּלַהּ
14 אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ כְּנַעַן מִפְּנֵי הָרָעָב׃ * וַיְלַקֵּט
יוֹסֵף אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְאֶרֶץ־מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ
כְּנַעַן בַּשֶּׁבֶר אֲשֶׁר־הֵם שֹׁבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־
15 הַכֶּסֶף בֵּיתָה פַרְעֹה׃ * וַיִּתֹּם הַכֶּסֶף מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם וּמֵאֶרֶץ כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ כָל־מִצְרַיִם אֶל־יוֹסֵף
לֵאמֹר הָבָה־לָּנוּ לֶחֶם וְלָמָּה נָמוּת נֶגְדֶּךָ כִּי אָפֵס
16 כָּסֶף׃ * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף הָבוּ מִקְנֵיכֶם וְאֶתְּנָה לָכֶם
17 בְּמִקְנֵיכֶם אִם־אָפֵס כָּסֶף׃ * וַיָּבִיאוּ אֶת־מִקְנֵיהֶם
אֶל־יוֹסֵף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף לֶחֶם בַּסּוּסִים וּבְמִקְנֵה
הַצֹּאן וּבְמִקְנֵה הַבָּקָר וּבַחֲמֹרִים וַיְנַהֲלֵם בַּלֶּחֶם
18 בְּכָל־מִקְנֵהֶם בַּשָּׁנָה הַהִוא׃ * וַתִּתֹּם הַשָּׁנָה
הַהִוא וַיָּבֹאוּ אֵלָיו בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־
נְכַחֵד מֵאֲדֹנִי כִּי אִם־תַּם הַכֶּסֶף וּמִקְנֵה הַבְּהֵמָה
אֶל־אֲדֹנִי לֹא נִשְׁאַר לִפְנֵי אֲדֹנִי בִּלְתִּי אִם־גְּוִיָּתֵנוּ
19 וְאַדְמָתֵנוּ׃ * לָמָּה נָמוּת לְעֵינֶיךָ גַּם־אֲנַחְנוּ
גַּם־אַדְמָתֵנוּ קְנֵה־אֹתָנוּ וְאֶת־אַדְמָתֵנוּ בַּלָּחֶם
וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְאַדְמָתֵנוּ עֲבָדִים לְפַרְעֹה וְתֶן־זֶרַע
וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת וְהָאֲדָמָה לֹא תֵשָׁם׃
20 * וַיִּקֶן יוֹסֵף אֶת־כָּל־אַדְמַת מִצְרַיִם לְפַרְעֹה כִּי־
מָכְרוּ מִצְרַיִם אִישׁ שָׂדֵהוּ כִּי־חָזַק עֲלֵהֶם הָרָעָב וַתְּהִי
21 הָאָרֶץ לְפַרְעֹה׃ * וְאֶת־הָעָם הֶעֱבִיר אֹתוֹ לֶעָרִים
22 מִקְצֵה גְבוּל־מִצְרַיִם וְעַד־קָצֵהוּ׃ * רַק אַדְמַת
הַכֹּהֲנִים לֹא קָנָה כִּי חֹק לַכֹּהֲנִים מֵאֵת פַּרְעֹה
וְאָכְלוּ אֶת־חֻקָּם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פַּרְעֹה עַל־כֵּן לֹא מָכְרוּ
אֶת־אַדְמָתָם׃

11 * Ioseph verò patri & fratribus suis dedit
C possessionem in Ægypto in optimo terræ loco Ramesses, vt præceperat Pharao.
12 * Et alebat eos omnemque domum patris sui, præbens cibaria singulis.
13 * In toto enim orbe panis deerat: & oppresserat fames terram maximè Ægypti & Chanaan.
14 * E quibus omnem pecuniam congrega-
D uit pro venditione frumenti, & intulit eam in ærarium Regis.
15 * Cumque defecisset emptoribus precium, venit cuncta Ægyptus ad Ioseph, dicens: Da nobis panes. quare morimur coram te deficiente pecunia?
16 * Quibus ille respondit: Adducite pecora vestra, & dabo vobis pro eis cibos, si precium non habetis.
17 * Quæ cùm adduxissent, dedit eis alimenta pro equis, & ouibus, & bobus, & asinis: sustentauitque eos illo anno pro commutatione pecorum.
18 * Venerunt quoque anno secundo, & dixerunt ei: Non celamus domino nostro, quòd deficiente pecunia, pecora simul defecerunt: nec clam te est, quòd absq; corporibus & terra nihil habeamus.
19 * Cur ergo morimur te vidente? & nos &
E terra nostra tui erimus. eme nos in seruitutem regiam, & præbe semina, ne pereunte cultore, redigatur terra in solitudinem.
20 * Emit igitur Ioseph omnem terram Ægypti, vendentibus singulis possessiones suas, præ magnitudine famis: subiecitque eam Pharaoni:
21 * Et cunctos populos eius à nouissimis terminis Ægypti, vsque ad extremos fines eius:
22 * Præter terram Sacerdotum quæ à rege tradita fuerat eis quibus & statuta cibaria ex horreis publicis præbebantur: & idcircò non sunt compulsi vendere possessiones suas.

תרגום אונקלוס

11 ואותיב יוסף ית אבוהי וית אחוהי ויהב להון אחסנא בארעא דמצרים בדשפיר בארעא בארעא דרעמסס כמא דפקיד פרעה׃
12 וזן יוסף ית אבוהי וית אחוהי וית כל בית אבוהי לחמא לפום טפלא׃ 13 ולחמא לית בכל ארעא ארי תקיף כפנא לחדא
ואשתלהי עמא דארעא דמצרים ועמא דארעא דכנען מן קדם כפנא׃ 14 ולקט יוסף ית כל כספא דאשתכח בארעא דמצרים
ובארעא דכנען בעיבורא דאינון זבנין ואיתי יוסף ית כספא לבית פרעה׃ 15 ושלים כספא מארעא דמצרים ומארעא דכנען ואתו
כל מצראי לות יוסף למימר הב לנא לחמא ולמא נמות לקבלך ארי שלים כספא׃ 16 ואמר יוסף הבו גיתיכון ואתן לכון
בגיתיכון אם שלים כספא׃ 17 ואיתיאו ית גיתיהון לות יוסף ויהב להון יוסף לחמא בסוסותא ובגיתי ענא ובגיתי תורי
ובחמריא וזנינון בלחמא בכל גיתיהון בשתא ההיא׃ 18 ושלימא שתא ההיא ואתו לותיה בשתא תנייתא ואמרו ליה לא נכסי מן רבוני
אלהין שלים כספא וגיתי בעירא לות רבוני לא אשתאר קדם רבוני אלהין גוייתנא וארענא׃ 19 למה נמות לקבלך אף אנחנא
אף ארענא קנה יתנא וית ארענא בלחמא ונהי אנחנא וארענא עבדין לפרעה והב בר זרעא ונחי ולא נמות וארעא לא תבור׃ 20 וזבן
יוסף ית כל ארעא דמצרים לפרעה ארי זבינו מצראי גבר חקליה ארי תקיף עליהון כפנא והות ארעא לפרעה׃ 21 וית עמא אעבר
יתהון מקרוי לקרוי מסייפי תחום מצראי ועד סופיה׃ 22 לחוד ארע כומריא לא זבין ארי חולקא לכומריא מן קדם פרעה ואכלין
ית חולקהון דיהב להון פרעה על כן לא זבינו ית ארעתהון׃

*Et habitare fecit Ioseph patrem suum & fra- 11
tres suos, & dedit eis possessionem in terra Ægy-
pti, in optima terra, in terra Ramesse, sicut præce-
pit Pharao. *Et triticum metiebatur Io- 12
seph patri & fratribus suis, & omni domui patris
sui, triticum per corpus.
*Triticum autem non erat in omni terra. inua- 13
luit enim fames valdè. defecit autem terra Aegy-
pti, & terra Chanaan à fame.
*Congregauit autem Ioseph omne argentum quod 14
inuentum est in terra Ægypti & in terra Chanaan
à tritico quod emerunt, & triticum metiebatur eis:
& induxit Ioseph omne argentum in domum Pha-
raonis.
*Et defecit omne argentum de terra Ægypti, 15
& de terra Chanaan. Venerunt autem omnes Aegy
ptij ad Ioseph, dicentes: Da nobis panes. & quare
morimur coram te? defecit enim argẽtum nostrum.
*Dixit autem illis Ioseph: Afferte pecora ve- 16
stra, & dabo vobis panes pro pecoribus vestris, si
defecit argentum.
*Duxerunt autem pecora sua ad Ioseph: & de- 17
dit eis Ioseph panes pro equis, & pro ouibus, &
pro bobus, & pro asinis. & enutriuit eos in pani-
bus pro omnibus pecoribus eorum in anno illo.
*Egressus est autem annus ille, & venerunt ad eũ 18
in anno secundo, & dixerunt ei: Ne fortè deleamur
à domino nostro. si enim defecit argentum, & sub-
stantia, & pecora ad te dominum nostrum, & non
relictum est nobis coram domino nostro nisi propriũ
corpus & terra nostra. *Vt ergo non moriamur 19
coram te, & terra desoletur, eme nos & terram no
stram pro panibus: & erimus & nos & terra no-
stra serui Pharaoni. da semen, vt seminemus, et vi-
uamus, & non moriamur, et terra non desolabitur.
*Et emit Ioseph omnem terram Aegyptiorũ Pha- 20
raoni. vendiderunt enim Aegyptij terrã suam Pha-
raoni. inualuit eorum fames, & fuit terra Pharaoni.
*Et populum subiecit sibi in seruos, à nouissimis 21
terminis Aegypti, & vsque extremos: *Præter 22
terram Sacerdotum solùm: nõ possedit hanc Ioseph.
in donatione enim dedit dona Sacerdotibus Pharao:
& comedebant donationem quam dedit eis Pha-
rao, propter hoc non vendiderunt terram suam.

11 *καὶ κατῴκησεν ἰωσὴφ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς κατάσχεσιν ἐν γῇ αἰγύπτου, ἐν
τῇ βελτίστῃ γῇ ἐν τῇ γῇ ῥαμεσσῆ, καθὰ συνέταξε φαραώ.
12 *καὶ ἐσιτομέτρει ἰωσὴφ τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ,
καὶ παντὶ τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, σῖτον κατὰ σῶμα·
13 *σῖτος δὲ οὐκ ἦν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἐνίσχυσεν γὰρ ὁ λιμὸς σφό-
δρα. ἐξέλιπε δὲ ἡ γῆ αἰγύπτου, καὶ ἡ γῆ χαναὰν ἀπὸ τοῦ λιμοῦ.
14 *συνήγαγε δὲ ἰωσὴφ πᾶν τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν γῇ αἰ-
γύπτου, καὶ ἐν γῇ χαναὰν ἀπὸ τοῦ σίτου, οὗ ἠγόραζον, καὶ ἐ-
σιτομέτρει αὐτοῖς, καὶ εἰσήγαγεν ἰωσὴφ πᾶν τὸ ἀργύριον εἰς τὸν
15 οἶκον φαραώ. *καὶ ἐξέλιπε πᾶν τὸ ἀργύριον ἐκ τῆς αἰ-
γύπτου, καὶ ἐκ γῆς χαναάν. ἦλθον δὲ πάντες οἱ αἰγύπτιοι πρὸς
ἰωσὴφ, λέγοντες, δὸς ἡμῖν ἄρτους, καὶ ἵνα τί ἀποθνήσκομεν ἐναν
τίον σου; ἐκλέλοιπε γὰρ τὸ ἀργύριον ἡμῶν.
16 *εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσὴφ, φέρετε τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ δώσω
ὑμῖν ἄρτους ἀντὶ τῶν κτηνῶν ὑμῶν, εἰ ἐκλέλοιπε τὸ ἀργύριον.
17 *ἤγαγον δὲ τὰ κτήνη αὐτῶν πρὸς ἰωσήφ· καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς
ἰωσὴφ ἄρτους, ἀντὶ τῶν ἵππων, καὶ ἀντὶ τῶν προβάτων, καὶ ἀν-
τὶ τῶν βοῶν, καὶ ἀντὶ τῶν ὄνων. καὶ ἐξέθρεψεν αὐτοὺς ἐν ἄρ-
τοις ἀντὶ πάντων τῶν κτηνῶν αὐτῶν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ.
18 *ἐξῆλθε δὲ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἔτει
τῷ δευτέρῳ, καὶ εἶπον αὐτῷ, μή ποτε ἐκτριβῶμεν ἀπὸ τοῦ κυ-
ρίου ἡμῶν. εἰ γὰρ ἐκλέλοιπε τὸ ἀργύριον, καὶ τὰ ὑπάρχοντα,
καὶ τὰ κτήνη. πρὸς σὲ τὸν κύριον ἡμῶν, καὶ οὐχ ὑπολέλειπται ἡμῖν
ἐναντίον τοῦ κυρίου ἡμῶν, ἀλλ' ἢ τὸ ἴδιον σῶμα καὶ ἡ γῆ ἡμῶν.
19 *ἵνα οὖν μὴ ἀποθάνωμεν ἐναντίον σου, καὶ ἡ γῆ ἐρημωθῇ,
κτῆσαι ἡμᾶς καὶ τὴν γῆν ἡμῶν ἀντὶ ἄρτων, καὶ ἐσόμεθα καὶ
ἡμεῖς καὶ ἡ γῆ ἡμῶν παῖδες τῷ φαραώ. δὸς σπέρμα, ἵνα σπεί-
ρωμεν, καὶ ζῶμεν, καὶ μὴ ἀποθάνωμεν, καὶ ἡ γῆ οὐκ ἐρημωθή-
20 σεται. *καὶ ἐκτήσατο ἰωσὴφ πᾶσαν τὴν γῆν τῶν αἰ-
γυπτίων τῷ φαραώ. ἀπέδοντο γὰρ οἱ αἰγύπτιοι τὴν γῆν αὐ-
τῶν τῷ φαραώ. ἐπεκράτησεν αὐτῶν ὁ λιμὸς, καὶ ἐγένετο ἡ γῆ
τῷ φαραώ.
21 *καὶ τὸν λαὸν κατεδουλώσατο ἑαυτῷ εἰς παῖδας, ἀπ' ἄκρων
ὁρίων αἰγύπτου, καὶ ἕως τῶν ἄκρων·
22 *χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μόνον. οὐκ ἐκτήσατο ταύ-
την ἰωσὴφ, ἐν δόσει γὰρ ἔδωκε δόματα τοῖς ἱερεῦσι φαραώ. καὶ
ἤσθιον τὴν δόσιν, ἣν δέδωκεν αὐτοῖς φαραώ· διὰ τοῦτο οὐκ ἀ-
πέδοντο τὴν γῆν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et collocauit Ioseph patrem suum & fratres suos, & dedit eis possessionem in terra Ægypti in meliori loco terræ, in terra Ramesses, sicut præceperat Pharao. 12 Et alebat Ioseph patrem suum, & fratres suos, & omnem domum patris sui, præbens panem iuxta familiam vniuscuiusque. 13 Neque erat panis in vniuersa terra; quoniam præualuerat fames nimis: & deficiebat populus terræ Ægypti; & populus terræ Chanaan propter famem. 14 Et congregauit Ioseph argentum quod inuentum est in terra Ægypti, & in terra Chanaan pro frumento quod ipsi emebant, & intulit Ioseph argentum in domum Pharaonis. 15 Consumatumque est argentum de terra Ægypti & de terra Chanaan: & venerunt omnes Ægyptij ad Ioseph, dicentes: Da nobis panem. cur moriemur coram te, cùm consumatum sit argentum? 16 Dixitque Ioseph: Afferte pecora vestra: & dabo vobis frumentum pro pecoribus vestris, si argentum consumatum est. 17 Adduxeruntque pecora sua ad Ioseph, & dedit eis Ioseph panem pro equis, & pro pecoribus ouium, & pro bobus, & asinis: & alebat eos pane ipso anno pro vniuersis pecoribus suis. 18 Et completus est annus ille, & venerunt ad eum in secundo anno, atque dixerunt ei: Non celauimus quicquam domino nostro, cùm defecit argentum; pecora quoque adduximus ad dominum nostrum, & nihil remanet coram domino nostro, nisi corpora nostra & terra nostra. 19 Quare moriemur coram te, tam nos quàm terra nostra? eme nos & terram nostram pro pane: & erimus nos & terra nostra seruientes Pharaoni: & præbe semina, & viuemus, & non moriemur; & terra non desolabitur. 20 Emitque Ioseph omnem terram Ægypti Pharaoni: quoniam vendiderunt vnusquisque Ægyptiorum agrum suum, quia præualebat super eos fames: & fuit terra Pharaoni. 21 Populum autem transtulit de ciuitate in ciuitatem, à finibus termini Ægypti, vsque ad extremum eius. 22 Sed terram Sacerdotum non emit: quoniam portio dabatur Sacerdotibus à Pharaone, & comedebant portionem suam, quam dabat eis Pharao: propterea non vendiderunt terras suas.

23 * ויאמר יוסף אל-העם הן קניתי אתכם היום ואת-
אדמתכם לפרעה הא-לכם זרע וזרעתם את-האדמה:
24 * והיה בתבואת ונתתם חמישית לפרעה וארבע
הידת יהיה לכם לזרע השדה ולאכלכם ולאשר
25 בבתיכם ולאכל לטפכם: * ויאמרו החיתנו נמצא-
26 חן בעיני אדני והיינו עבדים לפרעה: * וישם אתה
יוסף לחק עד-היום הזה על-אדמת מצרים לפרעה
לחמש רק אדמת הכהנים לבדם לא היתה לפרעה:
27 * וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה
ויפרו וירבו מאד:
28 * ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה
ויהי ימי-יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת
29 שנה: * ויקרבו ימי-ישראל למות ויקרא לבנו
ליוסף ויאמר לו אם-נא מצאתי חן בעיניך שים-
נא ידך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל-נא
30 תקברני במצרים: * ושכבתי עם-אבתי ונשאתני
ממצרים וקברתני בקברתם ויאמר אנכי אעשה
31 כדברך: * ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל
על-ראש המטה: מח
1 * ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר
ליוסף הנה אביך חלה ויקח את-שני בניו עמו את-
2 מנשה ואת-אפרים: * ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך
יוסף בא אליך ויתחזק ישראל וישב על-המטה:
3 * ויאמר יעקב אל-יוסף אל שדי נראה-אלי בלוז
4 בארץ כנען ויברך אתי: * ויאמר אלי הנני מפרך
והרביתך ונתתיך לקהל עמים ונתתי את-הארץ
5 הזאת לזרעך אחריך אחזת עולם: * ועתה שני-
בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד-באי אליך
מצרימה לי-הם אפרים ומנשה כראובן
ושמעון יהיו-לי:

23 * Dixit ergo Ioseph ad populos: En vt cerni-
tis & vos, & terram vestram Pharao possidet.
24 accipite semina, & serite agros,* vt fruges ha-
bere possitis. Quintam partem regi dabitis:
quatuor reliquas permitto vobis in semente,
25 & in cibum familiis & liberis vestris.* Qui re-
sponderunt: Salus nostra in manu tua est. re-
spiciat nos tantùm dominus noster, & lęti ser-
26 uiemus regi.* Ex eo tempore vsque in præsen-
tē diē, in vniuersa terra Ægypti regibus quin-
ta pars soluitur: & factum est quasi in legem;
absque terra Sacerdotali, quę libera ab hac cō
27 ditione fuit. * Habitauit ergo Israel in Ægy-
G pto, id est, in terra Gessen: & possedit eam; au-
28 ctusque est & multiplicatus nimis.* Et vixit in
ea decem & septem annis. Factique sunt omnes
dies vitæ illius, centum quadraginta septem
29 annorum. * Cumque appropinquare cer-
neret diem mortis eius, vocauit filium suum
Ioseph, & dixit ad eum: Si inueni gratiam in Su.24.a.
conspectu tuo, pone manum tuam sub femo-
re meo; & facies mihi misericordiam & veri-
30 tatē, vt non sepelias me in Ægypto:* Sed dor-
miam cum patribus meis: & auferas me de ter
ra hac, cōdasq; in sepulchro maiorū meorum.
Cui respondit Ioseph: Ego faciam quod ius- Su.25.a.
31 sisti. * Et ille: Iura ergo, inquit, mihi. Quo iu
rante, adorauit Israel Dominum, cōuersus ad
lectuli caput. CAP. XLVIII.

1 A His itaque transactis, nunciatum est Ioseph
quòd ægrotaret pater suus. qui assumptis
duobus filiis Manasse & Ephraim, ire perrexit.
2 * Dictumque est seni, Ecce filius tuus Ioseph
venit ad te. Qui confortatus, sedit in lectulo.
3 * Et ingresso ad se Ioseph, ait: Deus omnipo
tens apparuit mihi in Luza, quæ est in terra
4 Chanaan: benedixitq; mihi: * Et ait: Ego te au
gebo & multiplicabo, & faciam te in turbas
populorum. daboque tibi terram hanc, & se-
mini tuo post te in possessionem sempiternā.
5 * Duo ergo filij tui, qui nati sunt tibi in
terra Ægypti, antequàm huc venirem ad te,
mei erunt, Ephraim & Manasses: sicut Ruben
B & Symeon reputabuntur mihi.

תרגום אונקלוס

23 ואמר יוסף לעמא הא קניתי יתכון יומא דין וית ארעכון לפרעה הא לכון בר זרעא ותזרעון ית ארעא: 24 ויהי באעולי
עללתא ותתנון חד מן חמשא לפרעה וארבע חולקין יהון לכון לבר זרע חקלא ולמיכליכון ולאנש בתיכון ולמיכל לטפליכון: 25 ואמרו
קיימתנא נשכח רחמין בעיני רבוני ונהי עבדין לפרעה: 26 ושוי יתה יוסף לגזירא עד יומא הדין על ארעא דמצרים דיהון יהבין חד מן חמשא
לפרעה לחוד ארע כומריא בלחודיהון לא הות לפרעה: 27 ויתיב ישראל בארעא דמצרים בארעא דגושן ואחסינו בה ונפישו וסגיאו
לחדא: 28 וחיא יעקב בארעא דמצרים שבע עשרי שנין והוו יומי יעקב שני חיוהי מאה וארבעין ושבע שנין: 29 וקריבו יומי ישראל
למימת וקרא לבריה ליוסף ואמר ליה אם כען אשכחית רחמין בעינך שו כען ידך תחות ירכי ותעביד עמי טיבו וקשוט לא כען תקברינני במצרים:
30 ואשכוב עם אבהתי ותטלינני ממצרים ותקברינני בקבורתהון ואמר אנא אעביד כפתגמך: 31 ואמר קיים לי וקיים ליה וסגיד
ישראל על ריש ערסא: מח 1 והוה בתר פתגמיא האלין ואמר ליוסף הא אבוך שכיב
מרע ודבר ית תרין בנוהי עמיה ית מנשה וית אפרים: 2 וחוי ליעקב ואמר הא ברך יוסף אתי לותך ותקף ישראל ויתיב על ערסא:
3 ואמר יעקב ליוסף אל שדי יתגלי לי בלוז בארעא דכנען ובריך יתי: 4 ואמר לי הא אנא מפיש לך ומסגי לך ואתנינך לכנשת
שבטין ואתן ית ארעא הדא לבנך בתרך אחסנת עלם: 5 וכען תרין בנך דאתילידו לך בארעא דמצרים עד מיתי לותך
למצרים דילי אינון אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהון קדמי:

*Dixit autem Ioseph Ægyptiis: Ecce emi vos, 23
& terram vestram hodie Pharaoni. accipite vobis
semina, & seminate terram. *Et erunt 24
germina eius, & dabitis quintam partem Pharao-
ni. at quatuor partes erunt vobis ipsis in semen ter-
ræ, & in cibum vobis, & omnibus qui in domibus
vestris. *Et dixerunt: Saluasti nos: inue- 25
nimus gratiam coram domino nostro; & erimus ser-
ui Pharaoni. *Et posuit eis Ioseph in præcep- 26
tum vsque in diem hanc super terram Aegypti, Pha
raoni dare quintam partem: absque terra Sacerdo-
tum solùm, quæ non fuit Pharaoni.
*Habitauit autem Israel in terra Aegypti in 27
terra Gesem: & habuerunt hæreditates in ea: &
aucti sunt & multiplicati sunt valdè.
*Vixit autem Iacob in terra Aegypti decem se- 28
ptem annis. & fuerunt dies Iacob annorum vitæ
eius, centum quadraginta septem anni.
*Appropinquauerunt autem dies Israel vt mo- 29
reretur: & vocauit filium suum Ioseph: & ait il-
li: Si inueni gratiam coram te, suppone manum tuam
sub femore meo: & facies super me misericordiam
& veritatem, vt non sepelias me in Aegypto.
*Sed dormiam cum patribus meis: & auferes 30
me ex Aegypto, & sepelies me in sepultura eorum.
Ille autem dixit: Ego faciam secundùm verbum tuũ.
*Ait autem illi: Iura mihi. & iurauit ei. & 31
adorauit Israel super summitatem virgæ eius.

CAP. XLVIII.

FActum est autem post verba hæc, & nunciatum 1
est Ioseph, quòd pater tuus turbatur. Et assumẽs
duos filios suos secum, Manassem & Ephraim, ve-
nit ad Iacob. *Nunciatum est autem Iacob, di- 2
centes: Ecce filius tuus Ioseph venit ad te. & confor
tatus Israel, sedit super lectum. *Et ait Iacob Io- 3
seph: Deus apparuit mihi in Luza in terra Chanaan;
& benedixit mihi: *Et dixit mihi: Ecce ego au- 4
gebo te, & multiplicabo te, & faciam te in congre-
gationes gentium: & dabo tibi terram hanc, & se-
mini tuo post te, in possessionem sempiternam.
*Nunc ergo duo filij tui, qui nati sunt tibi in 5
terra Aegypti, antequàm ego venirem ad te in Ae-
gyptum, mei sunt, Ephraim & Manasse: sicut Ru-
ben & Symeon erunt mihi.

23 *εἶπε δὲ ἰωσὴφ τοῖς αἰγυπτίοις, ἰδοὺ κέκτημαι ὑμᾶς, καὶ
τὴν γῆν ὑμῶν σήμερον τῷ φαραώ. λάβετε ἑαυτοῖς σπέρμα-
24 τα, καὶ σπείρατε τὴν γῆν. *καὶ ἔσται τὰ γεννήματα αὐ-
τῆς, καὶ δόσετε τὸ πέμπτον μέρος τῷ φαραώ· τὰ δὲ τέσσαρα
μέρη ἔσται ὑμῖν αὐτοῖς εἰς σπέρμα τῇ γῇ, καὶ εἰς βρῶσιν ὑμῖν,
25 καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν. *καὶ εἶπαν, σέσωκας ἡμᾶς,
εὕρομεν χάριν ἐναντίον τοῦ κυρίου ἡμῶν, καὶ ἐσόμεθα παῖδες
26 τῷ φαραώ. *καὶ ἔθετο αὐτοῖς ἰωσὴφ εἰς πρόσταγμα, ἕως
τῆς ἡμέρας ταύτης ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου τῷ φαραὼ ἀπο-
πεμπτοῦν, χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μόνον, ἣ οὐκ ἦν τῷ φα-
27 ραώ. *κατῴκησε δὲ ἰσραὴλ ἐν γῇ αἰγύπτου ἐπὶ γῆς γε-
σέμ. καὶ ἐκληρονομήθησαν ἐπ᾽ αὐτῆς· καὶ ηὐξήθησαν καὶ ἐπλη-
28 θύνθησαν σφόδρα. *ἐπέζησε δὲ ἰακὼβ ἐν γῇ αἰγύπτου
δεκαεπτὰ ἔτη. καὶ ἐγένοντο αἱ ἡμέραι ἰακὼβ ἐνιαυτῶν τῆς ζωῆς
29 αὐτοῦ, ἑκατὸν τεσσαρακονταεπτὰ ἔτη. *ἤγγισαν δὲ αἱ ἡ-
μέραι ἰσραὴλ τοῦ ἀποθανεῖν, καὶ ἐκάλεσεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰω-
σὴφ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰ εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, ὑπόθες τὴν
χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου, καὶ ποιήσεις ἐπ᾽ ἐμὲ ἐλεημοσύ-
νην καὶ ἀλήθειαν τοῦ μὴ θάψαι με ἐν αἰγύπτῳ.
30 *ἀλλὰ κοιμηθήσομαι μετὰ τῶν πατέρων μου, καὶ ἀρεῖς με
ἐξ αἰγύπτου, καὶ θάψεις με ἐν τῷ τάφῳ αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν, ἐγὼ
ποιήσω κατὰ τὸ ῥῆμά σου.
31 *εἶπε δὲ αὐτῷ, ὄμοσόν μοι. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ. καὶ προσε-
κύνησεν ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ.

μη'.

1 *ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀπηγγέλη τῷ ἰωσὴφ,
ὅτι ὁ πατήρ σου ἐνοχλεῖται. καὶ ἀναλαβὼν τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ μεθ᾽
ἑαυτοῦ, τὸν μανασσῆ καὶ τὸν ἐφραίμ, ἦλθε πρὸς ἰακώβ.
2 *ἀπηγγέλη δὲ τῷ ἰακὼβ, λέγοντες, ἰδοὺ ὁ υἱός σου ἰωσὴφ ἔρ-
χεται πρός σε. καὶ ἐνισχύσας ἰσραὴλ ἐκάθισεν ἐπὶ τὴν
κλίνην.
3 *καὶ εἶπεν ἰακὼβ τῷ ἰωσὴφ, ὁ θεὸς ὤφθη μοι ἐν λούζα ἐν
γῇ χανναὰν, καὶ εὐλόγησέ με·
4 *καὶ εἶπέ μοι, ἰδοὺ ἐγὼ αὐξανῶ σε, καὶ πληθυνῶ σε, καὶ ποιή-
σω σε εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν, καὶ δώσω σοι τὴν γῆν ταύτην, καὶ
τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον.
5 *νῦν οὖν οἱ δύο υἱοί σου, οἱ γενόμενοί σοι ἐν γῇ αἰγύπτου,
πρὸ τοῦ με ἐλθεῖν πρός σε εἰς αἴγυπτον, ἐμοί εἰσιν, ἐφραὶμ καὶ
μανασσῆ, ὡς ῥουβὴν καὶ συμεὼν ἔσονταί μοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Dixitque Ioseph populo: Ecce emi vos hodie & terram vestram Pharaoni: ecce do vobis sementem, & seminabitis terram. 24 Et erit cùm
produxerit fructus, dabitis quintam partem Pharaoni: quatuor autem partes erunt vobis in sementem agrorum, & vt comedatis vos & homines do-
mus vestræ, & in cibum familiæ vestræ. 25 Et dixerunt: Viuificasti nos: inuenimus gratiam in oculis domini nostri, & erimus serui Pharaoni.
26 Et posuit illud Ioseph in statutum vsque in præsentem diem super terram Ægypti, quod darent quintam partem Pharaoni. sola enim terra Sa-
cerdotum non fuit Pharaoni. 27 Habitauitque Israel in terra Ægypti, in terra Gessen: & possederunt eam: & multiplicati sunt, & creuerunt nimis.
28 Vixitque Iacob in terra Ægypti decem & septem annis. & fuerunt dies annorum vitæ Iacob, centum & quadraginta & septem anni. 29 Et ap-
propinquauerunt dies Israel vt moreretur: & vocauit filium suum Ioseph, & dixit ei: Si inueni nunc gratiam in oculis tuis, pone, obsecro, manum
tuam sub femore meo, & facies mecum misericordiam & veritatem; ne sepelias me, obsecro, in Ægypto. 30 Et dormiam cum patribus meis: & au-
feres me de Ægypto, & sepelies me in sepulchris eorum. Et dixit: Ego faciam secundùm verbum tuum. 31 Et dixit: Iura mihi. & iurauit ei. & ad-
orauit Israel super caput lectuli.

CAP. XLVIII.

ET factum est post verba hæc, & dictum est ad Ioseph: Ecce pater tuus iacet infirmus: & tulit duos filios suos secum, Manassen & Ephraim.
2 Et nunciatum est Iacob, atque dictum est ei: Ecce filius tuus Ioseph venit ad te. & confortatus est Israel: & sedit in lectulo.
3 Et dixit Iacob ad Ioseph: Deus omnipotens apparuit mihi in Luza in terra Chanaan, & benedixit mihi: 4 Et dixit ad me: Ecce ego
multiplicabo te, & crescere te faciam; & ponam te in congregationem tribuum· & dabo terram hanc & filiis tuis post te in possessionem æternam.
5 Et nunc duo filij tui Ephraim & Manasses, qui nati sunt tibi in terra Ægypti, antequàm venirem ad te in Ægyptum, mei erunt: sicut Ruben
& Symeon erunt coram me.

6 * וּמוֹלַדְתְּךָ אֲשֶׁר־הוֹלַדְתָּ אַחֲרֵיהֶם לְךָ יִהְיוּ עַל
7 שֵׁם אֲחֵיהֶם יִקָּרְאוּ בְּנַחֲלָתָם׃ * וַאֲנִי בְּבֹאִי
מִפַּדָּן מֵתָה עָלַי רָחֵל בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בַּדֶּרֶךְ בְּעוֹד כִּבְרַת־
אֶרֶץ לָבֹא אֶפְרָתָה וָאֶקְבְּרֶהָ שָּׁם בְּדֶרֶךְ אֶפְרָת
8 הִוא בֵּית לָחֶם׃ * וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־בְּנֵי
9 יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי־אֵלֶּה׃ * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אָבִיו
בָּנַי הֵם אֲשֶׁר־נָתַן־לִי אֱלֹהִים בָּזֶה וַיֹּאמַר קָחֶם־
10 נָא אֵלַי וַאֲבָרְכֵם׃ * וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזֹּקֶן
לֹא יוּכַל לִרְאוֹת וַיַּגֵּשׁ אֹתָם אֵלָיו וַיִּשַּׁק לָהֶם
11 וַיְחַבֵּק לָהֶם׃ * וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף רְאֹה
פָנֶיךָ לֹא פִלָּלְתִּי וְהִנֵּה הֶרְאָה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם
12 אֶת־זַרְעֶךָ׃ * וַיּוֹצֵא יוֹסֵף אֹתָם מֵעִם בִּרְכָּיו
13 וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפָּיו אָרְצָה׃ * וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת־שְׁנֵיהֶם
אֶת־אֶפְרַיִם בִּימִינוֹ מִשְּׂמֹאל יִשְׂרָאֵל וְאֶת־מְנַשֶּׁה
14 בִשְׂמֹאלוֹ מִימִין יִשְׂרָאֵל וַיַּגֵּשׁ אֵלָיו׃ * וַיִּשְׁלַח
יִשְׂרָאֵל אֶת־יְמִינוֹ וַיָּשֶׁת עַל־רֹאשׁ אֶפְרַיִם וְהוּא
הַצָּעִיר וְאֶת־שְׂמֹאלוֹ עַל־רֹאשׁ מְנַשֶּׁה שִׂכֵּל אֶת־
15 יָדָיו כִּי מְנַשֶּׁה הַבְּכוֹר׃ * וַיְבָרֶךְ אֶת־יוֹסֵף וַיֹּאמַר
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלְּכוּ אֲבֹתַי לְפָנָיו אַבְרָהָם וְיִצְחָק
הָאֱלֹהִים הָרֹעֶה אֹתִי מֵעוֹדִי עַד־הַיּוֹם הַזֶּה׃
16 * הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל־רָע יְבָרֵךְ אֶת־הַנְּעָרִים
וְיִקָּרֵא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיִדְגּוּ לָרֹב
17 בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ * וַיַּרְא יוֹסֵף כִּי־יָשִׁית אָבִיו יַד־
יְמִינוֹ עַל־רֹאשׁ אֶפְרַיִם וַיֵּרַע בְּעֵינָיו וַיִּתְמֹךְ יַד־אָבִיו
לְהָסִיר אֹתָהּ מֵעַל רֹאשׁ־אֶפְרַיִם עַל־רֹאשׁ מְנַשֶּׁה׃
18 * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אָבִיו לֹא־כֵן אָבִי כִּי־זֶה הַבְּכֹר
19 שִׂים יְמִינְךָ עַל־רֹאשׁוֹ׃ * וַיְמָאֵן אָבִיו וַיֹּאמֶר
יָדַעְתִּי בְנִי יָדַעְתִּי גַּם־הוּא יִהְיֶה־לְּעָם וְגַם־
הוּא יִגְדָּל וְאוּלָם אָחִיו הַקָּטֹן יִגְדַּל מִמֶּנּוּ וְזַרְעוֹ יִהְיֶה
מְלֹא־הַגּוֹיִם׃

6 * Reliquos autem quos genueris poſt eos,
tui erunt: & nomine fratrum ſuorum voca-
7 buntur in poſſeſsionibus ſuis. * Mihi enim
quando veniebam de Meſopotamia, mortua
eſt Rachel in terra Chanaan, in ipſo itinere. e-
ratque vernum tempus: & ingrediebar Ephra
tam; & ſepeliui eam iuxta viam Ephratæ: quæ
8 alio nomine appellatur Bethleem. * Videns
autem filios eius, dixit ad eum: Qui ſunt iſti?
9 * Reſpondit, Filij mei ſunt, quos donauit
mihi Deus in hoc loco. Adduc, inquit, eos ad
10 me, & benedicam illis. * Oculi enim Iſrael
caligabant præ nimia ſenectute, & clarè vide-
C re non poterat. Applicitoſque ad ſe, deoſcula-
11 tus & circumplexus eos, * Dixit ad filium
ſuum: Non ſum fraudatus aſpectu tuo: inſu-
12 per oſtendit mihi Deus ſemen tuum. * Cúm-
que tuliſſet eos Ioſeph de gremio patris, ado-
13 rauit pronus in terram. * Et poſuit Ephraim
ad dexteram ſuam, id eſt, ad ſiniſtrã Iſrael; Ma
naſſen verò in ſiniſtra ſua, ad dexteram ſcilicet
14 patris: applicuítque ambos ad eum. * Qui ex-
tendens manum dexteram, poſuit ſuper caput
Ephraim iunioris fratris; ſiniſtram autem ſup
caput Manaſſe, qui maior natu erat, commu-
15 tans manus. * Benedixítq; Iacob Ioſeph: & ait:
Deus in cuius conſpectu ambulauerũt patres
mei Abraam & Iſaac, Deus qui paſcit me ab
16 adoleſcentia mea vſq; in præſentẽ diem: * An-
gelus qui eruit me de cũctis malis, benedicat
pueris iſtis: & inuocetur ſuper eos nomẽ meũ,
nomina quoque patrum meorum Abraam &
Iſaac; & creſcant in multitudinem ſup terram.
17 * Videns autem Ioſeph quòd poſuiſſet pater
ſuus dexteram manum ſuper caput Ephraim,
D grauiter accepit. & apprehenſam manum pa-
tris, leuare conatus eſt de capite Ephraĩ, & trãſ
18 ferre ſuper caput Manaſſe. * Dixítq; ad patrẽ:
Non ita conuenit, pater: quia hic eſt primoge
nitus. pone dexteram tuam ſuper caput eius.
19 * Qui renuens, ait: Scio, fili mi, ſcio: & iſte
quippe erit in populos, & multiplicabitur:
ſed frater eius iunior maior erit illo: & ſemen
illius creſcet in gentes.

תרגום אונקלוס

6 וּבְנִין דְּתוֹלִיד בָּתְרֵיהוֹן דִּילָךְ יְהוֹן עַל שׁוּם אֲחוּהוֹן יִתְקְרוֹן בְּאַחְסַנְתְּהוֹן׃ 7 וַאֲנָא בְּמֵיתִי מִפַּדָּן מִיתַת עֲלַי רָחֵל בְּאַרְעָא דִכְנַעַן
בְּאָרְחָא בְּעוֹד כְּרוֹב אַרְעָא לְמֵיעַל לְאֶפְרָת וּקְבַרְתַּהּ תַּמָּן בְּאֹרַח אֶפְרָת הִיא בֵּית לָחֶם׃ 8 וַחֲזָא יִשְׂרָאֵל יָת בְּנֵי יוֹסֵף וַאֲמַר מַן
אִלֵּין׃ 9 וַאֲמַר יוֹסֵף לַאֲבוּהִי בְּנַי אִנּוּן דִּיהַב לִי יְיָ הָכָא וַאֲמַר קָרֵיבִנּוּן כְּעַן לְוָתִי וַאֲבָרְכִנּוּן׃ 10 וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל יְקָרָן
מִסֵּיבוּ לָא יָכִיל לְמֶחֱזֵי וְקָרֵיב יָתְהוֹן לְוָתֵיהּ וְנַשֵּׁיק לְהוֹן וְגַפֵּיף לְהוֹן׃ 11 וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף מֶחֱזֵי אַפָּךְ לָא סְבָרֵית וְהָא אַחְזֵי יָתִי יְיָ
אַף יָת בְּנָךְ׃ 12 וְאַפֵּיק יוֹסֵף יָתְהוֹן מִן קֳדָמוֹהִי וּסְגִיד עַל אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא׃ 13 וּדְבַר יוֹסֵף יָת תַּרְוֵיהוֹן יָת אֶפְרַיִם בִּימִינֵיהּ
מִשְּׂמָאלָא דְיִשְׂרָאֵל וְיָת מְנַשֶּׁה בִּשְׂמָאלֵיהּ מִיַּמִּינָא דְיִשְׂרָאֵל וְקָרֵיב לְוָתֵיהּ׃ 14 וְאוֹשֵׁיט יִשְׂרָאֵל יָת יַמִּינֵיהּ וְשַׁוִּי עַל רֵישָׁא דְאֶפְרַיִם
וְהוּא זְעֵירָא וְיָת שְׂמָאלֵיהּ עַל רֵישָׁא דִמְנַשֶּׁה אַחְכְּמִינּוּן לִידוֹהִי אֲרֵי מְנַשֶּׁה בֻּכְרָא׃ 15 וּבָרֵיךְ יָת יוֹסֵף וַאֲמַר יְיָ דִּפְלַחוּ אֲבָהָתַי
קֳדָמוֹהִי אַבְרָהָם וְיִצְחָק יְיָ דְּזָן יָתִי מֵאִיתַי עַד יוֹמָא הָדֵין׃ 16 מַלְאָכָא דִּפְרַק יָתִי מִכָּל בִּישָׁא יְבָרֵךְ יָת עוּלֵימַיָּא וְיִתְקְרֵי בְהוֹן שְׁמִי
וְשׁוּם אֲבָהָתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וּכְנוּנֵי יַמָּא יִסְגּוֹן בְּגוֹ בְּנֵי אֱנָשָׁא עַל אַרְעָא׃ 17 וַחֲזָא יוֹסֵף אֲרֵי שַׁוִּי אֲבוּהִי יַד יְמִינֵיהּ עַל רֵישָׁא
דְאֶפְרַיִם וּבְאֵישׁ בְּעֵינוֹהִי וּסְעַדָא לִידָא דַאֲבוּהִי לְאַעְדָּאָה יָתַהּ מֵעַל רֵישָׁא דְאֶפְרַיִם לְאַנְחוּתַהּ עַל רֵישָׁא דִמְנַשֶּׁה׃ 18 וַאֲמַר
יוֹסֵף לַאֲבוּהִי לָא כֵן אַבָּא אֲרֵי דֵין בֻּכְרָא שַׁוִּי יַמִּינָךְ עַל רֵישֵׁיהּ׃ 19 וְסָרֵיב אֲבוּהִי וַאֲמַר יְדַעְנָא בְּרִי יְדַעְנָא אַף הוּא יְהֵי לְעַם וְאַף
הוּא יִסְגֵּי וּבְרַם אֲחוּהִי זְעֵירָא יִסְגֵּי מִנֵּיהּ וּבְנוֹהִי יְהוֹן שַׁלִּיטִין בְּעַמְמַיָּא׃

* *At posteri, quos genueris post hæc, tui erunt. in* 6
nomine fratrum suorum, vocabuntur in illorum hæ-
reditatibus. * *Ego autem quando veniebam* 7
de Mesopotamia Syriæ, mortua est Rachel mater tua
in terra Chanaan, appropinquãte me secundùm Hip
podromum chabratha terræ, antequàm venirem E-
phrata: & sepeliui eam illic, in via Hippodromi. ip-
sa est Bethleem.
* *Videns autem Israel filios Ioseph, dixit, Qui* 8
isti? * *Dixit autem Ioseph patri suo: Filij mei* 9
sunt, quos dedit mihi Deus hic. Et ait Iacob: Ad-
duc mihi eos, vt benedicam eis.
* *At oculi Israel grauati fuerant præ senectute,* 10
& non poterat videre. & applicuit illos ad eum: et
osculatus est eos, & circumplexus est eos.
* *Et ait Israel ad Ioseph: Ecce facie tua non sum* 11
priuatus; & ecce ostendit mihi Deus & semen
tuum. * *Et eduxit eos Ioseph à genibus eius, et* 12
adorauerunt eum in faciem super terram.
* *Accipiens autem Ioseph duos filios suos, ipsum* 13
quidem Ephraim in dextera sua, à sinistris autem Is-
rael, at Manasse in sinistra, à dextris autem Israel;
& applicuit illos ei. * *Extendens autem Israel* 14
manum dexteram, imposuit super caput Ephraim;
hic autem erat iunior: et sinistram super caput Ma-
nasse, commutans manus. * *Et benedixit eis:* 15
& ait: Deus cui placuerunt patres mei in conspectu
eius, Abraam & Isaac, Deus qui pascit me à iuuen
tute mea vsque in diem hanc: * *Angelus* 16
qui liberauit me ex omnibus malis, benedicat pueros
istos. & inuocabitur super eos nomen meum, et no-
men patrum meorum Abraam & Isaac, & multi-
plicentur in multitudinem multam super terram.
* *Videns autem Ioseph quia iniecit pater ma-* 17
num suam dexteram super caput Ephraim, graue
illi visum est: & apprehendit Ioseph manum patris
sui, vt auferret eam de capite Ephraim super caput
Manasse. * *Dixit autem Ioseph patri suo:* 18
Non sic, pater: hic enim primogenitus: impone dex-
teram tuam super caput eius.
* *Et non voluit: sed dixit: Scio, fili, scio: ip-* 19
se erit in populum, & ipse exaltabitur. sed frater e-
ius iunior maior illo erit, & semen eius erit in mul-
titudinem gentium.

6 * τὰ δὲ ἔκγονα, ἃ ἂν γεννήσῃς μετὰ ταῦτα, σοὶ ἔσονται. ἐπὶ τῷ
ὀνόματι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν κληθήσονται ἐν τοῖς ἐκείνων κλή
7 ροις. * ἐγὼ δὲ ἡνίκα ἠρχόμην ἐκ μεσοποταμίας τῆς συ-
ρίας, ἀπέθανε ῥαχὴλ ἡ μήτηρ σου ἐν γῇ χαναάν, ἐγγίζοντός
μου κατὰ τὸν ἱππόδρομον χαβραθὰ τῆς γῆς, πρὸ τοῦ ἐλθεῖν
ἐφραθά. καὶ κατώρυξα αὐτὴν ἐκεῖ, ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἱπποδρό-
8 μου. αὐτή ἐστι βηθλεέμ. * ἰδὼν δὲ ἰσραὴλ τοὺς υἱοὺς ἰω-
9 σήφ, εἶπε, τίνες οὗτοι; * εἶπε δὲ ἰωσὴφ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, υἱοί
μου εἰσίν, οὓς ἔδωκέ μοι ὁ θεὸς ἐνταῦθα. καὶ εἶπεν ἰακώβ, προσ-
10 άγαγέ μοι αὐτούς, ἵνα εὐλογήσω αὐτούς. * οἱ δὲ ὀφ-
θαλμοὶ ἰσραὴλ ἐβαρυώθησαν ἀπὸ τοῦ γήρους, καὶ οὐκ ἠδύ-
νατο βλέπειν. καὶ ἤγγισεν αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· καὶ ἐφίλησεν
11 αὐτούς, καὶ περιέλαβεν αὐτούς. * καὶ εἶπεν ἰσραὴλ πρὸς
ἰωσήφ, ἰδοὺ τοῦ προσώπου σου οὐκ ἐστερήθην, καὶ ἰδοὺ ἔδειξέ
12 μοι ὁ θεὸς καὶ τὸ σπέρμα σου. * καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἰω-
σὴφ ἀπὸ τῶν γονάτων αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ
13 πρόσωπον ἐπὶ τῆς γῆς. * λαβὼν δὲ ἰωσὴφ τοὺς δύο υἱοὺς
αὐτοῦ, τὸν μὲν ἐφραὶμ ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ἐξ ἀριστερῶν δὲ ἰσρα-
14 ήλ, τὸν δὲ μανασσῆ ἐν τῇ ἀριστερᾷ, ἐκ δεξιῶν δὲ ἰσραήλ,
καὶ ἤγγισεν αὐτοὺς αὐτῷ. * ἐκτείνας δὲ ἰσραὴλ τὴν χεῖ-
ρα τὴν δεξιάν, ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐφραίμ, οὗτος δὲ
15 ἦν ὁ νεώτερος, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μανασ-
σῆ, ἐναλλάξας τὰς χεῖρας· * καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ εἶ-
πεν, ὁ θεὸς ᾧ εὐηρέστησαν οἱ πατέρες μου ἐνώπιον αὐτοῦ, ἀβρα-
16 ὰμ καὶ ἰσαάκ, ὁ θεὸς ὁ τρέφων με ἐκ νεότητός μου ἕως τῆς ἡμέ-
ρας ταύτης· * ὁ ἄγγελος ὁ ῥυσάμενός με ἐκ πάντων τῶν κα-
κῶν, εὐλογήσαι τὰ παιδία ταῦτα. καὶ ἐπικληθήσεται ἐπ' αὐτοῖς
τὸ ὄνομά μου, καὶ τὸ ὄνομα τῶν πατέρων μου, ἀβραὰμ καὶ
ἰσαάκ, καὶ πληθυνθείησαν εἰς πλῆθος πολὺ ἐπὶ τῆς γῆς.
17 * ἰδὼν δὲ ἰωσήφ, ὅτι ἐπέβαλεν ὁ πατὴρ τὴν χεῖρα αὐ-
τοῦ τὴν δεξιὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐφραίμ, βαρὺ αὐτῷ κα-
τεφάνη, καὶ ἀντελάβετο ἰωσὴφ τῆς χειρὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀ-
φελεῖν αὐτὴν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐφραὶμ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
18 μανασσῆ. * εἶπε δὲ ἰωσὴφ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, οὐχ οὕτως
πάτερ. οὗτος γὰρ ὁ πρωτότοκος· ἐπίθες τὴν δεξιάν σου ἐπὶ τὴν
19 κεφαλὴν αὐτοῦ. * καὶ οὐκ ἠθέλησεν. ἀλλ' εἶπεν, οἶ-
δα τέκνον, οἶδα. αὐτὸς ἔσται εἰς λαόν, καὶ αὐτὸς ὑψωθήσεται·
ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος μείζων αὐτοῦ ἔσται, καὶ τὸ σπέρ-
μα αὐτοῦ ἔσται εἰς πλῆθος ἐθνῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et filij quos genueris post eos, tui erunt: in nomine fratrum suorum vocabuntur in possessionibus suis. 7 Et cùm ego ve-
nissem de Mesopotamia, mortua est Rachel in terra Chanaan in via, cùm adhuc esset spatium terræ, vt ingrederer in Ephratam: & sepeliui eam in via
Ephratæ, quæ est Bethleem. 8 Et vidit Israel filios Ioseph, & dixit: Qui sunt isti? 9 Et dixit Ioseph ad patrem suum:
Filij mei sunt, quos dedit mihi Deus hic. Et ait: Applica, obsecro, eos ad me, vt benedicam eis. 10 Oculi autem Israel grauati erant
præ senectute; & non poterat videre. & applicauit eos ad eum, & osculatus est eos, & amplexatus est eos. 11 Dixitque Israel ad
Ioseph: Nunquam putaui videre faciem tuam: & ecce ostendit mihi Deus etiam filios tuos. 12 Et eduxit eos Ioseph à facie eius: &
adorauit pronus in terram. 13 Et tulit Ioseph ambos, Ephraim in dextera sua ad sinistram Israel, & Manassen in sinistra eius ad dexte-
ram Israel: & applicauit eos ad eum. 14 Et tetendit Israel dexteram suam, & posuit eam super caput Ephraim, qui erat iunior, & si-
nistram suam super caput Manasse: docuit manus suas, quanuis Manasses erat primogenitus. 15 Et benedixit Ioseph, & ait: Deus
in cuius conspectu seruierunt patres mei Abraam & Isaac, Deus qui pauit me à natiuitate mea vsque in diem hanc: 16 Angelus qui
eruit me ab omni malo, benedicat pueris: & inuocetur in eis nomen meum, & nomen patrum meorum Abraham & Isaac, & quasi pisces maris mul-
tiplicentur inter filios hominum super terra. 17 Et vidit Ioseph quòd posuit pater suus dexteram suam super caput Ephraim, &
displicuit in oculis suis: & sustulit manum patris sui, vt amoueret eam de capite Ephraim, vt poneret eam super caput Manasse.
18 Et ait Ioseph patri suo: Non ita decet, pater mi: hic enim est primogenitus; pone dexteram tuam super caput eius.
19 Et noluit pater suus. & ait: Scio, fili mi, scio: ipse quippe erit in populum, & etiam ipse multiplicabitur. sed frater eius iunior multiplicabi-
tur magis quàm ille, & filij sui erunt dominantes in populis.

20 וַיְבָרְכֵם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמוֹר בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
יְשִׂמְךָ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה וַיָּשֶׂם אֶת־אֶפְרַיִם
לִפְנֵי מְנַשֶּׁה ׃
21 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הִנֵּה אָנֹכִי מֵת
וְהָיָה אֱלֹהִים עִמָּכֶם וְהֵשִׁיב אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ
אֲבֹתֵיכֶם ׃
22 וַאֲנִי נָתַתִּי לְךָ שְׁכֶם אַחַד עַל־אַחֶיךָ אֲשֶׁר לָקַחְתִּי
מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחַרְבִּי וּבְקַשְׁתִּי ׃

20 * Benedixitque eis in tempore illo, dicens: In te benedicetur Iſrael, atque dicetur: Faciat tibi Deus ſicut Ephraim, & ſicut Manaſſe. conſtituitque Ephraim ante Manaſſen.
21 * Et ait ad Ioſeph filium ſuum: En ego morior: & erit Deus vobiſcum, reducetque vos ad terram patrum veſtrorum.
22 * Do tibi partem vnam extra fratres tuos, quam tuli de manu Ammorræi in gladio & arcu meo.

מט

CAP XLIX.

1 וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל־בָּנָיו וַיֹּאמֶר
הֵאָסְפוּ וְאַגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר־יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית
הַיָּמִים ׃
2 הִקָּבְצוּ וְשִׁמְעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב וְשִׁמְעוּ אֶל־יִשְׂרָאֵל
אֲבִיכֶם ׃
3 רְאוּבֵן בְּכֹרִי אַתָּה כֹּחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי יֶתֶר שְׂאֵת
וְיֶתֶר עָז ׃
4 פַּחַז כַּמַּיִם אַל־תּוֹתַר כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אָז
חִלַּלְתָּ יְצוּעִי עָלָה ׃
5 שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחִים כְּלֵי חָמָס מְכֵרֹתֵיהֶם ׃
6 בְּסֹדָם אַל־תָּבֹא נַפְשִׁי בִּקְהָלָם
אַל־תֵּחַד כְּבֹדִי כִּי בְאַפָּם הָרְגוּ אִישׁ וּבִרְצֹנָם
עִקְּרוּ שׁוֹר ׃
7 אָרוּר אַפָּם כִּי עָז וְעֶבְרָתָם כִּי קָשָׁתָה אֲחַלְּקֵם
בְּיַעֲקֹב וַאֲפִיצֵם בְּיִשְׂרָאֵל ׃
8 יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ יָדְךָ בְּעֹרֶף אֹיְבֶיךָ יִשְׁתַּחֲווּ
לְךָ בְּנֵי אָבִיךָ ׃
9 גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה מִטֶּרֶף בְּנִי עָלִיתָ כָּרַע רָבַץ
כְּאַרְיֵה וּכְלָבִיא מִי יְקִימֶנּוּ ׃

1 A VOcauit autem Iacob filios ſuos, & ait eis: Congregamini, vt annunciem quę ventura ſunt vobis in diebus nouiſſimis.
2 * Congregamini, & audite, filij Iacob; audite Iſrael patrem veſtrum:
3 * Ruben primogenitus meus: Tu fortitudo mea; & principium doloris mei. prior in donis, maior in imperio.
4 * Effuſus es ſicut aqua. non creſcas, quia aſcendiſti cubile patris tui, & maculaſti ſtratum eius.
5 * Symeon & Leui fratres vaſa iniquitatis bellantia.
6 * In conſilium eorum non veniat anima mea, & in cœtu illorum non ſit gloria mea: quia in furore ſuo occiderunt virum, & in voluntate ſua ſuffoderunt murum.
7 * Maledictus furor eorum, quia pertinax; & indignatio eorum, quia dura. diuidam eos in Iacob, & diſpergam eos in Iſrael.
8 * Iuda, te laudabunt fratres tui. Manus tuæ in ceruicibus inimicorum tuorum: adorabunt te filij patris tui.
B
9 * Catulus leonis Iuda. Ad prædam, fili mi, aſcendiſti: requieſcens accubuiſti vt leo, & quaſi leæna: quis ſuſcitabit eum?

תרגום אונקלוס

20 וּבָרֵכִינוּן בְּיוֹמָא הַהוּא לְמֵימַר בָּךְ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר יְשַׁוִּינָךְ יְיָ כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה וְשַׁוִּי יָת אֶפְרַיִם קֳדָם מְנַשֶּׁה ׃ 21 וַאֲמַר
יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף הָא אֲנָא מָאִית וִיהֵי מֵימְרָא דַּיְיָ בְּסַעֲדֵיכוֹן וְאָתֵיב יָתְכוֹן לַאֲרַע אֲבָהָתְכוֹן ׃ 22 וַאֲנָא יְהָבִית לָךְ חוּלָק חַד יַתִּיר
עַל אַחָךְ דִּנְסֵיבִית מִידָא דֶאֱמוֹרָאָה בִּצְלוֹתִי וּבְבָעוּתִי ׃

מט

1 וּקְרָא יַעֲקֹב לִבְנוֹהִי וַאֲמַר אִתְכְּנַשׁוּ וַאֲחַוֵּי לְכוֹן יָת דִּיעֲרַע יָתְכוֹן בְּסוֹף יוֹמַיָּא ׃ 2 אִתְכְּנַשׁוּ
וּשְׁמַעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב וְקַבִּילוּ אֻלְפָּן מִן יִשְׂרָאֵל אֲבוּכוֹן ׃ 3 רְאוּבֵן בּוּכְרִי אַתְּ חֵילִי וְרֵישׁ תָּקְפִי לָךְ הֲוָה חֲזֵי לְמִסַּב תְּלָתָא חוּלָקִין
בְּכֵירוּתָא כְּהוּנְתָא וּמַלְכוּתָא ׃ 4 עַל דַּאֲזַלְתָּ לְקֳבֵיל אַפָּךְ הַכְמַיָּא בְּרַם לָא אַהֲנֵיתָא חוּלָק יַתִּיר לָא תִיסַּב אֲרֵי סְלֵיקְתָּא לְבֵית
מִשְׁכְּבֵי אֲבוּךְ בְּכֵין אַחֵילְתָּא לְשִׁוּוּיִי בְּרִי סְלֵיקְתָּא ׃ 5 שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחִין גֻּבְרִין גִּבָּרִין בְּאֲרַע תּוֹתָבוּתְהוֹן עֲבָדוּ
גְבוּרָא ׃ 6 בְּרָזְהוֹן לָא הֲוָת נַפְשִׁי בְּאִתְכַּנּוּשֵׁיהוֹן לְמֵהָךְ לָא נְחָתִית מִן יְקָרִי אֲרֵי בִרְגַזְהוֹן קְטַלוּ קְטוֹל וּבִרְעוּתְהוֹן תְּרַעוּ
שׁוּר סָנְאָה ׃ 7 לִיט רָגְזֵיהוֹן אֲרֵי תַקִּיף וְחֵימַתְהוֹן אֲרֵי קַשְׁיָא אֲפַלְּגִינוּן בְּיַעֲקֹב וַאֲבַדְּרִנּוּן בְּיִשְׂרָאֵל ׃ 8 יְהוּדָה
אַתְּ אוֹדֵיתָא וְלָא בְהֵיתְתָא בָּךְ לָךְ יוֹדוּן אַחָךְ יְדָךְ תִּתְקַף עַל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ יִתְבַּדְּרוּן סַנְאָךְ יְהוֹן מַחְזְרִין קְדָל קֳדָמָךְ וִיהוֹן מְקַדְּמִין לְמִשְׁאַל בִּשְׁלָמָךְ בְּנֵי
אֲבוּךְ ׃ 9 שִׁלְטוֹן יְהֵא בְּשֵׁירוּיָא וּבְסוֹפָא יִתְרַבָּא מַלְכָּא מִדְּבֵית יְהוּדָה אֲרֵי מִדִּין קַטְלָא בְּרִי נַפְשָׁךְ סְלֵיקְתָּא יְנוּחַ יִשְׁרֵי בִּתְקוֹף כְּאַרְיָא
וּכְלֵיתָא וְלֵית מַלְכוּ דִּתְזַעְזְעִנֵּיהּ ׃

* Et benedixit eis in die illa, dicens: In vobis 20
benedicetur Israel, dicentes: Faciat te Deus, sicut
Ephraim & sicut Manasse. & posuit Ephraim ante
Manasse.
* Dixit autem Israel Ioseph: Ecce ego morior: & 21
erit Deus vobiscum; & reducet vos in terram pa-
trum vestrorum.
* Ego autem do tibi Sicimam præcipuam super 22
fratres tuos, quam accepi de manu Amorræorum
in gladio meo & arcu.

20 * καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων, ἐν ὑμῖν
εὐλογηθήσεται ἰσραὴλ, λέγοντες, ποιήσαι σε ὁ θεὸς, ὡς ἐ-
φραὶμ καὶ ὡς μανασσή· καὶ ἔθηκε τὸν ἐφραὶμ ἔμπροσθεν
τοῦ μανασσή.
21 * εἶπε δὲ ἰσραὴλ τῷ ἰωσὴφ, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω, καὶ ἔ-
σται ὁ θεὸς μεθ' ὑμῶν, καὶ ἀποστρέψει ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τῶν
πατέρων ὑμῶν.
22 * ἐγὼ δὲ δίδωμί σοι σίκιμα ἐξαίρετον ὑπὲρ τοὺς ἀδελ-
φούς σου· ἣν ἔλαβον ἐκ χειρὸς ἀμορραίων ἐν μαχαίρᾳ μου
καὶ τόξῳ.

CAP. XLIX.

Vocauit autem Jacob filios suos, & ait: Congre- 1
gamini, vt annunciem vobis quod occurret
vobis in nouissimis diebus.
* Congregamini, & audite, filij Jacob: audite 2
Israel patrem vestrum.
* Rhuben primogenitus meus: tu fortitu- 3
do mea, & principium filiorum meorum: du-
rus ad ferendum, & durus contumax; iniuriam
fecisti.
* Sicut aqua non efferueas. ascendisti enim su- 4
per cubile patris tui: tunc maculasti stratum, quò
ascendisti.
* Symeon & Leui fratres consumauerunt ini- 5
quitatem propositi sui.
* In consiliū eorum non veniat anima mea, & 6
in cœtu illorum non contendant iecora mea: quia in
furore suo interfecerunt homines, & in concupis-
centia sua subneruauerunt taurum.
* Maledictus furor eorum, quia pertinax: & 7
ira eorum, quia indurata est. diuidam eos in Iacob,
& dispergam illos in Israel.
* Juda, te laudabunt fratres tui. Manus tuæ
super dorsum inimicorum tuorum. adorabunt te fi-
lij patris tui.
* Catulus leonis Juda. ex germine, fili mi, ascen- 9
disti. recumbens, dormiuisti vt leo, & sicut catulus
leonis. quis suscitabit eum?

μθ'.

1 * Ἐκάλεσε δὲ ἰακὼβ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, συνά-
χθητε, ἵνα ἀναγγείλω ὑμῖν, τί ἀπαντήσει ὑμῖν, ἐπ' ἐσχάτου
τῶν ἡμερῶν.
2 * ἀθροίσθητε καὶ ἀκούσατε υἱοὶ ἰακὼβ, ἀκούσατε ἰσραὴλ τοῦ
πατρὸς ὑμῶν.
3 * ῥουβὴν πρωτότοκός μου, σὺ ἰσχύς μου, καὶ ἀρχὴ τῶν τέ-
κνων μου, σκληρὸς φέρεσθαι, καὶ σκληρὸς αὐθάδης. ἐξύ-
βρισας·
4 * ὡς ὕδωρ μὴ ἐκζέσῃς. ἀνέβης γὰρ ἐπὶ τὴν κοίτην τοῦ πα-
τρός σου. τότε ἐμίανας τὴν στρωμνὴν, οὗ ἀνέβης.
5 * συμεὼν καὶ λευὶ ἀδελφοὶ συνετέλεσαν ἀδικίαν ἐξαι-
ρέσεως αὐτῶν.
6 * εἰς βουλὴν αὐτῶν μὴ ἔλθῃ ψυχή μου, καὶ ἐπὶ τῇ
συστάσει αὐτῶν μὴ ἐρίσαι τὰ ἥπατά μου. ὅτι ἐν τῷ θυμῷ
αὐτῶν ἀπέκτειναν ἀνθρώπους, καὶ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῶν ἐνευ-
ροκόπησαν ταῦρον.
7 * ἐπικατάρατος ὁ θυμὸς αὐτῶν, ὅτι αὐθάδης. καὶ ἡ μῆ-
νις αὐτῶν, ὅτι ἐσκληρύνθη. διαμεριῶ αὐτοὺς ἐν ἰακὼβ, καὶ δια-
σπερῶ αὐτοὺς ἐν ἰσραήλ.
8 * ἰούδα, σὲ αἰνέσουσιν οἱ ἀδελφοί σου. αἱ χεῖρές σου
ἐπὶ νώτου τῶν ἐχθρῶν σου. προσκυνήσουσί σε οἱ υἱοὶ τοῦ
πατρός σου.
9 * σκύμνος λέοντος ἰούδα. ἐκ βλαστοῦ υἱέ μου ἀνέβης.
ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος. τίς ἐγερεῖ
αὐτόν;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et benedixit eis in die illa, dicens: In te benedicetur Israel, dicens: Ponat te Deus sicut Ephraim, & sicut Manassen· & posuit Ephraim ante Manassen. 21 Dixitque Israel ad Ioseph: Ecce ego morior: & erit verbum Domini in adiutorium vestrum, & reducet vos in terram patrum vestrorum. 22 Ego autem do tibi partem vnam præcipuam super fratres tuos, quam tuli de manu Amorræi oratione mea & deprecatione mea.

CAP. XLIX.

Et vocauit Iacob filios suos, & ait: Congregamini, & nunciabo vobis quæ vobis euenient in fine dierum. 2 Congregamini, & audite filij Iacob, & suscipite doctrinam ab Israel patre vestro. 3 Ruben primogenitus meus es tu, robur meum & principium fortitudinis meæ: tu accepturus eras partes tres, primogenituram scilicet, & sacerdotium, & regnum. 4 Sed quia secutus es voluntatem tuam, sicut aqua effusa, non proficies, neque accipies portionem superexcrescentem: quoniam ascendisti cubile patris tui; tunc, fili mi, violasti, quando ascendisti stratum meum. 5 Symeon & Leui fratres, viri fortissimi in terra peregrinationis suæ fecerunt fortitudinem. 6 In secreto eorum non fuit anima mea, & in congregatione eorum non conueniat gloria mea; quoniam in furore suo occiderunt occisionem, & in voluntate sua suffoderūt murum inimicorum. 7 Maledictus sit furor eorum, quoniam fortis; & ira eorum, quia dura. diuidam eos in Iacob, & dispergam eos in Israel. 8 Iuda laudabo te, & non es confusus; te laudabunt fratres tui. Manus tua præualebit contra inimicos tuos. dispergentur hostes tui: conuertentur retrorsum in conspectu tuo, & præuenient salutantes te filij patris tui. 9 Dominium erit ei in principio; sed in fine magnificabitur regnum domus Iuda: quoniam de iudicio mortis, fili mi, animam tuam abstulisti. requiescet, & habitabit in fortitudine quasi leo & quasi leæna: neque erit regnum quod commoueat eum.

10 * לֹא־יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה וּמְחֹקֵק מִבֵּין רַגְלָיו עַד כִּי־יָבֹא שִׁילֹה וְלוֹ יִקְּהַת עַמִּים׃

11 * אֹסְרִי לַגֶּפֶן עִירֹה וְלַשֹּׂרֵקָה בְּנִי אֲתֹנוֹ כִּבֵּס בַּיַּיִן לְבֻשׁוֹ וּבְדַם־עֲנָבִים סוּתֹה׃

12 * חַכְלִילִי עֵינַיִם מִיָּיִן וּלְבֶן־שִׁנַּיִם מֵחָלָב׃

13 * זְבוּלֻן לְחוֹף יַמִּים יִשְׁכֹּן וְהוּא לְחוֹף אֳנִיֹּת וְיַרְכָתוֹ עַל־צִידֹן׃

14 * יִשָּׂשכָר חֲמֹר גָּרֶם רֹבֵץ בֵּין הַמִּשְׁפְּתָיִם׃

15 * וַיַּרְא מְנֻחָה כִּי טוֹב וְאֶת־הָאָרֶץ כִּי נָעֵמָה וַיֵּט שִׁכְמוֹ לִסְבֹּל וַיְהִי לְמַס עֹבֵד׃

16 * דָּן יָדִין עַמּוֹ כְּאַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃

17 * יְהִי־דָן נָחָשׁ עֲלֵי־דֶרֶךְ שְׁפִיפֹן עֲלֵי־אֹרַח הַנֹּשֵׁךְ עִקְּבֵי־סוּס וַיִּפֹּל רֹכְבוֹ אָחוֹר׃

18 * לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יְהוָה׃

19 * גָּד גְּדוּד יְגוּדֶנּוּ וְהוּא יָגֻד עָקֵב׃

20 * מֵאָשֵׁר שְׁמֵנָה לַחְמוֹ וְהוּא יִתֵּן מַעֲדַנֵּי־מֶלֶךְ׃

21 * נַפְתָּלִי אַיָּלָה שְׁלֻחָה הַנֹּתֵן אִמְרֵי־שָׁפֶר׃

22 * בֵּן פֹּרָת יוֹסֵף בֵּן פֹּרָת עֲלֵי־עָיִן בָּנוֹת צָעֲדָה עֲלֵי־שׁוּר׃

23 * וַיְמָרְרֻהוּ וָרֹבּוּ וַיִּשְׂטְמֻהוּ בַּעֲלֵי חִצִּים׃

24 * וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קַשְׁתּוֹ וַיָּפֹזּוּ זְרֹעֵי יָדָיו מִידֵי אֲבִיר יַעֲקֹב מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל׃

10 * Non auferetur ſceptrum de Iuda, & dux de femore eius, donec veniat qui mittendus eſt: & ipſe erit expectatio gentium.

11 * Ligans ad vineam pullum ſuum, & ad vitem, ô fili mi, aſinam ſuam. Lauabit in vino ſtolam ſuam, & in ſanguine vuæ pallium ſuum.

12 * Pulchriores ſunt oculi eius vino, & dentes eius lacte candidiores.

13 * Zabulon in littore maris habitabit, & in ſtatione nauium, pertingens vſque ad Sydonem.

14 * Iſachar aſinus fortis, accubans inter terminos.

15 * Vidit requiem quòd eſſet bona, & terram quòd optima, & ſuppoſuit humerum
C ſuum ad portandum; factuſque eſt tributis ſeruiens.

16 * Dan iudicabit populum ſuum, ſicut & alia tribus in Iſrael.

17 * Fiat Dan coluber in via, ceraſtes in ſemita mordens vngulas equi, vt cadat aſcenſor eius retrò.

18 * Salutare tuum expectabo, Domine.

19 * Gad accinctus præliabitur ante eum; & ipſe accingetur retrorſum.

20 * Aſer pinguis panis eius, & præbebit delitias regibus.

21 * Neptalim ſeruus emiſſus, & dans eloquia pulchritudinis.

22 * Filius accreſcens Ioſeph, filius accreſcens & decorus aſpectu. Filiæ diſcurrerunt ſuper murum:

23 * Sed exaſperauerunt eum, & iurgati ſunt: inuiderúntque illi habentes iacula.

24 * Sedit in forti arcus eius, & diſſoluta ſunt vincula brachiorum & manuum illius per manus potentis Iacob. Indè paſtor egreſſus eſt lapis Iſrael.

תרגום אונקלוס

10 לָא יַעְדֵי עָבֵיד שׁוּלְטָן מִדְּבֵית יְהוּדָה וְסָפְרָא מִבְּנֵי בְנוֹהִי עַד דְּיֵיתֵי מְשִׁיחָא דְּדִילֵיהּ הִיא מַלְכוּתָא וְלֵיהּ יִשְׁתַּמְעוּן עַמְמַיָּא׃ 11 יַסְחַר יִשְׂרָאֵל לְקִרְוֵיהּ
עַמָּא יִבְנוּן הֵיכְלֵיהּ יְהוֹן צַדִּיקַיָּא סְחוֹר סְחוֹר לֵיהּ וְעָבְדֵי אוֹרָיְתָא בְּאֻלְפַן עִמֵּיהּ יְהֵא אַרְגְּוָן טָב לְבוּשׁוֹהִי כְּסוּתֵיהּ מֵילַת מֵילַת צְבַע זְהוֹרִי וְצִבְעוֹנִין׃
12 יַסְמְקוּן טוּרוֹהִי בְּכַרְמוֹהִי יְטוּפוּן נַעֲווֹהִי בַּחֲמַר יְחַוְּרָן בִּקְעָתֵיהּ בְּעִבּוּר וּבְעֶדְרֵי עָנָא׃ 13 זְבוּלֻן עַל סְפַר יַמַּיָּא יִשְׁרֵי וְהוּא יִכְבֵּישׁ מְחוֹזִין
בִּסְפִינָן וְטוּב יַמָּא יֵיכוֹל וּתְחוּמֵיהּ יְהֵא מָטֵי עַד צִידוֹן׃ 14 יִשָּׂשכָר עֲתִיר בְּנִכְסִין וְאַחְסַנְתֵּיהּ בֵּין תְּחוּמַיָּא׃ 15 וַחֲזָא חוּלָקָא אֲרֵי טָב וְיָת אַרְעָא אֲרֵי
מַעְבְּדָא פֵּירִין וְיִכְבֵּישׁ מְחוֹזֵי עַמְמַיָּא וִישֵׁיצֵי יָת דַּיָּרֵיהוֹן וּדְיִשְׁתַּאֲרוּן בְּהוֹן יְהוֹן לֵיהּ פָּלְחִין וּמַסְּקֵי מִסִּין׃ 16 מִדְּבֵית דָּן יִתְבְּחַר וִיקוּם גַּבְרָא בְּיוֹמוֹהִי
יִתְפְּרֵיק עַמֵּיהּ וּבִשְׁנוֹהִי יְנוּחוּן כַּחֲדָא שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל׃ 17 יְהֵא גַּבְרָא דְּיִתְבְּחַר וִיקוּם מִדְּבֵית דָּן אֵימְתֵיהּ תִּתְרְמֵי עַל עַמְמַיָּא וּמַחֲתֵיהּ תִּתְקַף
בִּפְלִשְׁתָּאֵי כְּחֵיוֵי חוּרְמָן יִשְׁרֵי עַל אָרְחָא וּכְפִתְנָא יִכְמוֹן עַל שְׁבִילָא יִקְטֵיל גִּבָּרִין בְּמַשְׁרְיַת פְּלִשְׁתָּאֵי פָּרָשִׁין עִם רַגְלָאִין יְעַקַּר סוּסָוָן וְרִתִּיכִין וִימַגַּר
רוֹכְבֵיהוֹן לַאֲחוֹרָא׃ 18 לְפוּרְקָנָךְ סַבְּרִית יְיָ אֲמַר אֲבוּנָא יַעֲקֹב לָא לְפֻרְקָנֵיהּ דְּגִדְעוֹן בַּר יוֹאָשׁ דְּהוּא פוּרְקַן שָׁעָה וְלָא לְפוּרְקָנֵיהּ דְּשִׁמְשׁוֹן בַּר
מָנוֹחַ דְּהוּא פוּרְקַן עָבַר אֶלָּא לְפוּרְקָנֵיהּ דִּמְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד דְּהוּא עָתִיד לְאַיְתָאָה יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵיהּ וּלְפוּרְקָנֵיהּ סְכֵיאַת נַפְשִׁי׃ 19 דְּבֵית גָּד מַשִׁרְיָת
מְזַיְּנִין כַּד יַעְבְּרוּן בְּנוֹהִי יָת יַרְדְּנָא קֳדָם אֲחוּהוֹן לִקְרָבָא בְּנִכְסִין סַגִּיאִין יְתוּבוּן לְאַרְעֲהוֹן׃ 20 דְּאָשֵׁר טָבָא אַרְעֵיהּ וְהוּא מְרַבְּיָא בְּתַפְנוּקֵי מַלְכִין׃
21 נַפְתָּלִי בְּאַרְעָא טָבָא יִתְרְמֵי עַדְבֵיהּ וְאַחְסַנְתֵּיהּ תְּהֵא מַעְבְּדָא פֵּירִין יְהוֹן מוֹדַן וּמְבָרְכִין עֲלֵיהוֹן׃ 22 בְּרִי דְּיִסְגֵּי יוֹסֵף בְּרִי דְּיִתְבָּרַךְ כְּגוּפַן דְּנְצִיב
עַל עֵינָא דְמַיָּא תְּרֵין שִׁבְטִין יִפְּקוּן מִבְּנוֹהִי יְקַבְּלוּן חוּלָקָא וְאַחְסַנְתָּא׃ 23 וְאִמְּרַרוּ עִמֵּיהּ וְנַקְמוּהִי וְאַעִיקוּ לֵיהּ גֻּבְרִין גִּבָּרִין מָרֵי פַּלְגּוּתָא׃
24 וְתָבַת בְּהוֹן נְבִיאוּתָהּ עַל דְּקַיֵּים אוֹרָיְתָא בְּסִתְרָא וְשַׁוִּי תוּקְפָּא רוּחְצָנֵיהּ בְּכֵן אִתְרְמֵא דְהַב טָב עַל דְּרָעוֹהִי אַחְסִין מַלְכוּתָא וּתְקֵיף דָּא הֲוָת לֵיהּ מִן
קֳדָם אֵל תַּקִּיפָא דְּיַעֲקֹב דִּי בְּמֵימְרֵיהּ זַן אֲבָהָן וּבְנִין שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל׃

** Non deficiet princeps ex Iuda, & dux ex femoribus eius, donec veniant reposita ei: & ipse expectatio gentium.* 10

** Ligans ad vineam pullum suum, & pampino pullum asinæ suæ. lauabit in vino stolam suam, & in sanguine vuæ pallium suum.* 11

** Pulchri oculi eius præ vino: & albi dentes eius quàm lac.* 12

** Zabulon maritimus habitabit & ipse iuxta portum nauium: & extendet vsque ad Sidonem.* 13

** Issachar bonum concupiuit, requiescens inter sortes.* 14

** Et videns requiem, quòd bona, & terram quòd pinguis: supposuit humerum suum ad laborandum. & factus est vir agricola.* 15

** Dan iudicabit populum suum, sicut & vna tribus in Israel.* 16

** Et fiat Dan coluber in via, insidens in semita: mordens calcaneum equi; & cadet eques retrorsum.* 17

** Salutare expectans Domini.* 18

** Gad tentatio tentabit eum. ipse autem tentabit eum iuxta pedes.* 19

** Aser pinguis eius panis: & ipse dabit cibum principibus.* 20

** Nephthali truncus remissus, porrigens in germine pulchritudinem.* 21

** Filius auctus Ioseph: filius auctus desiderabilis. filius meus iunior ad me reuertere:* 22

** In quem consulentes conuiciati sunt: & insidiati sunt ei domini sagittationum.* 23

** Et contriti sunt cum fortitudine arcus eorum: & dissoluti sunt nerui brachiorum manuum eorum per manum potentis Iacob. indè corroboratur Israel à Deo patre tuo.* 24

10 * οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ ἰούδα, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ. καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν.

11 * δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ, καὶ τῇ ἕλικι τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ. πλυνεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐν αἵματι σταφυλῆς τὴν περιβολὴν αὐτοῦ.

12 * χαροποιοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀπὸ οἴνου· καὶ λευκοὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ ἢ γάλα.

13 * ζαβουλὼν παράλιος κατοικήσει καὶ αὐτὸς παρ᾽ ὅρμον πλοίων, καὶ παρατενεῖ ἕως σιδῶνος.

14 * ἰσάχαρ τὸ καλὸν ἐπεθύμησεν, ἀναπαυόμενος ἀναμέσον τῶν κλήρων.

15 * καὶ ἰδὼν τὴν ἀνάπαυσιν, ὅτι καλὴ, καὶ τὴν γῆν, ὅτι πίων, ὑπέθηκε τὸν ὦμον αὐτοῦ εἰς τὸ πονεῖν. καὶ ἐγενήθη ἀνὴρ γεωργός.

16 * δὰν κρινεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὡσεὶ καὶ μία φυλὴ ἐν ἰσραήλ.

17 * καὶ γενηθήτω δὰν ὄφις ἐφ᾽ ὁδοῦ, ἐγκαθήμενος ἐπὶ τρίβου, δάκνων πτέρναν ἵππου· καὶ πεσεῖται ὁ ἱππεὺς εἰς τὰ ὀπίσω.

18 * τὴν σωτηρίαν περιμένων κυρίου.

19 * γὰδ πειρατήριον πειρατεύσει αὐτόν· αὐτὸς δὲ πειρατεύσει αὐτὸν κατὰ πόδας.

20 * ἀσὴρ πίων αὐτοῦ ὁ ἄρτος· καὶ αὐτὸς δώσει τρυφὴν ἄρχουσι.

21 * νεφθαλὶ στέλεχος ἀνειμένον ἐπιδιδοὺς ἐν τῷ γεννήματι κάλλος.

22 * υἱὸς ηὐξημένος ἰωσήφ. υἱὸς ηὐξημένος ζηλωτός. υἱός μου νεώτερος πρός με ἀνάστρεψον.

23 * εἰς ὃν διαβουλευόμενοι ἐλοιδόρουν. καὶ ἐνεῖχον αὐτῷ κύριοι τοξευμάτων.

24 * καὶ συνετρίβη μετὰ κράτους τὰ τόξα αὐτῶν. καὶ ἐξελύθη τὰ νεῦρα βραχιόνων χειρῶν αὐτῶν, διὰ χεῖρα δυνάστου ἰακώβ. ἐκεῖθεν ὁ κατισχύσας ἰσραὴλ παρὰ θεοῦ τοῦ πατρός σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Non auferetur habens principatum à domo Iuda, neque scriba à filiis filiorum eius, donec veniat Messias cuius est regnum: & ei obedient populi. 11 Habitabit Israel in circuitu ciuitatis suæ: populi ædificabunt templum eius: eruntque iusti in circuitu eius, & factores legis in doctrina eius. purpura optima erit vestimentum illius; operimentum eius erit sericum tinctum coccino variisque coloribus.
12 Montes eius rubicundiores erunt in vineis suis: distillabunt colles eius vinum. dealbabuntur campi eius frumento, & gregibus ouium.
13 Zabulon iuxta portum maris habitabit, & ipse subiiciet prouincias nauibus: & bona maris comedet; & terminus eius erit pertingens vsque ad Sydonem. 14 Isachar diues in substantia, & possessio eius erit inter terminos, 15 Et vidit partem suam quòd erat bona, & terram quia fructifera: & subiiciet prouincias populorum, & disperdet habitatores earum: & qui relicti fuerint in eis, erunt ei seruientes & tributarij. 16 De domo Dan eligetur & consurget vir; in diebus eius liberabitur populus suus, & in annis eius requiescent simul tribus Israel. 17 Erit vir qui eligetur & consurget de domo Dan, cuius timor irruet super populos; & percutiet fortiter Philisteos, quasi coluber: aspis insidiabitur iuxta semitam, interficiet robustos in castris Philistinorum equites cum peditibus: eneruabit equos & quadrigas, & deiiciet ascensores eorum retrorsum. 18 Salutare tuum expecto, Domine, dixit pater noster Iacob: Non expecto salutare Gedeon filij Ioas, quæ est salus temporalis: neque salutare Samson filij Manuę, quæ est salus transitoria: sed expecto redemptionem Christi, filij Dauid, qui venturus est ad accersiendum sibi filios Israel; cuius redemptionem desiderat anima mea. 19 Castra armatorum de domo Gad transibunt Iordanem ad prælium coram fratribus suis, & cum multa substantia reuertentur in terram suam. 20 Terra Aser optima erit: & ipse enutrietur delitiis regum. 21 Neptali in terra optima cadet sors eius, & possessio eius erit faciens fructus: laudabunt & benedicent super eos. 22 Filius accrescens Ioseph: filius qui benedicetur quasi vitis quæ plantata est iuxta fontem aquarum: duo tribus egredientur de filiis suis; suscipientque partem & hæreditatem suam. 23 Et coangustiauerunt eum, & vlti sunt in eum; & exasperauerunt eum viri fortissimi, viri dissensionum. 24 Et completa est in eis prophetia, eo quòd obseruauit legem in occulto, proposuitque constantem spem suam: tunc positum est aurum optimum super brachia eius, corroborauit & confirmauit regnum eius, quod fuit ei datum à facie Dei fortissimi Iacob; cuius verbo gubernantur patres & filij tribuum Israel.

25 מֵאֵל אָבִיךָ וְיַעְזְרֶךָּ וְאֵת שַׁדַּי וִיבָרְכֶךָּ בִּרְכֹת שָׁמַיִם
מֵעָל בִּרְכֹת תְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת בִּרְכֹת שָׁדַיִם וָרָחַם׃
26 בִּרְכֹת אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל־בִּרְכֹת הוֹרַי עַד תַּאֲוַת גִּבְעֹת
עוֹלָם תִּהְיֶיןָ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר אֶחָיו׃
27 בִּנְיָמִין זְאֵב יִטְרָף בַּבֹּקֶר יֹאכַל עַד וְלָעֶרֶב יְחַלֵּק שָׁלָל׃
28 כָּל־אֵלֶּה שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵים עָשָׂר וְזֹאת אֲשֶׁר־דִּבֶּר
לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אִישׁ אֲשֶׁר כְּבִרְכָתוֹ בֵּרַךְ
29 אֹתָם׃ וַיְצַו אוֹתָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֲנִי נֶאֱסָף אֶל־עַמִּי
קִבְרוּ אֹתִי אֶל־אֲבֹתָי אֶל־הַמְּעָרָה אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה עֶפְרוֹן
30 הַחִתִּי׃ בַּמְּעָרָה אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר־עַל־
פְּנֵי מַמְרֵא בְּאֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם אֶת־הַשָּׂדֶה
31 מֵאֵת עֶפְרֹן הַחִתִּי לַאֲחֻזַּת־קָבֶר׃ שָׁמָּה קָבְרוּ אֶת־
אַבְרָהָם וְאֵת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ שָׁמָּה קָבְרוּ אֶת־יִצְחָק וְאֵת
32 רִבְקָה אִשְׁתּוֹ וְשָׁמָּה קָבַרְתִּי אֶת־לֵאָה׃ מִקְנֵה
33 הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בּוֹ מֵאֵת בְּנֵי־חֵת׃ וַיְכַל יַעֲקֹב
לְצַוֹּת אֶת־בָּנָיו וַיֶּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל־הַמִּטָּה וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֶף
אֶל־עַמָּיו׃

נ

1 וַיִּפֹּל יוֹסֵף עַל־פְּנֵי אָבִיו וַיֵּבְךְּ עָלָיו וַיִּשַּׁק־לוֹ׃
2 וַיְצַו יוֹסֵף אֶת־עֲבָדָיו אֶת־הָרֹפְאִים לַחֲנֹט אֶת־אָבִיו
3 וַיַּחַנְטוּ הָרֹפְאִים אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּמְלְאוּ־לוֹ אַרְבָּעִים
יוֹם כִּי כֵּן יִמְלְאוּ יְמֵי הַחֲנֻטִים וַיִּבְכּוּ אֹתוֹ מִצְרַיִם שִׁבְעִים
4 יוֹם׃ וַיַּעַבְרוּ יְמֵי בְכִיתוֹ וַיְדַבֵּר יוֹסֵף אֶל־בֵּית פַּרְעֹה
לֵאמֹר אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֵיכֶם דַּבְּרוּ־נָא בְּאָזְנֵי
5 פַרְעֹה לֵאמֹר׃ אָבִי הִשְׁבִּיעַנִי לֵאמֹר הִנֵּה אָנֹכִי מֵת
בְּקִבְרִי אֲשֶׁר כָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנַעַן שָׁמָּה תִּקְבְּרֵנִי וְעַתָּה
6 אֶעֱלֶה־נָּא וְאֶקְבְּרָה אֶת־אָבִי וְאָשׁוּבָה׃ וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה
7 עֲלֵה וּקְבֹר אֶת־אָבִיךָ כַּאֲשֶׁר הִשְׁבִּיעֶךָ׃ וַיַּעַל יוֹסֵף
לִקְבֹּר אֶת־אָבִיו וַיַּעֲלוּ אִתּוֹ כָּל־עַבְדֵי פַרְעֹה זִקְנֵי בֵיתוֹ
וְכֹל זִקְנֵי אֶרֶץ־מִצְרָיִם׃

25 * Deus patris tui erit adiutor tuus, & om-
nipotens benedicet tibi benedictionibus cæli
deſuper, benedictionibus abyſsi iacétis deor-
ſum, benedictionibus vberum & vuluæ.
26 *Benedictiones patris tui confortatæ ſunt be
D nedictionibus patrum eius, donec veniret de-
ſiderium collium æternorum. Fiant in capite
Ioſeph, & in vertice Nazarei inter fratres ſuos.
27 * Beniamin lupus rapax: manè comedet præ-
28 dam, & veſperè diuidet ſpolia. * Omnes hi
in tribubus Iſrael duodecim. Hæc locutus eſt
eis pater ſuus: benedixitque ſingulis benedi-
29 ctionibus propriis. * Et præcepit eis, dicens:
Ego congregor ad populum meum. ſepelite
me cum patribus meis in ſpelũca duplici, quæ
30 eſt in agro Ephron Ethæi, * Contra Mam-
bre in terra Chanaã, quam emit Abraam cum
agro ab Ephron Ethæo, in poſſeſsionem ſepul
31 chri. * Ibi ſepelierunt eum, & Saram vxorem
eius. Ibi ſepultus eſt Iſaac cum Rebecca coniu-
33 ge ſua. ibi & Lia condita iacet. *Finitiſq; man
datis quibus filios inſtruebat, collegit pedes
ſuos ſuper lectulum, & obiit: appoſitusque eſt
ad populum ſuum.

CAP. L.

1 QVod cernens Ioſeph, ruit ſuper faciem pa-
2 tris, flens, & deoſculans eum. *Præcepítq;
A ſeruis ſuis medicis, vt aromatibus condirent
3 patrem. * Quibus iuſſa explentibus, tranſie-
runt quadraginta dies. iſte quippe mos erat
cadauerum conditorum. Fleuitque eum Æ-
4 gyptus ſeptuaginta diebus. * Et expleto
planctus tempore, locutus eſt Ioſeph ad fami-
liam Pharaonis: Si inueni gratiam in conſpe-
ctu veſtro, loquimini in auribus Pharaonis:
5 * Eo quòd pater meus adiurauerit me, di-
cens: En morior: in ſepulchro meo quod fodi
mihi in terra Chanaan, ſepelies me. Aſcendam
igitur, & ſepeliam patrem meum, ac reuertar.
6 * Dixitque ei Pharao: Aſcende, & ſepeli pa
7 trem tuum, ſicut adiuratus es. * Quo aſ-
cendente, ierunt cum eo omnes ſeñes domus
Pharaonis, cunctique maiores natu terræ Æ-
gypti:

תרגום אונקלוס

25 מימר אלהא דאבוך יהי בסעדך וית שדי יברכינך ברכן דנחתן מטלא דשמיא מלעילא ברכן דנגדן ממעמקי ארעא מלרע ברכתא דאבוך
ודאמך׃ 26 ברכתא דאבוך יתוספן על ברכתא די ליברכו אבהתי דחמידו להן רברביא דמן עלמא יהוין כל אילין לרישא דיוסף ולגברא פרישא
דאחוהי׃ 27 בנימן בארעיה תשרי שכינתא ובאחסנתיה יתבני מקדשא בצפרא ובפניא יהון מקרבין כהניא קרבנא ולעידן רמשא יהון מפלגין
מותר חולקהון משאר קודשיא׃ 28 כל אילין שבטיא דישראל תרי עשר ודא דמליל עמהון אבוהון ובריך יתהון גבר די כברכתיה בריך יתהון׃
29 ופקיד יתהון ואמר להון אנא מתכניש לעמי קברו יתי עם אבהתי במערתא די בחקל עפרון חתאה׃ 30 במערתא די בחקל כפלתא דעל אפי
ממרא בארעא דכנען דזבן אברהם ית חקלא מן עפרון חתאה לאחסנת קבורה׃ 31 תמן קברו ית אברהם וית שרה אתתיה תמן קברו ית יצחק
וית רבקה אתתיה ותמן קברית ית לאה׃ 32 זביני חקלא ומערתא דביה מן בני חתאה׃ 33 ושיצי יעקב לפקדא ית בנוהי וכנש רגלוהי לערסא
ואתנגיד ואתכניש לעמיה׃ נ 1 ונפל יוסף על אפי אבוהי ובכא עלוהי ונשיק ליה׃ 2 ופקיד יוסף ית עבדוהי ית
אסותא למחנט ית אבוהי וחנטו אסותא ית ישראל׃ 3 ושלימו ליה ארבעין יומין ארי כן שלמין יומי חניטיא ובכו יתיה מצראי שבעין יומין׃
4 ועברו יומי בכיתיה ומליל יוסף עם בית פרעה למימר אם כען אשכחית רחמין בעיניכון מלילו כען קדם פרעה למימר׃ 5 אבא קיים עלי
למימר הא אנא מאית בקברי דאתקנית לי בארעא דכנען תמן תקברנני וכען איסק כען ואקבר ית אבא ואתוב׃ 6 ואמר פרעה סק וקבור ית
אבוך כמא דקיים עלך׃ 7 וסליק יוסף למקבר ית אבוהי וסליקו עמיה כל עבדי פרעה סבי ביתיה וכל סבי ארעא דמצרים׃

Et adiuuit te Deus meus: & benedixit tibi be- 25
nedictionem cæli deſuper, & benedictionem terræ
habentis omnia, propter benedictionem vberum &
vuluæ: ⁑ *Benedictionem patris tui & matris* 26
tuæ. confortatus eſt ſuper benedictiones montium
ſtabilium: et in benedictionibus collium æternorum,
erunt ſuper caput Ioſeph, & ſuper verticem quibus
præfuit fratrum. ⁑ *Beniamin lupus rapax,* 27
manè comedet adhuc, & ad veſperam diſtribuet
eſcam. ⁑ *Omnes hi filij Iacob, duodecim: &* 28
hæc locutus eſt illis pater eorum. & benedixit pa-
ter eorū: et benedixit eis ſingulis ſecundùm benedi-
ctionem eius. ⁑ *Benedixit eis: & ait illis: Ego* 29
apponor ad populum meum: ſepelite me cum patri-
bus meis in ſpelunca, quæ eſt in agro Ephron Ethæi:
⁑ *In ſpelunca duplici, quæ eſt contra Mambre, in* 30
terra Chanaan: quam poſſedit Abraam ſpeluncam
ab Ephron Ethæo in poſſeſſione ſepulchri. ⁑ *Illic* 31
ſepelierunt Abraam & Sarram vxorem eius. &
illic ſepelierunt Iſaac & Rebeccam vxorem eius:
& illic ſepelierunt Liam, ⁑ *in poſſeſſione agri et ſpe-* 32
luncæ exiſtentis in eo, quam à filiis Heth.
⁑ *Et ceſſauit Iacob præcipiens filiis ſuis. & colli-* 33
gens pedes ſuper lectum, defecit: & appoſitus eſt
ad populum ſuum.

CAP. L.

ET cadens Ioſeph ſuper faciem patris ſui, fleuit 1
ſuper eum: & oſculatus eſt eum. ⁑ *Et præ-* 2
cepit Ioſeph ſeruis ſuis funeratoribus, funerare pa-
trem ſuum. & funerauerunt funeratores Iſrael.
⁑ *Et impleuerunt eius quadraginta dies: (ſic e-* 3
nim numerantur dies ſepulturæ) & fleuit eum Ae-
gyptus ſeptuaginta dies. ⁑ *Poſtquàm autem præ-* 4
terierunt dies planctus, locutus eſt Ioſeph ad poten-
tes Pharaonis, dicens: Si inueni gratiam coram vo
bis, loquimini in auribus Pharaonis, dicentes:
⁑ *Pater meus adiurauit me antequàm morere-* 5
tur, dicens: In ſepulchro quod fodi mihi in terra Cha
naan, illic me ſepelies. nunc ergo aſcendens, ſepeliam
patrem meum, & reuertar. ⁑ *Et dixit Pha-* 6
rao Ioſeph: Aſcende, ſepeli patrem tuum, ſicut adiu
rauit te. & aſcendit Ioſeph ſepelire patrem ſuum.
⁑ *Et aſcenderunt cū eo omnes ſerui Pharaonis, et ſe-* 7
niores domus eius, et omnes ſeniores terræ Aegypti.

25 ⁑ καὶ ἐβοήθησέ σοι ὁ θεὸς ὁ ἐμός· καὶ εὐλόγησέ σε εὐλογίαν
οὐρανοῦ ἄνωθεν, καὶ εὐλογίαν γῆς ἐχούσης πάντα. ἕνεκεν εὐλο-
26 γίας μαστῶν καὶ μήτρας· ⁑ εὐλογίας πατρός σου καὶ μητρός
σου. ὑπερίσχυσεν ὑπὲρ εὐλογίας ὀρέων μονίμων, καὶ ἐπ' εὐ-
λογίαις θινῶν αἰωνίων, ἔσονται ἐπὶ κεφαλῆς ἰωσὴφ, καὶ ἐπὶ
27 κορυφῆς ὧν ἡγήσατο ἀδελφῶν. ⁑ βενιαμὶν λύκος ἅρ-
παξ, τὸ πρωινὸν ἔδεται ἔτι, καὶ εἰς τὸ ἑσπέρας διαδώσει τροφήν.
28 ⁑ πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰακὼβ, δώδεκα. καὶ ταῦτα ἐλάλησεν
αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν. καὶ εὐλόγησεν ὁ πατὴρ αὐτῶν, καὶ εὐ-
λόγησεν αὐτοὺς ἕκαστον κατὰ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ.
29 ⁑ εὐλόγησεν αὐτοὺς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἐγὼ προστίθεμαι
πρὸς τὸν λαόν μου· θάψετέ με μετὰ τῶν πατέρων μου ἐν τῷ σπη
30 λαίῳ, ὅ ἐστιν ἐν τῷ ἀγρῷ ἐφρὼν τοῦ χετταίου, ⁑ ἐν τῷ σπη-
λαίῳ τῷ διπλῷ, τῷ ἀπέναντι μαμβρῆ, ἐν γῇ χαναάν· ὃ ἐκτή-
σατο ἀβραὰμ τὸ σπήλαιον παρὰ ἐφρὼν τοῦ χετταίου ἐν κτήσει
31 μνημείου. ⁑ ἐκεῖ ἔθαψαν ἀβραὰμ καὶ σάῤῥαν τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ ἐκεῖ ἔθαψαν ἰσαὰκ καὶ ῥεβέκκαν τὴν γυναῖ-
32 κα αὐτοῦ. καὶ ἐκεῖ ἔθαψαν λείαν, ⁑ ἐν κτήσει τοῦ ἀγροῦ καὶ τοῦ σπη-
λαίου τοῦ ὄντος ἐν αὐτῷ, τὸ παρὰ τῶν υἱῶν χέτ.
33 ⁑ καὶ κατέπαυσεν ἰακὼβ ἐπιτάσσων τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. καὶ ἐξ-
άρας τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν κλίνην, ἐξέλιπεν. καὶ προσετέθη
πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

ν'.

1 ⁑ Καὶ ἐπιπεσὼν ἰωσὴφ ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,
2 ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτόν· καὶ ἐφίλησεν αὐτόν. ⁑ καὶ προσέταξεν
ἰωσὴφ τοῖς παισὶν αὐτοῦ τοῖς ἐνταφιασταῖς, ἐνταφιάσαι τὸν πα
τέρα αὐτοῦ. καὶ ἐνεταφίασαν οἱ ἐνταφιασταὶ τὸν ἰσραήλ.
3 ⁑ καὶ ἐνεπλήρωσαν αὐτοῦ τεσσαράκοντα ἡμέρας· οὕτως γὰρ ἀ-
ριθμοῦνται αἱ ἡμέραι τῆς ταφῆς· καὶ ἐπένθησεν αὐτὸν αἴγυπτος ἑβ-
4 δομήκοντα ἡμέρας. ⁑ ἐπεὶ δὲ παρήλθοσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πέν-
θους, ἐλάλησεν ἰωσὴφ πρὸς τοὺς δυνάστας φαραὼ, λέγων, εἰ
εὗρον χάριν ἐναντίον ὑμῶν, λαλήσατε εἰς τὰ ὦτα φαραὼ, λέ
5 γοντες, ⁑ ὁ πατήρ μου ὥρκισέ με πρὸ τοῦ τελευτῆσαι, λέγων, ἐν
τῷ μνημείῳ ᾧ ὤρυξα ἐμαυτῷ ἐν γῇ χαναὰν, ἐκεῖ με θάψεις.
νῦν οὖν ἀναβὰς, θάψω τὸν πατέρα μου, καὶ ἐπανελεύσομαι.
6 ⁑ καὶ εἶπε φαραὼ τῷ ἰωσὴφ, ἀνάβηθι, θάψον τὸν πατέρα σου,
καθάπερ ὥρκισέ σε. καὶ ἀνέβη ἰωσὴφ θάψαι τὸν πατέρα αὐτοῦ.
7 ⁑ καὶ συνανέβησαν μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ παῖδες φαραὼ, καὶ οἱ
πρεσβύτεροι τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ πρεσβύτεροι τῆς γῆς αἰγύπτου·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Verbum Dei patris tui erit in adiutorium tuum,& omnipotēs benedicat tibi benedictionibus roris qui deſcēdit de cælo deſuper, benedictio-
nibus quę aſcēdūt de profundis terræ deorsū, benedictionibus patris tui & matris tuæ. 26 Benedictiones patris tui addētur ſuper benedictiones qui-
bus benedixerunt me patres mei, quas optauerunt principes qui à ſeculo fuerunt: erunt omnes iſtæ benedictiones ſuper caput Ioſeph, & ſuper vi-
rum qui ſegregatus fuit à fratribus ſuis. 27 In terra Beniamin habitabit templi maieſtas, & in poſſeſſione eius ædificabitur ſanctuarium. manè &
veſperè offerēt ſacerdotes oblationes, & in tēpore veſpertino diuident reſiduū portionū ſuarū, de reliquis quæ ſanctificata ſunt. 28 Omnes hi tribus
Iſrael duodecim: & hoc eſt quod locutus eſt cū eis pater eorū. & benedixit eis: iuxta benedictionem vniuſcuiuſque benedixit eis. 29 Et præcepit eis &
dixit eis: Ego congregor ad populum meum: ſepelite me cum patribus meis in ſpelunca quæ eſt in agro Ephron Ethæi: 30 In ſpelunca duplici quę
eſt in agro qui eſt contra faciē Mambre in terra Chanaan: quem agrum emit Abraham ab Ephron Ethæo in poſſeſſionem ſepulchri. 31 Ibi ſepelie-
runt Abraham & Saram vxorem eius: ibi ſepelierunt Iſaac & Rebeccā vxorē eius: ibiq; ſepeliui Liam. 32 emptio agri & ſpeluncæ quæ in eo eſt à filiis
Heth. 33 Et ceſſauit Iacob præcipere filiis ſuis: & collegit pedes ſuos in lectulum, & defecit: congregatuſque eſt ad populum ſuum. CAP. L.
ET ruit Ioſeph ſuper faciem patris ſui, & fleuit ſuper eum; & oſculatus eſt eum. 2 Et præcepit Ioſeph ſeruis ſuis medicis, vt condirent patrem
ſuum; & condierunt medici Iſraelem. 3 Et expletis quadraginta diebus, quibus complebantur dies conditorum, fleuerunt eum Ægyptij ſep-
tuaginta diebus. 4 Et trāſierunt dies planctus eius: & locutus eſt Ioſeph cum domo Pharaonis, dicēs: Si inueni gratiam in oculis veſtris, loquimini,
obſecro, coram Pharaone, dicentes: 5 Quòd pater meus adiurauit me dicens: Ecce morior: in ſepulchro meo quod præparaui mihi in terra Chanaā,
ibi ſepelies me: & nunc aſcendam, obſecro, & ſepeliam patrem meum; & reuertar. 6 Dixitq; Pharao: Aſcende, ſepeli patrem tuum, ſicut adiurauit te.
7 Aſcenditque Ioſeph vt ſepeliret patrem ſuum: & aſcenderunt cum eo omnes ſerui Pharaonis ſeniores domus ſuæ, & omnes ſenes terræ Ægypti.

וכל בית יוסף ואחיו ובית אביו רק טפם 8
וצאנם ובקרם עזבו בארץ גשן׃ ויעל עמו 9
גם רכב גם פרשים ויהי המחנה כבד מאד׃
ויבאו עד גרן האטד אשר בעבר הירדן ויספדו 10
שם מספד גדול וכבד מאד ויעש לאביו אבל
שבעת ימים׃ וירא יושב הארץ הכנעני 11
את האבל בגרן האטד ויאמרו אבל כבד זה
למצרים על כן קרא שמה אבל מצרים
אשר בעבר הירדן׃ ויעשו בניו לו כן כאשר 12
צום׃ וישאו אתו בניו ארצה כנען ויקברו 13
אתו במערת שדה המכפלה אשר קנה
אברהם את השדה לאחזת קבר מאת
עפרן החתי על פני ממרא׃ וישב יוסף 14
מצרימה הוא ואחיו וכל העלים אתו לקבר
את אביו אחרי קברו את אביו׃ ויראו אחי 15
יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף
והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אתו׃
ויצוו אל יוסף לאמר אביך צוה לפני מותו 16
לאמר׃ כה תאמרו ליוסף אנא שא נא 17
פשע אחיך וחטאתם כי רעה גמלוך ועתה שא
נא לפשע עבדי אלהי אביך ויבך יוסף בדברם
אליו׃ וילכו גם אחיו ויפלו לפניו ויאמרו 18
הננו לך לעבדים׃ ויאמר אלהם יוסף אל 19
תיראו כי התחת אלהים אני׃ ואתם 20
חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטבה למען
עשה כיום הזה להחית עם רב׃
ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת 21
טפכם וינחם אותם וידבר על לבם׃ וישב יוסף 22
במצרים הוא ובית אביו ויחי יוסף מאה ועשר
שנים׃

8 Domus Ioseph cum fratribus ſuis, abſque paruulis, & gregibus, abſque armentis, quæ dereliquerunt in terra Geſſen.
9 Habuit quoque in comitatu currus, & equites; & facta eſt turba non modica.
10 Veneruntque ad aream Achad, quę ſita eſt trans Iordanem: vbi celebrantes exequias plãctu magno atque vehementi, impleuerunt ſe-
11 ptem dies. Quod cùm vidiſſent habitatores terræ Chanaan, dixerũt: Planctus magnus eſt iſte Ægyptiis. & idcircò vocatum eſt nomẽ
12 loci illius, Planctus Ægypti. Fecerunt er-
13 go filij Iacob ſicut præceperat eis: Et portantes eum in terram Chanaan, ſepelierunt eum in ſpelunca duplici, quam emerat Abraã cum agro in poſſeſſionem ſepulchri ab Ephrõ Ethæo contra faciem Mambre.
14 Reuerſúſque eſt Ioſeph in Ægyptum C cum fratribus ſuis & omni comitatu, ſepulto patre.
15 Quo mortuo, timentes fratres eius, & mutuò colloquentes, ne fortè memor ſit iniuriæ quam paſſus eſt; & reddat nobis omne malum quod fecimus:
16 Mandauerunt ei, dicentes: Pater tuus præcepit nobis antequàm moreretur,
17 Vt hæc tibi verbis illius diceremus: Obſecro vt obliuiſcaris ſceleris fratrum tuorum, & peccati atque malitiæ quam exercuerunt in te. Nos quoque oramus vt ſeruis Dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus audi-
18 tis, fleuit Ioſeph. Veneruntque ad eum fratres ſui, & proni adorantes in terram, di-
19 xerunt: Serui tui ſumus. Quibus ille reſpondit: Nolite timere. Num Dei poſſu-
20 mus reſiſtere voluntati? Vos cogitaſtis de me malum; ſed Deus vertit illud in bonũ; vt exaltaret me ſicut in pręſentiarum cernitis, & ſaluos faceret multos populos.
21 Nolite timere: Ego paſcam vos, & paruulos veſtros. Conſolatuſque eſt eos; & blandè
22 & leniter eſt locutus. Et habitauit in Ægypto cum omni domo patris ſui. Vixitque centum decem annis.

תרגום אונקלוס

8 וכל בית יוסף ואחוהי ובית אבוהי לחוד טפליהון ועניהון ותוריהון שבקו בארעא דגושן׃ 9 וסליקו עמיה אף רתיכין אף
פרשין והות משריתא סגיאה לחדא׃ 10 ואתו עד בית אדרי דאטד די בעברא דירדנא וספדו תמן מספד רב ותקיף לחדא ועבד
לאבוהי אבלא שבעא יומין׃ 11 וחזא יתב ארעא כנענאה ית אבלא בבית אדרי דאטד ואמרו אבלא תקיף דין למצראי על כן קרא
שמה אבל מצרים דו בעברא דירדנא׃ 12 ועבדו בנוהי ליה כמא דפקדינון׃ 13 ונטלו יתיה בנוהי לארעא דכנען
וקברו יתיה במערת חקל כפלתא דזבן אברהם ית חקלא לאחסנת קבורה מן עפרון חתאה על אפי ממרא׃ 14 ותב יוסף
למצרים הוא ואחוהי וכל דסליקו עמיה למקבר ית אבוהי בתר דקבר ית אבוהי׃ 15 וחזו אחוהי דיוסף ארי מית אבוהון ואמרו
דלמא יוטר לנא דבבו יוסף ואתבא יתיב לנא ית כל בישתא דגמלנא יתיה׃ 16 ופקידו לות יוסף למימר אבוך פקיד קדם
מותיה למימר׃ 17 כדין תימרון ליוסף בבעו שבוק כען לחובי אחך ולחטאיהון ארי בישא גמלוך וכען שבק כען לחובי עבדי
אלהיה דאבוך ובכא יוסף במללותהון עמיה׃ 18 ואזלו אף אחוהי ונפלו קדמוהי ואמרו הא אנחנא לך לעבדין׃ 19 ואמר
להון יוסף לא תדחלון ארי דחיל מן קדם יי אנא׃ 20 ואתון חשבתון עלי בישא מן קדם יי אתחשיבת לטבא בדיל למעבד כיומא
הדין לקימא עם סגיא׃ 21 וכען לא תדחלון אנא איזון יתכון וית טפליכון ונחים יתהון ומליל תנחומין על לבהון׃
22 ויתיב יוסף במצרים הוא ובית אבוהי וחיא יוסף מאה ועשר שנין׃

* *Et omnis domus Ioseph, & fratres eius, &* 8
omnis domus paterna eius: & cognationem & oues
& boues reliquerunt in terra Gesem.
* *Et ascenderunt cum eo & currus & equites,* 9
& facta est turba magna valdè.
* *Et venerunt ad aream Atad, quod est trans* 10
Iordanem. & planxerunt eum illic planctu magno
& forti valdè. & fecit planctum patri suo septem
dies. * *Et viderunt habitatores terræ Cha-* 11
naan planctum in area Atad, & dixerunt: Plan-
ctus magnus est iste Ægyptiis. propter hoc vocaue-
runt nomen loci illius, Planctus Ægypti: quod est
trans Iordanem.
* *Et fecerunt ei sic filij eius, sicut præcepit eis.* 12
* *Et acceperunt eum filij sui in terram Chanaan:* 13
& sepelierunt eum in spelunca duplici, quam posse-
dit Abraam speluncam in possessione sepulchri ab E-
phron Ethæo, contra Mambre.
* *Et reuersus est Ioseph in Ægyptum, ipse & fra* 14
tres eius, & omnes qui ascenderant sepelire patrem
eius.
* *Videntes autem fratres Joseph quòd mortuus* 15
est pater eorum, dixerunt: Ne fortè memor iniuriæ
sit nobis Joseph, & retributionem retribuat nobis
omnia mala, quæ ostendimus ei.
* *Et venientes ad Ioseph, dixerunt: Pater tuus* 16
adiurauit, antequàm moreretur ipse, dicens:
* *Sic dicite Ioseph: Dimitte eis iniquitatem &* 17
peccatum eorũ, quia mala tibi ostenderunt. & nunc
suscipe iniquitatem seruorum Dei patris tui. & fle-
uit Joseph, loquentibus illis ad eum.
* *Et venientes ad eum dixerunt: Ecce nos tibi* 18
serui.
* *Et dixit illis Ioseph: Ne timeatis: nam Dei* 19
sum ego.
* *Vos cogitastis contra me mala, at Deus cogita-* 20
uit de me in bona, vt fieret sicut hodie, vt aleretur
populus multus.
* *Et ait illis: Ne timeatis. ego pascam vos, &* 21
domos vestras. & consolatus est eos; & locutus est
in cor eorum.
* *Et habitauit Ioseph in Aegypto, ipse & omnis* 22
domus patris eius. Et vixit Joseph annos centum
decem.

8 * καὶ πᾶσα ἡ πανοικία ἰωσὴφ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶ-
σα ἡ οἰκία ἡ πατρικὴ αὐτοῦ· καὶ τὴν συγγένειαν, καὶ τὰ πρόβατα
καὶ τοὺς βόας ὑπελίποντο ἐν γῇ γεσέμ.
9 * καὶ συνανέβησαν μετ' αὐτοῦ καὶ ἅρματα καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐγένε-
το ἡ παρεμβολὴ μεγάλη σφόδρα.
10 * καὶ παρεγένοντο ἐφ' ἅλωνα ἀτάδ· ὅ ἐστι πέραν τοῦ ἰορδάνου.
καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν ἐκεῖ κοπετὸν μέγαν καὶ ἰσχυρὸν σφόδρα· καὶ
ἐποίησε τὸ πένθος τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἑπτὰ ἡμέρας.
11 * καὶ ἴδον οἱ κάτοικοι τῆς γῆς χαναὰν τὸ πένθος ἐν ἅλωνι
ἀτάδ· καὶ εἶπον, πένθος μέγα ἐστὶ τοῦτο τοῖς αἰγυπτίοις. διὰ τοῦ-
το ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, πένθος αἰγύπτου, ὅ
12 ἐστι πέραν τοῦ ἰορδάνου. * καὶ ἐποίησαν αὐτῷ οὕτως οἱ
υἱοὶ αὐτοῦ, καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς.
13 * καὶ ἀνέλαβον αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς γῆν χαναάν. καὶ ἔ-
θαψαν αὐτὸν εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν· ὃ ἐκτήσατο ἀβρα-
ὰμ τὸ σπήλαιον ἐν κτήσει μνημείου παρὰ ἐφρὼν τοῦ χετταίου,
14 κατέναντι μαμβρῆ. * καὶ ὑπέστρεψεν ἰωσὴφ εἰς αἴ-
γυπτον, αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ συνα-
ναβάντες θάψαι τὸν πατέρα αὐτοῦ.
15 * ἰδόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσὴφ, ὅτι τέθνηκεν ὁ πατὴρ αὐ-
τῶν, εἶπον, μή ποτε μνησικακήσει ἡμῖν ἰωσὴφ, καὶ ἀνταπόδω-
μα ἀνταποδώσει ἡμῖν πάντα τὰ κακά, ἃ ἐνεδειξάμεθα αὐτῷ.
16 * καὶ παραγενόμενοι πρὸς ἰωσὴφ, εἶπαν, ὁ πατήρ σου ὥρ-
κισε πρὸ τοῦ τελευτῆσαι αὐτὸν, λέγων·
17 * οὕτως εἴπατε ἰωσὴφ, ἄφες αὐτοῖς τὴν ἀδικίαν, καὶ τὴν
ἁμαρτίαν αὐτῶν, ὅτι πονηρά σοι ἐνεδείξαντο. καὶ νῦν δέξαι τὴν
ἀδικίαν τῶν θεραπόντων τοῦ θεοῦ τοῦ πατρός σου. καὶ ἔκλαυ-
σεν ἰωσὴφ, λαλούντων αὐτῶν πρὸς αὐτόν.
18 * καὶ ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν, εἶπαν, ἴδε ἡμεῖς σοι οἰκέται.
19 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰωσὴφ, μὴ φοβεῖσθε, τοῦ γὰρ θεοῦ εἰμι ἐγώ.
20 * ὑμεῖς ἐβουλεύσασθε κατ' ἐμοῦ πονηρὰ, ὁ δὲ θεὸς ἐβου-
λεύσατο περὶ ἐμοῦ εἰς ἀγαθὰ, ὅπως ἂν γένηται ὡς σήμερον,
ἵνα διατραφῇ λαὸς πολύς.
21 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ φοβεῖσθε. ἐγὼ διαθρέψω ὑμᾶς, καὶ τὰς
οἰκίας ὑμῶν. καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς, καὶ ἐλάλησεν εἰς τὴν καρ
δίαν αὐτῶν.
22 * καὶ κατῴκησεν ἰωσὴφ ἐν αἰγύπτῳ, αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ
πανοικία τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔζησεν ἰωσὴφ ἔτη ἑκατὸν
δέκα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Omnisque domus Ioseph, & fratres sui, & domus patris sui; exceptis paruulis, oues quoque eorum & boues dereliquerunt in terra
Gessen. 9 Ascenderuntque cum eo currus & equites; eratque turba magna nimis. 10 Et venerunt vsque
ad aream Atad, quæ est vltra Iordanem. & planxerunt ibi planctum magnum atque nimis vehementem. & fecit patri suo luctum septem diebus:
11 Et vidit habitator terræ Chanaan luctum qui fiebat in loco areæ Atad: & dixerunt: Luctus vehemens est iste Ægyptiis. & idcircò voca-
tum est nomen eius, Luctus Ægypti; qui est trans Iordanem. 12 Feceruntque filij eius, sicut præceperat eis.
13 Portaueruntque eum filij sui in terram Chanaan: & sepelierunt eum in spelunca duplici quæ est in agro, qui est contra faciem Mamre:
quem agrum emit Abraham in possessionem sepulchri à filiis Heth. 14 Reuersusque est Ioseph in Ægyptum, ipse & fratres eius,
& omnes qui ascenderunt cum eo, vt sepelirent patrem eius, postquàm sepeliuit patrem suum. 15 Videruntque fratres Ioseph
quòd mortuus esset pater eorum: & dixerunt: Fortè obseruabit nobis Ioseph inimicitiam, & reddet nobis omne malum quod tribuimus ei.
16 Mandaueruntque ad Ioseph, dicentes: Pater tuus præcepit ante mortem suam, dicens: 17 Sic dicetis ad Ioseph: Obse-
cro vt dimittas delicta fratrum tuorum & peccata, quia malum retribuerunt tibi: & nunc dimitte, obsecro, delicta seruorum Dei patris tui. & fleuit
Ioseph cùm loquerentur cum eo. 18 Ierunt quoque fratres sui, & ceciderunt coram eo, atque dixerunt: Ecce nos sumus serui tui.
19 Dixitque eis Ioseph: Ne timeatis; quoniam ego timeo à facie Dei: 20 Vos autem cogitastis contra me malum, sed coram
Deo reputatum est in bonum, vt faceret sicut in die hac, vt sustentaret populum multum. 21 Et nunc nolite timere; ego pascam
vos & familiam vestram. & consolatus est eos, & locutus est consolationem ad cor eorum. 22 Et habitauit Ioseph in Ægypto, ip-
se & domus patris sui. Et vixit Ioseph centum & decem annis.

23 * וַיַּרְא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנֵי שִׁלֵּשִׁים גַּם בְּנֵי מָכִיר
בֶּן־מְנַשֶּׁה יֻלְּדוּ עַל־בִּרְכֵּי יוֹסֵף׃
24 * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו אָנֹכִי מֵת וֵאלֹהִים פָּקֹד יִפְקֹד
אֶתְכֶם וְהֶעֱלָה אֶתְכֶם מִן־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃
25 * וַיַּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד
אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִתֶם אֶת־עַצְמֹתַי מִזֶּה׃
26 * וַיָּמָת יוֹסֵף בֶּן־מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים וַיַּחַנְטוּ אֹתוֹ
וַיִּישֶׂם בָּאָרוֹן בְּמִצְרָיִם׃

23 * Et vidit Ephraim filios vsque ad tertiam
generationem. Filij quoque Machir filij Ma-
nasse nati sunt in genibus Ioseph.
24 * Quibus transactis, locutus est fratribus
suis: Post mortem meam Deus visitabit vos,
& ascendere vos faciet de terra ista, ad terram
quam iurauit Abraam, Isaac, & Iacob.
25 * Cumque adiurasset eos, atque dixisset:
Deus visitabit vos, asportate ossa mea vobis-
cum de loco isto.
26 * Mortuus est, expletis centum decem vi-
tæ suæ annis: & conditus aromatibus, reposi-
tus est in loculo in Ægypto.

תרגום אונקלוס

23 וַחֲזָא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנִין תְּלִיתָאִין אַף בְּנֵי מָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה אִתְיְלִידוּ וְרַבִּי יוֹסֵף׃
24 וַאֲמַר יוֹסֵף לַאֲחוֹהִי אֲנָא מָאִית וַייָ מִדְכַּר דְּכִיר יַתְכוֹן וְיַסֵּק יַתְכוֹן מִן אַרְעָא הָדָא לְאַרְעָא דְּקַיֵּים לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃
25 וְאוֹמֵי יוֹסֵף יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר מִדְכַּר דְּכִיר יְיָ יַתְכוֹן וְתַסְּקוּן יָת גַּרְמַי מִכָּא׃
26 וּמִית יוֹסֵף בַּר מְאָה וְעֶשֶׂר שְׁנִין וַחֲנַטוּ יָתֵיהּ וְשַׁוִּיאוּהִי בַּאֲרוֹנָא בְּמִצְרָיִם׃

תם ונשלם ספר בראשית

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח׃

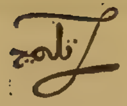 מׄ אׄ בׄ

23 * *Et vidit Joseph Ephraim filios vsque ad tertiam generationem. & filij Machir, filij Manasse, nati sunt in femoribus Joseph.*
24 * *Et ait Joseph fratribus suis, dicens: Ecce ego morior: visitatione autem visitabit vos Deus; & reducet vos de terra ista, in terram quam iurauit Deus patribus nostris, Abraam, Isaac & Iacob.*
25 * *Et adiurauit Joseph filios Israel, dicens: In visitatione qua visitabit vos Deus, & simul portabitis ossa mea hinc vobiscum.*
26 * *Et mortuus est Joseph, annorum existens centum decem: & sepelierunt eum, & posuerunt in arca in Aegypto.*

23 * καὶ εἶδεν ἰωσὴφ ἐφραὶμ παιδία, ἕως τρίτης γενεᾶς. καὶ υἱοὶ μαχεὶρ τοῦ υἱοῦ μανασσῆ ἐτέχθησαν ἐπὶ μηρῶν ἰωσήφ.
24 * καὶ εἶπεν ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, λέγων, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω, ἐπισκοπῇ δὲ ἐπισκέψεται ὑμᾶς ὁ θεὸς, καὶ ἀνάξει ὑμᾶς ἐκ τῆς γῆς ταύτης εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσεν ὁ θεὸς τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ἀβραὰμ, ἰσαὰκ, καὶ ἰακώβ.
25 * καὶ ὥρκισεν ἰωσὴφ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, λέγων, ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ᾗ ἐπισκέψεται ὑμᾶς ὁ θεὸς, καὶ συνανοίσετε τὰ ὀστᾶ μου ἐντεῦθεν μεθ' ὑμῶν.
26 * καὶ ἐτελεύτησεν ἰωσὴφ, ἐτῶν ὢν ἑκατὸν δέκα. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν, καὶ ἔθηκαν ἐν τῇ σορῷ ἐν αἰγύπτῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et vidit Ioseph de Ephraim filios tertios: filij quoque Machir filij Manasse nati sunt, quos nutriuit Ioseph.
24 Dixitque Ioseph fratribus suis: Ego morior: & Deus recordans recordabitur vestri: & leuabit vos de terra hac, in terram quam iurauit Abrahæ, & Isaac & Iacob.
25 Et adiurauit Ioseph filios Israel, dicens: Memoria memor erit vestri Deus: & leuabitis ossa mea hinc.
26 Mortuusque est Ioseph cùm esset ætatis centum & decem annorum. & condierunt eum aromatibus, & posuerunt eum in arca in Ægypto.

Finis libri Geneseos.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus

1 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים
מִצְרָיְמָה אֵת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ׃
2 רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי וִיהוּדָה׃
3 4 יִשָּׂשכָר זְבוּלֻן וּבִנְיָמִן׃ דָּן וְנַפְתָּלִי
5 גָּד וְאָשֵׁר׃ וַיְהִי כָּל־נֶפֶשׁ יֹצְאֵי יֶרֶךְ־יַעֲקֹב שִׁבְעִים
6 נָפֶשׁ וְיוֹסֵף הָיָה בְמִצְרָיִם׃ וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל־אֶחָיו
7 וְכֹל הַדּוֹר הַהוּא׃ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ
וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֹתָם׃
8 וַיָּקָם מֶלֶךְ־חָדָשׁ עַל־מִצְרָיִם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע אֶת־
9 יוֹסֵף׃ וַיֹּאמֶר אֶל־עַמּוֹ הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב
10 וְעָצוּם מִמֶּנּוּ׃ הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן־יִרְבֶּה וְהָיָה
כִּי־תִקְרֶאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם־הוּא עַל־שֹׂנְאֵינוּ
11 וְנִלְחַם־בָּנוּ וְעָלָה מִן־הָאָרֶץ׃ וַיָּשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי
מִסִּים לְמַעַן עַנֹּתוֹ בְּסִבְלֹתָם וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת
12 לְפַרְעֹה אֶת־פִּתֹם וְאֶת־רַעַמְסֵס׃ וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ
אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיָּקֻצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
13 וַיַּעֲבִדוּ מִצְרַיִם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ׃ וַיְמָרְרוּ
14 אֶת־חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבֵנִים וּבְכָל־
עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֵת כָּל־עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־עָבְדוּ בָהֶם
15 בְּפָרֶךְ׃ וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לַמְיַלְּדֹת הָעִבְרִיֹּת
אֲשֶׁר שֵׁם הָאַחַת שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פּוּעָה׃
16 וַיֹּאמֶר בְּיַלֶּדְכֶן אֶת־הָעִבְרִיּוֹת וּרְאִיתֶן עַל־הָאָבְנָיִם
אִם־בֵּן הוּא וַהֲמִתֶּן אֹתוֹ וְאִם־בַּת הִוא וָחָיָה׃
17 וַתִּירֶאןָ הַמְיַלְּדֹת אֶת־הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר אֲלֵיהֶן מֶלֶךְ מִצְרָיִם וַתְּחַיֶּיןָ אֶת־הַיְלָדִים׃
18 וַיִּקְרָא מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לַמְיַלְּדֹת וַיֹּאמֶר לָהֶן מַדּוּעַ
עֲשִׂיתֶן הַדָּבָר הַזֶּה וַתְּחַיֶּיןָ אֶת־הַיְלָדִים׃
19 וַתֹּאמַרְןָ הַמְיַלְּדֹת אֶל־פַּרְעֹה כִּי לֹא כַנָּשִׁים
הַמִּצְרִיֹּת הָעִבְרִיֹּת כִּי־חָיוֹת הֵנָּה בְּטֶרֶם תָּבוֹא
אֲלֵהֶן הַמְיַלֶּדֶת וְיָלָדוּ׃

INCIPIT LLBER HELLESMOTH, QVEM NOS EXODI DICIMVS, CAP. I.

1 HÆc ſunt nōia filiorum Iſrael, Gen. 46
A qui ingreſſi ſunt in Ægyptū
cū Iacob.ſinguli cū domibus
2 ſuis introierunt.*Ruben, Sy-
3 meō,Leui,Iudas,* Iſſachar,Za
4 bulō,& Bēiamin, *Dan,Ne-
5 ptalim,Gad,& Aſer. *Erant igitur omnes aīæ
eorū qui egreſſi ſunt de femore Iacob,ſeptua-
6 ginta.Ioſeph autē in Ægypto erat. *Quo mor
tuo,& vniuerſis fratribus eius,oīq; cognatio-
7 ne ſua: *Filij Iſrael creuerūt,&quaſi germinā-
tes multiplicati ſunt;ac roborati nimis,imple
8 uerūt terrā. *Surrexit interea rex nouus ſuper
9 Ægyptū,qui ignorabat Ioſeph: *Et ait ad po-
pulū ſuū, Ecce populus filiorū Iſrael multus &
10 fortior nobis eſt. *Venite,ſapiēter opprimam⁹
eū,ne fortè multiplicetur:& ſi ingruerit cōtra
nos bellū,addatur inimicis noſtris, expugna-
11 tiſq; nobis,egrediatur de terra.*Præpoſuit ita-
B que eis magiſtros operū, vt affligerēt eos one-
ribus. ædificauerūntq; vrbes tabernaculorum
12 Pharaoni,Phiton & Rameſſes. *Quātóq; op-
primebāt eos,tāto magis multiplicabantur &
13 creſcebāt. oderántq; filios Iſrael Ægyptij: *Et
14 affligebāt illudentes & inuidētes eis:*Atq;ad
amaritudinē perducebant vitā eorū operibus
duris luti & lateris, oīq; famulatu quo in ter-
15 ræ operibus premebantur. * Dixit autem rex
Ægypti obſtetricibus Hebræorum;quarū vna
16 vocabatur Sephora, altera Phua: *Præcipiens
C eis:Quando obſtetricabitis Hebræas, & par-
tus tempus aduenerit,ſi maſcul⁹ fuerit,inter-
17 ficite eū,ſi fœmina,reſeruate.*Timuerunt au-
tem obſtetrices Deum, & non fecerunt iuxta
præceptum regis Ægypti, ſed conſeruabant
18 mares. *Quibus accerſitis ad ſe rex,ait: Quid-
nam eſt hoc quod facere voluiſtis, vt pueros
19 ſeruaretis? * Quæ reſponderunt: Non ſunt
D Hebrææ ſicut Ægyptiæ mulieres. ipſæ enim
obſtetricandi habent ſcientiam:& priuſquàm
veniamus ad eas, pariunt.

תרגום אונקלוס

א

ואלין שְׁמָהָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּעַלוּ לְמִצְרַיִם עִם יַעֲקֹב גְּבַר וֶאֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ עַלוּ׃ 2 רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי וִיהוּדָה׃ 3 יִשָּׂשכָר
זְבוּלוּן וּבִנְיָמִין׃ 4 דָּן וְנַפְתָּלִי גָּד וְאָשֵׁר׃ 5 וַהֲוָה כָּל נַפְשָׁתָא נָפְקֵי יַרְכָּא דְיַעֲקֹב שִׁבְעִין נַפְשָׁן עִם יוֹסֵף דַּהֲוָה
בְמִצְרָיִם׃ 6 וּמִית יוֹסֵף וְכָל אֲחוֹהִי וְכָל דָּרָא הַהוּא׃ 7 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְפִישׁוּ וְאִתְיְלִידוּ וּסְגִיאוּ וּתְקִיפוּ בִּלְחֲדָא לַחֲדָא וְאִתְמְלִיאַת אַרְעָא
מִנְּהוֹן׃ 8 וְקָם מַלְכָּא חַדְתָּא עַל מִצְרַיִם דְּלָא מְקַיֵּים גְּזֵירַת יוֹסֵף׃ 9 וַאֲמַר לְעַמֵּיהּ הָא עַמָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל סַגַּן וְתַקִּיפִין מִנַּנָא׃ 10 הָבוּ
נִתְחַכַּם לְהוֹן דִּילְמָא יִסְגּוּן וִיהֵי אֲרֵי תְעָרְעִנַּנָא קְרָבָא וְיִתּוֹסְפוּן אַף אִנּוּן עַל בַּעֲלֵי דְבָבַנָא וִיגִיחוּן בָּנָא קְרָב וְיִסְקוּן מִן אַרְעָא׃ 11 וּמַנִּיאוּ עֲלֵיהוֹן
שִׁלְטוֹנִין מַבְאִישִׁין בְּדִיל לְעַנּוֹאֵיהוֹן בְּפֻלְחָנְהוֹן וּבְנוֹ קִרְוֵי בֵית אוֹצְרָא לְפַרְעֹה יָת פִּיתֹם וְיָת רַעַמְסֵס׃ 12 וּכְמָא דִּמְעַנַּן לְהוֹן כֵּן סָגַן וְכֵן תָּקְפִין
וְעָקַת לְמִצְרָאֵי מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 13 וְאַפְלַחוּ מִצְרָאֵי יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקַשְׁיוּ׃ 14 וְאַמְרַרוּ יָת חַיֵּיהוֹן בְּפֻלְחָנָא קַשְׁיָא בְּטִינָא וּבְלִבְנֵי וּבְכָל
פֻּלְחָנָא בְּחַקְלָא יָת כָּל פֻּלְחָנְהוֹן דְּאַפְלַחוּ בְהוֹן בְּקַשְׁיוּ׃ 15 וַאֲמַר מַלְכָּא דְמִצְרַיִם לְחַיָּתָא יְהוּדָיָתָא דְּשׁוּם חֲדָא שִׁפְרָה וְשׁוּם תִּנְיֵיתָא פּוּעָה׃
16 וַאֲמַר כַּד תְּהֶוְיָין מְיַלְּדָן יָת יְהוּדָיָתָא וְתֶחֶזְיָין עַל מַתְבְּרָא אִם בְּרָא הוּא וְתִקְטְלוּן יָתֵיהּ וְאִם בְּרַתָּא הִיא תְּקַיְּמוּנַהּ׃ 17 וּדְחִילָא חַיָּתָא מִן קֳדָם
יְיָ וְלָא עֲבַדָא כְּמָא דְמַלֵּיל לְהֶן מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וְקַיָּמָא יָת בְּנַיָּא׃ 18 וּקְרָא מַלְכָּא דְמִצְרַיִם לְחַיָּתָא וַאֲמַר לְהֶן מָה דֵין עֲבַדְתּוּן פִּתְגָּמָא הָדֵין וְקַיֵּמְתּוּן
יָת בְּנַיָּא׃ 19 וַאֲמַרַת חַיָּתָא לְפַרְעֹה אֲרֵי לָא כִנְשַׁיָּא מִצְרָיָתָא יְהוּדָיָתָא אֲרֵי חַכִּימָן אִנִּין עַד לָא עָלַת לְוָתְהֶן חַיְּתָא וִילִידָן׃

CAP. I.

HÆc nomina filiorum Israel, qui 1
ingressi sunt in Ægyptum cum
Iacob patre eorum; vnusquisq;
cum domibus suis introierunt.
* Ruben, Symeon, Leui, Iudas, 2
* Issachar, Zabulon, & Beniam- 3
min, * Dan, & Nephthali, Gad & Aser. Ioseph 4
autem erat in Ægypto. * Erant autem omnes animæ 5
quæ egressæ sunt ex Iacob, quinque & septuaginta.
* Mortuus est autem Ioseph, & omnes fratres e- 6
ius, & omnis generatio illa. * At filij Israel creuerũt 7
& multiplicati sunt, & abundantes fuerunt, et in-
ualuerunt valde nimis. multiplicauit autem terra
illos. * Surrexit autem rex alter super Aegyptũ, qui 8
non cognoscebat Ioseph. * Dixit autem genti suæ: Ecce 9
gens filiorum Israel magna valde multitudo, et præ-
ualet super nos. * Venite ergo sapienter opprimamus 10
eos, ne forte multiplicetur: & quando acciderit no-
bis bellum, addentur & isti ad aduersarios: & de-
bellantes nos, egredientur de terra. * Et præfecit eis 11
præfectos operum, vt affligerent eos in operibus. &
ædificauerunt ciuitates munitas Pharaoni, & Phi-
thon, & Ramesses, & On, quæ est Heliopolis.
* Quanto autem eos humiliabant, tanto plures 12
fiebant: & inualuerunt valde. & abominatio-
nem habuerunt Aegyptij à filiis Israel. * Et op- 13
presserunt Aegyptij filios Israel vi: * Et afflixe- 14
runt eorum vitam in operibus duris in luto & la-
teritio, & omnibus operibus quæ in agris, secun-
dum omnia opera quibus in seruitutem redegerunt
eos cum vi. * Et ait rex Aegyptiorum obstetricibus 15
Hebræorum; vni earũ erat nomen Sephora, & no-
men secundæ Phua: * Et ait illis: Quando obste- 16
tricabitis Hebræas, et fuerint ad pariendum, si qui-
dem masculus fuerit, interficite illum: si autem fœ-
mina, reseruate illam. * Timuerunt autem obstetrices 17
Deum, & non fecerunt sicut præcepit illis rex Ae-
gypti: & viuificabant masculos. * Vocauit autem 18
rex Aegypti obstetrices, & ait illis: Quare fecistis
rem hanc, & viuificastis masculos? * Dixerunt 19
autem obstetrices Pharaoni: Non sicut mulieres
Aegyptiæ, Hebrææ: pariunt enim priusquam ingre-
diantur ad eas obstetrices, & pepererunt.

α'.

1 ΤΑῦται τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, τῶν εἰ-
σπεπορευμένων εἰς αἴγυπτον ἅμα ἰακὼβ τῷ
πατρὶ αὐτῶν, ἕκαστος πανοικὶ αὐτῶν εἰσήλ-
2 θοσαν· * ῥουβὴν, συμεὼν, λευὶ, ἰούδας,
3 * ἰσάχαρ, ζαβουλὼν, καὶ βενιαμὶν,
4 * δὰν, καὶ νεφθαλὶ, γὰδ, καὶ ἀσήρ. ἰωσὴφ δὲ ἦν ἐν αἰγύπτῳ.
5 * ἦσαν δὲ πᾶσαι ψυχαὶ αἱ ἐξελθοῦσαι ἐξ ἰακὼβ, πέντε καὶ
6 ἑβδομήκοντα. * ἐτελεύτησε δὲ ἰωσὴφ καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ
7 αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ γενεὰ ἐκείνη. * οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ηὐξήθησαν,
καὶ ἐπληθύνθησαν, καὶ χυδαῖοι ἐγένοντο, καὶ κατίσχυον σφόδρα
8 σφόδρα. ἐπλήθυνε δὲ ἡ γῆ αὐτούς. * ἀνέστη δὲ βασιλεὺς ἕτερος
9 ἐπ᾽ αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν ἰωσήφ. * εἶπε δὲ τῷ ἔθνει αὐτοῦ, ἰ-
δοὺ τὸ ἔθνος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ μέγα πολὺ πλῆθος, καὶ ἰσχύει
10 ὑπὲρ ἡμᾶς. * δεῦτε οὖν κατασοφισώμεθα αὐτοὺς, μή πο-
τε πληθυνθῇ, καὶ ἡνίκα ἂν συμβῇ ἡμῖν πόλεμος, προστεθήσον-
ται καὶ αὐτοὶ πρὸς τοὺς ὑπεναντίους· καὶ ἐκπολεμήσαντες ἡ-
11 μᾶς, ἐξελεύσονται ἐκ τῆς γῆς. * καὶ ἐπέστησεν αὐτοῖς ἐπι-
στάτας τῶν ἔργων, ἵνα κακώσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔργοις. καὶ ᾠκο-
δόμησαν πόλεις ὀχυρὰς τῷ φαραὼ, τήν τε φιθὼμ καὶ ῥαμεσ-
12 σῆ, καὶ ὢν, ἥ ἐστιν ἡλιούπολις. * καθ᾽ ὅτι δὲ αὐτοὺς ἐταπεί-
νουν, τοσούτῳ πλείους ἐγίνοντο. καὶ ἴσχυον σφόδρα. καὶ ἐβδελύσ-
13 σοντο οἱ αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. * καὶ κατεδυνά-
14 στευον οἱ αἰγύπτιοι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ βίᾳ· * καὶ κατωδύνων
αὐτῶν τὴν ζωὴν ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς σκληροῖς, ἐν τῷ πηλῷ καὶ τῇ
πλινθείᾳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις τοῖς ἐν τοῖς πεδίοις, κατὰ πάντα τὰ ἔρ-
15 γα, ὧν κατεδουλοῦντο αὐτοὺς μετὰ βίας. * καὶ εἶπεν ὁ βα-
σιλεὺς τῶν αἰγυπτίων ταῖς μαίαις τῶν ἑβραίων, τῇ μιᾷ αὐτῶν
ᾗ ὄνομα σεφώρα, καὶ τὸ ὄνομα τῆς δευτέρας, φουά·
16 * καὶ εἶπεν αὐταῖς, ὅταν μαιοῦσθε τὰς ἑβραίας, καὶ ὦσι πρὸς
τὸ τίκτειν, ἐὰν μὲν ἄρσεν ᾖ, ἀποκτείνατε αὐτό· ἐὰν δὲ θῆλυ,
17 περιποιήσασθε αὐτό. * ἐφοβήθησαν δὲ αἱ μαῖαι τὸν θεόν,
καὶ οὐκ ἐποίησαν καθ᾽ ὅτι συνέταξεν αὐταῖς ὁ βασιλεὺς αἰγύ-
18 πτου. καὶ ἐζωογόνουν τὰ ἄρσενα. * ἐκάλεσε δὲ ὁ βασι-
λεὺς αἰγύπτου τὰς μαίας, καὶ εἶπεν αὐταῖς, διότι ἐποιήσατε
19 τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ ἐζωογονεῖτε τὰ ἄρσενα; * εἶπαν δὲ
αἱ μαῖαι τῷ φαραὼ, οὐχ ὡς αἱ γυναῖκες αἰγύπτιαι, αἱ ἑβραῖαι,
τίκτουσι γὰρ πρὶν ἢ εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὰς τὰς μαίας, καὶ ἔτι-
κτον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. I.

ET hæc sunt nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt in Ægyptum cum Iacob, singuli cum viris domus suæ introierunt:
2 Ruben, Symeon, Leui, & Iudas, 3 Isachar, Zabulon, & Beniamin, 4 Dan, & Neptali, Gad & Aser.
5 Erantque omnes animæ egredientium de femore Iacob, septuaginta animæ, cum Ioseph qui erat in Ægypto. 6 Mortuusque
est Ioseph & omnes fratres eius, & omnis generatio illa. 7 Filij autem Israel creuerunt, & nati sunt in multitudinem, & roborati
sunt vehementer nimis; & impleta est terra ex eis. 8 Et surrexit rex nouus in Ægypto, qui non confirmabat decreta Ioseph.
9 Et ait ad populum suum: Ecce populus filiorum Israel multus & fortior nobis: 10 Venite, sapienter agamus contra eos, ne forte mul-
tiplicentur; & quando acciderit nobis bellum, addantur quoque ipsi inimicis nostris, & inient contra nos bellum, & ascendent de terra.
11 Et constituerunt super eos principes malefacientes, vt affligerent eos in operibus suis. ædificaueruntque vrbes thesaurorum Pharaoni, Phi-
ton & Rameses. 12 Et quanto affligebant eos, tanto multiplicabantur, & tanto roborabantur. & tribulatio erat Ægyptiis propter filios
Israel. 13 Et seruire fecerunt Ægyptij filios Israel durè: 14 Et ad amaritudinem perduxerunt vitam eorum in seruitute dura,
in luto, & in lateribus, & in omni seruitute in agro, in omnibus operibus suis, quibus eos grauiter seruire fecerunt. 15 Dixitque rex Æ-
gypti obstetricibus Iudæorum, nomen vnius Sephora, & nomen alterius Phua. 16 Et ait: Quando obstetricabitis Iudæas, videbitis in partu
si filius fuerit, interficietis eum; & si filia fuerit, reseruabitis eam. 17 Timueruntque obstetrices à facie Dei, & non fecerunt sicut locutus fuerat eis
rex Ægypti, sed conseruabant filios. 18 Vocauitque rex Ægypti obstetrices, & ait: Cur fecistis hanc rem, & reseruatis filios? 19 Et dixerunt obstetri-
ces ad Pharaonem: Quia non sunt sicut mulieres Ægyptiæ, mulieres Iudeæ; quia ipsę sapientes sunt; & antequam veniat ad eas obstetrix, pariunt.

20 * וַיֵּיטֶב אֱלֹהִים לַמְיַלְּדֹת וַיִּרֶב הָעָם וַיַּעַצְמוּ מְאֹד׃
21 * וַיְהִי כִּי־יָרְאוּ הַמְיַלְּדֹת אֶת־הָאֱלֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם
22 בָּתִּים׃ * וַיְצַו פַּרְעֹה לְכָל־עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל־הַבֵּן הַיִּלּוֹד
הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ וְכָל־הַבַּת תְּחַיּוּן׃

ב

1 * וַיֵּלֶךְ אִישׁ
2 מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת־בַּת־לֵוִי׃ * וַתַּהַר הָאִשָּׁה
וַתֵּלֶד בֵּן וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי־טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה
3 יְרָחִים׃ * וְלֹא־יָכְלָה עוֹד הַצְּפִינוֹ וַתִּקַּח־לוֹ
תֵּבַת גֹּמֶא וַתַּחְמְרָה בַחֵמָר וּבַזָּפֶת וַתָּשֶׂם בָּהּ
אֶת־הַיֶּלֶד וַתָּשֶׂם בַּסּוּף עַל־שְׂפַת הַיְאֹר׃
4 * וַתֵּתַצַּב אֲחֹתוֹ מֵרָחֹק לְדֵעָה מַה־יֵּעָשֶׂה לוֹ׃
5 * וַתֵּרֶד בַּת־פַּרְעֹה לִרְחֹץ עַל־הַיְאֹר וְנַעֲרֹתֶיהָ
הֹלְכֹת עַל־יַד הַיְאֹר וַתֵּרֶא אֶת־הַתֵּבָה בְּתוֹךְ
6 הַסּוּף וַתִּשְׁלַח אֶת־אֲמָתָהּ וַתִּקָּחֶהָ׃ * וַתִּפְתַּח
וַתִּרְאֵהוּ אֶת־הַיֶּלֶד וְהִנֵּה־נַעַר בֹּכֶה וַתַּחְמֹל עָלָיו
7 וַתֹּאמֶר מִיַּלְדֵי הָעִבְרִים זֶה׃ * וַתֹּאמֶר אֲחֹתוֹ אֶל־
בַּת־פַּרְעֹה הַאֵלֵךְ וְקָרָאתִי לָךְ אִשָּׁה מֵינֶקֶת מִן
8 הָעִבְרִיֹּת וְתֵינִק לָךְ אֶת־הַיָּלֶד׃ * וַתֹּאמֶר־לָהּ בַּת־
פַּרְעֹה לֵכִי וַתֵּלֶךְ הָעַלְמָה וַתִּקְרָא אֶת־אֵם הַיָּלֶד׃
9 * וַתֹּאמֶר לָהּ בַּת־פַּרְעֹה הֵילִיכִי אֶת־הַיֶּלֶד הַזֶּה
וְהֵינִקִהוּ לִי וַאֲנִי אֶתֵּן אֶת־שְׂכָרֵךְ וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד
10 וַתְּנִיקֵהוּ׃ * וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתְּבִאֵהוּ לְבַת־פַּרְעֹה וַיְהִי־
לָהּ לְבֵן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן־הַמַּיִם
11 מְשִׁיתִהוּ׃ * וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־
אֶחָיו וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם וַיַּרְא אִישׁ מִצְרִי מַכֶּה אִישׁ־עִבְרִי
12 מֵאֶחָיו׃ * וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ וַיַּךְ אֶת־
13 הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחוֹל׃ * וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וְהִנֵּה
שְׁנֵי־אֲנָשִׁים עִבְרִים נִצִּים וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע לָמָּה
תַכֶּה רֵעֶךָ׃

10 * Bene ergo fecit Deus obſtetricibus: &
creuit populus, confortatuſque eſt nimis.
21 * Et quia timuerunt obſtetrices Deum, æ-
22 dificauit eis domos. * Præcepit ergo Pha-
rao omni populo ſuo, dicens: Quicquid maſ-
culini ſexus natum fuerit, in flumen proiicite.
quicquid fœminini, reſeruate.

CAP. II.

1 EGreſſus eſt poſt hæc vir de domo Leui, &
2 accepit vxorem ſtirpis ſuæ. * Quæ con-
A cepit & peperit filium: & videns eum elegan-
tem, abſcondit tribus menſibus.
3 * Cumque iam celare non poſſet, ſumpſit
fiſcellam ſcirpeam, & liniuit eam bitumine ac
pice; poſuitque intus infantulum, & expo-
4 ſuit eum in carecto ripæ fluminis. * Stante
procul ſorore eius, & conſiderante euentum
5 rei. * Ecce autem deſcendebat filia Pha-
raonis, vt lauaretur in flumine: & puellæ eius
gradiebantur per crepidinem aluei. Quę cùm
vidiſſet fiſcellam in papyrione, miſit vnam è
6 famulabus ſuis. * Et allatam aperiens,
cernenſque in ea paruulum vagientem, mi-
ſerta eius, ait: De infantibus Hebræorum eſt
7 hic. * Cui ſoror pueri: Vis, inquit, vt va-
dam, & vocem tibi mulierem Hebræam, quæ
8 nutrire poſſit infantulum? * Reſpondit, Va-
de. perrexit puella, & vocauit matrem ſuam.
9 * Ad quam locuta filia Pharaonis: Accipe,
ait, puerum iſtum, & nutri mihi; ego dabo ti-
B bi mercedem tuam. Suſcepit mulier, & nutri-
10 uit puerum. * Adultumque tradidit fi-
liæ Pharaonis: quem illa adoptauit in locum
filij. vocauitque nomen eius Moyſes: dicens,
11 Quia de aqua tuli eum. * In diebus illis
poſtquam creuerat Moyſes, egreſſus eſt ad fra-
tres ſuos: viditque afflictionem eorum, & vi-
rum Ægyptium percutientem quendam de
12 Hebræis fratribus ſuis. * Cumque circunſpe-
xiſſet huc atque illuc, & nullum adeſſe vidiſ-
ſet, percuſſum Ægyptium abſcondit ſabulo.
13 * Et egreſſus die altero, conſpexit duos He
bræos rixantes: dixitque ei qui faciebat iniu-
riam: Quare percutis proximum tuum?

תרגום אונקלוס

20 ואוטיב יי לחייתא וסגי עמא ותקיפו לחדא׃ 21 והוה כד דחילא חייתא מן קדם יי ועבד להן בתין׃ 22 ופקיד פרעה לכל עמיה
למימר כל ברא דאתיליד מן יהודאי לנהרא תרמוניה וכל ברתא תקיימון׃

ב

1 ואזל גברא מבית לוי ונסיב ית בת לוי׃ 2 ועדיאת אתתא וילידת בר וחזת יתיה ארי טב הוא ואטמרתיה תלתא ירחין׃
3 ולא יכילת עוד לאטמרותיה ונסיבת ליה תיבותא דגומא וחפתה בחימרא ובזפתא ושויאת בה ית רביא ושויתה ביערא על כיף נהרא׃
4 ואתעתדת אחתיה מרחיק למידע מה יתעבד ליה׃ 5 ונחתת בת פרעה למסחי על נהרא ועולימתהא מהלכן על כיף נהרא וחזת ית תיבותא
בגו יערא ואושיטת ית אמתה ונסיבתה׃ 6 ופתחת וחזיתיה ית רביא והא עולימא בכי וחסת עלוהי ואמרת מן בני יהודאי דין׃
7 ואמרת אחתיה לבת פרעה האיזיל ואקרי ליך אתתא מינקתא מן יהודייתא ותוניק ליך ית רביא׃ 8 ואמרת לה בת פרעה איזילי ואזלת
עולימתא וקראת ית אימיה דרביא׃ 9 ואמרת לה בת פרעה אובילי ית רביא הדין ואוניקיה לי ואנא אתן ית אגריך ונסיבת אתתא ית רביא
ואוניקתיה׃ 10 ורבא רביא ואיתיתיה לבת פרעה והוה לה לבר וקראת שמיה משה ואמרת ארי מן מיא שחלתיה׃
11 והוה ביומיא האינון ורבא משה ונפק עם אחוהי וחזא בפלחנהון וחזא גבר מצראי מחי גבר יהודאי מאחוהי׃ 12 ואתפני
לכא ולכא וחזא ארי לית גברא ומחא ית מצראה ואטמרתיה בחלא׃ 13 ונפק ביומא תנינא והא תרין גברין יהודאין
נצן ואמר לחייבא למה את מחי לחברך׃

Bene autem faciebat Deus obstetricibus. & creuit populus, & inualuit valdè. 20
Quoniam timuerunt obstetrices Deum: fecit sibi ipsis domos. 21
Præcepit autem Pharao omni populo suo, dicens: Omne masculum quod natum fuerit Hebræis, in flumen proijcite; & omnem fœminam, viuificate illam. 22

CAP. II.

Fuit autem quidam de tribu Leui, & accepit de 1
filiabus Leui: & habuit eam. *Et in* 2
ventre concepit, & peperit masculum. Videntes autem illum elegantem, absconderunt illum mensibus tribus.
Quoniam autem non potue- 3
runt amplius abscondere illum, accepit illi mater eius arculam, & liniuit eam bitumine & pice; & imposuit puerum in ea: & posuit eam in palude iuxta flumen.
Et speculabatur soror eius de lon- 4
gè, vt disceret quid accideret illi.
Descendit autem filia Pharaonis, vt lauaretur 5
ad flumen. & ancillæ eius gradiebantur super flumen: & videns arculam in palude, mittens ancillam, accepit illam.
Aperiens autem, cernit par- 6
uulum vagientem in arcula. & miserta est illius filia Pharaonis: & dixit: De infantibus Hebræorum hic.
Et dixit soror eius filiæ Pharaonis: Vis 7
vocem tibi mulierem quæ nutriat ex Hebræis, & lactabit tibi infantulum?
Ait autem illi filia Pha- 8
raonis: Vade. pergens autem puella, vocauit matrē pueri.
Dixit autem ad illam filia Pharaonis: Ser- 9
ua mihi puerum istum, & lacta mihi illum: ego autem dabo tibi mercedem. accepit autem mulier infantem, & lactauit illum.
Adulto autem puero, 10
attulit illum ad filiam Pharaonis: & factus est illi in filium. vocauit autem nomen illius, Moysen: dicens, Quoniam ex aqua illum tuli.
Factum est au- 11
tem in diebus multis illis, magnus factus Moyses, egressus est ad fratres suos filios Israel. cogitans autem afflictionem illorum, aspicit hominem Ægyptiū percutientem quendam Hebræum de fratribus suis filiis Israel.
Cùm circunspexisset autem huc & 12
illuc, non videt vllum: & percutiens Ægyptium, abscondit eum in sabulo.
Egressus autem die se- 13
cundo, videt duos viros Hebræos rixantes. & dicit facienti iniuriam: Cur tu percutis proximum?

20 εὖ δὲ ἐποίει ὁ θεὸς ταῖς μαίαις· καὶ ἐπλήθυνεν ὁ λαὸς, καὶ ἴ-
21 σχυεν σφόδρα. ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο αἱ μαῖαι τὸν θεὸν,
ἐποίησεν ἑαυταῖς οἰκίας.
22 συνέταξε δὲ φαραὼ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, λέγων, πᾶν ἄρ-
σεν ὃ ἂν τεχθῇ τοῖς ἑβραίοις, εἰς τὸν ποταμὸν ῥίψατε, καὶ πᾶν θῆ-
λυ ζωογονεῖτε αὐτό.

β΄.

1 Ἦν δέ τις ἐκ τῆς φυλῆς λευί, καὶ ἔλαβεν ἐκ τῶν θυγα-
2 τέρων λευί, καὶ ἔσχεν αὐτήν. καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβεν,
καὶ ἔτεκεν ἄρσεν. ἰδόντες δὲ αὐτὸ ἀστεῖον, ἐσκέπασαν αὐτὸ μῆ-
3 νας τρεῖς. ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἠδύναντο ἔτι κρύπτειν αὐτὸ, ἔ-
λαβεν αὐτῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θῆβιν, καὶ κατέχρισεν αὐτὴν ἀ-
σφάλτῳ καὶ πίσσῃ, καὶ ἐνέβαλε τὸ παιδίον εἰς αὐτήν, καὶ ἔθη-
4 κεν αὐτὴν εἰς τὸ ἕλος παρὰ τὸν ποταμόν. καὶ κατεσκό-
πευεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ μακρόθεν, μαθεῖν, τί τὸ ἀποβησόμε-
5 νον αὐτῷ. κατέβη δὲ ἡ θυγάτηρ φαραὼ λούσασθαι ἐπὶ
τὸν ποταμόν. καὶ αἱ ἅβραι αὐτῆς παρεπορεύοντο ἐπὶ τὸν ποτα-
μόν· καὶ ἰδοῦσα τὴν θῆβιν ἐν τῷ ἕλει, ἀποστείλασα τὴν ἅ-
6 βραν, ἀνείλετο αὐτήν. ἀνοίξασα δὲ, ὁρᾷ παιδίον
κλαῖον ἐν τῇ θήβῃ. καὶ ἐφείσατο αὐτοῦ ἡ θυγάτηρ φαραώ. καὶ
ἔφη, ἀπὸ τῶν παιδίων τῶν ἑβραίων τοῦτο.
7 καὶ εἶπεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ φαραώ, θέλεις κα-
λέσω σοι γυναῖκα τροφεύουσαν ἐκ τῶν ἑβραίων, καὶ θηλά-
8 σει σοι τὸ παιδίον; εἶπε δὲ αὐτῇ ἡ θυγάτηρ φαραώ, πο-
ρεύου· ἀπελθοῦσα δὲ ἡ νεᾶνις, ἐκάλεσε τὴν μητέρα τοῦ παιδίου.
9 εἶπε δὲ πρὸς αὐτὴν ἡ θυγάτηρ φαραώ, διατήρησόν μοι
τὸ παιδίον τοῦτο, καὶ θήλασόν μοι αὐτό· ἐγὼ δὲ δώσω σοι τὸν μισθόν.
10 ἔλαβε δὲ ἡ γυνὴ τὸ παιδίον, καὶ ἐθήλαζεν αὐτό. ἀνδρυν-
θέντος δὲ τοῦ παιδίου, εἰσήγαγεν αὐτὸ πρὸς τὴν θυγατέρα φα-
ραώ. καὶ ἐγενήθη αὐτῇ εἰς υἱόν· ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ
μωυσῆν· λέγουσα, ὅτι ἐκ τοῦ ὕδατος αὐτὸν ἀνειλόμην.
11 ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πολλαῖς ἐκείναις, μέγας
γενόμενος μωυσῆς, ἐξῆλθε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς
ἰσραήλ. κατανοήσας δὲ τὸν πόνον αὐτῶν, ὁρᾷ ἄνθρωπον αἰγύπ-
τιον τύπτοντά τινα ἑβραῖον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
12 περιβλεψάμενος δὲ ὧδε καὶ ὧδε, οὐχ ὁρᾷ οὐδένα, καὶ πατά-
13 ξας τὸν αἰγύπτιον, ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμῳ. ἐξελθὼν δὲ
τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ, ὁρᾷ δύο ἄνδρας ἑβραίους διαπληκτιζομέ-
νους. καὶ λέγει τῷ ἀδικοῦντι, διατί σὺ τύπτεις τὸν πλησίον;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et benefecit Deus obstetricibus: & creuit populus, confortatique sunt nimis.
21 Et factum est cùm obstetrices timuissent à facie Dei, fecit eis domos.
22 Et præcepit Pharao omni populo suo, dicens: Omnis filius qui natus fuerit ex Iudæis, in flumen proiicite eum; & omnem filiam reseruabitis.

CAP. II.

1 ET abiit vir de domo Leui, & accepit filiam Leui.
2 Et concepit mulier, & peperit filium. & vidit eum quòd esset bonus, & abscondit eum tribus mensibus.
3 Et non potuit vltrà abscondere eum: & accepit ei arcam scirpeam, & liniuit eam bitumine ac pice; posuitque in ea infantem: & posuit eam in carecto, quod erat in ripa fluminis.
4 Et stetit soror eius procul, vt sciret quid fieret de eo.
5 Et descendit filia Pharaonis vt lauaretur in flumine: & puellæ eius gradiebantur iuxta ripam fluminis, & vidit arcam in medio carecti; & extendit brachium suum, & tulit eam:
6 Et aperuit eam, & vidit puerum: & ecce puer plorabat; & misertus est eius, & ait: De filiis Iudæorum est iste.
7 Dixitque soror eius ad filiam Pharaonis: Nunquid ibo, & vocabo tibi mulierem nutricem de Iudæis, & lactabit tibi puerum?
8 Et dixit ei filia Pharaonis: Vade. Et abiit puella, & vocauit matrem eiusdem pueri.
9 Et dixit ei filia Pharaonis: Tolle puerum hunc, & lacta eum mihi; & ego dabo mercedem tuam. & suscepit mulier puerum, & lactauit eum.
10 Et creuit puer, & tradidit eum filiæ Pharaonis; & fuit ei in filium: & vocauit nomen eius Moysen, dicens: Quoniam de aquis extraxi eum.
11 Et factum est in diebus illis, & creuit Moyses, & egressus est cum fratribus suis, & vidit seruitutem eorum. Viditque virum Ægyptium percutientem virum Iudæum de fratribus suis:
12 Et aspexit huc & illuc, & vidit quòd nullus vir aderat: & percussit Ægyptium, & abscondit eum in arena.
13 Et egressus est in die altera, & ecce duo viri Iudæi rixabantur. & ait impio: Cur tu percutis proximum tuum?

14 וַיֹּאמֶר מִי שָׂמְךָ לְאִישׁ שַׂר וְשֹׁפֵט עָלֵינוּ הַלְהָרְגֵנִי
אַתָּה אֹמֵר כַּאֲשֶׁר הָרַגְתָּ אֶת־הַמִּצְרִי וַיִּירָא מֹשֶׁה
15 וַיֹּאמַר אָכֵן נוֹדַע הַדָּבָר׃ וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת־
הַדָּבָר הַזֶּה וַיְבַקֵּשׁ לַהֲרֹג אֶת־מֹשֶׁה וַיִּבְרַח מֹשֶׁה
מִפְּנֵי פַרְעֹה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל־הַבְּאֵר׃
16 וּלְכֹהֵן מִדְיָן שֶׁבַע בָּנוֹת וַתָּבֹאנָה וַתִּדְלֶנָה
וַתְּמַלֶּאנָה אֶת־הָרְהָטִים לְהַשְׁקוֹת צֹאן אֲבִיהֶן׃
17 וַיָּבֹאוּ הָרֹעִים וַיְגָרְשׁוּם וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיּוֹשִׁעָן וַיַּשְׁקְ אֶת־
18 צֹאנָם׃ וַתָּבֹאנָה אֶל־רְעוּאֵל אֲבִיהֶן וַיֹּאמֶר מַדּוּעַ
19 מִהַרְתֶּן בֹּא הַיּוֹם׃ וַתֹּאמַרְןָ אִישׁ מִצְרִי הִצִּילָנוּ מִיַּד
20 הָרֹעִים וְגַם־דָּלֹה דָלָה לָנוּ וַיַּשְׁקְ אֶת־הַצֹּאן׃ וַיֹּאמֶר
אֶל־בְּנֹתָיו וְאַיּוֹ לָמָּה זֶּה עֲזַבְתֶּן אֶת־הָאִישׁ קִרְאֶן לוֹ
21 וְיֹאכַל לָחֶם׃ וַיּוֹאֶל מֹשֶׁה לָשֶׁבֶת אֶת־הָאִישׁ וַיִּתֵּן
22 אֶת־צִפֹּרָה בִתּוֹ לְמֹשֶׁה׃ וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ
23 גֵּרְשֹׁם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה׃ וַיְהִי בַיָּמִים
הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִן־
הָעֲבֹדָה וַיִּזְעָקוּ וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל־הָאֱלֹהִים מִן־הָעֲבֹדָה׃
24 וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־
25 בְּרִיתוֹ אֶת־אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק וְאֶת־יַעֲקֹב׃ וַיַּרְא
אֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע אֱלֹהִים׃

ג

1 וּמֹשֶׁה הָיָה רֹעֶה אֶת־
צֹאן יִתְרוֹ חֹתְנוֹ כֹּהֵן מִדְיָן וַיִּנְהַג אֶת־הַצֹּאן אַחַר
2 הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל־הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵבָה׃ וַיֵּרָא מַלְאַךְ
יְהוָה אֵלָיו בְּלַבַּת־אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיַּרְא וְהִנֵּה
3 הַסְּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אָסֻרָה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה מַדּוּעַ לֹא־
4 יִבְעַר הַסְּנֶה׃ וַיַּרְא יְהוָה כִּי סָר לִרְאוֹת וַיִּקְרָא
אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה
וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃

14 Qui reſpondit: Quis cõſtituit te principẽ &
iudicẽ ſuper nos? Nũ occidere me tu vis, ſicut
heri occidiſti Ægyptiũ? Timuit Moyſes, & ait:
15 Quomodo palã factũ eſt verbũ iſtud? Audi-
uitq́; Pharao ſermonẽ hunc, & quærebat occi
dere Moyſen. qui fugiẽs de cõſpectu eius, mo-
ratus eſt in terra Madian: & ſedit iuxta puteũ.
16 Erant autẽ ſacerdoti Madian ſeptẽ filiæ, quæ
C venerãt ad hauriendã aquã: & impletis cana-
17 libꝰ, adaquare cupiebãt greges patris ſui. Su-
peruenere paſtores, & eiecerũt eas. Surrexitq́;
Moyſes, & defenſis puellis, adaquauit oues ea-
18 rũ. Quæ cùm reuertiſſent ad Raguel patrem
ſuum, dixit ad eas: Cur velociꝰ veniſtis ſolito?
19 Reſpõderunt: Vir Ægyptius liberauit nos de
manu paſtorum· inſuper & hauſit aquam no-
20 biſcum, potumq́ue dedit ouibus. At ille: Vbi
eſt, inquit? quare dimiſiſtis hominem? vocate
21 eum, vt comedat panẽ. Iurauit ergo Moyſes
ꝙ habitaret cum eo. accepitq́; Sephoram filiã
22 eius vxorẽ: Quæ peperit ei filium, quem vo-
cauit Gerſom, dicens: Aduena fui in terra alie
na. alterum verò peperit, quẽ vocauit Eliezer,
23 dicens: Deus enim patris mei adiutor meus:
& eripuit me de manu Pharaonis. Poſt multũ
verò temporis mortuus eſt rex Ægypti. & in-
gemiſcẽtes filij Iſrael propter opera, vociferati
ſunt. Aſcenditq́ue clamor eorum ad Deum ab
24 operibus: Et audiuit gemitum eorum; ac re-
cordatus eſt fœderis, quod pepigit cũ Abraã,
25 Iſaac & Iacob. Et reſpexit Deus filios Iſrael,
& liberauit eos.

CAP. III.

1 Moyſes autem paſcebat oues Iethro ſoceri
A ſui ſacerdotis Madian. Cúmque minaſſet
gregem ad interiora deſerti, venit ad montem
2 Dei Oreb. Apparuitq́ue ei Dominus in
flamma ignis de medio rubi: & videbat quòd
3 rubus arderet, & non combureretur. Dixit
ergo Moyſes: Vadam, & videbo viſionem
hanc magnam, quare non comburatur rubus.
4 Cernens autem Dominus, quòd pergeret
ad videndum, vocauit eum de medio rubi, &
ait: Moyſes, Moyſes. qui reſpondit: Adſum.

תרגום אונקלוס

14 ואמר מן שויך לגבר רב ודיין עלנא הלמקטלי את אמר כמא דקטלת ית מצראה ודחיל משה ואמר בקשטא אתידע פתגמא׃
15 ושמע פרעה ית פתגמא הדין ובעא למקטל ית משה וערק משה מן קדם פרעה ויתיב בארעא דמדין ויתיב על בירא׃ 16 ולרבא דמדין
שבע בנן ואתאן ודלאן ומליאן ית רהטיא לאשקאה ית ענא דאבוהן׃ 17 ואתו רעיא וטרדינין וקם משה ופרקינין ואשקי ית ענהן׃
18 ואתאה לות רעואל אבוהן ואמר מה דין אוחיתון למיתי יומא דין׃ 19 ואמרא גברא מצראה שיזבנא מידא דרעיא ואף מדלא דלא לנא
ואשקי ית ענא׃ 20 ואמר לבנתיה ואן הוא למה דנן שבקתון ית גברא קרן ליה וייכול לחמא׃ 21 וצבי משה למיתב עם גברא ויהב
ית צפורה ברתיה למשה׃ 22 וילידת בר וקרא ית שמיה גרשם ארי אמר דייר הויתי בארעא נכראה׃ 23 והוה ביומיא סגיאיה האינון
ומית מלכא דמצרים ואתאנחו בני ישראל מן פלחנא דהוה קשיא עליהון וזעיקו וסליקת קבילתהון לקדם יי מן פלחנא׃ 24 ושמיע קדם יי
ית קבילתהון ודכיר יי ית קימיה דעם אברהם ודעם יצחק ודעם יעקב׃ 25 וגלי קדם יי שעבודא דבני ישראל ואמר במימריה למפרקהון
ייי׃ ג 1 ומשה הוה רעי ית ענא דיתרו חמוהי רבא דמדין ודבר ית ענא לאתר שפר רעיא
דמדברא ואתא לטורא דאתגלי עלוהי יקרא דיי לחורב׃ 2 ואתגלי מלאכא דיי ליה בשלהובית אשתא מגו אסנא וחזא והא אסנא בעיר
באשתא ואסנא ליתוהי מתאכל׃ 3 ואמר משה אתפני כען ואחזי ית חזונא רבא הדין מה דין לא מתוקד אסנא׃ 4 וגלי קדם יי
ארי אתפני למחזי וקרא ליה יי מגו אסנא ואמר משה משה ואמר הא אנא׃

Ille autem dixit: Quis te constituit principem 14
& iudicem super nos? nunquid occidere me tu vis,
quemadmodū occidisti heri Ægyptium? Timuit autē
Moyses, & ait: Si sic manifestum factū est verbum
hoc. Audiuit autem Pharao verbum hoc, et quæ- 15
rebat occidere Moysen. Recessit autem Moyses à cō-
spectu Pharaonis, & habitauit in terra Madian.
Cùm venisset autem in terra Madian, sedit iuxta
puteum. At sacerdoti Madian erant septem filiæ, 16
pascentes oues patris sui Jethro. Cùm venissent au-
tem, hauriebant quoad impleuerunt canales, vt ad-
aquarent oues patris sui Iethro. Superuenientes 17
autem pastores, eiecerunt eas. surgens autem Moy-
ses, liberauit illas, & adaquauit oues earum. Re- 18
uersæ sunt autem ad Raguel patrem suum. Ille au-
tem dixit eis: Quare festinauistis aduenièdo hodie?
Illæ autem dixerunt: Homo Aegyptius libera- 19
uit nos à pastoribus: et hausit aquam nobis, & ad-
aquauit oues nostras. Ille autem dixit filiabus 20
suis: Et vbi est? & cur sic dimisistis hominem? vo-
cate igitur eum, vt comedat panem. Habitauit 21
autem Moyses apud hominem: & dedit Sephoram
filiam suam Moysi vxorem. In ventre autem 22
habens mulier, peperit filium: & vocauit Moyses
nomen illius, Gersam: dicens, Quòd aduena sum in
terra aliena. At nomen secundi vocauit Elie- 23
zer. & enim Deus patris mei adiutor meus, & e-
ripuit me de manu Pharaonis. Post autem dies mul
tos illos, mortuus est rex Aegypti: & ingemuerunt
filij Israel propter opera, & exclamauerunt: & as-
cendit clamor eorum ad Deum ab operibus. Et 24
audiuit Deus gemitum eorum: & recordatus est
Deus fœderis sui quod ad Abraā, et Isaac, & Iacob.
Et respexit Deus filios Israel, & cognitus est 25
eis.

CAP. III.

ET Moyses erat pascens oues Jethro soceri sui, sa- 1
cerdotis Madian: & duxit oues in desertum:
& venit ad montem Dei Oreb. Apparuit autem 2
ei angelus Dñi in flāma ignis ex rubo, et videt quòd
rubus ardebat igne: at rubus non comburebatur.
Dixit autē Moyses: Accedens videbo visionē ma 3
gnā hāc, quare nō cōburitur rubus. postquā autē vi 4
dit Dñs quòd pergit ad vidēdū, vocauit eū Dñs ex
rubo. et dixit, Moyses, Moyses. ille āt dixit, quid est?

14 ὁ δὲ εἶπεν, τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ᾽ ἡ-
μᾶς; μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες χθὲς τὸν αἰγύ-
πτιον; ἐφοβήθη δὲ μωυσῆς. καὶ εἶπεν, εἰ οὕτως ἐμφανὲς γέγονε
15 τὸ ῥῆμα τοῦτο. ἤκουσε δὲ φαραὼ τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἐζήτει
ἀνελεῖν τὸν μωυσῆν. ἀνεχώρησε δὲ μωυσῆς ἀπὸ προσώπου
φαραὼ, καὶ κατῴκησεν ἐν γῇ μαδιάν. ἐλθὼν δὲ εἰς γῆν μα-
16 διὰν, ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ φρέατος. τῷ δὲ ἱερεῖ μαδιὰν, ἦ-
σαν ἑπτὰ θυγατέρες, ποιμαίνουσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς
αὐτῶν ἰοθόρ. παραγενόμεναι δὲ ἤντλουν ἕως ἔπλησαν τὰς δε-
ξαμενὰς, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰοθόρ.
17 παραγενόμενοι δὲ οἱ ποιμένες ἐξέβαλον αὐτάς. ἀναστὰς
δὲ μωυσῆς, ἐρρύσατο αὐτὰς, καὶ ἐπότισεν τὰ πρόβατα αὐτῶν.
18 παρεγένοντο δὲ πρὸς ῥαγουὴλ τὸν πατέρα αὐτῶν. ὁ δὲ εἶ-
πεν αὐταῖς, τί ὅτι ἐταχύνατε τοῦ παραγενέσθαι σήμερον;
19 αἱ δὲ εἶπαν, ἄνθρωπος αἰγύπτιος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἀπὸ τῶν
ποιμένων, καὶ ἤντλησεν ἡμῖν, καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα ἡμῶν.
20 ὁ δὲ εἶπεν ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ, καὶ ποῦ ἐστιν; καὶ ἵνα τί οὕτως
καταλελοίπατε τὸν ἄνθρωπον; καλέσατε οὖν αὐτὸν, ὅπως φά-
21 γῃ ἄρτον. κατῳκίσθη δὲ μωυσῆς παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ· καὶ ἐξ-
22 έδοτο σεπφώραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ μωυσῇ γυναῖκα. ἐν
γαστρὶ δὲ λαβοῦσα ἡ γυνὴ, ἔτεκεν υἱόν· καὶ ἐπωνόμασε μωυσῆς
τὸ ὄνομα αὐτοῦ γηρσάμ· λέγων, ὅτι πάροικός εἰμι ἐν γῇ ἀλλο-
23 τρίᾳ. τὸ δὲ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἐκάλεσεν ἐλιέζερ. ὁ γὰρ θεὸς τοῦ
πατρός μου βοηθός μου, καὶ ἐρρύσατό με ἐκ χειρὸς φαραώ. μετὰ
δὲ τὰς ἡμέρας τὰς πολλὰς ἐκείνας, ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς
αἰγύπτου. καὶ κατεστέναξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἔργων, καὶ
ἀνεβόησαν· καὶ ἀνέβη ἡ βοὴ αὐτῶν πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν ἔρ-
24 γων. καὶ εἰσήκουσεν ὁ θεὸς τὸν στεναγμὸν αὐτῶν, καὶ ἐμνήσθη ὁ
25 θεὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ τῆς πρὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ. καὶ
ἐπίδεν ὁ θεὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ἐπεγνώσθη αὐτοῖς. γ´.
1 Καὶ μωυσῆς ἦν ποιμαίνων τὰ πρόβατα ἰοθὸρ τοῦ πεν-
θεροῦ αὐτοῦ τοῦ ἱερέως μαδιάν. καὶ ἤγαγεν τὰ πρόβατα εἰς ἔ-
2 ρημον. καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ χωρήβ. ὤφθη δὲ
αὐτῷ ἄγγελος κυρίου ἐν φλογὶ πυρὸς ἐκ τοῦ βάτου, καὶ ὁρᾷ,
ὅτι ἡ βάτος ἐκαίετο πυρὶ, ἡ δὲ βάτος οὐ κατεκαίετο.
3 εἶπε δὲ μωυσῆς, παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὅραμα τὸ μέγα
4 τοῦτο, τί ὅτι οὐ κατακαίεται ἡ βάτος. ὡς δὲ ἴδε κύριος
ὅτι προσάγει ἰδεῖν, ἐκάλεσεν αὐτὸν κύριος ἐκ τῆς βάτου· καὶ
εἶπεν, μωυσῆ, μωυσῆ. ὁ δὲ εἶπεν, τί ἐστιν;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et dixit: Quis te posuit virum principem & iudicem super nos? nunquid vt occidas me, tu dicis hoc, sicut occidisti Ægyptium? Et timuit Moyses, & ait: Verè notum factum est verbum. 15 Et audiuit Pharao sermonem hunc; & quærebat occidere Moysen: & fugit Moyses à facie Pharaonis, & habitauit in terra Madian: & sedebat iuxta puteum. 16 Principi autem Madian erant septem filiæ, & veniebant & hauriebant & implebant canales, vt adaquarent oues patris sui. 17 Veniebantque pastores, & eiiciebant eas. & surrexit Moyses, & liberauit eas: & adaquauit oues earum. 18 Et venerunt ad Raguel patrem suum. qui ait: Quid est hoc quòd velocius solito hodie venistis? 19 Et dixerunt: Vir Ægyptius liberauit nos de manu pastorum: & insuper hauriens hausit nobis, & adaquauit oues. 20 Et dixit filiabus suis: Et vbi est ille? quare ergo reliquistis virum? vocate eum, vt comedat panem. 21 Et voluit Moyses habitare cum illo: & dedit Sephoram filiam suam Moysi. 22 Et peperit filium: & vocauit nomen eius Gersom: quia dixit, Aduena fui in terra aliena. 23 Et factum est post multos dies, & mortuus est rex Ægypti: & ingemuerunt filij Israel propter duram seruitutem, quæ erat super eos: & clamauerunt. & ascendit clamor eorum coram Deo, propter seruitutem. 24 Et auditus est coram Deo clamor eorum: & recordatus est Deus pacti sui quod pepigit cum Abraham, & cum Isaac, & cum Iacob. 25 Et nota fuit coram Domino subiectio filiorum Israel. & dixit in verbo suo, vt liberaret eos.

CAP. III.

MOyses autem pascebat oues Iethro principis Madian soceri sui. & minauit oues ad locum optimi pastus in deserto: & venit in montem Oreb: vbi reuelata est gloria Dei. 2 Et apparuit ei angelus Domini in flamma ignis de medio rubi: & vidit, & ecce rubus ardebat igni, & rubus non consumebatur. 3 Et dixit Moyses: Declinabo nunc, & videbo visionem hanc magnam, quare non comburatur rubus. 4 Et reuelatum est coram Domino quòd declinaret ad videndum: & vocauit eum Deus de medio ignis, & ait: Moyses, Moyses. qui dixit: Ecce ego.

5 ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי
המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא׃
6 ויאמר אנכי אלהי אביך אלהי אברהם אלהי יצחק
ואלהי יעקב ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל
7 האלהים׃ ויאמר יהוה ראה ראיתי את עני עמי
אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי
8 ידעתי את מכאביו׃ וארד להצילו מיד מצרים
ולהעלתו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה אל
ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני והחתי והאמרי
9 והפרזי והחוי והיבוסי׃ ועתה הנה צעקת בני
ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים
10 לחצים אתם׃ ועתה לכה ואשלחך אל פרעה
11 והוצא את עמי בני ישראל ממצרים׃ ויאמר משה
אל האלהים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא
12 את בני ישראל ממצרים׃ ויאמר כי אהיה
עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך
את העם ממצרים תעבדון את האלהים על
13 ההר הזה׃ ויאמר משה אל האלהים הנה
אנכי בא אל בני ישראל ואמרתי להם אלהי
אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו
14 מה אמר אלהם׃ ויאמר אלהים אל משה אהיה
אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה
15 שלחני אליכם׃ ויאמר עוד אלהים אל משה
כה תאמר אל בני ישראל יהוה אלהי אבתיכם
אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב שלחני
16 אליכם זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר׃ לך
ואספת את זקני ישראל ואמרת אלהם יהוה אלהי
אבתיכם נראה אלי אלהי אברהם יצחק ויעקב
לאמר פקד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם
במצרים׃

5 * At ille: Non appropies, inquit, huc. Sol-
ue calciamentum de pedibus tuis. locus enim
6 in quo ſtas, terra ſancta eſt. * Et ait: Ego
ſum Deus patris tui, Deus Abraam, Deus I-
ſaac, & Deus Iacob. Abſcondit Moyſes faciem
ſuam: non enim audebat aſpicere contra Deũ.
7 * Cui ait Dominus: Vidi afflictionem po-
puli mei in Ægypto: & clamorem eius audi-
ui, propter duritiam eorum qui præſunt ope-
8 ribus. & ſciens dolorem eius: * Deſcendi,
B vt liberem eum de manibus Ægyptiorum; &
educam de terra illa, in terram bonam & ſpa-
cioſam, in terram quæ fluit lacte & melle, ad
loca Chananæi, & Ethæi, & Ammorræi, & Phe
9 rezæi, & Euæi, & Iebuſæi. * Clamor ergo fi-
liorum Iſrael venit ad me; vidique afflictionẽ
10 eorum, qua ab Ægyptiis opprimuntur. * Sed
veni, & mittam te ad Pharaonem, vt educas
populum meum filios Iſrael de Ægypto.
11 * Dixitq; Moyſes ad Deum: Quis ſum ego,
vt vadam ad Pharaonem, & educam filios Iſ-
12 rael de Ægypto? * Qui dixit ei: Ego ero te-
cum. & hoc habebis ſignum, quòd miſerim
te. Cùm eduxeris populum de Ægypto, im-
molabis Deo ſuper montem iſtum.
13 * Ait Moyſes ad Deum: Ecce ego vadam
ad filios Iſrael, & dicam eis: Deus patrum
veſtrorum miſit me ad vos. Si dixerint mihi,
C Quod eſt nomen eius; quid dicam eis?
14 * Dixit Deus ad Moyſen: Ego ſum qui
ſum. Ait: Sic dices filiis Iſrael: Qui eſt, miſit
me ad vos.
15 * Dixitque iterùm Deus ad Moyſen: Hæc
dices filiis Iſrael: Dominus Deus patrum ve-
ſtrorum Deus Abraam, & Deus Iſaac, & Deus
Iacob, miſit me ad vos. Hoc nomen mihi eſt
in æternum, & hoc memoriale meum in gene
ratione & generationem.
16 * Vade, Congrega ſeniores Iſrael, & di-
ces ad eos: Dominus Deus patrum veſtro-
rum apparuit mihi, Deus Abraam, & Deus
Iſaac, & Deus Iacob, dicens: Viſitans viſitaui
vos, & vidi omnia quæ acciderunt vobis in
Ægypto:

תרגום אונקלוס

5 ואמר לא תקרב להלא שרי סנך מעל רגלך ארי אתרא דאת קאם עלוהי ארע קדיש הוא׃ 6 ואמר אנא אלהיה דאבך אלהיה
דאברהם אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב וכבשינון משה אפוהי ארי דחיל מלאסתכלא לצית יקרא דיוי׃ 7 ואמר יוי מגלא
גלי קדמי ית שעבוד עמי די במצרים וית קבילתהון שמיע קדמי מן קדם שלטוניהון ארי גלי קדמי כיביהון׃ 8 ואתגליתי לשיזבותהון מידא
דמצראי ולאסקותהון מן ארעא ההיא לארעא טבא ופתיא לארעא עבדא חלב ודבש לאתר כנענאי וחתאי ואמוראי ופריזאי וחיואי ויבוסאי׃
9 וכען הא קבילת בני ישראל עלת לקדמי ואף גלי קדמי ית דוחקא דמצראי דוחקין להון׃ 10 וכען אתא ואשלחינך לות פרעה
ואפיק ית עמי בני ישראל ממצרים׃ 11 ואמר משה קדם יוי מן אנא ארי איזיל לות פרעה וארי אפיק ית בני ישראל ממצרים׃
12 ואמר ארי יהא מימרי בסעדך ודין לך אתא ארי אנא שלחתך באפקותך ית עמא ממצרים תפלחון קדם יוי על טורא הדין׃ 13 ואמר
משה קדם יוי הא אנא אתי לבני ישראל ואימר להון אלהא דאבהתכון שלחני לותכון ויימרון לי מה שמיה מה אימר להון׃ 14 ואמר
יוי למשה אהיה אשר אהיה ואמר כדנן תימר לבני ישראל אהיה שלחני לותכון׃ 15 ואמר עוד יוי למשה כדנן תימר לבני ישראל
יוי אלהא דאבהתכון אלהיה דאברהם אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב שלחני לותכון דין שמי לעלם ודין דכרני לכל דר ודר׃
16 איזיל ותכנוש ית סבי ישראל ותימר להון יוי אלהא דאבהתכון אתגלי לי אלהיה דאברהם יצחק ויעקב למימר מדכר דכירנא
יתכון וית דאתעבד לכון במצרים׃

* At ille dixit: Non appropinques huc. solue 5
calciamentum de pedibus tuis. & enim locus in quo
tu stas, terra sancta est.
* Et dixit ei: Ego sum Deus patris tui, Deus A- 6
braam, & Deus Isaac, & Deus Iacob. Auertit au-
tem Moyses faciem suam: timuit enim aspicere con-
tra Deum. * Dixit autem Dominus ad 7
Moysen: Videns vidi afflictionem populi mei qui
in Ægypto: & clamorem eorum audiui, propter o-
perum præfectos. scio enim dolorem eorum:
* Et descendi, vt liberem eos ex manu Aegyp- 8
tiorum, & educam eos ex terra illa, & inducam
eos in terram bonam & multam, in terram manan-
tem lac & mel, in locum Chananæorum, & Ethæ-
orum, & Amorræorum, & Pherezæorum, & E-
uæorum, & Gergesæorum, & Iebusæorum.
* Et nunc ecce clamor filiorum Israel venit ad 9
me: & ego vidi afflictionem, qua Aegyptij oppri-
munt eos.
* Et nunc veni, Mittam te ad Pharaonem re- 10
gem Aegypti: & educes populum meum filios Israel
ex terra Aegypti.
* Et dixit Moyses ad Deum: Quis sum ego, vt 11
vadam ad Pharaonem regem Aegypti, & vt edu-
cam filios Israel ex terra Aegypti?
* Dixit autem Deus ad Moysen, dicens: Quia 12
ero tecum. & hoc tibi signum, quòd ego te mitto,
vt educas tu populum meum ex Ægypto., & ser-
uietis Deo in monte hoc. * Et dixit Moyses ad 13
Deum: Ecce ego vadam ad filios Israel, et dicam ad
eos: Deus patrum vestrorum misit me ad vos. & si
interrogauerint me, Quod nomen ei? quid dicam ad
eos? * Et dixit Dominus ad Moysen: Ego sum 14
qui sum. & dixit: Sic dices filiis Israel: Qui est,
misit me ad vos. * Et dixit Deus rursus ad 15
Moysen: Sic dices filiis Israel: Dominus Deus pa-
trum vestrorum, Deus Abraam, & Deus Isaac,
& Deus Iacob, misit me ad vos. hoc meum est no-
men sempiternum, & memoriale generationum ge-
nerationibus. * Vadens igitur, congrega seniores 16
filiorum Israel, & dices ad eos: Dominus Deus pa-
trum vestrorum apparuit mihi, Deus Abraam, &
Deus Isaac, et Deus Iacob. dicēs: Visitatione visitaui
vos. et quæcunq; cōtigerunt vobis in Aegypto, vidi.

5 * ὁ δὲ εἶπεν, μὴ ἐγγίσῃς ὧδε. λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν
ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ σὺ ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστίν.
6 * καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς τοῦ πατρός σου, ὁ θεὸς ἀ-
βραάμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ. ἀπέστρεψε δὲ μωυσῆς
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. εὐλαβεῖτο γὰρ κατεμβλέψαι ἐνώπιον τοῦ
7 θεοῦ. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἰδὼν εἶδον τὴν κά-
κωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τῆς κραυγῆς αὐτῶν ἀ-
κήκοα ἀπὸ τῶν ἐργοδιωκτῶν. οἶδα γὰρ τὴν ὀδύνην αὐτῶν.
8 * καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐκ χειρὸς αἰγυπτίων, καὶ
ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης, καὶ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς
γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλήν, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι,
εἰς τὸν τόπον τῶν χαναναίων, καὶ χετταίων, καὶ ἀμορραίων, καὶ
φερεζαίων, καὶ εὐαίων, καὶ γεργεσαίων, καὶ ἰεβουσαίων.
9 * καὶ νῦν ἰδοὺ ἡ κραυγὴ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἥκει πρός με. κά-
γὼ ἑώρακα τὸν θλιμμόν, ὃν οἱ αἰγύπτιοι θλίβουσιν αὐτούς.
10 * καὶ νῦν δεῦρο ἀποστείλω σε πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰ-
γύπτου· καὶ ἐξάξεις τὸν λαόν μου τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰ-
11 γύπτου. * καὶ εἶπεν μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν, τίς εἰμι ἐγώ,
ὅτι πορεύομαι πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ ὅτι ἐξά-
ξω τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου.
12 * εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς μωυσῆν, λέγων, ὅτι ἔσομαι μετὰ σοῦ.
καὶ τοῦτό σοι τὸ σημεῖον, ὅτι ἐγώ σε ἀποστέλλω ἐν τῷ ἐξαγα-
γεῖν σε τὸν λαόν μου ἐξ αἰγύπτου, καὶ λατρεύσετε τῷ θεῷ
ἐν τῷ ὄρει τούτῳ.
13 * καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν, ἰδοὺ ἐγὼ ἐλεύσομαι
πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτούς, ὁ θεὸς τῶν πατέ-
ρων ὑμῶν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἐὰν ἐρωτήσωσί με, τί
τὸ ὄνομα αὐτῷ; τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς;
14 * καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς μωυσῆν· ἐγώ εἰμι ὁ ὤν. καὶ εἶπεν,
οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. ὁ ὢν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς.
15 * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πάλιν πρὸς μωυσῆν, οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱ-
οῖς ἰσραήλ, κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν, ὁ θεὸς ἀβραάμ,
καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ, ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς. τοῦ-
τό μου ἐστὶ τὸ ὄνομα αἰώνιον, καὶ μνημόσυνον γενεῶν γενεαῖς.
16 * ἐλθὼν οὖν συνάγαγε τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν ἰσ-
ραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν
ὦπταί μοι, ὁ θεὸς ἀβραάμ, καὶ θεὸς ἰσαάκ, καὶ θεὸς ἰακώβ, λέγων,
ἐπισκοπῇ ἐπέσκεμμαι ὑμᾶς. καὶ ὅσα συμβέβηκεν ὑμῖν ἐν αἰ-
γύπτῳ, ἑώρακα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et dixit ei: Non appropinques huc: solue calciamentum tuum de pedibus tuis; quoniam locus super quem tu stas, terra sancta est.
6 Et ait: Ego sum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob. Et inclinauit Moyses vultum suum, quoniam timuit intueri ver-
sus gloriam Dei.
7 Et dixit Dominus: Reuelata est coram me subiectio populi mei qui est in Ægypto: & clamor eorum audi-
tus est in conspectu meo, propter exactores eorum; quoniam reuelati sunt coram me dolores eorum.
8 Et apparui, vt liberarem
eos de manu Ægyptiorum, & vt ascendere faciam eos de terra hac, ad terram bonam & spaciosam, ad terram fluentem lacte & melle, ad locum Cha-
nanæi, & Ethæi, & Amorræi, & Pherezæi, & Euæi, & Iebusæi.
9 Et nunc clamor filiorum Israel venit coram me: manifesta est
etiam coram me tribulatio qua Ægyptij tribulant eos.
10 Et nunc veni, & mittam te ad Pharaonem; & educ populum meum
filios Israel de Ægypto.
11 Et dixit Moyses coram Deo: Quis ego sum, vt vadam ad Pharaonem, & vt educam filios Israel de Æ-
gypto?
12 Et dixit ei: Quia erit verbum meum in adiutorium tuum. & hoc tibi signum quòd ego mitto te: Cùm eduxeris po-
pulum de Ægypto, seruietis coram Domino super montem hunc.
13 Et dixit Moyses coram Deo: Ecce ego vadam ad fi-
lios Israel, & dicam eis: Deus patrum vestrorum misit me ad vos. & dicent mihi: Quod est nomen eius? quid dicam eis?
14 Et dixit Deus ad Moysen: Ero qui ero. & dixit: Sic dices filiis Israel: Qui ero, misit me ad vos.
15 Dixitque iterum
Deus ad Moysen: Hæc dices filiis Israel: Dominus Deus patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob misit me ad vos. hoc est no-
men meum in æternum, & hoc est memoriale meum in omni generatione & generationem.
16 Vade, & congrega seniores Israel,
& dices eis: Dominus Deus patrum vestrorum apparuit mihi, Deus Abraham, Isaac, & Iacob, dicens: Recordans recordatus sum vestri, & omnium
quæ facta sunt vobis in Ægypto.

17 וָאֹמַר אַעֲלֶה אֶתְכֶם מֵעֳנִי מִצְרַיִם אֶל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי
וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֶל־אֶרֶץ זָבַת
18 חָלָב וּדְבָשׁ׃ וְשָׁמְעוּ לְקֹלֶךָ וּבָאתָ אַתָּה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶל־מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַאֲמַרְתֶּם אֵלָיו יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִיִּים
נִקְרָה עָלֵינוּ וְעַתָּה נֵלֲכָה־נָּא דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר
19 וְנִזְבְּחָה לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ וַאֲנִי יָדַעְתִּי כִּי לֹא־יִתֵּן
20 אֶתְכֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לַהֲלֹךְ וְלֹא בְּיָד חֲזָקָה׃ וְשָׁלַחְתִּי
אֶת־יָדִי וְהִכֵּיתִי אֶת־מִצְרַיִם בְּכֹל נִפְלְאֹתַי אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה
21 בְּקִרְבּוֹ וְאַחֲרֵי־כֵן יְשַׁלַּח אֶתְכֶם׃ וְנָתַתִּי אֶת־חֵן
הָעָם־הַזֶּה בְּעֵינֵי מִצְרָיִם וְהָיָה כִּי תֵלֵכוּן לֹא תֵלְכוּ רֵיקָם׃
22 וְשָׁאֲלָה אִשָּׁה מִשְּׁכֶנְתָּהּ וּמִגָּרַת בֵּיתָהּ כְּלֵי־כֶסֶף
וּכְלֵי זָהָב וּשְׂמָלֹת וְשַׂמְתֶּם עַל־בְּנֵיכֶם וְעַל־בְּנֹתֵיכֶם
וְנִצַּלְתֶּם אֶת־מִצְרָיִם׃

ד

1 וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וְהֵן לֹא־יַאֲמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ
2 בְּקֹלִי כִּי יֹאמְרוּ לֹא־נִרְאָה אֵלֶיךָ יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו
3 יְהוָה מַזֶּה בְיָדֶךָ וַיֹּאמֶר מַטֶּה׃ וַיֹּאמֶר הַשְׁלִיכֵהוּ
אַרְצָה וַיַּשְׁלִיכֵהוּ אַרְצָה וַיְהִי לְנָחָשׁ וַיָּנָס מֹשֶׁה מִפָּנָיו׃
4 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה שְׁלַח יָדְךָ וֶאֱחֹז בִּזְנָבוֹ
5 וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזֶק בּוֹ וַיְהִי לְמַטֶּה בְּכַפּוֹ׃ לְמַעַן יַאֲמִינוּ
כִּי־נִרְאָה אֵלֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
6 אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה לוֹ עוֹד הָבֵא־
נָא יָדְךָ בְּחֵיקֶךָ וַיָּבֵא יָדוֹ בְּחֵיקוֹ וַיּוֹצִאָהּ וְהִנֵּה יָדוֹ
7 מְצֹרַעַת כַּשָּׁלֶג׃ וַיֹּאמֶר הָשֵׁב יָדְךָ אֶל־חֵיקֶךָ וַיָּשֶׁב
יָדוֹ אֶל־חֵיקוֹ וַיּוֹצִאָהּ מֵחֵיקוֹ וְהִנֵּה־שָׁבָה כִּבְשָׂרוֹ׃
8 וְהָיָה אִם־לֹא יַאֲמִינוּ לָךְ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקֹל הָאֹת
9 הָרִאשׁוֹן וְהֶאֱמִינוּ לְקֹל הָאֹת הָאַחֲרוֹן׃ וְהָיָה אִם־לֹא
יַאֲמִינוּ גַּם לִשְׁנֵי הָאֹתוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּן לְקֹלֶךָ
וְלָקַחְתָּ מִמֵּימֵי הַיְאֹר וְשָׁפַכְתָּ הַיַּבָּשָׁה וְהָיוּ הַמַּיִם אֲשֶׁר
תִּקַּח מִן־הַיְאֹר וְהָיוּ לְדָם בַּיַּבָּשֶׁת׃

17 Et dixi, vt educam vos de afflictione Ægy-
pti in terram Chananæi, & Ethæi, & Ammor-
ræi, & Pherezæi, & Euæi, & Iebusæi, ad terram
18 fluentem lacte & melle. Et audient vocem
tuam. ingredierisq́; tu & seniores Israel ad re-
gem Ægypti, & dices ad eum: Dominus Deus Infr. 8. g.
Hebræorum vocauit nos: Ibimus viam trium
dierum in solitudinē, vt immolemus Domi-
19 no Deo nostro. Sed ego scio, quòd non di-
mittet vos rex Ægypti vt eatis, nisi per manū
20 validam. Extendamque manum meam, &
percutiam Ægyptum in cunctis mirabilibus
meis, quæ facturus sum in medio eorum. Post Infr. 11. a. & 12. a.
21 hoc dimittet vos: Daboque gratiam populo
huic coram Ægyptiis. Et cùm egrediemini, nō
22 exibitis vacui: Sed postulabit mulier à vici-
na sua, & ab hospita sua vasa argentea & aurea
ac vestes, ponetisque eas super filios & filias ve
stras, & spoliabitis Ægyptum.

CAP. IIII.

1 Respondēs Moyses, ait: Non credent mihi,
A neque audient vocem meam: sed dicent,
2 Non apparuit tibi Dominus. Dixit ergo ad
eum: Quid est quod tenes in manu tua? Respō
3 dit, Virga. Dixitque Dominus: Proiice eam
in terram. proiecit: & versa est in colubrum;
4 ita vt fugeret Moyses. Dixitq́; Dominus:
Extende manum tuam, & apprehende cau-
dam eius. extendit, & tenuit; versaq́; est in vir-
5 gam. Vt credant, inquit, quòd apparuerit ti-
bi dominus Deus patrum suorum, Deus A-
6 braam, & Deus Isaac, & Deus Iacob. Dixítq;
Dominus rursum: Mitte manum tuam in si-
num tuum. quam cùm misisset in sinum, pro-
7 tulit leprosam instar niuis. Retrahe, ait, ma-
num tuam in sinum tuum. retraxit, & protu-
8 lit iterùm, & erat similis carni reliquæ. Si
B non crediderint, inquit, tibi, neque audierint
sermonem signi prioris, credent verbo signi
9 sequentis. Quod si nec duobus quidem his
signis crediderint, neque audierint vocem
tuam, sume aquam fluminis, & effunde eam
super aridam: & quicquid hauseris de fluuio,
vertetur in sanguinem.

תרגום אונקלוס

17 ואמרית אסיק יתכון משעבוד מצראי לארע כנענאי וחתאי ואמוראי ופריזאי וחיואי ויבוסאי לארעא עבדא חלב ודבש׃ 18 ויקבלון מינך
ותיתי את וסבי ישראל למלכא דמצרים ותימרון ליה יי אלהא דיהודאי אתקרי עלנא וכען ניזיל כען מהלך תלתא יומין במדברא ונדבח קדם יי
אלהנא׃ 19 וקדמי גלי ארי לא ישבוק יתכון מלכא דמצרים למהך אלהין מן קדם דחילא תקיפא׃ 20 ואשלח פון ית מחת גבורתי
ואמחה ית מצראי בכל פרשותי דאעביד ביניהון ובתר כן ישלח יתכון׃ 21 ואתן ית עמא הדין לרחמין בעיני מצראי ויהי ארי תהכון לא
תהכון ריקנין׃ 22 ותשאל אתתא משבבתה ומקריבת ביתה מנין דכסף ומנין דדהב ולבושין ותשוון על בניכון ועל בנתיכון ותרוקנון
ית מצראי׃ ד 1 ואתיב משה ואמר והא לא יהמנון לי ולא יקבלון מני ארי
ימרון לא אתגלי לך יי׃ 2 ואמר ליה יי מה דין בידך ואמר חוטרא׃ 3 ואמר רמוהי לארעא ורמהי לארעא והוה לחויא וערק משה מן
קדמוהי׃ 4 ואמר יי למשה אושיט ידך ואחוד בדנביה ואושיט ידיה ואתקיף ביה והוה לחטרא בידיה׃ 5 בדיל דיהמנון ארי אתגלי לך יי
אלהא דאבהתהון אלהיה דאברהם אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב׃ 6 ואמר יי ליה עוד אעיל כען ידך בעיטפך ואעיל ידיה בעיטפיה ואפקה
והא ידיה חורא כתלגא׃ 7 ואמר תב ידך לעיטפך ואתיב ידיה לעיטפיה ואפקה מעיטפיה והא תבת הות כבשריה׃ 8 ויהי אם לא יהמנון
לך ולא יקבלון לקל אתא קדמאה ויהמנון לקל אתא בתראה׃ 9 ויהי אם לא יהמנון אף לתרין אתיא האלין ולא יקבלון מינך ותיסב ממיא די
בנהרא ותישוד ליבשתא ויהון מיא דתיסב מן נהרא ויהון לדמא ביבשתא׃

*Et dixi, Reducam vos ex afflictione Aegyptio- 17
rum in terram Chananæorū, & Ethæorum, & A-
morræorum, & Pheresæorum, & Gergesæorum, et
Eucorū, & Jebusæorum, in terram manantem lacte
& melle. *Et audient tuam vocem: & ingredieris 18
tu, & seniores Jsrael ad Pharaonē regem Aegypti,
& dices ad eum: Dñs Deus Hebræorum vocauit
nos. ibimus igitur viam trium dierum in solitudinē,
vt sacrificemus domino Deo nostro. *Ego verò scio, 19
quòd non dimittet vos rex Aegypti ire, nisi cum ma
nu valida. *Et extendens manum meam, percutiam 20
Aegyptios in omnibus mirabilibus meis, quæ faciam
in eis. & post hæc dimittet vos. *Et dabo gratiam 21
populo huic coram Aegyptiis. quando autem egressi
fueritis, non recedetis vacui. *Sed postulabit mulier 22
à vicino & cohabitatore suo vasa argētea, & au-
rea, & vestes: & imponetis super filios vestros, et
super filias vestras, & spoliate Aegyptios.

CAP. IIII.

Respōdit verò Moyses, et dixit: Si igitur nō cre 1
diderint mihi, neque audierint vocē meā: dicēt
enim, quòd non apparuit tibi Deus, quid dicā ad eos?
*Dixit autē ei Dñs: Quid hoc est quod in manu tua? 2
ille autē dixit: Virga. *et dixit: Proijce eā in terrā. 3
& proiecit eam in terrā, & facta est coluber: & fu
git Moyses ab eo. *Et dixit Dñs ad Moysen: Extēde 4
manū tuā, & apprehende caudam. extendens igitur
manū, apprehēdit caudā; et facta est virga in manu
sua. *Vt credant tibi, quòd apparuit tibi dñs Deus 5
patrum suorum, Deus Abraam, & Deus Isaac,
& Deus Iacob. *Dixit autem ei Dominus rursus: 6
Mitte manum tuam in sinum tuum. & misit ma-
num in sinum suum: & eduxit eam ex sinu suo, &
facta est manus eius leprosa sicut nix. *Et dixit rur- 7
sus: Mitte manum tuam in sinum tuum: & misit
manum in sinum suum: & eduxit eam de sinu suo,
& rursus restituta est in colorem carnis suæ.
*Si verò non crediderint tibi, neque audiue- 8
rint vocem signi primi, credent tibi vocem signi
secundi. *Et erit si non crediderint duobus sig- 9
nis his, neque audiuerint vocem tuam, accipies
ab aqua fluminis, & effundes super aridam: & e-
rit aqua quam accipies à flumine sanguis super a-
ridam.

17 *καὶ εἶπα, ἀναβιβάσω ὑμᾶς ἐκ τῆς κακώσεως τῶν αἰγυπ-
τίων εἰς τὴν γῆν χαναναίων, καὶ χετταίων, καὶ ἀμορραίων. καὶ
φερεζαίων, καὶ γεργεσαίων, καὶ εὑαίων, καὶ ἰεβουσαίων, εἰς γῆν ῥέ-
18 ουσαν γάλα καὶ μέλι. *καὶ εἰσακούσονταί σου τῆς φωνῆς. καὶ εἰ-
σελεύσῃ σὺ, καὶ ἡ γερουσία ἰσραὴλ πρὸς φαραὼ βασιλέα
αἰγύπτου. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων προσκέ-
κληται ἡμᾶς. πορευσόμεθα οὖν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον,
19 ἵνα θύσωμεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν. *ἐγὼ δὲ οἶδα, ὅτι οὐ προήσεται
ὑμᾶς βασιλεὺς αἰγύπτου πορευθῆναι, ἐὰν μὴ μετὰ χειρὸς
20 κραταιᾶς. *καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρά μου πατάξω τοὺς αἰγυπ-
τίους ἐν πᾶσι τοῖς θαυμασίοις μου, οἷς ποιήσω ἐν αὐτοῖς. καὶ
21 μετὰ ταῦτα ἐξαποστελεῖ ὑμᾶς. *καὶ δώσω χάριν τῷ λαῷ τούτῳ
ἐνώπιον τῶν αἰγυπτίων. ὅταν δὲ ἀποτρέχητε, οὐκ ἀπελεύσεσθε
22 κενοί· *ἀλλὰ αἰτήσει γυνὴ παρὰ γείτονος καὶ συσκήνου
αὐτῆς σκεύη ἀργυρᾶ, καὶ χρυσᾶ, καὶ ἱματισμόν. καὶ ἐπι-
θήσετε ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν, καὶ ἐπὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν, καὶ
ἐπισυσκευάσατε τοὺς αἰγυπτίους. δ΄.

1 *Ἀπεκρίθη δὲ μωυσῆς, καὶ εἶπεν, ἐὰν οὖν μὴ πιστεύσωσί μοι,
μηδὲ εἰσακούσωσι τῆς φωνῆς μου· ἐροῦσι γὰρ, ὅτι οὐκ ὦπταί σοι ὁ
2 θεὸς, τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς; *εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος, τί τοῦτό ἐστι τὸ ἐν
3 χειρί σου; ὁ δὲ εἶπεν, ῥάβδος. *καὶ εἶπε, ῥίψον αὐτὴν ἐπὶ τὴν
γῆν. καὶ ἔρριψεν αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐγένετο ὄφις· καὶ ἔφυ-
4 γε μωυσῆς ἀπ᾽ αὐτοῦ. *καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον
τὴν χεῖρά σου, καὶ ἐπιλαβοῦ τῆς κέρκου. ἐκτείνας οὖν τὴν
χεῖρα, ἐπελάβετο τῆς κέρκου· καὶ ἐγένετο ῥάβδος ἐν τῇ χειρὶ
5 αὐτοῦ· *ἵνα πιστεύσωσί σοι, ὅτι ὦπταί σοι κύριος ὁ θεὸς τῶν
πατέρων αὐτῶν, ὁ θεὸς ἀβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαὰκ, καὶ ὁ θεὸς ἰα-
6 κώβ. *εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος πάλιν, εἰσένεγκε τὴν χεῖρά σου
εἰς τὸν κόλπον σου. καὶ εἰσήνεγκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ,
καὶ ἐξήνεγκεν αὐτὴν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ ἐγενήθη ἡ χεὶρ
7 αὐτοῦ λεπρὸς ὡσεὶ χιών. *καὶ εἶπε πάλιν. εἰσένεγκε τὴν χεῖ-
ρά σου εἰς τὸν κόλπον σου. καὶ εἰσήνεγκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλ-
πον αὐτοῦ, καὶ ἐξήνεγκεν αὐτὴν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ πάλιν
8 ἀπεκατεστάθη εἰς τὴν χρόαν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. *ἐὰν δὲ μὴ πιστεύ-
σωσί σοι, μηδὲ εἰσακούσωσι τῆς φωνῆς τοῦ σημείου τοῦ πρώτου, πιστεύσου-
9 σί σοι τῆς φωνῆς τοῦ σημείου τοῦ δευτέρου. *καὶ ἔσται ἐὰν μὴ πιστεύσωσί
σοι τοῖς δυσὶ σημείοις τούτοις, μηδὲ εἰσακούσωσι τῆς φωνῆς σου, λή-
ψῃ ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐκχεεῖς ἐπὶ τὸ ξηρόν. καὶ
ἔσται τὸ ὕδωρ ὃ ἂν λάβῃς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ αἷμα ἐπὶ τοῦ ξηροῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et dixi: Ascendere faciam vos de subiectione Ægyptiorum, ad terram Chananæi, & Ethæi, & Amorræi, & Pherezæi, & Euæi, & Iebusæi, ad
terram fluentem lacte & melle. 18 Et obedient tibi: & venies tu, & seniores Israel ad regem Ægypti, dicetisque ei: Dominus Deus Iudæorum in-
uocatus est super nos. & nunc eamus, obsecro, itinere trium dierum per desertum, vt immolemus domino Deo nostro. 19 Et in conspectu meo
manifestum est, quòd non dimittet vos rex Ægypti vt eatis, nisi propter timorem fortem. 20 Mittamque statim plagam fortitudinis meæ, & percu-
tiam Ægyptios in cunctis mirabilibus meis, quæ facturus sum in medio eorum: & post hæc mittet vos. 21 Et dabo populum hunc in gratiam in o-
culis Ægyptiorum. & quando ieritis, non ibitis vacui: 22 Sed postulabit mulier à vicina sua, & à propinqua domus suæ vasa argentea, & vasa au-
rea, & vestes; ponetisque super filios vestros & super filias vestras: & vacuos relinquetis Ægyptios.

CAP. IIII.

Respondítque Moyses, & ait: Ecce non credent mihi, nec obedient mihi: quia dicent, Non apparuit tibi Dominus. 2 Dixitque ei
Dominus: Quid est hoc quod tenes in manu tua? & ait: Virga. 3 Et dixit ei: Proiice eam in terram. & proiecit eam in terram, &
versa est in colubrum: & fugit Moyses à facie eius. 4 Et dixit Dominus ad Moysen: Extende manum tuam, & apprehende caudam eius. &
extendit manum suam, & tenuit eum; versaque est in virgam in manu eius. 5 Vt credant quòd apparuerit tibi dominus Deus patrum suo-
rum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob. 6 Dixitque rursum Dominus ei: Mitte nunc manum tuam in sinum tuum. & misit ma-
num suam in sinum suum; & eduxit eam, & ecce manus eius erat alba sicut nix. 7 Et dixit: Reduc manum tuam in sinum tuum. & redu-
xit manum suam in sinum suum; & eduxit eam de sinu suo, & ecce reuersa est sicut caro eius. 8 Et erit si non crediderint tibi, neq; obedie-
rint voci signi prioris, credent voci signi posterioris. 9 Et erit si non crediderint etiam duobus signis, neque obedierint tibi, tolles de aquis
quæ sunt in flumine, & effundes in aridam. & aquæ quas tuleris de flumine, vertentur in sanguinem in arida.

10 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה בִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ
דְּבָרִים אָנֹכִי גַּם מִתְּמוֹל גַּם מִשִּׁלְשֹׁם גַּם
מֵאָז דַּבֶּרְךָ אֶל־עַבְדֶּךָ כִּי כְבַד־פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן אָנֹכִי׃
11 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו מִי שָׂם פֶּה לָאָדָם אוֹ מִי־
יָשׂוּם אִלֵּם אוֹ חֵרֵשׁ אוֹ פִקֵּחַ אוֹ עִוֵּר הֲלֹא אָנֹכִי יְהוָה׃
12 * וְעַתָּה לֵךְ וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם־פִּיךָ וְהוֹרֵיתִיךָ אֲשֶׁר
13 תְּדַבֵּר׃ * וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי שְׁלַח־נָא בְּיַד־תִּשְׁלָח׃
14 * וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא אַהֲרֹן אָחִיךָ
הַלֵּוִי יָדַעְתִּי כִּי־דַבֵּר יְדַבֵּר הוּא וְגַם הִנֵּה־הוּא
15 יֹצֵא לִקְרָאתֶךָ וְרָאֲךָ וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ׃ * וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו
וְשַׂמְתָּ אֶת־הַדְּבָרִים בְּפִיו וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם־פִּיךָ
וְעִם־פִּיהוּ וְהוֹרֵיתִי אֶתְכֶם אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן׃
16 * וְדִבֶּר־הוּא לְךָ אֶל־הָעָם וְהָיָה הוּא יִהְיֶה־לְּךָ
17 לְפֶה וְאַתָּה תִּהְיֶה־לּוֹ לֵאלֹהִים׃ * וְאֶת־הַמַּטֶּה
הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדֶךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־בּוֹ אֶת־הָאֹתֹת׃
18 * וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל־יֶתֶר חֹתְנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ
אֵלְכָה נָּא וְאָשׁוּבָה אֶל־אַחַי אֲשֶׁר־בְּמִצְרַיִם
וְאֶרְאֶה הַעוֹדָם חַיִּים וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לֵךְ
19 לְשָׁלוֹם׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְיָן לֵךְ שֻׁב
מִצְרָיִם כִּי־מֵתוּ כָּל־הָאֲנָשִׁים הַמְבַקְשִׁים אֶת־נַפְשֶׁךָ׃
20 * וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־בָּנָיו וַיַּרְכִּבֵם עַל־
הַחֲמֹר וַיָּשָׁב אַרְצָה מִצְרָיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־מַטֵּה
21 הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּלֶכְתְּךָ
לָשׁוּב מִצְרַיְמָה רְאֵה כָּל־הַמֹּפְתִים אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי
בְיָדֶךָ וַעֲשִׂיתָם לִפְנֵי פַרְעֹה וַאֲנִי אֲחַזֵּק אֶת־לִבּוֹ
22 וְלֹא יְשַׁלַּח אֶת־הָעָם׃ * וְאָמַרְתָּ אֶל־פַּרְעֹה
23 כֹּה אָמַר יְהוָה בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל׃ * וָאֹמַר אֵלֶיךָ
שַׁלַּח אֶת־בְּנִי וְיַעַבְדֵנִי וַתְּמָאֵן לְשַׁלְּחוֹ הִנֵּה אָנֹכִי הֹרֵג
24 אֶת־בִּנְךָ בְּכֹרֶךָ׃ * וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמָּלוֹן וַיִּפְגְּשֵׁהוּ יְהוָה
וַיְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ׃

10 * Ait Moyses: Obsecro, Domine: non sum
eloquens ab heri & nudius tertius, & ex quo
locutus es ad seruum tuum: impeditioris &
11 tardioris linguæ sum. * Dixit Dominus ad
eum: Quis fecit os hominis; aut quis fabri-
catus est mutum, & surdum; videntem, &
12 cæcum? nonne ego? * Perge igitur, & ego
ero in ore tuo, doceboque quid loquaris.
13 * At ille: Obsecro Domine, inquit, mitte
14 quem missurus es. * Iratus Dominus in
Moysen, ait: Aaron frater tuus Leuites, scio
quòd eloquens sit. ecce ipse egredietur in oc-
cursum tuum: vidénsque te, lætabitur corde.
15 * Loquere ad eum, & pone verba mea in
C ore eius: & ego ero in ore tuo, & in ore illius:
16 & ostendam vobis quid agere debeatis. * Et
ipse loquetur pro te ad populum: & erit os
tuum, tu autem eris ei in his quæ ad Deum
17 pertinent. * Virgam quoque hanc sume
in manu tua, in qua facturus es signa.
18 * Abiit Moyses, & reuersus est ad Iethro
socerum suum. dixitque ei: Vadam & reuer-
tar ad fratres meos in Ægyptum, vt videam si
adhuc viuant. Cui ait Iethro, Vade in pace.
19 * Dixit ergo Dominus ad Moysen in Ma- Mat.2.b.
dian: Vade, & reuertere in Ægyptum. mortui
sunt enim omnes qui quærebant animam
20 tuam. * Tulit ergo Moyses vxorem suam,
& filios suos, & imposuit eos super asinum:
reuersúsque est in Ægyptum, portans virgam
Dei in manu sua.
21 * Dixitque ei Dominus reuertenti in Æ-
gyptum: Vide vt omnia ostenta quæ posui in
manu tua facias coram Pharaone. Ego in-
durabo cor eius, & non dimittet populum.
22 * Dicesque ad eum: Hæc dicit Dominus:
Filius meus primogenitus Israel.
23 * Dixi tibi: Dimitte filium meum, vt
seruiat mihi? & noluisti dimittere eum. Ec-
D ce ego interficiam filium tuum primogeni-
tum.
24 * Cumque esset in itinere in diuersorio,
occurrit ei Dominus: & volebat occidere
eum.

תרגום אונקלוס

10 ואמר משה קדם יי בבעו יי לא גבר דמילול אנא אף מאתמלי אף מדקדמוהי אף מעידן דמלילתא עם עבדך ארי יקיר ממלל ועמיק לישן
אנא׃ 11 ואמר יי ליה מן שוי פומא לאינשא או מן שוי אלימא או חרשא או פקיחא או עוירא הלא אנא יי׃ 12 וכען איזל
ומימרי יהא עם פומך ואלפינך דתמליל׃ 13 ואמר בבעו יי שלח כען ביד דכשר למשלח׃ 14 ותקיף רגזא דיי במשה ואמר הלא
אהרן אחוך ליואה גלי קדמי ארי מללא ימליל הוא ואף הא הוא נפיק לקדמותך ויחזינך ויחדי בליביה׃ 15 ותמליל עמיה ותשוי ית
פתגמיא בפומיה ומימרי יהא עם פומך ועם פומיה ואליף יתכון ית דתעבדון׃ 16 וימליל הוא לך עם עמא ויהי הוא יהי לך למתורגמן
ואת תהי ליה לרב׃ 17 וית חטרא הדין תיסב בידך דתעביד ביה ית אתיא׃ 18 ואזל משה ותב לות יתר חמוהי ואמר
ליה איזיל כען ואיתוב לות אחי די במצרים ואחזי העד כען אינון קימין ואמר יתרו למשה איזל לשלם׃ 19 ואמר יי למשה במדין
איזל תוב למצרים ארי מיתו כל גבריא דבעו למקטלך׃ 20 ודבר משה ית אתתיה וית בנוהי וארכבינון על חמרא ותב לארעא
דמצרים ונסיב משה ית חטרא דיתעבידו ביה ניסין מן קדם יי בידיה׃ 21 ואמר יי למשה במיהכך למיתב למצרים חזי כל מופתיא
דשויתי בידך ותעבדינון קדם פרעה ואנא אתקיף ית ליביה ולא ישלח ית עמא׃ 22 ותימר לפרעה כדנן אמר יי ברי בוכרי
ישראל׃ 23 ואמריה לך שלח ית ברי ויפלחון קדמי ואם סריב את לשלחותיה הא אנא קטיל ית ברך בוכרך׃
24 והוה בארחא בבית מבתא וערע ביה מלאכא דיי ובעא למקטליה׃

*Dixit autem Moyses ad Dominum: Oro, Do- 10
mine, non eloquens sum ante heri, neque ante tertiam diem, neque ex quo cœpisti loqui seruo tuo. graciliuoce, & tarda lingua ego sum.
*Dixit autem Dominus Moysi: Quis dedit os 11
homini, & quis fecit mutum & surdum, videntem & cæcum? non ego dominus Deus? *Et 12
nunc vade, & ego aperiam os tuum, & instruam te quæ debes loqui. *Et dixit Moyses, Obsecro, 13
Domine, elige potentem alium, quem mittes.
*Et iratus ira Dominus contra Moysen, dixit: 14
Non ecce Aaron frater tuus Leuita? scio quòd loquens loquetur ipse tibi. & ecce ipse egredietur in occursum tibi: & videns te, lætabitur in seipso.
*Et dices ad eum, & dabis verba mea in os 15
eius. & ego aperiam os tuum & os eius, & instruam vos quæ facietis.
*Et ipse loquetur quæ ad populum, & ipse erit 16
tuum os: tu verò illi eris quæ ad Deum.
*Et virgam hanc versam in colubrum accipies 17
in manu tua, in qua facies in ea signa.
*Abiit autem Moyses, & reuersus est ad Je- 18
thro socerum suum: & dicit, Ibo, & reuertar ad fratres meos qui sunt in Aegypto, & videbo si adhuc viuunt. Et dixit Jethro Moysi: Vade sanus. Post autem dies multos illos, mortuus est rex Aegypti. *Dixit verò Dominus ad Moysen in 19
terra Madian: Vade, proficiscere in Aegyptum. mortui sunt enim omnes quærentes animam tuam.
*Accipiens autem Moyses vxorem & filios, 20
imposuit eos super subiugalia, & reuersus est in Aegyptum. accepit autem Moyses virgam quam à Deo in manu sua.
*Dixit autem Dominus ad Moysen: Abeunte 21
te & reuertente in Aegyptum, vide omnia portenta quæ dedi in manu tua; facies ea coram Pharaone. ego verò indurabo illius cor, & non dimittet populum. *Tu autem dices Pharaoni: Hæc di- 22
cit Dominus, Filius primogenitus meus Israel.
*Dixi autem tibi, Dimitte populum meum, vt 23
mihi seruiat. Si quidem igitur non volueris dimittere ipsos, vide igitur, ego interficiam filiũ tuũ primogenitum. *Factum est autẽ in via in diuersorio, 24
occurrit illi angelus dñi, et quærebat interficere illũ.

10 *εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς κύριον, δέομαι κύριε, οὐχ εὔλαλός εἰμι πρὸ τῆς ἐχθὲς, οὐδὲ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, οὐδὲ ἀφ' οὗ ἤρξω λαλεῖν τῷ θεράποντί σου. ἰσχνόφωνος καὶ βρα-
11 δύγλωσσος ἐγώ εἰμι. *εἶπε δὲ κύριος τῷ μωυσῇ, τίς ἔδωκε στόμα ἀνθρώπῳ, καὶ τίς ἐποίησε δύσκωφον καὶ κωφὸν, βλέπον-
12 τα καὶ τυφλόν; οὐκ ἐγὼ κύριος ὁ θεός; *καὶ νῦν πορεύου, καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου, καὶ συμβιβάσω σε ἃ μέλλεις λαλῆ-
13 σαι. *καὶ εἶπε μωυσῆς, δέομαι κύριε, προχείρισαι δυ-
14 νάμενον ἄλλον, ὃν ἀποστελεῖς. *καὶ θυμωθεὶς ὀργῇ κύριος ἐπὶ μωυσῆν, εἶπεν, οὐκ ἰδοὺ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ὁ λευίτης, ἐπίσταμαι, ὅτι λαλῶν λαλήσει αὐτός σοι. καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐξελεύσεται εἰς συνάντησίν σοι. καὶ ἰδών σε χαρήσεται ἐν ἑαυ-
15 τῷ. *καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, καὶ δώσεις τὰ ῥήματά μου εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ· καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ
16 συμβιβάσω ὑμᾶς, ἃ ποιήσετε. *καὶ αὐτός σοι λαλήσει τὰ πρὸς λαόν, καὶ αὐτὸς ἔσται σου στόμα. σὺ δὲ αὐτῷ ἔσῃ τὰ πρὸς
17 τὸν θεόν. *καὶ τὴν ῥάβδον ταύτην τὴν στραφεῖσαν εἰς ὄφιν, λήψῃ ἐν τῇ χειρί σου, ἐν ᾗ ποιήσεις ἐν αὐτῇ τὰ σημεῖα.
18 *ἐπορεύθη δὲ μωυσῆς, καὶ ἀπέστρεψε πρὸς ἰοθὸρ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ· καὶ λέγει, πορεύσομαι, καὶ ἀποστρέψω πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου τοὺς ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ὄψομαι, εἰ ἔτι ζῶσιν. καὶ εἶπεν ἰοθὸρ τῷ μωυσῇ, βάδιζε ὑγιαίνων. μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας τὰς πολλὰς ἐκείνας, ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου.
19 *εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν γῇ μαδιὰμ βάδιζε, ἄπελθε εἰς αἴγυπτον. τεθνήκασι γὰρ πάντες οἱ ζητοῦντες τὴν
20 ψυχήν σου. *ἀναλαβὼν δὲ μωυσῆς τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία, ἀνεβίβασεν αὐτὰ ἐπὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς αἴγυπτον. ἔλαβε δὲ μωυσῆς τὴν ῥάβδον τὴν παρὰ τοῦ
21 θεοῦ ἐν χειρὶ αὐτοῦ. *εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, πορευομένου σου καὶ ἀποστρέφοντος εἰς αἴγυπτον, ὅρα πάντα τὰ τέρατα, ἃ ἔδωκα ἐν τῇ χειρί σου, ποιήσεις αὐτὰ ἐναντίον φαραώ. ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ αὐτοῦ τὴν καρδίαν, καὶ οὐ μὴ
22 ἐξαποστείλῃ τὸν λαόν. *σὺ δὲ ἐρεῖς τῷ φαραώ, τάδε λέγει κύριος, υἱὸς πρωτότοκός μου ἰσραήλ.
23 *εἶπα δέ σοι, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσῃ. εἰ μὲν οὖν μὴ βούλῃ ἐξαποστεῖλαι αὐτούς, ὅρα οὖν ἐγὼ
24 ἀποκτενῶ τὸν υἱόν σου τὸν πρωτότοκον. *ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἐν τῷ καταλύματι, συνήντησεν αὐτῷ ἄγγελος κυρίου. καὶ ἐζήτει ἀποκτεῖναι αὐτόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Dixitque Moyses coram Domino: Obsecro, Domine, non sum vir eloquens etiam ab heri & nudius tertius, & ex tempore quo locutus fuisti cum seruo tuo; quoniam grauis loquelæ, & linguæ profundæ ego sum. 11 Dixitque Dominus ad eum: Quis posuit os homini, aut quis posuit mutum, aut surdum, aut videntem aut cæcum? nónne ego Dominus? 12 Et nunc vade, & verbum meum erit in ore tuo; & docebo te quid loquaris. 13 Et ait: Obsecro, Domine, mitte nunc per manum illius qui dignus est vt mittatur. 14 Iratusque est furor Domini in Moysen: & ait, Ecce Aaron frater tuus Leuita: notum est coram me quòd ipse loquens loquetur. & ecce ipse quoque egredietur in occursum tuum: & videbit te, & lætabitur in corde suo. 15 Et loquêris cum eo; & pones sermones in ore suo: & verbum meum erit cum ore tuo & cum ore eius, & docebo vos quid acturi estis. 16 Loqueturque ipse pro te cum populo: & ipse erit interpres tuus, & tu eris ei in principem. 17 Virgam quoque hanc sume in manu tua, in qua facturus es signa. 18 Abiitque Moyses, & reuersus est ad Iethro socerum suum, & dixit ei: Vadam nunc & reuertar ad fratres meos qui sunt in Ægypto, & videbo si adhuc ipsi viuant. Dixitque Iethro ad Moysen: Vade in pace. 19 Dixitque Dominus ad Moysen in Madian: Vade reuertere in Ægyptum, quia mortui sunt omnes viri qui quærebant interficere te. 20 Et tulit Moyses vxorem suam, & filios suos, & imposuit eos super asinum, & reuersus est in terram Ægypti. Et tulit Moyses virgam, qua miracula fierent à facie Dei in manu sua. 21 Dixitque Dominus ad Moysen: Cùm ieris vt reuertaris in Ægyptum, vide omnia portenta quæ posui in manu tua, & facies ea coram Pharaone: & ego indurabo cor eius, & non dimittet populum. 22 Et dices ad Pharaonem: Hæc dicit Dominus: Filius meus primogenitus meus Israel. 23 Dixique tibi: Dimitte filium meum, vt seruiat coram me in deserto. Et si noles dimittere eum, ecce ego interficiam filium tuum primogenitum tuum. 24 Et factum est cùm esset in via in diuersorio, occurrit ei angelus Domini, & quærebat interficere eum.

25 * ותקח צפרה צר ותכרת את־ערלת בנה ותגע
26 לרגליו ותאמר כי חתן־דמים אתה לי : * וירף ממנו
27 אז אמרה חתן דמים למולת : * ויאמר יהוה
אל־אהרן לך לקראת משה המדברה וילך ויפגשהו
28 בהר האלהים וישק־לו : * ויגד משה לאהרן את
כל־דברי יהוה אשר שלחו ואת כל־האתת אשר
29 צוהו : * וילך משה ואהרן ויאספו את־כל־זקני בני
30 ישראל : * וידבר אהרן את כל־הדברים אשר־
דבר יהוה אל־משה ויעש האתת לעיני העם :
31 * ויאמן העם וישמעו כי־פקד יהוה את־בני ישראל
וכי ראה את־ענים ויקדו וישתחוו :

ה

1 * ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל־פרעה כה־
אמר יהוה אלהי ישראל שלח את־עמי ויחגו לי
2 במדבר : * ויאמר פרעה מי יהוה אשר אשמע בקלו
לשלח את־ישראל לא ידעתי את־יהוה וגם את־
3 ישראל לא אשלח : * ויאמרו אלהי העברים נקרא
עלינו נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה
4 ליהוה אלהינו פן־יפגענו בדבר או בחרב : * ויאמר
אלהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את־
5 העם ממעשיו לכו לסבלתיכם : * ויאמר פרעה הן־
רבים עתה עם הארץ והשבתם אתם מסבלתם :
6 * ויצו פרעה ביום ההוא את־הנגשים בעם ואת־
7 שטריו לאמר : * לא תאספון לתת תבן לעם ללבן
הלבנים כתמל שלשם הם ילכו וקששו להם תבן :
8 * ואת־מתכנת הלבנים אשר הם עשים תמול
שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי־נרפים הם
על־כן הם צעקים לאמר נלכה נזבחה לאלהינו :
9 * תכבד העבדה על־האנשים ויעשו־בה ואל־ישעו
בדברי־שקר :

25 *Tulit ilicò Sephora acutiſsimā petrā, & circū-
cidit præputiū filij ſui. tetigitq; pedes eius, &
26 ait: Sponſus ſanguinum tu mihi es. *Et dimi-
ſit eum poſtquam dixerat: Sponſus ſanguinū
27 tu mihi es ob circuncisionem. *Dixitque Dñs
ad Aaron: Vade in occurſum Moyſi in deſer-
tum. qui perrexit obuiam ei in montem Dei:
28 & oſculatus eſt eū. *Narrauitque Moyſes Aa-
ron omnia verba Domini, pro quibus miſerat
29 eum; & ſigna quæ mandauerat. *Venerūtque
ſimul, & congregauerunt cunctos ſeniores fi-
30 liorum Iſrael. *Locutuſque eſt Aaron oīa ver-
ba quæ dixerat Dominus ad Moyſen: & fecit
31 ſigna coram populo. *Et credidit populus. au-
dieruntq; quòd viſitaſſet Dominus filios Iſ-
rael, & quòd reſpexiſſet afflictionem illorum:
& proni adorauerunt.

CAP. V.

1 A Poſt hæc ingreſsi ſunt Moyſes & Aaron, &
dixerunt Pharaoni: Hæc dicit Dñs Deus
Iſrael: Dimitte populum meum, vt ſacrificet
2 mihi in deſerto. *At ille reſpondit: Quis eſt
Dominus, vt audiam vocem eius, & dimittā
Iſrael? neſcio Dominum; & Iſrael non dimit-
3 tam. *Dixeruntque, Deus Hebræorum voca-
uit nos, vt eamus viam trium dierum in ſoli-
tudinem, & ſacrificemus domino Deo noſtro;
4 ne forte accidat nobis peſtis aut gladius. *Ait
ad eos rex Ægypti: Quare Moyſes & Aaron
ſolicitatis populum ab operibus ſuis? Ite ad
5 onera veſtra. *Dixitque Pharao: Multus
eſt populus terræ. Videtis quòd turba ſuccre-
uerit, quanto magis ſi dederitis eis requiem
6 ab operibus? *Præcepit ergo in die illo præ-
fectis operum & exactoribus populi, dicens:
7 *Nequaquam vltrà dabitis paleas populo
ad conficiendos lateres ſicut priùs: ſed ipſi va
8 dant & colligant ſtipulas: *Et menſuram
B laterum, quam priùs faciebant, imponetis ſu-
per eos: nec minuetis quicquam. Vacant e-
nim: & idcircò vociferantur, dicētes: Eamus,
9 & ſacrificemus Deo noſtro. *Opprimantur
operibus, & expleant ea; vt non acquieſcant
verbis mendacibus.

תרגום אונקלוס

25 ונסיבת צפורה טינרא וגזרת ית ערלת ברה וקריבת לקדמוהי ואמרת בדמא דמהולתא הדין אתיהב חתנא לי : 26 ונח מיניה בכין
אמרת אלולי דמא דמהולתא הדין איתחייב חתנא קטול : 27 ואמר יי לאהרן איזיל לקדמות משה למדברא ואזל וערעיה בטורא דאתגלי
עלוהי יקרא דיי ונשיק ליה : 28 וחוי משה לאהרן ית כל פתגמיא דיי דשלחיה וית כל אתיא דפקדיה : 29 ואזל משה ואהרן וכנשו
ית כל סבי בני ישראל : 30 ומליל אהרן ית כל פתגמיא דמליל יי למשה ועבד אתיא לעיני עמא : 31 והימין עמא ושמעו ארי דכיר יי ית
בני ישראל וארי גלי קדמוהי ית שעבודהון וכרעו וסגידו : ה 1 ובתר כן עלו
משה ואהרן ואמרו לפרעה כדנן אמר יי אלהא דישראל שלח ית עמי ויחגון קדמי במדברא : 2 ואמר פרעה שמא דיי לא יתגלי לי דאקביל
במימריה לשלחא ית ישראל לא יתגלי לי שמא דיי ואף ית ישראל לא אשלח : 3 ואמרו אלהא דיהודאי אתקרי עלנא נזיל כען מהלך תלתא
יומין במדברא ונדבח קדם יי אלהנא דילמא יערעיננא במותא או בקטול : 4 ואמר להון מלכא דמצרים למה משה ואהרן תבטלון ית
עמא מעיבידתהון אזילו לפלחנכון : 5 ואמר פרעה הא מדסגיאין כען עמא דארעא ותבטלון יתהון מפלחנהון : 6 ופקיד פרעה ביומא
ההוא ית שלטוני עמא וית סרכוהי למימר : 7 לא תוספון למיתן תבנא לעמא למרמי לבנין כמאתמלי ומדקדמוהי אינון יזלון ויגבון להון תבנא :
8 וית סכום לבניא דאינון עבדין מאתמלי ומדקדמוהי תמנון עליהון לא תמנעון מניה ארי בטלנין אינון על כן אינון צוחין למימר ניזיל נדבח קדם
אלהנא : 9 תתיקר פלחנא על גבריא ויתעסקון בה ולא יתעסקון בפתגמין בטלין :

** Et accipiens Sephora petram, circuncidit præ-* 25
putium filij sui: & procidit ad pedes suos: & di-
*xit: Stetit sanguis circuncisionis filij mei. * Et* 26
abijt ab eo angelus: quoniam dixit, Stetit sanguis
*circuncisionis filij mei. * Dixit autem Domi-* 27
nus ad Aaron: Abi in occursum Moysi in deser-
tum. & abijt, & obuiauit illi in monte Dei: &
*osculati sunt adinuicem. * Et narrauit Moy-* 28
ses Aaron omnes sermones Domini, quos misit ad
eum, & omnia signa quæ mandauit ei.
** Abijt autem Moyses & Aaron, & congre-* 29
gauerunt seniores filiorum Israel.
** Et locutus est Aaron omnia verba, quæ locu-* 30
tus est Deus ad Moysen. & fecit signa coram po-
*pulo. * Et credidit populus, & lætatus est;* 31
quòd visitauit Dominus filios Israel, & quòd vi-
dit eorum tribulationem. inclinatus autem popu-
lus, adorauerunt.

CAP. V.

ET post hæc ingressus est Moyses & Aaron ad 1
Pharaonem, & dixerunt ei: Hæc dicit dominus
Deus Israel: Dimitte populum meum, vt festum
*agant in deserto. * Et dixit Pharao: Quis* 2
est, cuius audiam vocem eius, vt dimittam filios
Israel? non noui Dominum; et Israel non dimittam.
** Et dicunt ei: Deus Hebræorum vocauit nos.* 3
ibimus igitur viam trium dierum in desertum, vt
sacrificemus Deo nostro; ne fortè occurrat nobis mors
*vel cædes. * Et dixit eis rex Ægypti: Cur* 4
Moyses & Aaron auertitis populum ab operibus?
*recedite vnusquisque vestrum ad opera sua. * Et* 5
dixit Pharao: Ecce nunc multiplicatur populus ter-
ræ: non igitur cessare faciamus eos ab operibus.
** Præcepit autem Pharao præfectis operum po-* 6
*puli & scribis, dicens: * Non amplius adijcietis* 7
dare stipulam populo in laterificium, sicut heri &
tertia die. ipsi vadant & colligant sibi stipulas:
** Et constructionem laterificij, quod ipsi fa-* 8
ciunt per singulos dies, imponetis ipsis: non aufere-
tis ab eis quicquam. Vacant enim; propter hoc cla-
mauerunt, dicentes: Eamus, & sacrificemus Deo
*nostro. * Aggrauentur opera hominum ho-* 9
rum: & curent hæc, & non curent in verbis
vanis.

25 * καὶ λαβοῦσα σεπφώρα ψῆφον, περιέτεμε τὴν ἀκρο-
βυστίαν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. καὶ προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐ-
τοῦ. καὶ εἶπεν, ἔστη τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου μου.
26 * καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ὁ ἄγγελος· διότι εἶπεν, ἔστη τὸ
27 αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου μου. * εἶπε δὲ κύριος
πρὸς ἀαρὼν, πορεύθητι εἰς συνάντησιν μωυσῆ εἰς τὴν ἔρη-
μον. καὶ ἐπορεύθη, καὶ συνήντησεν αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει τοῦ θεοῦ, καὶ
28 κατεφίλησαν ἀλλήλους. * καὶ ἀνήγγειλε μωυσῆς ἀαρὼν,
πάντας τοὺς λόγους κυρίου, οὓς ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν, καὶ πάν-
29 τα τὰ σημεῖα ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ. * ἐπορεύθη δὲ μωυσῆς
καὶ ἀαρὼν, καὶ συνήγαγον τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
30 * καὶ ἐλάλησεν ἀαρὼν πάντα τὰ ῥήματα, ἃ ἐλάλησεν ὁ
θεὸς πρὸς μωυσῆν. καὶ ἐποίησε τὰ σημεῖα ἐναντίον τοῦ λαοῦ.
31 * καὶ ἐπίστευσεν ὁ λαὸς καὶ ἐχάρη, ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ κύ-
ριος τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ ὅτι εἶδεν αὐτῶν τὴν θλίψιν. κύ-
ψας δὲ ὁ λαὸς προσεκύνησαν. ε'.
1 * Καὶ μετὰ ταῦτα εἰσῆλθε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν πρὸς φα-
ραὼ, καὶ εἶπαν αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἐξα-
2 πόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα ἑορτάσωσι ἐν τῇ ἐρήμῳ. * καὶ
εἶπε φαραὼ, τίς ἐστιν, οὗ εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ὥστε
ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ; οὐκ οἶδα τὸν κύριον, καὶ τὸν
3 ἰσραὴλ οὐκ ἐξαποστελῶ. * καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ὁ θεὸς τῶν
ἑβραίων προσκέκληται ἡμᾶς. πορευσόμεθα οὖν ὁδὸν τριῶν
ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπως θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν, μή ποτε
4 συναντήσῃ ἡμῖν θάνατος ἢ φόνος. * καὶ εἶπεν αὐτοῖς βα-
σιλεὺς αἰγύπτου, ἱνατί μωυσῆ καὶ ἀαρὼν διαστρέφετε τὸν λαὸν
ἀπὸ τῶν ἔργων; ἀπέλθετε ἕκαστος ὑμῶν πρὸς τὰ ἔργα αὐτοῦ.
5 * καὶ εἶπεν φαραὼ, ἰδοὺ νῦν πολυπλήθει ὁ λαὸς τῆς γῆς, μὴ
6 οὖν καταπαύσωμεν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἔργων. * συνέταξε δὲ
φαραὼ τοῖς ἐργοδιώκταις τοῦ λαοῦ καὶ τοῖς γραμματεῦσι, λέ-
7 γων· * οὐκ ἔτι προσθήσετε διδόναι ἄχυρον τῷ λαῷ εἰς τὴν
πλινθουργίαν, καθάπερ ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. αὐτοὶ πορευ-
8 έσθωσαν καὶ συναγαγέτωσαν ἑαυτοῖς τὰ ἄχυρα· * καὶ τὴν
σύνταξιν τῆς πλινθουργίας, ἧς αὐτοὶ ποιοῦσι καθ' ἑκάστην ἡμέ-
ραν, ἐπιβαλεῖτε αὐτοῖς. οὐκ ἀφελεῖτε ἀπ' αὐτῶν οὐδέν. σχο-
λάζουσι γάρ· διὰ τοῦτο κεκράγασι, λέγοντες, πορευθῶμεν,
9 καὶ θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν. * βαρυνέσθωσαν τὰ ἔργα
τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ μεριμνάτωσαν ταῦτα, καὶ μὴ με-
ριμνάτωσαν ἐν λόγοις κενοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Tulitque Sephora petram, & circuncidit præputium filij sui, & obtulit coram eo: & ait, Propter sanguinem circuncisionis huius detur mihi sponsus meus. 26 Et cùm dimisisset eum, tunc dixit: Nisi propter sanguinem circuncisionis huius, condemnatus erat ad mortem sponsus meus. 27 Dixitque Dominus ad Aaron: Vade in occursum Moysi in desertum. & abiit, & occurrit ei in monte vbi reuelata fuerat gloria Dei; & osculatus est eum. 28 Narrauitque Moyses Aaron omnia verba Domini, pro quibus misit eum; & omnia signa quæ mandauerat ei. 29 Et abiit Moyses & Aaron, & congregauerunt omnes seniores filiorum Israel: 30 Et locutus est Aaron omnia verba quæ locutus fuerat Dominus ad Moysen; & fecit signa coram populo. 31 Et credidit populus; & audiuerunt quòd recordatus fuisset Dominus filiorum Israel; & quòd nota esset coram eo afflictio eorum. & incuruati sunt, & adorauerunt.

CAP. V.

ET post hæc ingressi sunt Moyses & Aaron, & dixerunt ad Pharaonem: Hæc dicit dominus Deus Israel: Dimitte populum meum, vt sacrificent coram me in deserto. 2 Et dixit Pharao: Nomen Domini non est reuelatum mihi, vt obediam verbo eius, & vt dimittam Israel. non est reuelatum mihi nomen Domini; Israel quoque non dimittam. 3 Dixeruntque, Deus Iudæorum inuocatus est super nos; eamus nunc viam trium dierum in solitudinem, & sacrificemus coram dño Deo nostro; ne fortè accidat nobis mors aut occisio. 4 Dixitque eis rex Ægypti: Vt quid Moyses & Aaron cessare facitis populum ab operibus suis? ite ad seruitutem vestram. 5 Dixitque Pharao: Ecce nunc multus est populus terræ, & cessare facitis eos ab operibus suis. 6 Et præcepit Pharao in die illo præfectis populi & exactoribus eius, dicens: 7 Nolite dare vltrà paleas populo, vt conficiant lateres sicut heri & nudius tertius. ipsi vadant & colligant sibi paleas. 8 Et numerum laterum quem ipsi faciebant heri & nudius tertius imponetis super eos, nec minuetis ab eo; quoniam ociosi sunt: propterea clamant, dicentes: Eamus, & sacrificemus coram Deo nostro. 9 Aggrauetur opus super viros, & occupentur in eo, & non occupentur in verbis ociosis.

10 וַיֵּצְאוּ נֹגְשֵׂי הָעָם וְשֹׁטְרָיו וַיֹּאמְרוּ אֶל־הָעָם לֵאמֹר
11 כֹּה אָמַר פַּרְעֹה אֵינֶנִּי נֹתֵן לָכֶם תֶּבֶן׃ אַתֶּם
לְכוּ קְחוּ לָכֶם תֶּבֶן מֵאֲשֶׁר תִּמְצָאוּ כִּי אֵין נִגְרָע
12 מֵעֲבֹדַתְכֶם דָּבָר׃ וַיָּפֶץ הָעָם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם
13 לְקֹשֵׁשׁ קַשׁ לַתֶּבֶן׃ וְהַנֹּגְשִׂים אָצִים לֵאמֹר כַּלּוּ
מַעֲשֵׂיכֶם דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ כַּאֲשֶׁר בִּהְיוֹת הַתֶּבֶן׃
14 וַיֻּכּוּ שֹׁטְרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־שָׂמוּ עֲלֵהֶם נֹגְשֵׂי
פַּרְעֹה לֵאמֹר מַדּוּעַ לֹא כִלִּיתֶם חָקְכֶם לִלְבֹּן כִּתְמוֹל
15 שִׁלְשֹׁם גַּם־תְּמוֹל גַּם־הַיּוֹם׃ וַיָּבֹאוּ שֹׁטְרֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּצְעֲקוּ אֶל־פַּרְעֹה לֵאמֹר לָמָּה תַעֲשֶׂה כֹה
16 לַעֲבָדֶיךָ׃ תֶּבֶן אֵין נִתָּן לַעֲבָדֶיךָ וּלְבֵנִים אֹמְרִים
לָנוּ עֲשׂוּ וְהִנֵּה עֲבָדֶיךָ מֻכִּים וְחָטָאת עַמֶּךָ׃
17 וַיֹּאמֶר נִרְפִּים אַתֶּם נִרְפִּים עַל־כֵּן אַתֶּם אֹמְרִים
18 נֵלְכָה נִזְבְּחָה לַיהוָה׃ וְעַתָּה לְכוּ עִבְדוּ וְתֶבֶן לֹא־
19 יִנָּתֵן לָכֶם וְתֹכֶן לְבֵנִים תִּתֵּנוּ׃ וַיִּרְאוּ שֹׁטְרֵי בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל אֹתָם בְּרָע לֵאמֹר לֹא־תִגְרְעוּ מִלִּבְנֵיכֶם דְּבַר־
20 יוֹם בְּיוֹמוֹ׃ וַיִּפְגְּעוּ אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן נִצָּבִים
21 לִקְרָאתָם בְּצֵאתָם מֵאֵת פַּרְעֹה׃ וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם
יֵרֶא יְהוָה עֲלֵיכֶם וְיִשְׁפֹּט אֲשֶׁר הִבְאַשְׁתֶּם אֶת־רֵיחֵנוּ
בְּעֵינֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו לָתֶת־חֶרֶב בְּיָדָם לְהָרְגֵנוּ׃
22 וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר אֲדֹנָי לָמָה הֲרֵעֹתָה
23 לָעָם הַזֶּה לָמָּה זֶּה שְׁלַחְתָּנִי׃ וּמֵאָז בָּאתִי אֶל־
פַּרְעֹה לְדַבֵּר בִּשְׁמֶךָ הֵרַע לָעָם הַזֶּה וְהַצֵּל לֹא־הִצַּלְתָּ
אֶת־עַמֶּךָ׃ ו
1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
עַתָּה תִרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפַרְעֹה כִּי בְיָד חֲזָקָה יְשַׁלְּחֵם
2 וּבְיָד חֲזָקָה יְגָרְשֵׁם מֵאַרְצוֹ׃ וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים
3 אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה׃ וָאֵרָא אֶל־
אַבְרָהָם אֶל־יִצְחָק וְאֶל־יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי וּשְׁמִי יְהוָה
לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם׃

10 Igitur egreſſi præfecti operũ & exactores ad
populum dixerunt: Sic dicit Pharao: Nõ do
11 vobis paleas. Ite, & colligite ſicubi inuenire
poteritis; nec minuetur quicquã de opere ve-
12 ſtro. Diſperſuſque eſt populus in omnẽ terrã
13 Ægypti, ad colligẽdas paleas. Præfecti quoq;
operum inſtabãt, dicẽtes: Cõplete opus veſtrũ
quotidie, vt priùs facere ſolebatis quando da-
14 bátur vobis paleæ. Flagellatiq́, ſunt, qui præ-
C erant operibus filiorum Iſrael ab exactoribus
Pharaonis, dicentibus: Quare non impleſtis
menſurã laterum ſicut priùs, nec heri nec ho-
15 die? Veneruntq; præpoſiti filiorum Iſrael, &
vociferati ſunt ad Pharaonẽ, dicẽtes: Cur ita
16 agis contra ſeruos tuos? Paleę non dantur no
bis, & lateres ſimiliter imperantur. en famuli
tui flagellis cædimur, & iniuſtè agitur contra
17 populũ tuum. Qui ait: Vacatis ocio: & idcir-
18 cò dicitis, Eamus, & ſacrificem⁹ Domino. Ite
ergo & operamini: Paleæ non dabũtur vobis,
& reddetis conſuetum numerum laterum.
19 Videbántque ſe præpoſiti filiorum Iſrael in
malum, eo quòd diceretur eis, Non minuetur
quicquã operis de lateribus per ſingulos dies.
20 Occurrerúntque Moyſi & Aaron, qui ſtabát
21 ex aduerſo egredientes à Pharaone: Et dixe-
runt ad eos: Videat Dominus & iudicet, quo-
niam fœtere feciſtis odorem noſtrum coram
Pharaone & ſeruis eius, & prębuiſtis ei gladiũ
22 vt occideret nos. Reuerſúſque eſt Moyſes ad
Dominum, & ait: Domine, cur afflixiſti po-
23 pulum iſtum? quare miſiſti me? Ex eo enim
quo ingreſſuſum ad Pharaonem, vt loquerer
ex nomine tuo, afflixit populũ tuum, & non
liberaſti eos.

CAP. VI.

1 Dixítque Dominus ad Moyſen: Nunc vi-
A debis quę facturus ſum Pharaoni. per ma
num enim fortem dimittet eos, & in manu ro
2 buſta eiiciet illos de terra ſua. Locutuſque
eſt Deus ad Moyſen, dicens: Ego Dominus:
3 Qui apparui Abraam, Iſaac, & Iacob, in
Deo omnipotente: & nomen meum Adonai
non indicaui eis.

תרגום אונקלוס

10 ונפקו שלטוני עמא וסרכוהי ואמרו לעמא למימר כדנן אמר פרעה לית אנא יהיב לכון תיבנא׃ 11 אתון אזילו סיבו לכון תיבנא
מאתר דתשכחון ארי לא ימנע מפלחנכון מדעם׃ 12 ובדר עמא בכל ארעא דמצרים לגבבא גילי לתיבנא׃ 13 ושלטוניא דחקין
למימר אשלימו עיבידתכון פתגם יום ביומיה כמא דהויתון עבדין כד יתיהב לכון תיבנא׃ 14 ולקו סרכי בני ישראל דמניאו עליהון שלטוני
פרעה למימר מה דין לא אשלמתון גזירתכון למרמי לבנין כמאתמלי ומדקדמוהי אף אתמלי אף יומא הדין׃ 15 ואתו סרכי בני ישראל וצוחו
קדם פרעה למימר למה את עביד כדין לעבדך׃ 16 תיבנא לא מתיהיב לעבדך ולבניא אמרין לנא עבידו והא עבדך לקן וחטאן עליהון
עמך׃ 17 ואמר בטלנין אתון בטלנין על כן אתון אמרין ניזיל נדבח קדם יי׃ 18 וכען אזילו פלחו ותיבנא לא מתיהב לכון וסכום
לבניא תתנון׃ 19 וחזו סרכי בני ישראל יתהון בביש למימר לא תמנעון מלבניכון פתגם יום ביומיה׃ 20 וערעו ית משה וית אהרן
קיימין לקדמותהון במפקהון מלות פרעה׃ 21 ואמרו להון יתגלי יי עליכון ויתפרע דאבאשתון ית ריחנא בעיני פרעה ובעיני עבדוהי למתן
חרבא בידיהון למקטלנא׃ 22 ותב משה קדם יי ואמר יי למה אבאשתא לעמא הדין למה דנן שלחתני׃ 23 ומעידן דעלית לות פרעה
למללא בשמך אתבאש לעמא הדין ושיזבא לא שיזבתא ית עמך׃ ו 1 ואמר
יי למשה כען תחזי דאעביד לפרעה ארי בידא תקיפא ישלחינון ובידא תקיפא יתרכינון מארעיה׃ 2 ומליל יי עם משה ואמר ליה אנא
יי׃ 3 ואתגליתי לאברהם ליצחק וליעקב באל שדי ושמי יי לא אודעית להון׃

Vrgebant autem eos præfecti operum, & scri- 10
bæ populi: & locuti sunt ad populum, dicentes:
Hæc dicit Pharao: Non amplius do vobis paleas.
Ipsi vos euntes, colligite vobis ipsis paleas 11
vnde inueneritis: non enim aufertur à constructio-
ne vestra quicquam. Et dispersus est popu- 12
lus in tota terra Aegypti, vt congregaret stipulam
in paleas. At præfecti operum vrgebant ip- 13
sos, dicentes: Complete opera pertinentia per diem,
sicut & quando palea dabatur vobis.
Et flagellati sunt scribæ generis filiorum Israel, 14
constituti super ipsos à præfectis Pharaonis, dicen-
tes: Quare non compleuistis constructiones vestras
lateritij, sicut & heri, & tertia die, & quod ho-
die? Ingredientes autem Scribæ filiorum Is- 15
rael, exclamauerunt ad Pharaonem, dicētes: Qua-
re sic facis tuis seruis? Palea non datur ser- 16
uis tuis, & lateritium, dicunt nobis, facite. ecce fa-
muli tui flagellati sunt: iniuria afficies ergo populum
tuum. Et dixit eis: Vacatis, ociosi estis: prop- 17
ter hoc dicitis, Eamus, sacrificemus Domino nostro.
Nunc igitur euntes laborate. nam palea vo- 18
bis non dabitur, & constructionem lateritij reddе-
tis. Videbant autem scribæ filiorum Israel 19
seipsos in malis, dicentes: Non relinquetis à lateri-
tio quod pertinet ad diem. Occurrerunt au- 20
tem Moysi & Aaron venientibus in occursum eis,
exeuntibus illis à Pharaone. Et dixerunt 21
eis: Videat Deus vos & iudicet, quòd abominati
estis odorem nostrum coram Pharaone, & coram
seruis eius, vt det gladium in manus eius, vt occi-
dat nos. Conuersus est autem Moyses ad 22
Deum, & dixit: Domine, quare afflixisti populum
hunc? & cur misisti me? Et ex quo ingressus 23
sum ad Pharaonem, vt loquerer in tuo nomine, af-
flixit populum hunc, et nō liberasti populum tuum.

CAP. VI.

ET dixit Dominus ad Moysen: Iam videbis quæ 1
faciam Pharaoni. in enim manu valida dimit-
tet eos, & in brachio excelso eiciet eos de terra sua.
Locutus est autem Deus ad Moysen, & di- 2
xit ad eum: Ego Dominus. Et apparui ad A- 3
braam, & Isaac, & Iacob, Deus existens eorum.
& nomen meum Dominus non manifestaui eis.

10 κατέσπευδον δὲ αὐτοὺς οἱ ἐργοδιῶκται, καὶ γραμματεῖς
τοῦ λαοῦ. καὶ ἔλεγον πρὸς τὸν λαὸν, λέγοντες, τάδε λέγει φα-
11 ραὼ, οὐκ ἔτι δίδωμι ὑμῖν ἄχυρα. αὐτοὶ ὑμεῖς πορευό-
μενοι συλλέγετε ἑαυτοῖς ἄχυρα, ὅθεν ἂν εὕρητε. οὐ γὰρ ἀφαι-
12 ρεῖται ἀπὸ τῆς συντάξεως ὑμῶν οὐθέν. καὶ διεσπάρη ὁ
λαὸς ἐν ὅλῃ γῇ αἰγύπτου συναγαγεῖν καλάμην εἰς ἄχυρα.
13 οἱ δὲ ἐργοδιῶκται κατέσπευδον αὐτοὺς, λέγοντες, συντε-
λεῖτε τὰ ἔργα τὰ καθήκοντα καθ' ἡμέραν, καθάπερ καὶ ὅτε τὸ
14 ἄχυρον ἐδίδοτο ὑμῖν. καὶ ἐμαστιγώθησαν οἱ γραμματεῖς
τοῦ γένους τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, οἱ κατασταθέντες ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ
τῶν ἐπιστατῶν τοῦ φαραὼ, λέγοντες, διατί οὐ συνετελέσα-
τε τὰς συντάξεις ὑμῶν τῆς πλινθίας, καθάπερ καὶ ἐχθὲς καὶ τρί-
15 την ἡμέραν, καὶ τὸ τῆς σήμερον; εἰσελθόντες δὲ οἱ
γραμματεῖς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, κατεβόησαν πρὸς φαραὼ,
λέγοντες, ἱνατί οὕτω ποιεῖς τοῖς σοῖς οἰκέταις;
16 ἄχυρον οὐ δίδοται τοῖς οἰκέταις σου, καὶ τὴν πλινθίαν
λέγουσιν ἡμῖν, ποιεῖτε. ἰδοὺ οἱ παῖδές σου μεμαστίγωνται.
17 ἀδικήσεις οὖν τὸν λαόν σου. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, σχο-
λάζετε, σχολασταί ἐστε. διὰ τοῦτο λέγετε, πορευθῶμεν, θύ-
18 σωμεν τῷ κυρίῳ ἡμῶν. νῦν οὖν πορευθέντες ἐργάζε-
σθε. τὸ γὰρ ἄχυρον ὑμῖν οὐ δοθήσεται, καὶ τὴν σύνταξιν τῆς πλινθίας
19 ἀποδώσετε. ἑώρων δὲ οἱ γραμματεῖς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἑ-
αυτοὺς ἐν κακοῖς, λέγοντες, οὐκ ἀπολείψετε ἀπὸ τῆς πλιν-
20 θίας τὸ καθῆκον τῇ ἡμέρᾳ. συνήντησαν δὲ μωυσῇ
καὶ ἀαρὼν ἐρχομένοις εἰς συνάντησιν αὐτοῖς. ἐκπορευομένων
21 αὐτῶν ἀπὸ φαραώ. καὶ εἶπον αὐτοῖς, ἴδοι ὁ θεὸς ὑμᾶς
καὶ κρίναι, ὅτι ἐβδελύξατε τὴν ὀσμὴν ἡμῶν ἐναντίον φαραὼ,
καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, δοῦναι ῥομφαίαν εἰς τὰς
22 χεῖρας αὐτοῦ, τοῦ ἀποκτεῖναι ἡμᾶς. ἐπέστρεψε δὲ μωυ-
σῆς πρὸς τὸν θεὸν, καὶ εἶπε, κύριε, διατί ἐκάκωσας τὸν λαὸν
23 τοῦτον; καὶ ἱνατί ἀπέσταλκάς με; καὶ ἀφ' οὗ εἰσπεπόρευμαι
πρὸς φαραὼ λαλῆσαι ἐπὶ τῷ σῷ ὀνόματι, ἐκάκωσε τὸν λαὸν
τοῦτον, καὶ οὐκ ἐρρύσω τὸν λαόν σου. ϛ.
1 Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἤδη ὄψει ἃ ποιήσω τῷ
φαραώ. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς, καὶ ἐν βραχί-
2 ονι ὑψηλῷ ἐκβαλεῖ αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. ἐλάλησε
δὲ ὁ θεὸς πρὸς μωυσῆν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ κύριος.
3 καὶ ὤφθην πρὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ, θεὸς ὢν αὐ-
τῶν. καὶ τὸ ὄνομά μου κύριος οὐκ ἐδήλωσα αὐτοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et egressi sunt præfecti populi & exactores eius, & dixerunt populo: Hæc dicit Pharao: Non ego dabo vobis paleas. 11 Vos ite & tollite vobis paleas de loco in quo inueneritis, quoniam non minuetur quicquam de operibus vestris. 12 Et dispersus est populus in omnem terram Ægypti, ad colligendas stipulas & paleas. 13 Præfecti autem instabant, dicentes: Implete opus vestrum per singulos dies, sicut faciebatis quando dabantur vobis paleæ. 14 Percussique sunt præpositi filiorum Israel quos constituerant super eos præfecti Pharaonis, dicentes: Quare non complestis numerum vestrum, vt conficeretis lateres, sicut nudius tertius, nec heri nec hodie? 15 Et venerunt præfecti filiorum Israel, & clamauerunt coram Pharaone, dicentes: Quare sic facis seruis tuis? 16 Paleæ non dantur seruis tuis; & dicunt nobis, Facite lateres. & ecce serui tui percutiuntur, & peccat super eos populus tuus. 17 Et ait: Ociosi estis ociosi. idcircò vos dicitis, Eamus, & sacrificemus coram Domino: 18 Et nunc ite & operamini, & paleæ non dabuntur vobis, & summam laterum reddetis. 19 Videbantque se præfecti filiorum Israel in malum; eo quòd diceretur eis, Non minuatis quicquam de lateribus vestris per singulos dies. 20 Occurreruntque Moysi & Aaron, qui stabant in conspectu eorum cùm egrederentur à Pharaone. 21 Dixeruntque eis: Appareat Dominus super vos, & vindictam sumat, eo quòd fœtere fecistis odorem nostrum in oculis Pharaonis & in oculis seruorum eius, vt daretis gladium in manibus suis, vt occiderent nos. 22 Et reuersus est Moyses coram Domino, & ait. Domine, quare malefecisti huic populo? vt quid misisti me? 23 Et ex eo tempore quo ingressus sum ad Pharaonem, vt loquerer in nomine tuo, malefecit populo huic: & liberans non liberasti populum tuum.

CAP. VI.

DIxitque Dominus ad Moysen. Nunc videbis quod facturus sum Pharaoni: quoniam per manum fortem dimittet eos, & per manum validam eiciet eos de terra sua. 2 Locutusque est Dominus cum Moyse, & dixit ei: Ego Dominus. 3 Reuelatusque fui Abrahæ, Isaac, & Iacob in Deo omnipotenti: & nomen meum Adonai non indicaui eis.

4 וְגַם הֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּם לָתֵת לָהֶם אֶת־אֶרֶץ
5 כְּנָעַן אֵת אֶרֶץ מְגֻרֵיהֶם אֲשֶׁר־גָּרוּ בָהּ׃ וְגַם׀ אֲנִי
שָׁמַעְתִּי אֶת־נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מַעֲבִדִים
6 אֹתָם וָאֶזְכֹּר אֶת־בְּרִיתִי׃ לָכֵן אֱמֹר לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֲנִי יְהוָה וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלֹת מִצְרַיִם
וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֲבֹדָתָם וְגָאַלְתִּי אֶתְכֶם בִּזְרוֹעַ נְטוּיָה
7 וּבִשְׁפָטִים גְּדֹלִים׃ וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהָיִיתִי
לָכֶם לֵאלֹהִים וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא
8 אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרָיִם׃ וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי לָתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וְנָתַתִּי אֹתָהּ לָכֶם מוֹרָשָׁה אֲנִי יְהוָה׃
9 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה כֵּן אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל־
10 מֹשֶׁה מִקֹּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה
11 אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ בֹּא דַבֵּר אֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרָיִם
12 וִישַׁלַּח אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה לִפְנֵי
יְהוָה לֵאמֹר הֵן בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא־שָׁמְעוּ אֵלַי וְאֵיךְ
יִשְׁמָעֵנִי פַרְעֹה וַאֲנִי עֲרַל שְׂפָתָיִם׃
13 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וַיְצַוֵּם אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרָיִם לְהוֹצִיא אֶת־
14 בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ אֵלֶּה רָאשֵׁי
בֵית־אֲבֹתָם בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל חֲנוֹךְ וּפַלּוּא
15 חֶצְרוֹן וְכַרְמִי אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת רְאוּבֵן׃ וּבְנֵי שִׁמְעוֹן
יְמוּאֵל וְיָמִין וְאֹהַד וְיָכִין וְצֹחַר וְשָׁאוּל בֶּן־הַכְּנַעֲנִית
16 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת שִׁמְעוֹן׃ וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־לֵוִי
לְתֹלְדֹתָם גֵּרְשׁוֹן וּקְהָת וּמְרָרִי וּשְׁנֵי חַיֵּי לֵוִי שֶׁבַע
17 וּשְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה׃ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לִבְנִי וְשִׁמְעִי
18 לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ וּבְנֵי קְהָת עַמְרָם וְיִצְהָר וְחֶבְרוֹן
וְעֻזִּיאֵל וּשְׁנֵי חַיֵּי קְהָת שָׁלֹשׁ וּשְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה׃
19 וּבְנֵי מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַלֵּוִי
לְתֹלְדֹתָם׃

4 Pepigíque fœdus cum eis, vt darem eis
terram Chanaan, terram peregrinationis eo-
5 rum, in qua fuerunt aduenæ. Ego audi-
ui gemitum filiorum Iſrael, quo Ægyptij op-
preſſerunt eos, & recordatus ſum pacti mei.
6 Ideò dic filiis Iſrael: Ego Dominus, qui
educam vos de ergaſtulo Ægyptiorum, & e-
ruam de ſeruitute, ac redimam in brachio ex-
7 celſo, & iudiciis magnis. Et aſſumam
vos mihi in populum, & ero veſter Deus. &
ſcietis quia ego ſum dominus Deus veſter,
B qui eduxerim vos de ergaſtulo Ægyptiorum.
8 Et induxerim vos in terram ſuper quam
leuaui manum meam, vt darem eam Abraam,
Iſaac & Iacob. daboque illam poſſidendam
9 vobis, ego Dominus. Narrauit ergo
Moyſes omnia filiis Iſrael: qui non acquie-
uerunt ei, propter anguſtiam ſpiritus, & opus
10 duriſſimum. Locutuſque eſt Dominus
11 ad Moyſen, dicens: Ingredere, & loquere
ad Pharaonem regem Ægypti, vt dimittat fi-
12 lios Iſrael de terra ſua. Reſpondit Moy-
ſes coram Domino: Ecce filij Iſrael non au-
diunt me, & quomodo audiet Pharao? præ-
ſertim cùm incircunciſus ſim labiis?
13 Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen &
Aaron, & dedit mandatum ad filios Iſrael, &
ad Pharaonem regem Ægypti, vt educerent
filios Iſrael de terra Ægypti.
14 Iſti ſunt principes domorum per fami-
C lias ſuas: Filij Ruben primogeniti Iſraelis,
Enoch & Phallu, Eſron & Charmi. hæ cog-
15 nationes Ruben. Filij Symeon, Iamuel, Ge. 46.b Nu. 26.a 1.Pa. 5.b
& Iamin, & Ahod, & Iachin, & Saber, & Sa-
ul filius Chananitidis. hæ progenies Symeon.
16 Et hęc nomina filiorum Leui per cogna-
tiones ſuas, Gerſon, & Caath, & Merari. An-
ni autem vitæ Leui fuerunt centum triginta
17 ſeptem. Filij Gerſon, Iobni, & Semei 1.Pa. 23.c
18 per cognationes ſuas. Filij Caath, Am-
ram, & Iſuar, & Hebron, & Oziel. Anni quo-
que vitæ Caath, centum triginta tres.
19 Filij Merari, Mooli, & Muſi. hæ cogna-
tiones Leui per familias ſuas.

תרגום אונקלוס

4 וְאַף אֲקֵימִית יָת קְיָמִי עִמְּהוֹן לְמִתַּן לְהוֹן יָת אַרְעָא דִּכְנַעַן יָת אֲרַע תּוֹתָבוּתְהוֹן דְּאִתּוֹתַבוּ בַהּ׃ 5 וְאַף קֳדָמַי שְׁמִיעַ יָת קְבֵילַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל דְּמִצְרָאֵי מַפְלְחִין בְּהוֹן וּדְכִירְנָא יָת קְיָמִי׃ 6 בְּכֵין אֱמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנָא יְיָ וְאַפֵּיק יָתְכוֹן מִגּוֹ דְּחוֹק פּוּלְחַן מִצְרָאֵי וְאֵשֵׁיזֵיב יָתְכוֹן
מִפֻּלְחָנְהוֹן וְאֶפְרוֹק יָתְכוֹן בִּדְרָעָא מְרָמְמָא וּבְדִינִין רַבְרְבִין׃ 7 וַאֲקָרֵב יָתְכוֹן קֳדָמַי לְעַם וְאֶהֱוֵי לְכוֹן לֶאֱלָהּ וְתִדְּעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ
אֱלָהֲכוֹן דְּאַפֵּיקִית יָתְכוֹן מִגּוֹ דְּחוֹק פּוּלְחַן מִצְרָאֵי׃ 8 וְאַעֵיל יָתְכוֹן לְאַרְעָא דְּקַיֵּימִית בְּמֵימְרִי לְמִתַּן יָתַהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב
וְאֶתֵּן יָתַהּ לְכוֹן יְרוּתָא אֲנָא יְיָ׃ 9 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה כֵּן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא קַבִּילוּ מִן מֹשֶׁה מֵעָיַק רוּחָא וּמִפֻּלְחָנָא דַּהֲוָת קַשְׁיָא
עֲלֵיהוֹן׃ 10 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 11 עוּל מַלֵּיל עִם פַּרְעֹה מַלְכָּא דְּמִצְרַיִם וִישַׁלַּח יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעֵיהּ׃
12 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ לְמֵימַר הָא בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָא קַבִּילוּ מִנִּי וְאֵכְדֵּין יְקַבֵּיל מִנִּי פַּרְעֹה וַאֲנָא יַקִּיר מַמְלַל׃ 13 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם
אַהֲרֹן וּפַקֵּדִינוּן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְוָת פַּרְעֹה מַלְכָּא דְּמִצְרַיִם לְאַפָּקָא יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְּמִצְרָיִם׃ 14 אִלֵּין רֵישֵׁי בֵית אֲבָהָתְהוֹן
בְּנֵי רְאוּבֵן בֻּכְרָא דְּיִשְׂרָאֵל חֲנוֹךְ וּפַלּוּא חֶצְרוֹן וְכַרְמִי אִלֵּין זַרְעֲיָת רְאוּבֵן׃ 15 וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וְיָמִין וְאוֹהַד וְיָכִין וְצוֹחַר וְשָׁאוּל בַּר
כְּנַעֲנֵיתָא אִלֵּין זַרְעֲיָת שִׁמְעוֹן׃ 16 וְאִלֵּין שְׁמָהַת בְּנֵי לֵוִי לְתוֹלְדָתְהוֹן גֵּרְשׁוֹן וּקְהָת וּמְרָרִי וּשְׁנֵי חַיֵּי לֵוִי מְאָה וּתְלָתִין וּשְׁבַע שְׁנִין׃
17 בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לִבְנִי וְשִׁמְעִי לְזַרְעֲיָתְהוֹן׃ 18 וּבְנֵי קְהָת עַמְרָם וְיִצְהָר וְחֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל וּשְׁנֵי חַיֵּי קְהָת מְאָה וּתְלָתִין וּתְלָת שְׁנִין׃
19 וּבְנֵי מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי אִלֵּין זַרְעֲיָת לֵוִי לְתוֹלְדָתְהוֹן׃

** Et conſtitui fœdus meum cum eis, vt darem* 4
eis terram Chananæorum, terram quam habitaue-
runt, in qua & habitauerunt in ea.
** Et ego audiui gemitum filiorum Iſrael, quæ Æ-* 5
gyptij in ſeruitutem redegerunt eos. & recordatus
*ſum fœderis mei. * Vade, loquere filiis Iſrael,* 6
dicens: Ego Dominus: & educam vos à ſeruitute
Ægyptiorum: & liberabo vos de potentia eorum;
& redimam vos in brachio excelſo, & iudicio ma-
*gno. * Et accipiam vos mihi ipſi in populum:* 7
& ero veſter Deus. & cognoſcetis, quòd ego Do-
minus Deus veſter, educens vos de potentia Ægy-
*ptiorum. * Et adducam vos in terram, in* 8
quam extendi manum meam, vt darem eam Abra-
am, & Iſaac, & Iacob. & dabo eam vobis in ſor-
te. ego Dominus.
** Locutus eſt autem Moyſes ſic filiis Iſrael: &* 9
non audiuerunt Moyſen præ puſillanimitate, & præ
operibus duris.
** Ait autem Dominus ad Moyſen, dicens:* 10
** Ingredere, loquere ad Pharaonem regem Ae-* 11
gypti, vt dimittat filios Iſrael de terra ſua.
** Locutus eſt autem Moyſes coram Domino, di-* 12
cens: Ecce filij Iſrael non audiuerunt me; &
quomodo Pharao audiet me? ego autem balbus ſum.
** Dixit autem Dominus ad Moyſen & Aa-* 13
ron: & mandauit eis ad Pharaonem regem Ae-
gypti, vt educat filios Iſrael de terra Aegypti.
** Et hi principes domorum familiarum eorum.* 14
Filij Ruben primogeniti Iſrael, Enoch, & Phallu,
Eſrom, & Charmi. hæc cognatio Ruben.
** Et filij Symeon, Iemuel, & Iamin, & Aod,* 15
& Iachin, & Sear, & Saul, qui ex Phœniſſa. hæ
familiæ filiorum Symeon.
** Et hæc nomina filiorum Leui per cognationes* 16
eorum, Gerſon, Caath, & Merari. & hi anni vi-
tæ Leui, centum triginta ſeptem anni.
** Et hi filij Gerſon, Lobeni, & Semei, domus* 17
familiarum eorum.
** Et filij Caath, Amram, & Iſuar, & He-* 18
bron, & Oziel: & anni vitæ Caath, centum tri-
ginta tres anni.
** Et filij Merari, Mooli, & Muſi. hæ domus* 19
familiarum Leui per cognationes eorum.

4 * καὶ ἔστησα τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτοὺς, ὥστε δοῦναι
αὐτοῖς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, τὴν γῆν ἣν παρῳκήκασιν,
ἐν ᾗ καὶ παρῴκησαν ἐπ' αὐτῆς.
5 * καὶ ἐγὼ εἰσήκουσα τὸν στεναγμὸν τῶν υἱῶν ἰσραήλ. ὃν οἱ
αἰγύπτιοι κατεδουλοῦντο αὐτούς. καὶ ἐμνήσθην τῆς διαθήκης
6 μου. * βάδιζε, εἶπον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, ἐγὼ κύ-
ριος, καὶ ἐξάξω ὑμᾶς ἀπὸ δουλείας τῶν αἰγυπτίων. καὶ ῥύσο-
μαι ὑμᾶς ἐκ τῆς δυναστείας αὐτῶν, καὶ λυτρώσομαι ὑμᾶς ἐν
βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ κρίσει μεγάλῃ.
7 * καὶ λήψομαι ὑμᾶς ἐμαυτῷ εἰς λαόν· καὶ ἔσομαι ὑμῶν
θεός. καὶ γνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ὑ-
μᾶς ἐκ τῆς δυναστείας τῶν αἰγυπτίων.
8 * καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν, ἐφ' ἣν ἐξέτεινα τὴν χεῖ-
ρά μου, δοῦναι αὐτὴν τῷ ἀβραὰμ καὶ τῷ ἰσαὰκ καὶ τῷ ἰακώβ.
καὶ δώσω αὐτὴν ὑμῖν ἐν κλήρῳ· ἐγὼ κύριος.
9 * ἐλάλησε δὲ μωυσῆς οὕτως τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ οὐκ εἰσή-
κουσαν μωυσῆ ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας, καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων
τῶν σκληρῶν.
10 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
11 * εἴσελθε, λάλησον πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, ἵνα
ἐξαποστείλῃ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ·
12 * ἐλάλησε δὲ μωυσῆς ἔναντι κυρίου, λέγων, ἰδοὺ οἱ υἱοὶ ἰσ-
ραὴλ οὐκ εἰσήκουσάν μου, καὶ πῶς φαραὼ εἰσακούσεταί μου,
ἐγὼ δὲ ἄλογός εἰμι.
13 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, καὶ συνέταξεν
αὐτοῖς πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, ἵνα ἐξαγάγῃ τοὺς
υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αἰγύπτου.
14 * καὶ οὗτοι οἱ ἀρχηγοὶ οἴκων πατριῶν αὐτῶν. υἱοὶ ῥουβὴν πρω-
τοτόκου ἰσραὴλ, ἐνὼχ, καὶ φαλλοὺ, ἀσρὼμ καὶ χαρμὶ, αὕτη ἡ συγ-
15 γένεια ῥουβήν. * καὶ υἱοὶ συμεὼν, ἰεμουὴλ, καὶ ἰαμὶν, καὶ ἀὼδ,
καὶ ἰαχεὶν, καὶ σαὰρ, καὶ σαοὺλ ὁ ἐκ τῆς φοινίσσης. αὗται αἱ πα-
16 τριαὶ τῶν υἱῶν συμεών. * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν
λευὶ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, γεδσὼν, καὰθ, καὶ μεραρεί. καὶ ταῦτα
17 τὰ ἔτη τῆς ζωῆς λευὶ, ἑκατὸν τριακονταεπτὰ ἔτη. * καὶ οὗτοι υἱοὶ
18 γεδσὼν, λοβενὶ, καὶ σεμεΐ· οἶκοι πατριῶν αὐτῶν. * καὶ οἱ υἱοὶ καὰθ,
ἀβραὰμ, καὶ ἰσαὰρ, καὶ χεβρὼν, καὶ ὀζιήλ. καὶ τὰ ἔτη τῆς ζωῆς καὰθ,
ἑκατὸν τριακοντατρία ἔτη.
19 * καὶ υἱοὶ μεραρεὶ, μοολὶ, καὶ ὁμουσί. οὗτοι οἶκοι πατριῶν λευὶ,
κατὰ συγγενείας αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et etiam ſtatui pactum meum cum eis, vt darem eis terram Chanaan, terram peregrinationis eorum in qua peregrinati ſunt.
5 Et in conſpectu meo auditus eſt clamor filiorum Iſrael, eo quòd Ægyptij ſeruire faciunt eos: & recordatus ſum pacti mei.
6 Ideò dic filiis Iſrael, Ego Dominus: & educam vos de medio tribulationis ſeruitutis Ægyptiorum: & liberabo vos de ſeruitute eorum; & redimam vos in brachio excelſo, & iudiciis magnis. 7 Et applicabo vos coram me in populum, & ero vobis in Deum: & ſcietis quia ego dominus Deus veſter, qui eduxi vos de medio tribulationis ſeruitutis Ægyptiorum. 8 Et inducam vos in terram pro qua iuraui in verbum meum, vt darem eam Abrahæ, Iſaac & Iacob; & dabo eam vobis in hæreditatem, ego Dominus.
9 Locutuſque eſt Moyſes filiis Iſrael: & non acquieuerunt Moyſi propter anguſtiam ſpiritus, & duram ſeruitutem quæ erat ſuper eos.
10 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 11 Ingredere, loquere cum Pharaone rege Ægypti, vt mittat filios Iſrael de terra ſua. 12 Et locutus eſt Moyſes coram Domino, dicens: Ecce filij Iſrael non acquieuerunt mihi: quomodo ergo acquieſcet mihi Pharao? & ego ſum grauis loquelæ. 13 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe & cum Aaron, & dedit eis mandatum ad filios Iſrael, & ad Pharaonem regem Ægypti, vt edúcerent filios Iſrael de terra Ægypti. 14 Iſti ſunt principes domus patrum ſuorum. Filij Ruben primogeniti Iſrael, Enoch, & Phallu, Eſron & Charmi. hæ cognationes Ruben. 15 Filij autem Symeon, Iamuel, & Iamin, & Ahod, & Iachin, & Saher, & Saul filius Chananitidis. hæ cognationes Symeon. 16 Et hæc nomina filiorum Leui per cognationes ſuas, Gerſon, & Caath, & Merari. Anni autem vitæ Leui fuerunt centum triginta ſeptem. 17 Filij autem Gerſon, Lobni, & Semei, per cognationes ſuas. 18 Filij autem Caath, Amram, & Iſaar, & Hebron, & Oziel. Anni autem vitæ Caath, centum & triginta & tres anni. 19 Filij autem Merari, Mooli, & Muſi. hæ ſunt cognationes Leui per familias ſuas.

20 * ויקח עמרם את־יוכבד דדתו לו לאשה ותלד
לו את־אהרן ואת־משה ושני חיי עמרם שבע
21 ושלשים ומאת שנה : * ובני יצהר קרח ונפג
22 וזכרי : * ובני עזיאל מישאל ואלצפן וסתרי :
23 * ויקח אהרן את־אלישבע בת־עמינדב אחות
נחשון לו לאשה ותלד לו את־נדב ואת־אביהוא
24 את־אלעזר ואת־איתמר : * ובני קרח אסיר ואלקנה
25 ואביאסף אלה משפחת הקרחי : * ואלעזר בן־
אהרן לקח־לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו
את־פינחס אלה ראשי אבות הלוים למשפחתם :
26 * הוא אהרן ומשה אשר אמר יהוה להם הוציאו
את־בני ישראל מארץ מצרים על־צבאתם :
27 * הם המדברים אל־פרעה מלך־מצרים להוציא
את־בני־ישראל ממצרים הוא משה ואהרן :
28 * ויהי ביום דבר יהוה אל־משה בארץ מצרים :
29 * וידבר יהוה אל־משה לאמר אני יהוה דבר אל־
פרעה מלך מצרים את כל־אשר אני דבר אליך :
30 * ויאמר משה לפני יהוה הן אני ערל שפתים ואיך
ישמע אלי פרעה : ז
1 * ויאמר יהוה אל־
משה ראה נתתיך אלהים לפרעה ואהרן אחיך
2 יהיה נביאך : * אתה תדבר את כל־אשר אצוך
ואהרן אחיך ידבר אל־פרעה ושלח את־בני־
3 ישראל מארצו : * ואני אקשה את־לב פרעה
והרביתי את־אתתי ואת־מופתי בארץ מצרים :
4 * ולא־ישמע אלכם פרעה ונתתי את־ידי במצרים
והוצאתי את־צבאתי את־עמי בני־ישראל מארץ
5 מצרים בשפטים גדלים : * וידעו מצרים כי־אני
יהוה בנטתי את־ידי על־מצרים והוצאתי את־בני־
ישראל מתוכם :

20 * Accepit autem Amram vxorem Iochabet Num. 26
patruelē ſuam, quę peperit ei Aaron, & Moy-
ſen, & Mariam. Fuerúntque anni vitæ Amrā,
21 centum triginta ſeptem. *Filij quoque Iſuar,
22 Chore, & Napheg, & Zechri. * Filij quoque
Oziel, Miſael, & Eliſaphan, & Sechri.
23 * Accepit autem Aaron vxorem Eliſabeth,
D filiam Aminadab ſororem Naaſon, quæ pe-
perit ei Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Itha-
24 mar. * Filij quoque Chore, Aſer, & Helca-
na, & Abiaſaph. hæ ſunt cognationes Chori-
25 tarum. * At verò Eleazar filius Aaron ac-
cepit vxorem de filiabus Phutiel, quæ peperit
ei Phinees. Hi ſunt principes familiarum Le-
26 uiticarum per cognationes ſuas. * Iſte eſt
Aaron & Moyſes, quibus præcepit Dominus
vt educerent filios Iſrael de terra Ægypti, per
27 turmas ſuas. * Hi ſunt qui loquuntur ad
Pharaonem regem Ægypti, vt educant filios
Iſrael de Ægypto. Iſte eſt Moyſes & Aaron,
28 * In die qua locutus eſt Dominus ad Moy-
29 ſen in terra Ægypti. * Et locutus eſt Do-
minus ad Moyſen, dicens: Ego Dominus. lo-
quere ad Pharaonem regem Ægypti, omnia
30 quæ loquor tibi. * Et ait Moyſes coram
Domino: En incircunciſus labiis ſum. quo-
modo audiet me Pharao?

CAP. VII.

1 Dixitque Dominus ad Moyſen: Ecce con-
A ſtitui te Deum Pharaonis: & Aaron fra-
ter tuus erit propheta tuus.
2 * Tu loquêris ei omnia quæ mando tibi:
& ille loquetur ad Pharaonem, vt dimittat fi-
lios Iſrael de terra ſua.
3 * Sed ego indurabo cor eius, & multiplica-
bo ſigna & oſtenta mea in terra Ægypti:
4 * Et non audiet vos: immittámque ma-
num meam ſuper Ægyptum, & educam ex-
ercitum & populum meū filios Iſrael de ter-
ra Ægypti per iudicia maxima.
5 * Et ſcient Ægyptij, quia ego ſum Do-
minus, qui extenderim manum meam ſuper
Ægyptum, & eduxerim filios Iſrael de me-
dio eorum.

תרגום אונקלוס

20 ונסיב עמרם ית יוכבד בת אחת אבוהי ליה לאנתו וילידת ליה ית אהרן וית משה ושני חיי עמרם מאה ותלתין ושבע שנין :
21 ובני יצהר קרח ונפג וזכרי : 22 ובני עוזיאל מישאל ואלצפן וסתרי : 23 ונסיב אהרן ית אלישבע בת עמינדב אחתיה דנחשון ליה
לאנתו וילידת ליה ית נדב וית אביהוא ית אלעזר וית איתמר : 24 ובני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף אלין זרעית קרח : 25 ואלעזר
בר אהרן נסיב ליה מבנת פוטיאל ליה לאינתו וילידת ליה ית פינחס אילין רישי אבהת ליואי לזרעיתהון : 26 הוא אהרן ומשה
דאמר יי להון אפיקו ית בני ישראל מארעא דמצרים על חיליהון : 27 אינון דממללין עם פרעה מלכא דמצרים לאפקא ית בני
ישראל ממצרים הוא משה ואהרן : 28 והוה ביומא דמליל יי עם משה בארעא דמצרים : 29 ומליל יי עם משה
למימר אנא יי מליל עם פרעה מלכא דמצרים ית כל דאנא ממליל לך : 30 ואמר משה קדם יי הא אנא יקיר ממלל ואכדין
יקביל מני פרעה : ז 1 ואמר יי למשה חזי דמניתך רב לפרעה ואהרן
אחוך יהא מתורגמנך : 2 את תמליל ית כל דאפקדינך ואהרן אחוך ימליל עם פרעה וישלח ית בני ישראל מארעיה : 3 ואנא
אקשי ית ליבא דפרעה ואסגי ית אתותי וית מופתי בארעא דמצרים : 4 ולא יקביל מנכון פרעה ואתן ית מחת גבורתי על מצרים
ואפיק ית חילי ית עמי בני ישראל מארעא דמצרים בדינין רברבין : 5 וידעון מצראי ארי אנא יי כד ארימית ית מחת גבורתי
על מצרים ואפיק ית בני ישראל מביניהון :

** Et accepit Amram Iochabed filiam fratris pa-* 20
tris sui sibi in vxorem. & genuit ei & Aaron &
Moysen, & Mariam sororem eorum. At anni vi-
tæ Amram, centum triginta septem anni.
** Et filij Isuar, Chore, & Napheg, & Zechri.* 21
** Et filij Oziel, Misael, et Elisaphan, et Zechri.* 22
** Accepit autem Aaron Elisabeth, filiam Ami-* 23
nadab, sororem Naason, sibi vxorem. & peperit
ei ipsumque Nadab, & Abiu, & Eleazar, &
Ithamar.
** Filij autem Chore, Aser, & Elcana, & A-* 24
biasab. hæ generationes Chore.
** Et Eleazar Aaron, accepit filiam Phutiel sibi* 25
vxorem: & peperit ei Phinees. hi principatus fa-
miliæ Leuitarum per generationes eorum.
** Hic Aaron & Moyses, quibus dixit ipsis Deus* 26
vt educerent filios Israel ex Ægypto, cum exercitu
eorum.
** Hi sunt qui loquuntur ad Pharaonem regem* 27
Ægypti, vt educerent filios Israel ex Ægypto. ipse
Moyses & Aaron:
** Qua die locutus est Dominus Moysi in terra* 28
Ægypti.
** Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:* 29
Ego Dominus: loquere ad Pharaonem regem Ae-
gypti, quæcunque ego dico ad te.
** Et dixit Moyses coram Domino: Ecce ego gra-* 30
cili voce sum, & quomodo audiet me Pharao?

CAP. VII.

ET ait Dominus ad Moysen, dicens: Ecce dedi 1
te deum Pharaonis. & Aaron frater tuus erit
tuus propheta.
** Tu verò loquêris ei omnia quæcunque tibi præ-* 2
cipio. at Aaron frater tuus loquetur ad Pharaonem,
vt dimittat filios Israel de terra sua.
** Ego autem indurabo cor Pharaonis, & mul-* 3
tiplicabo signa mea & portenta mea in terra Ae-
*gypti. * Et non audiet vos Pharao: & inij-* 4
ciam manum meam in Aegyptum, & educam cum
potentia mea populum meum filios Israel de terra
Aegypti cum vltione magna.
** Et cognoscent Aegyptij, quòd ego sum Domi-* 5
nus, extendens manum meam contra Aegyptum; et
educam filios Israel de medio eorum.

20 * καὶ ἔλαβεν ἀμβρὰμ τὴν ἰωχαβὲδ θυγατέρα τοῦ ἀδελ-
φοῦ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἐγέννησεν αὐ-
τῷ τόν τε ἀαρὼν καὶ μωυσῆν καὶ μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐ-
τῶν. τὰ δὲ ἔτη τῆς ζωῆς ἀμβρὰμ ἑκατὸν τριακονταεπτὰ ἔτη.
21 * καὶ υἱοὶ ἰσαάρ, κορὲ, καὶ ναφὲκ, καὶ ζεχρί.
22 * καὶ υἱοὶ ὀζιὴλ, μισαὴλ, καὶ ἐλισαφὰν, καὶ ζεχρί.
23 * ἔλαβε δὲ ἀαρὼν τὴν ἐλισάβεθ θυγατέρα ἀμιναδὰβ
ἀδελφὴν ναασσὼν ἑαυτῷ γυναῖκα· καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τόν τε να-
δὰβ, καὶ ἀβιοὺδ, καὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ.
24 * υἱοὶ δὲ κορὲ, ἀσὴρ, καὶ ἐλκανὰ, καὶ ἀβιάσαφ. αὗται αἱ γε-
25 νέσεις κορέ. * καὶ ἐλεάζαρ ὁ τοῦ ἀαρὼν, ἔλαβε τὴν θυ-
γατέρα φουτιὴλ αὐτῷ γυναῖκα, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν φινεές.
αὗται αἱ ἀρχαὶ πατριᾶς λευιτῶν, κατὰ γενέσεις αὐτῶν.
26 * οὗτος ἀαρὼν καὶ μωυσῆς, οἷς εἶπεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐξαγαγεῖν
τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου, σὺν δυνάμει αὐτῶν.
27 * οὗτοί εἰσιν οἱ διαλεγόμενοι πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰ-
γύπτου, ὥστε ἐξαγαγεῖν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου. αὐ-
28 τὸς μωυσῆς καὶ ἀαρών· * ᾗ ἡμέρᾳ ἐλάλησε κύριος
29 μωυσῇ ἐν γῇ αἰγύπτου. * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς
μωυσῆν, λέγων, ἐγὼ κύριος· λάλησον πρὸς φαραὼ βασι-
30 λέα αἰγύπτου, ὅσα ἐγὼ λέγω πρὸς σέ. * καὶ εἶπεν μωυ-
σῆς ἐναντίον κυρίου, ἰδοὺ ἐγὼ ἰσχνόφωνός εἰμι, καὶ πῶς εἰσα-
κούσεταί μου φαραώ;

ζ.

1 * Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἰδοὺ δέ-
δωκά σε θεὸν φαραώ. καὶ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ἔσται σου
προφήτης.
2 * σὺ δὲ λαλήσεις αὐτῷ πάντα ὅσα σοι ἐντέλλομαι. ὁ δὲ ἀ-
αρὼν ὁ ἀδελφός σου λαλήσει πρὸς φαραώ, ὥστε ἐξαποστεῖ-
λαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ.
3 * ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν φαραὼ, καὶ πληθυνῶ τὰ ση-
μεῖά μου, καὶ τὰ τέρατά μου ἐν γῇ αἰγύπτου·
4 * καὶ οὐκ εἰσακούσεται ὑμῶν φαραώ, καὶ ἐπιβαλῶ τὴν
χεῖρά μου ἐπ' αἴγυπτον, καὶ ἐξάξω σὺν δυνάμει μου τὸν
λαόν μου τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου σὺν ἐκδική-
σει μεγάλῃ.
5 * καὶ γνώσονται οἱ αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἐκ-
τείνων τὴν χεῖρά μου ἐπ' αἴγυπτον, καὶ ἐξάξω τοὺς υἱοὺς ἰσ-
ραὴλ ἐκ μέσου αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et accepit Amram Iochebed filiam sororis patris sui sibi in vxorem: & peperit ei Aaron & Moysen. Anni autem vitæ Amram, fuerunt centum & triginta & septem anni.
21 Filij autem Isaar, Chore, & Napheg, & Zechri.
22 Et filij Oziel, Misael, & Helisaphan, & Sethri.
23 Accepitque Aaron sibi Helisabee filiam Aminadab, sororem Naason, in vxorem: & peperit ei Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Ithamar.
24 Filij quoque Chore, Aser, & Elchana, & Abiasaph. hæ sunt generationes Chore.
25 Eleazar autem filius Aaron accepit sibi de filiabus Phutiel vxorem: & peperit ei Phinees. hi sunt principes patrum Leuitarum per cognationes suas.
26 Ipse est Aaron & Moyses, quibus dixit Dominus, Educite filios Israel de terra Ægypti, per turmas suas.
27 Ipsi sunt qui locuti sunt cum Pharaone rege Ægypti, vt educerent filios Israel de Ægypto: ipse est Moyses & Aaron.
28 Et factum est in die qua locutus est Dominus cum Moyse in terra Ægypti.
29 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: Ego Dominus: Loquere cum Pharaone rege Ægypti omnia quæ ego loquor tibi.
30 Et ait Moyses coram Domino: Ecce ego sum grauis loquelæ: & quomodo acquiescet mihi Pharao?

CAP. VII.

DIxitque Dominus ad Moysen: Vide quòd constitui te principem Pharaoni: & Aaron frater tuus erit interpres tuus.
2 Tu loquêris omnia quæ mando tibi: & Aaron frater tuus loquetur cum Pharaone, vt dimittat filios Israel de terra sua.
3 Et ego indurabo cor Pharaonis: & multiplicabo signa mea & portenta mea in terra Ægypti.
4 Et non acquiescet vobis Pharao: & ponam plagam fortitudinis meæ super Ægyptum, & educam exercitum meum, populum meum filios Israel de terra Ægypti per iudicia magna.
5 Et scient Ægyptij quia ego Dominus, cùm leuauero plagam fortitudinis meæ super Ægyptum, & eduxero filios Israel de medio eorum.

6 ויעש משה ואהרן כאשר צוה יהוה אתם כן
7 עשו: ומשה בן־שמנים שנה ואהרן בן־שלש
ושמנים שנה בדברם אל־פרעה:
8 ויאמר יהוה אל־משה ואל־אהרן לאמר:
9 כי ידבר אלכם פרעה לאמר תנו לכם מופת
ואמרת אל־אהרן קח את־מטך והשלך לפני־פרעה
10 יהי לתנין: ויבא משה ואהרן אל־פרעה ויעשו
כן כאשר צוה יהוה וישלך אהרן את־מטהו לפני
11 פרעה ולפני עבדיו ויהי לתנין: ויקרא גם־פרעה
לחכמים ולמכשפים ויעשו גם־הם חרטמי מצרים
12 בלהטיהם כן: וישליכו איש מטהו ויהיו לתנינם
13 ויבלע מטה־אהרן את־מטתם: ויחזק לב פרעה
14 ולא שמע אלהם כאשר דבר יהוה: ויאמר
יהוה אל־משה כבד לב פרעה מאן לשלח העם:
15 לך אל־פרעה בבקר הנה יצא המימה ונצבת
לקראתו על־שפת היאר והמטה אשר־נהפך לנחש
16 תקח בידך: ואמרת אליו יהוה אלהי העברים
שלחני אליך לאמר שלח את־עמי ויעבדני במדבר
17 והנה לא־שמעת עד־כה: כה אמר יהוה בזאת
תדע כי אני יהוה הנה אנכי מכה במטה אשר־בידי
18 על־המים אשר ביאר ונהפכו לדם: והדגה אשר־
ביאר תמות ובאש היאר ונלאו מצרים לשתות מים
19 מן־היאר: ויאמר יהוה אל־משה אמר אל־אהרן
קח מטך ונטה־ידך על־מימי מצרים על־נהרתם
על־יאריהם ועל־אגמיהם ועל כל־מקוה מימיהם
ויהיו דם והיה דם בכל־ארץ מצרים ובעצים
20 ובאבנים: ויעשו־כן משה ואהרן כאשר צוה
יהוה וירם במטה ויך את־המים אשר ביאר
לעיני פרעה ולעיני עבדיו ויהפכו כל־המים אשר־
ביאר לדם:

6 Fecit itaq; Moyses & Aaron ſicut præceperat
7 Dñs, ita egerunt. Erat autem Moyſes octogi-
B ta annorum, & Aarõ octoginta trium, quãdo
8 locuti ſunt ad Pharaonem. Dixítque Dñs ad
9 Moyſen & Aarõ: Cùm dixerit vobis Pharao,
Oſtendite ſigna, dices ad Aaron: Tolle virgam
tuam, & proiice eam corã Pharaone, ac verta-
10 tur in colubrum. Ingreſſi itaq; Moyſes & Aa-
ron ad Pharaonem, fecerunt ſicut præceperat
Dñs. Tulitq; Aaron virgam coram Pharaone,
11 & ſeruis eius, quæ verſa eſt in colubrũ. Voca-
uit autem Pharao ſapientes & maleficos, & fe
cerũt etiã ipſi per incãtationes Ægyptiacas, & 2.Ti.3.b
12 arcana quędam ſimiliter. Proiecerúntque
ſinguli virgas ſuas, quę verſę ſunt in dracones.
C ſed deuorauit virga Aaron virgas eorum.
13 Induratúmque eſt cor Pharaonis; & non
audiuit eos, ſicut præceperat Dominus.
14 Dixit autem Dominus ad Moyſen: Ingra-
uatum eſt cor Pharaonis, & non vult dimit-
15 tere populum. Vade ad eum manè: ecce e-
gredietur ad aquas: & ſtabis in occurſum eius
ſuper ripam fluminis: & virga quæ conuerſa
16 eſt in draconem, tolles in manu tua: Dicéſq;
ad eum: Dominus Deus Hebręorum miſit me
ad te, dicens: Dimitte populũ meum, vt ſacri-
ficet mihi in deſerto; & vſque ad præſens au-
17 dire noluiſti. Hæc igitur dicit Dominus: In
hoc ſcies quòd ſim Dominus: Ecce percu-
tiam virga quæ in manu mea eſt aquam flu-
18 minis, & vertetur in ſanguinem. Piſces quo-
que qui ſunt in fluuio, morientur: & compu-
treſcent aquæ, & affligentur Ægyptij biben-
19 tes aquam fluminis. Dixit quoque Dominus
ad Moyſen: Dic ad Aaron: Tolle virgam tuã,
& extende manum tuam ſuper aquas Ægy-
pti, & ſuper fluuios eorum, & riuos, & palu-
des, & omnes lacus aquarum, vt vertantur
in ſanguinem: & ſit cruor in omni terra Æ-
gypti, tam in ligneis vaſis, quàm in ſaxeis.
20 Feceruntque Moyſes & Aaron ſicut pręce-
D perat Dominus. & eleuans virgam, percuſſit
aquam fluminis coram Pharaone & ſeruis e-
ius, quæ verſa eſt in ſanguinem.

תרגום אונקלוס

6 ועבד משה ואהרן כמא דפקיד יי יתהון כן עבדו: 7 ומשה בר תמנין שנין ואהרן בר תמנין ותלת שנין במללותהון עם
פרעה: 8 ואמר יי למשה ולאהרן למימר: 9 ארי ימליל עמכון פרעה למימר הבו לכון מופת ותימר לאהרן סב ית
חטרך ורמי קדם פרעה יהא לתנינא: 10 ועל משה ואהרן לות פרעה ועבדו כן כמא דפקיד יי ורמא אהרן ית חטריה קדם פרעה
וקדם עבדוהי והוה לתנינא: 11 וקרא אף פרעה לחכימיא ולחרשיא ועבדו אף אינון חרשי מצראי בלחשיהון כן: 12 ורמו
גבר חטריה והוו לתניניא ובלע חוטרא דאהרן ית חטריהון: 13 ואתתקף ליבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליל יי: 14 ואמר
יי למשה אתיקר לבא דפרעה סריב לשלחא עמא: 15 איזיל לות פרעה בצפרא הא נפיק למיא ותתעתד לקדמותיה על כיף נהרא
וחוטרא דאתהפך לחויא תסב בידך: 16 ותימר ליה יי אלהא דיהודאי שלחני לותך למימר שלח ית עמי ויפלחון קדמי במדברא
והא לא קבילתא עד כען: 17 כדנן אמר יי בדא תדע ארי אנא יי הא אנא מחי בחוטרא די בידי על מיא די בנהרא ויתהפכון
לדמא: 18 ונוני די בנהרא ימותון ויסרי נהרא וילאון מצראי למשתי מיא מן נהרא: 19 ואמר יי למשה אמר לאהרן
סב חטרך וארים ידך על מיא דמצראי על נהריהון ועל אריחהון ועל אגמיהון ועל כל בית כנישות מימיהון ויהון דמא ויהי דמא בכל ארעא
דמצרים ובמאני אעא ובמאני אבנא: 20 ועבדו כן משה ואהרן כמא דפקיד יי וארים בחטרא ומחא ית מיא די בנהרא
לעיני פרעה ולעיני עבדוהי ואתהפכו כל מיא די בנהרא לדמא:

* Fecit verò Moyses & Aaron sicut præcepit eis 6
Dominus. sic fecerunt. * Moyses autem erat annorũ 7
octoginta, Aaron autem octoginta trium annorum,
quando locuti sunt ad Pharaonem. * Et ait Dominus 8
ad Moysen et Aaron, dicens: * Et si loquitur ad vos 9
Pharao, dicens: Date nobis signum vel portentũ: et
dices Aaron fratri tuo, Accipe virgam, & proiice
eam coram Pharaone & coram seruis eius, & erit
draco. * Ingressus est autẽ Moyses & Aaron coram 10
Pharaone & seruis eius, & fecerunt sic, sicut præ-
cepit eis Dominus. & proiecit Aaron virgam co-
ram Pharaone & coram seruis eius, & facta est dra
co. * Conuocauit autem Pharao sapientes et vene- 11
ficos, & fecerunt & incantatores Aegyptiorũ in-
cantationibus suis similiter. * Et proiecerunt vnus- 12
quisque virgam suam, & factæ sunt dracones: &
deuorauit virga Aaron illorum virgas. * Et indu- 13
ratum est cor Pharaonis, & non audiuit illos, sicut
locutus est eis Dominus. * Dixit autem Dominus 14
ad Moysen: Aggrauatum est cor Pharaonis, vt non
dimittat populum. * Vade ad Pharaonem manè; ec- 15
ce ipse egredietur ad aquam. & stabis obuians ei
super labium fluminis; et virgam conuersam in co-
lubrum accipies in manu tua. * Et dices ad eum: 16
Dominus Deus Hebræorum misit me ad te, dicens:
Dimitte populum meum, vt seruiant mihi in deser-
to: & ecce non audiuisti vsque huc. * Hæc dicit 17
Dominus: In hoc cognosces quòd ego Dominus: Ecce
ego percutiam virga quæ in manu mea in aquam
quæ in fluuio, & vertetur in sanguinem.
* Et pisces qui in flumine, morientur. & ferue- 18
bit fluuius: & non poterunt Aegyptij bibere a-
quam à flumine. * Dixit autem Dominus ad 19
Moysen: Dic Aaron fratri tuo, Accipe virgam tuã,
& extende manum tuam super aquas Ægypti, &
super fluuios eorum, & super riuos eorum, & su-
per paludes eorum, et super omnem congregatam a-
quam eorum; & erit sanguis: & fuit sanguis in
omni terra Ægypti, inque lignis & lapidibus.
* Et fecerunt sic Moyses & Aaron, sicut præce- 20
pit eis Dominus. Et eleuans Aaron virgam suam,
percussit aquam in flumine coram Pharaone, & co-
ram seruis eius, et conuersa est tota aqua, quæ in flu
mine, in sanguinem.

6 * ἐποίησε δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς
7 κύριος, οὕτως ἐποίησαν. * μωυσῆς δὲ ἦν ἐτῶν ὀγδοήκοντα,
ἀαρὼν δὲ ὀγδοηκοντατριῶν ἐτῶν, ἡνίκα ἐλάλησεν πρὸς φαραώ.
8 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων·
9 * καὶ ἐὰν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς φαραὼ, λέγων, δότε ἡμῖν
σημεῖον ἢ τέρας, καὶ ἐρεῖς ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, λάβε τὴν
ῥάβδον, καὶ ῥίψον αὐτὴν ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐναντίον τῶν
10 θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἔσται δράκων. * εἰσῆλθε δὲ μωυσῆς
καὶ ἀαρὼν ἐναντίον φαραὼ, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ· καὶ ἐποί-
ησαν οὕτως, καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος. καὶ ἔρριψεν
ἀαρὼν τὴν ῥάβδον ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐναντίον τῶν θερα-
11 πόντων αὐτοῦ· καὶ ἐγένετο δράκων. * συνεκάλεσε δὲ φαραὼ τοὺς
σοφιστὰς, καὶ τοὺς φαρμακοὺς, καὶ ἐποίησαν καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν
12 αἰγυπτίων ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν ὡσαύτως. * καὶ ἔρριψαν
ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ, καὶ ἐγένοντο δράκοντες. καὶ κατέπιεν
13 ἡ ῥάβδος ἀαρὼν τὰς ἐκείνων ῥάβδους. * καὶ κατίσχυσεν ἡ
καρδία φαραὼ· καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθάπερ ἐλάλησεν
14 αὐτοῖς κύριος. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, βεβάρυται
15 ἡ καρδία φαραὼ, τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν. * βάδι-
σον πρὸς φαραὼ τοπρωῒ, ἰδοὺ αὐτὸς ἐκπορεύεται ἐπὶ τὸ ὕ-
δωρ· καὶ στήσῃ συναντῶν αὐτῷ ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὴν
16 ῥάβδον τὴν στραφεῖσαν εἰς ὄφιν, λήψῃ ἐν τῇ χειρί σου. * καὶ
ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων ἀπέσταλκέ με
πρὸς σε, λέγων, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα λατρεύσωσί
17 μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἰδοὺ οὐκ εἰσήκουσας ἕως τούτου. * τάδε
λέγει κύριος, ἐν τούτῳ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ τύπτω τῇ
ῥάβδῳ τῇ ἐν τῇ χειρί μου ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ με-
18 ταβαλεῖ εἰς αἷμα. * καὶ οἱ ἰχθύες οἱ ἐν τῷ ποταμῷ τελευ-
τήσουσι καὶ ἐποζέσει ὁ ποταμὸς, καὶ οὐ δυνήσονται οἱ αἰγύπτιοι πι-
19 εῖν ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἶπον
ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, λάβε τὴν ῥάβδον σου, καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖ-
ρά σου ἐπὶ τὰ ὕδατα αἰγύπτου, καὶ ἐπὶ τοὺς ποταμοὺς αὐτῶν, καὶ
ἐπὶ τὰς διώρυγας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἕλη αὐτῶν, καὶ ἐπὶ πᾶν συ-
νεστηκὸς ὕδωρ αὐτῶν, καὶ ἔσται αἷμα, καὶ ἐγένετο αἷμα ἐν πάσῃ τῇ
20 γῇ αἰγύπτου, ἔν τε τοῖς ξύλοις καὶ τοῖς λίθοις. * καὶ ἐποίησαν
οὕτως μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος· καὶ
ἐπάρας ἀαρὼν τὴν ῥάβδον αὐτοῦ, ἐπάταξε τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ πο
ταμῷ ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ
μετέβαλε πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ εἰς αἷμα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Fecitque Moyses & Aaron sicut præceperat eis Dominus: ita fecerunt. 7 Moyses autem erat ætatis octoginta annorum, & Aaron o-
ctoginta & trium annorum erat, quando locuti sunt cum Pharaone. 8 Et ait Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: 9 Cùm locutus fuerit
vobiscum Pharao, dicens: Date signum: & dices ad Aaron, Tolle virgam tuam, & proiice coram Pharaone, & vertetur in colubrum. 10 Et in-
gressus est Moyses & Aaron ad Pharaonem, & fecerunt sicut eis præceperat Dominus. & proiecit Aaron virgam suam coram Pharaone & coram ser-
uis suis, & versa est in colubrum. 11 Vocauit quoque Pharao sapientes & maleficos, & fecerunt etiam ipsi malefici Ægyptiorum per incanta-
tiones suas similiter. 12 Proieceruntque vnusquisque virgam suam, & versæ sunt in colubros: & deuorauit virga Aaron virgas eorum.
13 Et induratum est cor Pharaonis, & non acquieuit eis sicut locutus fuerat Dominus. 14 Dixitque Dominus ad Moysen: Ingrauatum
est cor Pharaonis; noluit dimittere populum. 15 Vade ad Pharaonem manè: ecce egredietur ad aquas, & stabis obuiam ei super ripam flu-
minis: & virgam quæ versa est in colubrum, tolles in manu tua: 16 Dicesque ei: Dominus Deus Iudæorum misit me ad te, dicens: Dimit-
te populum meum, vt seruiant coram me in deserto. & ecce non acquieuisti huc vsque. 17 Hæc dicit Dominus: In hoc scies quòd ego Do-
minus: ecce ego percutio virga quæ est in manu mea super aquas quæ sunt in flumine, & vertentur in sanguinem. 18 Et pisces qui sunt in flu-
mine morientur. & computrescet fluuius, & laborabunt Ægyptij vt bibant aquas de flumine. 19 Dixitque Dominus ad Moysen. Dic ad
Aaron: Tolle virgam tuam, & leua manum tuam super aquas Ægypti, super fluuios eorum, & super riuos eorum, & super paludes eorum, & super
omnem locum congregationis aquarum eorum, vt vertantur in sanguinem: & fit sanguis in vniuersa terra Ægypti, in vasis quoque ligneis, & in vasis
lapideis. 20 Feceruntque ita Moyses & Aaron, sicut præceperat Dominus. & leuauit virgam, & percussit aquas quæ erant in flumine ante
oculos Pharaonis, & ante oculos seruorum eius, & versæ sunt omnes aquæ quæ erant in flumine, in sanguinem.

21 והדגה אשר ביאר מתה ויבאש היאר ולא־יכלו
מצרים לשתות מים מן־היאר ויהי הדם בכל־ארץ
22 מצרים: ויעשו־כן חרטמי מצרים בלטיהם ויחזק
לב־פרעה ולא־שמע אלהם כאשר דבר יהוה:
23 ויפן פרעה ויבא אל־ביתו ולא־שת לבו גם־לזאת:
24 ויחפרו כל־מצרים סביבת היאר מים לשתות כי
25 לא יכלו לשתת ממימי היאר: וימלא שבעת ימים
אחרי הכות־יהוה את־היאר:

ח

1 ויאמר יהוה אל־משה בא אל־פרעה
ואמרת אליו כה אמר יהוה שלח את־עמי ויעבדני:
2 ואם־מאן אתה לשלח הנה אנכי נגף את־כל־
3 גבולך בצפרדעים: ושרץ היאר צפרדעים ועלו
ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל־מטתך ובבית עבדיך
4 ובעמך ובתנוריך ובמשארותיך: ובכה ובעמך
5 ובכל־עבדיך יעלו הצפרדעים: ויאמר יהוה
אל־משה אמר אל־אהרן נטה את־ידך במטך על־
הנהרת על־היארים ועל־האגמים והעל את־
6 הצפרדעים על־ארץ מצרים: ויט אהרן את־ידו על
מימי מצרים ותעל הצפרדע ותכס את־ארץ מצרים:
7 ויעשו־כן החרטמים בלטיהם ויעלו את־הצפרדעים
8 על־ארץ מצרים: ויקרא פרעה למשה ולאהרן
ויאמר העתירו אל־יהוה ויסר הצפרדעים ממני
ומעמי ואשלחה את־העם ויזבחו ליהוה:
9 ויאמר משה לפרעה התפאר עלי למתי אעתיר
לך ולעבדיך ולעמך להכרית הצפרדעים ממך
10 ומבתיך רק ביאר תשארנה: ויאמר למחר
ויאמר כדברך למען תדע כי־אין כיהוה אלהינו:
11 וסרו הצפרדעים ממך ומבתיך ומעבדיך ומעמך רק
ביאר תשארנה:

21 Et pisces qui erant in flumine mortui sunt.
computruitq́; fluuius; & non poterant Ægy-
ptij bibere aquã fluminis: & fuit sãguis in to-
22 ta terra Ægypti. Feceruntq́; similiter malefici
Ægyptiorum incantationibus suis. Et indura-
tum est cor Pharaonis: nec audiuit eos, sicut
23 præceperat Dñs. Auertítq; se, & ingressus est
domum suam; nec apposuit cor etiam hac vi-
24 ce. Foderunt autem omnes Ægyptij per cir-
cuitum fluminis aquam vt biberent. nõ enim
25 poterant bibere aquam fluminis. Impletí-
que sunt septem dies, postquam percussit Do
minus fluuium. CAP. VIII.
1 Dixit quoque Dominus ad Moysen: In-
A gredere ad Pharaonem, & dices ad eum: Sup.7.c.
Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meũ,
2 vt sacrificet mihi. Si autem nolueris dimitte-
re, ecce ego percutiam omnes terminos tuos
3 ranis. Et ebulliet fluuius ranas, quæ ascendẽt
& ingredientur domum tuam, & cubiculum
lectuli tui, & super stratum tuũ, & in domos
seruorum tuorum, & in populum tuum, & in
furnos tuos, & in reliquias ciborum tuorum.
4 Et ad te, & ad populũ tuũ, & ad omnes ser-
5 uos tuos intrabũt ranę. Dixitq́; Dñs ad Moy-
sẽ: Dic ad Aarõ, Extẽde manũ tuã sup fluuios
& super riuos & paludes, & educ ranas super
6 terrã Ægypti. Extendit Aaron manũ super a-
B quas Ægypti; & ascẽderũt ranæ, operuerũtq́;
7 terrã Ægypti. Fecerũt autẽ & malefici per in-
cãtationes suas similiter; eduxerũtq́; ranas sup
8 terram Ægypti. Vocauit autẽ Pharao Moysẽ
& Aarõ, & dixit eis: Orate Dñm vt auferat ra
nas à me & à populo meo: & dimittam popu-
9 lũ, vt sacrificet Domino. Dixítq; Moyses ad
Pharaonem: Constitue mihi quando depre-
cer pro te, & pro seruis tuis, & p populo tuo;
vt abigãtur ranę à te, & à domo tua, & à seruis
tuis, & à populo tuo, & tãtùm in flumine re-
10 maneãt. Qui respõdit, Cras. At ille, Iuxta, in-
quit, verbũ tuũ faciã, vt scias quoniã nõ est si-
11 cut dominus Deus noster. Et recedent ranę à
te, & à domo tua, & à seruis tuis, & à populo
tuo; & tantùm in flumine remanebunt.

תרגום אונקלוס

21 ונוני די בנהרא מיתו וסרי נהרא ולא יכילו מצראי למשתי מיא מן נהרא והוה דמא בכל ארעא דמצרים: 22 ועבדו כן חרשי מצראי
בלחשיהון ואתקף לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליל יוי: 23 ואתפני פרעה ועל לביתיה ולא שוי לביה אף לדא: 24 וחפרו
כל מצראי סוחרנות נהרא מיא למשתי ארי לא יכילו למשתי מן מיא די בנהרא: 25 ושלימו שבעא יומין בתר דמחא יוי ית
נהרא: ח 1 ואמר יוי למשה עול לות פרעה ותימר ליה כדנן
אמר יוי שלח ית עמי ויפלחון קדמי: 2 ואם מסרב את לשלחא הא אנא מחי ית כל תחומך בעורדעניא: 3 וירבי נהרא עורדעניא
ויסקון ויעלון בביתך ובאידרון בית משכבך ועל ערסתך ובבית עבדך ובעמך ובתנורך ובאצותך: 4 ובך ובעמך ובכל עבדך יסקון
עורדעניא: 5 ואמר יוי למשה אמר לאהרן ארים ית ידך בחטרך על נהריא ועל אריתיא ועל אגמיא ואסיק ית עורדעניא על
ארעא דמצרים: 6 וארים אהרן ית ידיה על מיא דמצרים וסליקו עורדעניא וחפו ית ארעא דמצרים: 7 ועבדו כן
חרשיא בלחשיהון ואסיקו ית עורדעניא על ארעא דמצרים: 8 וקרא פרעה למשה ולאהרן ואמר צלו קדם יוי ויעדי עורדעניא
מני ומעמי ואשלח ית עמא וידבחון קדם יוי: 9 ואמר משה לפרעה שאל לך גבורה והב לך זמן לאימתי אצלי עלך ועל עבדך ועל
עמך לשיצאה עורדעניא מנך ומבתך לחוד דבנהרא ישתארון: 10 ואמר למחר ואמר כפתגמך בדיל דתדע ארי לית כיוי אלהנא:
11 ויעדון עורדעניא מנך ומבתך ומעבדך ומעמך לחוד די בנהרא ישתארון:

** Et pisces qui in flumine, mortui sunt. & com-* 21
putruit flumen, & non potuerunt Ægyptij bibe-
re aquam à flumine : & erat sanguis in omni terra
*Ægypti. * Fecerunt autem similiter & incan-* 22
tatores Ægyptiorum incantationibus suis. Et indu-
ratum est cor Pharaonis, & non audiuit eos, sicut
*dixit Dominus. * Conuersus autem Pharao, in-* 23
gressus est in domum suam : & non apposuit men-
*tem suam neque in hoc. * Foderunt autem om-* 24
nes Ægyptij per circuitum fluminis, vt biberent a-
quam; & non poterant bibere aquam à flumine.
** Et impleti sunt septem dies, postquam percus-* 25
sit Dominus flumen.

CAP. VIII.

DIxit autem Dominus ad Moysen: Ingredere ad 1
Pharaonem, & dices ad eum: Hæc dicit Domi-
*nus, Dimitte populum meum, vt mihi seruiant. * Si* 2
autem non volueris tu dimittere, ecce ego percutio
*omnes terminos tuos ranis. * Et eructabit fluuius* 3
ranas, & ascendentes ingredientur in domos tuas,
& in penetralia cubiculorum tuorum, & in lectos
tuos, & in domos seruorum tuorum, & populi tui,
*& in massis tuis, & in furnis tuis: * Et in te,* 4
& in populum tuum, & in seruos tuos ascendent
*ranæ. * Dixit autem Dominus ad Moysen: Dic* 5
Aaron fratri tuo, Extende manu tua virgam super
fluuios, & super riuos, & super paludes, & educ
*ranas. * Et extendit Aaron manum super aquas* 6
Ægypti, & eduxit ranas. & ascendit rana, & o-
*peruit totam terram Ægypti. * Fecerunt autem* 7
similiter & incantatores Ægyptiorum incantatio-
nibus suis, & eduxerunt ranas super terram Æ-
*gypti. * Et vocauit Pharao Moysen & Aaron, &* 8
dixit: Orate ad Dominum, & auferat ranas à me,
& à populo meo; & dimittam populum, & sacrifi-
*cabunt Domino. * Dixit autem Moyses ad Pharao-* 9
nẽ: Constitue ad me quando orabo pro te & pro ser-
uis tuis, & pro populo tuo, ad delendum ranas à te,
& à populo tuo, & à domibus vestris: verumta-
*men in fluuio remanebunt. * Ille autem dixit, Cras.* 10
Dixit igitur, Vt dixisti: vt scias quòd non est alius
*præter Dominum. * Et auferentur ranæ à te, & à* 11
domibus vestris, & à seruis tuis, & à populo tuo.
veruntamen in fluuio relinquentur.

21 * καὶ οἱ ἰχθύες οἱ ἐν τῷ ποταμῷ, ἐτελεύτησαν. καὶ ἐπώζε-
σεν ὁ ποταμός. καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ αἰγύπτιοι πιεῖν ὕδωρ ἀπὸ
22 τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἦν τὸ αἷμα ἐν πάσῃ τῇ γῇ αἰγύπτου. * ἐποίη-
σαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπτίων ταῖς φαρμακί-
αις αὐτῶν. καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία φαραώ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν
23 αὐτῶν, καθάπερ εἶπε κύριος. * ἐπιστραφεὶς δὲ φαραώ, εἰσῆλ-
θεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐπέστησε τὸν νοῦν αὐτοῦ οὐδὲ ἐπὶ
24 τούτῳ. * ὤρυξαν δὲ πάντες οἱ αἰγύπτιοι κύκλῳ τοῦ ποταμοῦ,
ὥστε πιεῖν ὕδωρ. * καὶ οὐκ ἠδύναντο πιεῖν ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ.
25 * καὶ ἀνεπληρώθησαν ἑπτὰ ἡμέραι, μετὰ τὸ πατάξαι κύριον
τὸν ποταμόν.

η΄.

1 * Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἴσελθε πρὸς φαραώ, καὶ ἐ-
ρεῖς πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου,
2 ἵνα μοι λατρεύσωσιν. * εἰ δὲ μὴ θέλῃς σὺ ἐξαποστεῖλαι, ἰδοὺ
3 ἐγὼ τύπτω πάντα τὰ ὅριά σου βατράχοις. * καὶ ἐξερεύξεται ὁ
ποταμὸς βατράχους. καὶ ἀναβάντες, εἰσελεύσονται εἰς τοὺς
οἴκους σου, καὶ εἰς τὰ ταμιεῖα τῶν κοιτώνων σου, καὶ ἐπὶ τῶν κλινῶν
σου, καὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν θεραπόντων σου, καὶ τοῦ λαοῦ σου, καὶ
4 ἐν τοῖς φυράμασί σου, καὶ ἐν τοῖς κλιβάνοις σου. * καὶ ἐπὶ σέ, καὶ
ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τοὺς θεράποντάς σου ἀναβήσονται οἱ
5 βάτραχοι. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἶπον ἀα-
ρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, ἔκτεινον τῇ χειρί σου τὴν ῥάβδον ἐπὶ τοὺς
ποταμούς, καὶ ἐπὶ τὰς διώρυγας, καὶ ἐπὶ τὰ ἕλη, καὶ ἀνάγαγε
6 τοὺς βατράχους. * καὶ ἐξέτεινεν ἀαρὼν τὴν χεῖρα ἐπὶ
τὰ ὕδατα αἰγύπτου, καὶ ἀνήγαγε τοὺς βατράχους. καὶ ἀνε-
βιβάσθη ὁ βάτραχος, καὶ ἐκάλυψε πᾶσαν τὴν γῆν αἰγύ-
7 πτου. * ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπ-
τίων ταῖς φαρμακίαις αὐτῶν, καὶ ἀνήγαγον τοὺς βατράχους
8 ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου. * καὶ ἐκάλεσε φαραὼ μωυσῆν καὶ ἀαρών,
καὶ εἶπεν, εὔξασθε πρὸς τὸν κύριον, καὶ περιελέτω τοὺς βατράχους
ἀπ᾿ ἐμοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ μου, καὶ ἐξαποστελῶ τὸν λαόν, καὶ θύσουσι
9 κυρίῳ. * εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς φαραώ, τάξαι πρός με πότε εὔ-
ξομαι περὶ σοῦ, καὶ περὶ τῶν θεραπόντων σου, καὶ περὶ τοῦ λαοῦ σου,
ἀφανίσαι τοὺς βατράχους ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου, καὶ ἀπὸ
10 τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, πλὴν ἐν τῷ ποταμῷ ὑπολειφθήσονται. * ὁ δὲ
εἶπεν, εἰς αὔριον. εἶπεν οὖν, ὡς εἴρηκας. ἵνα ἴδῃς ὅτι οὐκ ἔστιν
11 ἄλλος πλὴν κυρίου. * καὶ περιαιρεθήσονται οἱ βάτραχοι ἀ-
πὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, καὶ ἀπὸ τῶν θεραπόντων σου, καὶ
ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου· πλὴν ἐν τῷ ποταμῷ ὑπολειφθήσονται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Pisces quoque qui erant in flumine mortui sunt. & putruit flumen, & non poterant Ægyptij bibere aquam de flumine: & fuit sanguis in vniuersa terra Ægypti. 22 Feceruntque similiter malefici Ægyptiorum per incantationes suas. & induratum est cor Pharaonis, & non acquieuit eis, sicut locutus fuerat Dominus. 23 Auertitque se Pharao, & ingressus est in domum suam, & non posuit cor suum etiam ad hoc. 24 Foderuntque omnes Ægyptij per circuitum fluminis, vt biberent aquas: quia non poterant bibere ex aquis quæ erant in flumine. 25 Impletique sunt septem dies, postquam percussit Dominus fluuium.

CAP. VIII.

DIxitque Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, & dices ei: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, vt seruiant coram me. 2 Et si nolueris dimittere, ecce ego percutiam omnem terminum tuum ranis. 3 Et producet fluuius ranas, & ascendent & ingredientur in domum tuam, & in cubiculum domus strati tui, & super lectulum tuum, & in domum seruorum tuorum, & in populum tuum, & in furnos tuos, & in panaria tua. 4 In te quoque, & in populum tuum, & in omnes seruos tuos ascendent ranæ. 5 Dixitque Dominus ad Moysen: Dic ad Aaron, Leua manum tuam cum virga tua super fluuios, & super riuulos, & super paludes; & ascendere fac ranas super terram Ægypti. 6 Et leuauit Aaron manum suam super aquas Ægypti, & ascenderunt ranæ, & operuerunt terram Ægypti. 7 Et fecerunt similiter malefici per incantationes suas, & ascendere fecerunt ranas super terram Ægypti. 8 Vocauit autem Pharao Moysen & Aaron, & ait: Orate coram Domino, vt auferat ranas à me & à populo meo: & dimittam populum, & immolabunt coram Domino. 9 Dixitque Moyses ad Pharaonem: Pete tibi portentum, & constitue tibi tempus quando deprecer pro te, & pro seruis tuis, & pro populo tuo, vt consumantur ranæ à te & à domo tua: tantummodo in flumine remanebunt. 10 Dixitque, Cras. Et ait: Iuxta verbum tuum, vt scias quia nullus est sicut dominus Deus noster. 11 Et auferentur ranæ à te, & à domo tua, & à seruis tuis, & à populo tuo: tantùm in flumine remanebunt.

12 * ויצא משה ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל-
יהוה על-דבר הצפרדעים אשר-שם לפרעה:
13 * ויעש יהוה כדבר משה וימתו הצפרדעים
מן-הבתים מן-החצרת ומן-השדת:
14 * ויצברו אתם חמרם חמרים ותבאש הארץ:
15 * וירא פרעה כי היתה הרוחה והכבד את-לבו ולא
16 שמע אלהם כאשר דבר יהוה: * ויאמר
יהוה אל-משה אמר אל-אהרן נטה את-מטך והך
את-עפר הארץ והיה לכנם בכל-ארץ מצרים:
17 * ויעשו-כן ויט אהרן את-ידו במטהו ויך את-עפר
הארץ ותהי הכנם באדם ובבהמה כל-עפר הארץ
18 היה כנים בכל-ארץ מצרים: * ויעשו-כן החרטמים
בלטיהם להוציא את-הכנים ולא יכלו ותהי
19 הכנם באדם ובבהמה: * ויאמרו החרטמם
אל-פרעה אצבע אלהים הוא ויחזק לב-פרעה
ולא-שמע אלהם כאשר דבר יהוה:
20 * ויאמר יהוה אל-משה השכם בבקר והתיצב
לפני פרעה הנה יוצא המימה ואמרת אליו
21 כה אמר יהוה שלח עמי ויעבדני: * כי אם-אינך
משלח את-עמי הנני משליח בך ובעבדיך ובעמך
ובבתיך את-הערב ומלאו בתי מצרים את-
22 הערב וגם האדמה אשר-הם עליה: * והפליתי
ביום ההוא את-ארץ גשן אשר עמי עמד עליה
לבלתי היות-שם ערב למען תדע כי אני יהוה
23 בקרב הארץ: * ושמתי פדת בין עמי ובין עמך
24 למחר יהיה האת הזה: * ויעש יהוה כן
ויבא ערב כבד ביתה פרעה ובית עבדיו ובכל-
ארץ מצרים תשחת הארץ מפני הערב:
25 * ויקרא פרעה אל-משה ולאהרן ויאמר לכו זבחו
לאלהיכם בארץ:

12 * Egressíque sunt Moyses & Aaron à Pha-
D raone: & clamauit Moyses ad Dominum, pro
sponsione ranarum, quã condixerat Pharao-
13 ni. *Fecítque Dominus iuxta verbum Moysi,
& mortuę sunt ranæ de domibus, & de villis,
14 & de agris. * Congregaueruntque eas in im-
15 mensos aggeres; & computruit terra. * Vidés
autem Pharao quòd data esset requies, ingra-
uauit cor suum; & non audiuit eos, sicut prę-
16 ceperat Dominus. * Dixítque Dominus ad
Moysen: Loquere ad Aaron, Extende virgam
tuam, & percute puluerem terræ, & sint cini-
17 phes in vniuersa terra Ægypti. *Feceruntque
ita. Extendit Aaron manum virgam tenens,
percussítque puluerem terræ: & facti sunt ci-
niphes in hominibus & iumentis. omnis pul-
uis terræ versus est in ciniphes per totam ter-
18 ram Ægypti. *Feceruntque similiter malefici
incantationibus suis, vt educerent ciniphes,
E & non potuerunt. Erantque ciniphes tam in
19 hominibus, quàm in iumentis. * Et dixerunt
malefici ad Pharaonem: Digitus Dei est hic.
Induratúmq; est cor Pharaonis, & nõ audiuit Inf. 9. c.
20 eos, sicut præceperat Dominus. * Dixit quo-
que Dominus ad Moysen: Consurge dilucu-
lò, & sta coram Pharaone. egredietur enim ad
aquas: & dices ad eum: Hæc dicit Dominus,
Dimitte populum meum, vt sacrificet mihi.
21 * Quod si non dimiseris eum, ecce ego mittã
in te, & in seruos tuos, & in populum tuum,
& in domos tuas omne genus muscarum: &
implebuntur omnes domus Ægyptiorũ mu-
scis diuersi generis, & vniuersa terra ĩ qua fue-
22 rint. *Faciamque mirabilem in die illa terram
F Gessen, in qua populus meus est, vt nõ sint ibi
muscæ; vt scias quoniam ego Dominus in me-
23 dio terræ. * Ponámque diuisionem inter po-
pulum meum, & populum tuum. cras erit si-
24 gnum istud. *Fecítque Dñs ita. Et venit musca
grauissima in domos Pharaonis & seruorum
eius, & in omnẽ terram Ægypti: corruptáque
25 est terra ab huiuscemodi muscis. * Vocauít-
que Pharao Moysen & Aaron, & ait eis: Ite,
& sacrificate Deo vestro in terra hac.

תרגום אונקלוס

12 ונפק משה ואהרן מלות פרעה וצלי משה קדם יי על עיסק עורדעניא דשוי לפרעה: 13 ועבד יי כפתגמא דמשה ומיתו
עורדעניא מן בתיא ומן דרתא ומן חקלתא: 14 וכנשו יתהון דגורין דגורין וסריאו על ארעא: 15 וחזא פרעה ארי הות רוחתא ויקר
ית ליביה ולא קביל מנהון כמא דמליל יי: 16 ואמר יי למשה אמר לאהרן ארים ית חטרך ומחי ית עפרא דארעא ותהי לקלמיתא בכל
ארעא דמצרים: 17 ועבדו כן וארים אהרן ית ידיה בחטריה ומחא ית עפרא דארעא והות קלמיתא באינשא ובבעירא כל עפרא דארעא
הות קלמיתא בכל ארעא דמצרים: 18 ועבדו כן חרשיא בלחשיהון לאפקא ית קלמיתא ולא יכילו והות קלמיתא באינשא ובבעירא:
19 ואמרו חרשיא לפרעה מחא מן קדם יי היא ואתקף לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליל יי: 20 ואמר יי למשה
אקדים בצפרא ואתעתד קדם פרעה הא נפיק למיא ותימר ליה כדנן אמר יי שלח עמי ויפלחון קדמי: 21 ארי אם ליתך משלח
ית עמי הא אנא משלח בך ובעבדך ובעמך ובבתך ית ערובא ויתמלון בתי מצראי ית ערובא ואף ארעא דאינון עלה:
22 ואפריש ביומא ההוא ית ארעא דגשן דעמי קאים עלה בדיל דלא למהוי תמן ערובא בדיל דתדע ארי אנא יי שליט בגו ארעא:
23 ואשוי פורקן לעמי ועל עמך איתי מחא למחר יהא אתא הדין: 24 ועבד יי כן ואתא ערובא תקיף לבית
פרעה ולבית עבדוהי ובכל ארעא דמצרים אתחבלת ארעא מן קדם ערובא: 25 וקרא פרעה למשה ולאהרן ואמר
אזילו דבחו קדם אלהכון בארעא:

*Egressus est autem Moyses & Aaron à Pha- 12
raone. & exclamauit Moyses ad Dominum pro fi-
nitione ranarum, sicut constituit Pharaoni.
Fecit autem Dominus sicut dixit Moyses. & 13
mortuæ sunt ranæ ex domibus, & ex habitationi-
bus, & ex agris. Et congregauerunt illas 14
cumulos cumulos: & computruit terra.
Videns autem Pharao quòd facta est requies, 15
aggrauatum est cor eius: & non audiuit illos, sicut
locutus est Dominus. Dixit autem Dominus 16
ad Moysen: Dic Aaron, Extende manu virgam
tuam, & percute puluerem terræ, & erũt ciniphes
in tota terra Ægypti. Extendit igitur 17
Aaron manu virgam, & percußit puluerem ter-
ræ, & facti sunt ciniphes in hominibus, & in qua-
drupedibus, & in omni puluere terræ, facti sunt
ciniphes in tota terra Ægypti.
Fecerunt autem similiter & incantatores in- 18
cantationibus suis, vt educerent ciniphem; & non
potuerunt. & facti sunt ciniphes inque homini-
bus, & in quadrupedibus. Dixerunt igitur 19
incantatores Pharaoni: Digitus Dei est hoc. & in-
duratum est cor Pharaonis, & non audiuit illos, si-
cut locutus est Dominus. Dixit autem Dominus 20
ad Moysen: Surge manè, & sta coram Pharaone: et
ecce ipse egredietur ad aquam. & dices ad eũ: Hæc
dicit Dominus: Dimitte populum meum, vt mihi
seruiant in deserto. Si autem non volueris di- 21
mittere populum meum, ecce ego mittam super te, et
super seruos tuos, & super populum tuum, & su-
per domos vestras muscam caninam. & implebun-
tur domus Ægyptiorum musca canina, & terra in
qua sunt in ipsa. Et glorificabo in die illa ter- 22
ram Gesen, in qua populus meus est in ipsa, in qua
non erit illic musca canina; vt videas quòd ego Do-
minus vniuersæ terræ. Et dabo diuisio- 23
nem inter meum populum & inter tuum populum.
in autem cras erit signum hoc in terra. Fecit 24
autem Dominus sic. & venit musca canina mul-
titudo in domos Pharaonis, & in domos seruorum
eius, & in omnem terram Ægypti. & destructa
est terra à musca canina. Vocauit autem 25
Pharao Moysen & Aaron, dicens: Abeuntes sa-
crificate Deo vestro in terra.*

12 ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἀπὸ φαραώ. καὶ ἀνεβόη-
σε μωυσῆς πρὸς κύριον περὶ τοῦ ὁρισμοῦ τῶν βατράχων, ὡς
13 ἐτάξατο φαραώ. ἐποίησε δὲ κύριος καθάπερ εἶπε
μωυσῆς. καὶ ἐτελεύτησαν οἱ βάτραχοι ἐκ τῶν οἰκιῶν, καὶ ἐκ
14 τῶν ἐπαύλεων, καὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν. καὶ συνήγαγον αὐ-
τοὺς θημωνίας θημωνίας. καὶ ἐπώζεσεν ἡ γῆ.
15 ἰδὼν δὲ φαραὼ ὅτι γέγονεν ἀνάψυξις, ἐβαρύνθη ἡ καρ-
δία αὐτοῦ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθάπερ ἐλάλησε κύριος.
16 εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἰπὸν ἀαρὼν, ἔκτεινον τῇ
χειρὶ τὴν ῥάβδον σου, καὶ πάταξον τὸ χῶμα τῆς γῆς, καὶ ἔσονται
17 σκνίπες ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. ἐξέτεινεν οὖν ἀαρὼν τῇ
χειρὶ τὴν ῥάβδον, καὶ ἐπάταξε τὸ χῶμα τῆς γῆς, καὶ ἐγένοντο οἱ
σκνίπες ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσι, καὶ ἐν παν-
τὶ χώματι τῆς γῆς ἐγένοντο οἱ σκνίπες ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου.
18 ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ ταῖς φαρμακίαις
αὐτῶν, ἐξαγαγεῖν τὸν σκνίπα, καὶ οὐκ ἠδύναντο. καὶ ἐγένοντο
σκνίπες ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσιν.
19 εἶπαν οὖν οἱ ἐπαοιδοὶ τῷ φαραὼ, δάκτυλος θεοῦ ἐ-
στι τοῦτο. καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία φαραὼ, καὶ οὐκ εἰσήκου-
σεν αὐτῶν, καθάπερ ἐλάλησε κύριος.
20 εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ὄρθρισον τοπρωῒ, καὶ στῆθι
ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐξελεύσεται ἐπὶ τὸ ὕδωρ·
καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, τάδε λέγει κύριος, ἐξαπόστειλον τὸν
λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσωσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ.
21 ἐὰν δὲ μὴ βούλῃ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν μου, ἰδοὺ ἐγὼ ἀ-
ποστελῶ ἐπὶ σὲ, καὶ ἐπὶ τοὺς θεράποντάς σου, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν
σου, καὶ ἐπὶ τοὺς οἴκους ὑμῶν κυνόμυιαν. καὶ πλησθήσονται αἱ οἰ-
κίαι τῶν αἰγυπτίων τῆς κυνομυίας, καὶ ἡ γῆ ἐφ᾿ ἧς εἰσιν ἐπ᾿ αὐτῆς.
22 καὶ παραδοξάσω ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὴν γῆν γεσὲν,
ἐφ᾿ ἧς ὁ λαός μου ἐστὶν ἐπ᾿ αὐτῆς, ἐφ᾿ ἧς οὐκ ἔσται ἐκεῖ κυνό-
μυια· ἵνα ἴδῃς, ὅτι ἐγὼ κύριος πάσης τῆς γῆς.
23 καὶ δώσω διαστολὴν ἀναμέσον τοῦ ἐμοῦ λαοῦ, καὶ ἀναμέ-
σον τοῦ σοῦ λαοῦ. ἐν δὲ τῇ ἐπαύριον ἔσται τὸ σημεῖον τοῦτο ἐπὶ
24 τῆς γῆς. ἐποίησε δὲ κύριος οὕτως. καὶ παρεγένετο ἡ κυ-
νόμυια πλῆθος εἰς τοὺς οἴκους φαραὼ, καὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν
θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ εἰς πᾶσαν γῆν αἰγύπτου. καὶ ἐξωλοθρεύ-
25 θη ἡ γῆ ἀπὸ τῆς κυνομυίας. ἐκάλεσε δὲ φαραὼ
μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων, ἀπελθόντες θύσατε τῷ θεῷ ὑ-
μῶν ἐν τῇ γῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Egressusque est Moyses & Aaron à Pharaone: & orauit Moyses coram Domino super negocium ranarum quod imposuerat Pharaoni.
13 Fecitque Dominus iuxta verbum Moysi: & mortuæ sunt ranæ de domibus, & de atriis, & de agris.
14 Et congregauerunt eas in aggeres, aggeres: & computruerunt super terram.
15 Viditque Pharao quòd erat requies, & aggrauauit cor suum; & non acquieuit eis, sicut locutus fuerat Dominus.
16 Dixitque Dominus ad Moysen: Dic ad Aaron, Leua virgam tuam, & percute puluerem terræ, & erit in ciniphes in vniuersa terra Ægypti.
17 Feceruntque ita: & leuauit Aaron manum suam cum virga sua, & percussit puluerem terræ, & fuerunt ciniphes in hominibus & in iumentis: omnis puluis terræ versus est in ciniphes in vniuersa terra Ægypti.
18 Feceruntque similiter malefici per incantationes suas, vt educerent ciniphes, & non potuerunt. erantque ciniphes in hominibus, & in iumentis.
19 Dixeruntque malefici ad Pharaonem: Plaga à facie Dei est. Et induratum est cor Pharaonis, & non acquieuit eis, sicut locutus fuerat Dominus.
20 Dixitque Dominus ad Moysen: Surge diluculo, & sta coram Pharaone. ecce egredietur ad aquas, & dices ei: Hæc dicit Dominus, Dimitte populum meum, vt seruiant coram me.
21 Quod si non tu dimiseris populum meum, ecce ego mittam in te, & in seruos tuos, & in populum tuum, & in domos tuas mixtionem bestiarum: & implebuntur domus Ægyptiorum mixtione, vniuersa quoque terra in qua ipsi fuerint.
22 Diuidamque in die illa terram Gessen, in qua populus meus habitat, vt non sit ibi mixtio: vt scias quoniam ego Dominus dominator in medio terræ.
23 Ponamque redemptionem populo meo: & super populum tuum inducam plagam: cras erit hoc signum.
24 Fecitque Dominus ita. & venit mixtio grauissima in domum Pharaonis, & in domum seruorum eius, & in omnem terram Ægypti. corruptaque est terra propter mixtionem.
25 Vocauitque Pharao Moysen & Aaron, & ait: Ite sacrificate coram Deo vestro in terra.

26 ויאמר משה לא נכון לעשות כן כי תועבת מצרים
נזבח ליהוה אלהינו הן נזבח את תועבת מצרים
27 לעיניהם ולא יסקלנו: דרך שלשת ימים נלך
במדבר וזבחנו ליהוה אלהינו כאשר יאמר אלינו:
28 ויאמר פרעה אנכי אשלח אתכם וזבחתם ליהוה
אלהיכם במדבר רק הרחק לא תרחיקו ללכת העתירו
29 בעדי: ויאמר משה הנה אנכי יוצא מעמך
והעתרתי אל יהוה וסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו
מחר רק אל יסף פרעה התל לבלתי שלח את
30 העם לזבח ליהוה: ויצא משה מעם פרעה
31 ויעתר אל יהוה: ויעש יהוה כדבר משה ויסר
הערב מפרעה מעבדיו ומעמו לא נשאר אחד:
32 ויכבד פרעה את לבו גם בפעם הזאת ולא
שלח את העם:

ט

1 ויאמר יהוה אל משה בא אל פרעה
ודברת אליו כה אמר יהוה אלהי העברים שלח
2 את עמי ויעבדני: כי אם מאן אתה לשלח
3 ועודך מחזיק בם: הנה יד יהוה הויה במקנך
אשר בשדה בסוסים בחמרים בגמלים בבקר ובצאן
4 דבר כבד מאד: והפלה יהוה בין מקנה ישראל
ובין מקנה מצרים ולא ימות מכל לבני ישראל דבר:
5 וישם יהוה מועד לאמר מחר יעשה יהוה הדבר
6 הזה בארץ: ויעש יהוה את הדבר הזה ממחרת
וימת כל מקנה מצרים וממקנה בני ישראל לא מת
7 אחד: וישלח פרעה והנה לא מת ממקנה ישראל
עד אחד ויכבד לב פרעה ולא שלח את העם:
8 ויאמר יהוה אל משה ואל אהרן קחו לכם
מלא חפניכם פיח כבשן וזרקו משה השמימה
לעיני פרעה:

26 * Et ait Moyses: Non potest ita fieri. abo-
minationes enim Ægyptiorũ immolabimus
domino Deo nostro? quòd si mactauerim⁹ ea
quæ colunt Ægyptij coram eis, lapidibus nos
27 obruent. * Viam trium dierum pergemus in
G solitudinem, & sacrificabimus domino Deo
28 nostro, sicut præcepit nobis. * Dixítq; Pha-
rao: Ego dimittam vos, vt sacrificetis domino
Deo vestro in deserto: veruntamẽ longius ne
29 abeatis. rogate pro me. * Et ait Moyses: E-
gressus à te, orabo Dominum: & recedet mus-
ca à Pharaone, & à seruis suis, & à populo eius
cras. Veruntamen noli vltrà fallere, vt non di
30 mittas populum sacrificare Domino. * Egres-
súsque Moyses à Pharaone, orauit Dominum.
31 * Qui fecit iuxta verbum illius: & abstulit
muscas à Pharaone, & à seruis suis, & à popu-
lo eius. non superfuit nec vna quidem.
32 * Et ingrauatum est cor Pharaonis, ita vt
nec hac quidem vice dimitteret populum.

CAP. IX.

1 Dixit autem Dominus ad Moysen: Ingre-
A dere ad Pharaonem, & loquere ad eum:
Hæc dicit dominus Deus Hebræorum: Di-
mitte populum meum, vt sacrificet mihi.
2 * Quod si adhuc renuis, & retines eos:
3 * Ecce manus mea erit super agros, & su-
per equos & asinos, & camelos, & oues, & bo
4 ues, pestis valdè grauis. * Et faciet Dominus
mirabile inter possessiones Israel & possessio-
nes Ægyptiorum, vt nil omninò pereat ex his
5 quæ pertinent ad filios Israel. * Constituít-
que Dominus tempus, dicens: Cras faciet Do-
6 minus verbum istud in terra. * Fecit ergo
Dominus verbum hoc altera die: & mortua
sunt omnia animantia Ægyptiorum. de ani-
malibus verò filiorum Israel, nihil omninò
7 periit. * Et misit Pharao ad videndum; nec
erat quicquam mortuum de his quæ possi-
B debat Israel. Ingrauatúmque est cor Pharao-
8 nis, & non dimisit populum. * Et dixit Do-
minus ad Moysen & Aaron: Tolle plenas ma
nus cineris de camino, & spargat illum Moy-
ses in cælum coram Pharaone.

תרגום אונקלוס.

26 ואמר משה לא תקין למעבד כדין ארי בעירא דמצראי דחלין ליה מניה אנחנא נסבין לדבחא קדם יי אלהנא הא נדבח ית בעירא
דמצראי דחלין ליה ואינון יהון חזן הלא ימרון למרגמנא: 27 מהלך תלתא יומין ניזיל במדברא ונדבח קדם יי אלהנא כמא דיימר לנא:
28 ואמר פרעה אנא אשלח יתכון ותדבחון קדם יי אלהכון במדברא לחוד ארחקא לא תרחקון למיזל צלו אף עלי: 29 ואמר משה הא
אנא נפיק מעמך ואצלי קדם יי ויעדי ערובא מפרעה מעבדוהי ומעמיה מחר לחוד לא יוסיף פרעה לשקרא בדיל דלא לשלחא ית עמא לדבחא
קדם יי: 30 ונפק משה מלות פרעה וצלי קדם יי: 31 ועבד יי כפתגמא דמשה ואעדי ערובא מפרעה מעבדוהי ומעמיה לא אשתאר
חד: 32 ויקר פרעה ית ליביה אף בזימנא הדא ולא שלח ית עמא:
ט
1 ואמר יי למשה עול לות פרעה ותמליל ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחון קדמי: 2 ארי
אם מסרב את לשלחא ועד כען את מתקיף בהון: 3 הא מחא מן קדם יי הויה בגיתך די בחקלא בסוסותא בחמרי בגמלי בתורי ובענא
מותא סגי לחדא: 4 ויפריש יי בין בעירא דישראל ובין בעירא דמצראי ולא ימות מכל דבבני ישראל מדעם: 5 ושוי יי זמנא למימר
מחר יעביד יי פתגמא הדין בארעא: 6 ועבד יי ית פתגמא הדין מיומא דבתרוהי ומית כל בעירא דמצראי ומבעירא דבני ישראל לא מית
חד: 7 ושלח פרעה והא לא מית מבעירא דישראל עד חד ואתיקר לבא דפרעה ולא שלח ית עמא: 8 ואמר יי למשה ולאהרן סיבו
לכון מלי חפניכון פיחא דאתונא ויזרקיניה משה לצית שמיא לעיני פרעה:

* Et dixit Moyses: Non possibile fieri sic. nam 26
abominationes Ægyptiorum sacrificabimus domi-
no Deo nostro? si enim sacrificauerimus abominatio-
nes Ægyptiorum coram ipsis, lapidabimur.
* Viam trium dierum ambulabimus in deserto, 27
& sacrificabimus domino Deo nostro, sicut dixit
nobis. * Et dixit Pharao: Ego dimittam vos, 28
& sacrificate domino Deo vestro in deserto: sed nō
longè procedetis ire. orate igitur pro me ad Domi-
num. * Dixit autem Moyses: Ecce ego egrediar 29
à te, & orabo ad Deum, & recedet musca canina
à te, & à seruis tuis, & à populo tuo cras. non ad-
das vltrà, Pharao, decipere, vt non dimittas po-
pulum sacrificare Domino. * Egressus est au 30
tem Moyses à Pharaone, & orauit ad Deum.
* Fecit autem Dominus sicut dixit Moyses, & 31
abstulit muscam caninam à Pharaone, & à seruis
eius, & populo eius; & non relicta est neque vna.
* Et ingrauauit Pharao cor suum & in tempo- 32
re hoc, & non voluit dimittere populum.

CAP. IX.

DIxit autem Dominus ad Moysen: Ingredere ad 1
Pharaonem, & dices ei: Hæc dicit Dominus
Deus Hebræorum, Dimitte populum meum, vt mi-
hi seruiant. * Si quidem igitur non volueris 2
dimittere populum meum, sed adhuc retines eos:
* Ecce manus Domini erit in iumentis tuis quæ 3
in campis, inque equis & subiugalibus, & ca-
melis, & bobus, & ouibus mors magna valdè.
* Et mirabilia faciam ego in die illa inter iumēta 4
Ægyptiorum, & inter iumenta filiorum Israel: &
non morietur ab omnibus Israel filiis dicibile. * Et 5
dedit Deus terminum, dicens: In crastinum faciet
Dominus verbum hoc in terra. * Et fecit Dominus 6
verbum hoc crastina. & mortua sunt omnia iumēta
Ægyptiorum. ab autem iumentis filiorum Israel non
mortuum est quicquam. * Videns autem Pharao, 7
quòd non mortuum est à iumentis filiorū Israel quic
quam, ingrauatum est cor Pharaonis, & non dimi-
sit populum. * Ait autem Dominus ad Moysen 8
& Aaron, dicens: Tollite vobis plenas manus cine-
ris camini, & spargat Moyses in cælum corā Pha-
raone & coram seruis eius, & fiat puluis super o-
mnem terram Ægypti.

26 * καὶ εἶπε μωυσῆς, οὐ δυνατὸν γενέσθαι οὕτως. τὰ γὰρ βδε-
λύγματα τῶν αἰγυπτίων θύσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν. ἐὰν γὰρ
θύσωμεν τὰ βδελύγματα τῶν αἰγυπτίων ἐναντίον αὐτῶν, λι-
27 θοβοληθησόμεθα. * ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν πορευσόμε-
θα εἰς τὴν ἔρημον. καὶ θύσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, καθάπερ
28 εἶπεν ἡμῖν. * καὶ εἶπε φαραώ, ἐγὼ ἀποστελῶ ὑμᾶς, καὶ
θύσατε τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀλλ' οὐ μακρὰν
ἀποτενεῖτε πορευθῆναι. εὔξασθε οὖν περὶ ἐμοῦ πρὸς κύριον.
29 * εἶπε δὲ μωυσῆς, ἰδὲ ἐγὼ ἐξελεύσομαι ἀπὸ σοῦ, καὶ εὔξο-
μαι πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἀπελεύσεται ἡ κυνόμυια ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ
τῶν θεραπόντων σου, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου αὔριον. μὴ προσ-
θῇς ἔτι φαραὼ ἐξαπατῆσαι, τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαὸν
θῦσαι κυρίῳ.
30 * ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς ἀπὸ φαραώ, καὶ προσηύξατο πρὸς
31 τὸν θεόν. * ἐποίησε δὲ κύριος καθάπερ εἶπε μωυσῆς,
καὶ περιεῖλε τὴν κυνόμυιαν ἀπὸ φαραώ, καὶ ἀπὸ τῶν θερα-
πόντων αὐτοῦ, καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐ κατελείφθη οὐδεμία.
32 * καὶ ἐβάρυνε φαραὼ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ καιροῦ
τούτου, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν.

θ'.

1 * Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἴσελθε πρὸς φαραώ, καὶ
ἐρεῖς αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων, ἐξαπόστειλον
2 τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσωσιν. * εἰ μὲν οὖν μὴ θέλῃς ἐξαπο
3 στεῖλαι τὸν λαόν μου, ἀλλ' ἔτι ἐγκρατεῖς αὐτοῦ, * ἰδοὺ χεὶρ κυ-
ρίου ἔσται ἐν τοῖς κτήνεσί σου τοῖς ἐν τοῖς πεδίοις, ἔν τε τοῖς ἵπποις
καὶ τοῖς ὑποζυγίοις, καὶ ταῖς καμήλοις, καὶ βουσὶ, καὶ προβάτοις θά-
4 νατος μέγας σφόδρα. * καὶ παραδοξάσω ἐγὼ ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ ἀναμέσον τῶν κτηνῶν τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἀναμέσον τῶν
κτηνῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ οὐ τελευτήσει ἀπὸ πάντων τοῦ ἰσραὴλ
5 υἱῶν ῥητόν. * καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς ὅρον, λέγων, ἐν τῇ αὔριον ποιή-
6 σει κύριος τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς. * καὶ ἐποίησε κύριος τὸ
ῥῆμα τοῦτο τῇ ἐπαύριον. καὶ ἐτελεύτησε πάντα τὰ κτήνη τῶν αἰ-
γυπτίων. ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐκ ἐτελεύτησεν οὐ-
7 δέν. * ἰδὼν δὲ φαραώ, ὅτι οὐκ ἐτελεύτησεν ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν
υἱῶν ἰσραὴλ οὐδὲν, ἐβαρύνθη ἡ καρδία φαραώ, καὶ οὐκ ἀπέστειλε
8 τὸν λαόν. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων,
λάβετε ὑμῖν πλήρεις τὰς χεῖρας αἰθάλης καμιναίας, καὶ πασά-
τω μωυσῆς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐναντίον φαραώ, καὶ ἐναντίον τῶν θε-
ραπόντων αὐτοῦ, καὶ γενηθήτω κονιορτὸς ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Dixitque Moyses: Non decet ita fieri: quoniam animal quod Ægyptij colunt, nos immolabimus, vt sacrificemus coram domino Deo nostro? quod si immolauerimus animal quod ipsi colunt ipsis videntibus, nónne lapidabunt nos? 27 Viam trium dierum ibimus in solitudinem, & sacrificabimus coram domino Deo nostro, sicut præcepit nobis. 28 Dixitque Pharao: Ego dimittam vos, vt sacrificetis coram domino Deo vestro in deserto. Veruntamen longius non recedatis, orate etiam pro me. 29 Et ait Moyses: Ecce ego egrediar à te, & orabo coram Domino, & auferet mixtionem à Pharaone, & à seruis suis, & à populo suo cras. veruntamen non addat Pharao vltrà mentiri, vt non dimittat populum ad sacrificandum coram Domino. 30 Egressusque est Moyses à Pharaone, & orauit coram Domino. 31 Et fecit Dominus iuxta verbum Moysi, & abstulit mixtionem à Pharaone & à seruis suis, & à populo suo: nec vna quidem remansit. 32 Et ingrauauit Pharao cor suum etiam hac vice; & non dimisit populum.

CAP. IX.

DIxitque Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, & loquere ei: Hæc dicit dominus Deus Iudæorum: Dimitte populum meum, vt seruiant coram me. 2 Quod si nolueris dimittere eos, & adhuc tu retines eos: 3 Ecce plaga à facie Domini erit in pecoribus tuis quæ sunt in agro, in equis, in asinis, in camelis, in bobus, & in ouibus; pestis grandis nimis. 4 Et diuidet Dominus inter pecora Israel, & inter pecora Ægyptiorum: & nihil morietur ex omnibus quæ possident filij Israel. 5 Posuitque Dominus terminum, dicens: Cras faciet Dominus verbum istud in terra. 6 Fecitque Dominus verbum hoc sequenti die, & mortuum est omne animal Ægyptiorum; & de animalibus filiorum Israel nec vnum mortuum est. 7 Misitque Pharao: & ecce de animalibus filiorum Israel nec vnum quidem mortuum erat. Et ingrauatum est cor Pharaonis: & non dimisit populum. 8 Et dixit Dominus ad Moysen & Aaron: Tollite vobis plenos pugillos vestros fauillæ fornacis, & spargat illam Moyses versus cælum ante oculos Pharaonis.

9 ויהיה לאבק על כל־ארץ מצרים והיה על־האדם
ועל־הבהמה לשחין פרח אבעבעת בכל־ארץ מצרים:
10 ויקחו את־פיח הכבשן ויעמדו לפני פרעה ויזרק
אתו משה השמימה ויהי שחין אבעבעת פרח באדם
11 ובבהמה: ולא־יכלו החרטמים לעמד לפני משה
מפני השחין כי־היה השחין בחרטמם ובכל־מצרים:
12 ויחזק יהוה את־לב פרעה ולא שמע אלהם כאשר
13 דבר יהוה אל־משה: ויאמר יהוה אל־משה
השכם בבקר והתיצב לפני פרעה ואמרת אליו כה־
אמר יהוה אלהי העברים שלח את־עמי ויעבדני:
14 כי בפעם הזאת אני שלח את־כל־מגפתי אל־לבך
ובעבדיך ובעמך בעבור תדע כי אין כמני בכל־הארץ:
15 כי עתה שלחתי את־ידי ואך אותך ואת־עמך בדבר
16 ותכחד מן־הארץ: ואולם בעבור זאת העמדתיך
בעבור הראתך את־כחי ולמען ספר שמי בכל־הארץ:
17 18 עודך מסתולל בעמי לבלתי שלחם: הנני
ממטיר כעת מחר ברד כבד מאד אשר לא־היה כמהו
19 במצרים למן־היום הוסדה ועד־עתה: ועתה
שלח העז את־מקנך ואת כל־אשר לך בשדה כל־
האדם והבהמה אשר־ימצא בשדה ולא יאסף הביתה
20 וירד עלהם הברד ומתו: הירא את־דבר יהוה
מעבדי פרעה הניס את־עבדיו ואת־מקנהו אל־
21 הבתים: ואשר לא־שם לבו אל־דבר יהוה ויעזב
22 את־עבדיו ואת־מקנהו בשדה: ויאמר
יהוה אל־משה נטה את־ידך על־השמים ויהי
ברד בכל־ארץ מצרים על־האדם ועל־הבהמה
23 ועל כל־עשב השדה בארץ מצרים: ויט משה
את־מטהו על־השמים ויהוה נתן קלת וברד
ותהלך אש ארצה וימטר יהוה ברד על־ארץ
מצרים:

9 Sitque puluis ſuper omnem terram Æ-
gypti. erunt enĩ in hominibus & iumentis vl-
cera, & veſicæ turgentes in vniuerſa terra Æ-
10 gypti. Tuleruntq; cinerem de camino, & ſte-
terunt corã Pharaone. & ſparſit illum Moyſes
in cælum. factáque ſunt vlcera veſicarum tur
11 gentium in hominibus & iumentis. Nec po-
terant malefici ſtare coram Moyſe, propter vl
cera quæ in illis erant, & in omni terra Ægy-
12 pti. Indurauitque Dominus cor Pharaonis,
& non audiuit eos, ſicut locutus eſt Dominus
13 ad Moyſen. Dixítque Dominus ad Moyſen:
Manè conſurge & ſta coram Pharaone, & di-
ces ad eũ: Hæc dicit dominus Deus Hebręo-
rum: Dimitte populum meum, vt ſacrificet
14 mihi: Quia in hac vice mittam omnes plagas
meas ſuper cor tuum, & ſuper ſeruos tuos, &
ſuper populum tuũ; vt ſcias quòd non ſit ſimi
15 lis mei in omni terra. Nunc enim extendens
C manũ, percutiam te & populũ tuum peſte; pe
16 ribiſq; de terra. Idcircò autem poſui te, vt o-
ſtendam in te fortitudinem meam, & narretur
17 nomen meum in omni terra. Adhuc retines Rom.9.c
18 populum meum, & non vis eũ dimittere? En
pluam cras hac ipſa hora grandinem multam
nimis, qualis nõ fuit in Ægypto à die qua fũ-
19 data eſt, vſque in præſens tempus. Mitte ergo
iam nunc, & congrega iumenta tua, & omnia
quæ habes in agro. homines enim & iumenta
& vniuerſa quæ inuenta fuerint foris: nec cõ-
gregata de agris, cecideritq; ſuper ea grando,
20 morientur. Qui timuit verbum Domini de
ſeruis Pharaonis, fecit confugere ſeruos ſuos,
21 & iumenta in domos. Qui autem neglexit
ſermonem Domini, dimiſit ſeruos ſuos & iu-
22 menta in agris. Et dixit Dominus ad Moy-
ſen: Extende manum tuam in cælum, vt fiat
grando in vniuerſa terra Ægypti, ſuper ho-
mines, & ſuper iumenta, & ſuper omnem Pſa.77. Pſa.104.
23 herbam agri in terra Ægypti. Extendít-
que Moyſes virgam in cælum, & Dominus
dedit tonitrua, & grandinem, ac diſcurren-
tia fulgura ſuper terram. Pluitque Dominus
grandinem ſuper terram Ægypti.

תרגום אונקלוס

9 ויהי לאבקא על כל ארעא דמצרים ויהי על אנשא ועל בעירא לשחין סגי אבעבועין בכל ארעא דמצרים: 10 ונסיבו ית פיחא
דאתונא וקמו קדם פרעה וזרק יתיה משה לצית שמיא והוה שחין אבעבועין סגי באנשא ובבעירא: 11 ולא יכילו חרשיא למיקם קדם
משה מן קדם שחנא ארי הוה שחנא בחרשיא ובכל מצראי: 12 ואתקיף יי ית לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליל יי עם משה:
13 ואמר יי למשה אקדים בצפרא ותתעתד קדם פרעה ותימר ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחון קדמי: 14 ארי
בזימנא הדא אנא שלח ית כל מחתי ללבך ובעבדך ובעמך בדיל דתידע ארי לית דכותי שליט בכל ארעא: 15 ארי כען קריב קדמי דאשלח
פון ית מחת גבורתי ואמחי יתך וית עמך במותא ואשתיצית מן ארעא: 16 וברם בדיל דא קיימתך בדיל לאחזיותך ית חילי ובדיל דיהון משתען
גבורת שמי בכל ארעא: 17 עד כען את כבישת ליה לעמי בדיל דלא לשלחותהון: 18 הא אנא מחית בעידנא הדין מחר ברדא
תקיף לחדא דלא הוה דכותיה במצרים למן יומא דאשתכללת ועד כען: 19 וכען שלח כנוש ית גיתך וית כל דלך בחקלא כל אנשא ובעירא
דישתכח בחקלא ולא יתכניש לביתא ויחות עליהון ברדא וימותון: 20 דדחיל מן פתגמא דיי מעבדי פרעה כניש ית עבדוהי וית גיתיה
לביתא: 21 ודלא שוי לביה לפתגמא דיי שבק ית עבדוהי וית בעיריה בחקלא: 22 ואמר יי למשה ארים ית ידך על צית שמיא ויהי
ברדא בכל ארעא דמצרים על אנשא ועל בעירא ועל כל עסבא דחקלא בארעא דמצרים: 23 וארים משה ית חטריה על צית שמיא ויי
יהב קלין וברדא ומהלכא אישתא על ארעא ואמטר יי ברדא על ארעא דמצרים:

** Et erit super homines, & super quadrupedia,* 9
vlcera vesicæ feruentes inque hominibus, & in
quadrupedibus, & in omni terra Ægypti.
** Et accepit cinerem camini coram Pharaone,* 10
& coram seruis eius, & sparsit eum Moyses in cæ-
lum; & facta sunt vlcora vesicæ feruentes inque
hominibus, & in quadrupedibus.
** Et non potuerunt incantatores stare coram* 11
Moyse propter vlcera. facta sunt enim vlcera in
incantatoribus, & in omni terra Ægypti.
** Indurauit autem Dominus cor Pharaonis, et* 12
non audiuit eos, sicut constituit Dominus Moysi.
** Dixit autem Dominus ad Moysen: Surge ma-* 13
nè, & sta coram Pharaone, & dices ad eum: Hæc
dicit Dominus Deus Hebræorum: Dimitte popu-
lum meum, vt seruiant mihi.
** In enim nunc tempore ego mitto omnia occur-* 14
rentia mea in cor tuum, & seruorum tuorum, &
populi tui; vt videas, quòd non est alius sicut ego
in omni terra.
** Nunc enim mittens manum meã, percutiam* 15
te, & populum tuum interficiam, et deleberis à ter-
*ra. * Et propter hoc seruatus es, vt ostendam* 16
in te fortitudinem meã: & vt narretur nomen meũ
*in omni terra. * Adhuc igitur tu retines popu-* 17
lum meum, vt non dimittas eos.
** Ecce ego pluo hac hora cras grandinem multam* 18
valdè, quæ talis non fuit in Ægypto, ex qua die cõ-
dita est, & vsque ad diem hanc.
** Nunc igitur festina congregare iumenta tua, et* 19
quæcunque tibi sunt in agro: omnes enim homines
& iumenta, quæcunque inuenta fuerint in agris, et
non ingredientur in domum, ceciderit autem super
*ea grando, morientur. * Qui timet verbum Do-* 20
mini seruorum Pharaonis, congregauit iumenta sua
*in domos. * Qui autem non attendit mente ad* 21
verbum Domini, dimisit iumenta in agris.
** Dixit autem Dominus ad Moysen: Extende* 22
manum tuam in cælum, & erit grando super omnẽ
terram Ægypti, superque homines et iumenta, &
*super omnem herbam quæ in terra. * Extendit autẽ* 23
Moyses manum in cælum, & Dñs dedit voces &
grandinẽ, & discurrit ignis super terram: & pluit
Dominus grandinem super omnem terram Ægypti.

9 * καὶ ἔσαι ἐπὶ τοὺς ἀνθρώποις, καὶ ἐπὶ τὰ τετράποδα
ἕλκη φλυκτίδες ἀναζέουσαι ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς
10 τετράποσι, καὶ ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. * καὶ ἔλαβε τὴν
αἰθάλην τῆς καμιναίας ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐναντίον τῶν
θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἔπασεν αὐτὴν μωυσῆς εἰς τὸν οὐρανὸν,
καὶ ἐγένετο ἕλκη φλυκτίδες ἀναζέουσαι ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις,
11 καὶ ἐν τοῖς τετράποσι. * καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ φαρμακοὶ
στῆναι ἐναντίον μωυσῆ διὰ τὰ ἕλκη. ἐγένετο γὰρ τὰ ἕλκη ἐν τοῖς
12 φαρμακοῖς, καὶ ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. * ἐσκλήρυνε δὲ κύ-
ριος τὴν καρδίαν φαραὼ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν καθὰ συ-
13 νέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυ-
σῆν, ὄρθρισον τὸ πρωῒ, καὶ στῆθι ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐρεῖς πρὸς
αὐτὸν, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων, ἐξαπόστειλον
14 τὸν λαόν μου, ἵνα λατρεύσωσί μοι. * ἐν τῷ γὰρ νῦν και-
ρῷ ἐγὼ ἀποστέλλω πάντα τὰ συναντήματά μου εἰς τὴν καρ-
δίαν σου, καὶ τῶν θεραπόντων σου, καὶ τοῦ λαοῦ σου· ἵνα ἴδῃς,
15 ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλος, ὡς ἐγὼ ἐν πάσῃ τῇ γῇ. * νῦν γὰρ
ἀποστείλας τὴν χεῖρά μου πατάξω σε, καὶ τὸν λαόν σου θα-
16 νατώσω, καὶ ἐκτριβήσῃ ἀπὸ τῆς γῆς. * καὶ ἕνεκα τού-
του διετηρήθης, ἵνα ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν ἰσχύν μου· καὶ ὅ-
17 πως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. * ἔτι οὖν
σὺ ἐμποιῇ τοῦ λαοῦ μου, τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι αὐτούς.
18 * ἰδοὺ ἐγὼ βρέχω ταύτην τὴν ὥραν αὔριον χάλαζαν
πολλὴν σφόδρα, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονεν ἐν αἰγύπτῳ, ἀφ᾽ ἧς
ἡμέρας ἔκτισαι, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
19 * νῦν οὖν κατάσπευσον συναγαγεῖν τὰ κτήνη σου, καὶ ὅ-
σα σοί ἐστιν ἐν τῷ πεδίῳ. πάντες γὰρ οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὰ κτήνη,
ὅσα ἂν εὑρεθῇ ἐν τοῖς πεδίοις, καὶ μὴ εἰσέλθῃ εἰς οἰκίαν, πέσῃ δὲ
20 ἐπ᾽ αὐτὰ ἡ χάλαζα, τελευτήσει. * ὁ φοβούμενος
τὸ ῥῆμα κυρίου τῶν θεραπόντων φαραὼ, συνήγαγε τὰ κτή-
21 νη αὐτοῦ εἰς τοὺς οἴκους. * ὃς δὲ μὴ προσέσχεν τῇ διανοίᾳ
εἰς τὸ ῥῆμα κυρίου, ἀφῆκε τὰ κτήνη ἐν τοῖς πεδίοις.
22 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου
εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἔσαι χάλαζα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν αἰ-
γύπτου, ἐπί τε τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήνη, καὶ ἐπὶ πᾶσαν
23 βοτάνην τὴν ἐπὶ τῆς γῆς. * ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν
χεῖρα εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ κύριος ἔδωκε φωνὰς καὶ χάλαζαν·
καὶ διέτρεχε τὸ πῦρ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔβρεξε κύριος χάλαζαν
ἐπὶ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Et erit in puluerem tenuissimum super omnem terram Ægypti. Et erit in hominibus & in iumentis, & pecoribus scabies germinans
vesicas in vniuersa terra Ægypti. 10 Et tulerunt fauillam fornacis, & steterunt coram Pharaone, & sparsit illam Moyses versus cælum. Et fuit
scabies, & vesicæ multæ in hominibus, & in pecoribus. 11 Et non poterant malefici stare coram Moyse propter scabiem: quia erat scabies in
maleficis, & in omnibus Ægyptiis. 12 Et ingrauauit Dominus cor Pharaonis, & non acquieuit eis: sicut locutus fuerat Dominus cum Moyse.
13 Dixitque Dominus ad Moysen, Consurge manè: & sta coram Pharaone: dicesque ei, Hæc dicit dominus Deus Iudæorũ: Dimitte populũ meum,
vt seruiant coram me. 14 Quia in hac vice ego mitto omnes plagas meas in cor tuum, & in seruos tuos, & in populum tuum: vt scias quo-
niam non est similis mei dominator in vniuersa terra. 15 Quoniam nunc prope est coram me: vt mittam plagam fortitudinis meæ, & percu-
tiam te, & populum tuum peste: consumaberisque de terra. 16 Veruntamen propter hoc sustinui te, vt ostenderem tibi fortitudinem meam,
& vt narrent potentiam nominis mei, in vniuersa terra. 17 Adhuc tu subiectum retines populum meum: vt non dimittas eos. 18 Ecce
ego descendere faciam cras, hac ipsa hora, grandinem fortem nimis, cui similis non fuit in Ægypto, à die qua fundata est, vsque nunc. 19 Nunc
autem mitte: congrega pecora tua quæ sunt in agro; omnes enim homines, & iumenta quæ inuenta fuerint in agro, & non fuerint congregata in do-
mum; descenderitque super ea grando; morientur. 20 Qui timuit verbum Domini de seruis Pharaonis, congregauit seruos suos, & pecora
sua in domos. 21 Et qui non apposuit cor suum verbo Domini, dimisit seruos suos, & pecora sua in agro. 22 Dixitque
Dominus ad Moysen: Leua manum tuam versus cælum: vt sit grando in vniuersa terra Ægypti, super homines, & super iumenta, & super omnem her
bam agri in terra Ægypti. 23 Eleuauitque Moyses virgam suam versus cælum, & Dominus dedit voces, & grandinem, & discurre-
bat ignis super terram. Pluitque Dominus grandinem super terram Ægypti.

24 ויהי ברד ואש מתלקחת בתוך הברד כבד מאד
אשר לא היה כמהו בכל ארץ מצרים מאז היתה
25 לגוי: ויך הברד בכל ארץ מצרים את כל אשר
בשדה מאדם ועד בהמה ואת כל עשב השדה
26 הכה הברד ואת כל עץ השדה שבר: רק בארץ
27 גשן אשר שם בני ישראל לא היה ברד: וישלח
פרעה ויקרא למשה ולאהרן ויאמר אלהם חטאתי
הפעם יהוה הצדיק ואני ועמי הרשעים:
28 העתירו אל יהוה ורב מהית קלת אלהים וברד
29 ואשלחה אתכם ולא תספון לעמד: ויאמר אליו
משה כצאתי את העיר אפרש את כפי אל יהוה
הקלות יחדלון והברד לא יהיה עוד למען תדע
30 כי ליהוה הארץ: ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם
31 תיראון מפני יהוה אלהים: והפשתה והשערה
32 נכתה כי השערה אביב והפשתה גבעל: והחטה
33 והכסמת לא נכו כי אפילת הנה: ויצא משה מעם
פרעה את העיר ויפרש כפיו אל יהוה ויחדלו הקלות
34 והברד ומטר לא נתך ארצה: וירא פרעה כי חדל
המטר והברד והקלת ויסף לחטא ויכבד לבו הוא
35 ועבדיו: ויחזק לב פרעה ולא שלח את בני ישראל
כאשר דבר יהוה ביד משה:

י

1 ויאמר יהוה אל משה בא
אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו
2 למען שתי אתתי אלה בקרבו: ולמען תספר באזני
בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי
3 אשר שמתי בם וידעתם כי אני יהוה: ויבא
משה ואהרן אל פרעה ויאמרו אליו כה אמר יהוה
אלהי העברים עד מתי מאנת לענת מפני שלח
עמי ויעבדני:

24 Et grando & ignis mixta pariter fereban-
tur. tantæq; fuit magnitudinis, quanta antè
nunquam apparuit in vniuersa terra Ægypti,
25 ex quo gens illa condita est. Et percussit grã-
D do in omni terra Ægypti cuncta quæ fuerũt
in agris, ab homine vsq; ad iumentum, cun-
ctamq; herbam agri percussit grãdo; & omne
26 lignum regionis confregit. Tantùm in terra
Gessen, vbi erant filij Israel, grando non ceci-
27 dit. Misitque Pharao, & vocauit Moysen &
Aaron dicens ad eos: Peccaui etiam nunc. Do
minus iustus, & ego & populus meus impij.
28 Orate Dominum, vt desinãt tonitrua Dei,
& grando; vt dimittam vos, & nequaquã hic
29 vltrà maneatis. Ait Moyses: Cùm egressus
fuero de vrbe, extendam palmas meas ad Do-
minum; & cessabunt tonitrua, & grando non
30 erit: vt scias quia Domini est terra. Noui au-
tem quòd & tu & serui tui necdum timeatis
31 dominum Deum. Linum ergo & hordeum
læsum est, eo quòd hordeum esset virens, & li
32 num iam folliculos germinaret. Triticum au
tem & far non sunt læsa, quia serotina erant.
33 Egressusque Moyses à Pharaone ex vrbe,
tetendit manus ad Dominum: & cessauerunt
tonitrua & grando; nec vltrà stillauit pluuia
34 super terram. Videns autem Pharao quòd
cessasset pluuia, & grando, & tonitrua, auxit
peccatum, & ingrauatum est cor eius, & ser-
35 uorum illius. Et induratum nimis: nec di-
misit Israel, sicut præceperat Dominus per
manum Moysi.

CAP. X.

1 ET dixit Dominus ad Moysen: Ingredere ad
A Pharaonem. ego enim indurani cor eius &
seruorum illius, vt faciam signa mea hæc in
2 eo: Et narres in auribus filij tui & nepotum
tuorum, quotiens contriuerim Ægyptios, &
signa fecerim in eis: & sciatis quia ego Domi-
3 nus. Introierunt ergo Moyses & Aaron ad
Pharaonem, & dixerunt ei, Hæc dicit Domi-
nus Deus Hebræorum: Vsquequo non vis
subiici mihi? Dimitte populum meum, vt sa-
crificet mihi.

תרגום אונקלוס

24 והוה ברדא ואישתא משתלהבא בגו ברדא תקיף לחדא דלא הוה דכותיה בכל ארעא דמצרים מעידן דהוות לעמא: 25 ומחא
ברדא בכל ארעא דמצרים ית כל די בחקלא מאינשא ועד בעירא וית כל עשבא דחקלא מחא ברדא וית כל אילני חקלא תבר: 26 לחוד
בארעא דגשן דתמן בני ישראל לא הוה ברדא: 27 ושלח פרעה וקרא למשה ולאהרן ואמר להון חבית זימנא הדא יוי זכאה ואנא ועמי
חייבין: 28 צלו קדם יוי וסגי קדמוהי רוח דלא יהון עלנא קלין דלוט כאלין מן קדם יוי וברדא ואשלח יתכון ולא תוספון לאתעכבא:
29 ואמר ליה משה כמפקי מן קרתא אפרוש ית ידי בצלו קדם יוי קליא יתמנעון וברדא לא יהא עוד בדיל דתידע ארי דיוי ארעא: 30 ואת
ועבדך ידענא ארי עד כען לא אתכנעתון מן קדם יוי אלהים: 31 וכתנא וסערי לקו ארי שעריא אביב וכתניא גבעולין: 32 וחטיא
וכונתיא לא לקו ארי אפלתא אינין: 33 ונפק משה מלות פרעה ית קרתא ופרש ידוהי בצלו קדם יוי ואתמנעו קליא וברדא ומטרא דהוא
נחית לא מטא עד ארעא: 34 וחזא פרעה ארי יתמנע מטרא וברדא וקליא ואוסיף למחטי ויקר ליביה הוא ועבדוהי: 35 ואתקף
לבא דפרעה ולא שלח ית בני ישראל כמא דמליל יוי בידא דמשה:
י
1 ואמר יוי למשה עול לות פרעה ארי אנא יקרית ית לביה וית לבא דעבדוהי בדיל לשואה אתותי אלין ביניהון:
2 ובדיל דתשתעי קדם ברך ובר ברך ית נסין דעבדית במצרים וית אתותי דשויתי בהון ותדעון ארי אנא יוי: 3 ועל משה ואהרן לות פרעה
ואמרו ליה כדנן אמר יוי אלהא דיהודאי עד אימתי מסרב את לאתכנעא מן קדמי שלח עמי ויפלחון קדמי:

Erat autem grando & ignis ardens in gran- 24
dine. at grando multa valdè, quæ talis non fuit in
Ægypto, ex quo facta fuit in ipsa gens.
Percussit autem grando in omni terra Ægyp- 25
ti omnia quæcunque erant in agro, ab homine vsque
ad iumentum: & omnem herbam quæ erat in agro,
percussit grando, & omnia ligna quæ in agris con-
*fregit. * Sed in terra Gesem, vbi erant filij* 26
Israel, non fuit grando.
Mittens autem Pharao, vocauit Moysen et 27
Aaron, & dixit eis: Peccaui nunc: Dominus iu-
stus, ego autem & populus meus impij.
Orate ergo ad Dominum, & cessent fieri vo- 28
ces Dei, & grando, & ignis: & dimittam vos,
& non amplius addetis manere.
Dixit autem ei Moyses: Cum egrediar ci- 29
uitatem, extendam manus meas ad Dominum. &
voces cessabunt, & grando, & pluuia non erit
amplius: vt scias quòd Domini terra.
Et tu & serui tui, scio quòd nunquam time- 30
*tis Dominum. * At linum & hordeum per-* 31
cussum est: nam hordeum germinauerat, at linum
*seminificans. * Et triticum & far non percus-* 32
sum est: serotina enim erant.
Egressus est Moyses à Pharaone extra ciuita- 33
tem, & extendit manus ad Dominum: & voces
cessauerunt, et grando, & pluuia non stillauit super
*terram. * Videns autem Pharao quòd cessa-* 34
uit pluuia, & grando, & voces, addidit ad peccan-
dum: et ingrauatum est eius cor, & seruorum suo-
*rum. * Et induratum est cor Pharaonis: & nō* 35
dimisit filios Israel, sicut locutus est Dominus Moysi.

CAP. X.

AIt autem Dominus ad Moysen, dicens: Ingre- 1
dere ad Pharaonem. ego enim aggrauaui eius
cor, & cor seruorum suorum, vt deinceps superue-
*niant signa mea hæc super eos. * Vt narretis in* 2
aures filiorum vestrorum, & filiis filiorum vestro-
rum, quæcunque illusi Ægyptiis, & signa mea quæ
feci in eis: & scietis quòd ego Dominus.
Ingressus est autem Moyses & Aaron coram 3
Pharaone, & dixerunt ei: Hæc dicit dominus Deus
Hebræorum: Vsquequo non vis reuereri me? dimit-
te populum meum, vt seruiant mihi.

24 * ἦν δὲ ἡ χάλαζα καὶ τὸ πῦρ φλογίζον ἐν τῇ χαλάζῃ.
ἡ δὲ χάλαζα πολλὴ σφόδρα, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονεν ἐν αἰ-
γύπτῳ, ἀφ᾽ ἧς γεγένηται ἐπ᾽ αὐτῆς ἔθνος.
25 * ἐπάταξε δὲ ἡ χάλαζα ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου πάντα ὅσα
ἦν ἐν τῷ πεδίῳ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους. καὶ πᾶσαν βοτά-
νην τὴν ἐν τῷ πεδίῳ ἐπάταξεν ἡ χάλαζα. καὶ πάντα τὰ ξύ-
26 λα τὰ ἐν τοῖς πεδίοις συνέτριψεν. * πλὴν ἐν γῇ γεσὲμ,
οὗ ἦσαν υἱοὶ ἰσραὴλ, οὐκ ἐγένετο ἡ χάλαζα.
27 * ἀποστείλας δὲ φαραὼ, ἐκάλεσε τὸν μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, καὶ
εἶπεν αὐτοῖς, ἡμάρτηκα τὸ νῦν, ὁ κύριος δίκαιος, ἐγὼ δὲ καὶ ὁ
28 λαός μου ἀσεβεῖς. * προσεύξασθε οὖν πρὸς κύριον, καὶ
παυσάσθω τοῦ γενηθῆναι φωνὰς θεοῦ, καὶ χάλαζαν, καὶ πῦρ,
καὶ ἐξαποστελῶ ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔτι προστεθείσεσθε μένειν.
29 * εἶπε δὲ αὐτῷ μωυσῆς, ὡς ἂν ἐξέλθω τὴν πόλιν, ἐκπετά-
σω τὰς χεῖράς μου πρὸς κύριον. καὶ αἱ φωναὶ παύσονται, καὶ
ἡ χάλαζα, καὶ ὁ ὑετὸς οὐκ ἔσται ἔτι. ἵνα γνῷς, ὅτι τοῦ κυρίου ἡ
30 γῆ. * καὶ σὺ καὶ οἱ θεράποντές σου, ἐπίσταμαι, ὅτι
οὐδέποτε φοβεῖσθε τὸν κύριον.
31 * τὸ δὲ λίνον καὶ ἡ κριθὴ ἐπλήγη. ἡ γὰρ κριθὴ παρεστηκύα,
32 τὸ δὲ λίνον σπερματίζον. * ὁ δὲ πυρὸς καὶ ἡ ὀλύρα οὐκ ἐ-
πλήγη, ὄψιμα γὰρ ἦν.
33 * ἐξῆλθε μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἐξ-
επέτασε τὰς χεῖρας πρὸς κύριον, καὶ αἱ φωναὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἡ
χάλαζα, καὶ ὁ ὑετὸς οὐκ ἔσταξεν ἐπὶ τὴν γῆν.
34 * ἰδὼν δὲ φαραὼ, ὅτι πέπαυται ὁ ὑετὸς, καὶ ἡ χάλαζα, καὶ
αἱ φωναὶ, προσέθετο τοῦ ἁμαρτάνειν. καὶ ἐβάρυνεν αὐτοῦ τὴν
35 καρδίαν, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. * καὶ ἐσκληρύνθη ἡ
καρδία φαραὼ, καὶ οὐκ ἐξαπέστειλε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καθάπερ
ἐλάλησε κύριος τῷ μωυσῇ. ι.
1 * Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, εἴσελθε πρὸς φα-
ραώ· ἐγὼ γὰρ ἐβάρυνα αὐτοῦ τὴν καρδίαν, καὶ τὴν καρδίαν τῶν
θεραπόντων αὐτοῦ, ἵνα ἑξῆς ἐπέλθῃ τὰ σημεῖά μου ταῦτα ἐπ᾽
2 αὐτούς. * ὅπως διηγήσησθε εἰς τὰ ὦτα τῶν τέκνων ὑμῶν,
καὶ τοῖς τέκνοις τῶν τέκνων ὑμῶν, ὅσα ἐμπέπαιχα τοῖς αἰγυπ-
τίοις, καὶ τὰ σημεῖά μου, ἃ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς. καὶ γνώσεσθε, ὅτι
3 ἐγὼ κύριος. * εἰσῆλθε δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἐναντίον
φαραὼ, καὶ εἶπον αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων,
ἕως τίνος οὐ βούλει ἐντραπῆναί με, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου,
ἵνα λατρεύσωσί μοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Fuitque grando, & ignis discurrens in medio grandinis nimis validus; cuius similis non fuit in vniuersa terra Ægypti, à tempore quo fuit in ea populus. 25 Et percussit grando in omni terra Ægypti omnia quæ erant in agro, ab homine vsque ad iumentum: & omnem herbam agri percussit grando, omnesque arbores agri confregit. 26 Tamen in terra Gessen, vbi erant filij Israel, non fuit grando. 27 Misitque Pharao & vocauit Moysen & Aaron, & dixit eis: Peccaui hac vice: Dominus iustus, & ego & populus meus impij. 28 Orate coram Domino, vt sit à facie eius refrigerium multum; & non sint super nos tonitrua maledictionis huiuscemodi à facie Domini, neque grando: & dimittam vos, nec vltrà retinebo vos. 29 Dixitque ei Moyses: Cùm egressus fuero de vrbe, extendam manus meas in oratione coram Domino. tonitrua cessabunt, & grando non erit amplius; vt scias quia Domini est terra. 30 Noui enim quòd tu & serui tui adhuc non humiliamini à facie Domini Dei. 31 Linum autem & hordeum percussa sunt, eo quòd hordeum erat virens, & linum iam folliculos germinarat. 32 Triticum autem & far non sunt percussa, quia serotina erant. 33 Egressusque est Moyses à Pharaone ex vrbe: & extendit manum suam in oratione coram Domino. & cessauerunt tonitrua, & grando & pluuia quæ descendebat, non peruenit ad terram. 34 Viditque Pharao quòd cessasset pluuia, & grando, & tonitrua: & auxit peccatum, & ingrauauit cor suum ipse & serui eius. 35 Ingrauatumque est cor Pharaonis; & non dimisit filios Israel, sicut locutus fuerat Dominus per manum Moysi.

CAP. X.

Dixitque Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem; quia ego ingrauaui cor eius, & cor seruorum suorum, vt ponerem signa mea hæc in medio eorum. 2 Et vt narres coram filio tuo, & coram filio filij tui, miracula quæ feci in Ægypto; & signa mea quæ posui in ea: & sciatis quia ego Dominus. 3 Ingressusque est Moyses & Aaron ad Pharaonem, & dixerunt ei: Hæc dicit dominus Deus Iudæorum: Vsquequo non vis humiliari coram me? dimitte populum meum, vt seruiant coram me.

4 * כִּי אִם־מָאֵן אַתָּה לְשַׁלֵּחַ אֶת־עַמִּי הִנְנִי מֵבִיא
5 מָחָר אַרְבֶּה בִּגְבֻלֶךָ׃ * וְכִסָּה אֶת־עֵין הָאָרֶץ וְלֹא
יוּכַל לִרְאֹת אֶת־הָאָרֶץ וְאָכַל אֶת־יֶתֶר הַפְּלֵטָה
הַנִּשְׁאֶרֶת לָכֶם מִן־הַבָּרָד וְאָכַל אֶת־כָּל־הָעֵץ הַצֹּמֵחַ
6 לָכֶם מִן־הַשָּׂדֶה׃ * וּמָלְאוּ בָתֶּיךָ וּבָתֵּי כָל־עֲבָדֶיךָ
וּבָתֵּי כָל־מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא־רָאוּ אֲבֹתֶיךָ וַאֲבוֹת אֲבֹתֶיךָ
מִיּוֹם הֱיוֹתָם עַל־הָאֲדָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפֶן וַיֵּצֵא
7 מֵעִם פַּרְעֹה׃ * וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי פַרְעֹה אֵלָיו עַד־מָתַי
יִהְיֶה זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ שַׁלַּח אֶת־הָאֲנָשִׁים וְיַעַבְדוּ
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם הֲטֶרֶם תֵּדַע כִּי אָבְדָה מִצְרָיִם׃
8 * וַיּוּשַׁב אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן אֶל־פַּרְעֹה וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם לְכוּ עִבְדוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִי וָמִי
9 הַהֹלְכִים׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בִּנְעָרֵינוּ וּבִזְקֵנֵינוּ נֵלֵךְ
בְּבָנֵינוּ וּבִבְנוֹתֵנוּ בְּצֹאנֵנוּ וּבִבְקָרֵנוּ נֵלֵךְ כִּי חַג־יְהוָה
10 לָנוּ׃ * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יְהִי כֵן יְהוָה עִמָּכֶם כַּאֲשֶׁר
אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְאֶת־טַפְּכֶם רְאוּ כִּי רָעָה נֶגֶד פְּנֵיכֶם׃
11 * לֹא כֵן לְכוּ־נָא הַגְּבָרִים וְעִבְדוּ אֶת־יְהוָה כִּי אֹתָהּ
אַתֶּם מְבַקְשִׁים וַיְגָרֶשׁ אֹתָם מֵאֵת פְּנֵי פַרְעֹה׃
12 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְטֵה יָדְךָ עַל־אֶרֶץ
מִצְרַיִם בָּאַרְבֶּה וְיַעַל עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם וְיֹאכַל אֶת־כָּל־
13 עֵשֶׂב הָאָרֶץ אֵת כָּל־אֲשֶׁר הִשְׁאִיר הַבָּרָד׃ * וַיֵּט מֹשֶׁה
אֶת־מַטֵּהוּ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיהוָה נִהַג רוּחַ קָדִים בָּאָרֶץ
כָּל־הַיּוֹם הַהוּא וְכָל־הַלָּיְלָה הַבֹּקֶר הָיָה וְרוּחַ הַקָּדִים
14 נָשָׂא אֶת־הָאַרְבֶּה׃ * וַיַּעַל הָאַרְבֶּה עַל כָּל־אֶרֶץ
מִצְרַיִם וַיָּנַח בְּכֹל גְּבוּל מִצְרָיִם כָּבֵד מְאֹד לְפָנָיו לֹא־
הָיָה כֵן אַרְבֶּה כָּמֹהוּ וְאַחֲרָיו לֹא יִהְיֶה־כֵּן׃
15 * וַיְכַס אֶת־עֵין כָּל־הָאָרֶץ וַתֶּחְשַׁךְ הָאָרֶץ וַיֹּאכַל אֶת־
כָּל־עֵשֶׂב הָאָרֶץ וְאֵת כָּל־פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר הוֹתִיר
הַבָּרָד וְלֹא־נוֹתַר כָּל־יֶרֶק בָּעֵץ וּבְעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה בְּכָל־
אֶרֶץ מִצְרָיִם׃

4 * Sin autem resistis, & non vis dimittere eũ,
ecce ego inducam cras locustam in fines tuos.
5 * Quę operiet superficiẽ terrę, ne quicquã ei'
appareat; sed comedatur quod residuum fue-
rit grandini. corrodet enim omnia ligna quę
6 germinant in agris: * Et implebunt domos
tuas, & seruorum tuorum, & omnium Ægy-
ptiorum, quãtam non viderunt patres tui, &
aui ex quo orti sunt super terram vsq; in prę-
sentem diem. auertítq; se, & egressus est à Pha
7 raone. * Dixerunt autem serui Pharaonis ad
B eum: Vsquequo patiemur hoc scandalum? di
mitte homines, vt sacrificẽt dño Deo suo. nõ-
8 ne vides quòd perierit Ægyptus? * Reuocaue-
runtque Moysen & Aarõ ad Pharaonem, qui
dixit eis: Ite, sacrificate domino Deo vestro.
9 Quínam sunt qui ituri sunt? * Ait Moyses, Cũ
paruulis nostris & senioribus, pergemus cum
filiis & filiabus, cum ouibus & armentis. Est
10 enim solennitas domini Dei nostri. * Et respõ-
dit Pharao: Sic Dominus sit vobiscum, quo-
modo ego dimittam vos, & paruulos vestros.
11 cui dubium est quòd pessime cogitetis. * Non
fiat ita; sed ite tantùm viri, & sacrificate Domi
no. hoc enim & ipsi petistis. Statímque eiecti
12 sunt de conspectu Pharaonis. * Dixit autem Apo. 9.a
Dominus ad Moysen: Extẽde manum tuam
super terram Ægypti ad locustam, vt ascen-
dat super terram, & deuoret omnem herbam
13 quæ residua fuerit grandini. * Et extendit
Moyses virgam super terram Ægypti, & Do-
C minus induxit ventum vrentem tota die il-
la & nocte. Et manè facto, ventus vrens leua-
14 uit locustas. * Quæ ascenderunt super vniuer-
sam terram Ægypti, & sederunt in cunctis fi-
nibus Ægyptiorum innumerabiles, quales
ante illud tempus non fuerant, nec postea fu
15 turæ sunt. * Operueruntque vniuersam
superficiem terræ, vastantes omnia. Deuora-
ta est igitur herba terræ, & quicquid pomo-
rum in arboribus fuit, quæ grando dimise-
rat. Nihil quoque omnino virens relictum
est in lignis, & in herbis terræ in cuncta Æ-
gypto.

תרגום אונקלוס

4 ארי אם מסרב את לשלחא ית עמי הא אנא מיתי מחר גובא בתחומך׃ 5 ויחפי ית עין שמשא דארעא ולא יכיל למחזי ית ארעא
וייכול ית שאר שיזבתא דישתארת לכון מן ברדא וייכול ית כל אילנא דאצמח לכון מן חקלא׃ 6 ויתמלון בתך ובתי כל עבדך ובתי כל מצראי
דלא חזו אבהתך ואבהת אבהתך מיום מהויהון על ארעא עד יומא הדין ואתפני ונפק מלות פרעה׃ 7 ואמרו עבדי פרעה ליה עד אימתי
יהי דין לנא לתקלא שלח ית גבריא ויפלחון קדם יי אלההון העד כען לא ידעת ארי אבדת מצרים׃ 8 ואתותב ית משה וית אהרן לות
פרעה ואמר להון אזילו פלחו קדם יי אלהכון מאן ומאן דאזלין׃ 9 ואמר משה בעולימנא ובסבנא נזיל בבננא ובבנתנא בעננא
ובתורנא נזיל ארי חגא קדם יי לנא׃ 10 ואמר להון יהי כען מימרא דיי בסעדיכון כד אשלח יתכון וית טפליכון חזו ארי בישא דאתון
סבירין למעבד לקביל אפיכון לאסתחרא׃ 11 לא כן אזילו כען גבריא ופלחו קדם יי ארי יתה אתון בען ותריך יתהון מן קדם פרעה׃
12 ואמר יי למשה ארים ידך על ארעא דמצרים וייתי גובא ויסק על ארעא דמצרים וייכול ית כל עשבא דארעא ית כל דאשאר ברדא׃
13 וארים משה ית חטריה על ארעא דמצרים ויי דבר רוח קידומא בארעא כל יומא ההוא וכל ליליא צפרא הוה ורוח קדומא נטל ית גובא׃
14 וסליק גובא על כל ארעא דמצרים ושרא בכל תחום מצרים תקיף לחדא קדמוהי לא הוה כן גובא דכותיה ובתרוהי לא יהי כן׃
15 וחפא ית עין שמשא דארעא וחשוכת ארעא ואכל ית כל עשבא דארעא וית כל פרי אילנא דאשאר ברדא ולא אשתאר כל ירוק באילנא
ובעשבא דחקלא בכל ארעא דמצרים׃

* *Si autem non volueris tu dimittere populum* 4
meum, ecce ego inducam hac hora cras locuſtam mul
tam in omnes terminos tuos: * *Et operiet ſu-* 5
perficiem terræ: & non poteris videre terram: &
comedet omne reſiduum quod relictum eſt, quod re-
liquit vobis grando; & comedet omne lignum ger-
minans vobis in terra. * *Et implebuntur* 6
tuæ domus, & domus ſeruorum tuorum, & omnes
domus quæ in omni terra Ægyptiorum: quæ nun-
quam viderunt patres tui, neque proaui ipſorum,
ex qua die facti ſunt in terra, vſque ad diem hanc.
Et declinans Moyſes, egreſſus eſt à Pharaone.
* *Et dicunt ſerui Pharaonis ad eum: Vſquequo* 7
erit hoc nobis ſcandalum? dimitte homines, vt ſer-
uiant domino Deo ſuo. an ſcire vis, quòd periit
Ægyptus? * *Et reuocauerunt & Moyſen &* 8
Aaron ad Pharaonem, & dixit eis: Ite & ſer-
uite domino Deo veſtro. qui autem, & qui ſunt i-
turi? * *Et ait Moyſes: Cum iuuenibus & ſe-* 9
nioribus ibimus, cum filiis & filiabus, & ouibus,
& bobus noſtris. eſt enim feſtum domini Dei noſtri.
* *Et dixit ad eos: Sit ſic: Dominus vobiſcum,* 10
ſicut dimitto vos. nunquid etiam ſupellectilem ve
ſtram? videte quòd nequitia ineſt vobis.
* *Non ſic: ite autem viri, & ſeruite Deo. hoc* 11
enim ipſi quæritis. Eiecerunt autem eos à facie Pha
raonis. * *Et dixit Dominus ad Moyſen: Ex-* 12
tende manum tuam ſuper terram Ægypti, & aſcen
dat locuſta ſuper terram Ægypti, & comedet om-
nem herbam terræ, & omnem fructum lignorum
quæ reliquit grando. * *Et extendit Moyſes* 13
virgam in cælum, & Dominus induxit ventum
Auſtrum ſuper terram, tota die illa & tota nocte.
manè factum eſt, & ventus Auſter leuauit locu-
ſtam. * *Et induxit eam in omnem terram Æ-* 14
gypti, & requieuit ſuper omnes terminos Ægypti
multa valdè. prior ea non fuit talis locuſta, & poſt
hanc non erit ſic.
* *Et operuit ſuperficiem terræ, & corrupta* 15
eſt terra: & comedit omnem herbam terræ, &
omnem fructum lignorum, qui relictus eſt à
grandine. Non relictum eſt viride quicquam in
lignis, & in omni herba agri in omni terra Ae-
gypti.

4 * ἐὰν δὲ μὴ θέλῃς σὺ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν μου, ἰδοὺ
ἐγὼ ἐπάγω ταύτῃ τῇ ὥρᾳ αὔριον ἀκρίδα πολλὴν ἐπὶ πάν-
5 τα τὰ ὅριά σου· * καὶ καλύψει τὴν ὄψιν τῆς γῆς, καὶ οὐ
δυνήσῃ κατιδεῖν τὴν γῆν, καὶ κατέδεται πᾶν τὸ περισσὸν τὸ κα-
ταλειφθέν, ὃ κατέλιπεν ὑμῖν ἡ χάλαζα, καὶ κατέδεται πᾶν
6 τὸ ξύλον τὸ φυόμενον ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς. * καὶ πλησθήσον-
ταί σου αἱ οἰκίαι, καὶ αἱ οἰκίαι τῶν θεραπόντων σου, καὶ πᾶσαι αἱ
οἰκίαι αἱ ἐν πάσῃ τῇ γῇ τῶν αἰγυπτίων· ἃ οὐδέποτε ἑωράκασιν
οἱ πατέρες σου, οὐδὲ οἱ προπάπποι αὐτῶν, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας
γεγόνασιν ἐπὶ τῆς γῆς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἐκκλίνας
7 μωυσῆς ἐξῆλθεν ἀπὸ φαραώ. * καὶ λέγουσιν οἱ θε-
ράποντες φαραὼ πρὸς αὐτόν, ἕως τίνος ἔσται τοῦτο ἡμῖν
σκῶλον; ἐξαπόστειλον τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως λατρεύσωσι κυ-
ρίῳ τῷ θεῷ αὐτῶν· ἢ εἰδέναι βούλει, ὅτι ἀπόλωλεν αἴγυπτος.
8 * καὶ ἀπέστρεψαν τόν τε μωυσῆν καὶ ἀαρὼν πρὸς φαραώ,
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, πορεύεσθε καὶ λατρεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑ-
μῶν. τίνες δὲ καὶ τίνες εἰσὶν οἱ πορευόμενοι;
9 * καὶ λέγει μωυσῆς, σὺν τοῖς νεανίσκοις καὶ τοῖς πρεσβυτέ-
ροις πορευσόμεθα, σὺν τοῖς υἱοῖς, καὶ θυγατράσι, καὶ προβά-
τοις, καὶ βουσὶν ἡμῶν. ἔστι γὰρ ἑορτὴ κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν.
10 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἔσω οὕτως, κύριος μεθ᾽ ὑμῶν, κα-
θότι ἀποστέλλω ὑμᾶς. μὴ καὶ τὴν ἀποσκευὴν ὑμῶν; ἴδετε, ὅτι
11 πονηρία πρόκειται ὑμῖν. * μὴ οὕτως, πορευέσθωσαν δὲ οἱ ἄν-
δρες, καὶ λατρευσάτωσαν τῷ θεῷ, τοῦτο γὰρ αὐτοὶ ἐκζητεῖτε. ἐξέβα-
12 λον δὲ αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου φαραώ. * καὶ εἶπε κύριος
πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου,
καὶ ἀναβήτω ἀκρὶς ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου, καὶ κατέδεται πᾶσαν
τὴν βοτάνην τῆς γῆς, καὶ πάντα τὸν καρπὸν τῶν ξύλων, ὧν ὑπε-
13 λίπετο ἡ χάλαζα. * καὶ ἐξέτεινε μωυσῆς τὴν ῥάβδον εἰς
τὸν οὐρανόν, καὶ κύριος ἐπήγαγεν ἄνεμον νότον ἐπὶ τὴν γῆν,
ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ὅλην τὴν νύκτα. τὸ πρωῒ ἐγενήθη,
14 καὶ ὁ ἄνεμος ὁ νότος ἀνέλαβε τὴν ἀκρίδα· * καὶ ἀνήγαγεν αὐ-
τὴν ἐπὶ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου, καὶ κατέπαυσεν ἐπὶ πάντα τὰ ὅρια
αἰγύπτου πολλὴ σφόδρα. προτέρα αὐτῆς οὐ γέγονεν τοιαύτη
15 ἀκρίς, καὶ μετὰ ταύτην οὐκ ἔσται οὕτως. * καὶ ἐκάλυψε τὴν
ὄψιν τῆς γῆς, καὶ ἐφθάρη ἡ γῆ. καὶ κατέφαγεν πᾶσαν τὴν βο-
τάνην τῆς γῆς, καὶ πάντα τὸν καρπὸν τῶν ξύλων, ὃς ὑπελείφθη
ἀπὸ τῆς χαλάζης. οὐχ ὑπελείφθη χλωρὸν οὐδὲν ἐν τοῖς ξύ-
λοις, καὶ ἐν πάσῃ βοτάνῃ τοῦ πεδίου, ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Quod ſi non vis dimittere populum meum, ecce ego adducam cras locuſtam in terminos tuos: 5 Et cooperiet terram, ita vt ſolis radij non poſſent ad eam penetrare: & conſumet reliqua quæ reſeruata & relicta fuerant vobis à grandine: & comedet omnes arbores quæ germinant vobis in agro. 6 Implebuntque domos tuas, & domos omnium ſeruorum tuorum, & domos omnium Ægyptiorum: quantam non viderunt patres tui, & patres patrum tuorum, à die quo fuerunt ſuper terram vſque in diem hanc. Auertitque ſe & egreſſus eſt à Pharaone. 7 Dixeruntque ſerui Pharaonis ad eum: Vſquequo erit hoc nobis in ſcandalum? dimitte viros, vt ſeruiant coram domino Deo ſuo: nunquid adhuc neſcis quòd perierit Ægyptus? 8 Reductique ſunt Moyſes & Aaron ad Pharaonem, & dixit eis: Ite, ſeruite coram domino Deo veſtro. Qui ituri ſunt? 9 Dixitque Moyſes: Cum paruulis noſtris, & cum ſenioribus noſtris ibimus, cum filiis noſtris, & cum filiabus noſtris, cum ouibus noſtris, & cum bobus noſtris ibimus: quia ſolennitas eſt nobis coram Domino. 10 Dixitque eis: Sic ſit verbum Domini in adiutorium veſtrum, ſicut dimittam vos & familiam veſtram. videte quomodo malum, quod vos putatis facere, contra faciem veſtram ſtat. 11 Non ſic: ſed ite nunc viri, & ſeruite coram domino Deo veſtro: quoniam hoc ipſum vos petiſtis. eiecitque eos à conſpectu Pharaonis. 12 Dixitque Dominus ad Moyſen: Leua manum tuam ſuper terram Ægypti, vt veniat locuſta, & aſcendat ſuper terram Ægypti, & comedat omnem herbam terræ, omnia quæ reliquit grando. 13 Et leuauit Moyſes virgam ſuam ſuper terram Ægypti, & Dominus induxit ventum Orientalem in terram tota die illa & tota nocte. factoque manè, ventus Orientalis leuauit locuſtam. 14 Aſcenditque locuſta ſuper vniuerſam terram Ægypti, & manſit in vniuerſo termino Ægypti nimis valida; qualis anteà non fuerat ſimilis ei, nec poſteà erit talis. 15 Cooperuitque terram, ita vt radij ſolis non poſſent ad eam peruenire, & obſcurata eſt terra, & deuorauit omnem herbam terræ, & omnes fructus arboris quos reliquit grando: nihilque viride remanſit in arboribus, & in herba agri in vniuerſa terra Ægypti.

16 * וימהר פרעה לקרא למשה ולאהרן ויאמר חטאתי
17 ליהוה אלהיכם ולכם : * ועתה שא נא חטאתי אך
הפעם והעתירו ליהוה אלהיכם ויסר מעלי רק את־
18 המות הזה : * ויצא מעם פרעה ויעתר אל־יהוה :
19 * ויהפך יהוה רוח־ים חזק מאד וישא את־הארבה
ויתקעהו ימה סוף לא נשאר ארבה אחד בכל גבול
20 מצרים : * ויחזק יהוה את־לב פרעה ולא שלח
21 את־בני ישראל : * ויאמר יהוה אל־משה
נטה ידך על־השמים ויהי חשך על־ארץ מצרים
22 וימש חשך : * ויט משה את־ידו על־השמים ויהי
חשך־אפלה בכל־ארץ מצרים שלשת ימים :
23 * לא־ראו איש את־אחיו ולא־קמו איש מתחתיו
שלשת ימים ולכל־בני ישראל היה אור במושבתם :
24 * ויקרא פרעה אל־משה ויאמר לכו עבדו את־
יהוה רק צאנכם ובקרכם יצג גם־טפכם ילך
25 עמכם : * ויאמר משה גם־אתה תתן בידנו זבחים
26 ועלת ועשינו ליהוה אלהינו : * וגם־מקננו ילך
עמנו לא תשאר פרסה כי ממנו נקח לעבד את־
יהוה אלהינו ואנחנו לא־נדע מה־נעבד את־
27 יהוה עד־באנו שמה : * ויחזק יהוה את־לב פרעה
28 ולא אבה לשלחם : * ויאמר־לו פרעה לך מעלי
השמר לך אל־תסף ראות פני כי ביום ראתך פני
29 תמות : * ויאמר משה כן דברת לא־אסף עוד
ראות פניך : יא
1 * ויאמר יהוה אל־משה
עוד נגע אחד אביא על־פרעה ועל־מצרים
אחרי־כן ישלח אתכם מזה כשלחו כלה גרש
2 יגרש אתכם מזה : * דבר־נא באזני העם וישאלו
איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי־כסף
וכלי זהב :

16 * Quamobrem festinus Pharao vocauit Moy-
sen & Aaron, & dixit eis: Peccaui in dominum
17 Deum vestrum, & in vos. * Sed nunc dimittite
peccatum mihi etiam hac vice: & rogate do-
minum Deum vestrum, vt auferat à me mor-
18 tem istam. * Egressúsque est Moyses de con-
19 spectu Pharaonis, & orauit Dominum. * Qui
flare fecit ventum ab Occidente vehementis-
simum: & arreptam locustam, proiecit in ma- Sap. 17. a & 18. a.
re rubrum. non remansit nec vna quidem in
20 cunctis finibus Ægypti. * Et indurauit Do-
minus cor Pharaonis, nec dimisit filios Israel.
21 * Dixit autem Dominus ad Moysen: Exten-
D de manum tuam in cælum, & sint tenebræ su-
per terram Ægypti, tam densæ, vt palpari
22 queant. * Extenditque Moyses manum in
cælum, & factæ sunt tenebræ horribiles in v-
23 niuersa terra Ægypti. * Tribus diebus nemo
vidit fratrem suum: nec mouit se de loco in
quo erat. Vbicunque autem habitabant filij
24 Israel, lux erat. * Vocauitque Pharao Moysen
& Aaron, & dixit eis: Ite, sacrificate Domino.
oues tantùm vestræ & armenta remaneant:
25 paruuli vestri eant vobiscum. * Ait Moyses:
Hostias quoq; & holocausta dabis nobis, quę
26 offeramus domino Deo nostro. * Cuncti gre-
ges pergent nobiscum. Non remanebit ex eis
vngula, quæ necessaria sunt in cultum domi-
ni Dei nostri; præsertim cùm ignoremus quid
debeat immolari, donec ad ipsum locum per-
27 ueniamus. * Indurauit autem Dominus
cor Pharaonis, & noluit dimittere eos.
28 * Dixítque Pharao ad Moysen: Recede à
me, & caue ne vltrà videas faciē meam. quo-
cunque die apparueris mihi, morieris.
29 * Respondit Moyses: Ita fiat vt locutus es.
non videbo vltrà faciem tuam.

CAP. XI.

1 ET dixit Dominus ad Moysen: Adhuc vna
A plaga tangam Pharaonem & Ægyptum,
& post hæc dimittet vos, & exire compellet.
2 * Dices ergo omni plebi, vt postulet vir
ab amico suo, & mulier à vicina sua, vasa ar-
gentea & aurea.

תרגום אונקלוס

16 ואוחי פרעה למקרי למשה ולאהרן ואמר חבית קדם יוי אלהכון ולכון : 17 וכען שבוק כען חובי ברם זימנא הדא וצלו
קדם יוי אלהכון ויעדי מני לחוד ית מותא הדין : 18 ונפק מלות פרעה וצלי קדם יוי : 19 והפך יוי רוח מערבא תקיף לחדא ונטל ית
גובא ורמהי לימא דסוף לא אשתאר גובא חד בכל תחום מצרים : 20 ואתקיף יוי ית לבא דפרעה ולא שלח ית בני ישראל : 21 ואמר
יוי למשה ארים ידך על צית שמיא ויהי חשוכא על ארעא דמצרים בתר דיעדי קבל ליליא : 22 וארים משה ית ידיה על צית שמיא והוה
חשוך קבל בכל ארעא דמצרים תלתא יומין : 23 לא חזו גבר ית אחוהי ולא קמו אינש מתחותוהי תלתא יומין ולכל בני ישראל הוה נהורא
במותבניהון : 24 וקרא פרעה למשה ואמר אזילו פלחו קדם יוי לחוד ענכון ותוריכון שבוקו אף טפליכון יזיל עמכון : 25 ואמר
משה אף את תתן בידנא נכסת קודשין ועלוון ונעביד קדם יוי אלהנא : 26 ואף בעירנא יזיל עמנא לא נשאר מדעם ארי מניה אנחנא
נסבין למפלח קדם יוי אלהנא ואנחנא לית אנחנא ידעין מה נפלח קדם יוי עד מיתנא לתמן : 27 ואתקיף יוי ית לבא דפרעה ולא אבי
לשלחותהון : 28 ואמר ליה פרעה איזיל מעלוי אסתמר לך לא תוסף למחזי אפי ארי ביומא דתחזי אפי תמות : 29 ואמר משה
יאות מלילתא לא אוסיף עוד למחזי אפך : יא 1 ואמר יוי למשה
עוד מכתש חד איתי על פרעה ועל מצרים בתר כן ישלח יתכון מכא כשלחותיה גמירא תרכא יתרך יתכון מכא : 2 מליל כען קדם
עמא וישאלון גבר מן חבריה ואתתא מן חברתה מנין דכסף ומנין דדהב :

* Festinauit autem Pharao vocare Moysen & 16
Aaron, dicens: Peccaui coram domino Deo vestro,
& in vos. * Suscipite igitur meum pecca- 17
tum etiam & nunc: & orate ad dominum Deum
vestrum, & auferat à me mortem hanc.
* Egressus est autem Moyses à Pharaone, & o- 18
rauit ad Deum.
* Et proiecit Dominus ventum à mari vehemen 19
tem, & arripuit locustam, & proiecit eam in ru-
brum mare: & non relicta est locusta vna in om-
ni terra Ægypti. * Et indurauit Dominus cor 20
Pharaonis, & non dimisit filios Israel.
* Dixit autem Dominus ad Moysen: Extende 21
manum tuam in cælum, & fiant tenebræ super ter-
ram Ægypti, palpabiles tenebræ.
* Extendit autem Moyses manum in cælum, et 22
factæ sunt tenebræ, obscuritas, & tempestas super
omnem terram Ægypti tribus diebus.
* Et non vidit vllus fratrem suum: et non sur- 23
rexit vllus ex cubili suo tribus diebus. omnibus au
tem filiis Israel erat lux in omnibus in quibus erãt.
* Et vocauit Pharao Moysen & Aaron, dicẽs: 24
Ite, seruite domino Deo vestro: veruntamen oues
& boues relinquite. & supellex vestra eat vobis-
cum. * Et dixit Moyses: Sed & tu dabis nobis 25
holocausta & hostias, quas faciemus domino Deo
nostro. * Et iumenta nostra ibunt nobiscum, & 26
non relinquemus vngulam. ab eis enim accipiemus
ad seruiendum domino Deo nostro. Nos autem non
scimus quid seruiemus Domino, quoad veniamus
nos illuc. * Indurauit autem Dñs cor Pharaonis, 27
& non voluit dimittere eos. * Et ait Pharao: 28
Recede à me: caue tibi amplius non addere videre
meam faciem: qua autem die apparueris mihi, mo-
rieris. * Ait autem Moyses: Sic dixisti. non 29
amplius apparebo tibi in faciem.

CAP. XI.

Dixit autem Dominus ad Moysen: Adhuc vnam 1
plagam inducam super Pharaonẽ & super Æ-
gyptum: & post hæc dimittet vos hinc. quando au-
tem dimiserit vos, cum omni eiectione eiiciet vos.
* Loquere igitur clam in aures populi, & petat 2
vnusquisque à vicino, & mulier à vicina, vasa ar-
gentea, & aurea, & vestes.

16 * κατέσπευσεν δὲ φαραὼ καλέσαι μωυσῆν καὶ ἀαρὼν,
λέγων, ἡμάρτηκα ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ εἰς ὑμᾶς.
17 * προσδέξασθε οὖν μου τὴν ἁμαρτίαν ἔτι καὶ νῦν, καὶ
προσεύξασθε πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, καὶ περιελέτω ἀπ' ἐ-
18 μοῦ τὸν θάνατον τοῦτον. * ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ,
19 καὶ ηὔξατο πρὸς τὸν θεόν. * καὶ μετέβαλεν κύριος ἄνε-
μον ἀπὸ θαλάσσης σφοδρόν, καὶ ἀνέλαβε τὴν ἀκρίδα, καὶ ἐνέ-
βαλεν αὐτὴν εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. καὶ οὐχ ὑπελείφθη
20 ἀκρὶς μία ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. * καὶ ἐσκλήρυνε κύριος τὴν
καρδίαν φαραὼ, καὶ οὐκ ἐξαπέστειλε τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ.
21 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου εἰς
τὸν οὐρανὸν, καὶ γενηθήτω σκότος ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου,
22 ψηλαφητὸν σκότος. * ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα
εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐγένετο σκότος, γνόφος, καὶ θύελλα ἐ-
23 πὶ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου τρεῖς ἡμέρας. * καὶ οὐκ εἶδεν
οὐδεὶς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἐξανέστη οὐδεὶς ἐκ τῆς κοί-
της αὐτοῦ τρεῖς ἡμέρας. πᾶσι δὲ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἦν φῶς ἐν πᾶ-
24 σιν οἷς κατεγίνοντο. * καὶ ἐκάλεσε φαραὼ μωυσῆν καὶ
ἀαρὼν, λέγων, βαδίζετε, λατρεύετε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν,
πλὴν τῶν προβάτων καὶ τῶν βοῶν ὑπολείπεσθε. καὶ ἡ ἀπο-
σκευὴ ὑμῶν ἀποτρεχέτω μεθ' ὑμῶν.
25 * καὶ εἶπε μωυσῆς, ἀλλὰ καὶ σὺ δώσεις ἡμῖν ὁλοκαυ-
τώματα καὶ θυσίας, ἃς ποιήσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν.
26 * καὶ τὰ κτήνη ἡμῶν πορεύσεται μεθ' ἡμῶν, καὶ οὐχ ὑπολει-
ψόμεθα ὁπλήν. ἀπ' αὐτῶν γὰρ ληψόμεθα λατρεῦσαι κυρίῳ
τῷ θεῷ ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ οὐκ οἴδαμεν τί λατρεύσομεν κυρίῳ, ἕως
27 τοῦ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐκεῖ. * ἐσκλήρυνε δὲ κύριος τὴν καρδίαν
φαραὼ, καὶ οὐκ ἐβουλήθη ἐξαποστεῖλαι αὐτούς.
28 * καὶ λέγει φαραὼ, ἄπελθε ἀπ' ἐμοῦ, πρόσεχε σεαυτῷ ἔτι
μὴ προσθῆναι ἰδεῖν μου τὸ πρόσωπον. ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ ὀφθῇς
29 μοι, ἀποθανῇ. * λέγει δὲ μωυσῆς, οὕτως εἴρηκας· οὐκ
ἔτι ὀφθήσομαί σοι εἰς πρόσωπον.

ια.

1 * Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔτι μίαν πληγὴν ἐπάξω
ἐπὶ φαραὼ, καὶ ἐπ' αἴγυπτον, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξαποστελεῖ ὑ-
μᾶς ἐντεῦθεν. ὅταν δὲ ἐξαποστέλλῃ ὑμᾶς, σὺν πάσῃ ἐκβολῇ
2 ἐκβαλεῖ ὑμᾶς. * λάλησον οὖν κρυφῇ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ,
καὶ αἰτησάτω ἕκαστος παρὰ τοῦ πλησίον, καὶ γυνὴ παρὰ τῆς πλη-
σίον σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ ἱματισμόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Festinauitque Pharao, & vocauit Moysen & Aaron, & ait: Peccaui coram domino Deo vestro, & vobis. 17 Et nunc dimitte, obsecro, peccatum meum tantummodo hac vice: & orate coram domino Deo vestro, vt auferat à me solummodo mortem istam. 18 Egressusque est à Pharaone, & orauit coram Domino. 19 Et conuertit Dominus ventum Occidentalem nimis validum, & tulit locustam, & proiecit eam in mare rubrum: nec vna quidem locusta remansit in vniuerso termino Ægypti. 20 Et indurauit Dominus cor Pharaonis, & non dimisit filios Israel. 21 Dixitque Dominus ad Moysen: Leua manum tuam versus cælum, vt sint tenebræ super terram Ægypti, etiam postquam recesserit obscuritas noctis. 22 Et leuauit Moyses manum suam versus cælum: & fuerunt tenebræ obscuræ in vniuersa terra Ægypti tribus diebus. 23 Nullus vir vidit fratrem suum: neque surrexerunt singuli de locis suis tribus diebus. omnibus autem filiis Israel erat lux in habitationibus suis. 24 Vocauitque Pharao Moysen, & ait: Ite, seruite coram Domino: oues tantùm vestras & boues relinquite: familia quoque vestra eat vobiscum. 25 Et ait Moyses: Tu quoque dabis in manibus nostris hostias sanctas & holocausta, vt faciamus coram domino Deo nostro. 26 Pecora quoque nostra pergent nobiscum: non dimittemus quicquam; quoniam ex eis debemus accipere, vt seruiamus coram domino Deo nostro. Nos autem nescimus in quo seruituri simus coram domino Deo nostro, donec veniamus illuc. 27 Indurauit autem Dominus cor Pharaonis, & noluit dimittere eos. 28 Dixitque ei Pharao: Recede à me: caue tibi ne vltrà videas faciem meam; quoniam in die in quo videris faciem meam, morieris. 29 Dixitque Moyses: Rectè locutus es: non addam vltrà videre faciem tuam.

CAP. XI.

ET dixit Dominus ad Moysen: Adhuc plagam vnam inducam super Pharaonem & super Ægyptum: posteà dimittet vos hinc. cumque dimiserit, omninò proiiciet vos hinc. 2 Loquere nunc coram populo, vt postulet vir ab amico suo, & mulier ab amica sua vasa argentea & vasa aurea.

3 * ויתן יהוה את־חן העם בעיני מצרים גם האיש
משה גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי־פרעה
4 ובעיני העם: * ויאמר משה כה אמר יהוה
5 כחצת הלילה אני יוצא בתוך מצרים: * ומת
כל־בכור בארץ מצרים מבכור פרעה הישב על־כסאו
עד בכור השפחה אשר אחר הרחים וכל בכור בהמה:
6 * והיתה צעקה גדלה בכל־ארץ מצרים אשר כמהו
7 לא נהיתה וכמהו לא תסף: * ולכל בני ישראל
לא יחרץ־כלב לשנו למאיש ועד־בהמה למען תדעון
8 אשר יפלה יהוה בין מצרים ובין ישראל: * וירדו
כל־עבדיך אלה אלי והשתחוו־לי לאמר צא אתה
וכל־העם אשר־ברגליך ואחרי־כן אצא ויצא
9 מעם־פרעה בחרי־אף: * ויאמר יהוה אל־
משה לא־ישמע אליכם פרעה למען רבות מופתי
10 בארץ מצרים: * ומשה ואהרן עשו את־כל־
המפתים האלה לפני פרעה ויחזק יהוה את־לב פרעה
ולא־שלח את־בני־ישראל מארצו:

יב

1 * ויאמר יהוה אל־משה ואל־אהרן בארץ מצרים
2 לאמר: * החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון
3 הוא לכם לחדשי השנה: * דברו אל־כל־עדת
ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש
4 שה לבית־אבת שה לבית: * ואם־ימעט הבית
מהיות משה ולקח הוא ושכנו הקרב אל־ביתו במכסת
5 נפשת איש לפי אכלו תכסו על־השה: * שה תמים
זכר בן־שנה יהיה לכם מן־הכבשים ומן־העזים
6 תקחו: * והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר
יום לחדש הזה ושחטו אתו כל קהל עדת־ישראל בין
הערבים:

3 * Dabit autem Dominus gratiam populo
suo coram Ægyptiis. Fuitque Moyses vir ma-
gnus valde in terra Ægypti coram seruis Pha-
4 raonis & omni populo. * Et ait: Hæc dicit
B Dominus: Media nocte ingrediar in Ægyp-
5 tum: * Et morietur omne primogenitum in
terra Ægyptiorum, à primogenito Pharaonis,
qui sedet in solio eius, vsque ad primogenitū
ancillæ quę est ad molam, & omnia primoge-
6 nita iumentorum. * Eritque clamor magnus
C in vniuersa terra Aegypti, qualis nec ante fuit,
7 nec postea futurus est. * Apud omnes autem
filios Israel non mutiet canis ab homine vs-
que ad pecus; vt sciatis quanto miraculo di-
8 uidet Dominus Aegyptios & Israel. * De-
scendentque omnes serui tui isti ad me, & ad-
orabunt me, dicentes: Egredere tu, & omnis
D populus qui subiectus est tibi. post hæc egre-
diemur. Et exiuit à Pharaone iratus nimis.
9 * Dixit autem Dominus ad Moysen: Non
audiet vos Pharao, vt multa signa fiant in ter-
10 ra Aegypti. * Moyses autem & Aaron fe-
cerunt omnia signa & ostenta quę scripta sunt
coram Pharaone. Et indurauit Dominus cor
Pharaonis, nec dimisit filios Israel de terra sua.

CAP. XII.

1 Dixit quoque Dominus ad Moysen & Aa-
2 ron in terra Aegypti: * Mensis iste vo-
A bis principium mensium, primus erit in men
3 sibus anni. * Loquimini ad vniuersum
cœtum filiorum Israel, & dicite eis: Decima
die mensis huius tollat vnusquisque agnum
per familias & domos suas.
4 * Sin autem minor est numerus, vt suffi-
cere posit ad vescendum agnum, assumet vi-
cinum suum qui coniunctus est domui eius
iuxta numerum animarum quę sufficere pos-
5 sunt ad esum agni. * Erit autem agnus abs-
que macula masculus anniculus: iuxta quem
ritum tolletis & hædum.
6 * Et seruabitis eum vsque ad quartam de-
cimam diem mensis huius. Immolabitque
eum vniuersa multitudo filiorum Israel ad
vesperam.

תרגום אונקלוס

3 ויהב יוי ית עמא לרחמין בעיני מצראי אף גברא משה רב לחדא בארעא דמצרים בעיני עבדי פרעה ובעיני עמא: 4 ואמר
משה כדנן אמר יוי כפלגות ליליא אנא מתגלי בגו מצראי: 5 וימות כל בוכרא בארעא דמצרים מבוכרא דפרעה דעתיד למיתב על כרסי
מלכותיה עד בוכרא דאמתא די בבית רחיא וכל בוכרא דבעירא: 6 ותהי צוחתא רבתא בכל ארעא דמצרים דכותה לא הות ודכותה לא
תוסיף: 7 ולכל בני ישראל לא יגזיק כלבא בלישניה למנבח למאינשא ועד בעירא בדיל דתדעון ארי אפריש יוי בין מצראי ובין
ישראל: 8 ויחתון כל עבדך אלין לותי ויבעון מני למימר פוק את וכל עמא דעמך ובתר כן אפוק ונפק מן קדם פרעה בתקוף רגז:
9 ואמר יוי למשה לא יקביל מנכון פרעה בדיל לאסגאה מופתי בארעא דמצרים: 10 ומשה ואהרן עבדו ית כל מופתיא האלין
קדם פרעה ואתקיף יוי ית לבא דפרעה ולא שלח ית בני ישראל מארעיה:
יב
1 ואמר יוי למשה ולאהרן בארעא דמצרים למימר: 2 ירחא הדין לכון ריש ירחיא קדמאי הוא לכון לירחי
שתא: 3 מלילו עם כל כנשתא דישראל למימר בעשרא לירחא הדין ויסבון להון גבר אימר לבית אבא אימרא לביתא:
4 ואם יזער ביתא מלאתמנאה על אימרא ויסב הוא ושביביה דקריב לביתיה במנין נפשתא גבר לפום מיכליה תתמנון על אימרא:
5 אימר שלים דכר בר שתא יהא לכון מן אמריא ומן בני עזיא תסבון: 6 ויהי לכון למטרא עד ארבעה עשר יומא לירחא
הדין ויכסון יתיה כל קהל כנשתא דישראל בין שמשיא:

Dominus autem dedit gratiam populo coram 3
Ægyptiis, & mutuauerunt illis. Et homo Moyses magnus factus est valdè coram Ægyptiis, et coram Pharaone & coram omnibus seruis eius.
Et dixit Moyses: Hæc dicit Dominus: Circa 4
mediam noctem ego ingredior in medium Ægypti.
Et morietur omne primogenitum in terra Æ- 5
gypti, à primogenito Pharaonis, qui sedet in throno, & vsque ad primogenitum ancillæ quæ est ad molam, & vsque ad primogenitum omnis iumenti.
Et erit clamor magnus per omnem terram Æ- 6
gypti, qui talis non factus fuit, & talis non am-
*plius apponetur. * Et in omnibus filiis Israel* 7
non mutiet canis lingua sua, ab homine vsque ad pecus: vt scias quanta mirificabit Dominus inter Ægyptios & Israel.
Et descendent omnes serui tui isti ad me, & 8
adorabunt me, dicentes: Egredere tu, & omnis populus tuus quem tu ducis: & post hæc egrediar. Egressus est autem Moyses à Pharaone cum ira.
Et dixit Dominus ad Moysen: Non audiet 9
vos Pharao: vt multiplicem signa mea et prodigia mea in terra Ægypti.
Moyses autem & Aaron fecerunt omnia o- 10
stenta hæc in terra Ægypti coram Pharaone. Indurauit autem Dominus cor Pharaonis, & non voluit dimittere filios Israel ex terra sua.

CAP. XII.

Dixit autem Dominus ad Moysen & Aaron in 1
terra Ægypti, dicens:
Mensis iste vobis principium mensium: primus 2
est vobis in mensibus anni.
Loquere ad omnem congregationem filiorum Is- 3
rael, dicens: Decima mensis huius accipiant vnusquisque agnum per domos familiarum, agnum per
*domum. * Si autem pauci fuerint qui in domo, vt* 4
non sufficientes sint ad agnum, assumet secum vicinum proximum suum iuxta numerum animarũ, vnusquisq; quod sufficit sibi cõnumerabitur in agnũ.
Agnus perfectus, masculus, immaculatus, anicu- 5
lus erit vobis. ab agnis & ab hædis accipietis.
Et erit vobis seruatum vsque ad quartam & 6
decimã mensis huius. et immolabunt eũ omnis multitudo congregationis filiorum Israel ad vesperam.

3 * κύριος δὲ ἔδωκε χάριν τῷ λαῷ ἐναντίον τῶν αἰγυπτίων.
καὶ ἔχρησαν αὐτοῖς. καὶ ὁ ἄνθρωπος μωυσῆς μέγας ἐγενήθη
σφόδρα, ἐναντίον τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἐναντίον φαραώ, καὶ
ἐναντίον πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ.
4 * καὶ εἶπε μωυσῆς, τάδε λέγει κύριος· περὶ μέσας
5 νύκτας ἐγὼ εἰσπορεύομαι εἰς μέσον αἰγύπτου· * καὶ τε-
λευτήσει πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου, ἀπὸ πρωτοτόκου φα-
ραώ, ὃς κάθηται ἐπὶ θρόνου, καὶ ἕως τοῦ πρωτοτόκου τῆς θε-
ραπαίνης τῆς παρὰ τὸν μύλον, καὶ ἕως πρωτοτόκου παντὸς κτήνους.
6 * καὶ ἔσται κραυγὴ μεγάλη κατὰ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου, ἥτις
τοιαύτη οὐ γέγονεν, καὶ τοιαύτη οὐκ ἔτι προστεθήσεται.
7 * καὶ ἐν πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ οὐ γρύξει κύων τῇ γλώσσῃ
αὐτοῦ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ὅπως εἰδῇς ὅσα παραδοξά-
σει κύριος ἀνὰ μέσον τῶν αἰγυπτίων καὶ τοῦ ἰσραήλ.
8 * καὶ καταβήσονται πάντες οἱ παῖδές σου οὗτοι πρός με,
καὶ προσκυνήσουσί με, λέγοντες, ἔξελθε σὺ, καὶ πᾶς ὁ λαός
σου οὗ σὺ ἀφηγῇ. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσομαι. ἐξῆλθε δὲ
μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ μετὰ θυμοῦ.
9 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, οὐκ εἰσακούσεται ὑμῶν φα
ραώ, ἵνα πληθύνω τὰ σημεῖά μου, καὶ τὰ τέρατά μου ἐν τῇ γῇ
10 αἰγύπτου. * μωυσῆς δὲ καὶ ἀαρὼν ἐποίησαν πάντα τὰ τέρατα
ταῦτα ἐν γῇ αἰγύπτου ἐναντίον φαραώ. ἐσκλήρυνε δὲ κύριος
τὴν καρδίαν φαραώ, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς
ἰσραὴλ ἐκ γῆς αὐτοῦ.

ιβ΄.

1 * Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν ἐν γῇ αἰγύπτου,
2 λέγων· * ὁ μὴν οὗτος ὑμῖν ἀρχὴ μηνῶν, πρῶτός ἐστιν ὑμῖν
3 ἐν τοῖς μησὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ. * λάλησον πρὸς πᾶσαν συνα-
γωγὴν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, λέγων, τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου
λαβέτωσαν ἕκαστος πρόβατον κατ᾽ οἴκους πατριῶν, πρό-
4 βατον κατ᾽ οἰκίαν. * ἐὰν δὲ ὀλιγοστοὶ ὦσιν οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ,
ὥστε μὴ ἱκανοὺς εἶναι εἰς τὸ πρόβατον, προσλήψεται μεθ᾽ ἑαυ-
τοῦ τὸν γείτονα τὸν πλησίον αὐτοῦ κατὰ ἀριθμὸν ψυχῶν, ἕκαστος
τὸ ἀρκοῦν αὐτῷ συναριθμηθήσεται εἰς πρόβατον.
5 * πρόβατον τέλειον, ἄρσεν, ἄμωμον, ἐνιαύσιον ἔσται ὑ-
μῖν. ἀπὸ τῶν ἀρνῶν καὶ ἀπὸ τῶν ἐρίφων λήψεσθε.
6 * καὶ ἔσται ὑμῖν διατετηρημένον ἕως τῆς τέσσαρες καὶ δεκά-
της τοῦ μηνὸς τούτου. καὶ σφάξουσιν αὐτὸ πᾶν τὸ πλῆθος συνα-
γωγῆς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ πρὸς ἑσπέραν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Deditque Dominus gratiam populo in oculis Ægyptiorum. vir quoque Moyses erat magnus valdè in terra Ægypti, in oculis seruorum Pharaonis, & in oculis populi. [4] Et ait Moyses: Hæc dicit Dominus: Media nocte ego apparebo in medio Ægypti: [5] Et morietur omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito Pharaonis, qui futurus est vt sedeat super solium regni eius, vsque ad primogenitum ancillæ quæ est in domo molarum, & omne primogenitum iumentorum. [6] Et erit clamor magnus in vniuersa terra Ægypti, qualis nunquam fuit, & similis ei non erit vltrà. [7] Nullumque filiorum Israel lædet canis latrans lingua sua ab homine vsque ad iumentum; vt sciatis quòd diuiserit Dominus inter Ægyptios & inter Israel. [8] Descendentque omnes serui tui isti ad me, & rogabunt me, dicentes: Egredere tu, & omnis populus qui tecum est, & post hæc egrediar. & egressus est à facie Pharaonis cum ira furoris. [9] Dixit autem Dominus ad Moysen: Non acquiescet vobis Pharao, vt multiplicem portenta mea in terra Aegypti. [10] Moyses autem & Aaron fecerunt omnia portenta hæc coram Pharaone. Et indurauit Dominus cor Pharaonis, & non dimisit filios Israel de terra sua.

CAP. XII.

Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron in terra Aegypti, dicens: [2] Mensis iste erit vobis principium mensium: primus erit vobis in mensibus anni. [3] Loquimini cum omni cœtu filiorum Israel, dicentes: In decima die mensis huius tollat vnusquisque sibi agnum pro domo paterna; agnum pro domo. [4] Si autem pauci numero fuerint, vt non possint sufficere ad vescendum agnum, tollat ipse & vicinus eius qui propinquus est domui suæ, iuxta numerum animarum, singuli iuxta quod possint sufficere ad vescendum, numerabimini ad vescendum agnum. [5] Agnus immaculatus masculus anniculus erit vobis, de agnis & de filiis caprarum accipietis. [6] Et erit vobis in custodiam vsque ad quartamdecimam diem mensis huius. Immolabuntque eum omnis ecclesia filiorum Israel ad vesperam.

* Et accipient de sanguine, & ponent in duobus 7
postibus, & super limen, in domibus in quibus co-
mederint illos in ipsis. * Et comedent carnes 8
hac nocte assas igne, & azyma cum herbis amaris
comedent. * Non comedetis ab eis crudum ne- 9
que coctum in aqua, sed assa igne caput cum pedibus
& intestinis. * Non relinquetis ex ipsis vs- 10
que ad manè. & os non confringetis ab eo. at reli-
cta ex eo vsque ad manè, in igne comburetis.
* Sic autem comedetis eum: Lumbi vestri ac- 11
cincti, & calciamenta in pedibus vestris, & baculi
vestri in manibus vestris. & comedetis eum cum
festinatione: Pascha est Domini.
* Et transibo in terra Ægypti in nocte hac, & 12
percutiam omne primogenitum in terra Ægypti ab
homine vsque ad pecus: & in omnibus diis Ægy-
ptiorum faciam vltionem, ego Dominus.
* Et erit sanguis vobis in signo in domibus, in 13
quibus vos eritis illic: & videbo sanguinem, &
protegam vos: & non erit in vobis plaga vt de-
leamini, quando percussero in terra Ægypti.
* Et erit dies hæc vobis in memoriale, & cele- 14
brabitis eam festum Domino in generationes ve-
stras, legitimum sempiternum. celebrate eam septem
dies. * Azyma comedetis: ab autem die pri- 15
ma expelletis fermentum ex domibus vestris. Om-
nis qui comederit fermentum, peribit anima illa ex
Israel: à die prima, vsque ad diem septimam.
* Et dies prima vocabitur sancta. & dies sep- 16
tima vocata sancta erit vobis. omne opus seruile
non facietis in eis, præter quæ fient omni animæ, hoc
solùm fiet vobis.
* Et custodietis mandatum hoc. in enim hac die
educam exercitum vestrum ex terra Ægypti. &
facietis diem hanc in generationes vestras legiti-
mum sempiternum.
* Incipiente quarta decima die mensis primi, à 18
vespera comedetis azyma, vsque ad diem v-
nam & vigesimam mensis, vsque ad ve-
speram.
* Septem dies fermentum non inuenietur in do- 19
mibus vestris. omnis qui comederit fermentatum,
peribit anima illa ex congregatione Israel, inque ad-
uenis & in indigenis terræ.

7 * καὶ λήψονται ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ θήσουσιν ἐπὶ τῶν δύο-
σταθμῶν, καὶ ἐπὶ τὴν φλιὰν, ἐν τοῖς οἴκοις ἐν οἷς ἂν φάγωσιν
8 αὐτὰ ἐν αὐτοῖς. * καὶ φάγονται τὰ κρέα ταύτῃ τῇ νυκτὶ
ὀπτὰ πυρὶ, καὶ ἄζυμα ἐπὶ πικρίδων ἔδονται.
9 * οὐκ ἔδεσθε ἀπ' αὐτῶν ὠμὸν οὐδὲ ἡψημένον ἐν ὕδατι, ἀλλ'
ἢ ὀπτὰ πυρὶ κεφαλὴν σὺν τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς ἐνδοσθίοις.
10 * οὐ καταλείψετε ἀπ' αὐτῶν ἕως πρωΐ. καὶ ὀστοῦν οὐ συν-
τρίψετε ἀπ' αὐτοῦ. τὰ δὲ καταλειπόμενα ἀπ' αὐτοῦ ἕως πρωΐ,
11 ἐν πυρὶ κατακαύσετε. * οὕτως δὲ φάγεσθε αὐτὸ, αἱ ὀ-
σφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι καὶ τὰ ὑποδήματα ἐν τοῖς ποσὶν
ὑμῶν, καὶ αἱ βακτηρίαι ὑμῶν ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν. καὶ ἔδεσθε αὐ-
τὸ μετὰ σπουδῆς, πάσχα ἐστὶ κυρίου.
12 * καὶ διελεύσομαι ἐν γῇ αἰγύπτου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, καὶ πα-
τάξω πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτή-
νους, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν αἰγυπτίων ποιήσω τὴν ἐκδίκησιν,
13 ἐγὼ κύριος. * καὶ ἔσται τὸ αἷμα ὑμῖν ἐν σημείῳ ἐπὶ
τῶν οἰκιῶν, ἐν αἷς ὑμεῖς ἔσεσθε ἐκεῖ, καὶ ὄψομαι τὸ αἷμα, καὶ
σκεπάσω ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν πληγὴ τοῦ ἐκτριβῆναι,
ὅταν παίω ἐν γῇ αἰγύπτου.
14 * καὶ ἔσται ἡ ἡμέρα αὕτη ὑμῖν εἰς μνημόσυνον, καὶ ἑορτάσε-
τε αὐτὴν ἑορτὴν κυρίῳ εἰς γενεὰς ὑμῶν, νόμιμον αἰώνιον. ἑορ-
15 τάσατε αὐτὴν ἑπτὰ ἡμέρας. * ἄζυμα φάγεσθε. ἀ-
πὸ δὲ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης ἀφανιεῖτε ζύμην ἐκ τῶν οἰκιῶν
ὑμῶν. πᾶς ὃς ἂν φάγῃ ζύμην, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐ-
κείνη ἐξ ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς ἡμέρας πρώτης, ἕως τῆς ἡμέρας τῆς
16 ἑβδόμης. * καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κεκλήσεται ἁγία. καὶ ἡ
ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν
οὐ ποιήσετε ἐν αὐταῖς, πλὴν ὅσα ποιηθήσεται πάσῃ ψυχῇ,
17 τοῦτο μόνον ποιηθήσεται ὑμῖν. * καὶ φυλάξασθε τὴν
ἐντολὴν ταύτην. ἐν γὰρ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐξάξω τὴν δύνα-
μιν ὑμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ποιήσετε τὴν ἡμέραν ταύτην
εἰς γενεὰς ὑμῶν νόμιμον αἰώνιον.
18 * ἐναρχομένου τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ
πρώτου ἀφ' ἑσπέρας ἔδεσθε ἄζυμα ἕως ἡμέρας μιᾶς καὶ εἰ-
κάδος τοῦ μηνὸς, ἕως ἑσπέρας.
19 * ἑπτὰ ἡμέρας ζύμη οὐχ εὑρεθήσεται ἐν ταῖς οἰκίαις ὑ-
μῶν. πᾶς ὃς ἂν φάγῃ ζυμωτὸν, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐ-
κείνη ἐκ συναγωγῆς ἰσραὴλ, ἔν τε τοῖς γειώραις καὶ ἐν τοῖς
αὐτόχθοσι τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et sument de sanguine, & ponent super duos postes & in superliminare super domibus, in quibus comedent illum.
8 Et comedent carnem in nocte illa assam igni, & azymum panem cum amaris herbis comedent illum. 9 Non comedetis ex eo crudum neque coctum aqua, sed assum igni. caput eius cum cruribus & intestinis eius comedetis.
10 Et non relinquetis ex eo vsque manè: & quod residuum fuerit vsque manè, igne comburetis.
11 Sic enim comedetis illum: Lumbi vestri sint accincti, calciamenta vestra in pedibus vestris, & baculi vestri sint in manibus vestris. & comedetis eum festinanter est enim Phase coram Domino
12 Et apparebo in terra Ægypti in nocte illa, interficiamque omne primogenitum in terra Ægypti, ab homine vsque ad pecus: & in cunctis idolis Ægyptiorum faciam iudicia, ego Dominus.
13 Erit autem sanguis vobis in signum in domibus in quibus eritis. & videbo sanguinem, & miserebor vestri: & non erit in vobis mors disperdens, cùm interfecero in terra Ægypti.
14 Et erit hic dies vobis in memoriam, & celebrabitis eum solennem coram Domino in generationibus vestris: fœdere sempiterno celebrabitis eum.
15 Septem diebus azyma comedetis, in die autem primo auferetis fermentum de domibus vestris. Omnis enim qui comederit fermentatum, peribit homo ille de Israel. à die primo, vsque in diem septimum.
16 In die autem primo solennitas sancta erit vobis. in die quoque septimo solennitas sancta erit vobis. nullum opus fiet in eis: sed id quod pertinet ad vescendum omni animæ, illud solummodo fiet vobis.
17 Et obseruabitis azyma, quia in hac eadem die eduxi exercitus vestros de terra Ægypti: obseruabitisque diem hanc in generationibus vestris fœdere sempiterno.
18 In mense Nisan, in quartadecima die mensis ad vesperam comedetis azyma, vsque ad diem vicesimam primam mensis ad vesperam.
19 Septem diebus fermentum non inuenietur in domibus vestris: quia omnis qui comederit fermentatum, peribit homo ille de cœtu Israel, tam de aduenis, quàm de indigenis terræ.

20 * כל־מחמצת לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו
21 מצות׃ * ויקרא משה לכל־זקני ישראל ויאמר
אלהם משכו וקחו לכם צאן למשפחתיכם ושחטו
22 הפסח׃ * ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם
אשר־בסף והגעתם אל־המשקוף ואל־שתי המזוזת
מן־הדם אשר בסף ואתם לא תצאו איש מפתח־ביתו
23 עד־בקר׃ * ועבר יהוה לנגף את־מצרים וראה את־
הדם על־המשקוף ועל שתי המזוזת ופסח יהוה על־
הפתח ולא יתן המשחית לבא אל־בתיכם לנגף׃
24 * ושמרתם את־הדבר הזה לחק־לך ולבניך עד־
25 עולם׃ * והיה כי־תבאו אל־הארץ אשר יתן יהוה
לכם כאשר דבר ושמרתם את־העבדה הזאת׃
26 * והיה כי־יאמרו אליכם בניכם מה העבדה הזאת
27 לכם׃ * ואמרתם זבח־פסח הוא ליהוה אשר פסח
על־בתי בני־ישראל במצרים בנגפו את־מצרים ואת־
28 בתינו הציל ויקד העם וישתחוו׃ * וילכו ויעשו בני
ישראל כאשר צוה יהוה את־משה ואהרן כן עשו׃
29 * ויהי בחצי הלילה ויהוה הכה כל־בכור
בארץ מצרים מבכר פרעה הישב על־כסאו עד
בכור השבי אשר בבית הבור וכל בכור בהמה׃
30 * ויקם פרעה לילה הוא וכל־עבדיו וכל־
מצרים ותהי צעקה גדלה במצרים כי־אין בית
31 אשר אין־שם מת׃ * ויקרא למשה ולאהרן לילה
ויאמר קומו צאו מתוך עמי גם־אתם גם־בני
32 ישראל ולכו עבדו את־יהוה כדברכם׃ * גם־
צאנכם גם־בקרכם קחו כאשר דברתם ולכו וברכתם
33 גם־אתי׃ * ותחזק מצרים על־העם למהר
34 לשלחם מן־הארץ כי אמרו כלנו מתים׃ * וישא
העם את־בצקו טרם יחמץ משארתם צררת בשמלתם
על־שכמם׃

20 * Omne fermentatum non comedetis: in
21 cunctis habitaculis veſtris edetis azyma.* Vo-
cauit autem Moyſes omnes ſeniores filiorum
Iſrael, & dixit ad eos: Ite tollentes animal per
22 familias veſtras,& immolate Phaſe. *Faſcicu-
lumque hyſſopi tingite in ſanguine qui eſt in
limine, & aſpergite ex eo ſuperliminare & v-
trumque poſtem. Nullus veſtrum egrediatur
23 oſtium domus ſuæ vſque mane. * Tranſibit
enim Dominus percutiens Ægyptios. Cumque
viderit ſanguinem in ſuperliminari & in vtro-
que poſte, tranſcendet oſtium domus, & non
ſinet percuſſorem ingredi domos veſtras & læ-
24 dere. *Cuſtodi verbum iſtud legitimum, ti-
25 bi & filiis tuis vſque in æternum. *Cumque
introieritis terram quam Dominus daturus eſt
vobis, vt pollicitus eſt, obſeruabitis cæremo-
26 nias iſtas. * Et cùm dixerint vobis filij veſtri,
27 Quæ eſt iſta religio? * Dicetis eis: Victima
tranſitus Domini eſt, quando tranſiuit ſuper
E domos filiorum Iſrael in Ægypto, percutiens
Ægyptios,& domos noſtras liberans. Incur-
28 uatuſque populus, adorauit. *Et egreſsi fi-
lij Iſrael, fecerunt ſicut præceperat Dominus
29 Moyſi & Aaron. * Factum eſt autem in Pſa.77. Sap.18.
noctis medio, percuſsit Dominus omne pri-
F mogenitum in terra Ægypti, à primogenito
Pharaonis, qui in ſolio eius ſedebat, vſque ad
primogenitum captiuæ quæ erat in carcere,
& omne primogenitum iumentorum.
30 * Surrexit Pharao nocte, & omnes ſerui e-
ius, cunctaque Ægyptus: & ortus eſt clamor
magnus in Ægypto. neque enim erat domus,
31 in qua non iaceret mortuus. * Vocatiſ-
que Pharao Moyſe & Aaron nocte, ait: Sur-
gite, egredimini à populo meo vos & filij Iſ-
rael: Ite & immolate Domino, ſicut dicitis. Sup.11.a Inf.eod.
32 * Oues veſtras & armenta aſſumite, vt pe-
tieratis: & abeuntes benedicite mihi.
33 * Vrgebantque Ægyptij populum Iſrael
de terra exire velociter, dicentes: Omnes mo-
34 riemur. * Tulit igitur populus conſperſam
farinam antequam fermentaretur; & ligans in
palliis, poſuit ſuper humeros ſuos.

תרגום אונקלוס

20 כל מחמעא לא תיכלון בכל מותבניכון תיכלון פטירן׃ 21 וקרא משה לכל סבי ישראל ואמר להון אתנגידו וסיבו לכון מבני
ענא לזרעיתכון וכוסו פסחא׃ 22 ותסבון אסרת אזובא ותטבלון בדמא די במנא ותדון לשקפא ולתרין ספיא מן דמא די במנא ואתון לא
תפקון אינש מתרע ביתיה עד צפרא׃ 23 ואתגלי יי למימחי ית מצראי ויחזי ית דמא על שקפא ועל תרתין ספיא ויחוס יי על תרעא ולא
ישבוק מחבלא למיעל לבתיכון למימחי׃ 24 ותטרון ית פתגמא הדין לקים לך ולבנך עד עלמא׃ 25 ויהי ארי תיעלון לארעא דיתן יי
לכון כמא דמליל ותטרון ית פלחנא הדא׃ 26 ויהי ארי יימרון לכון בניכון מה פלחנא הדא לכון׃ 27 ותימרון דבח חיס הוא קדם יי
דחס על בתי בני ישראל במצרים כד מחא ית מצראי וית בתנא שזיב וכרע עמא וסגידו׃ 28 ואזלו ועבדו בני ישראל כמא דפקיד יי ית משה ואהרן
כן עבדו׃ 29 והוה בפלגות ליליא ויי קטל כל בוכרא בארעא דמצרים מבוכרא דפרעה דעתיד למיתב על כרסי מלכותיה עד
בוכרא דשביא די בבית אסירי וכל בוכרא דבעירא׃ 30 וקם פרעה בליליא הוא וכל עבדוהי וכל מצראי והות צוחתא רבתא
במצרים ארי לית ביתא דלא הוה ביה מיתא׃ 31 וקרא למשה ולאהרן בליליא ואמר קומו פוקו מגו עמי אף אתון אף בני
ישראל ואזילו פלחו קדם יי כמא דהויתון אמרין׃ 32 אף ענכון אף תוריכון דברו כמא דמלילתון ואזילו צלו אף עלי׃
33 ותקיפו מצראי על עמא לאוחאה לשלחותהון מן ארעא ארי אמרו כלנא מיתין׃ 34 ונטל עמא ית לישיהון עד לא חמע
מוחר אצותהון צריר בלבושיהון על כתפיהון׃

* *Omne fermentatum non comedetis, in omni* 20
habitaculo vestro comedetis azyma.
* *Vocauit autem Moyses omnem senatum Israel,* 21
& dixit ad eos: Euntes accipite vobis ipsis agnum
per cognationes vestras, & sacrificate Pascha.
* *Accipietis autem fasciculum hyssopi, & tin-* 22
gentes ex sanguine qui apud ianuam, & tangetis
limen, & vtrosque postes à sanguine qui apud ia-
nuam. vos autem non egrediemini vnusquisque ia-
nuam domus suæ vsque ad manè.
* *Et transibit Dominus ad percutiendum Ægy-* 23
ptios, & videbit sanguinem in limine, & super v-
trosque postes. & transibit Dominus ianuam, &
non sinet exterminatorem ingredi in domos vestras
ad percutiendum. * *Et seruabitis verbum* 24
hoc legitimum tibi, & filiis tuis vsque ad seculum.
* *Si autem ingressi fueritis in terram quam de-* 25
derit Dominus vobis, sicut locutus est, seruabitis
cultum hunc. * *Et erit si dixerint ad vos* 26
filij vestri, Quis cultus hic?
* *Et dicetis eis: Victima Pascha hoc Domino,* 27
qui protexit domos filiorum Israel in Ægypto, quã-
do percussit Ægyptios: at domos nostras liberauit.
& incuruatus populus, adorauit.
* *Et euntes fecerunt filij Israel sicut præcepit* 28
Dominus Moysi & Aaron, sic fecerunt.
* *Factum est autem media nocte, & Dominus* 29
percussit omne primogenitum in terra Ægypti, à pri
mogenito Pharaonis, sedente in throno, & vsque ad
primogenitum captiuæ quæ in carcere, & omne
primogenitum iumenti. * *Et surrexit Pharao no-* 30
cte, & omnes serui eius, & omnes Ægyptij, & fa-
ctus est clamor magnus in omni terra Ægypti. non
enim erat domus in qua non erat in ea mortuus.
* *Et vocauit Pharao Moysen & Aaron nocte,* 31
& dixit eis: Surgite, et egredimini ex populo meo;
& vos & filij Israel, ite & seruite domino Deo
vestro, sicut dicitis: * *Et oues & boues vestras* 32
accipiẽtes ite, sicut dixistis: benedicite autẽ et mihi.
* *Et vrgebant Ægyptij populum festinãter eijcere* 33
eos ex terra. dixerunt enim quòd omnes nos mori-
mur. * *Tulit autem populus farinam suam an-* 34
tequàm fermentarentur massæ eorum, ligatæ in ve-
stibus eorum super humeros.

20 * πᾶν ζυμωτὸν οὐκ ἔδεσθε. ἐν παντὶ κατοικητηρίῳ ὑμῶν
21 ἔδεσθε ἄζυμα. * ἐκάλεσε δὲ μωυσῆς πᾶσαν τὴν γε-
ρουσίαν ἰσραὴλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἀπελθόντες λάβετε ὑ-
μῖν αὐτοῖς πρόβατον κατὰ συγγενείας ὑμῶν, καὶ θύσατε τὸ πάσχα.
22 * λήψεσθε δὲ δέσμην ὑσσώπου, καὶ βάψαντες ἀπὸ τοῦ αἵ-
ματος τοῦ παρὰ τὴν θύραν, καὶ θίξετε τῆς φλιᾶς, καὶ ἐπ' ἀμφο-
τέρων τῶν σταθμῶν ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ παρὰ τὴν θύραν.
ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθε ἕκαστος τὴν θύραν τοῦ οἴκου αὐτοῦ
23 ἕως πρωΐ. * καὶ παρελεύσεται κύριος πατάξαι τοὺς αἰγυ-
πτίους, καὶ ὄψεται τὸ αἷμα ἐπὶ τῆς φλιᾶς, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων
τῶν σταθμῶν. καὶ παρελεύσεται κύριος τὴν θύραν, καὶ οὐκ ἀ-
φήσει τὸν ὀλοθρεύοντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς οἰκίας ὑμῶν πατάξαι.
24 * καὶ φυλάξεσθε τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ νόμιμον σεαυτῷ, καὶ τοῖς
υἱοῖς σου ἕως αἰῶνος.
25 * ἐὰν δὲ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἂν δῷ κύριος ὑμῖν, κα-
θότι ἐλάλησε, φυλάξεσθε τὴν λατρείαν ταύτην.
26 * καὶ ἔσται ἐὰν λέγωσι πρὸς ὑμᾶς οἱ υἱοὶ ὑμῶν τίς ἡ λα-
27 τρεία αὕτη; * καὶ ἐρεῖτε αὐτοῖς, θυσία τὸ πάσχα τοῦτο
κυρίῳ, ὃς ἐσκέπασε τοὺς οἴκους τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν αἰγύπτῳ, ἡ-
νίκα ἐπάταξε τοὺς αἰγυπτίους, τοὺς δὲ οἴκους ἡμῶν ἐρρύσατο. καὶ
28 κύψας ὁ λαὸς προσεκύνησε. * καὶ ἀπελθόντες ἐποίη-
σαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ καὶ ἀ-
29 αρὼν, οὕτως ἐποίησαν. * ἐγενήθη δὲ μεσούσης τῆς νυκτὸς,
καὶ κύριος ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου, ἀπὸ πρω-
τοτόκου φαραὼ, τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ ἕως πρωτο-
τόκου τῆς αἰχμαλωτίδος τῆς ἐν τῷ λάκκῳ, καὶ πᾶν πρωτότοκον
30 κτηνῶν. * καὶ ἀνέστη φαραὼ νυκτὸς, καὶ πάντες οἱ θεράποντες
αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ αἰγύπτιοι, καὶ ἐγενήθη κραυγὴ μεγάλη ἐν
πάσῃ γῇ αἰγύπτου. οὐ γὰρ ἦν οἰκία ἐν ᾗ οὐκ ἦν ἐν αὐτῇ τεθνηκώς.
31 * καὶ ἐκάλεσε φαραὼ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν νυκτὸς, καὶ εἶπεν
αὐτοῖς, ἀνάστητε, καὶ ἐξέλθετε ἐκ τοῦ λαοῦ μου, καὶ ὑμεῖς καὶ υἱοὶ
ἰσραὴλ, βαδίζετε καὶ λατρεύετε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, καθὰ λέγετε.
32 * καὶ τὰ πρόβατα, καὶ τοὺς βόας ὑμῶν ἀναλαβόντες πορεύ-
εσθε, καθάπερ εἰρήκατε, εὐλογήσατε δὲ κἀμέ.
33 * καὶ κατεβιάζοντο οἱ αἰγύπτιοι τὸν λαὸν σπουδῇ ἐκβα-
λεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς. εἶπαν γὰρ ὅτι πάντες ἡμεῖς ἀποθνήσκο-
34 μεν. * ἀνέλαβε δὲ ὁ λαὸς τὸ σταῖς αὐτῶν πρὸ τοῦ ζυμω-
θῆναι τὰ φυράματα αὐτῶν, ἐνδεδεμένα ἐν τοῖς ἱματίοις αὐ-
τῶν ἐπὶ τῶν ὤμων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Nihil fermentatum comedetis: in cunctis habitationibus vestris comedetis azyma. 21 Vocauit autem Moyses omnes senio-
res Israel, & dixit ad eos: Capite & tollite vobis de filiis ouium per familias vestras, & immolate Phase. 22 Tolletisque manipulum hys-
sopi, & tingetis in sanguine qui est in vase, & aspergetis superliminare & duos postes de sanguine qui est in vase. Nullusque vestrum egrediatur ab
ostio domus suæ vsque manè. 23 Et reuelabitur Dominus vt percutiat Ægyptios: videbitque sanguinem in superliminare & super duo li-
mina, & miserebitur Dominus super ostium: & non sinet vastatorem ingredi domos vestras ad percutiendum. 24 Et obseruabitis ver-
bum istud in pactum tibi, & filiis tuis vsque in æternum. 25 Eritque quando introieritis terram quam Dominus daturus est vobis, sicut lo
cutus est, obseruabitis cultum hunc. 26 Et erit cùm dixerint vobis filij vestri: Quid est cultus hic vobis? 27 Et dicetis: Sacrificium
pro misericordia est coram Domino, eo quòd misertus est super domos filiorum Israel in Ægypto, quando percussit Ægyptios, & domos nostras li-
berauit. Incuruatusque est populus, & adorauerunt. 28 Ieruntque filij Israel, & fecerunt sicut præceperat Dominus Moysi & Aaron, ita
fecerunt. 29 Factumque est in noctis medio, & Dominus occidit omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito Pharaonis, qui sessurus
erat super solium regni eius, vsque ad primogenitum captiuæ quæ erat in domo vinctorum, & omne primogenitum iumentorum. 30 Surrexitq;
Pharao in nocte, ipse & omnes serui eius, & omnes Ægyptij: & fuit clamor magnus in Ægypto, quia nulla domus erat in qua nõ esset aliquis mor-
tuus. 31 Vocauitque Moysen & Aaron nocte, & ait: Surgite, egredimini de medio populi mei tam vos quàm filij Israel: & ite seruite coram Do-
mino, sicut dicebatis. 32 Oues quoque vestras & boues assumite, sicut loquebamini; & ite orate etiam pro me. 33 Præualescebantque
Ægyptij super populum, vt citò mitterent eos de terra: quia dixerunt, omnes nos mortui sumus. 34 Tulitque populus massam suam ante-
quàm fermentaretur, sicut erat in panariis suis, ligatam in palliis suis super humeros suos impositam.

35 * ובני־ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים
36 כלי־כסף וכלי זהב ושמלת: * ויהוה נתן את־חן
העם בעיני מצרים וישאלום וינצלו את־מצרים:
37 * ויסעו בני־ישראל מרעמסס סכתה כשש־מאות
38 אלף רגלי הגברים לבד מטף: * וגם־ערב רב עלה
39 אתם וצאן ובקר מקנה כבד מאד: * ויאפו את־הבצק
אשר הוציאו ממצרים עגת מצות כי לא חמץ כי־גרשו
ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם־צדה לא־עשו
40 להם: * ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים
41 שלשים שנה וארבע מאות שנה: * ויהי מקץ
שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום
42 הזה יצאו כל־צבאות יהוה מארץ מצרים: * ליל
שמרים הוא ליהוה להוציאם מארץ מצרים
הוא־הלילה הזה ליהוה שמרים לכל־בני ישראל
43 לדרתם: * ויאמר יהוה אל־משה ואהרן
44 זאת חקת הפסח כל־בן־נכר לא־יאכל בו: * וכל־
עבד איש מקנת־כסף ומלתה אתו אז יאכל בו:
45 * תושב ושכיר לא־יאכל בו: * בבית אחד יאכל
46 לא־תוציא מן־הבית מן־הבשר חוצה ועצם לא־
47 תשברו־בו: * כל־עדת ישראל יעשו אתו: * וכי־
48 יגור אתך גר ועשה פסח ליהוה המול לו כל־זכר ואז
יקרב לעשתו והיה כאזרח הארץ וכל־ערל לא־יאכל
49 בו: * תורה אחת יהיה לאזרח ולגר הגר בתוככם:
50 * ויעשו כל־בני ישראל כאשר צוה יהוה את־משה
51 ואת־אהרן כן עשו: * ויהי בעצם היום הזה
הוציא יהוה את־בני ישראל מארץ מצרים על־
צבאתם:

יג

1 * וידבר יהוה אל־משה לאמר:
2 * קדש־לי כל־בכור פטר כל־רחם בבני ישראל
באדם ובבהמה לי הוא:

35 * Feceruntq; filij Iſrael ſicut præceperat Do-
minus Moyſi: & petierunt ab Ægyptiis vaſa
36 argentea & aurea, veſtemq; plurimam. * Dñs
autem dedit gratiam populo coram Ægyptiis
vt commodarent eis, & ſpoliauerunt Ægyptios.
37 * Profectique ſunt filij Iſrael de Rameſſe in So
G chot ſexcenta ferè millia peditũ virorũ, abſq;
38 paruulis & mulieribus: * Sed & vulgus pmiſ-
cuũ innumerabile aſcẽdit cũ eis oues, & armẽ
39 ta animãtia diuerſi generis multa nimis. * Co-
xeruntq; farinã quam dudũ de Ægypto con-
ſperſam tulerant, & fecerunt ſubcineritios pa
nes azymos. neq; enim poterant fermẽtari co Su. 11. a.
gentibus exire Ægyptiis, & nullam facere ſi-
nentibus morã, nec pulmẽti quicquã occur-
40 rerat præparare. * Habitatio autẽ filiorũ Iſrael
qui manſerũt in Ægypto, fuit quadringẽto-
41 rũ triginta annorũ. * Quibus expletis, eadem
die egreſſus eſt oĩs exercitus Domini de terra
42 Ægypti. * Nox eſt iſta obſeruabilis Dñi, quan
do eduxit eos de terra Ægypti. Hanc obſer-
uare debent omnes filij Iſrael in generationi-
43 bus ſuis. * Dixitq; Dominus ad Moyſen & Aa-
ron: Hęc eſt religio Phaſe. Omnis alienigena
44 non comedet ex eo. * Omnis autem ſeruus em
45 ptitius circumcidetur, & ſic comedet. * Aduena
46 & mercenarius non edent ex eo. * In vna do-
mo comedetur: nec efferetis de carnibus eius Nu. 9. g. Io. 19. g.
47 foras, nec os illius confringetis. * Oĩs cœtus fi-
48 liorum Iſrael faciet illud. * Quòd ſi quis pere
grinorũ in veſtrã voluerit tranſire coloniã, &
facere Phaſe Dñi, circumcidetur priùs õne maſ
culinũ eius, & tunc ritè celebrabit, eritq; ſicut
indigena terræ. Si quis autẽ circũciſus nõ fue-
49 rit, non veſcetur ex eo. * Eadẽ lex erit indigenę
50 & colono, qui peregrinatur apud vos. * Fece-
runtq; omnes filij Iſrael, ſicut pręceperat Do-
51 minus Moyſi & Aaron. * Et eadem die eduxit
Dominus filios Iſrael de terra Ægypti p tur-
mas ſuas. CAP. XIII.

1 LOcutuſque eſt Dominus ad Moyſen, di-
2 cẽs: * Sanctifica mihi omne primogenitũ,
A quod aperit vuluam in filiis Iſrael, tam de ho
minibus quàm de iumẽtis. mea ſunt enim oĩa.

תרגום אונקלוס

35 ובני ישראל עבדו כפתגמא דמשה ושאילו ממצראי מנין דכסף ומנין דדהב ולבושין: 36 וייי יהב ית עמא לרחמין בעיני מצראי
ואשאלונון ותרוקינו ית מצראי: 37 ונטלו בני ישראל מרעמסס לסוכות כשית מאה אלפין רגלאין גבריא בר מן טפלא: 38 ואף נכראין
סגיאין סליקו עמהון ועאן ותורי גיתי תקיף לחדא: 39 ואפו ית לישא דאפיקו ממצרים גריצן פטירן ארי לית חמיע ארי אתרכו ממצרים
ולא יכילו לאתעכבא ואף זוודין לא עבדו להון: 40 ומותבניהון דבני ישראל דיתיבו במצרים ארבע מאה ותלתין שנין: 41 והוה
מסוף ארבע מאה ותלתין שנין והוה בכרן יומא הדין נפקו כל חיליא דייי מארעא דמצרים: 42 ליל נטיר הוא קדם ייי לאפקותהון מארעא
דמצרים הוא ליליא הדין קדם ייי נטיר לכל בני ישראל לדריהון: 43 ואמר ייי למשה ולאהרן דא גזירת פסחא כל בר ישראל דאשתמד
לא יכול ביה: 44 וכל עבד גבר זביני כספא ותגזר יתיה בכן יכול ביה: 45 תותבא ואגירא לא יכול ביה: 46 בחבורא חדא יתאכל
לא תפקון מן ביתא מן בשרא לברא וגרמא לא תתברון ביה: 47 כל כנישתא דישראל יעבדון יתיה: 48 וארי יתגייר עמכון גיורא ויעביד
פסחא קדם ייי גזר ליה כל דכורא ובכן יקרב למעבדיה ויהי כיציבא דארעא וכל ערלאי לא יכול ביה: 49 אוריתא חדא תהא ליציבא ולגיורא
דיתגייר ביניכון: 50 ועבדו כל בני ישראל כמא דפקיד ייי ית משה וית אהרן כן עבדו: 51 והוה בכרן יומא הדין אפיק ייי ית בני
ישראל מארעא דמצרים על חיליהון:

יג

1 ומליל ייי עם משה למימר: 2 אקדיש קדמי כל בוכרא פתח כל ולדא בבני ישראל באנשא ובבעירא דילי הוא:

** At filij Israel fecerunt sicut præcepit eis Moy-* 35
ses. & petierunt ab Ægyptiis vasa argentea, &
*aurea, & vestem. * Et Dominus dedit gra-* 36
tiam populo suo coram Ægyptiis, & commodaue-
runt eis: & spoliauerunt Ægyptios.
** Profecti autem filij Israel de Ramesse in So-* 37
choth ad sexcenta millia peditum viri, præter supel-
*lectilem. * Et vulgus promiscuum multum a-* 38
scendit cum eis, & oues, & boues, & iumenta
multa valdè.
** Et coxerunt farinam quod eduxerant ex Æ-* 39
gypto, subcineritios azymos. non enim fermentata
fuit. Eiecerunt enim eos Ægyptij, & non potue-
runt expectare: neque pulmentum fecerunt sibi ad
*viam. * At habitatio filiorum Israel, quam* 40
habitauerunt ipsi & patres eorum in terra Ægypti
& in terra Chanaan ipsi & patres eorum, quadrin
genti triginta anni.
** Et factum est post quadringentos & triginta* 41
annos, egressus est omnis exercitus Domini de terra
*Ægypti. * Nox obseruationis est Domino, vt* 42
eduxit eos ex terra Ægypti. Illa nox hæc obseruatio
Domino, vt omnibus filiis Israel sit in generationes
*eorum. * Dixit autem Dominus ad Moysen* 43
& Aaron: Hæc lex Paschæ. omnis alienigena non
*comedet ex eo. * Et omnem seruum alicuius* 44
vel emptitium circuncides eum, & tunc comedet
*ex eo. * Aduena vel mercenarius non comedet* 45
*ex eo. * In domo vna comedetur: & non efferetis ex* 46
domo de carnibus extrà: & os non confringetis ab
*eo. * omnis cœtus Israel faciet hoc. * Si autem quis* 47
accesserit in vobis aduena, & fecerit Pascha Dño, 48
circuncides illius omne masculum. & tunc accedet
facere illud: & erit sicut & indigena terræ. omnis
*incircuncisus non comedet ex eo. * Lex vna erit* 49
*indigenæ & aduenienti aduenæ in vobis. * Et fe-* 50
cerunt filij Israel, sicut præcepit Dominus Moysi et
*Aaron ad eos, sic fecerunt. * Et factum est in die* 51
illa, eduxit Dominus filios Israel ex terra Ægypti
cum exercitu eorum. CAP. XIII.
AIt autem Dominus ad Moysen, dicens: 1
** Sanctifica mihi omne primogenitum primo-* 2
generatum aperiens omnem vuluam in filiis Israel,
ab homine vsque ad iumentum, meum est.

35 * οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐποίησαν καθὰ συνέταξεν αὐτοῖς μωυ-
σῆς. καὶ ᾔτησαν παρὰ τῶν αἰγυπτίων σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ,
36 καὶ ἱματισμόν. * καὶ κύριος ἔδωκε χάριν τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἐ-
ναντίον τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἔχρησαν αὐτοῖς, καὶ ἐσκύλευσαν τοὺς
37 αἰγυπτίους. * ἀπάραντες δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ ῥαμεσ-
σῆ εἰς σοχὼθ εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας πεζῶν, οἱ ἄνδρες, πλὴν
38 τῆς ἀποσκευῆς. * καὶ ἐπίμικτος πολὺς συνανέβη αὐτοῖς, καὶ
39 πρόβατα, καὶ βόες, καὶ κτήνη πολλὰ σφόδρα. * καὶ ἔπε-
ψαν τὸ σταῖς ὃ ἐξήνεγκαν ἐξ αἰγύπτου, ἐγκρυφίας ἀζύμους.
οὐ γὰρ ἐζυμώθη. ἐξέβαλον γὰρ αὐτοὺς οἱ αἰγύπτιοι, καὶ οὐκ ἠ-
δυνάσθησαν ὑπομεῖναι, οὐδὲ ἐπισιτισμὸν ἐποίησαν ἑαυτοῖς
40 εἰς τὴν ὁδόν. * ἡ δὲ κατοίκησις τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἣν κατῴ-
κησαν αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν ἐν γῇ αἰγύπτου καὶ ἐν γῇ
χαναὰν αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, τετρακόσια τριάκοντα
41 ἔτη. * καὶ ἐγένετο μετὰ τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη, ἐξῆλθε
42 πᾶσα στρατιὰ κυρίου ἐκ γῆς αἰγύπτου. * νὺξ προφυ-
λακῆς ἐστι τῷ κυρίῳ, ὥστε ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου.
ἐκείνη ἡ νὺξ αὕτη προφυλακὴ κυρίῳ, ὥστε πᾶσι υἱοῖς ἰσραὴλ
εἶναι εἰς γενεὰς αὐτῶν.
43 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, οὗτος ὁ νόμος πά-
44 σχα. πᾶς ἀλλογενὴς οὐκ ἔδεται ἀπ' αὐτοῦ. * καὶ πάντα οἰκέ-
την τινὸς ἢ ἀργυρώνητον περιτεμεῖς αὐτόν. καὶ τότε φάγεται
45 ἀπ' αὐτοῦ. * πάροικος ἢ μισθωτὸς οὐκ ἔδεται ἀπ' αὐτοῦ.
46 * ἐν οἰκίᾳ μιᾷ βρωθήσεται, καὶ οὐκ ἐξοίσετε ἐκ τῆς οἰ-
κίας τῶν κρεῶν ἔξω, καὶ ὀστοῦν οὐ συντριβήσετε ἀπ' αὐτοῦ.
47 * πᾶσα συναγωγὴ ἰσραὴλ ποιήσει αὐτό.
48 * ἐὰν δέ τις προσέλθῃ ἐν ὑμῖν προσήλυτος, καὶ ποιῇ τὸ πά-
σχα κυρίῳ, περιτεμεῖς αὐτοῦ πᾶν ἀρσενικόν. καὶ τότε προσε-
λεύσεται ποιῆσαι αὐτό. καὶ ἔσται ὥσπερ καὶ ὁ αὐτόχθων τῆς γῆς.
49 πᾶς ὁ ἀπερίτμητος οὐκ ἔδεται ἀπ' αὐτοῦ. * νόμος εἷς
ἔσται τῷ ἐγχωρίῳ καὶ τῷ προσελθόντι προσηλύτῳ ἐν ὑμῖν.
50 * καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ
μωυσῇ καὶ ἀαρὼν πρὸς αὐτούς, οὕτως ἐποίησαν.
51 * καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξήγαγε κύριος τοὺς υἱοὺς
ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου σὺν δυνάμει αὐτῶν.

ιγ΄.

1 * Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων.
2 * ἁγίασόν μοι πᾶν πρωτότοκον πρωτογενὲς διανοῖγον πᾶσαν
μήτραν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ἐμόν ἐστιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

35 Filij autem Israel fecerunt iuxta verbum Moysi, & petierunt ab Ægyptiis vasa aurea & vasa argentea, & vestes. 36 Dominus au-
tem dedit populo gratiam in oculis Ægyptiorum, & commodauerunt eis, & vacuos reliquerunt Ægyptios. 37 Profectique sunt filij Israel
de Ramesses in Sochoth, quasi sexcenta millia peditum, præter familiam. 38 Extranei quoque multi ascenderunt cum eis, & oues, & boues
& pecora multa nimis. 39 Et coxerunt massam quam eduxerant de Ægypto. feceruntque placentas azymas, quia non erat fermentatum, eo
quòd eiecti fuerant de Ægypto, & non poterant immorari; viaticum quoque non parauerunt sibi. 40 Habitatio autem filiorum Israel qua habita-
uerunt in Aegypto, fuit quadringentorum & triginta annorum. 41 Et factum est post quadringentos & triginta annos, in hac eadē die, egressi sunt
omnes exercitus Domini de terra Aegypti. 42 Nox obseruabilis est coram Domino, vt educeret eos de terra Aegypti: hæc est nox illa coram Do-
mino, obseruanda filiis Israel in generationibus suis. 43 Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron: Hic est ritus Phase. omnis filius Israel qui fuerit
apostata, non comedat ex eo. 44 Omnis autem seruus alicuius emptus argento, si circunciderit eū, tunc comedet ex eo. 45 Aduena & mercenarius
non comedent ex eo. 46 In societate vna comedetis: non efferetis de carnibus eius ex domo foras: & os non confringetis in eo. 47 Omnis
cœtus Israel faciet illud. 48 Et quando transierit ad vestram religionem aliquis proselytus, & fecerit Phase coram Domino, circuncidetur
omnis masculus eius, & tunc accedet vt faciat illud, & erit sicut indigena terræ, & omnis prophanus non comedet ex eo. 49 Lex vna erit
indigenæ & proselyto qui morabitur vobiscum. 50 Feceruntque filij Israel sicut præceperat Dominus Moysi & Aaron, ita fecerunt.
51 Et factum est in ipsa die, eduxit Dominus filios Israel de terra Aegypti per turmas suas. CAP. XIII.
LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Sanctifica mihi omne primogenitum quod aperit omnem vuluam in filiis Israel in ho-
minibus & in iumentis, meum est.

* *Dixit autem Moyses: Hoc verbum, quod præ-* 32
cepit Dominus: Implete gomor Man, ad repositio-
nem in generationes vestras, vt videant panem,
quem comedistis vos in deserto, quando eduxit vos
Dominus de terra Ægypti. * *Et dixit Moyses* 33
Aaron: Accipe vas aureum vnum, & immitte
in illud plenum gomor Man, & repones illud coram
Deo in custodiam in generationes vestras; * *Quem-* 34
admodum præcepit Dominus Moysi. Et reposuit il-
lud Aaron coram testimonio in custodiam. * *At filij* 35
Israel comederunt Man annos quadraginta, donec
venerunt in terram habitabilem. Man comederũt,
donec venerunt in partem Phœniciæ. * *At gomor* 36
decima trium mensurarum erat.

CAP. XVII.

ET profecta est omnis congregatio filiorum Israel 1
ex deserto Sin per castra sua, secundùm verbum
Domini. & castrametati sunt in Raphidin. non e-
rat autem aqua populo ad bibendum. * *Et con-* 2
uiciabatur populus ad Moysen, dicentes: Da nobis
aquam, vt bibamus. & dixit eis Moyses: Quid
conuiciamini me, & quid tentatis Dominum?
* *Sitiuit autem illic populus aquam: & murmu-* 3
rauit populus contra Moysen, dicentes: Quid hoc,
quòd eduxisti nos ex Ægypto, vt occideres nos, &
filios nostros, & iumenta siti? * *Clamauit autẽ Moy-* 4
ses ad Dominum, dicens: Quid faciam populo huic?
adhuc paululum, & lapidabunt me. * *Et dixit Dñs* 5
ad Moysen: Antecede populum istum: accipe autẽ
tecum à senioribus populi, & virgam in qua per-
cussisti flumen, accipe in manu tua, & vade.
* *Ecce ego stabo illic, antequàm tu accedas super* 6
petram in Oreb. & percuties petram, & exibit ex
ea aqua, & bibet populus. fecit autem Moyses sic
coram filiis Israel.
* *Et vocauit nomen loci illius, Tentatio & Iur-* 7
gium, propter obiurgationem filiorum Israel: et pro-
pterea quòd tentant Dominum, dicentes, Si est Do-
minus in nobis, an non. * *Venit autem Ama-* 8
lech, & oppugnabat Israel in Raphidim. * *Di-* 9
xit autem Moyses Iosue: Elige tibi viros potentes,
& egressus congredere cum Amalech cras. & ecce
ego stabo in vertice collis, & virga Dei in manu
mea.

32 * εἶπε δὲ μωυσῆς, τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ συνέταξε κύριος, πλή-
σατε τὸ γόμορ τοῦ μὰν, εἰς ἀποθήκην εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν,
ἵνα εἴδωσι τὸν ἄρτον, ὃν ἐφάγετε ὑμεῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὡς ἐξή-
γαγεν ἡμᾶς κύριος ἐκ γῆς αἰγύπτου.
33 * καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ἀαρών, λάβε στάμνον χρυσοῦν ἕνα, καὶ
ἔμβαλε εἰς αὐτὸν πλῆρες τὸ γόμορ τοῦ μὰν, καὶ ἀποθήσεις αὐ-
τὸ ἐναντίον τοῦ θεοῦ εἰς διατήρησιν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν·
34 * ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ· καὶ ἀπέθηκεν αὐτὸ
ἀαρὼν ἐναντίον τοῦ μαρτυρίου εἰς διατήρησιν.
35 * οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἔφαγον τὸ μὰν ἔτη τεσσαράκοντα, ἕως
ἦλθον εἰς τὴν οἰκουμένην. τὸ μὰν ἔφαγον ἕως παρεγένοντο εἰς
36 μέρος τῆς φοινίκης. * τὸ δὲ γόμορ τὸ δέκατον τῶν τριῶν
μέτρων ἦν. ιζ.
1 * Καὶ ἀπῆρε πᾶσα ἡ συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ τῆς ἐρή-
μου σὶν κατὰ παρεμβολὰς αὐτῶν, διὰ ῥήματος κυρίου· καὶ
παρενέβαλον ἐν ῥαφιδείν. οὐκ ἦν δὲ ὕδωρ τῷ λαῷ ὥστε πιεῖν.
2 * καὶ ἐλοιδορεῖτο ὁ λαὸς πρὸς μωυσῆν, λέγοντες, δὸς ἡ-
μῖν ὕδωρ, ἵνα πίωμεν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς μωυσῆς, τί λοιδο-
ρεῖσθέ με; καὶ τί πειράζετε κύριον;
3 * ἐδίψησε δὲ ἐκεῖ ὁ λαὸς ὕδατι, καὶ ἐγόγγυζεν ὁ λαὸς ἐπὶ μωυ-
σῆν, λέγοντες, τί τοῦτο, ὅτι ἀνεβίβασας ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου
τοῦ ἀποκτεῖναι ἡμᾶς, καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, καὶ τὰ κτήνη τῷ δίψει;
4 * ἐβόησε δὲ μωυσῆς πρὸς κύριον, λέγων, τί ποιήσω τῷ λαῷ
5 τούτῳ; ἔτι μικρὸν, καὶ καταλιθοβολήσουσί με. * καὶ εἶπε
κύριος πρὸς μωυσῆν, προπορεύου τοῦ λαοῦ τούτου, λάβε δὲ
μετὰ σεαυτοῦ ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν ῥάβδον,
ἐν ᾗ ἐπάταξας τὸν ποταμόν, λάβε ἐν τῇ χειρί σου καὶ πορεύου.
6 * ἰδοὺ ἐγὼ ἕστηκα ἐκεῖ, πρὸ τοῦ σε ἐλθεῖν ἐπὶ τῆς πέτρας ἐν
χωρήβ· καὶ πατάξεις τὴν πέτραν, καὶ ἐξελεύσεται ἐξ αὐ-
τῆς ὕδωρ, καὶ πίεται ὁ λαός· ἐποίησε δὲ μωυσῆς οὕτως ἐναντίον
τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
7 * καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου πειρασμὸς
καὶ λοιδόρησις διὰ τὴν λοιδορίαν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ διὰ τὸ
πειράζειν κύριον, λέγοντας, εἰ ἔστι κύριος ἐν ἡμῖν ἢ οὔ.
8 * ἦλθε δὲ ἀμαλὴκ καὶ ἐπολέμει τὸν ἰσραὴλ ἐν ῥαφιδίν.
9 * εἶπε δὲ μωυσῆς τῷ ἰησοῦ, ἐπίλεξον σεαυτῷ ἄνδρας δυνα-
τούς, καὶ ἐξελθὼν παράταξαι τῷ ἀμαλὴκ αὔριον· καὶ ἰδοὺ
ἐγὼ ἕστηκα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ, καὶ ἡ ῥάβδος τοῦ θεοῦ
ἐν τῇ χειρί μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

32 Dixitque Moyses: Hic est sermo quem præcepit Dominus: plenum gomor ex eo seruate in generationes vestras, vt videant panem quem comedere feci vos in deserto: quando eduxi vos de terra Ægypti. 33 Dixitque Moyses ad Aaron: Tolle laguncul am vnam, & mitte ibi manna plenum gomor, & repone illam corã Domino: vt seruetur in generationes vestras. 34 Sicut præcepit Dominus Moysi, ita reposuit illud Aaron coram testamento in custodiam. 35 Filij autem Israel comederunt manna quadraginta annis: donec venerunt in terram habitabilem; manna comederunt, donec venirent ad confinia terræ Chanaan. 36 Gomor autem erat decima pars trium satorum.

CAP. XVII.

ET profecta est omnis congregatio filiorum Israel à deserto Sin, per mansiones suas iuxta verbum Domini: & castrametati sunt in Raphidim. Et non erant aquæ vt populus biberet. 2 Et obiurgatus est populus contra Moysen, atque dixerunt: Date nobis aquas vt bibamus. Dixitque eis Moyses: Quid iurgamini contra me? quid tentatis coram Domino? 3 Sitiuitque ibi populus propter aquarum penuriam: & murmurauit populus contra Moysen: & ait: Cur fecisti nos ascendere de Ægypto, vt interficeres me, & filios meos, & pecora mea siti? 4 Orauitque Moyses coram Domino: dicens; Quid faciam populo huic? adhuc paululum & lapidabunt me. 5 Dixitque Dominus ad Moysen: Transi coram populo, & tolle tecum de senioribus Israel, & virgam tuam qua percussisti fluuium tolle in manu tua: & vade. 6 Ecce ego stabo ante te ibi, iuxta petram in Oreb: & percuties petram, & exibunt ex ea aquæ, vt bibat populus. Fecitque Moyses ita coram senioribus Israel. 7 Vocauitque nomen loci Tentatio, & Iurgium: eo quòd obiurgati sunt filij Israel, & quia tentauerunt coram Domino: dicentes, Vtrum maiestas Domini in medio nostrum habitat, an non? 8 Venit autem Amalech, & iniit prælium contra Israel in Raphidim. 9 Dixitque Moyses ad Iosue, Elige nobis viros: & egredere, pugna contra Amalech cras. Ego stabo in vertice collis, & virga qua facta sunt miracula à facie Dei, erit in manu mea.

** Et elegit Moyses viros potentes ex omni Is-* 25
rael, & fecit eos super eos milenarios & centurio-
nes, & quinquagenarios, & decuriones, & scri-
*bas: * Et iudicabant populum omni tempore.* 26
at verbum graue referebant ad Moysen: omne au-
tem verbum leue iudicabant ipsi.
** Dimisit autem Moyses suum socerum, & abijt* 27
in terram suam.

CAP. XIX.

AT mense tertio egressionis filiorum Israel de 1
terra Ægypti, die hac venerunt in desertum
*Sinai: * Et profecti sunt ex Raphidim, et ve-* 2
nerunt in desertum Sinai, & castrametatus est illic
Israel è regione montis.
** Et Moyses ascendit in montem Dei: et voca-* 3
uit eum dominus Deus de monte, dicens: Hæc dices
domui Jacob, & annunciabis filiis Israel:
** Ipsi vidistis quæcunque feci Ægyptiis, & por-* 4
taui vos tanquam super alas aquilarum, & adduxi
vos ad me.
** Et nunc si audieritis meam vocem, & serua-* 5
ueritis fœdus meum, eritis mihi populus peculiaris
ex omnibus gentibus. mea enim est omnis terra.
** Vos autem eritis mihi regale sacerdotium, &* 6
gens sancta. Hæc verba dices filiis Israel.
** Venit autem Moyses, & vocauit seniores po-* 7
puli, & exposuit eis omnes sermones hos, quos præ-
*cepit ei Deus. * Respondit autem omnis popu-* 8
lus vnanimiter, & dixerunt: Omnia quæcunque
dixit Deus, faciemus, & audiemus. Retulit autem
*Moyses omnes sermones populi ad Deum. * Dixit* 9
autem Dominus ad Moysen: Ecce ego venio ad te in
columna nubis, vt audiat populus loquentem me ad
te, & tibi credant in sempiternum. Nunciauit
autem Moyses verba populi ad Dominum.
** Dixit autem Dominus ad Moysen: Descendens* 10
testificare populo, & sanctifica eos hodie & cras,
*& lauent vestimenta sua: * Et sint parati* 11
in diem tertium. nam die tertio descendet Dominus
in montem Sina, coram omni populo.
** Et segregabis populum in circuitu, dicens: Ca-* 12
uete vobis ne ascendatis in montem, & tanga-
tis quid illius. omnis qui tetigerit montem, morte
morietur.

25 * καὶ ἐπέλεξεν μωυσῆς ἄνδρας δυνατοὺς ἀπὸ παντὸς ἰσ-
ραὴλ, καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς ἐπ᾽ αὐτῶν χιλιάρχους καὶ ἑκατον-
τάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους, καὶ γραμμα-
26 τεισαγωγεῖς· * καὶ ἔκρινον τὸν λαὸν πᾶσαν ὥραν. τὸ δὲ
ῥῆμα τὸ ὑπέρογκον ἀνέφερον πρὸς μωυσῆν, πᾶν δὲ ῥῆμα
27 ἐλαφρὸν ἔκρινον αὐτοί. * ἐξαπέστειλε δὲ μωυσῆς τὸν ἑ-
αυτοῦ γαμβρὸν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ.

ιθ'.

1 * Τοῦ δὲ μηνὸς τοῦ τρίτου τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ
γῆς αἰγύπτου τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἤλθοσαν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ σινά.
2 * καὶ ἐξῆραν ἐξ ῥαφιδὶμ, καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἔρημον τοῦ
σινὰ, καὶ παρενέβαλεν ἐκεῖ ἰσραὴλ κατέναντι τοῦ ὄρους.
3 * καὶ μωυσῆς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ. καὶ ἐκάλεσεν
αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἐκ τοῦ ὄρους, λέγων, τάδε ἐρεῖς τῷ οἴκῳ ἰα-
κὼβ, καὶ ἀναγγελεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ·
4 * αὐτοὶ ἑωράκατε ὅσα ἐποίησα τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ ἀνέ-
λαβον ὑμᾶς ὡσεὶ ἐπὶ πτερύγων ἀετῶν, καὶ προσήγαγον ὑμᾶς
5 πρὸς ἐμαυτόν. * καὶ νῦν ἐὰν ἀκούσητε τῆς ἐμῆς φω-
νῆς, καὶ φυλάξητε τὴν διαθήκην μου, ἔσεσθέ μοι λαὸς πε-
ριούσιος ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν. ἐμὴ γάρ ἐστι πᾶσα ἡ γῆ.
6 * ὑμεῖς δὲ ἔσεσθέ μοι βασίλειον ἱεράτευμα καὶ ἔθνος ἅ-
γιον. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.
7 * ἦλθε δὲ μωυσῆς, καὶ ἐκάλεσε τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ
λαοῦ, καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς πάντας τοὺς λόγους τούτους, οὓς συ-
8 νέταξεν αὐτῷ ὁ θεός. * ἀπεκρίθη δὲ πᾶς ὁ λαὸς ὁμο-
θυμαδὸν καὶ εἶπαν, πάντα ὅσα εἶπεν ὁ θεὸς, ποιήσομεν, καὶ ἀ-
κουσόμεθα. ἀνήνεγκε δὲ μωυσῆς πάντας τοὺς λόγους τοῦ λαοῦ
9 πρὸς τὸν θεόν. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἰδοὺ ἐγὼ πα-
ραγίνομαι πρός σε ἐν στύλῳ νεφέλης, ἵνα ἀκούσῃ ὁ λαὸς λα-
λοῦντός μου πρός σε, καὶ σοὶ πιστεύσωσιν εἰς τὸν αἰῶνα. ἀνήγ-
10 γειλε δὲ μωυσῆς τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ πρὸς κύριον. * εἶπε
δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, καταβὰς διαμάρτυραι τῷ λαῷ,
καὶ ἅγνισον αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον, καὶ πλυνάτωσαν τὰ
11 ἱμάτια αὐτῶν· * καὶ ἔστωσαν ἕτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν
τὴν τρίτην. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καταβήσεται κύριος ἐ-
πὶ τὸ ὄρος τὸ σινὰ, ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ.
12 * καὶ ἀφοριεῖς τὸν λαὸν κύκλῳ, λέγων, προσέχετε ὑμῖν
ἑαυτοῖς τοῦ ἀναβῆναι εἰς τὸ ὄρος, καὶ θιγεῖν τι αὐτοῦ. πᾶς ὁ ἁ-
ψάμενος τοῦ ὄρους, θανάτῳ τελευτήσει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Elegitque Moyses viros virtutis ex omni Israel, & constituit eos principes super populum, tribunos, centuriones, quinquagenarios, decanos.
26 Et iudicabant populum omni tempore: negotium quod erat graue, referebant ad Moysen; & omne negotium quod erat paruum, iudicabant
ipsi. 27 Dimisitque Moyses socerum suum, & abiit in terram suam. CAP. XIX.
MEnse tertio egressionis filiorum Israel de terra Ægypti, in die hac venerunt in solitudinem Sinai. 2 Profectique sunt de Raphidim,
& venerunt in desertum Sinai, & castrametati sunt in deserto, castrametatusque est ibi Israel è regione montis. 3 Moyses autem a-
scendit in conspectum verbi Dei. Vocauitque eum Dominus de monte, dicens: Hæc dices domui Iacob, & annunciabis filiis Israel.
4 Vos vidistis quæ fecerim Ægyptiis, & portaui vos quasi super alas aquilæ, & applicaui vos ad seruitutem meam. 5 Et nunc si obe-
dieritis verbo meo, & custodieritis pactum meum, eritis coram me dilecti præ omnibus populis: quoniam mea est omnis terra. 6 Vos au-
tem eritis coram me reges, & sacerdotes, & populus sanctus. hæc sunt verba quæ loquêris cum filiis Israel. 7 Venitque Moyses, & vocauit
seniores populi, & exposuit coram eis omnia verba hæc quæ præceperat ei Dominus. 8 Responditque omnis populus simul, atque dixe-
runt: Omnia quæ locutus est Dominus, faciemus. Et retulit Moyses verba populi coram Domino. 9 Dixitque Dominus ad Moysen: Ec-
ce ego apparebo tibi in caligine nubis, vt audiat populus cùm loquar tecum; tibi quoque credent in perpetuum. nunciauitque Moyses verba po-
puli coram Domino. 10 Dixitque Dominus ad Moysen: Vade ad populum, & præparabis eos hodie & cras: lauentque vestimenta sua:
11 Et sint parati in diem tertium: quoniam in die tertio reuelabitur Dominus in oculis omnis populi super montem Sinai. 12 Consti-
tuesque terminos populo per circuitum, dicens: Cauete vobis ne ascendatis in montem, neque accedatis ad finem eius. omnis qui accesserit ad mon
tem, occisione occidetur.

13 לֹא־תִגַּע בּוֹ יָד כִּי־סָקוֹל יִסָּקֵל אוֹ־יָרֹה יִיָּרֶה אִם־
בְּהֵמָה אִם־אִישׁ לֹא יִחְיֶה בִּמְשֹׁךְ הַיֹּבֵל הֵמָּה
14 יַעֲלוּ בָהָר׃ וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן־הָהָר אֶל־הָעָם וַיְקַדֵּשׁ
15 אֶת־הָעָם וַיְכַבְּסוּ שִׂמְלֹתָם׃ וַיֹּאמֶר אֶל־הָעָם
הֱיוּ נְכֹנִים לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים אַל־תִּגְּשׁוּ אֶל־אִשָּׁה׃
16 וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיֹת הַבֹּקֶר וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים
וְעָנָן כָּבֵד עַל־הָהָר וְקֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד וַיֶּחֱרַד כָּל־הָעָם
17 אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה׃ וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם
לִקְרַאת הָאֱלֹהִים מִן־הַמַּחֲנֶה וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית
18 הָהָר׃ וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו
יְהוָה בָּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׁנוֹ כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן וַיֶּחֱרַד כָּל־הָהָר
19 מְאֹד׃ וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד מֹשֶׁה
20 יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל׃ וַיֵּרֶד יְהוָה עַל־הַר
סִינַי אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיִּקְרָא יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶל־רֹאשׁ
21 הָהָר וַיַּעַל מֹשֶׁה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה רֵד
הָעֵד בָּעָם פֶּן־יֶהֶרְסוּ אֶל־יְהוָה לִרְאוֹת וְנָפַל מִמֶּנּוּ
22 רָב׃ וְגַם הַכֹּהֲנִים הַנִּגָּשִׁים אֶל־יְהוָה יִתְקַדָּשׁוּ
23 פֶּן־יִפְרֹץ בָּהֶם יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֹא־
יוּכַל הָעָם לַעֲלֹת אֶל־הַר סִינָי כִּי־אַתָּה הַעֵדֹתָה בָּנוּ
24 לֵאמֹר הַגְבֵּל אֶת־הָהָר וְקִדַּשְׁתּוֹ׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו
יְהוָה לֶךְ־רֵד וְעָלִיתָ אַתָּה וְאַהֲרֹן עִמָּךְ וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם
25 אַל־יֶהֶרְסוּ לַעֲלֹת אֶל־יְהוָה פֶּן־יִפְרָץ־בָּם׃ וַיֵּרֶד
מֹשֶׁה אֶל־הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם׃

כ

1 וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר׃
2 אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
3 מִבֵּית עֲבָדִים׃ לֹא־יִהְיֶה־לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־
4 פָּנָי׃ לֹא־תַעֲשֶׂה־לְךָ פֶסֶל וְכָל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר
בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתָּחַת וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם
מִתַּחַת לָאָרֶץ׃

13 Manus non tangẽt eum: ſed lapidibus oppri Heb.12.c
metur, aut cõfodictur iaculis; ſiue iumentum
fuerit ſiue homo, nõ viuet. Cùm cœperit clan
14 gere buccina, tunc aſcẽdant in montẽ. Deſcẽ
dítq; Moyſes de monte ad populũ, & ſanctifi-
cauit eum. Cumque lauiſſent veſtimenta ſua,
15 Ait ad eos: Eſtote parati in diem tertium, &
16 ne appropinquetis vxoribus veſtris. Iamque
C aduenerat tertius dies, & manè inclaruerat: &
ecce cœperunt audiri tonitrua, ac micare ful-
gura, & nubes denſiſsima operire montẽ. clan
gorq; buccinæ vehementius perſtrepebat. &
17 timuit populus qui erat in caſtris. Cũq; edu-
xiſſet eos Moyſes in occurſum Dei de loco ca-
18 ſtrorũ, ſteterunt ad radices montis. Totus au
tẽ mons Sinai fumabat, eo q́ deſcẽdiſſet Do-
minus Deus ſuper eũ in igne: & aſcenderet fu
mus ex eo quaſi de fornace. erátq; omnis mõs
19 terribilis. Et ſonitus buccinæ paulatim creſ-
cebat in maius, & prolixius tendebatur. Moy-
20 ſes loquebatur, & Deus reſpondebat ei. De-
ſcendítq; Dominus ſuper montẽ Sinai in ipſo
mõtis vertice: & vocauit Moyſen in cacumen
21 eius. Quò cũ aſcendiſſet, dixit ad eũ: Deſcẽ-
de & conteſtare populũ, ne fortè velit tranſ-
cendere terminos ad videndum Dominũ, &
22 pereat ex eis plurima multitudo. Sacerdotes
D quoq; qui accedunt ad Dominum, ſanctificẽ
23 tur, ne percutiat eos. Dixítq; Moyſes ad Do-
minum: Non poterit vulgus aſcendere in mõ
tem Sinai: tu enim teſtificatus es, & iuſsiſti, di
cẽs: Pone terminos circa montẽ, & ſanctifica
24 illũ. Cui ait Dñs: Vade deſcẽde, aſcẽdeſq; tu
& Aarõ tecũ. Sacerdotes autem & populus nõ
trãſeãt terminos, nec aſcẽdãt ad Dominũ, ne
25 fortè interficiat illos. Deſcẽdítq; Moyſes ad
populum, & omnia narrauit eis. CAP. XX.

1 LOcutuſq; eſt Deus cunctos ſermones hos: Deut.5.a Pſal.80.
2 Ego ſum dñs Deus tuus, q̃ eduxi te de ter-
3 ra Ægypti de domo ſeruitutis. Non habebis
4 deos alienos coram me. Non facies tibi ſcul-
ptile, neque omnem ſimilitudinem quæ eſt
in cælo deſuper, & quæ in terra deorſum, nec
eorum quæ ſunt in aquis ſub terra.

תרגום אונקלוס

13 לָא תִקְרַב בֵּיהּ יְדָא אֲרֵי אִיתְרְגָמָא יִתְרְגֵם אוֹ אִשְׁתְּדָאָה יִשְׁתְּדֵי אִם בְּעִירָא אִם אֱנָשָׁא לָא יִתְקַיַּם בְּמֵיגַד שׁוֹפָרָא אִינוּן מְרַשַּׁן לְמִיסַק
לְטוּרָא׃ 14 וּנְחַת מֹשֶׁה מִן טוּרָא לְוָת עַמָּא וְזַמֵּין יָת עַמָּא וְחַוַּרוּ לְבוּשֵׁיהוֹן׃ 15 וַאֲמַר לְעַמָּא הֱווֹ זְמִינִין לִתְלָתָא יוֹמִין לָא תִקְרְבוּן לְצַד
אִתְּתָא׃ 16 וַהֲוָה בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה בְּמֶהֱוֵיהוֹן בְּצַפְרָא וַהֲווֹ קָלִין וּבַרְקִין וַעֲנָנָא תַקִּיף עַל טוּרָא וְקָל שׁוֹפָרָא תַּקִּיף לַחְדָא וְזָע כָּל עַמָּא דִּי
בְּמַשְׁרִיתָא׃ 17 וְאַפֵּיק מֹשֶׁה יָת עַמָּא לְקַדָּמוּת מֵימְרָא דַייָ מִן מַשְׁרִיתָא וְאִתְעַתַּדוּ בְּשִׁפּוֹלֵי טוּרָא׃ 18 וְטוּרָא דְסִינַי תְּנַן כּוּלֵּיהּ מִן קֳדָם
דְּאִתְגְּלִי עֲלוֹהִי יְיָ בְּאֶשָּׁתָא וּסְלֵיק תְּנָנֵיהּ כִּתְנָנָא דְאַתּוּנָא וְזָע כָּל טוּרָא לַחְדָא׃ 19 וַהֲוָה קָל שׁוֹפָרָא אָזֵיל וְתָקֵיף לַחְדָא מֹשֶׁה מְמַלֵּיל וּמִן
קֳדָם יְיָ מִתְעֲנֵי לֵיהּ בְּקָל׃ 20 וְאִתְגְּלִי יְיָ עַל טוּרָא דְסִינַי לְרֵישׁ טוּרָא וּקְרָא יְיָ לְמֹשֶׁה לְרֵישׁ טוּרָא וּסְלֵיק מֹשֶׁה׃ 21 וַאֲמַר יְיָ
לְמֹשֶׁה חוּת אַסְהֵיד בְּעַמָּא דִלְמָא יִפְגְּרוּן קֳדָם יְיָ לְמֶחֱזֵי וְיִפֵּל מִנְּהוֹן סַגִּי׃ 22 וְאַף כָּהֲנַיָּא דְקָרִיבִין לְשַׁמָּשָׁא קֳדָם יְיָ יִתְקַדְּשׁוּן דִּלְמָא יִתְקוֹף
בְּהוֹן יְיָ׃ 23 וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ לָא יָכוֹל עַמָּא לְמִיסַק לְטוּרָא דְסִינַי אֲרֵי אַתְּ אַסְהֵדְתָּ בַנָא לְמֵימַר תַּחֵים יָת טוּרָא וְקַדְּשֵׁיהּ׃ 24 וַאֲמַר
לֵיהּ יְיָ אִיזֵל חוּת וְתִיסַק אַתְּ וְאַהֲרֹן עִמָּךְ וְכָהֲנַיָּא וְעַמָּא לָא יִפְגְּרוּן לְמִיסַק לְקֳדָם יְיָ דִּלְמָא יִתְקוֹף בְּהוֹן׃ 25 וּנְחַת מֹשֶׁה לְעַמָּא
וַאֲמַר לְהוֹן׃

כ

1 וּמַלֵּיל יְיָ יָת כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין לְמֵימָר׃
2 אֲנָא יְיָ אֱלָהָךְ דְּאַפֵּקְתָּךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדוּתָא׃ 3 לָא יְהֵא לָךְ אֱלָהּ אָחֳרָן בַּר מִנִּי׃ 4 לָא תַעְבֵּיד לָךְ צְלֵם וְכָל דְּמוּ
דְּבִשְׁמַיָּא מִלְּעֵילָא וְדִי בְּאַרְעָא מִלְּרַע וְדִי בְּמַיָּא מִלְּרַע לְאַרְעָא׃

** Non tanget illum manus. in enim lapidibus 13
lapidabitur, vel iaculo confodietur: siue homo, siue
iumentum, non viuet. Quando autem voces et tu-
bæ recesserint de monte, illi ascendent in montem.
* Et descendit Moyses de monte ad populum, 14
& sanctificauit eos: & lauerunt vestimenta sua.
* Et dixit populo: Estote parati: tres dies non 15
accedatis vxori. * Factum est autem die ter- 16
tio facto ad mane, & factæ sunt voces & fulgu-
ra, & nubes caliginosæ in monte Sinai. vox tubæ
sonabat valdè: & timuit omnis populus qui erat in
castris. * Et eduxit Moyses populum in oc- 17
cursum Dei ex castris: & astiterunt in monte Si-
nai. * At mons Sinai fumabat totus, quia des- 18
cenderat Deus in illum in igne. Ascendebat autem
fumus tanquam fumus fornacis. & stupuit omnis
populus valdè. * Factæ sunt autem voces tubæ 19
procedentes fortiores valdè. Moyses loquebatur,
at Deus respondebat ei voce.
* Descendit autem Dominus in montem Sinai, 20
in vertice montis: & vocauit Dominus Moysen in
vertice montis. & ascendit Moyses.
* Et ait Dominus ad Moysen, dicens: Descendẽs 21
contestare populum, ne fortè appropinquent ad Deũ
ad videndum, & cadant ab eis multitudo.
* Et sacerdotes appropinquantes Domino sancti- 22
ficentur, ne fortè recedat ab eis Dominus. * Et di- 23
xit Moyses ad Deum: Non poterit populus ascen-
dere in montem Sinai: tu enim testificatus es nobis,
dicens: Determina montem, & sanctifica eum.
* Dixit autem ipsi Dominus: Vade, descende, et 24
ascende tu & Aaron tecum: at sacerdotes & popu-
lus non vadant ad ascendendum ad Deum, ne forte
perdat ex eis Dominus. * Descendit autem Moy- 25
ses ad populum, & dixit eis.*

CAP. XX.

*ET locutus est Dominus omnes sermones hos, di- 1
cens: * Ego sum dominus Deus tuus, qui 2
eduxi te de terra Ægypti de domo seruitutis.
* Non erunt tibi Dei alij præter me. 3
* Non facies tibi idolum, neque vllius si- 4
mulachrum, quæcunque in cælo sursum, & quæ-
cunque in terra deorsum, & quæcunque in aquis
sub terra.*

13 * οὐχ ἅψεται αὐτοῦ χείρ. ἐν γὰρ λίθοις λιθοβοληθήσε-
ται ἢ βολίδι κατατοξευθήσεται, ἐάν τε ἄνθρωπος ἐάν τε
κτῆνος, οὐ ζήσεται. ὅταν δὲ αἱ φωναὶ καὶ αἱ σάλπιγγες ἀπέλ-
14 θη ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐκεῖνοι ἀναβήσονται ἐπὶ τὸ ὄρος. * κα-
τέβη μωυσῆς ἐκ τοῦ ὄρους πρὸς τὸν λαόν, καὶ ἡγίασεν αὐ-
15 τούς. καὶ ἔπλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν. * καὶ εἶπεν τῷ λαῷ,
γίνεσθε ἕτοιμοι, τρεῖς ἡμέρας μὴ προσέλθητε γυναικί.
16 * ἐγένετο δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γενηθέντος πρὸς ὄρθρον, καὶ
ἐγένοντο φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι γνοφώδεις ἐπ' ὄρους
σινά. φωνὴ τῆς σάλπιγγος ἤχει μέγα. καὶ ἐπτοήθη πᾶς ὁ λαός,
17 ὃς ἦν ἐν τῇ παρεμβολῇ. * καὶ ἐξήγαγε μωυσῆς τὸν λαὸν εἰς
τὴν συνάντησιν τοῦ θεοῦ ἐκ τῆς παρεμβολῆς. καὶ παρέστησαν
18 ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σινά. * τὸ δὲ ὄρος τὸ σινὰ ἐκαπνίζετο ὅλον,
διὰ τὸ καταβεβηκέναι τὸν θεὸν ἐπ' αὐτὸ ἐν πυρί. ἀνέβαινε δὲ ὁ
καπνὸς ὡσεὶ καπνὸς καμίνου. καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα.
19 * ἐγένοντο δὲ αἱ φωναὶ τῆς σάλπιγγος προβαίνουσαι ἰσχυρότε-
ραι σφόδρα. μωυσῆς ἐλάλει· ὁ δὲ θεὸς ἀπεκρίνατο αὐτῷ φω-
20 νῇ. * κατέβη δὲ ὁ κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σινὰ ἐπὶ τὴν κορυ-
φὴν τοῦ ὄρους, καὶ ἐκάλεσεν κύριος μωυσῆν ἐπὶ τὴν κεφα-
21 λὴν τοῦ ὄρους. καὶ ἀνέβη μωυσῆς. * καὶ εἶπεν ὁ κύριος
πρὸς μωυσῆν, λέγων, καταβὰς διαμάρτυραι τῷ λαῷ, μήπο-
τε ἐγγίσωσι πρὸς τὸν θεὸν κατανοῆσαι, καὶ πέσωσιν ἀπ' αὐτῶν
22 πλῆθος. * καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ ἐγγίζοντες τῷ κυρίῳ ἁγιασθή-
23 τωσαν, μήποτε ἀπαλλάξῃ ἀπ' αὐτῶν κύριος. * καὶ εἶπεν
μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν, οὐ δυνήσεται ὁ λαὸς ἀναβῆναι εἰς τὸ
ὄρος τὸ σινά, σὺ γὰρ διαμεμαρτύρησαι ἡμῖν, λέγων, ἀφόρισαι
24 τὸ ὄρος καὶ ἁγίασαι αὐτό. * εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος, βάδιζε,
κατάβηθι, καὶ ἀνάβηθι σὺ καὶ ἀαρὼν μετὰ σοῦ, οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ
ὁ λαὸς μὴ βιαζέσθωσαν ἀναβῆναι πρὸς τὸν θεόν, μήποτε
25 ἀπολέσῃ ἀπ' αὐτῶν κύριος. * κατέβη δὲ μωυσῆς πρὸς
τὸν λαόν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς·

κ.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πάντας τοὺς λόγους τούτους, λέγων·
2 * ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς αἰ-
γύπτου ἐξ οἴκου δουλείας·
3 * οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.
4 * οὐ ποιήσεις ἑαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν
τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασι
ὑποκάτω τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Non tangat eum manus: quoniam lapidatione lapidabitur, aut iaculis confodietur: siue iumentum siue homo, non viuet. Quando tuba subtracta fuerit, ipsi habebunt facultatem ascendendi in montem. 14 Descenditque Moyses de monte ad populum, & præparauit eos, & lauerunt vestimenta sua: 15 Et ait ad populum: Estote parati in diem tertium: non appropinquetis vxoribus. 16 Et factum est in die tertio cùm esset manè, & fuerunt voces & fulgura, & nubes grauis super montem, & vox tubæ fortis nimis: & commotus est omnis populus qui erat in castris. 17 Eduxitque Moyses populum de castris in occursum verbi Dei, & steterunt ad radices montis. 18 Mons autem Sinai fumabat totus, eo quòd reuelatus erat Dominus super eum in igne. Et ascendit fumus eius quasi fumus fornacis, & contremuit omnis mons valdè. 19 Vox autem tubæ ibat, & conualescebat nimis: Moyses loquebatur, & à facie Dei respondebatur ei voce. 20 Et reuelatus est Dominus super montem Sinai in vertice montis, & vocauit Dominus Moysen ad verticem montis, & ascendit Moyses. 21 Dixitque Dominus ad Moysen: Descende, contestare populum, ne fortè transgrediantur vt videant Dominum, & cadat ex eis multitudo. 22 Sacerdotes quoque qui accedunt ad ministrandum coram Domino, sanctificentur, ne fortè irascatur contra eos Dominus. 23 Dixitque Moyses coram Domino: Non poterit populus ascendere in montem Sinai, quoniam tu contestatus es nos, dicens: Pone terminum circa montem, & sanctifica eum. 24 Dixitque ei Dominus: Vade descende, ascendesque tu & Aaron tecum. sacerdotes autem & populus non transgrediantur vt ascendant in conspectum domini, ne fortè irascatur contra eos. 25 Descenditque Moyses ad populum, & narrauit eis.

CAP. XX.

LOcutusque est Deus cunctos sermones hos, dicens: 2 Ego dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti de domo seruitutis. 3 Non erit tibi Deus alius præter me. 4 Non facies tibi imaginem neque omnem similitudinem eorum quæ in cælo sunt desuper, neque eorum quæ in terra sunt deorsum, neque eorum quæ in aquis sunt sub terra.

לֹא־תִשְׁתַּחְוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם כִּי אָנֹכִי יְהוָה 5
אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֹּקֵד עֲוֹן אָבֹת עַל־בָּנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים
וְעַל־רִבֵּעִים לְשֹׂנְאָי׃ וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי 6
וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָי׃ לֹא תִשָּׂא אֶת־שֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ 7
לַשָּׁוְא כִּי לֹא יְנַקֶּה יְהוָה אֵת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֶת־שְׁמוֹ
לַשָּׁוְא׃ זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ׃ שֵׁשֶׁת 8 9
יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל־מְלַאכְתֶּךָ׃ וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת 10
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תַעֲשֶׂה כָל־מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ־
וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ׃ כִּי 11
שֵׁשֶׁת־יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֶת־
הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל־כֵּן בֵּרַךְ
יְהוָה אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ׃ כַּבֵּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־ 12
אִמֶּךָ לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
נֹתֵן לָךְ׃ לֹא תִרְצָח׃ לֹא תִנְאָף׃ לֹא תִגְנֹב׃ לֹא־ 13 14
תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר׃ לֹא תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ לֹא־תַחְמֹד 15 16
אֵשֶׁת רֵעֶךָ וְעַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ וְשׁוֹרוֹ וַחֲמֹרוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ׃ 17
וְכָל־הָעָם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל 18
הַשֹּׁפָר וְאֶת־הָהָר עָשֵׁן וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק׃
וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר־אַתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאַל־ 19
יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן־נָמוּת׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־ 20
הָעָם אַל־תִּירָאוּ כִּי לְבַעֲבוּר נַסּוֹת אֶתְכֶם בָּא הָאֱלֹהִים
וּבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל־פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּי תֶחֱטָאוּ׃
וַיַּעֲמֹד הָעָם מֵרָחֹק וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל־הָעֲרָפֶל אֲשֶׁר־ 21
שָׁם הָאֱלֹהִים׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר 22
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן־הַשָּׁמַיִם
דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם׃ לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי 23
זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם׃ מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה־לִּי 24
וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת־עֹלֹתֶיךָ וְאֶת־שְׁלָמֶיךָ אֶת־צֹאנְךָ וְאֶת־
בְּקָרֶךָ בְּכָל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת־שְׁמִי אָבוֹא
אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ׃

5 *Non adorabis ea neq; coles. Ego sum Dn̄s
Deus tuus fortis zelotes, visitās iniquitatem
patrū in filios in tertiam & quartā generatio-
6 nem eorum qui oderunt me: *Et faciēs mise-
ricordiā in millia, his q̨ diligunt me, & custo-
7 diunt pręcepta mea. *Non assumes nomē dn̄i
Dei tui in vanum. nec enim habebit insontē
B Dn̄s eum, qui assumpserit nomē dn̄i Dei sui
8 frustrà. *Memento vt diē Sabbati sanctifices.
9 *Sex diebus operaberis, & facies oĩa opera tua.
10 *Septimo autē die sabbatū Dn̄i dei tui est. Nō Inf.31.c. Eze.20.b
facies omne opus in eo tu, & filius tuus, & filia
tua, seruus tuus, & ancilla tua, iumētum tuū,
11 & aduena qui est intra portas tuas. *Sex enim
diebus fecit Dn̄s cęlū & terram, & mare, & oĩa
quæ in eis sunt, & requieuit in die septimo. id-
circò benedixit Dominus diei sabbati, & san-
12 ctificauit eum. *Honora patrem tuum & ma- Gen.2.e Deut.5.a Mat.5.a Mar.7.b Eph.6.a. Ro.19.b.
trem tuam, vt sis longæuus super terram, quā
13 dominus Deus tuus dabit tibi. *Non occides.
14 *Non mœchaberis: *Non furtum facies: *Nō
15 loquêris cōtra proximum tuum falsum testi-
16 monium. *Non concupisces domum proximi
17 tui: nec desiderabis vxorem eius, non seruum,
non ancillam, non bouē, non asinum, nec oĩa
18 quæ illius sunt. *Cunctus autē populus vide-
bat voces & lampades, & sonitū buccinę, mō-
C témq; fumantem: & perterriti ac pauore con-
19 cussi, steterunt procul: *Dicentes Moysi: Lo- Deu.18.e Heb.12.e
quere tu nobis, & audiemus. non loquatur
20 nobis Deus, ne fortè moriamur. *Et ait Moy-
ses ad populum: Nolite timere. vt enim pro-
baret vos, venit Deus: & vt terror illius esset
21 in vobis, & non peccaretis. *Stetítque po-
pulus de longè; Moyses autem accessit ad ca-
22 liginem in qua erat Deus. *Dixítque præte-
D reà Dominus ad Moysen: Hæc dices filiis Is-
rael: Vos vidistis quòd de cælo locutˀ sim vo-
23 bis. *Non facietis deos argenteos, nec deos au
24 reos facietis vobis. *Altare de terra facietis
mihi, & offeretis super eo holocausta & paci-
fica vestra, oues vestras & boues, in omni lo-
co in quo memoria fuerit nominis mei: ve-
niam ad te, & benedicam tibi.

תרגום אונקלוס

5 לא תסגוד להון ולא תפלחינון ארי אנא יי אלהך אל קנא מסער חובי אבהן על בנין מרדין על דר תליתאי ועל דר רביעאי לשנאי כד
משלמין בניא למחטי בתר חובי אבהתהון׃ 6 ועביד טיבו לאלפי דרין לרחמי ולנטרי פקודי׃ 7 לא תימי ית שמא דיי אלהך למגנא
ארי לא יזכי יי ית דיימי בשמיה לשקרא׃ 8 הוי דכיר ית יומא דשבתא לקדשותיה׃ 9 שתא יומין תפלח ותעביד כל עיבידתך׃ 10 ויומא
שביעאה שבתא קדם יי אלהך לא תעביד כל עיבידתא את וברך וברתך עבדך ואמתך ובעירך וגיורך די בקרוך׃ 11 ארי שתא יומין עבד יי
ית שמיא וית ארעא ית ימא וית כל די בהון ונח ביומא שביעאה על כן ברך יי ית יומא דשבתא וקדשיה׃ 12 יקר ית אבוך וית אמך בדיל
דיורכון יומך על ארעא דיי אלהך יהיב לך׃ 13 לא תקטול נפש׃ 14 לא תיגוף׃ 15 לא תגנוב׃ 16 לא תסהיד בחברך סהדותא
דשקרא׃ 17 לא תחמיד ביתא דחברך לא תחמיד איתת חברך ועבדיה ואמתיה ותוריה וחמריה וכל די לחברך׃ 18 וכל עמא חזן ית קליא
וית בעוריא וית קל שופרא וית טורא תנן וחזא עמא וזעו וקמו מרחיק׃ 19 ואמרו למשה מליל את עמנא ונקביל ולא יתמליל עמנא מיקר מן
קדם יי דלמא נמות׃ 20 ואמר משה לעמא לא תדחלון ארי בדיל לנסאה יתכון אתגלי יקרא דיי ובדיל דתהי דחלתיה על אפיכון בדיל דלא
תחובון׃ 21 וקם עמא מרחיק ומשה קריב לצית אמיטתא דתמן יקרא דיי׃ 22 ואמר יי למשה כדנן תימר לבני ישראל אתון חזיתון ארי מן
שמיא מליליה עמכון׃ 23 לא תעבדון קדמי דחלן דכסף ודחלן דדהב לא תעבדון לכון׃ 24 מדבח אדמיתא תעביד קדמי ותיכוס עלוהי ית
עלוותך וית נכסת קודשך מן ענך ומן תורך בכל אתרא דאשרי שכנתי לתמן אשלח ברכתי לך ואברכינך׃

*Non adorabis eos, neque seruies eis. ego enim 5
sum Dominus Deus tuus, Deus zelotes, reddēs pec
cata patrum in filios in tertiam & quartam gene-
rationem odio habentibus me.* Et faciens misericor- 6
diam in milliaria diligentibus me, & seruantibus
præcepta mea. * Non accipies nomen domini Dei 7
tui in vano. non enim mundabit Dominus accipiē-
tem nomen eius in vano. * Memento diem sabba- 8
torum sanctificare eum. * Sex diebus operaberis, 9
& facies omnia opera tua.* At die septima sabbata 10
domino Deo tuo. non facies in ea omne opus tu, &
filius tuus, et filia tua, seruus tuus et serua tua, bos
tuus & subiugale tuum, et omne iumentum tuū, et
aduena habitans in te.* In enim sex diebus fecit Do 11
minus cælum & terram, & mare, & omnia quæ in
eis, & requieuit die septima: propter hoc benedixit
Dominus diē septimam, & sanctificauit eam.* Ho- 12
nora patrem tuum & matrem tuam, vt bene tibi
sit, & vt longæuus sis super terram bonam, quam
dn̄s Deus tuus dat tibi.* Non occides. * Non mœcha- 13
beris.* Non furaberis.* Nō falsò testificaberis cōtra 14
proximum tuum testimonium falsum. * Non concu- 15
pisces vxorem proximi tui: non concupisces domum 16
proximi tui, neque agrū eius, neque seruum eius, ne- 17
que ancillā eius, neque bouē eius, neque subiugale e-
ius, neque omnē supellectilē eius, neq; quæcūq; proxi
mi tui sunt.* Et omnis populus videbat vocē, et lam 18
pades, & vocē tubæ, & montē fumantē. perterriti
autē omnis populus, steterunt à longè:* Et dixerunt 19
ad Moysen: Loquere tu nobis, & non loquatur ad
nos Deus, ne fortè moriamur.* Et ait illis Moyses: 20
Confidite: causa enim tentandi vos venit Deus
ad vos, vt sit timor eius in vobis, & non pecce-
tis. * Stetit autem omnis populus à longè; Moyses 21
autem venit ad caliginem, vbi erat Deus. * Di- 22
xit autem Dominus ad Moysen: Hæc dices domui
Jacob, & annunciabis filiis Israel: Vos vidistis,
quòd de cælo locutus sum ad vos. * Non facietis 23
vobis deos argenteos, & deos aureos, non facietis
vobis ipsis altare. * De terra facietis mihi, & sa- 24
crificabitis in ipso holocausta, & salutaria ve-
stra, oues & vitulos vestros in omni loco, vbi
inuocauero nomen meum illic: & veniam ad te,
& benedicam tibi.

5 * οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς. οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. ἐγὼ γάρ
εἰμι κύριος ὁ θεός σου, θεὸς ζηλωτὴς, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πα
τέρων ἐπὶ τέκνα ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεὰν τοῖς μισοῦσί
6 με, * καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με, καὶ τοῖς
7 φυλάσσουσι τὰ προστάγματά μου. * οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου
τοῦ θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ. οὐ γὰρ μὴ καθαρίσει κύριος τὸν λαμβά-
8 νοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ. * μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν
9 σαββάτων ἁγιάζειν αὐτήν. * ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ, καὶ ποιήσεις
10 πάντα τὰ ἔργα σου· * τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα κυρίῳ
τῷ θεῷ σου. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ
ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑπο-
ζύγιόν σου, καὶ πᾶν κτῆνός σου, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν
11 σοί. * ἐν γὰρ ἓξ ἡμέραις ἐποίησε κύριος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν
καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ κατέπαυσεν τῇ ἡ-
μέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. διὰ τοῦτο ηὐλόγησε κύριος τὴν ἡμέραν τὴν ἑβ-
12 δόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν. * τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα
σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀ-
13 γαθῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. * οὐ φονεύσεις. * οὐ μοιχεύ-
14 σεις. * οὐ κλέψεις. * οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρ
15 τυρίαν ψευδῆ. * οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου. οὐκ
16 ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου, οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐδὲ
17 τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὔτε τοῦ βοὸς αὐτοῦ, οὔτε
τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς σκεύους αὐτοῦ, οὔτε ὅσα τῷ
18 πλησίον σου ἐστί. * καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἑώρα τὴν φωνὴν, καὶ τὰς
λαμπάδας, καὶ τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος, καὶ τὸ ὄρος τὸ
19 καπνίζον. φοβηθέντες δὲ πᾶς ὁ λαὸς ἔστησαν μακρόθεν. * καὶ
εἶπαν πρὸς μωυσῆν, λάλησον σὺ ἡμῖν, καὶ μὴ λαλείτω
20 πρὸς ἡμᾶς ὁ θεὸς, μήποτε ἀποθάνωμεν. * καὶ λέγει αὐτοῖς
μωυσῆς, θαρσεῖτε. ἕνεκεν γὰρ τοῦ πειράσαι ὑμᾶς παρεγενήθη ὁ
θεὸς πρὸς ὑμᾶς, ὅπως ἂν γένηται ὁ φόβος αὐτοῦ ἐν ὑμῖν, ἵνα μὴ
21 ἁμαρτάνητε. * εἱστήκει δὲ πᾶς ὁ λαὸς μακρόθεν, μωυσῆς δὲ
22 ἦλθεν εἰς τὸν γνόφον, οὗ ἦν ὁ θεός. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυ-
σῆν, τάδε ἐρεῖς τῷ οἴκῳ ἰακὼβ, καὶ ἀναγγελεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ,
ὑμεῖς ἑωράκατε, ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λελάληκα πρὸς ὑμᾶς.
23 * οὐ ποιήσετε ἑαυτοῖς θεοὺς ἀργυροῦς, καὶ θεοὺς χρυσοῦς, οὐ
24 ποιήσετε ὑμῖν αὐτοῖς θυσιαστήριον. * ἐκ γῆς ποιήσετέ μοι, καὶ
θύσετε ἐπ᾽ αὐτοῦ τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ σωτήρια ὑμῶν,
τὰ πρόβατα καὶ τοὺς μόσχους ὑμῶν ἐν παντὶ τόπῳ, οὗ ἐὰν ἐπονο
μάσω τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ. καὶ ἥξω πρὸς σε, καὶ εὐλογήσω σε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Non adorabis ea, neque seruies eis: quoniam ego dominus Deus tuus Deus zelotes, visitans peccata patrum super filios transgressores in tertiam & in quartam generationē, his qui oderunt me, quando filij sequuntur peccata patrum: 6 Et faciens misericordiam in mille generationes diligentibus me, & custodientibus præcepta mea. 7 Non iurabis in nomine Dei tui frustrà: quia non iustificabit Dominus illum, qui iurauerit in nomine suo in vanum. 8 Memento diei sabbati, vt sanctifices eum. 9 Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua: 10 Die autem septimo sabbatum est coram dominoDeo tuo. non facies in eo omne opus tu, & filius tuus & filia tua, seruus tuus & ancilla tua, & iumentū tuū, & peregrinus qui est in vrbe tua. 11 Quia sex diebus fecit Dominus cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt, & requieuit in die septimo. idcircò benedixit Dominus diei sabbati, & sanctificauit eum. 12 Honora patrem tuum & matrem tuam, vt prolongentur dies tui super terram, quam dominus Deus tuus dabit tibi. 13 Non occides animam: 14 Non mœchaberis: 15 Non furaberis: 16 Non testificaberis contra proximum tuum falsum testimonium. 17 Non concupisces domum proximi tui: non concupisces vxorem proximi tui, neque seruum eius, neque ancillam eius, neque bouem, neque asinum eius, neque omnia quæ sunt proximi tui. 18 Omnisque populus videbat voces, & lampades, & vocem tubæ, & montem fumantem. viditque populus, & contremuerunt, & steterunt procul. 19 Dixeruntque ad Moysen: Loquere tu nobiscum, & obediemus: & non loquatur nobiscum verbum à facie Domini, ne fortè moriamur. 20 Dixitq; Moyses ad populum: Ne timeatis; quia vt probaret vos Dominus, reuelata est gloria Dei: & vt sit timor eius super faciem vestram, vt non peccetis. 21 Stetitque populus à longè, & Moyses accessit versus caliginem, vbi erat gloria Dei. 22 Dixitque Dominus ad Moysen: Hæc dices filiis Israel: Vos vidistis quòd de cælo locutus sim vobiscum: 23 Non facietis coram me deos argenteos, neque deos aureos facietis vobis. 24 Altare de terra facies coram me, & immolabis super eo holocausta tua, & sacrificia sanctificata tua de ouibus tuis & de bobus. In omni loco in quo habitare fecero gloriam meam, ibi mittam benedictionem meam, & benedicam tibi.

25 * וְאִם־מִזְבַּח אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה־לִּי לֹא־תִבְנֶה אֶתְהֶן גָּזִית
26 כִּי חַרְבְּךָ הֵנַפְתָּ עָלֶיהָ וַתְּחַלְלֶהָ׃ * וְלֹא־תַעֲלֶה בְמַעֲלֹת
עַל־מִזְבְּחִי אֲשֶׁר לֹא־תִגָּלֶה עֶרְוָתְךָ עָלָיו׃

כא

1 * וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם׃
2 * כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִעִת יֵצֵא
3 לַחָפְשִׁי חִנָּם׃ * אִם־בְּגַפּוֹ יָבֹא בְּגַפּוֹ יֵצֵא אִם־בַּעַל
4 אִשָּׁה הוּא וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ׃ * אִם־אֲדֹנָיו יִתֶּן־לוֹ
אִשָּׁה וְיָלְדָה־לוֹ בָנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה
5 לַאדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְגַפּוֹ׃ * וְאִם־אָמֹר יֹאמַר הָעֶבֶד
אָהַבְתִּי אֶת־אֲדֹנִי אֶת־אִשְׁתִּי וְאֶת־בָּנָי לֹא אֵצֵא חָפְשִׁי׃
6 * וְהִגִּישׁוֹ אֲדֹנָיו אֶל־הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוֹ אֶל־הַדֶּלֶת אוֹ
אֶל־הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת־אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וַעֲבָדוֹ
7 לְעֹלָם׃ * וְכִי־יִמְכֹּר אִישׁ אֶת־בִּתּוֹ לְאָמָה לֹא תֵצֵא
8 כְּצֵאת הָעֲבָדִים׃ * אִם־רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר־
לֹא יְעָדָהּ וְהֶפְדָּהּ לְעַם נָכְרִי לֹא־יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ
9 בְּבִגְדוֹ־בָהּ׃ * וְאִם־לִבְנוֹ יִיעָדֶנָּה כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת
10 יַעֲשֶׂה־לָּהּ׃ * אִם־אַחֶרֶת יִקַּח־לוֹ שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ
11 וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע׃ * וְאִם־שְׁלָשׁ־אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ
12 וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף׃ * מַכֵּה אִישׁ וָמֵת
13 מוֹת יוּמָת׃ * וַאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדוֹ
14 וְשַׂמְתִּי לְךָ מָקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה׃ * וְכִי־יָזִד
אִישׁ עַל־רֵעֵהוּ לְהָרְגוֹ בְעָרְמָה מֵעִם מִזְבְּחִי תִּקָּחֶנּוּ
15 לָמוּת׃ * וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת׃
16 * וְגֹנֵב אִישׁ וּמְכָרוֹ וְנִמְצָא בְיָדוֹ מוֹת יוּמָת׃
17 * וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת׃
18 * וְכִי־יְרִיבֻן אֲנָשִׁים וְהִכָּה־אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ בְּאֶבֶן
19 אוֹ בְאֶגְרֹף וְלֹא יָמוּת וְנָפַל לְמִשְׁכָּב׃ * אִם־יָקוּם
וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל־מִשְׁעַנְתּוֹ וְנִקָּה הַמַּכֶּה רַק שִׁבְתּוֹ
יִתֵּן וְרַפֹּא יְרַפֵּא׃

25 *Quod si altare lapideũ feceris mihi, nõ ædi- Ios.8.g.
ficabis illud de sectis lapidibus. si enim leua-
26 ueris cultrum super eo, polluetur. *Non ascẽ-
des per gradus ad altare meum, ne reueletur
turpitudo tua. CAP. XXI.
1 HÆc sunt iudicia quæ propones eis:
2 *Si emeris seruum Hebræũ, sex annis ser- Deu.15.c. Hie.34.c.
A uiet tibi, in septimo egredietur liber gratis.
3 *Cũ quali veste intrauerit, cũ tali exeat: si ha-
4 bens vxorẽ, & vxor egredietur simul. *Sin au-
tem dñs dederit illi vxorẽ, & peperit filios &
filias, mulier & liberi eius erunt dñi sui. ipse ve
5 rò exibit cũ vestitu suo. *Quod si dixerit ser-
uus: Diligo dominũ meũ, & vxorẽ ac liberos,
6 non egrediar liber: *Offerat eũ dñs diis; & ap-
plicabitur ad ostium & postes, pforabitq; au-
7 rẽ eius subula, & erit ei seruus in seculum. *Si
quis vendiderit filiã suã in famulã, non egre-
8 dietur sicut ancillæ exire consueuerũt. *Si dis-
B plicuerit oculis dñi sui cui tradita fuerat, di-
mittet eã. populo autẽ alieno vendẽdi nõ ha-
9 bebit potestatẽ, si spreuerit eã. *Si autem filio
suo desponderit eam, iuxta morẽ filiarum fa-
10 ciet illi. *Quod si alteram ei acceperit, proui-
debit puellę nuptias & vestimẽta, & precium
11 pudicitiæ nõ negabit. *Si tria ista non fecerit,
12 egredietur gratis absq; pecunia. *Qui percus-
serit hominẽ volẽs occidere, morte moriatur.
13 * Qui autem non est insidiatus, sed Deus illũ
tradidit in manus eius, cõstituam tibi locũ in
14 quo fugere debeat. *Si quis per industriã occi
derit proximum suum & per insidias, ab altari
15 meo euelles eum, vt moriatur. *Qui percusse-
rit patrem suum aut matrẽ, morte moriatur.
16 * Qui furatus fuerit hominem, & vendiderit
17 eum, conuictus noxæ morte moriatur. *Qui
maledixerit patri suo vel matri, morte moria-
18 tur. * Si rixati fuerint viri, & percusserit al-
ter proximum suum lapide vel pugno, & il-
le mortuus non fuerit, sed iacuerit in lectu-
19 lo: * Si surrexerit, & ambulauerit foris su-
per baculum suum, innocens erit qui percus-
serit; ita tamen vt operas eius, & impensas in
medicos restituat.

תרגום אונקלוס

25 וְאִם מַדְבַּח אַבְנִין תַּעְבֵּיד קֳדָמַי לָא תִבְנֵי יָתְהֶן פְּסִילָן דִּלְמָא תָרֵים חַרְבָּךְ עֲלַהּ וְתַחֲלִינַהּ׃ 26 וְלָא תִסַּק בְּדַרְגִּין עַל מַדְבְּחִי דְּלָא תִתְגְּלֵי עֶרְיְתָךְ עֲלוֹהִי׃ כא 1 וְאִלֵּין דִּינַיָּא דְּתַסְדַּר קֳדָמֵיהוֹן׃ 2 אֲרֵי תִזְבּוֹן עַבְדָּא בַר יִשְׂרָאֵל שִׁית שְׁנִין יִפְלַח וּבִשְׁבִיעֵיתָא יִפּוֹק לְבַר חוֹרִין מַגָּן׃ 3 אִם בִּלְחוֹדוֹהִי יֵיעוֹל בִּלְחוֹדוֹהִי יִפּוֹק אִם בְּעֵיל אִתְּתָא הוּא וְתִפּוֹק אִתְּתֵיהּ עִמֵּיהּ׃ 4 אִם רִבּוֹנֵיהּ יִתֵּן לֵיהּ אִתְּתָא וּתְלִיד לֵיהּ בְּנִין אוֹ בְנָן אִתְּתָא וּבְנַהָא תְּהֵי לְרִבּוֹנַהָא וְהוּא יִפּוֹק בִּלְחוֹדוֹהִי׃ 5 וְאִם מֵימַר יֵימַר עַבְדָּא רְחֵימְנָא יָת רִבּוֹנִי יָת אִתְּתִי וְיָת בְּנָי לָא אֶפּוֹק בַּר חוֹרִין׃ 6 וִיקָרְבִנֵּיהּ רִבּוֹנֵיהּ לִקְדָם דַּיָּנַיָּא וִיקָרְבִנֵּיהּ לְוָת דַּשָּׁא אוֹ לְוָת מְזוּזְתָא וְיִרְצַע רִבּוֹנֵיהּ יָת אוּדְנֵיהּ בְּמַרְצְעָא וִיהֵי לֵיהּ עֲבֵיד פָּלַח לְעָלַם׃ 7 וַאֲרֵי יְזַבֵּין גְּבַר יָת בְּרַתֵּיהּ לְאַמְהוּ לָא תִפּוֹק כְּמִפְּקָנוּת עַבְדַיָּא׃ 8 אִם בִּישְׁתָא בְּעֵינֵי רִבּוֹנַהָא דְּקַיְּמַהּ לֵיהּ וְיִפְרְקִינַהּ לִגְבַר אָחֳרָן לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְזַבָּנַהּ בְּמִשְׁלְטֵיהּ בַּהּ׃ 9 וְאִם לִבְרֵיהּ יְקַיְּמִנַּהּ כְּהִלְכַת בְּנָת יִשְׂרָאֵל יַעְבֵּיד לַהּ׃ 10 אִם אָחֳרַנְתָּא יִסַּב לֵיהּ זִיוְנַהּ כְּסוּתַהּ וְעוֹנְתַהּ לָא יִמְנַע׃ 11 וְאִם תְּלָת אִלֵּין לָא יַעְבֵּיד לַהּ וְתִפּוֹק מַגָּן בְּלָא כְסַף׃ 12 דְּיִמְחֵי גְּבַר וְיִמוּת אִתְקְטָלָא יִתְקְטִיל׃ 13 וּדְלָא כְמַן לֵיהּ וּמִן קֳדָם יְיָ אִתְמְסַר לִידֵיהּ וְאֵשַׁוֵּי לָךְ אַתְרָא דְּיֵעְרוֹק לְתַמָּן׃ 14 וַאֲרֵי יִרְשַׁע גְּבַר עַל חַבְרֵיהּ לְמִקְטְלֵיהּ בִּנְכִילוּ מִן קֳדָם מַדְבְּחִי תִּדְבְּרִנֵּיהּ לְמִקְטַל׃ 15 וּדְיִמְחֵי לַאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטִיל׃ 16 וּדְיִגְנוֹב נַפְשָׁא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיזַבְּנִנֵּיהּ וְיִשְׁתְּכַח בִּידֵיהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטִיל׃ 17 וּדִילוּט לַאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטִיל׃ 18 וַאֲרֵי יִנְצוּן גֻּבְרִין וְיִמְחֵי גְבַר יָת חַבְרֵיהּ בְּאַבְנָא אוֹ בְכוּרְמֵיזָא וְלָא יְמוּת וְיִפּוֹל לְבוּטְלָן׃ 19 אִם יְקוּם וְיִתְהַלֵּךְ בְּבָרָא עַל בּוּרְיֵיהּ וִיהֵי זַכָּאָה מַחְיָא לְחוֹד בּוּטְלָנֵיהּ יִתֵּן וַאֲגַר אָסְיָא יְשַׁלֵּם׃

*Si autem altare de lapidibus facies mihi, non æ- 25
dificabis eos sectos. & enim cultrum tuum iniecisti
super eos, & polluti sunt. Non ascendes in 26
gradibus in altare meum, vt non reueles turpitudi-
nem tuam in eo.*

CAP. XXI.

*ET hæc iudicia quæ propones coram eis. 1
Si possederis seruum Hebræum, sex annos 2
seruiet tibi: at septimo abibit liber gratis.
Si ipse solus intrauerit, & solus egredietur. si 3
autem vxor simul intrauerit cum eo, & vxor egre-
dietur cum eo. Si autem dominus eius dederit 4
ei vxorem, & pepererit ei filios vel filias, vxor &
liberi sint domino illius: ipse autem solus egredietur.
Si autem respondens dixerit seruus: Dilexi 5
dominum meum, & vxorem meam, & liberos,
non exeo liber: Afferet eum dominus eius 6
ad tribunal Dei, & tunc adducet eum ad ostium
ad postem, & perforabit eius dominus aurem subu-
la, & seruiet ei in sæculum.
Si autem aliquis vendiderit filiam suam fa- 7
mulam, non egredietur sicut egrediuntur ancillæ.
Si non placuerit domino suo, quam ipse despon- 8
dit ipsam, redimet eam: genti autem alienæ non do-
minus est vendere eam, quoniam spreuit in ea.
Si autem filio suo desponderit eam, iuxta iudi- 9
cium filiarum faciet illi. Si autem aliam acceperit 10
sibi, necessaria et vestimentũ et conuersationem eius
non defraudabit. Si autem tria hæc non faciet ei, 11
egredietur gratis sine precio. Si percusserit quis 12
aliquem, & mortuus fuerit, morte moriatur. Si 13
autem non volens, sed Dominus tradidit in manus
eius, dabo tibi locum quò fugiet illuc homicida. Si 14
autem aliquis aggressus fuerit proximũ vt occidat
eum dolo, et fugiat, ab altari meo accipies eum vt oc
cidatur. Qui percutit patrem suum vel matrẽ 15
suam, morte moriatur: qui maledixerit patri suo vel
matri suæ, morte moriatur. Qui furatus fuerit 16
aliquem filiorum Israel, & opprimens eum vendet,
& inuentus fuerit in ipso, morte morietur. Si 18
rixati fuerint duo viri, & percusserit aliquis pro-
ximũ lapide vel pugno, et nõ mortuus fuerit, iacue
rit autẽ in lecto: Si exurgens homo ambulauerit 19
foris super baculum suum, innocens erit qui percus-
sit, præter ocium eius, soluet & medicationes.*

25 ἐὰν δὲ θυσιαστήριον ἐκ λίθων ποιήσῃς μοι, οὐκ οἰκοδομή-
σεις αὐτοὺς τμητούς. τὸ γὰρ ἐγχειρίδιόν σου ἐπιβέβληκας ἐπ'
26 αὐτούς, καὶ μεμίανται. οὐκ ἀναβήσῃ ἐν ἀναβαθμί-
σιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν μου, ὅπως ἂν μὴ ἀνακαλύψῃς τὴν ἀ-
σχημοσύνην σου ἐπ' αὐτοῦ. κα.
1 Καὶ ταῦτα τὰ δικαιώματα, ἃ παραθήσεις ἐνώπιον αὐ-
2 τῶν· ἐὰν κτήσῃ παῖδα ἑβραῖον, ἓξ ἔτη δουλεύσει σοι, τῷ δὲ
3 ἑβδόμῳ ἀπελεύσεται ἐλεύθερος δωρεάν. ἐὰν αὐτὸς μό-
νος εἰσέλθῃ, καὶ μόνος ἐξελεύσεται. ἐὰν δὲ γυνὴ συνεισέλθῃ
4 μετ' αὐτοῦ, καὶ γυνὴ ἐξελεύσεται μετ' αὐτοῦ. ἐὰν δὲ ὁ κύ-
ριος αὐτοῦ δῷ αὐτῷ γυναῖκα, καὶ τέκῃ αὐτῷ υἱοὺς ἢ θυγατέρας,
ἡ γυνὴ καὶ τὰ παιδία ἔσονται τῷ κυρίῳ αὐτῆς, αὐτὸς δὲ μό-
5 νος ἐξελεύσεται. ἐὰν δὲ ἀποκριθεὶς εἴπῃ ὁ παῖς, ἠγάπηκα
τὸν κύριόν μου, καὶ τὴν γυναῖκά μου καὶ τὰ παιδία, οὐκ ἀποτρέ-
6 χω ἐλεύθερος· προσάξει αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πρὸς τὸ κρι-
τήριον τοῦ θεοῦ, καὶ τότε προσάξει αὐτὸν πρὸς τὴν θύραν ἐπὶ
τὸν σταθμόν, καὶ τρυπήσει αὐτοῦ ὁ κύριος τὸ οὖς τῷ ὀπητίῳ, καὶ δου-
7 λεύσει αὐτῷ εἰς τὸν αἰῶνα. ἐὰν δέ τις ἀποδῶται τὴν θυγατέ-
ρα αὐτοῦ οἰκέτιν, οὐκ ἀπελεύσεται, ὥσπερ ἀποτρέχουσιν αἱ δοῦλαι.
8 ἐὰν μὴ εὐαρεστήσῃ τῷ κυρίῳ ἑαυτῆς, ἣν αὐτὸς καθωμολογή-
σατο αὐτήν, ἀπολυτρώσει αὐτήν, ἔθνει δὲ ἀλλοτρίῳ οὐ κύριός
9 ἐστι πωλεῖν αὐτήν, ὅτι ἠθέτησεν ἐν αὐτῇ. ἐὰν δὲ τῷ υἱῷ αὐτοῦ
καθομολογήσηται αὐτήν, κατὰ τὸ δικαίωμα τῶν θυγατέρων ποι-
10 ήσει αὐτῇ. ἐὰν δὲ ἄλλην λάβῃ ἑαυτῷ, τὰ δέοντα καὶ τὸν ἱμα-
11 τισμὸν καὶ τὴν ὁμιλίαν αὐτῆς οὐκ ἀποστερήσει. ἐὰν δὲ τὰ τρία
12 ταῦτα μὴ ποιήσῃ αὐτῇ, ἐξελεύσεται δωρεὰν ἄνευ ἀργυρίου. ἐὰν
13 πατάξῃ τίς τινα, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω. ἐὰν δὲ οὐχ
ἑκών, ἀλλὰ ὁ θεὸς παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δώσω σοι
14 τόπον οὗ φεύξεται ἐκεῖ ὁ φονεύσας. ἐὰν δέ τις ἐπιθῆται
τῷ πλησίον τοῦ ἀποκτεῖναι αὐτὸν δόλῳ, καὶ καταφύγῃ, ἀπὸ τοῦ θυ-
15 σιαστηρίου μου λήψῃ αὐτὸν θανατῶσαι. ὃς τύπτει πατέρα
αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθω. ὁ κακολογῶν πατέρα
16 αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ τελευτάτω. ὃς ἐὰν κλέψῃ τι-
να τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ καταδυναστεύσας αὐτὸν ἀποδῶται,
18 καὶ εὑρεθῇ ἐν αὐτῷ, θανάτῳ τελευτήσει. ἐὰν διαμάχων-
ται δύο ἄνδρες, καὶ πατάξῃ τις τὸν πλησίον λίθῳ ἢ πυγμῇ, καὶ
19 μὴ ἀποθάνῃ, κατακλιθῇ δὲ ἐπὶ τὴν κοίτην· ἐὰν ἐξα-
ναστὰς ὁ ἄνθρωπος περιπατήσῃ ἔξω ἐπὶ ῥάβδον αὐτοῦ, ἀθῷος
ἔσται ὁ πατάξας, πλὴν τῆς ἀργίας αὐτοῦ ἀποτίσει καὶ τὰ ἰατρεῖα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Si autem altare ex lapidibus feceris coram me, non ædificabis sectos lapides: ne fortè leues gladium tuum super illo, & profanes eum.
26 Et non ascendes per gradus super altare meum, vt non reueletur turpitudo tua super eo.

CAP. XXI.

ET hæc sunt iudicia quæ propones coram eis: 2 Quando emeris seruum filium Israel, sex annis seruiet, & in anno septimo egredietur liber gratis. 3 Si solus intrauerit, solus egredietur. si maritus vxoris est, egredietur vxor eius cum eo. 4 Si dominus eius dederit ei vxorem, & pepererit ei filios aut filias, vxor & filij eius erunt domini sui; & ipse egredietur solus. 5 Si autem dicens dixerit seruus: Diligo dominum meum, vxorem meam, & liberos meos, non egrediar liber. 6 Applicabitque eum dominus eius coram iudicibus, & applicabit eum ad ostium aut ad postem: & perforabit dominus eius aurem eius subula, & erit ei seruus seruiens ei in seculum. 7 Si autem vir vendiderit filiam suam in ancillam, non egredietur sicut egrediuntur serui. 8 Si displicuerit in oculis domini sui, quam sibi desponderat, liberam faciet eam. Non habebit facultatem vt vendat eam viro alij, cùm dominatus fuerit eius. 9 Si autem filio suo desponderit eam, iuxta consuetudinem filiarum Israel faciet ei. 10 Si alteram acceperit sibi, nutrimentum eius vestimentumque & concubitum eius non prohibebit. 11 Et si tria hæc non fecerit ei, egredietur gratis absque argento. 12 Qui percusserit virum, & mortuus fuerit, occisione occidatur. 13 Qui autem non est insidiatus, sed à facie Dei traditus est manui eius, constituam tibi locum ad quem fugiat. 14 Et quando impiè egerit vir contra proximum suum, vt interficiat eum per insidias, de conspectu altaris mei tolles eum, vt interficiatur. 15 Qui autem percusserit patrem suum aut matrem suam, morte moriatur. 16 Qui furatus fuerit animam de filiis Israel, & vendiderit eam, inuentaque fuerit in manu eius, morte moriatur. 17 Qui autem maledixerit patri suo vel matri suæ, morte moriatur. 18 Et quando rixati fuerint viri, & percusserit vir proximum suum lapide aut pugno, & non fuerit mortuus, sed ceciderit in lectulo & fuerit ociosus. 19 Si surrexerit, & ambulauerit foris super baculum suum, erit innocens percussor: sed restituet id quod fuit ociosus ab opere, & mercedem medici soluet.

20 * וְכִי־יַכֶּה אִישׁ אֶת־עַבְדּוֹ אוֹ אֶת־אֲמָתוֹ בַּשֵּׁבֶט וּמֵת
21 תַּחַת יָדוֹ נָקֹם יִנָּקֵם׃ * אַךְ אִם־יוֹם אוֹ יוֹמַיִם יַעֲמֹד
22 לֹא יֻקַּם כִּי כַסְפּוֹ הוּא׃ * וְכִי־יִנָּצוּ אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ
אִשָּׁה הָרָה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ
23 כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בִּפְלִלִים׃ * וְאִם־
24 אָסוֹן יִהְיֶה וְנָתַתָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ׃ * עַיִן תַּחַת עַיִן
25 שֵׁן תַּחַת שֵׁן יָד תַּחַת יָד רֶגֶל תַּחַת רָגֶל׃ * כְּוִיָּה תַּחַת
26 כְּוִיָּה פֶּצַע תַּחַת פָּצַע חַבּוּרָה תַּחַת חַבּוּרָה׃ * וְכִי־
יַכֶּה אִישׁ אֶת־עֵין עַבְדּוֹ אוֹ־אֶת־עֵין אֲמָתוֹ וְשִׁחֲתָהּ
27 לַחָפְשִׁי יְשַׁלְּחֶנּוּ תַּחַת עֵינוֹ׃ * וְאִם־שֵׁן עַבְדּוֹ אוֹ־
28 שֵׁן אֲמָתוֹ יַפִּיל לַחָפְשִׁי יְשַׁלְּחֶנּוּ תַּחַת שִׁנּוֹ׃ * וְכִי־יִגַּח
שׁוֹר אֶת־אִישׁ אוֹ אֶת־אִשָּׁה וָמֵת סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר
29 וְלֹא יֵאָכֵל אֶת־בְּשָׂרוֹ וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי׃ * וְאִם שׁוֹר
נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ
וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם־בְּעָלָיו
30 יוּמָת׃ * אִם־כֹּפֶר יוּשַׁת עָלָיו וְנָתַן פִּדְיֹן נַפְשׁוֹ כְּכֹל
31 אֲשֶׁר־יוּשַׁת עָלָיו׃ * אוֹ־בֵן יִגָּח אוֹ־בַת יִגָּח כַּמִּשְׁפָּט
32 הַזֶּה יֵעָשֶׂה לּוֹ׃ * אִם־עֶבֶד יִגַּח הַשּׁוֹר אוֹ אָמָה כֶּסֶף
שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לַאדֹנָיו וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל׃
33 * וְכִי־יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי־יִכְרֶה אִישׁ בֹּר וְלֹא יְכַסֶּנּוּ
34 וְנָפַל־שָׁמָּה שּׁוֹר אוֹ חֲמוֹר׃ * בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם
35 כֶּסֶף יָשִׁיב לִבְעָלָיו וְהַמֵּת יִהְיֶה־לּוֹ׃ * וְכִי־
יִגֹּף שׁוֹר־אִישׁ אֶת־שׁוֹר רֵעֵהוּ וָמֵת וּמָכְרוּ אֶת־הַשּׁוֹר
36 הַחַי וְחָצוּ אֶת־כַּסְפּוֹ וְגַם אֶת־הַמֵּת יֶחֱצוּן׃ * אוֹ נוֹדַע כִּי
שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמוֹל שִׁלְשֹׁם וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו שַׁלֵּם
יְשַׁלֵּם שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר וְהַמֵּת יִהְיֶה־לּוֹ׃

כב

1 * כִּי יִגְנֹב־אִישׁ שׁוֹר אוֹ־שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ
מְכָרוֹ חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֹאן
תַּחַת הַשֶּׂה׃

20 * Qui percuſſerit ſeruum ſuum vel ancillam
virga, & mortui fuerit in manibus eius, crimi-
21 nis reus erit. *Si autem vno die vel duobus ſu
peruixerit, nō ſubiacebit pœnæ; quia pecunia
22 illius eſt. * Si rixati fuerint viri, & percuſſerit
quis mulierē prægnantē, & abortiuū quidē fe-
cerit, ſed ipſa vixerit, ſubiacebit dāno quātum
E maritus mulieris expetierit, & arbitri iudica-
23 uerint. *Si autē mors eius fuerit ſubſecuta, red
24 det animā pro anima: *Oculū pro oculo, den
tem pro dente, manū pro manu, pedē pro pe-
25 de: *Aduſtionē pro aduſtione, vulnus pro vul
26 nere, liuorē pro liuore. *Si percuſſerit quiſpiā
oculum ſerui ſui aut ancillæ, & luſcos eos fe-
cerit, dimittet eos liberos ꝓ oculo quē eruit.
27 *Dentem quoque ſi excuſſerit ſeruo vel ancil-
28 læ ſuæ, ſimiliter dimittet eos liberos. *Si bos
F cornu percuſſerit virū aut mulierē, & mortui
fuerint, lapidibus obruetur: & non comeden-
tur carnes eius: dn̄s quoque bouis innocens
29 erit. *Et ſi bos cornupeta fuerit ab heri & nu-
diuſtertius, & conteſtati ſunt dominum eius,
nec recluſerit eum, occideritq; virum aut mu
lierem, & bos lapidibus obruetur, & dominū
30 eius occident. * Quod ſi precium fuerit ei im
poſitum, dabit pro anima ſua quicquid fuerit
31 poſtulatus. *Filium quoq; & filiā ſi cornu per-
32 cuſſerit, ſimili ſentētię ſubiacebit. *Si ſeruū an
cillámq; inuaſerit, triginta ſiclos argenti dn̄o
33 dabit: bos verò lapidibus opprimetur. *Si quis
G aperuerit ciſternā, & foderit, & nō operuerit
34 eā, cecideritq; bos aut aſinus in eam, *Reddet
dn̄s ciſternę preciū iumētorum: quod autem
35 mortuum eſt, ipſius erit. *Si bos alienus bouē
alterius vulnerauit, & ille mortuus fuerit, vē-
dent bouem viuum, & diuidēt precium: cada
36 uer autem mortui inter ſe diſpartient. *Si autē
ſciebat quòd bos cornupeta eſſet ab heri &
nudiuſtertius, & non cuſtodiuit eum domi-
nus ſuus, reddet bouem pro boue: & cadauer
integrum accipiet. CAP. XXII.
1 SI quis furatus fuerit bouē aut ouē, & occi-
A derit vel vendiderit, quinq; boues pro vno
boue reſtituet, & quatuor oues pro vna oue.

תרגום אונקלוס

20 וַאֲרֵי יִמְחֵי גְבַר יָת עַבְדֵיה או יָת אַמְתֵיה בְּשָׁלְטָן וִימוּת תְּחוֹת יְדֵיה אִתְדָנָא יִתְדָן ׃ 21 בְּרַם אִם יוֹמָא חַד או תְרֵין יוֹמִין יִתְקַיַּים לָא יִתְדָן
אֲרֵי כַסְפֵיה הוּא ׃ 22 וַאֲרֵי יִנְצוּן גֻבְרִין וְיִמְחוּן אִיתְתָא מְעַדְיָא וְיִפְקוּן וַלְדַהָא וְלָא יְהֵי מוֹתָא אִתְגְבָאָה יִתְגְבֵי כְּמָא דִישַׁוֵי עֲלוֹהִי בַּעְלָא דְאִיתְתָא
וְיִתֵּן עַל מֵימַר דַיָנַיָא ׃ 23 וְאִם מוֹתָא יְהֵי וְתִתֵּן נַפְשָׁא חֲלָף נַפְשָׁא ׃ 24 עֵינָא חֲלָף עֵינָא שִׁנָא חֲלָף שִׁנָא יְדָא חֲלָף יְדָא רַגְלָא חֲלָף רַגְלָא ׃
25 כְּוָאָה חֲלָף כְּוָאָה פִּידְעָא חֲלָף פִּידְעָא מַשְׁקוֹפֵי חֲלָף מַשְׁקוֹפֵי ׃ 26 וַאֲרֵי יִמְחֵי גְבַר יָת עֵינָא דְעַבְדֵיה או יָת עֵינָא דְאַמְתֵיה וִיחַבְּלִנָהּ לְבַר חוֹרִין
יִפְטְרִינֵיה חֲלָף עֵינֵיה ׃ 27 וְאִם שִׁנָא דְעַבְדֵיה או שִׁנָא דְאַמְתֵיה יַפֵּיל לְבַר חוֹרִין יִפְטְרִינֵיה חֲלָף שִׁנֵיה ׃ 28 וַאֲרֵי יִגַּח תוֹר יָת גַבְרָא או יָת אִתְּתָא
וִימוּת אִתְרְגָמָא יִתְרְגֵם תוֹרָא וְלָא יִתְאֲכֵל יָת בִּשְׂרֵיה וּמָרֵיה דְתוֹרָא יְהֵי זַכָּאָה ׃ 29 וְאִם תוֹר נַגָּח הוּא מֵאִתְמָלֵי וּמִדְקַדְמוֹהִי וְאִתְסְהִיד בְּמָרֵיה וְלָא
נַטְרֵיה וְיִקְטוֹל גְבַר או אִתְּתָא תוֹרָא יִתְרְגֵם וְאַף מָרֵיה יִתְקְטֵיל ׃ 30 אִם מָמוֹן יְשַׁוּוֹן עֲלוֹהִי וְיִתֵּן פּוּרְקַן נַפְשֵׁיה כְּכֹל דִישַׁוּוֹן עֲלוֹהִי ׃ 31 או בַר
יִשְׂרָאֵל יִגַּח תוֹרָא או בַת יִשְׂרָאֵל יִגַּח תוֹרָא כְּדִינָא הָדֵין יִתְעֲבֵיד לֵיהּ ׃ 32 אִם עַבְדָא יִגַּח תוֹרָא או אַמְתָא כְּסַף תְּלָתִין סִלְעִין יִתֵּן לְרִבּוֹנֵיה וְתוֹרָא
יִתְרְגֵם ׃ 33 וַאֲרֵי יִפְתַּח גְבַר גוֹב או אֲרֵי יִכְרֵה גְבַר גוֹב וְלָא יְכַסֵּינֵיה וְיִפּוֹל תַּמָן תוֹרָא או חֲמָרָא ׃ 34 מָרֵיה דְגוּבָא יְשַׁלֵּם כַּסְפָּא יָתֵיב לְמָרוֹהִי
וּמִיתָא יְהֵי דִילֵיהּ ׃ 35 וַאֲרֵי יִגּוֹף תוֹר דִגְבַר יָת תוֹרָא דְחַבְרֵיה וִימוּת וְיִזַבְּנוּן יָת תוֹרָא חַיָא וְיִפַּלְגוּן יָת דְמֵיהּ וְאַף יָת דְמֵי מִיתָא יְפַלְגוּן ׃ 36 או אִתְיְדַע
אֲרֵי תוֹר נַגָּח הוּא מֵאִתְמָלֵי וּמִדְקַדְמוֹהִי וְלָא נַטְרֵיה מָרֵיה שַׁלָּמָא יְשַׁלֵּם תוֹרָא חֲלָף תוֹרָא וּמִיתָא יְהֵי דִילֵיהּ ׃ כב
1 אֲרֵי יִגְנוֹב גְבַר תוֹר או אִימַר וְיִכְּסֵינֵיה או יְזַבְּנִינֵיה חַמְשָׁה תוֹרִין יְשַׁלֵּם חֲלָף תוֹרָא וְאַרְבַּע עָנָא חֲלָף אִימְרָא ׃

*Si autem aliquis percusserit seruũ suũ vel ancillã 20
suam in virga, et mortuus fuerit sub manus eius, pœ
na puniatur: *Si autẽ superuixerit diem vnum vel 21
duos, nõ punietur: et enim pecunia sua est. *Si autẽ 22
pugnauerint duo viri, et percusserint mulierẽ in vẽ
tre habentẽ, et egressus fuerit infans eius nõ figura
tũ, dãno dãnatus erit, secũdũ quod imposuerit vir
mulieris, et dabit cũ postulatione. *Si aũt figuratum 23
fuerit, dabit animã pro aĩa: *Oculũ pro oculo, dentẽ 24
pro dẽte, manũ pro manu, pedẽ pro pede, *Adustio- 25
nẽ pro adustione, vulnus pro vulnere, liuorẽ pro li-
uore. *Si autem aliquis percusserit oculum serui sui, 26
vel oculum ancillæ suæ, & excæcauerit, liberos di-
mittet eos pro oculo illorum. *Si autem aliquis den- 27
tem serui sui vel dentem ancillæ suæ exciderit, libe-
ros dimittet eos pro dente illorum. *Si autem cornu 28
percusserit taurus virũ vel mulierem, & mortuus
fuerit, lapidibus lapidabitur taurus, & non come-
dentur carnes eius: at dominus tauri innocens erit.
*Si autem taurus cornupeta fuerit ante heri & an- 29
te tertiam diem, & contestati sunt domino eius, &
non clauserit eum, occiderit autem virum vel mu-
lierem, taurus lapidabitur, & dñs eius simul mo-
rietur. *Si autem precium redemptionis impositum 30
fuerit ei, dabit preciũ redemptionis animæ suæ quæ-
cunque imposuerint ei. *Si autem filium cornu per- 31
cusserit vel filiam, iuxta iudicium hoc facient ei.
*Si autem seruum cornupercusserit taurus vel an- 32
cillam, argẽti triginta didrachmas dabit domino eo-
rum, & taurus lapidabitur. *Si autem aliquis ape- 33
ruerit cisternam vel exciderit cisternam, & nõ coo-
peruerit eã, & inciderit illic vitulus vel asinus, *do 34
minus cisternæ soluet, pecuniam dabit domino eorũ,
at mortuum ei erit. *Si autẽ cornupercusserit alicu- 35
ius taurus taurum proximi, & mortuus fuerit, vẽ-
dent taurum viuum, & diuident precium eius: et
taurum mortuum diuident. *Si autem cognoscitur 36
taurus quòd cornupeta est ante heri & ante tertiũ
diem, & contestati fuerint domino eius, & non
clauserit eum, soluet taurum pro tauro; at mortuus
illi erit. CAP. XXII.

SI autẽ aliquis furatus fuerit vitulum vel ouem, 1
& occiderit illam, vel vendiderit, quinque vi-
tulos soluet pro vitulo, & quatuor oues pro oue.

20 * ἐὰν δέ τις πατάξῃ τὸν παῖδα αὐτοῦ ἢ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ
ἐν ῥάβδῳ, καὶ ἀποθάνῃ ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δίκῃ ἐκδικηθήτω.
21 * ἐὰν δὲ διαβιώσῃ ἡμέραν μίαν ἢ δύο, οὐκ ἐκδικηθήσεται, τὸ γὰρ
22 ἀργύριον αὐτοῦ ἐστι. * ἐὰν δὲ μάχωνται δύο ἄνδρες, καὶ πατάξω-
σι γυναῖκα ἐν γαστρὶ ἔχουσαν, καὶ ἐξέλθῃ τὸ παιδίον αὐτῆς μὴ
ἐξεικονισμένον, ἐπιζήμιον ζημιωθήσεται, καθ᾽ ὅτι ἂν ἐπιβάλῃ
23 ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικός, καὶ δώσει μετὰ ἀξιώματος. * ἐὰν δὲ ἐξεικο-
24 νισμένον ᾖ, δώσει ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς· * ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφ-
θαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, χεῖρα ἀντὶ χειρός, πόδα ἀντὶ πο-
25 δός, * κατάκαυμα ἀντὶ κατακαύματος, τραῦμα ἀντὶ τραύ-
26 ματος, μώλωπα ἀντὶ μώλωπος. * ἐὰν δέ τις πατάξῃ τὸν ὀφ-
θαλμὸν τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ, ἢ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς θεραπαίνης αὐτοῦ,
καὶ ἐκτυφλώσῃ, ἐλευθέρους ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ ὀφθαλ
27 μοῦ αὐτῶν. * ἐὰν δέ τις τὸν ὀδόντα τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ, ἢ τὸν ὀδόντα
τῆς θεραπαίνης αὐτοῦ ἐκκόψῃ, ἐλευθέρους ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς
28 ἀντὶ τοῦ ὀδόντος αὐτῶν. * ἐὰν δὲ κερατίσῃ ταῦρος ἄνδρα ἢ γυ-
ναῖκα, καὶ ἀποθάνῃ, λίθοις λιθοβοληθήσεται ὁ ταῦρος, καὶ οὐ βρω
29 θήσεται τὰ κρέα αὐτοῦ, ὁ δὲ κύριος τοῦ ταύρου ἀθῷος ἔσται. * ἐὰν
δὲ ὁ ταῦρος κερατιστὴς ᾖ πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης, καὶ
διαμαρτύρωνται τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀφανίσῃ αὐτόν, ἀνέ-
λῃ δὲ ἄνδρα ἢ γυναῖκα, ὁ ταῦρος λιθοβοληθήσεται, καὶ ὁ κύ-
30 ριος αὐτοῦ προσαποθανεῖται. * ἐὰν δὲ λύτρα ἐπιβληθῇ
αὐτῷ, δώσει λύτρα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὅσα ἂν ἐπιβάλωσιν αὐτῷ.
31 * ἐὰν δὲ υἱὸν κερατίσῃ ἢ θυγατέρα, κατὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο ποι-
32 ήσουσιν αὐτῷ. * ἐὰν δὲ παῖδα κερατίσῃ ὁ ταῦρος ἢ παιδίσκην,
ἀργυρίου τριάκοντα δίδραγμα δώσει τῷ κυρίῳ αὐτῶν, καὶ ὁ ταῦ-
33 ρος λιθοβοληθήσεται. * ἐὰν δέ τις ἀνοίξῃ λάκκον ἢ λατομήσῃ
λάκκον, καὶ μὴ καλύψῃ αὐτόν, καὶ ἐμπέσῃ ἐκεῖ μόσχος, ἢ ὄνος·
34 * ὁ κύριος τοῦ λάκκου ἀποτίσει, ἀργύριον δώσει τῷ κυρίῳ αὐ-
35 τῶν, τὸ δὲ τετελευτηκὸς αὐτῷ ἔσται. * ἐὰν δὲ κερατίσῃ τινὸς ταῦ-
ρος τὸν ταῦρον τοῦ πλησίον, καὶ τελευτήσῃ, ἀποδώσονται τὸν ταῦ-
ρον τὸν ζῶντα, καὶ διελοῦνται τὸ ἀργύριον αὐτοῦ, καὶ τὸν ταῦ-
36 ρον τὸν τεθνηκότα διελοῦνται. * ἐὰν δὲ γνωρίζηται ὁ ταῦρος
ὅτι κερατιστής ἐστι πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, καὶ διαμε
μαρτυρημένοι ὦσι τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀφανίσῃ αὐτόν, ἀποτί-
σει ταῦρον ἀντὶ ταύρου, ὁ δὲ τετελευτηκὼς αὐτῷ ἔσται. κβ´.
1 * Ἐὰν δέ τις κλέψῃ μόσχον ἢ πρόβατον, καὶ σφάξῃ αὐ-
τό, ἢ ἀποδῶται, πέντε μόσχους ἀποτίσει ἀντὶ τοῦ μόσχου, καὶ
τέσσαρα πρόβατα ἀντὶ τοῦ προβάτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Et quãdo percusserit vir seruũ suũ aut ancillã suã virga, & mortuus fuerit sub manu eius, iudicio iudicabitur. [21] Sed si die vno aut duobus diebus superuixerit, nõ iudicabitur; quoniã argẽtũ suũ est. [22] Et quãdo rixati fuerint viri, & percusserint mulierẽ prægnãtẽ, & egressus fuerit fœtus eius, & nõ fuerit mors, cõdẽnatione condẽnabitur, sicut posuerit super eum maritus mulieris, & dabit per sẽtẽtiã iudicũ. [23] Si autẽ mortua fuerit, reddet aĩam pro aĩa: [24] Oculũ pro oculo, dentẽ pro dẽte, manũ pro manu, pedẽ pro pede, [25] Adustionẽ pro adustione, vulnus pro vulnere, liuorẽ pro liuore. [26] Et quãdo percusserit vir oculũ serui sui aut oculũ ancillæ suæ, & corruperit eũ, liberũ dimittet eũ pro oculo eius. [27] Et si dẽtẽ serui sui aut ancillæ suę cadere fecerit, liberum dimittet eũ pro dente eius. [28] Et quãdo bos viri cornu percusserit virũ aut mulierem, & mortuus fuerit, lapidatione lapidabitur bos, & non comedetur caro eius: dñs autẽ bouis erit innocẽs. [29] Si autẽ bos cornupeta fuerit ab heri & nudiustertius, & cõtestati sunt dñm eius, & nõ seruauerit eũ, & interfecerit virũ aut mulierẽ, bos lapidabitur; dñs quoq; eius interficietur. [30] Si pecuniam imposuerint super eũ, dabit redẽptionẽ animæ suæ, iuxta omnia quæ imposuerint super eum. [31] Si autem filium Israel cornu percusserit bos, aut filiam Israel cornu percusserit, iuxta iudicium hoc fiet ei. [32] Si autem seruum aut ancillam cornu percusserit bos, triginta siclos argenti dabit domino suo: bos autem lapidabitur. [33] Et quando aliquis aperuerit cisternam, aut quando aliquis vir foderit cisternam, & non operuerit eam; cecideritque ibi bos aut asinus: [34] Dominus cisternæ soluet argentum, quod reddet domino eius; & quod mortuum est, ipsius erit. [35] Quando autem percusserit bos viri bouem proximi sui, & mortuus fuerit, vendant bouem viuum, & diuidant pecuniam eius; pecuniam quoque mortui diuident. [36] Si autem notum fuerit quòd bos cornupeta est ab heri & nudiustertius, & non custodiuit eum, dominus eius soluet bouem pro boue; mortuus autem ipsius erit. CAP. XXII.

QVando furatus fuerit vir bouem aut agnum, & occiderit eum, aut vendiderit, soluet quinque boues pro boue, & quatuor oues pro agno.

2 אם במחתרת ימצא הגנב והכה ומת אין לו דמים ׃
3 אם זרחה השמש עליו דמים לו שלם ישלם אם
4 אין לו ונמכר בגנבתו ׃ אם המצא תמצא בידו
הגנבה משור עד חמור עד שה חיים שנים ישלם ׃
5 כי יבער איש שדה או כרם ושלח את בעירה
ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם ׃
6 כי תצא אש ומצאה קצים ונאכל גדיש או הקמה
או השדה שלם ישלם המבער את הבערה ׃
7 כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמר וגנב
8 מבית האיש אם ימצא הגנב ישלם שנים ׃ אם
לא ימצא הגנב ונקרב בעל הבית אל האלהים
9 אם לא שלח ידו במלאכת רעהו ׃ על כל דבר
פשע על שור על חמור על שה על שלמה על
כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה עד האלהים יבא
דבר שניהם אשר ירשיען אלהים ישלם שנים
10 לרעהו ׃ כי יתן איש אל רעהו חמור או
שור או שה וכל בהמה לשמר ומת או נשבר או
11 נשבה אין ראה ׃ שבעת יהוה תהיה בין שניהם
אם לא שלח ידו במלאכת רעהו ולקח בעליו
12 ולא ישלם ׃ ואם גנב יגנב מעמו ישלם לבעליו ׃
13 אם טרף יטרף יבאהו עד הטרפה לא ישלם ׃
14 וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת
15 בעליו אין עמו שלם ישלם ׃ אם בעליו עמו לא
16 ישלם אם שכיר הוא בא בשכרו ׃ וכי
יפתה איש בתולה אשר לא ארשה ושכב עמה
17 מהר ימהרנה לו לאשה ׃ אם מאן ימאן אביה
לתתה לו כסף ישקל כמהר הבתולת ׃
18 מכשפה לא תחיה ׃ כל שכב עם בהמה
19 20 מות יומת ׃ זבח לאלהים יחרם בלתי
ליהוה לבדו ׃

2 *Si effringẽs fur domũ, siue suffodiẽs fuerit in-
uẽtus, & accepto vulnere mortuꝰ fuerit, ꝑcus-
3 sor nõ erit reꝰ sanguinis. *Et si orto sole hoc fe
cerit, homicidiũ ꝑpetrauit, & ipse morietur. si
nõ habuerit quod ꝓ furto reddat, ipse venun
4 dabitur. *Si inuẽtũ fuerit apud eũ quod fura-
tus est viuẽs, siue bos, siue asinꝰ, siue ouis, du-
5 plũ restituet. *Si lęserit quispiã agrũ vel vineã,
& dimiserit iumẽtũ suũ vt depascatur aliena,
q̃cquid optimũ habuerit in agro suo vel ĩ vi-
6 nea, ꝓ dãni æstimatione restituet. *Si egressus
ignis inuenerit spinas, & cõprehenderit acer-
uos frugũ, siue stãtes segetes ĩ agris, reddet dã
7 num q̃ ignẽ succenderit. *Si quis cõmendaue
rit amico pecuniã, aut vas in custodiam, & ab
eo qui susceperat furto ablata fuerint: si inue-
8 nitur fur, duplum reddet: *Si latet fur, domi-
nus domus applicabitur ad deos, & iurabit ꝙ
9 non extenderit manum in rẽ proximi sui, *Ad
perpetrandum fraudem, tam in boue, quàm
in asino, & oue ac vestimento: & quicq̃d dam
B num inferre potest; ad deos vtriusque causa
peruenient: & si illi iudicauerint, duplum resti
10 tuet proximo suo. *Si quis commẽdauerit ꝓ-
ximo suo bouẽ, asinũ, ouẽ, & omne iumẽtũ ad
custodiã, & mortuũ fuerit aut debilitatũ, vel
11 captũ ab hostibus: nullusq; hoc viderit, *Iusiu
rãdũ erit in medio ꝙ nõ extẽderit manũ ad rẽ
proximi sui, suscipietq; dñs iuramẽtum, & ille
12 reddere nõ cogetur. *Et si furto ablatũ fuerit,
13 restituet dãnũ dño. *Si comestũ à bestia, defe-
14 rat ad eũ quòd occisũ est, & nõ restituet. *Qui
à proximo suo quicq̃d horũ mutuo postulaue
rit, & debilitatũ aut mortuum fuerit dño nõ
15 pręsente reddere cõpelletur: *Et si in pręsẽtia-
C rũ dñs fuerit, nõ restituet; maximè si cõductũ
16 venerat ꝓ mercede operis sui. *Si seduxerit q̃s
virginẽ necdum despõsatã, dormieritq; cũ ea,
17 dotabit eã, & habebit eam vxorem. *Si pater
virginis dare noluerit, reddet pecuniam iuxta
modum dotis quam virgines accipere cõsue-
18 uerunt. *Maleficos non patieris viuere. *Qui
19 coierit cum iumento, morte moriatur. *Qui
20 immolat diis, occidetur, præter Domino soli.

תרגום אונקלוס

2 אם במחתרתא ישתכח גנבא ויתמחי וימות לית ליה דמא ׃ 3 אם עינא דסהדיא נפלת עלוהי דמא ליה שלמא ישלם ואם לית ליה ויזדבן
בגנובתיה ׃ 4 ואם אשתכחא תשתכח בידיה גנבתא מתור עד חמר עד אימר כד אינון חיין על חד תרין ישלם ׃ 5 ארי יוכיל גבר חקל או
כרם וישלח ית בעיריה ויכול בחקל אחרן שפר חקליה ושפר כרמיה ישלם ׃ 6 ארי תיפוק נור ותשכח כובין ותיכול גדישין או קמתא או חקלא
שלמא ישלם דאדלק ית דליקתא ׃ 7 ארי יתן גבר לחבריה כסף או מנין למיטר ויתגנבון מבית גברא אם ישתכח גנבא ישלם על חד תרין ׃
8 אם לא ישתכח גנבא ויתקריב מריה דביתא לקדם דיניא אם לא אושיט ידיה במא דמסר ליה חבריה ׃ 9 על כל פתגם דחוב על תור על חמר
על אימר על כסו על כל אבדתא דיימר ארי הוא דין לקדם דיניא ייעול דין תרויהון דיחייבון דיניא ישלם על חד תרין לחבריה ׃ 10 ארי יתן גבר
לחבריה חמר או תור או אימר וכל בעירא למיטר וימות או אתבר או אשתבי לית דחזי ׃ 11 מומתא דיי תהי בין תרויהון אם לא אושיט ידיה
במא דמסר ליה חבריה ויקביל מריה מניה מומתא ולא ישלם ׃ 12 אם אתגנבא יתגנב מעמיה ישלם למרוהי ׃ 13 אם אתברא יתבר ייתי
סהדין דתבירא לא ישלם ׃ 14 וארי ישאל גבר מן חבריה ויתבר או מית מריה לית עמיה שלמא ישלם ׃ 15 אם מריה עמיה לא ישלם אם
אגירא הוא על באגריה ׃ 16 וארי ישדיל גבר בתולתא דלא מארסה וישכוב עמה קיומא יקיימינה ליה לאנתו ׃ 17 אם מצבא לא יצבי אבוהא
למחנה ליה כספא יתקול כמוהרי בתולתא ׃ 18 חרשא לא תיחי ׃ 19 כל דישכוב עם בעירא אתקטלא יתקטיל ׃ 20 דידבח לטעות
עממיא יתקטיל אלהין לשמא דיי בלחודוהי ׃

** Si autem in effossione inuentus fuerit fur, et vul* 2
*neratus mortuus fuerit, non est illi cædes. * Si autem* 3
ortus fuerit sol super eum, reus est, simul morietur.
** Si autem non est substantia illi, vendatur pro fur-* 4
to suo. Si autem deprehensum fuerit, & inuen-
tum fuerit in manu eius furtum ab asino vsque ad
*ouem viuentia, dupla ipsa soluet. * Si autem de-* 5
pastus fuerit quis agrum vel vineam, & dimiserit
iumentum suum vt depascatur agrum alienū, soluet
ex agro suo iuxta fructum eius. si autem omnem a-
grum depastus fuerit, optima agri sui vel optima vi-
*neæ suæ soluet. * Si autem egressus ignis inuenerit spi* 6
nas, & adusserit areas, vel spicas aut campum, sol-
*uet qui ignem incendit. * Si autem quispiam dede* 7
rit proximo argentum vel vasa ad custodiendum,
& furatum fuerit de domo hominis: si inuentus fue
*rit qui furatus est, soluet duplum: * Si autem nō in-* 8
uentus fuerit q furatus est, accedet dominus domus
coram deo, & iurabit profectò non ipsum maligna-
*tū fuisse in omni deposito proximi, * Iuxta omne di-* 9
cibile delictum, deque vitulo & subiugali, & oue,
& veste, & omni amißione accusata: quicquid igi
tur sit coram deo, ingredietur iudiciū amborum: et
*captus per deum soluet duplum proximo suo. * Si au-* 10
tē aliquis dederit proximo subiugale vel ouē, vel vi
tulū, vel omne iumentū ad custodiendū, & debili-
tatū fuerit, vel mortuū fuerit, vel captiuū fuerit,
*et nullus nouerit, * Iuramentū erit dei inter ambos,* 11
profectò nō ipsum nequā fuisse in deposito ꝓximi. et
*sic accipiet dn̄s eius, et nō soluet. * Si aūt sublatū fue* 12
*rit ab eo, soluet dn̄o eius. * Si aūt à bestia comestū fue* 13
*rit, ducet illud ad ostiū, et nō soluet. * Si aūt petierit* 14
quis à proximo, et debilitatū fuerit, vel mortuū fue
rit vel captiuum fuerit, at dn̄s eius non fuerit cū eo,
*soluēs soluet. * Si autem dominus eius fuerit cum eo,* 15
non reddet. si autem mercenarius fuerit, erit ei pro
*mercede sua. * Si autem deceperit aliquis virginem* 16
indesponsatam, & dormierit cum ea, dote dotabit
*eam sibi vxorem. * Si autem renuens renuerit, &* 17
non voluerit pater eius dare eam illi vxorem, ar-
gentum soluet patri secundùm quod est dos virgi- 18
*num. * Veneficos non viuificabitis. * Omnem dormiē-* 19
*tem cum iumento, morte occidetis eos. * Sacrificans* 20
diis alienis occidetur, nisi Domino soli.

2 * ἐὰν δὲ ἐν τῷ διορύγματι εὑρεθῇ ὁ κλέπτης, καὶ πληγεὶς ἀ-
3 ποθάνῃ, οὐκ ἔστιν αὐτῷ φόνος. * ἐὰν δὲ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος ἐπ᾽ αὐ-
4 τῷ, ἔνοχός ἐστιν, ἀνταποθανεῖται. * ἐὰν δὲ μὴ ὑπάρχῃ αὐτῷ, πρα-
θήτω ἀντὶ τοῦ κλέμματος αὐτοῦ. ἐὰν δὲ καταληφθῇ καὶ εὑρεθῇ ἐν
τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κλέμμα ἀπό τε ὄνου ἕως προβάτου ζῶντα, δι-
5 πλᾶ αὐτὰ ἀποτίσει. * ἐὰν δὲ καταβοσκήσῃ τις ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶ-
να, καὶ ἀφῇ τὸ κτῆνος αὐτοῦ καταβοσκῆσαι ἀγρὸν ἕτερον, ἀπο-
τίσει ἐκ τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ κατὰ τὸ γένημα αὐτοῦ. ἐὰν δὲ πάντα τὸν
ἀγρὸν καταβοσκήσῃ, τὰ βέλτιστα τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ ἢ τὰ βέλτιστα
6 τοῦ ἀμπελῶνος αὐτοῦ ἀποτίσει. * ἐὰν δὲ ἐξελθὸν πῦρ εὕρῃ ἀκάν-
θας, καὶ προσεμπρήσῃ ἅλωνας ἢ στάχυς ἢ πεδίον, ἀποτίσει ὁ
7 τὸ πῦρ ἐκκαύσας. * ἐὰν δέ τις δῷ τῷ πλησίον ἀργύριον ἢ σκεύη
φυλάξαι, καὶ κλαπῇ ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ ἀνθρώπου, ἐὰν εὑρεθῇ ὁ κλέ-
8 ψας, ἀποτίσει διπλοῦν· * ἐὰν δὲ μὴ εὑρεθῇ ὁ κλέψας, προσελεύ-
σεται ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ὀμεῖται ἦ μὴν μὴ αὐτὸν
9 πεπονηρεῦσθαι ἐφ᾽ ὅλης τῆς παρακαταθήκης τοῦ πλησίον· * κατὰ πᾶν
ῥητὸν ἀδίκημα, περί τε μόσχου, καὶ ὑποζυγίου, καὶ προβάτου,
καὶ ἱματίου, καὶ πάσης ἀπωλείας τῆς ἐγκαλουμένης· ὅ τι οὖν ἂν ᾖ, ἐ-
νώπιον τοῦ θεοῦ ἐλεύσεται ἡ κρίσις ἀμφοτέρων. καὶ ὁ ἁλοὺς διὰ τοῦ
10 θεοῦ ἀποτίσει διπλοῦν τῷ πλησίον αὐτοῦ. * ἐὰν δέ τις δῷ τῷ πλη-
σίον ὑποζύγιον ἢ πρόβατον ἢ μόσχον ἢ πᾶν κτῆνος φυλά-
ξαι, καὶ συντριβῇ ἢ τελευτήσῃ ἢ αἰχμάλωτον γένηται, καὶ
11 μηδεὶς γνῷ, * ὅρκος ἔσται τοῦ θεοῦ ἀναμέσον ἀμφοτέρων,
ἦ μὴν μὴ αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι ἐπὶ τῆς παρακαταθήκης τοῦ
πλησίον, καὶ οὕτως προσδέξεται ὁ κύριος αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀ-
12 ποτίσει. * ἐὰν δὲ κλαπῇ παρ᾽ αὐτοῦ, ἀποτίσει τῷ κυρίῳ αὐτοῦ.
13 * ἐὰν δὲ θηριάλωτον γένηται, ἄξει αὐτὸν ἐπὶ τὴν θύ-
14 ραν, καὶ οὐκ ἀποτίσει. * ἐὰν δὲ αἰτήσῃ τις παρὰ τοῦ πλη-
σίον, καὶ συντριβῇ ἢ ἀποθάνῃ ἢ αἰχμάλωτον γένηται, ὁ δὲ
κύριος αὐτοῦ μὴ ᾖ μετ᾽ αὐτοῦ, ἀποτιννύων ἀποτίσει.
15 * ἐὰν δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ ᾖ μετ᾽ αὐτοῦ, οὐκ ἀποτίσει. ἐὰν δὲ
16 μισθωτὸς ᾖ, ἔσται αὐτῷ ἀντὶ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. * ἐὰν δὲ ἀπα-
τήσῃ τις παρθένον ἀμνήστευτον, καὶ κοιμηθῇ μετ᾽ αὐτῆς, φερ-
17 νῇ φερνιεῖ αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα. * ἐὰν δὲ ἀνανεύων ἀνα-
νεύσῃ, καὶ μὴ βούληται ὁ πατὴρ αὐτῆς δοῦναι αὐτὴν αὐτῷ
γυναῖκα, ἀργύριον ἀποτίσει τῷ πατρὶ καθ᾽ ὅσον ἐστὶν ἡ φερ-
18 νὴ τῶν παρθένων. * φαρμακοὺς οὐ περιβιώσετε. * πάντα
19 κοιμώμενον μετὰ κτήνους θανάτῳ ἀποκτενεῖτε αὐτούς. * ὁ θυ-
20 σιάζων θεοῖς ἑτέροις ἐξολοθρευθήσεται, πλὴν κυρίῳ μόνῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[2] Si autem suffodiens domum inuentus fuerit latro, & percussus fuerit, & mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis. [3] Si oculus testium fuerit super eum, sanguinis reus erit percussor: soluens soluet fur; & si non habuerit, vendetur pro furto suo. [4] Si autem inuentum fuerit in manu eius quod furto sublatum fuerat, à boue vsque ad asinum & vsque ad agnum, si fuerint viui, duplum restituet. [5] Quando pastum fecerit vir agrum aut vineam, & dimiserit iumentum suum, & pascetur in agro alieno, quod melius est in agro suo, aut quod optimum est in vinea sua restituet. [6] Quando egressus fuerit ignis & inuenerit spinas, & succenderit aceruos, aut segetem, aut agrum integrum, reddet qui succenderit ignem id quod succensum est. [7] Quando dederit vir proximo suo argentum aut vasa in custodiam, & furto sublata fuerint de domo viri: si inuentus fuerit fur, restituet duplum: [8] Si autem fur non fuerit inuentus, accedet dominus domus in conspectum iudicum, si non extendit manum suam in illud quod tradidit illi proximus suus. [9] Super omnem rem delicti, super bouem, super asinum, super agnum, super vestimentum, super omnem rem perditam qui dixerit quòd hæc est, in conspectu iudicum veniat causa amborum: & quicunque condemnatus fuerit à iudicibus, reddet duplum proximo suo. [10] Quando dederit vir proximo suo asinum, aut bouem, aut agnum, & omne iumentum in custodiam, & mortuus fuerit, aut confractus, aut ductus in prædā, nullo vidente: [11] Iuramentum domini erit inter ambos, quòd non extendit manum suā in illud quod tradidit ei proximus suus: & suscipiet dn̄s ab eo iuramentū, & nihil restituet. [12] Si furto sublatū fuerit ab eo, restituet dn̄o suo. [13] Si dilaceratū fuerit, afferat quod dilaceratū est in testimoniū, & nō restituet. [14] Et quādo mutuo acceperit vir à proximo suo, & cōfractū fuerit siue mortuum, dn̄o suo non existēte cū eo, restituens reddet. [15] Si dn̄s eius fuerit cum eo, non restituet. si conductum fuerit, cōputetur pro mercede eius. [16] Et quando seduxerit vir virginē quæ non est desponsata, & concubuerit cū ea, despōsabit eā sibi in vxorē. [17] Quod si noluerit pater eius tradere ei illā, argentum in pondere reddet iuxta dotem virginum. [18] Malefica non viuat. [19] Omnis qui concubuerit cum iumento, morte moriatur. [20] Qui immolauerit idolis populorū, occidatur, præter nomini Domini solius.

21 וגר לא־תונה ולא תלחצנו כי־גרים הייתם בארץ
22 מצרים׃ כל־אלמנה ויתום לא תענון׃
23 אם־ענה תענה אתו כי אם־צעק יצעק אלי שמע
24 אשמע צעקתו׃ וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב
25 והיו נשיכם אלמנות ובניכם יתמים׃ אם־
כסף תלוה את־עמי את־העני עמך לא־תהיה לו
26 כנשה לא־תשימון עליו נשך׃ אם־חבל תחבל
27 שלמת רעך עד־בא השמש תשיבנו לו׃ כי הוא
כסותה לבדה הוא שמלתו לערו במה ישכב והיה
28 כי־יצעק אלי ושמעתי כי־חנון אני׃ אלהים לא
29 תקלל ונשיא בעמך לא תאר׃ מלאתך ודמעך לא
30 תאחר בכור בניך תתן־לי׃ כן־תעשה לשרך לצאנך
שבעת ימים יהיה עם־אמו ביום השמיני תתנו־לי׃
31 ואנשי־קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא
תאכלו לכלב תשלכון אתו׃

כג

1 לא תשא שמע שוא אל־תשת ידך
2 עם־רשע להית עד חמס׃ לא־תהיה אחרי־רבים
לרעת ולא־תענה על־רב לנטת אחרי רבים להטת׃
3 ודל לא תהדר בריבו׃ כי תפגע שור איבך או
4 חמרו תעה השב תשיבנו לו׃ כי־תראה חמור
5 שנאך רבץ תחת משאו וחדלת מעזב לו עזב תעזב
6 עמו׃ לא תטה משפט אבינך בריבו׃ מדבר־
7 שקר תרחק ונקי וצדיק אל־תהרג כי לא־אצדיק רשע׃
8 ושחד לא תקח כי השחד יעור פקחים ויסלף דברי
9 צדיקים׃ וגר לא תלחץ ואתם ידעתם את־נפש
10 הגר כי־גרים הייתם בארץ מצרים׃ ושש שנים
11 תזרע את־ארצך ואספת את־תבואתה׃ והשביעת
תשמטנה ונטשתה ואכלו אביני עמך ויתרם תאכל
חית השדה כן־תעשה לכרמך לזיתך׃

21 Aduenā non contriſtabis, neq; affliges eum. aduenæ enim & ipſi fuiſtis in terra Ægypti. Leu.19.g
22 Viduæ & pupillo non nocebitis. Si læſeritis Zach.7.c
23 eos, vociferabuntur ad me, & ego audiam cla-
24 morē eorū: Et indignabitur furor meus, percutiamq; vos gladio, & erūt vxores veſtrę vi-
25 duę, & filij veſtri pupilli. Si pecuniā mutuam dederis populo meo pauperi qui habitat tecū, nō vrgebis eū quaſi exactor, nec vſuris op-
26 primes. Si pignus à proximo tuo acceperis ve-
27 ſtimentū, ante ſolis occaſum reddes ei. Ipſum enim eſt ſolum quo operitur indumentū carnis eius, nec habet aliud in quo dormiat. ſi clamauerit ad me, exaudiā eum; quia miſericors
28 ſum. Diis nō detrahes: & principi populi tui Act.23.a
29 non maledices. Decimas & primitias tuas nō tardabis offerre. primogenitum filiorum tuo-
30 rum dabis mihi. De bobus quoque & ouibus ſimiliter facies. ſeptem diebus ſit cum ma
31 tre ſua, die octaua reddes eum mihi. Viri ſancti eritis mihi. Carnē quæ à beſtiis fuerit prægustata, non comedetis; ſed proiicietis canibus. Leu. 22. b. Eze.44.g

CAP. XXIII.

1 A Non ſuſcipies vocem mendacij, nec iunges manū tuam, vt pro impio dicas falſum te
2 ſtimoniū. Non ſequêris turbā ad faciēdū ma Deu.22.b
lum: nec in iudicio plurimorū acquieſces ſen-
3 tentiæ, vt à vero deuies. Pauperis quoq; non
4 miſereberis in iudicio. Si occurreris boui ini
5 mici tui aut aſino errāti, reduc ad eum. Si vi- Deu.22.d. Deu.16.d.
deris aſinū odientis te iacere ſub onere, nō p- Ecc.20.d
6 tranſibis, ſed ſubleuabis cū eo. Non declina-
7 bis in iudicium pauperis. Mēdacium fugies. Inſontem & iuſtum non occides, quia aduer-
8 ſor impium. Nec accipies munera, quæ etiam excæcant prudentes, & ſubuertunt verba iu-
9 ſtorum. Peregrino moleſtus non eris. ſcitis enim aduenarum animas, quia & ipſi peregri-
10 ni fuiſtis in terra Ægypti. Sex annis ſeminabis terram tuam, & congregabis fruges eius.
11 B Anno autem ſeptimo dimittes eam, & requieſcere facies, vt comedant pauperes populi tui: & quicquid reliquum fuerit, edant beſtię agri. ita facies in vinea & in olivueto tuo.

תרגום אונקלוס

21 וגיורא לא תונון ולא תעיקון ארי דיירין הויתון בארעא דמצרים׃ 22 כל ארמלא ויתום לא תענון׃ 23 אם ענאה תעני יתיה ארי אם
מקבל יקבל קדמי קבלא אקביל קבילתיה׃ 24 ויתקוף רגזי ואקטול יתכון בחרבא ותהוין נשיכון ארמלן ובניכון יתמין׃ 25 אם כספא
תוזיף לעמי לעניא דעמך לא תהי ליה כרשיא לא תשוון עלוהי חבוליא׃ 26 אם משכונא תיסב כסותא דחברך עד מיעל שמשא תתיבניה ליה׃
27 ארי היא כסותיה בלחודה היא תותביה למשכיה במה ישכוב ויהי ארי יקבל קדמי ואקביל קבילתיה ארי חננא אנא׃ 28 דיינא לא תיקיל
ורבא בעמך לא תלוט׃ 29 מליך ודמעך לא תאחר בוכרא דבנך תפריש קדמי׃ 30 כן תעביד לתורך לענך שבעא יומין יהי עם אמיה וביומא
תמינאה תפרשיניה קדמי׃ 31 ואנשין קדישין תהון קדמי ובשר תליש מן חיות ברא לא תיכלון לכלבא תרמון יתיה׃ כג
1 לא תקבל שמע דשקרא לא תשוי ידך עם חייבא למהוי ליה סהיד שקר׃ 2 לא תהי בתר סגיאי לאבאשא ולא תתמנע מלאלפא מה
די בעינך על דינא בתר סגיאין שלם דינא׃ 3 ועל מסכנא לא תרחם בדיניה׃ 4 ארי תערע תורא דסנאך או חמריה דטען אתבא תתיביניה
ליה׃ 5 ארי תחזי חמרא דסנאך רביע תחות טעניה ותתמנע מלמשבק ליה משבק תשבוק מה די בלבך עלוהי ותפריק עמיה׃ 6 לא תצלי
דין מסכנך בדיניה׃ 7 מפתגמין בטלין תהי רחיק ודיזכי ודיפוק זך מן דינא לא תקטול ארי לא אזכי חייבא׃ 8 ושוחדא לא תקבל ארי שוחדא
מעור עיני חכימין ומקלקל פתגמין תריצין׃ 9 וגיורא לא תעיקון ואתון ידעתון ית נפשא דגיורא ארי דיירין הויתון בארעא דמצרים׃ 10 ושית
שנין תזרע ית ארעך ותכנוש ית עללתה׃ 11 ושביעתא תשמטינה ותרטשינה ויכלון מסכני עמך ושארהון תיכול חיות ברא כדין תעביד לכרמך לזיתך׃

* Et aduenæ non malefacietis, neque affligetis eũ. 21
fuiſtis enim aduenæ in terra Ægypti. * Omnem vi- 22
duam & orphanum non opprimetis eos. * Si autem 23
oppreſſeritis eos, & vociferantes clamauerint ad
me, auditione audiam clamorem eorum: * Et indi- 24
gnabor furore, & occidam vos gladio, & erunt v-
xores veſtræ viduæ, & filij veſtri orphani.
* Si autem pecuniam mutuaueris fratri pauperi, à 25
te non eris ipſum vrgens, non impones ei vſuram.
* Si autem pignus pigneraueris veſtimentum 26
proximi, ante occaſum ſolis reddes illud ei. * Eſt 27
enim hoc operimentum eius ſolum: hoc veſtimen-
tum turpitudinis eius, in quo dormiet? ſi igitur cla-
mauerit ad me, exaudiã eum: miſericors enim ſum.
* Diis non maledices, & principi populi tui non 28
dices malè. * Primitias areæ & torcularis tui non 29
tardabis offerre. * Primogenita filiorum tuorũ da-
bis mihi. * Sic facies vitulum tuum, & ouem tuã, 30
& ſubiugale tuum. ſeptem dies erit ſub matre, at
die octauo reddes mihi illud. * Et viri ſancti eritis 31
mihi. & carnem in agro à beſtiis captam non come-
detis; cani proiicietis eam. CAP. XXIII.
NOn ſuſcipies auditionem vanam. non ſimul ſe- 1
deas cum iniquo, vt ſis teſtis iniquus. * Non 2
eris cum pluribus in malitia. non adiicies cum mul-
titudine ad declinandum iudicium: * Et pauperis 3
non miſereberis in iudicio. * Si autem occurreris 4
boui inimici tui, vel ſubiugali eius errantibus, redu
cens reſtitues ei. * Si autem videris ſubiugale 5
inimici tui cecidiſſe ſub onere ſuo, non pertranſibis
illud, ſed ſubleuabis id cum illo. * Non peruer- 6
tes iudicium pauperis in iudicio ſuo. * Ab omni 7
iudicio iniquo recedes. innocentem & iuſtum non
occides: & nõ iuſtificabis impium cauſa munerum.
* Et dona non accipies. nam dona excæcant ocu- 8
los videntium, & ſubuertunt verba iuſta.
* Et aduenæ non malefacietis, neque affligetis: 9
vos enim ſcitis animam aduenæ. ipſi enim aduenæ
fuiſtis in terra Ægypti. * Sex annos ſeminabis 10
terram tuam, & congregabis fructus eius: * At 11
ſeptimo remiſſionem facies, & dimittes eam, & co-
medent mendici gentis tuæ: at relicta eorum come-
dent beſtiæ agreſtes. ſic facies vineæ tuæ, & oliue-
to tuo.

21 * καὶ προσήλυτον οὐ κακώσετε, οὐδὲ μὴ θλίψετε αὐτόν. ἦτε
22 γὰρ προσήλυτοι ἐν γῇ αἰγύπτου. * πᾶσαν χήραν καὶ ὀρφα-
23 νὸν οὐ κακώσετε αὐτούς. * ἐὰν δὲ κακώσητε αὐτοὺς, καὶ κεκρά-
ξαντες καταβοήσωσι πρός με, ἀκοῇ εἰσακούσομαι τῆς βοῆς αὐ-
24 τῶν. * καὶ ὀργισθήσομαι θυμῷ, καὶ ἀποκτενῶ ὑμᾶς μαχαίρᾳ,
καὶ ἔσονται αἱ γυναῖκες ὑμῶν χῆραι, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ὀρφανά.
25 * ἐὰν δὲ ἀργύριον ἐκδανείσῃς ἀδελφῷ τῷ πενιχρῷ, παρὰ σοὶ
26 οὐκ ἔσῃ αὐτὸν κατεπείγων, οὐκ ἐπιθήσεις αὐτῷ τόκον. * ἐὰν δὲ
ἐνεχύρασμα ἐνεχυράσῃς τὸ ἱμάτιον τοῦ πλησίον, πρὸ δυσμῶν
27 ἡλίου ἀποδώσεις αὐτὸ αὐτῷ. * ἔστι γὰρ τοῦτο περιβόλαιον αὐτοῦ
μόνον τοῦτο τὸ ἱμάτιον ἀσχημοσύνης αὐτοῦ, ἐν τίνι κοιμηθήσεται;
ἐὰν οὖν καταβοήσῃ πρός με, εἰσακούσομαι αὐτοῦ. ἐλεήμων γάρ
28 εἰμι. * θεοὺς οὐ κακολογήσεις, καὶ ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς
29 κακῶς. * ἀπαρχὰς ἅλωνος καὶ ληνοῦ σου οὐ καθυστερήσεις.
30 τὰ πρωτότοκα τῶν υἱῶν σου δώσεις ἐμοί. * οὕτω ποιήσεις τὸν μό-
σχον σου, καὶ τὸ πρόβατόν σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου. ἑπτὰ ἡμέρας
ἔσται ὑπὸ τὴν μητέρα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἀποδώσεις μοι
31 αὐτό. * καὶ ἄνδρες ἅγιοι ἔσεσθέ μοι. καὶ κρέας ἐν ἀγρῷ θη-
ριάλωτον οὐκ ἔδεσθε, τῷ κυνὶ ἀπορρίψετε αὐτό.

κγ´.

1 * Οὐ παραδέξῃ ἀκοὴν ματαίαν· οὐ συγκαθίσῃ μετὰ ἀδί-
2 κου γενέσθαι μάρτυς ἄδικος. * οὐκ ἔσῃ μετὰ πλειόνων ἐπὶ
3 κακίᾳ. οὐ προστεθήσῃ μετὰ πλήθους ἐκκλῖναι κρίσιν· * καὶ
4 πένητα οὐκ ἐλεήσεις ἐν κρίσει. * ἐὰν δὲ συναντήσῃς τῷ
βοῒ τοῦ ἐχθροῦ σου, ἢ τῷ ὑποζυγίῳ αὐτοῦ πλανωμένοις, ἀπο-
5 στρέψας ἀποδώσεις αὐτῷ. * ἐὰν δὲ ἴδῃς τὸ ὑποζύγιον τοῦ ἐ-
χθροῦ σου πεπτωκὸς ὑπὸ τὸν γόμον αὐτοῦ, οὐ παρελεύσῃ αὐτό,
6 ἀλλὰ συνεγερεῖς αὐτὸ μετ᾽ αὐτοῦ. * οὐ διαστρέψεις κρίμα
7 πένητος ἐν κρίσει αὐτοῦ. * ἀπὸ παντὸς κρίματος ἀδίκου ἀπο-
στήσῃ. ἀθῷον καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς. καὶ οὐ δικαιώσεις τὸν
8 ἀσεβῆ ἕνεκεν δώρων. * καὶ δῶρα οὐ λήψῃ. τὰ γὰρ δῶρα ἐκ-
τυφλοῖ ὀφθαλμοὺς βλεπόντων, καὶ λυμαίνεται ῥήματα δί-
9 καια. * καὶ προσήλυτον οὐ κακώσετε, οὐδὲ μὴ θλίψετε. ὑ-
μεῖς γὰρ οἴδατε τὴν ψυχὴν τοῦ προσηλύτου. αὐτοὶ γὰρ προσή-
10 λυτοι ἦτε ἐν γῇ αἰγύπτου. * ἓξ ἔτη σπερεῖς τὴν γῆν σου, καὶ συ-
11 νάξεις τὰ γεννήματα αὐτῆς. * τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἄφεσιν ποιή-
σεις, καὶ ἀνήσεις αὐτὴν, καὶ ἔδονται οἱ πτωχοὶ τοῦ ἔθνους σου.
τὰ δὲ ὑπολειπόμενα αὐτῶν ἔδεται τὰ θηρία τὰ ἄγρια. οὕτω
ποιήσεις τὸν ἀμπελῶνά σου, καὶ τὸν ἐλαιῶνά σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Aduenam autem non decipietis neq; affligetis: quoniã aduenæ fuiſtis in terra Ægypti. 22 Nullã viduam neq; pupillum affligetis. 23 Quod ſi af-
fligens afflixeris eum, & clamans clamauerit coram me, ſuſcipiens ſuſcipiã clamorẽ eius: 24 Et indignabitur furor meus, interficiamque vos gladio: &
erunt vxores veſtræ viduæ, & filij veſtri pupilli. 25 Si argentum commodaueris populo meo pauperi qui habitat tecum, non eris ei quaſi fœnerator,
nec imponetis ſuper eum vſuram. 26 Si pro pignore acceperis coopertorium proximi tui, ante ſolis occaſum reddes illud ei. 27 Quoniam ipſum eſt
coopertorium eius, & ipſum eſt indumentum cutis eius, in quo cubabit? eritque quando clamauerit coram me, ſuſcipiam clamorem eius, quia mi-
ſericors ego ſum. 28 Iudices non vilipendes, & principi in populo tuo non maledices. 29 Primitias frumenti tui & vini non tardabis reddere. Pri-
mogenitum filiorum tuorum reſeruabis coram me. 30 Sic facies de bobus tuis & de ouibus: ſeptem diebus erit cum matre ſua, & in die octauo ſe-
parabis eum coram me. 31 Et viri ſancti eritis coram me: & carnem dilaceratam à beſtia agri non comedetis; canibus proiicietis eam. CA. XXIII.
NOn ſuſcipies vocem mendacij, nec pones manum tuam cum iniquo, vt ſis ei teſtis falſus. 2 Non ſequêris multos ad malefaciendum, neque de-
ſinas docere quod tibi videtur in iudicio. iuxta ſententiam plurimorum perfice iudicium. 3 Et pauperis non miſerearis in iudicio. 4 Si oc-
curreris boui inimici tui aut aſino errantibus, reducens reduces eos illi. 5 Quando videris aſinum odientis te iacentem ſub onere ſuo, & deſieris ad-
iuuare eum, dimittens dimittes odium quod erat in corde tuo contra eum, & ſubleuabis cum eo. 6 Non declinabis iudicium pauperis tui in cauſa
eius. 7 A verbis ocioſis procul eris: & eum qui fuerit iuſtificatus, & exierit iuſtus à iudicio, non occides; quia non iuſtificabo impium. 8 Et mu-
nera non accipies: quia munus excæcat oculos ſapientum, & peruertit verba iuſtorum. 9 Et aduenam non anguſtiabitis: vos enim ſcitis animam
peregrini; quia aduenæ fuiſtis in terra Ægypti. 10 Et ſex annis ſeminabis terram tuam, & congregabis fructum eius: 11 Septimo autem anno di-
mittes eam, & relinques eam, & comedent pauperes populi tui: & quod illi reliquerint, comedet beſtia agri: ſic facies vineæ tuæ & olineto tuo.

12 שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת
לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרֶךָ וְיִנָּפֵשׁ בֶּן־אֲמָתְךָ וְהַגֵּר׃
13 וּבְכֹל אֲשֶׁר־אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם תִּשָּׁמֵרוּ וְשֵׁם אֱלֹהִים
14 אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ לֹא יִשָּׁמַע עַל־פִּיךָ׃ שָׁלֹשׁ
15 רְגָלִים תָּחֹג לִי בַּשָּׁנָה׃ אֶת־חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר
שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ
הָאָבִיב כִּי־בוֹ יָצָאתָ מִמִּצְרָיִם וְלֹא־יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם׃
16 וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחַג
הָאָסִף בְּצֵאת הַשָּׁנָה בְּאָסְפְּךָ אֶת־מַעֲשֶׂיךָ מִן־הַשָּׂדֶה׃
17 שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶל־פְּנֵי הָאָדֹן
18 יְהוָה׃ לֹא־תִזְבַּח עַל־חָמֵץ דַּם־זִבְחִי וְלֹא־יָלִין חֵלֶב־
19 חַגִּי עַד־בֹּקֶר׃ רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ׃
20 הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ לִשְׁמָרְךָ בַּדָּרֶךְ
21 וְלַהֲבִיאֲךָ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הֲכִנֹתִי׃ הִשָּׁמֶר מִפָּנָיו
וּשְׁמַע בְּקֹלוֹ אַל־תַּמֵּר בּוֹ כִּי לֹא יִשָּׂא לְפִשְׁעֲכֶם
22 כִּי שְׁמִי בְּקִרְבּוֹ׃ כִּי אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקֹלוֹ וְעָשִׂיתָ
כֹּל אֲשֶׁר אֲדַבֵּר וְאָיַבְתִּי אֶת־אֹיְבֶיךָ וְצַרְתִּי אֶת־
23 צֹרְרֶיךָ׃ כִּי־יֵלֵךְ מַלְאָכִי לְפָנֶיךָ וֶהֱבִיאֲךָ אֶל־הָאֱמֹרִי
וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַכְּנַעֲנִי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי וְהִכְחַדְתִּיו׃
24 לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם וְלֹא תַעֲשֶׂה
כְּמַעֲשֵׂיהֶם כִּי הָרֵס תְּהָרְסֵם וְשַׁבֵּר תְּשַׁבֵּר
25 מַצֵּבֹתֵיהֶם׃ וַעֲבַדְתֶּם אֵת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּבֵרַךְ
אֶת־לַחְמְךָ וְאֶת־מֵימֶיךָ וַהֲסִרֹתִי מַחֲלָה מִקִּרְבֶּךָ׃
26 לֹא תִהְיֶה מְשַׁכֵּלָה וַעֲקָרָה בְּאַרְצֶךָ אֶת־
27 מִסְפַּר יָמֶיךָ אֲמַלֵּא׃ אֶת־אֵימָתִי אֲשַׁלַּח לְפָנֶיךָ
וְהַמֹּתִי אֶת־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר תָּבֹא בָּהֶם וְנָתַתִּי אֶת־
28 כָּל־אֹיְבֶיךָ אֵלֶיךָ עֹרֶף׃ וְשָׁלַחְתִּי אֶת־הַצִּרְעָה
לְפָנֶיךָ וְגֵרְשָׁה אֶת־הַחִוִּי אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־הַחִתִּי
מִלְּפָנֶיךָ׃

12 *Sex diebus operaberis,ſeptima die ceſſabis,
vt requieſcat bos &aſinus tuus,& refrigeretur
13 filius ancillæ tuæ,& aduena.*Oĩa quę dixi vo
bis cuſtodite, & per nomen externorũ deorũ
non iurabitis,neque audietur ex ore veſtro.
14 *Tribus vicibus per ſingulos annos mihi fe-
15 ſta celebrabitis. *Solennitatẽ quoq; azymorũ
cuſtodies: Septẽ dieb⁹ comedetis azyma,ſicut
præcepi tibi tẽpore menſis nouorũ quando e-
greſſus es de Ægypto.Nõ apparebis in cõſpe- Inf.34.d Deut.16.d. Ecc.35.a
16 ctu meo vacuus.*Et ſolennitatẽ meſsis primi-
tiuorũ operis tui quæcunque ſeminaueris in
agro,ſolennitatẽ quoq;in exitu anni,quando
17 cõgregaueris omnes fruges tuas de agro. *Ter
C in anno apparebit omne maſculinum tuũ co-
18 ram dño Deo tuo. *Non immolabis ſuper fer
mento ſanguinem victimæ tuæ, nec remane-
19 bit adeps ſolennitatis meæ vſq;manè.*Primi-
tias frugum terræ tuæ deferes in domũ domi-
ni Dei tui . Non coques hædũ in lacte matris
20 ſuæ. *Ecce ego mittam angelum meum, qui
præcedat te & cuſtodiat in via, & introducat
21 in locum quem pręparaui tibi.*Obſerua eum
& audi vocem eius; nec contemnẽdum putes,
quia non dimittet cùm peccaueris, & eſt no-
22 men meum in illo. *Quòd ſi audieris vocem
eius,&feceris omnia quę loquor,inimicus e-
23 ro inimicis tuis,& affligã affligentes te.*Præ-
cedetque te angelus meus,&introducet te ad
Amorræum,& Ethæũ,& Pherezæum,& Cha
nanæum & Euæum , & Iebuſæum , quos ego
24 conteram.*Non adorabis deos eorum,neque Deut.7.e
coles eos. non facies opera eorũ, ſed deſtrues
25 eos,& confringes ſtatuas eorum. *Seruietíſq;
domino Deo veſtro,vt benedicã panibus tuis
& aquis,& auferam infirmitatẽ de medio tui.
26 *Non erit infœcunda nec ſterilis in terra tua:
27 numerum dierum tuorum implebo. *Terro-
rem meum mittam in præcurſum tuum, &
D occidam omnem populum ad quem ingre-
dieris. cunctorumque inimicorum tuorum
28 coram te terga vertam : *Emittens crabro-
nes priùs,qui fugabunt Euæum & Chana-
næum & Ethæum,antequàm introeas.

תרגום אונקלוס

12 שִׁתָּא יוֹמִין תַּעֲבֵיד עֲבִידָתָךְ וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תְּנוּחַ בְּדִיל דִּינוּחַ תּוֹרָךְ וַחֲמָרָךְ וְיִשְׁקוֹט בַּר אַמְתָךְ וְגִיוֹרָא׃ 13 וּבְכֹל דַּאֲמָרִית לְכוֹן
תִּסְתַּמְרוּן וְשׁוּם טַעֲוַת עַמְמַיָּא לָא תִדְכְּרוּן לָא יִשְׁתְּמַע עַל פּוּמְכוֹן׃ 14 תְּלָת זִמְנִין תֵּחוֹגוּן קֳדָמַי בְּשַׁתָּא׃ 15 יָת חַגָּא דְפַטִּירַיָּא תִּטַּר שִׁבְעָא
יוֹמִין תֵּיכוֹל פַּטִּירָא כְּמָא דְפַקֵּדְתָּךְ לִזְמַן יַרְחָא דַאֲבִיבָא אֲרֵי בֵיהּ נְפַקְתָּא מִמִּצְרָיִם וְלָא יִתְחֲזוֹן קֳדָמַי רֵיקָנִין׃ 16 וְחַגָּא דַחֲצָדָא בִּכּוּרֵי עוֹבָדָךְ
דְּתִזְרַע בְּחַקְלָא וְחַגָּא דִכְנָשָׁא בְּמִפְּקַת שַׁתָּא בְּמִכְנְשָׁךְ יָת עוֹבָדָךְ מִן חַקְלָא׃ 17 תְּלָת זִמְנִין בְּשַׁתָּא יִתְחֲזוֹן כָּל דְּכוּרָךְ קֳדָם רִבּוֹן עָלְמָא יְיָ׃
18 לָא תִכּוֹס עַל חֲמִיעַ דַּם פִּסְחִי וְלָא יְבִיתוּן בַּר מִן מַדְבְּחָא תַּרְבֵּי נִכְסַת חַגָּא עַד צַפְרָא׃ 19 רֵישׁ בִּכּוּרֵי אַרְעָךְ תַּיְתֵי לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַייָ אֱלָהָךְ
לָא תֵיכוֹל בְּשַׂר בַּחֲלָב׃ 20 הָא אֲנָא שָׁלַח מַלְאֲכָא קֳדָמָךְ לְמִטְּרָךְ בְּאָרְחָא וּלְאַעָלוּתָךְ לְאַתְרָא דְאַתְקֵינִית׃ 21 אִסְתְּמַר מִן קֳדָמוֹהִי וְקַבֵּיל
בְּמֵימְרֵיהּ לָא תְסָרֵיב לְקַבָּלֵיהּ אֲרֵי לָא יִשְׁבּוֹק לְחוֹבֵיכוֹן אֲרֵי בִשְׁמִי מֵימְרֵיהּ׃ 22 אֲרֵי אִם קַבָּלָא תְקַבֵּל בְּמֵימְרֵיהּ וְתַעְבֵּיד כֹּל דַּאֲמַלֵּיל וְאַסְנֵי יָת
סָנְאָךְ וְאָעִיק לִדְמְעִיקִין לָךְ׃ 23 אֲרֵי יְהָךְ מַלְאֲכִי קֳדָמָךְ וְיָעֵלִינָךְ לְאֱמוֹרָאֵי וְחִתָּאֵי וּפְרִזָּאֵי וּכְנַעֲנָאֵי חִוָּאֵי וִיבוּסָאֵי וַאֲשֵׁיצִינוּן׃ 24 לָא תִסְגְּדוּן
לְטַעֲוָתְהוֹן וְלָא תִפְלְחִינוּן וְלָא תַעְבֵּיד כְּעוֹבָדֵיהוֹן אֲרֵי פַגָּרָא תְפַגְּרִינוּן וְתַבָּרָא תְּתַבַּר קָמָתְהוֹן׃ 25 וְתִפְלְחוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן וִיבָרֵךְ יָת מֵיכְלָךְ
וְיָת מִשְׁתְּיָךְ וְאַעְדֵּי מַרְעִין בִּישִׁין מִבֵּינָךְ׃ 26 לָא תְהֵי מַתְכְּלָא וְעַקְרָא בְּאַרְעָךְ יָת מִנְיַן יוֹמָךְ אַשְׁלֵם׃ 27 יָת אֵימְתִי אֲשַׁלַּח קֳדָמָךְ וַאֲתַבַּר
יָת כָּל עַמָּא דְּאַתְּ אָתֵי לְאַגָּחָא בְהוֹן וְאֶמְסַר יָת כָּל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ קֳדָמָךְ מְחַזְרֵי קְדָל׃ 28 וְאֶשְׁלַח יָת עִרְעִיתָא קֳדָמָךְ וּתְתָרֵיךְ יָת חִוָּאֵי יָת
כְּנַעֲנָאֵי וְיָת חִתָּאֵי מִן קֳדָמָךְ׃

** Sex dies facies opera tua, at die septima requies- 12*
ces, vt requiescat bos tuus & subiugale tuum, &
*refrigeretur filius ancillæ tuæ & aduena. * Omnia 13*
quæcunque dixi ad vos, custodietis. et nomen deo-
rum alienorum non memorabitis, neque audietur ex
*ore vestro. * Tria tempora anni celebrate mihi. 14*
** Festum azymorum obseruabitis facere. septem 15*
dies comedetis azyma, sicut præcepi tibi iuxta tem-
pus mensis nouorum. in enim ipso egressus es ex Æ-
*gypto: non apparebis coram me vacuus. * Et fe- 16*
stum messis primitiuorum facies operum tuorum,
quæ seminaueris in agro tuo. & festum consumma-
tionis in exitu anni in congregatione operum tuo-
*rum quæ ex agro tuo. * Tria tempora anni appa- 17*
rebit omne masculinum tuum coram domino Deo
*tuo. * Quando enim eiecero gentes à conspectu 18*
tuo, & extendam terminos tuos; non sacrificabis su
per fermento sanguinem victimæ meæ, neque dor-
*miet adeps festiuitatis meæ vsque manè. * Primi- 19*
tias primitiuorum terræ tuæ inferes in domum do-
mini Dei tui. non coques agnum in lacte matris suæ.
** Et ecce ego mitto angelum meum ante faciem 20*
tuam, vt custodiat te in via, vt introducat te in
*terram quam præparaui tibi. * Attende tibi, et 21*
exaudi eum: non incredulus sis illi: non enim dimit
*tet te. & enim nomen meum est in eo. * Si auditu 22*
audieris meam vocem, & feceris omnia quæcunque
præcipio tibi, inimicus ero inimicis tuis, & aduersa-
*bor aduersariis tuis. * Ibit enim angelus meus 23*
præcedens te, & introducet te ad Amorræum, &
Ethæum, & Pherezæum, & Chananæum, & Ger
gesæum, & Euæum, & Iebusæum, & delebo eos.
** Non adorabis deos eorum, neque seruies eis. 24*
non facies iuxta opera eorum, sed destructione de-
*strues eos, et conterens conteres statuas eorum: * Et 25*
seruies dño Deo tuo: et benedicã panẽ tuũ et vinum
tuũ, & aquã tuam, et auertam infirmitatẽ à vobis.
** Non erit in vobis sterilis, neque infœcũda, neque 26*
sterilis super terram tuam. numerum dierum tuorũ
*implebo. * Et terrorem meũ mittã præcedentem te: 27*
& amentes faciã omnes gentes, in quas tu exiueris
in eos: & dabo omnes aduersarios tuos profugos.
** Et immittam crabrones priores te: & eiiciam 28*
Amorræos, et Euæos, et Chananæos, et Ethæos à te.

12 * ἓξ ἡμέρας ποιήσεις τὰ ἔργα σου· τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ
ἀναπαύσῃ, ἵνα ἀναπαύσηται ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ
13 ἀναψύξῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου καὶ ὁ προσήλυτος. * πάντα
ὅσα εἴρηκα πρὸς ὑμᾶς, φυλάξεσθε. καὶ ὄνομα θεῶν ἑτέρων οὐκ
ἀναμνήσεσθε, οὐδ' οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν.
14 * τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑορτάζετέ μοι. * τὴν ἑορτὴν τῶν
15 ἀζύμων φυλάξεσθε ποιεῖν. ἑπτὰ ἡμέρας ἔδεσθε ἄζυμα, κα-
θάπερ ἐνετειλάμην σοι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ μηνὸς τῶν νέων. ἐν γὰρ
αὐτῷ ἐξῆλθες ἐξ αἰγύπτου. οὐκ ὀφθήσῃ ἐνώπιόν μου κενός.
16 * καὶ ἑορτὴν τοῦ θερισμοῦ πρωτογεννημάτων ποιήσεις τῶν ἔρ-
γων σου, ὧν ἐὰν σπερεῖς ἐν τῷ ἀγρῷ σου. καὶ ἑορτὴν συντελείας
ἐπ' ἐξόδου τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν ἔργων σου τῶν ἐκ τοῦ
17 ἀγροῦ σου. * τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὀφθήσεται πᾶν ἀρσε-
18 νικόν σου ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. * ὅταν γὰρ ἐκβάλω ἔθνη
ἀπὸ προσώπου σου, καὶ πλατύνω τὰ ὅριά σου, οὐ θύσεις ἐπὶ
ζύμῃ αἷμα τοῦ θύματός μου, οὐδὲ μὴ κοιμηθῇ στέαρ τῆς ἑορτῆς μου
19 ἕως πρωΐ. * τὰς ἀπαρχὰς τῶν πρωτογεννημάτων τῆς γῆς σου
εἰσοίσεις εἰς τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. οὐκ ἑψήσεις ἄρνα ἐν γάλα-
20 κτι μητρὸς αὐτοῦ. * καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ
προσώπου σου, ἵνα φυλάξῃ σε ἐν τῇ ὁδῷ, ὅπως εἰσαγάγῃ σε εἰς
21 τὴν γῆν, ἣν ἡτοίμασά σοι. * πρόσεχε σεαυτῷ, καὶ εἰσάκουε
αὐτοῦ, μὴ ἀπείθει αὐτῷ, οὐ γὰρ μὴ ὑποστείληταί σε. τὸ γὰρ ὄνομά
22 μου ἐστὶν ἐπ' αὐτῷ. * ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσῃς τῆς ἐμῆς φωνῆς, καὶ
ποιήσῃς πάντα ὅσα ἐντέλλομαί σοι, ἐχθρεύσω τοῖς ἐχθροῖς
23 σου, καὶ ἀντικείσομαι τοῖς ἀντικειμένοις σου. * πορεύσεται
γὰρ ὁ ἄγγελός μου ἡγούμενός σου, καὶ εἰσάξει σε πρὸς τὸν ἀμορ-
ραῖον, καὶ χετταῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ χαναναῖον, καὶ γεργε-
24 σαῖον, καὶ εὐαῖον, καὶ ἰεβουσαῖον, καὶ ἐκτρίψω αὐτούς. * οὐ
προσκυνήσεις τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὐδ' οὐ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς.
οὐ ποιήσεις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, ἀλλὰ καθαιρέσει καθελεῖς αὐ-
25 τούς, καὶ συντρίβων συντρίψεις τὰς στήλας αὐτῶν. * καὶ λατρεύ-
σεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καὶ εὐλογήσω τὸν ἄρτον σου καὶ τὸν οἶνόν σου,
26 καὶ τὸ ὕδωρ σου, καὶ ἀποστρέψω μαλακίαν ἀφ' ὑμῶν. * οὐκ ἔσται
ἐν ὑμῖν ἄτεκνος, οὐδὲ ἄγονος, οὐδὲ στεῖρα ἐπὶ τῆς γῆς σου. τὸν ἀριθμὸν
27 τῶν ἡμερῶν σου ἀναπληρώσω. * καὶ τὸν φόβον μου ἀποστελῶ ἡ-
γούμενόν σου, καὶ ἐκστήσω πάντα τὰ ἔθνη, εἰς οὓς σὺ ἐκπορεύσῃ
εἰς αὐτούς. καὶ δώσω πάντας τοὺς ὑπεναντίους σου φυγάδας.
28 * καὶ ἀποστελῶ τὰς σφηκίας προτέρας σου· καὶ ἐκβαλῶ
τοὺς ἀμορραίους, καὶ εὐαίους, καὶ χαναναίους, καὶ χετταίους ἀπὸ σοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Sex diebus facies opera tua: in die autem septimo requiesces, vt quiescat bos tuus & asinus tuus, & quiescat filius ancillæ tuæ & peregrinus.
13 Et in omnibus quæ dixi vobis, estote admoniti, & nominis idolorum populorum non recordabimini, neque audietur in ore vestro. 14 Tri-
bus vicibus in anno celebrabitis festa coram me. 15 Solennitatem azymorum custodies: septem diebus comedes azyma, sicut præcepi tibi in tem-
pore mensis nouarum frugum, quoniam in eo egressus es de Ægypto: & non appareas in conspectu meo vacuus. 16 Solennitatem quoque messis
primitiuorum operis tui quæ seminasti in agro. & solennitatem congregationis in exitu anni, quando congregaueris opera tua de agro. 17 Tribus
vicibus in anno apparebunt omnes masculi tui coram dominatore seculi Domino. 18 Non immolabis super fermento sanguinem victimæ meæ;
neque manebunt extra altare adipes sacrifici j solennitatis vsque manè. 19 Principium primitiarum terræ tuæ afferes in sanctuarium domini Dei
tui. Non comedes carnem cum lacte. 20 Ecce ego mitto angelum meum ante te, vt custodiat te in via, & introducat te in locum quem præparaui.
21 Obserua te à facie eius, & acquiesce verbo eius: ne sis rebellis in conspectu eius, quia non dimittet peccata vestra, quoniam in nomine meo est
verbum eius. 22 Quod si suscipiens susceperis verbum eius, & feceris omnia quæ locutus fuero, odio habebo inimicos tuos, & tribulabo tribulan-
tes te: 23 Quia ibit angelus meus ante faciem tuam, & introducet te ad Amorræos, & Ethæos, & Pherezæos, & Chananæos, & Euæos, & Iebu-
sæos, & disperdam eos. 24 Non adorabis idola eorum, neque coles ea, neque facies secundùm opera eorum: sed destruens destrues eos, & confrin
gens confringes statuas eorum. 25 Seruietisque coram domino Deo vestro, & benedicet cibum tuum & potum tuum, & auferam infirmitates pes-
simas de medio tui. 26 Non erit orbata & sterilis in terra tua: numerum dierum tuorum perficiam. 27 Terrorem meum mittam ante te, & con-
teram omnem populum ad quem tu ingredieris vt pugnes contra eum: & ponam omnes inimicos tuos coram te terga vertentes. 28 Mittamque
vespam ante faciem tuam, & eiiciet Euæos, Chananæos, & Ethæos à facie tua.

29 לא אגרשנו מפניך בשנה אחת פן תהיה הארץ
30 שממה ורבה עליך חית השדה׃ מעט מעט אגרשנו
31 מפניך עד אשר תפרה ונחלת את הארץ׃ ושתי
את גבלך מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר עד
הנהר כי אתן בידכם את ישבי הארץ וגרשתמו מפניך׃
32 לא תכרת להם ולאלהיהם ברית׃ לא ישבו
33 בארצך פן יחטיאו אתך לי כי תעבד את אלהיהם
כי יהיה לך למוקש׃

כד

1 ואל משה אמר עלה
אל יהוה אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים
2 מזקני ישראל והשתחויתם מרחק׃ ונגש משה
לבדו אל יהוה והם לא יגשו והעם לא יעלו עמו׃
3 ויבא משה ויספר לעם את כל דברי יהוה ואת כל
המשפטים ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל
4 הדברים אשר דבר יהוה נעשה׃ ויכתב משה
את כל דברי יהוה וישכם בבקר ויבן מזבח תחת
ההר ושתים עשרה מצבה לשנים עשר שבטי
5 ישראל׃ וישלח את נערי בני ישראל ויעלו
6 עלת ויזבחו זבחים שלמים ליהוה פרים׃ ויקח
משה חצי הדם וישם באגנת וחצי הדם זרק על
7 המזבח׃ ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם
8 ויאמרו כל אשר דבר יהוה נעשה ונשמע׃ ויקח
משה את הדם ויזרק על העם ויאמר הנה דם הברית
אשר כרת יהוה עמכם על כל הדברים האלה׃
9 ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני
10 ישראל׃ ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו
11 כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר׃ ואל
אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלהים
ויאכלו וישתו׃

29 *Non eiiciam eos à facie tua anno vno, ne
terra in ſolitudinem redigatur, & creſcant cō
30 tra te beſtiæ. *Paulatim expellam eos de con-
ſpectu tuo, donec augearis & poſsideas terrā.
31 *Ponam autem terminos tuos à mari rubro,
vſque ad mare Palæſtinorum, & à deſerto vſ-
que ad fluuium. Tradā in manibus veſtris ha-
bitatores terræ, & eiiciam eos de conſpectu Deut.7.a
32 veſtro. *Non inibis cum eis fœdus, nec cum
33 diis eorum. *Non habitent in terra tua, ne for
tè peccare te faciant in me, ſi ſeruieris diis eo-
rum, quod tibi certè erit in ſcandalum.

CAP. XXIIII.

1 A Moyſi quoque dixit: Aſcende ad Dominum tu & Aaron, Nadab, & Abiu, & ſe-
ptuaginta ſenes ex Iſrael, & adorabitis procul.
2 *Soluſque Moyſes aſcendet ad Dominum, &
illi non approqinquabunt: nec populus aſ- Su.19.b. Inf.co.
3 cendet cum eo. *Venit ergo Moyſes, & narra-
uit plebi omnia verba Domini atque iudicia.
Reſponditque omnis populus vna voce: Om-
nia verba Domini quæ locutus eſt, faciemus.
4 *Scripſit autē Moyſes vniuerſos ſermones Do
mini: & manè conſurgens, ædificauit altare ad
radices montis, & duodecim titulos per duo-
5 decim tribus Iſrael. *Miſitque iuuenes de fi-
liis Iſrael, & obtulerunt holocauſta, immola- Heb.9.b.
ueruntq; victimas pacificas Domino vitulos.
6 *Tulit itaque Moyſes dimidiam partē ſangui
nis, & miſit in crateras: partem autem reſiduā
7 fudit ſuper altare. *Aſſumenſque volumen fœ
deris, legit audiente populo. Qui dixerunt:
Omnia quæ locutus eſt Dominus, faciemus,
8 & erimus obedientes. *Ille verò ſumptum ſan
B guinem reſperſit in populū: & ait, Hic eſt ſan
guis fœderis quod pepigit Dñs vobiſcum ſu-
9 per cunctis ſermonibus his. *Aſcenderuntq;
Moyſes & Aaron, Nadab & Abiu, & ſeptua-
10 ginta de ſenioribus Iſrael: *Et viderūt Deum
Iſrael. ſub pedibus eius quaſi opus lapidis ſa-
phirini, & quaſi cælum cùm ſerenum eſt.
11 *Necnon ſuper eos qui procul receſſerant de
C filiis Iſrael, miſit manum ſuam. Videruntque
Deum, & comederunt ac biberunt.

תרגום אונקלוס

29 לא אתרכינה מן קדמך בשתא חדא דלמא תהי ארעא צדיא ויסגי עלך חיות ברא׃ 30 זעיר זעיר אתרכינה מן קדמך עד דתפיש
ותחסין ית ארעא׃ 31 ואשוי ית תחומך מימא דסוף עד ימא דפלשתאי וממדברא עד פרת ארי אמסר בידכון ית יתבי ארעא ותתרכינון מן
קדמך׃ 32 לא תגזר להון ולטעותהון קיים׃ 33 לא יתבון בארעך דלמא יחייבון יתך קדמי ולא תפלח ית טעותהון ארי לתקלא
יהון לך׃ כד 1 ולמשה אמר סק לקדם יי את ואהרן
נדב ואביהוא ושבעין מסבי ישראל ותסגדון מרחיק׃ 2 ויתקרב משה בלחודוהי קדם יי ואינון לא יתקרבון ועמא לא יסקון עמיה׃ 3 ואתא
משה ואשתעי לעמא ית כל פתגמיא דיי וית כל דיניא ואתיבו כל עמא כחדא ואמרו כל פתגמיא דמליל יי נעביד׃ 4 וכתב משה ית כל פתגמיא
דיי ואקדים בצפרא ובנא מדבחא בשפולי טורא ותרתא עשרה קמא לתרי עשר שבטיא דישראל׃ 5 ושלח ית בכורי בני ישראל ואסיקו
עלון ונכסו נכסת קודשין קדם יי תורין׃ 6 ונסיב משה פלגות דמא ושוי במזרקיא ופלגות דמא זרק על מדבחא׃ 7 ונסיב ספרא
דקימא וקרא קדם עמא ואמרו כל דמליל יי נעביד ונקבל׃ 8 ונסיב משה ית דמא וזרק על מדבחא לכפרה על עמא ואמר הא דם קימא
דגזר יי עמכון על כל פתגמיא האלין׃ 9 וסליק משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעין מסבי ישראל׃ 10 וחזו ית יקר אלהא דישראל
ותחות כרסי יקריה כעובד אבן טבא וכמחזי שמיא לברירו׃ 11 ולרברבי בני ישראל לא הות נזקא וחזו ית יקרא דיי והוו חדן בקורבניהון
דאתקבלו כאלו הוו אכלין ושתן׃

* *Non eiiciam eos à facie tua in anno vno, vt* 29
non fiat terra deserta, & multæ fiant contra te be-
stiæ terræ. * *Paulatim paulatim eiiciam eos à te,* 30
vsquequo crescas & hæreditate possideas terram.
* *Et ponam terminos tuos à rubro mari, vsque* 31
ad mare Palæstinorum, & à deserto & vsque ad
fluuium magnum Euphratem. & tradam in ma-
nus vestras habitantes in terra, & eiiciam eos à te.
* *Non habitabis cum eis: & diis eorum non po* 32
nes fœdus. * *Et non habitabunt in terra tua,* 33
vt non peccare te faciant erga me. si enim seruies
diis eorum, hi erunt tibi offendiculum.

CAP. XXIIII.

ET Moysi dixit: Ascende ad Dominum tu, & 1
Aaron, & Nadab, & Abiud, & septuagin-
ta seniorum Israel, et adorabunt à longè Dominum.
* *Et appropinquabit Moyses solus ad Deum:* 2
ipsi autem non appropinquabunt: at populus non si-
mul ascendet cum eis. * *Ingressus est autem* 3
Moyses, & narrauit populo omnia verba Dei &
iudicia. Respondit autem omnis populus voce vna,
dicentes: Omnes sermones quos locutus est Domi-
nus, faciemus, & audiemus.
* *Et scripsit Moyses omnia verba. Surgens au-* 4
tem Moyses manè, ædificauit altare sub monte: &
duodecim lapides in duodecim tribus Israel.
* *Et misit iuuenes filiorum Israel, & obtulerunt* 5
holocausta, & sacrificauerunt victimam salutaris
Deo vitulos.
* *Accipiens autem Moyses dimidium sanguinis,* 6
infudit in craterem: at dimidium sanguinis infudit
super altare. * *Et accipiens librum testamenti,* 7
legit in aures populi: & dixit, Omnia quæ locutus
est Dominus, faciemus, & audiemus.
* *Accipiens autem Moyses sanguinem, respersit* 8
populum. & dixit, Ecce sanguis testamenti, quod
disposuit Dominus ad vos de omnibus sermonibus
his. * *Et ascendit Moyses & Aaron, & Nadab,* 9
& Abiud, & septuaginta seniorum Israel. * *Et* 10
viderunt locum vbi stetit Deus Israel: & quæ sub
pedes eius quasi opus lateris saphiri, & sicut species
firmamenti cæli puritate. * *Et electorum Israel* 11
non dissonuit neque vnus. & apparuerunt in loco
Dei, & comederunt & biberunt.

29 * οὐκ ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου ἐν ἐνιαυτῷ ἑνὶ,
ἵνα μὴ γένηται ἡ γῆ ἔρημος, καὶ πολλὰ γένηται ἐπὶ σὲ τὰ θη-
30 ρία τῆς γῆς. * κατὰ μικρὸν μικρὸν ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ σοῦ,
31 ἕως ἂν αὐξηθῇς καὶ κληρονομήσῃς τὴν γῆν. * καὶ θήσω
τὰ ὅρια σου ἀπὸ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἕως τῆς θαλάσσης τῆς
φιλιστιεὶμ. καὶ ἀπὸ τῆς ἐρήμου καὶ ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγά-
λου εὐφράτου. καὶ παραδώσω εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν τοὺς ἐγκα-
32 θημένους ἐν τῇ γῇ. καὶ ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ σοῦ. * οὐ συγ-
καθίσῃ αὐτοῖς. καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν οὐ θήσεις διαθήκην.
33 * καὶ οὐκ ἐγκαθήσονται ἐν τῇ γῇ σου, ἵνα μὴ ἁμαρτάνειν
σε ποιήσωσι πρός με. ἐὰν γὰρ δουλεύσῃς τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὗ-
τοι ἔσονταί σοι πρόσκομμα. κδ´.
1 * Καὶ μωυσῇ εἶπεν, ἀνάβηθι πρὸς κύριον σὺ καὶ ἀαρὼν,
καὶ ναδὰβ, καὶ ἀβιοὺδ, καὶ ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἰσ-
2 ραὴλ, καὶ προσκυνήσουσι μακρόθεν τῷ κυρίῳ. * καὶ ἐγγιεῖ
μωυσῆς μόνος πρὸς τὸν θεὸν, αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐγγιοῦσιν, ὁ δὲ λαὸς οὐ
3 συναναβήσεται μετ᾽ αὐτῶν. * εἰσῆλθε δὲ μωυσῆς, καὶ διη-
γήσατο τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ καὶ τὰ δικαιώμα-
τα. ἀπεκρίθη δὲ πᾶς ὁ λαὸς φωνῇ μιᾷ, λέγοντες, πάντας τοὺς λό-
γους, οὓς ἐλάλησε κύριος, ποιήσομεν, καὶ ἀκουσόμεθα.
4 * καὶ ἔγραψε μωυσῆς πάντα τὰ ῥήματα. ὀρθρίσας δὲ
μωυσῆς τοπρωῒ ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον ὑπὸ τὸ ὄρος, καὶ δώ-
5 δεκα λίθους εἰς τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ ἰσραήλ. * καὶ ἐξα-
πέστειλε τοὺς νεανίσκους τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἀνήνεγκαν ὁλο-
καυτώματα, καὶ ἔθυσαν θυσίαν σωτηρίου τῷ θεῷ μοσχάρια.
6 * λαβὼν δὲ μωυσῆς τὸ ἥμισυ τοῦ αἵματος ἐνέχεεν εἰς κρα-
τῆρας, τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ αἵματος προσέχεεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.
7 * καὶ λαβὼν τὸ βιβλίον τῆς διαθήκης, ἀνέγνω εἰς τὰ ὦτα
τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπεν, πάντα ὅσα ἐλάλησε κύριος, ποιήσομεν
8 καὶ ἀκουσόμεθα. * λαβὼν δὲ μωυσῆς τὸ αἷμα, κατεσκέδα-
σε τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς διέθετο
κύριος πρὸς ὑμᾶς περὶ πάντων τῶν λόγων τούτων.
9 * καὶ ἀνέβη μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, καὶ ναδὰβ, καὶ ἀβιοὺδ,
10 καὶ ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἰσραήλ. * καὶ εἶδον τὸν
τόπον οὗ εἱστήκει ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ, καὶ τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ
ὡσεὶ ἔργον πλίνθου σαπφείρου, καὶ ὥσπερ εἶδος στερεώ-
11 ματος τοῦ οὐρανοῦ τῇ καθαριότητι. * καὶ τῶν ἐπιλέκτων τοῦ
ἰσραὴλ οὐ διεφώνησεν οὐδὲ εἷς. καὶ ὤφθησαν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ θεοῦ,
καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Non eiiciam eos à facie tua in anno vno, ne terra sit deserta: & multiplicentur contra te bestiæ agri. 30 Paulatim eiiciam eos à facie tua, do-
nec augearis & possideas terram. 31 Ponamque terminum tuum à mari rubro, vsque ad mare Philistinorum, & à deserto vsque ad Euphraté: quo-
niam tradam in manibus vestris habitatores terræ, & eiiciam eos à facie tua. 32 Non inibis cum eis pactum, nec cum idolis suis. 33 Non habitent
in terra tua, ne fortè peccare te faciant coram me: neque seruias idolis eorum; quia in scandalum erunt tibi.

CAP. XXIIII.

MOysi autem dixit: Ascende in conspectum Domini, tu & Aaron, Nadab & Abiu, & septuaginta de senioribus Israel, & adorabitis à longè.
2 Et accedet Moyses solus coram Domino, & illi non accedant: & populus non ascendat cum eo. 3 Venitque Moyses, & narrauit popu-
lo omnia verba Domini, & omnia iudicia. Et responderunt omnis populus simul, atque dixerunt: Omnia verba quæ locutus est Dominus, faciemus.
4 Scripsitque Moyses omnia verba Domini. & surrexit manè, & ædificauit altare in humiliori loco montis, & duodecim titulos per duodecim tri-
bus Israel. 5 Misitque primogenitos filiorum Israel, & obtulerunt holocausta, immolaueruntque victimas sanctificatas coram Domino boues.
6 Tulitque Moyses dimidiam partem sanguinis, & posuit in crateras; & dimidiam partem sanguinis aspersit super altare. 7 Assumpsitque librum
fœderis, & legit coram populo: & dixerunt: Omnia quæ locutus est Dominus, faciemus & obediemus. 8 Tulitque Moyses sanguinem, & asper-
sit super altare, vt propiciaretur pro populo: & dixit: Ecce sanguis fœderis, quod pepigit Dominus vobiscum super omnia verba hæc. 9 Ascendit-
que Moyses & Aaron, & Nadab, & Abiu, & septuaginta de senioribus Israel: 10 Et viderunt gloriam Dei Israel, & sub throno gloriæ eius quasi o-
pus lapidis preciosi, & quasi aspectus cæli cùm serenus est. 11 Principibus autem filiorum Israel nullum incommodum fuit: & viderunt gloriam
Dei, & gauisi sunt in sacrificiis suis quæ accepta fuerunt, quasi comedissent & bibissent.

12 ויאמר יהוה אל משה עלה אלי ההרה והיה שם
ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה אשר
13 כתבתי להורתם: ויקם משה ויהושע משרתו ויעל
14 משה אל הר האלהים: ואל הזקנים אמר שבו לנו
בזה עד אשר נשוב אליכם והנה אהרן וחור
15 עמכם מי בעל דברים יגש אלהם: ויעל משה
16 אל ההר ויכס הענן את ההר: וישכן כבוד יהוה
על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים ויקרא אל
17 משה ביום השביעי מתוך הענן: ומראה כבוד
יהוה כאש אכלת בראש ההר לעיני בני ישראל:
18 ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר ויהי משה
בהר ארבעים יום וארבעים לילה:

כה

1 וידבר יהוה אל משה לאמר:
2 דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל
3 איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי: וזאת
התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת:
4 ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים: וערת
5 6 אילם מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: שמן
למאר בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים:
7 אבני שהם ואבני מלאים לאפד ולחשן: ועשו
8 9 לי מקדש ושכנתי בתוכם: ככל אשר אני מראה
אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן
10 תעשו: ועשו ארון עצי שטים אמתים וחצי ארכו
11 ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו: וצפית אתו
זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו ועשית עליו זר זהב
12 סביב: ויצקת לו ארבע טבעת זהב ונתתה על
ארבע פעמתיו ושתי טבעת על צלעו האחת ושתי
13 טבעת על צלעו השנית: ועשית בדי עצי שטים
וצפית אתם זהב:

12 Dixit autem Dominus ad Moysen: Ascende
ad me in montē, & esto ibi: daboq; tibi tabu- Inf. 13. 4 & 3. 4.
las lapideas, & legē ac mandata quæ scripsi, vt
13 doceas filios Israel. Surrexerunt Moyses & Io
sue minister eius, ascendensq; Moyses in mon
14 tem Dei, Senioribus ait: Expectate hic, donec
reuertamur ad vos. habetis Aaron & Hur vo
biscum: si quid natū fuerit quęstionis, refere-
15 tis ad eos. Cūq; ascendisset Moyses, operuit nu
16 bes montē. Et habitauit gloria Domini sup
D Sinai, tegens illū nube sex diebus. septimo au
tē die vocauit eum Dominus de medio cali-
17 ginis. Erat autē species gloriæ Domini quasi
ignis ardens super verticē montis, in cōspectu Inf. 34. 4
18 filiorum Israel. Ingressusque Moyses mediū
nebulæ, ascendit in montem: & fuit ibi qua-
draginta diebus & quadraginta noctibus.

CAP. XXV.

1 Locutusq; est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Loquere filiis Israel, vt tollant mihi pri-
A mitias. ab omni homine qui offert vltroneus
3 accipietis eas. Hæc sunt autē quę accipere de-
4 betis: Aurum, & argentū, & æs, Et hyacin-
thum, & purpuram, coccúmque bis tinctum,
5 & byssum, & pilos caprarum, Et pelles arie-
tum rubricatas, pellésque hyacinthinas, & li-
6 gna sethim: Oleum ad luminaria concinnan
da, aromata in vnguentū, & thymiamata bo-
7 ni odoris: Lapides onychinos, & gemmas ad
8 ornandum ephod & rationale. Faciéntque
mihi sanctuarium, & habitabo in medio co-
9 rum. Iuxta omnem similitudinem taberna-
culi quod ostendam tibi, & omnium vaso-
rum in cultum eius. Sícque facietis illud:
10 Arcam de lignis sethim compingite, cuius
B longitudo habeat duos & semis cubitos, lati-
tudo cubitum & dimidium, altitudo cubitū
11 similiter ac semissem. Et deaurabis eam auro
mundissimo intus & foris. Faciesque supra co
12 ronam auream per circuitum. Et quatuor cir
culos aureos, quos pones per quatuor arcæ
angulos. Duo circuli sint in latere vno, & duo
13 in altero. Facies quoque vectes de lignis se-
thim, & operies eos auro:

תרגום אונקלוס

12 ואמר יי למשה סק לקדמי לטורא והוי תמן ואתן לך ית לוחי אבנא ואוריתא ותפקדתא דכתבית לאלפיהון: 13 וקם משה ויהושע
משמשניה וסליק משה לטורא דאתגלי עלוהי יקרא דיי: 14 ולסביא אמר אוריכו לנא הכא עד דנתוב לותכון והא אהרן וחור עמכון מאן
דאית ליה דינא יתקרב לקדמיהון: 15 וסליק משה לטורא וחפא עננא ית טורא: 16 ושרא יקרא דיי על טורא דסיני וחפהי עננא
שיתא יומין וקרא למשה ביומא שביעאה מגו עננא: 17 וחזו יקרא דיי כחזו אשא אכלא בריש טורא לעיני בני ישראל: 18 ועל משה
בגו עננא וסליק לטורא והוה משה בטורא ארבעין יממין וארבעין לילון:
כה
1 ומליל יי עם משה למימר: 2 מליל עם בני ישראל ויפרשון קדמי אפרשותא מן
כל גבר דיתרעי לביה תסבון ית אפרשותי: 3 ודא אפרשותא דתסבון מנהון דהבא וכספא ונחשא: 4 ותכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ
ומעזי: 5 ומשכי דדכרי מסמקי ומשכי ססגונא ואעי שטין: 6 משחא לאנהרותא בושמיא למשח רבותא ולקטורת בוסמיא: 7 אבני
בורלא ואבני אשלמותא לשקעא באפודא ובחושנא: 8 ויעבדון קדמי מקדשא ואשרי שכנתי ביניהון: 9 ככל דאנא מחזי יתך ית דמות
משכנא וית דמות כל מנוהי וכן תעבדון: 10 ויעבדון ארונא דאעי שטין תרתין אמין ופלגא אורכיה ואמתא ופלגא פותיה ואמתא ופלגא רומיה:
11 ותחפי יתיה דהב דכי מגו ומברא תחפיניה ותעביד עלוהי זיר דדהב סחור סחור: 12 ותתיך ליה ארבע עזקן דדהב ותתן על ארבע זויתיה
ותרתין עזקן על סטריה חד ותרתין עזקן על סטריה תנינא: 13 ותעביד אריחי דאעי שטין ותחפי יתהון דהבא:

** Et dixit Dominus ad Moyſen: Aſcende ad me* 12
in montem, & ſta illic: & dabo tibi tabulas lapi-
deas legem & mandata, quæ ſcripſi vt darem legem
*eis. * Et ſurgens Moyſes & Joſue, qui aſtabat* 13
*ei, aſcenderunt in montem Dei: * Et ſeniori-* 14
bus dixerunt: Manete hic, quouſque reuertamur ad
vos. & ecce Aaron & Hur vobiſcum: ſi alicui con
tigerit quæſtio, accedant eis.
** Et aſcendit Moyſes in montem, & cooperuit* 15
*nubes montem: * Et deſcendit gloria Dei in* 16
montem Sinai, & cooperuit illum nubes ſex dies. et
vocauit Dominus Moyſen die ſeptima de medio nu
*bis. * At ſpecies gloriæ Domini quaſi ignis ar-* 17
dens in vertice montis coram filiis Iſrael.
** Et ingreſſus eſt Moyſes in medium nubis, &* 18
aſcendit in montem, & fuit illic in monte quadra-
ginta dies & quadraginta noctes.

CAP. XXV.

ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 1
** Dic filiis Iſrael, & accipiant mihi primi-* 2
tias ab omnibus, quibus viſum fuerit cordi, accipie-
*tis primitias meas. * Et hæc eſt primitia quam* 3
*accipietis ab eis, aurum, argentum, æs, * Hyacin-* 4
thum, purpurã, coccinum duplum, & byſſum retor-
*tam, & pilos caprinos: * Et pelles arietum ru-* 5
bricatas, & pelles hyacinthinas, & ligna imputri-
*bilia, & lapides ſardios: * Et oleum in illumi-* 6
nationem, thymiamata in oleum unctionis, & in
*compoſitionem thymiamatis: * Et lapides in ſcul-* 7
pturam ad ſuperhumerale, & tunicam talarem.
** Et facies mihi ſanctuarium, et videbor in vobis.* 8
** Et facies mihi ſecundum omnia quæ ego oſtendo* 9
tibi in monte, exemplum tabernaculi, et exemplum
*omnium vaſorum eius, & ſic facies. * Et facies ar-* 10
cam teſtimonij de lignis imputribilibus, duorum cu-
bitorũ & dimidij longitudo, et cubiti et dimidij la-
*titudo, et cubiti & dimidij altitudo. * Et deaurabis* 11
eam auro puro, intus & extra deaurabis eam: et fa
*cies ei vndulas aureas vertibiles in circuitu. * Et* 12
immittes ei quatuor anulos aureos, & impones ſu-
per quatuor latera, duos anulos ſuper latus vnum,
& duos anulos ſuper latus ſecundum.
** Facies autem vectes de lignis imputribilibus,* 13
& deaurabis eos auro.

12 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἀνάβηθι πρός με εἰς τὸ
ὄρος, καὶ ἴσθι ἐκεῖ, καὶ δώσω σοι τὰ πύξια τὰ λίθινα τὸν νόμον
καὶ τὰς ἐντολὰς, ἃς ἔγραψα νομοθετῆσαι αὐτοῖς.
13 * καὶ ἀναστὰς μωυσῆς καὶ ἰησοῦς ὁ παρεστηκὼς αὐτῷ, ἀνέ-
14 βησαν εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ· * καὶ τοῖς πρεσβυτέροις εἶπον, ἡσυ-
χάζετε αὐτοῦ, ἕως ἂν ἐπιστρέψωμεν πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἰδοὺ ἀα-
ρὼν καὶ ὢρ μεθ' ὑμῶν. ἐάν τινι συμβῇ κρίσις, προσπορευέσθω-
15 σαν αὐτοῖς. * καὶ ἀνέβη μωυσῆς εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἐκάλυψε
16 ἡ νεφέλη τὸ ὄρος· * καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ θεοῦ ἐπὶ τὸ ὄρος
τὸ σινὰ, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὸ ἡ νεφέλη ἓξ ἡμέρας. καὶ ἐκάλε-
σε κύριος τὸν μωυσῆν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐκ μέσου τῆς νε-
17 φέλης. * τὸ δὲ εἶδος τῆς δόξης κυρίου ὡσεὶ πῦρ φλέγον ἐπὶ
18 τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἐναντίον τῶν υἱῶν ἰσραήλ. * καὶ εἰ-
σῆλθε μωυσῆς εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης, καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος,
καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκον-
τα νύκτας.

κε.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 * εἰπὸν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ λαβέτωσάν μοι ἀπαρχὰς
παρὰ πάντων, οἷς ἂν δόξῃ τῇ καρδίᾳ. λήψεσθε τὰς ἀπαρχάς
3 μου. * καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀπαρχὴ, ἣν λήψεσθε παρ' αὐτῶν,
4 χρυσίον, ἀργύριον, χαλκὸν, * ὑάκινθον, πορφύραν, κόκκινον
διπλοῦν, καὶ βύσσον κεκλωσμένην, καὶ τρίχας αἰγείας·
5 * καὶ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ δέρματα ὑα-
6 κίνθινα, καὶ ξύλα ἄσηπτα, καὶ λίθους σαρδίους· * καὶ ἔλαιον
εἰς τὴν φαῦσιν, θυμιάματα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ εἰς τὴν
7 σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος· * καὶ λίθους εἰς τὴν γλυφὴν εἰς τὴν
8 ἐπωμίδα, καὶ τὸν ποδήρη. * καὶ ποιήσεις μοι ἁγίασμα, καὶ
9 ὀφθήσομαι ἐν ὑμῖν. * καὶ ποιήσεις μοι κατὰ πάντα ὅσα ἐγὼ
δεικνύω σοι ἐν τῷ ὄρει, τὸ παράδειγμα τῆς σκηνῆς, καὶ τὸ παρά-
10 δειγμα πάντων τῶν σκευῶν αὐτῆς, καὶ οὕτω ποιήσεις. * καὶ ποιή-
σεις κιβωτὸν μαρτυρίου ἐκ ξύλων ἀσήπτων, δύο πήχεων καὶ ἡ-
μίσους τὸ μῆκος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος, καὶ πήχεος
11 καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος. * καὶ καταχρυσώσεις αὐτὴν χρυσίῳ καθα-
ρῷ, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν χρυσώσεις αὐτὴν, καὶ ποιήσεις αὐτῇ κυ-
12 μάτια χρυσᾶ στρεπτὰ κύκλῳ. * καὶ ἐλάσεις αὐτῇ τέσσα-
ρας δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη,
δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ ἕν, καὶ δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ
13 κλίτος τὸ δεύτερον. * ποιήσεις δὲ ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀ-
σήπτων, καὶ καταχρυσώσεις αὐτοὺς χρυσίῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Dixitque Dominus ad Moyſen: Aſcende in conſpectu meo in montem, & eſto ibi: & dabo tibi tabulas lapideas, & legem, & mandata quæ ſcripſi vt doceas eos. 13 Surrexitque Moyſes & Ioſue miniſter eius, & aſcendit Moyſes in montem in quo reuelata fuerat gloria Domini. 14 Senioribus autem dixit: Expectate nos hic, donec reuertamur ad vos. & ecce Aaron & Hur vobiſcum: quicunque habuerit iudicium, accedat coram eis. 15 Aſcenditque Moyſes in montem, & cooperuit nubes montem: 16 Et habitauit gloria Domini ſuper monte Sinai: cooperuitque eum nubes ſex diebus: & vocauit Moyſen in die ſeptimo de medio nubis. 17 Et viſio gloriæ Domini erat ſicut viſio ignis ardentis in vertice montis in oculis filiorum Iſrael. 18 Et ingreſſus eſt Moyſes in medio nubis, aſcenditque in montem, & fuit Moyſes in monte quadraginta diebus & quadraginta noctibus.

CAP. XXV.

LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 2 Loquere cum filiis Iſrael, vt ſeparent coram me ſeparationem primitiarum, ab omni viro qui voluerit ex corde ſuo, accipietis ſeparationem meam. 3 Hæc eſt autem ſeparatio quam tolletis ab eis: aurum, & argentum, & æs, 4 Et hyacinthum, & purpuram, & coccinum, & byſſum, & pilos caprarum: 5 Et pelles arietum rubricatas, pelleſque taxonum, & ligna ſetim: 6 Oleum ad luminaria, aromata in oleum vnctionis & incenſum aromatum: 7 Lapides onychinos, & lapides vt impleant cælaturas ephod & rationalis. 8 Et faciant coram me ſanctuarium, & habitare faciam maieſtatem meam in medio eorum. 9 Iuxta omnia quæ ego oſtendo tibi ſimilitudinem tabernaculi, & ſimilitudinem omnium vaſorum eius, ſic facietis. 10 Facientque arcam de lignis ſetim, duorum cubitorum & dimidij erit longitudo eius, & cubiti & dimidij latitudo eius, & cubiti & dimidij altitudo eius. 11 Cooperieſque eam auro mundiſſimo intus & foris. facieſque ſuper eam circulum aureum per circuitum. 12 Et effundes ei quatuor anulos aureos, & pones ſuper quatuor angulos eius: duoque anuli in latere vno, & duo anuli in latere altero. 13 Facieſque vectes ex lignis ſetim, & operies eos auro.

14 וְהֵבֵאתָ אֶת־הַבַּדִּים בַּטַּבָּעֹת עַל צַלְעֹת הָאָרֹן לָשֵׂאת
15 אֶת־הָאָרֹן בָּהֶם׃ בְּטַבְּעֹת הָאָרֹן יִהְיוּ הַבַּדִּים לֹא
16 יָסֻרוּ מִמֶּנּוּ׃ וְנָתַתָּ אֶל־הָאָרֹן אֵת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתֵּן
17 אֵלֶיךָ׃ וְעָשִׂיתָ כַפֹּרֶת זָהָב טָהוֹר אַמָּתַיִם וָחֵצִי
18 אָרְכָּהּ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבָּהּ׃ וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרֻבִים
זָהָב מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה אֹתָם מִשְּׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת׃
19 וַעֲשֵׂה כְּרוּב אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה וּכְרוּב־אֶחָד מִקָּצָה
מִזֶּה מִן־הַכַּפֹּרֶת תַּעֲשׂוּ אֶת־הַכְּרֻבִים עַל־שְׁנֵי
20 קְצוֹתָיו׃ וְהָיוּ הַכְּרֻבִים פֹּרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה
סֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל־הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל־אָחִיו
21 אֶל־הַכַּפֹּרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרֻבִים׃ וְנָתַתָּ אֶת־הַכַּפֹּרֶת
עַל־הָאָרֹן מִלְמָעְלָה וְאֶל־הָאָרֹן תִּתֵּן אֶת־הָעֵדֻת אֲשֶׁר
22 אֶתֵּן אֵלֶיךָ׃ וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שָׁם וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל
הַכַּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים אֲשֶׁר עַל־אֲרוֹן הָעֵדֻת אֵת
23 כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אוֹתְךָ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְעָשִׂיתָ
שֻׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ וְאַמָּה
24 וָחֵצִי קֹמָתוֹ׃ וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר וְעָשִׂיתָ לּוֹ זֵר זָהָב
25 סָבִיב׃ וְעָשִׂיתָ לּוֹ מִסְגֶּרֶת טֹפַח סָבִיב וְעָשִׂיתָ זֵר־זָהָב
26 לְמִסְגַּרְתּוֹ סָבִיב׃ וְעָשִׂיתָ לּוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב וְנָתַתָּ
אֶת־הַטַּבָּעֹת עַל אַרְבַּע הַפֵּאֹת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רַגְלָיו׃
27 לְעֻמַּת הַמִּסְגֶּרֶת תִּהְיֶיןָ הַטַּבָּעֹת לְבָתִּים לְבַדִּים
28 לָשֵׂאת אֶת־הַשֻּׁלְחָן׃ וְעָשִׂיתָ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים
29 וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וְנִשָּׂא־בָם אֶת־הַשֻּׁלְחָן׃ וְעָשִׂיתָ
קְּעָרֹתָיו וְכַפֹּתָיו וּקְשׂוֹתָיו וּמְנַקִּיֹּתָיו אֲשֶׁר יֻסַּךְ בָּהֵן זָהָב
30 טָהוֹר תַּעֲשֶׂה אֹתָם׃ וְנָתַתָּ עַל־הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים
31 לְפָנַי תָּמִיד׃ וְעָשִׂיתָ מְנֹרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה
תֵּיעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִיעֶיהָ כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ
32 מִמֶּנָּה יִהְיוּ׃ וְשִׁשָּׁה קָנִים יֹצְאִים מִצִּדֶּיהָ שְׁלֹשָׁה
קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ הָאֶחָד וּשְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ
הַשֵּׁנִי׃

14 Induceſque per circulos qui ſunt in arcæ
15 lateribus, vt portetur in eis: Qui ſemper
erunt in circulis, nec vnquam extrahentur ab
16 eis. Poneſque in arca teſtificationem
17 quam dabo tibi. Facies & propitiatorium
de auro mundiſsimo: duos cubitos & dimidium
tenebit longitudo eius, & cubitum ac
18 ſemiſſem latitudo. Duos quoque Cherubim
aureos & productiles facies ex vtraq; parte
19 oraculi. Cherub vnus ſit in latere vno,
20 & alter in altero. Vtrumque latus propi-
C tiatorij tegant, expandentes alas, & operientes
oraculum, reſpiciantque ſe mutuò verſis
21 vultibus in propitiatorium; Quo operienda
eſt arca, in qua pones teſtimonium
22 quod dabo tibi. Indè præcipiam, & loquar
ad te ſupra propitiatorium, ſcilicet ac de
medio duorum Cherubim, qui erunt ſuper ar
D cam teſtimonij, cuncta quæ mandabo per te
23 filiis Iſrael. Facies & menſam de lignis
ſethim, habentem duos cubitos lõgitudinis,
& in latitudine cubitum, & in altitudine cu-
24 bitum ac ſemiſsem. Et inaurabis eam auro
puriſsimo. facieſque illi labium aureum
25 per circuitum. Et ipſi labio coronam interraſilem
altam quatuor digitis, & ſuper illã
26 alteram coronam aureolam. Quatuor
quoque circulos aureos præparabis, & pones
eos in quatuor angulis eiuſdem menſæ per
27 ſingulos pedes. Subter coronam erunt
E circuli aurei, vt mittantur vectes per eos, &
28 poſsit menſa portari. Ipſos quoque vectes
facies de lignis ſethim, & circundabis auro,
ad ſubuehendam menſam.
29 Parabis & acetabula, ac phialas, thuribula
& cyathos, in quibus offerenda ſunt libamina
ex auro puriſsimo.
30 Et pones ſuper menſam panes propoſi-
F tionis in conſpectu meo ſemper.
31 Facies & candelabrum ductile de auro
mundiſsimo, haſtile eius & calamos, ſcyphos
& ſphærulas, ac lilia ex ipſo procedentia.
32 Sex calami egredientur de lateribus, tres
ex vno latere, & tres ex altero.

תרגום אונקלוס

14 וְתָעֵיל יַת אֲרִיחַיָא בְּעִזְקָתָא עַל סִטְרֵי אֲרוֹנָא לְמִיטַל יַת אֲרוֹנָא בְּהוֹן׃ 15 בְּעִזְקַת אֲרוֹנָא יְהוֹן אֲרִיחַיָא לָא יְעִידוּן מִנֵּיהּ׃ 16 וְתִתֵּן
בַּאֲרוֹנָא יַת סַהֲדוּתָא דְּאֶתֵּן לָךְ׃ 17 וְתַעְבֵּיד כַּפּוּרְתָּא דִּדְהַב דְּכֵי תַּרְתֵּין אַמִּין וּפַלְגָּא אוּרְכַּהּ וְאַמְּתָא וּפַלְגָּא פּוּתְיַהּ׃ 18 וְתַעְבֵּיד תְּרֵין כְּרוּבִין
דִּדְהַב נְגִיד תַּעְבֵּיד יָתְהוֹן מִתְּרֵין סִטְרֵי כַּפּוּרְתָּא׃ 19 וַעֲבֵיד כְּרוּבָא חַד מִסִּטְרָא מִכָּא וּכְרוּבָא חַד מִסִּטְרָא מִכָּא מִן כַּפּוּרְתָּא תַּעְבְּדוּן יַת כְּרוּבַיָּא עַל
תְּרֵין סִטְרוֹהִי׃ 20 וִיהוֹן כְּרוּבַיָּא פְּרִישָׂן גַּדְפֵיהוֹן לְעֵילָּא מְטַלִּין בְּגַדְפֵיהוֹן עַל כַּפּוּרְתָּא וְאַפֵּיהוֹן חַד לָקֳבֵיל חַד לָקֳבֵיל כַּפּוּרְתָּא יְהוֹן אַפֵּי כְּרוּבַיָּא׃
21 וְתִתֵּן יַת כַּפּוּרְתָּא עַל אֲרוֹנָא מִלְּעֵילָּא וּבַאֲרוֹנָא תִּתֵּן יַת סַהֲדוּתָא דְּאֶתֵּן לָךְ׃ 22 וַאֲזַמֵּן מֵימְרִי לָךְ תַּמָּן וַאֲמַלֵּיל עִמָּךְ מֵעִלָּוֵי כַּפּוּרְתָּא מִבֵּין תְּרֵין
כְּרוּבַיָּא דְּעַל אֲרוֹנָא דְסַהֲדוּתָא יָת כָּל דַּאֲפַקֵּיד יָתָךְ לְוָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 23 וְתַעְבֵּיד פָּתוֹרָא דְּאָעֵי שִׁטִּין תַּרְתֵּין אַמִּין אוּרְכֵּיהּ וְאַמְּתָא פּוּתְיֵהּ וְאַמְּתָא
וּפַלְגָּא רוּמֵיהּ׃ 24 וְתַחְפֵּי יָתֵיהּ דְּהַב דְּכֵי וְתַעְבֵּיד לֵיהּ זֵיר דִּדְהַב סְחוֹר סְחוֹר׃ 25 וְתַעְבֵּיד לֵיהּ גְּדַנְפָא רוּמֵיהּ פּוּשְׁכָא סְחוֹר סְחוֹר וְתַעְבֵּיד זֵיר
דִּדְהַב לִגְדַנְפֵיהּ סְחוֹר סְחוֹר׃ 26 וְתַעְבֵּיד לֵיהּ אַרְבַּע עִזְקָן דִּדְהַב וְתִתֵּן יָת עִזְקָתָא עַל אַרְבַּע זָוְיָתָא דִּי לְאַרְבַּע רִגְלוֹהִי׃ 27 לָקֳבֵיל גְּדַנְפָא תֶּהֶוְיָן
עִזְקָתָא לְאַתְרָא לַאֲרִיחַיָּא לְמִיטַל יָת פָּתוֹרָא׃ 28 וְתַעְבֵּיד יָת אֲרִיחַיָּא דְּאָעֵי שִׁטִּין וְתַחְפֵּי יָתְהוֹן דַּהֲבָא וִיהוֹן נָטְלִין בְּהוֹן יָת פָּתוֹרָא׃ 29 וְתַעְבֵּיד
מְגִיסוֹהִי וּבָזִיכוֹהִי וְקַסְוָתֵיהּ וּמְכִילָתֵיהּ דְּיִתְנְסֵךְ בְּהוֹן דְּהַב דְּכֵי תַּעְבֵּיד יָתְהוֹן׃ 30 וְתִתֵּן עַל פָּתוֹרָא לְחֵם אַפַּיָּא קֳדָמַי תְּדִירָא׃ 31 וְתַעְבֵּיד מְנָרְתָא
דִּדְהַב דְּכֵי נְגִיד תִּתְעֲבֵיד מְנָרְתָא שִׁדְּתַהּ וּקְנַהּ כַּלִּידַהָא חֵיזוּרַהָא וְשׁוֹשַׁנַּהָא מִנַּהּ יְהוֹן׃ 32 וְשִׁתָּא קְנִין נָפְקִין מִסִּטְרָהָא תְּלָתָא קְנֵי מְנָרְתָא מִסִּטְרַהּ
חַד וּתְלָתָא קְנֵי מְנָרְתָא מִסִּטְרַהּ תִּנְיָנָא׃

‡ *Et induces vectes in anulos qui in lateribus* 14
arcæ, ad portandum arcam in eis. ‡ *In anulis* 15
arcæ testamenti erunt vectes immobiles. ‡ *Et* 16
impones in arcam testimonia, quæ dedero tibi.
‡ *Et facies propitiatorium superpositionem auri* 17
puri: duorum cubitorum & dimidij longitudo, &
cubiti & dimidij latitudo. ‡ *Et facies duos* 18
Cherubim aureos tornatiles, & impones eos ex v-
trisque lateribus propitiatorij. ‡ *Fient Cherubim* 19
vnus ex latere hoc, & Cherub vnus ex latere se-
cundo propitiatorij: & facies duos Cherubim super
duo latera. ‡ *Erunt duo Cherubim, extenden-* 20
tes alas desuper, obumbrantes alis suis in propitia-
torio: & vultus eorum ad se inuicem, ad propitia-
torium erunt vultus Cherubim. ‡ *Et superim-* 21
pones propitiatorium super arcam desuper, & in
arcam impones testimonia quæ dabo tibi.
‡ *Et cognoscar tibi illinc: & loquar tibi de su-* 22
periori parte propitiatorij inter duos Cherubim, exi-
stentes in arca testimonij, iuxta omnia quæ præcipio
tibi ad filios Israel. ‡ *Et facies mensam ex lig-* 23
nis imputribilibus, duorum cubitorum longitudo,
& cubiti latitudo, & cubiti & dimidij altitudo.
‡ *Et deaurabis eam auro puro: & facies ei ver-* 24
tibiles vndulas aureas in circuitu. & facies ei co-
ronam pugilis in circuitu. ‡ *Et facies vertibi-* 25
lem vndulam in circuitu coronæ. ‡ *Et facies* 26
ei quatuor anulos aureos: & impones quatuor a-
nulos super quatuor partes pedum illius. ‡ *Sub* 27
vertibilem coronam. & erunt anuli in positiones
vectibus, ad portandum mensam.
‡ *Et facies vectes de lignis imputribilibus: &* 28
deaurabis eos auro puro: & subuehetur in ipsis
mensa. ‡ *Et facies catinos eius, & morta-* 29
riola, & libatoria, & cyathos, in quibus libabis in
ipsis, ex auro puro facies ea.
‡ *Et impones super mensam panes propositionis* 30
coram me semper. ‡ *Et facies candelabrum ex* 31
auro puro: tornatile facies candelabrum: hastile e-
ius, & calami, & scyphi, & sphærulæ, & lilia ex
ipso erunt. ‡ *Sex autem calami egredientes* 32
ex lateribus, tres calami candelabri de latere ip-
sius vnius, & tres calami candelabri de latere se-
cundo:

14 ‡ καὶ εἰσάξεις τοὺς ἀναφορεῖς εἰς τοὺς δακτυλίους τοὺς ἐν τοῖς
15 κλίτεσι τῆς κιβωτοῦ, αἴρειν τὴν κιβωτὸν ἐν αὐτοῖς. ‡ ἐν τοῖς δακ-
τυλίοις τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης ἔσονται οἱ ἀναφορεῖς ἀκί-
16 νητοι. ‡ καὶ ἐμβαλεῖς εἰς τὴν κιβωτὸν τὰ μαρτύρια, ἃ ἂν δῶ σοι.
17 ‡ καὶ ποιήσεις ἱλαστήριον ἐπίθεμα χρυσίου καθαροῦ, δύο πή-
χεων καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος.
18 ‡ καὶ ποιήσεις δύο χερουβὶμ χρυσᾶ τορευτά, καὶ ἐπιθήσεις
19 αὐτὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ ἱλαστηρίου. ‡ ποιηθήσον-
ται χερουβὶμ, εἷς ἐκ τοῦ κλίτους τούτου, καὶ χερουβ εἷς ἐκ τοῦ κλί-
τους τοῦ δευτέρου τοῦ ἱλαστηρίου. καὶ ποιήσεις τοὺς δύο χερουβὶμ
20 ἐπὶ τὰ δύο κλίτη. ‡ ἔσονται οἱ δύο χερουβὶμ, ἐκτείνοντες τὰς
πτέρυγας ἐπάνωθεν, συσκιάζοντες ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ
ἱλαστηρίου, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς ἄλληλα, εἰς τὸ ἱλαστήριον
21 ἔσονται τὰ πρόσωπα τῶν χερουβὶμ. ‡ καὶ ἐπιθήσεις τὸ ἱ-
λαστήριον ἐπὶ τὴν κιβωτὸν ἄνωθεν. καὶ εἰς κιβωτὸν ἐμβαλεῖς
22 τὰ μαρτύρια ἃ δώσω σοι. ‡ καὶ γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖθεν, καὶ
λαλήσω σοι ἄνωθεν τοῦ ἱλαστηρίου ἀναμέσον τῶν δύο χερου-
βὶμ, τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, κατὰ πάντα ὅσα
23 ἂν ἐντείλωμαί σοι πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. ‡ καὶ ποιήσεις τράπε-
ζαν ἐκ ξύλων ἀσήπτων, δύο πήχεων τὸ μῆκος, καὶ πήχεος τὸ εὖ-
24 ρος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσεος τὸ ὕψος. ‡ καὶ καταχρυσώσεις αὐτὴν
χρυσίῳ καθαρῷ. καὶ ποιήσεις αὐτῇ στρεπτὰ κυμάτια χρυσᾶ κύ-
25 κλῳ. καὶ ποιήσεις αὐτῇ στεφάνην παλαιστοῦ κύκλῳ. ‡ καὶ ποιήσεις
26 στρεπτὸν κυμάτιον κύκλῳ τῇ στεφάνῃ. ‡ καὶ ποιήσεις αὐτῇ τέσσα-
ρας δακτυλίους χρυσοῦς. καὶ ἐπιθήσεις τοὺς τέσσαρας δακτυλίους
27 ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη τῶν ποδῶν αὐτῆς, ‡ ὑπὸ τὴν στρεπτὴν στε-
φάνην. καὶ ἔσονται οἱ δακτύλιοι εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῦσιν, ὥστε
28 αἴρειν τὴν τράπεζαν. ‡ καὶ ποιήσεις τοὺς ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀ-
σήπτων. καὶ καταχρυσώσεις αὐτοὺς χρυσίῳ καθαρῷ. καὶ ἀρθήσεται
29 ἐν αὐτοῖς ἡ τράπεζα. ‡ καὶ ποιήσεις τὰ τρύβλια αὐτῆς, καὶ
τὰς θυΐσκας, καὶ τὰ σπόνδια, καὶ τοὺς κυάθους, ἐν οἷς σπεί-
30 σεις ἐν αὐτοῖς, χρυσίου καθαροῦ ποιήσεις αὐτά. ‡ καὶ ἐπι-
θήσεις ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἄρτους ἐνωπίους ἐνώπιόν μου δια-
31 παντός. ‡ καὶ ποιήσεις λυχνίαν, ἐκ χρυσίου καθαροῦ τορευ-
τὴν ποιήσεις τὴν λυχνίαν. ὁ καυλὸς αὐτῆς, καὶ οἱ καλαμί-
σκοι, καὶ οἱ κρατῆρες, καὶ οἱ σφαιρωτῆρες, καὶ τὰ κρίνα ἐξ αὐτῆς
32 ἔσται. ‡ ἓξ δὲ καλαμίσκοι ἐκπορευόμενοι ἐκ πλαγίων, τρεῖς
καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους αὐτῆς τοῦ ἑνὸς, καὶ τρεῖς
καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Inducesque vectes per anulos in lateribus arcæ, vt portetur arca in eis.
15 In anulis arcæ erunt vectes: non auferantur ab ea.
16 Ponesque in arca testamentum quod dabo tibi.
17 Faciesque propitiatorium ex auro purissimo: duos cubitos & dimidium habe-
bit longitudo eius, & cubitum & dimidium latitudo eius.
18 Faciesque duos Cherubim de auro ductili, facies eos ex duobus lateribus pro-
pitiatorij:
19 Faciesque vnum Cherub ex latere eius hinc, & Cherub vnum ex latere eius inde. ex propitiatorio facietis Cherubim super duo
latera eius.
20 Eruntque Cherubim expandentes alas suas sursum obumbrantes alis suis super propitiatorium. & facies vniuscuiusque è re-
gione alterius, contra propitiatorium erunt facies Cherubim.
21 Ponesque propitiatorium super arcam desuper, & in arca pones testimo-
nium quod dabo tibi.
22 Et statuam ibi verbum meum tibi: & loquar tecum desuper propitiatorio de medio duorum Cherubim, qui sunt
super arcam testimonij, omnia quæ mandabo tibi ad filios Israel.
23 Faciesque mensam de lignis setim: duos cubitos habebit lōgitudo eius,
& cubitum vnum latitudo eius, & cubitum & dimidium altitudo eius.
24 Cooperiesque eam auro mundissimo, & facies ei circulum au-
reum per circuitum, faciesque ei coronam interrasilem altam pugillo per circuitum.
25 Et facies circulum aureum ipsi coronæ interrasili
per circuitum.
26 Faciesque ei quatuor anulos aureos, & pones eos super quatuor angulos qui sunt ad quatuor pedes eius.
27 Con-
tra coronam interrasilem erunt anuli, vt mittantur per eos vectes, vt portetur mensa.
28 Faciesque vectes ex lignis setim, & cooperies eos au-
ro, & portabunt cum eis mensam.
29 Faciesque acetabula eius, & phialas eius, & thuribula eius & cyathos, in quibus offerenda sunt liba-
mina, ex auro purissimo facies ea.
30 Et pones super mensam panem propositionis in conspectu meo semper.
31 Faciesque can-
delabrum de auro mundissimo, ductile facies candelabrum: hastile eius & calamus eius, scyphique eius, sphærulæ eius, & lilia eius ex ipso erunt.
32 Et sex calami egredientur de lateribus eius: tres calami ex vno latere candelabri, & tres calami ex secundo latere candelabri.

33 שְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹּר וָפֶרַח
וּשְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹּר וָפָרַח כֵּן
34 לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים מִן־הַמְּנֹרָה׃ וּבַמְּנֹרָה
35 אַרְבָּעָה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ׃ וְכַפְתֹּר
תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה
וְכַפְתֹּר תַּחַת־שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים
36 הַיֹּצְאִים מִן־הַמְּנֹרָה׃ כַּפְתֹּרֵיהֶם וּקְנֹתָם מִמֶּנָּה יִהְיוּ
37 כֻּלָּהּ מִקְשָׁה אַחַת זָהָב טָהוֹר׃ וְעָשִׂיתָ אֶת־נֵרֹתֶיהָ
שִׁבְעָה וְהֶעֱלָה אֶת־נֵרֹתֶיהָ וְהֵאִיר עַל־עֵבֶר פָּנֶיהָ׃
38 וּמַלְקָחֶיהָ וּמַחְתֹּתֶיהָ זָהָב טָהוֹר׃ 39 כִּכַּר זָהָב טָהוֹר
40 יַעֲשֶׂה אֹתָהּ אֵת כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה׃ וּרְאֵה וַעֲשֵׂה
בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר־אַתָּה מָרְאֶה בָּהָר׃

כו

1 וְאֶת־הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר
יְרִיעֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתֹלַעַת שָׁנִי כְּרֻבִים
2 מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם׃ אֹרֶךְ הַיְרִיעָה הָאַחַת
שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בָּאַמָּה וְרֹחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיְרִיעָה
3 הָאֶחָת מִדָּה אַחַת לְכָל־הַיְרִיעֹת׃ חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת
תִּהְיֶיןָ חֹבְרֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ וְחָמֵשׁ יְרִיעֹת חֹבְרֹת
4 אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ׃ וְעָשִׂיתָ לֻלְאֹת תְּכֵלֶת עַל שְׂפַת
הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִקָּצָה בַּחֹבָרֶת וְכֵן תַּעֲשֶׂה בִּשְׂפַת
5 הַיְרִיעָה הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית׃ חֲמִשִּׁים לֻלָאֹת
תַּעֲשֶׂה בַּיְרִיעָה הָאֶחָת וַחֲמִשִּׁים לֻלָאֹת תַּעֲשֶׂה בִּקְצֵה
הַיְרִיעָה אֲשֶׁר בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית מַקְבִּילֹת הַלֻּלָאֹת
6 אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ׃ וְעָשִׂיתָ חֲמִשִּׁים קַרְסֵי זָהָב וְחִבַּרְתָּ
אֶת־הַיְרִיעֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ בַּקְּרָסִים וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן
7 אֶחָד׃ וְעָשִׂיתָ יְרִיעֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן עַשְׁתֵּי־
8 עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת תַּעֲשֶׂה אֹתָם׃ אֹרֶךְ הַיְרִיעָה הָאַחַת
שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה וְרֹחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיְרִיעָה הָאֶחָת
מִדָּה אַחַת לְעַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת׃

33 * Tres ſcyphi quaſi in nucis modum per ca
lamos ſingulos, ſphęrulæque ſimul & lilia: &
tres ſimiliter ſcyphi inſtar nucis in calamo al
tero, ſphærulæque ſimul & lilia. hoc erit opus
ſex calamorum, qui producendi ſunt de ha-
34 ſtili. * In ipſo autem candelabro erunt qua-
G tuor ſcyphi in nucis modum ſphærulæq; per
35 ſingulos & lilia. * Sphærulæ ſub duobus
calamis per tria loca, quæ ſimul ſex fiunt, pro-
36 cedentes de haſtili vno. * Et ſphærulæ igi-
tur & calami ex ipſo erunt vniuerſa ductilia
37 ex auro puriſsimo. * Facies & lucernas ſe-
ptem, & pones eas ſuper candelabrum, vt lu-
38 ceant ex aduerſo. * Emunctoria quoque,
& vbi ea quę emuncta ſunt extinguantur, fiat
39 de auro puriſsimo. * Omne pondus cande-
labri cum vniuerſis vaſis ſuis, habebit talentũ
40 auri puriſsimi. * Inſpice & fac ſecundùm
exemplar quod tibi in mõte monſtratum eſt. Heb.8.d. Act.7.b.

CAP. XXVI.

1 Tabernaculum verò ita facies: Decem cor-
A tinas de byſſo retorta, & hyacintho ac pur
pura, coccoque bis tincto, variatas opere plu-
2 mario facies. * Longitudo cortinæ vnius
habebit viginti octo cubitos, latitudo qua-
tuor cubitorum erit. vnius menſuræ fient v-
3 niuerſa tentoria. *Quinque cortinæ ſibi iun-
gentur mutuò, & aliæ quinque nexu ſimili co
hærebunt.

4 * Anſulas hyacinthinas in lateribus ac ſum-
mitatibus facies cortinarum, vt poſsint inui-
cem copulari.

5 * Quinquagenas anſulas cortina habebit
in vtraque parte ita inſertas, vt anſa con-
tra anſam veniat, & altera alteri poſsit adap-
tari.

6 * Facies & quinquaginta circulos aureos,
B quibus cortinarum vela iungenda ſunt, vt v-
num tabernaculum fiat.

7 * Facies & ſaga cilicina vndecim, ad ope-
riendum tectum tabernaculi.

8 * Longitudo ſagi vnius habebit triginta
cubitos, & latitudo quatuor. æqua erit men-
ſura ſagorum omnium.

תרגום אונקלוס

33 תלתא כלידין מציירין בקניא חד חיזור ושושן ותלתא כלידין מציירין בקניא חד חיזור ושושן כן לשתא קנין דנפקין מן מנרתא׃
34 ובמנרתא ארבעא כלידין מציירין חיזורהא ושושנהא׃ 35 וחיזור תחות תרין קנין דמינה וחיזור תחות תרין קנין דמינה וחיזור תחות תרין
קנין דמינה כן לשתא קנין דנפקין מן מנרתא׃ 36 חיזוריהון וקניהון מינה יהון כולה נגידא חדא דדהב דכי׃ 37 ותעביד ית בוצינהא
שבעא ותדליק ית בוצינהא ויהון מנהרין לקביל אפהא׃ 38 וצבתהא ומחתיתהא דדהב דכי׃ 39 ככרא דדהב דכי יעביד יתה ית כל מניא
האלין׃ 40 וחזי ועביד בדמותהון דאת מתחזי בטורא׃

כו

1 וית משכנא תעביד עשר יריען דבוץ שזיר ותכלא וארגונא וצבע זהורי צורת כרובין עובד אומן
תעביד יתהון׃ 2 אורכא דיריעתא חדא עשרין ותמני אמין ופותיא ארבע אמין דיריעתא חדא משחתא חדא לכל יריעתא׃ 3 חמש יריען
יהוין מלפפן חדא עם חדא וחמש יריען מלפפן חדא עם חדא׃ 4 ותעביד ענובין דתכלא על שפתא דיריעתא חדא מסטרא דבית לופי וכן
תעביד בשפתא דיריעתא דבית לופי תנינא׃ 5 חמשין ענובין תעביד ביריעתא חדא וחמשין ענובין תעביד בסטרא דיריעתא דבית לופי
תנינא מכוונן ענוביא חדא לקביל חדא׃ 6 ותעביד חמשין פורפין דדהב ותלפיף ית יריעתא חדא עם חדא בפורפיא ויהי משכנא חד׃
7 ותעביד יריען דמעזי לפרסא על משכנא חד עשרי יריען תעביד יתהון׃ 8 אורכא דיריעתא חדא תלתין אמין ופותיא ארבע אמין דיריעתא
חדא משחתא חדא לחד עשרה יריען׃

*Et tres scyphi figurati in modum nucis: in vno 33
calamo sphærula & lilium: & tres scyphi figurati
in nucis modum: in vno calamo sphærula et lilium.
sic sex calamis egredientibus de candelabro.
*Et in candelabro quatuor crateres figurati in 34
modum nucis: in vno calamo sphærulæ, et lilia eius.
*Vt sphærula sub duobus calamis ex eo, & sphæ- 35
rula sub duobus calamis ex eo, sic sex calamis egre-
dientibus de candelabro. *Et calami et sphærulæ ex 36
eo sint omnes tornatiles ex eodem auro puro.
*Et facies lucernas eius septem; et impones lu- 37
cernas eius, & lucebunt ab vna facie eius.
*Et emunctorium eius, & suppositiones eius de 38
auro puro.
*Talentum auri puri facies omnia vasa hæc. 39
*Vide facias iuxta figuram ostensam tibi in 40
monte.*

CAP. XXVI.

ET tabernaculum facies: decem cortinas de bysso 1
retorta, & hyacintho, & purpura, coccino
retorto Cherubim: opere textoris facies eas.*
*Longitudo cortinæ vnius octo & viginti cu- 2
bitorum, et latitudo quatuor cubitorum cortina v-
na erit. mensura eadẽ erit omnibus cortinis. quin-
que autem cortinæ erunt mutuò coniunctæ altera ex
altera.*
*Et quinque cortinæ erunt mutuò coniunctæ, 3
altera ex altera.*
*Et facies ansulas hyacinthinas in labio corti- 4
næ vnius, ex vna parte ad copulationem. et sic fa-
cies in labio cortinæ exterioris, ad copulationem se-
cundam.*
*Quinquaginta autem ansulas facies cortinæ 5
vni, & quinquaginta ansulas facies ex parte cor-
tinæ iuxta copulationem secundæ, contrariæ contra-
cadentes ad inuicem vnicuique.*
*Facies fibulas quinquaginta aureas: & con- 6
iunges cortinas alteram alteri fibulis: et erit taber-
naculum vnum.*
*Et facies saga cilicina cooperimentum super ta- 7
bernaculo: vndecim saga facies ea.*
*Longitudo sagi vnius erit triginta cubitorum, 8
& quatuor cubitorum latitudo sagi vnius. mensu-
ra eadem erit vndecim sagis.*

33 *καὶ τρεῖς κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυίσκου. ἐν τῷ ἑνὶ
καλαμίσκῳ, σφαιρωτὴρ καὶ κρίνον. καὶ τρεῖς κρατῆρες ἐκτε-
τυπωμένοι καρυίσκους. ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ σφαιρωτὴρ καὶ
κρίνον. οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς
34 λυχνίας. *καὶ ἐν τῇ λυχνίᾳ τέσσαρες κρατῆρες ἐκτετυ-
πωμένοι καρυίσκους. ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ οἱ σφαιρωτῆρες, καὶ
35 τὰ κρίνα αὐτῆς, *ὡς σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλα-
μίσκους ἐξ αὐτῆς. καὶ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλαμίσκους
ἐξ αὐτῆς, οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ
36 τῆς λυχνίας. *καὶ οἱ καλαμίσκοι καὶ οἱ σφαιρωτῆρες
ἐξ αὐτῆς ἔστωσαν ὅλοι τορευτοὶ ἐξ ἑνὸς χρυσίου καθαροῦ.
37 *καὶ ποιήσεις τοὺς λύχνους αὐτῆς ἑπτά. καὶ ἐπιθήσεις τοὺς
38 λύχνους αὐτῆς, καὶ φανοῦσιν ἐκ τοῦ ἑνὸς προσώπου αὐτῆς. *καὶ
τὸν ἐπαρυστῆρα αὐτῆς, καὶ τὰ ὑποθέματα αὐτῆς ἐκ χρυσίου κα-
39 θαροῦ. *τάλαντον χρυσίου καθαροῦ ποιήσεις πάντα τὰ
40 σκεύη ταῦτα. *ὅρα ποιήσης κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα
σοι ἐν τῷ ὄρει.

κϛ΄.

1 *Καὶ τὴν σκηνὴν ποιήσεις, δέκα αὐλαίας ἐκ βύσσου κε-
κλωσμένης, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσ-
μένου χερουβίμ. ἐργασίᾳ ὑφάντου ποιήσεις αὐτάς.
2 *μῆκος τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς ὀκτὼ καὶ εἴκοσι πηχῶν, καὶ
εὖρος τεσσάρων πήχεων ἡ αὐλαία ἡ μία ἔσται. μέτρον τὸ αὐ-
τὸ ἔσται πάσαις ταῖς αὐλαίαις. πέντε δὲ αὐλαῖαι ἔσονται ἐξ-
3 αλλήλων συνεχόμεναι ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας. *καὶ πέν-
τε αὐλαῖαι ἔσονται ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι, ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς
4 ἑτέρας. *καὶ ποιήσεις ἀγκύλας ὑακινθίνας ἐπὶ τοῦ χεί-
λους τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς, ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς τὴν συμβο-
λήν. καὶ οὕτω ποιήσεις ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς ἐξω-
5 τέρας πρὸς τῇ συμβολῇ τῇ δευτέρᾳ. *πεντήκοντα δὲ ἀγ-
κύλας ποιήσεις τῇ αὐλαίᾳ τῇ μιᾷ, καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας
ποιήσεις ἐκ τοῦ μέρους τῆς αὐλαίας κατὰ τὴν συμβολὴν τῆς δευ-
τέρας, ἀντιπρόσωποι ἀντιπίπτουσαι εἰς ἀλλήλας ἑκάστῃ.
6 *ποιήσεις κρίκους πεντήκοντα χρυσοῦς. καὶ συνάψεις τὰς αὐ-
λαίας ἑτέραν τῇ ἑτέρᾳ τοῖς κρίκοις. καὶ ἔσται ἡ σκηνὴ μία.
7 *καὶ ποιήσεις δέρρεις τριχίνας σκέπην ἐπὶ τῆς σκηνῆς,
8 ἕνδεκα δέρρεις ποιήσεις αὐτάς. *τὸ μῆκος τῆς δέρρεως τῆς
μιᾶς ἔσται τριάκοντα πήχεων, καὶ τεσσάρων πήχεων τὸ εὖρος τῆς
δέρρεως τῆς μιᾶς, μέτρον τὸ αὐτὸ ἔσται ταῖς ἕνδεκα δέρρεσι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Tres scyphi figurati in calamo vno, sphærula & lilium, & tres scyphi figurati in calamo vno, sphærula & lilium. sic facies in sex calamis qui egrediuntur de candelabro. 34 Et in candelabro erunt quatuor scyphi figurati, sphærulæ eius & lilia eius. 35 Sphærulaque sub duobus calamis eius, & sphærula sub duobus calamis eius, & sphærula sub duobus calamis eius. sic facies sex calamis qui egrediuntur de candelabro. 36 Sphærulæ eorum & calami ex ipso erunt omnia ductilia ex auro mundissimo. 37 Faciesque septem lucernas eius: & incendes lucernas, vt luceant contra faciem eius. 38 Et forcipes eius, & thuribula eius ex auro mundissimo. 39 Ex talento auri mundissimi facies illud, & omnia vasa hæc. 40 Inspiceque, & fac iuxta similitudinem eorum quæ monstrata sunt tibi in monte.

CAP. XXVI.

TAbernaculum verò facies decem cortinas de bysso retorta, & hyacintho, & purpura, & coccino: figuras Cherubim facies, opere artificis facies eas. 2 Longitudo cortinæ vnius erit viginti & octo cubitorum, & latitudo eiusdem cortinæ quatuor cubitorum. mensura vna erit omnium cortinarum. 3 Quinque cortinæ erunt coniunctæ vna cum alia, & quinque cortinæ erunt coniunctæ vna cum alia. 4 Faciesque ansulas ex hyacintho super ora cortinæ vnius in latere quo iungenda est, & similiter facies in ora secundæ cortinæ in loco quo iungenda est. 5 Quinquaginta ansulas facies in cortina vna, & quinquaginta ansulas facies in latere cortinæ secundæ, in loco quo iungenda est, respicientibus se mutuò ansulis, ita vt ansula sit è regione alterius. 6 Faciesque quinquaginta fibulas ex auro, & coniunges vnamquamque cortinam cum altera fibulis, & erit tabernaculum vnum. 7 Faciesque cortinas de pilis caprarum, vt extendantur super tabernaculum: vndecim cortinas facies. 8 Longitudo cortinæ vnius habebit triginta cubitos, & latitudo eiusdem cortinæ habebit quatuor cubitos: mensura vna erit vndecim cortinis.

9 וְחִבַּרְתָּ אֶת־חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת לְבָד וְאֶת־שֵׁשׁ הַיְרִיעֹת
לְבָד וְכָפַלְתָּ אֶת־הַיְרִיעָה הַשִּׁשִּׁית אֶל־מוּל פְּנֵי
10 הָאֹהֶל׃ וְעָשִׂיתָ חֲמִשִּׁים לֻלָאֹת עַל שְׂפַת
הַיְרִיעָה הָאֶחָת הַקִּיצֹנָה בַּחֹבָרֶת וַחֲמִשִּׁים לֻלָאֹת
11 עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הַחֹבֶרֶת הַשֵּׁנִית׃ וְעָשִׂיתָ
קַרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים וְהֵבֵאתָ אֶת־הַקְּרָסִים בַּלֻּלָאֹת
12 וְחִבַּרְתָּ אֶת־הָאֹהֶל וְהָיָה אֶחָד׃ וְסֶרַח הָעֹדֵף בִּירִיעֹת
הָאֹהֶל חֲצִי הַיְרִיעָה הָעֹדֶפֶת תִּסְרַח עַל אֲחֹרֵי
13 הַמִּשְׁכָּן׃ וְהָאַמָּה מִזֶּה וְהָאַמָּה מִזֶּה בָּעֹדֵף בְּאֹרֶךְ
יְרִיעֹת הָאֹהֶל יִהְיֶה סָרוּחַ עַל־צִדֵּי הַמִּשְׁכָּן מִזֶּה וּמִזֶּה
14 לְכַסֹּתוֹ׃ וְעָשִׂיתָ מִכְסֶה לָאֹהֶל עֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים
15 וּמִכְסֵה עֹרֹת תְּחָשִׁים מִלְמָעְלָה׃ וְעָשִׂיתָ
16 אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים׃ עֶשֶׂר
אַמּוֹת אֹרֶךְ הַקָּרֶשׁ וְאַמָּה וַחֲצִי הָאַמָּה רֹחַב הַקֶּרֶשׁ
17 הָאֶחָד׃ שְׁתֵּי יָדוֹת לַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד מְשֻׁלָּבֹת אִשָּׁה אֶל־
18 אֲחֹתָהּ כֵּן תַּעֲשֶׂה לְכֹל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן׃ וְעָשִׂיתָ אֶת־
הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרִים קֶרֶשׁ לִפְאַת נֶגְבָּה תֵימָנָה׃
19 וְאַרְבָּעִים אַדְנֵי־כֶסֶף תַּעֲשֶׂה תַּחַת עֶשְׂרִים הַקָּרֶשׁ
שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו וּשְׁנֵי
20 אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו׃ וּלְצֶלַע
הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית לִפְאַת צָפוֹן עֶשְׂרִים קָרֶשׁ׃
21 וְאַרְבָּעִים אַדְנֵיהֶם כָּסֶף שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ
22 הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃ וּלְיַרְכְּתֵי
23 הַמִּשְׁכָּן יָמָּה תַּעֲשֶׂה שִׁשָּׁה קְרָשִׁים׃ וּשְׁנֵי קְרָשִׁים
24 תַּעֲשֶׂה לִמְקֻצְעֹת הַמִּשְׁכָּן בַּיַּרְכָתָיִם׃ וְיִהְיוּ תֹאֲמִם
מִלְּמַטָּה וְיַחְדָּו יִהְיוּ תַמִּים עַל־רֹאשׁוֹ אֶל־הַטַּבַּעַת
הָאֶחָת כֵּן יִהְיֶה לִשְׁנֵיהֶם לִשְׁנֵי הַמִּקְצֹעֹת יִהְיוּ׃
25 וְהָיוּ שְׁמֹנָה קְרָשִׁים וְאַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שִׁשָּׁה עָשָׂר
אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים
תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃

9 * E quibus quinque iunges seorsum, & sex
sibi mutuò copulabis, ita vt sextum sagum in
C fronte tecti duplices.
10 * Facies & quinquaginta ansas in ora sagi
vnius, vt coniungi cum altero queat: & quin-
quaginta ansas in ora sagi alterius, vt cum al-
tero copuletur.
11 * Facies & quinquaginta fibulas æneas, q-
bus iungantur ansæ, vt vnum ex omnibus o-
perimentum fiat.
12 * Quod autem superfuerit in sagis quę pa
rantur tecto, id est, vnum sagum quod am-
plius est, ex medietate eius operies tabernacu-
li posteriora.
13 * Et cubitus ex vna parte pendebit, & alter
ex altera qui plus est in sagorum longitudine
vtrumque latus tabernaculi protegens.
14 * Facies & operimentũ aliud tecto de pel-
libus arietum rubricatis, & super hoc rursum
D aliud operimentum de hyacinthinis pellibus.
15 * Facies & tabulas stantes tabernaculi de
lignis sethim:
16 * Quæ singulæ denos cubitos in longitu-
dine habeant, & in latitudine singulos ac se-
17 missem. * In lateribus tabulæ duæ inca-
straturæ fient, quibus tabula alteri tabulæ cõ-
nectatur. atque in hunc modum cunctę tabu
18 læ parabuntur. * Quarum viginti erunt in la-
19 tere meridiano, quod vergit ad Austrũ, * Qui-
bus quadraginta bases argenteas fundes, vt bi
nę bases singulis tabulis per duos ãgulos sub-
20 iiciantur. * In latere quoq; secundo taberna-
culi quod vergit ad Aquilonẽ, viginti tabulæ
21 erunt: * Quadraginta habentes bases argen-
teas. binæ bases singulis tabulis supponẽtur.
22 * Ad occidentalem verò plagã tabernaculi fa-
23 cies sex tabulas: * Et rursum alias duas quæ in
angulis erigantur post tergum tabernaculi.
24 * Eruntq; sibi coniunctę à deorsum vsque ad
sursum, & vna omnes cõpago retinebit. dua-
E bus quoque tabulis quę in angulis ponendæ
25 sunt, similis iunctura seruabitur. * Et erunt si-
mul tabulę octo, bases earũ argenteę sedecim,
duabus basibus per vnã tabulam supportatis.

תרגום אונקלוס

9 וּתְלַפֵּיף יָת חֲמֵשׁ יְרִיעָן לְחוֹד וְיָת שִׁית יְרִיעָן לְחוֹד וְתֵיעוֹף יָת יְרִיעֲתָא שְׁתִיתֵיתָא לָקֳבֵיל אַפֵּי מַשְׁכְּנָא׃ 10 וְתַעְבֵּיד חַמְשִׁין עֲנוּבִין עַל שִׂפְתָא דִירִיעֲתָא חֲדָא מִסִּטְרָא דְבֵית לוֹפֵי וְחַמְשִׁין עֲנוּבִין עַל שִׂפְתָא דִירִיעֲתָא דְבֵית לוֹפֵי תִנְיָנָא׃ 11 וְתַעְבֵּיד פּוּרְפִין דִנְחָשָׁא חַמְשִׁין וְתָעֵיל יָת פּוּרְפַיָּא בַּעֲנוּבַיָּא וּתְלַפֵּיף יָת מַשְׁכְּנָא וִיהֵי חַד׃ 12 וְסִרְחָא דְיַתִּיר בִּירִיעַת מַשְׁכְּנָא פַּלְגוּת יְרִיעֲתָא דְיַתִּירָא תִּסְרַח עַל אֲחוֹרֵי מַשְׁכְּנָא׃ 13 וְאַמְּתָא מִכָּא וְאַמְּתָא מִכָּא בִּדְיַתִּיר בְּאוֹרֶךְ יְרִיעַת מַשְׁכְּנָא יְהֵי סְרִיחַ עַל סִטְרֵי מַשְׁכְּנָא מִכָּא וּמִכָּא לְכַסָּיוּתֵיהּ׃ 14 וְתַעְבֵּיד חוֹפָאָה לְמַשְׁכְּנָא דְמַשְׁכֵי דְדִכְרֵי מְסַמְּקֵי וְחוֹפָאָה דְמַשְׁכֵי דְסַסְגּוֹנָא מִלְּעֵילָא׃ 15 וְתַעְבֵּיד יָת דַּפַּיָּא לְמַשְׁכְּנָא דְאָעֵי שִׁטִּין קָיְמִין׃ 16 עֲשַׂר אַמִּין אוּרְכָּא דְדַפָּא וְאַמְּתָא וּפַלְגוּת אַמְּתָא פּוּתְיָא דְדַפָּא חַד׃ 17 תַּרְתֵּין צִירִין לְדַפָּא חַד מְשַׁלְּבִין חֲדָא עִם חֲדָא כֵּן תַּעְבֵּיד לְכָל דַּפֵּי מַשְׁכְּנָא׃ 18 וְתַעְבֵּיד יָת דַּפַּיָּא לְמַשְׁכְּנָא עֶשְׂרִין דַּפִּין לְרוּחַ עֵיבַר דָּרוֹמָא׃ 19 וְאַרְבְּעִין סַמְכִין דִכְסַף תַּעְבֵּיד תְּחוֹת עֶשְׂרִין דַּפִּין תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד לִתְרֵין צִירוֹהִי וּתְרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד לִתְרֵין צִירוֹהִי׃ 20 וְלִסְטַר מַשְׁכְּנָא תִּנְיָנָא לְרוּחַ צִפּוּנָא עֶשְׂרִין דַּפִּין׃ 21 וְאַרְבְּעִין סַמְכֵיהוֹן דִכְסַף תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד וּתְרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד׃ 22 וְלִסְיָפֵי מַשְׁכְּנָא מַעַרְבָא תַּעְבֵּיד שִׁתָּא דַּפִּין׃ 23 וּתְרֵין דַּפִּין תַּעְבֵּיד לְזָוְיָת מַשְׁכְּנָא בְּסוֹפֵיהוֹן׃ 24 וִיהוֹן מְכַוְּנִין מִלְּרַע וְכַחֲדָא יְהוֹן מְכַוְּנִין בְּרֵישֵׁיהוֹן לְעִזְקְתָא חֲדָא כֵּן יְהֵי לִתְרֵיהוֹן לִתְרֵין זָוְיָן יְהוֹן׃ 25 וִיהוֹן תְּמָנְיָא דַפִּין וְסַמְכֵיהוֹן דִכְסַף שִׁתָּא עֲשַׂר סַמְכִין תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד וּתְרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד׃

* *Et coniunges quinque saga simul, & sex saga* 9
simul. & duplicabis sagum sextum ante faciem ta-
bernaculi. * *Et facies ansulas quinquaginta in* 10
labio sagi vnius, quod in medio secundum copula-
tionem. & quinquaginta ansas facies in labio sagi,
coniungentis secundi.

* *Et facies fibulas æneas quinquaginta: & co-* 11
pulabis fibulas ex ansis, & copulabis saga, & erit
vnum. * *Et suppones superfluum in sagis ta-* 12
bernaculi dimidium: sagi reliquum cooperies resi-
duum sagorum tabernaculi. cooperies post taberna-
culum. * *Cubitum ex hoc, & cubitum ex* 13
hoc, ex supereminenti sagorum, de longitudine sa-
gorum tabernaculi. & erit cooperiens super latera
tabernaculi hinc et inde, vt cooperiat.

* *Et facies operimentum tabernaculi pelles arie-* 14
tum rubricatas, & superoperimenta pelles hyacin-
thinas desuper.

* *Et facies columnas tabernaculi de lignis impu-* 15
tribilibus. * *Decem cubitorum facies colum-* 16
nam vnam, & cubiti vnius & dimidij latitudo co-
lumnæ vnius. * *Duos cubitulos columnæ v-* 17
ni, concurrentes alterum alteri. sic facies omnibus co
lumnis tabernaculi.

* *Et facies columnas tabernaculi viginti colu-* 18
mnas ex latere quod ad Austrum.

* *Et quadraginta bases argenteas facies vigin-* 19
ti columnis: duas bases columnæ vni in ambas par-
tes eius, & duas bases columnæ vni in vtrasque
partes eius. * *Et latus secundum ad A-* 20
quilonem, viginti columnas. * *Et quadragin-* 21
ta bases earum argenteas: duas bases columnæ v-
ni in ambas partes eius, & duas bases columnæ vni
in ambas partes eius. * *Et à tergo taber-* 22
naculi secundum partem quæ ad mare, facies sex co-
lumnas. * *Et duas columnas facies in an-* 23
gulis tabernaculi à tergo.

* *Et erunt ex æquo ab infra. & in idipsum e-* 24
runt æquales à capitibus in copulationem vnam. sic
facies vtrisque angulis duobus. æquales sint.

* *Et erunt octo columnæ: & bases earum ar-* 25
genteæ decem & sex. & duæ bases columnæ vni,
& duæ bases columnæ vni, & duæ bases columnæ
vni in ambas partes eius.

9 * καὶ συνάψεις τὰς πέντε δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ τὰς ἕξ
δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐπιδιπλώσεις τὴν δέρριν τὴν ἕκτην
10 κατὰ πρόσωπον τῆς σκηνῆς. * καὶ ποιήσεις ἀγκύλας πεν-
τήκοντα ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς, τῆς ἀναμέσον κατὰ
τὴν συμβολήν. καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ποιήσεις ἐπὶ τοῦ
χείλους τῆς δέρρεως, τῆς συναπτούσης τῆς δευτέρας.
11 * καὶ ποιήσεις κρίκους χαλκοῦς πεντήκοντα· καὶ συνάψεις
τοὺς κρίκους ἐκ τῶν ἀγκύλων, καὶ συνάψεις τὰς δέρρεις, καὶ
12 ἔσται ἕν. * καὶ ὑποθήσεις τὸ πλεονάζον ἐν ταῖς δέρρεσι τῆς
σκηνῆς. τὸ ἥμισυ τῆς δέρρεως τὸ ὑπολειπόμενον ὑποκαλύψεις
τὸ πλεονάζον τῶν δέρρεων τῆς σκηνῆς. ἐπικαλύψεις ὀπίσω τῆς
13 σκηνῆς· * πῆχυν ἐκ τούτου, καὶ πῆχυν ἐκ τούτου, ἐκ τοῦ
ὑπερέχοντος τῶν δέρρεων, ἐκ τοῦ μήκους τῶν δέρρεων τῆς σκη-
νῆς. καὶ ἔσται συγκαλύπτων ἐπὶ τὰ πλάγια τῆς σκηνῆς ἔνθεν
14 καὶ ἔνθεν, ἵνα καλύπτῃ. * καὶ ποιήσεις κατακάλυμμα τῆς
σκηνῆς δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ ἐπικαλύμμα-
15 τα δέρματα ὑακίνθινα ἐπάνωθεν. * καὶ ποιήσεις στύλους
16 τῆς σκηνῆς ἐκ ξύλων ἀσήπτων. * δέκα πηχέων ποιή-
σεις τὸν στύλον τὸν ἕνα, καὶ πήχεως ἑνὸς καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος
17 τοῦ στύλου τοῦ ἑνός· * δύο ἀγκωνίσκους τῷ στύλῳ τῷ ἑνί,
ἀντιπίπτοντας ἕτερον τῷ ἑτέρῳ. οὕτω ποιήσεις πᾶσι τοῖς στύ-
18 λοις τῆς σκηνῆς. * καὶ ποιήσεις τοὺς στύλους τῆς σκηνῆς
19 εἴκοσι στύλους ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ πρὸς νότον. * καὶ τεσσα-
ράκοντα βάσεις ἀργυρᾶς ποιήσεις τοῖς εἴκοσι στύλοις. δύο βά-
σεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο βά-
σεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.
20 * καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον πρὸς βορρᾶν, εἴκοσι στύλους·
21 * καὶ τεσσαράκοντα βάσεις αὐτῶν ἀργυρᾶς· δύο βάσεις
τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο βάσεις
τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.
22 * καὶ ἐκ τῶν ὀπίσω τῆς σκηνῆς κατὰ τὸ μέρος τὸ πρὸς θά-
23 λασσαν ποιήσεις ἕξ στύλους. * καὶ δύο στύλους ποιήσεις ἐ-
24 πὶ τῶν γωνιῶν τῆς σκηνῆς ἐκ τῶν ὀπισθίων. * καὶ ἔσονται ἐξ
ἴσου κάτωθεν. καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔσονται ἴσοι ἐκ τῶν κεφαλῶν εἰς
σύμβλησιν μίαν. οὕτω ποιήσεις ἀμφοτέραις ταῖς γωνίαις
25 ταῖς δυσίν· ἴσαι ἔστωσαν. * καὶ ἔσονται ὀκτὼ στύλοι· καὶ
βάσεις αὐτῶν ἀργυραῖ δεκαέξ. καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ
τῷ ἑνί, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ
τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Et iunges quinque cortinas seorsum, & sex cortinas seorsum: & duplicabis cortinam sextam, quæ est super faciem tabernaculi. 10 Et facies quinquaginta ansulas in ora cortinæ vnius in latere quo iungenda est, & quinquaginta ansas in ora cortinæ secundæ, in loco quo iungenda est. 11 Faciesque quinquaginta fibulas ex ære, & induces fibulas in ansulis, & coniunges tabernaculum vt sit vnum. 12 Et quod superest ex cortinis tabernaculi, dimidium scilicet cortinæ quæ superest, extendes super posteriora tabernaculi. 13 Et cubitus hinc, & cubitus indè, qui superest in longitudine cortinarum tabernaculi, extendatur super latera tabernaculi hinc & indè, vt cooperiat illud. 14 Faciesque coopertorium tabernaculi de pellibus arietum rubricatis, & aliud coopertorium de pellibus taxonum desuper. 15 Faciesque tabulas stantes tabernaculo de lignis setim. 16 Decem cubitos habebit longitudo tabulæ, & cubitum & dimidium latitudo tabulæ vnius. 17 Duos cardines habebit vnaquæque tabula, & duabus incastraturis erunt coniunctæ vna cum alia: sic facies in omnibus tabulis tabernaculi. 18 Faciesque viginti tabulas tabernaculo ad latus Meridianum: 19 Et quadraginta bases argenteas facies sub viginti tabulis. duæ bases erunt sub tabula vna in duobus cardinibus eius, & duæ bases sub tabula alia in duobus cardinibus eius. 20 Et in latere secundo tabernaculi ad plagam Aquilonarem erunt viginti tabulæ: 21 Et quadraginta bases argenteæ, duæ bases sub vna tabula, & duæ bases sub alia tabula. 22 Et ad posteriorem partem Occidentalem tabernaculi facies sex tabulas. 23 Et duas tabulas facies ad angulos tabernaculi in extremitate eius. 24 Et erunt coniunctæ ab inferiori parte, simulque erunt coniunctæ in capite suo in anulo vno: sic erit ambobus, hoc est duobus angulis. 25 Eruntque octo tabulæ, & bases earum sedecim argenteæ: duæ bases sub vna tabula, & duæ bases sub alia tabula.

26 ועשית בריחם עצי שטים חמשה לקרשי צלע־
27 המשכן האחד: וחמשה בריחם לקרשי צלע־
המשכן השנית וחמשה בריחם לקרשי צלע המשכן
28 לירכתים ימה: והבריח התיכן בתוך הקרשים
29 מברח מן־הקצה אל־הקצה: ואת־הקרשים
תצפה זהב ואת־טבעתיהם תעשה זהב בתים לבריחם
30 וצפית את־הבריחם זהב: והקמת את־המשכן
31 כמשפטו אשר הראית בהר: ועשית פרכת תכלת
וארגמן ותולעת שני ושש משזר מעשה חשב
32 יעשה אתה כרבים: ונתתה אתה על־ארבעה
עמודי שטים מצפים זהב וויהם זהב על־ארבעה
33 אדני־כסף: ונתתה את־הפרכת תחת הקרסים
והבאת שמה מבית לפרכת את ארון העדות
והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש
34 הקדשים: ונתת את־הכפרת על ארון העדת
35 בקדש הקדשים: ושמת את־השלחן מחוץ
לפרכת ואת־המנרה נכח השלחן על צלע המשכן
36 תימנה והשלחן תתן על־צלע צפון: ועשית מסך
לפתח האהל תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר
37 מעשה רקם: ועשית למסך חמשה עמודי שטים
וצפית אתם זהב וויהם זהב ויצקת להם חמשה
אדני־נחשת:

כז

1 ועשית את־המזבח עצי שטים חמש אמות ארך
וחמש אמות רחב רבוע יהיה המזבח ושלש אמות
2 קמתו: ועשית קרנתיו על ארבע פנתיו ממנו
3 תהיין קרנתיו וצפית אתו נחשת: ועשית סירתיו
לדשנו ויעיו ומזרקתיו ומזלגתיו ומחתתיו לכל־כליו
תעשה נחשת:

26 * Facies & vectes de lignis ſethim quinque
ad continendas tabulas in vno latere taberna-
culi:
27 * Et quinque alios in altero, & eiuſdem nu
meri ad Occidentalem plagam,
28 * Qui mittentur per medias tabulas à ſum-
29 mo vſque ad ſummum. * Ipſas quoque
tabulas deaurabis, & fundes in eis anulos au-
reos, per quos vectes tabulata contineant,
30 quos operies laminis aureis. * Et eriges
F tabernaculum iuxta exemplar, quod tibi in
31 monte monſtratum eſt. * Facies & ve-
lum de hyacintho & purpura, coccoque bis
tincto, & byſſo retorta opere plumario, & pul
chra varietate contextum:
32 * Quod appendes ante quatuor columnas
de lignis ſethim, quæ ipſæ quidem deauratæ
erunt: & habebunt capita aurea, & baſes ar-
genteas.
33 * Inſeretur autem velum per circulos, intra
quod pones arcam teſtimonij; quo & ſanctua
rium & ſanctuarij ſanctuaria diuidentur.
34 * Pones & propitiatorium ſuper arcam te-
ſtimonij in ſancta ſanctorum:
35 * Menſamque extra velum, & contra men
G ſam candelabrum in latere tabernaculi me-
ridiano. Menſa enim ſtabit in parte Aqui-
lonis.
36 * Facies & tentorium in introitu taberna-
culi de hyacintho & purpura, coccoq; bis tin
cto, & byſſo retorta opere plumario:
37 * Et quinque columnas deaurabis ligno-
rum ſethim, ante quas ducetur tentoriũ; qua-
rum erunt capita aurea, & baſes æneæ.

CAP. XXVII.

1 A FAcies & altare de lignis ſethim, quod habe
bit quinque cubitos in longitudine, & to-
tidem in latitudine, id eſt quadrum & tres cu
2 bitos in altitudine.
* Cornua autem per quatuor angulos ex
3 ipſo erunt, & operies illud ære. * Facieſque in
vſus eius lebetes ad ſuſcipiendos cineres &
forcipes atque fuſcinulas, & ignium rece-
ptacula. Omnia vaſa ex ære fabricabis.

תרגום אונקלוס

26 ותעביד עברין דאעי שטין חמשא לדפי סטר משכנא חד: 27 וחמשא עברין לדפי סטר משכנא תנינא וחמשא עברין לדפי
סטר משכנא לסופיהון מערבא: 28 ועברא מציעאה בגו דפיא מעבר מן סיפי לסיפי: 29 וית דפיא תחפי דהבא וית עזקתהון תעביד
דהבא אתרא לעבריא ותחפי ית עבריא דהבא: 30 ותקים ית משכנא כהלכתיה דאת מתחזי בטורא: 31 ותעביד פרוכתא דתכלא וארגונא
וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד אומן צורת כרובין: 32 ותתן יתה על ארבעא עמודי שטין מחפן דהבא וויהון דהבא על ארבעא סמכין דכסף:
33 ותתן ית פרוכתא תחות פורפיא ותעיל לתמן מגיו לפרוכתא ית ארונא דסהדותא ותפריש פרוכתא לכון בין קודשא ובין קדש קודשיא:
34 ותתן ית כפורתא על ארונא דסהדותא בקדש קודשיא: 35 ותשוי ית פתורא מברא לפרוכתא וית מנרתא לקביל פתורא על סטר משכנא
דרומא ופתורא תתן על סטר ציפונא: 36 ותעביד פרסא לתרע משכנא דתכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד צייר: 37 ותעביד
לפרסא חמשא עמודי שטין ותחפי יתהון דהבא וויהון דהבא ותתיך להון חמשא סמכין דנחשא:

כז

1 ותעביד ית מדבחא דאעי שטין חמש אמין אורכא וחמש אמין פותיא מרבע יהי מדבחא ותלת אמין רומיה: 2 ותעביד קרנוהי
על ארבע זויתיה מניה יהוין קרנוהי ותחפי יתיה דנחשא: 3 ותעביד פסכתרותיה למספי קטמיה ומגרופיתיה ומזרקוהי וצנורתיה
ומחתיתיה לכל מנוהי תעביד נחשא:

* Et facies vectes ex lignis imputribilibus quin- 26
que columnis ex vna parte tabernaculi:
* Et quinque vectes columnis lateri taberna- 27
culi secundo, & quinque vectes columnis posteriori
lateri tabernaculi quod ad mare.
* Et vectis medius inter columnas perueniat 28
ab vno latere in alterum latus.
* Et columnas deaurabis auro: & anulos facies 29
aureos, in quos immittes vectes: & deaurabis
vectes auro.
* Et eriges tabernaculum iuxta formam osten- 30
sam tibi in monte.
* Et facies velum ex hyacintho, & purpura, et 31
coccino retorto, & bysso filata. opus textum facies
illud Cherubim.
* Et impones illud super quatuor columnas im- 32
putribiles deauratas auro: & capitula eorum au-
rea, & bases eorum quatuor argenteæ.
* Et pones velum super columnas: & inferes 33
illic intra velum arcam testamenti: et diuidet ve-
lum vobis inter sanctuarium, & inter sanctum
sanctorum.
* Et cooperies velo arcam testimonij in sancto 34
sanctorum.
* Et pones mensam extra velum, & candela- 35
brum è regione mensæ, in parte tabernaculi quæ ad
Austrum: & mensam pones in parte tabernaculi
quæ ad Aquilonem.
* Et facies tentorium ex hyacintho, & purpu- 36
ra, & coccino retorto, et bysso retorta, opus va-
riegatum.
* Et facies velo quinque columnas, et deaura- 37
bis eas auro. et capitula earum aurea: et conflabis
eis quinque bases æneas.

CAP. XXVII.

ET facies altare ex lignis imputribilibus, quin- 1
que cubitorum longitudo, et quinque cubitorum
latitudo: quadrangulum erit altare, et trium cubi-
torum altitudo eius.
* Et facies cornua supra quatuor angulos. ex eo 2
erunt cornua: et cooperies ea ære.
* Et facies coronam altari, et cooperimentum e- 3
ius, et phialas eius, & fuscinulas eius, & focum e-
ius, et omnia vasa eius facies ænea.

26 * καὶ ποιήσεις μοχλοὺς ἐκ ξύλων ἀσήπτων πέντε τοῖς στύ-
27 λοις ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους τῆς σκηνῆς. * καὶ πέντε μο-
χλοὺς τοῖς στύλοις τῷ κλίτει τῆς σκηνῆς τῷ δευτέρῳ, καὶ πέν-
τε μοχλοὺς τοῖς στύλοις τῷ ὀπισθίῳ κλίτει τῆς σκηνῆς τῷ πρὸς
28 θάλασσαν. * καὶ ὁ μοχλὸς ὁ μέσος ἀναμέσον τῶν στύ-
λων διικνείσθω ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κλίτους εἰς τὸ ἕτερον κλίτος.
29 * καὶ τοὺς στύλους καταχρυσώσεις χρυσίῳ. καὶ τοὺς δακτυ-
λίους ποιήσεις χρυσοῦς, εἰς οὓς εἰσάξεις τοὺς μοχλούς. καὶ κατα-
30 χρυσώσεις τοὺς μοχλοὺς χρυσίῳ. * καὶ ἀναστήσεις τὴν
σκηνὴν κατὰ τὸ εἶδος τὸ δεδειγμένον σοι ἐν τῷ ὄρει.
31 * καὶ ποιήσεις καταπέτασμα ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας,
καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου νενησμένης. ἔργον ὑφαν-
32 τὸν ποιήσεις αὐτὸ χερουβίμ. * καὶ ἐπιθήσεις αὐτὸ ἐ-
πὶ τεσσάρων στύλων ἀσήπτων κεχρυσωμένων χρυσίῳ. καὶ αἱ κε-
φαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ. καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυ-
33 ραῖ. * καὶ θήσεις τὸ καταπέτασμα ἐπὶ τοὺς στύλους. καὶ
εἰσοίσεις ἐκεῖ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος τὴν κιβωτὸν τοῦ
μαρτυρίου. καὶ διοριεῖ τὸ καταπέτασμα ὑμῖν ἀναμέσον τοῦ ἁ-
34 γίου καὶ ἀναμέσον τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων. * καὶ κατα-
καλύψεις τῷ καταπετάσματι τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου
35 ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων. * καὶ θήσεις τὴν τράπεζαν ἔ-
ξωθεν τοῦ καταπετάσματος, καὶ τὴν λυχνίαν ἀπέναντι τῆς
τραπέζης ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς νότον. καὶ τὴν
τράπεζαν θήσεις ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς βορρᾶν.
36 * καὶ ποιήσεις ἐπίσπαστρον ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας,
καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ποι-
37 κιλτοῦ. * καὶ ποιήσεις τῷ καταπετάσματι πέντε στύλους,
καὶ χρυσώσεις αὐτοὺς χρυσίῳ. καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυ-
σαῖ. καὶ χωνεύσεις αὐτοῖς πέντε βάσεις χαλκᾶς.

κζʹ.

1 * Καὶ ποιήσεις θυσιαστήριον ἐκ ξύλων ἀσήπτων, πέντε
πηχῶν τὸ μῆκος, καὶ πέντε πηχῶν τὸ εὖρος. τετράγωνον ἔσται
τὸ θυσιαστήριον, καὶ τριῶν πήχεων τὸ ὕψος αὐτοῦ.
2 * καὶ ποιήσεις τὰ κέρατα ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν. ἐξ
αὐτοῦ ἔσται τὰ κέρατα. καὶ καλύψεις αὐτὰ χαλκῷ.
3 * καὶ ποιήσεις στεφάνην τῷ θυσιαστηρίῳ. καὶ τὸν καλυ-
πτῆρα αὐτοῦ, καὶ τὰς φιάλας αὐτοῦ, καὶ τὰς κρεάγρας αὐ-
τοῦ, καὶ τὸ πύρειον αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ ποιήσεις
χαλκᾶ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Et facies quinque vectes de lignis setim, ad continendas tabulas vnius lateris tabernaculi: 27 Et quinque alios vectes ad continendas tabulas lateris secundi tabernaculi, & quinque vectes ad continendas tabulas posterioris partis tabernaculi ad Occidentem. 28 Et vectis medius qui mittetur per medias tabulas, transiet à summo vsque ad summum. 29 Tabulas autem cooperies auro, & anulos earum facies aureos, vt sint loca vectibus: vectes quoque cooperies auro. 30 Et eriges tabernaculum iuxta exemplar quod tibi in monte monstratum est. 31 Faciesque velum de hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta, opere artificis facies illud figuris Cherubim. 32 Et pones illud super quatuor columnas de lignis setim coopertas auro: capita earum aurea, super quatuor bases argenteas. 33 Et pones velum sub fibulis, & introduces ibi vltra velum arcam testimonij, vt diuidat velum vobis inter sanctum, & inter sanctum sanctorum. 34 Ponesque propitiatorium super arcam testimonij in sancto sanctorum. 35 Ponesque mensam extra velum, & candelabrum è regione mensæ in latere Meridionali tabernaculi: & mensam pones in latere Aquilonari. 36 Faciesque velum in ostio tabernaculi ex hyacintho & purpura, & coccino, & bysso retorta opere polymitarij. 37 Et facies velo quinque columnas de lignis setim, & cooperies eas auro: capita earum erunt ex auro, & fundes eis quinque bases æneas.

CAP. XXVII.

FAciesque altare de lignis setim: quinque cubitos habebit longitudo eius, & quinque cubitos latitudo: quadratum erit altare, & tres cubitos habebit altitudo eius.
2 Faciesque cornua eius super angulos eius, ex ipso erunt cornua eius, & operies illud ære.
3 Et facies lebetes vt colligatur cinis, & batilia eius, & acetabula, & fuscinulas, & thuribula eius: omnia vasa eius facies ex ære.

4 וְעָשִׂיתָ לּוֹ מִכְבָּר מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת נְחֹשֶׁת וְעָשִׂיתָ עַל־
הָרֶשֶׁת אַרְבַּע טַבְּעֹת נְחֹשֶׁת עַל אַרְבַּע קְצוֹתָיו׃
5 וְנָתַתָּה אֹתָהּ תַּחַת כַּרְכֹּב הַמִּזְבֵּחַ מִלְּמָטָּה וְהָיְתָה
6 הָרֶשֶׁת עַד חֲצִי הַמִּזְבֵּחַ׃ וְעָשִׂיתָ בַדִּים לַמִּזְבֵּחַ בַּדֵּי
7 עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם נְחֹשֶׁת׃ וְהוּבָא אֶת־בַּדָּיו
בַּטַּבָּעֹת וְהָיוּ הַבַּדִּים עַל־שְׁתֵּי צַלְעֹת הַמִּזְבֵּחַ בִּשְׂאֵת
8 אֹתוֹ׃ נְבוּב לֻחֹת תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר הֶרְאָה אֹתְךָ
9 בָּהָר כֵּן יַעֲשׂוּ׃ וְעָשִׂיתָ אֵת חֲצַר הַמִּשְׁכָּן לִפְאַת
נֶגֶב־תֵּימָנָה קְלָעִים לֶחָצֵר שֵׁשׁ מָשְׁזָר מֵאָה בָאַמָּה
10 אֹרֶךְ לַפֵּאָה הָאֶחָת׃ וְעַמֻּדָיו עֶשְׂרִים וְאַדְנֵיהֶם
עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמֻּדִים וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף׃
11 וְכֵן לִפְאַת צָפוֹן בָּאֹרֶךְ קְלָעִים מֵאָה אֹרֶךְ וְעַמֻּדָו
עֶשְׂרִים וְאַדְנֵיהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמֻּדִים
12 וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף׃ וְרֹחַב הֶחָצֵר לִפְאַת־יָם קְלָעִים
חֲמִשִּׁים אַמָּה עַמֻּדֵיהֶם עֲשָׂרָה וְאַדְנֵיהֶם עֲשָׂרָה׃
13 וְרֹחַב הֶחָצֵר לִפְאַת קֵדְמָה מִזְרָחָה חֲמִשִּׁים אַמָּה׃
14 וַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה קְלָעִים לַכָּתֵף עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה
15 וְאַדְנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה׃ וְלַכָּתֵף הַשֵּׁנִית חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה
קְלָעִים עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַדְנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה׃
16 וּלְשַׁעַר הֶחָצֵר מָסָךְ עֶשְׂרִים אַמָּה תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה רֹקֵם עַמֻּדֵיהֶם אַרְבָּעָה
17 וְאַדְנֵיהֶם אַרְבָּעָה׃ כָּל־עַמּוּדֵי הֶחָצֵר סָבִיב
18 מְחֻשָּׁקִים כֶּסֶף וָוֵיהֶם כָּסֶף וְאַדְנֵיהֶם נְחֹשֶׁת׃ אֹרֶךְ
הֶחָצֵר מֵאָה בָאַמָּה וְרֹחַב חֲמִשִּׁים בַּחֲמִשִּׁים וְקֹמָה
19 חָמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר וְאַדְנֵיהֶם נְחֹשֶׁת׃ לְכֹל
כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן בְּכֹל עֲבֹדָתוֹ וְכָל־יְתֵדֹתָיו וְכָל־יִתְדֹת
הֶחָצֵר נְחֹשֶׁת׃
20 וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר
לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד׃

4 Craticulamque in modum retis æneam,
per cuius quatuor angulos erũt quatuor anu
5 li ænei: Quos pones ſubter arulam altaris. e-
6 ritque craticula vſque ad altaris medium. Fa
B cies & vectes altaris de lignis ſethĩ duos, quos
7 operies laminis æneis: Et induces per circu-
lum: eruntq; ex vtroque latere altaris ad por
8 tandum. Non ſolidum, ſed inane & cauum
intrinſecus facies illud, ſicut tibi in mõte mõ-
9 ſtratum eſt. Facies & atrium tabernaculi, in
cuius Auſtrali plaga contra Meridiem erunt
tentoria de byſſo retorta. Centum cubitos v-
10 num latus tenebit in longitudine: Et colum
nas viginti cum baſibus totidem æneis, quæ
capita cum cęlaturis ſuis habebunt argentea.
11 Similiter & in latere Aquilonis per longum
erunt tentoria centum cubitorum; columnæ
C viginti, & baſes æneę eiuſdem numeri & capi-
12 ta earum cũ cęlaturis ſuis argentea. In latitu
dine verò atrij, quod reſpicit ad Occidentem,
erunt tentoria per quinquaginta cubitos, &
13 colũnæ decem, baſeſq; totidem. In ea quoq;
atrij latitudine, quę reſpicit ad Orientẽ, quin-
14 quaginta cubiti erunt: In quibus quindecim
cubitorum tentoria lateri vno deputabũtur,
15 columnæque tres, & baſes totidem. Et in la-
tere altero erunt tentoria, cubitos obtinentia
quindecim, columnæ tres, & baſes totidem.
16 In introitu verò atrij fiet tentorium cubito-
rum viginti ex hyacintho & purpura cocco-
que bis tincto, & byſſo retorta opere pluma-
rio. columnas habebit quatuor, cũ baſibus to
17 tidem. Omnes columnæ atrij per circuitum
veſtitæ erunt argenteis laminis, capitibus ar-
18 genteis, & baſibus æneis. In longitudine oc-
cupabit atrium cubitos centum, in latitudi-
D ne quinquaginta. altitudo quinque cubito-
rum erit; fietque de byſſo retorta, & habebit
19 baſes æneas. Cuncta vaſa tabernaculi in om-
nes vſus & ceremonias, tam pauxillos eius
20 quàm atrij, ex ære facietis. Præcipe filiis Iſ- Leu. 7. b.
rael vt afferant tibi oleum de arboribus oli-
uarum puriſſimum, piloque contuſum, vt ar-
deat lucerna ſemper

תרגום אונקלוס

4 וְתַעְבֵיד לֵיהּ סְרָדָא עוֹבַד מְצַדְתָּא דִנְחָשָׁא וְתַעְבֵיד עַל מְצַדְתָּא אַרְבַּע עִזְקָן דִּנְחָשָׁא עַל אַרְבַּע סִטְרוֹהִי׃ 5 וְתִתֵּן יָתַהּ תְּחוֹת סוֹבֵבָא
דְמַדְבְּחָא מִלְּרַע וּתְהֵי מְצַדְתָּא עַד פַּלְגוּת מַדְבְּחָא׃ 6 וְתַעְבֵיד אֲרִיחַיָּא לְמַדְבְּחָא אֲרִיחֵי דְאָעֵי שִׁטִּין וְתַחְפֵּי יָתְהוֹן נְחָשָׁא׃ 7 וְיִתְעֲלוּן יָת
אֲרִיחוֹהִי בְּעִזְקָתָא וִיהוֹן אֲרִיחַיָּא עַל תְּרֵין סִטְרֵי מַדְבְּחָא בְּמִטַּל יָתֵיהּ׃ 8 חֲלִיל לוּחִין תַּעְבֵיד יָתֵיהּ כְּמָא דְאַחְזִי יָתָךְ בְּטוּרָא כֵּן יַעְבְּדוּן׃
9 וְתַעְבֵיד יָת דָּרַת מַשְׁכְּנָא לְרוּחַ עִיבַר דָּרוֹמָא סְרָדִין לְדָרְתָא דְבוּץ שְׁזִיר מְאָה אַמִּין אוֹרְכָּא לְרוּחָא חֲדָא׃ 10 וְעַמּוּדוֹהִי עֶשְׂרִין וְסַמְכֵיהוֹן עֶשְׂרִין
דִּנְחָשָׁא וָוֵי עַמּוּדַיָּא וְכִבּוּשֵׁיהוֹן דִּכְסַף׃ 11 וְכֵן לְרוּחַ צִיפּוּנָא בְּאוֹרְכָּא סְרָדִין מְאָה בְּאוֹרְכָּא וְעַמּוּדוֹהִי עֶשְׂרִין וְסַמְכֵיהוֹן עֶשְׂרִין דִּנְחָשָׁא
וָוֵי עַמּוּדַיָּא וְכִבּוּשֵׁיהוֹן כְּסַף׃ 12 וּפוּתְיָא דְדָרְתָא לְרוּחַ מַעַרְבָא סְרָדִין חַמְשִׁין אַמִּין עַמּוּדֵיהוֹן עַשְׂרָא וְסַמְכֵיהוֹן עַשְׂרָא׃ 13 וּפוּתְיָא
דְדָרְתָא לְרוּחַ קִדּוּמָא מַדִּינְחָא חַמְשִׁין אַמִּין׃ 14 וַחֲמֵשׁ עַשְׂרֵי אַמִּין סְרָדִין לְעִיבְרָא עַמּוּדֵיהוֹן תְּלָתָא וְסַמְכֵיהוֹן תְּלָתָא׃ 15 וּלְעִיבְרָא
תִּנְיָנָא חֲמֵשׁ עַשְׂרֵי סְרָדִין עַמּוּדֵיהוֹן תְּלָתָא וְסַמְכֵיהוֹן תְּלָתָא׃ 16 וְלִתְרַע דָּרְתָא פְּרָסָא עֶשְׂרִין אַמִּין דִּתְכֶלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ
שְׁזִיר עוֹבַד צַיָּר עַמּוּדֵיהוֹן אַרְבְּעָה וְסַמְכֵיהוֹן אַרְבְּעָה׃ 17 כָּל עַמּוּדֵי דָּרְתָא סְחוֹר סְחוֹר מְכַבְּשִׁין כְּסַף וָוֵיהוֹן כְּסַף וְסַמְכֵיהוֹן דִּנְחָשָׁא׃
18 אוֹרְכָּא דְדָרְתָא מְאָה אַמִּין וּפוּתְיָא חַמְשִׁין בְּחַמְשִׁין וְרוּמָא חֲמֵשׁ אַמִּין דְּבוּץ שְׁזִיר וְסַמְכֵיהוֹן דִּנְחָשָׁא׃ 19 לְכָל מָנֵי מַשְׁכְּנָא בְּכָל
פּוּלְחָנֵיהּ וְכָל סִכּוֹהִי וְכָל סִכֵּי דָרְתָא דִּנְחָשָׁא׃ 20 וְאַתְּ תְּפַקֵּיד יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְבוּן לָךְ מְשַׁח זֵיתָא דְּכְיָא כְּתִישָׁא לְאַנְהָרָא
לְאַדְלָקָא בּוֹצִינַיָּא תְּדִירָא׃

* *Et facies ei craticulam opere reticulato æneam.* 4
& facies craticulæ quatuor anulos æneos ad qua-
tuor latera: * *Et suppones eos sub craticu-* 5
la altaris ab infra. erit autem craticula vsque ad
dimidium altaris.
* *Et facies vectes altari ex lignis imputribili-* 6
bus, & inærabis eos ære.
* *Et immittes vectes in anulos, & sint vectes* 7
secundum latera altaris in leuando illud.
* *Concauum tabulatum facies illud, iuxta de-* 8
monstratum tibi in monte, sic facies illud.
* *Et facies atrium tabernaculo, ad latus quod* 9
ad Austrum, vela atrij ex bysso retorta, longitudo
centum cubitorum vni lateri. * *Et columnæ ea-* 10
rum viginti, & bases eorum viginti æneæ, & fibulæ
eorum, & forcipes earum argenteæ.
* *Sic lateri quod ad Aquilonem, vela centum cu* 11
bitorum longitudo, & columnæ viginti, & bases
earum viginti æneæ, & fibulæ eorum, & forcipes
columnarum, & bases deargentatæ argento.
* *At latitudo atrij quod ad mare, vela quinqua-* 12
ginta cubitorum: columnæ eorum decem, & bases
earum decem. * *Et latitudo atrij quod ad Orien-* 13
tem vela quinquaginta cubitorum. * *Columnæ* 14
eorum decem, & bases earum decem: & quinque
& decem cubitorum velorum altitudo lateri vni:
columnæ eorum tres, & bases earum tres.
* *Et latus secundum quindecim cubitorum ve-* 15
lorum altitudo: columnæ eorum tres, & bases ea-
rum tres. * *Et ostio atrij cooperimentum vi-* 16
ginti cubitorum altitudo ex hyacintho & purpu-
ra, & coccino retorto, & bysso retorta variegatio-
ne polymitarij: & columnæ eius quatuor, & ba-
ses eius quatuor. * *Omnes columnæ atrij in cir-* 17
cuitu deargentatæ argento: & capitula earum ar-
gentea, & bases earum æneæ. * *At longitudo* 18
atrij centum ad centum, & latitudo quinquaginta
ad quinquaginta, & altitudo quinque cubitorum
ex bysso retorta, & bases earum æneæ.
* *Omnis supellex, & omnia vasa & paxilli a-* 19
trij ænei.
* *Et tu præcipe filiis Israel, & accipiant tibi o-* 20
leum ex oliuis defæcatum purum contusum in lu-
men, vt ardeat lucerna semper

4 * καὶ ποιήσεις αὐτῷ ἐσχάραν ἔργῳ δικτυωτῷ χαλκῆν. καὶ
ποιήσεις τῇ ἐσχάρᾳ τέσσαρας δακτυλίους χαλκοῦς ἐπὶ τὰ
5 τέσσαρα κλίτη. * καὶ ὑποθήσεις αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἐσχάραν
τοῦ θυσιαστηρίου κάτωθεν. ἔσται δὲ ἡ ἐσχάρα ἕως τοῦ ἡμίσεος τοῦ
6 θυσιαστηρίου. * καὶ ποιήσεις ἀναφορεῖς τῷ θυσιαστηρίῳ ἐκ
ξύλων ἀσήπτων, καὶ περιχαλκώσεις αὐτοὺς χαλκῷ.
7 * καὶ εἰσάξεις τοὺς ἀναφορεῖς εἰς τοὺς δακτυλίους. καὶ ἔστω-
σαν οἱ ἀναφορεῖς κατὰ τὰ πλευρὰ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῷ αἴ-
8 ρειν αὐτό. * κοῖλον σανιδωτὸν ποιήσεις αὐτό. κατὰ τὸ
παραδειχθέν σοι ἐν τῷ ὄρει, οὕτω ποιήσεις αὐτό.
9 * καὶ ποιήσεις αὐλὴν τῇ σκηνῇ. εἰς τὸ κλίτος τὸ πρὸς λί-
βα ἱστία τῆς αὐλῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης. μῆκος ἑκατὸν
10 πηχῶν τῷ ἑνὶ κλίτει. * καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ βά-
σεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ. καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες
11 αὐτῶν ἀργυραῖ. * οὕτω τῷ κλίτει τῷ πρὸς βορρᾶν ἱστία
ἑκατὸν πήχεων τὸ μῆκος. καὶ οἱ στῦλοι εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐ-
τῶν εἴκοσι χαλκαῖ. καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες τῶν στύ-
12 λων, καὶ αἱ βάσεις περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ. * τὸ δὲ
εὖρος τῆς αὐλῆς τὸ κατὰ θάλασσαν ἱστία πεντήκοντα πήχεων.
13 στῦλοι αὐτῶν δέκα, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα. * καὶ εὖρος
τῆς αὐλῆς τῆς πρὸς ἀνατολάς ἱστία πεντήκοντα πήχεων.
14 * στῦλοι αὐτῶν δέκα, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα. καὶ πέντε
καὶ δέκα πήχεων τῶν ἱστίων τὸ ὕψος κλίτει τῷ ἑνί. στῦλοι αὐ-
15 τῶν τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. * καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύ-
τερον δεκαπέντε πήχεων τῶν ἱστίων τὸ ὕψος. στῦλοι αὐτῶν
16 τρεῖς, καὶ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. * καὶ τῇ πύλῃ τῆς αὐλῆς
κάλυμμα εἴκοσι πήχεων τὸ ὕψος ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύ-
ρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης τῇ
ποικιλίᾳ τοῦ ῥαφιδευτοῦ. καὶ στῦλοι αὐτοῦ τέσσαρες, καὶ αἱ βά-
17 σεις αὐτοῦ τέσσαρες. * πάντες οἱ στῦλοι τῆς αὐλῆς κύ-
κλῳ κατηργυρωμένοι ἀργυρίῳ: καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν ἀρ-
18 γυραῖ, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν χαλκαῖ. * τὸ δὲ μῆκος τῆς
αὐλῆς ἑκατὸν ἐφ᾽ ἑκατὸν καὶ τὸ εὖρος πεντήκοντα ἐπὶ πεντή-
κοντα. καὶ ὕψος πέντε πήχεων ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ
19 αἱ βάσεις αὐτῶν χαλκαῖ. * πᾶσα ἡ κατασκευὴ καὶ πάν-
τα τὰ ἐργαλεῖα καὶ οἱ πάσσαλοι τῆς αὐλῆς χαλκοῖ.
20 * καὶ σὺ σύνταξον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ λαβέτωσάν σοι ἔ-
λαιον ἐξ ἐλαιῶν ἄτρυγον καθαρὸν κεκομμένον εἰς φῶς, ἵνα
καίηται λύχνος διαπαντός,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et facies ei craticulam opere retis ex ære. & facies super rete quatuor anulos ex ære super quatuor lateribus eius: 5 Et pones eam sub
circulo altaris deorsum, & erit rete vsque ad dimidium altaris. 6 Et facies vectes altaris de lignis setim, & cooperies eos ære.
7 Et inducentur vectes per anulos, & erunt vectes in duobus lateribus altaris quando portabunt illud. 8 Concauum ex tabulis facies
illud, sicut ostensum est tibi in monte, sic facient. 9 Faciesque atrium tabernaculi, in cuius Australi plaga erunt cortinæ de bysso retorta cen-
tum cubitorum longitudinis in plaga vna. 10 Et columnæ eius viginti, & bases earum viginti ex ære: capita columnarum & cælaturæ ea-
rum erunt de argento. 11 Et similiter in latere Aquilonis erunt cortinæ longitudinis centum cubitorum, & bases earum viginti ex ęre: capi-
ta columnarum & cælaturæ earum erunt de argento. 12 Et in latitudine atrij ad latus Occidentale erunt cortinæ longitudinis quinquagin-
ta cubitorum: columnæ earum decem, & bases earum decem. 13 Et latitudo atrij ad latus Orientale erit quinquaginta cubitorum:
14 Et cortinæ quindecim cubitorum erunt in vno latere, columnæ earum tres, & bases earum tres. 15 Et in secundo latere
cortinæ quindecim cubitorum erunt, columnæ earum tres, & bases earum tres. 16 Et in ostio atrij erit tentorium viginti cu-
bitorum ex hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta opere polymitario: columnæ eius quatuor, & bases eius quatuor.
17 Omnes columnæ atrij per circuitum cęlatæ erunt argento: capita earum erunt argentea, & bases earum erunt ex ære.
18 Longitudo autem atrij erit centum cubitorum, & latitudo quinquaginta. & altitudo cortinarum quinque cubitorum, ex bysso retorta, & ba-
ses earum ex ære.
19 Omnia vasa tabernaculi in omne ministerium eius, & omnes paxilli eius, & omnes paxilli atrij erunt ex ære.
20 Tu autem præcipe filiis Israel, vt afferant tibi oleum mundissimum de oliuis contusis, vt luceat, vt incendantur lucernæ semper.

21 בְּאֹהֶל מוֹעֵד מִחוּץ לַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדֻת יַעֲרֹךְ
אֹתוֹ אַהֲרֹן וּבָנָיו מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר לִפְנֵי יְהֹוָה חֻקַּת עוֹלָם
לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

כח

1 וְאַתָּה הַקְרֵב אֵלֶיךָ אֶת־אַהֲרֹן אָחִיךָ
וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנוֹ־לִי אַהֲרֹן
2 נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן׃ וְעָשִׂיתָ
בִגְדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת׃
3 וְאַתָּה תְּדַבֵּר אֶל־כָּל־חַכְמֵי־לֵב אֲשֶׁר מִלֵּאתִיו רוּחַ
חָכְמָה וְעָשׂוּ אֶת־בִּגְדֵי אַהֲרֹן לְקַדְּשׁוֹ לְכַהֲנוֹ־לִי׃
4 וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ חֹשֶׁן וְאֵפוֹד וּמְעִיל וּכְתֹנֶת
תַּשְׁבֵּץ מִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט וְעָשׂוּ בִגְדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ
5 וּלְבָנָיו לְכַהֲנוֹ־לִי׃ וְהֵם יִקְחוּ אֶת־הַזָּהָב
וְאֶת־הַתְּכֵלֶת וְאֶת־הָאַרְגָּמָן וְאֶת־תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת־
6 הַשֵּׁשׁ׃ וְעָשׂוּ אֶת־הָאֵפֹד זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן תּוֹלַעַת
7 שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב׃ שְׁתֵּי כְתֵפֹת חֹבְרֹת
8 יִהְיֶה־לּוֹ אֶל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו וְחֻבָּר׃ וְחֵשֶׁב אֲפֻדָּתוֹ
אֲשֶׁר עָלָיו כְּמַעֲשֵׂהוּ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
9 וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר׃ וְלָקַחְתָּ אֶת־שְׁתֵּי אַבְנֵי־
10 שֹׁהַם וּפִתַּחְתָּ עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ שִׁשָּׁה
מִשְּׁמֹתָם עַל הָאֶבֶן הָאֶחָת וְאֶת־שְׁמוֹת הַשִּׁשָּׁה
11 הַנּוֹתָרִים עַל־הָאֶבֶן הַשֵּׁנִית כְּתוֹלְדֹתָם׃ מַעֲשֵׂה
חָרַשׁ אֶבֶן פִּתּוּחֵי חֹתָם תְּפַתַּח אֶת־שְׁתֵּי הָאֲבָנִים
עַל־שְׁמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֻסַבֹּת מִשְׁבְּצוֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה
12 אֹתָם׃ וְשַׂמְתָּ אֶת־שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל כִּתְפֹת הָאֵפֹד
אַבְנֵי זִכָּרֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־שְׁמוֹתָם
13 לִפְנֵי יְהֹוָה עַל־שְׁתֵּי כְתֵפָיו לְזִכָּרֹן׃ וְעָשִׂיתָ
14 מִשְׁבְּצֹת זָהָב׃ וּשְׁתֵּי שַׁרְשְׁרֹת זָהָב טָהוֹר מִגְבָּלֹת
תַּעֲשֶׂה אֹתָם מַעֲשֵׂה עֲבֹת וְנָתַתָּה אֶת־שַׁרְשְׁרֹת
הָעֲבֹתֹת עַל־הַמִּשְׁבְּצֹת׃

21 In tabernaculo teſtimonij extra velum,
quod oppanſum eſt teſtimonio: & colloca-
bunt eam Aaron & filij eius, & vſque manè lu
ceat coram Domino. Perpetuus erit cultus
per ſucceſsiones eorum coram filiis Iſrael.

CAP. XXVIII.

1 A Pplica quoque ad te Aaron fratrem tuum
A cum filiis ſuis de medio filiorum Iſrael, vt
ſacerdotio fungantur mihi Aaron, Nadab, &
Abiu, Eleazar, & Ithamar.
2 Faciéſque veſtem ſanctam Aaron fratri
tuo in gloriam & decorem.
3 Et loquêris cunctis ſapientibus corde
quos repleui ſpiritu prudentiæ, vt faciant ve-
ſtes Aaron fratri tuo, in quibus ſanctificatus
miniſtret mihi.
4 Hæc autem erunt veſtimenta quæ fa-
cient: Rationale, & ſuperhumerale, tunicam
& lineam ſtrictam, cidarim & balteum. Faciét
fratri tuo Aaron & filiis eius veſtimenta ſan-
cta, vt ſacerdotio fungantur mihi.
5 Accipientque aurum, & hyacinthum, &
purpuram, coccumq; bis tinctum, & byſſum.
6 Facient autẽ ſuperhumerale de auro, &
hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto,
B & byſſo retorta opere polymito.
7 Duas oras iunctas habebit in vtroque la
tere ſummitatum, vt in vnum redeant.
8 Ipſa quoque textura, & cuncta operis va
rietas erit ex auro, & hyacintho, & purpura,
9 coccóque bis tincto, & byſſo retorta. Su-
méſque duos lapides onychinos, & ſculpes in
10 eis nomina filiorum Iſrael. Sex nomina in
lapide vno, & ſex reliqua in altero, iuxta ordi-
11 nem natiuitatis eorum. Opere ſculptoris
& cælatura gemmarij ſculpes eos nominibus
filiorum Iſrael incluſos auro atque circunda-
12 tos. Et pones in vtroque latere ſuperhu-
C meralis, memoriale filiis Iſrael: portabítque
Aaron nomina eorum coram Domino ſuper
vtrumque humerum ob recordationem.
13 Facies & vncinos ex auro:
14 Et duas catenulas auri puriſsimi ſibiin-
uicem cohærentes, quas inſeres vncinis.

תרגום אונקלוס

21 בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא מִבָּרָא לְפָרוּכְתָּא דְּעַל סַהֲדוּתָא יְסַדַּר יָתֵיהּ אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי מֵרַמְשָׁא עַד צַפְרָא קֳדָם יְיָ קְיָם עָלַם לְדָרֵיהוֹן מֵעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

כח

1 וְאַתְּ קָרֵיב לְוָתָךְ יָת אַהֲרֹן אָחוּךְ וְיָת בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמַי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן׃
2 וְתַעְבֵּיד לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא לְאַהֲרֹן אָחוּךְ לִיקָר וּלְתֻשְׁבְּחָא׃ 3 וְאַתְּ תְּמַלֵּיל עִם כָּל חַכִּימֵי לִבָּא דְּאַשְׁלֵימִית עִמְּהוֹן רוּחַ חָכְמְתָא וְיַעְבְּדוּן יָת לְבוּשֵׁי
אַהֲרֹן לְקַדָּשׁוּתֵיהּ לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמַי׃ 4 וְאִלֵּין לְבוּשַׁיָּא דְּיַעְבְּדוּן חוּשְׁנָא וְאֵפוֹדָא וּמְעִילָא וְכִתּוּנִין מְרַמְּצָן מִצְנְפִין וְהֶמְיָנִין וְיַעְבְּדוּן לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא
לְאַהֲרֹן אָחוּךְ וְלִבְנוֹהִי לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמַי׃ 5 וְאִנּוּן יִסְּבוּן יָת דַּהֲבָא וְיָת תִּכְלָא וְיָת אַרְגְּוָנָא וְיָת צְבַע זְהוֹרִי וְיָת בּוּצָא׃ 6 וְיַעְבְּדוּן יָת אֵפוֹדָא
דְּדַהֲבָא תִּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבַד אוּמָּן׃ 7 תַּרְתֵּין כִּתְפִין מְלַפְּפָן יְהוֹן לֵיהּ עַל תְּרֵין סִטְרוֹהִי וְיִתְלַפַּף׃ 8 וְהֶמְיַן תִּקּוּנֵיהּ
דַּעֲלוֹהִי כְּעוֹבָדֵיהּ מִנֵּיהּ יְהֵי דַּהֲבָא תִּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר׃ 9 וְתִסַּב יָת תַּרְתֵּין אַבְנֵי בּוּרְלָא וְתִגְלוֹף עֲלֵיהוֹן שְׁמָהַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
10 שִׁיתָּא מִשְּׁמָהָתְהוֹן עַל אַבְנָא חֲדָא וְיָת שְׁמָהַת שִׁיתָּא דְּיִשְׁתַּאֲרוּן עַל אַבְנָא תִּנְיֵתָא כְּתוּלְדָתְהוֹן׃ 11 עוֹבַד אוּמָּן דְּאֶבֶן טָבָא כְּתַב מְפָרַשׁ כִּגְלוֹף
דְּעִזְקָן תִּגְלוֹף יָת תַּרְתֵּין אַבְנַיָּא עַל שְׁמָהַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְשַׁקְּעָן מְרַמְּצָן בִּדְהַב תַּעְבֵּיד יָתְהוֹן׃ 12 וּתְשַׁוֵּי יָת תַּרְתֵּין אַבְנַיָּא עַל כִּתְפֵי אֵפוֹדָא אַבְנֵי
דּוּכְרָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִטּוֹל אַהֲרֹן יָת שְׁמָהָתְהוֹן קֳדָם יְיָ עַל תְּרֵין כִּתְפוֹהִי לְדוּכְרָנָא׃ 13 וְתַעְבֵּיד מְרַמְּצָן דִּדְהַב׃ 14 וּתְרֵין תִּיכִין דִּדְהַב דְּכֵי
מְתַחְמָן תַּעְבֵּיד יָתְהוֹן עוֹבַד גְּדִילוּ וְתִתֵּן יָת תִּיכַיָּא גְּדִילָתָא עַל מְרַמְּצָתָא׃

* In tabernaculo testimonij. extra velum quod 21
super testamento incendet illud Aaron et filij eius à
vespera vsque ad manè coram Domino, legitimum
sempiternum in generationes vestras à filus Israel.

CAP. XXVIII.

ET tu applica ad te & Aaron fratrem tuum, & 1
filios eius de filiis Israel, vt sacerdotio fungan-
tur mihi, Aaron, & Nadab, & Abiud, & Elea-
zar, & Ithamar filios Aaron.
* Et facies vestem sanctam Aaron fratri tuo in 2
honorem & gloriam.
* Et tu loquere omnibus sapientibus mente, quos 3
impleui spiritu sapientiæ & sensu: & facient ve-
stem sanctam Aaron ad sanctuarium, in qua sacer-
dotio fungetur mihi.
* Et hæ vestes quas facient, Pectorale, & su- 4
perhumerale, & tunicam talarem, & tunicam stri-
ctam, & cidarim, & balteum. & facient vestes
sanctas Aaron & filiis eius, vt sacerdotio fungan-
tur mihi. * Et ipsi accipient aurum, & hyacin- 5
thum, & purpuram, & coccinum, & byssum.
* Et facient superhumerale ex bysso retorta, opus 6
contextum variegatoris.
* Duo superhumeralia erunt illi continentia al- 7
terum alterum, in duabus partibus suspensa.
* Et contextus superhumeralium quod est in ip- 8
so, secundum factionem ex ipso erit ex auro, et hya-
cintho, & purpura, & coccino filato, & bysso re-
torta. *Et accipies duos lapides smaragdos, & 9
sculpes in ipsis nomina filiorum Israel.
* Sex nomina super lapidem vnum, & sex no- 10
mina reliqua super lapidem secundum iuxta gene-
rationes eorum:
* Opus lapidariæ artis. sculptura sigilli sculpes 11
duos lapides in nominibus filiorum Israel.
* Et pones duos lapides super humeros superhu- 12
meralis. lapides memoriale sunt filiis Israel. & por-
tabit Aaron nomina filiorum Israel coram Domino
super duos humeros eius, memoriale de ipsis.
* Et facies vncinos ex auro puro. 13
* Et facies duas catenulas ex auro puro, commi- 14
xtas in floribus opus contexturæ. & impones cate-
nulas cohærentes super vncinos, secundum super-
humeralia eorum ex anterioribus.

21 * ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. ἔξωθεν τοῦ καταπετάσμα-
τος τοῦ ἐπὶ τῆς διαθήκης καύσει αὐτὸ ἀαρὼν καὶ υἱοὶ αὐτοῦ ἀφ᾽
ἑσπέρας ἕως πρωῒ, ἐναντίον κυρίου, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γε-
νεὰς ὑμῶν παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

κη΄.

1 * Καὶ σὺ προσαγάγου πρὸς ἑαυτὸν, τόντε ἀαρὼν τὸν ἀ-
δελφόν σου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἱερατεύειν
μοι, ἀαρὼν καὶ ναδὰβ, καὶ ἀβιοὺδ, καὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ,
2 υἱοὺς ἀαρών. * καὶ ποιήσεις στολὴν ἁγίαν ἀαρὼν τῷ ἀ-
3 δελφῷ σου εἰς τιμὴν καὶ δόξαν. * καὶ σὺ λάλησον πᾶσι
τοῖς σοφοῖς τῇ διανοίᾳ, οὓς ἐνέπλησα πνεύματος σοφίας καὶ αἰ-
σθήσεως. καὶ ποιήσουσι τὴν στολὴν τὴν ἁγίαν ἀαρὼν εἰς τὸ ἅ-
4 γιον, ἐν ᾗ ἱερατεύσει μοι. * καὶ αὗται αἱ στολαὶ, ἃς ποιή-
σουσι. περιστήθιον, καὶ τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸν ποδήρη, καὶ χιτῶ-
να κοσυμβωτὸν, καὶ κίδαριν, καὶ ζώνην. καὶ ποιήσουσι στολὰς ἁ-
γίας ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερατεύειν μοι.
5 * καὶ αὐτοὶ λήψονται τὸ χρυσίον, καὶ τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν
6 πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον, καὶ τὴν βύσσον. * καὶ ποιή-
σουσι τὴν ἐπωμίδα ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ὑφαντὸν
7 ποικιλτοῦ. * δύο ἐπωμίδες ἔσονται αὐτῷ συνέχουσαι ἑ-
τέρα τὴν ἑτέραν, ἐπὶ τοῖς δυσὶ μέρεσιν ἐξηρτημέναι.
8 * καὶ τὸ ὕφασμα τῶν ἐπωμίδων ὅ ἐστιν ἐπ᾽ αὐτῷ, κατὰ τὴν
ποίησιν ἐξ αὐτοῦ ἔσται ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας,
καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης.
9 * καὶ λήψῃ δύο λίθους σμαράγδους, καὶ γλύψεις ἐν αὐ-
10 τοῖς τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραήλ. * ἓξ ὀνόματα ἐπὶ τὸν
λίθον ἕνα· καὶ ἓξ ὀνόματα τὰ λοιπὰ ἐπὶ τὸν λίθον τὸν δεύτερον
11 κατὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν· * ἔργον λιθουργικῆς τέχνης.
γλύμμα σφραγῖδος διαγλύψεις τοὺς δύο λίθους ἐπὶ τοῖς
ὀνόμασι τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
12 * καὶ θήσεις τοὺς δύο λίθους ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς ἐπωμίδος.
λίθοι μνημοσύνου εἰσὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἀναλήψεται ἀ-
αρὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐναντίον κυρίου ἐπὶ τῶν δύο
ὤμων αὐτοῦ, μνημόσυνον περὶ αὐτῶν.
13 * καὶ ποιήσεις ἀσπιδίσκας ἐκ χρυσίου καθαροῦ.
14 * καὶ ποιήσεις δύο κροσσωτὰ ἐκ χρυσίου καθαροῦ, κατα-
μεμιγμένα ἐν ἄνθεσιν ἔργον πλοκῆς. καὶ ἐπιθήσεις τὰ κροσ-
σωτὰ πεπλεγμένα ἐπὶ τὰς ἀσπιδίσκας, κατὰ τὰς παρωμίδας
αὐτῶν ἐκ τῶν ἐμπροσθίων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 In tabernaculo fœderis extra velum quod est ante testamentum, ordinabit eas Aaron à vesperè vsque ad manè coram Domino, ritu perpetuo
in generationibus suis à filiis Israel.

CAP. XXVIII.

TV autem applica ad te Aaron fratrem tuum, & filios eius cum eo de medio filiorum Israel, vt ministrent coram me, Aaron, Nadab, & Abiu, E-
leazar, & Ithamar filij Aaron. 2 Faciesque vestes sanctas Aaron fratri tuo in gloriam & decorem. 3 Et tu loquere cum omni-
bus sapientibus corde, quos impleui spiritu sapientiæ, vt faciant vestes Aaron, vt sanctificetur ad ministrandum coram me. 4 Et hæ sunt vestes
quas facient: Rationale, & superhumerale, pallium & tunicas strictas, cidarim & baltea. Faciantque vestes sanctas Aaron & filiis eius, vt ministrent
coram me. 5 Et illi accipient aurum, & hyacinthum, & purpuram, & coccinum, & byssum. 6 Et facient superhumerale ex auro &
argento, & purpura, & coccino, & bysso retorta opere artificis. 7 Duo humeruli coniuncti erunt ei, in duobus lateribus eius coniungentur.
8 Et balteus ornatus eius qui est super illud, sicut opus eius ex ipso erit, ex auro, hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta.
9 Tollesque duos lapides onychinos, & sculpes super eos nomina filiorum Israel. 10 Sex nomina super lapide vno, & reliqua sex
nomina super lapide secundo, iuxta ordinem natiuitatis eorum. 11 Opere artificis lapidis preciosi scriptura distincta, sicut sculptura quæ
fit in anulis, sculpes duos lapides per nomina filiorum Israel: circundatos & inclusos auro facies eos. 12 Ponesque duos lapides super
humerulos superhumeralis, lapides memoriales filiis Israel: portabitque Aaron nomina eorum coram Domino super duos humeros eius ob recor-
dationem. 13 Faciesque vncinos ex auro; 14 Et duas catenulas auri mundissimi sibi inuicem cohærentes: facies eas opere fimbriarum.
& pones catenulas fimbriatas super vncinos.

15 וְעָשִׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב כְּמַעֲשֵׂה אֵפֹד
תַּעֲשֶׂנּוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר
16 תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ׃ רָבוּעַ יִהְיֶה כָּפוּל זֶרֶת אָרְכּוֹ וְזֶרֶת רָחְבּוֹ׃
17 וּמִלֵּאתָ בוֹ מִלֻּאַת אֶבֶן אַרְבָּעָה טוּרִים אָבֶן טוּר אֹדֶם
18 פִּטְדָה וּבָרֶקֶת הַטּוּר הָאֶחָד׃ וְהַטּוּר הַשֵּׁנִי נֹפֶךְ סַפִּיר
19 וְיָהֲלֹם׃ וְהַטּוּר הַשְּׁלִישִׁי לֶשֶׁם שְׁבוֹ וְאַחְלָמָה׃
20 וְהַטּוּר הָרְבִיעִי תַּרְשִׁישׁ וְשֹׁהַם וְיָשְׁפֵה מְשֻׁבָּצִים זָהָב
21 יִהְיוּ בְּמִלּוּאֹתָם׃ וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶיןָ עַל־שְׁמֹת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל־שְׁמֹתָם פִּתּוּחֵי חוֹתָם אִישׁ
22 עַל־שְׁמוֹ תִּהְיֶיןָ לִשְׁנֵי עָשָׂר שָׁבֶט׃ וְעָשִׂיתָ עַל־הַחֹשֶׁן
23 שַׁרְשֹׁת גַּבְלֻת מַעֲשֵׂה עֲבֹת זָהָב טָהוֹר׃ וְעָשִׂיתָ עַל־
הַחֹשֶׁן שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְנָתַתָּ אֶת־שְׁתֵּי הַטַּבָּעוֹת עַל־
24 שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן׃ וְנָתַתָּה אֶת־שְׁתֵּי עֲבֹתֹת הַזָּהָב עַל־
25 שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת אֶל־קְצוֹת הַחֹשֶׁן׃ וְאֵת שְׁתֵּי קְצוֹת שְׁתֵּי
הָעֲבֹתֹת תִּתֵּן עַל־שְׁתֵּי הַמִּשְׁבְּצוֹת וְנָתַתָּה עַל־כִּתְפוֹת
26 הָאֵפֹד אֶל־מוּל פָּנָיו׃ וְעָשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְשַׂמְתָּ
אֹתָם עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל־שְׂפָתוֹ אֲשֶׁר אֶל־עֵבֶר
27 הָאֵפֹד בָּיְתָה׃ וְעָשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְנָתַתָּה אֹתָם
עַל־שְׁתֵּי כִתְפוֹת הָאֵפוֹד מִלְּמַטָּה מִמּוּל פָּנָיו לְעֻמַּת
28 מַחְבַּרְתּוֹ מִמַּעַל לְחֵשֶׁב הָאֵפֹד׃ וְיִרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן
מִטַּבְּעֹתָו אֶל־טַבְּעֹת הָאֵפוֹד בִּפְתִיל תְּכֵלֶת לִהְיוֹת עַל־
29 חֵשֶׁב הָאֵפוֹד וְלֹא־יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֵפוֹד׃ וְנָשָׂא
אַהֲרֹן אֶת־שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט עַל־לִבּוֹ
30 בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ לְזִכָּרֹן לִפְנֵי־יְהוָה תָּמִיד׃ וְנָתַתָּ
אֶל־חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֶת־הָאוּרִים וְאֶת־הַתֻּמִּים וְהָיוּ עַל־
לֵב אַהֲרֹן בְּבֹאוֹ לִפְנֵי יְהוָה וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־מִשְׁפַּט
31 בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עַל־לִבּוֹ לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד׃ וְעָשִׂיתָ
32 אֶת־מְעִיל הָאֵפוֹד כְּלִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה פִי־רֹאשׁוֹ
בְּתוֹכוֹ שָׂפָה יִהְיֶה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֹרֵג כְּפִי תַחְרָא
יִהְיֶה־לּוֹ לֹא יִקָּרֵעַ׃

15 Rationale quoq; iudicij facies opere polymi-
to iuxta texturã superhumeralis ex auro, hya-
cintho, & purpura, coccoq; bis tincto, & bys-
16 so retorta. Quadrangulũ erit & duplex. mẽ-
surã palmi habebit, tam in longitudine, q̃ in
17 latitudine. Ponesq; in eo quatuor ordines la
pidũ: In primo versu erit lapis sardius, & topa
18 zius, & smaragdus. In secũdo, carbũculus, &
19 saphirus, & iaspis. In tertio, ligurius, achates
20 & amethystus. In quarto, chrysolithus, ony-
chinus & beryllus. Inclusi auro erunt per or-
21 dines suos: Habebuntq; nomina filiorum Is
rael: duodecim nominibus cælabuntur singu
D li lapides nominibus singulorum per duode
22 cim tribus. Facies in rationali catenas sibiin-
23 uicẽ cohærentes ex auro purissimo: Et duos
anulos aureos, quos pones in vtraq; rationalis
24 summitate. Catenasq; aureas iunges anulis
25 qui sunt in marginibus eius: Et ipsarum ca-
tenarum extrema duobus copulabis vncinis,
in vtroque latere superhumeralis quod ratio-
26 nale respicit. Facies & duos anulos aureos,
quos pones in summitatibus rationalis & in
oris, quæ è regione sunt superhumeralis & po
27 steriora eius aspiciunt: Necnon & alios duos
anulos aureos, qui ponendi sunt in vtroque
latere superhumeralis deorsum, quod respicit
contra faciẽ iuncturę inferioris, vt aptari pos-
28 sit cũ superhumerali. Et stringatur rationale
E anulis suis cũ anulis superhumeralis vitta hya
cinthina, vt maneat iunctura fabrefacta, & à
seinuicẽ rationale & superhumerale nequeat
29 separari. Portabitque Aaron nomina filio-
rũ Israel in rationali iudicij super pectus suũ,
quando ingredietur sanctuariũ memoriale co
30 rã Dño in æternũ. Pones autẽ in rationali iu
dicij doctrinã & veritatẽ, quæ erunt in pecto-
re Aaron quando ingredietur corã Dño: & ge
stabit iudicium filiorũ Israel in pectore suo in
31 conspectu Domini semper. Facies & tuni-
32 cam superhumeralis totam hyacinthinã. In
cuius medio supra erit capitium & ora per gy
rum eius textilis, sicut fieri solet in extremis
vestium partibus, ne facilè rumpantur.

תרגום אונקלוס

15 וְתַעְבֵּיד חֹשֶׁן דִּינָא עוֹבַד אוּמָּן כְּעוֹבַד אֵפוֹדָא תַּעְבְּדִינֵיהּ דְּדַהֲבָא תִּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר תַּעְבֵּיד יָתֵיהּ׃ 16 מְרַבַּע יְהֵי עִיף
זַרְתָּא אוּרְכֵּיהּ וְזַרְתָּא פוּתְיֵהּ׃ 17 וְתַשְׁלֵם בֵּיהּ אַשְׁלָמוּת אֶבֶן טָבָא אַרְבְּעָה סִדְרִין דְּאֶבֶן טָבָא סִדְרָא קַדְמָאָה סַמְקָן יַרְקָן וּבַרְקָן סִדְרָא
חַד׃ 18 וְסִדְרָא תִנְיָנָא אִזְמַרַגְדִין וְשַׁבְזִיז וְסַבְהֲלוֹם׃ 19 וְסִדְרָא תְלִיתָאָה קַנְכֵּרֵי טַרְקְיָא וְעֵין עֶגְלָא׃ 20 וְסִדְרָא רְבִיעָאָה כְּרוּם יַמָּא
וּבוּרְלָא וּפַנְתֵּירֵי מְרַמְּצָן כְּדַהַב יְהוֹן בְּאַשְׁלָמוּתְהוֹן׃ 21 וְאַבְנַיָּא תְּהֶוְיָין עַל שְׁמָהַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּרְתָּא עֶשְׂרֵה עַל שְׁמָהַתְהוֹן כְּתַב מְפָרַשׁ כִּגְלוֹף
דְּעִזְקָא גְּבַר עַל שְׁמֵיהּ תְּהֶוְיָין לִתְרֵי עֲשַׂר שִׁבְטִין׃ 22 וְתַעְבֵּיד עַל חוּשְׁנָא תִּכִּין מַתְחְמָן עוֹבַד גְּדִילוּ דִּדְהַב דְּכֵי׃ 23 וְתַעְבֵּיד עַל חוּשְׁנָא תַּרְתֵּין
עִזְקָן דִּדְהַב וְתִתֵּן יָת תַּרְתֵּין עִזְקָתָא עַל תְּרֵין סִטְרֵי חוּשְׁנָא׃ 24 וְתִתֵּן יָת תַּרְתֵּין גְּדִילָן דִּדְהַב עַל תַּרְתֵּין עִזְקָתָא בְּסִטְרֵי חוּשְׁנָא׃ 25 וְיָת תַּרְתֵּין
גְּדִילָן דְּעַל תְּרֵין סִטְרוֹהִי תִּתֵּן עַל תַּרְתֵּין מְרַמְּצָתָא וְתִתֵּן עַל כִּתְפֵי אֵפוֹדָא לִקְבֵיל אַפּוֹהִי׃ 26 וְתַעְבֵּיד תַּרְתֵּין עִזְקָן דִּדְהַב וּתְשַׁוֵּי יָתְהוֹן עַל תְּרֵין סִטְרֵי
חוּשְׁנָא עַל שִׂפְתֵיהּ דִּי לְעִבְרָא דְּאֵפוֹדָא מִלְּגָו׃ 27 וְתַעְבֵּיד תַּרְתֵּין עִזְקָן דִּדְהַב וְתִתֵּן יָתְהוֹן עַל תְּרֵין כִּתְפֵי אֵפוֹדָא מִלְּרַע מִלָּקֳבֵיל אַפּוֹהִי לָקֳבֵיל בֵּית
לוֹפֵי מֵעִלָּוֵי לְהֶמְיַן אֵפוֹדָא׃ 28 וְיֵאַחֲדוּן יָת חוּשְׁנָא מֵעִזְקָתֵיהּ לְעִזְקַת אֵפוֹדָא בְּחוּטָא דִּתְכִלְתָּא לְמֶהֱוֵי עַל הֶמְיַן אֵפוֹדָא וְלָא יִתְפָּרֵק חוּשְׁנָא מֵעִלָּוֵי
אֵפוֹדָא׃ 29 וְיִטּוֹל אַהֲרֹן יָת שְׁמָהַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן דִּינָא עַל לִבֵּיהּ בְּמֵיעֲלֵיהּ לְקוּדְשָׁא לְדָכְרָנָא קֳדָם יְיָ תְּדִירָא׃ 30 וְתִתֵּן בְּחֹשֶׁן דִּינָא יָת אוּרַיָּא
וְיָת תּוּמַּיָּא וִיהוֹן עַל לִבָּא דְּאַהֲרֹן בְּמֵיעֲלֵיהּ לִקְדָם יְיָ וְיִטּוֹל אַהֲרֹן יָת דִּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לִבֵּיהּ קֳדָם יְיָ תְּדִירָא׃ 31 וְתַעְבֵּיד יָת מְעִיל אֵפוֹדָא גְּמִיר
תִּכְלָא׃ 32 וִיהֵי פוּם רֵישֵׁיהּ כָּפִיל לְגַוֵּיהּ תּוֹרָא יְהֵי מַקַּף לְפוּמֵיהּ סְחוֹר סְחוֹר עוֹבַד מָחֵי כְּפוּם שִׁרְיָן יְהֵי לֵיהּ דְּלָא יִתְבְּזַע׃

* Et facies rationale iudiciorum opus variegato- 15
ris.ſecundum numerum ſuperhumeralis facies illud
ex auro, & hyacintho, & purpura, & coccino fila-
to, & byſſo retorta facies illud. * Quadrangulum 16
erit duplum, palmi longitudo, & palmi latitudo.
* Et texes in eo texturam ſecundum lapidem qua- 17
driordinem. ordo lapidum erit ſardius, topazius, &
ſmaragdus: ordo vnus. * Et ordo ſecundus, car- 18
bunculus, & ſaphirus, & iaſpis. * Et ordo tertius, 19
ligurius, & agathes, & amethyſtus. * Et ordo 20
quartus, chryſolithus, & beryllus, & onychinus,
circumtecti auro, et colligati in auro: ſint ſecundum
ordinem eorum. * Et lapides ſint ex nominibus 21
filiorum Iſrael, duodecim ſecundum nomina eorum,
ſculpturæ ſigillorum cuiuſlibet ſecundum nomen ſint
in duodecim tribus. * Et facies ſuper rationale ca- 22
tenas connexas, opus catenatum ex auro puro. * Et 23
facies ſuper rationali duos anulos aureos: & impo-
nes duos anulos aureos ſuper vtraque initia ratio-
nalis. * Et impones catenas & catenata auri ſuper 24
duos anulos ſuper vtraque latera rationalis. * Et 25
duo latera duarum catenarum impones ſuper duas
connexiones: et impones ſuper humeros ſuperhume-
ralis ex aduerſo ſecundum faciem. * Et facies duos 26
anulos aureos, & impones ſuper duas alas rationa-
lis, in ſummitatem à ſummitate poſteriori ſuperhu-
meralis intrinſecus. * Et facies duos anulos aureos, 27
& impones ſuper vtroſque humeros ſuperhume-
ralis ab infra eius, ſecundum faciem ſecundum co-
pulationem deſuper contexturæ ſuperhumeralis.
* Et conſtringes rationale ab anulis qui in eo ad 28
anulos ſuperhumeralis coniunctos ex hyacintho,
connexos ad contexturam ſuperhumeralis, vt nō de
fluat rationale à ſuperhumerali. * Et portabit Aa- 29
ron nomina filiorum Iſrael in rationali iudicij ſuper
pectus, ingrediens in ſanctuarium memoriale corā
Deo. * Et impones in rationali iudicij manifeſtatio- 30
nem & veritatem. & erit ſuper pectus Aaron,
quando ingreſſus fuerit in ſanctuarium coram Do-
mino. & geſtabit Aaron iudicia filiorum Iſrael ſu-
per pectus coram Dn̄o ſemper. * Et facies tunicam ta 31
larem totam hyacinthinam. * Et erit capitium ex illo 32
mediū, cui adiungens in circuitu capitij opus texto-
ris, copulationem textam ex ipſo, vt nō rumpatur.

15 * καὶ ποιήσεις λόγιον τῶν κρίσεων ἔργον ποικιλτοῦ. κατὰ τὸν
ἀριθμὸν τῆς ἐπωμίδος ποιήσεις αὐτὸ ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου,
καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμέ-
16 νης ποιήσεις αὐτό. * τετράγωνον ἔσται διπλοῦν, σπιθαμῆς τὸ
17 μῆκος, καὶ σπιθαμῆς τὸ εὖρος. * καὶ καθυφανεῖς ἐν αὐτῷ
ὕφασμα κατὰ λίθον τετράστιχον. στίχος λίθων ἔσται σάρδιον, το-
18 πάζιον, καὶ σμάραγδος, ὁ στίχος ὁ εἷς. * καὶ ὁ στίχος ὁ δεύτερος,
19 ἄνθραξ, καὶ σάπφειρος, καὶ ἴασπις. * καὶ ὁ στίχος ὁ τρίτος, λι-
20 γύριον, καὶ ἀχάτης, καὶ ἀμέθυστος. * καὶ ὁ στίχος ὁ τέταρτος, χρυ-
σόλιθος, καὶ βήρυλλος, καὶ ὀνύχιον, περικεκαλυμμένα χρυσίῳ,
21 καὶ συνδεδεμένα ἐν χρυσίῳ. ἔστωσαν κατὰ στίχον αὐτῶν. * καὶ οἱ
λίθοι ἔστωσαν ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, δεκαδύο κα-
τὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν. γλυφαὶ σφραγίδων ἑκάστου κατ' ὄνομα
22 ἔστωσαν εἰς τὰς δώδεκα φυλάς. * καὶ ποιήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον
κροσσοὺς συμπεπλεγμένους, ἔργον ἁλυσιδωτὸν ἐκ χρυσίου καθα-
23 ροῦ. * καὶ ποιήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον δύο δακτυλίους χρυσοῦς. καὶ
ἐπιθήσεις τοὺς δύο δακτυλίους τοὺς χρυσοῦς ἐπ' ἀμφοτέρας
24 τὰς ἀρχὰς τοῦ λογείου. * καὶ ἐπιθήσεις τοὺς κροσσοὺς καὶ τὰ
ἁλυσιδωτὰ χρυσίου ἐπὶ τοὺς δύο δακτυλίους ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν
25 κλιτῶν τοῦ λογείου. * καὶ δύο κλίτη τῶν δύο κροσσῶν ἐπιθήσεις
ἐπὶ τὰ δύο ἐμπλόκια. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμί-
26 δος ἐξ ἐναντίας κατὰ πρόσωπον. * καὶ ποιήσεις δύο δακτυ-
λίους χρυσοῦς. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ δύο πτερύγια τοῦ λογείου, ἐπὶ
27 τὸ ἄκρον ἀπ' ἄκρου τοῦ ὀπισθίου τῆς ἐπωμίδος ἔσωθεν. * καὶ ποιήσεις
δύο δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπιθήσεις ἐπ' ἀμφοτέρους τοὺς ὤμους
τῆς ἐπωμίδος κάτωθεν αὐτοῦ, κατὰ πρόσωπον κατὰ τὴν συμ-
28 βολὴν ἄνωθεν τῆς συνυφῆς τῆς ἐπωμίδος. * καὶ σφίγξεις τὸ λογεῖον
ἀπὸ τῶν δακτυλίων τῶν ἐπ' αὐτοῦ εἰς τοὺς δακτυλίους τῆς ἐπωμί-
δος συνεχομένους ἐκ τῆς ὑακίνθου, συμπεπλεγμένους εἰς τὸ ὕφασ-
μα τῆς ἐπωμίδος, ἵνα μὴ χαλᾶται τὸ λογεῖον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος.
29 * καὶ λήψεται ἀαρὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ λογείου τῆς
κρίσεως ἐπὶ τοῦ στήθους, εἰσιὼν εἰς τὸ ἅγιον μνημόσυνον ἐναντίον τοῦ
30 θεοῦ. * καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τῆς κρίσεως τὴν δήλωσιν καὶ τὴν
ἀλήθειαν. καὶ ἔσται ἐπὶ τοῦ στήθους ἀαρὼν, ὅταν εἰσπορεύηται εἰς τὸ ἅ-
γιον ἐναντίον κυρίου. καὶ οἴσει ἀαρὼν τὰς κρίσεις τῶν υἱῶν ἰσ-
31 ραὴλ ἐπὶ τοῦ στήθους ἐναντίον κυρίου διαπαντός. * καὶ ποιήσεις
32 ὑποδύτην ποδήρη, ὅλον ὑακίνθινον. * καὶ ἔσται τὸ περιστόμιον ἐξ
αὐτοῦ μέσον, ὤαν ἔχον κύκλῳ τοῦ περιστομίου ἔργον ὑφαντοῦ,
τὴν συμβολὴν συνυφασμένην ἐξ αὐτοῦ, ἵνα μὴ ῥαγῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Facieſque rationale iudicij opere artificis: iuxta opus ſuperhumeralis facies illud, ex auro, hyacintho, & purpura, & coccino, & byſſo retorta fa-
cies illud. 16 Quadratum erit & duplicatum: menſuram palmi habebit in longitudine eius, & menſuram palmi habebit in latitudine eius. 17 Et im-
plebis in eo impletionem lapidis precioſi, quatuor ordines lapidum precioſorum: In primo ordine erit ſardius, topaſius, & ſmaragdus. 18 Et in ſe-
cundo ordine, carbunculus, ſaphirus & iaſpis. 19 In tertio ordine, ligurius, achates & amethyſtus. 20 In quarto autem ordine, chryſolithus, onychi-
nus & beryllus: incluſi auro erunt in cælaturis ſuis. 21 Lapides autem erunt duodecim iuxta nomina filiorum Iſrael, ſculpti ſcriptura diſtincta ſicut
ſculptura anuli, ſinguli lapides per nomina ſingulorum erunt per duodecim tribus. 22 Facieſque in rationali catenulas ſibi inuicem cohærentes o-
pere fimbriarum ex auro mundiſſimo. 23 Et facies ſuper rationale duos anulos ex auro, & pones duos anulos in duobus lateribus rationalis. 24 Et
pones duas fimbrias aureas in duobus anulis in lateribus rationalis: 25 Et duas fimbrias quæ ſunt in duobus lateribus eius pones ſuper duos vn-
cinos, & pones in humerulis ſuperhumeralis contra faciem eius. 26 Et facies duos anulos aureos, & pones eos in duobus lateribus rationalis quæ
ſunt in ore eius, quæ eſt è regione ſuperhumeralis intrinſecus. 27 Facieſque duos anulos aureos, & pones eos in duobus humerulis ſuperhume-
ralis inferius contra faciem ſuam è regione iuncturæ eius ſuper balteum ſuperhumeralis. 28 Et coniungent rationale ex anulis ſuis ad anulos ſu-
perhumeralis vitta hyacinthina, vt ſit ſuper balteum ſuperhumeralis, & non auferatur rationale à ſuperhumerali. 29 Et portabit Aaron nomina fi-
liorum Iſrael in rationali iudicij ſuper cor ſuum, cùm ingreſſus fuerit in ſanctuarium in memoriam coram Domino ſemper. 30 Poneſque in ratio-
nale iudicij Vrim & Thumim, & erunt ſuper cor Aaron cùm ingreſſus fuerit coram Domino. portabitque Aaron iudicium filiorum Iſrael ſuper cor
ſuum coram Domino ſemper. 31 Facieſque pallium ſuperhumeralis totum hyacinthinum. 32 Et erit capitium eius duplicatum intrinſecus. Ora
erit capitio eius per gyrum opere textoris, ſicut os loricæ erit ei, vt non rumpatur.

33 * וְעָשִׂיתָ עַל־שׁוּלָיו רִמֹּנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת
שָׁנִי עַל־שׁוּלָיו סָבִיב וּפַעֲמֹנֵי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב׃
34 * פַּעֲמֹן זָהָב וְרִמּוֹן פַּעֲמֹן זָהָב וְרִמּוֹן עַל־שׁוּלֵי הַמְּעִיל
35 סָבִיב׃ * וְהָיָה עַל־אַהֲרֹן לְשָׁרֵת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֹאוֹ
אֶל־הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי יְהוָה וּבְצֵאתוֹ וְלֹא יָמוּת׃
36 * וְעָשִׂיתָ צִּיץ זָהָב טָהוֹר וּפִתַּחְתָּ עָלָיו פִּתּוּחֵי חֹתָם
73 קֹדֶשׁ לַיהוָה׃ * וְשַׂמְתָּ אֹתוֹ עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת וְהָיָה
38 עַל־הַמִּצְנָפֶת אֶל־מוּל פְּנֵי־הַמִּצְנֶפֶת יִהְיֶה׃ * וְהָיָה
עַל־מֵצַח אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר
יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל־מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל־
39 מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְהוָה׃ * וְשִׁבַּצְתָּ
הַכְּתֹנֶת שֵׁשׁ וְעָשִׂיתָ מִצְנֶפֶת שֵׁשׁ וְאַבְנֵט תַּעֲשֶׂה מַעֲשֵׂה
40 רֹקֵם׃ * וְלִבְנֵי אַהֲרֹן תַּעֲשֶׂה כֻתֳּנֹת וְעָשִׂיתָ לָהֶם
אַבְנֵטִים וּמִגְבָּעוֹת תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת׃
41 * וְהִלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת־אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ
וּמָשַׁחְתָּ אֹתָם וּמִלֵּאתָ אֶת־יָדָם וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם וְכִהֲנוּ־לִי׃
42 * וַעֲשֵׂה לָהֶם מִכְנְסֵי־בָד לְכַסּוֹת בְּשַׂר עֶרְוָה מִמָּתְנַיִם
43 וְעַד־יְרֵכַיִם יִהְיוּ׃ * וְהָיוּ עַל־אַהֲרֹן וְעַל־בָּנָיו בְּבֹאָם
אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת
בַּקֹּדֶשׁ וְלֹא־יִשְׂאוּ עָוֹן וָמֵתוּ חֻקַּת עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ
אַחֲרָיו׃

כט

1 * וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְקַדֵּשׁ
אֹתָם לְכַהֵן לִי לְקַח פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר וְאֵילִם שְׁנַיִם
2 תְּמִימִם׃ * וְלֶחֶם מַצּוֹת וְחַלֹּת מַצֹּת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן
וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן סֹלֶת חִטִּים תַּעֲשֶׂה
3 אֹתָם׃ * וְנָתַתָּ אוֹתָם עַל־סַל אֶחָד וְהִקְרַבְתָּ אֹתָם
4 בַּסָּל וְאֶת־הַפָּר וְאֵת שְׁנֵי הָאֵילִם׃ * וְאֶת־אַהֲרֹן
וְאֶת־בָּנָיו תַּקְרִיב אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְרָחַצְתָּ אֹתָם
בַּמָּיִם׃

33 * Deorsum verò ad pedes eiusdem tunicæ
per circuitum quasi malapunica facies ex hya
cintho & purpura, & cocco bis tincto, & bys-
34 so retorta, mixtis in medio tintinabulis: * Ita
vt tintinabulũ sit aureum & malumpunicũ,
35 rursumq; tintinabulũ aliud aureũ & malũpu
nicum. * Et vestietur ea Aaron in officio mini
sterij, vt audiatur sonitus quando ingreditur
& egreditur sanctuarium in conspectu Do-
36 mini, & non moriatur. * Facies & laminam de
auro purissimo, in qua sculpes opere cælato-
37 ris sanctum Domino. * Ligabísque eam vitta
38 hyacinthina: * Et erit super tiaram imminens
fronti pontificis. Portabitque Aaron iniqui-
tates eorum quæ obtulerunt, & sanctificaue-
G runt filij Israel in cunctis muneribus & dona-
riis suis. Erit autem lamina semper in fronte
39 eius, vt placatus sit ei Dominus. * Stringesque
tunicam bysso, & tiaram byssinam facies, &
40 balteum opere plumarij. * Porrò filiis Aaron
tunicas lineas parabis, & balteos ac tiaras in
41 gloriam & decorem. * Vestiesque his omni-
bus Aaron fratrem tuum, & filios eius cum
eo: & cunctorum consecrabis manus, sancti-
cabísque illos, vt sacerdotio fungantur mihi.
42 * Facies & feminalia linea, vt operiant car-
nem turpitudinis suæ, à renibus vsque ad fe-
43 mora: * Et vtentur eis Aaron & filij eius quan
do ingrediuntur tabernaculum testimonij,
vel quando appropinquant ad altare vt mi-
nistrent in sanctuario, ne iniquitatis rei mo-
riantur. Legitimum sempiternum erit Aaron
& semini eius post eum. CAP. XXIX.
1 Sed & hoc facies, vt mihi in sacerdotio con-
A secrentur: Tolle vitulum de armento, &
arietes duos immaculatos:
2 * Panesque azymos, & crustulam absque
fermento, quæ conspersa sint oleo, lagana
quoque azyma oleo lita. de simila triticea
cuncta facies.
3 * Et posita in canistro, offeres. vitulum au-
4 tem, & duos arietes: * Et Aaron ac filios eius
applicabis ad ostium tabernaculi testimonij.
Cumque laueris patrem cum filiis suis aqua,

תרגום אונקלוס

33 ותעביד על שפולוהי רמוני דתכלא וארגונא וצבע זהורי על שפולוהי סחור סחור וזגין דדהב ביניהון סחור סחור׃ 34 זגא דדהבא
ורמונא זגא דדהבא ורמונא על שפולי מעילא סחור סחור׃ 35 ויהי על אהרן לשמשא וישתמע קליה במיעליה לקודשא קדם יי ובמפקיה
ולא ימות׃ 36 ותעביד ציצא דדהב דכי ותגלוף עלוהי כתב מפרש קדש ליי׃ 37 ותשוי יתיה על חוטא דתכלתא ויהי על מצנפתא לקביל
אפי מצנפתא יהי׃ 38 ויהי על בית עינוהי דאהרן ויטול אהרן ית עוית קודשיא דיקדשון בני ישראל לכל מתנן קודשיהון ויהי על בית עינוהי
תדירא לרעוא להון קדם יי׃ 39 ותרמיץ כיתונא דבוצא ותעביד מצנפתא דבוצא והמין תעביד עובד צייר׃ 40 ולבני אהרן תעביד כתונין
ותעביד להון המינין וקובעין תעביד להון ליקר ולתושבחא׃ 41 ותלביש יתהון ית אהרן אחוך וית בנוהי עמיה ותרבי יתהון ותקריב ית קורבניהון
ותקדיש יתהון וישמשון קדמי׃ 42 ועביד להון מכנסין דבוץ לכסאה בשר עריה מחרצין ועד ירכן יהון׃ 43 ויהון על אהרן ועל בנוהי
במיעלהון למשכן זימנא או במקרבהון למדבחא לשמשא בקודשא ולא יקבלון חובא ולא ימותון קים עלם ליה ולבנוהי בתרוהי׃

כט

1 ודין פתגמא דתעביד להון לקדשא
יתהון לשמשא קדמי סב תור חד בר תורי ודכרין תרין שלמין׃ 2 ולחם פטיר וגריצן פטירן דפילן במשח ואספוגין פטירין דמשיחין במשח
סלת חיטין תעביד יתהון׃ 3 ותתן יתהון על סלא חדא ותקריב יתהון בסלא וית תורא וית תרין דכרין׃ 4 וית אהרן וית בנוהי תקריב
לתרע משכן זימנא ותסחי יתהון במיא׃

* Et facies super marginem tunicæ ab infrà, quasi 33
florentis mali punici, mala punica ex hyacintho, &
purpura, & coccino filato, & bysso retorta, in mar-
gine tunicæ in circuitu. at eadem specie mala puni-
ca aurea, & tintinabula in medio horum in circui-
tu. * Inter malum punicum aureum tintinabu- 34
lum, & floridum in margine tunicæ in circuitu.
* Et erit Aaron in ministrando audibilis vox 35
eius, ingredienti in sanctuarium coram Domino, &
egredienti, vt non moriatur.
* Et facies laminam auream puram, & sculpes 36
in ea sculpturam sigilli sanctificationem Domini.
* Et impones illud in hyacintho retorto: & erit 37
super mitram, ante faciem mitræ erit.
* Et erit super fronte Aaron: & portabit Aa- 38
ron peccata sanctorum, quæ sanctificauerint filij Is-
rael omnis muneris sanctorum eorum. & erit in
fronte Aaron semper acceptabile eis coram Domino.
* Et nodi tunicarum ex bysso: & facies cidarin 39
byssinam, & zonam facies opere variegatoris.
* Et filiis Aaron facies tunicas, & zonas: & 40
cidares facies eis in honorem & gloriam.
* Et indues eas Aaron fratrem tuum, & filios 41
eius cum eo: & vnges eos, & implebis eorum ma-
nus: & sanctificabis eos, vt sacerdotio fungantur
mihi. * Et facies eis feminalia linea, ad ve- 42
landum turpitudinem corporis eorum, à lumbis vs-
que ad femora erit. * Et habebit Aaron ea 43
& filij eius, quando ingrediuntur in tabernaculum
testimonij, vel quando ingrediuntur ad ministran-
dum ad altare sanctuarij. & non adducent ad se-
ipsos peccatum, vt non moriantur. legitimum sem-
piternum illi, & semini eius post eum.

CAP. XXIX.

ET hæc sunt quæ facies eis, ad sanctificandum 1
eos, vt sacerdotio fungantur mihi: Accipies vi-
tulum ex bobus vnum, & arietes duos immacula-
tos: * Et panes azymos conspersos in oleo, & 2
lagana azyma vncta in oleo. similam ex tritico fa-
cies ea. * Et impones ea in canistro vno, & of- 3
feres ea in canistro, & vitulum, & duos arietes. 4
* Et Aaron & filios eius applicabis ad ia-
nuam tabernaculi testimonij: & lauabis eos in a-
qua:

33 * καὶ ποιήσεις ἐπὶ τὸ λῶμα τοῦ ὑποδύτου κάτωθεν, ὡς ἐξ-
ανθούσης ῥόας ῥοΐσκους ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου
διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ
ὑποδύτου κύκλῳ. τὸ δὲ αὐτὸ εἶδος ῥοΐσκους χρυσοῦς, καὶ κώδωνας
34 ἀναμέσον τούτων περικύκλῳ, * παρὰ ῥοΐσκον χρυσοῦν κώ-
δωνα, καὶ ἄνθινον ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ.
35 * καὶ ἔσται ἀαρὼν ἐν τῷ λειτουργεῖν ἀκουστὴ ἡ φωνὴ αὐτοῦ, εἰ-
σιόντι εἰς τὸ ἅγιον ἔναντι κυρίου, καὶ ἐξιόντι, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ.
36 * καὶ ποιήσεις πέταλον χρυσοῦν καθαρόν. καὶ ἐκτυπώσεις
37 ἐν αὐτῷ ἐκτύπωμα σφραγῖδος ἁγίασμα κυρίου. * καὶ ἐπι-
θήσεις αὐτὸ ἐπὶ ὑακίνθου κεκλωσμένης. καὶ ἔσται ἐπὶ τῆς μίτρας,
38 κατὰ πρόσωπον τῆς μίτρας ἔσται. * καὶ ἔσται ἐπὶ τοῦ μετώ-
που ἀαρών. καὶ ἐξαρεῖ ἀαρὼν τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἁγίων,
ὅσα ἂν ἁγιάσωσι οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ παντὸς δόματος τῶν ἁγίων
αὐτῶν. καὶ ἔσται ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀαρὼν διαπαντὸς δεκτὸν αὐ-
39 τοῖς ἔναντι κυρίου. * καὶ οἱ κόσυμβοι τῶν χιτώνων ἐκ βύσ-
σου. καὶ ποιήσεις κίδαριν βύσσινον· καὶ ζώνην ποιήσεις, ἔργον ποι-
40 κιλτοῦ. * καὶ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν ποιήσεις χιτῶνας καὶ ζώνας,
καὶ κιδάρεις ποιήσεις αὐτοῖς εἰς τιμὴν καὶ δόξαν.
41 * καὶ ἐνδύσεις αὐτὰ ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐ-
τοῦ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ χρίσεις αὐτοὺς, καὶ ἐμπλήσεις αὐτῶν τὰς χεῖ-
ρας. καὶ ἁγιάσεις αὐτοὺς, ἵνα ἱερατεύωσί μοι.
42 * καὶ ποιήσεις αὐτοῖς περισκελῆ λινᾶ, καλύψαι ἀσχημοσύ-
νην χρωτὸς αὐτῶν, ἀπὸ ὀσφύος ἕως μηρῶν ἔσται.
43 * καὶ ἕξει ἀαρὼν αὐτὰ καὶ υἱοὶ αὐτοῦ, ὅταν εἰσπορεύωνται εἰς
τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἢ ὅταν προσπορεύωνται λειτουργεῖν
πρὸς τὸ θυσιαστήριον τοῦ ἁγίου. καὶ οὐκ ἐπάξονται πρὸς ἑαυ-
τοὺς ἁμαρτίαν, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. νόμιμον αἰώνιον αὐτῷ, καὶ
τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ᾽ αὐτόν.

κθ΄.

1 * Καὶ ταῦτά ἐστιν ἃ ποιήσεις αὐτοῖς, ἁγιάσαι αὐτοὺς, ὥστε
ἱερατεύειν μοι. λήψῃ μοσχάριον ἐκ βοῶν ἓν, καὶ κριοὺς δύο
2 ἀμώμους· * καὶ ἄρτους ἀζύμους πεφυραμένους ἐν ἐλαίῳ,
καὶ λάγανα ἄζυμα κεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ. σεμίδαλιν ἐκ
3 πυρῶν ποιήσεις αὐτά. * καὶ ἐπιθήσεις αὐτὰ ἐπὶ κανοῦν
ἕν, καὶ προσοίσεις αὐτὰ ἐπὶ τῷ κανῷ, καὶ τὸ μοσχάριον, καὶ
4 τοὺς δύο κριούς. * καὶ ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ προσά-
ξεις ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ λούσεις αὐ-
τοὺς ἐν ὕδατι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Faciesque in inferiori parte per circuitum malagranata ex hyacintho, & purpura, & coccino; & tintinabula aurea in medio eorum per circuitum. 34 Tintinabulum aureum & malumgranatum, tintinabulum aureum & malumgranatum in inferiori parte pallij per circuitum. 35 Eritque super Aaron quando ministrauerit, & audietur sonitus eius quando ingredietur in sanctuarium coram Domino, & quando egressus fuerit, & non morietur. 36 Faciesque laminam ex auro mundissimo, & sculpes super ea scriptura distincta, sanctum Domino. 37 Ponesque eam super vittam hyacinthinam, & erit super tiaram, è regione tiaræ erit. 38 Eritque super frontem Aaron imminens oculis: & portabit Aaron iniquitates eorum quæ sanctificauerunt filij Israel in cunctis muneribus sanctificationum eorum. Eritque semper super frontem eius imminens oculis, in beneplacitum eis coram Domino. 39 Stringesque tunicam bysso, & facies tiaram de bysso, & balteum facies opere polymitarij. 40 Et filiis Aaron facies tunicas, & facies eis baltea, & mitras facies eis in honorem & decorem. 41 Induesque ea Aaron fratrem tuum, & filios eius cum eo: & vnges eos, & offeres oblationes eorum, sanctificabisque illos vt ministrent coram me. 42 Et facies eis femoralia ex bysso, vt operiant carnem turpitudinis suæ, à lumbis vsque ad femora erunt. 43 Eruntque super Aaron & super filios eius quando ingredientur in tabernaculum fœderis, aut quando accedent ad altare vt ministrent in sanctuario, & non suscipient peccatum, ne moriantur. Legitimum sempiternum erit ei & filiis eius post eum.

CAP. XXIX.

ET hoc est verbum quod facies eis, vt sanctifices eos ad ministrandum coram me: Tolle vitulum vnum de armento, & arietes duos immaculatos. 2 Panemque azymum & placentas azymas conspersas oleo & lagana azyma lita oleo, de simila tritici facies ea. 3 Ponesque ea in canistro vno, & offeres ea in canistro, & vitulum, & duos arietes. 4 Et Aaron quoque & filios eius applicabis ad ostium tabernaculi fœderis, & lauabis eos aquis.

5 * ולקחת את־הבגדים והלבשת את־אהרן את־
הכתנת ואת מעיל האפד ואת־האפד ואת־החשן
6 ואפדת לו בחשב האפד: * ושמת המצנפת על־
ראשו ונתת את־נזר הקדש על־המצנפת:
7 * ולקחת את־שמן המשחה ויצקת על־ראשו
8 ומשחת אתו: * ואת־בניו תקריב והלבשתם
9 כתנת: * וחגרת אתם אבנט אהרן ובניו
וחבשת להם מגבעת והיתה להם כהנה
10 לחקת עולם ומלאת יד־אהרן ויד־בניו: * והקרבת
את־הפר לפני אהל מועד וסמך אהרן ובניו את־
11 ידיהם על־ראש הפר: * ושחטת את־הפר לפני
12 יהוה פתח אהל מועד: * ולקחת מדם הפר ונתתה
על־קרנת המזבח באצבעך ואת־כל־הדם
13 תשפך אל־יסוד המזבח: * ולקחת את־כל־
החלב המכסה את־הקרב ואת היתרת על־הכבד
ואת שתי הכלית ואת־החלב אשר עליהן והקטרת
14 המזבחה: * ואת־בשר הפר ואת־ערו ואת־פרשו
תשרף באש מחוץ למחנה חטאת הוא:
15 * ואת־האיל האחד תקח וסמכו אהרן ובניו את־
16 ידיהם על־ראש האיל: * ושחטת את־האיל ולקחת
17 את־דמו וזרקת על־המזבח סביב: * ואת־האיל
תנתח לנתחיו ורחצת קרבו וכרעיו ונתת על־נתחיו
18 ועל־ראשו: * והקטרת את־כל־האיל המזבחה
עלה הוא ליהוה ריח ניחוח אשה ליהוה הוא:
19 * ולקחת את האיל השני וסמך אהרן ובניו את־
20 ידיהם על־ראש האיל: * ושחטת את־האיל
ולקחת מדמו ונתתה על־תנוך אזן אהרן ועל־תנוך
אזן בניו הימנית ועל־בהן ידם הימנית ועל־
בהן רגלם הימנית וזרקת את־הדם על־
המזבח סביב:

5 * Indues Aaron vestimentis suis, id est, li- Leu. 8. b.
nea & tunica, & superhumerali, & rationali
6 quod constringes balteo. * Et pones tia-
ram in capite eius, laminam sanctam super
tiaram:
7 * Et oleum vnctionis fundes super caput
eius, atque hoc ritu consecrabitur.
8 * Filios quoque illius applicabis, & indues
B tunicis lineis:
8 * Cingésque balteo Aaron scilicet & libe-
ros eius, & impones eis mitras: eruntque sa-
cerdotes mihi religione perpetua. Postquam
initiaueris manus eorum,
10 * Applicabis & vitulum coram taberna-
culo testimonij: imponéntque Aaron & filij
eius manus super caput illius:
11 * Et mactabis eum in conspectu Domini,
iuxta ostium tabernaculi testimonij:
12 * Sumptumque de sanguine vituli, po-
nes super cornua altaris digito tuo, reliquum
autem sanguinem fundes iuxta basim eius. Leu. 4. a.
13 * Sumes & adipem totum qui operit in-
testina & reticulum iecoris ac duos renes &
adipem qui super eos est, & offeres incensum
super altare.
14 * Carnes verò vituli, & corium, & fimum,
combures foris extra castra, eo quòd pro pec-
cato sit.
15 * Vnum quoque arietem sumes, super cu-
ius caput ponent Aaron & filii eius manus.
16 * Quem cùm mactaueris, tolles de sangui-
ne eius, & fundes circa altare:
17 * Ipsum autem arietem secabis in frusta, lo
taque intestina eius & pedes, pones super con
C cisas carnes, & super caput illius.
18 * Et offeres totum arietem in incensum su
per altare, oblatio est Domino odor suauissi-
19 mus victimæ Domini. * Tolles quoque a-
rietem alterum, super cuius caput Aaron & fi-
20 lij eius ponent manus: * Quem cùm immola-
ueris, sumes de sanguine eius, & pones super
extremum auriculę dextrę Aaron & filiorum
eius, & sup pollices manus eorũ ac pedis dex-
tri, fundésq; sanguinẽ sup altare per circuitũ.

תרגום אונקלוס

5 ותיסב ית לבושיא ותלביש ית אהרן ית כתונא וית מעילא דאפודא וית אפודא וית חושנא ותתקין ליה בהמין אפודא: 6 ותשוי
מצנפתא על רישיה ותתן ית כלילא דקודשא על מצנפתא: 7 ותיסב ית משח דרבותא ותריק על רישיה ותרבי יתיה: 8 וית בנוהי
תקריב ותלבשינון כתונין: 9 ותזריז יתהון המינין אהרן ובנוהי ותתקן להון קובעין ותהי להון כהונתא לקים עלם ותקריב קורבנא
דאהרן וקורבנא דבנוהי: 10 ותקריב ית תורא לקדם משכן זימנא ויסמוך אהרן ובנוהי ית ידיהון על ריש תורא: 11 ותכוס ית
תורא קדם יי בתרע משכן זימנא: 12 ותיסב מן דמא דתורא ותתן על קרנת מדבחא באצבעך וית כל דמא תשוד ליסודא דמדבחא:
13 ותיסב ית כל תרבא דחפי ית גוא וית חצרא דעל כבדא וית תרתין כוליין וית תרבא דעליהון ותסיק למדבחא: 14 וית בשרא דתורא
וית משכיה וית אוכליה תוקיד בנורא מברא למשריתא חטאתא הוא: 15 וית דכרא חד תיסב ויסמכון אהרן ובנוהי ית ידיהון על
ריש דיכרא: 16 ותכוס ית דכרא ותיסב ית דמיה ותזרוק על מדבחא סחור סחור: 17 וית דכרא תפליג לאיברוהי ותחליל
גויה וכרעוהי ותתן על איברוהי ועל רישיה: 18 ותסק ית כל דכרא למדבחא עלתא הוא קדם יי לאתקבלא ברעוא קורבנא קדם
יי הוא: 19 ותיסב ית דכרא תנינא ויסמוך אהרן ובנוהי ית ידיהון על ריש דכרא: 20 ותכוס ית דכרא
ותיסב מדמיה ותתן על רום אודנא דאהרן ועל רום אודנא דבנוהי דימינא ועל אליון ידיהון דימינא ועל אליון רגליהון דימינא ותזרוק ית דמא
על מדבחא סחור סחור:

* Et accipiens vestes indues Aaron fratrem 5
tuum, & vestem talarem, & superhumerale, &
rationale: & copulabis ipsum rationale ad superhu-
merale. * Et impones mitram super caput eius, 6
& impones laminam sanctificationem super mitrã.
* Et accipies de oleo vnctionis, & infundes il- 7
lud super caput eius, & vnges eum.
* Et filios eius applicabis, & indues eos vestes. 8
* Et cinges eos zonis, & circumpones eis cidaris, 9
& erit eis sacerdotium mihi in seculum. Et conse-
crabis manus Aaron & manus filiorum eius.
* Et applicabis vitulum ad ianuas tabernacu- 10
li testimonij. & imponent Aaron & filij eius ma-
nus suas super caput vituli coram Domino, apud
ostium tabernaculi testimonij.
* Et iugulabis vitulum coram Domino apud o- 11
stium tabernaculi testimonij.
* Et accipies de sanguine vituli, & pones super 12
cornua altaris digito tuo. at reliquum totum sangui
nem infundes iuxta basim altaris.
* Et accipies omnem adipem qui super ventrem, 13
& reticulum iecoris, & duos renes, & adipem qui
super ipsos, & impones super altare.
* At carnes vituli, & pellem, & fimum com- 14
bures in igne extra castra. peccatum enim est.
* Et arietem accipies vnum, & imponent Aa- 15
ron & filij eius manus suas super caput arietis.
* Et iugulabis arietem, & accipiens sanguinem 16
effundes super altare in circuitu.
* Et arietem secabis per membra: & lauabis 17
intestina & pedes aqua, & impones super frusta
cum capite.
* Et offeres totum arietem super altare holo- 18
caustum Domino in odorem suauitatis: sacrificium
Domino est.
* Et accipies arietem secundum, & imponent 19
Aaron & filij eius manus suas super caput a-
rietis.
* Et iugulabis eum, & accipies de sanguine e- 20
ius, & impones super extremum auris Aaron dex-
træ, & super summitatem pedis dextri, & super
extremitates aurium filiorum eius dextrarum, &
super summitates manuum eorum dextrarum, &
super summitates pedum eorum dextrorum.

5 * καὶ λαβὼν τὰς στολὰς ἐνδύσεις ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου,
καὶ τὸν χιτῶνα τὸν ποδήρη, καὶ τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸ λόγιον·
καὶ συνάψεις αὐτῷ τὸ λόγιον πρὸς τὴν ἐπωμίδα·
6 * καὶ ἐπιθήσεις τὴν μίτραν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ
ἐπιθήσεις τὸ πέταλον τὸ ἁγίασμα ἐπὶ τὴν μίτραν.
7 * καὶ λήψῃ τοῦ ἐλαίου τοῦ χρίσματος, καὶ ἐπιχεεῖς αὐτὸ
8 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ χρίσεις αὐτόν. * καὶ τοὺς
υἱοὺς αὐτοῦ προσάξεις, καὶ ἐνδύσεις αὐτοὺς χιτῶνας.
9 * καὶ ζώσεις αὐτοὺς ταῖς ζώναις, καὶ περιθήσεις αὐτοῖς τὰς
κιδάρεις, καὶ ἔσται αὐτοῖς ἱερατεία ἐμοὶ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ τε-
λειώσεις τὰς χεῖρας ἀαρὼν καὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ.
10 * καὶ προσάξεις τὸν μόσχον ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
μαρτυρίου. καὶ ἐπιθήσουσιν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐ-
τῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου, ἔναντι κυρίου, παρὰ τὴν θύραν
11 τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ σφάξεις τὸν μόσχον ἔναντι
12 κυρίου παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ
λήψῃ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ θήσεις ἐπὶ τῶν κεράτων
τοῦ θυσιαστηρίου τῷ δακτύλῳ σου. τὸ δὲ λοιπὸν πᾶν αἷμα ἐγ-
13 χεεῖς παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. * καὶ λήψῃ πᾶν
τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς
δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ θυ-
14 σιαστήριον. * τὰ δὲ κρέα τοῦ μόσχου, καὶ τὸ δέρμα, καὶ τὴν
κόπρον κατακαύσεις ἐν πυρὶ ἔξω τῆς παρεμβολῆς· ἁμαρτία
γάρ ἐστιν.
15 * καὶ τὸν κριὸν λήψῃ τὸν ἕνα, καὶ ἐπιθήσουσιν ἀαρὼν καὶ οἱ
υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ.
16 * καὶ σφάξεις τὸν κριὸν, καὶ λαβὼν τὸ αἷμα προσχεεῖς
17 ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ· * καὶ τὸν κριὸν διχοτομή-
σεις κατὰ μέλη. καὶ πλυνεῖς τὰ ἐνδόσθια καὶ τοὺς πόδας ὕδατι,
καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ διχοτομήματα σὺν τῇ κεφαλῇ.
18 * καὶ ἀνοίσεις ὅλον τὸν κριὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὁλοκαύ-
τωμα κυρίῳ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, θυσίασμα κυρίῳ ἐστίν.
19 * καὶ λήψῃ τὸν κριὸν τὸν δεύτερον, καὶ ἐπιθήσει ἀαρὼν καὶ
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ.
20 * καὶ σφάξεις αὐτὸν, καὶ λήψῃ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, καὶ ἐπι-
θήσεις ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς ἀαρὼν τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄ-
κρον τοῦ ποδὸς τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς λοβοὺς τῶν ὤτων τῶν υἱῶν
αὐτοῦ τῶν δεξιῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν αὐτῶν τῶν δεξιῶν
καὶ ἐπὶ τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν αὐτῶν τῶν δεξιῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et tolles vestimenta, induesque Aaron tunica & pallio superhumeralis, & superhumerali & rationali, & ornabis eum balteo superhumeralis.
6 Et pones tiaram super caput eius, & pones coronam sanctam super tiaram.
7 Tollesque oleum vnctionis, & fundes super caput eius, & vnges eum.
8 Filios quoque eius applicabis, & indues eos tunicis.
9 Et cinges balteis Aaron & filios eius: & ornabis eos mitris, & erit eis sacerdotium in pactum perpetuum. & offeres oblationem Aaron & oblationem filiorum eius.
10 Offeresque vitulum coram tabernaculo fœderis: & imponent Aaron & filij eius manus suas super caput vituli.
11 Immolabisque vitulum coram Domino in ostio tabernaculi fœderis.
12 Et tolles de sanguine vituli, & pones super cornua altaris digito tuo, & totum sanguinem effundes ad fundamentum altaris.
13 Tollesque omnem adipem qui operit intestina & reticulum quod est super iecur, & duos renes & adipem qui est super eos, & incendes super altare:
14 Et carnem vituli, & pellem eius, & fimum eius combures igni extra castra: expiatio enim est.
15 Et arietem vnum tolles, & imponent Aaron & filij eius manus suas super caput arietis.
16 Et immolabis arietem, & tolles sanguinem eius, & asperges super altare per circuitum:
17 Et arietem diuides per membra eius, & lauabis intestina eius & genua eius, & pones super membra eius & super caput eius.
18 Et incendes totum arietem super altare, holocaustum est coram Domino, vt suscipiatur cum beneplacito, oblatio est coram Domino.
19 Tollesque arietem secundum, & imponent Aaron & filij eius manus suas super caput arietis.
20 Et immolabis arietem, tollesque de sanguine eius, & pones in superiori parte auris Aaron, & in superiori parte auris dexteræ filiorum eius, & super pollicem dexteræ manus eorum, & super pollicem pedis dexteri eorum. aspergesque sanguinem super altare per circuitum.

21 וְלָקַחְתָּ מִן־הַדָּם אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וּמִשֶּׁמֶן הַמִּשְׁחָה
וְהִזֵּיתָ עַל־אַהֲרֹן וְעַל־בְּגָדָיו וְעַל־בָּנָיו וְעַל־בִּגְדֵי בָנָיו
אִתּוֹ וְקָדַשׁ הוּא וּבְגָדָיו וּבָנָיו וּבִגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ׃
22 וְלָקַחְתָּ מִן־הָאַיִל הַחֵלֶב וְהָאַלְיָה וְאֶת־הַחֵלֶב
הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת יֹתֶרֶת הַכָּבֵד וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת
וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין כִּי אֵיל
23 מִלֻּאִים הוּא׃ וְכִכַּר לֶחֶם אַחַת וְחַלַּת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת
24 וְרָקִיק אֶחָד מִסַּל הַמַּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה׃ וְשַׂמְתָּ
הַכֹּל עַל כַּפֵּי אַהֲרֹן וְעַל כַּפֵּי בָנָיו וְהֵנַפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה
25 לִפְנֵי יְהוָה׃ וְלָקַחְתָּ אֹתָם מִיָּדָם וְהִקְטַרְתָּ הַמִּזְבֵּחָה
עַל־הָעֹלָה לְרֵיחַ נִיחוֹחַ לִפְנֵי יְהוָה אִשֶּׁה הוּא לַיהוָה׃
26 וְלָקַחְתָּ אֶת־הֶחָזֶה מֵאֵיל הַמִּלֻּאִים אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן
וְהֵנַפְתָּ אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וְהָיָה לְךָ לְמָנָה׃
27 וְקִדַּשְׁתָּ אֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר
הוּנַף וַאֲשֶׁר הוּרָם מֵאֵיל הַמִּלֻּאִים מֵאֲשֶׁר לְאַהֲרֹן
28 וּמֵאֲשֶׁר לְבָנָיו׃ וְהָיָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו לְחָק־עוֹלָם מֵאֵת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי תְרוּמָה הוּא וּתְרוּמָה יִהְיֶה מֵאֵת בְּנֵי־
29 יִשְׂרָאֵל מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיהֶם תְּרוּמָתָם לַיהוָה׃ וּבִגְדֵי
הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן יִהְיוּ לְבָנָיו אַחֲרָיו לְמָשְׁחָה
30 בָהֶם וּלְמַלֵּא־בָם אֶת־יָדָם׃ שִׁבְעַת יָמִים יִלְבָּשָׁם
הַכֹּהֵן תַּחְתָּיו מִבָּנָיו אֲשֶׁר יָבֹא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְשָׁרֵת
31 בַּקֹּדֶשׁ׃ וְאֵת אֵיל הַמִּלֻּאִים תִּקָּח וּבִשַּׁלְתָּ אֶת־
32 בְּשָׂרוֹ בְּמָקֹם קָדֹשׁ׃ וְאָכַל אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־בְּשַׂר
הָאַיִל וְאֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בַּסָּל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃
33 וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כֻּפַּר בָּהֶם לְמַלֵּא אֶת־יָדָם לְקַדֵּשׁ
34 אֹתָם וְזָר לֹא־יֹאכַל כִּי־קֹדֶשׁ הֵם׃ וְאִם־יִוָּתֵר
מִבְּשַׂר הַמִּלֻּאִים וּמִן־הַלֶּחֶם עַד־הַבֹּקֶר וְשָׂרַפְתָּ אֶת־
35 הַנּוֹתָר בָּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי־קֹדֶשׁ הוּא׃ וְעָשִׂיתָ
לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו כָּכָה כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוִּיתִי אֹתָכָה שִׁבְעַת
יָמִים תְּמַלֵּא יָדָם׃

21 * Cumque tuleris de sanguine qui est super
altare, & de oleo vnctionis, asperges Aaron &
D vestes eius, filios & vestimenta eorum. Con-
22 secratísque ipsis & vestibus, * Tolles adipem
de ariete, & caudam & aruinam, quæ operit
vitalia, ac reticulum iecoris, & duos renes at-
que adipem qui super eos est, armumque dex
23 trum, eo quòd sit aries consecrationis. * Tor-
támque panis vnius crustulam conspersam o-
leo, laganum de canistro azymorum quod
24 positum est in conspectu Domini. * Ponés-
que omnia super manus Aaron & filiorum e-
ius, & sanctificabis eos eleuans coram Domi-
25 no. * Suscipiésque vniuersa de manibus eo-
rum: & incendes super altare in holocaustum,
odorem suauissimum in conspectu Domini,
26 quia oblatio eius est. * Sumes quoque pe-
ctusculum de ariete, quo initiatus est Aaron,
sanctificabísque illud eleuatum coram Domi-
27 no, & cedet in partem tuam. * Sanctificabis-
que & pectusculum consecratum & armum,
quem de ariete separasti, quo initiatus est Aa-
28 ron & filij eius. * Cedentque in partem Aa-
ron & filiorum eius iure perpetuo à filiis Is-
E rael, quia primitiua sunt, & initia de victimis
29 eorum pacificis quæ offerunt Domino. * Ve-
stem autem sanctam qua vtetur Aaron, habe-
bunt filij eius post eum, vt vngantur in ea, &
30 consecrentur manus eorum. * Septem die-
bus vtetur illa qui pontifex pro eo fuerit cō-
stitutus de filiis eius, & qui ingredietur taber
naculū testimonij, vt ministret in sanctuario.
31 * Arietem autem consecrationis tolles, & co
32 ques carnes eius in loco sancto: * Quibus
vescetur Aaron & filij eius. Panes quoque qui
sunt in canistro in vestibulo tabernaculi te-
33 stimonij * comedent, vt sit placabile sacrifi-
cium, & sanctificentur offerentium manus. a-
lienigena non vescetur ex eis, quia sancti sunt.
34 * Et si remanserit de carnibus consecratis, siue
F de panibus vsque manè, combures reliquias
igni. non comedentur, quia sanctificata sunt.
35 * Omnia quę præcepi tibi, facies super Aarō &
filiis eius. Septē diebus cōsecrabis manꝰ eorū.

תרגום אונקלוס

21 ותיסב מן דמא דעל מדבחא וממשחא דרבותא ותדי על אהרן ועל לבושוהי ועל בנוהי ועל לבושי בנוהי עמיה ויתקדש הוא ולבושוהי
ובנוהי ולבושי בנוהי עמיה׃ 22 ותיסב מן דכרא תרבא ואליתא וית תרבא דחפי ית גוא וית חצר כבדא וית תרתין כולין וית תרבא דעליהון וית
שקא דימינא ארי דכר קרבניא הוא׃ 23 ופיתא דלחם חדא וגריצתא דלחם משח חדא ואספוג חד מסלא דפטיריא די קדם יי׃
24 ותשוי כולא על ידי אהרן ועל ידי בנוהי ותרים יתהון ארמא קדם יי׃ 25 ותיסב יתהון מידהון ותסיק למדבחא על עלתא לאתקבלא ברעוא
קדם יי קרבנא הוא קדם יי׃ 26 ותיסב ית חדיא מדכר קרבניא די לאהרן ותרים יתיה ארמא קדם יי ויהי לך לחולק׃ 27 ותקדיש
ית חדיא דארמותא וית שקא דאפרשותא דיתרם ודיתפרש מדכר קורבניא מדי לאהרן ומדי לבנוהי׃ 28 ויהי לאהרן ולבנוהי לקים עלם
מן בני ישראל ארי אפרשותא הוא ואפרשותא יהי מן בני ישראל מנכסת קודשיהון אפרשותהון קדם יי׃ 29 ולבושי קודשא די לאהרן יהון
לבנוהי בתרוהי לרבאה בהון ולקרבא בהון ית קרבניהון׃ 30 שבעא יומין ילבשינון כהנא דיתרבא תחותוהי מבנוהי דיעול למשכן זמנא
לשמשא בקודשא׃ 31 וית דכר קרבניא תיסב ותבשיל ית בשריה באתר קדיש׃ 32 ויכול אהרן ובנוהי ית בשר דכרא וית לחמא די בסלא
לתרע משכן זמנא׃ 33 ויכלון יתהון דיתכפר בהון לקרבא ית קרבניהון לקדשא יתהון וחילוני לא יכול ארי קודשא אינון׃ 34 ואם
ישתאר מבשר קרבניא ומן לחמא עד צפרא ותוקיד ית דישתאר בנורא לא יתאכל ארי קודשא הוא׃ 35 ותעביד לאהרן ולבנוהי כדין ככל
דפקדית יתך שבעא יומין תקריב קרבניהון׃

* Et accipies de sanguine ab altari, et ab oleo vn- 21
ctionis, & asperges super Aaron & super vestem
eius, & super filios eius, & super vestes filiorum
eius cum eo. & sanctificabitur ipse & vestis eius,
& filij eius, & vestes filiorum eius cum eo. at san-
guinem arietis infundes ad altare in circuitu.
* Et accipies de ariete adipem eius, & adipem 22
cooperientem ventrem, & reticulum iecoris, et duos
renes, & adipem qui supra illos, & brachium dex-
trum. est enim consecratio hæc. * Et panem vnum 23
ex oleo, & laganum vnum ex canistro azymorum
oblatorum coram Domino. * Et impones omnia 24
super manus Aaron, & super manus filiorum eius,
& segregabis ea segregationem coram Domino.
* Et accipies ea de manibus eorum, & offeres 25
super altare holocausti in odorem suauitatis coram
Domino, oblatio est Domino. * Et accipies pectus- 26
culum ab ariete consecrationis, quod est Aaron, &
segregabis illud segregationem coram Domino, &
erit tibi in parte. * Et sanctificabis pectusculum 27
segregationem & brachium separationis, qui segre-
gatus est & qui separatus est ab ariete consecratio-
nis ab Aaron, & à filiis eius. * Et erit Aaron & 28
filiis eius legitimum sempiternum à filiis Israel. est
enim segregatio hæc. & segregatio erit à filiis Israel
à sacrificiis salutaribus segregatio Domino.
* Et vestis sanctuarij, quæ est Aaron, erit filiis 29
eius post eum, vt vnguantur ipsi in ipsis, & conse-
crentur manus eorum.
* Septem dies induet ipsa sacerdos pro eo ex fi- 30
liis eius, qui intrabit in tabernaculum testimonij ad
seruiendum in sancto. * Et arietem conse- 31
crationis accipies, & coques carnes in loco sancto.
* Et comedent Aaron & filij eius carnes arie- 32
tis, & panes qui in canistro apud fores tabernaculi
testimonij. * Comedent ea in quibus sanctifi- 33
cati sunt in ipsis ad consecrandum manus eorum ad
sanctificandum eos. Alienigena non comedet ab eis:
sunt enim sancta. * Si autem remanserit de car- 34
nibus sacrificij consecrationis & panibus vsque ad
manè, combures reliquias igne: non comedetur, san-
ctificatio enim est. * Et facies Aaron & filiis e- 35
ius sic, iuxta omnia quæ præcepi tibi. Septem dies
consecrabis eorum manus.

21 * καὶ λήψῃ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ ἀπὸ θυσιαστηρίου, καὶ ἀπὸ
τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως, καὶ ῥανεῖς ἐπὶ τὸν ἀαρὼν καὶ ἐπὶ τὴν
στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν
αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἁγιασθήσεται αὐτὸς, καὶ ἡ στολὴ αὐτοῦ, καὶ
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ στολαὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. τὸ δὲ αἷμα
22 τοῦ κριοῦ προσχεεῖς πρὸς τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. * καὶ λήψῃ
ἀπὸ τοῦ κριοῦ τὸ στέαρ αὐτοῦ, καὶ τὸ στέαρ τὸ καλύπτον τὴν κοι-
λίαν, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ
τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. ἔστι γὰρ τελείωσις αὕ-
23 τη. * καὶ ἄρτον ἕνα ἐξ ἐλαίου, καὶ λάγανον ἓν ἀπὸ τοῦ κανοῦ
24 τῶν ἀζύμων τῶν προτεθειμένων ἔναντι κυρίου. * καὶ ἐπι-
θήσεις τὰ πάντα ἐπὶ τὰς χεῖρας ἀαρὼν, καὶ ἐπὶ τὰς χεῖρας
τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἀφοριεῖς αὐτὰ ἀφόρισμα ἔναντι κυρίου.
25 * καὶ λήψῃ αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀνοίσεις ἐπὶ τὸ
θυσιαστήριον τῆς ὁλοκαυτώσεως εἰς ὀσμὴν εὐωδίας ἔναντι κυ-
26 ρίου, κάρπωμά ἐστι κυρίῳ. * καὶ λήψῃ τὸ στηθύνιον ἀπὸ τοῦ κριοῦ
τῆς τελειώσεως, ὅ ἐστιν ἀαρὼν, καὶ ἀφοριεῖς αὐτὸ ἀφόρισμα ἔναν-
27 τι κυρίου, καὶ ἔσται σοι ἐν μερίδι. * καὶ ἁγιάσεις τὸ στηθύνιον ἀφόρισ-
μα, καὶ τὸν βραχίονα τοῦ ἀφαιρέματος, ὃς ἀφώρισται καὶ ὃς
ἀφῄρηται ἀπὸ τοῦ κριοῦ τῆς τελειώσεως ἀπὸ τοῦ ἀαρὼν, καὶ ἀπὸ
28 τῶν υἱῶν αὐτοῦ. * καὶ ἔσται ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ νόμιμον
αἰώνιον παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. ἔστι γὰρ ἀφαίρεμα τοῦτο. καὶ ἀ-
φαίρεμα ἔσται παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν θυμάτων τῶν
29 σωτηρίων ἀφαίρεμα κυρίῳ. * καὶ ἡ στολὴ τοῦ ἁγίου, ἥ ἐ-
στιν ἀαρὼν, ἔσται τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ μετ' αὐτὸν, χρισθῆναι αὐτοὺς
ἐν αὐτοῖς, καὶ τελειῶσαι τὰς χεῖρας αὐτῶν.
30 * ἑπτὰ ἡμέρας ἐνδύσεται αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἀντ' αὐτοῦ ἐκ τῶν
υἱῶν αὐτοῦ, ὃς εἰσελεύσεται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου λει-
31 τουργεῖν ἐν τῷ ἁγίῳ. * καὶ τὸν κριὸν τῆς τελειώσεως λή-
ψῃ, καὶ ἑψήσεις τὰ κρέα ἐν τόπῳ ἁγίῳ.
32 * καὶ ἔδονται ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰ κρέα τοῦ κριοῦ,
καὶ τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ κανῷ παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
33 μαρτυρίου. * ἔδονται αὐτὰ ἐν οἷς ἡγιάσθησαν ἐν αὐτοῖς
τελειῶσαι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἁγιάσαι αὐτούς. ἀλλογενὴς οὐκ
34 ἔδεται ἀπ' αὐτῶν, ἔστι γὰρ ἅγια. * ἐὰν δὲ καταλειφθῇ ἀπὸ
τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τῆς τελειώσεως καὶ τῶν ἄρτων ἕως πρωῒ,
κατακαύσεις τὰ λοιπὰ πυρὶ, οὐ βρωθήσεται, ἁγίασμα γάρ ἐστι.
35 * καὶ ποιήσεις ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ οὕτω κατὰ πάντα ὅσα
ἐνετειλάμην σοι. ἑπτὰ ἡμέρας τελειώσεις αὐτῶν τὰς χεῖρας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et tolles de sanguine qui est super altare, & de oleo vnctionis, & asperges super Aaron & super vestes eius, & super filios eius, & super vestes filiorum eius cum eo. & sanctificabitur ipse & vestes eius, & filij eius, & vestes filiorum eius cum eo. 22 Tollesque de ariete adipem & caudam, & adipem qui operit intestina & reticulum iecoris & duos renes, & adipem qui est super eos, & armum dexterum: quoniam aries oblationum est. 23 Et tortam panis vnam, & placentam panis oleati vnam, & laganum vnum de canistro azymorum quod est coram Domino. 24 Ponesque omnia super manus Aaron, & super manus filiorum eius: & eleuabis omnia eleuatione coram Domino. 25 Et tolles ea de manibus eorum, & incendes in altari super holocaustum, vt suscipiatur cum beneplacito coram Domino: oblatio est coram Domino. 26 Sumesque pectus de ariete oblationis Aaron, & eleuabis cum eleuatione coram Domino, & erit tibi in portionem. 27 Sanctificabisque pectus eleuationis, & armum separationis, quod eleuatum est & separatum de ariete oblationis Aaron & filiorum eius. 28 Eritque Aaron & filiis eius in statutum æternum à filiis Israel, quia separatio est, & separatio erit à filiis Israel de victimis sanctificationum suarum, separatio eorum coram Domino. 29 Vestimenta autem sancta quæ sunt Aaron, erunt filiis eius post eum, vt vngantur in eis, & offerantur in eis oblationes eorum. 30 Septem diebus induetur eis sacerdos qui vngendus est pro eo de filiis eius, qui intrabit in tabernaculum fœderis, vt ministret in sanctuario. 31 Arietem autem oblationum tolles, & coques carnem eius in loco sancto. 32 Et comedent Aaron & filij eius carnem arietis, & panem qui est in canistro in ostio tabernaculi fœderis. 33 Et comedent ea quibus placabiles erunt, vt offerantur oblationes eorum, vt sanctificentur. Alienus autem non vescetur eis, quoniam sanctificata sunt. 34 Et si remanserit de carne oblationum, & de pane vsque manè, comburetur quod remanserit igni. non comedetur, quia sanctificatum est. 35 Faciesque Aaron & filiis eius iuxta omnia quæ præcepi tibi. Septem diebus offeres oblationes eorum.

36 * וּפַר חַטָּאת תַּעֲשֶׂה לַיּוֹם עַל־הַכִּפֻּרִים וְחִטֵּאתָ עַל־
37 הַמִּזְבֵּחַ בְּכַפֶּרְךָ עָלָיו וּמָשַׁחְתָּ אֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ׃ * שִׁבְעַת
יָמִים תְּכַפֵּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ
38 קֹדֶשׁ קָדָשִׁים כָּל־הַנֹּגֵעַ בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ׃ * וְזֶה אֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂה עַל־הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנַיִם לַיּוֹם
39 תָּמִיד׃ * אֶת־הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת
40 הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם׃ * וְעִשָּׂרֹן סֹלֶת
בָּלוּל בְּשֶׁמֶן כָּתִית רֶבַע הַהִין וְנֵסֶךְ רְבִיעִת הַהִין יָיִן
41 לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד׃ * וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין
הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכָּהּ תַּעֲשֶׂה־לָּהּ לְרֵיחַ
42 נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃ * עֹלַת תָּמִיד לְדֹרֹתֵיכֶם פֶּתַח
אֹהֶל־מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר אִוָּעֵד לָכֶם שָׁמָּה לְדַבֵּר
43 אֵלֶיךָ שָׁם׃ * וְנֹעַדְתִּי שָׁמָּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ
44 בִּכְבֹדִי׃ * וְקִדַּשְׁתִּי אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־
45 אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו אֲקַדֵּשׁ לְכַהֵן לִי׃ * וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי
46 יִשְׂרָאֵל וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים׃ * וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשָׁכְנִי
בְתוֹכָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם׃

ל

1 * וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטַר
2 קְטֹרֶת עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ׃ * אַמָּה אָרְכּוֹ וְאַמָּה
רָחְבּוֹ רָבוּעַ יִהְיֶה וְאַמָּתַיִם קֹמָתוֹ מִמֶּנּוּ קַרְנֹתָיו׃
3 * וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר אֶת־גַּגּוֹ וְאֶת־קִירֹתָיו סָבִיב
4 וְאֶת־קַרְנֹתָיו וְעָשִׂיתָ לּוֹ זֵר זָהָב סָבִיב׃ * וּשְׁתֵּי
טַבְּעֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה־לּוֹ מִתַּחַת לְזֵרוֹ עַל שְׁתֵּי צַלְעֹתָיו
תַּעֲשֶׂה עַל־שְׁנֵי צִדָּיו וְהָיָה לְבָתִּים לְבַדִּים לָשֵׂאת
5 אֹתוֹ בָּהֵמָּה׃ * וְעָשִׂיתָ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ
6 אֹתָם זָהָב׃ * וְנָתַתָּה אֹתוֹ לִפְנֵי הַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־
אֲרֹן הָעֵדֻת לִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדֻת אֲשֶׁר אִוָּעֵד
לְךָ שָׁמָּה׃

36 * Et vitulum pro peccato offeres per ſin-
gulos dies ad expiandum. Mundabiſque al-
tare cùm immolaueris expiationis hoſtiam,
37 & vnges illud in ſanctificationem. * Septem
diebus expiabis altare, & ſanctificabis, & erit
ſanctum ſanctorum. omnis qui tetigerit il-
38 lud, ſanctificabitur. * Hoc eſt quod facies in
altari: Agnos âniculos duos per ſingulos dies
39 iugiter: * Vnum agnum manè, & alterum ve-
40 ſperè. * Decimam partem ſimilæ conſperſæ
oleo tuſo, quod habeat menſuram quartam
partem hin, & vinum ad libandum eiuſdem
41 menſuræ in agno vno. * Alterum verò agnum
G offeres ad veſperam iuxta ritum matutinæ
oblationis, iuxta ea quæ diximus in odorem
42 ſuauitatis. * Sacrificium eſt domino Deo
oblatione perpetua in generationes veſtras ad
oſtium tabernaculi teſtimonij coram Domi-
43 no, vbi conſtituam vt loquar ad te. * Ibíque
præcipiam filiis Iſrael, & ſanctificabitur alta-
44 re in gloria mea. * Sanctificabo & taber-
naculum teſtimonij cum altari, & Aaron cum
45 filiis ſuis, vt ſacerdotio fungantur mihi. * Et
habitabo in medio filiorum Iſrael: eroque eis
46 Deus: * Et ſcient quia ego dominus Deus
eorum, qui eduxi eos de terra Ægypti, vt ma-
nerem inter illos, ego dominus Deus ipſorũ.

CAP. XXX.

1 FAcies quoque altare ad adolendum thy-
2 miama de lignis ſethim: * Habens cu-
A bitum longitudinis, & alterum latitudinis,
id eſt quadrangulum, & duos cubitos in alti-
3 tudine. Cornua ex ipſo procedent. * Veſtieſ-
queillud auro puriſsimo, tam craticulam e-
ius, quàm parietes per circuitum & cornua. fa
ciéſque ei coronam aureolam per gyrum:
4 * Et duos anulos aureos ſub corona per ſin-
gula latera, vt mittantur in eos vectes, & al-
tare portetur.
5 * Ipſos quoque vectes facies de lignis ſe-
6 thim, & inaurabis. * Poneſque altare con-
tra velum quod ante arcam pendet teſtimo-
nij coram propitiatorio quo tegitur teſtimo-
nium, vbi loquar tibi.

תרגום אונקלוס

36 וְתוֹרָא דְחַטָּאתָא תַּעֲבֵיד לְיוֹמָא עַל כִּפּוּרַיָּא וּתְדַכֵּי יָת מַדְבְּחָא בְּכַפָּרוּתָךְ עֲלוֹהִי וּתְרַבֵּי יָתֵיהּ לְקַדָּשׁוּתֵיהּ׃ 37 שִׁבְעָא יוֹמִין תְּכַפַּר עַל
מַדְבְּחָא וּתְקַדֵּישׁ יָתֵיהּ וִיהֵי מַדְבְּחָא קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין כָּל דְּיִקְרַב בְּמַדְבְּחָא יִתְקַדָּשׁ׃ 38 וְדֵין דְּתַעֲבֵיד עַל מַדְבְּחָא אִימְּרִין בְּנֵי שַׁתָּא תְּרֵין לְיוֹמָא תְּדִירָא׃
39 יָת אִימְּרָא חַד תַּעֲבֵיד בְּצַפְרָא וְיָת אִימְּרָא תִּנְיָנָא תַּעֲבֵיד בֵּין שִׁמְשַׁיָּא׃ 40 וְעֶשְׂרוֹנָא סוּלְתָּא דְּפִילָא בִּמְשַׁח כְּתִישָׁא רַבְעוּת הִינָא וְנִסְכָּא
רַבְעוּת הִינָא חַמְרָא לְאִימְּרָא חַד׃ 41 וְיָת אִימְּרָא תִּנְיָנָא תַּעֲבֵיד בֵּין שִׁמְשַׁיָּא כְּמִנְחַת צַפְרָא וּכְנִסְכַּהּ תַּעֲבֵיד לַהּ לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קֻרְבָּנָא קֳדָם
יְיָ׃ 42 עֲלָתָא תְּדִירָא לְדָרֵיכוֹן בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא קֳדָם יְיָ דַּאֲזַמֵּין מֵימְרִי לְכוֹן תַּמָּן לְמַלָּלָא עִמָּךְ תַּמָּן׃ 43 וַאֲזַמֵּין מֵימְרִי תַּמָּן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאֶתְקַדַּשׁ בִּיקָרִי׃ 44 וַאֲקַדֵּישׁ יָת מַשְׁכַּן זִימְנָא וְיָת מַדְבְּחָא וְיָת אַהֲרֹן וְיָת בְּנוֹהִי אֲקַדֵּישׁ לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמַי׃ 45 וְאַשְׁרֵי שְׁכִנְתִּי בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאֶהֱוֵי לְהוֹן לֶאֱלָהּ׃ 46 וְיִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲהוֹן דְּאַפֵּיקִית יָתְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְאַשְׁרָאָה שְׁכִנְתִּי בֵּינֵיהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲהוֹן׃

ל

1 וְתַעֲבֵיד מַדְבְּחָא לְאַסָּקָא עֲלוֹהִי קְטוֹרֶת בּוּסְמִין דְּאָעֵי שִׁטִּין
תַּעֲבֵיד יָתֵיהּ׃ 2 אַמְּתָא אוּרְכֵּיהּ וְאַמְּתָא פּוּתְיֵהּ מְרַבַּע יְהֵי וְתַרְתֵּין אַמִּין רוּמֵיהּ מִינֵּיהּ קַרְנוֹהִי׃ 3 וְתַחְפֵּי יָתֵיהּ דְּהַב דְּכֵי יָת אִגָּרֵיהּ וְיָת כּוֹתְלוֹהִי
סְחוֹר סְחוֹר וְיָת קַרְנוֹהִי וְתַעֲבֵיד לֵיהּ זֵיר דִּדְהַב סְחוֹר סְחוֹר׃ 4 וְתַרְתֵּין עִזְקָן דִּדְהַב תַּעֲבֵיד לֵיהּ מִלְּרַע לְזֵירֵיהּ עַל תַּרְתֵּין זָוְיָתֵיהּ תַּעֲבֵיד עַל תְּרֵין
סִטְרוֹהִי וִיהֵי לְאַתְרָא לַאֲרִיחַיָּא לְמִטַּל יָתֵיהּ בְּהוֹן׃ 5 וְתַעֲבֵיד יָת אֲרִיחַיָּא דְּאָעֵי שִׁטִּין וְתַחְפֵּי יָתְהוֹן דַּהֲבָא׃ 6 וְתִתֵּן יָתֵיהּ קֳדָם פָּרוֹכְתָּא
דְּעַל אֲרוֹנָא דְסַהֲדוּתָא לִקֳדָם כַּפּוּרְתָּא דְּעַל סַהֲדוּתָא דַּאֲזַמֵּין מֵימְרִי לָךְ תַּמָּן׃

* *Et vitulum qui peccati, facies in die purifica-* 36
tionis . & mundabis altare cùm sanctificaueris tu
super illud: & vnges illud, vt sanctifices illud.
* *Septem dies mundabis altare, & sanctificabis* 37
illud: & erit altare sanctum sanctorum. omnis qui
tetigerit altare, sanctificabitur.
* *Et hæc sunt quæ facies super altare: Agnos an-* 38
niculos immaculatos duos quotidie aßiduè oblatio-
nem aßiduitatis.
* *Agnum vnum facies manè, & agnum secun-* 39
dum facies vesperi. * *Et decimam partem si-* 40
milæ conspersæ in oleo contuso quartæ parti hin: &
libationem quartam partem hin vini agno vni.
* *Et agnum secundum facies vesperi, iuxta sa-* 41
crificium matutinum, & iuxta libationem eius. fa-
cies in odorem suauitatis oblationem Domino.
* *Sacrificium aßiduitatis in generationes ve-* 42
stras iuxta ostium tabernaculi testimonij coram Do-
mino, in quibus cognoscar tibi illic, vt loquar tibi.
* *Et præcipiam illic filiis Israel, & sanctifica-* 43
bor in gloria mea.
* *Et sanctificabo tabernaculum testimonij, &* 44
altare, & Aaron, & filios eius sanctificabo, vt
sacerdotio fungantur mihi.
* *Et vocabor in filiis Israel, & ero eorũ Deus.* 45
* *Et cognoscent quòd ego sum dominus Deus eo-* 46
rum, qui eduxi eos de terra Ægypti, vt inuocarer
eis, & Deus essem eorum.

CAP. XXX.

ET facies altare thymiamatis, ex lignis imputri- 1
bilibus facies illud: * *Cubiti longitudo, &* 2
cubiti latitudo: quadrangulum erit, & duorum cu
bitorum altitudo: ex ipso erunt cornua eius.
* *Et deaurabis illud auro puro, craticulam eius,* 3
& parietes eius in circuitu, & cornua eius. & fa-
cies ei vertibilem coronam auream in circuitu:
* *Et duos anulos aureos puros facies ei sub coro-* 4
nam vertibilem eius, ad duo latera facies in duobus
lateribus & erunt ansulæ vectibus, ad portandum
illud in ipsis.
* *Et facies vectes ex lignis imputribilibus: &* 5
deaurabis eos auro.
* *Et pones illud coram velo, existente in arca te-* 6
stimonij, in quibus cognoscar tibi illic.

36 * καὶ τὸ μοσχάριον τὸ τῆς ἁμαρτίας, ποιήσεις τῇ ἡμέρᾳ τοῦ
καθαρισμοῦ. καὶ καθαριεῖς τὸ θυσιαστήριον ἐν τῷ ἁγιάζειν σε ἐπ'
37 αὐτῷ. καὶ χρίσεις αὐτὸ ὥστε ἁγιάσαι αὐτό. * ἑπτὰ ἡμέρας καθα-
ριεῖς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἁγιάσεις αὐτό. καὶ ἔσται τὸ θυσιαστήριον
ἅγιον ἁγίων. πᾶς ὁ ἁπτόμενος τοῦ θυσιαστηρίου ἁγιασθήσεται.
38 * καὶ ταῦτά ἐστιν ἃ ποιήσεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. ἀμνοὺς ἐνιαυ-
σίους ἀμώμους δύο τὴν ἡμέραν ἐνδελεχῶς, κάρπωμα ἐνδελε
39 χισμοῦ. * τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα ποιήσεις τὸ πρωΐ, καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν
40 δεύτερον ποιήσεις τὸ δειλινόν. * καὶ δέκατον σεμιδάλεως
πεφυραμένης ἐν ἐλαίῳ κεκομμένῳ τετάρτῳ τοῦ ἵν. καὶ σπον-
δὴν τὸ τέταρτον τοῦ ἵν οἴνου τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί.
41 * καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον ποιήσεις τὸ δειλινόν, κατὰ τὴν
θυσίαν τὴν πρωϊνήν, καὶ κατὰ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ. ποιήσεις εἰς
42 ὀσμὴν εὐωδίας κάρπωμα κυρίῳ· * θυσίαν ἐνδελε-
χισμοῦ εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
μαρτυρίου ἔναντι κυρίου, ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ, ὥστε λα-
43 λῆσαί σοι. * καὶ τάξομαι ἐκεῖ τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἁ-
44 γιασθήσομαι ἐν δόξῃ μου. * καὶ ἁγιάσω τὴν σκηνὴν
τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἀαρών, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ
45 ἁγιάσω, ἱερατεύειν μοι. * καὶ ἐπικληθήσομαι ἐν τοῖς
υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεός.
46 * καὶ γνώσονται, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, ὁ ἐξα-
γαγὼν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐπικληθῆναι αὐτοῖς, καὶ θεὸς
εἶναι αὐτῶν.

λ'.

1 * Καὶ ποιήσεις θυσιαστήριον θυμιάματος, ἐκ ξύλων ἀ-
2 σήπτων ποιήσεις αὐτό· * πήχεος τὸ μῆκος, καὶ πή-
χεος τὸ εὖρος, τετράγωνον ἔσται, καὶ δύο πήχεων τὸ ὕψος.
ἐξ αὐτοῦ ἔσται τὰ κέρατα αὐτοῦ.
3 * καὶ καταχρυσώσεις αὐτὸ χρυσίῳ καθαρῷ τὴν ἐσχάραν
αὐτοῦ, καὶ τοὺς τοίχους αὐτοῦ κύκλῳ, καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ. καὶ ποιή-
4 σεις αὐτῷ στρεπτὴν στεφάνην χρυσῆν κύκλῳ· * καὶ δύο
δακτυλίους χρυσοῦς καθαροὺς ποιήσεις αὐτῷ ὑπὸ τὴν στεφά-
νην τὴν στρεπτὴν αὐτοῦ, εἰς τὰ δύο κλίτη ποιήσεις ἐν δυσὶ πλευ
ροῖς· καὶ ἔσονται ψαλίδες ταῖς σκυτάλαις, ὥστε αἴρειν αὐτὸ ἐν
5 αὐταῖς. * καὶ ποιήσεις σκυτάλας ἐκ ξύλων ἀσήπτων. καὶ κα
6 ταχρυσώσεις αὐτὰς χρυσίῳ. * καὶ θήσεις αὐτὸ ἀπέναντι τοῦ
καταπετάσματος, τοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου.
ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

36 Vitulum autem quod est pro peccato, facies quotidie pro expiationibus. & mundabis altare cùm expiaueris super illud, & vnges illud vt sanctificetur. 37 Septem diebus expiabis super altare, & sanctificabis illud: & erit altare sanctum sanctorum. omnis qui tetigerit altare, sanctificabitur. 38 Et hoc est quod facies in altari: Agnos anniculos duos per singulos dies iugiter. 39 Agnum vnum facies manè, & agnum secundum facies in vespere: 40 Et decimam partem similæ conspersæ oleo contuso quod habeat quartam partem hin. & vinum pro libamine quartam partem hin in agnum vnum. 41 Et alterum agnum facies ad vesperam, sicut sacrificium matutinum, & sicut libamen eius facies ei, vt oblatio suscipiatur cum beneplacito coram Domino. 42 Holocaustum iuge in generationibus vestris in ostio tabernaculi fœderis coram Domino. vbi constituam verbum meum vobis, vt loquatur ibi tecum. 43 Et constituam verbum meum ibi filiis Israel, & sanctificabor in gloria mea. 44 Sanctificaboque tabernaculum fœderis, & altare. Aaron quoque & filios eius sanctificabo, vt ministrent coram me. 45 Et habitare faciam maiestatem meam in medio filiorum Israel, & ero eis in Deum. 46 Et scient quia ego Dominus Deus eorum, qui eduxi eos de terra Ægypti, vt maneret maiestas mea inter illos ego dominus Deus eorum.

CAP. XXX.

ET facies altare ad adolendum super illo incensum aromatum, de lignis setim facies illud. 2 Longitudo eius erit vnius cubiti, & latitudo eius vnius cubiti: quadrangulum erit, & duos cubitos habebit in altitudine: ex ipso erunt cornua eius. 3 Coopeciesque illud auro mundissimo, tectum eius & parietes per circuitum, & cornua eius. faciesque ei circulum aureum per gyrum. 4 Et duos anulos aureos facies ei sub circulo eius in duobus angulis eius, & in duobus lateribus eius: eruntque loca vectibus, vt portetur in eis. 5 Faciesque vectes de lignis setim, & cooperies eos auro. 6 Ponesque illud ante velum quod est iuxta arcam testimonij coram propitiatorio quod est super testamentum, vbi constituam verbum meum tibi.

7 * וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר
8 בְּהֵיטִיבוֹ אֶת־הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה׃ * וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת־
הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְהוָה
9 לְדֹרֹתֵיכֶם׃ * לֹא־תַעֲלוּ עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה וְעֹלָה
10 וּמִנְחָה וְנֵסֶךְ לֹא תִסְּכוּ עָלָיו׃ * וְכִפֶּר אַהֲרֹן עַל־
קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדַּם חַטַּאת הַכִּפֻּרִים אַחַת בַּשָּׁנָה
יְכַפֵּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ־קָדָשִׁים הוּא לַיהוָה׃
11 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
12 * כִּי תִשָּׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנָתְנוּ
אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ לַיהוָה בִּפְקֹד אֹתָם וְלֹא־יִהְיֶה בָהֶם
13 נֶגֶף בִּפְקֹד אֹתָם׃ * זֶה יִתְּנוּ כָּל־הָעֹבֵר עַל־
הַפְּקֻדִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים
14 גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַיהוָה׃ * כֹּל
הָעֹבֵר עַל־הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה יִתֵּן
15 תְּרוּמַת יְהוָה׃ * הֶעָשִׁיר לֹא־יַרְבֶּה וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט
מִמַּחֲצִית הַשָּׁקֶל לָתֵת אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְכַפֵּר עַל־
16 נַפְשֹׁתֵיכֶם׃ * וְלָקַחְתָּ אֶת־כֶּסֶף הַכִּפֻּרִים מֵאֵת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְנָתַתָּ אֹתוֹ עַל־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם׃
17 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר
18 נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרָחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד
19 וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם׃ * וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו
20 מִמֶּנּוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם׃ * בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל
מוֹעֵד יִרְחֲצוּ־מַיִם וְלֹא יָמֻתוּ אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ
21 לְשָׁרֵת לְהַקְטִיר אִשֶּׁה לַיהוָה׃ * וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם
וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמֻתוּ וְהָיְתָה לָהֶם חָק־עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ
22 לְדֹרֹתָם׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * וְאַתָּה
23 קַח־לְךָ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מָר־דְּרוֹר חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְקִנְּמָן־
בֶּשֶׂם מַחֲצִיתוֹ חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם וּקְנֵה־בֹשֶׂם חֲמִשִּׁים
וּמָאתָיִם׃

7 * Et adolebit incensum super eo Aaron sua-
8 uè fragrans. * Manè quando componet lu-
cernas incendet illud, & quando collocat eas
B ad vesperum vret thymiama sempiternum co
9 ram Domino in generationes vestras. *Non
offeretis super eo thymiama compositionis al
terius, nec oblationem & victimam, nec liba-
10 bitis. * Et deprecabitur Aaron super cor-
nua eius semel per annum in sanguine quod
oblatum est pro peccato, & placabit super eo
in generationibus vestris. sanctum sanctorum
11 erit Domino. *Locutusque est Dominus ad
12 Moysen, dicens: * Quando tuleris summam Nu. 1. a.
filiorum Israel iuxta numerum, dabunt singu
li precium pro animabus suis Domino, & nō
13 erit plaga in eis cùm fuerint recensiti. *Hoc
autem dabit omnis qui transit ad nomen, di-
midium sicli iuxta mensuram templi: siclus vi- Le. 27. c. Nu. 3. g. Eze. 45. d
ginti obolos habet. Media pars sicli offeretur
14 Domino. * Qui habetur in numero à vi-
15 ginti annis & suprà, dabit precium. * Di-
ues non addet ad medium sicli, & pauper ni-
16 hil minuet. * Susceptámque pecuniam
quæ collata est à filiis Israel, trades in vsus
tabernaculi testimonij, monimentum eorum
coram Domino, & propitietur animabus eo-
17 rum. *Locutusque est Dominus ad Moysen,
18 dicens: * Facies & labium æneum cum basi
C sua ad lauandum: ponésque illud inter taber
naculum testimonij & altare. Et missa aqua, Inf. 40. d.
19 * Lauabunt in ea Aaron & filij eius ma-
nus suas ac pedes,
20 * Quando ingressuri sunt tabernaculum
testimonij, & quando accessuri sunt ad altare,
21 * Vt offerant in eo thymiama Domino, ne
fortè moriantur. Legitimum sempiternum e-
rit ipsi, & semini eius per successiones.
22 * Locutusque est Dominus ad Moysen,
dicens:
23 * Sume tibi aromata primæ myrrhæ, &
electæ quingentos siclos, & cinamomi me-
dium, id est, ducentos quinquaginta siclos,
calami similiter ducentos quinquaginta si-
clos.

תרגום אונקלוס

7 וְיַסֵּיק עֲלוֹהִי אַהֲרֹן קְטוֹרֶת בּוּסְמִין בִּצְפַר בִּצְפַר בְּאַתְקָנוּתֵיהּ יָת בּוֹצִינַיָּא יַקְטְרִינַהּ׃ 8 וּבְאַדְלָקוּת אַהֲרֹן יָת בּוֹצִינַיָּא בֵּין שִׁמְשַׁיָּא
יַקְטְרִינַהּ קְטוֹרֶת בּוּסְמִין תְּדִירָא קֳדָם יְיָ לְדָרֵיכוֹן׃ 9 לָא תַסְּקוּן עֲלוֹהִי קְטוֹרֶת בּוּסְמִין נֻכְרָאִין וְאַף לָא עֲלָתָא וּמִנְחָתָא וְנִסְכָּא לָא תְנַסְּכוּן
עֲלוֹהִי׃ 10 וִיכַפֵּר אַהֲרֹן עַל קַרְנוֹהִי חֲדָא בְּשַׁתָּא מִדַּם חַטַּאת כִּפּוּרַיָּא חֲדָא זִמְנָא בְּשַׁתָּא יְכַפַּר עֲלוֹהִי לְדָרֵיכוֹן קֹדֶשׁ קֻדְשִׁין הוּא קֳדָם יְיָ׃
11 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 12 אֲרֵי תְקַבֵּיל יָת חוּשְׁבַּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִנְיָנֵיהוֹן וְיִתְּנוּן גְּבַר פּוּרְקַן נַפְשֵׁיהּ קֳדָם יְיָ כַּד תִּמְנֵי יָתְהוֹן וְלָא יְהֵי
בְהוֹן מוֹתָא כַּד תִּמְנֵי יָתְהוֹן׃ 13 דֵּין יִתְּנוּן כָּל דְּעָבַר עַל מִנְיָנַיָּא פַּלְגוּת סִלְעָא בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא עַשְׂרִין מָעִין סִלְעָא פַּלְגוּת סִלְעָא אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם
יְיָ׃ 14 כָּל דְּעָבַר עַל מִנְיָנַיָּא מִבַּר עַשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא יִתֵּן אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ׃ 15 דַּעְתִּיר לָא יַסְגֵּי וּדְמִסְכֵּין לָא יַזְעַר מִפַּלְגוּת סִלְעָא לְמִתַּן
יָת אַפְרָשׁוּתָא דַּיְיָ לְכַפָּרָא עַל נַפְשָׁתֵיכוֹן׃ 16 וְתִיסַּב יָת כְּסַף כִּפּוּרַיָּא מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִתֵּן יָתֵיהּ עַל פּוּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא וִיהֵי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
לְדָכְרָנָא קֳדָם יְיָ לְכַפָּרָא עַל נַפְשָׁתֵיכוֹן׃ 17 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 18 וְתַעְבֵּיד כִּיּוֹרָא דִנְחָשָׁא וּבְסִיסֵיהּ דִּנְחָשָׁא לְקִידּוּשׁ וְתִתֵּן יָתֵיהּ
בֵּין מַשְׁכַּן זִמְנָא וּבֵין מַדְבְּחָא וְתִתֵּן תַּמָּן מַיָּא׃ 19 וִיקַדְּשׁוּן אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי מִנֵּיהּ יָת יְדֵיהוֹן וְיָת רַגְלֵיהוֹן׃ 20 בְּמֵיעַלְהוֹן לְמַשְׁכַּן זִמְנָא יְקַדְּשׁוּן
מַיָּא וְלָא יְמוּתוּן אוֹ בְמִקְרַבְהוֹן לְמַדְבְּחָא לְשַׁמָּשָׁא לְאַסָּקָא קֻרְבְּנָא קֳדָם יְיָ׃ 21 וִיקַדְּשׁוּן יְדֵיהוֹן וְרַגְלֵיהוֹן וְלָא יְמוּתוּן וּתְהֵי לְהוֹן קְיָם עָלַם לֵיהּ
וְלִבְנוֹהִי לְדָרֵיהוֹן׃ 22 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 23 וְאַתְּ סַב לָךְ בּוּסְמִין רֵישָׁא מָרָא דַכְיָא מַתְקַל חֲמֵשׁ מְאָה וְקִנְמָן בְּשָׂם פַּלְגוּתֵיהּ מַתְקַל
מָאתַן וְחַמְשִׁין וּקְנֵה בוּסְמָא מַתְקַל מָאתַן וְחַמְשִׁין׃

Et adolebit in eo Aaron incensum compositum 7
*subtile manè manè. *Quando componet lucernas,* 8
adolebit in eo: & quando accenderit Aaron lucer-
nas serò, adolebit in eo incensum aßiduitatis, semper
*coram Domino in generationes vestras.*Et non of-* 9
feretis in eo incensum aliud, oblationem & sacrifi-
*cium, & libationem non libabitis in eo. *Et propi-* 10
tiabitur Aaron in cornibus eius semel in anno: à san
guine purgationis peccatorũ propitiationis semel in
anno purgabit illud in generationes vestras: sanctũ
*sanctorũ est Domino. *Et locutus est Dñs ad Moy-* 11
*sen, dicens: *Cùm accipies computationem filiorum* 12
Jsrael in visitatione eorum, & dabunt vnusquisq;
precium redẽptionis animæ suæ Domino, & non erit
*in ipsis plaga in visitatione eorum. *Et hoc est quod* 13
dabunt quicunque transierint ad visitationem, di-
midium didragmatis, quod est iuxta didragma san-
ctum; viginti oboli didragma, at dimidium didrag-
*matis oblatio Domino. *Omnis transiens ad visi-* 14
tationem à vigesimo anno & suprà, dabunt obla-
*tionem Domino. *Diues non addet, & pauper nõ* 15
minuet à dimidio didragmatis in dando oblationem
*Domino propitiari pro animabus vestris. *Et acci-* 16
pies argentum oblationis à filiis Jsrael, & dabis il-
lud ad vsum tabernaculi testimonij. & erit filiis
Jsrael memoriale coram Domino ad propitiandum
*pro animabus vestris. *Et locutus est Dominus* 17
*ad Moysen, dicens: *Fac peluim æneam, & basim* 18
illi æneam ad lauandum: & pones eam inter taber-
naculum testimonij, & inter altare. & effundes
*in illam aquam. *Et lauabit Aaron & filij eius* 19
ex ea manus suas & pedes suos.
Quando ingredientur in tabernaculum testi- 20
monij, lauabunt aqua, et non morientur: vel quan-
do accesserint ad altare ad ministrandum & offe-
*rendum holocausta Domino: *Lauabunt ma-* 21
nus & pedes suos aqua, vt non moriantur. & erit
eis legitimum sempiternum ei, & generationibus e-
ius post eum.
Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 22
Et tu cape aromata florẽ myrrhæ electæ quin- 23
gentos siclos, & cinamomi odoriferi dimidium hu-
ius, ducentos & quinquaginta siclos, & calami o-
doriferi ducentos quinquaginta:

7 *καὶ θυμιάσει ἐπ᾽ αὐτοῦ ἀαρὼν θυμίαμα σύνθετον λε-
8 πτὸν τὸ πρωῒ πρωΐ. *ὅταν ἐπισκευάσῃ τοὺς λύχνους, θυμιάσει ἐπ᾽
αὐτοῦ, καὶ ὅταν ἐξάπτῃ ἀαρὼν τοὺς λύχνους ὀψὲ, θυμιάσει ἐπ᾽
αὐτοῦ θυμίαμα ἐνδελεχισμοῦ, διαπαντὸς ἔναντι κυρίου εἰς τὰς
9 γενεὰς ὑμῶν. *καὶ οὐκ ἀνοίσετε ἐπ᾽ αὐτῷ θυμίαμα ἕτερον, κάρ-
10 πωμα καὶ θυσίαν, καὶ σπονδὴν οὐ σπείσετε ἐπ᾽ αὐτοῦ. *καὶ ἐξιλά-
σεται ἀαρὼν ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ. ἀπὸ τοῦ
αἵματος τοῦ καθαρισμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ ἐξιλασμοῦ ἅπαξ
τοῦ ἐνιαυτοῦ καθαριεῖ αὐτὸ εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἅγιον τῶν ἁ-
11 γίων ἐστὶ τῷ κυρίῳ. *καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέ-
12 γων· *ἐὰν λάβῃς συλλογισμὸν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ
αὐτῶν, καὶ δώσουσιν ἕκαστος λύτρα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, καὶ
13 οὐκ ἔσται ἐν αὐτοῖς πτῶσις ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτῶν. *καὶ τοῦτό ἐστιν
ὃ δώσουσιν ὅσοι ἂν παραπορεύωνται ἐπὶ τὴν ἐπίσκεψιν, τὸ ἥμισυ
τοῦ διδράχμου, ὅ ἐστι κατὰ τὸ δίδραχμον τὸ ἅγιον, εἴκοσι ὀβολοὶ τὸ
14 δίδραχμον, τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ διδράχμου εἰσφορὰ κυρίῳ. *πᾶς ὁ πα-
ραπορευόμενος ἐπὶ τὴν ἐπίσκεψιν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐ-
15 πάνω, δώσουσι τὴν εἰσφορὰν τῷ κυρίῳ. *ὁ πλουτῶν οὐ προσ-
θήσει, καὶ ὁ πενόμενος οὐκ ἐλαττονήσει ἀπὸ τοῦ ἡμίσους τοῦ δι-
δράχμου ἐν τῷ διδόναι τὴν εἰσφορὰν κυρίῳ ἐξιλάσασθαι περὶ
16 τῶν ψυχῶν ὑμῶν. *καὶ λήψῃ τὸ ἀργύριον τῆς εἰσφορᾶς παρὰ
τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ δώσεις αὐτὸ εἰς τὸ κάτεργον τῆς σκηνῆς
τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἔσται τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ μνημόσυνον ἔναντι
17 κυρίου ἐξιλάσασθαι περὶ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. *καὶ ἐλάλησε
18 κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· *ποίησον λουτῆρα χαλκοῦν,
καὶ βάσιν αὐτῷ χαλκῆν, ὥστε νίπτεσθαι. καὶ θήσεις αὐτὸν ἀνὰ μέσον
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ
19 ἐκχεεῖς εἰς αὐτὸν ὕδωρ. *καὶ νίψεται ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐξ
20 αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν. *ὅταν εἰσπο-
ρεύωνται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου νίψονται ὕδατι, καὶ οὐ
μὴ ἀποθάνωσιν. ἢ ὅταν προσπορεύωνται πρὸς τὸ θυσιαστήριον
21 λειτουργεῖν καὶ ἀναφέρειν τὰ ὁλοκαυτώματα κυρίῳ, *νί-
ψονται τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ὕδατι, ἵνα μὴ ἀ-
ποθάνωσιν. καὶ ἔσται αὐτοῖς νόμιμον αἰώνιον αὐτῷ καὶ ταῖς γε-
22 νεαῖς αὐτοῦ μετ᾽ αὐτόν. *καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν,
23 λέγων· *καὶ σὺ λάβε ἡδύσματα τὸ ἄνθος σμύρνης ἐκλε-
κτῆς πεντακοσίους σίκλους, καὶ κιναμώμου εὐώδους τὸ ἥμισυ
τούτου διακοσίους καὶ πεντήκοντα σίκλους, καὶ καλάμου εὐώ-
δους διακοσίους πεντήκοντα·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et adolebit super eo Aaron incensum thymiamatum manè manè. 8 Quando componet lucernas, incendet illud; & quando accenderit
Aaron lucernas ad vesperum, incendet illud incensum thymiamatum iugiter coram Domino in generationibus vestris. 9 Non incendetis su-
per eo incensum aromatum exterorum, neque holocaustum, neque munus, neque libamen libabitis super eo. 10 Et propitiabitur Aaron su-
per cornua eius semel in anno de sanguine sacrificij quod fit pro expiatione peccati. semel in anno propitiabitur super eo in generationibus vestris:
sanctum sanctorum est coram Domino. 11 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 12 Quando susceperis summam filiorum Israel
iuxta numerum eorum, dabunt singuli redemptionem animæ suæ coram Domino, quando numerabis eos: & non erit in eis mors, cùm recensueris
eos. 13 Hoc dabunt omnes qui transibunt ad numerum, dimidium sicli iuxta siclum sanctuarij. viginti obolos habet siclus: dimidium sicli se-
parabitur coram Domino. 14 Omnis qui transierit ad numerum à viginti annis & suprà, dabit separationem coram Domino. 15 Qui
diues est, non addet, & pauper non minuet à dimidio sicli, vt det separationem Domini ad placandum pro animabus vestris. 16 Tollesque ar-
gentum propitiationum à filiis Israel, & trades illud in ministerium tabernaculi fœderis, vt sit filiis Israel in memoriale coram Domino, vt propitietur
pro animabus vestris. 17 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: 18 Faciesque luterem ex ære, & basim eius ex ære ad lauandum: & pones
eum inter tabernaculum fœderis & altare, & pones ibi aquas. 19 Et sanctificabunt Aaron & filij eius ex eo manus suas & pedes suos. 20 Quando
ingressuri sunt tabernaculum fœderis, sanctificabuntur aquis, & non morientur: aut quando accedent ad altare ad ministrandum, vt incendatur obla
tio coram Dño. 21 Sanctificabuntque pedes suos & manus suas, & non morientur. Et erit pactum legitimũ ipsi & filiis eius per generationes suas.
22 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 23 Tu autem sume tibi aromata primæ myrrhæ mundissimæ quingentos siclos. Et ci-
namomi aromatici dimidium, id est ducentos & quinquaginta siclos, & calami aromatici ducentos & quinquaginta siclos:

24 וקדה חמש מאות בשקל הקדש ושמן זית הין ׃
25 ועשית אתו שמן משחת־קדש רקח מרקחת מעשה
26 רקח שמן משחת־קדש יהיה ׃ ומשחת בו את־אהל
27 מועד ואת ארון העדת ׃ ואת־השלחן ואת־כל־כליו
28 ואת־המנרה ואת־כליה ואת מזבח הקטרת ׃ ואת־
מזבח העלה ואת־כל־כליו ואת־הכיר ואת־כנו ׃
29 וקדשת אתם והיו קדש קדשים כל־הנגע בהם
30 יקדש ׃ ואת־אהרן ואת־בניו תמשח וקדשת אתם
31 לכהן לי ׃ ואל־בני ישראל תדבר לאמר שמן משחת־
32 קדש יהיה זה לי לדרתיכם ׃ על־בשר אדם לא ייסך
ובמתכנתו לא תעשו כמהו קדש הוא קדש יהיה לכם ׃
33 איש אשר ירקח כמהו ואשר יתן ממנו על־זר ונכרת
34 מעמיו ׃ ויאמר יהוה אל־משה קח־לך סמים
נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבנה זכה בד בבד יהיה ׃
35 ועשית אתה קטרת רקח מעשה רוקח ממלח טהור
36 קדש ׃ ושחקת ממנה הדק ונתתה ממנה לפני העדת
באהל מועד אשר אועד לך שמה קדש קדשים תהיה
37 לכם ׃ והקטרת אשר תעשה במתכנתה לא תעשו
38 לכם קדש תהיה לך ליהוה ׃ איש אשר־יעשה כמוה
להריח בה ונכרת מעמיו ׃

לא

1 וידבר יהוה אל־משה לאמר ׃
2 ראה קראתי בשם בצלאל בן־אורי בן־חור
3 למטה יהודה ׃ ואמלא אתו רוח אלהים בחכמה
4 ובתבונה ובדעת ובכל־מלאכה ׃ לחשב מחשבת
5 לעשות בזהב ובכסף ובנחשת ׃ ובחרשת אבן
למלאת ובחרשת עץ לעשות בכל־מלאכה ׃
6 ואני הנה נתתי אתו את אהליאב בן־אחיסמך
למטה־דן ובלב כל־חכם־לב נתתי חכמה ועשו את
כל־אשר צויתך ׃

24 * Casiæ autem quingentos siclos in pondere sanctuarij, oleum de oliuetis mensuram
25 hin. * Faciesque vnctionis oleum sanctum vnguentum compositum opere vnguentarij: Inf. 40.b
26 * Et vnges ex eo tabernaculum testimonij,
27 & arcam testamenti: * Mensamque cum vasis suis, candelabrum & vtensilia eius, altaria
28 thymiamatis, * Et holocausti, & vniuersam supellectilem quæ ad cultum eorum pertinet.
29 * Sanctificabisq; omnia, & erunt sancta san-
30 ctorum. qui tetigerit ea, sanctificabitur. * Aa-
D ron & filios eius vnges: sanctificabísque eos,
31 vt sacerdotio fungantur mihi. * Filiis quoque Israel dices: Hoc oleum vnctionis sanctum e-
32 rit mihi in generationes vestras. * Caro hominis non vngetur ex eo: & iuxta compositionem eius non facietis aliud, quia sanctifica-
33 tum est, & sanctum erit vobis. * Homo quicunque tale composuerit, & dederit ex eo a-
34 lieno, exterminabitur de populo suo. * Dixítque Dominus ad Moysen: Sume tibi aromata, stacten, & onycham, galbanum boni odoris, & thus lucidissimum: æqualis ponderis
35 erunt omnia. * Faciesque thymiama compositum opere vnguentarij mixtum diligenter & purum, & sanctificatione dignissimum.
36 * Cumque in tenuissimum puluerem vniuersa contuderis, pones ex eo coram tabernaculo testimonij, in quo loco apparebo tibi. san
37 ctum sanctorum erit vobis thymiama. * Talem compositionem non facietis in vsus ve-
38 stros, quia sanctum est Domino. * Homo quicunque fecerit simile, vt odore illius perfruatur, peribit de populis suis. CAP. XXXI.

1 LOcutusq; est Dominus ad Moysen, dicés: Su. 25.a
2 * Ecce vocaui ex nomine Beseleel filium
3 Huri filij Hur de tribu Iuda: * Et impleui eum
A spiritu Dei, sapientia & intelligentia, & scien-
4 tia in omni opere, * Ad excogitandũ quicquid fabrefieri potest ex auro, & argento, & ære,
5 * Marmore, & gemmis, & diuersitate lignorũ:
6 * Dediq́ue ei socium Ooliab filiũ Achisamech de tribu Dan. & in corde omnis eruditi posui sapientiam, vt faciant cũcta quæ præcepi tibi.

תרגום אונקלוס

24 וקציעתא מתקל חמש מאה בסלעי קודשא ומשח זיתא מלי הינא ׃ 25 ותעביד יתיה משח רבות קודשא בוסם מבסם עובד בוסמנו
משח רבות קודשא יהי ׃ 26 ותרבי ביה ית משכן זמנא וית ארונא דסהדותא ׃ 27 וית פתורא וית כל מנוהי וית מנרתא וית מנהא וית מדבחא
דקטורת בוסמיא ׃ 28 וית מדבחא דעלתא וית כל מנוהי וית כיורא וית בסיסיה ׃ 29 ותקדיש יתהון ויהון קדש קדשין כל דיקרב בהון יתקדש ׃
30 וית אהרן וית בנוהי תרבי ותקדיש יתהון לשמשא קדמי ׃ 31 ועם בני ישראל תמליל למימר משח רבות קודשא יהי דין קדמי לדריכון ׃
32 על בשרא דאינשא לא יתסך ובדמותיה לא תעבדון כותיה קודשא היא קודשא יהי לכון ׃ 33 גבר דיבסם כותיה ודיתן מיניה על חילוני
וישתצי מעמיה ׃ 34 ואמר יוי למשה סב לך בוסמין נטופא וטופרא וחלבנא בוסמין ולבונתא דכיתא מתקל במתקל יהי ׃ 35 ותעביד יתה
קטורת בוסמין בוסם עובד בוסמנו מערב דכי לקודשא ׃ 36 ותשחוק מינה ותדיק ותתן מינה קדם סהדותא במשכן זמנא דאיזמין מימרי לך
תמן קדש קודשין תהי לכון ׃ 37 וקטורת בוסמין דתעביד בדמותה לא תעבדון לכון קודשא תהי לך קדם יוי ׃ 38 גבר דיעביד דכותה
לארחא בה וישתצי מעמיה ׃

לא

1 ומליל יוי עם משה
למימר ׃ 2 חזי דרביתי בשום בצלאל בר אורי בר חור לשבטא דיהודה ׃ 3 ואשלמית עמיה רוחא מן קדם יוי בחכמתא ובסכלתנו ובמדע
ובכל עיבידא ׃ 4 לאלפא אומנון למעבד בדהבא ובכספא ובנחשא ׃ 5 ובאומנות אבן טבא לאשלמא ובנגרות אעא למעבד בכל עיבידתא ׃
6 ואנא הא יהבית עמיה ית אהליאב בר אחיסמך לשבטא דדן ובלב כל חכימי לבא יהבית חכמתא ויעבדון ית כל דפקדתך ׃

‡ *Et casiæ quingentos siclos sanctuarij, et oleum* 24
ex oliuis vnum. ‡ *Et facies illud oleum chrisma* 25
sanctum vnguentum vnguẽtarij arte vnguentarij.
oleum chrisma sanctum erit. ‡ *Et vnges ex eo* 26
tabernaculum testimonij, & arcam testimonij,
‡ *Et omnia vasa eius, & lucernam, & vasa e-* 27
ius, & altare thymiamatis: ‡ *Et altare holocausto-* 28
rũ, & omnia vasa eius, & mensam & omnia vasa
eius, & peluim & basim eius. ‡ *Et sanctifica-* 29
bis ea, & erunt sancta sanctorum. omnis tangens
illa, sanctificabitur. ‡ *Et Aaron & filios eius vnges,* 30
& sanctificabis eos, vt sacerdotio fungantur mihi.
‡ *Et filijs Israel loquêris, dicens: Oleum vnguen* 31
tum vnctionis sanctum erit hoc vobis in genera-
tiones vestras. ‡ *In carnem hominis non vn-* 32
getur. & iuxta compositionem hanc non facietis
vobis ipsis eodem modo: sanctum est, & sanctifica-
tio erit vobis. ‡ *Quicunque fecerit eodem mo-* 33
do, & qui dederit ex eo alienigenæ, exterminabitur
ex populo suo. ‡ *Et dixit Dominus ad Moysen:* 34
Accipe tibi ipsi aromata, stacten, onychen, et galba-
num boni odoris, & thus lucidissimum: æquale æ-
quali erit: ‡ *Et facient illud thymiama vnguen-* 35
tarium opus vnguentarij, mixtum purum opus san-
ctum: ‡ *Et conteres ex his subtile, & pones coram* 36
testimonio in tabernaculo testimonij, vnde cognos-
car tibi illic. sanctum sanctorum erit vobis thymia
ma. ‡ *Iuxta compositionem hanc non facietis vo-* 37
bis ipsis: sanctificatio erit vobis Domino. ‡ *Quicun-* 38
que fecerit eodem modo, vt olfaciat in eo, peribit de
populo suo.

CAP. XXXI.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
‡ *Ecce vocaui ex nomine Beseleel filium Vri,* 2
filij Hur, tribus Iuda: ‡ *Et impleui eum spiritu* 3
diuino sapientiæ & intellectus, & scientiæ in omni
opere, ‡ *Ad excogitandum, & fabricandum,* 4
ad operandum aurum, & argentum, & æs,
‡ *Et hyacinthum, & purpuram, & coccinum* 5
filatum, & byssum retortam, & ad lapidaria ope-
ra, & ad fabrilia lignorum, operari secundùm om-
nia opera. ‡ *Et ego dedi ipsum & Ooliab fi-* 6
lium Achisamech de tribu Dan: & omni erudito
corde dedi intellectum: & facient omnia quæ præ-
cepi tibi.

24 ‡ καὶ ἴρεως πεντακοσίους σίκλους τοῦ ἁγίου, καὶ ἔλαιον ἐξ
25 ἐλαιῶν ἵν. ‡ καὶ ποιήσεις αὐτὸ ἔλαιον χρίσμα ἅγιον μύρον
μυρεψικὸν τέχνῃ μυρεψοῦ. ἔλαιον χρίσμα ἅγιον ἔσται.
26 ‡ καὶ χρίσεις ἐξ αὐτοῦ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν
27 κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου, ‡ καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὴν
λυχνίαν, καὶ τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάμα-
28 τος. ‡ καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καὶ πάντα
τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς,
29 καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ. ‡ καὶ ἁγιάσεις αὐτά.
καὶ ἔσται ἅγια τῶν ἁγίων. πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῶν, ἁγιασθήσεται.
30 ‡ καὶ ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χρίσεις, καὶ ἁγιάσεις αὐτοὺς
31 ἱερατεύειν μοι. ‡ καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων,
ἔλαιον ἄλειμμα χρίσεως ἅγιον ἔσται τοῦτο ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς
32 ὑμῶν. ‡ ἐπὶ σάρκα ἀνθρώπου οὐ χρισθήσεται. καὶ κατὰ τὴν
σύνθεσιν ταύτην οὐ ποιήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς ὡσαύτως, ἅγιόν ἐστι
33 καὶ ἁγίασμα ἔσται ὑμῖν. ‡ ὃς ἂν ποιήσῃ ὡσαύτως, καὶ ὃς ἂν
δῷ ἀπ' αὐτοῦ ἀλλογενεῖ, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.
34 ‡ καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λάβε σεαυτῷ ἡδύσματα,
στακτήν, ὄνυχα, καὶ χαλβάνην ἡδυσμοῦ, καὶ λίβανον διαφανῆ,
35 ἴσον ἴσῳ ἔσται. ‡ καὶ ποιήσουσιν αὐτὸ θυμίαμα μυρεψικὸν
36 ἔργον μυρεψοῦ, μεμιγμένον καθαρὸν ἔργον ἅγιον. ‡ καὶ συγ-
κόψεις ἐκ τούτων λεπτόν, καὶ θήσεις ἀπέναντι τοῦ μαρτυρίου
ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ὅθεν γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ. ἅ-
37 γιον τῶν ἁγίων ἔσται ὑμῖν θυμίαμα. ‡ κατὰ τὴν σύνθεσιν
ταύτην οὐ ποιήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς. ἁγίασμα ἔσται ὑμῖν κυρίῳ.
38 ‡ ὃς ἂν ποιήσῃ ὡσαύτως ὥστε ὀσφραίνεσθαι ἐν αὐτῷ, ἀπολεῖ-
ται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

λα'.

1 ‡ Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 ‡ ἰδοὺ ἀνακέκλημαι ἐξ ὀνόματος τὸν βεσελεὴλ τὸν τοῦ οὐρὶ
3 υἱὸν ὢρ, τῆς φυλῆς ἰούδα· ‡ καὶ ἐνέπλησα αὐτὸν πνεῦμα θεῖον σο-
4 φίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης ἐν παντὶ ἔργῳ ‡ διανοεῖσθαι, καὶ
ἀρχιτεκτονεῖν ἐργάζεσθαι τὸ χρυσίον, καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ τὸν χαλ
5 κόν, ‡ καὶ τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον
τὸ νηστόν, καὶ τὴν βύσσον τὴν κεκλωσμένην, καὶ εἰς τὰ λιθουργι-
κὰ ἔργα, καὶ εἰς τὰ τεκτονικὰ τῶν ξύλων, ἐργάζεσθαι κατὰ πάν-
6 τα τὰ ἔργα. ‡ καὶ ἐγὼ δέδωκα αὐτὸν καὶ τὸν ἐλιὰβ τὸν τοῦ ἀχι-
σαμὰκ ἐκ φυλῆς δάν. καὶ παντὶ συνετῷ καρδίᾳ δέδωκα σύ-
νεσιν. καὶ ποιήσουσι πάντα ὅσα συνέταξά σοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Et casiæ quingentos siclos in siclis sanctuarij, & oleum oliuarum mensuram hin plenam. 25 Faciesque illud oleum vnctionis sanctæ aromatizans opere aromatarij, oleum vnctionis sanctæ erit. 26 Et vnges ex eo tabernaculum fœderis, & arcam testamenti: 27 Et mensam & omnia vasa eius, & candelabrum & vasa eius, & altare incensi aromatum: 28 Et altare holocausti & omnia vasa eius, & luterem & basim eius. 29 Sanctificabisque ea, & erunt sanctum sanctorum. omnis qui tetigerit ea, sanctificabitur. 30 Aaron quoque & filios eius vnges, & sanctificabis eos, vt ministrent coram me. 31 Et cum filiis Israel loquêris, dicens: Oleum vnctionis sanctæ erit hoc coram me in generationes vestras. 32 Super carnem hominis non vngetur, & iuxta similitudinem eius non facietis aliud sicut illud: sanctum est, sanctumque erit vobis. 33 Vir qui tale composuerit, & qui dederit ex eo alieno, exterminabitur de populo suo. 34 Dixitque Dominus ad Moysen: Tolle tibi aromata, stacten, & onycham, & galbanum aromatizans, & thus mundissimum, æqualis ponderis erunt. 35 Faciesq; thymiama aromatum aromatizans opere aromatarij mixtum mundissimum in sanctificationem: 36 Et contundes ex eo & comminues, & pones ex eo coram testimonio in tabernaculo fœderis, vbi constituam verbum meum tibi. sanctum sanctorum erit vobis. 37 Et thymiama aromatum quod facies, non facietis vobis simile ei: sanctum erit tibi coram Domino. 38 Quicunque fecerit tale ad odorandum in eo, exterminabitur de populo suo.

CAP. XXXI.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Vide quòd vocaui ex nomine Beseleel filium Huri, filij Hur, de tribu Iuda. 3 Et impleui eum spiritu à facie Dei in sapientia, in intellectu, & in scientia, & in omni opere, 4 Ad docendum artifices, vt faciant in auro, & in argento, & in ære, 5 Et in arte lapidis preciosi ad implendum cælaturas, & in arte fabri lignarij, vt faciant in omni opere. 6 Ego autem ecce dedi cum eo Ooliab filium Achisamech de tribu Dan. Et in corde omnium sapientum corde dedi sapientiam, vt faciant omnia quæ præcepi tibi.

7 * אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הָאָרֹן לָעֵדֻת וְאֶת־הַכַּפֹּרֶת
8 אֲשֶׁר עָלָיו וְאֵת כָּל־כְּלֵי הָאֹהֶל ׃ * וְאֶת־הַשֻּׁלְחָן
וְאֶת־כֵּלָיו וְאֶת־הַמְּנֹרָה הַטְּהֹרָה וְאֶת־כָּל־כֵּלֶיהָ וְאֵת
9 מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת ׃ * וְאֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו
10 וְאֶת־הַכִּיּוֹר וְאֶת־כַּנּוֹ ׃ * וְאֵת בִּגְדֵי הַשְּׂרָד וְאֶת־בִּגְדֵי
11 הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן ׃ * וְאֵת
שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת־קְטֹרֶת הַסַּמִּים לַקֹּדֶשׁ כְּכֹל אֲשֶׁר־
12 צִוִּיתִךָ יַעֲשׂוּ ׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר ׃
13 * וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת־שַׁבְּתֹתַי
תִּשְׁמֹרוּ כִּי אוֹת הִוא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לָדַעַת כִּי
14 אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם ׃ * וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ
הִוא לָכֶם מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת כִּי כָּל־הָעֹשֶׂה בָהּ
15 מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמֶּיהָ ׃ * שֵׁשֶׁת
יָמִים יֵעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן קֹדֶשׁ
לַיהוָה כָּל־הָעֹשֶׂה מְלָאכָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת מוֹת יוּמָת ׃
16 * וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־
17 הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם ׃ * בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה
אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת
18 וַיִּנָּפַשׁ ׃ * וַיִּתֵּן אֶל־מֹשֶׁה כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר אִתּוֹ
בְּהַר סִינַי שְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת לֻחֹת אֶבֶן כְּתֻבִים בְּאֶצְבַּע
אֱלֹהִים ׃

לב

1 * וַיַּרְא הָעָם כִּי־
בֹשֵׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן־הָהָר וַיִּקָּהֵל הָעָם עַל־אַהֲרֹן
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ
כִּי־זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
2 לֹא יָדַעְנוּ מֶה־הָיָה לוֹ ׃ * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַהֲרֹן פָּרְקוּ
נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם
וְהָבִיאוּ אֵלָי ׃

7 * Tabernaculum fœderis, & arcam testi-
monij, & propitiatorium quod super eam est,
& cuncta vasa tabernaculi:
8 * Mensamque & vasa eius, candelabrum
purissimum cum vasis suis:
9 * Et altare thymiamatis, & holocausti &
omnia vasa eorum, labium cum basi sua:
10 * Vestes sanctas in ministerio Aaron sacer-
C doti & filiis eius, vt fungantur officio suo in
11 sacris. * Oleum vnctionis, & thymia-
ma aromatum in sanctuario. Omnia quę prę-
cepi tibi, facient.
12 * Et locutus est Dominus ad Moysen, di-
13 cens: * Loquere filiis Israel, & dices ad Su.20.b.
eos: Videte vt sabbatum meum custodiatis:
quia signum est inter me & vos in generatio-
nibus vestris: vt sciatis quia ego Dominus,
qui sanctifico vos.
14 * Custodite sabbatum: sanctum est enim
vobis. Qui pollueritillud, morte moriatur.
qui fecerit in eo opus, peribit anima illius de
D medio populi sui.
15 * Sex diebus facietis opus; in die septimo
sabbatum est requies sancta Domino. Omnis
qui fecerit opus in hac die, morietur.
16 * Custodiant filij Israel sabbatum, & cele-
brent illud in generationibus suis. Pactum
17 est sempiternum, * inter me & filios Israel, Gen.2.a.
signumque perpetuum. sex enim diebus fecit
Dominus cælum & terram, & in septimo ab
omni opere cessauit.
18 * Deditque Dominus Moysi completis hu Su.24.c. Inf.32.d.
iuscemodi sermonibus in monte Sinai duas ta
bulas testimonij lapideas, scriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

1 VIdes autem populus quòd moram faceret
A Moyses descendendi de monte, congrega-
tus aduersus Aarō, dixit: Surge, fac nobis deos
qui nos pręcedant: Moysi enim huic viro qui
nos eduxit de terra Ægypti, ignoramus quid Act.7.e.
acciderit.
2 * Dixítque ad eos Aaron: Tollite inaures
aureas de vxorum filiorúmque & filiarum ve
strarum auribus, & afferte ad me.

תרגום אונקלוס

7 ית משכן זמנא וית ארונא לסהדותא וית כפורתא דעלוהי וית כל מני משכנא ׃ 8 וית פתורא וית מנוהי וית מנרתא דכיתא וית כל
מנהא וית מדבח קטורת בוסמין ׃ 9 וית מדבחא דעלתא וית כל מנוהי וית כיורא וית בסיסיה ׃ 10 וית לבושי שמושא וית לבושי קודשא
לאהרן כהנא וית לבושי בנוהי לשמשא ׃ 11 וית משחא דרבותא וית קטורת בוסמיא לקודשא ככל דפקדתך יעבדון ׃ 12 ואמר יי למשה
למימר ׃ 13 ואת מליל עם בני ישראל למימר ברם ית יומי שביא דילי תטרון ארי את היא בין מימרי וביניכון לדריכון למידע ארי אנא יי
מקדשכון ׃ 14 ותטרון ית שבתא ארי קודשא היא לכון דיחלינה אתקטלא יתקטיל ארי כל דיעביד בה עיבדתא וישתיצי אנשא ההוא מגו
עמיה ׃ 15 שתא יומין תתעביד עיבדתא וביומא שביעאה שבת שבתא קודשא קדם יי כל דיעביד עיבידתא ביומא דשבתא אתקטלא
יתקטיל ׃ 16 ויטרון בני ישראל ית שבתא למעבד ית שבתא לדריהון קים עלם ׃ 17 בין מימרי ובין בני ישראל את היא לעלם ארי
בשתא יומין עבד יי ית שמיא וית ארעא וביומא שביעאה שבת ונח ׃ 18 ויהב למשה כד שצי למללא עימיה בטורא דסיני תרין לוחי סהדותא
לוחי אבנא כתיבין באצבעא דיי ׃

לב

1 וחזא עמא ארי אוחר משה למיחת מן טורא ואתכניש עמא על אהרן ואמרו ליה קום עבד לנא
דחלן דיהכון קדמנא ארי דין משה גברא דאסקנא מארעא דמצרים לא ידענא מה הוה ליה ׃ 2 ואמר להון אהרן פריקו קדשי דדהבא די
באודני נשיכון בניכון ובנתיכון ואיתיאו לותי ׃

* Tabernaculum testimonij, & arcam testa- 7
menti, & propitiatorium quod in ea, & instrumen
ta tabernaculi,
* Et altaria, & mensam, & omnia vasa eius, 8
Et lucernam puram & omnia vasa eius, & pel- 9
uim & basim eius:
* Et vestes ministratorias Aaron, & vestes 10
filiorum eius vt sacerdotio fungantur mihi:
* Et oleum vnctionis, & thymiama composi- 11
tionis sancti: secundùm omnia quæ præcepi tibi, fa-
cient.
* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 12
* Et tu loquere filiis Israel, dicens: Videte, & 13
sabbata mea seruabitis. est enim signum apud me et
in vobis in generationes vestras, vt cognoscatis
quòd ego Dominus sanctificans vos.
* Et seruabitis sabbatum, quia sanctum est vo- 14
bis. Qui polluerit illud, morte morietur. Omnis qui
faciet in eo opus, peribit anima illa de medio populi
sui.
* Sex dies facies opera; at die septima sabbata 15
requies sancta Domino. omnis qui faciet opus die
sabbatorum, morietur.
* Et custodient filij Israel sabbata facere ipsa in 16
generationes suas. testamentum æternum
* In me et filiis Israel, signum est sempiternum: 17
quoniam in sex diebus fecit Dominus cælum et
terram, & die septima cessauit & requieuit.
* Et dedit Moysi quando cessauit loqui ei in mon 18
te Sina duas tabulas testamenti, tabulas lapideas
scriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

ET videns populus quòd tardauit Moyses de- 1
scendere de monte, congregatus est populus ad
Aaron, & dicunt ei: Surge, & fac nobis deos,
qui præcedant nos. nam Moyses hic homo, qui
eduxit nos de terra Ægypti, non scimus quid fa-
ctum est illi.
* Et dicit illis Aaron: Tollite inaures aureas 2
quæ in auribus mulierum vestrarum & filiarum,
& afferte ad me.

7 * τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθή-
κης, καὶ τὸ ἱλαστήριον τὸ ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ τὴν διασκευὴν τῆς
σκηνῆς,
8 * καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ πάντα τὰ
9 σκεύη αὐτῆς, καὶ τὴν λυχνίαν τὴν καθαρὰν, καὶ πάντα τὰ
σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ,
10 * καὶ τὰς στολὰς τὰς λειτουργικὰς ἀαρὼν, καὶ στολὰς τῶν
11 υἱῶν αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερατεύειν μοι, * καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρί-
σεως, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως τοῦ ἁγίου, κατὰ πάντα ὅ-
σα ἐνετειλάμην σοι, ποιήσουσιν.
12 * καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
13 * καὶ σὺ λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, ὁρᾶτε, καὶ τὰ
σάββατά μου φυλάξεσθε. ἔστι γὰρ σημεῖον παρ᾽ ἐμοὶ καὶ ἐν ὑ-
μῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων
ὑμᾶς.
14 * καὶ φυλάξεσθε τὸ σάββατον, ὅτι ἅγιόν ἐστιν ὑμῖν. ὁ βε-
βηλῶν αὐτὸ, θανάτῳ θανατωθήσεται. πᾶς ὅστις ποιήσει ἐν
αὐτῷ ἔργον, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ μέσου τοῦ
λαοῦ αὐτῆς.
15 * ἓξ ἡμέρας ποιήσεις ἔργα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάβ-
βατα ἀνάπαυσις ἁγία τῷ κυρίῳ. πᾶς ὅστις ποιήσει ἔργον τῇ ἡ-
μέρᾳ τῶν σαββάτων, θανατωθήσεται.
16 * καὶ φυλάξουσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰ σάββατα ποιεῖν αὐ-
τὰ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. διαθήκη αἰώνιος
17 * ἐν ἐμοὶ καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, σημεῖόν ἐστιν αἰώνιον· ὅτι ἐν
ἓξ ἡμέραις ἐποίησε κύριος τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τῇ
ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐπαύσατο καὶ κατέπαυσε.
18 * καὶ ἔδωκε μωυσῇ ἡνίκα κατέπαυσε λαλῶν αὐτῷ ἐν τῷ
ὄρει τῷ σινὰ τὰς δύο πλάκας τοῦ μαρτυρίου, πλάκας λιθίνας
γεγραμμένας τῷ δακτύλῳ τοῦ θεοῦ.

λβ΄.

1 * Καὶ ἰδὼν ὁ λαὸς, ὅτι κεχρόνικε μωυσῆς καταβῆναι ἐκ τοῦ
ὄρους, συνέστη ὁ λαὸς ἐπὶ ἀαρὼν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ἀνάστη-
θι, καὶ ποίησον ἡμῖν θεοὺς, οἳ προπορεύσονται ἡμῶν. ὁ γὰρ μωυ-
σῆς οὗτος ὁ ἄνθρωπος ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου,
οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ.
2 * καὶ λέγει αὐτοῖς ἀαρὼν, περιέλεσθε τὰ ἐνώτια τὰ χρυ-
σᾶ τὰ ἐν τοῖς ὠσὶ τῶν γυναικῶν ὑμῶν καὶ θυγατέρων, καὶ ἐνέγ-
κατε πρός με.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Tabernaculum fœderis, & arcam pro testimonio, & propitiatorium quod est super eam, & omnia vasa tabernaculi:
8 Et mensam & vasa eius, & candelabrum mundissimum, & omnia vasa eius, & altare incensi aromatum:
9 Et altare holocausti & omnia vasa eius, & luterem & basim eius:
10 Et vestes ministerij, & vestes sanctas Aaron sacerdotis, & vestes filiorum eius vt ministrent:
11 Et oleum vnctionis, & thymiama aromatum in sanctuario, iuxta omnia quæ præcepi tibi facient.
12 Aitque Dominus ad Moysen, dicens:
13 Et tu loquere cum filiis Israel, dicens: Veruntamen dies sabbatorum meorum custodite, quoniam signum est inter verbum meum & vos in generationes vestras, vt sciatis quia ego Dominus qui sanctifico vos.
14 Custodietisque sabbatum: sanctum est enim vobis. qui prophanauerit illud, morte moriatur: quoniam omnis qui fecerit in eo opus, exterminabitur homo ille de medio populi sui.
15 Sex diebus fiet opus, in die autem septimo sabbatum est requies sancta coram Domino. Quicunque fecerit opus in die sabbati, morte moriatur.
16 Custodiantque filij Israel sabbatum, vt celebrent sabbatum in generationibus suis. pactum æternum est.
17 Inter verbum meum & inter filios Israel, signum est in æternum: quoniam in sex diebus fecit Dominus cælum & terram, & in die septimo quieuit & requieuit.
18 Deditque Moysi cùm consumasset loqui cum eo in monte Sinai duas tabulas testimonij, tabulas lapideas scriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

VIditque populus quòd moram faceret Moyses vt descenderet de monte, & congregatus est populus ad Aaron, & dixerunt ei: Surge, fac nobis deos qui gradiantur ante nos: Moysi enim huic viro, qui eduxit nos de terra Ægypti, nescimus quid acciderit.
2 Dixitque eis Aaron: Tollite inaures aureas quæ sunt in auribus vxorum vestrarum, filiorum & filiarum vestrarum, & afferte ad me.

3 וַיִּתְפָּרְקוּ כָּל־הָעָם אֶת־נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם
4 וַיָּבִיאוּ אֶל־אַהֲרֹן׃ וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיָּצַר אֹתוֹ בַּחֶרֶט וַיַּעֲשֵׂהוּ
עֵגֶל מַסֵּכָה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ
5 מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיַּרְא אַהֲרֹן וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו וַיִּקְרָא
6 אַהֲרֹן וַיֹּאמַר חַג לַיהוָה מָחָר׃ וַיַּשְׁכִּימוּ מִמָּחֳרָת
וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיַּגִּשׁוּ שְׁלָמִים וַיֵּשֶׁב הָעָם לֶאֱכֹל וְשָׁתוֹ
7 וַיָּקֻמוּ לְצַחֵק׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֶךְ־רֵד כִּי
8 שִׁחֵת עַמְּךָ אֲשֶׁר הֶעֱלֵיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ סָרוּ מַהֵר
מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִם עָשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מַסֵּכָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ־
לוֹ וַיִּזְבְּחוּ־לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ
9 מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה רָאִיתִי אֶת־
10 הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא׃ וְעַתָּה הַנִּיחָה
לִּי וְיִחַר־אַפִּי בָהֶם וַאֲכַלֵּם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל׃
11 וַיְחַל מֹשֶׁה אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לָמָה יְהוָה
יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכֹחַ
12 גָּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה׃ לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לֵאמֹר בְּרָעָה
הוֹצִיאָם לַהֲרֹג אֹתָם בֶּהָרִים וּלְכַלֹּתָם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
שׁוּב מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ וְהִנָּחֵם עַל־הָרָעָה לְעַמֶּךָ׃
13 זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ וַתְּדַבֵּר אֲלֵהֶם אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲכֶם
כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם וְכָל־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶתֵּן
14 לְזַרְעֲכֶם וְנָחֲלוּ לְעֹלָם׃ וַיִּנָּחֶם יְהוָה עַל־הָרָעָה
15 אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ׃ וַיִּפֶן וַיֵּרֶד מֹשֶׁה
מִן־הָהָר וּשְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת בְּיָדוֹ לֻחֹת כְּתֻבִים מִשְּׁנֵי
16 עֶבְרֵיהֶם מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתֻבִים׃ וְהַלֻּחֹת מַעֲשֵׂה
אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת עַל־
17 הַלֻּחֹת׃ וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ אֶת־קוֹל הָעָם בְּרֵעֹה
18 וַיֹּאמֶר אֶל־מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בַּמַּחֲנֶה׃ וַיֹּאמֶר
אֵין קוֹל עֲנוֹת גְּבוּרָה וְאֵין קוֹל עֲנוֹת חֲלוּשָׁה קוֹל עַנּוֹת
אָנֹכִי שֹׁמֵעַ׃

3 Fecit populus quæ iusserat, deferens inaures
4 ad Aarõ. Quas cũ ille accepisset, formauit o-
pere fusorio, & fecit ex eis vitulũ cõflatilẽ. di-
xerúntq;, Hi sunt dij tui, Israel, qui te eduxe-
5 runt de terra Ægypti. Quod cũ vidisset Aa-
rõ, ædificauit altare corá eo: & pconis voce cla
6 mauit, dicẽs: Cras solennitas Dñi est. Surgẽ-
tésq; manè, obtulerunt holocausta & hostias
pacificas: & sedit populus manducare & bi- 1.Cor. 10.b.
7 bere, & surrexerũt ludere. Locutus est autem
B Dñs ad Moysen, dicẽs: Vade & descẽde; pecca
uit populus tuus, quẽ eduxisti de terra Ægy- Deu. 9.b
8 pti. Recesserũt citò de via quá ostẽdisti eis. fe
cerunt q; sibi vitulũ cõflatilẽ, & adorauerunt, 3.Reg. 12.g.
atq; immolátes ei hostias, dixerũt: Isti sunt dij
9 tui Israel, q te eduxerũt de terra Ægypti. Rur
sumq; ait Dñs ad Moysen: Cerno q populus
10 iste durę ceruicis sit. Dimitte me, vt irascatur
furor meus cõtra eos, & deleá eos, faciáq; te in
11 gentẽ magná. Moyses autẽ orabat dñm Deũ
suũ, dicẽs: Cur, Dñe, irascitur furor tuus cõtra
populũ tuum, quẽ eduxisti de terra Ægypti in
12 fortitudine magna, & in manu robusta? Ne Nu. 14.c
quęso dicát Ægyptij: Callidè eduxit eos, vt in
terficeret in mõtibus, & deleret è terra. quies-
cat ira tua, & esto placabilis sup nequitia po-
13 puli tui. Recordare Abraá, & Isaac, & Israel
seruorũ tuorũ, qbus iurasti per temetipsum,
dicens: Multiplicabo semen vestrum sicut
C stellas cæli, & vniuersam terram hanc de qua
locutus sum, Dabo semini vestro, & posside-
14 bitis eam semper. Placatusque est Dominus
ne faceret malum, quod locutus fuerat ad-
15 uersus populum suum. Et reuersus est Moy-
ses de monte, portans duas tabulas testimo-
nij in manu sua scriptas ex vtraque parte;
16 Et factas opere Dei. Scriptura quoque Dei
17 erat sculpta in tabulis. Audiens autem Iosue
tumultum populi vociferantis, dixit ad Moy-
sen: Vlulatus pugnæ auditur in castris.
18 Qui respondit: Non est clamor ad-
hortantium ad pugnam, neque vociferatio
compellentium ad fugam, sed vocem can-
tantium ego audio.

תרגום אונקלוס

3 ואתפריקו כל עמא ית קדשי דדהבא די באודניהון ואיתיו לות אהרן׃ 4 ונסיב מידיהון וצר יתיה בזיפא ועבדיה עגל מתכא ואמרו
אלין דחלתך ישראל דאסקוך מארעא דמצרים׃ 5 וחזא אהרן ובנא מדבחא קדמוהי וקרא אהרן ואמר חגא קדם יי מחר׃ 6 ואקדימו
ביומא דבתרוהי ואסיקו עלון וקריבו נכסין ואסתחר עמא למיכל ולמשתי וקמו לחייכא׃ 7 ומליל יי עם משה איזיל חות ארי חבילו עמך
דאסיקתא מארעא דמצרים׃ 8 סטו בפריע מן אורחא דפקדתינון עבדו להון עגל מתכא וסגידו ליה ודבחו ליה ואמרו אלין דחלתך ישראל
דאסקוך מארעא דמצרים׃ 9 ואמר יי למשה גלי קדמי ית עמא הדין והא עם קשי קדל הוא׃ 10 וכען אנח בעותך מן קדמי ויתקוף רגזי
בהון ואשיצינון ואעביד יתך לעם סגי׃ 11 וצלי משה קדם יי אלהיה ואמר למה יי יתקוף רגזך בעמך דאפקתא מארעא דמצרים בחיל רב
ובידא תקיפא׃ 12 למה ימרון מצראי למימר בבישא אפקינון לקטלא יתהון בגו טוריא ולשיציותהון מעל אפי ארעא תוב מתקוף רוגזך
ואתיב מן בישא דחשיבתא למעבד לעמך׃ 13 הוי דכיר לאברהם ליצחק ולישראל עבדך דקיימת להון במימרך ותמליל עמהון אסגי ית
בניכון ככוכבי שמיא וכל ארעא הדא דאמרית אתן לבניכון ויחסנון לעלם׃ 14 והב יי מן בישתא דחשיב למעבד לעמיה׃ 15 ואתפני
ונחת משה מן טורא ותרין לוחי סהדותא בידיה לוחין כתיבין מתרין עבריהון מכא ומכא אינון כתיבין׃ 16 ולוחיא עובדא דיי אינון וכתבא
כתבא מן קדם יי הוא מפרש על לוחיא׃ 17 ושמע יהושע ית קל עמא כד מיבבין ואמר למשה קל קרבא במשריתא׃ 18 ואמר לא קל
גברין דנצחין בקרבא ואף לא קל חלשין דמתברין קל דמחיכין אנא שמע׃

* *Et abstulerunt omnis populus inaures aureas* 3
quæ in auribus eorum, & attulerunt ad Aaron.
* *Et accepit de manibus illorum, & formauit* 4
illud in stilo. & fecit illud vitulum conflatilem. &
dixerunt: Isti dij tui, Israel, qui eduxerũt te de ter-
ra Ægypti. * *Et videns Aaron, ædificauit al-* 5
tare coram eo. & prædicauit Aaron, dicens: Festum
Domini cras. * *Et manè surgens in crastinum,* 6
deduci fecit holocausta: & obtulit sacrificium salu-
taris. & sedit populus ad comedendum & biben-
dum, & surrexerunt ludere. * *Et locutus est* 7
Dominus ad Moysen, dicens: Vade celeriter descen-
de: peccauit enim populus tuus, quos eduxisti de
terra Ægypti: * *Transgressi sunt citò de via,* 8
quam præcepi eis. fecerunt sibi ipsis vitulum, et ad-
orauerunt eum, & sacrificauerunt illi. * *Et* 9
dixerunt: Isti dij tui, Israel, qui eduxerunt te
de terra Ægypti. * *Et nunc dimitte me, & ira-* 10
tus furore contra eos, delebo eos: & faciã te in gen-
tem magnam. * *Et orauit Moyses coram domino* 11
Deo: & dixit, Vt quid, Domine, irasceris furore in
populũ tuum, quos eduxisti de terra Ægypti in for-
titudine magnã, & in brachio excelso? * *Ne for-* 12
tè loquantur Ægyptij, dicentes: Cum malignitate
eduxit illos ad interficiendum in montibus, & de-
lendum eos de terra. cessa ab ira furoris tui, & pla-
cabilis esto pro nequitia populi tui: * *Memor A-* 13
braam, et Isaac & Iacob tuorum seruorum, quibus
iurasti eis per temetipsum, & locutus es ad eos, di-
cens: Multum multiplicabo semen vestrum sicut
stellas cæli multitudine. & omnem terram hanc
quam dixisti dare semini eorum, & possidebunt
eam in seculum. * *Et placatus est Dominus de* 14
malo, quod dixit facturum contra populum suum.
* *Et reuersus Moyses, descendit de monte: &* 15
duæ tabulæ testimonij in manibus eius, tabulæ lapi-
deæ scriptæ ex vtrisque partibus earum, hinc &
hinc erant scriptæ. * *Et tabulæ opus Dei e-* 16
rant: & scriptura scriptura Dei fuit sculpta in ta-
bulis. * *Et audiens Josue vocem populi cla-* 17
mantium, dicit ad Moysen: Vox belli in castris.
* *Et dicit: Non est vox præcinentium pugnam,* 18
neque vox præcinentium fugam, sed vocem præci-
nentium vinum ego audio.

3 * καὶ περιείλαντο πᾶς ὁ λαὸς τὰ ἐνώπια τὰ χρυσᾶ τὰ ἐν
4 τοῖς ὠσὶν αὐτῶν, καὶ ἤνεγκαν πρὸς ἀαρών. * καὶ ἐδέξατο ἐκ
τῶν χειρῶν αὐτῶν· καὶ ἔπλασεν αὐτὸ ἐν τῷ γραφίδι. καὶ ἐποίη-
σεν αὐτὸ μόσχον χωνευτόν· καὶ εἶπεν, οὗτοι οἱ θεοί σου ἰσραήλ,
5 οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου. * καὶ ἰδὼν ἀαρὼν
ᾠκοδόμησεν θυσιαστήριον κατέναντι αὐτοῦ. καὶ ἐκήρυξεν ἀα-
6 ρὼν, λέγων, ἑορτὴ κυρίου αὔριον. * καὶ ὀρθρίσας τῇ ἐπαύ-
ριον ἀνεβίβασεν ὁλοκαυτώματα· καὶ προσήνεγκεν θυσίαν
σωτηρίου, καὶ ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστη-
7 σαν παίζειν. * καὶ ἐλάλησεν ὁ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέ-
γων, βάδιζε τὸ τάχος κατάβηθι, ἠνόμησε γὰρ ὁ λαός σου, οὓς
8 ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου. * παρέβησαν ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ,
ἧς ἐνετειλα αὐτοῖς. ἐποίησαν ἑαυτοῖς μόσχον καὶ προσκεκυ-
9 νήκασι αὐτῷ, καὶ τεθύκασιν αὐτῷ. * καὶ εἶπαν, οὗτοι θεοί σου ἰσ-
10 ραὴλ, οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου. * καὶ νῦν
ἔασόν με, καὶ θυμωθεὶς ὀργῇ εἰς αὐτοὺς, ἐκτρίψω αὐτούς· καὶ
11 ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα. * καὶ ἐδεήθη μωυσῆς ἐναντίον
κυρίου τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπεν, ἱνατί κύριε θυμῇ ὀργῇ εἰς τὸν λαόν
σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν ἰσχύϊ μεγάλῃ καὶ ἐν
12 τῷ βραχίονι τῷ ὑψηλῷ; * μήποτε εἴπωσι οἱ αἰγύπτιοι,
λέγοντες, μετὰ πονηρίας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀποκτεῖναι ἐν τοῖς
ὄρεσιν, καὶ ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς. παῦσαι τῆς ὀρ-
γῆς τοῦ θυμοῦ σου, καὶ ἵλεως γίνου ἐπὶ τῇ κακίᾳ τοῦ λαοῦ σου·
13 * μνησθεὶς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ τῶν σῶν οἰκετῶν,
οἷς ὤμοσας αὐτοῖς κατὰ σεαυτοῦ. καὶ ἐλάλησας πρὸς αὐτοὺς,
λέγων, πολυπληθυνῶ τὸ σπέρμα ὑμῶν ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐ-
ρανοῦ τῷ πλήθει. καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην ἣν εἶπας δοῦναι
τῷ σπέρματι αὐτῶν, καὶ καθέξουσιν αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα.
14 * καὶ ἱλάσθη κύριος περὶ τῆς κακίας, ἧς εἶπεν ποιῆσαι
15 πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. * καὶ ἀποστρέψας μωυσῆς, κατέ-
βη ἀπὸ τοῦ ὄρους. καὶ αἱ δύο πλάκες τοῦ μαρτυρίου ἐν ταῖς χερ
σὶν αὐτοῦ, πλάκες λίθιναι γεγραμμέναι ἐξ ἀμφοτέρων
τῶν μερῶν αὐτῶν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἦσαν γεγραμμέναι·
16 * καὶ πλάκες ἔργον θεοῦ ἦσαν, καὶ ἡ γραφὴ γραφὴ θεοῦ
17 ἐστὶ κεκολαμμένη ἐν ταῖς πλαξίν. * καὶ ἀκούσας ἰησοῦς
τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ κραζόντων, λέγει πρὸς μωυσῆν, φωνὴ
18 πολέμου ἐν τῇ παρεμβολῇ. * καὶ λέγει, οὐκ ἔστι φωνὴ
ἐξαρχόντων κατ' ἰσχὺν, οὐδὲ φωνὴ ἐξαρχόντων τροπῆς, ἀλ-
λὰ φωνὴν ἐξαρχόντων οἴνου ἐγὼ ἀκούω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Tuleruntque omnis populus inaures aureas quæ erant in auribus suis, & detulerunt ad Aaron. 4 Et tulit de manibus eorum, & formauit illud circino, & fecit vitulum conflatilem. & dixerunt: Isti sunt dij tui, Israel, qui ascendere te fecerunt de terra Ægypti. 5 Viditque Aaron, & ædificauit altare coram eo: clamauitq; & ait: Solennitas coram Dño erit cras. 6 Et surrexerunt manè sequenti die: & immolauerunt holocausta, & obtulerũt hostias. seditque populus vt manducaret & biberet: & surrexerunt ad ludendum. 7 Locutusque est Dñs ad Moysen: Vade descende, quia corruptus est populus tuus, quem ascendere fecisti de terra Ægypti. 8 Recesserunt citò à via quam præcepisti eis. fecerunt sibi vitulum conflatilem, & adorauerunt eum, & sacrificauerunt ei, atque dixerunt: Isti sunt dij tui, Israel, qui te ascendere fecerunt de terra Ægypti. 9 Dixitque Dominus ad Moysen: Notum est coram me quòd populus iste sit duræ ceruicis. 10 Et nunc dimitte deprecationem tuam à facie mea, & irascetur furor meus contra eos, & consumam eos, faciamque te in gentem magnam. 11 Et orauit Moyses coram domino Deo suo, & ait: Cur, Domine, irascitur furor tuus contra populũ tuum, quem eduxisti de terra Ægypti in fortitudine magna, & in manu valida? 12 Quare loquentur Ægyptij, dicentes, Cum malignitate eduxit eos, vt interficeret eos in montibus, & vt consumeret eos de superficie terræ. Reuertere ab ira furoris tui, & conuertere à malo quod cogitasti facere populo tuo. 13 Memor esto Abraham, Isaac & Israel seruorum tuorum, quibus iurasti in verbum tuum, & cum quibus locutus es, dicens: Multiplicabo filios vestros sicut stellas cæli: & vniuersam terram hanc, quam dixi, Dabo filiis vestris, & possidebunt eam in æternum. 14 Reuersusque est Dominus à malo quod cogitauit facere populo suo. 15 Respexitque Moyses, & descendit de monte, & duas tabulas testimonij portabat in manu sua, scriptas ex vtraque parte, hinc & indè erant scriptæ. 16 Tabulæ autem erant opere Dei factæ, & scriptura erat scripta à facie Dei sculpta super tabulas. 17 Audiuitque Iosue vocem populi quando vociferabantur, & dixit ad Moysen: Vox pugnæ auditur in castris. 18 Et ait: Non est vox fortium præualentium in pugna, neque vox imbecillium qui superantur, sed vocem ludentium ego audio.

19 * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרַב אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיַּרְא אֶת־הָעֵגֶל
וּמְחֹלֹת וַיִּחַר־אַף מֹשֶׁה וַיַּשְׁלֵךְ מִיָּדָו אֶת־הַלֻּחֹת וַיְשַׁבֵּר
20 אֹתָם תַּחַת הָהָר׃ * וַיִּקַּח אֶת־הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיִּשְׂרֹף
בָּאֵשׁ וַיִּטְחַן עַד אֲשֶׁר־דָּק וַיִּזֶר עַל־פְּנֵי הַמַּיִם וַיַּשְׁק אֶת־
21 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן מֶה־עָשָׂה לְךָ
22 הָעָם הַזֶּה כִּי־הֵבֵאתָ עָלָיו חֲטָאָה גְדֹלָה׃ * וַיֹּאמֶר
אַהֲרֹן אַל־יִחַר אַף אֲדֹנִי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־הָעָם כִּי בְרָע
23 הוּא׃ * וַיֹּאמְרוּ לִי עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ
כִּי־זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא
24 יָדַעְנוּ מֶה־הָיָה לוֹ׃ * וָאֹמַר לָהֶם לְמִי זָהָב הִתְפָּרָקוּ
25 וַיִּתְּנוּ־לִי וָאַשְׁלִכֵהוּ בָאֵשׁ וַיֵּצֵא הָעֵגֶל הַזֶּה׃ * וַיַּרְא
מֹשֶׁה אֶת־הָעָם כִּי פָרֻעַ הוּא כִּי־פְרָעֹה אַהֲרֹן לְשִׁמְצָה
26 בְּקָמֵיהֶם׃ * וַיַּעֲמֹד מֹשֶׁה בְּשַׁעַר הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר
27 מִי לַיהוָה אֵלָי וַיֵּאָסְפוּ אֵלָיו כָּל־בְּנֵי לֵוִי׃ * וַיֹּאמֶר
לָהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שִׂימוּ אִישׁ־חַרְבּוֹ
עַל־יְרֵכוֹ עִבְרוּ וָשׁוּבוּ מִשַּׁעַר לָשַׁעַר בַּמַּחֲנֶה וְהִרְגוּ
אִישׁ־אֶת־אָחִיו וְאִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת־קְרֹבוֹ׃
28 * וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־לֵוִי כִּדְבַר מֹשֶׁה וַיִּפֹּל מִן־הָעָם בַּיּוֹם
29 הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מִלְאוּ
יֶדְכֶם הַיּוֹם לַיהוָה כִּי אִישׁ בִּבְנוֹ וּבְאָחִיו וְלָתֵת עֲלֵיכֶם
30 הַיּוֹם בְּרָכָה׃ * וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם
אַתֶּם חֲטָאתֶם חֲטָאָה גְדֹלָה וְעַתָּה אֶעֱלֶה אֶל־יְהוָה
31 אוּלַי אֲכַפְּרָה בְּעַד חַטַּאתְכֶם׃ * וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל־
יְהוָה וַיֹּאמַר אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ
32 לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב׃ * וְעַתָּה אִם־תִּשָּׂא חַטָּאתָם
33 וְאִם־אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ׃ * וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מִי אֲשֶׁר חָטָא־לִי אֶמְחֶנּוּ מִסִּפְרִי׃
34 * וְעַתָּה לֵךְ נְחֵה אֶת־הָעָם אֶל אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי לָךְ הִנֵּה
מַלְאָכִי יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ וּבְיוֹם פָּקְדִי וּפָקַדְתִּי עֲלֵיהֶם
חַטָּאתָם׃

19 *Cumq; appropinquasset ad castra, vidit vitu
lũ & choros: iratusq; valdè, proiecit de manu
D tabulas, & confregit eas ad radicem montis.
20 *Arripiensque vitulum quẽ fecerant, cõbussit
& contriuit vsque ad puluerẽ, quem sparsit in
21 aquam, & dedit ex eo potũ filiis Israel. *Dixít-
que ad Aaron: Quid tibi fecit hic populus, vt
22 induceres super eum peccatũ maximũ? *Cui
ille respondit: Ne indignetur dñs meus: tu e- Sup.eod.
nim nosti populũ istum, ꝙ pronus sit ad ma-
23 lum. *Dixerunt mihi: Fac nobis deos qui nos
pręcedát. huic enim Moysi qui nos eduxit de
24 terra Ægypti, nescimus quid acciderit. *Qui-
bus ego dixi: Quis vestrũ habet aurũ? Tule-
runt, & dederũt mihi: & ꝓieci illud in ignem,
25 egressusq; est hic vitulus. *Vidẽs ergo Moyses
populũ ꝙ esset nudatus: spoliauerat enim eũ
E Aarõ propter ignominiã sordis, & inter hostes
26 nudũ constituerat: *Et stans in porta castro-
rũ, ait: Si quis est Dñi, iungatur mihi. Cõgre-
27 gatiq; sunt ad eum omnes filij Leui. *Quibus
ait: Hæc dicit dñs Deus Israel: Ponat vir gla- Nu. 25.a
dium super femur suũ. Ite & redite de porta
vsque ad portam per medium castrorum, &
occidat vnusquisq; fratrem suum, & amicum
28 & proximum suum. *Feceruntq; filij Leui iu-
xta sermonem Moysi: cecideruntq; in die illa
29 quasi tria millia hominũ. *Et ait Moyses: Cõ-
secrastis manus vestras hodie Dño vnusquis-
que in filio & in fratre suo, vt detur vobis be-
30 nedictio. *Facto autem altero die, locutus est
Moyses ad populum: Peccastis peccatum ma-
ximum. Ascẽdam ad Dñm, si quo modo qui-
31 uero eum deprecari pro scelere vestro. *Re-
uersusque ad Dominum, ait: Obsecro, pecca-
F uit populus iste peccatum maximum: fece-
32 runtque sibi deos aureos. *Aut dimitte eis
hanc noxam: aut si non facis, dele me de li-
33 bro tuo quem scripsisti. *Cui respondit Do-
minus, Qui peccauerit mihi, delebo eum de
34 libro meo. *Tu autem vade, & duc populum Sup.23.c
istum quò locutus sum tibi. Angelus meus
præcedet te. Ego autem in die vltionis visita-
bo & hoc peccatum eorum.

תרגום אונקלוס

19 וַהֲוָה כַּד קְרֵיב לְמַשְׁרִיתָא וַחֲזָא יָת עֶגְלָא וְחִנְגִּין וּתְקֵיף רָגְזָא דְמשֶׁה וּרְמָא מִידוֹהִי יָת לוּחַיָא וְתַבַּר יָתְהוֹן בְּשִׁפּוֹלֵי טוּרָא׃ 20 וּנְסֵיב
יָת עֶגְלָא דַעֲבַדוּ וְאוֹקֵיד בְּנוּרָא וְשָׁף עַד דַּהֲוָה דַקִּיק וּדְרָא עַל אַפֵּי מַיָּא וְאַשְׁקִי יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 21 וַאֲמַר משֶׁה לְאַהֲרֹן מָה עֲבַד לָךְ עַמָּא הָדֵין
אֲרֵי אַיְתֵיתָא עֲלוֹהִי חוֹבָא רַבָּא׃ 22 וַאֲמַר אַהֲרֹן לָא יִתְקוֹף רָגְזָא דְרִבּוֹנִי אַתְּ יְדַעְתְּ יָת עַמָּא אֲרֵי בְּבִישׁ הוּא׃ 23 וַאֲמַרוּ לִי עֲבֵד לָנָא
דַחֲלָן דִּיהָכוּן קֳדָמָנָא אֲרֵי דֵין משֶׁה גַּבְרָא דְאַסְקָנָא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לָא יְדַעְנָא מָה הֲוָה לֵיהּ׃ 24 וַאֲמָרִית לְהוֹן לְמַן דַּהֲבָא פָּרִיקוּ וִיהַבוּ לִי
וּרְמִיתֵיהּ בְנוּרָא וּנְפַק עֶגְלָא הָדֵין׃ 25 וַחֲזָא משֶׁה יָת עַמָּא אֲרֵי בְטִיל הוּא אֲרֵי בַטֵּלִינוּן אַהֲרֹן לְאַסְּבוּתְהוֹן שׁוּם בִּישׁ לְדָרֵיהוֹן׃ 26 וְקָם
משֶׁה בִּתְרַע מַשְׁרִיתָא וַאֲמַר מַן דְּחִילָיָא דַייָ יֵיתוֹן לְוָתִי וְאִתְכְּנַשׁוּ לְוָתֵיהּ כָּל בְּנֵי לֵוִי׃ 27 וַאֲמַר לְהוֹן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל שַׁוּוֹ גְּבַר
חַרְבֵּיהּ עַל יַרְכֵּיהּ עֲבַרוּ וְתוּבוּ מִתְּרַע לִתְרַע בְּמַשְׁרִיתָא וּקְטֻלוּ גְּבַר יָת אֲחוּהִי וּגְבַר יָת חַבְרֵיהּ וּגְבַר יָת קָרִיבֵיהּ׃ 28 וַעֲבַדוּ בְנֵי לֵוִי כְּפִתְגָּמָא
דְמשֶׁה וּנְפַל מִן עַמָּא בְּיוֹמָא הַהוּא כִּתְלָתָא אַלְפִין גַּבְרָא׃ 29 וַאֲמַר משֶׁה קָרִיבוּ קֻרְבָּנֵיכוֹן יוֹמָא דֵין קֳדָם יְיָ אֲרֵי גְּבַר בִּבְרֵיהּ וּבַאֲחוּהִי
וּלְמִתַּן עֲלֵיכוֹן יוֹמָא דֵין בִּרְכָן׃ 30 וַהֲוָה מִיּוֹמָא דְבָתְרוֹהִי וַאֲמַר משֶׁה לְעַמָּא אַתּוּן חַבְתּוּן חוֹבָא רַבָּא וּכְעַן אֶיסַּק לִקֳדָם יְיָ מָאִים
אֲכַפַּר עַל חוֹבֵיכוֹן׃ 31 וְתָב משֶׁה לִקֳדָם יְיָ וַאֲמַר בְּבָעוּ חָב עַמָּא הָדֵין חוֹבָא רַבָּא וַעֲבַדוּ לְהוֹן דַּחֲלָן דִּדְהַב׃ 32 וּכְעַן אִם תִּשְׁבּוֹק
לְחוֹבֵיהוֹן וְאִם לָא מְחֵנִי כְעַן מִסִּפְרָךְ דִּכְתַבְתָּ׃ 33 וַאֲמַר יְיָ לְמשֶׁה מַן דְּחָב קֳדָמַי אֶמְחֵינֵיהּ מִסִּפְרִי׃ 34 וּכְעַן אֱזֵל דַּבַּר יָת עַמָּא לְאַתְרָא
דְּמַלֵּילִית לָךְ הָא מַלְאֲכִי יְהָךְ קֳדָמָךְ וּבְיוֹם אַסְעָרוּתִי וְאַסְעַר עֲלֵיהוֹן חוֹבֵיהוֹן׃

*Et quando appropinquauit castris, videt vi- 19
tulum & choros: & iratus ira Moyses, proiecit de
manibus suis duas tabulas, & confregit eas sub
monte. *Et accipiens vitulum quem fecerant, 20
combussit illum igne, & contriuit illum minutũ, &
dispersit illum in aquam, & dedit bibere illam filiis
Israel. *Et dixit Moyses Aaron: Quid fecit 21
tibi populus hic, quòd induxisti super illos peccatum
magnum? *Et dixit Aaron ad Moysen: Ne 22
irascaris, domine: tu scis impetum populi huius.
*Dicunt enim mihi: Fac nobis deos qui præce- 23
dant nos: nam Moyses hic homo, qui eduxit nos ex
Ægypto, non scimus quid factum est illi.
*Et dixi eis: Cui est aurum, auferte.. & dede- 24
runt mihi: & conieci in ignem, et exiit vitulus hic.
*Et videns Moyses populum quòd dispersus e- 25
rat: dispersit enim eos Aaron ludibrium aduersa-
riis suis: *Stetit Moyses in porta castrorum, 26
& dixit: Si quis à Domino, veniat ad me. congre-
gati sunt igitur ad eum omnes filij Leui:
*Et dixit illis: Hæc dicit dominus Deus Israel: 27
Ponite vnusquisque suum ensem super femur, &
transite & redite à porta in portam per castra, &
occidite vnusquisque fratrem suum, & vnusquis-
que proximum suum, & vnusquisque amicum
suum. *Et fecerunt filij Leui secundùm quod 28
locutus est eis Moyses: & ceciderunt ex populo in
die illa tria millia virorum. *Et dixit eis Moy- 29
ses: Impleuistis manus vestras hodie Domino, vnus
quisque in filio & in fratre, vt daretur super vos
benedictio. *Et factum est post crastinum, dixit 30
Moyses ad populum: Vos peccastis peccatum mag-
gnum. et nunc ascendam ad Deum, vt deprecer pro
peccato vestro. *Reuersus est autem Moyses 31
ad Dominum, & dixit: Rogo, Domine, peccauit po-
pulus hic peccatum magnum, & fecerunt sibi ipsis
deos aureos. *Et nunc siquidem dimittis eis 32
peccatum eorum, dimitte: si autem non, dele me de
libro tuo quem scripsisti. *Et dixit Dominus ad 33
Moysen: Si quis peccauit coram me, delebo eum de
libro meo. *Nunc autem vade, & duc populum 34
hunc in locum quem dixi tibi. ecce angelus meus
præibit ante faciem tuam. qua autem die visitaue-
ro, & inducam super eos peccatum eorum.

19 *καὶ ἡνίκα ἤγγιζε τῇ παρεμβολῇ, ὁρᾷ τὸν μόσχον καὶ τοὺς
χορούς. καὶ ὀργισθεὶς θυμῷ μωυσῆς, ἔρριψεν ἀπὸ τῶν χειρῶν
αὐτοῦ τὰς δύο πλάκας, καὶ συνέτριψεν αὐτὰς ὑπὸ τὸ ὄρος.
20 *καὶ λαβὼν τὸν μόσχον ὃν ἐποίησαν, κατέκαυσεν αὐτὸν
πυρὶ, καὶ κατήλασεν αὐτὸν λεπτὸν, καὶ ἔσπειρεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ
21 ὕδωρ, καὶ ἐπότισεν αὐτὸ τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. *καὶ εἶπεν μωυ-
σῆς τῷ ἀαρὼν, τί ἐποίησέ σοι ὁ λαὸς οὗτος, ὅτι ἐπήγαγες ἐπ' αὐ-
22 τοὺς ἁμαρτίαν μεγάλην; *καὶ εἶπεν ἀαρὼν πρὸς μωυ-
σῆν, μὴ ὀργίζου κύριε, σὺ οἶδας τὸ ὅρμημα τοῦ λαοῦ τούτου.
23 *λέγουσι γάρ μοι, ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἳ προπορεύσονται
ἡμῶν. ὁ γὰρ μωυσῆς οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐξ
24 αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ. *καὶ εἶπα αὐτοῖς,
τίνι ὑπάρχει χρυσίον, περιέλεσθε. καὶ ἔδωκάν μοι, καὶ ἔρριψα
25 εἰς τὸ πῦρ, καὶ ἐξῆλθεν ὁ μόσχος οὗτος. *καὶ ἰδὼν μωυσῆς
τὸν λαὸν ὅτι διεσκέδασται, διεσκέδασε γὰρ αὐτοὺς ἀαρὼν ἐπί-
26 χαρμα τοῖς ὑπεναντίοις αὐτῶν· *ἔστη μωυσῆς ἐπὶ τῆς πύλης τῆς
παρεμβολῆς. καὶ εἶπεν, εἴ τις πρὸς κύριον, ἴτω πρός με. συνῆλ-
27 θον οὖν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ υἱοὶ λευί. *καὶ λέγει αὐτοῖς, τάδε
λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, θέτε ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ῥομφαίαν
ἐπὶ τὸν μηρὸν, καὶ διέλθετε καὶ ἀνακάμψατε ἀπὸ πύλης εἰς πύ-
λην διὰ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἀποκτείνατε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν
28 αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἔγγιστα αὐτοῦ. *καὶ
ἐποίησαν οἱ υἱοὶ λευὶ καθὰ ἐλάλησεν αὐτοῖς μωυσῆς. καὶ ἔπε-
29 σον ἐκ τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τρεῖς χιλιάδες ἀνδρῶν. *καὶ εἶ-
πεν αὐτοῖς μωυσῆς, ἐπληρώσατε τὰς χεῖρας ὑμῶν σήμερον κυ-
ρίῳ ἕκαστος ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ ἀδελφῷ, δοθῆναι ἐφ' ὑμᾶς εὐ-
30 λογίαν. *καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν αὔριον, εἶπε μωυσῆς πρὸς
τὸν λαόν· ὑμεῖς ἡμαρτήκατε ἁμαρτίαν μεγάλην. καὶ νῦν
ἀναβήσομαι πρὸς τὸν θεὸν, ἵνα ἐξιλάσωμαι περὶ τῆς ἁ-
31 μαρτίας ὑμῶν. *ἐπέστρεψε δὲ μωυσῆς πρὸς κύριον. καὶ εἶ-
πε, δέομαι κύριε, ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς οὗτος ἁμαρτίαν μεγάλην,
32 καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς θεοὺς χρυσοῦς. *καὶ νῦν εἰ μὲν ἀ-
φίης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες. εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψόν
33 με ἐκ τῆς βίβλου σου ἧς ἔγραψας. *καὶ εἶπεν κύριος
πρὸς μωυσῆν, εἴ τις ἡμάρτηκεν ἐνώπιόν μου, ἐξαλείψω αὐ-
34 τὸν ἐκ τῆς βίβλου μου. *νῦν δὲ βάδιζε, καὶ ὁδήγησον
τὸν λαὸν τοῦτον εἰς τὸν τόπον, ὃν εἶπά σοι, ἰδοὺ ἄγγελός μου προ-
πορεύσεται πρὸ προσώπου σου. ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ ἐπισκέπτωμαι,
καὶ ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et factum est cùm appropinquasset ad castra, & vidisset vitulum & choros, iratus est furor Moysi: & proiecit de manibus suis tabulas, & confregit eas in humilioribus locis montis. 20 Arripuitque vitulum quem fecerant, & combussit igne, & contriuit donec fuit comminutum: & exparsit super faciem aquæ, & dedit bibere filiis Israel. 21 Dixitque Moyses ad Aaron: Quid fecit tibi hic populus, quia induxisti super eum peccatum? 22 Et ait Aaron: Ne irascatur furor domini mei: tu nosti populum, quòd pronus sit ad malum. 23 Dixeruntque mihi: Fac nobis deos qui ambulent ante nos: quoniam huic viro Moysi qui ascendere nos fecit de terra Ægypti, nescimus quid acciderit. 24 Dixique eis: Quis habet aurum, tollite & adducite mihi: & proieci illud in ignem, & egressus est vitulus iste. 25 Viditque Moyses populum quòd ociosus esset, ociosum enim fecerat eum Aaron, vt contaminaret eos nomine pessimo in generationes suas. 26 Stetitque Moyses in porta castrorum, & ait: Qui timent Dominum, veniant ad me. congregatique sunt ad eum omnes filij Leui: 27 Et ait eis: Hæc dicit dominus Deus Israel: Ponat vnusquisque gladium suum super femur suum, & pertransite & redite de porta vsque ad portam in castris, & occidat vnusquisque fratrem suum, & vnusquisque proximum suum, & vnusquisque consanguineum suum. 28 Et fecerunt filij Leui iuxta verbum Moysi: cecideruntque ex populo quasi tria millia virorum. 29 Et dixit Moyses: Obtulistis oblationes vestras hodie coram Domino, vnusquisque in filio suo & fratre suo, vt detur hodie super vos benedictio. 30 Et factum est in die sequenti, & dixit Moyses populo: Vos peccastis peccatum grande: & nunc ascendam coram Domino, si fortè placabo pro peccato vestro. 31 Reuersusque est Moyses in conspectum Domini, & ait: Obsecro, peccauit populus iste peccatum grande: feceruntque sibi deos ex auro. 32 Et nunc si dimittis peccata eorum: si autem non, dele me nunc de libro tuo quem scripsisti. 33 Dixitque Dominus ad Moysen: Qui peccauerit coram me, delebo eum de libro meo. 34 Nunc autem vade, duc populum in locum quem locutus sum tibi: ecce angelus meus ibit ante te. & in die visitationis meę visitabo super eos peccata eorum.

35 * וַיִּגֹּף יְהוָה אֶת־הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־הָעֵגֶל אֲשֶׁר
עָשָׂה אַהֲרֹן׃

לג

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵךְ
עֲלֵה מִזֶּה אַתָּה וְהָעָם אֲשֶׁר הֶעֱלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב
2 לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ אֶתְּנֶנָּה׃ * וְשָׁלַחְתִּי לְפָנֶיךָ מַלְאָךְ
וְגֵרַשְׁתִּי אֶת־הַכְּנַעֲנִי הָאֱמֹרִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי הַחִוִּי
3 וְהַיְבוּסִי׃ * אֶל־אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ כִּי לֹא אֶעֱלֶה
בְּקִרְבְּךָ כִּי עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף אַתָּה פֶּן־אֲכֶלְךָ בַּדָּרֶךְ׃
4 * וַיִּשְׁמַע הָעָם אֶת־הַדָּבָר הָרָע הַזֶּה וַיִּתְאַבָּלוּ וְלֹא־
5 שָׁתוּ אִישׁ עֶדְיוֹ עָלָיו׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
אֱמֹר אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אַתֶּם עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף רֶגַע
אֶחָד אֶעֱלֶה בְקִרְבְּךָ וְכִלִּיתִיךָ וְעַתָּה הוֹרֵד עֶדְיְךָ
6 מֵעָלֶיךָ וְאֵדְעָה מָה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ׃ * וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי־
7 יִשְׂרָאֵל אֶת־עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב׃ * וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת־
הָאֹהֶל וְנָטָה־לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן־הַמַּחֲנֶה
וְקָרָא לוֹ אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל־מְבַקֵּשׁ יְהוָה יֵצֵא אֶל־
8 אֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃ * וְהָיָה כְּצֵאת
מֹשֶׁה אֶל־הָאֹהֶל יָקוּמוּ כָּל־הָעָם וְנִצְּבוּ אִישׁ פֶּתַח
9 אָהֳלוֹ וְהִבִּיטוּ אַחֲרֵי מֹשֶׁה עַד־בֹּאוֹ הָאֹהֱלָה׃ * וְהָיָה
כְּבֹא מֹשֶׁה הָאֹהֱלָה יֵרֵד עַמּוּד הֶעָנָן וְעָמַד פֶּתַח
10 הָאֹהֶל וְדִבֶּר עִם־מֹשֶׁה׃ * וְרָאָה כָל־הָעָם אֶת־עַמּוּד
הֶעָנָן עֹמֵד פֶּתַח הָאֹהֶל וְקָם כָּל־הָעָם וְהִשְׁתַּחֲווּ אִישׁ
11 פֶּתַח אָהֳלוֹ׃ * וְדִבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פָּנִים אֶל־פָּנִים
כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל־הַמַּחֲנֶה וּמְשָׁרְתוֹ
יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן נַעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל׃
12 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה רְאֵה אַתָּה אֹמֵר אֵלַי
הַעַל אֶת־הָעָם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתַּנִי אֵת
אֲשֶׁר־תִּשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה אָמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְשֵׁם וְגַם־
מָצָאתָ חֵן בְּעֵינָי׃

35 * Percussit autem Dominus populum pro
reatu vituli, quem fecerat Aaron.

CAP. XXXIII.

1 A Locutusq́ue est Dominus ad Moysen, dicẽs:
Vade, ascende de loco isto tu, & populus
tuus, quem eduxisti de terra Ægypti, in terrã
quam iuraui Abraam, Isaac & Iacob, dicens:
2 Semini tuo dabo eam. *Et mittam præcurso-
rem tui angelum, vt eiiciam Chananæum, &
Ammorræum, & Ethæum, & Pherezæum, &
3 Euæum, & Iebusæum: *Et intres in terram
fluentem lacte & melle. Non enim ascendam
tecum, quia populus duræ ceruicis est, ne for
4 tè disperdam te in via. *Audiensq́ue populus
sermonem hunc pessimum, luxit, & nullus ex
5 more indutus est cultu suo. *Dixitq́ue Dñs ad
Moysen: Loquere filiis Israel: Populus duræ
ceruicis es: semel ascendã in medio tui, & de-
lebo te. Iam nunc depone ornatum tuum, vt
6 sciam quid faciam tibi. *Deposuerunt ergo fi-
7 lij Israel ornatum suum à monte Oreb. *Moy
ses quoque tollens tabernaculũ, tetendit extra
B castra procul: vocauítq; nomẽ eius Taberna-
culũ fœderis. Et omnis populus qui habebat
aliquam quęstionẽ, egrediebatur ad taberna-
8 culum fœderis extra castra. *Cúmq; egredere-
tur Moyses ad tabernaculũ, surgebat vniuersa
plebs, & stabat vnusquisq; in ostio papilionis
sui: respiciebántq; tergum Moysi, donec ingre
9 deretur tentorium. *Ingresso autẽ illo taber-
naculum fœderis, descendebat colũna nubis,
& stabat ad ostiũ. loquebatúrq; Dñs cũ Moy
10 se, *Cernentibus vniuersis, quòd colũna nubis
staret ad ostium tabernaculi. Stabántq; & ipsi
& adorabãt per fores tabernaculorũ suorum.
11 *Loquebatur autem Dñs ad Moysen facie ad
faciem, sicut solet loqui homo ad amicũ suũ.
Cúmq; ille reuerteretur in castra, minister eius Nu.11.a
C Iosue filius Nun puer non recedebat de taber
12 naculo. *Dixit autem Moyses ad Dominum:
Præcipis vt educam populum istum, & non
indicas mihi quem missurus sis mecum, præ-
sertim cùm dixeris, Noui te ex nomine, & in-
uenisti gratiam coram me.

תרגום אונקלוס

35 וּמְחָא יְיָ יָת עַמָּא עַל דְּאִשְׁתַּעְבִּידוּ לְעֶגְלָא דַּעֲבַד אַהֲרֹן׃

לג

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה אֱזֵל סַק מִכָּא אַתְּ וְעַמָּא דְּאַסֵּיקְתָּא מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְאַרְעָא דְּקַיֵּימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיַעֲקֹב לְמֵימַר לִבְנָךְ אֶתְּנִנַּהּ׃ 2 וְאֶשְׁלַח קֳדָמָךְ מַלְאֲכָא וַאֲתָרֵיךְ יָת כְּנַעֲנָאֵי אֱמוֹרָאֵי וְחִתָּאֵי וּפְרִיזָאֵי וְחִוָּאֵי וִיבוּסָאֵי׃ 3 לְאַרְעָא עָבְדָא חֲלַב
וּדְבַשׁ אֲרֵי לָא אַסֵּיק שְׁכִנְתִּי בֵּינָךְ אֲרֵי עַם קְשֵׁי קְדָל אַתְּ דִּלְמָא אֲשֵׁיצֵינָךְ בְּאָרְחָא׃ 4 וּשְׁמַע עַמָּא יָת פִּתְגָּמָא בִּישָׁא הָדֵין וְיִתְאַבָּלוּ וְלָא שַׁוִּיאוּ גְּבַר
תִּקּוּן זֵינֵיהּ עֲלוֹהִי׃ 5 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֱמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אַתּוּן עַם קְשֵׁי קְדָל שָׁעָה חֲדָא אַסֵּיק שְׁכִנְתִּי מִבֵּינָךְ וַאֲשֵׁיצֵינָךְ וּכְעַן אַעְדִּי תִּקּוּן זֵינָךְ
מִנָּךְ וּגְלֵי קֳדָמַי מָה אַעְבֵּיד לָךְ׃ 6 וְאַעְדִּיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת תִּקּוּן זֵינֵיהוֹן מִטּוּרָא דְּחוֹרֵב׃ 7 וּמֹשֶׁה נְסֵיב יָת מַשְׁכְּנָא וּפַרְסֵיהּ לֵיהּ מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא
אַרְחֵיק מִן מַשְׁרִיתָא וְקָרֵי לֵיהּ מַשְׁכַּן בֵּית אֻלְפָנָא וַהֲוֵי כָּל דְּתָבַע אוּלְפַן מִן קֳדָם יְיָ נָפֵיק לְמַשְׁכַּן בֵּית אֻלְפָנָא דְּמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא׃ 8 וַהֲוָה כַּד
נָפֵיק מֹשֶׁה לְמַשְׁכְּנָא קָיְמִין כָּל עַמָּא וּמִתְעַתְּדִין גְּבַר בִּתְרַע מַשְׁכְּנֵיהּ וּמִסְתַּכְּלִין אֲחוֹרֵי מֹשֶׁה עַד דְּעָלֵיל לְמַשְׁכְּנָא׃ 9 וַהֲוָה כַּד עָלֵיל מֹשֶׁה לְמַשְׁכְּנָא
נָחֵית עַמּוּדָא דַּעֲנָנָא וְקָאֵים בִּתְרַע מַשְׁכְּנָא וּמִתְמַלֵּיל עִם מֹשֶׁה׃ 10 וַחֲזַן כָּל עַמָּא יָת עַמּוּדָא דַּעֲנָנָא קָאֵים בִּתְרַע מַשְׁכְּנָא וְקָיְמִין כָּל עַמָּא
וְסָגְדִין גְּבַר בִּתְרַע מַשְׁכְּנֵיהּ׃ 11 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה מַמְלַל עִם מַמְלַל כְּמָא דִּמְמַלֵּיל גְּבַר עִם חַבְרֵיהּ וְתָאֵיב לְמַשְׁרִיתָא וּמְשׁוּמְשָׁנֵיהּ יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן
עוּלֵימָא לָא עָדֵי מִגּוֹ מַשְׁכְּנָא׃ 12 וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ חֲזִי דְּאַתְּ אָמַר לִי אַסֵּיק יָת עַמָּא הָדֵין וְאַתְּ לָא אוֹדַעְתַּנִי יָת דְּתִשְׁלַח עִמִּי וְאַתְּ אֲמַרְתְּ
רַבִּיתָךְ בְּשׁוּם וְאַף אַשְׁכַּחְתְּ רַחֲמִין קֳדָמָי׃

*Et percussit Dominus populum pro factura 35
vituli, quem fecit Aaron.*

CAP. XXXIII.

*ET dixit Dominus ad Moysen: Vade & ascen- 1
de hinc, tu & populus tuus: quos eduxisti de
terra Ægypti, in terram, quam iuraui Abraam &
Isaac & Iacob, dicens: Semini vestro dabo eam.
Et mittam angelum meum ante faciem tuam, 2
& eijciet Amorræum, & Ethæum, & Pherezæũ,
& Gergesæum, et Euæum, & Iebusæum, & Cha-
nanæum:
Et introducam te in terrã manantem lacte & 3
melle, nõ enim coascendam tecum, quia populus du-
ræ ceruicis tu es: vt non disperdam te in via.
Et audiens populus verbum malum hoc, luxe- 4
runt in luctibus. Et dixit Dominus filijs Israel, 5
Vos populus duræ ceruicis: videte ne plagam aliam
inducam super vos, & disperdam vos. Nunc igi-
tur deponite vestes gloriarum vestrarum, & orna-
tum, & ostendam tibi quæ faciam tibi.
Et deposuerunt filij Israel ornatum suum, & 6
vestem à monte Oreb. Et accipiens Moyses ta- 7
bernaculum, fixit extra castra procul à castris, &
vocatum est tabernaculum testimonij: & factum
est, omnis quærens Dominum, & egrediebatur in
tabernaculum extra castra. Quando autem in- 8
grediebatur Moyses in tabernaculũ quod extra ca-
stra: stabat omnis populus considerãtes vnusquisq;
apud ostiũ tabernaculi sui, & aspiciebant abeun-
te Moyse quoad ingrederetur ille in tabernaculum.
Vt autẽ ingressus est Moyses in tabernaculum, 9
descendebat columna nubis, & stabat ad ostium
tabernaculi, & loquebatur Moysi. Et videbat 10
omnis populus columnam nubis stantem ad ostium
tabernaculi, & stabat omnis populus, & adoraue-
runt vnusquisque ab ostio tabernaculi sui.
Et locutus est Dominus ad Moysen præsens 11
præsenti, vt quispiam loqueretur ad suum amicum,
et reuertebatur in castra. at seruus Iosue filius Na-
ue iuuenis non recedebat de tabernaculo.
Et dixit Moyses ad Dominum, Ecce tu mihi 12
dicis, Deduc populum hunc, tu autem non indicasti
mihi, quẽ simul mittes mecum: tu autẽ mihi dixisti,
noui te præter omnes, & gratiam habes apud me.*

35 καὶ ἐπάταξε κύριος τὸν λαὸν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ
μόσχου, οὗ ἐποίησεν ἀαρών. λγ.
1 Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, πορεύου καὶ ἀνάβηθι ἐν-
τεῦθεν σὺ καὶ ὁ λαός σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου, εἰς τὴν
γῆν, ἣν ὤμοσα τῷ ἀβραάμ, καὶ τῷ ἰσαάκ, καὶ τῷ ἰακώβ· λέγων,
2 τῷ σπέρματι ὑμῶν δώσω αὐτήν. καὶ συναποστελῶ τὸν ἄγ-
γελόν μου πρὸ προσώπου σου. καὶ ἐκβαλεῖ τὸν ἀμορραῖον, καὶ
χετταῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ γεργεσαῖον, καὶ εὐαῖον, καὶ ἰεβουσαῖον, καὶ
3 χαναναῖον. καὶ εἰσάξω σε εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι.
οὐ γὰρ μὴ συναναβῶ μετὰ σοῦ, διὰ τὸ λαὸν σκληροτράχηλόν
4 σε εἶναι, ἵνα μὴ ἐξαναλώσω σε ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ ἀκούσας ὁ
λαὸς τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, κατεπένθησαν ἐν πενθικοῖς.
5 καὶ εἶπε κύριος τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, ὑμεῖς λαὸς σκληροτρά-
χηλος, ὁρᾶτε μὴ πληγὴν ἄλλην ἐπαγάγω ἐφ' ὑμᾶς, καὶ
ἐξαναλώσω ὑμᾶς· νῦν οὖν ἀφέλεσθε τὰς στολὰς τῶν δοξῶν
6 ὑμῶν, καὶ τὸν κόσμον, καὶ δείξω σοι ἃ ποιήσω σοι. καὶ περιεί-
λαντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν κόσμον αὐτῶν, καὶ τὴν στολὴν ἀπὸ τοῦ
ὄρους τοῦ χωρήβ.
7 καὶ λαβὼν μωυσῆς τὴν σκηνήν, ἔπηξεν ἔξω τῆς παρεμ-
βολῆς μακρὰν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς· καὶ ἐκλήθη σκηνὴ
τοῦ μαρτυρίου· καὶ ἐγένετο, πᾶς ὁ ζητῶν τὸν κύριον, καὶ ἐξε-
πορεύετο εἰς τὴν σκηνὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς.
8 ἡνίκα δ' ἂν εἰσεπορεύετο μωυσῆς εἰς τὴν σκηνὴν τὴν ἔξω
τῆς παρεμβολῆς, εἱστήκει πᾶς ὁ λαὸς σκοπεύοντες ἕκαστος παρὰ
τὰς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ κατενοοῦσαν ἀπιόντος μωυ-
σῆ ἕως τοῦ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν σκηνήν.
9 ὡς δὲ εἰσῆλθε μωυσῆς εἰς τὴν σκηνήν, κατέβαινεν ὁ στῦ-
λος τῆς νεφέλης, καὶ ἵστατο ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς. καὶ
10 ἐλάλει μωυσῇ. καὶ ἑώρα πᾶς ὁ λαὸς τὸν στῦλον τῆς νε-
φέλης ἑστῶτα ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς· καὶ ἵστατο πᾶς ὁ
11 λαός. καὶ προσεκύνησαν ἕκαστος ἀπὸ τῆς θύρας
τῆς σκηνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν,
ἐνώπιος ἐνωπίῳ, ὡσεί τις λαλήσαι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον.
καὶ ἀπελύετο εἰς τὴν παρεμβολήν· ὁ δὲ θεράπων ἰησοῦς ὁ υἱὸς
ναυὴ νέος οὐκ ἐξεπορεύετο ἐκ τῆς σκηνῆς.
12 καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κύριον, ἰδοὺ σύ μοι λέγεις, ἀνά-
γαγε τὸν λαὸν τοῦτον, σὺ δὲ οὐκ ἐδήλωσάς μοι, ὃν συναπο-
στελεῖς μετ' ἐμοῦ· σὺ δέ μοι εἶπας, οἶδά σε παρὰ πάντας, καὶ
χάριν ἔχεις παρ' ἐμοί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

35 Et percussit Dominus populum, eo quòd coluerant vitulum, quem fecerat Aaron. CAP. XXXIII.
LOcutusque est Dominus cum Moyse: Vade descende hinc tu & populus quem ascendere fecisti de terra Ægypti in terram quam iuraui Abra-
ham, Isaac, & Iacob: dicens, Filijs tuis dabo eam terram fluentem lacte & melle. 2 Mittamque angelum ante te, & eijciam Chananæos,
& Amorrhæos, & Ethæos, & Pherezæos, & Euæos, & Iebusæos. 3 Non enim ascendere faciam maiestatem meam in medio tui, quia populus
durę ceruicis tu es: ne fortè disperdam te in via. 4 Audiuitque populus sermonem hunc pessimum, & luxerunt, & nullus posuit ornatum
cultus sui super se. 5 Dixitque Dominus ad Moysen, Dic filijs Israel: vos estis populus durę ceruicis: si vna hora abstulero maiestatem
meam à te, disperdam te. Et nunc aufer ornatum cultus tui à te. notum est enim coram me quod facturus sum tibi. 6 Et depo-
suerunt filij Israel ornatum cultus sui de monte Oreb. 7 Moyses autem tulit tabernaculum, & tetendit illud extra castra procul à castris,
& vocauit illud Tabernaculum domus doctrinæ. Et omnis qui quærebat doctrinam à facie Domini egrediebatur ad tabernaculum domus doctri-
næ: quod erat extra castra. 8 Et cùm egrediebatur Moyses ad tabernaculum, surgebat omnis populus, & stabat vnusquisque in
ostio tabernaculi sui, & respiciebant post Moysen, donec ingrederetur in tabernaculum. 9 Et cùm ingrederetur tabernaculum,
descendebat columna nubis: & stabat in ostio tabernaculi, & loquebatur cum Moyse. 10 Videbatque omnis populus columnam
nubis stantem in ostio tabernaculi: surgebatque omnis populus, & adorabant vnusquisque in ostio tabernaculi sui. 11 Loquebaturque
Dominus cum Moyse verbum ad verbum, sicut loquitur vir cum proximo suo. & reuertebatur in castra. Ministerque eius Iosue filius Nun puer
non recedebat de tabernaculo. 12 Dixitque Moyses coram Domino: Vide quod tu dicis mihi, Ascendere fac populum istum, & tu non indi-
casti mihi quem missurus sis mecum: tu enim dixisti, Vocaui te ex nomine, & etiam inuenisti gratiam coram me.

13 * ועתה אם־נא מצאתי חן בעיניך הודעני נא את־
דרכך ואדעך למען אמצא־חן בעיניך וראה כי עמך
14 הגוי הזה׃ * ויאמר פני ילכו והנחתי לך׃ * ויאמר
15 אליו אם־אין פניך הלכים אל־תעלנו מזה׃
16 * ובמה יודע אפוא כי־מצאתי חן בעיניך אני
ועמך הלוא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל־העם
17 אשר על־פני האדמה׃ * ויאמר יהוה אל־
משה גם את־הדבר הזה אשר דברת אעשה כי־
18 מצאת חן בעיני ואדעך בשם׃ * ויאמר הראני נא
19 את־כבדך׃ * ויאמר אני אעביר כל־טובי על־
פניך וקראתי בשם יהוה לפניך וחנתי את־אשר
20 אחן ורחמתי את־אשר ארחם׃ * ויאמר לא תוכל
21 לראת את־פני כי לא־יראני האדם וחי׃ * ויאמר
22 יהוה הנה מקום אתי ונצבת על־הצור׃ * והיה
בעבר כבדי ושמתיך בנקרת הצור ושכתי כפי עליך
23 עד־עברי׃ * והסרתי את־כפי וראית את־אחרי
ופני לא יראו׃

לד

1 * ויאמר יהוה אל־משה פסל־לך שני־לחת
אבנים כראשנים וכתבתי על־הלחת את־הדברים
אשר היו על־הלחת הראשנים אשר שברת׃
2 * והיה נכון לבקר ועלית בבקר אל־הר סיני ונצבת
3 לי שם על־ראש ההר׃ * ואיש לא־יעלה עמך וגם־
איש אל־ירא בכל־ההר גם־הצאן והבקר אל־
4 ירעו אל־מול ההר ההוא׃ * ויפסל שני־לחת
אבנים כראשנים וישכם משה בבקר ויעל אל־הר
סיני כאשר צוה יהוה אתו ויקח בידו שני לחת אבנים׃
5 * וירד יהוה בענן ויתיצב עמו שם ויקרא בשם יהוה׃
6 * ויעבר יהוה על־פניו ויקרא יהוה יהוה אל רחום
וחנון ארך אפים ורב־חסד ואמת׃

13 * Si ergo inueni gratiam in conspectu tuo,
ostende mihi faciem tuam, vt sciam te, & in-
ueniam gratiá ante oculos tuos. Respice popu-
14 lum tuū gẽtem hanc. * Dixítq; Dominus:
Facies mea præcedet te & requiem dabo tibi.
15 * Et ait Moyses, Si non tu ipse præcedas, ne
16 educas nos de loco isto. * In quo enim scire
poterimus ego & populus tuus inuenisse nos
gratiam in cõspectu tuo, nisi ambulaueris no-
D biscum, vt glorificemur ab omnibus populis
17 qui habitant super terram. * Dixit autem
Dominus ad Moysen: Et verbum istud quod
locutus es faciam. inuenisti enim gratiam co-
18 ram me: & teipsum noui ex nomine. * Qui
19 ait, Ostende mihi gloriam tuam. Respon-
dit, Ego ostendam omne bonum tibi, & vo-
cabor in nomine Domini coram te, & misere- Rom.9.c
bor cui voluero, & clemens ero in quem mi-
20 hi placuerit. * Rursúmque ait, Non po-
teris videre faciem meam. Non enim videbit
21 me homo, & viuet. * Et iterum: Ecce, in-
quit, est locus apud me, & stabis supra petrá.
22 * Cúmque transibit gloria mea, ponam te
in foramine petræ, & protegá dextera mea do
23 nec transeam. * Tollámq; manum meam, &
videbis posteriora mea: faciem autem meam
videre non poteris. CAP. XXXIIII.

1 AC deinceps prẽcide, ait, tibi duas tabulas
A lapideas instar priorum, & scribam super
eas verba quæ habuerunt tabulæ quas fregi-
2 sti. * Esto paratus manè, vt ascendas statim
in montem Synai, stabísq; mecum super ver-
3 ticem montis. * Nullus ascendat tecum,
nec videatur quispiam per totum montem,
boues quoq; & oues non pascantur econtra.
4 * Excidit ergo duas tabulas lapideas quales
antea fuerant: & de nocte consurgens ascen-
dit in montem Synai, sicut præceperat ei Do-
minus, portans secum tabulas.
5 . Cúmque descẽdisset Dominus per nubem,
stetit Moyses cum eo, inuocans nomen Do-
6 mini. * Quo transeunte coram eo: ait, Do-
minator Domine Deus misericors & clemẽs,
patiens, & multæ miserationis ac verax.

תרגום אונקלוס

13 וכען אם כען אשכחית רחמין קדמך אודעני כען ית אורח טובך ואדע רחמך בדיל דאשכח רחמין קדמך וגלי קדמך ארי עמך
עמא הדין׃ 14 ואמר שכנתי יהך ואניח לך׃ 15 ואמר קדמוהי אם לית שכנתך מהלכא בינגא לא תסקיננא מכא׃
16 ובמה יתידע הכא ארי אשכחנא רחמין קדמך אנא ועמך הלא במיהך שכנתך עמנא ויתעבדן לנא פרישן לי ולעמך משנין מכל
עמא דעל אפי ארעא׃ 17 ואמר יי למשה ברם ית פתגמא הדין דמלילתא אעביד ארי אשכחת רחמין קדמי וארביתך בשום׃ 18 ואמר
אחזיני כען ית יקרך׃ 19 ואמר אנא אעיבר כל יקרי על אפך ואקרי בשמא דיי קדמך ואיחון על מן דאיחון וארחים על מן דארחם׃
20 ואמר לא תיכול למחזי ית אפי יקרי ארי לא יחזינני אינשא ויתקיים׃ 21 ואמר יי הא אתר מתקן קדמי ותתעתד על טינרא׃
22 ויהי במעבר יקרי ואשוינך במערת טינרא ואגין במימרי עלך עד דאעיבר׃ 23 ואעדי ית דברת יקרי ותחזי ית דבתרי ודקדמי לא יתחזון׃
לד 1 ואמר יי למשה פסל לך תרין לוחי אבניא כקדמאי ואכתוב על לוחיא ית פתגמיא דהוו
על לוחיא קדמאי דתברתא׃ 2 והוי זמין לצפרא ותיסק בצפרא לטורא דסיני ותתעתד קדמי תמן על ריש טורא׃ 3 וגבר לא יסק
עמך ואף אינש לא יתחזי בכל טורא אף ענא ותורי לא ירעון לקביל טורא ההוא׃ 4 ופסל תרין לוחי אבניא כקדמאי ואקדים משה בצפרא
וסליק לטורא דסיני כמא דפקיד יי יתיה ונסיב בידיה תרין לוחי אבניא׃ 5 ואתגלי יי בעננא ואתעתד עמיה תמן וקרא בשמא דיי׃ 6 ואעבר
יי שכנתיה על אפוהי וקרא יי יי אלהא רחמנא וחננא מרחיק רגז ומסגי למעבד טבון וקשוט׃

*Si igitur inueni gratiam coram te, ostende mihi 13
teipsum manifestè, vt videam te, vt sim inueniens
gratiam coram te, & vt sciam, quòd populus tuus
gens magna hæc. *Et dicit, Ipse præcedam te, & 14
requiescere faciam te.
*Et dicit ad eum, Si nō tu ipse ieris nobiscum: 15
ne me deducas hinc.
*Et quomodo notum erit verè, quòd inueni gra- 16
tiam apud te egoque & populus tuus? sed coambu-
lante te nobiscum, & glorificabimur egoque & po-
pulus tuus super omnes gētes, quæ super terrā sunt.
*Et dixit Dominus ad Moysen, Et hunc tibi 17
sermonem, quem dixisti, faciam: inuenisti enim gra-
tiam coram me: & noui te præter omnes. *Et 18
dicit, Ostende mihi tuam gloriam. *Et dixit, Ego 19
præibo prior te gloria mea, & vocabo in nomine
meo, Dominus coram te: & miserebor, cuius mi-
sertus fuero, & clemens ero cui clemens fuero:
*Et dixit, Non poteris videre faciem meam, nō 20
enim videbit homo faciē meam, & viuet. *Et 21
dixit Dominus, Ecce locus apud me, & stabis supra
petram. *Quando autē transierit gloria mea, & 22
ponā te in foramen petræ, & protegam manu mea
super te, quoad transiero. *Et auferam manum 23
meam, & tunc videbis quæ post me: at facies mea
non videbitur tibi.

CAP. XXXIIII.

ET dixit Dominus ad Moysen, Præcide tibi ipsi 1
duas tabulas lapideas, sicut & primæ, &
ascende ad me in montē, & scribam in tabulis ver-
ba, quæ fuerunt in tabulis primis, quas contriuisti.
*Et esto paratus ad mane, & ascendes ad mon- 2
tem Synai, et stabis mihi illic in summitate montis.
*Et nullus ascendat tecum, neque videatur in 3
toto monte, & oues & boues non pascantur prope
montem illum. *Et excidit duas tabulas lapi- 4
deas, sicut & primæ: & surgens Moyses mane,
ascendit in montem Synai: sicut præcepit ei Domi-
nus, & accepit Moyses secum duas tabulas lapi-
deas. *Et descendit Dominus in nube, & ad- 5
fuit ei illic, & vocauit nomine Domini.
*Et transiuit Dominus ante faciem eius, & vo 6
cauit, Dominus Dominus Deus clemens & miseri-
cors, patiens & multæ miserationis & verus.

13 *εἰ οὖν εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, ἐμφάνισόν μοι σεαυτὸν
γνωστῶς, ἵνα ἴδω σε, ὅπως ἂν ὦ εὑρηκὼς χάριν ἐναντίον σου,
14 καὶ ἵνα γνῶ, ὅτι λαός σου τὸ ἔθνος τὸ μέγα τοῦτο. *καὶ λέγει,
15 αὐτὸς προπορεύσομαί σου, καὶ καταπαύσω σε. *καὶ λέγει
πρὸς αὐτόν, εἰ μὴ σὺ αὐτὸς πορεύῃ μεθ' ἡμῶν, μή με ἀνα-
16 γάγῃς ἐντεῦθεν. *καὶ πῶς γνωστὸν ἔσται ἀληθῶς, ὅτι εὕρηκα
χάριν παρά σοι ἐγώ τε καὶ ὁ λαός σου; ἀλλ' ἢ συμπορευο-
μένου σου μεθ' ἡμῶν, καὶ ἐνδοξασθησόμεθα ἐγώ τε καὶ ὁ λαός σου
17 παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς ἐστιν. *καὶ εἶπε κύ-
ριος πρὸς μωυσῆν, καὶ τοῦτόν σοι τὸν λόγον, ὃν εἴρηκας, ποιή-
σω· εὕρηκας γὰρ χάριν ἐνώπιόν μου, καὶ οἶδά σε παρὰ πάν-
18 τας. *καὶ λέγει, δεῖξόν μοι τὴν σεαυτοῦ δόξαν. *καὶ εἶπεν,
19 ἐγὼ παρελεύσομαι πρότερός σου τῇ δόξῃ μου, καὶ καλέσω
ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, κύριος ἐναντίον σου· καὶ ἐλεήσω, ὃν ἂν
20 ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω. *καὶ εἶπεν, οὐ δυνήσῃ
εἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσω-
21 πόν μου, καὶ ζήσεται. *καὶ εἶπε κύριος, ἰδοὺ τόπος παρ'
22 ἐμοί, καὶ στήσεις ἐπὶ τῆς πέτρας. *ἡνίκα δ' ἂν παρέλθῃ ἡ
δόξα μου, καὶ θήσω σε εἰς ὀπὴν τῆς πέτρας, καὶ σκεπάσω τῇ
23 χειρί μου ἐπὶ σέ, ἕως ἂν παρέλθω. *καὶ ἀφελῶ τὴν χεῖρά
μου, καὶ τότε ὄψει τὰ ὀπίσω μου, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ
ὀφθήσεταί σοι. λδ'

1 *Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λάξευσον σεαυτῷ δύο
πλάκας λιθίνας, καθάπερ καὶ αἱ πρῶται, καὶ ἀνάβηθι πρός
με εἰς τὸ ὄρος, καὶ γράψω ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ῥήματα, ἃ ἦν ἐν
ταῖς πλαξὶν ταῖς πρώταις ἃς συνέτριψας.
2 *καὶ γίνου ἕτοιμος εἰς τὸ πρωΐ, καὶ ἀναβήσεις ἐπὶ τὸ ὄρος
τὸ σινά, καὶ στήσῃ μοι ἐκεῖ ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους.
3 *καὶ μηδεὶς ἀναβήτω μετὰ σοῦ, μηδὲ ὀφθήτω ἐν παντὶ τῷ
ὄρει· καὶ τὰ πρόβατα καὶ οἱ βόες μὴ νεμέσθωσαν πλησίον
4 τοῦ ὄρους ἐκείνου. *καὶ ἐλάξευσε δύο πλάκας λιθίνας,
καθάπερ καὶ αἱ πρῶται· καὶ ὀρθρίσας μωυσῆς τὸ πρωΐ, ἀνέβη
εἰς τὸ ὄρος τὸ σινά, καθότι συνέταξεν αὐτῷ κύριος· καὶ ἔλαβε
μωυσῆς μεθ' ἑαυτοῦ τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας.
5 *καὶ κατέβη κύριος ἐν νεφέλῃ, καὶ παρέστη αὐτῷ ἐκεῖ, καὶ
ἐκάλεσε τῷ ὀνόματι κυρίου.
6 *καὶ παρῆλθε κύριος πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐκάλε-
σε, κύριος κύριος ὁ θεὸς οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυ-
μος καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινός.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et nunc si inueni obsecro gratiam in conspectu tuo, ostende mihi viam bonitatis tuæ, vt cognoscam misericordiam tuam: vt inueniam gratiam
in conspectu tuo, notumque est coram te quòd populus iste est populus tuus. 14 Et ait, Maiestas mea ibit & requiem dabo tibi. 15 Et di-
xit coram eo, Si non perrexerit maiestas tua nobiscum, ne ascendere facias nos hinc. 16 In quo enim scietur hic quòd inuenimus gratiam co-
ram te ego & populus tuus, nisi cùm ambulauerit maiestas tua nobiscum, vt fiant nobis miracula, & diuidamur ego & populus tuus ab omni po-
pulo qui est super faciem terræ. 17 Dixitque Dominus ad Moysen, Verbum quoque istud quod locutus es faciam, quia inuenisti gratiam
coram me, & vocaui te ex nomine. 18 Et ait, Ostende mihi obsecro gloriam tuam. 19 Et dixit, Ego transire faciam omnem glo-
riam meam super faciem tuam, & vocabo in nomine Domini coram te; & miserebor cui miserebor, & clemens ero, cui clemens ero.
20 Et dixit, Non poteris videre faciem gloriæ meæ: non enim videbit me homo & viuet. 21 Dixitque Dominus, Ecce locus est paratus
in conspectu meo, & stabis supra petram. 22 Eritque cùm transierit gloria mea, ponam te in cauerna petræ, & protegam te verbo meo
donec transeam. 23 Et auferam verbum gloriæ meæ, & videbis id quod est post me, & quæ sunt coram me non apparebunt. CAP. XXXIIII.
DIxitque Dominus ad Moysen, Dola tibi duas tabulas lapideas sicut priores, & scribam super tabulas verba quæ erant super tabulas priores,
quas confregisti. 2 Et esto paratus manè, & ascendes manè in montem Synai, stabisque coram me ibi super verticem montis. 3 Nul-
lusque vir ascendat tecum, neque videatur vir per totū montem: oues quoque & boues non pascantur è regione montis illius. 4 Dolauitque
duas tabulas lapideas sicut priores, & surrexit Moyses manè, & ascendit in montem Synai, sicut præceperat ei Dominus, & tulit in manu eius duas
tabulas lapideas. 5 Et reuelatus est Dominus in nube, & stetit cum eo ibi, & inuocauit in nomine Domini. 6 Et transire fecit Do-
minus maiestatem suam super faciem eius, & inuocauit: Domine Domine Deus misericors & clemens, patiens & multa faciens bona & veritatem.

7 * נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה לא
ינקה פקד עון אבות על־בנים ועל־בני בנים על־
8 שלשים ועל־רבעים: * וימהר משה ויקד ארצה
9 וישתחו: * ויאמר אם־נא מצאתי חן בעיניך
אדני ילך־נא אדני בקרבנו כי עם־קשה־ערף הוא
10 וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו: * ויאמר
הנה אנכי כרת ברית נגד כל־עמך אעשה נפלאת
אשר לא־נבראו בכל־הארץ ובכל־הגוים וראה כל־
העם אשר־אתה בקרבו את־מעשה יהוה כי־
11 נורא הוא אשר אני עשה עמך: * שמר־לך את
אשר אנכי מצוך היום הנני גרש מפניך את־האמרי
והכנעני והחתי והפרזי והחוי והיבוסי:
12 * השמר לך פן־תכרת ברית ליושב הארץ אשר
אתה בא עליה פן־יהיה למוקש בקרבך:
13 * כי את־מזבחתם תתצון ואת־מצבתם תשברון
14 ואת־אשריו תכרתון: * כי לא תשתחוה לאל
אחר כי יהוה קנא שמו אל קנא הוא:
15 * פן־תכרת ברית ליושב הארץ וזנו אחרי אלהיהם
16 וזבחו לאלהיהם וקרא לך ואכלת מזבחו: * ולקחת
מבנתיו לבניך וזנו בנתיו אחרי אלהיהן והזנו את־
17 בניך אחרי אלהיהן: * אלהי מסכה לא תעשה־לך:
18 * את־חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות
אשר צויתך למועד חדש האביב כי בחדש האביב
19 יצאת ממצרים: * כל־פטר רחם לי וכל־מקנך
20 תזכר פטר שור ושה: * ופטר חמור תפדה בשה
ואם־לא תפדה וערפתו כל בכור בניך תפדה
21 ולא־יראו פני ריקם: * ששת ימים תעבד וביום
22 השביעי תשבת בחריש ובקציר תשבת: * וחג
שבעת תעשה לך בכורי קציר חטים וחג האסיף
תקופת השנה:

7 *Qui custodis misericordiam in millia, qui Hie.32.c
aufers iniquitatẽ & scelera atq; pc̃tá, nullúsq;
apud te per se innocẽs est; qui reddis iniquita
tẽ patrũ filiis ac nepotibus in tertiã & quartã
8 progeniem. *Festinúsq; Moyses curuatus est
9 pronus in terram, et adorans, *Ait, Si inueni
C gratiã in conspectu tuo Dñe, obsecro vt gra-
diaris nobiscũ: popul⁹ enim duræ ceruicis est,
vt auferas iniquitates nostras atq; pc̃tá, nósq;
10 possideas. *Respõdit Dñs, Ego inibo pactũ
videntibus cũctis: signa faciã quæ nunq̃ visa
sunt super terrã nec in vllis gẽtibus, vt cernat
populus iste, in cuius es medio, opus Domini
11 terribile quod facturus sum. *Obserua cũcta
quæ hodie mandaui tibi: Ego ipse eijciã ante
D faciẽ tuã Ammorræũ, & Chananæũ, et Etheũ
12 Phereseũ quoq; & Eueum et Iebusæũ. *Caue
ne vnq̃ cũ habitatorib. terræ illius iungas ami
13 citias, quæ sint tibi in ruinã. *Sed & aras eo- Deut.7.a
rum destrue, cõfringe statuas, lucósq; succide.
14 *Noli adorare Deũ alienũ, Domin⁹ zelotes
15 nomẽ eius, Deus est æmulator. *Ne ineas pa
ctũ cũ hoĩbus illarũ regionũ, ne cũ fornicati
fuerint cũ diis suis, & adorauerint simulachra
eorum, vocet te quispiã vt comedas de immo
16 latis. *Nec vxorem de filiabus eorũ accipies 3.Reg.11.a.
filiis tuis, ne postquã ipse fuerint fornicatæ,
fornicari faciant & filios tuos in Deos suos.
17 *Deos conflatiles non facies tibi. *Solem-
18 nitatem azymorum custodies. Septem die-
bus vesceris azymis, sicut præcepi tibi in tem
E pore mensis nouorum. Mẽse enim verni tem
19 poris egressus es de Aegypto. *Omne quod Sup.13.a Luc.2.c.
aperit vuluam generis masculini, meum erit.
De cunctis animantibus, tam de bobus q̃ de
20 ouibus meũ erit. *Primogenitũ asini redi-
mes oue. Si aũt nec preciũ ꝑ eo dederis, occi-
detur. Primogenitũ filiorum tuorũ redimes,
21 nec apparebis in cõspectu meo vacuus. *Sex Eccl.35.a.
diebus operaberis: die septimo cessabis arare
22 & metere. *Solemnitatem hebdomada-
rum facies tibi in primitiis frugũ messis tuæ
triticeæ, & solemnitatem quando redeunte
anni tempore cuncta conduntur.

תרגום אונקלוס

7 נטיר טיבו לאלפי דרין שביק לעוין ולמרוד ולחובין סלח לדתיבין לאוריתיה ודלא תיבין לא מזכי מסער חובי אבהן על בנין ועל בני בנין
מרדין על דר תליתאי ועל דר רביעאי: 8 ואוחי משה וכרע על ארעא וסגיד: 9 ואמר אם כען אשכחית רחמין קדמך ייי תיהך כען
שכינתא דייי בינגא ארי עם קשי קדל הוא ותשבוק לעוננא ולחובנא ותחסיננא: 10 ואמר הא אנא גזר קים קדם כל עמך אעביד פרישן
דלא יתבריאו בכל ארעא ובכל עממיא ויחזי כל עמא דאת ביניהון ית עובדא דייי ארי דחיל הוא דאנא עביד עמך: 11 טר לך ית דאנא מפקדך
יומא דין הא אנא מתריך מן קדמך ית אמוראי וכנענאי וחתאי ופריזאי וחיואי ויבוסאי: 12 אסתמר לך דילמא תגזר קים ליתבי ארעא דאת
עליל עלהא דילמא יהי לתקלא בינך: 13 ארי ית אגוריהון תתרעון וית קמתהון תתברון וית אשריהון תקצצון: 14 ארי לא
תסגוד לטעוות עממיא ארי ייי קנא שמיה אל קנא הוא: 15 דילמא תגזר קים ליתבי ארעא ויטעון בתר טעותהון וידבחון לטעותהון ויקרון
לך ותיכול מדבחיהון: 16 ותיסב מבנתיה לבנך ויטעון בנתיה בתר טעותהן ויטעין ית בנך בתר טעותהן: 17 דחלן דמתכא לא תעביד
לך: 18 ית חגא דפטיריא תיטר שבעא יומין תיכול פטירן כמא דפקדתך לזמן ירחא דאביבא ארי בירחא דאביבא נפקתא ממצרים:
19 כל פתח ולדא דילי וכל בעירך תקדיש דיכרין בכור תור ואימר: 20 ובוכרא דחמרא תפרוק באימרא ואם לא תפרוק ותנקפיה וכל
בוכרא דבנך תפרוק ולא יתחזון קדמי ריקנין: 21 שתא יומין תפלח וביומא שביעאה תנוח בזרועא ובחצרא תנוח: 22 וחגא דשבועיא
תעביד לך בכורי חצד חטין וחגא דכנשא במיפק שתא:

** Et iustitiam seruans, et faciens misericordiā in* 7
millia, auferens iniquitates, et peccata, & iniusti-
tias, & reum nō purificabit, inducēs peccata patrū
super filios, et in filios filiorū, in tertiā & quartā ge
*neratione. * Et festinans Moyses curuatus in terrā* 8
*adorauit Dominū. * Et dixit, Si inueni gratiā corā* 9
te, simul eat Dominus meus nobiscū: populus enim
duræ ceruicis est, et auferes tu peccata nostra, et de-
*licta nostra, & erimus tibi. * Et dixit Dominus* 10
ad Moysen, Ecce ego pono tibi pactū corā omni po-
pulo tuo, & faciā gloriosa, quæ nō facta sunt in tota
terra, & in omni gente, & videbit omnis populus,
in quibus es tu, opera Domini, quia mirabilia sunt,
*quæ ego faciā tibi illic. * Attende tu omnia quæ ego* 11
præcipio tibi: ecce ego eijciā ante faciē vestrā Amor-
ræū, et Chananæū, et Ethæū, et Pherezæū, et Euæū,
*& Gergesæum, & Iebusæū. * Caue tibi, ne for-* 12
tè disponas pactum habitantibus in terra, in quam
tu ingredieris in ea, ne fortè fiat offensio in vobis.
** Aras eorū destruetis, et statuas eorū confringe* 13
tis, et lucos eorū succidetis, et sculptilia Deorū eorū
*cōburetis igne. * Nō enim adorabitis Deū alium.* 14
Nam Dominus Deus zelosum nomen, Deus zelo-
*tes est. * Ne fortè ponas pactū habitātibus in terra,* 15
et fornicentur post Deos eorū, & sacrificent dijs eo-
rum, & vocent te, et comedas de sacrificijs eorum.
** Et accipias de filiabus eorum filijs tuis, & de* 16
filiabus tuis des filiis eorū, & fornicentur filiæ tuæ
post Deos eorum, & fornicari faciant filios tuos
*post Deos eorum. * Et Deos conflatiles non* 17
*facies tibi ipsi. * Festum azymorum custodies,* 18
septem dies comedes azyma, sicut præcepi tibi, ad
tempus in mense nouorum: in enim mense nouorum
egressus es ex Ægypto.
** Omne aperiens vuluam, mihi masculina, pri-* 19
*mogenitum vituli & ouis. * Et primogenitum* 20
subiugalis redimes oue: si autē non redemeris, pre-
cium dabis eius, omne primogenitum filiorum tuo-
rum redimes, non apparebis coram me vacuus.
** Sex dies operaberis, at die septima requiesces,* 21
à semine & messe cessabis.
** Et festum hebdomadarum facies mihi, initium* 22
metendi triticum, & festum congregationis me-
diante anno.

7 * καὶ δικαιοσύνην διατηρῶν, καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας,
ἀφαιρῶν ἀνομίας, καὶ ἁμαρτίας, καὶ ἀδικίας, καὶ τὸν ἔνοχον
οὐ καθαριεῖ, ἐπάγων ἀνομίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ ἐπὶ τέκνα
8 τέκνων, ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεάν. * καὶ σπεύσας μωυσῆς
9 κύψας ἐπὶ τὴν γῆν προσεκύνει τῷ κυρίῳ. * καὶ εἶπεν, εἰ
εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, συμπορευθήτω ὁ κύριός μου μεθ'
ἡμῶν. ὁ λαὸς γὰρ σκληροτράχηλός ἐστιν· καὶ ἀφελεῖς σὺ τὰς
ἀνομίας ἡμῶν, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ ἐσόμεθά σοι·
10 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἰδοὺ ἐγὼ τίθημί σοι διαθήκην
ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ σου, καὶ ποιήσω ἔνδοξα, ἃ οὐ γέγο-
νεν ἐν πάσῃ τῇ γῇ, καὶ ἐν παντὶ ἔθνει· καὶ ὄψεται πᾶς ὁ λαός,
ἐν οἷς εἶ σύ, τὰ ἔργα κυρίου, ὅτι θαυμαστά ἐστιν, ἃ ἐγὼ ποιήσω
11 σοι ἐκεῖ. * πρόσεχε σὺ πάντα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι·
ἰδοὺ ἐγὼ ἐκβαλῶ πρὸ προσώπου ὑμῶν τὸν ἀμορραῖον, καὶ
τὸν χαναναῖον, καὶ τὸν χετταῖον, καὶ τὸν φερεζαῖον, καὶ τὸν εὐαῖον,
12 καὶ τὸν γεργεσαῖον, καὶ τὸν ἰεβουσαῖον. * πρόσεχε αὐτῷ, μή
ποτε διαθῇς διαθήκην τοῖς ἐγκαθημένοις ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν σὺ
εἰσπορεύῃ ἐν αὐτῇ, μήποτε γένηται πρόσκομμα ἐν ὑμῖν.
13 * τοὺς βωμοὺς αὐτῶν καθελεῖτε, καὶ τὰς στήλας αὐτῶν συν-
τρίψετε, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν
14 αὐτῶν κατακαύσετε πυρί. * οὐ γὰρ μὴ προσκυνήσετε θεῷ
ἑτέρῳ, ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ζηλωτὸν ὄνομα, θεὸς ζηλωτής ἐστιν.
15 * μήποτε θῇς διαθήκην τοῖς ἐγκαθημένοις ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ
ἐκπορνεύσωσιν ὀπίσω τῶν θεῶν αὐτῶν, καὶ θύσωσι τοῖς θεοῖς αὐ-
16 τῶν, καὶ καλέσωσί σε, καὶ φάγῃς τῶν θυσιῶν αὐτῶν. * καὶ λάβῃς
τῶν θυγατέρων αὐτῶν τοῖς υἱοῖς σου καὶ τῶν θυγατέρων σου δῷς τοῖς
υἱοῖς αὐτῶν, καὶ ἐκπορνεύσωσιν αἱ θυγατέρες σου ὀπίσω τῶν θεῶν
17 αὐτῶν, καὶ ἐκπορνεύσωσι τοὺς υἱούς σου ὀπίσω τῶν θεῶν αὐτῶν. * καὶ
18 θεοὺς χωνευτοὺς οὐ ποιήσεις σεαυτῷ. * τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων
φυλάξῃ, ἑπτὰ ἡμέρας φάγῃ ἄζυμα, καθάπερ ἐντέταλμαί
σοι, εἰς τὸν καιρὸν ἐν μηνὶ τῶν νέων· ἐν γὰρ τῷ μηνὶ τῶν νέων
19 ἐξῆλθες ἐξ αἰγύπτου. * πᾶν διανοῖγον μήτραν, ἐμοὶ τὰ ἀρ-
20 σενικά, πρωτότοκον μόσχου καὶ προβάτου. * καὶ πρωτό-
τοκον ὑποζυγίου λυτρώσῃ προβάτῳ· ἐὰν δὲ μὴ λυτρώσῃ, τι-
μὴν δώσεις αὐτοῦ· πᾶν πρωτότοκον τῶν υἱῶν σου λυτρώσῃ· οὐκ ὀφ-
21 θήσῃ ἐνώπιόν μου κενός. * ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ
ἑβδόμῃ καταπαύσεις, τῷ σπόρῳ καὶ τῷ ἀμητῷ καταπαύσεις.
22 * καὶ ἑορτὴν ἑβδομάδων ποιήσεις μοι, ἀρχὴν θερισμοῦ πυ-
ρῶν, καὶ ἑορτὴν συναγωγῆς μεσοῦντος τοῦ ἐνιαυτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Custodiens bonitatem in mille generationes, dimittens iniquitatem & scelera & peccata, parcens eis qui conuertuntur ad legem tuam, & non iustificans eos qui nō conuertūtur: visitans peccata patrū in filios, & in filios filiorum sceleratorū in generationē tertiam & in generationē quartam.
8 Festinauitque Moyses & incuruatus est super terrā & adorauit.
9 Et ait, Si inueni nunc gratiam in conspectu tuo, eat obsecro maiestas Domini inter nos, quia populus durę ceruicis est. Et dimittes delicta nostra & peccata, & possidebis nos.
10 Et ait, Ecce ego inibo pactū, corā omni populo tuo faciā mirabilia, quæ nunquā fuerūt creata in vniuersa terra & in omnibus populis. Videbitq; omnis populus, in cuius medio tu es, opus Domini quia terribile est, quod ego facio tecum.
11 Obserua tibi omnia quæ ego præcipio tibi hodie: Ecce ego eijciam à facie tua Amorræos, & Chananæos, & Ethæos, & Pheresæos, & Euæos, & Iebusæos.
12 Caue tibi ne fortè ineas pactū cum habitatoribus terræ ad quā tu ingredieris, ne fortè sit in scandalum in medio tui.
13 Sed aras eorū destruetis, & statuas eorum confringetis, & lucos eorū succidetis.
14 Non enim adorabis idola populorum, quia Dñs zelotes nomen eius, Deus zelotes est.
15 Ne fortè ineas pactum cū habitatoribus terræ. Et errabunt post idola sua & sacrificabūt idolis suis, & vocabūt te vt comedas de sacrificijs eorū.
16 Et tollas de filiabus suis filiis tuis, & errabunt filiæ suæ post idola sua, & errare facient filios tuos post idola sua.
17 Deos conflatiles non facies tibi.
18 Solemnitatem azymorum custodies: Septem diebus comedes azyma sicut præcepi tibi, in tempore mensis nouarum frugum. Quoniam in mense nouarū frugum egressus es de Ægypto.
19 Omne quod aperit vuluā meum est, & omnes masculos primogenitos in pecoribus tuis sanctificabis, primogenitum bouis & agni.
20 Primogenitum autem asini redimes pro agno; & si non redemeris, truncabis caput illius, & omne primogenitum filiorum tuorum redimes, & non apparebunt coram me vacui.
21 Sex diebus operaberis, in die autem septimo requiesces, in seminationis tempore & messis quiesces.
22 Solemnitatem quoque hebdomadarum facies tibi in primitiis messis tritici, & solemnitatem quando egrediente anno fructus congregantur.

23 * שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶת־
24 פְּנֵי הָאָדֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ * כִּי־אוֹרִישׁ
גּוֹיִם מִפָּנֶיךָ וְהִרְחַבְתִּי אֶת־גְּבֻלֶךָ וְלֹא־יַחְמֹד אִישׁ
אֶת־אַרְצְךָ בַּעֲלֹתְךָ לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
25 שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה׃ * לֹא־תִשְׁחַט עַל־חָמֵץ
דַּם־זִבְחִי וְלֹא־יָלִין לַבֹּקֶר זֶבַח חַג הַפָּסַח׃
26 * רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
27 לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה כְּתָב־לְךָ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי עַל־
פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת־יִשְׂרָאֵל׃
28 * וַיְהִי־שָׁם עִם־יְהוָה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה וַיִּכְתֹּב עַל־
29 הַלֻּחֹת אֵת דִּבְרֵי הַבְּרִית עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים׃ * וַיְהִי
בְּרֶדֶת מֹשֶׁה מֵהַר סִינַי וּשְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת בְּיַד־מֹשֶׁה
בְּרִדְתּוֹ מִן־הָהָר וּמֹשֶׁה לֹא־יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ
30 אִתּוֹ׃ * וַיַּרְא אַהֲרֹן וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה
31 וְהִנֵּה קָרַן עוֹר פָּנָיו וַיִּירְאוּ מִגֶּשֶׁת אֵלָיו׃ * וַיִּקְרָא
אֲלֵהֶם מֹשֶׁה וַיָּשֻׁבוּ אֵלָיו אַהֲרֹן וְכָל־הַנְּשִׂאִים בָּעֵדָה
32 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם׃ * וְאַחֲרֵי־כֵן נִגְּשׁוּ כָּל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיְצַוֵּם אֵת כָּל־אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אִתּוֹ בְּהַר
33 סִינָי׃ * וַיְכַל מֹשֶׁה מִדַּבֵּר אִתָּם וַיִּתֵּן עַל־פָּנָיו מַסְוֶה׃
34 * וּבְבֹא מֹשֶׁה לִפְנֵי יְהוָה לְדַבֵּר אִתּוֹ יָסִיר אֶת־הַמַּסְוֶה
עַד־צֵאתוֹ וְיָצָא וְדִבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת אֲשֶׁר
35 יְצֻוֶּה׃ * וְרָאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־פְּנֵי מֹשֶׁה כִּי קָרַן
עוֹר פְּנֵי מֹשֶׁה וְהֵשִׁיב מֹשֶׁה אֶת־הַמַּסְוֶה עַל־פָּנָיו
עַד־בֹּאוֹ לְדַבֵּר אִתּוֹ׃

לה

1 * וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־צִוָּה
יְהוָה לַעֲשֹׂת אֹתָם׃

23 * Tribus temporibus anni apparebit om-
ne masculinum tuum in conspectu omnipo-
24 tentis Domini Dei Israel. * Cùm enim tu-
lero gentes à facie tua, & dilatauero terminos
tuos, nullus insidiabitur terræ tuę, ascenden-
te te & apparente in conspectu Domini Dei
F tui ter in anno.
25 * Non immolabis super fermento sangui-
nem hostiæ meę, neque residebit manè de vi-
ctimis solemnitatis Phase.
26 * Primitias frugum terræ tuæ offeres in do- Sup. 23. b.
mo Domini Dei tui: Non coques hædum in Deut. 14. c.
lacte matris suæ. Sup. 24. d.
27 * Dixítque Dominus ad Moysen, Scribe ti-
bi verba hæc, quibus & tecũ & cum Israel pe-
28 pigi fœdus. * Fuit ergo ibi cum Domino
Moyses quadraginta dies & quadraginta no-
ctes, panem non comedit, & aquam non bi-
bit, & scripsit in tabulis verba fœderis decẽ.
29 * Cúmque descenderet Moyses de monte
Sinai, tenebat duas tabulas lapideas testimo-
nij, & ignorabat quòd cornuta esset facies
sua, ex consortio sermonis Domini.
30 * Videntes autem Aaron & filij Israel cor-
nutam Moysi faciem, timuerunt prope acce-
31 dere. * Vocatíque ab eo reuersi sunt tam
G Aaron quàm Principes synagogæ.
32 * Et postquam locutus est ad eos, vene-
runt ad eum etiam omnes filij Israel. Quibus
præcepit cuncta quæ audierat à Domino in
monte Sinai.
33 * Impletísque sermonibus, posuit velamen
super faciem suam.
34 * Qui ingressus ad Dominum, & loquens 2. Corin. 3. c.
cum eo auferebat donec exiret, & tunc loque
batur ad filios Israel omnia quæ sibi fuerant
35 imperata. * Qui videbant faciem egredien-
tis Moysi esse cornutam, sed operiebat ille
rursus faciem suam, si quando loquebatur
ad eos.

CAP. XXXV.

1 IGitur congregata omni turba filiorum Is-
rael, dixit ad eos, Hæc sunt quæ iussit Do-
minus fieri.

תרגום אונקלוס

23 תלת זמנין בשתא יתחזון כל דכורך קדם רבון עלמא יי אלהא דישראל׃ 24 ארי איתריך עממין מן קדמך ואפתי ית תחומך ולא
יחמיד אינש ית ארעך במיסקך לאתחזאה קדם יי אלהך תלת זמנין בשתא׃ 25 לא תיכוס על חמיע דם פסחי ולא יביתון בר
מן מדבחא תרבי נכסת חגא עד צפרא׃ 26 ריש בכורי ארעך תיתי לבית מקדשא דיי אלהך לא תיכול בשר בחלב׃ 27 ואמר יי
למשה כתב לך ית פתגמיא האלין ארי על מימר פתגמיא האלין גזרית עמך קיים ועם ישראל׃ 28 והוה תמן עם יי ארבעין
יממין וארבעין לילון לחמא לא אכל ומיא לא שתי וכתב על לוחיא ית פתגמי קימא עשרא פתגמין׃ 29 והוה כד נחית משה מן טורא
דסיני ותרין לוחי סהדותא בידא דמשה במחתיה מן טורא ומשה לא ידע ארי סגי זיו יקרא דאפוהי במללותיה עמיה׃ 30 וחזא אהרן
וכל בני ישראל ית משה והא סגי זיו יקרא דאפוהי ודחילו מלאתקרבא לותיה׃ 31 וקרא להון משה ותבו לותיה אהרן וכל רברביא
דכנשתא ומליל משה עמהון׃ 32 ובתר כן אתקריבו כל בני ישראל ופקידינון ית כל דמליל יי עמיה בטורא דסיני׃ 33 ושצי
משה מלמללא עמהון ויהב על אפוהי בית אפי׃ 34 וכד עליל משה לקדם יי למללא עמיה מעדי ית בית אפיא עד מפקיה ונפיק וממליל
עם בני ישראל ית דמתפקד׃ 35 וחזן בני ישראל ית סבר אפי משה ארי סגי זיו יקרא דאפי משה ומתיב משה ית בית אפי על אפוהי
עד דעליל למללא עמיה׃

לה

1 ואכניש משה ית כל כנשתא דבני ישראל ואמר להון אלין פתגמיא דפקיד יי למעבד יתהון׃

** Tria tempora anni apparebit omne masculi-* 23
num tuum coram Domino Deo Israel.
** Quando enim eiecero gentes à facie tua, & di-* 24
latauero terminos tuos, non desiderabit vllus ter-
ram tuam, quando ascenderis vt appareas coram
Domino Deo tuo: tria tempora anni
** Non immolabis super fermento sanguinem sa-* 25
crificij mei, et non dormient in manè sacrificia festi
*pascha. * Primitias terræ tuæ inferes in domum* 26
Domini Dei tui, non coques agnum in lacte matris
*suæ. * Et dixit Dominus ad Moysen, Scribe tibi* 27
ipsi verba hæc, in enim sermonibus his posui tibi fœ-
dus & Israel.
** Et fuit illic Moyses coram Domino quadra-* 28
ginta dies, et quadraginta noctes; panem non come-
dit, & aquam non bibit, & scripsit verba hæc in
tabulis fœderis, decem verba.
** Postquam autem descendit Moyses de monte* 29
Sinai, & duæ tabulæ super manibus Moysi; descen-
dente autem eo de monte, & Moyses non sciebat,
quòd glorificatus fuerat aspectus cutis faciei suæ
cùm loqueretur ipse ei.
** Et vidit Aaron et omnes filij Israel Moysen,* 30
et erat glorificatus aspectus cutis faciei eius, et ti-
muerunt appropinquare ei.
** Et vocauit eos Moyses, et conuersi sunt ad eum* 31
Aaron et omnes principes Synagogæ, et locutus est
eis Moyses.
** Et post hæc accesserunt ad eum omnes filij If-* 32
rael, et præcepit eis omnia, quæ locutus est Dominus
ad eum in monte Sinai.
** Et postquam cessauit loqui ad eos, imposuit su-* 33
per faciem suam velum.
** Quando autem ingrediebatur Moyses coram* 34
Domino vt loqueretur ei, auferebat velamen, donec
exiret, et egrediens loquebatur omnibus filijs Israel
quæcunque præcepit illi Dominus.
** Et viderunt filij Israel faciem Moysi, quòd* 35
glorificata erat, et circumposuit Moyses velamen
super faciem suam donec ingrederetur ad loquen-
dum cum eo. CAP. XXXV.

ET congregauit Moyses omnẽ cœtum filiorum Is- 1
rael, et dixit ad eos: Hi sermones quos dixit Do-
minus facere eos.

23 * τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὀφθήσεται πᾶν ἀρσενικόν σου
ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ.
24 ὅταν γὰρ ἐκβάλω τὰ ἔθνη ἀπὸ προσώπου σου, καὶ πλατυ-
νῶ τὰ ὅριά σου, οὐκ ἐπιθυμήσει οὐδεὶς τῆς γῆς σου, ἡνίκα ἂν ἀ-
ναβαίνης ὀφθῆναι ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. τρεῖς και-
25 ροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ. * οὐ σφάξεις ἐπὶ ζύμῃ αἷμα θυσιάσμα-
τός μου, καὶ οὐ κοιμηθήσεται εἰς τὸ πρωῒ θυσιάσματα ἑορτῆς
26 τοῦ πάσχα. * τὰ πρωτογεννήματα τῆς γῆς σου εἰσοίσεις εἰς
τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ σου· οὐχ ἑψήσεις ἄρνα ἐν γάλακτι
27 μητρὸς αὐτοῦ. * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, γράψον
σεαυτῷ τὰ ῥήματα ταῦτα, ἐπὶ γὰρ τῶν λόγων τούτων τέθειμαί
28 σοι διαθήκην, καὶ τῷ ἰσραήλ. * καὶ ἦν ἐκεῖ μωυσῆς ἔναντι κυ-
ρίου τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ τεσσαράκοντα νύκτας· ἄρτον
οὐκ ἔφαγεν, καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιεν, καὶ ἔγραψε τὰ ῥήματα ταῦτα
ἐπὶ τῶν πλακῶν τῆς διαθήκης, τοὺς δέκα λόγους.
29 * ὡς δὲ κατέβαινεν μωυσῆς ἐκ τοῦ ὄρους σινά, καὶ αἱ δύο πλά-
κες ἐπὶ τῶν χειρῶν μωυσῆ· καταβαίνοντος δὲ αὐτοῦ ἐκ τοῦ
ὄρους, καὶ μωυσῆς οὐκ ᾔδει, ὅτι δεδόξασται ἡ ὄψις τοῦ χρωτὸς
τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐν τῷ λαλεῖν αὐτὸν αὐτῷ.
30 * καὶ ἴδεν ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν μωυσῆν,
καὶ ἦν δεδοξασμένη ἡ ὄψις τοῦ χρωτὸς τοῦ προσώπου αὐ-
τοῦ· καὶ ἐφοβήθησαν ἐγγίσαι αὐτῷ.
31 * καὶ ἐκάλεσεν αὐτοὺς μωυσῆς, καὶ ἐπεστράφησαν πρὸς
αὐτὸν ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς· καὶ
ἐλάλησεν αὐτοῖς μωυσῆς.
32 * καὶ μετὰ ταῦτα προσῆλθον πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ υἱοὶ
ἰσραήλ, καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς πάντα, ὅσα ἐλάλησε κύριος
πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει σινά.
33 * καὶ ἐπεὶ κατέπαυσε λαλῶν πρὸς αὐτούς, ἐπέθηκεν ἐπὶ
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ κάλυμμα.
34 * ἡνίκα δ᾽ ἂν εἰσεπορεύετο μωυσῆς ἔναντι κυρίου λαλεῖν
αὐτῷ, περιῃρεῖτο τὸ κάλυμμα, ἕως τοῦ ἐκπορεύεσθαι· καὶ ἐξ-
ελθὼν ἐλάλει πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύ-
35 ριος. * καὶ ἴδον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον μωυσῆ, ὅτι
δεδόξασται· καὶ περιέθηκε μωυσῆς κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρό-
σωπον αὐτοῦ ἕως ἂν εἰσέλθῃ λαλεῖν αὐτῷ.

λε.

1 * Καὶ συνήθροισε μωυσῆς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ· καὶ
εἶπε πρὸς αὐτούς, οὗτοι οἱ λόγοι, οὓς εἶπε κύριος ποιῆσαι αὐτούς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Tribus temporibus in anno apparebit omnis masculus tuus coram dominatore seculi Domino Deo Israel. 24 Eijciam enim populos à facie tua,& dilatabo terminum tuum, neque concupiscet homo terram tuam cùm ascenderis, vt appareas coram Domino Deo tuo tribus téporibus in anno. 25 Non immolabis super fermento sanguinem phase mei, neque manebunt extra altare adipes victimæ solemnitatis vsque manè. 26 Primitias terræ tuæ offeres in domum sanctuarij Domini Dei tui:Non comedes carnem cum lacte. 27 Dixitque Dominus ad Moysen,Scribe tibi verba hæc,quia per sermonem horum verborum pepigi tecum fœdus & cum Israel. 28 Fuitque ibi cum Domino quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, panem non comedit,& aquam non bibit: & scripsit super tabulis decem verba fœderis. 29 Et factum est cùm descendisset Moyses de monte Sinai, duæ tabulæ testimonij erant in manibus Moysi cùm descendisset de monte. Moyses autem nesciebat quòd multiplicatus esset splendor gloriæ vultus sui cùm loqueretur cum eo. 30 Viditque Aaron & omnes filij Israel Moysen, & ecce multiplicatus erat splendor gloriæ vultus eius, timueruntque accedere ad eum. 31 Et vocauit eos Moyses, & reuersi sunt ad eum Aaron & omnes principes congregationis, & locutus est Moyses cum eis. 32 Et postea accesserunt omnes filij Israel, & præcepit eis omnia quæ locutus est Dominus cum eo in monte Sinai. 33 Cumque consumasset Moyses loqui cum eis, posuit super faciem suam velamen. 34 Et cùm ingrediebatur Moyses in conspectu Domini vt loqueretur cum eo, auferebat velamen donec exiret,& egrediebatur & loquebatur cum filijs Israel quod præceptum erat. 35 Videbantque filij Israel aspectum vultus Moysi, quia multus erat splendor gloriæ vultus Moysi. Et reducebat Moyses velamen super faciem suam, donec ingrederetur ad loquendum cum eo.

CAPVT XXXV.

CONgregauitque Moyses omnem cœtum filiorum Israel,& ait eis, Hæc sunt verba quæ præcepit Dominus vt faciatis ea.

2 שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה
לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַיהוָה כָּל־הָעֹשֶׂה בוֹ מְלָאכָה
3 יוּמָת׃ לֹא־תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם
הַשַּׁבָּת׃
4 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר׃
5 קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַיהוָה כֹּל נְדִיב לִבּוֹ יְבִיאֶהָ
6 אֵת תְּרוּמַת יְהוָה זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת׃ וּתְכֵלֶת
7 וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים׃ וְעֹרֹת אֵילִם
8 מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וַעֲצֵי שִׁטִּים׃ וְשֶׁמֶן
לַמָּאוֹר וּבְשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים׃
9 וְאַבְנֵי־שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֻּאִים לָאֵפוֹד וְלַחֹשֶׁן׃ וְכָל־
10 חֲכַם־לֵב בָּכֶם יָבֹאוּ וְיַעֲשׂוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה׃
11 אֶת־הַמִּשְׁכָּן אֶת־אָהֳלוֹ וְאֶת־מִכְסֵהוּ אֶת־קְרָסָיו
וְאֶת־קְרָשָׁיו אֶת־בְּרִיחָו אֶת־עַמֻּדָיו וְאֶת־אֲדָנָיו׃
12 אֶת־הָאָרֹן וְאֶת־בַּדָּיו אֶת־הַכַּפֹּרֶת וְאֵת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ׃
13 אֶת־הַשֻּׁלְחָן וְאֶת־בַּדָּיו וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֵת לֶחֶם
הַפָּנִים׃
14 וְאֶת־מְנֹרַת הַמָּאוֹר וְאֶת־כֵּלֶיהָ וְאֶת־
15 נֵרֹתֶיהָ וְאֵת שֶׁמֶן הַמָּאוֹר׃ וְאֶת־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת
וְאֶת־בַּדָּיו וְאֵת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֵת קְטֹרֶת הַסַּמִּים
16 וְאֶת־מָסַךְ הַפֶּתַח לְפֶתַח הַמִּשְׁכָּן׃ אֵת מִזְבַּח הָעֹלָה
וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ אֶת־בַּדָּיו וְאֶת־כָּל־
17 כֵּלָיו אֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ׃ אֵת קַלְעֵי הֶחָצֵר אֶת־
עַמֻּדָיו וְאֶת־אֲדָנֶיהָ וְאֵת מָסַךְ שַׁעַר הֶחָצֵר׃
18 אֶת־יִתְדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־יִתְדֹת הֶחָצֵר וְאֶת־
מֵיתְרֵיהֶם׃
19 אֶת־בִּגְדֵי הַשְּׂרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ אֶת־בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ
20 לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן׃ וַיֵּצְאוּ כָּל־עֲדַת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה׃

2 Sex diebus facietis opus. Septimus dies erit
vobis ſanctus, ſabbatum et requies Domini:
3 qui fecerit opus in eo, occidetur. Non ſuc
cendetis ignẽ in omnibus habitaculis veſtris
per diem ſabbati.
4 Et ait Moyſes ad omnem cateruam filio-
rum Iſrael: Iſte eſt ſermo quem præcepit Do-
minus, dicens:
5 Separate apud vos primitias Domino.
B Omnis voluntarius & prono animo offerat Sup. 25. a
eas Domino, aurum & argentum, et æs.
6 Hyacinthum & purpuram, coccúmque
bis tinctum & byſſum, pilos caprarum;
7 Pelléſque arietum rubricatas & hyacin-
thinas, ligna ſethim,
8 Et oleum ad luminaria concinnanda, et
vt conficiatur vnguentum & thymiama ſua-
uiſſimum.
9 Lapides onychinos & gemmas ad ornatũ
10 ſuperhumeralis et rationalis. Quiſquis ve-
ſtrum ſapiens eſt, veniat et faciat quod Domi-
nus imperauerat.
11 Tabernaculũ ſcilicet & tectum eius, atq;
operimentum, anulos, et tabulata cum ve-
C ctibus, paxillos et baſes;
12 Arcam & vectes; propitiatorium et velũ,
13 quod ante illud oppanditur. Menſam cũ
vectibus et vaſis, & propoſitionis panibus.
14 Candelabrum ad luminaria ſuſtentanda,
vaſa illius & lucernas et oleum ad nutri-
menta ignium.
15 Altare thymiamatis, & vectes et oleum
vnctionis, et thymiama ex aromatibus, tento-
16 rium ad oſtiũ tabernaculi. Altare holocau-
ſti et craticulã eius æneam cũ vectibus et vaſis
17 ſuis. Labrũ et baſim eius, cortinas atrij cũ
columnis et baſibus, tẽtorium in foribus ve-
18 ſtibuli. Paxillos tabernaculi atrij cum fu
niculis ſuis, veſtimenta quorum vſus eſt in
myſterio ſanctuarij.
19 Veſtes Aaron pontificis, ac filiorum eius
vt ſacerdotio fungantur mihi.
20 Egreſſáque omnis multitudo filiorum
Iſrael de conſpectu Moyſi;

תרגום אונקלוס

2 שִׁתָּא יוֹמִין תִּתְעֲבֵיד עֲבִידְתָּא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְהֵי לְכוֹן קוּדְשָׁא שְׁבַת שַׁבְּתָא קֳדָם יְיָ כָּל דְּיַעְבֵּיד בֵּיהּ עֲבִידְתָּא יִתְקְטִיל׃ 3 לָא תְבַעֲרוּן
אֶשָּׁתָא בְּכֹל מוֹתְבָנֵיכוֹן בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא׃ 4 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְכָל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר דֵּין פִּתְגָּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ לְמֵימָר׃ 5 סִיבוּ מִנְּכוֹן
אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ כֹּל דְּיִתְרְעֵי לִבֵּיהּ יַיְתִינַהּ יָת אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ דַּהֲבָא וְכַסְפָּא וּנְחָשָׁא׃ 6 וְתִכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ וּמַעְזֵי׃
7 וּמַשְׁכֵי דְדִכְרֵי מְסַמְּקֵי וּמַשְׁכֵי סַסְגּוֹנָא וְאָעֵי שִׁטִּין׃ 8 וּמִשְׁחָא לְאַנְהָרוּתָא וּבוּסְמַיָּא לִמְשַׁח רְבוּתָא וְלִקְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא׃ 9 וְאַבְנֵי בוּרְלָא
וְאַבְנֵי אַשְׁלָמוּתָא לְשַׁקָּעָא בְּאֵפוֹדָא וּבְחוּשְׁנָא׃ 10 וְכָל חַכִּימֵי לִבָּא דְּבְכוֹן יֵיתוֹן וְיַעְבְּדוּן יָת כָּל דְּפַקֵּיד יְיָ׃ 11 יָת מַשְׁכְּנָא יָת פְּרָסֵיהּ וְיָת חוּפָאֵיהּ
יָת פּוּרְפוֹהִי וְיָת דַּפּוֹהִי יָת עַבְרוֹהִי יָת עַמּוּדוֹהִי וְיָת סַמְכוֹהִי׃ 12 יָת אֲרוֹנָא וְיָת אֲרִיחוֹהִי וְיָת כַּפּוּרְתָּא וְיָת פָּרוֹכְתָּא דִפְרָסָא׃ 13 יָת פָּתוֹרָא וְיָת
אֲרִיחוֹהִי וְיָת כָּל מָנוֹהִי וְיָת לְחֵם אַפַּיָּא׃ 14 וְיָת מְנַרְתָּא דְאַנְהוֹרֵי וְיָת מָנַהָא וְיָת בּוֹצִינַהָא וְיָת מִשְׁחָא דְאַנְהָרוּתָא׃ 15 וְיָת מַדְבְּחָא דִקְטוֹרֶת
בּוּסְמַיָּא וְיָת אֲרִיחוֹהִי וְיָת מִשְׁחָא דִרְבוּתָא וְיָת קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא וְיָת פְּרָסָא דְתַרְעָא לִתְרַע מַשְׁכְּנָא׃ 16 יָת מַדְבְּחָא דַעֲלָתָא וְיָת סְרָדָא דִנְחָשָׁא דִּילֵיהּ יָת
אֲרִיחוֹהִי וְיָת כָּל מָנוֹהִי יָת כִּיּוֹרָא וְיָת בְּסִיסֵיהּ׃ 17 יָת סְרָדֵי דַרְתָּא יָת עַמּוּדָהָא וְיָת סַמְכָהָא וְיָת פְּרָסָא דִתְרַע דַּרְתָּא׃ 18 יָת סִיכֵי מַשְׁכְּנָא
וְיָת סִיכֵי דַרְתָּא וְיָת אֲטוּנֵיהוֹן׃ 19 יָת לְבוּשֵׁי שִׁמּוּשָׁא לְשַׁמָּשָׁא בְקוּדְשָׁא יָת לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא לְאַהֲרֹן כַּהֲנָא וְיָת לְבוּשֵׁי בְנוֹהִי לְשַׁמָּשָׁא׃
20 וּנְפַקוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן קֳדָם מֹשֶׁה׃

*Sex dies facies opera, at die septima requies san- 2
ctum sabbatum, requies Domino: omnis faciens in
ea opus, moriatur.
*Non ardebit ignis in omni habitatione ve- 3
stra in die sabbatorum: ego Dominus.
*Et dixit Moyses ad omnẽ cœtum filiorũ Israel, 4
dicens: Hoc verbũ, quod præcepit Dominus, dicens:
*Accipe à vobis ipsis separationem Domino, 5
omnis suscipiens corde ferent primitias Domino,
aurum, argentum, æs:
*Hyacinthũ, purpuram, coccinum duplum fila- 6
tum, & byssum retortam, et pilos caprinos.
*Et pelles arietum rubricatas, et pelles hyacin- 7
thinas, et ligna imputribilia.
*Et oleum ad illuminationem, et thymiama ad 8
oleum vnctionis, et ad cõpositionem thymiamatis.
*Et lapides sardios, et lapides in sculpturam, ad 9
superhumerale, et in rationale.
*Et omnis sapiens mente in vobis, veniens ope- 10
retur omnia quæ præcepit Dominus.
*Tabernaculum, propugnacula, et operimenta, 11
et fibulas, et columnas, et vectes, et paxillos,
et bases.
*Arcam, et vectes eius, et propitiatorium, 12
et velum.
*Et mensam, et vectes eius, et omnia vasa 13
eius, et panes propositionis.
*Et candelabrum luminis, et omnia vasa eius, 14
et lucernas eius, et oleum luminis.
*Et altare thymiamatis, et vectes eius, et oleum 15
vnctionis, et thymiama compositionis, et velum
portæ tabernaculi.
*Et altare holocausti, et craticulam eius æneam, 16
et vectes eius, et omnia vasa eius, et labrum, et ba-
sim eius.
*Et cortinas atrij, et columnas eius, et bases 17
eius, et velum portæ atrij.
*Et paxillos tabernaculi, et paxillos atrij, et 18
funiculos earum, et vestes sanctas Aaron sacer-
dotis.
*Et vestes, in quibus ministrabunt in ipsis in 19
sanctuario, et tunicas filijs Aaron sacerdotij, et oleũ
vnctionis, et thymiama compositionis.
*Et exiit omnis multitudo filiorũ Israel à Moyse. 20

2 *ἓξ ἡμέρας ποιήσεις ἔργα. τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ κατά-
παυσις ἅγιον σάββατον, ἀνάπαυσις τῷ κυρίῳ. πᾶς ὁ ποιῶν ἐν
3 αὐτῇ ἔργον, τελευτάτω. *οὐ καύσεται πῦρ ἐν πάσῃ τῇ κα-
4 τοικίᾳ ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. ἐγὼ κύριος. *καὶ
εἶπε μωυσῆς πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ, λέγων,
5 τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ συνέταξε κύριος, λέγων· *λάβετε παρ' ὑ-
μῶν αὐτῶν ἀφαίρεμα κυρίῳ. πᾶς ὁ καταδεχόμενος τῇ καρ-
δίᾳ οἴσουσι τὰς ἀπαρχὰς κυρίῳ, χρυσίον, ἀργύριον, χαλκόν·
6 *ὑάκινθον, πορφύραν, κόκκινον διπλοῦν διανενησμένον, καὶ
7 βύσσον κεκλωσμένην, καὶ τρίχας αἰγείας· *καὶ δέρματα
κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ δέρματα ὑακίνθινα, καὶ ξύλα
8 ἄσηπτα· *καὶ ἔλαιον εἰς τὴν φαῦσιν, καὶ θυμίαμα εἰς τὸ ἔλαιον
τῆς χρίσεως καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος,
9 *καὶ λίθους σαρδίους, καὶ λίθους εἰς τὴν γλυφὴν, εἰς τὴν
ἐπωμίδα, καὶ εἰς τὸ λογεῖον.
10 *καὶ πᾶς ὁ σοφὸς τῇ διανοίᾳ ἐν ὑμῖν, ἐλθὼν ἐργαζέσθω
πάντα ὅσα συνέταξε κύριος.
11 *τὴν σκηνὴν, τὰ παραρύματα, καὶ τὰ καταλύμματα,
καὶ τὰ διατόνια, καὶ τοὺς στύλους, καὶ τοὺς μοχλούς, καὶ τοὺς
πασσάλους, καὶ τὰς βάσεις·
12 *τὴν κιβωτόν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς, καὶ τὸ ἱλαστήριον,
13 καὶ τὸ καταπέτασμα· *καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τοὺς ἀνα-
φορεῖς αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς
14 προθέσεως· *καὶ τὴν λυχνίαν τοῦ φωτός, καὶ πάντα τὰ
σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς λύχνους αὐτῆς, καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ φωτός.
15 *καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς
αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ θυμίαμα τῆς συνθέσεως,
16 καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. *καὶ τὸ θυσια-
στήριον τοῦ ὁλοκαυτώματος, καὶ τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ τὴν χαλκῆν,
καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὸν λου-
17 τῆρα καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ. *καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς
στύλους αὐτῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύ-
18 ρας τῆς αὐλῆς. *καὶ τοὺς πασσάλους τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς
πασσάλους τῆς αὐλῆς, καὶ τὰ σχοινία αὐτῶν, καὶ τὰς στολὰς
τὰς ἁγίας ἀαρὼν τοῦ ἱερέως.
19 *καὶ τὰς στολὰς, ἐν αἷς λειτουργήσουσιν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ
ἁγίῳ, καὶ τοὺς χιτῶνας τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τῆς ἱερατείας, καὶ
τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως.
20 *καὶ ἐξῆλθε πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ μωυσῆ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

2 Sex diebus fiet opus, in die autem septimo erit vobis requies sabbati sancti coram Domino, omnis qui fecerit in eo opus, occidetur. 3 Non succendetis ignem in omnibus habitationibus vestris in die sabbati. 4 Et ait Moyses ad omnem congregationem filiorum Israel: dicens, Iste est sermo quem præcepit Dominus, dicens: 5 Tollite ex vobis primitias coram Domino. Omnis qui fuerit voluntarius ex corde suo, afferat primitias coram Domino, aurum & argentum & æs. 6 Et hyacinthum, & purpuram, & coccinum, & byssum, & pilos caprarum. 7 Et pelles arietum rubricatas, & pelles hyacinthinas, & ligna setim. 8 Et oleum ad luminaria, aromata in vnguentum vnctionis, & in thymiama aromatum. 9 Et lapides onychinos, & lapides vt impleant cęlaturas quæ sunt in superhumerali & in rationali. 10 Omnesque sapientes corde qui sunt in vobis veniant, & faciant omnia quæ præcepit Dominus.
11 Tabernaculum & tentorium eius, & operimentum eius, fibulas eius & tabulas eius, & vectes eius, columnas eius, & bases eius.
12 Arcam & vectes eius, & propitiatorium, & velum quod extenditur. 13 Mensam & vectes eius, & omnia vasa eius, & panem propositionis. 14 Et candelabrum illuminationis, & vasa eius, & lucernas eius, & oleum ad illuminandum.
15 Altareque incensi aromatum & vectes eius, & oleum vnctionis, & thymiama aromatum. et tentorium ostij ad portam tabernaculi.
16 Altare holocausti & rete æneum eius & vectes eius & omnia vasa eius, labrum & basim eius.
17 Cortinas atrij columnasque eius, & bases eius, & tentorium portæ atrij.
18 Paxillos tabernaculi & paxillos atrij & funiculos eius. 19 Vestes ministerij vt ministrent in sanctuario, vestesque sanctas Aaron sacerdotis, & vestes filiorum eius vt ministrent. 20 Egressaque est omnis congregatio filiorum Israel de conspectu Moysi.

21 ויבאו כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר
נדבה רוחו אתו הביאו את תרומת יהוה למלאכת
אהל מועד ולכל עבדתו ולבגדי הקדש:
22 ויבאו האנשים על הנשים כל נדיב
לב הביאו חח ונזם וטבעת וכומז כל כלי זהב וכל
23 איש אשר הניף תנופת זהב ליהוה: וכל איש
אשר נמצא אתו תכלת וארגמן ותולעת שני ושש
ועזים וערת אילם מאדמים וערת תחשים הביאו:
24 כל מרים תרומת כסף ונחשת הביאו את
תרומת יהוה וכל אשר נמצא אתו עצי שטים לכל
25 מלאכת העבדה הביאו: וכל אשה
חכמת לב בידיה טוו ויביאו מטוה את התכלת
ואת הארגמן את תולעת השני ואת השש:
26 וכל הנשים אשר נשא לבן אתנה
27 בחכמה טוו את העזים: והנשאם הביאו
את אבני השהם ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן:
28 ואת הבשם ואת השמן למאור ולשמן
29 המשחה ולקטרת הסמים: כל איש ואשה אשר
נדב לבם אתם להביא לכל המלאכה אשר צוה יהוה
לעשות ביד משה הביאו בני ישראל נדבה ליהוה:
30 ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא יהוה בשם
31 בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה: וימלא אתו
רוח אלהים בחכמה בתבונה ובדעת ובכל מלאכה:
32 ולחשב מחשבת לעשת בזהב ובכסף ובנחשת:
33 ובחרשת אבן למלאת ובחרשת עץ לעשות בכל
34 מלאכת מחשבת: ולהורת נתן בלבו הוא
35 ואהליאב בן אחיסמך למטה דן: מלא אתם
חכמת לב לעשות כל מלאכת חרש וחשב ורקם
בתכלת ובארגמן בתולעת השני ובשש וארג עשי כל
מלאכה וחשבי מחשבת:

21 Obtulerunt mente promptiſsima atque deuota primitias Domino, ad faciendum opus tabernaculi teſtimonij. Quicquid ad cultum &ad veſtes ſanctas neceſſarium erat:

22 Viri cum mulieribus præbuerunt armillas & inaures,anulos & dextralia. Omne vas aureum in donaria Domini ſeparatum eſt.

23 Si quis habebat aurum, hyacinthum &
D purpuram, coccumque bis tinctum, byſſum, et pilos caprarum, pelles arietum rubricatas, et hyacinthinas.

24 Argenti ęríſque metalla obtulerunt Domino, lignáque ſethim in varios vſus.

25 Sed & mulieres doctæ quæ neuerant de-
26 derũt hyacinthũ, purpuram, ac vermiculum ac byſſum, & pilos caprarum, ſponte propria cuncta tribuentes.

27 Principes verò obtulerunt lapides onychinos, & gemmas ad ſuperhumerale et rationale.

28 Aromatáque et oleum ad luminaria concinnanda, & ad præparandum vnguentum, ac thymiama odoris ſuauiſsimi componendum.

29 Omnes viri & mulieres mẽte deuota obtulerunt donaria, vt fierent opera quæ iuſſerat Dominus per manum Moyſi. Cuncti filij Iſrael voluntaria Domino dedicauerunt.

30 Dixítque Moyſes ad filios Iſrael, Ecce vocauit Dominus ex nomine Beſeleel filium Sup. 31.a Huri, filij Hur de tribu Iuda.

31 Impleuítque eum ſpiritu Dei, ſapientia & intelligentia, et ſcientia, et omni doctrina:

32 Ad excogitandum et faciendum opus in auro, et argento, et ære.

33 Sculpendíſque lapidibus et opere carpentario.

34 Quicquid fabrè adinueniri poteſt, dedit in corde eius. Ooliab quoque filium Achiſamech de tribu Dan.

35 Ambos erudiuit ſapiẽtia, vt faciant opera abietarij, polymitarij ac plumarij, de hyacintho et purpura, coccóq; bis tincto & byſſo, et texant omnia, ac noua quæque reperiant.

תרגום אונקלוס

21 ואתו כל גבר דאתרעי לביה וכל דאשלמת רוחיה עמיה איתיו ית אפרשותא קדם יוי לעבידת משכן זמנא ולכל פלחניה וללבושי קודשא:
22 ומיתן גבריא עם נשיא כל דאתרעי לביה איתיו שירין ושבבין ועזקן ומחוך כל מאן דדהב וכל גבר דארים ארמות דהבא קדם יוי:
23 וכל גבר דאשתכח עמיה תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ ושיער מעזי ומשכי דדכרי מסמקי ומשכי דססגונא איתיו:
24 כל דארים ארמות כספא ונחשא איתיו ית אפרשותא קדם יוי וכל דאשתכח עמיה אעי שטין לכל עבידת פלחנא איתיו:
25 וכל איתתא חכימת לבא בידהא עזלא ומיתן כד עזיל ית תכלא וית ארגונא ית צבע זהורי וית בוצא: 26 וכל נשיא
דאתרעי לבהן יתהן בחכמתא עזלן ית מעזי: 27 ורברביא איתיו ית אבני בורלא וית אבני אשלמותא לשקעא באפודא ובחושנא:
28 וית בושמא וית משחא לאנהרותא ולמשח רבותא ולקטורת בוסמיא: 29 כל גבר ואתתא דאתרעי לבהון עמהון לאיתאה לכל עבידתא
דפקיד יוי למעבד בידא דמשה איתיו בני ישראל נדבתא קדם יוי: 30 ואמר משה לבני ישראל חזו דרבי יוי בשום בצלאל בר אורי בר חור
לשבטא דיהודה: 31 ואשלים עמיה רוחא מן קדם יוי בחכמתא ובסכלתנו ובמדע ובכל עבידתא: 32 ולאלפא אומנון למעבד
בדהבא ובכספא ובנחשא: 33 ובאומנות אבן טבא לאשלמא ובנגרות אעא למעבד בכל עבידת אומנון: 34 ולאלפא יהב בלביה
הוא ואהליאב בר אחיסמך לשבטא דדן: 35 אשלם עמהון חכימות לבא למעבד כל עבידת נגר ואומן וצייר בתכלא ובארגונא בצבע זהורי
ובבוצא ומחי עבדי כל עבידתא ומלפי אומנון:

*Et adduxit vnuſquiſque quæ tulit eorum cor, 21
& quibus viſum eſt animæ eorum, obtulerunt ſe-
gregationẽ Domino ad omnia opera tabernaculi te-
ſtimonij, & ad omnia acceſſoria eius, & ad omnes
veſtes ſanctuarij.*

*Et obtulerunt viri de vxoribus omnibus, 22
quibus viſum eſt in mente, obtulerunt ſigilla, &
inaures, & anulos, & torques, & dextralia, &
omne vas aureum. Et omnes quæ 23
obtulerunt ſegregationem auri Domino, & omnis
cui inuentum eſt apud eũ hyacinthus, & purpura,
& coccinum, & byſſus, et pelles arietum rubrica-
tæ, & pelles hyacinthinæ, obtulerunt. Et om 24
nis ſeparans ſeparationẽ, argentũ & æs obtulerunt
ſeparationes Domino: & apud quos inuẽta ſunt li-
gna imputribilia in omnia opera fabricationis, obtu
lerunt. Et omnis mulier ſapiens mente manibus 25
ad filandum, obtulerunt filata, hyacinthum, et pur-
puram, & coccinum, & byſſum. Et omnes mu- 26
lieres, quibus viſum eſt in mẽte earum in ſapientia,
neuerunt pilos caprinos.*

*Et Principes obtulerunt lapides ſmaragdi, 27
& lapides plenitudinis ad ſuperhumerale, & ad
rationale.*

*Et cõpoſitiones, & oleum vnctionis, & com- 28
poſitionem thymiamatis. Et omnis vir & mu- 29
lier quorum tulit mens eorum, ingredientes facere
omnia opera, quæ præcepit Dominus facere ea per
Moyſen, obtulerunt ſegregationem filij Iſrael Do-
mino. Et dixit Moyſes filijs Iſrael, Ecce vo- 30
cauit Deus ex nomine Beſeleel filium Vri filij Vr,
ex tribu Iuda.*

*Et impleuit eum ſpiritu diuino ſapientiæ & 31
intellectus & ſcientiæ,*

*Omnia fabricandi ſecundùm omnia opera ar- 32
chitecturæ facere aurum & argentum & æs:*

*Et ſculpere lapidem, & elaborare ligna, & fa- 33
cere in omni opere ſapientiæ. Et inſtruere de- 34
dit in mente ei quod & Ooliab filio Achiſamech ex
tribu Dan.*

*Et impleuit eos ſapientia, & intellectu & 35
mente, ſciendi facere omnia opera ſanctuarij, texto-
ria variegata, texere coccino & byſſo, & facere
omne opus architecturæ & variegationis.*

21 καὶ ἤνεγκον ἕκαστος ὧν ἔφερεν αὐτῶν ἡ καρδία, καὶ οἷς
ἔδοξε τῇ ψυχῇ αὐτῶν, ἤνεγκαν ἀφαίρεμα κυρίῳ εἰς πάντα
τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ εἰς πάντα τὰ κάτερ-
γα αὐτῆς, καὶ εἰς πάσας τὰς στολὰς τοῦ ἁγίου.

22 καὶ ἤνεγκαν οἱ ἄνδρες παρὰ τῶν γυναικῶν πασῶν, ὧν ἔ-
δοξε τῇ διανοίᾳ, ἤνεγκαν σφραγῖδας, καὶ ἐνώτια, καὶ δακτυ-
λίους, καὶ ἐμπλόκια, καὶ περιδέξια, καὶ πᾶν σκεῦος χρυσοῦν.

23 καὶ πάντες ὅσοι ἤνεγκαν ἀφαίρεμα χρυσίου κυρίῳ, καὶ
πᾶς ᾧ εὑρέθη παρ' αὐτῷ ὑάκινθος, καὶ πορφύρα, καὶ κόκκι-
νον, καὶ βύσσος, καὶ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ δέρ-
24 ματα ὑακίνθινα, ἤνεγκαν. καὶ πᾶς ὁ ἀφαιρῶν τὸ ἀφαίρεμα,
ἀργύριον καὶ χαλκοῦν ἤνεγκαν τὰ ἀφαιρέματα τῷ κυρίῳ. καὶ
παρ' οἷς εὑρέθη ξύλα ἄσηπτα εἰς πάντα τὰ ἔργα τῆς κατα-
σκευῆς, ἤνεγκαν.

25 καὶ πᾶσα γυνὴ σοφὴ τῇ διανοίᾳ ταῖς χερσὶν νήθειν,
ἤνεγκαν νενησμένα τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ
κόκκινον, καὶ τὴν βύσσον.

26 καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες, αἷς ἔδοξε τῇ διανοίᾳ αὐτῶν ἐν
σοφίᾳ, ἔνησαν τὰς τρίχας τὰς αἰγείας.

27 καὶ οἱ ἄρχοντες ἤνεγκαν τοὺς λίθους τῆς σμαράγδου, καὶ
τοὺς λίθους τῆς πληρώσεως εἰς τὴν ἐπωμίδα, καὶ εἰς τὸ λόγιον,
28 καὶ τὰς συνθέσεις, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὴν σύνθεσιν
29 τοῦ θυμιάματος. καὶ πᾶς ἀνὴρ καὶ γυνὴ ὧν ἔφερεν ἡ διά-
νοια αὐτῶν, εἰσελθόντες ποιεῖν πάντα τὰ ἔργα, ὅσα συνέταξε
κύριος ποιῆσαι αὐτὰ διὰ μωυσῆν, ἤνεγκαν ἀφαίρεμα οἱ υἱοὶ
30 ἰσραὴλ κυρίῳ. καὶ εἶπε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, ἰδοὺ
ἀνακέκληκεν ὁ θεὸς ἐξ ὀνόματος τὸν βεσελεὴλ τὸν τοῦ οὐρὶ
31 υἱοῦ ὢρ, ἐκ φυλῆς ἰούδα. καὶ ἐνέπλησεν αὐτὸν πνεῦμα
32 θεῖον σοφίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης, πάντα ἀρ-
χιτεκτονεῖν κατὰ πάντα τὰ ἔργα τῆς ἀρχιτεκτονίας ποιεῖν τὸ
χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ τὸν χαλκόν.

33 καὶ λιθουργῆσαι τὸν λίθον, καὶ κατεργάζεσθαι τὰ ξύ-
λα, καὶ ποιεῖν ἐν παντὶ ἔργῳ σοφίας.

34 καὶ προβιβάσαι γε ἔδωκεν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῷ τε καὶ
ἐλιὰβ τῷ τοῦ ἀχισαμὰχ ἐκ τῆς φυλῆς δάν.

35 καὶ ἐνέπλησεν αὐτοὺς σοφίας καὶ συνέσεως καὶ δια-
νοίας, συνιέναι ποιῆσαι πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου, τὰ ὑφαν-
τὰ τὰ ποικιλτά, ὑφᾶναι τῷ κοκκίνῳ, καὶ τῇ βύσσῳ, καὶ
ποιεῖν πᾶν ἔργον ἀρχιτεκτονίας καὶ ποικιλίας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et venerunt omnes viri qui ex corde ſuo ſe obtulerunt, & omnis qui habuit ſpiritum perfectum obtulit primitias coram Domino in opus tabernaculi fœderis & ad omnem cultum eius, & ad veſtes ſanctas. 22 Obtuleruntque viri cum mulieribus; omnes ex corde voluntario obtulerunt armillas, & inaures, anulos & dextralia, & omne vas aureum. 23 Et omnis vir qui ſeparauit primitias auri coram Domino, omniſque apud quem inuentus eſt hyacinthus & purpura & coccinum, & byſſus retorta, & pili caprarum, & pelles arietum rubricatæ, & pelles hyacinthinæ, obtulerunt. 24 Omnis qui ſeparauit primitias argenti & æris, obtulerunt primitias coram Domino: et omnis apud quem inuenta ſunt ligna ſetim ad omne opus miniſterij obtulerunt. 25 Omniſque mulier ſapiens corde manibus ſuis nebat, & adducebant hyacinthum, & purpuram, & coccinum, & byſſum quæ neuerant. 26 Et omnes mulieres quæ volebant cum ſapientia cordis earum, nebant pilos caprarum. 27 Principes autem obtulerunt lapides onychinos & lapides ad implendas cęlaturas, quæ erant in ſuperhumerali & in rationali. 28 Et aromata & oleum ad luminaria, & ad oleum vnctionis, & ad thymiama aromatum. 29 Omnis vir & mulier qui voluerunt ex corde ſuo vt offerrent ad omne opus quod præceperat Dominus fieri per manum Moyſi, obtulerunt filij Iſrael voluntariè coram Domino. 30 Dixitque Moyſes filijs Iſrael: Videte quod vocauit Dominus ex nomine Beſeleel filium Vri filij Hur de tribu Iuda. 31 Et impleuit eum ſpiritu à facie Domini, ſapientia & intelligentia, & ſcientia in omni opere. 32 Et vt diſcat artes, vt faciat in auro & argento, & ære, & in arte gemmaria, vt gemmis cęlaturas impleat. 33 Et in opere fabri lignarij, vt faciat in omni opere artificis. 34 Et vt doceat dedit in corde eius ipſe & Ooliab filius Achiſamech de tribu Dan. 35 Impleuit eos ſapientia cordis, vt faciant in omni opere carpentarij & artificis, & polymitarij in hyacintho, & purpura in coccino, & in byſſo, & in omni opere textoris, & doceant artifices.

לו

1 וְעָשָׂה בְצַלְאֵל וְאָהֳלִיאָב וְכֹל ׀ אִישׁ חֲכַם־לֵב
אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה חָכְמָה וּתְבוּנָה בָּהֵמָּה לָדַעַת לַעֲשֹׂת
אֶת־כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לְכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה׃
2 וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־בְּצַלְאֵל וְאֶל־אָהֳלִיאָב וְאֶל כָּל־
אִישׁ חֲכַם־לֵב אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה חָכְמָה בְּלִבּוֹ כֹּל
אֲשֶׁר נְשָׂאוֹ לִבּוֹ לְקָרְבָה אֶל־הַמְּלָאכָה לַעֲשֹׂת אֹתָהּ׃
3 וַיִּקְחוּ מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה אֵת כָּל־הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הֵבִיאוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִמְלֶאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לַעֲשֹׂת אֹתָהּ
4 וְהֵם הֵבִיאוּ אֵלָיו עוֹד נְדָבָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר׃ וַיָּבֹאוּ
כָּל־הַחֲכָמִים הָעֹשִׂים אֵת כָּל־מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ אִישׁ־
5 אִישׁ מִמְּלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־הֵמָּה עֹשִׂים׃ וַיֹּאמְרוּ אֶל־
מֹשֶׁה לֵּאמֹר מַרְבִּים הָעָם לְהָבִיא מִדֵּי הָעֲבֹדָה
6 לַמְּלָאכָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לַעֲשֹׂת אֹתָהּ׃ וַיְצַו
מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בַּמַּחֲנֶה לֵאמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה אַל־
יַעֲשׂוּ־עוֹד מְלָאכָה לִתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּכָּלֵא הָעָם
7 מֵהָבִיא׃ וְהַמְּלָאכָה הָיְתָה דַיָּם לְכָל־הַמְּלָאכָה
8 לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר׃ וַיַּעֲשׂוּ כָל־חֲכַם־לֵב
בְּעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֶת־הַמִּשְׁכָּן עֶשֶׂר יְרִיעֹת שֵׁשׁ
מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי כְּרֻבִים מַעֲשֵׂה
9 חֹשֵׁב עָשָׂה אֹתָם׃ אֹרֶךְ הַיְרִיעָה הָאַחַת שְׁמֹנֶה
וְעֶשְׂרִים בָּאַמָּה וְרֹחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיְרִיעָה הָאֶחָת
10 מִדָּה אַחַת לְכָל־הַיְרִיעֹת׃ וַיְחַבֵּר אֶת־חֲמֵשׁ
הַיְרִיעֹת אַחַת אֶל־אֶחָת וְחָמֵשׁ יְרִיעֹת חִבַּר אַחַת
11 אֶל־אֶחָת׃ וַיַּעַשׂ לֻלְאֹת תְּכֵלֶת עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה
הָאֶחָת מִקָּצָה בַּמַּחְבָּרֶת כֵּן עָשָׂה בִּשְׂפַת הַיְרִיעָה
12 הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית׃ חֲמִשִּׁים לֻלָאֹת עָשָׂה
בַּיְרִיעָה הָאֶחָת וַחֲמִשִּׁים לֻלָאֹת עָשָׂה בִּקְצֵה
הַיְרִיעָה אֲשֶׁר בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית מַקְבִּילֹת הַלֻּלָאֹת
אַחַת אֶל־אֶחָת׃

CAP. XXXVI.

1 Fecit ergo Beseleel & Ooliab & omnis vir sapiens, quibus dedit Dominus sapiétiam & intellectum, vt scirent fabrè operari, quę in vsu sanctuarij necessaria sunt, et quæ præcepit Dominus.

2 Cúmque vocasset eos Moyses, & omnem eruditum virum cui dederat Dominus sapientiam, & qui sponte sua obtulerant se ad faciendum opus:

3 Tradidit eis omnia donaria filiorum Israel. Qui cùm instarent operi quotidie, manè vota populus offerebat.

4 Vnde artifices venire compulsi,

5 Dixerunt Moysi, Plus offert populus quàm necessarium est.

6 Iussit ergo Moyses præconis voce cantari:
B Nec vir nec mulier quicquam offerat vltra in opere sanctuarij. Sicque cessatum est à muneribus offerendis.

7 Eo quòd oblata sufficerent, & superabundaıent.

8 Fecerúntque omnes corde sapientes ad explendum opus tabernaculi, cortinas decem de bysso retorta, et hyacintho, et purpura, coccóque bis tincto, opere vario et arte polymita.

9 Quarum vna habebat in longitudine viginti octo cubitos, et in latitudine quatuor. Vna mésura erat omnium cortinarum.

10 Coniunxítque cortinas quinque, alteram alteri, et alias quinque sibi inuicem copulauit.

11 Fecit et ansas hyacinthinas in ora cortinæ vnius ex vtroque latere, et in ora cortinæ alterius similiter:

12 Vt contra seinuicem venirent ansæ, et mutuo iungerentur.

תרגום אונקלוס

לו

1 וַעֲבַד בְּצַלְאֵל וְאָהֳלִיאָב וְכָל גְּבַר חַכִּים לִבָּא דִּיהַב יְיָ חָכְמְתָא וְסָכְלְתָנוּ בְּהוֹן לְמִידַע לְמֶעְבַּד יָת כָּל
עֲבִידַת פֻּלְחַן קוּדְשָׁא לְכֹל דְּפַקֵּיד יְיָ׃ 2 וּקְרָא מֹשֶׁה לִבְצַלְאֵל וּלְאָהֳלִיאָב וּלְכָל גְּבַר חַכִּים לִבָּא דִּיהַב יְיָ חָכְמְתָא בְּלִבֵּיהּ כֹּל דְּאִתְרְעִי
לִבֵּיהּ לְמִקְרַב לַעֲבִידְתָּא לְמֶעְבַּד יָתַהּ׃ 3 וּנְסִיבוּ מִן קֳדָם מֹשֶׁה יָת כָּל אַפְרָשׁוּתָא דְּאַיְתִיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבִידַת פֻּלְחַן קוּדְשָׁא לְמֶעְבַּד
יָתַהּ וְאִנּוּן אַיְתִיוּ לֵיהּ עוֹד נְדַבְתָּא בִּצְפַר בִּצְפַר׃ 4 וַאֲתוֹ כָּל חַכִּימַיָּא דְּעָבְדִין יָת כָּל עֲבִידַת קוּדְשָׁא גְּבַר גְּבַר מֵעֲבִידְתֵיהּ דְּאִנּוּן עָבְדִין׃
5 וַאֲמַרוּ לְמֹשֶׁה לְמֵימַר מַסְגַּן עַמָּא לְאַיְתָאָה מִסַּת פֻּלְחָנָא לַעֲבִידְתָּא דְּפַקֵּיד יְיָ לְמֶעְבַּד יָתַהּ׃ 6 וּפַקֵּיד מֹשֶׁה וְעַבַּרוּ כָּרוֹז
בְּמַשְׁרִיתָא לְמֵימַר גְּבַר וְאִתְּתָא לָא יַעְבְּדוּן עוֹד עֲבִידְתָּא לְאַפְרָשׁוּת קוּדְשָׁא וּפְסַק עַמָּא מִלְּאַיְתָאָה׃ 7 וַעֲבִידְתָּא הֲוָת מִסַּת לְכָל עֲבִידְתָּא
לְמֶעְבַּד יָתַהּ וְאִשְׁתְּאַר׃ 8 וַעֲבַדוּ כָל חַכִּימֵי לִבָּא בְּעָבְדֵי עֲבִידְתָּא יָת מַשְׁכְּנָא עֲשַׂר יְרִיעָן דְּבוּץ שְׁזִיר וְתִכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי
צוּרַת כְּרוּבִין עוֹבָד אֻמָּן עֲבַד יָתְהוֹן׃ 9 אֻרְכָּא דִּירִיעֲתָא חֲדָא עַשְׂרִין וְתַמְנֵי אַמִּין וּפֻתְיָא אַרְבַּע אַמִּין דִּירִיעֲתָא חֲדָא
מִשְׁחֲתָא חֲדָא לְכָל יְרִיעָתָא׃ 10 וְלַפֵּיף יָת חֲמֵשׁ יְרִיעָן חֲדָא עִם חֲדָא וְחָמֵשׁ יְרִיעָן לַפֵּיף חֲדָא עִם חֲדָא׃
11 וַעֲבַד עֲנוּבִין דְּתִכְלָא עַל שִׂפְתָא דִּירִיעֲתָא חֲדָא מִסִּטְרָא דְּבֵית לוֹפֵי כֵּן עֲבַד בְּשִׂפְתָא דִּירִיעֲתָא בְּסִטְרָא דְּבֵית לוֹפֵי תִּנְיֵתָא׃
12 חַמְשִׁין עֲנוּבִין עֲבַד בִּירִיעֲתָא חֲדָא וְחַמְשִׁין עֲנוּבִין עֲבַד בְּסִטְרָא דִירִיעֲתָא דְּבֵית לוֹפֵי תִּנְיֵתָא מְכַוְּנָן עֲנוּבַיָּא חֲדָא לָקֳבֵיל חֲדָא׃

CAP. XXXVI.

ET fecit Beseleel & Ooliab & omnis sapiens mente, cui data fuit sapientia & scientia in ipsis, intelligendi facere omnia opera quæ ad sanctuarium pertinentia, secundum omnia quæcunque præcepit Dominus. 1

² Et vocauit Moyses Beseleel & Ooliab & omnes habentes sapientiam, quibus dedit Deus scientiam in corde, & omnes spontaneè volentes accedere ad opera, vt perficerent illa. 2

³ Et acceperunt à Moyse omnes separationes quas attulerunt filij Israel ad omnia opera sanctuarij ad faciendum illa, & ipsi recipiebant adhuc oblata à ferentibus manè manè. 3

⁴ Et venerunt omnes sapientes facientes omnia opera sanctuarij, vnusquisque secundum suum opus, quod ipsi operabantur. 4

⁵ Et dixerunt ad Moysen, Quoniam multum fert populus vltra opera quæcunque præcepit Dominus facere. 5

⁶ Et præcepit Moyses & prædicauit in castris, dicens, Vir & mulier non amplius laborent in primitias sanctuarij, & prohibitus est populus amplius offerre. 6

⁷ Et opera erant eis sufficientia ad fabricationem ad faciendum ea, & superfuerant. 7

⁸ Et fecit omnis sapiens mente in operantibus tabernaculum decem cortinas de bysso retorta, & hyacintho, & purpura, & coccino retorto, Cherubim opere textorij fecit illas. 8

⁹ Longitudo cortinæ vnius octo & viginti cubitorum, & latitudo quatuor cubitorum cortina vna erat, mensura eadem erat omnibus cortinis. 9

¹⁰ Quinque autem cortinæ erant adinuicem coniunctæ altera ex altera, & quinque cortinæ erant adinuicem coniunctæ altera ex altera. 10

¹¹ Et fecit ansulas hyacinthinas super labio cortinæ vnius, ex vna parte ad copulationem: & sic fecit in labio cortinæ exterioris ad copulationem secundam. 11

¹² Quinquaginta autem ansulas fecit cortinæ vni: & quinquaginta ansulas fecit ex parte cortinæ iuxta copulationem secundæ, cõtrariæ contracadentes ad inuicem vnaquæque. 12

λϛ´.

1 *Καὶ ἐποίησε βεσελεὴλ καὶ ἐλιὰβ, καὶ πᾶς σοφὸς τῇ διανοίᾳ, ᾧ ἐδόθη σοφία καὶ ἐπιστήμη ἐν αὐτοῖς, συνιέναι ποιεῖν πάντα τὰ ἔργα τὰ κατὰ τὰ ἅγια καθήκοντα, κατὰ πάντα ὅσα συνέταξε κύριος.

2 *καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς τὸν βεσελεὴλ καὶ ἐλιὰβ, καὶ πάντας τοὺς ἔχοντας τὴν σοφίαν, οἷς ἔδωκεν ὁ θεὸς ἐπιστήμην ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ πάντας τοὺς ἑκουσίως βουλομένους προσπορεύεσθαι πρὸς τὰ ἔργα, ὥστε συντελεῖν αὐτά.

3 *καὶ ἔλαβον παρὰ μωυσῆ πάντα τὰ ἀφαιρέματα, ἃ ἤνεγκαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου ποιεῖν αὐτά. καὶ αὐτοὶ προσεδέχοντο ἔτι τὰ προσφερόμενα παρὰ

4 τῶν φερόντων πρωῒ πρωΐ. *καὶ παρεγίνοντο πάντες οἱ σοφοὶ οἱ ποιοῦντες πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου, ἕκαστος κατὰ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον, ὃ αὐτοὶ εἰργάζοντο.

5 *καὶ εἶπαν πρὸς μωυσῆν, ὅτι πλῆθος φέρει ὁ λαὸς παρὰ τὰ ἔργα ὅσα συνέταξε κύριος ποιῆσαι.

6 *καὶ προσέταξε μωυσῆς, καὶ ἐκήρυξεν ἐν τῇ παρεμβολῇ, λέγων, ἀνὴρ καὶ γυνὴ μηκέτι ἐργαζέσθωσαν εἰς τὰς ἀπαρχὰς τοῦ ἁγίου. καὶ ἐκωλύθη ὁ λαὸς ἔτι προσφέρειν.

7 *καὶ τὰ ἔργα ἦν αὐτοῖς ἱκανὰ, εἰς τὴν κατασκευὴν ποιῆσαι αὐτὰ, καὶ προσκατέλειπον.

8 *καὶ ἐποίησε πᾶς σοφὸς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἐργαζομένοις τὴν σκηνὴν δέκα αὐλαίας ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, χερουβὶμ ἐργασίᾳ ὑφάντου ἐποίησεν αὐτάς.

9 *τὸ μῆκος τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς ὀκτὼ καὶ εἴκοσι πηχέων, καὶ τὸ εὖρος τεσσάρων πηχέων ἡ αὐλαία ἡ μία ἦν· μέτρον τὸ αὐτὸ ἦν πάσαις ταῖς αὐλαίαις.

10 *πέντε δὲ αὐλαῖαι ἦσαν ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας. καὶ πέντε αὐλαῖαι ἦσαν ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας.

11 *καὶ ἐποίησεν ἀγκύλας ὑακινθίνας ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς, ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς τὴν συμβολήν. καὶ οὕτως ἐποίησε ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς ἐξωτέρας πρὸς τῇ συμβολῇ τῇ δευτέρᾳ.

12 *πεντήκοντα δὲ ἀγκύλας ἐποίησε τῇ αὐλαίᾳ τῇ μιᾷ, καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ἐποίησε ἐκ τοῦ μέρους τῆς αὐλαίας κατὰ τὴν συμβολὴν τῆς δευτέρας, ἀντιπρόσωποι ἀντιπίπτουσαι εἰς ἀλλήλας ἑκάστη.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT XXXVI.

FEcitq; Beseleel & Ooliab & omnis vir sapiens corde quibus dedit Dominus sapientiã & intelligentiam, vt facerent omne opus miuisterij sanctuarij iuxta omnia quæ præcepit Dominus. 2 Vocauitque Moyses Beseleel & Ooliab & omnem virum sapientem corde, in cuius corde dedit Dominus sapientiam, & omnem qui sponte se obtulit ad faciendum opus. 3 Et tulerunt de conspectu Moysi omnes primitias quas obtulerant filij Israel ad opus ministerij sanctuarij vt facerent illud, ipsi quoque offerebant ei munera voluntaria manè manè. 4 Veneruntque omnes sapientes qui faciebant omne opus sanctuarij vnusquisque ab opere suo quod ipsi faciebant. 5 Et locuti sunt ad Moysen, dicentes, Plus offert populus quàm necessarium est ad opus ministerij: quod præcepit Dominus vt facerent illud. 6 Præcepitque Moyses & transire fecerunt præconem per castra, dicentem: Vir & mulier non faciant vltra opus ad primitias sanctuarij. Cessauitque populus à muneribus offerendis. 7 Et quod factum erat sufficiebat ad omne opus quod faciendum erat, & superabundabat. 8 Feceruntque omnes sapientes corde de his qui faciebant opus tabernaculi, decem cortinas de bysso retorta, & hyacintho, & purpura, & coccino cum figuris Cherubim, opere artificis fecit eas. 9 Longitudo vnius cortinæ viginti & octo cubitorum erat, & latitudo quatuor cubitorum, mensura vna erat omnium cortinarum. 10 Coniunxitque quinque cortinas vnam cum alia, & quinque cortinas alias coniunxit vnam cum alia. 11 Fecitque ansas ex hyacintho in ora cortinæ vnius in latere quo iungenda erat, & sic fecit in ora cortinæ alterius in latere quo iungenda erat. 12 Quinquaginta ansas fecit in cortina vna, & quinquaginta ansas fecit in latere cortinæ alterius quo iungenda erat. Erant enim ansæ vna è regione alterius.

13 וַיַּעַשׂ חֲמִשִּׁים קַרְסֵי זָהָב וַיְחַבֵּר אֶת־הַיְרִיעֹת
אַחַת אֶל־אַחַת בַּקְּרָסִים וַיְהִי הַמִּשְׁכָּן אֶחָד׃
14 וַיַּעַשׂ יְרִיעֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן עַשְׁתֵּי־
15 עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת עָשָׂה אֹתָם׃ אֹרֶךְ הַיְרִיעָה
הָאַחַת שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה וְאַרְבַּע אַמּוֹת רֹחַב הַיְרִיעָה
16 הָאֶחָת מִדָּה אַחַת לְעַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת׃ וַיְחַבֵּר
אֶת־חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת לְבָד וְאֶת־שֵׁשׁ הַיְרִיעֹת לְבָד׃
17 וַיַּעַשׂ לֻלָאֹת חֲמִשִּׁים עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הַקִּיצֹנָה
בַּמַּחְבָּרֶת וַחֲמִשִּׁים לֻלָאֹת עָשָׂה עַל־שְׂפַת הַיְרִיעָה
18 הַחֹבֶרֶת הַשֵּׁנִית׃ וַיַּעַשׂ קַרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים
19 לְחַבֵּר אֶת־הָאֹהֶל לִהְיֹת אֶחָד׃ וַיַּעַשׂ מִכְסֶה לָאֹהֶל
עֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וּמִכְסֵה עֹרֹת תְּחָשִׁים
20 מִלְמָעְלָה׃ וַיַּעַשׂ אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן
21 עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים׃ עֶשֶׂר אַמֹּת אֹרֶךְ הַקָּרֶשׁ וְאַמָּה
22 וַחֲצִי הָאַמָּה רֹחַב הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃ שְׁתֵּי יָדֹת לַקֶּרֶשׁ
הָאֶחָד מְשֻׁלָּבֹת אַחַת אֶל־אַחַת כֵּן עָשָׂה לְכֹל קַרְשֵׁי
23 הַמִּשְׁכָּן׃ וַיַּעַשׂ אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרִים
24 קְרָשִׁים לִפְאַת נֶגֶב תֵּימָנָה׃ וְאַרְבָּעִים אַדְנֵי־
כֶסֶף עָשָׂה תַּחַת עֶשְׂרִים הַקְּרָשִׁים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־
הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ
25 הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו׃ וּלְצֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית לִפְאַת
26 צָפוֹן עָשָׂה עֶשְׂרִים קְרָשִׁים׃ וְאַרְבָּעִים אַדְנֵיהֶם
כָּסֶף שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים
27 תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃ וּלְיַרְכְּתֵי הַמִּשְׁכָּן יָמָּה עָשָׂה
28 שִׁשָּׁה קְרָשִׁים׃ וּשְׁנֵי קְרָשִׁים עָשָׂה לִמְקֻצְעֹת
29 הַמִּשְׁכָּן בַּיַּרְכָתָיִם׃ וְהָיוּ תוֹאֲמִים מִלְּמַטָּה וְיַחְדָּו
יִהְיוּ תַמִּים אֶל־רֹאשׁוֹ אֶל־הַטַּבַּעַת הָאֶחָת כֵּן עָשָׂה
30 לִשְׁנֵיהֶם לִשְׁנֵי הַמִּקְצֹעֹת׃ וְהָיוּ שְׁמֹנָה קְרָשִׁים
וְאַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שִׁשָּׁה עָשָׂר אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים שְׁנֵי
אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃

13 *Vnde & quinquaginta fudit circulos au-
reos, qui morderet cortinarum ansas, & fieret
14 vnum tabernaculũ. *Fecit & saga vndecim
de pilis caprarum ad operiendum tectum ta-
15 bernaculi. *Vnum sagum in longitudine
habebat cubitos triginta, & in latitudine cu-
bitos quatuor. Vnius mensuræ erant omnia
16 saga. *Quorum quinque iunxit seorsum,
17 & sex alia separatim. *Fecítque ansas quin-
quaginta in ora sagi vnius, & quinquaginta
in ora sagi alterius, vt sibiinuicem iungeren-
18 tur. *Et fibulas æneas quinquaginta qui-
bus necteretur tectum vt vnum pallium ex
omnibus sagis fieret.
19 *Fecit & opertorium tabernaculi de pelli-
C bus arietum rubricatis, aliúdque desuper ve-
lamen de pellibus hyacinthinis.
20 *Fecit & tabulas tabernaculi de lignis se-
21 thim stantes. *Decem cubitorum erat lon-
gitudo tabulæ vnius, & vnum ac semis cubi-
tum latitudo retinebat.
22 *Binæ incastraturæ erant per singulas ta-
bulas, vt altera alteri iungeretur. Sic fecit in
omnibus tabernaculi tabulis.
23 *E quibus viginti ad plagam meridianam
erant contra Austrum.
24 *Cum quadraginta basibus argenteis, duę
bases sub vna tabula ponebantur ex vtraque
parte angulorum, vbi incastraturæ laterum
in angulis terminantur.
25 *Ad plagam quoque tabernaculi quæ re-
spicit ad Aquilonem fecit viginti tabulas:
26 *Cum quadraginta basibus argẽteis duas
bases per singulas tabulas.
27 *Contra occidentem verò, id est, ad eam
partem tabernaculi quæ mare respicit, fecit
28 sex tabulas. *Et duas alias per singulos
angulos tabernaculi retrò.
29 *Quæ iunctæ erant à deorsum vsque sur-
sum, et in vnam compaginem pariter fereban
tur. Ita fecit ex vtraque parte per angulos.
30 *Vt octo essent simul tabulæ, et haberent
bases argenteas sedecim, binas scilicet bases
sub singulis tabulis.

תרגום אונקלוס

13 וַעֲבַד חַמְשִׁין פּוּרְפִּין דִּדְהַב וְלַפֵּיף יַת יְרִיעָתָא חֲדָא עִם חֲדָא בְּפוּרְפַּיָּא וַהֲוָה מַשְׁכְּנָא חַד׃ 14 וַעֲבַד יְרִיעָן דִּמְעַזֵּי לִפְרָסָא
עַל מַשְׁכְּנָא חַד עֲשַׂרֵי יְרִיעָן עֲבַד יַתְהוֹן׃ 15 אוּרְכָּא דִּירִיעֲתָא חֲדָא תְּלָתִין אַמִּין וְאַרְבַּע אַמִּין פּוּתְיָא דִּירִיעֲתָא חֲדָא מִשְׁחֲתָא
חֲדָא לְחַד עֲשַׂרֵי יְרִיעָן׃ 16 וְלַפֵּיף יַת חֲמֵשׁ יְרִיעָן לְחוּד וְיַת שִׁית יְרִיעָן לְחוּד׃ 17 וַעֲבַד עֲנוּבִין חַמְשִׁין
עַל שִׂפְתָא דִּירִיעֲתָא בְּסִטְרָא דְּבֵיהּ לוֹפֵי וְחַמְשִׁין עֲנוּבִין עֲבַד עַל שִׂפְתָא דִּירִיעֲתָא דְּבֵית לוֹפֵי תִּנְיֵתָא׃ 18 וַעֲבַד פּוּרְפִּין
דִּנְחָשָׁא חַמְשִׁין לְלַפֵּיף יַת מַשְׁכְּנָא לְמֶהֱוֵי חַד׃ 19 וַעֲבַד חוּפָאָה לְמַשְׁכְּנָא דְּמַשְׁכֵי דְדִכְרֵי מְסַמְּקֵי וְחוּפָאָה דְּמַשְׁכֵי סַסְגוֹנָא
מִלְעֵילָא׃ 20 וַעֲבַד יַת דַּפַּיָּא לְמַשְׁכְּנָא דְּאָעֵי שִׁטִּין קָיְמִין׃ 21 עֲשַׂר אַמִּין אוּרְכָּא דְּדַפָּא וְאַמְּתָא
וּפַלְגוּת אַמְּתָא פּוּתְיָא דְּדַפָּא חַד׃ 22 תַּרְתֵּין צִירִין לְדַפָּא חַד מְשַׁלְּבִין חַד לָקֳבֵיל חַד כֵּן עֲבַד לְכָל דַּפֵּי מַשְׁכְּנָא׃ 23 וַעֲבַד יַת
דַּפַּיָּא לְמַשְׁכְּנָא עֶשְׂרִין דַּפִּין לְרוּחַ עֵיבַר דָּרוֹמָא׃ 24 וְאַרְבְּעִין סַמְכִין דִּכְסַף עֲבַד תְּחוֹת עֶשְׂרִין דַּפִּין תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד לִתְרֵין
צִירוֹהִי וּתְרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד לִתְרֵין צִירוֹהִי׃ 25 וְלִסְטַר מַשְׁכְּנָא תִּנְיָנָא לְרוּחַ צִפּוּנָא עֲבַד עֶשְׂרִין דַּפִּין׃ 26 וְאַרְבְּעִין
סַמְכֵיהוֹן דִּכְסַף תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד וּתְרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד׃ 27 וְלִסְיָפֵי מַשְׁכְּנָא מַעַרְבָא עֲבַד שִׁתָּא דַּפִּין׃ 28 וּתְרֵין
דַּפִּין עֲבַד לְזָוְיָת מַשְׁכְּנָא בְּסוֹפֵיהוֹן׃ 29 וַהֲווֹ מְכַוְּנִין מִלְּרַע וְכַחֲדָא הֲווֹ מְכַוְּנִין בְּרֵישֵׁיהוֹן אֶל עִזְקְתָא חֲדָא כֵּן עֲבַד לְתַרְוֵיהוֹן לְתַרְתֵּין זָוְיָן׃
30 וַהֲווֹ תְּמַנְיָא דַפִּין וְסַמְכֵיהוֹן דִּכְסַף שִׁתָּא עֲשַׂר סַמְכִין תְּרֵין סַמְכִין תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד׃

* Et fecit fibulas quinquaginta aureas, & con- 13
iunxit cortinas alteram alteri fibulis, et fuit taber-
naculum vnum.
* Et fecit saga cilicina ad cooperiendum super ta 14
bernaculo, vndecim saga fecit ea.
* Longitudo sagi vnius erat triginta cubitorum, 15
& quatuor cubitorum latitudo sagi vnius, men-
sura eadem erat vndecim sagis.
* Et coniunxit quinque saga in idipsum, & sex 16
saga in idipsum.
* Et fecit ansulas quinquaginta in labio sagi 17
vnius, quod in medio secundum copulationem, &
quinquaginta ansulas fecit in labio sagi coniungen-
tis secundi. * Et fecit fibulas æneas quinquagin- 18
ta, & coniunxit fibulas ex ansulis, & coniunxit
saga, & fuit vnum.
* Et fecit operimentum tabernaculi pelles arie- 19
tum rubricatas, & superoperimenta pelles hyacin-
thinas desuper. * Et fecit columnas tabernaculi 20
ex lignis imputribilibus.
* Decem cubitorum columnam vnam, & cubiti 21
vnius & dimidij latitudo columnæ vnius.
* Duo cubituli columnæ vni contracadentes al- 22
ter alteri, sic fecit omnibus columnis tabernaculi.
* Et fecit columnas tabernaculi viginti colum- 23
nas ex latere quod ad Austrum.
* Et quadraginta bases argenteas fecit viginti 24
columnis, duas bases columnæ vni, in ambas partes
eius, & duas bases columnæ vni, in ambas partes
eius. * Et latus secundum quod ad Aquilonem 25
viginti columnas.
* Et quadraginta bases earum argenteas, duas 26
bases columnæ vni, in vtrasque partes eius; &
duas bases columnæ vni, in vtrasque partes eius.
* Et à tergo tabernaculi secundum partem quæ 27
ad mare, fecit sex columnas.
* Et duas columnas fecit in angulis tabernaculi 28
à tergo, & erant ex æquo ab infra.
* Et secundum idipsum erant æquales ex capiti- 29
bus in copulationem vnam, sic fecit vtrisque angu-
lis duobus.
* Et erant octo columnæ, & bases earum argen- 30
teæ decem & sex, duæ bases columnæ vni, & duæ
bases columnæ vni, in vtrasque partes eius.

13 * καὶ ἐποίησε κρίκους πεντήκοντα χρυσοῦς· καὶ συνῆψε τὰς
αὐλαίας ἑτέραν τῇ ἑτέρᾳ τοῖς κρίκοις, καὶ ἐγένετο ἡ σκηνὴ μία.
14 * καὶ ἐποίησε δέρρεις τριχίνας σκέπειν ἐπὶ τὴν σκηνήν· ἕν-
15 δεκα δέρρεις ἐποίησεν αὐτάς. * τὸ μῆκος τῆς δέρρεως τῆς
μιᾶς ἦν τριάκοντα πηχέων, καὶ τεσσάρων πηχέων τὸ εὖρος
τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς· μέτρον τὸ αὐτὸ ἦν τοῖς ἕνδεκα δέρρεσι.
16 * καὶ συνῆψε τὰς πέντε δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ τὰς ἓξ
δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό.
17 * καὶ ἐποίησεν ἀγκύλας πεντήκοντα ἐπὶ χείλους τῆς δέρ-
ρεως τῆς μιᾶς, τῆς ἀναμέσον κατὰ τὴν συμβολήν· καὶ πεντή-
κοντα ἀγκύλας ἐποίησεν ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς δέρρεως τῆς
συναπτούσης τῆς δευτέρας.
18 * καὶ ἐποίησε κρίκους χαλκοῦς πεντήκοντα, καὶ συνῆψε τοὺς
κρίκους ἐκ τῶν ἀγκυλῶν, καὶ συνῆψε τὰς δέρρεις, καὶ ἐγένε-
19 το ἕν. * καὶ ἐποίησε κατακάλυμμα τῆς σκηνῆς δέρματα
κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ ἐπικαλύμματα δέρματα ὑα-
20 κίνθινα ἐπάνωθεν. * καὶ ἐποίησε στύλους τῆς σκηνῆς ἐκ ξύ-
21 λων ἀσήπτων. * δέκα πηχέων τὸν στῦλον τὸν ἕνα, καὶ πήχεος
22 ἑνὸς καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος τοῦ στύλου τοῦ ἑνός. * δύο ἀγκω-
νίσκοι τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ ἀντιπίπτοντες ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, οὕτως
23 ἐποίησε πᾶσι τοῖς στύλοις τῆς σκηνῆς. * καὶ ἐποίησε τοὺς στύ-
λους τῆς σκηνῆς εἴκοσι στύλους ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ πρὸς νότον·
24 * καὶ τεσσαράκοντα βάσεις ἀργυρᾶς ἐποίησε τοῖς εἴκοσι
στύλοις, δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη
αὐτοῦ, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη
25 αὐτοῦ. * καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον τὸ πρὸς βορρᾶν εἴκοσι
26 στύλους. * καὶ τεσσαράκοντα βάσεις αὐτῶν ἀργυρᾶς, δύο
βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο
βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.
27 * καὶ ἐκ τῶν ὀπίσω τῆς σκηνῆς κατὰ τὸ μέρος τὸ πρὸς
θάλασσαν, ἐποίησεν ἓξ στύλους.
28 καὶ δύο στύλους ἐποίησεν ἐπὶ τῶν γωνιῶν τῆς σκηνῆς ἐκ
τῶν ὀπισθίων· καὶ ἦσαν ἐξ ἴσου κάτωθεν.
29 * καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἦσαν ἴσοι ἐκ τῶν κεφαλῶν εἰς σύμ-
βλησιν μίαν, οὕτως ἐποίησεν ἀμφοτέραις ταῖς γωνίαις
ταῖς δυσί.
30 * καὶ ἦσαν ὀκτὼ στῦλοι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν ἀργυραῖ δε-
καέξ· δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ
ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Fecitque quinquaginta fibulas aureas, & coniunxit cortinas vnam cum alia fibulis, & factum est tabernaculum vnum.
[14] Fecitque cortinas de pilis caprarum ad extendendum super tabernaculum, vndecim cortinas fecit.
[15] Longitudo cortinæ vnius triginta cubitorum erat, & quatuor cubitorum erat latitudo vnius cortinæ, vnius mensuræ erant vndecim cortinæ.
[16] Et coniunxit quinque cortinas seorsum, & sex cortinas seorsum.
[17] Fecitque ansas quinquaginta in ora cortinæ in latere quo iungenda erat, & quinquaginta ansas fecit in ora cortinæ alterius in loco quo iungenda erat.
[18] Fecitque fibulas æneas quinquaginta, vt coniungeretur tabernaculum vt esset vnum.
[19] Et fecit coopertorium tabernaculi de pellibus arietum rubricatis : coopertoriumque aliud de pellibus hyacinthinis desuper.
[20] Fecitque tabulas tabernaculi de lignis setim stantes.
[21] Decem cubitorum erat longitudo tabulæ, & cubiti & dimidij erat latitudo tabulæ vnius.
[22] Duos cardines fecit in vnaquaque tabula & duabus incastraturis erant coniunctæ, vna cum alia; sic fecit in omnibus tabulis tabernaculi.
[23] Et fecit tabulas tabernaculi viginti ad latus meridianum.
[24] Et quadraginta bases argenteas fecit sub viginti tabulis; duæ bases sub tabula vna in duobus cardinibus eius, & duæ bases sub tabula alia in duobus cardinibus eius.
[25] Et in latere secundo tabernaculi ad plagam septentrionalem fecit viginti tabulas.
[26] Et quadraginta bases de argento, duæ bases erant sub tabula vna, & duæ bases sub alia tabula.
[27] Et in posteriori parte occidentali tabernaculi fecit sex tabulas.
[28] Et duas tabulas fecit in angulis tabernaculi extremis.
[29] Et erant coniunctæ ab inferiori parte: simulque erant coniunctæ in capite suo in annulo vno, sic fecit in duobus angulis.
[30] Fueruntque octo tabulæ & bases earum argenteæ sedecim bases erant, binæ bases sub vnaquaque tabula.

31 וַיַּעַשׂ בְּרִיחֵי עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן
32 הָאֶחָת׃ וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן
הַשֵּׁנִית וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן לַיַּרְכָתַיִם
33 יָמָּה׃ וַיַּעַשׂ אֶת־הַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן לִבְרֹחַ בְּתוֹךְ
34 הַקְּרָשִׁים מִן־הַקָּצֶה אֶל־הַקָּצֶה׃ וְאֶת־הַקְּרָשִׁים
צִפָּה זָהָב וְאֶת־טַבְּעֹתָם עָשָׂה זָהָב בָּתִּים לַבְּרִיחִם וַיְצַף
35 אֶת־הַבְּרִיחִם זָהָב׃ וַיַּעַשׂ אֶת־הַפָּרֹכֶת תְּכֵלֶת
וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב עָשָׂה
36 אֹתָהּ כְּרֻבִים׃ וַיַּעַשׂ לָהּ אַרְבָּעָה עַמּוּדֵי שִׁטִּים
וַיְצַפֵּם זָהָב וָוֵיהֶם זָהָב וַיִּצֹק לָהֶם אַרְבָּעָה אַדְנֵי־כָסֶף׃
37 וַיַּעַשׂ מָסָךְ לְפֶתַח הָאֹהֶל תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת
38 שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה רֹקֵם׃ וְאֶת־עַמּוּדָיו חֲמִשָּׁה
וְאֶת־וָוֵיהֶם וְצִפָּה רָאשֵׁיהֶם וַחֲשֻׁקֵיהֶם זָהָב וְאַדְנֵיהֶם
חֲמִשָּׁה נְחֹשֶׁת׃

לז

1 וַיַּעַשׂ בְּצַלְאֵל אֶת־הָאָרֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם
וָחֵצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ׃
2 וַיְצַפֵּהוּ זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ וַיַּעַשׂ לוֹ זֵר זָהָב
3 סָבִיב׃ וַיִּצֹק לוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב עַל אַרְבַּע פַּעֲמֹתָיו
וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ הָאֶחָת וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ
4 הַשֵּׁנִית׃ וַיַּעַשׂ בַּדֵּי עֲצֵי שִׁטִּים וַיְצַף אֹתָם זָהָב׃
5 וַיָּבֵא אֶת־הַבַּדִּים בַּטַּבָּעֹת עַל צַלְעֹת הָאָרֹן לָשֵׂאת
6 אֶת־הָאָרֹן׃ וַיַּעַשׂ כַּפֹּרֶת זָהָב טָהוֹר אַמָּתַיִם וָחֵצִי
7 אָרְכָּהּ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבָּהּ׃ וַיַּעַשׂ שְׁנֵי כְרֻבִים זָהָב
8 מִקְשָׁה עָשָׂה אֹתָם מִשְּׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת׃ כְּרוּב אֶחָד
מִקָּצָה מִזֶּה וּכְרוּב־אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה מִן־הַכַּפֹּרֶת
9 עָשָׂה אֶת־הַכְּרֻבִים מִשְּׁנֵי קְצוֹוֹתָיו׃ וַיִּהְיוּ
הַכְּרֻבִים פֹּרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה סֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם
עַל־הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל־אָחִיו אֶל־הַכַּפֹּרֶת
הָיוּ פְּנֵי הַכְּרֻבִים׃

31 *Fecit & vectes de lignis ſethim, quinque ad continendas tabulas vnius lateris taberna-
32 culi. *Et quinq; alios ad alterius lateris co-
D aptãdas tabulas, & extra hos quinq; alios ve-
ctes ad Occidentalé plagam tabernaculi con-
33 tra mare. *Fecit quoq; vectem aliũ qui per medias tabulas ab angulo vſque ad angulum
34 perueniret. *Ipſa auté tabulata deaurauit fuſis baſibus earum argenteis. Et circulos eorum fecit aureos, per quos vectes induci poſſent, quos & ipſos laminis aureis operuit.
35 *Fecit & velum de hyacintho & purpura, vermiculo ac byſſo retorta, opere polymitario, varium atque diſtinctum.
36 *Et quatuor columnas de lignis ſethim, quas cum capitibus deaurauit, fuſis baſibus
37 earum argenteis. *Fecit & tentorium in introitu tabernaculi ex hyacintho, purpura, vermiculo byſſóq; retorta opere plumarij.
38 *Et columnas quinque cum capitibus ſuis quas operuit auro, baſéſq; earum fudit ęneas, quas & operuit auro. CAP. XXXVII.
1 FEcit autem Beſeleel & arcam de lignis ſe-
A thim habentem duos & ſemis cubitos in lõgitudine, & cubitum ac ſemiſſem in latitudine, altitudo quoq; vnius cubiti fuit & di-
2 midij. *Veſtiuitq; eam auro puriſſimo intus & foris. Et fecit illi coronã auream per gyrũ:
3 *Conflans quatuor anulos aureos per quatuor angulos eius, duos anulos in latere vno,
4 & duos in altero. *Vectes quoq; fecit de li-
5 gnis ſethim, quos veſtiuit auro. *Et quos miſit in anulos qui erant in lateribus arcæ ad
6 portandum eam. *Fecit & propitiatorium, id eſt, oraculum de auro mundiſſimo duorũ cubitorum & dimidij in lõgitudine, & cubiti
7 ac ſemis in latitudine. *Duos etiam Cherubim ex auro ductili, quos poſuit ex vtraque
8 parte propitiatorij. *Cherub vnum in ſummitate vnius partis, & Cherub alterum in
9 ſummitate partis alterius. *Duos Cherubim
B in ſingulis ſummitatibus propitiatorij extendentes alas & tegentes propitiatorium, ſéque mutuo & illud reſpicientes.

תרגום אונקלוס

31 ועבד עברי דאעי שטין חמשא לדפי סטר משכנא חד׃ 32 וחמשא עברין לדפי סטר משכנא תנינא וחמשא עברין לדפי סטר משכנא
לסופיהון מערבא׃ 33 ועבד ית עברא מציעאה לאעברא בגו דפיא מן סיפי לסיפי׃ 34 וית דפיא חפא דהבא וית עזקתהון עבד דהבא
אתרא לעבריא וחפא ית עבריא דהבא׃ 35 ועבד ית פרוכתא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד אומן עבד יתהון צורת כרובין׃
36 ועבד לה ארבעה עמודי שטין וחפנון דהבא וויהון דהבא ואתיך להון ארבעה סמכין דכסף׃ 37 ועבד פרסא לתרע משכנא דתכלא
וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד ציור׃ 38 וית עמודוהי חמשא וית וויהון וחפא רישיהון וכבושיהון דהבא וסמכיהון חמשא דנחשא׃

לז

1 ועבד בצלאל ית ארונא דאעי שטין תרין אמין ופלגא
אורכיה ואמתא ופלגא פותיה ואמתא ופלגא רומיה׃ 2 וחפהי דהב דכי מגו ומברא ועבד ליה זיר דדהב סחור סחור׃ 3 ואתיך ליה ארבע
עזקן דדהב על ארבע זויתיה ותרתין עזקן על סטריה חד ותרתין עזקן על סטריה תניתא׃ 4 ועבד אריחי דאעי שטין וחפא יתהון דהבא׃
5 ואעיל ית אריחיא בעזקתא על סטרי ארונא למיטל ית ארונא׃ 6 ועבד כפורתא דדהב דכי תרתין אמין ופלגא אורכה ואמתא ופלגא
פותיה׃ 7 ועבד תרין כרובין דדהב נגיד עבד יתהון מתרין סטרי כפורתא׃ 8 כרוב חד מסטרא מכא וכרוב חד מסטרא מכא מן כפורתא
עבד ית כרוביא מתרין סטרוהי׃ 9 והוו כרוביא פריסן גדפיהון לעילא מטלין בגדפיהון על כפורתא ואפיהון חד לקביל חד לקביל כפורתא
הוו אפי כרוביא׃

* Et fecit vectes ex lignis imputribilibus quin- 31
que columnis ex vna parte tabernaculi. * Et 32
quinque vectes columnis lateri tabernaculi secūdo,
& quinque vectes columnis posteriori lateri taber-
naculi, quod ad mare.
* Et vectis medius inter columnas perueniebat 33
ab vno latere in aliud latus.
* Et columnas deaurauit auro, & anulos earum 34
fecit aureos in repositoria vectibus, & deaurauit
vectes auro. * Et fecit velum ex hyacintho, & 35
purpura, & coccino retorto, & bysso filata, opus
textile fecit illud Cherubim. * Et imposuit illud 36
super quatuor columnas imputribiles deauratas au
ro, & capita earum aurea, et bases earum quatuor
argenteæ. * Et fecit tentorium portæ taberna- 37
culi ex hyacintho, & purpura, & coccino retorto,
& bysso retorta, opus variegatoris.
* Et columnas eius quinque, & capita earum, 38
& deaurauit capita earum auro, & fudit eis quin-
que bases æneas.

CAP. XXXVII.

ET fecit Beseleel arcam de lignis imputribilibus, 1
duorum cubitorum et dimidij longitudo, & cu-
biti & dimidij latitudo, & cubiti & dimidij alti-
tudo. * Et deaurauit eam auro puro intrinsecus, 2
et extrinsecus; et fecit ei vndulam vertibilem au-
ream in circuitu.
* Et fudit ei quatuor anulos aureos super qua- 3
tuor latera eius, duos anulos super latus vnum, &
duos anulos super latus secundum.
* Et fecit vectes de lignis imputribilibus, & de- 4
aurauit eos auro.
* Et induxit vectes in anulos qui in lateribus 5
arcæ, ad leuandum arcam in eis.
* Et fecit propitiatorium superpositionem auri 6
puri, duorum cubitorum & dimidij longitudo, &
cubiti & dimidij latitudo.
* Et fecit duos Cherubim aureos tornatiles, & 7
imposuit eos ex vtrisque lateribus propitiatorij.
* Cherub vnus ex latere hoc, et Cherub vnus 8
ex latere secundo propitiatorij, et fecit duos Cheru-
bim super duo latera eius. * Et erant duo Cheru-
bim extendentes alas desuper, obumbrantes alis suis 9
super propitiatorium, et facies eorum adinuicem ad
propitiatorium erant facies Cherubim.

31 * καὶ ἐποίησε μοχλοὺς ἐκ ξύλων ἀσήπτων πέντε τοῖς στύ-
λοις ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους τῆς σκηνῆς.
32 * καὶ πέντε μοχλοὺς τοῖς στύλοις τῷ κλίτει τῆς σκηνῆς τῷ
δευτέρῳ, καὶ πέντε μοχλοὺς τοῖς στύλοις τῷ ὀπισθίῳ κλίτει τῆς
33 σκηνῆς, τῷ πρὸς θάλασσαν. * καὶ ὁ μοχλὸς ὁ μέσος ἀνα-
μέσον τῶν στύλων διικνεῖτο ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κλίτους εἰς τὸ ἕτερον κλί-
34 τος. * καὶ τοὺς στύλους κατεχρύσωσεν χρυσίῳ, καὶ τοὺς δα-
κτυλίους αὐτῶν ἐποίησε χρυσοῦς εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῦσι·
35 καὶ κατεχρύσωσε τοὺς μοχλοὺς χρυσίῳ. * καὶ ἐποίησε καταπέ-
τασμα ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ
βύσσου νενησμένης. ἔργον ὑφαντὸν ἐποίησεν αὐτὸ χερουβίμ.
36 * καὶ ἐπέθηκεν αὐτὸ ἐπὶ τεσσάρων στύλων ἀσήπτων κε-
χρυσωμένων χρυσίῳ· καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ, καὶ αἱ
37 βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυραῖ. * καὶ ἐποίησεν ἐπίσπαστρον
τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου
κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ποικιλτοῦ.
38 * καὶ τοὺς στύλους αὐτοῦ πέντε, καὶ τὰς κεφαλίδας αὐτῶν,
καὶ κατεχρύσωσε τὰς κεφαλίδας αὐτῶν χρυσίῳ, καὶ ἐχώνευσεν
αὐτοῖς πέντε βάσεις χαλκᾶς.

λζ.

1 * Καὶ ἐποίησε Βεσελεὴλ τὴν κιβωτὸν ἐκ ξύλων ἀσήπτων,
δύο πηχέων καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ πῆχυς καὶ ἡμίσους
2 τὸ πλάτος, καὶ πῆχυς καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος. * καὶ κατεχρύσω-
σεν αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. καὶ ἐποίησεν αὐτῇ
3 κυμάτιον στρεπτὸν χρυσοῦν κύκλῳ. * καὶ ἐχώνευσεν αὐτῇ τέσ-
σαρας δακτυλίους χρυσοῦς ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη αὐτῆς· δύο
δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ ἕν, καὶ δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος
4 τὸ δεύτερον. * καὶ ἐποίησεν ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ
5 κατεχρύσωσεν αὐτοὺς χρυσίῳ. * καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀναφορεῖς
εἰς τοὺς δακτυλίους τοὺς ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς κιβωτοῦ, αἴρειν τὴν
6 κιβωτὸν ἐν αὐτοῖς. * καὶ ἐποίησε τὸ ἱλαστήριον ἐπίθεμα χρυ-
σίου καθαροῦ δύο πηχέων καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ πήχεος, καὶ
7 ἡμίσους τὸ πλάτος. * καὶ ἐποίησε δύο χερουβὶμ χρυσᾶ τορευ-
τά, καὶ ἐπέθηκεν αὐτὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ ἱλαστηρίου.
8 * χεροὺβ ἕνα ἐκ τοῦ κλίτους τούτου, καὶ χεροὺβ ἕνα ἐκ τοῦ κλίτους
τοῦ δευτέρου τοῦ ἱλαστηρίου· καὶ ἐποίησε τοὺς δύο χερουβὶμ ἐπὶ
9 τὰ δύο κλίτη αὐτοῦ. * καὶ ἦσαν οἱ δύο χερουβὶμ ἐκτείνον-
τες τὰς πτέρυγας ἐπάνωθεν, συσκιάζοντες ταῖς πτέρυξιν αὐ-
τῶν ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς ἄλληλα
εἰς τὸ ἱλαστήριον ἦσαν τὰ πρόσωπα τῶν χερουβίμ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Et fecit quinque vectes de lignis setim ad continendas tabulas vnius lateris tabernaculi. 32 Et quinque vectes fecit ad continendas ta-
bulas alterius lateris tabernaculi, & quinque vectes fecit ad continendas tabulas partis posterioris tabernaculi ad occidentem. 33 Et fecit
vectem medium vt mitteretur per medias tabulas à summo vsque ad summum. 34 Tabulasque cooperuit auro, & anulos earum fecit ex auro
vt essent loca vectibus, vectes quoque cooperuit auro. 35 Fecitque velum de hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta: opere ar-
tificis fecit illud cum figuris Cherubim. 36 Et fecit ei quatuor columnas de lignis setim, & cooperuit eas auro, & capita earū erant ex auro, &
effudit eis quatuor bases de argento. 37 Fecitque tentorium in ostio tabernaculi de hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta opere
polymitarij. 38 Et columnæ eius quinque cum capitibus suis, & cooperuit capita earum & cælaturas earum auro, basesque earum fecit quin-
que ex ære.

CAPVT XXXVII.

ET fecit Beseleel arcam de lignis setim, duorum cubitorum & dimidij erat longitudo eius, & latitudo eius cubiti & dimidij, & altitudo cubiti, &
dimidij. 2 Et cooperuit eam auro mundissimo intus & foris, fecitque illi circulum aureum per circuitum. 3 Et effudit ei quatuor
anulos aureos super quatuor angulos eius, duo anuli in latere vno, & duo anuli in latere altero. 4 Et fecit vectes de lignis setim, & cooperuit
eos auro. 5 Et induxit vectes per anulos qui erant in lateribus arcæ. 6 Fecitque propitiatorium ex auro mundissimo, duorum cubito-
rum & dimidij erat longitudo eius, & latitudo cubiti & dimidij. 7 Fecitque duos Cherubim, de auro ductili fecit eos ex duobus lateribus
propitiatorij. 8 Cherub vnum in latere vno hinc, & Cherub alterum in latere altero illinc. Ex propitiatorio fecit Cherubim ex duobus
lateribus eius. 9 Et erant Cherubim extendentes alas suas sursum, tegentes alis suis super propitiatorium, & facies vniuscuiusque eo-
rum erat è regione alterius, contra propitiatorium erant facies Cherubim.

10 וַיַּעַשׂ אֶת־הַשֻּׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם
11 אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ׃ וַיְצַף אֹתוֹ
12 זָהָב טָהוֹר וַיַּעַשׂ לוֹ זֵר זָהָב סָבִיב׃ וַיַּעַשׂ לוֹ מִסְגֶּרֶת
13 טֹפַח סָבִיב וַיַּעַשׂ זֵר־זָהָב לְמִסְגַּרְתּוֹ סָבִיב׃ וַיִּצֹק
לוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב וַיִּתֵּן אֶת־הַטַּבָּעֹת עַל אַרְבַּע
14 הַפֵּאֹת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רַגְלָיו׃ לְעֻמַּת הַמִּסְגֶּרֶת הָיוּ
הַטַּבָּעֹת בָּתִּים לַבַּדִּים לָשֵׂאת אֶת־הַשֻּׁלְחָן׃
15 וַיַּעַשׂ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים וַיְצַף אֹתָם זָהָב
16 לָשֵׂאת אֶת־הַשֻּׁלְחָן׃ וַיַּעַשׂ אֶת־הַכֵּלִים אֲשֶׁר
עַל־הַשֻּׁלְחָן אֶת־קְעָרֹתָיו וְאֶת־כַּפֹּתָיו וְאֵת מְנַקִּיֹּתָיו
וְאֶת הַקְּשָׂוֹת אֲשֶׁר יֻסַּךְ בָּהֵן זָהָב טָהוֹר׃
17 וַיַּעַשׂ אֶת־הַמְּנֹרָה זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה עָשָׂה אֶת־
הַמְּנֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִיעֶיהָ כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ
18 מִמֶּנָּה הָיוּ׃ וְשִׁשָּׁה קָנִים יֹצְאִים מִצִּדֶּיהָ שְׁלֹשָׁה
קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ הָאֶחָד וּשְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ
19 הַשֵּׁנִי׃ שְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד
כַּפְתֹּר וָפֶרַח וּשְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בְּקָנֶה
אֶחָד כַּפְתֹּר וָפָרַח כֵּן לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים
20 מִן־הַמְּנֹרָה׃ וּבַמְּנֹרָה אַרְבָּעָה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים
21 כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ׃ וְכַפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים
מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר
תַּחַת־שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים
22 מִמֶּנָּה׃ כַּפְתֹּרֵיהֶם וּקְנֹתָם מִמֶּנָּה הָיוּ כֻּלָּהּ מִקְשָׁה
23 אַחַת זָהָב טָהוֹר׃ וַיַּעַשׂ אֶת־נֵרֹתֶיהָ שִׁבְעָה וּמַלְקָחֶיהָ
24 וּמַחְתֹּתֶיהָ זָהָב טָהוֹר׃ כִּכָּר זָהָב טָהוֹר עָשָׂה אֹתָהּ
25 וְאֵת כָּל־כֵּלֶיהָ׃ וַיַּעַשׂ אֶת־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת
עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּה אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ רָבוּעַ וְאַמָּתַיִם
26 קֹמָתוֹ מִמֶּנּוּ הָיוּ קַרְנֹתָיו׃ וַיְצַף אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר
אֶת־גַּגּוֹ וְאֶת־קִירֹתָיו סָבִיב וְאֶת־קַרְנֹתָיו וַיַּעַשׂ לוֹ
זֵר זָהָב סָבִיב׃

10 Fecit et mensam de lignis sethim in longitudine duorum cubitorum & in latitudine vnius cubiti, quæ habebat in altitudine cubitum ac semissem.
11 Circundeditq; eam auro mundissimo, et fecit illi labium aureum per
12 gyrum. Ipsi quoque labio coronam auream interrasilem quatuor digitorũ, et super eandem alteram coronam auream.
13 Fudit et quatuor circulos aureos quos posuit in quatuor angulis per singulos pedes mensę contra
14 coronam. Misitque in eos vectes, vt possit
15 mensa portari. Ipsos quoq; vectes fecit de lignis sethim, et circundedit eos auro.
16 Et vasa ad diuersos vsus mensæ, acetabula, phialas et cyathos et thuribula ex auro puro,
17 in quibus offerenda sunt libamina. Fecit et candelabrum ductile de auro mundissimo, de cuius vecte calami, scyphi sphærulæque ac
18 lilia procedebant. Sex in vtroque latere: tres calami ex parte vna, et tres ex altera.
19 Tres scyphi in nucis modum per calamos
C singulos sphærulæque simul et lilia. Et tres scyphi instar nucis in calamo altero, sphęrulęque simul & lilia. Æquum erat opus sex calamorum qui procedebãt de stipite candelabri.
20 In ipso autem vecte erãt quatuor scyphi in nucis modum, sphærulæq; per singulos et
21 lilia. Et sphærulæ sub duobus calamis per loca tria, qui simul sex fiunt calami procedentes de vecte vno.
22 Et sphærulę igitur et calami ex ipso erant, vniuersa ductilia ex auro purissimo.
23 Fecit et lucernas septem cum emunctorijs suis, et vasa vbi ea quæ emuncta sunt extinguantur de auro mundissimo.
24 Talentum auri appendebat candelabrum cum omnibus vasis suis.
25 Fecit et altare thymiamatis de lignis sethim per quadrum singulos habens cubitos, et in altitudine duos, e cuius angulis procedebant cornua.
26 Vestiuítque illud auro purissimo cum craticula ac parietibus et cornibus. Fecítque ei coronam aureolam per gyrum.

תרגום אונקלוס

10 ועבד ית פתורא דאעי שטין תרתין אמין אורכיה ואמתא פותיה ואמתא ופלגא רומיה׃ 11 וחפא יתיה דהב דכי ועבד ליה זיר דדהב
סחור סחור׃ 12 ועבד ליה גדנפא רומיה פושכא סחור סחור ועבד זיר דדהב לגדנפיה סחור סחור׃ 13 ואתיך ליה ארבע
עזקן דדהב ויהב ית עזקתא על ארבע זויתיה דלארבע רגלוהי׃ 14 לקביל גדנפא הוו עזקתא אתרא לאריחיא למיטל ית פתורא׃ 15 ועבד
ית אריחיא דאעי שטין וחפא יתהון דהבא למיטל ית פתורא׃ 16 ועבד ית מניא דעל פתורא ית מגיסוהי וית בזיכוהי וית מכילתיה וית קסותא
דיתנסך בהון דדהב דכי׃ 17 ועבד ית מנרתא דדהב דכי נגיד עבד ית מנרתא שידהא וקנהא כלידהא חיזורהא ושושנהא מינה הוו׃
18 ושיתא קנין נפקין מסטרהא תלתא קני מנרתא מסטרה חד ותלתא קני מנרתא מסטרה תנינא׃ 19 תלתא כלידין מציירין בקניא חד
חיזור ושושן ותלתא כלידין מציירין בקניא חד חיזור ושושן כן לשיתא קנין דנפקין מן מנרתא׃ 10 ובמנרתא ארבעה כלידין מציירין
חיזורהא ושושנהא׃ 21 וחיזור תחות תרין קנין מינה וחיזור תחות תרין קנין מינה וחיזור תחות תרין קנין מינה לשיתא קנין דנפקין
מינה׃ 22 חיזוריהון וקניהון מינה הוו כלה נגידא חדא דדהב דכי׃ 23 ועבד ית בוצינהא שבעא וציבתהא ומחתיתהא
דדהב דכי׃ 24 ככרא דדהב דכי עבד יתה וית כל מנהא׃ 25 ועבד ית מדבח קטורת בוסמיא דאעי שטין אמתא אורכיה ואמתא
פותיה מרבע ותרתין אמין רומיה מיניה הוו קרנוהי׃ 26 וחפא יתיה דדהב דכי ית איגריה וית כותלוהי סחור סחור וית קרנוהי
ועבד ליה זיר דדהב סחור סחור׃

** Et fecit menſam ex lignis imputribilibus, duo- 10*
rum cubitorũ longitudo, & cubiti latitudo, & cu-
biti & dimidij altitudo.
** Et deaurauit eam auro puro, & fecit ei ver- 11*
tibilem vndulam auream in circuitu.
** Et fecit ei coronam pugilli in circuitu, & fe- 12*
cit vertibilem vndulam in circuitu coronæ.
** Et fudit ei quatuor anulos aureos, & impoſuit 13*
quatuor anulos ſuper quatuor partes pedum eius
** Sub vertibili corona: erant anuli in repoſito- 14*
ria vectibus, ad portandum menſam.
** Et fecit vectes de lignis imputribilibus, et de- 15*
aurauit eos auro, ad portandum menſam.
** Et fecit vaſa menſæ, catinos eius & mortario- 16*
la, & cyathos, & libatoria in quibus libabit in
eis auri puri.
** Et fecit candelabrum ex auro puro, tornatile 17*
fecit candelabrum: haſtile eius, & calami, et ſcyphi,
& ſphærulæ, & lilia ex ipſo erant.
** Sex autem calami egredientes ex lateribus; tres 18*
calami candelabri ex latere ipſius vnius, & tres
calami candelabri ex latere ſecundo.
** Et tres ſcyphi figurati in nucis modum, in vno 19*
calamo ſphærula & lilium, & tres ſcyphi figurati
in nucis modum, in vno calamo ſphærula, & liliũ:
ſic ſex calamis egredientibus ex candelabro.
** Et in cãdelabro quatuor ſcyphi figurati in nu- 20*
cis modum, in vno calamo ſphærulæ & lilia eius.
** Sphærula ſub duobus calamis ex ipſa, et ſphæ- 21*
rula ſub duobus calamis ex ipſa: ſic ſex calamis
egredientibus ex candelabro.
** Et calami, & ſphærulæ ex ipſo erant omnes 22*
tornatiles ex vno auro puro.
** Et fecit lucernas eius ſeptem, & forcipes eius, 23*
& emunctoria eius auri puri.
** Talentum auri puri fecit illam, & omnia vaſa 24*
eius.
** Et fecit altare incenſi ex lignis imputribili- 25*
bus, cubiti longitudo eius, & cubiti latitudo eius
quadrangulum, & duorum cubitorum altitudo
eius, ex ipſo erant cornua eius.
** Et deaurauit illud auro puro, craticulam eius, 26*
& parietes eius, & cornua eius, & fecit illi verti-
bilem coronam auream in circuitu.

10 * καὶ ἐποίησε τράπεζαν ἐκ ξύλων ἀσήπτων, δύο πηχέων
τὸ μῆκος, καὶ πήχεος τὸ εὖρος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσεος τὸ
11 ὕψος. * καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ καὶ ἐποίη-
12 σεν αὐτῇ στρεπτὸν κυμάτιον χρυσοῦν κύκλῳ. * καὶ ἐποίησεν
αὐτῇ στεφάνην παλαιστοῦ κύκλῳ· καὶ ἐποίησε στρεπτὸν κυμά-
13 τιον κύκλῳ τῇ στεφάνῃ. * καὶ ἐχώνευσεν αὐτῇ τέσσαρας δακτυ-
λίους χρυσοῦς· καὶ ἐπέθηκε τοὺς τέσσαρας δακτυλίους ἐπὶ τὰ τέσ-
14 σαρα μέρη τῶν ποδῶν αὐτῆς * ὑπὸ τὴν στρεπτὴν στεφάνην·
ἦσαν οἱ δακτύλιοι εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῦσιν, ὥστε αἴρειν τὴν
15 τράπεζαν. * καὶ ἐποίησε τοὺς ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ
16 κατεχρύσωσεν αὐτοὺς χρυσίῳ, ὥστε αἴρειν τὴν τράπεζαν. * καὶ
ἐποίησε τὰ σκεύη τῆς τραπέζης, τὰ τρυβλία αὐτῆς καὶ τὰς θυΐσ-
κας καὶ τοὺς κυάθους καὶ τὰ σπονδεῖα ἐν οἷς σπείσει ἐν αὐτοῖς χρυ-
17 σίου καθαροῦ. * καὶ ἐποίησε τὴν λυχνίαν ἐκ χρυσίου καθαροῦ, το-
ρευτὴν ἐποίησε τὴν λυχνίαν· ὁ καυλὸς αὐτῆς καὶ οἱ καλαμίσ-
κοι, καὶ οἱ κρατῆρες, καὶ οἱ σφαιρωτῆρες, καὶ τὰ κρίνα ἐξ αὐτῆς
18 ἦσαν. * ἓξ δὲ καλαμίσκοι ἐκπορευόμενοι ἐκ πλαγίων· τρεῖς
καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους αὐτῆς τοῦ ἑνός· καὶ τρεῖς
19 καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου. * καὶ τρεῖς
κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους· ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ
σφαιρωτὴρ καὶ κρίνον, καὶ τρεῖς κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυ-
ΐσκους, ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ σφαιρωτήρ, καὶ κρίνον· οὕτω τοῖς ἓξ
20 καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας. * καὶ ἐν τῇ
λυχνίᾳ τέσσαρες κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους. ἐν τῷ
21 ἑνὶ καλαμίσκῳ οἱ σφαιρωτῆρες καὶ τὰ κρίνα αὐτῆς. * ὁ
σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς, καὶ σφαιρω-
τὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς· οὕτω τοῖς ἓξ καλα-
22 μίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας. * καὶ οἱ καλα-
μίσκοι καὶ οἱ σφαιρωτῆρες ἐξ αὐτῆς ἦσαν ὅλοι τορευτοὶ ἐξ ἑνὸς
23 χρυσίου καθαροῦ. * καὶ ἐποίησε τοὺς λύχνους αὐτῆς ἑπτά· καὶ τὰς
λαβίδας αὐτῆς καὶ τὰς ἐπαρυστρίδας αὐτῆς χρυσίου καθαροῦ.
24 * τάλαντον χρυσίου καθαροῦ ἐποίησεν αὐτήν, καὶ πάντα τὰ
25 σκεύη αὐτῆς. * καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον θυμιάματος ἐξ
ξύλων ἀσήπτων, πήχεος τὸ μῆκος αὐτοῦ, καὶ πήχεος τὸ εὖρος
αὐτοῦ τετράγωνον, καὶ δύο πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ· ἐξ αὐτοῦ
ἦσαν τὰ κέρατα αὐτοῦ.
26 * καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὸ χρυσίῳ καθαρῷ, τὴν ἐσχάραν
αὐτοῦ, καὶ τοὺς τοίχους αὐτοῦ, καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν
αὐτῷ στρεπτὴν στεφάνην χρυσῆν κύκλῳ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[10] Fecitque menſam de lignis ſetim, duorum cubitorum longitudo eius, & cubiti vnius latitudo eius, & cubiti, & dimidij altitudo eius. [11] Et operuit eam auro mundiſſimo, fecitque ei circulum aureum per gyrum. [12] Et fecit ei coronam interraſilem altam pugillo per circuitum, & fecit circulum aureum ipſi coronæ interraſili per gyrum. [13] Et fudit ei quatuor anulos aureos, & poſuit anulos ſuper quatuor angulos eius, qui erant ad quatuor pedes eius. [14] Contra coronam interraſilem fuerunt anuli, vt per eos mitterentur vectes vt portaretur menſa. [15] Fecitque vectes de lignis ſetim, & operuit eos auro, vt in eis portaretur menſa. [16] Et fecit vaſa quæ erant ſuper menſa, acetabula eius & phialas, & thuribula, & cyathos in quibus offerenda erant libamina; de auro mundiſſimo fecit ea. [17] Fecitque candelabrum de auro mundiſſimo, ductile fecit illud: haſtile & calamum eius, ſcyphi eius, ſphærulæ & lilia eius ex ipſo erant. [18] Et ſex calami egrediebantur de lateribus eius, tres calami ex latere vno candelabri, & tres calami ex latere altero. [19] Tres ſcyphi figurati erant in calamo vno, ſphærula & lilium, & tres ſcyphi figurati in calamo alio, ſphærula & lilium, ſic fecit in ſex calamis qui egrediebantur de candelabro. [20] Et in candelabro erant quatuor ſcyphi figurati, ſphærulæ eius & lilia. [21] Sphærulaque ſub duobus calamis eius, & ſphærula ſub duobus calamis eius, & ſphærula ſub duobus calamis eius: ſic fecit in ſex calamis qui egrediebantur ex eo. [22] Sphærulæ eius & calami eius ex ipſo erant, omnia ſimul ductilia ex auro mundiſſimo. [23] Fecitque ſeptem lucernas eius & forcipes eius & thuribula eius ex auro mundiſſimo. [24] Ex talento auri mundiſſimi fecit illud & omnia vaſa eius. [25] Fecitque altare incenſi aromatum de lignis ſetim, longitudo eius erat cubiti vnius, & latitudo eius cubiti vnius, quadrangulum erat, & duorum cubitorum erat altitudo eius, ex ipſo fuerunt cornua eius. [26] Operuitque illud auro mundiſſimo, tectum eius, & parietes eius per gyrum & cornua eius, & fecit circulum aureum per circuitum.

27 * וּשְׁתֵּי טַבְּעֹת זָהָב עָשָׂה־לוֹ מִתַּחַת לְזֵרוֹ עַל
שְׁתֵּי צַלְעֹתָיו עַל שְׁנֵי צִדָּיו לְבָתִּים לְבַדִּים לָשֵׂאת
28 אֹתוֹ בָּהֶם׃ * וַיַּעַשׂ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים
29 וַיְצַף אֹתָם זָהָב׃ * וַיַּעַשׂ אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה קֹדֶשׁ
וְאֶת־קְטֹרֶת הַסַּמִּים טָהוֹר מַעֲשֵׂה רֹקֵחַ׃

לח

1 * וַיַּעַשׂ אֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה עֲצֵי שִׁטִּים חָמֵשׁ אַמּוֹת
אָרְכּוֹ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רָחְבּוֹ רָבוּעַ וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת קֹמָתוֹ׃
2 * וַיַּעַשׂ קַרְנֹתָיו עַל אַרְבַּע פִּנֹּתָיו מִמֶּנּוּ הָיוּ קַרְנֹתָיו
3 וַיְצַף אֹתוֹ נְחֹשֶׁת׃ * וַיַּעַשׂ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ אֶת־
הַסִּירֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמִּזְרָקֹת אֶת־הַמִּזְלָגֹת
4 וְאֶת־הַמַּחְתֹּת כָּל־כֵּלָיו עָשָׂה נְחֹשֶׁת׃ * וַיַּעַשׂ לַמִּזְבֵּחַ
מִכְבָּר מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת נְחֹשֶׁת תַּחַת כַּרְכֻּבּוֹ מִלְּמַטָּה
5 עַד־חֶצְיוֹ׃ * וַיִּצֹק אַרְבַּע טַבָּעֹת בְּאַרְבַּע הַקְּצָוֹת
6 לְמִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת בָּתִּים לַבַּדִּים׃ * וַיַּעַשׂ אֶת־הַבַּדִּים
7 עֲצֵי שִׁטִּים וַיְצַף אֹתָם נְחֹשֶׁת׃ * וַיָּבֵא אֶת־הַבַּדִּים
בַּטַּבָּעֹת עַל צַלְעֹת הַמִּזְבֵּחַ לָשֵׂאת אֹתוֹ בָּהֶם נְבוּב
8 לֻחֹת עָשָׂה אֹתוֹ׃ * וַיַּעַשׂ אֵת הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת
וְאֵת כַּנּוֹ נְחֹשֶׁת בְּמַרְאֹת הַצֹּבְאֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ פֶּתַח
9 אֹהֶל מוֹעֵד׃ * וַיַּעַשׂ אֶת־הֶחָצֵר לִפְאַת
נֶגֶב תֵּימָנָה קַלְעֵי הֶחָצֵר שֵׁשׁ מָשְׁזָר מֵאָה בָּאַמָּה׃
10 * עַמּוּדֵיהֶם עֶשְׂרִים וְאַדְנֵיהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וָוֵי
11 הָעַמּוּדִים וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף׃ * וְלִפְאַת צָפוֹן מֵאָה
בָאַמָּה עַמּוּדֵיהֶם עֶשְׂרִים וְאַדְנֵיהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת
12 וָוֵי הָעַמּוּדִים וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף׃ * וְלִפְאַת־יָם קְלָעִים
חֲמִשִּׁים בָּאַמָּה עַמּוּדֵיהֶם עֲשָׂרָה וְאַדְנֵיהֶם
13 עֲשָׂרָה וָוֵי הָעַמֻּדִים וַחֲשׁוּקֵיהֶם כָּסֶף׃ * וְלִפְאַת
14 קֵדְמָה מִזְרָחָה חֲמִשִּׁים אַמָּה׃ * קְלָעִים חֲמֵשׁ־
עֶשְׂרֵה אַמָּה אֶל־הַכָּתֵף עַמּוּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַדְנֵיהֶם
שְׁלֹשָׁה׃

27 * Et duos anulos aureos ſub corona per ſin
gula latera, vt mittantur in eos vectes, & poſ-
28 ſit altare portari. * Ipſos autem vectes fecit
de lignis ſethim, & operuit laminis aureis.
29 * Compoſuit & oleum ad ſanctificationis
vnguentum & thymiamata de aromatibus
mundiſſimis opere pigmentarij.

CAP. XXXVIII.

1 Fecit & altare holocauſti de lignis ſethim,
quinque cubitorũ per quadrum, & trium
A in altitudine.
2 * Cuius cornua de angulis procedebant, 2.Paral. 1.a
3 operuítque illud laminis æneis. * Et in vſus
eius parauit ex ære vaſa diuerſa, lebetes, forci-
pes, fuſcinulas, vncinos, & ignium recepta-
4 cula. * Craticulámque eius in modum
retis fecit æneam.
5 * Et ſubter eam in altaris medio arulam fu
ſis quatuor anulis per totidẽ retiaculi ſummi-
tates, ad immittendos vectes ad portandum.
6 * Quos & ipſos fecit de lignis ſethim, &
operuit laminis æneis.
7 * Induxítque in circulos qui in lateribus
altaris eminebant. Ipſum autẽ altare non erat
ſolidum, ſed cauum ex tabulatis & intus va-
8 cuum. * Fecit & labrum æneum cũ baſi ſua
de ſpeculis mulierum, quæ excubabãt in oſtio
9 tabernaculi. * Fecit & atrium in cuius au-
B ſtrali plaga erant tentoria de byſſo retorta cu
bitorum centum.
10 * Columnæ æneæ viginti cum baſibus ſuis,
capita columnarum et tota operis cælatura
argentea.
11 * Æquè ad ſeptentrionalem plagam tento-
ria, columnę baſéſque et capita columnarum
eiuſdem menſuræ et operis ac metalli erant.
12 * In ea verò plaga quæ ad occidentem re-
ſpicit, fuerunt tentoria cubitorum quinqua-
ginta, columnę decem cum baſibus ſuis ænec,
et capita columnarum et tota operis cælatura
13 argentea. * Porrò cõtra orientem quinqua-
ginta cubitorum parauit tentoria.
14 * E quibus quindecim cubitos columna-
rum triũ cum baſibus ſuis vnũ tenebat latus.

תרגום אונקלוס

27 וְתַרְתֵּין עִיזְקָן דִּדְהַב עֲבַד לֵיהּ מִלְּרַע לְזֵירֵיהּ עַל תַּרְתֵּין זָוְיָתֵיהּ עַל תְּרֵין סִטְרוֹהִי לְאַתְרָא לַאֲרִיחַיָּא לְמִטַּל יָתֵיהּ בְּהוֹן׃ 28 וַעֲבַד יַת אֲרִיחַיָּא דְּאָעֵי
שִׁטִּין וַחֲפָא יָתְהוֹן דַּהֲבָא׃ 29 וַעֲבַד יַת מִשְׁחָא דִרְבוּתָא קוּדְשָׁא וְיַת קְטֹרֶת בּוּסְמַיָּא דְּכֵי עוֹבַד בּוּסְמָנוּ׃ לח
1 וַעֲבַד יַת מַדְבַּח עֲלָתָא דְּאָעֵי שִׁטִּין חֲמֵשׁ אַמִּין אוּרְכֵּיהּ וַחֲמֵשׁ אַמִּין פּוּתְיֵיהּ מְרַבַּע וּתְלָת אַמִּין רוּמֵיהּ׃ 2 וַעֲבַד קַרְנוֹהִי עַל אַרְבַּע זָוְיָתֵיהּ
מִינֵיהּ הֲוָאָה קַרְנוֹהִי וַחֲפָא יָתֵיהּ נְחָשָׁא׃ 3 וַעֲבַד יַת כָּל מָאנֵי מַדְבְּחָא יַת פַּסְכְתְרָוָתָא וְיַת מַגְרוֹפְיָתָא וְיַת מִזְרְקַיָּא וְיַת צִנּוֹרְיָתָא
וְיַת מַחְתְּיָתָא כָּל מָנוֹהִי עֲבַד נְחָשָׁא׃ 4 וַעֲבַד לְמַדְבְּחָא סְרָדָא עוֹבַד מְצַדְתָּא דִּנְחָשָׁא תְּחוֹת סוֹבְבֵיהּ מִלְּרַע עַד פַּלְגֵיהּ׃ 5 וְאַתִּיךְ
אַרְבַּע עִיזְקָתָא בְּאַרְבַּע זָוְיָתָא לִסְרָדָא דִּנְחָשָׁא אַתְרָא לַאֲרִיחַיָּא׃ 6 וַעֲבַד יַת אֲרִיחַיָּא דְּאָעֵי שִׁטִּין וַחֲפָא יָתְהוֹן דִּנְחָשָׁא׃ 7 וְאַעֵיל
יַת אֲרִיחַיָּא בְּעִיזְקָתָא עַל סִטְרֵי מַדְבְּחָא לְמִטַּל יָתֵיהּ בְּהוֹן חֲלִיל לוּחִין עֲבַד יָתֵיהּ׃ 8 וַעֲבַד יַת כִּיּוֹרָא דִּנְחָשָׁא וְיַת בְּסִיסֵיהּ דִּנְחָשָׁא
בְּמַחְזְיַת נְשַׁיָּא דְּאָתְיָן לְצַלָּאָה בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 9 וַעֲבַד יַת דַּרְתָּא לְרוּחַ עִיבַר דָּרוֹמָא סְרָדֵי דַרְתָּא דְּבוּץ שְׁזִיר מְאָה אַמִּין׃
10 עַמּוּדֵיהוֹן עֶשְׂרִין וְסַמְכֵיהוֹן עֶשְׂרִין דִּנְחָשָׁא וָוֵי עַמּוּדַיָּא וְכִיבּוּשֵׁיהוֹן דִּכְסַף׃ 11 וּלְרוּחַ צִיפּוּנָא מְאָה אַמִּין עַמּוּדֵיהוֹן
עֶשְׂרִין וְסַמְכֵיהוֹן עֶשְׂרִין דִּנְחָשָׁא וָוֵי עַמּוּדַיָּא וְכִיבּוּשֵׁיהוֹן דִּכְסַף׃ 12 וּלְרוּחַ מַעַרְבָא סְרָדִין חַמְשִׁין אַמִּין עַמּוּדֵיהוֹן עַשְׂרָא
וְסַמְכֵיהוֹן עַשְׂרָא וָוֵי עַמּוּדַיָּא וְכִיבּוּשֵׁיהוֹן דִּכְסַף׃ 13 וּלְרוּחַ קִידוּמָא מַדִּינְחָא חַמְשִׁין אַמִּין׃ 14 סְרָדִין חֲמֵשׁ עַשְׂרֵה אַמִּין לְעִיבְרָא
עַמּוּדֵיהוֹן תְּלָתָא וְסַמְכֵיהוֹן תְּלָתָא׃

* Et duos anulos aureos puros fecit illi sub 27
corona vertibili eius ad duo latera eius, in duo-
bus lateribus eius in repositoria vectibus, ad por-
tandum illud in eis.
* Et fecit vectes de lignis imputribilibus, et de- 28
aurauit eos auro. * Et fecit oleum vnctionis san- 29
ctum, & compositionem thymiamatis purum opus
pigmentarij.

CAP. XXXVIII.

ET fecit altare holocausti de lignis imputribili- 1
bus, quinque cubitorum longitudine, & quin-
que cubitorum latitudine, quadrangulum erat al-
tare, & trium cubitorum altitudo eius. * Et fe- 2
cit cornua in quatuor angulis, ex ipso erant cornua.
& cooperuit ea ære. * Et fecit coronam altari, & 3
cooperimentum eius, & phialas eius, & fuscinulas
eius, & thuribulum eius, & omnia vasa eius fecit
ænea. * Et fecit ei craticulã opere retiario æneam. 4
* Et fecit craticulæ quatuor anulos æneos ad qua- 5
tuor latera, & supposuit eos sub craticula altaris
ab infra, & erat craticula vsque ad dimidium al-
taris. * Et fecit vectes altari ex lignis imputri- 6
bilibus, & obærauit eos ære. * Et induxit vectes 7
per latera altaris in eleuando illud, concauum tabu-
latum fecit illud. * Et fecit labrum æneum, & 8
basim eius æneam de speculis ieiunantium, quæ ie-
iunauerunt apud ostia tabernaculi testimonij.
* Et fecit atrium ad Austrum, cortinas atrij ex 9
bysso retorta centum ad centum.
* Et columnæ earum viginti, & bases earum vi- 10
ginti æneæ, & fibulæ earum & forcipes earum ar-
genteæ. * Et latus quod ad Aquilonem centum 11
ad centum, & columnæ earum viginti, & bases
earum viginti æneæ, & fibulæ earum & forcipes
earum argenteæ.
* Et latus quod ad mare cortinæ quinquaginta 12
cubitorum, columnæ earum decem, & bases earum
decem, & fibulæ earum & forcipes earũ argenteæ.
* Et latus quod ad Orientem quinquaginta cu- 13
bitorum cortinæ. * Quinque & decem cubitorum 14
iuxta dorsum, et columnæ earum tres, & bases ea-
rum tres.

27 * καὶ δύο δακτυλίους χρυσοῦς καθαροὺς ἐποίησεν αὐτῷ
ὑπὸ τὴν στεφάνην τὴν στρεπτὴν αὐτοῦ εἰς τὰ δύο κλίτη αὐτοῦ ἐν
τοῖς δυσὶ πλευροῖς αὐτοῦ εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῦσιν, αἴρειν αὐ-
28 τὸ ἐν αὐτοῖς. * καὶ ἐποίησε τοὺς μοχλοὺς ἐκ ξύλων ἀσήπ-
29 των, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτοὺς χρυσίῳ. * καὶ ἐποίησε τὸ
ἔλαιον τῆς χρίσεως τὸ ἅγιον, καὶ τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάμα-
τος καθαρὸν ἔργον μυρεψοῦ.

λή.

1 * Καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον ὁλοκαυτώματος ἐκ ξύλων
ἀσήπτων, πέντε πηχέων τὸ μῆκος, καὶ πέντε πηχέων τὸ εὖρος,
τετράγωνον ἴσον τὸ θυσιαστήριον, καὶ τριῶν πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ.
2 * καὶ ἐποίησε τὰ κέρατα ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν, ἐξ αὐτοῦ
3 ἦσαν τὰ κέρατα· καὶ ἐκάλυψεν αὐτὰ χαλκῷ. * καὶ ἐποίησε
στεφάνην τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ τὸν καλυπτῆρα αὐτοῦ, καὶ τὰς φιά-
λας αὐτοῦ, καὶ τὰς κρεάγρας αὐτοῦ, καὶ τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, καὶ πάντα
4 τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐποίησε χαλκᾶ. * καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ἐσχά-
5 ραν ἔργῳ δικτυωτῷ χαλκῆν. * καὶ ἐποίησε τῇ ἐσχάρᾳ τέσσα-
ρας δακτυλίους χαλκοῦς ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη· καὶ ὑπέθη-
κεν αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἐσχάραν τοῦ θυσιαστηρίου κάτωθεν· καὶ ἦν ἡ
6 ἐσχάρα ἕως ἡμίσους τοῦ θυσιαστηρίου. * καὶ ἐποίησε τοὺς ἀναφο-
ρεῖς τῷ θυσιαστηρίῳ ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ περιεχάλκωσεν
7 αὐτοὺς χαλκῷ. * καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀναφορεῖς κατὰ τὰ πλευ-
ρὰ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῷ αἴρειν αὐτό· κοῖλον σανιδωτὸν ἐποίη-
8 σεν αὐτό. * καὶ ἐποίησε τὸν λουτῆρα τὸν χαλκοῦν, καὶ τὴν
βάσιν αὐτοῦ χαλκῆν ἐκ τῶν κατόπτρων τῶν νηστευσασῶν, αἳ
ἐνήστευσαν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
9 * καὶ ἐποίησε τὴν αὐλὴν τὰ πρὸς λίβα, ἱστία τῆς αὐλῆς ἐκ
βύσσου κεκλωσμένης ἑκατὸν ἐφ᾽ ἑκατόν.
10 * καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλ-
καῖ· καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ.
11 * καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς βορρᾶν ἑκατὸν ἐφ᾽ ἑκατόν, καὶ οἱ
στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ· καὶ
οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ.
12 * καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς θάλασσαν αὐλαῖαι πεντήκοντα
πηχέων, στῦλοι αὐτῶν δέκα, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα, καὶ οἱ
κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ.
13 * καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς ἀνατολὰς πεντήκοντα πηχέων ἱστία.
14 * πέντε καὶ δέκα πηχέων τὸ κατὰ νώτου, καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν
τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Et duos anulos aureos fecit ei subter circulum eius in duobus angulis eius super duo latera eius, vt per eos inducerentur vectes, vt portaretur in eis. 28 Fecitque vectes de lignis setim, & operuit eos auro. 29 Et fecit oleum sanctæ vnctionis & thymiama aromatum mundissimum opere aromatarij.

CAPVT XXXVIII.

Fecitque altare holocausti de lignis setim, quinque cubitorum erat longitudo eius, & quinque cubitorum latitudo eius: quadrangulum erat, & trium cubitorum altitudo eius. 2 Fecitque cornua eius super quatuor angulos eius, ex ipso erant cornua eius, & cooperuit illud ære. 3 Et fecit omnia vasa altaris, lebetes, & batilla, & acetabula, & fuscinulas, & thuribula; omnia vasa eius fecit ex ære. 4 Fecitque ei craticulam opere retis ex ære sub circulo eius deorsum vsque ad dimidium eius. 5 Et fudit ei quatuor anulos in quatuor angulis craticulæ æneæ, vt per eos inducerentur vectes. 6 Fecitque vectes de lignis setim, & operuit eos ære. 7 Et induxit vectes per anulos in lateribus altaris, vt portaretur cum eis, concauum ex tabulis fecit illud. 8 Et fecit labrum ex ære & basim eius ex ære de speculis mulierum qui veniebant vt orarent in ostio tabernaculi fœderis. 9 Fecitque atrium, in cuius australi plaga erant cortinæ de bysso retorta centum cubitorum. 10 Columnæ earum erant viginti, & bases earum viginti ex ære, capita columnarum & cælaturæ earum erant ex argento. 11 Et in plaga Septentrionali erant cortinæ centum cubitorum, columnæ earum viginti, & bases earum viginti ex ære, capita columnarum & cælaturæ erant de argento. 12 Et in plaga Occidentali fuerunt cortinæ quinquaginta cubitorum, columnæ earum decem, & bases earum decem, capita columnarum & cælaturæ earum ex argento. 13 Et in plaga Orientali erat spacium quinquaginta cubitorum. 14 Quindecim cubitorum cortinæ erant in vno latere, columnæ earum tres, & bases earum tres.

15 • וְלַכָּתֵף הַשֵּׁנִית מִזֶּה וּמִזֶּה לְשַׁעַר הֶחָצֵר קְלָעִים
חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַדְנֵיהֶם
16 שְׁלֹשָׁה׃ • כָּל־קַלְעֵי הֶחָצֵר סָבִיב שֵׁשׁ מָשְׁזָר׃
17 • וְהָאֲדָנִים לָעַמֻּדִים נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמּוּדִים
וַחֲשׁוּקֵיהֶם כֶּסֶף וְצִפּוּי רָאשֵׁיהֶם כָּסֶף וְהֵם
18 מְחֻשָּׁקִים כֶּסֶף כֹּל עַמֻּדֵי הֶחָצֵר׃ • וּמָסַךְ שַׁעַר
הֶחָצֵר מַעֲשֵׂה רֹקֵם תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי
וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר וְעֶשְׂרִים אַמָּה אֹרֶךְ וְקוֹמָה בְרֹחַב
19 חָמֵשׁ אַמּוֹת לְעֻמַּת קַלְעֵי הֶחָצֵר׃ • וְעַמֻּדֵיהֶם
אַרְבָּעָה וְאַדְנֵיהֶם אַרְבָּעָה נְחֹשֶׁת וָוֵיהֶם כֶּסֶף
20 וְצִפּוּי רָאשֵׁיהֶם וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף׃ • וְכָל־הַיְתֵדֹת
21 לַמִּשְׁכָּן וְלֶחָצֵר סָבִיב נְחֹשֶׁת׃ • אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן
מִשְׁכַּן הָעֵדֻת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל־פִּי מֹשֶׁה עֲבֹדַת הַלְוִיִּם
22 בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃ • וּבְצַלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־
חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה עָשָׂה אֵת כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה
23 אֶת־מֹשֶׁה׃ • וְאִתּוֹ אָהֳלִיאָב בֶּן־אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה־
דָן חָרָשׁ וְחֹשֵׁב וְרֹקֵם בַּתְּכֵלֶת וּבָאַרְגָּמָן וּבְתוֹלַעַת
24 הַשָּׁנִי וּבַשֵּׁשׁ׃ • כָּל־הַזָּהָב הֶעָשׂוּי לַמְּלָאכָה בְּכֹל
מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ וַיְהִי זְהַב הַתְּנוּפָה תֵּשַׁע וְעֶשְׂרִים
כִּכָּר וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃
25 • וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מְאַת כִּכָּר וְאֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת
וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃
26 • בֶּקַע לַגֻּלְגֹּלֶת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְכֹל
הָעֹבֵר עַל־הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה
לְשֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת
27 וַחֲמִשִּׁים׃ • וַיְהִי מְאַת כִּכַּר הַכֶּסֶף לָצֶקֶת אֵת אַדְנֵי
הַקֹּדֶשׁ וְאֵת אַדְנֵי הַפָּרֹכֶת מְאַת אֲדָנִים לִמְאַת הַכִּכָּר
28 כִּכָּר לָאָדֶן׃ • וְאֶת־הָאֶלֶף וּשְׁבַע הַמֵּאוֹת וַחֲמִשָּׁה
וְשִׁבְעִים עָשָׂה וָוִים לָעַמּוּדִים וְצִפָּה רָאשֵׁיהֶם
וְחִשַּׁק אֹתָם׃

15 * Et in parte altera, quia inter vtraque introitum tabernaculi fecit, quindecim æque
C cubitorum erant tentoria, columnæque tres
16 & baſes totidem. * Cuncta atrij tentoria byſſus retorta texuerat.
17 * Baſes columnarum fuere æneæ, capita autem earum cum cunctis cælaturis ſuis argentea, ſed & ipſas columnas atrij veſtiuit argẽto.
18 * Et in introitu eius opere plumario fecit tentorium ex hyacintho, purpura, vermiculo ac byſſo retorta, quod habebat viginti cubitos in longitudine; altitudo verò quinque cubitorum erat, iuxta menſuram quam cuncta atrii tentoria habebant.
19 * Columnæ autem in ingreſſu fuere quatuor cum baſibus æneis, capitáque earum & cælaturæ argenteæ.
20 * Paxillos quoque tabernaculi & atrii per
21 gyrum fecit æneos. * Hæc ſunt instrumẽta tabernaculi teſtimonii, quæ enumerata ſunt iuxta præceptum Moyſi in ceremoniis Leuitarum per manum Ithamar filij Aaron ſacer-
22 dotis. * Quæ Beſeleel filius Huri filij Hur de tribu Iuda, Domino per Moyſen iubente compleuerat:
23 * Iuncto ſibi ſocio Ooliab filio Achiſamech de tribu Dan, qui & ipſe artifex lignorũ egregius fuit, & polymitarius atque plumarius ex hyacintho, purpura, vermiculo & byſſo.
24 * Omne aurum quod expenſum eſt in opere ſanctuarii, & quod oblatum eſt in donariis, viginti & nouem talentorum fuit, et ſe-
D ptingentorum triginta ſiclorum ad menſu-
26 ram ſanctuarii. * Oblatum eſt autem ab his qui tranſierunt ad numerum à viginti annis, et ſupra, de ſexcentis tribus milibus et quingentis quinquaginta armatorum.
27 * Fuerunt præterea centũ talenta argenti, è quibus conflatæ ſunt baſes ſanctuarii et introitus vbi velum pendet. Centum baſes factę ſunt de talentis centũ, ſingulis talentis per
28 baſes ſingulas ſupputatis. * De mille autẽ ſeptingẽtis et ſeptuaginta quinq; ſiclis fecit capita columnarũ, quas et ipſas veſtiuit argẽto.

תרגום אונקלוס

15 וּלְעִבְרָא תִנְיָתָא מִכָּא וּמִכָּא לִתְרַע דַּרְתָּא סְרָדִין חֲמֵשׁ עַשְׂרֵה אַמִּין עַמּוּדֵיהוֹן תְּלָתָא וְסַמְכֵיהוֹן תְּלָתָא׃ 16 כָּל סְרָדֵי דַרְתָּא
סְחוֹר סְחוֹר דְּבוּץ שְׁזִיר׃ 17 וְסַמְכַיָּא לְעַמּוּדַיָּא דִּנְחָשָׁא וָוֵי עַמּוּדַיָּא וְכִבּוּשֵׁיהוֹן דִּכְסַף וְחִפָּא רֵישֵׁיהוֹן דִּכְסַף וְאִנּוּן מְכַבְּשִׁין דִּכְסַף כָּל
עַמּוּדֵי דַרְתָּא׃ 18 וּפְרָסָא דִּתְרַע דַּרְתָּא עוֹבַד צַיָּר תִּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר וְעַשְׂרִין אַמִּין אוּרְכֵּיהּ וְרוּמֵיהּ בְּפוּתְיֵהּ חֲמֵשׁ אַמִּין
לְקֳבֵיל סְרָדֵי דַרְתָּא׃ 19 וְעַמּוּדֵיהוֹן אַרְבְּעָה וְסַמְכֵיהוֹן אַרְבְּעָה דִּנְחָשָׁא וָוֵיהוֹן דִּכְסַף וְחִפָּא רֵישֵׁיהוֹן וְכִבּוּשֵׁיהוֹן דִּכְסַף׃ 20 וְכָל
סִכַּיָּא לְמַשְׁכְּנָא וּלְדַרְתָּא סְחוֹר סְחוֹר דִּנְחָשָׁא׃ 21 אִלֵּין מִנְיָנֵי מַשְׁכְּנָא מַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא דְּאִתְמְנִיָּא עַל מֵימְרָא דְמֹשֶׁה עַל פּוּלְחַן לֵוָאֵי
בִּידָא דְאִיתָמָר בַּר אַהֲרֹן כַּהֲנָא׃ 22 וּבְצַלְאֵל בַּר אוּרִי בַר חוּר לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה עֲבַד יָת כָּל דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ 23 וְעִמֵּיהּ אָהֳלִיאָב
בַּר אֲחִיסָמָךְ לְשִׁבְטָא דְדָן נַגָּר וְאוּמָן וְצַיָּר בְּתִכְלָא וּבְאַרְגְּוָנָא וּבִצְבַע זְהוֹרִי וּבוּצָא׃ 24 כָּל דַּהֲבָא דְּאִתְעֲבֵיד לְעַבִדְתָּא בְּכָל עֲבִידַת קוּדְשָׁא
וַהֲוָה דְהַב אֲרָמוּתָא עַשְׂרִין וּתְשַׁע כִּכְּרִין וּשְׁבַע מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא׃ 25 וּכְסַף מִנְיָנֵי כְנִשְׁתָּא מְאַת כִּכְּרִין וְאֶלֶף וּשְׁבַע מְאָה
וְשִׁבְעִין וַחֲמֵשׁ סִלְעִין בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא׃ 26 תִּקְלָא לְגֻלְגַּלְתָּא פַּלְגוּת סִלְעָא בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא לְכָל דְּעָבַר עַל מִנְיָנַיָּא מִבַּר עַשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא
לְשִׁית מְאָה וּתְלָתָא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה וְחַמְשִׁין׃ 27 וַהֲוָה מְאַת כִּכְּרָא דְּכַסְפָּא לְאַתָּכָא יָת סַמְכֵי קוּדְשָׁא וְיָת סַמְכֵי פָּרֻכְתָּא מְאַת סַמְכִין
לִמְאַת כִּכְּרִין כִּכְּרָא לְסַמְכָא׃ 28 וְיָת אַלְפָא וּשְׁבַע מְאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמֵשׁ עֲבַד וָוִין לְעַמּוּדַיָּא וְחַפָּא רֵישֵׁיהוֹן
וְכַבֵּשׁ יָתְהוֹן׃

*Et in dorso secundo hinc & inde secundum 15
portam atrij, cortinæ quinque & decem cubito-
rum, & columnæ earum tres, & bases earum
tres.

*Omnes cortinæ tabernaculi ex bysso retorta. 16

*Et bases columnarum earum æneæ, & vncini 17
earum argentei, & capita earum deargentata ar-
gento, et columnæ deargentatæ argento omnes colu-
mnæ atrij.

*Et velum ostij atrij opus variegatoris ex hya- 18
cintho, & purpura, & coccino filato, & bysso re-
torta, viginti cubitorum longitudo, & altitudo &
latitudo quinque cubitorum adæquata cortinis
atrij.

*Et columnæ eorum quatuor, & bases eorum 19
quatuor æneæ; & vncini eorum argentei, & capita
eorum deargentata argento.

*Et omnes paxilli atrij in circuitu ænei. 20

*Et hæc constructio tabernaculi testimonij sicut 21
præceptum fuit Moysi, ministerium esse Leuitarum
per Ithamar filium Aaron sacerdotis.

*Et Beseleel filius Vri ex tribu Iuda fecit sicut 22
præcepit Dominus Moysi.

*Et Ooliab filius Achisamech ex tribu Dan, qui 23
fabricauit textilia & acupicta & variegata, te-
xuit hyacintho, et purpura, et coccino filato et
bysso.

*Omne aurum quod operatum est in opera secun 24
dum omnem operationem sanctuarij, fuit auri quod
primitiarum, nouem et viginti talenta, et septin-
genti et triginta sicli secundum siclum sanctum.

*Et argenti et separatio à recensitis viris con- 25
gregationis centum talenta, et mille septingenti se-
ptuaginta quinque sicli, drachma vna capiti dimi-
dium sicli, secundum siclum sanctum.

*Omnis pertransiens in censum à viginti annis 26
et supra in sexaginta myriadas et tres mille et quin
gentos quinquaginta.

*Et facta sunt centum talenta argenti in con- 27
flationem capitum tabernaculi, et in capita veli,
centum capita in centum talenta, talentum capiti.

*Et mille septingentos septuaginta quinque 28
siclos fecit ad vncinas columnarum, et deaurauit
capita eorum, et ornauit eas.

15 *καὶ ἐπὶ τε νώτου τοῦ δευτέρου ἔνθεν καὶ ἔνθεν κατὰ τὴν πύλην
τῆς αὐλῆς, αὐλαῖαι πέντε καὶ δέκα πηχέων· καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν
16 τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. *πᾶσαι αἱ αὐλαῖαι τῆς
17 σκηνῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης. *καὶ αἱ βάσεις τῶν στύ-
λων αὐτῶν χαλκαῖ, καὶ αἱ ἀγκύλαι αὐτῶν ἀργυραῖ, καὶ αἱ
κεφαλίδες αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ, καὶ οἱ στῦλοι
περιηργυρωμένοι ἀργυρίῳ πάντες οἱ στῦλοι τῆς αὐλῆς.
18 *καὶ τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς ἔργον ποι-
κιλτοῦ ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ
βύσσου κεκλωσμένης εἴκοσι πηχέων τὸ μῆκος, καὶ τὸ ὕψος καὶ
τὸ εὖρος πέντε πηχέων ἐξισούμενον τοῖς ἱστίοις τῆς αὐλῆς.
19 *καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν τέσσαρες, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσα-
ρες χαλκαῖ, καὶ αἱ ἀγκύλαι αὐτῶν ἀργυραῖ, καὶ αἱ κεφαλί-
δες αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ.
20 *καὶ πάντες οἱ πάσσαλοι τῆς αὐλῆς κύκλῳ χαλκοῖ.
21 *καὶ αὕτη ἡ σύνταξις τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καθὰ
συνετάγη μωυσῇ, τὴν λειτουργίαν εἶναι τῶν λευιτῶν διὰ ἰθά-
22 μαρ τοῦ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως· *καὶ βεσελεὴλ ὁ τοῦ οὐρὶ ἐκ
τῆς φυλῆς ἰούδα ἐποίησε καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
23 *καὶ ἐλιὰβ ὁ τοῦ ἀχισαμὲχ ἐκ τῆς φυλῆς δάν, ὃς ἠρχι-
τεκτόνησεν τὰ ὑφαντὰ καὶ τὰ ῥαφιδευτὰ καὶ τὰ ποικιλτά,
ὕφανε τῷ ὑακίνθῳ καὶ πορφύρᾳ, καὶ κοκκίνῳ νενησμένῳ καὶ βύσσῳ.
24 *πᾶν τὸ χρυσίον ὃ κατειργάσθη εἰς τὰ ἔργα κατὰ πᾶσαν
τὴν ἐργασίαν τῶν ἁγίων, ἐγένετο χρυσίου τοῦ τῆς ἀπαρχῆς,
ἐννέα καὶ εἴκοσι τάλαντα, καὶ ἑπτακόσιοι καὶ τριάκοντα σίκλοι κα-
25 τὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. *καὶ ἀργυρίου καὶ ἀφαίρεμα παρὰ
τῶν ἐπεσκεμμένων ἀνδρῶν τῆς συναγωγῆς ἑκατὸν τάλαντα,
καὶ χίλιοι ἑπτακόσιοι ἑβδομηκονταπέντε σίκλοι· δραχμὴ μία
τῇ κεφαλῇ τὸ ἥμισυ τοῦ σίκλου, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον.
26 *πᾶς ὁ παραπορευόμενος εἰς τὴν ἐπίσκεψιν ἀπὸ εἰκοσαε-
τοῦς καὶ ἐπάνω εἰς τὰς ἑξήκοντα μυριάδας καὶ τρισχιλίους καὶ
πεντακοσίους πεντήκοντα.
27 *καὶ ἐγενήθη τὰ ἑκατὸν τάλαντα τοῦ ἀργυρίου εἰς τὴν
χώνευσιν τῶν κεφαλίδων τῆς σκηνῆς, καὶ εἰς τὰς κεφαλίδας
τοῦ καταπετάσματος, ἑκατὸν κεφαλίδες εἰς τὰ ἑκατὸν
τάλαντα, τάλαντον τῇ κεφαλίδι.
28 *καὶ τοὺς χιλίους ἑπτακοσίους ἑβδομηκονταπέντε σίκλους
ἐποίησεν εἰς τὰς ἀγκύλας τῶν στύλων· καὶ κατεχρύσωσε τὰς
κεφαλίδας αὐτῶν, καὶ κατεκόσμησεν αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[15] Et in latere secundo ostij atrij hinc & inde erant cortinæ quindecim cubitorum, columnæ earum tres & bases earum tres. [16] Omnes cortinæ atrij per circuitum erant de bysso retorta. [17] Et bases columnarum erant ex ære, capita columnarum & cælaturæ earum fuerunt de argento, & cooperuit argento capita earum. Illæ quoque omnes columnę atrij cælatæ erant argento. [18] Et tentorium ostij atrij fecit opere polymitarij ex hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta, viginti cubitorum erat longitudo eius, & altitudo eius sicut latitudo eius, quinque cubitorum erat, iuxta altitudinem cortinarum atrij. [19] Et columnæ eius quatuor & bases earum quatuor ex ære, vncini earum erant ex argento, & operuit capita earum & cælaturas earum argento. [20] Omnesque paxilli tabernaculi & atrij per circuitum erant ex ære. [21] Hæ sunt numerationes tabernaculi testimonij quæ enumeratæ sunt iuxta pręceptum Moysi per ministerium Leuitarum per manum Ithamar filij Aaron sacerdotis. [22] Beseleel enim filius Vri filij Hur de tribu Iuda fecit omnia quæ præcepit Dominus ad Moysen. [23] Et cum eo Ooliab filius Achisamech de tribu Dan faber lignarius & artifex, & polymitarius in hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso. [24] Omne aurum quod factum est in omni opere sanctuarij & quod oblatum est, fuit viginti & nouem talentorum, & septingentorum, & triginta siclorum in pondere sanctuarij. [25] Argentum autem numeratorum congregationis fuit centum talentorum, & mille, & septingentorum, & septuaginta, & quinque siclorum in pondere sanctuarij. [26] Vnum pondus oblatum est per singula capita, quod est dimidium sicli in pondere sanctuarij, quod oblatum est ab omnibus qui transierunt ad numeros à viginti annis, & supra de sexcentis & tribus millibus, & quingentis & quinquaginta. [27] Fueruntque centum talenta argenti ex quo conflatæ sunt bases sanctuarij, & bases tentorij, centum talenta pro centum basibus, talentum pro base. [28] De mille autem & septingentis & septuaginta, & quinque siclis fecit vncinos columnarum, & operuit capita earum, & fecit cælaturas earum.

29 * וּנְחֹשֶׁת הַתְּנוּפָה שִׁבְעִים כִּכָּר וְאַלְפַּיִם וְאַרְבַּע־
30 מֵאוֹת שָׁקֶל׃ * וַיַּעַשׂ בָּהּ אֶת־אַדְנֵי פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
וְאֵת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ
31 וְאֵת כָּל־כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ׃ * וְאֶת־אַדְנֵי הֶחָצֵר סָבִיב
וְאֶת־אַדְנֵי שַׁעַר הֶחָצֵר וְאֵת כָּל־יִתְדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־
כָּל־יִתְדֹת הֶחָצֵר סָבִיב׃

לט

1 * וּמִן־הַתְּכֵלֶת וְהָאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי
עָשׂוּ בִגְדֵי־שְׂרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ וַיַּעֲשׂוּ אֶת־בִּגְדֵי
הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
2 * וַיַּעַשׂ אֶת־הָאֵפֹד זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
3 וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר׃ * וַיְרַקְּעוּ אֶת־פַּחֵי
הַזָּהָב וְקִצֵּץ פְּתִילִם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבְתוֹךְ
הָאַרְגָּמָן וּבְתוֹךְ תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבְתוֹךְ הַשֵּׁשׁ מַעֲשֵׂה
4 חֹשֵׁב׃ * כְּתֵפֹת עָשׂוּ־לוֹ חֹבְרֹת עַל־שְׁנֵי קְצוֹתָו
5 חֻבָּר׃ * וְחֵשֶׁב אֲפֻדָּתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו מִמֶּנּוּ הוּא
כְּמַעֲשֵׂהוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ
6 מָשְׁזָר כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיַּעֲשׂוּ
אֶת־אַבְנֵי הַשֹּׁהַם מֻסַבֹּת מִשְׁבְּצֹת זָהָב מְפֻתָּחֹת
7 פִּתּוּחֵי חוֹתָם עַל־שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וַיָּשֶׂם
אֹתָם עַל כִּתְפֹת הָאֵפֹד אַבְנֵי זִכָּרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
8 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיַּעַשׂ אֶת־
הַחֹשֶׁן מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב כְּמַעֲשֵׂה אֵפֹד זָהָב תְּכֵלֶת
9 וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר׃ * רָבוּעַ הָיָה כָּפוּל
עָשׂוּ אֶת־הַחֹשֶׁן זֶרֶת אָרְכּוֹ וְזֶרֶת רָחְבּוֹ כָּפוּל׃
10 * וַיְמַלְאוּ־בוֹ אַרְבָּעָה טוּרֵי אָבֶן טוּר אֹדֶם פִּטְדָה
11 וּבָרֶקֶת הַטּוּר הָאֶחָד׃ * וְהַטּוּר הַשֵּׁנִי נֹפֶךְ סַפִּיר
12 וְיָהֲלֹם׃ * וְהַטּוּר הַשְּׁלִישִׁי לֶשֶׁם שְׁבוֹ וְאַחְלָמָה׃
13 * וְהַטּוּר הָרְבִיעִי תַּרְשִׁישׁ שֹׁהַם וְיָשְׁפֵה מוּסַבֹּת
מִשְׁבְּצוֹת זָהָב בְּמִלֻּאֹתָם׃

29 * Aeris quoque oblata ſunt talenta ſeptuaginta duo milia, et quadringenti ſupra ſicli.
30 * Ex quibus fuſæ ſunt baſes in introitu tabernaculi teſtimonij, et altare æneum cum craticula ſua, omniáque vaſa quæ ad vſum eius pertinent.
31 * Et baſes atrij tam in circuitu quàm in ingreſſu eius et paxilli tabernaculi atque atrij per gyrum.

CAP. XXXIX.

1 A DE hyacintho verò et purpura, vermiculo ac byſſo fecit veſtes quibus indueretur Aaron, quando miniſtrabat in ſanctis, ſicut præcepit Dominus Moyſi.
2 * Fecit igitur ſuperhumerale de auro, hyacintho, et purpura coccóq; bis tincto, et byſſo retorta, opere polymitario.
3 * Incidítque bracteas aureas et extenuauit in fila, vt poſſent torqueri cum priorum colorum ſubtegmine.
4 * Duáſque oras ſibiinuicem copulatas in vtroque latere ſummitatum.
5 * Et baltheum ex eiſdem coloribus, ſicut præceperat Dominus Moyſi.
6 * Parauit et duos lapides onychinos aſtrictos et incluſos auro et ſculptos arte gemmaria nominibus filiorum Iſrael.
7 * Poſuítque eos in lateribus ſuperhumeralis in monimentum filiorum Iſrael, ſicut præceperat Dominus Moyſi.
8 * Fecit et rationale opere polymito iuxta opus ſuperhumeralis ex auro, hyacintho, purpura, coccóque bis tincto, et byſſo retorta.
9 * Quadrangulum duplex menſuræ palmi.
10 * Et poſuit in eo gemmarum ordines quatuor: In primo verſu erat ſardius, topazius, ſmaragdus.
11 * In ſecundo, carbunculus, ſaphirus, iaſpis.
12 * In tertio, ligurius, achates, et amethyſtus.
13 In quarto, chryſolithus, onychinus, & berillus, circundati & incluſi auro per ordines ſuos.

תרגום אונקלוס

29 וּנְחָשָׁא דַאֲרָמוּתָא שִׁבְעִין כִּכְּרִין וּתְרֵין אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה סִלְעִין׃ 30 וַעֲבַד בַּהּ יָת סַמְכֵי תְּרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא וְיָת מַדְבְּחָא דִנְחָשָׁא
וְיָת סְרָדָא דִנְחָשָׁא דִילֵיהּ וְיָת כָּל מָאנֵי מַדְבְּחָא׃ 31 וְיָת סַמְכֵי דַרְתָּא סְחוֹר סְחוֹר וְיָת סַמְכֵי תְּרַע דַּרְתָּא וְיָת כָּל סִיכֵי מַשְׁכְּנָא וְיָת כָּל סִיכֵי
דַרְתָּא סְחוֹר סְחוֹר׃

לט

1 וּמִן תִּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי עֲבַדוּ לְבוּשֵׁי שִׁמּוּשָׁא לְשַׁמָּשָׁא בְקוּדְשָׁא וַעֲבַדוּ יָת לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא דִי לְאַהֲרֹן כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃
2 וַעֲבַד יָת אֵפוֹדָא דְדַהֲבָא תִּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר׃ 3 וְרַדִּידוּ יָת טַסֵּי דְדַהֲבָא וְקַצִּיצוּ חוּטִין לְמֶעְבַּד בְּגוֹ תִּכְלָא
וּבְגוֹ אַרְגְּוָנָא וּבְגוֹ צְבַע זְהוֹרִי וּבְגוֹ בוּצָא עוֹבַד אוּמָּן׃ 4 כַּתְפִין עֲבַדוּ לֵיהּ מְלַפְּפָן עַל תְּרֵין סִטְרוֹהִי מְלַפַּף׃ 5 וְהֶמְיַן תִּקּוּנֵיהּ
דַעֲלוֹהִי מִינֵּיהּ הוּא כְּעוֹבָדוֹהִי דְּדַהֲבָא תִּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ 6 וַעֲבַדוּ יָת אַבְנֵי בוּרְלָא מְשַׁקְּעָן
מְרַמְּצָן בִּדְהַב כְּתַב מְפָרַשׁ כִּגְלוּף דְּעִיזְקָא עַל שְׁמָהַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 7 וְשַׁוִּי יָתְהוֹן עַל כַּתְפֵי אֵיפוֹדָא אַבְנֵי דָכְרָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְפַקֵּיד
יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ 8 וַעֲבַד יָת חוּשְׁנָא עוֹבַד אוּמָּן כְּעוֹבַד אֵיפוֹדָא דַהֲבָא תִּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר׃ 9 מְרַבַּע הֲוָה
עִיף עֲבַדוּ יָת חוּשְׁנָא זַרְתָּא אוּרְכֵּיהּ וְזַרְתָּא פוּתְיֵהּ עִיף׃ 10 וְאַשְׁלִימוּ בֵיהּ אַרְבְּעָה סִדְרִין דְּאֶבֶן טָבָא סִדְרָא קַדְמָאָה סַמְקָן יַרְקָן וּבַרְקָן
סִדְרָא חַד׃ 11 וְסִדְרָא תִנְיָנָא אִזְמַרַגְדִּין וְשַׁבְזִיז וְסַבְהֲלוֹם׃ 12 וְסִדְרָא תְלִיתָאָה קַנְכְּרֵי טַרְקְיָא וְעֵין עִגְלָא׃ 13 וְסִדְרָא רְבִיעָאָה
כְּרוּם יַמָּא וּבוּרְלָא וּפַנְתֵּרֵי מְשַׁקְּעָן מְרַמְּצָן בִּדְהַב בְּאַשְׁלָמוּתְהוֹן׃

*Et æs separationis trecẽta septuaginta talenta, 29
& duo mille & quadringenti sicli. *Et fecerunt 30
ex ipso bases ostij tabernaculi testimonij, & altare
æneum cum craticula sua, & omnia vasa alaris.
*Et bases atrij in circuitu, & bases ostij atrij, 31
& paxillos tabernaculi, & paxillos atrij in circuitu.

CAP. XXXIX.

ET receptam hyacinthum & purpuram & coc- 1
cinum fecerunt vestes ministratorias Aaron,
ad ministrandum in eis in sanctuario, sicut præcepit
Dominus Moysi.
*Et fecerunt superhumerale ex auro, & hyacin- 2
tho, & purpura, et coccino filato, & bysso retorta.
*Et excisæ sunt laminæ auri pili, ad contexen- 3
dum cum hyacintho & purpura, & cum coccino fi-
lato, & cum bysso retorta, opus textile fecerunt
illud.
*Superhumeralia coniuncta ex vtrisque par- 4
tibus, opus textile adinuicẽ connexum ad seipsum.
*Ex ipso fecerunt secundum suam facturam ex 5
auro & hyacintho, & purpura, & coccino filato,
& bysso retorta, sicut præcepit Dominus Moysi.
*Et fecerunt vtrosque lapides smaragdi astri- 6
ctos & inclusos auro, sculptos & incisos incisione
sigilli de nominibus filiorum Israel.
*Et posuerunt eos in humeris superhumeralis: 7
lapides memorialis sunt filiorum Israel, sicut præce-
pit Dominus Moysi.
*Et fecerunt rationale, opus textile variegatio- 8
ne, secundum opus superhumeralis, ex auro, & hya
cintho, & purpura, & coccino filato, & bysso re-
torta.
*Quadrangulum duplex fecerunt rationale, pal- 9
mi longitudo, & palmi latitudo duplex.
*Et contexta est in eo textura secundum lapi- 10
dem quatuor ordinum: ordo lapidum, sardius &
topazius & smaragdus ordo vnus.
*Et ordo secundus, carbunculus, & saphyrus, 11
& iaspis.
*Et ordo tertius, ligurius & achates & ame- 12
thystus.
*Et ordo quartus, chrysolithus, & beryllus, & 13
onychinus inclusi auro, et colligati auro.

29 *καὶ ὁ χαλκὸς τοῦ ἀφαιρέματος τριακόσια ἑβδομήκοντα
τάλαντα, καὶ δισχίλιοι, καὶ τετρακόσιοι σίκλοι.
30 *καὶ ἐποίησαν ἐξ αὐτοῦ τὰς βάσεις τῆς θύρας τῆς σκηνῆς
τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν σὺν τῇ ἐσχά-
31 ρᾳ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ θυσιαστηρίου. *καὶ τὰς
βάσεις τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὰς βάσεις τῆς πύλης τῆς αὐ-
λῆς, καὶ τοὺς πασσάλους τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς πασσάλους τῆς
αὐλῆς κύκλῳ.

λθ΄.

1 Καὶ τὴν καταλειφθεῖσαν ὑάκινθον, καὶ πορφύραν, καὶ τὸ
κόκκινον ἐποίησαν στολὰς λειτουργικὰς ἀαρών, εἰς τὸ λειτουρ-
γεῖν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
2 *καὶ ἐποίησαν τὴν ἐπωμίδα ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορ-
φύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης.
3 *καὶ ἐτμήθη τὰ πέταλα τοῦ χρυσίου τρίχες, ὥστε συνυφᾶ-
ναι σὺν τῇ ὑακίνθῳ, καὶ τῇ πορφύρᾳ, καὶ σὺν τῷ κοκκίνῳ τῷ δια-
νενησμένῳ, καὶ σὺν τῇ βύσσῳ τῇ κεκλωσμένῃ, ἔργον ὑφαντὸν
4 ἐποίησαν αὐτό. *ἐπωμίδας συνεχούσας ἐξ ἀμφοτέρων
τῶν μερῶν, ἔργον ὑφαντὸν εἰς ἄλληλα συμπεπλεγμένον καθ'
5 ἑαυτό. *ἐξ αὐτοῦ ἐποίησαν κατὰ τὴν αὐτοῦ ποίησιν ἐκ χρυ-
σίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου διανενησμένου,
καὶ βύσσου κεκλωσμένης, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
6 *καὶ ἐποίησαν ἀμφοτέρους τοὺς λίθους τῆς σμαράγδου
συμπεπορπημένους καὶ περισιαλωμένους χρυσίῳ, γεγλυμμένους
καὶ κεκολαμμένους ἐκκόλαμμα σφραγίδος ἐκ τῶν ὀνομά-
7 των τῶν υἱῶν ἰσραήλ. *καὶ ἐπέθηκαν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς ὤ-
μους τῆς ἐπωμίδος· λίθοι μνημοσύνου εἰσὶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ,
καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
8 *καὶ ἐποίησαν λόγιον, ἔργον ὑφαντὸν τῇ ποικιλίᾳ, κατὰ τὸ
ἔργον τῆς ἐπωμίδος, ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας,
καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης·
9 *τετράγωνον διπλοῦν ἐποίησαν τὸ λόγιον· σπιθαμῆς τὸ
10 μῆκος, καὶ σπιθαμῆς τὸ εὖρος διπλοῦν. *καὶ συνυφάνθη
ἐν αὐτῷ ὕφασμα κατὰ λίθον τετράστιχον· στίχος λίθων,
σάρδιον καὶ τοπάζιον καὶ σμάραγδος ὁ στίχος ὁ εἷς.
11 *καὶ ὁ στίχος ὁ δεύτερος, ἄνθραξ καὶ σάπφειρος, καὶ ἴασπις.
12 *καὶ ὁ στίχος ὁ τρίτος λιγύριον, καὶ ἀχάτης καὶ ἀμέθυστος·
13 *καὶ ὁ στίχος ὁ τέταρτος χρυσόλιθος, καὶ βηρύλλιον καὶ ὀνύ-
χιον περικεκυκλωμένα χρυσίῳ, καὶ συνδεδεμένα χρυσίῳ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Æs quoque oblationis fuit septuaginta talentorum & duo milia & quadringentorum siclorum. 30 Ex quo fecit bases ostij tabernaculi fœderis, & altare æneum, & craticulam eius æneam, & omnia vasa altaris. 31 Et bases atrij per circuitum, & bases ostij atrij, & omnes paxillos tabernaculi, & omnes paxillos atrij per circuitum.

CAPVT XXXIX.

DE hyacintho autem & purpura & coccino, fecerunt vestes ministerij ad ministrandum in sanctuario, feceruntque vestes sanctas Aaron, sicut præcepit Dominus Moysi. 2 Fecitque superhumerale ex auro & hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta. 3 Extenderuntque bracteas aureas, & inciderunt fila, vt facerent in medio hyacinthi, & in medio purpuræ, & in medio coccini, & in medio byssi opere artificis. 4 Humerulos fecerunt ei coniunctos, in duobus lateribus eius iungebantur. 5 Et baltheus ornamenti sui qui erat iuxta illud ex ipso erat iuxta opus eius ex auro, hyacintho, & purpura, & bysso retorta, sicut præcepit Dominus Moysi. 6 Feceruntq; duos lapides onychinos inclusos in cælaturis aureis scriptos distinctè quasi sculptura anuli per nomina filiorum Israel. 7 Et posuit eos in humerulis superhumeralis in lapides memoriales filijs Israel, sicut præceperat Dominus Moysi. 8 Fecitque rationale opere artificis iuxta opus superhumeralis ex auro, hyacintho, & purpura, & coccino, & bysso retorta. 9 Quadratum erat, duplicatum fecerunt rationale: palmi vnius erat longitudo eius, & latitudo eius palmi vnius, duplicatum erat. 10 Et impleuerunt in eo quatuor ordines lapidis preciosi, in primo ordine erat sardius, topazius, & carbunculus. 11 Et in secundo ordine smaragdus, saphirus, & iaspis. 12 In tertio autem ordine ligurius, achates, & amethystus. 13 In quarto autem ordine chrysolithus, onychinus, & beryllus, inclusi strictique auro fuerunt in impletionibus suis.

14 וְהָאֲבָנִים עַל־שְׁמֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵנָּה
שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל־שְׁמֹתָם פִּתּוּחֵי חֹתָם אִישׁ
15 עַל־שְׁמוֹ לִשְׁנֵים עָשָׂר שָׁבֶט׃ וַיַּעֲשׂוּ עַל־הַחֹשֶׁן
שַׁרְשְׁרֹת גַּבְלֻת מַעֲשֵׂה עֲבֹת זָהָב טָהוֹר׃
16 וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי מִשְׁבְּצֹת זָהָב וּשְׁתֵּי טַבְּעֹת זָהָב וַיִּתְּנוּ
אֶת־שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן׃
17 וַיִּתְּנוּ שְׁתֵּי הָעֲבֹתֹת הַזָּהָב עַל־שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת
18 עַל־קְצוֹת הַחֹשֶׁן׃ וְאֵת שְׁתֵּי קְצוֹת שְׁתֵּי
הָעֲבֹתֹת נָתְנוּ עַל־שְׁתֵּי הַמִּשְׁבְּצֹת וַיִּתְּנֻם עַל־כִּתְפֹת
19 הָאֵפֹד אֶל־מוּל פָּנָיו׃ וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבְּעֹת זָהָב
וַיָּשִׂימוּ עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל־שְׂפָתוֹ אֲשֶׁר אֶל־
20 עֵבֶר הָאֵפֹד בָּיְתָה׃ וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבְּעֹת זָהָב וַיִּתְּנֻם
עַל־שְׁתֵּי כִתְפֹת הָאֵפֹד מִלְּמַטָּה מִמּוּל פָּנָיו לְעֻמַּת
21 מַחְבַּרְתּוֹ מִמַּעַל לְחֵשֶׁב הָאֵפֹד׃ וַיִּרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן
מִטַּבְּעֹתָיו אֶל־טַבְּעֹת הָאֵפֹד בִּפְתִיל תְּכֵלֶת לִהְיֹת עַל־
חֵשֶׁב הָאֵפֹד וְלֹא־יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֵפֹד כַּאֲשֶׁר צִוָּה
22 יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וַיַּעַשׂ אֶת־מְעִיל הָאֵפֹד
23 מַעֲשֵׂה אֹרֵג כְּלִיל תְּכֵלֶת׃ וּפִי־הַמְּעִיל בְּתוֹכוֹ
24 כְּפִי תַחְרָא שָׂפָה לְפִיו סָבִיב לֹא יִקָּרֵעַ׃ וַיַּעֲשׂוּ
עַל־שׁוּלֵי הַמְּעִיל רִמּוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת
25 שָׁנִי מָשְׁזָר׃ וַיַּעֲשׂוּ פַעֲמֹנֵי זָהָב טָהוֹר וַיִּתְּנוּ אֶת־
הַפַּעֲמֹנִים בְּתוֹךְ הָרִמֹּנִים עַל־שׁוּלֵי הַמְּעִיל
26 סָבִיב בְּתוֹךְ הָרִמֹּנִים׃ פַּעֲמֹן וְרִמֹּן פַּעֲמֹן וְרִמֹּן
עַל־שׁוּלֵי הַמְּעִיל סָבִיב לְשָׁרֵת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
27 אֶת־מֹשֶׁה׃ וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַכָּתְנֹת שֵׁשׁ
28 מַעֲשֵׂה אֹרֵג לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו׃ וְאֵת הַמִּצְנֶפֶת
שֵׁשׁ וְאֶת־פַּאֲרֵי הַמִּגְבָּעֹת שֵׁשׁ וְאֶת־מִכְנְסֵי הַבָּד
29 שֵׁשׁ מָשְׁזָר׃ וְאֶת־הָאַבְנֵט שֵׁשׁ מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת
וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מַעֲשֵׂה רֹקֵם כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

14 * Ipsique lapides duodecim sculpti erant nominibus duodecim tribuum Israel, singuli per nomina singulorum.
15 * Fecerunt in rationali & catenulas sibiinuicem cohærentes de auro purissimo.
16 * Et duos vncinos totidem anulos aureos. Porrò anulos posuerunt in vtroque latere rationalis:
17 * Ex quibus penderent duæ catenæ aureę.
18 * Quas inseruerunt vncinis qui in superhumeralis angulis eminebant.
19 * Hæc & antè & retro ita conueniebant sibi, vt superhumerale & rationale mutuo nectérentur, stricta ad balteum;
20 * Et anulis fortius copulata.
21 * Quos iungebat vitta hyacinthina, ne laxa fluerent, & à seinuicem mouerentur, sicut præcepit Dominus Moysi.
22 * Fecerúntque tunicam superhumeralis totam hyacinthinam.
23 * Et capitium in superiori parte contra medium, orámque per gyrum capitij textilem.
24 * Deorsum autem ad pedes mala punica ex hyacintho, purpura, vermiculo ac bysso retorta.
25 * Et tintinabula de auro purissimo, quę posuerunt inter malogranata in extrema parte tunicæ per gyrum.
26 * Tintinabulum autem aureum & malum punicum, quibus ornatus incedebat pontifex quando ministerio fungebatur, sicut præcepit Dominus Moysi.
27 * Fecerunt tunicas byssinas opere textili Aaron & filijs eius.
28 * Et mitras cum coronulis suis ex bysso.
29 * Feminalia quoque linea byssina, cingulum verò de bysso retorta, hyacintho, purpura ac vermiculo bis tincto arte plumaria, sicut præceperat Dominus Moysi.

תרגום אונקלוס

14 ואבניא על שמהת בני ישראל אינין תרתא עשרי על שמהתהון כתב מפרש כגלוף דעזקא גבר על שמיה לתרי עשר שבטין׃ 15 ועבדו
על חושנא תיכין מתחמן עובד גדילו דדהב דכי׃ 16 ועבדו תרתין מרמצן דדהב ותרתין עיזקן דדהב ויהבו ית תרתין עיזקתא על תרין סטרי
חושנא׃ 17 ויהבו תרתין גדילן דדהב על תרין עיזקן על סיטרי חושנא׃ 18 וית תרתין גדילן דעל תרין סיטרוהי יהבו על תרתין מרמצתא
ויהבינון על כתפי איפודא לקביל אפוהי׃ 19 ועבדו תרתין עיזקן דדהב ושויו על תרין סיטרי חושנא על שפמיה די לעברא דאיפודא מלגיו׃
20 ועבדו תרתין עיזקן דדהב ויהבינון על תרתין כתפי איפודא מלרע מלקביל אפוהי לקביל בית לופיה מעלוי להמיין איפודא׃
21 ואחדו ית חושנא מעזקתיה לעיזקת איפודא בחוטא דתכלתא למהוי על המיין איפודא ולא מתפריק חושנא מעילוי איפודא כמא דפקיד
יוי ית משה׃ 22 ועבד ית מעילא דאיפודא עובד מחי גמיר תכלא׃ 23 ופום מעילא בגויה כפום שרין תורא מקף
לפומיה סחור סחור דלא יתבזע׃ 24 ועבדו על שיפולי מעילא רמוני תכלא וארגונא וצבע זהורי שזיר׃ 25 ועבדו זגין
דדהב דכי ויהבו ית זגיא בגו רמוניא על שפולי מעילא סחור סחור בגו רמוניא׃ 26 זגא ורמונא זגא ורמונא על שיפולי מעילא
סחור סחור לשמשא כמא דפקיד יוי ית משה׃ 27 ועבדו ית כתוניא דבוצא עובד מחי לאהרן ולבנוהי׃ 28 וית מצנפתא
דבוצא וית שבח קובעיא דבוצא וית מכנסין דבוץ בוץ שזיר׃ 29 וית המינא דבוץ שזיר ותכלא וארגונא וצבע זהורי עובד צייר כמא
דפקיד יוי ית משה׃

14 ** Et lapides erant ex nominibus filiorum Israel duodecim, ex duodecim nominibus eorum sculpti sigilli, vnusquisque ex suo nomine in duodecim tribus.* 15 ** Et fecerunt super rationale catenulas connexas, opus connexionis, ex auro puro.*

16 ** Et fecerunt duos vncinos aureos, et duos anulos aureos, et imposuerunt duos anulos aureos super vtraque principia rationalis.*

17 ** Et imposuerunt innexiones ex auro super duos anulos super vtrasque partes rationalis.*

18 ** Et ad duas coniunctiones duas innexiones, et imposuerunt super duobus vncinis humeros superhumeralis ex aduerso secundum faciem.*

19 ** Et fecerunt duos anulos aureos, et imposuerunt super duas alas à summitate rationalis ad summitatem posterioris partis superhumeralis ab intus.*

20 ** Et fecerunt duos anulos aureos, et imposuerunt super vtrosque humeros superhumeralis ab infra eius, secundum faciem secundum connexionem desuper contexturam superhumeralis.*

21 ** Et constrinxit rationale ab anulis qui in eo ad anulos superhumeralis, coniunctos ex hyacintho complicatos ad contexturam superhumeralis, vt non deflueret rationale à superhumerali, sicut præcepit Dominus Moysi.*

22 ** Et fecerunt tunicam sub superhumerale, opus textile totum hyacinthinum.*

23 ** At capitium tunicæ in medio textum adiunctum, cui adiungens in circuitu capitium inseparabile.*

24 ** Et fecerunt super margine tunicæ ab infra quasi florentis mali punici, mala punica ex hyacintho, et purpura, et coccino filato, et bysso retorta.*

25 ** Et fecerunt tintinabula aurea, et imposuerunt tintinabula super margines tunicæ in circuitu inter mala punica.*

26 ** Tintinabula aurea, et mala punica super margine tunicæ in circuitu, ad ministrandum, sicut præcepit Dominus Moysi.*

27 ** Et fecerũt tunicas byssinas, opus textile Aaron et filijs eius.* 28 ** Et cidares ex bysso, et mitrã ex bysso.*

29 ** Et femoralia ex bysso retorta, et zonas eorum ex bysso et hyacintho, et purpura, et coccino retorta, opus variegatoris, sicut præcepit Dominus Moysi.*

14 * καὶ οἱ λίθοι ἦσαν ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ δώδεκα, ἐκ τῶν δώδεκα ὀνομάτων αὐτῶν ἐγγεγλυμμέναι σφραγίδες, ἕκαστος ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ ὀνόματος εἰς τὰς δώδεκα φυλάς.
15 * καὶ ἐποίησαν ἐπὶ τὸ λόγιον κροσσοὺς συμπεπλεγμένους, ἔργον ἐμπλοκίου, ἐκ χρυσίου καθαροῦ.

16 * καὶ ἐποίησαν δύο ἀσπιδίσκας χρυσᾶς, καὶ δύο δακτυλίους χρυσοῦς· καὶ ἐπέθηκαν τοὺς δύο δακτυλίους τοὺς χρυσοῦς ἐπ᾽ ἀμφοτέρας τὰς ἀρχὰς τοῦ λογίου.

17 * καὶ ἐπέθηκαν τὰ ἐμπλόκια ἐκ χρυσίου ἐπὶ τοὺς δύο δακτυλίους ἐπ᾽ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τοῦ λογίου.

18 * καὶ εἰς τὰς δύο συμβολὰς τὰ δύο ἐμπλόκια· καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὰς δύο ἀσπιδίσκας τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος ἐξ ἐναντίας κατὰ πρόσωπον.
19 * καὶ ἐποίησαν δύο δακτυλίους χρυσοῦς· καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὰ δύο πτερύγια ἀπ᾽ ἄκρου τοῦ λογίου ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ὀπισθίου τῆς ἐπωμίδος ἔσωθεν.

20 * καὶ ἐποίησαν δύο δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπέθηκαν ἐπ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος κάτωθεν αὐτοῦ, κατὰ πρόσωπον κατὰ τὴν συμβολὴν ἄνωθεν τῆς συνυφῆς τῆς ἐπωμίδος.
21 * καὶ συνέσφιξε τὸ λόγιον ἀπὸ τῶν δακτυλίων τῶν ἐπ᾽ αὐτοῦ εἰς τοὺς δακτυλίους τῆς ἐπωμίδος, συνεχομένους ἐκ τῆς ὑακίνθου συμπεπλεγμένοις εἰς τὸ ὕφασμα τῆς ἐπωμίδος, ἵνα μὴ χαλᾶται τὸ λόγιον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
22 * καὶ ἐποίησαν τὴν ὑποδύτην ὑπὸ τὴν ἐπωμίδα, ἔργον ὑφαντόν, ὅλον ὑακίνθινον.

23 * τὸ δὲ περιστόμιον τοῦ ὑποδύτου ἐν τῷ μέσῳ διυφασμένον συμπλεκτόν, ᾧ ἀνέχον κύκλῳ τὸ περιστόμιον ἀδιάλυτον.

24 * καὶ ἐποίησαν ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου κάτωθεν ὡσεὶ ἐξανθούσης ῥοᾶς ῥοΐσκους, ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης.
25 * καὶ ἐποίησαν κώδωνας χρυσοῦς, καὶ ἐπέθηκαν τοὺς κώδωνας ἐπὶ τὰ λώματα τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ ἀναμέσον τῶν ῥοΐσκων.

26 * κώδωνας χρυσοῦς· καὶ ῥοΐσκους ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ, εἰς τὸ λειτουργεῖν, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

27 * καὶ ἐποίησαν χιτῶνας βυσσίνους, ἔργον ὑφαντὸν ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ.
28 * καὶ τὰς κιδάρεις ἐκ βύσσου, καὶ τὴν μίτραν ἐκ βύσσου.
29 * καὶ τὰ περισκελῆ ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ τὰς ζώνας αὐτῶν ἐκ βύσσου καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, ἔργον ποικιλτοῦ, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[14] Ipsi autem lapides duodecim erant iuxta nomina filiorum Israel, scripti scriptura distincta quasi sculptura anuli singuli lapides per nomina singulorum per duodecim tribus. [15] Feceruntque in rationali catenulas sibi inuicem cohærentes opere fimbriæ ex auro mundissimo. [16] Et fecerunt duos vncinos aureos, & duos anulos aureos, & posuerunt duos anulos in duobus lateribus rationalis. [17] Posueruntque duas fimbrias aureas in duobus anulis qui erant in lateribus rationalis. [18] Et duas fimbrias quæ erant in duobus lateribus eius posuerunt in duobus vncinis, posueruntque eas in humerulis superhumeralis contra faciem eius. [19] Feceruntque duos anulos aureos, & posuerunt eos in duobus lateribus rationalis qui erant in ora eius quæ est è regione superhumeralis intrinsecus. [20] Feceruntque duos anulos ex auro, & posuerunt eos in duobus humerulis superhumeralis inferius contra faciem eius è regione iuncturæ eius, supra baltheum superhumeralis. [21] Et coniunxerunt rationale ex anulis suis ad anulos superhumeralis vitta hyacinthina, vt esset super baltheum superhumeralis, vt non recederet rationale à superhumerali, sicut præceperat Dominus Moysi. [22] Feceruntque pallium superhumeralis opere textoris totum hyacinthinum. [23] Et os pallij in medio eius, sicut os loricæ. Ora erat per circuitum oris eius vt non rumperetur. [24] Feceruntque in inferiori parte pallij malogranata ex hyacintho, & purpura, & coccino retorto. [25] Feceruntque tintinabula de auro mundissimo, & posuerunt tintinabula in medio malorum granatorum in inferiori parte pallij per circuitum in medio malorumgranatorum. [26] Tintinabulum & malumgranatum, tintinabulum & malum granatum, in inferiori parte pallij per circuitum, ad ministrandum, sicut præceperat Dominus Moysi. [27] Feceruntque tunicam ex bysso opere textoris Aaron & filiis eius. [28] Et tiaram ex bysso & pileos in decorem ex bysso. [29] Et femoralia ex bysso retorta, baltheum quoque ex bysso retorta, & hyacintho, & purpura, & coccino, opere polymitarij, sicut præceperat Dominus Moysi.

30 ויעשו את-ציץ נזר-הקדש זהב טהור ויכתבו
31 עליו מכתב פתוחי חותם קדש ליהוה: ויתנו עליו
פתיל תכלת לתת על-המצנפת מלמעלה כאשר צוה
32 יהוה את-משה: ותכל כל-עבדת משכן אהל
מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה יהוה את-
33 משה כן עשו: ויביאו את-המשכן אל-משה את-
האהל ואת-כל-כליו קרסיו קרשיו בריחו ועמדיו
34 ואדניו: ואת-מכסה עורת האילם המאדמים
35 ואת-מכסה ערת התחשים ואת פרכת המסך: את-
36 ארון העדת ואת-בדיו ואת הכפרת: את-השלחן
37 את-כל-כליו ואת לחם הפנים: את-המנרה
הטהרה את-נרתיה נרת המערכה ואת-כל-כליה ואת
38 שמן המאור: ואת מזבח הזהב ואת שמן
המשחה ואת קטרת הסמים ואת מסך פתח האהל:
39 את מזבח הנחשת ואת-מכבר הנחשת אשר-לו
40 את-בדיו ואת-כל-כליו את-הכיר ואת-כנו: את
קלעי החצר את-עמדיה ואת-אדניה ואת-המסך
לשער החצר את-מיתריו ויתדתיה ואת כל-כלי
41 עבדת המשכן לאהל מועד: את-בגדי השרד
לשרת בקדש את-בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת-
42 בגדי בניו לכהן: ככל אשר-צוה יהוה את-משה
43 כן עשו בני ישראל את כל-העבדה: וירא משה
את-כל-המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה יהוה
כן עשו ויברך אתם משה:

מ

1 וידבר יהוה אל-משה לאמר: ביום-החדש
2 הראשון באחד לחדש תקים את-משכן אהל מועד:
3 ושמת שם את ארון העדות וסכת על-הארן את-
4 הפרכת: והבאת את-השלחן וערכת את-ערכו
והבאת את-המנרה והעלית את-נרתיה:

30 Fecerunt & laminam sacræ venerationis de auro purissimo, scripseruntque in ea opere gemmario sanctum Domini.

31 Et strinxerunt eam cum mitra vitta hyacinthina, sicut præceperat Dominus Moysi.

32 Perfectum est igitur omne opus taberna-
D culi & tecti testimonij. Feceruntque filij Israel cuncta quæ præceperat Dominus Moysi.

33 Et obtulerunt tabernaculum & tectum, & vniuersam supellectilem, anulos, tabulas, vectes, columnas, ac bases.

34 Opertorium de pellibus arietum rubricatis, & aliud operimentum de hyacinthinis pellibus, velum;

35 Arcam, vectes, propitiatorium.

36 Mensam, cum vasis suis, & propositionis
37 panibus. Candelabrum, lucernas, & vtensilia earum cum oleo.

38 Altare aureum & vnguentum & thymiama ex aromatibus, & tentorium in introitu tabernaculi.

39 Altare æneum, retiaculum, vectes, & vasa eius omnia, labrum cum basi sua.

40 Tentoria atrij & columnas cum basibus suis, tentorium in introitu atrij, funiculósque illius & paxillos. Nihil ex vasis defuit quæ in ministerium tabernaculi & in tectum fœderis iussa sunt fieri.

41 Vestes quoque quibus sacerdotes vtuntur in sanctuario Aaron scilicet & filij eius:

42 Obtulerunt filii Israel, sicut præceperat Dominus.

43 Quę postquam Moyses cuncta vidit completa, benedixit eis.

CAP. XL.

1 Locutúsque est Dominus ad Moysen, dicens.

2 Mense primo prima die mensis eriges tabernaculum testimonij.

3 Et pones in eo arcam, dimittésque ante illam velum.

4 Et illata mensa pones super eam quæ ritè præcepta sunt. Candelabrum stabit cum lucernis suis.

תרגום אונקלוס

30 ועבדו ית ציצא כלילא דקודשא דדהב דכי וכתבו עלוהי כתב מפרש קדש לייי: 31 ויהבו עלוהי חוטא דתכלתא למיתן על מצנפתא
מלעילא כמא דפקיד ייי ית משה: 32 ושלימת כל עיבידת פולחן משכן זמנא ועבדו בני ישראל ככל דפקיד ייי ית משה כן עבדו:
33 ואיתיו ית משכנא לות משה ית משכנא וית כל מנוהי פורפוהי דפוהי עברוהי ועמודוהי וסמכוהי: 34 וית חופאה דמשכי דדיכרי מסמקי
וית חופאה דמשכי דססגונא וית פרוכתא דפרסא: 35 ית ארונא דסהדותא וית אריחוהי וית כפורתא: 36 ית פתורא וית כל מנוהי
וית לחם אפיא: 37 ית מנרתא דכיתא וית בוצינהא בוציני דסידרא וית כל מנהא וית משחא דאנהורתא: 38 וית מדבחא דדהבא
וית משחא דרבותא וית קטורת בוסמיא וית פרסא דתרע משכנא: 39 ית מדבחא דנחשא וית סרדא דנחשא דיליה ית אריחוהי וית כל מנוהי
ית כיורא וית בסיסיה: 40 ית סרדי דרתא ית עמודהא וית סמכהא וית פרסא לתרע דרתא ית אטונוהי וסיכהא וכל מאני פולחן משכנא
למשכן זמנא: 41 ית לבושי שמושא לשמשא בקודשא ית לבושי קודשא לאהרן כהנא וית לבושי בנוהי לשמשא: 42 ככל דפקיד
ייי ית משה כן עבדו בני ישראל ית כל פולחנא: 43 וחזא משה ית כל עיבדתא והא עבדו יתה כמא דפקיד ייי כן עבדו ובריך יתהון משה:

מ

1 ומליל ייי עם משה למימר: 2 ביומא
דירחא קדמאה בחד לירחא תקים ית משכנא דמשכן זמנא: 3 ותשוי תמן ית ארונא דסהדותא ותחפי על ארונא ית פרוכתא:
4 ותעיל ית פתורא ותסדר ית סידריה ותעיל ית מנרתא ותדליק ית בוצינהא:

** Et fecerunt laminam auream, separationem* 30
sanctuarij auri puri, et scripserunt in ea literas im-
pressas sigilli sanctificationem Domino.
** Et imposuerunt in ea marginem hyacinthinam,* 31
vt supercadat super mitram desuper, sicut præcepit
*Dominus Moysi. * Et perfectum est omne opus* 32
tabernaculi testimonij, & fecerunt filij Israel secun-
dum omnia quæcunque præcepit Dominus Moysi.
** Et attulerunt tabernaculum ad Moysen &* 33
omnia vasa eius, & anulos eius, & columnas eius,
& vectes eius, & paxillos eius, et bases eius.
** Et operimenta pelles arietum rubricatas, &* 34
coopertoria pelles hyacinthinas, & velum.
** Et arcam testimonij, & vectes eius, & propi-* 35
*tiatorium. * Et mensam & omnia vasa eius, &* 36
panes propositionis.
** Et candelabrum purum, & lucernas eius lu-* 37
cernas incendij, & omnia vasa eius, & oleum lu-
*minis. * Et altare aureum, & oleum vnctionis,* 38
& thymiama compositionis, & velum portæ ta-
bernaculi.
** Et altare æneum, & craticulam eius æneam,* 39
& vectes eius, & omnia vasa eius, & labrum, et
*basim eius. * Et cortinas atrij, & columnas* 40
& bases eius, & velum portæ atrij, & funiculos
eius, & paxillos eius, & omnia instrumenta quæ
ad opera tabernaculi testimonij.
** Et vestes ministratorias ad ministrandum in* 41
eis in sanctuario, vestes sanctuarij, quæ sunt Aaron
& vestes filiorum eius in sacerdotium.
** Secundum omnia quæcunque præcepit Domi-* 42
nus Moysi, sic fecerunt filij Israel omnem appara-
*tum. * Et vidit Moyses omnia opera, et fuerunt* 43
facientes ea, quemadmodum præcepit Dominus
Moysi, sic fecerunt ea, & benedixit eis Moyses.

CAP. XL.

*ET locutus est Dominus ad Moysen, dicēs: * In* 1
die vna mensis primi prima die mensis, eriges 2
tabernaculum testimonij.
** Et pones ibi arcam testimonij, & cooperies ar-* 3
cam velo.
** Et inferes mensam, & appones propositionem* 4
eius, & inferes candelabrum, & impones lucer-
nas eius.

30 * καὶ ἐποίησαν τὸ πέταλον τὸ χρυσοῦν, ἀφόρισμα τοῦ ἁγίου
χρυσίου καθαροῦ· καὶ ἔγραψαν ἐπ' αὐτοῦ γράμματα ἐκτε-
31 τυπωμένα σφραγῖδος ἁγίασμα κυρίῳ. * καὶ ἐπέθηκαν
ἐπ' αὐτῷ λῶμα τὸ ὑακίνθινον, ὥστε ἐπικεῖσθαι ἐπὶ τὴν μίτραν
ἄνωθεν, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
32 * καὶ συνετελέσθη πᾶν ἔργον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ
ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα συνέταξε κύριος τῷ
33 μωυσῇ. * καὶ ἤνεγκαν τὴν σκηνὴν πρὸς μωυσῆν, καὶ πάντα
τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς δακτυλίους αὐτῆς, καὶ τοὺς στύλους
αὐτῆς, καὶ τοὺς μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ τοὺς πασσάλους αὐτῆς, καὶ
34 τὰς βάσεις αὐτῆς· * καὶ τὰς διφθέρας δέρματα κριῶν
ἠρυθροδανωμένα, καὶ τὰ κατακαλύμματα δέρματα ὑακίν-
35 θινα, καὶ τὸ καταπέτασμα. * καὶ τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυ-
36 ρίου, καὶ τοὺς διωστῆρας αὐτῆς, καὶ τὸ ἱλαστήριον· * καὶ τὴν
τράπεζαν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προ-
37 θέσεως· * καὶ τὴν λυχνίαν τὴν καθαράν, καὶ τοὺς λύχνους
αὐτῆς λύχνους τῆς καύσεως, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ
38 ἔλαιον τοῦ φωτός. * καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὸ
ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, καὶ τὸ ἐπί-
39 σπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. * καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ
χαλκοῦν, καὶ τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ τὴν χαλκῆν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς
αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βά-
40 σιν αὐτοῦ· * καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς στύλους, καὶ τὰς
βάσεις αὐτῆς, καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ
τὰ σχοινία αὐτῆς, καὶ τοὺς πασσάλους αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ ἐργα-
41 λεῖα τὰ εἰς τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ τὰς στο-
λὰς τὰς λειτουργικὰς εἰς τὸ λειτουργεῖν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ,
στολὰς τοῦ ἁγίου, αἵ εἰσιν ἀαρών, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἰς
42 τὴν ἱερατείαν. * κατὰ πάντα ὅσα συνέταξε κύριος τῷ
μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πᾶσαν τὴν παρασκευήν.
43 * καὶ ἴδε μωυσῆς πάντα τὰ ἔργα, καὶ ἦσαν πεποιηκότες
αὐτὰ ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν
αὐτά, καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς μωυσῆς. μ΄.
1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· * ἐν ἡμέ-
2 ρᾳ μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου νουμηνίᾳ, στήσεις τὴν σκηνὴν τοῦ
3 μαρτυρίου. * καὶ θήσεις ἐκεῖ τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου,
4 καὶ σκεπάσεις τὴν κιβωτὸν τῷ καταπετάσματι. * καὶ εἰσοί-
σεις τὴν τράπεζαν, καὶ προθήσεις τὴν πρόθεσιν αὐτῆς· καὶ εἰ-
σοίσεις τὴν λυχνίαν, καὶ ἐπιθήσεις τοὺς λύχνους αὐτῆς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Et fecerunt laminam coronam sanctitatis ex auro mundissimo, & scripserunt super eam scriptura distincta, sanctum Domino. 31 Et posuerunt in ea vittam hyacinthinam, vt poneretur super mitram, sicut præceperat Dominus Moysi. 32 Perfectúmque est omne opus tabernaculi fœderis, feceruntque filij Israel iuxta omnia quæ præceperat Dominus Moysi, ita fecerunt. 33 Adduxeruntque tabernaculum ad Moysen & omnia vasa eiusdem tabernaculi, fibulas eius, tabulas eius, vectes eius, & columnas eius, & bases eius. 34 Et opertorium de pellibus arietum rubricatis, & opertorium de pellibus hyacinthinis, velum quoque quod extenditur. 35 Arcam testimonij & vectes eius, & propitiatorium. 36 Mensam & omnia vasa eius, & panem propositionis. 37 Candelabrum mundissimum, & lucernas quæ ordinantur & omnia vasa eius, & oleum ad illuminandum. 38 Altare aureum & oleum vnctionis, thymiama aromatum. tentoriumque quod erat in ostio tabernaculi. 39 Altare æneum, & retiaculum eius æneum, vectes eius & omnia vasa eius: labrum & basim eius. 40 Cortinas atrij cum columnis suis & cum basibus suis, velum quoque ad ostium atrij, funiculos eius, & paxillos eius, & omnia vasa ministerij tabernaculi fœderis. 41 Vestes quoque ministerij ad ministrandum in sanctuario, vestes sanctas Aaron sacerdotis & vestes filiorum eius vt ministrent. 42 Iuxta omnia quæ præcepit Dominus Moysi, ita fecerunt filij Israel omne opus. 43 Viditque Moyses omne opus, & ecce fecerant illud, sicut præceperat Dominus ita fecerunt, benedixitque eis Moyses.

CAPVT XL.

Locutusque est Dominus cum Moyse: dicens, 2 In mense primo, prima die mensis eriges tabernaculum fœderis. 3 Et pones ibi arcam testimonij. Et cooperies super arcam velamine. 4 Et inferes mensam, & ordinabis ordinem eius, & inferes candelabrum, & incendes lucernas eius.

5 ונתתה את־מזבח הזהב לקטרת לפני ארון העדת
6 ושמת את־מסך הפתח למשכן: ונתתה את
7 מזבח העלה לפני פתח משכן אהל־מועד: ונתת
את־הכיר בין־אהל מועד ובין המזבח ונתת שם מים:
8 ושמת את־החצר סביב ונתת את־מסך שער
9 החצר: ולקחת את־שמן המשחה ומשחת את־
המשכן ואת־כל־אשר־בו וקדשת אתו ואת־כל־כליו
10 והיה קדש: ומשחת את־מזבח העלה ואת־כל־
כליו וקדשת את־המזבח והיה המזבח קדש קדשים:
11 ומשחת את־הכיר ואת־כנו וקדשת אתו:
12 והקרבת את־אהרן ואת־בניו אל־פתח אהל מועד
13 ורחצת אתם במים: והלבשת את־אהרן את
בגדי הקדש ומשחת אתו וקדשת אתו וכהן לי:
14 ואת־בניו תקריב והלבשת אתם כתנת:
15 ומשחת אתם כאשר משחת את־אביהם וכהנו
לי והיתה להית להם משחתם לכהנת עולם לדרתם:
16 ויעש משה ככל אשר צוה יהוה אתו כן עשה:
17 ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד
18 לחדש הוקם המשכן: ויקם משה את־המשכן ויתן
את־אדניו וישם את־קרשיו ויתן את־בריחיו ויקם
19 את־עמודיו: ויפרש את־האהל על־המשכן וישם
את־מכסה האהל עליו מלמעלה כאשר צוה יהוה
20 את־משה: ויקח ויתן את־העדת אל־הארן
וישם את־הבדים על־הארן ויתן את־הכפרת על־
21 הארן מלמעלה: ויבא את־הארן אל־המשכן וישם
את פרכת המסך ויסך על ארון העדות כאשר צוה
22 יהוה את־משה: ויתן את־השלחן באהל
מועד על ירך המשכן צפנה מחוץ לפרכת:
23 ויערך עליו ערך לחם לפני יהוה כאשר צוה
יהוה את־משה:

5 Et altare aureum in quo adoletur incen-
ſum coram arca teſtimonij.
6 Tentorium in introitu tabernaculi te-
ſtimonii pones, & ante illud altare holo-
cauſti.
7 Labrum inter altare & tabernaculum,
quod implebis aqua.
8 Circundabíſque atrium tentoriis & in-
greſſum eius.
9 Et aſſumpto vnctionis oleo, vnges taber-
naculum cum vaſis ſuis vt ſanctificentur.
10 Altare holocauſti & omnia vaſa eius; la-
B brum cum baſi ſua.
11 Omnia vnctionis oleo conſecrabis, vt ſint
ſancta ſanctorum.
12 Applicabíſque Aaron & filios eius ad fo-
res tabernaculi teſtimonii, & lotos aqua.
13 Indues ſanctis veſtibus vt miniſtrent
14 mihi.
15 Et vnctio eorum in ſacerdotium ſempi-
ternum proficiat.
16 Fecítque Moyſes omnia quæ præceperat
Dominus.
17 Igitur menſe primo anni ſecundi, prima Num.7.a
die menſis collocatum eſt tabernaculum.
18 Erexítque Moyſes illud, & poſuit tabulas
ac baſes & vectes, ſtatuítque columnas.
19 Et expandit tectum ſuper tabernaculum
impoſito deſuper operimento, ſicut Domi-
nus imperauerat.
20 Poſuit & teſtimonium in arca ſubditis
infrà vectibus, & oraculum deſuper.
21 Cúmque intuliſſet arcam in tabernacu-
C lum teſtimonij, appendit ante eam velum,
vt expleret Domini iuſſionem.
22 Poſuit & menſam in tabernaculo teſti-
monij ad plagam Septentrionalem extra ve-
lum:
23 Ordinatis coram propoſitionis panibus,
ſicut præceperat Dominus Moyſi.

תרגום אונקלוס

5 ותתן ית מדבחא דדהבא לאסקא קטורת בוסמין קדם ארונא דסהדותא ותשוי ית פרסא דתרעא למשכנא: 6 ותתן ית מדבחא דעלתא
קדם תרע משכנא דמשכן זמנא: 7 ותתן ית כיורא בין משכן זמנא ובין מדבחא ותתן תמן מיא: 8 ותשוי ית דרתא סחור סחור ותתן
ית פרסא דתרע דרתא: 9 ותיסב ית משחא דרבותא ותרבי ית משכנא וית כל דביה ותקדיש יתיה וית כל מאנוהי ויהא קודשא: 10 ותרבי
ית מדבחא דעלתא וית כל מנוהי ותקדיש ית מדבחא ויהא מדבחא קדש קודשין: 11 ותרבי ית כיורא וית בסיסיה ותקדיש יתיה: 12 ותקריב
ית אהרן וית בנוהי לתרע משכן זמנא ותסחי יתהון במיא: 13 והלביש ית אהרן ית לבושי קודשא ותרבי יתיה ותקדיש יתיה
וישמש קדמי: 14 וית בנוהי תקריב ותלביש יתהון כתונין: 15 ותרבי יתהון כמא דרבית ית אבוהון וישמשון קדמי ותהי למהוי להון
רבותהון לכהנות עלם לדריהון: 16 ועבד משה ככל דפקיד יי יתיה כן עבד: 17 והוה בירחא קדמאה בשתא תניתא
בחד יומא לירחא אתקם משכנא: 18 ואקים משה ית משכנא ויהב ית סמכוהי ושוי ית דפוהי ויהב ית עברוהי ואקים ית
עמודוהי: 19 ופרש ית פרסא על משכנא ושוי ית חופאה דמשכנא עלוהי מלעילא כמא דפקיד יי ית משה: 20 ונסיב ויהב ית סהדותא
בארונא ושוי ית אריחיא על ארונא ויהב ית כפורתא על ארונא מלעילא: 21 ואעיל ית ארונא למשכנא ושוי ית פרוכתא דפרסא ואטיל על
ארונא דסהדותא כמא דפקיד יי ית משה: 22 ויהב ית פתורא במשכן זמנא על צדא דמשכנא ציפונא מברא לפרוכתא: 23 ואסדר עלוהי
סידרין דלחם קדם יי כמא דפקיד יי ית משה:

** Et pones altare aureum ad incensandum co- 5*
*ram arca testimonij. * Et impones cooperimen- 6*
tum veli super ostium tabernaculi, & altare holo-
caustorũ pones iuxta ostium tabernaculi testimonij.
** Et pones labrum inter tabernaculum testimo- 7*
nij, & inter altare, & pones in eo aquam.
** Et pones atrium in circuitu, & pones velum 8*
*portæ atrij. * Et assumes oleum vnctionis, & 9*
vnges tabernaculum, & omnia quæ in eo, & san-
ctificabis illud & omnia vasa eius, & erũt sancta.
** Et vnges altare holocaustorum, & omnia va- 10*
sa eius, & vnges labrum, & basim eius, & sancti-
*ficabis illud. * Et sanctificabis altare, & erit 11*
altare sanctum sanctorum.
** Et applicabis Aaron & filios eius ad ostia ta- 12*
bernaculi testimonij, & lauabis eos aqua.
** Et indues Aaron vestes sanctas, & vnges 13*
eum, & sanctificabis eum, & sacerdotio fungetur
*mihi. * Et filios eius applicabis & indues eos tu- 14*
*nicas. * Et vnges eos sicut vnxisti patrem eo- 15*
rum, & sacerdotio fungentur mihi. & erit, vt sit
illis vnctio sacerdotij in æternum, in generationes
eorum.
** Et fecit Moyses omnia quæcunque præcepit 16*
illi Dominus, sic fecit.
** Et factum est in mense primo secundo anno 17*
egressorum eorum ex Ægypto prima die mensis, ere-
ctum est tabernaculum.
** Et erexit Moyses tabernaculum, & imposuit 18*
capita, & immisit vectes, & erexit columnas eius.
** Et extendit cortinas super tabernaculum, & 19*
imposuerunt operimentum tabernaculi super illud
desuper, sicut præcepit Dominus Moysi.
** Et accipiens testimonia imposuit in arcam, & 20*
supposuit vectes sub arca, & imposuit propitiato-
rium super arcam.
** Et intulit arcam in tabernaculũ, & imposuit 21*
operimentum veli, & operuit arcam testimonij, si-
cut præcepit Dominus Moysi.
** Et imposuit mensam in tabernaculum testimo- 22*
nij, ad latus tabernaculi testimonij quod ad Aqui-
*lonem extra velum tabernaculi. * Et apposuit in 23*
ea panes propositionis coram Domino, sicut præcepit
Dominus Moysi.

5 * καὶ θήσεις τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν εἰς τὸ θυμιᾶσαι ἐναν-
6 τίον τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου. * καὶ ἐπιθήσεις κάλυμμα
τοῦ καταπετάσματος ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς, καὶ τὸ θυ-
σιαστήριον τῶν καρπωμάτων θήσεις παρὰ τὴν θύραν τῆς
7 σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ θήσεις τὸν λουτῆρα ἀναμέσον
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καὶ ἀναμέσον τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ
8 θήσεις ἐν αὐτῷ ὕδωρ. * καὶ θήσεις τὴν αὐλὴν κύκλῳ, καὶ θή-
9 σεις τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς. * καὶ λήψῃ
τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος, καὶ χρίσεις τὴν σκηνήν, καὶ πάντα τὰ
ἐν αὐτῇ, καὶ ἁγιάσεις αὐτὴν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ ἔσται
10 ἅγια. * καὶ χρίσεις τὸ θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων, καὶ
πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ χρίσεις τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν
11 αὐτοῦ, καὶ ἁγιάσεις αὐτόν. * καὶ ἁγιάσεις τὸ θυσιαστήριον, καὶ
12 ἔσται τὸ θυσιαστήριον ἅγιον τῶν ἁγίων. * καὶ προσάξεις ἀαρὼν
καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ λού-
13 σεις αὐτοὺς ὕδατι. * καὶ ἐνδύσεις ἀαρὼν τὰς στολὰς τὰς ἁγίας,
καὶ χρίσεις αὐτόν, καὶ ἁγιάσεις αὐτόν, καὶ ἱερατεύσει μοι.
14 * καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ προσάξεις, καὶ ἐνδύσεις αὐτοὺς χιτῶ-
15 νας. * καὶ ἀλείψεις αὐτοὺς ὃν τρόπον ἤλειψας τὸν πα-
τέρα αὐτῶν, καὶ ἱερατεύσουσί μοι· καὶ ἔσται, ὥστε εἶναι αὐτοῖς
χρίσμα ἱερατείας εἰς τὸν αἰῶνα, εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν.
16 * καὶ ἐποίησε μωυσῆς πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος,
17 οὕτως ἐποίησε. * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ τῷ δευ-
τέρῳ ἔτει ἐκπορευομένων αὐτῶν ἐξ αἰγύπτου νουμηνίᾳ, ἐστάθη
18 ἡ σκηνή. * καὶ ἔστησε μωυσῆς τὴν σκηνήν, καὶ ἐπέθηκε τὰς
κεφαλίδας, καὶ διενέβαλε τοὺς μοχλούς, καὶ ἔστησεν τοὺς στύλους
19 αὐτῆς. * καὶ ἐξέτεινε τὰς αὐλαίας ἐπὶ τὴν σκηνήν, καὶ
ἐπέθηκεν τὸ κάλυμμα τῆς σκηνῆς ἐπ' αὐτὴν ἄνωθεν, καθὰ
20 συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. * καὶ λαβὼν τὰ μαρτύρια
ἐνέβαλεν εἰς τὴν κιβωτόν· καὶ ὑπέθηκεν τοὺς διωστῆρας ὑπὸ
τὴν κιβωτόν, καὶ ἐπέθηκεν τὸ ἱλαστήριον ἐπάνω τῆς κιβωτοῦ.
21 * καὶ εἰσήνεγκε τὴν κιβωτὸν εἰς τὴν σκηνήν, καὶ ἐπέθηκε τὸ
κατακάλυμμα τοῦ καταπετάσματος, καὶ ἐσκέπασε τὴν κι-
βωτὸν τοῦ μαρτυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
22 * καὶ ἐπέθηκε τὴν τράπεζαν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου,
ἐπὶ τὸ κλίτος τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου τὸ πρὸς βορρᾶν
ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος τῆς σκηνῆς·
23 * καὶ προσέθηκεν ἐπ' αὐτῆς τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως
ἔναντι κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Ponesque altare aureum, in quo adoletur thymiama aromatum coram arca testimonij. 6 Ponesque velum in ostio tabernaculi, & pones altare holocausti ante ostium tabernaculi fœderis. 7 Et pones labrum inter tabernaculum fœderis & altare, & pones ibi aquam. 8 Ponesque atrium per circuitum, & pones tentorium ostij atrij. 9 Tollesque oleum vnctionis, & vnges tabernaculum & omnia quæ in eo sunt, & sanctificabis illud & omnia vasa eius, & erit sanctum. 10 Et vnges altare holocausti & omnia vasa eius, sanctificabisque altare, & erit altare sanctum sanctorum. 11 Et vnges labrum & basim eius, & sanctificabis illud. 12 Applicabisque Aaron & filios eius ad ostium tabernaculi fœderis, & lauabis eos aquis. 13 Et indues Aaron vestibus sanctis, & vnges eum, sanctificabisque illum vt ministret coram me. 14 Filios quoque eius applicabis & indues eos tunicis. 15 Et vnges eos sicut vnxisti patrem eorum, & ministrabunt coram me, & vt sit eis vnctio sua in sacerdotium sempiternum in generationibus suis. 16 Fecitque Moyses iuxta omnia quæ præceperat ei Dominus ita fecit. 17 Factumque est in mense primo in anno secundo prima die mensis erectum est tabernaculum. 18 Erexitque Moyses tabernaculum, & posuit bases eius, & imposuit tabulas eius, & posuit vectes eius, & erexit columnas eius: 19 Et expandit tentorium super tabernaculum, & posuit coopertorium tabernaculi super illud desuper, sicut præceperat Dominus Moysi. 20 Tulitque & posuit testimonium in arca, & posuit in arca vectes, & posuit propitiatorium super arcam desuper. 21 Et intulit arcam in tabernaculum, & posuit velum extentum, vt protegeret super arcam testimonij sicut præceperat Dominus Moysi. 22 Posuitque mensam in tabernaculo fœderis in latere tabernaculi ad Aquilonem extra velum. 23 Et ordinauit super ea ordines panum coram Domino, sicut præceperat Dominus Moysi.

24 ׃ וַיָּשֶׂם אֶת־הַמְּנֹרָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד נֹכַח
25 הַשֻּׁלְחָן עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן נֶגְבָּה׃ וַיַּעַל הַנֵּרֹת לִפְנֵי
26 יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וַיָּשֶׂם
אֶת־מִזְבַּח הַזָּהָב בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הַפָּרֹכֶת׃
27 וַיַּקְטֵר עָלָיו קְטֹרֶת סַמִּים כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
28 מֹשֶׁה׃ וַיָּשֶׂם אֶת־מָסַךְ הַפֶּתַח לַמִּשְׁכָּן׃
29 וְאֵת מִזְבַּח הָעֹלָה שָׂם פֶּתַח מִשְׁכַּן אֹהֶל־מוֹעֵד וַיַּעַל
עָלָיו אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
30 אֶת־מֹשֶׁה׃ וַיָּשֶׂם אֶת־הַכִּיֹּר בֵּין־אֹהֶל
31 מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן שָׁמָּה מַיִם לְרָחְצָה׃ וְרָחֲצוּ
מִמֶּנּוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם׃
32 בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וּבְקָרְבָתָם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ
33 יִרְחָצוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וַיָּקֶם אֶת־הֶחָצֵר
סָבִיב לַמִּשְׁכָּן וְלַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן אֶת־מָסַךְ שַׁעַר הֶחָצֵר
34 וַיְכַל מֹשֶׁה אֶת־הַמְּלָאכָה׃ וַיְכַס הֶעָנָן
אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וּכְבוֹד יְהוָה מָלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן׃
35 וְלֹא־יָכֹל מֹשֶׁה לָבוֹא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד כִּי־שָׁכַן עָלָיו
36 הֶעָנָן וּכְבוֹד יְהוָה מָלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן׃ וּבְהֵעָלוֹת
הֶעָנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֹל מַסְעֵיהֶם׃
37 וְאִם־לֹא יֵעָלֶה הֶעָנָן וְלֹא יִסְעוּ עַד־יוֹם הֵעָלֹתוֹ׃
38 כִּי עֲנַן יְהוָה עַל־הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וְאֵשׁ תִּהְיֶה לַיְלָה
בּוֹ לְעֵינֵי כָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל בְּכָל־מַסְעֵיהֶם׃

24 Poſuit & candelabrũ in tabernaculo te-
ſtimonij è regione menſæ in parte auſtrali:
25 Locatis per ordinem lucernis iuxta præ-
26 ceptum Domini. Poſuit & altare aureum
ſub tecto teſtimonij contra velum.
27 Et adoleuit ſuper eo incẽſum aromatum,
28 ſicut iuſſerat Dominus Moyſi. Poſuit &
tentorium in introitu tabernaculi teſtimonij.
29 Et altare holocauſti in veſtibulo teſtimo
nii offerens in eo holocauſtum & ſacrificia, vt
Dominus imperauerat.
30 Labrum quoque ſtatuit inter tabernacu-
lum teſtimonii, & altare, implens illud aqua.
31 Lauerùntque in eo Moyſes & Aaron ac
filii eius manus ſuas & pedes, cùm ingrede-
32 rentur tectum fœderis: Et accederent ad
altare, ſicut præceperat Dominus Moyſi.
33 Erexit & atrium per gyrum tabernaculi
& altaris, ducto in introitu eius tẽtorio. Poſt-
quam omnia perfecta ſunt:
34 Operuit nubes tabernaculum teſtimo-
nij, & gloria Domini impleuit illud.
35 Nec poterat Moyſes ingredi tectum fœ-
deris nube operiente omnia, & maieſtate Do-
mini coruſcante, quia cuncta nubes operue-
36 rat. Si quando nubes tabernaculum deſe-
rebat, proficiſcebantur filii Iſrael per turmas
37 ſuas. Si pendebat deſuper, manebant in
eodem loco.
38 Nubes quippe Domini incumbebat per
diem tabernaculo & ignis in nocte, videnti-
bus cunctis populis Iſrael per cunctas man-
ſiones ſuas.

תרגום אונקלוס

24 וְשַׁוִּי יַת מְנַרְתָּא בְּמַשְׁכַּן זִימְנָא לָקֳבֵיל פָּתוֹרָא עַל צִידָּא דְמַשְׁכְּנָא דָּרוֹמָא׃ 25 וְאַדְלֵיק בּוֹצִינַיָּא קֳדָם יְיָ כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ
יַת מֹשֶׁה׃ 26 וְשַׁוִּי יַת מַדְבְּחָא דְדַהֲבָא בְּמַשְׁכַּן זִימְנָא קֳדָם פָּרוּכְתָּא׃ 27 וְאַסֵּיק עֲלוֹהִי קְטוֹרֶת בּוּסְמִין כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת
מֹשֶׁה׃ 28 וְשַׁוִּי יַת פְּרָסָא דְתַרְעָא לְמַשְׁכְּנָא׃ 29 וְיַת מַדְבְּחָא דַעֲלָתָא שַׁוִּי בִּתְרַע מַשְׁכְּנָא דְמַשְׁכַּן זִימְנָא וְאַסֵּיק עֲלוֹהִי יַת עֲלָתָא
וְיַת מִנְחָתָא כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃ 30 וְשַׁוִּי יַת כִּיּוֹרָא בֵּין מַשְׁכַּן זִימְנָא וּבֵין מַדְבְּחָא וִיהַב תַּמָּן מַיָּא לְקִדּוּשׁ׃ 31 וִיקַדְּשׁוּן מִנֵּיהּ
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יַת יְדֵיהוֹן וְיַת רַגְלֵיהוֹן׃ 32 בְּמֵיעַלְהוֹן לְמַשְׁכַּן זִימְנָא וּבְמִקְרַבְהוֹן לְמַדְבְּחָא מְקַדְּשִׁין כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃
33 וַאֲקֵים יַת דַּרְתָּא סְחוֹר סְחוֹר לְמַשְׁכְּנָא וּלְמַדְבְּחָא וִיהַב יַת פְּרָסָא דִתְרַע דַּרְתָּא וְשֵׁיצִי מֹשֶׁה יַת עִיבִידְתָּא׃ 34 וַחֲפָא עֲנָנָא יַת
מַשְׁכַּן זִימְנָא וִיקָרָא דַיְיָ אִתְמְלִי יַת מַשְׁכְּנָא׃ 35 וְלָא יְכֵיל מֹשֶׁה לְמֵיעַל לְמַשְׁכַּן זִימְנָא אֲרֵי שְׁרָא עֲלוֹהִי עֲנָנָא וִיקָרָא דַיְיָ אִתְמְלִי יַת מַשְׁכְּנָא׃
36 וּבְאִסְתַּלָּקוּת עֲנָנָא מֵעִילָּוֵי מַשְׁכְּנָא נָטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַטְלָנֵיהוֹן׃ 37 וְאִם לָא מִסְתַּלֵּק עֲנָנָא וְלָא נָטְלִין עַד יוֹמָא דְאִסְתַּלָּקוּתֵיהּ׃
38 אֲרֵי עֲנָנָא דַיְיָ עַל מַשְׁכְּנָא בִּימָמָא וְאֶשָּׁתָא הֲוֵי לֵילְיָא בֵיהּ לְעֵינֵי כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַטְלָנֵיהוֹן׃

תם ונשלם ספר שמות

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח׃

ב א מ

* *Et posuit candelabrum in tabernaculum testi-* 24
monij è regione mensæ, ad latus tabernaculi quod ad
Austrum.
* *Et imposuit lucernas illius coram Domino, si-* 25
cut præcepit Dominus Moysi.
* *Et posuit altare aureum in tabernaculo testi-* 26
monij contra velum.
* *Et adoleuit super illud thymiama compositio-* 27
nis, sicut præcepit Dominus Moysi.
* *Et posuit tentorium portæ tabernaculi.* 28
* *Et altare holocaustorum posuit iuxta ostia ta-* 29
bernaculi testimonij, & obtulit in eo holocaustum,
& sacrificium, sicut præcepit Dominus Moysi.
* *Et fecit labrum inter tabernaculū testimonij,* 30
& inter altare, & imposuit in eo aquam.
* *Ut lauentur ex eo Moyses & Aaron & filij* 31
eius manus suas & pedes, ingredientibus illis in
tabernaculum testimonij. * *Aut quando acce-* 32
derent ad altare ad ministrandum, lauabantur ex
eo, sicut præcepit Dominus Moysi.
* *Et erexit atrium in circuitu tabernaculi, &* 33
testimonij, & posuit tentorium portæ atrij, & per-
fecit Moyses omnia opera. * *Et operuit nubes* 34
tabernaculum testimonij, & gloria Domini reple-
tum est tabernaculum.
* *Et non potuit Moyses ingredi in tabernaculum* 35
testimonij, quoniam obumbrauit super illud nubes,
& gloria Domini repletū est tabernaculum.
* *Quando autem ascenderet nubes à taberna-* 36
culo, proficiscebantur filij Israel cum sarcina sua.
* *Si autē nō ascendebat nubes, non proficiscebantur* 37
tur vsque ad diem qua ascendebat nubes.
* *Nubes enim erat super tabernaculo die, &* 38
ignis erat super illud nocte coram omni Israel in om
nibus profectionibus eorum.

24 * καὶ ἔθηκε τὴν λυχνίαν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου ἐναν-
τίον τῆς τραπέζης, εἰς τὸ κλίτος τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς νότον·
25 * καὶ ἐπέθηκεν τοὺς λύχνους αὐτῆς ἔναντι κυρίου, ὃν τρόπον
συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ·
26 * καὶ ἔθηκε τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρ-
τυρίου ἀπέναντι τοῦ καταπετάσματος·
27 * καὶ ἐθυμίασεν ἐπ᾽ αὐτοῦ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, κα-
θάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ·
28 * καὶ ἔθηκε τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς·
29 * καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων ἔθηκε παρὰ τὰς θύ-
ρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ ἀνήνεγκεν ἐν αὐτῷ ὁλοκαύ-
τωμα καὶ θυσίαν, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
30 * καὶ ἐποίησε τὸν λουτῆρα ἀναμέσον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
τυρίου, καὶ ἀναμέσον τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ ἐπέθηκεν ἐν αὐτῷ ὕ-
31 δωρ· * ἵνα νίπτωνται ἐξ αὐτοῦ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ οἱ
υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ τοὺς πόδας, εἰσπορευομένων
32 αὐτῶν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. * ἢ ὅταν προσπο-
ρεύωνται πρὸς τὸ θυσιαστήριον λειτουργεῖν, ἐνίπτοντο ἐξ αὐτοῦ,
καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ·
33 * καὶ ἔστησε τὴν αὐλὴν κύκλῳ τῆς σκηνῆς καὶ τοῦ μαρτυ-
ρίου, καὶ ἔθηκε τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς αὐλῆς· καὶ συνε-
34 τέλεσε μωυσῆς πάντα τὰ ἔργα· * καὶ ἐκάλυψε ἡ νε-
φέλη τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ δόξης κυρίου ἐπλήσθη ἡ
35 σκηνή· * καὶ οὐκ ἠδυνήθη μωυσῆς εἰσελθεῖν εἰς τὴν σκη-
νὴν τοῦ μαρτυρίου, ὅτι ἐπεσκίασεν ἐπ᾽ αὐτὴν ἡ νεφέλη, καὶ δό-
36 ξης κυρίου ἐπλήσθη ἡ σκηνή· * ἡνίκα δ᾽ ἂν ἀνέβη ἡ νε-
φέλη ἀπὸ τῆς σκηνῆς, ἀνεζεύγνυσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ σὺν τῇ
37 ἀπαρτίᾳ αὐτῶν· * εἰ δὲ μὴ ἀνέβη ἡ νεφέλη, οὐκ
ἀνεζεύγνυσαν ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνέβη ἡ νεφέλη·
38 * νεφέλη γὰρ ἦν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἡμέρας, καὶ πῦρ ἦν ἐπ᾽ αὐτῆς
νυκτὸς ἐναντίον παντὸς ἰσραὴλ ἐν πάσαις ταῖς ἀναζυγαῖς
αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Posuitque candelabrum in tabernaculo fœderis è regione mensæ, in latere australi tabernaculi. 25 Et incendit lucernas coram Domi-
no, sicut præceperat Dominus Moysi. 26 Et posuit altare aureum in tabernaculo fœderis coram velo. 27 Et adoleuit su-
per eo incensum aromatum, sicut præceperat Dominus Moysi. 28 Et posuit tentorium in ostio tabernaculi. 29 Et altare
holocausti posuit in ostio tabernaculi fœderis, & obtulit super eo holocaustum & munus, sicut præceperat Dominus Moysi. 30 Posuitque
labrum inter tabernaculum fœderis, & inter altare, & posuit ibi aquam ad lauandum. 31 Laueruntque ex eo Moyses & Aaron, & filij
eius manus suas & pedes suos, cùm ingrederentur tabernaculum fœderis. 32 Et cùm accederent ad altare lauabantur, sicut præceperat
Dominus Moysi. 33 Erexitque atrium per circuitum tabernaculi & altaris, & posuit velum in ostio atrij. & perfecit Moyses omne
opus. 34 Et operuit nubes tabernaculum fœderis, & gloria Domini impleuit tabernaculum. 35 Et non poterat Moy-
ses ingredi tabernaculum fœderis, eo quòd manebat super illud nubes, & gloria Domini impleuerat tabernaculum. 36 Et cùm eleuabatur
nubes desuper tabernaculum, proficiscebantur filij Israel per omnes mansiones suas. 37 Et si non eleuabatur nubes, non proficisce-
bantur vsque in diem qua eleuabatur. 38 Nubes enim Domini erat super tabernaculum per diem, & ignis erat in eo per noctem in
oculis omnis domus Israel in omnibus mansionibus suis.

Finis libri Exodi.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus

א

1 וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלָיו
2 מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר ׃ דַּבֵּר אֶל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם
כִּי־יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיהוָה מִן־
הַבְּהֵמָה מִן־הַבָּקָר וּמִן־הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת־קָרְבַּנְכֶם ׃
3 אִם־עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן־הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ
אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לִרְצֹנוֹ לִפְנֵי יְהוָה ׃
4 וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו ׃
5 וְשָׁחַט אֶת־בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי
אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת־הַדָּם עַל־
6 הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד ׃ וְהִפְשִׁיט
7 אֶת־הָעֹלָה וְנִתַּח אֹתָהּ לִנְתָחֶיהָ ׃ וְנָתְנוּ
בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל־
8 הָאֵשׁ ׃ וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַנְּתָחִים
אֶת־הָרֹאשׁ וְאֶת־הַפָּדֶר עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ
9 אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ ׃ וְקִרְבּוֹ וּכְרָעָיו יִרְחַץ בַּמָּיִם
וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֵּׁה
רֵיחַ־נִיחוֹחַ לַיהוָה ׃
10 וְאִם־מִן־הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ מִן־הַכְּשָׂבִים אוֹ
11 מִן־הָעִזִּים לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ ׃ וְשָׁחַט
אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי
12 אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב ׃ וְנִתַּח
אֹתוֹ לִנְתָחָיו וְאֶת־רֹאשׁוֹ וְאֶת־פִּדְרוֹ וְעָרַךְ הַכֹּהֵן
אֹתָם עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ ׃
13 וְהַקֶּרֶב וְהַכְּרָעַיִם יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת־
הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ
14 לַיהוָה ׃ וְאִם מִן־הָעוֹף עֹלָה קָרְבָּנוֹ
לַיהוָה וְהִקְרִיב מִן־הַתֹּרִים אוֹ מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה
אֶת־קָרְבָּנוֹ ׃

INCIPIT VAIECHRA, ID EST, LIBER LEVITICVS.

CAP. I.

1 A Vocauit autẽ Moyſen, & locutus eſt ei Dominus de tabernaculo teſtimonij, dicens:
2 * Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos, Homo qui obtulerit ex vobis hoſtiã Dño de pecoribus, id eſt, de bobus & ouibus offerẽs victi-
3 mas. * Si holocauſtum fuerit eius oblatio ac de armẽto, maſculum immaculatũ offeret ad oſtiũ tabernaculi teſtimonij ad placandũ ſibi
4 Dominum. * Ponétq; ſuper caput hoſtiæ ma- Exo. 29.
nus, & acceptabilis erit, atque in expiationem
5 eius proficiens. * Immolabítq; vitulũ coram Domino, & offerent filij Aaron ſacerdotes
B ſanguinem eius fundentes per altaris circuitum, quod eſt ante oſtium tabernaculi.
6 * Detractáque pelle hoſtiæ artus in fruſta
7 concident. * Et ſubijcient in altari ignem ſtrue lignorum antè compoſita.
8 * Et membra quæ ſunt cæſa deſuper ordinantes, caput videlicet & cuncta quæ adhærent iecori;
9 * Inteſtinis & pedibus lotis aqua, adolebítque ea ſacerdos ſuper altare in holocauſtũ & ſuauem odorem Domino.
10 * Quod ſi de pecoribus oblatio eſt, de ouibus ſiue de capris holocauſtum maſculum abſque macula offeret.
11 * Immolabítque ad latus altaris, quod reſpi
C cit ad Aquilonem coram Domino. Sanguinẽ verò illius fundẽt ſuper altare filij Aaron per
12 circuitum. * Diuidéntque membra, caput & omnia quæ adhærent iecori, & imponent ſuper ligna quibus ſubijciendus eſt ignis.
13 * Inteſtina verò & pedes lauabunt aqua, & oblata omnia adolebit ſacerdos ſuper altare in holocauſtum & odorem ſuauiſsimum Domino.
14 * Si autem de auibus holocauſti oblatio fuerit Domino de turturibus & pullis columbæ:

תרגום אונקלוס

א

וּקְרָא ¹ לְמשֶׁה וּמַלֵּיל יְיָ עִמֵּיהּ מִמַּשְׁכַּן זִימְנָא לְמֵימַר ׃ ² מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֱנָשׁ אֲרֵי יְקָרֵב
מִנְּכוֹן קוּרְבְּנָא קֳדָם יְיָ מִן בְּעִירָא מִן תּוֹרֵי וּמִן עָנָא תְּקָרְבוּן יַת קוּרְבַּנְכוֹן ׃ ³ אִם עֲלָתָא קוּרְבָּנֵיהּ מִן
תּוֹרֵי דְּכַר שְׁלִים יְקָרְבִינֵּיהּ לִתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא יְקָרֵב יָתֵיהּ לְרַעֲוָא לֵיהּ קֳדָם יְיָ ׃ ⁴ וְיִסְמוֹךְ יְדֵיהּ עַל רֵישׁ עֲלָתָא וְיִתְרְעֵי לֵיהּ לְכַפָּרָא
עֲלוֹהִי ׃ ⁵ וְיִכּוֹס יַת בַּר תּוֹרֵי קֳדָם יְיָ וִיקָרְבוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כָּהֲנַיָּא יַת דְּמָא וְיִזְרְקוּן יַת דְּמָא עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר דְּבִתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא ׃
⁶ וְיַשְׁלַח יַת עֲלָתָא וִיפַלֵּג יָתַהּ לְאֵיבָרַהָא ׃ ⁷ וְיִתְּנוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנָא אֶשָּׁתָא עַל מַדְבְּחָא וִיסַדְּרוּן אָעַיָּא עַל אֶשָּׁתָא ׃
⁸ וִיסַדְּרוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא יַת אֵיבְרַיָּא יַת רֵישָׁא וְיַת תַּרְבָּא עַל אָעַיָּא דְּעַל אֶשָּׁתָא דְּעַל מַדְבְּחָא ׃ ⁹ וְגַוֵּיהּ וּכְרָעוֹהִי יְחַלֵּל בְּמַיָּא וְיַסֵּק
כַּהֲנָא יַת כּוֹלָּא לְמַדְבְּחָא עֲלָתָא קוּרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ ׃ ¹⁰ וְאִם מִן בְּנֵי עָנָא קֻרְבְּנֵיהּ מִן אִמְּרַיָּא אוֹ מִן בְּנֵי עִזַּיָּא לַעֲלָתָא דְּכַר
שְׁלִים יְקָרְבִינֵּיהּ ׃ ¹¹ וְיִכּוֹס יָתֵיהּ עַל שִׁדָּא דְּמַדְבְּחָא צִיפּוּנָא קֳדָם יְיָ וְיִזְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא יַת דְּמֵיהּ עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר ׃
¹² וִיפַלֵּיג יָתֵיהּ לְאֵיבָרוֹהִי יַת רֵישֵׁיהּ וְיַת תַּרְבֵּיהּ וִיסַדַּר כַּהֲנָא יָתְהוֹן עַל אָעַיָּא דְּעַל אֶשָּׁתָא דְּעַל מַדְבְּחָא ׃ ¹³ וְגַוָּא וּכְרָעַיָּא יְחַלֵּל
בְּמַיָּא וִיקָרֵיב כַּהֲנָא יַת כּוֹלָּא וְיַסֵּק לְמַדְבְּחָא עֲלָתָא הוּא קוּרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ ׃ ¹⁴ וְאִם מִן עוֹפָא עֲלָתָא קוּרְבְּנֵיהּ קֳדָם יְיָ
וִיקָרֵיב מִן שַׁפְנִינַיָּא אוֹ מִן בְּנֵי יוֹנָה יַת קֻרְבְּנֵיהּ ׃

CAP. I.

ET reuocauit Moysen & locutus 1
est Dominus ei de tabernaculo te-
stimonij: dicens, * Loquere fi- 2
lijs Israel, & dices ad eos, Homo
si obtulerit ex vobis dona Domi-
no de iumentis, & de bobus, &
de ouibus offeretis dona vestra. * Si holocaustum 3
donum eius, ex bobus masculum immaculatum of-
feret illud ad ostium tabernaculi testimonij, offeret
illud acceptabile coram Domino.
* Et imponet manum super caput hostiæ accepta- 4
bile ei, ad propitiandum pro eo. * Et immola- 5
bunt vitulum coram Domino, & offerent filij Aa-
ron sacerdotes sanguinem, & effundent sanguinem
super altare in circuitu quod ante ostium taberna-
culi testimonij.
* Et excoriantes hostiam, concident illam per 6
membra.
* Et imponent filij Aaron sacerdotes ignem su- 7
per altare, & exaggerabunt ligna super ignem.
* Et imponent filij Aaron sacerdotes membra 8
scissa, & caput, & adipem super ligna, quæ super
ignem, existentia super altare.
* Quæ autẽ in ventre & pedes lauabunt aqua, 9
& imponet sacerdos omnia super altare, holocau-
stum est sacrificium odor suauitatis Domino.
* Si autem ab ouibus oblatio eius Domino, abs- 10
que agnis, & hœdis in holocaustum, masculum im-
maculatum offeret illud, & imponet manum super
caput eius.
* Et immolabunt illud à latere altaris, ad Aqui- 11
lonem coram Domino, & effundent filij Aaron sa-
cerdotes sanguinem eius super altare in circuitu.
* Et diuident illud per membra, & caput eius, 12
& adipem eius, & coaceruabunt sacerdotes illa
super ligna, quæ super ignem, existentia super al-
tare.
* Et quæ in ventre, & pedes lauabunt aqua, 13
& offeret sacerdos omnia, et imponet super altare:
holocaustum est sacrificij odor suauitatis Domino.
* Si autẽ ab auibus holocaustum offerat donum 14
suum Domino, & offerat de turturibus, vel de co-
lumbis oblationem suam.

ά.

1 ΚΑὶ ἀνεκάλεσε μωυσῆν, καὶ ἐλάλησε κύ-
ριος αὐτῷ ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, λέ-
2 γων· * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς
πρὸς αὐτοὺς, ἄνθρωπος ἐὰν προσαγάγῃ ἐξ
ὑμῶν δῶρα τῷ κυρίῳ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ
τῶν βοῶν, καὶ ἀπὸ τῶν προβάτων προσοίσετε δῶρα ὑμῶν.
3 * ἐὰν ὁλοκαύτωμα τὸ δῶρον αὐτοῦ, ἐκ τῶν βοῶν ἄρσεν ἄ-
μωμον προσάξει αὐτὸ πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ
4 τυρίου, προσοίσει αὐτὸ δεκτὸν ἐναντι κυρίου. * καὶ ἐπιθήσει
τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ καρπώματος δεκτὸν αὐτῷ,
5 ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτοῦ. * καὶ σφάξουσι τὸν μόσχον ἔναντι
κυρίου· καὶ προσοίσουσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα· καὶ
προσχεοῦσι τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ τὸ ἐπὶ τῶν
6 θυρῶν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ ἐκδείραντες τὸ ὁλο-
7 καύτωμα, μελιοῦσι αὐτὸ κατὰ μέλη. * καὶ ἐπιθήσουσιν
οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς πῦρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· καὶ στοιβά-
8 σουσι ξύλα ἐπὶ τὸ πῦρ. * καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ
ἱερεῖς τὰ διχοτομήματα, καὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ στέαρ ἐπὶ
τὰ ξύλα, τὰ ἐπὶ τοῦ πυρὸς, τὰ ὄντα ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου.
9 * τὰ δὲ ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ τοὺς πόδας πλυνοῦσιν ὕδατι· καὶ
ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς τὰ πάντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· κάρπωμά
ἐστι θυσία ὀσμὴ εὐωδίας κυρίῳ.
10 * ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν προβάτων τὸ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ· ἀπό
τε τῶν ἀρνῶν, καὶ τῶν ἐρίφων εἰς ὁλοκαύτωμα, ἄρσεν ἄμω-
μον προσάξει αὐτό· καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφα-
λὴν αὐτοῦ.
11 * καὶ σφάξουσιν αὐτὸ ἐκ πλαγίων τοῦ θυσιαστηρίου, πρὸς
βορρᾶν ἐναντίον κυρίου· καὶ προσχεοῦσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱε-
ρεῖς τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ.
12 * καὶ διελοῦσιν αὐτὸ κατὰ μέλη, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ,
καὶ τὸ στέαρ αὐτοῦ· καὶ ἐπιστοιβάσουσιν οἱ ἱερεῖς αὐτὰ ἐπὶ τὰ
ξύλα, τὰ ἐπὶ τοῦ πυρὸς, τὰ ὄντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.
13 * καὶ τὰ ἐν κοιλίᾳ, καὶ τοὺς πόδας πλυνοῦσιν ὕδατι· καὶ
προσοίσει ὁ ἱερεὺς τὰ πάντα, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὸ θυσιαστή-
ριον, κάρπωμά ἐστι θυσίας ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ.
14 * ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν πετεινῶν ὁλοκάρπωμα προσφέρῃ δῶ-
ρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, καὶ προσοίσῃ ἀπὸ τῶν τρυγόνων, ἢ ἀπὸ τῶν
περιστερῶν τὸ δῶρον αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT I.

VOcauit autem Moysen & locutus est Dominus cum eo de tabernaculo fœderis: dicens, [2] Loquere cum filiis Israel, & dices eis, Homo qui obtulerit ex vobis oblationem coram Domino, de pecoribus, de bobus & de ouibus offeretis oblationes vestras. [3] Si holocaustum fuerit eius oblatio de bobus, masculum integrũ offerat, ad ostium tabernaculi fœderis offerat illum, vt sit ei placabile coram Domino. [4] Imponetque manum suam super caput holocausti, & acceptabile erit ei ad propitiandum pro eo. [5] Immolabitque vitulum coram Domino, & offerent filij Aaron sacerdotes sanguinem, & aspergent sanguinem super altare per circuitum quod est in ostio tabernaculi fœderis. [6] Et detrahet pellem holocausti, & diuidet illud per membra eius. [7] Et ponent filij Aaron sacerdotis ignem super altare, & ordinabunt ligna super ignem. [8] Ordinabuntque filij Aaron sacerdotes membra, caput & adipem super ligna quæ sunt super ignem qui est super altare. [9] Interiora autem eius & pedes eius lauabit aqua, & incendet sacerdos omnia super altari: holocausti oblatio est, quæ suscipitur cum beneplacito coram Domino. [10] Si autem de filiis ouium fuerit oblatio eius de arietibus aut de filiis caprarum in holocaustum, masculum integrum offeret. [11] Immolabitque eum ad latus Aquilonis altaris coram Domino. Et spargent filij Aaron sacerdotes sanguinem illius super altare per circuitum. [12] Diuidetque illum per membra eius, caput eius & adipem eius, & ordinabit sacerdos membra super ligna quæ sunt super ignem qui est super altare. [13] Intestina autem & pedes lauabit aqua, & offeret sacerdos omnia, & adolebit in altari. holocausti oblatio est quæ suscipitur cum beneplacito coram Domino. [14] Si autem de auibus fuerit holocaustum oblationis eius coram Domino, offeret de turturibus aut de filiis columbæ oblationem suam.

15 והקריבו הכהן אל המזבח ומלק את ראשו
והקטיר המזבחה ונמצה דמו על קיר המזבח:
16 והסיר את מראתו בנצתה והשליך אתה
17 אצל המזבח קדמה אל מקום הדשן: ושסע
אתו בכנפיו לא יבדיל והקטיר אתו הכהן המזבחה
על העצים אשר על האש עלה הוא אשה ריח
1 ניחח ליהוה: ב ונפש כי תקריב קרבן
מנחה ליהוה סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן
2 ונתן עליה לבנה: והביאה אל בני אהרן הכהנים
וקמץ משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה על כל
לבנתה והקטיר הכהן את אזכרתה המזבחה
3 אשה ריח ניחח ליהוה: והנותרת מן המנחה
לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי יהוה:
4 וכי תקרב קרבן מנחה מאפה תנור
סלת חלות מצת בלולת בשמן ורקיקי מצות
5 משחים בשמן: ואם מנחה על המחבת
6 קרבנך סלת בלולה בשמן מצה תהיה: פתות
אתה פתים ויצקת עליה שמן מנחה הוא:
7 ואם מנחת מרחשת קרבנך סלת בשמן
8 תעשה: והבאת את המנחה אשר יעשה מאלה
ליהוה והקריבה אל הכהן והגישה אל המזבח:
9 והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה והקטיר
10 המזבחה אשה ריח ניחח ליהוה: והנותרת מן
המנחה לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי יהוה:
11 כל המנחה אשר תקריבו ליהוה לא תעשה חמץ
כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה
12 ליהוה: קרבן ראשית תקריבו אתם ליהוה ואל
13 המזבח לא יעלו לריח ניחח: וכל קרבן מנחתך
במלח תמלח ולא תשבית מלח ברית אלהיך מעל
מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח:

15 *Offeret eam sacerdos ad altare, & retorto
ad collum capite ac rupto vulneris loco, de-
currere faciet sanguinem super crepidinem al
16 taris. *Vesiculam verò gutturis & plumas
proijciet prope altare ad orientalem plagam,
17 in loco in quo cineres effundi solent. *Con-
fringétque ascellas eius, & non secabit, neque
ferro diuidet eam, & adolebit super altare li-
gnis igne supposito. Holocaustum est & ob-
latio suauissimi odoris Domino.

CAP. II.

1 Anima cũ obtulerit oblationem sacrificij
A Domino, simila erit eius oblatio. Fũdét-
2 que super eam oleum, & ponet thus. *Ac
deferet ad filios Aaron sacerdotis. Quorum
vnus tollet pugillum plenũ similæ & olei ac
totum thus, & ponet memoriale super altare
3 in odorem suauissimum Domino. *Quod
autem reliquũ fuerit de sacrificio, erit Aaron
& filiorum eius sanctum sanctorum de obla-
4 tionibus Domini. *Cùm autẽ obtuleris sa-
B crificium coctum in clibano de simila, panes
scilicet absque fermento conspersos oleo, & la
5 gana azyma oleo lita. *Si oblatio tua fue-
rit de sartagine similę conspersæ oleo & absq;
6 fermento: *Diuides eam minutatim, & fun
7 des super eam oleum. *Si autem de craticu
la fuerit sacrificium, æquè simila oleo consper
8 getur. *Quam offerens Domino trades ma
9 nibus sacerdotis: *Qui cùm obtulerit eam,
tollet memoriale de sacrificio, & adolebit su-
C per altare in odorem suauitatis Domino.
10 *Quidquid autem reliquum est, erit Aa-
ron & filiorum eius sanctum sanctorum de
11 oblationibus Domini. *Omnis oblatio
quæ offertur Domino absque fermento fiet,
nec quicquam fermenti ac mellis adolebitur
in sacrificio Domini.
12 *Primitias tantum eorum offeretis ac mu-
nera; super altare verò non imponentur in
odorem suauitatis.
13 *Quicquid obtuleris sacrificij sale condies,
nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio
tuo. In omni oblatione offeres sal.

תרגום אונקלוס

15 ויקרביניה כהנא למדבחא וימלוק ית רישיה ויסק למדבחא ויתמצי דמיה על כותל מדבחא: 16 ויעדי ית זפקיה באוכליה וירמי יתיה בסטר מדבחא קידומא לאתר דמושדין קיטמא: 17 ויפריק יתיה בגדפוהי לא יפריש ויסיק יתיה כהנא למדבחא על אעיא דעל אשתא עלתא הוא קורבן דמתקבל ברעוא קדם ייי:

ב 1 ואינש ארי יקריב קורבן מנחתא קדם ייי סולתא יהי קרבניה ויריק עלה משחא ויתן עלה לבונתא: 2 וייתינה לות בני אהרן כהניא ויקמוץ מתמן מלי קומציה מסלתה וממשחה על כל לבונתה ויסיק כהנא ית אדכרתה למדבחא קרבן דמתקבל ברעוא קדם ייי: 3 ודאשתאר מן מנחתא לאהרן ולבנוהי קדש קודשין מקרבניא דייי: 4 וארי תקריב קורבן מנחתא מאפה תנורא סלת גריצן פטירן דפילן במשח ואספוגין פטירין דמשיחין במשח: 5 ואם מנחתא על מסריתא קורבנך סלת דפילא במשח פטיר תהא: 6 בצע יתה ביצועין ותריק עלה משחא מנחתא היא: 7 ואם מנחתא דרדתא קרבנך סולתא במשח תתעבד: 8 ותיתי ית מנחתא דיתעביד מאילין קדם ייי ויקרבינה לות כהנא ויקרבינה למדבחא: 9 ויפריש כהנא מן מנחתא ית אדכרתה ויסק למדבחא קורבן דמתקבל ברעוא קדם ייי: 10 ודאשתאר מן מנחתא לאהרן ולבנוהי קדש קודשין מקרבניא דייי: 11 כל מנחתא דיתקרבון קדם ייי לא תתעבד חמיע ארי כל חמיר וכל דבש לא תסקון מיניה קרבנא קדם ייי: 12 קורבן קדמי תקרבון יתהון קדם ייי ולמדבחא לא יסקון לאיתקבלא ברעוא: 13 וכל קורבן מנחתך במלחא תמלח ולא תבטל מלח קיים אלהך מעל מנחתך על כל קרבנך תקריב מלחא:

* *Et offeret eam sacerdos ad altare, et retorque-* 15
bit caput eius, & sacrificabit sacerdos super altare,
& effundet sanguinem ad basem altaris.
* *Et auferet vesiculam cum plumis, & proij-* 16
ciet ea apud altare versus orientem ad locum cine-
ris. * *Et confringet illam ab alis, & non diui-* 17
det, & sacrificabit illud sacerdos super altare su-
per ligna quæ super ignem, holocaustum est sacrificij
odor suauitatis Domino.

CAP. II.

SI autem anima offerat oblationem sacrificiū Do 1
mino, simila erit oblatio eius, & effundet super
illam oleum, & imponet super id incensum, sacrifi-
cium est. * *Et offeret illam ad filios Aaron sacer-* 2
dotes, et accipiens ab illa, implebit pugillum à simila
cum oleo, & omne thus eius, & imponet sacerdos
memoriale eius super altare, sacrificium odor suaui-
tatis Domino. * *Et reliquias à sacrificio Aaron,* 3
& filiis eius, sanctum sanctorum à sacrificiis Do-
mini. * *Si autem obtulerit donum sacrificium* 4
coctum in furno ex simila, panes azymos conspersos
in oleo, & lagana azyma vncta in oleo.
* *Si autem sacrificium de sartagine donū tuum,* 5
simila conspersa in oleo, azyma erunt.
* *Et comminues ea in frusta, & effundes super* 6
illa oleum: sacrificium est Domino.
* *Si autem sacrificium de craticula donū tuum,* 7
simila in oleo fiet. * *Et offeres sacrificium quod* 8
feceris ex his Domino, & offeres ad sacerdotem,
& accedens ad altare, * *Tollet sacerdos de sa-* 9
crificio memoriale eius, & imponet sacerdos super
altare holocaustum odorem suauitatis Domino.
* *At relictum à sacrificio, Aaron & filiis eius,* 10
sancta sanctorum ab holocaustis Domini.
* *Omne sacrificium, quod obtuleritis Domino,* 11
non facietis fermentatum; omne enim fermentum,
& omne mel non adijcietis in illo, sacrificare Domi-
no oblationem.
* *De primitiis offeretis ipsa Domino; super au-* 12
tem altare non imponetur in odorem suauitatis Do-
mino.
* *Et omnis oblatio sacrificij vestri sale salietur,* 13
non cessabit sal fœderis Domini à sacrificiis vestris:
in omni dono vestro offeretis Domino sal.

15 * καὶ προσοίσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἀπο-
κνίσει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπιθύσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστή-
16 ριον, καὶ στραγγιεῖ τὸ αἷμα πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. * καὶ
ἀφελεῖ τὸν πρόλοβον σὺν τοῖς πτεροῖς, καὶ ἐκβαλεῖ αὐτὰ πα-
ρὰ τὸ θυσιαστήριον κατ' ἀνατολὰς εἰς τὸν τόπον τῆς σποδοῦ.
17 * καὶ ἐκκλάσει αὐτὸ ἐκ τῶν πτερύγων, καὶ οὐ διελεῖ καὶ ἐπιθύ-
σει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὰ ξύλα τὰ ἐπὶ τοῦ
πυρός· κάρπωμά ἐστι θυσίας ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ.

β'.

1 * Ἐὰν δὲ ψυχὴ προσφέρῃ δῶρον θυσίαν τῷ κυρίῳ, σεμίδαλις
ἔσται τὸ δῶρον αὐτοῦ, καὶ ἐπιχεεῖ ἐπ' αὐτὴν ἔλαιον, καὶ ἐπιθήσει
2 ἐπ' αὐτὸ λίβανον, θυσία ἐστίν. * καὶ οἴσει αὐτὴν πρὸς τοὺς υἱοὺς
ἀαρὼν τοὺς ἱερεῖς· καὶ δραξάμενος ἀπ' αὐτῆς, πλήρη τὴν δράκα
ἀπὸ τῆς σεμιδάλεως σὺν τῷ ἐλαίῳ, καὶ πάντα τὸν λίβανον αὐ-
τῆς, καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἐπὶ τὸ θυσια-
3 στήριον, θυσία ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ. * καὶ τὸ λοιπὸν τὸ
ἀπὸ τῆς θυσίας ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, ἅγιον τῶν ἁγίων ἀπὸ
4 τῶν θυσιῶν κυρίου. * ἐὰν δὲ προσφέρῃ δῶρον θυσίαν πεπεμ-
μένην ἐν κλιβάνῳ ἐκ σεμιδάλεως, ἄρτους ἀζύμους πεφυ-
ραμένους ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάγανα ἄζυμα κεχρισμένα ἐν
5 ἐλαίῳ. * ἐὰν δὲ θυσία ἀπὸ τηγάνου τὸ δῶρόν σου, σεμίδα-
6 λις πεφυραμένη ἐν ἐλαίῳ, ἄζυμα ἔσται. * καὶ διαθρύ-
ψεις αὐτὰ κλάσματα, καὶ ἐπιχεεῖς ἐπ' αὐτὰ ἔλαιον, θυσία
7 ἐστὶ κυρίῳ. * ἐὰν δὲ θυσία ἀπὸ ἐσχάρας τὸ δῶρόν σου, σεμί-
8 δαλις ἐν ἐλαίῳ ποιηθήσεται. * καὶ προσοίσεις τὴν θυσίαν
ἣν ἂν ποιήσῃ ἐκ τούτων τῷ κυρίῳ, καὶ προσοίσεις πρὸς τὸν ἱερέα·
9 καὶ προσεγγίσας πρὸς τὸ θυσιαστήριον, * ἀφελεῖ ὁ ἱερεὺς
ἀπὸ τῆς θυσίας τὸ μνημόσυνον αὐτῆς, καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ.
10 * τὸ δὲ καταλειφθὲν ἀπὸ τῆς θυσίας, ἀαρὼν, καὶ τοῖς υἱοῖς
αὐτοῦ· ἅγια τῶν ἁγίων ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου.
11 * πᾶσαν θυσίαν, ἣν ἂν προσφέρητε τῷ κυρίῳ, οὐ ποιήσετε ζυ-
μωτόν· πᾶσαν γὰρ ζύμην, καὶ πᾶν μέλι οὐ προσοίσετε ἐπ'
αὐτοῦ, καρπῶσαι τῷ κυρίῳ δῶρον.
12 * ἀπαρχῆς προσοίσετε αὐτὰ τῷ κυρίῳ, ἐπὶ δὲ τὸ θυσια-
στήριον οὐκ ἀναβιβασθήσεται εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ.
13 * καὶ πᾶν δῶρον θυσίας ὑμῶν ἁλὶ ἁλισθήσεται· οὐ διαπαύ-
σεται ἅλας διαθήκης κυρίου ἀπὸ θυσιασμάτων ὑμῶν· ἐπὶ
παντὸς δώρου ὑμῶν προσοίσετε τῷ κυρίῳ ἅλας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Offeretque eam sacerdos ad altare, & retorquebit ad collum caput eius, & adolebit in altare, & decurrere faciet sanguinem eius super parietem altaris. 16 Et auferet vesiculam gutturis cum fimo suo, & proijciet illam ad latus altaris ad Orientalem plagam in locum in quo effundunt cinerem. 17 Confringatque illud per alas suas, non diuidat. Et adolebit eum sacerdos in altari super ligna quæ sunt super ignem: holocaustum est oblatio quæ suscipitur cum beneplacito coram Domino.

CAPVT II.

HOmo autem cùm obtulerit oblationem muneris coram Domino, simila erit eius oblatio, fundetque super eam oleum, & ponet super eam thus. 2 Et afferet eam ad filios Aaron sacerdotis, & tollet inde sacerdos plenum pugillum suum de simila eius & de oleo eius cum toto thure eius. Et adolebit memoriale eius in altari: oblatio est quæ suscipitur cum beneplacito coram Domino. 3 Quod autem reliquum fuerit de munere, erit Aaron & filijs eius, sanctum sanctorum est de oblationibus Domini. 4 Et quando obtuleris oblationem muneris cocti in clibano de simila, placentas azymas conspersas oleo, & lagana azyma quæ vncta sint oleo. 5 Si autem sacrificium de sartagine fuerit oblatio tua, simila conspersa oleo azyma erit. 6 Diuides eam minutatim, & effundes super eam oleum, munus est. 7 Si autem sacrificium de craticula fuerit oblatio tua, ex simila cum oleo fiat. 8 Et afferes sacrificium quod fit ex his coram Domino, & offeres illud ad sacerdotem, offeretque illud ad altare. 9 Et separabit sacerdos de sacrificio memoriale eius, & adolebit in altari: oblatio est quæ suscipitur cum beneplacito coram Domino. 10 Quod autem reliquum fuerit de sacrificio, erit Aaron, & filiis eius: sanctū sanctorum erit de oblationibus Domini. 11 Omne munus quod offertur coram Domino non fiet fermentatū, quoniam omne fermentū & omne mel non adolebitis ex eo oblationē coram Domino. 12 In oblationē primitiarū offeretis ea coram Domino, & in altare nō incēdantur, vt suscipiantur cū beneplacito. 13 Omnē enim oblationē sacrificij tui sale salies, nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo, super omnem oblationē tuā offeres sal.

14 וְאִם־תַּקְרִיב מִנְחַת בִּכּוּרִים לַיהוָה אָבִיב
קָלוּי בָּאֵשׁ גֶּרֶשׂ כַּרְמֶל תַּקְרִיב אֵת מִנְחַת בִּכּוּרֶיךָ׃
15 וְנָתַתָּ עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְשַׂמְתָּ עָלֶיהָ לְבֹנָה מִנְחָה
16 הִוא׃ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־אַזְכָּרָתָהּ מִגִּרְשָׂהּ
וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל־לְבֹנָתָהּ אִשֶּׁה לַיהוָה׃

ג

1 וְאִם־זֶבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ אִם
מִן־הַבָּקָר הוּא מַקְרִיב אִם־זָכָר אִם־נְקֵבָה תָּמִים
2 יַקְרִיבֶנּוּ לִפְנֵי יְהוָה׃ וְסָמַךְ יָדוֹ עַל־רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ
וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים
3 אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְהִקְרִיב מִזֶּבַח
הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לַיהוָה אֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־
4 הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב׃ וְאֵת שְׁתֵּי
הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים
וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיוֹת יְסִירֶנָּה׃
5 וְהִקְטִירוּ אֹתוֹ בְנֵי־אַהֲרֹן הַמִּזְבֵּחָה עַל־הָעֹלָה אֲשֶׁר
עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃
6 וְאִם־מִן־הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ לְזֶבַח שְׁלָמִים
7 לַיהוָה זָכָר אוֹ נְקֵבָה תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ׃ אִם־כֶּשֶׂב
הוּא־מַקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיב אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה׃
8 וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי
אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ
9 סָבִיב׃ וְהִקְרִיב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לַיהוָה
חֶלְבּוֹ הָאַלְיָה תְמִימָה לְעֻמַּת הֶעָצֶה יְסִירֶנָּה
וְאֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֵלֶב
10 אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב׃ וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב
אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־
11 הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיֹת יְסִירֶנָּה׃ וְהִקְטִירוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה
12 לֶחֶם אִשֶּׁה לַיהוָה׃ וְאִם עֵז קָרְבָּנוֹ
וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָה׃

14 * Si autem obtuleris munus primitiarum
frugum tuarum Domino de spicis adhuc vi-
rentibus, torrebis eas igni, & cõfringes in mo
rem farris, & sic offeres primitias tuas Domi-
15 no: * Fundens super ea oleum & thus im-
ponens, quia oblatio Domini est.
16 * De qua adolebit sacerdos in memoriam
muneris, partem farris fracti & olei ac to-
tum thus.

CAP. III.

1 A QVod si hostia pacificorum fuerit eius ob-
latio, & de bobus voluerit offerre marem
siue fœminam, immaculata offeret coram Do
2 mino. * Ponet manum super caput victimę
suæ, quę immolabitur in introitu tabernacu-
li testimonij. Fundéntque filij Aaron sacerdo
tis sanguinem per altaris circuitum.
3 * Et offerent de hostia pacificorum in ob-
lationem Domino adipem qui operit vitalia,
& quicquid pinguedinis est intrinsecus.
4 * Duos renes cum adipe quo teguntur ilia,
& reticulum iecoris cum renunculis.
5 * Adolebúntq; ea super altare in holocau-
stum lignis igne supposito in oblationẽ sua-
uissimi odoris Domino.
6 * Si verò de ouibus fuerit eius oblatio &
B pacificorum hostia, siue masculum obtulerit
siue fœminam, immaculata erunt omnia.
7 * Si agnum obtulerit coram Domino:
8 * Ponet manum suam super caput victimæ
suæ quæ immolabitur in vestibulo taberna-
culi testimonij. Fundéntque filij Aaron san- Sup. eod. & Infra eod.
guinem eius per circuitum altaris.
9 * Et offerent de pacificorum hostia sacrifi-
cium Domino, adipem & caudam totam cũ
renibus & pinguedinem quæ operit ventrem
atque vniuersa vitalia.
10 * Et vtrumque renunculum cum adipe qui
C est iuxta ilia, reticulúmque iecoris cum re-
nunculis.
11 * Et adolebit ea sacerdos super altare in pa
bulum ignis & oblationis Domini.
12 * Si capra fuerit eius oblatio, & obtulerit
eam Domino:

תרגום אונקלוס

14 וְאִם תְּקָרֵיב מִנְחַת בִּכּוּרִין קֳדָם יְיָ אַבִּיב קְלֵי בְּנוּר פֵּרוּכָן דְּכִיכָן תְּקָרֵיב יָת מִנְחַת בִּכּוּרָךְ׃ 15 וְתִתֵּן עֲלַהּ מִשְׁחָא וּתְשַׁוֵי עֲלַהּ
לְבוּנְתָא מִנְחָתָא הִיא׃ 16 וְיַסֵּק כַּהֲנָא יָת אַדְכַּרְתַּהּ מִגִּרְשַׂהּ וּמִמִּשְׁחַהּ עַל כָּל לְבוּנְתַּהּ קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ׃

ג

1 וְאִם נִכְסַת קוּדְשַׁיָא קוּרְבָּנֵיהּ אִם מִן תּוֹרֵי הוּא מְקָרֵיב אִם דְּכַר אִם נוּקְבָּא שְׁלִים יְקָרְבִינֵיהּ קֳדָם יְיָ׃ 2 וְיִסְמוֹךְ יְדֵיהּ עַל רֵישׁ
קָרְבְּנֵיהּ וְיִכְּסִינֵיהּ בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִזְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא יָת דְּמָא עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר׃ 3 וִיקָרֵב מִנִּכְסַת קוּדְשַׁיָא קוּרְבָּנָא קֳדָם
יְיָ יָת תַּרְבָּא דְּחָפֵי יָת גַּוָּא וְיָת כָּל תַּרְבָּא דִּי עַל גַּוָּא׃ 4 וְיָת תַּרְתֵּין כּוּלְיָין וְיָת תַּרְבָּא דַּעֲלֵיהֶן דְּעַל גִּיסְסַיָּא וְיָת חִצְרָא דְּעַל כַּבְדָּא עַל כּוּלְיָתָא
יַעְדֵּינַהּ׃ 5 וְיַסְּקוּן יָתֵיהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לְמַדְבְּחָא עַל עֲלָתָא דְּעַל אָעַיָּא דְּעַל אֶשָּׁתָא קוּרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ 6 וְאִם מִן בְּנֵי עָנָא קָרְבְּנֵיהּ
לְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא קֳדָם יְיָ דְּכַר אוֹ נוּקְבָּא שְׁלִים יְקָרְבִינֵיהּ׃ 7 אִם אִימַּר הוּא מְקָרֵיב יָת קָרְבְּנֵיהּ וִיקָרֵיב יָתֵיהּ קֳדָם יְיָ׃ 8 וְיִסְמוֹךְ
יָת יְדֵיהּ עַל רֵישׁ קָרְבְּנֵיהּ וְיִכּוֹס יָתֵיהּ קֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִזְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן יָת דְּמֵיהּ עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר׃ 9 וִיקָרֵב מִנִּכְסַת קוּדְשַׁיָּא
קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ תַּרְבֵּיהּ אַלְיָתָא שַׁלְמְתָא לָקֳבֵל שִׁזַּרְתָּא יַעְדֵּינַהּ וְיָת תַּרְבָּא דְּחָפֵי יָת גַּוָּא וְיָת כָּל תַּרְבָּא דִּי עַל גַּוָּא׃ 10 וְיָת תַּרְתֵּין כּוּלְיָין וְיָת תַּרְבָּא
דַּעֲלֵיהֶן דְּעַל גִּיסְסַיָּא וְיָת חִצְרָא דְּעַל כַּבְדָּא עַל כּוּלְיָתָא יַעְדֵּינַהּ׃ 11 וְיַסְּקִינֵיהּ כַּהֲנָא לְמַדְבְּחָא לְחֵם קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ׃ 12 וְאִם מִן
בְּנֵי עִזַּיָּא קוּרְבָּנֵיהּ וִיקָרְבִינֵיהּ קֳדָם יְיָ׃

* *Si autem obtuleris sacrificium primitiarũ Do* 14
mino, noua torrefacta farra comminuta Domino.
& offeres sacrificium primitiarum tuarum.
* *Et effundes super ipsum oleum, & impones* 15
super id thus, sacrificium est.
* *Et offeret sacerdos memoriale eius de farribus* 16
cum oleo, & omne thus eius holocaustũ est Domino.

CAP. III.

SI autem sacrificium salutaris oblatio eius Domi- 1
no, siquidem ex bobus ipse obtulerit, siue mascu-
lum, siue fœminam, immaculatum adducet illud co-
ram Domino. * *Et imponet manus eius super ca-* 2
put doni, & immolabit illud apud ostium taberna-
culi testimonij, & effundent filij Aaron sacerdotes
sanguinem super altare holocaustorum in circuitu.
* *Et adducent de sacrificio salutaris holocaustum* 3
Domino, adipem operientem ventrem, & omnem
adipem qui super ventrem: * *Et duos renes,* 4
& adipem qui super ipsos, qui super femora, &
reticulum, quod super iecur, cum renibus auferet.
* *Et referent ea filij Aaron sacerdotes super al-* 5
tare, super holocausta, super ligna, quæ super ignem,
oblationem odorem suauitatis Domino.
* *Si autem de ouibus oblatio eius, sacrificium sa-* 6
lutaris Domino, masculum vel fœminam immacu-
tum offeret illud. * *Si agnum obtulerit munus* 7
eius, offeret illud corã Domino. * *Et superponet* 8
manum super caput doni sui, & immolabit illud
apud ostium tabernaculi testimonij, & infundent
filij Aaron sacerdotes sanguinem super altare in cir-
cuitu. * *Et offeret à sacrificio salutaris obla-* 9
tionem Domino, adipem & lumbum immacula-
tum cum ilibus diuidet illud, & adipem cooperien-
tem ventrem, & omnem adipem qui super ven-
trem.
* *Et vtrosque renes & adipem qui su-* 10
per ipsos, qui super ilia, & reticulum quod super
iecur, cum renibus auferens.
* *Offeret sacerdos super altare. odor suauitatis* 11
oblatio Domino.
* *Si autem de capris donum eius, & adducet il-* 12
lud coram Domino.

14 * ἐὰν δὲ προσφέρῃς θυσίαν πρωτογεννημάτων τῷ κυρίῳ,
νέα πεφρυγμένα χίδρα ἐρικτὰ τῷ κυρίῳ· καὶ προσοίσεις τὴν
15 θυσίαν τῶν πρωτογεννημάτων σου. * καὶ ἐπιχεεῖς ἐπ' αὐ-
τὴν ἔλαιον, καὶ ἐπιθήσεις ἐπ' αὐτὴν λίβανον, θυσία ἐστί.
16 * καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἀπὸ τῶν χί-
δρων σὺν τῷ ἐλαίῳ, καὶ πάντα τὸν λίβανον αὐτῆς, κάρπωμά ἐστι
κυρίῳ. γ.
1 * Ἐὰν δὲ θυσία σωτηρίου τὸ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἐὰν μὲν
ἐκ τῶν βοῶν αὐτὸς προσαγάγῃ, ἐάν τε ἄρσεν, ἐάν τε θῆλυ,
2 ἄμωμον προσάξει αὐτὸ ἔναντι κυρίου. * καὶ ἐπιθήσει τὰς
χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ δώρου, καὶ σφάξει αὐτὸ
παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ προσχεοῦσιν
οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλο-
3 καυτωμάτων κύκλῳ. * καὶ προσάξουσιν ἀπὸ τῆς θυσίας
σωτηρίου κάρπωμα κυρίῳ, τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὴν κοι-
λίαν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας.
4 * καὶ τοὺς δύο νεφρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, τὸ ἐπὶ
τῶν μηρῶν, καὶ τὸν λοβόν, τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς
5 περιελεῖ. * καὶ ἀνοίσουσιν αὐτὰ οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς ἐπὶ
τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὰ ὁλοκαυτώματα, ἐπὶ τὰ ξύλα, τὰ
ἐπὶ τοῦ πυρὸς κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ.
6 * ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν προβάτων τὸ δῶρον αὐτοῦ θυσίαν σωτη-
ρίου τῷ κυρίῳ, ἄρσεν ἢ θῆλυ, ἄμωμον προσοίσει αὐτό.
7 * ἐὰν ἄρνα προσαγάγῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ, προσάξει αὐτὸ
ἔναντι κυρίου.
8 * καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ δώρου αὐτοῦ,
καὶ σφάξει αὐτὸ παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου,
καὶ προσχεοῦσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσια-
στήριον κύκλῳ.
9 * καὶ προσοίσει ἀπὸ τῆς θυσίας σωτηρίου κάρπωμα τῷ κυ-
ρίῳ τὸ στέαρ καὶ τὴν ὀσφὺν ἄμωμον σὺν ταῖς ψοίαις περιε-
λεῖ αὐτό· καὶ τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὴν κοιλίαν, καὶ πᾶν
10 τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας. * καὶ ἀμφοτέρους τοὺς νε-
φρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν
λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελών,
11 * ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· ὀσμὴ εὐωδίας κάρ-
πωμα τῷ κυρίῳ.
12 * ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν αἰγῶν τὸ δῶρον αὐτοῦ, καὶ προσάξει αὐ-
τὸ ἐναντίον κυρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[14] Si autem obtuleris munus primitiarum coram Domino, de spicis virentibus torrefactis igne confractis ac teneris offeres munus primitiarum tuarum. [15] Et pones super illud oleum, ponesque super illud thus, munus est. [16] Et adolebit sacerdos memoriale eius de granis eius confractis & de oleo eius cum toto thure eius, oblatio est coram Domino.

CAPVT III.

ET si hostia sanctificationum fuerit oblatio eius, si de bobus ipse obtulerit siue masculum siue fœminam, integrum offeret coram Domino. [2] Imponetque manum suam super caput oblationis suæ, & immolabit eam in ostio tabernaculi fœderis, & aspergent filij Aaron sacerdotes sanguinem per circuitum altaris. [3] Et offeret de hostia sanctificationum oblationem coram Domino adipem, qui operit intestina & totum adipem qui est super intestina. [4] Et duos renes & adipem qui est super eos, & qui est super ilia, & reticulum quod est super iecur cum renibus auferet illud. [5] Adolebuntque ea filij Aaron super altare in holocaustum quod est super ligna quæ sunt super ignem. Oblatio est quæ suscipitur cum beneplacito coram Domino. [6] Si autem de ouibus fuerit oblatio eius in hostiam sanctificationum coram Domino: masculum aut fœminam integrum offeret. [7] Si agnum ipse obtulerit in oblationem suam, offeret eum coram Domino. [8] Et imponet manum suam super caput oblationis suæ, & immolabit eam ante tabernaculum fœderis, & aspergent filij Aaron sanguinem eius per circuitum altaris. [9] Offeretque de hostia sanctificationum oblationem coram Domino, adipem eius, caudam integram, contra dorsum auferet eam, & totum adipem qui est super intestina. [10] Et duos renes, & adipem qui est super eos, qui est iuxta ilia, & reticulum quod est super iecur cum renunculis auferet illud. [11] Et adolebit ea sacerdos in altari, pabulum oblationis est coram Domino. [12] Si autem de capris fuerit oblatio eius, offeret eam coram Domino.

13 וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁוֹ וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל
מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃
14 וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ קָרְבָּנוֹ אִשֶּׁה לַיהוָה אֶת־הַחֵלֶב
הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב׃
15 וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר
עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיֹת
16 יְסִירֶנָּה׃ וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה לֶחֶם אִשֶּׁה
17 לְרֵיחַ נִיחֹחַ כָּל־חֵלֶב לַיהוָה׃ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם
בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם כָּל־חֵלֶב וְכָל־דָּם לֹא תֹאכֵלוּ׃

ד

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
2 יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי־תֶחֱטָא בִשְׁגָגָה מִכֹּל מִצְוֹת
3 יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה׃ אִם־
הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ יֶחֱטָא לְאַשְׁמַת הָעָם וְהִקְרִיב עַל
חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פַּר בֶּן־בָּקָר תָּמִים לַיהוָה לְחַטָּאת׃
4 וְהֵבִיא אֶת־הַפָּר אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה
וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁ הַפָּר וְשָׁחַט אֶת־הַפָּר לִפְנֵי
5 יְהוָה׃ וְלָקַח הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ מִדַּם הַפָּר וְהֵבִיא אֹתוֹ
6 אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת־אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם
וְהִזָּה מִן־הַדָּם שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה אֶת־פְּנֵי
7 פָּרֹכֶת הַקֹּדֶשׁ׃ וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן־הַדָּם עַל־קַרְנוֹת
מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד
וְאֵת כָּל־דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה
8 אֲשֶׁר־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְאֶת־כָּל־חֵלֶב פַּר הַחַטָּאת
יָרִים מִמֶּנּוּ אֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה עַל־הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־
9 הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב׃ וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־
הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־
10 הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיוֹת יְסִירֶנָּה׃ כַּאֲשֶׁר
יוּרַם מִשּׁוֹר זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן עַל
מִזְבַּח הָעֹלָה׃

13 *Ponet manum ſuam ſuper caput eius, im-
molabítque eam in introitu tabernaculi teſti
monij. Et fundent filij Aaron ſanguinem eius
per altaris circuitum.
14 *Tolléntq; ex ea in paſtum ignis dominici
adipem qui operit ventrem, & qui tegit vni-
15 uerſa vitalia. *Duos renunculos cum reti-
culo quod eſt ſuper eos iuxta ilia, & aruinam
iecoris cum renunculis.
16 *Adolebítque ea ſuper altare ſacerdos in
alimoniam ignis & ſuauiſſimi odoris. Iufr.4.b.
17 *Omnis adeps Domini erit iure perpetuo
in generationibus & cunctis habitaculis ve-
ſtris, nec ſanguinem nec adipem omnino co-
medetis.

CAP. IIII.

1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen: di-
A cens, *Loquere filiis Iſrael, Anima quæ
2 peccauerit per ignorantiam: & de vniuerſis
mandatis Domini quæ præcepit vt non fieret,
3 quippiam fecerit. *Si ſacerdos qui vnctus
eſt peccauerit, delinquere faciens populum,
offeret pro peccato ſuo vitulum immacula-
tum Domino.
4 *Et adducet illum ad oſtium tabernaculi
teſtimonij coram Dño, ponétq; manum ſuper
caput eius, & immolabit eum Domino.
5 *Hauriet quoq; de ſanguine vituli, inferés
illum in tabernaculum teſtimonij. Sup.1.b. 3.a.
6 *Cúmque intinxerit digitum in ſanguine,
aſperget eum ſepties coram Domino contra
7 velum ſanctuarij. *Ponétque de eodem ſan
guine ſuper cornua altaris thymiamatis gra-
tiſſimi Domino, quod eſt in tabernaculo te-
ſtimonij. Omnem autem reliquum ſanguiné Iuf. eod.
fundet in baſim altaris holocauſti in introitu
8 tabernaculi. *Et adipem vituli offeret pro
B peccato, tam eum qui vitalia operit, quàm o-
mnia quæ intrinſecus ſunt.
9 *Duos renunculos & reticulum quod eſt
ſuper eos iuxta ilia, & adipem iecoris cum re-
10 nunculis. *Sicut offertur de vitulo hoſtiæ
pacificorum, & adolebit ea ſuper altare holo-
cauſti.

תרגום אונקלוס

13 וְיִסְמוֹךְ יַת יְדֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ וְיִכּוֹס יָתֵיהּ לָקֳדָם מַשְׁכַּן זִימְנָא וְיִזְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן יַת דְּמֵיהּ עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר׃ 14 וִיקָרֵיב מִנֵּיהּ
קוּרְבָּנֵיהּ קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ יַת תַּרְבָּא דְּחָפֵי יַת גַּוָּא וְיַת כָּל תַּרְבָּא דְּעַל גַּוָּא׃ 15 וְיַת תַּרְתֵּין כּוּלְיָין וְיַת תַּרְבָּא דַּעֲלֵיהֶן דְּעַל גִּיסְסַיָּא וְיַת חַצְרָא
דְּעַל כַּבְדָּא עַל כּוּלְיָתָא יַעְדִּינַהּ׃ 16 וְיַסְּקִינוּן כַּהֲנָא לְמַדְבְּחָא לְחֵם קוּרְבָּנָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא כָּל תַּרְבָּא קֳדָם יְיָ׃ 17 קְיָם עָלַם
לְדָרֵיכוֹן בְּכֹל מוֹתְבָנֵיכוֹן כָּל תַּרְבָּא וְכָל דְּמָא לָא תֵיכְלוּן׃
ד
1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אֱנָשׁ אֲרֵי יֶחוֹב בְּשָׁלוּ מִכֹּל פִּיקּוּדַיָּא דַּייָ דְּלָא כָשְׁרִין
לְאִתְעֲבָדָא וְיַעְבֵּד מִן חַד מִנְּהֵן׃ 3 אִם כַּהֲנָא רַבָּא יֶחוֹב לְחוֹבַת עַמָּא וִיקָרֵיב עַל חוֹבְתֵיהּ דְּחָב תּוֹר בַּר תּוֹרֵי שְׁלִים קֳדָם יְיָ לְחַטָּאתָא׃
4 וְיַיְתֵי יַת תּוֹרָא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא קֳדָם יְיָ וְיִסְמוֹךְ יַת יְדֵיהּ עַל רֵישׁ תּוֹרָא וְיִכּוֹס יַת תּוֹרָא קֳדָם יְיָ׃ 5 וְיִסַּב כַּהֲנָא רַבָּא מִדְּמָא
דְתוֹרָא וְיַיְתֵי יָתֵיהּ לְמַשְׁכַּן זִימְנָא׃ 6 וְיִטְבּוֹל כַּהֲנָא יַת אֶצְבְּעֵיהּ בִּדְמָא וְיַדֵּי מִן דְּמָא שְׁבַע זִמְנִין קֳדָם יְיָ קֳדָם פָּרוּכְתָּא דְקֻדְשָׁא׃ 7 וְיִתֵּן כַּהֲנָא
מִן דְּמָא עַל קַרְנַת מַדְבְּחָא דִקְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא קֳדָם יְיָ דִּי בְּמַשְׁכַּן זִימְנָא וְיַת כָּל דְּמָא דְתוֹרָא יֵשׁוֹד לִיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא דַעֲלָתָא דִּבִתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא׃
8 וְיַת כָּל תַּרְבָּא דְּתוֹרָא דְחַטָּאתָא יַפְרֵישׁ מִנֵּיהּ יַת תַּרְבָּא דְּחָפֵי יַת גַּוָּא וְיַת כָּל תַּרְבָּא דְּעַל גַּוָּא׃ 9 וְיַת תַּרְתֵּין
כּוּלְיָין וְיַת תַּרְבָּא דַּעֲלֵיהֶן דִּי עַל גִּסְסַיָּא וְיַת חַצְרָא דְּעַל כַּבְדָּא עַל כּוּלְיָתָא יַעְדִּינַהּ׃ 10 כְּמָא דְמִתַּפְרַשׁ מִתּוֹר נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא וְיַסְּקִינוּן
כַּהֲנָא עַל מַדְבְּחָא דַעֲלָתָא׃

*Et imponet manus super caput eius, & immo- 13
labunt illud coram Domino apud ostium tabernacu-
li testimonij, & effundent filij Aaron sacerdotes san
guinem super altare in circuitu.
*Et offeret ex eo oblationem Domino adipem 14
operientem ventrem, & omnem adipem qui est su-
per ventrem.
*Et duos renes, & adipem qui super illos qui 15
super ilia, & reticulum quod super iecur cum reni-
bus auferet. *Et offeret sacerdos super altare ob- 16
lationem odorem suauitatis Domino: omnem adi-
pem Domino
*Legitimum sempiternum in generationes ve- 17
stras: in omni habitatione vestra omnem adipem &
omnem sanguinem non comedetis.

CAP. IIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen: dicens, 1
*Loquere filiis Israel: dicens, Anima si pec 2
cauerit non sponte in omnibus præceptis Domini,
quæ non oportet facere, & faciet aliquid ex illis.
*Si quidem sacerdos primus vnctus peccauerit 3
vt populus peccet, & offeret pro peccato suo, quod
peccauit, vitulum ex bobus immaculatum Domi-
no pro peccato.
*Et adducet vitulum ad ostium tabernaculi te- 4
stimonij coram Domino, & imponet manum suam
super caput vituli coram Domino, & immolabit vi-
tulum coram Domino. *Et accipiens sacerdos 5
vnctus consecratus manus, de sanguine vituli: &
inferet illum in tabernaculum testimonij.
*Et intinget sacerdos digitum in sanguinem, & 6
asperget à sanguine septies digito coram Domino,
iuxta velum sanctum. *Et imponet sacerdos de 7
sanguine vituli super cornua altaris thymiamatis
cōpositionis coram Domino, quod est in tabernaculo
testimonij, & omnem sanguinem vituli effundet in
basim altaris holocausti, quod est apud ostia taberna
culi testimonij. *Et omnem adipem vituli qui 8
peccati, & auferet ab eo adipem, cooperiens intesti-
na, & omnem adipem qui super intestina. *Et 9
duos renes, & adipem qui in ipsis, qui super ilia, &
reticulū quod super iecur cū renibus auferet illud.
*Quemadmodū aufertur à vitulo sacrificij salu- 10
taris, et offeret sacerdos super altare holocausti.

13 *καὶ ἐπιθήσει τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· καὶ
σφάξουσιν αὐτὸ ἐναντίον κυρίου παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς
τοῦ μαρτυρίου· καὶ προσχεοῦσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα
14 ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. *καὶ ἀνοίσει ἀπ' αὐτοῦ κάρπω-
μα τῷ κυρίῳ τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὴν κοιλίαν, καὶ πᾶν
15 τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας· *καὶ τοὺς δύο νεφρούς, καὶ τὸ
στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ
16 τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελεῖ. *καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ.
17 πᾶν στέαρ τῷ κυρίῳ *νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν,
ἐν πάσῃ τῇ κατοικίᾳ ὑμῶν πᾶν στέαρ καὶ πᾶν αἷμα οὐκ ἔδεσθε.

δ'.

1 *Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· *λάλη-
2 σον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων, ψυχὴ ἐὰν ἁμάρτῃ ἀκουσίως ἀπὸ
πάντων τῶν προσταγμάτων κυρίου, ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν, καὶ ποιήσει
3 ἕν τι ἀπ' αὐτῶν. *ἐὰν μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ὁ κεχρισμένος ἁμάρτῃ
τοῦ τὸν λαὸν ἁμαρτεῖν, καὶ προσάξει περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ,
ἧς ἥμαρτε, μόσχον ἐκ βοῶν ἄμωμον τῷ κυρίῳ περὶ τῆς ἁμαρ
4 τίας. *καὶ προσάξει τὸν μόσχον παρὰ τὰς θύρας τῆς σκη-
νῆς τοῦ μαρτυρίου ἔναντι κυρίου, καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου ἔναντι κυρίου, καὶ σφάξει τὸν
μόσχον ἐνώπιον κυρίου.
5 *καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ὁ χριστὸς ὁ τετελεσμένος τὰς χεῖ-
ρας, ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ εἰσοίσει αὐτὸ εἰς τὴν σκηνὴν
6 τοῦ μαρτυρίου. *καὶ βάψει ὁ ἱερεὺς τὸν δάκτυλον εἰς τὸ
αἷμα, καὶ προσρανεῖ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἑπτάκις τῷ δακτύλῳ ἔναντι
7 κυρίου, κατὰ τὸ καταπέτασμα τὸ ἅγιον. *καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς
ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ
θυμιάματος τῆς συνθέσεως ἔναντι κυρίου, ὅ ἐστιν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ
μαρτυρίου· καὶ πᾶν τὸ αἷμα τοῦ μόσχου ἐκχεεῖ παρὰ τὴν
βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαυτώσεως, ὅ ἐστι παρὰ τὰς θύ-
8 ρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. *καὶ πᾶν τὸ στέαρ τοῦ μό-
σχου τοῦ τῆς ἁμαρτίας· καὶ περιελεῖ ἀπ' αὐτοῦ τὸ στέαρ τὸ κα-
τακαλύπτον τὰ ἐνδόσθια, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων·
9 *καὶ τοὺς δύο νεφρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, τὸ ἐπὶ
τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς
10 περιελεῖ αὐτό. *ὃν τρόπον ἀφαιρεῖται ἀπὸ τοῦ μόσχου τῆς
θυσίας τοῦ σωτηρίου, καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον
τῆς καρπώσεως.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et imponet manum suam super caput eius, immolabitque eam ante tabernaculum fœderis, & aspergent filij Aaron sanguinem eius per circuitum altaris. 14 Offeretque ex eo oblationem eius coram Domino, adipem qui operit intestina & totum adipem qui est super intestina. 15 Et duos renes & adipem qui est super eos, qui est iuxta ilia, & reticulum quod est super iecur cum renunculis auferet illud. 16 Adolebitque ea sacerdos in altari: pabulum oblationis est, vt suscipiatur cum beneplacito: omnis adeps coram Domino offeretur. 17 Pacto sempiterno in generationibus vestris in cunctis habitationibus vestris, omnem adipem & omnem sanguinem non comedetis.

CAPVT IIII.

LOcutusque est Dominus cum Moyse: dicens, 2 Loquere cum filiis Israel, dicens: Homo qui peccauerit per ignorantiam de vniuersis mandatis Domini quæ non decent fieri, & fecerit vnum ex eis. 3 Si sacerdos magnus peccauerit pro delicto populi, offeret pro peccato suo quod peccauit, vitulum integrum coram Domino pro peccato. 4 Et adducet vitulum ad ostium tabernaculi fœderis in conspectu Domini, & imponet manum eius super caput vituli, & immolabit vitulum coram Domino. 5 Et tollet sacerdos magnus de sanguine vituli, & inferet eum in tabernaculum fœderis. 6 Et tinget sacerdos digitum suum in sanguine, & asperget de sanguine septies coram Domino contra velum sanctuarij. 7 Ponetque sacerdos de sanguine super cornua altaris thymiamatis aromatum coram Domino, quod est in tabernaculo fœderis, omnem autem sanguinem vituli fundet in fundamento altaris holocausti quod est in ostio tabernaculi fœderis. 8 Et totum adipem bouis qui offertur pro peccato separabit ab eo, adipem qui operit intestina & omnem adipem qui est super intestina. 9 Et duos renes & adipem qui est super eos, & qui est super ilia, & reticulum quod est super iecur cum renibus auferat illud. 10 Sicut separatum est de vitulo hostiæ sanctificationum. & adolebit ea sacerdos super altare holocausti.

11 וְאֶת־עוֹר הַפָּר וְאֶת־כָּל־בְּשָׂרוֹ עַל־רֹאשׁוֹ
12 וְעַל־כְּרָעָיו וְקִרְבּוֹ וּפִרְשׁוֹ׃ וְהוֹצִיא אֶת־כָּל־
הַפָּר אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם טָהוֹר אֶל־
שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן וְשָׂרַף אֹתוֹ עַל־עֵצִים בָּאֵשׁ עַל־שֶׁפֶךְ
13 הַדֶּשֶׁן יִשָּׂרֵף׃ וְאִם כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל
יִשְׁגּוּ וְנֶעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקָּהָל וְעָשׂוּ אַחַת מִכָּל־
מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁמוּ׃
14 וְנוֹדְעָה הַחַטָּאת אֲשֶׁר חָטְאוּ עָלֶיהָ וְהִקְרִיבוּ
הַקָּהָל פַּר בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת וְהֵבִיאוּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל
15 מוֹעֵד׃ וְסָמְכוּ זִקְנֵי הָעֵדָה אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ
16 הַפָּר לִפְנֵי יְהוָה וְשָׁחַט אֶת־הַפָּר לִפְנֵי יְהוָה׃ וְהֵבִיא
17 הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ מִדַּם הַפָּר אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְטָבַל
הַכֹּהֵן אֶצְבָּעוֹ מִן־הַדָּם וְהִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי
18 יְהוָה אֵת פְּנֵי הַפָּרֹכֶת׃ וּמִן־הַדָּם יִתֵּן עַל־קַרְנֹת
הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת
כָּל־הַדָּם יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר־פֶּתַח
19 אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְאֵת כָּל־חֶלְבּוֹ יָרִים מִמֶּנּוּ וְהִקְטִיר
20 הַמִּזְבֵּחָה׃ וְעָשָׂה לַפָּר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפַר הַחַטָּאת
כֵּן יַעֲשֶׂה־לּוֹ וְכִפֶּר עֲלֵהֶם הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לָהֶם׃
21 וְהוֹצִיא אֶת־הַפָּר אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרַף
אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר שָׂרַף אֵת הַפָּר הָרִאשׁוֹן חַטַּאת הַקָּהָל
22 הוּא׃ אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְעָשָׂה
אַחַת מִכָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא־תֵעָשֶׂינָה
23 בִּשְׁגָגָה וְאָשֵׁם׃ אוֹ־הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר
חָטָא בָּהּ וְהֵבִיא אֶת־קָרְבָּנוֹ שְׂעִיר עִזִּים זָכָר תָּמִים׃
24 וְסָמַךְ יָדוֹ עַל־רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשָׁחַט אֹתוֹ בִּמְקוֹם
אֲשֶׁר־יִשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה לִפְנֵי יְהוָה חַטָּאת הוּא׃
25 וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן
עַל־קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד
מִזְבַּח הָעֹלָה׃

11 * Pellem verò & omnes carnes cum capite
C & pedibus & inteſtinis & fimo & reliquo cor
12 pore, * Efferet extra caſtra in locum mundum, vbi cineres effundi ſolent, incendétque ea ſuper lignorum ſtruem, quæ in loco effuſorum cinerum cremabuntur.
13 * Quod ſi omnis turba filiorum Iſrael ignorauerit, & per imperitiam fecerit, quod cõtra mandatum Domini eſt.
14 * Et poſtea intellexerit peccatum ſuum, offeret pro peccato ſuo vitulum; adducétque eum ad oſtium tabernaculi.
15 * Et ponent ſeniores populi manus ſuper caput eius coram Domino: Immolatóq; vi-
D tulo in conſpectu Domini,
16 * Inferet ſacerdos qui vnctus eſt de ſanguine eius in tabernaculum teſtimonij: Sup.cod.
17 * Tinctóque digito aſpergens ſepties contra velum.
18 * Ponétq; de eodem ſanguine in cornibus altaris quod eſt coram Domino in tabernaculo teſtimonij. Reliquum autem ſanguinem fundet iuxta baſim altaris holocauſtorum, quod eſt in oſtio tabernaculi teſtimonij.
19 * Omnemq́; eius adipem tollet & adolebit ſuper altare. Sup.3.b. Int. cod.
20 * Sic faciens & de hoc vitulo quomodo fecit & prius: & rogante pro eis ſacerdote propitius erit eis Dominus.
21 * Ipſum autem vitulũ efferet extra caſtra,
E atque comburet ſicut & priorem vitulum, quia eſt pro peccato multitudinis.
22 * Si peccauerit Princeps, & fecerit vnum è pluribus per ignorantiam quod Domini lege
23 prohibetur. * Et poſtea intellexerit peccatum ſuum, offeret hoſtiam coram Domino hircum de capris immaculatum.
24 * Ponétque manũ ſuam ſuper caput eius. Cúmque immolauerit eum in loco vbi ſolet mactari holocauſtum coram Domino, quia p
25 peccato eſt: * Tinget ſacerdos digitum in ſanguine hoſtiæ pro peccato, tangens cornua altaris holocauſti, & reliquum fundens ad baſim eius.

תרגום אונקלוס

11 וְיַת מַשְׁכָא דְתוֹרָא וְיַת כָּל בִּשְׂרֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ וְעַל כְּרָעוֹהִי וְגַוֵּיהּ וְאוּכְלֵיהּ׃ 12 וְיַפֵּק יַת כָּל תּוֹרָא לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא לַאֲתַר דְּכֵי לַאֲתַר
בֵּית מֵישַׁד קִיטְמָא וְיוֹקֵד יָתֵיהּ עַל אָעַיָּא בְּנוּרָא עַל אֲתַר בֵּית מֵישַׁד קִיטְמָא יִתּוֹקַד׃ 13 וְאִם כָּל כְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל יִשְׁתְּלוּן וִיהֵא מְכַסָּא
פִּתְגָמָא מֵעֵינֵי קְהָלָא וְיַעְבְּדוּן חַד מִכָּל פִּקּוֹדַיָּא דַייָ דְּלָא כָשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא וִיחוּבוּן׃ 14 וְתִתְיְדַע חוֹבְתָא דְחָבוּ עֲלַהּ וִיקָרְבוּן קְהָלָא תּוֹר בַּר תּוֹרֵי
לְחַטָּאתָא וְיַיְתוּן יָתֵיהּ לִקְדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 15 וְיִסְמְכוּן סָבֵי כְנִשְׁתָּא יַת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ תּוֹרָא קֳדָם יְיָ וְיִכּוֹס יַת תּוֹרָא קֳדָם יְיָ׃
16 וְיָעֵיל כַּהֲנָא רַבָּא מִדְּמָא דְתוֹרָא לְמַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 17 וְיִטְבּוֹל כַּהֲנָא אֶצְבְּעֵיהּ מִן דְּמָא וְיַדֵּי שְׁבַע זִמְנִין קֳדָם יְיָ לִקֳדָם
פָּרוֹכְתָּא׃ 18 וּמִן דְּמָא יִתֵּן עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא דִּי קֳדָם יְיָ דִּי בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא וְיַת כָּל דְּמָא יֵשׁוֹד לִיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא דַעֲלָתָא דִּבְתְרַע מַשְׁכַּן
זִמְנָא׃ 19 וְיַת כָּל תַּרְבֵּיהּ יַפְרֵישׁ מִנֵּיהּ וְיַסֵּק לְמַדְבְּחָא׃ 20 וְיַעְבֵּד לְתוֹרָא כְּמָא דַּעֲבַד לְתוֹרָא דְחַטָּאתָא כֵּן יַעְבֵּיד לֵיהּ וִיכַפַּר
עֲלֵיהוֹן כַּהֲנָא וְיִשְׁתְּבֵק לְהוֹן׃ 21 וְיַפֵּק יַת תּוֹרָא לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא וְיוֹקֵד יָתֵיהּ כְּמָא דְאוֹקֵיד יַת תּוֹרָא קַדְמָאָה חַטַּאת קְהָלָא הוּא׃
22 דְּרַבָּא יֵחוֹב וְיַעְבֵּד חַד מִכָּל פִּקּוֹדַיָּא דַייָ אֱלָהֵיהּ דְּלָא כָשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא בְּשָׁלוּ וְיֵחוֹב׃ 23 אוֹ אִתְיְדַע לֵיהּ חוֹבְתֵיהּ דְּחָב
בַּהּ וְיַיְתֵי יַת קֻרְבָּנֵיהּ צְפִיר בַּר עִזֵּי דְּכַר שְׁלִים׃ 24 וְיִסְמוֹךְ יְדֵיהּ עַל רֵישׁ צְפִירָא וְיִכּוֹס יָתֵיהּ בְּאַתְרָא דְּיִכּוֹס יַת עֲלָתָא קֳדָם
יְיָ חַטָּאתָא הוּא׃ 25 וְיִסַּב כַּהֲנָא מִדְּמָא דְחַטָּאתָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ וְיִתֵּן עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא דַעֲלָתָא וְיַת דְּמֵיהּ יֵשׁוֹד לִיסוֹדָא
דְמַדְבְּחָא דַעֲלָתָא׃

** Et pellem vituli & omnem carnem eius cum* 11
capite & extremitatibus & ventre & fimo.
** Et efferet totum vitulum extra castra ad locũ* 12
mundum, vbi effundunt cinerem, & comburent
illum super ligna in igne, in effusione cineris crema-
*bitur. * Si autem omnis congregatio Israel igno-* 13
rauerit inuitè, & latuerit verbum ab oculis con-
gregationis, & facient vnum de omnibus mandatis
Domini, quæ non oportet facere, & peccauerint.
** Et cognitum fuerit illis peccatum, quod pecca-* 14
uerũt in eo, & adducet congregatio vitulum ex bo-
bus immaculatum pro peccato, & adducet illum ad
*ostia tabernaculi testimonij. * Et imponent senio-* 15
res congregationis manus suas super caput vituli
coram Domino, & immolabunt vitulũ coram Do-
*mino. * Et inducet princeps sacerdotum vnctus* 16
de sanguine vituli in tabernaculum testimonij.
** Et tinget princeps sacerdotum digitum de san-* 17
guine vituli, & asperget septies coram Domino,
*eregione veli sanctuarij. * Et de sanguine impo-* 18
net sacerdos super cornua altaris thymiamatũ com-
positionis, quod est coram Domino, quod est in ta-
bernaculo testimonij, & omnem sanguinem effun-
det super basim altaris holocaustorũ, existentis pro-
pe ostium tabernaculi testimonij.
** Et omnem adipem eius auferet ab eo, & offe-* 19
*ret super altare. * Et faciet vitulum, quemad-* 20
modum fecit vitulum qui peccati, sic fiet; & propi-
tiabit pro illo sacerdos, et dimittetur illis peccatum.
** Et educent vitulum totum extra castra, &* 21
cremabunt vitulum, quemadmodum combusserunt
vitulum priorem: peccatum congregationis est.
** Si autẽ princeps peccauerit, & fecerit vnũ de* 22
omnibus præceptis Domini Dei sui, quod nõ fiet in-
*uitè, & peccauerit & deliquerit. * Et cognitum* 23
fuerit illi peccatum quod peccauit in ipso, & offeret
donum eius hircum ex capris masculum immacula-
*tum. * Et imponet manum suam super caput hir-* 24
ci, & immolabunt illum in loco, vbi immolabunt
holocausta coram Domino, peccatum est.
** Et imponet sacerdos de sanguine qui est peccati,* 25
digito super cornua altaris holocaustorum, & om-
nem sanguinem eius effundet iuxta basim altaris
holocaustorum.

11 * Καὶ τὸ δέρμα τοῦ μόσχου, καὶ πᾶσαν τὴν σάρκα αὐτοῦ σὺν τῇ κε-
12 φαλῇ καὶ τοῖς ἀκρωτηρίοις καὶ τῇ κοιλίᾳ καὶ τῇ κόπρῳ. * Καὶ ἐξοί-
σει ὅλον τὸν μόσχον ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρόν, οὗ
ἐκχέουσι τὴν σποδιάν. Καὶ κατακαύσουσιν αὐτὸν ἐπὶ ξύλων ἐν
13 πυρί, ἐπὶ τῆς ἐκχύσεως τῆς σποδιᾶς καυθήσεται. * Ἐὰν δὲ πᾶσα
συναγωγὴ Ἰσραὴλ ἀγνοήσῃ ἀκουσίως, καὶ λάθῃ ῥῆμα ἐξ ὀφ-
θαλμῶν τῆς συναγωγῆς, καὶ ποιήσωσι μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν
14 ἐντολῶν κυρίου, ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν, καὶ πλημμελήσωσι. * Καὶ
γνωσθῇ αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρτον ἐν αὐτῇ, καὶ προσάξει
ἡ συναγωγὴ μόσχον ἐκ βοῶν ἄμωμον περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ
προσάξει αὐτὸν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
15 * Καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ πρεσβύτεροι τῆς συναγωγῆς τὰς
χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου ἔναντι κυρίου· καὶ
16 σφάξουσι τὸν μόσχον ἔναντι κυρίου. * Καὶ εἰσοίσει ὁ ἀρχιερεὺς ὁ
χριστὸς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου.
17 * Καὶ βάψει ὁ ἀρχιερεὺς τὸν δάκτυλον ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ
μόσχου, καὶ ῥανεῖ ἑπτάκις ἔναντι κυρίου, κατενώπιον τοῦ καταπε-
18 τάσματος τοῦ ἁγίου. * Καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐπιθήσει ὁ
ἱερεὺς ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυμιαμάτων τῆς συν-
θέσεως, ὅ ἐστιν ἐνώπιον κυρίου, ὅ ἐστιν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου· καὶ
τὸ πᾶν αἷμα ἐκχεεῖ πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῶν καρ-
πώσεων, τοῦ ὄντος πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
19 * Καὶ τὸ πᾶν στέαρ αὐτοῦ περιελεῖ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀνοίσει ἐπὶ
20 τὸ θυσιαστήριον. * Καὶ ποιήσει τὸν μόσχον, ὃν τρόπον ἐποίησε
τὸν μόσχον τὸν τῆς ἁμαρτίας, οὕτως ποιηθήσεται· καὶ ἐξιλάσεται
περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεύς, καὶ ἀφεθήσεται αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία.
21 * Καὶ ἐξοίσουσι τὸν μόσχον ὅλον ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ κα-
τακαύσουσι τὸν μόσχον, ὃν τρόπον κατέκαυσαν τὸν μόσχον τὸν
22 πρότερον· ἁμαρτία συναγωγῆς ἐστιν. * Ἐὰν δὲ ὁ ἄρχων ἁ-
μάρτῃ, καὶ ποιήσῃ μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου τοῦ θεοῦ
αὐτοῦ, ἣ οὐ ποιηθήσεται ἀκουσίως, καὶ ἁμάρτῃ καὶ πλημμελήσῃ.
23 * Καὶ γνωσθῇ αὐτῷ ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρτεν ἐν αὐτῇ, καὶ προσ-
οίσει τὸ δῶρον αὐτοῦ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἄρσεν ἄμωμον.
24 * Καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χιμά-
ρου, καὶ σφάξουσιν αὐτὸν ἐν τόπῳ, οὗ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώμα-
25 τα ἐνώπιον κυρίου, ἁμαρτία ἐστί. * Καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵ-
ματος τοῦ τῆς ἁμαρτίας τῷ δακτύλῳ ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυ-
σιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καὶ τὸ πᾶν αἷμα αὐτοῦ ἐκχεεῖ
παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et pellem vituli & omnem carnem eius cum capite, & cum pedibus, & cum intestinis, & fimo eius. 12 Efferetque omnem vitulum ex-
tra castra in locum mundum in locum vbi cinis funditur. Incendetque eum igne super ligna, in locum vbi cinis funditur comburetur.
13 Si autem omnis congregatio Israel ignorauerit, & occultum fuerit verbum ab oculis ecclesiæ, & fecerint contra vnum de omnibus præceptis
Domini, quod non decet fieri, & peccauerint. 14 Et postea notum fuerit peccatum in quo peccauerunt, offeret ecclesia vitulum de bobus
pro peccato, & adducent eum coram tabernaculo fœderis. 15 Imponentque seniores congregationis manus suas super caput vituli coram
Domino, & immolabit vitulum coram Domino. 16 Et inferet sacerdos magnus de sanguine vituli in tabernaculum fœderis.
17 Et tinget sacerdos digitum suum in sanguine, & asperget septies coram Domino contra velum. 18 Et de sanguine ponet super cornua
altaris quod est in tabernaculo fœderis coram Domino. Et totum sanguinem fundet in fundamento altaris holocausti quod est in ostio tabernaculi
fœderis. 19 Et totum adipem separabit ex eo, & adolebit in altari. 20 Facietque de hoc vitulo sicut fecit de vitulo pro peccato, ita
faciet ei; & propitiabit pro eis sacerdos, & dimittetur eis. 21 Educetque vitulum extra castra, & comburet eum, sicut combussit vitulum
priorem, quia pro peccato congregationis est. 22 Quando Princeps peccauerit per ignorantiam & fecerit contra vnum de omnibus præ-
ceptis Domini Dei sui, quod non decet fieri, & deliquerit. 23 Si notum fuerit ei peccatum suum in quo peccauit, afferet oblationem suam
hircum de capris masculum integrum. 24 Imponetque manum suam super caput hirci; & immolabit eum in loco vbi immolatur holocaustum
coram Domino, pro peccato enim est. 25 Tolletque sacerdos de sanguine hostiæ pro peccato digito suo, & ponet super cornua altaris
holocausti, & sanguinem eius effundet ad fundamentum altaris holocausti.

26 * ואת־כל־חלבו יקטיר המזבחה כחלב זבח
השלמים וכפר עליו הכהן מחטאתו ונסלח לו׃
27 * ואם־נפש אחת תחטא בשגגה מעם
הארץ בעשתה אחת ממצות יהוה אשר לא־
28 תעשינה ואשם׃ * או הודע אליו חטאתו
אשר חטא והביא קרבנו שעירת עזים תמימה
29 נקבה על־חטאתו אשר חטא׃ * וסמך את־ידו
על ראש החטאת ושחט את־החטאת במקום העלה׃
30 * ולקח הכהן מדמה באצבעו ונתן על־קרנת
מזבח העלה ואת־כל־דמה ישפך אל־יסוד
31 המזבח׃ * ואת־כל־חלבה יסיר כאשר הוסר
חלב מעל זבח השלמים והקטיר הכהן המזבחה
לריח ניחח ליהוה וכפר עליו הכהן ונסלח לו׃
32 * ואם־כבש יביא קרבנו לחטאת נקבה
33 תמימה יביאנה׃ * וסמך את־ידו על ראש
החטאת ושחט אתה לחטאת במקום אשר ישחט
34 את־העלה׃ * ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו
ונתן על־קרנת מזבח העלה ואת־כל־דמה ישפך אל־
35 יסוד המזבח׃ * ואת־כל־חלבה יסיר כאשר יוסר
חלב הכשב מזבח השלמים והקטיר הכהן אתם
המזבחה על אשי יהוה וכפר עליו הכהן על־חטאתו
אשר־חטא ונסלח לו׃

ה

1 * ונפש כי־תחטא ושמעה קול אלה והוא עד
2 או ראה או ידע אם־לוא יגיד ונשא עונו׃ * או נפש
אשר תגע בכל־דבר טמא או בנבלת חיה טמאה
או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ טמא
3 ונעלם ממנו והוא טמא ואשם׃ * או כי יגע בטמאת
אדם לכל טמאתו אשר יטמא בה ונעלם ממנו
והוא ידע ואשם׃

26 * Adipem verò adolebit ſupra, ſicut in victimis pacificorum fieri ſolet. Rogabítq; pro eo ſacerdos & pro peccato eius, & dimittetur
27 ei. * Quod ſi peccauerit anima per ignorantiam de populo terræ vt faciat quicquam de his quæ Domini lege prohibentur atque delinquat.
28 * Et cognouerit peccatum ſuum, offeret capram immaculatam.
29 * Ponétq; manus ſuper caput hoſtiæ q̃ pro peccato eſt, & immolabit eam in loco holo-
30 cauſti. * Tollétq; ſacerdos de ſanguine in digito ſuo; & tangens cornua altaris holocauſti, reliquum fundet ad baſim eius.
31 * Omnem autem adipem auferens ſicut auferri ſolet de victimis pacificorum, adolebit ſuper altare in odorem ſuauitatis Domino; rogabítq; pro eo, & dimittetur ei.
32 * Si autem de pecoribus obtulerit victimã pro peccato, ouem ſcilicet immaculatam:
33 * Ponet manum ſuper caput eius, & immolabit eam in loco vbi ſolent cædi holocauſto-
34 rum hoſtiæ. * Sumétque ſacerdos de ſanguine eius digito ſuo: & tangens cornua altaris holocauſti, reliquum fundet ad baſim eius.
35 * Omnem quoque adipem auferens ſicut auferri ſolet adeps arietis qui immolatur pro pacificis, cremabit ſuper altare incenſum Domini, rogabítq; pro eo & pro peccato eius, & dimittetur ei.

CAP. V.

1 A SI peccauerit anima & audierit vocem iurantis, teſtíſque fuerit quod ipſe vidit, aut conſcius eſt, niſi indicauerit, portabit iniquitatem ſuam.
2 * Anima quæ tetigerit aliquid immundũ, ſiue quod occiſum à beſtia eſt, aut per ſe mortuum, aut quodlibet aliud reptile, & oblita fuerit immunditiæ ſuæ, rea eſt & deliquit.
3 * Et ſi tetigerit quicquam de immundicia hominis iuxta omnem impuritatem qua pollui ſolet, oblitáque cognouerit poſtea, ſubiacebit delicto.

תרגום אונקלוס

26 וית כל תרביה יסק למדבחא כתרב נכסת קודשיא ויכפר עלוהי כהנא מחובתיה וישתבק ליה׃ 27 ואם אנש חד יחוב בשלו
מעמא דארעא במעבריה חד מפקודיא דיוי דלא כשרין לאתעבדא ויחוב׃ 28 או יתידע ליה חובתיה דחב וייתי ית קרבניה צפירת
עזין שלמתא נקיבתא על חובתיה דחב׃ 29 ויסמוך ית ידיה על ריש חטאתא ויכוס ית חטאתא באתרא דעלתא׃ 30 ויסב כהנא
מדמה באצבעיה ויתן על קרנת מדבחא דעלתא וית כל דמה ישוד ליסודא דמדבחא׃ 31 וית כל תרבא יעדי כמא דאתעדא תרב מעל
נכסת קודשיא ויסק כהנא למדבחא לאתקבלא ברעוא קדם יוי ויכפר עלוהי כהנא וישתבק ליה׃ 32 ואם אימר ייתי קרבניה לחטאתא
נקבא שלמתא ייתינה׃ 33 ויסמוך ית ידיה על ריש חטאתא ויכוס יתה לחטאתא באתר דיכוס ית עלתא׃ 34 ויסב כהנא
מדמא דחטאתא באצבעיה ויתן על קרנת מדבחא דעלתא וית כל דמה ישוד ליסודא דמדבחא׃ 35 וית כל תרבה יעדי כמא דאתעדא
תרב אימרא מנכסת קודשיא ויסק כהנא יתהון למדבחא על קרבניא דיוי ויכפר עלוהי כהנא על חובתיה דחב וישתבק ליה׃

ה

1 ואנש ארי יחוב וישמע קל מומי והוא סהיד
או חזא או ידע אם לא יחוי ויקבל חוביה׃ 2 או אנש דיקרב בכל מדעם מסאב או בנבלת חיתא מסאבא או בנבלת בעירא מסאבא
או בנבלת רחיש מסאב ויהא מכסא מניה והוא מסאב וחב׃ 3 או ארי יקרב בסואבת אנשא בכל סובתיה דיסתאב בה ויהא מכסא
מניה והוא ידע וחב׃

*Et omnem adipem eius offeret super altare, si- 26
cut adipem sacrificij salutaris, & propitiabit pro eo
sacerdos de peccato eius, & dimittetur illi. *Si 27
autẽ anima vna peccauerit inuitè ex populo terræ,
in faciendo vnum de omnibus præceptis Domini,
quod non fiet & peccauerit: *Et cognitum fue- 28
rit ei peccatum, quod peccauit in eo, et feret donum
capellam ex capris immaculatam fœminam feret pro
peccato, quod peccauit. *Et imponet manum suã 29
super caput peccati sui, & immolabũt capellam quæ
peccati in loco, vbi immolabunt holocausta.
*Et accipiet sacerdos de sanguine eius digito suo, 30
& imponet super cornua altaris holocaustorum, &
omnem sanguinem illius effundet iuxta basim alta-
ris. *Et totum adipem auferet, quemadmodum 31
aufertur adeps de sacrificio salutaris, & tollet sacer
dos super altare in odorem suauitatis Domino, &
propitiabit pro eo sacerdos, & dimittetur ei.
*Si autem ouem obtulerit donum suum pro pec- 32
cato, fœminam immaculatam offeret illud.
*Et imponet manũ suam super caput illius qui 33
peccati, & immolabunt illud pro peccato in loco
vbi immolabunt holocausta.
*Et accipiens sacerdos de sanguine qui peccati 34
digito suo, imponet super cornua altaris holocausti,
et omnem eius sanguinem effundet iuxta basim al-
taris holocausti.
*Et omnem eius adipem auferet, quemadmo- 35
dum aufertur adeps ouis de sacrificio salutaris, &
imponet illud sacerdos super altare super holocausta
Domini, & propitiabit pro eo sacerdos pro peccato,
quod peccauit, & dimittetur ei.

CAP. V.

SI autem anima peccauerit, & audierit vocem 1
iuramenti, & hic testis, vel vidit, vel conscius
fuit, si non indicauerit, portabit peccatum suum.
*Anima quæ tetigerit omnem rem immun- 2
dam, vel morticinium vel à bestia occisam immun-
dam, vel morticinia abominationum immundarum,
vel morticinia iumentorum immundorum.
*Vel tetigerit de immunditia hominis, de omni 3
immunditia eius, quam tangens pollutus fuerit, &
latuit ipsum, post autem hoc cognouit, & erra-
uerit.

26 *καὶ πᾶν τὸ στέαρ αὐτοῦ ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὥσπερ
τὸ στέαρ θυσίας σωτηρίου. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς
27 ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. *ἐὰν δὲ ψυχὴ
μία ἁμάρτῃ ἀκουσίως ἐκ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς, ἐν τῷ ποιῆσαι μίαν
ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, ἣ οὐ ποιηθήσεται, καὶ πλημμελή-
28 σῃ. *καὶ γνωσθῇ αὐτῷ ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρτεν ἐν αὐτῇ, καὶ
οἴσει τὸ δῶρον χίμαιραν ἐξ αἰγῶν ἄμωμον θήλειαν οἴσει πε-
29 ρὶ τῆς ἁμαρτίας, ἧς ἥμαρτεν. *καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἁμαρτήματος αὐτοῦ, καὶ σφάξουσι τὴν χί-
μαιραν τὴν τῆς ἁμαρτίας ἐν τῷ τόπῳ, οὗ σφάξουσι τὰ ὁλοκαυ-
30 τώματα. *καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς τῷ δακ-
τύλῳ αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁ-
λοκαυτωμάτων· καὶ πᾶν τὸ αἷμα αὐτῆς ἐκχεεῖ παρὰ τὴν
31 βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. *καὶ πᾶν τὸ στέαρ περιελεῖ, ὃν τρόπον
περιαιρεῖται τὸ στέαρ ἀπὸ τῆς θυσίας σωτηρίου· καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ· καὶ ἐξιλάσεται
32 περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. *ἐὰν δὲ πρόβατον προσ-
ενέγκῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ περὶ τῆς ἁμαρτίας, θῆλυ ἄμωμον
33 προσοίσει αὐτό. *καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κε-
φαλὴν τοῦ τῆς ἁμαρτίας· καὶ σφάξουσιν αὐτὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας
34 ἐν τῷ τόπῳ οὗ σφάξουσι τὰ ὁλοκαυτώματα. *καὶ λαβὼν
ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς ἁμαρτίας τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ,
ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαρπώσεως.
καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ αἷμα ἐκχεεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστη-
35 ρίου τῆς ὁλοκαυτώσεως. *καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ στέαρ περιελεῖ,
ὃν τρόπον περιαιρεῖται στέαρ προβάτου ἀπὸ θυσίας σωτηρίου,
καὶ ἐπιθήσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὰ ὁλο-
καυτώματα κυρίου· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ
τῆς ἁμαρτίας ἧς ἥμαρτεν, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ.

έ.

1 *Ἐὰν δὲ ψυχὴ ἁμάρτῃ, καὶ ἀκούσῃ φωνὴν ὁρκισμοῦ,
καὶ οὗτος μάρτυς, ἢ ἑώρακεν, ἢ συνοῖδεν, ἐὰν μὴ ἀναγγεί-
2 λῃ, λήψεται τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ. *ἡ ψυχὴ ἥτις ἐὰν
ἅψηται παντὸς πράγματος ἀκαθάρτου, ἢ θνησιμαίου ἢ θη-
ριαλώτου ἀκαθάρτου, ἢ τῶν θνησιμαίων βδελυγμάτων τῶν
ἀκαθάρτων, ἢ τῶν θνησιμαίων κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων.
3 *ἢ ἅψηται ἀπὸ ἀκαθαρσίας ἀνθρώπου, ἀπὸ πάσης ἀκα-
θαρσίας αὐτοῦ, ἧς ἂν ἁψάμενος μιανθῇ, καὶ ἔλαθεν αὐ-
τόν, μετὰ δὲ τοῦτο γνῷ, καὶ πλημμελήσῃ

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Et totum adipem eius adolebit in altari sicut adipem hostiæ sanctificationum,& propitiabit pro eo sacerdos super peccato eius,& dimittetur ei.
27 Si autem vir vnus de populo terræ peccauerit per ignorantiam, vt faciat contra vnum de præceptis Domini quod non decet fieri,& deliquerit.
28 Si notum fuerit ei peccatum suum in quo peccauit, adducet oblationem suam capram fœminam integram pro peccato suo quod peccauit.
29 Imponetque manum suam super caput hostiæ quæ est pro peccato,& immolabit eam in loco holocausti.
30 Tolletque sacerdos de sanguine eius in digito suo,& ponet super cornua altaris holocausti, & totum sanguinem fundet ad fundamentum altaris.
31 Et omnem adipem eius auferet, sicut aufertur adeps de hostia sanctificationum, adolebitque sacerdos in altari, vt suscipiatur cum beneplacito coram Domino,& propitiabit pro eo sacerdos,& dimittetur ei.
32 Et si de ouibus adduxerit in oblationem pro peccato, fœminam integram offerat.
33 Imponetque manum suam super caput victimæ pro peccato,& immolabit eam pro expiatione in loco vbi immolatur holocaustum.
34 Tolletque sacerdos de sanguine victimæ quæ fit pro peccato in digito suo,& ponet super cornua altaris holocausti: & omnem sanguinem fundet ad fundamentum altaris.
35 Et totum adipem eius auferet, sicut ablatus est adeps arietis hostiæ sanctificationum. Adolebitque ea sacerdos in altari super oblationes Domini,& propitiabit pro eo sacerdos pro peccato suo quod peccauit,& dimittetur ei.

CAPVT V.

ET si homo peccauerit & audierit vocem adiurantis,& ipse fuerit testis, aut vidit, aut conscius est, si non indicauerit, portabit iniquitatem suam.
2 Aut homo qui tetigerit in omnem rem immundam aut in cadauer bestiæ immundæ, aut in cadauer iumenti immundi, aut in cadauer reptilis immundi, & fuerit cælatum ab eo,& postea ipse sciuit quod peccauit.
3 Aut cùm tetigerit immunditiam hominis iuxta omnem immunditiam eius qua immundus fit,& fuerit cælatum ab eo,& postea ipse scierit quod peccauit.

4 * או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע
או להיטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה
ונעלם ממנו והוא ידע ואשם לאחת מאלה:
5 * והיה כי יאשם לאחת מאלה והתודה
6 אשר חטא עליה: * והביא את אשמו
ליהוה על חטאתו אשר חטא נקבה מן הצאן
כשבה או שעירת עזים לחטאת וכפר עליו הכהן
7 מחטאתו: * ואם לא תגיע ידו די שה והביא את
אשמו אשר חטא שתי תרים או שני בני יונה
8 ליהוה אחד לחטאת ואחד לעלה: * והביא אתם
אל הכהן והקריב את אשר לחטאת ראשונה
9 ומלק את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל: * והזה
מדם החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם ימצה
10 אל יסוד המזבח חטאת הוא: * ואת השני
יעשה עלה כמשפט וכפר עליו הכהן מחטאתו
11 אשר חטא ונסלח לו: * ואם לא תשיג
ידו לשתי תרים או לשני בני יונה והביא את
קרבנו אשר חטא עשירת האפה סלת לחטאת
לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבנה כי חטאת
12 היא: * והביאה אל הכהן וקמץ הכהן ממנה מלוא
קמצו את אזכרתה והקטיר המזבחה על אשי יהוה
13 חטאת הוא: * וכפר עליו הכהן על חטאתו אשר
חטא מאחת מאלה ונסלח לו והיתה לכהן כמנחה:
14 * וידבר יהוה אל משה לאמר: * נפש
15 כי תמעל מעל וחטאה בשגגה מקדשי יהוה
והביא את אשמו ליהוה איל תמים מן הצאן
בערכך כסף שקלים בשקל הקדש לאשם:
16 * ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישתו
יוסף עליו ונתן אתו לכהן והכהן יכפר עליו באיל
האשם ונסלח לו:

4 * Anima quæ iurauerit & protulerit labiis ſuis, vt vel malè quid faceret, vel bene, & idipſum iuramento & ſermone firmauerit, oblitaque poſtea intellexerit delictum ſuum;

5 * Agat pœnitentiam pro peccato:

6 * Et offerat de gregibus agnā ſiue capram; orabitque pro ea ſacerdos, & pro peccatis eius.

7 * Sin autem non potuerit offerre pecus, offerat duos turtures vel duos pullos columbarum Domino; vnum pro peccato, & alterum in holocauſtum,

8 Dabítque eos ſacerdoti. qui primùm offerens pro peccato, retorquebit caput eius ad pennulas, ita vt collo adhæreat, & non penitus abrumpatur.

9 * Et aſperget de ſanguine eius parietem altaris. Quicquid autem reliquuum fuerit, faciet diſtillare ad fundamētum eius, quia pro peccato eſt.

10 * Alterum verò in holocauſtum adolebit, vt fieri ſolet, rogabítque pro eo ſacerdos, & pro peccato eius, & dimittetur ei.

11 * Et ſi non quiuerit manus eius duos offerre turtures, aut duos pullos columbarum, offeret pro peccato ſuo ſimilæ partem ephi decimam. Non mittet in eam oleum, nec thuris aliquid imponet, quia pro peccato eſt.

12 * Tradétque eam ſacerdoti, qui plenum ex ea pugillum hauriens, cremabit ſuper altare in monumentum eius qui obtulerit;

13 * Rogans pro illo & expians: reliquam verò partem ipſe habebit in munere.

14 * Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

15 * Anima ſi præuaricàns ceremonias per errorem, in his quæ Domino ſunt ſanctificata, peccauerit, offeret pro delicto ſuo arietem immaculatum de gregibus. qui emi poteſt duobus ſiclis, iuxta pondus ſanctuarij.

16 * Ipſúmque quod intulit damni, reſtituet, & quintam partem ponet ſuprà, tradens ſacerdoti, qui rogabit pro eo offerens arietem, & dimittetur ei.

תרגום אונקלוס

4 או אנש ארי יקיים לפרשא בספוון לאבאשא או לאוטבא לכל דיפריש אנשא בקיום ויתכסא מניה והוא ידע וחב לחדא מאילין:
5 ויהי ארי יחוב לחדא מאילין ויודי דחב עלה: 6 וייתי ית אשמיה לקדם יי על חובתיה דחב נוקבא מן ענא אימרתא או צפירת עיזין
לחטאתא ויכפר עלוהי כהנא מחובתיה: 7 ואם לא תמטי ידיה כמיסת שיתא וייתי ית אשמיה דחב תרתין שפנינין או תרין בני יונה
קדם יי חד לחטאתא וחד לעלתא: 8 וייתי יתהון לות כהנא ויקריב ית די לחטאתא קדמיתא וימלוק ית רישיה מקבל קדליה ולא
יפריש: 9 וידי מדמא דחטאתא על כותל מדבחא ודישתאר מדמא יתמצי ליסודא דמדבחא חטאתא הוא: 10 וית תנינא
יעבד עלתא כדחזי ויכפר עלוהי כהנא מחובתיה דחב וישתביק ליה: 11 ואם לא תדביק ידיה לתרתין שפנינין או לתרין בני
יונה וייתי ית קרבניה דחב חד מן עסרא בתלת סאין סולתא לחטאתא לא ישוי עלה משחא ולא יתן עלה לבונתא ארי חטאתא הוא:
12 וייתינה לות כהנא ויקמוץ כהנא מינה מלי קמציה ית אדכרתה ויסק למדבחא על קרבניא דיי חטאתא היא:
13 ויכפר עלוהי כהנא על חובתיה דחב מחדא מאילין וישתביק ליה ותהי לכהנא כמנחתא: 14 ומליל יי עם משה
למימר: 15 אנש ארי ישקר שקר ויחוב בשלו מקודשיא דיי וייתי ית אשמיה לקדם יי דכר שלים מן ענא בפרסניה
כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא: 16 וית דחב מן קודשא ישלים וית חומשיה יוסף עלוהי ויתן יתיה לכהנא וכהנא יכפר
עלוהי בדיכרא דאשמא וישתביק ליה:

** Anima, quæ iurauerit, distinguens labijs ad* 4
malefaciendum vel benefaciendum per omnia quæ
distinxerit homo cum iuramento, & latuerit eum,
& iste cognouerit, & peccauerit vnum quod de
*istis. * Et dixerit peccatum in quo peccauerit* 5
*in eo. * Et feret pro quibus deliquit Domino,* 6
pro peccato quod peccauit, fœminam de ouibus agnā
vel capellam ex capris pro peccato, & propitiabit
pro eo sacerdos pro peccato, & relinquetur ei pecca-
tum.
** Si autem non potuerit manus eius quod satis* 7
est ad ouē, feret pro peccato suo, quod peccauit, duas
turtures, vel duos pullos columbarum Domino,
vnum pro peccato, & vnum in holocaustum.
** Et feret ea ad sacerdotem, & adducet sacer-* 8
dos quod pro peccato prius, & retorquebit sacerdos
*caput eius à verticulo, & non diuidet. * Et asper-* 9
get de sanguine qui pro peccato, super parietem alta-
ris: at reliquum sanguinis asperget super basim al-
taris: peccati enim est.
** Et secundum faciet holocaustum, vt decet, &* 10
propitiabit pro eo sacerdos pro peccato suo, quod pec
*cauit, & relinquetur ei. * Si autem non inuenerit* 11
manus eius par turturum, vel duos pullos columba-
rum, et feret oblationem suam pro quo peccauit, de-
cimam partem ephi similam pro peccato, non effun-
det super illud oleum, neque imponet super illud in-
censum, quoniam pro peccato est.
** Et feret illam ad sacerdotem, & accipiens ab* 12
ea sacerdos plenum pugillum suum: memoriale eius
imponet super altare in holocaustis Domino, peccati
enim est.
** Et propitiabit pro eo sacerdos pro peccato eius,* 13
quod peccauit ab vno horum, & dimittetur ei, at
reliquum erit sacerdoti, vt sacrificium similæ.
** Et locutus est Dominus ad Moysen: dicens,* 14
** Anima si latuerit eam obliuione, & peccauerit* 15
inuitè de sanctis Domini, & feret pro delicto suo
Domino arietem immaculatū ex ouibus, pretij ar-
genti siclorum, siclo sancto, pro quo deliquit.
** Et quod peccauit de sanctis soluet, & quin-* 16
tam partem apponet super illud, & dabit illud sa-
cerdoti, & sacerdos propitiabit pro eo in ariete de-
licti, & dimittetur ei.

4 * ἢ ψυχὴ, ἣ ἂν ὀμόσῃ, διαστέλλουσα τοῖς χείλεσι κακοποιῆσαι
ἢ καλῶς ποιῆσαι κατὰ πάντα ὅσα ἂν διαστείλῃ ὁ ἄνθρωπος
καθ' ὅρκου, καὶ λάθῃ αὐτὸν, καὶ οὗτος γνῷ, καὶ ἁμάρτῃ ἕν τι τούτων.
5 * καὶ ἐξαγορεύσῃ τὴν ἁμαρτίαν περὶ ἧς ἡμάρτηκεν κατ'
6 αὐτῆς. * καὶ οἴσει περὶ ὧν ἐπλημμέλησε τῷ κυρίῳ, περὶ τῆς
ἁμαρτίας ἧς ἥμαρτεν, θῆλυ ἀπὸ τῶν προβάτων ἀμνάδα
ἢ χίμαιραν ἐξ αἰγῶν περὶ ἁμαρτίας· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐ-
τοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας· καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ ἡ ἁμαρ-
7 τία. * ἐὰν δὲ μὴ ἰσχύῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τὸ ἱκανὸν εἰς πρόβατον,
οἴσει περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτεν, δύο τρυγόνας, ἢ δύο
νεοσσοὺς περιστερῶν τῷ κυρίῳ, ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ ἕνα εἰς ὁλο-
8 καύτωμα. * καὶ οἴσει αὐτὰ πρὸς τὸν ἱερέα· καὶ προσάξει ὁ ἱε-
ρεὺς τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας πρότερον· καὶ ἀποκνίσει ὁ ἱερεὺς τὴν
κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ σφονδύλου, καὶ οὐ διελεῖ.
9 * καὶ ῥανεῖ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἐπὶ τὸν
τοῖχον τοῦ θυσιαστηρίου· τὸ δὲ κατάλοιπον τοῦ αἵματος κατα-
στραγγιεῖ ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου· ἁμαρτίας γάρ ἐστι.
10 * καὶ τὸ δεύτερον ποιήσει ὁλοκάρπωμα ὡς καθήκει· καὶ
ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς
11 ἥμαρτεν, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. * ἐὰν δὲ μὴ εὑρίσκῃ ἡ χεὶρ
αὐτοῦ ζεῦγος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν, καὶ οἴσει τὸ δῶ-
ρον αὐτοῦ περὶ οὗ ἥμαρτεν τὸ δέκατον τοῦ οἰφὶ σεμίδαλιν πε-
ρὶ ἁμαρτίας, οὐκ ἐπιχεεῖ ἐπ' αὐτὸ ἔλαιον, οὐδὲ ἐπιθήσει ἐπ'
αὐτὸ λίβανον, ὅτι περὶ ἁμαρτίας ἐστί.
12 * καὶ οἴσει αὐτὴν πρὸς τὸν ἱερέα· καὶ δραξάμενος ἀπ'
αὐτῆς ὁ ἱερεὺς πλήρη τὴν δράκα αὐτοῦ, τὸ μνημόσυνον αὐτῆς
ἐπιθήσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τῶν ὁλοκαυτωμάτων τῷ
13 κυρίῳ· ἁμαρτίας γάρ ἐστι. * καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ
ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτεν ἀφ' ἑνὸς τούτων·
καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔσται τῷ ἱερεῖ, ὡς ἡ
14 θυσία τῆς σεμιδάλεως. * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυ-
15 σῆν, λέγων· * ψυχὴ ἐὰν λάθῃ αὐτὴν λήθη, καὶ ἁμάρτῃ ἀ-
κουσίως ἀπὸ τῶν ἁγίων κυρίου, καὶ οἴσει τῆς πλημμελείας αὐ-
τοῦ τῷ κυρίῳ κριὸν ἄμωμον ἐκ τῶν προβάτων, τιμῆς ἀργυ-
ρίου σίκλων, τῷ σίκλῳ τῷ ἁγίῳ, περὶ οὗ ἐπλημμέλησεν.
16 * καὶ ὃ ἥμαρτεν ἀπὸ τῶν ἁγίων ἀποτίσει καὶ τὸ ἐπίπεμ-
πτον προσθήσει ἐπ' αὐτό· καὶ δώσει αὐτὸ τῷ ἱερεῖ. καὶ ὁ ἱερεὺς
ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ἐν τῷ κριῷ τῆς πλημμελείας. καὶ ἀ-
φεθήσεται αὐτῷ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Aut homo qui iurauerit proferens labiis suis vt malè faciat aut benè, iuxta omnia quæ profert homo cū iuramētō, & occultatum fuerit, & postea ipse scierit quod peccauit in vno ex his: [5] Confitebitur peccatum in quo peccauit. [6] Et afferet pro peccato suo in conspectu Domini pro peccato suo quo peccauit, fœminam de ouibus aut capram de capris; & propitiabit pro eo sacerdos & pro peccato suo. [7] Si autem non suffecerit manus eius vt possit offerre agnam, adducat pro delicto suo quo peccauit, duos turtures aut duos filios columbæ coram Domino, vnum pro peccato & vnum in holocaustum. [8] Afferatque eos ad sacerdotem; & offerat primum illum qui est pro peccato, & retorquebit caput eius contra dorsum eius, & non diuidat. [9] Et asperget de sanguine hostiæ pro peccato super parietem altaris: & decurrere faciet quod reliquum est de sanguine ad fundamentum altaris, pro peccato enim est. [10] Et alterum faciet holocaustum sicut decet, & propitiabit pro eo sacerdos pro peccato suo quo peccauit, & dimittetur ei. [11] Et si non suffecerit manus eius ad duos turtures aut ad duos filios columbæ, offerat oblationem suam pro peccato suo quo peccauit, decimam partem trium satorum similæ pro peccato. non ponet super eam oleum, neque dabit super eam thus, quia pro peccato est. [12] Tradetque eam sacerdoti, & tollet ex ea sacerdos plenum pugillum suum in monumentum eius, & adolebit in altari super oblationes Domini, pro peccato enim est. [13] Propitiabitque pro eo sacerdos pro peccato suo quo peccauit in vno ex his: & dimittetur ei, & erit sacerdoti sicut munus. [14] Locutusque est Dominus cum Moyse: dicens, [15] Homo qui prǣuaricatus fuerit præuaricationem, & peccauerit per ignorantiam in his quæ sanctificata sunt Domino, afferat pro peccato suo coram Domino arietem integrum de ouibus æstimationis duorum siclorum argenti in siclis sanctuarij pro delicto. [16] Et id quod peccauit in sancto restituet, & quintam partem addet super illud, & dabit illud sacerdoti, & sacerdos propitiabit pro eo in ariete qui offertur pro delicto, dimitteturque ei.

17 * וְאִם־נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשְׂתָה אַחַת מִכָּל־מִצְוֹת
יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְלֹא־יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא עֲוֺנוֹ׃
18 * וְהֵבִיא אַיִל תָּמִים מִן־הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ לְאָשָׁם אֶל־
הַכֹּהֵן וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל שִׁגְגָתוֹ אֲשֶׁר־שָׁגָג וְהוּא
19 לֹא־יָדַע וְנִסְלַח לוֹ׃ * אָשָׁם הוּא אָשֹׁם אָשַׁם לַיהוָה׃

ו

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * נֶפֶשׁ כִּי
2 תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיהוָה וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ־
3 בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת־עֲמִיתוֹ׃ * אוֹ־
מָצָא אֲבֵדָה וְכִחֶשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל־שָׁקֶר עַל־אַחַת
4 מִכֹּל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה הָאָדָם לַחֲטֹא בָהֵנָּה׃ * וְהָיָה
כִּי־יֶחֱטָא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת־הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ
אֶת־הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת־הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד
5 אִתּוֹ אוֹ אֶת־הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא׃ * אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר־
יִשָּׁבַע עָלָיו לַשֶּׁקֶר וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשִׁתָיו יֹסֵף
6 עָלָיו לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ׃ * וְאֶת־
אֲשָׁמוֹ יָבִיא לַיהוָה אַיִל תָּמִים מִן־הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ
7 לְאָשָׁם אֶל־הַכֹּהֵן׃ * וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה
וְנִסְלַח לוֹ עַל־אַחַת מִכֹּל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה לְאַשְׁמָה בָהּ׃
8 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
9 * צַו אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה
הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ כָּל־הַלַּיְלָה עַד־
10 הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ׃ * וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד
וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת־הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר
תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל
11 הַמִּזְבֵּחַ׃ * וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים
וְהוֹצִיא אֶת־הַדֶּשֶׁן אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם
12 טָהוֹר׃ * וְהָאֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד־בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר
עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה
וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים׃

17 * Anima quæ peccauerit per ignorantiam,
fecerítq; vnum ex his quæ Domini lege pro-
hibentur, & peccati rea intellexerit iniquita-
18 tem ſuam: * Offeret arietem immaculatum
de gregibus ſacerdoti iuxta menſuram æſti-
mationémque peccati; qui orabit pro eo, quia
neſciens fecerit, & dimittetur ei.
19 * Quia per errorem deliquit in Domino.

CAP. VI.

1 LOcutúſque eſt Dñs ad Moyſen, dicens:
2 * Anima quæ peccauerit, & contempto
Domino negauerit proximo ſuo depoſitum,
A quod fidei eius creditũ fuerat, vel vi aliquid
extorſerit, aut calumniam fecerit.
3 * Siue rem perditam inuenerit, & inficians
inſuper peierauerit.
4 * Et quodlibet aliud ex pluribus fecerit in
quibus ſolent peccare homines:
5 * Conuicta delicti reddet omnia quæ per
fraudem voluit obtinere integra, & quin-
tam inſuper partẽ Domino cui damnũ intu-
lerat.
6 * Pro peccato autem ſuo offeret arietem
immaculatum de grege, & dabit eum ſacer-
doti iuxta æſtimationem menſurámque de-
7 licti. * Qui rogabit pro eo coram Domino,
& dimittetur illi pro ſingulis quæ faciendo
peccauit.
8 * Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen,
dicens:
9 * Præcipe Aaron & filiis eius: Hæc eſt lex
B holocauſti. Cremabitur in altari tota nocte
vſque manè. Ignis ex eodem altari erit.
10 * Veſtietur tunica ſacerdos & feminalibus
lineis, tollétq; cineres quos vorans ignis ex-
uſſit, & ponens iuxta altare;
11 * Spoliabitur prioribus veſtimentis: indu-
tíſque aliis efferet eos extra caſtra in loco mũ-
diſſimo.
12 * Ignis autẽ in altari ſemper ardebit, quem
nutriet ſacerdos ſubijciens ligna manè per ſin
gulos dies, & impoſito holocauſto deſuper
adipes adolebit pacificorum.

תרגום אונקלוס

17 ואם אינש ארי יחוב ויעבד חדא מכל פיקודיא דיי דלא כשרין לאתעבדא ולא ידע וחב ויקביל חוביה׃ 18 וייתי דכר שלים מן
ענא בפורסניה לאשמא לות כהנא ויכפר עלוהי כהנא על שלותיה דאשתלי והוא לא ידע וישתבק ליה׃ 19 אשמא הוא על חובתיה דהוא חב
אשמא יקריב קדם יי׃ ו 1 ומליל יי עם משה למימר׃ 2 אינש ארי יחוב וישקר שקר קדם
יי ויכדב בחבריה בפוקדנא או בשותפות ידא או בגזילא או עשק ית חבריה׃ 3 או אשכח אבידתא וכדיב בה ואשתבע על שקרא על חדא
מכל דיעבד אנשא למיחב בהן׃ 4 ויהי ארי יחטי ויחוב ויתיב ית גזילא דגזל או ית עשקא דעשק או ית פקדנא דאתפקד לותיה או
ית אבידתא דאשכח׃ 5 או מכל דאשתבע עלוהי לשקרא וישלם יתיה ברישיה וחומשיה יוסף עלוהי לדהוא דיליה יתניניה ביומא דחובתיה׃
6 וית אשמיה ייתי לקדם יי דכר שלים מן ענא בפרסניה לאשמא לות כהנא׃ 7 ויכפר עלוהי כהנא קדם יי וישתבק ליה על חדא
מכל דיעבד למיחב בה׃ 8 ומליל יי עם משה למימר׃ 9 פקיד ית אהרן וית בנוהי למימר דא אוריתא דעלתא היא עלתא על
דמתוקדא על מדבחא כל ליליא עד צפרא ואישתא דמדבחא תהי יקדא ביה׃ 10 וילבש כהנא לבושין דבוץ ומכנסין דבוץ ילבש על בשריה
ויפריש ית קיטמא דתיכול אישתא ית עלתא על מדבחא וישויניה בסטר מדבחא׃ 11 וישלח ית לבושוהי וילבש לבושין אחרנין ויפק
ית קיטמא למברא למשריתא לאתר דכי׃ 12 ואישתא על מדבחא תהי יוקדא ביה לא תיטפי ויבער עלה כהנא אעין בצפר בצפר ויסדר עלה
עלתא ויסק עלה תרבי נכסת קודשיא׃

Et anima quæ peccauerit, & fecerit vnum de 17
omnibus mandatis Domini, quæ non oportet facere,
et non cognouit, et peccauerit, & acceperit peccatũ
suum. Et offeret arietem immaculatum ex oui- 18
bus, precij argenti in peccatum ad sacerdotem, &
propitiabit pro eo sacerdos pro ignorãtia eius quam
ignorauit, & ipse non nouerat, & dimittetur ei.
Peccauit enim peccatũ, iniquitatem coram Do- 19
mino.

CAP. VI.

ET locutus est Dominus ad Moysen: dicens, 1
Anima quæ peccauerit, & contemnens con- 2
tempserit mandata Domini, & mentita fuerit con
tra proximum in deposito, vel de societate, vel de
rapina, vel læsit aliquid proximum. Vel inuenit 3
perditum, & mentiatur de eo, & iurauerit iniuste
de vno ex omnibus, quæ faciet homo, ita vt peccet
in his. Et erit quando peccauerit, & delique- 4
rit, & reddat rapinam quam rapuit, vel offensam,
quam offendit, vel depositum, quod creditum est ei,
vel perditionem, quam inuenit De omni re, 5
quam iurauit pro ea iniuste, et soluet ipsa; principa-
le, & quintam partem eius addet super illud, cuius
est illi reddet qua die redargutus fuerit.
Et pro peccato suo feret Domino arietem imma 6
culatum de ouibus, precij, in quod peccauit.
Et propitiabit pro eo sacerdos coram Domino, 7
& dimittetur ei circa vnum ab omnibus quæ fecit
& peccauit in illo. Et locutus est Dominus ad 8
Moysen: dicens, Præcipe Aaron & filijs eius 9
dicẽs, Hæc lex holocausti, hoc holocaustum in combu
stione eius in altari totam noctem vsque ad mane,
& ignis altaris cremabitur in ipso, & non extin-
guetur.
Et induet sacerdos tunicam lineam, et femora- 10
le lineum induet circa corpus suum, & tollet reli-
quias, quas consumpserit ignis, holocaustum ab al-
tari. Et apponet eas iuxta altare, & exuet ve- 11
stem suam, & induet vestem aliam, & educet reli-
quias extra castra in locum mundum.
Et ignis in altari accendetur super eo, non ex- 12
tinguetur, & comburet super eo sacerdos ligna ma-
ne mane, & accumulabit super eo holocaustum, &
imponet super eo adipem salutaris.

17 καὶ ψυχὴ ἣ ἂν ἁμάρτῃ, καὶ ποιήσῃ μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν
ἐντολῶν κυρίου, ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν, καὶ οὐκ ἔγνω, καὶ πλημμελήσῃ,
18 καὶ λάβῃ τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ. καὶ οἴσει κριὸν ἄμωμον ἐκ
τῶν προβάτων, τιμῆς ἀργυρίου εἰς πλημμέλειαν πρὸς τὸν
ἱερέα· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἀγνοίας αὐτοῦ,
19 ἧς ἠγνόησε, καὶ αὐτὸς οὐκ ᾔδει· καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. ἐπλημ-
μέλησε γὰρ πλημμέλειαν, πλημμέλησιν ἔναντι κυρίου.

ϛ΄.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· ψυχὴ
2 ἐὰν ἁμάρτῃ, καὶ παριδὼν παρίδῃ τὰς ἐντολὰς κυρίου, καὶ ψεύ-
σηται πρὸς τὸν πλησίον ἐν παραθήκῃ, ἢ περὶ κοινωνίας, ἢ περὶ
3 ἁρπαγῆς, ἢ ἠδίκησέ τι τὸν πλησίον. ἢ εὗρεν ἀπώλειαν, καὶ
ψεύσηται περὶ αὐτῆς, καὶ ὀμόσῃ ἀδίκως περὶ ἑνὸς ἀπὸ ἁπάν-
των, ὧν ἂν ποιήσει ἄνθρωπος, ὥστε ἁμαρτεῖν ἐν τούτοις.
4 καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν ἁμάρτῃ, καὶ πλημμελήσῃ, καὶ ἀποδῷ
τὸ ἅρπαγμα, ὃ ἥρπασεν, ἢ τὸ ἀδίκημα, ὃ ἠδίκησεν, ἢ τὴν παρα-
θήκην, ἥτις παρετέθη αὐτῷ, ἢ τὴν ἀπώλειαν, ἣν εὗρεν
5 ἀπὸ παντὸς πράγματος, οὗ ὤμοσε περὶ αὐτοῦ ἀδίκως,
καὶ ἀποτίσει αὐτά, τὸ κεφάλαιον, καὶ τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ
προσθήσει ἐπ᾽ αὐτό· τίνος ἐστὶν αὐτῷ ἀποδώσει ᾗ ἡμέρᾳ ἐλεγχ-
6 θῇ. καὶ τῆς πλημμελίας αὐτοῦ οἴσει τῷ κυρίῳ κριὸν ἄμωμον
7 ἀπὸ τῶν προβάτων, τιμῆς, εἰς ὃ ἐπλημμέλησεν. καὶ ἐξιλά-
σεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου· καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ
περὶ ἑνὸς ἀπὸ πάντων ὧν ἐποίησε καὶ ἐπλημμέλησεν ἐν
8 αὐτῷ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· ἔντει-
9 λαι τῷ ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λέγων, οὗτος ὁ νόμος τῆς ὁλοκαυ-
τώσεως, αὕτη ἡ ὁλοκαύτωσις ἐπὶ τῆς καύσεως αὐτῆς ἐπὶ τοῦ
θυσιαστηρίου ὅλην τὴν νύκτα ἕως πρωΐ, καὶ τὸ πῦρ τοῦ θυσιαστη-
10 ρίου καυθήσεται ἐπ᾽ αὐτοῦ, καὶ οὐ σβεσθήσεται. καὶ ἐνδύσεται
ὁ ἱερεὺς χιτῶνα λινοῦν, καὶ περισκελὲς λινοῦν ἐνδύσεται περὶ
τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ ἀφελεῖ τὴν κατακάρπωσιν, ἣν ἂν κατανα-
11 λώσῃ τὸ πῦρ, τὴν ὁλοκάρπωσιν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ
παραθήσει αὐτὴν ἐχόμενα τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ ἐκδύσεται
τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐνδύσεται στολὴν ἄλλην· καὶ ἐξοίσει τὴν
κατακάρπωσιν ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρόν.
12 καὶ πῦρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καυθήσεται ἐπ᾽ αὐτοῦ, οὐ σβε-
σθήσεται, καὶ καύσει ἐπ᾽ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ξύλα τὸ πρωῒ πρωΐ, καὶ
στοιβάσει ἐπ᾽ αὐτοῦ τὴν ὁλοκαύτωσιν· καὶ ἐπιθήσει ἐπ᾽ αὐτοῦ
τὸ στέαρ τοῦ σωτηρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Homo autem qui peccauerit & fecerit contra vnum ex omnibus præceptis Domini quod non decet fieri, & per ignorantiam peccauerit, suscipiet iniquitatem suam. 18 Et afferet masculum integrum de ouibus iuxta æstimationem delicti ad sacerdotem, & propitiabit pro eo sacerdos pro errore suo quo errauit, & ipse ignorauit, dimitteturque ei. 19 Pro delicto enim est & pro peccato suo quo ipse peccauit, pro delicto offerat coram Domino.

CAP. VI.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens, 2 Homo qui peccauerit & præuaricatus fuerit coram Domino, & mentitus fuerit contra proximum suum in deposito aut commertio manus aut in rapina, aut vim fecerit proximo suo. 3 Aut inuenit rem perditam & negauit eam, & iurauit falso super vnum ex omnibus quæ facit homo vt peccet in eis. 4 Eritque quando peccauerit & deliquerit, restituat rapinam quam rapuit, aut violentiam quam intulit, aut depositum quod commendatum fuit apud eum, aut rem perditam quam inuenit. 5 Aut quicquid ex omnibus quibus falso iurauit. reddetque illud integrum, & quintam partem addet super illud, illi cui pertinet, dabit illud in die delicti sui. 6 Pro delicto autem suo afferat coram Domino arietem integrum de ouibus iuxta æstimationem delicti, tradatque eum sacerdoti. 7 Et propitiabit pro eo sacerdos coram Domino, & dimittetur ei pro vnoquoque ex omnibus quæ faciendo peccauit in eo. 8 Locutusque est Dominus cum Moyse dicens, 9 Præcipe Aaron & filiis eius dicens, Hæc est lex holocausti, quod holocaustum cremabitur in altari tota nocte vsq; mane, & ignis altaris erit incensus in eo. 10 Vestieturque sacerdos vestimentis de bysso, & femoralibus de bysso vestietur super carnem suam, & separabit cinerem quem exussit ignis holocausti super altare, & ponet eum in latere altaris. 11 Spoliabiturq; vestimentis suis, & vestietur aliis vestibus, educetq; cinerem extra castra in loco mundissimo. 12 Ignis autem erit incensus in eodem altari, nunquam extinguetur, & incendet in eo sacerdos ligna mane mane, & ordinabit super eo holocaustum. adolebitque super eo adipes hostiæ sanctificationum.

13 אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה׃
14 וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי־
15 אַהֲרֹן לִפְנֵי יְהוָה אֶל־פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ׃ וְהֵרִים מִמֶּנּוּ
בְּקֻמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשַּׁמְנָהּ וְאֵת כָּל־הַלְּבֹנָה
אֲשֶׁר עַל־הַמִּנְחָה וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ רֵיחַ נִיחֹחַ
16 אַזְכָּרָתָהּ לַיהוָה׃ וְהַנּוֹתֶרֶת מִמֶּנָּה יֹאכְלוּ אַהֲרֹן
וּבָנָיו מַצּוֹת תֵּאָכֵל בְּמָקוֹם קָדֹשׁ בַּחֲצַר אֹהֶל־מוֹעֵד
17 יֹאכְלוּהָ׃ לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשָּׁי
18 קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם׃ כָּל־זָכָר
בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֶנָּה חָק־עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאִשֵּׁי
19 יְהוָה כֹּל אֲשֶׁר־יִגַּע בָּהֶם יִקְדָּשׁ׃ וַיְדַבֵּר
20 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר־
יַקְרִיבוּ לַיהוָה בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת
21 מִנְחָה תָּמִיד מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעָרֶב׃ עַל־
מַחֲבַת בַּשֶּׁמֶן תֵּעָשֶׂה מֻרְבֶּכֶת תְּבִיאֶנָּה תֻּפִינֵי מִנְחַת
22 פִּתִּים תַּקְרִיב רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה׃ וְהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ
תַּחְתָּיו מִבָּנָיו יַעֲשֶׂה אֹתָהּ חָק־עוֹלָם לַיהוָה כָּלִיל
23 תָּקְטָר׃ וְכָל־מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל׃
24 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־
25 אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת בִּמְקוֹם
אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יְהוָה
26 קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא׃ הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה
27 בְּמָקוֹם קָדֹשׁ תֵּאָכֵל בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד׃ כֹּל אֲשֶׁר־
יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל־הַבֶּגֶד
28 אֲשֶׁר יִזֶּה עָלֶיהָ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ׃ וּכְלִי־חֶרֶשׂ
אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל־בּוֹ יִשָּׁבֵר וְאִם־בִּכְלִי נְחֹשֶׁת בֻּשָּׁלָה
29 וּמֹרַק וְשֻׁטַּף בַּמָּיִם׃ כָּל־זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אֹתָהּ
30 קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא׃ וְכָל־חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא
מִדָּמָהּ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל
בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף׃

13 * Ignis est iste perpetuus, qui nunquam
14 deficiet in altari. * Hæc est lex sacrificij &
libamentorum quæ offerēt filij Aaron coram
15 Domino & coram altari. * Tollet sacerdos
pugillū similæ quæ conspersa est oleo, & totū
thus quod super simila est, adolebítque illud
in altari in monimentū odoris suauissimi Do
16 mino. * Reliquam autem partem similæ co
medet Aaron cum filiis suis absque fermento,
et comedet in loco sancto in atrio tabernaculi.
17 * Ideo antem non fermentabitur, quia pars
eius in Domini offertur incensum, sanctum
sanctorum erit sicut pro peccato atq; delicto.
18 * Mares tamen stirpis Aaron comedent il-
lud. Legitimum ac sempiternum erit in gene
rationibus vestris de sacrificiis Domini. Om-
C nis qui tetigerit illa, sanctificabitur.
19 * Locutúsq; est Dominus ad Moysen, dicēs:
20 * Hæc est oblatio Aaron & filiorū eius, quā
offerre debent Domino in die vnctionis suæ.
Decimam partem ephi offerent similæ in sa-
crificio sempiterno. Medium eius mane &
21 medium eius vespere. * Quæ in sartagine
oleo cōspersa frigetur. Offeret autem eam ca-
lidam in odorem suauissimum Domino
22 * Sacerdos qui iure patri successerit. Et tota
23 cremabitur in altari. * Omne enim sacrifi-
cium sacerdotum igne consumetur, nec quis-
24 quā comedet ex eo. * Locutus est autē Dñs
25 ad Moysen: dicens, * Loquere Aaron & filiis
D eius: Ista est lex hostię pro peccato. In loco vbi
offertur holocaustū, immolabitur corā Dño
26 sanctū sanctorum est. * Sacerdos qui offert
comedet eā in loco sancto in atrio tabernacu-
27 li. * Quicquid tetigerit carnes eius, sanctifica-
bitur; si de sanguine illius vestis fuerit asper-
28 sa, lauabitur in loco sancto. * Vas aūt fictile
in quo cocta est cōfringetur: q̄ si vas æneum
29 fuerit, defricabitur & lauabitur aqua. * Omnis Inf. 11. c & 15. b
masculꝰ de gñe sacerdotali vescetur de carnibꝰ
30 eius, quia sanctū sanctorū est. * Hostia enim
q̄ cæditur pro peccato, cuius sanguis infertur
in tabernaculū testimonij ad expiandū in san
ctuario, non comedetur sed comburetur igni.

תרגום אונקלוס

13 אישתא תדירא תהי יקדא על מדבחא לא תטפי׃ 14 ודא אוריתא דמנחתא דיקרבון יתה בני אהרן קדם יי לקדם מדבחא׃ 15 ויפריש
מנה בקמציה מסלתא דמנחתא וממשחה וית כל לבונתא דעל מנחתא ויסק למדבחא לאתקבלא ברעוא אדכרתה קדם יי׃ 16 ודאשתאר
מנה יכלון אהרן ובנוהי פטיר תתאכל באתר קדיש בדרת משכן זמנא ייכלונה׃ 17 לא תתאפי חמיע חולקהון יהבית יתה מקרבני קדש
קדשין היא כחטאתא וכאשמא׃ 18 כל דכורא בבני אהרן ייכלונה קים עלם לדריכון מקרבניא דיי כל דיקרב בהון יתקדש׃ 19 ומליל
יי עם משה למימר׃ 20 דין קרבנא דאהרן ובנוהי דיקרבון קדם יי ביומא דרבי יתיה חד מן עשרא בתלת סאין סלתא מנחתא
תדירא פלגותא בצפרא ופלגותא ברמשא׃ 21 על מסריתא במשח תתעביד רביכא תיתינה תופיני מנחת ביצועין תקרב לאתקבלא ברעוא
קדם יי׃ 22 וכהנא דיתרבא תחותוהי מבנוהי יעביד יתה קים עלם קדם יי גמיר תתסק׃ 23 וכל מנחתא דכהנא גמיר תהי לא
תתאכל׃ 24 ומליל יי עם משה למימר׃ 25 מליל עם אהרן ועם בנוהי למימר דא אוריתא דחטאתא באתרא די תתנכס עלתא
תתנכס חטאתא קדם יי קדש קדשין היא׃ 26 כהנא דמכפר בדמה ייכלינה באתר קדיש תתאכל בדרת משכן זמנא׃ 27 כל דיקרב
בבשרה יתקדש ודידי מן דמה על לבושוהי דידי עלה תחוור באתר קדיש׃ 28 ומאן דחסף דתתבשל ביה יתבר ואם במנא דנחשא תתבשל
ויתמרק וישתטף במיא׃ 29 כל דכורא בכהניא ייכול יתה קדש קדשין היא׃ 30 וכל חטאתא די יתעל מדמה למשכן זמנא לכפרא
בקדשא לא תתאכל בנורא תתוקד׃

Et ignis semper ardebit, super altare nō extin- 13
guetur. Hæc lex sacrificij, quod adducēt ipsum 14
filij Aaron corā Domino coram altari. Et tollet 15
ab eo pugillo de simila sacrificij cum oleo eius & cū
omni thure eius existentia in sacrificio, & tollet su-
per altari holocaustum odorem suauitatis, memoria-
le eius Domino. At reliquum ab ea comedet 16
Aaron, & filij eius: azyma comedentur in loco san-
cto, in atrio tabernaculi testimonij comedent eam.
Non coquetur fermentata, partem ipsam dedi 17
ipsis de holocaustis Domini, sancta sanctorum sunt,
sicut quod peccati, & sicut quod delicti.
Omne masculinum sacerdotum comedent ip- 18
sam: legitimum sempiternum in generationes ve-
stras de holocaustis Domini: omnis qui tetigerit ab
illis, sanctificabitur. Et locutus est Dominus ad 19
Moysen: dicens, Hoc donum Aaron & filiorū 20
eius, quod offerent Domino, in die, qua vnxeris il-
lum, decima pars ephi similæ in sacrificium semper,
dimidium eius mane, & dimidium eius vesperi.
In sartagine in oleo fiet, conspersam feret ipsam 21
circumuoluta: sacrificium ex fragmentis offeret in
odorem suauitatis Domino.
Et sacerdos vnctus qui pro eo ex filiis eius fa- 22
ciet illud legitimum sempiternum Domino.
Totum consumabitur, & omne sacrificium sa- 23
cerdotis holocaustum erit, & non comedetur.
Et locutus est Dominus ad Moysen: dicens, 24
Loquere Aaron & filiis eius: dicens, Hæc lex 25
peccati, in loco vbi immolabūt holocausta, immolabi-
tur et quod peccati corā Domino, sancta sanctorum
sunt. Sacerdos offerens illud, comedet illud: in lo- 26
co sancto comedetur in atrio tabernaculi testimonij.
Omnis qui tetigerit carnes illius, sacrificabitur, 27
& cui aspersum fuerit de sanguine illius, super ve-
stem quæ aspersa fuerit super illam, lauabitur in lo-
co sancto. Et vas testeū vbi cocta fuerit in ipso, 28
conteretur; si autē in vase æneo cocta fuerit, defrica-
bit illud, et lauabit aqua. Omne masculū in sacer 29
dotibus comedet illud: sancta sanctorū sunt Domi-
no. Et omnia quæ pro peccato quorū illatum fue- 30
rit de sanguine eorum in tabernaculum testimonij,
ad propitiandum in sanctuario, non comedetur, in
igne comburetur.

13 καὶ πῦρ διαπαντὸς καυθήσεται ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, οὐ σβε-
14 σθήσεται. οὗτος ὁ νόμος τῆς θυσίας, ἣν προσάξουσιν αὐτὴν οἱ
15 υἱοὶ ἀαρὼν ἐνώπιον κυρίου ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἀφε-
λεῖ ἀπ' αὐτοῦ τῇ δρακὶ ἀπὸ τῆς σεμιδάλεως τῆς θυσίας σὺν τῷ
ἐλαίῳ αὐτῆς, καὶ σὺν παντὶ τῷ λιβάνῳ αὐτῆς τὰ ὄντα ἐπὶ τῆς
θυσίας· καὶ ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάρπωμα ὀσμὴν εὐω-
16 δίας, μνημόσυνον αὐτῆς τῷ κυρίῳ· τὸ δὲ καταλειφθὲν ἀπ'
αὐτῆς ἔδεται ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ· ἄζυμα βρωθήσεται ἐν τόπῳ
17 ἁγίῳ, ἐν αὐλῇ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἔδονται αὐτήν. οὐ πεφ-
θήσεται ἐζυμωμένη· μερίδα αὐτὴν δέδωκα αὐτοῖς ἀπὸ τῶν
καρπωμάτων κυρίου. ἅγια ἁγίων ἐστὶν, ὥσπερ τὸ τῆς ἁμαρτίας,
18 καὶ ὥσπερ τὸ τῆς πλημμελείας. πᾶν ἀρσενικὸν τῶν ἱερέων
ἔδονται αὐτήν· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἀπὸ τῶν
καρπωμάτων κυρίου· πᾶς ὃς ἂν ἅψηται ἀπ' αὐτῶν, ἁγιασθήσε-
19 ται. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· τοῦτο τὸ
20 δῶρον ἀαρὼν καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ὃ προσοίσουσι τῷ κυρίῳ· ἐν τῇ
ἡμέρᾳ, ᾗ ἂν χρίσεις αὐτόν, τὸ δέκατον τοῦ οἰφὶ σεμιδάλεως εἰς
θυσίαν διαπαντός, τὸ ἥμισυ αὐτῆς τὸ πρωΐ, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτῆς
21 τὸ δειλινόν. ἐπὶ τηγάνου ἐν ἐλαίῳ ποιηθήσεται, πεφυραμέ-
νην οἴσει αὐτὴν ἑλικτά· θυσίαν ἐκ κλασμάτων προσοίσει εἰς
22 ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ χριστὸς ὁ ἀντ' αὐτοῦ ἐκ
τῶν υἱῶν αὐτοῦ ποιήσει αὐτήν· νόμιμον αἰώνιον τῷ κυρίῳ.
23 ἅπαν ἐπιτελεσθήσεται, καὶ πᾶσα θυσία ἱερέως ὁλόκαυστος
24 ἔσται, καὶ οὐ βρωθήσεται. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν,
25 λέγων· λάλησον τῷ ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λέγων, οὗτος ὁ
νόμος τῆς ἁμαρτίας, ἐν τόπῳ οὗ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώμα-
τα, σφαγήσεται καὶ τὸ τῆς ἁμαρτίας ἔναντι κυρίου, ἅγια ἁγίων
26 ἐστίν. ὁ ἱερεὺς ὁ ἀναφέρων αὐτήν, ἔδεται αὐτήν, ἐν τόπῳ
ἁγίῳ βρωθήσεται, ἐν αὐλῇ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
27 πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν κρεῶν αὐτῆς, ἁγιασθήσεται· καὶ ᾧ
ἂν ἐπιρραντισθῇ ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς, ἐπὶ τὸ ἱμάτιον ὃ ῥαν-
28 τισθῇ ἐπ' αὐτό, πλυθήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ. καὶ σκεῦος
ὀστράκινον οὗ ἂν ἑψηθῇ ἐν αὐτῷ, συντριβήσεται· ἐὰν δὲ ἐν
σκεύει χαλκῷ ἑψηθῇ, ἐκτρίψει αὐτό, καὶ κλύσει ὕδατι.
29 πᾶν ἄρσεν ἐν τοῖς ἱερεῦσι φάγεται αὐτό. ἅγια ἁγίων
ἐστὶ κυρίῳ.
30 καὶ πάντα τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας ὧν ἂν εἰσενεχθῇ ἀπὸ
τοῦ αἵματος αὐτῶν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἐξι-
λάσασθαι ἐν τῷ ἁγίῳ, οὐ βρωθήσεται, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Ignis semper erit ardens super altare: nunquam extinguetur. 14 Et hæc est lex muneris quod offerent filij Aaron in conspectu Domini
coram altari. 15 Separabitque ex eo pugillo suo de simila muneris, & de oleo eius, & totum thus quod est super munus, & adolebit illud
in altari, vt memoriale eius suscipiatur cum beneplacito coram Domino. 16 Quod autem reliquum fuerit ex eo, comedent Aaron & filij
eius. Azymum comedetur in loco sancto, in atrio tabernaculi fœderis comedent illud. 17 Non coquetur fermentatum, partem enim eorum
dedi eis de oblationibus meis. Sanctum sanctorum erit, sicut hostia quæ fit pro peccato & pro delicto. 18 Omnis masculus de filiis Aaron
comedet illud: legitimum sempiternum erit in generationibus vestris de oblationibus Domini: omnis qui tetigerit illud, sanctificabitur.
19 Locutusque est Dominus cum Moyse dicens, 20 Hæc est oblatio Aaron & filiorum eius, quam offerent coram Domino in die vnctio-
nis suæ, decimam partem trium satorum similæ in munere perpetuo, dimidiam partem eius mane & dimidiam partē eius vesperi. 21 In sartagine
cum oleo fiet tenera, offerat eam coctā, atque in frusta concisa offeratur, vt suscipiatur munus cum beneplacito corā Domino. 22 Sacerdos aūt de
filiis suis qui vngendus est pro eo faciet illud: legitimū sempiternū erit coram Dño: totū cremabitur. 23 Omneq; munus sacerdotis totū crema-
bitur, non comedatur. 24 Locutusq; est Dominus cum Moyse, dicens, 25 Loquere cū Aaron & cum filiis eius, dicēs, Hęc est lex sacrificij pro pec-
cato, in loco vbi immolatur holocaustum, immolabitur hostia pro peccato corā Domino, sanctum sanctorū est. 26 Sacerdos qui propitiat in san-
guine eius, comedet eam: in loco sancto comedetur in atrio tabernaculi fœderis. 27 Omnis qui tetigerit carnem eius sanctificabitur, & qui asper-
serit de sanguine eius super vestimenta sua: illud, quod fuerit aspersum, lauabitur in loco sancto. 28 Vas autē fictile in quo cocta est, confringetur. Si
autē in vase æneo fuerit cocta, defricabitur & lauabitur aqua. 29 Omnis masculus de sacerdotibus comedet illam: sanctum sanctorū est. 30 Omnis
autem hostia pro peccato, cuius sanguis infertur in tabernaculum fœderis ad expiandum in sanctuario, non comedetur, sed igni comburetur.

ז

1 וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא׃
2 במקום אשר ישחטו את העלה ישחטו את האשם
3 ואת דמו יזרק על המזבח סביב׃ ואת כל חלבו
יקריב ממנו את האליה ואת החלב המכסה את
4 הקרב׃ ואת שתי הכלית ואת החלב אשר עליהן
אשר על הכסלים ואת היתרת על הכבד על הכלית
5 יסירנה׃ והקטיר אתם הכהן המזבחה אשה ליהוה
6 אשם הוא׃ כל זכר בכהנים יאכלנו במקום קדוש
7 יאכל קדש קדשים הוא׃ כחטאת כאשם תורה
8 אחת להם הכהן אשר יכפר בו לו יהיה׃ והכהן
המקריב את עלת איש עור העלה אשר הקריב לכהן
9 לו יהיה׃ וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל
נעשה במרחשת ועל מחבת לכהן המקריב אתה
10 לו תהיה׃ וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל
11 בני אהרן תהיה איש כאחיו׃ וזאת תורת
12 זבח השלמים אשר יקריב ליהוה׃ אם על
תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות
מצות בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן
13 וסלת מרבכת חלת בלולת בשמן׃ על חלת לחם
14 חמץ יקריב קרבנו על זבח תודת שלמיו׃ והקריב
ממנו אחד מכל קרבן תרומה ליהוה לכהן הזרק
15 את דם השלמים לו יהיה׃ ובשר זבח תודת שלמיו
16 ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר׃ ואם
נדר או נדבה זבח קרבנו ביום הקריבו את זבחו יאכל
17 וממחרת והנותר ממנו יאכל׃ והנותר מבשר
18 הזבח ביום השלישי באש ישרף׃ ואם האכל
יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה
המקריב אתו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האכלת
ממנו עונה תשא׃

CAP. VII.

1 HÆc quoq; eſt lex hoſtiæ pro delicto, ſan-
A cta ſanctorum eſt. Idcirco vbi immo-
2 labitur holocauſtum, mactabitur & victima
pro delicto: ſanguis eius per gyrũ altaris fun-
3 detur. Offerent ex ea caudã & adipem qui
operit vitalia. Duos renunculos & pingue-
4 dinem quæ iuxta ilia eſt, reticulumq́ue iecoris
5 cum renunculis. Et adolebit ea ſacerdos ſuͤ
per altare. Incenſum eſt Domini pro delicto.
6 Omnis maſculus de ſacerdotali genere in
loco ſancto veſcetur his carnibus, quia ſanctũ
ſanctorum eſt.
7 Sicut pro peccato offertur hoſtia, ita &
pro delicto. Vtriuſque hoſtiæ lex vna erit. Ad
ſacerdotem qui eam obtulerit pertinebit.
8 Sacerdos qui offert holocauſti victimã, ha-
9 bebit pellem eius. Et omne ſacrificiũ ſimilę
quod coquitur in clibano, & quicquid in cra
ticula vel in ſartagine præparatur, eius erit ſa-
10 cerdotis à quo offertur. Siue oleo conſperſa
B ſiue arida fuerint. Cunctis filiis Aaron mẽſura
11 æqua per ſingulos diuidetur. Hæc eſt lex
12 hoſtiæ pacificorũ quę offertur Dño. Si pro
gratiarũ actione oblatio fuerit, offerẽt panes
abſq; fermento conſperſos oleo, & lagana azy
ma vncta oleo, coctamq; ſimilã & collyridas
13 olei admixtione cõſperſas. Panes quoq; fer
mentatos cũ hoſtia gratiarũ quæ immolatur
14 pro pacificis. Ex quibus vnus pro primitiis
offertur Dño, & erit ſacerdotis qui fundet ho
15 ſtiæ ſanguinẽ; Cuius carnes eadem come-
dentur die, nec remanebit ex eis quicquam
vſque manè.
16 Si voto vel ſponte quiſpiam obtulerit ho
ſtiam, eadem ſimiliter edetur die. Sed & ſi
quid in craſtinum remãſerit, veſci licitum eſt.
17 Quicquid autem tertius inuenerit dies,
ignis abſumet.
18 Si quis de carnibus victimæ pacificorum
die tertio comederit, irrita fiet eius oblatio,
nec proderit offerenti, quin potius quæcun-
que anima tali ſe edulio contaminauerit, prę-
uaricationis rea erit.

תרגום אונקלוס

ז 1 ודא אוריתא דאשמא קדש קדשין הוא׃ 2 באתרא דיכסון ית עלתא יכסון ית אשמא וית דמיה
יזרוק על מדבחא סחור סחור׃ 3 וית כל תרביה יקריב מיניה ית אליתא וית תרבא דחפי ית גוא׃ 4 וית תרתין כוליין וית תרבא דעליהן דעל
גססיא וית חצרא דעל כבדא על כולייתא יעדינה׃ 5 ויסק יתהון כהנא למדבחא קרבנא קדם יי אשמא הוא׃ 6 כל דכורא בכהניא
ייכלוניה באתר קדיש יתאכל קדש קדשין הוא׃ 7 כחטאתא כאשמא אוריתא חדא להון כהנא דיכפר ביה דיליה יהי׃ 8 וכהנא דמקרב ית
עלת גבר משך עלתא דיקרב לכהנא דיליה יהי׃ 9 וכל מנחתא דתתאפי בתנורא וכל דיתעבד ברדתא ועל מסריתא לכהנא דמקרב יתה דיליה
תהי׃ 10 וכל מנחתא דפילא במשח ודלא פילא לכל בני אהרן תהי גבר כאחוהי׃ 11 ודא אוריתא דנכסת קודשיא דיקרב קדם יי׃
12 אם על תודתא יקרביניה ויקרב על נכסת תודתא גריצן פטירן דפילן במשח ואספוגין פטירין דמשיחין במשח וסולתא רביכא גריצן דפילן
במשח׃ 13 על גריצן דלחם חמיע יקריב קרבניה על נכסת תודת קודשוהי׃ 14 ויקרב מיניה חד מכל קרבנא אפרשותא קדם יי לכהנא
דזריק ית דם נכסת קודשיא דיליה יהי׃ 15 ובשר נכסת תודת קודשוהי ביום קרבניה יתאכל לא יצנע מיניה עד צפרא׃ 16 ואם נדר או
נדבתא נכסת קרבניה ביומא דיקרב ית נכסתיה יתאכל וביומא דבתרוהי ודאשתאר מיניה יתאכל׃ 17 ודאשתאר מבשר נכסתא ביומא
תליתאה בנורא יתוקד׃ 18 ואם אתאכלא יתאכל מבשר נכסת קודשוהי ביומא תליתאה לא יהי לרעוא די מקרב יתיה לא יתחשב ליה מרחק
יהי ואינש דיכול מיניה חוביה יקבל׃

CAP. VII.

ET hæc lex arietis qui pro delicto, sancta sancto- 1
rum sunt. * *In loco vbi immolabunt holocau* 2
stum, immolabunt arietē delicti coram Domino, &
sanguinem effundet iuxta basim altaris in circuitu.
* *Et omnem adipem eius offeret ab eo, & lum-* 3
bos & adipem operientem intestina, et omnem adi-
pem qui in intestinis. * *Et duos renes, & adipem* 4
qui in illis qui super femora, & reticulum quod in
iecore cum renibus, auferet ea. * *Et offeret ea sa-* 5
cerdos super altare holocaustum Domino, pro delicto
est. * *Omnis masculus ex sacerdotibus comedet* 6
ea, in loco sancto comedetur, sancta sanctorum sunt.
* *Sicut quod pro peccato, sic & quod delicti, lex* 7
vna illorum. sacerdos qui propitiabit in eo, illi erit:
* *Et sacerdos offerens holocaustum hominis, pel-* 8
lis holocausti, quod offert ille, ei erit.
* *Et omne sacrificium quod fiet in clibano, & o-* 9
mne quod fiet in craticula, vel in sartagine, sacerdo-
tis offerentis illud, illius erit.
* *Et omne sacrificium præparatum in oleo, &* 10
non præparatum, omnibus filiis Aaron erit cuilibet
æquum. * *Hæc lex sacrificij pacificorum, quod* 11
offerent Domino. * *Si quidem pro laudatione ob-* 12
tulerit illud, & offeret in sacrificio laudationis pa-
nes azymos ex simila præparatos in oleo, & lagana
azyma lita in oleo, & similam conspersam in oleo.
* *In panibus fermentatis offeret oblationē suam* 13
in sacrificium laudationis salutaris eius.
* *Et adducet ab eo vnum ab omnibus donis il-* 14
lius, separationem Domino: sacerdoti effundenti san
guinem salutaris, illi erit.
* *Et carnes sacrificij laudis salutaris, illi erunt:* 15
& in qua die donantur, comedētur: non relinquent
ab illa ad mane.
* *Et si votum fuerit, vel voluntarium sacrifica-* 16
uerit donum suum, qua die obtulerit sacrificium
suum, comedetur & cras.
* *Et reliquū à carnibus sacrificij vsque ad diem* 17
tertium, in igni comburetur.
* *Si autem comedens comederit de carnibus die* 18
tertio, nō accipietur offerenti illud, non connumera-
bitur ei, pollutio est: at anima, quæ comederit ab eo,
peccatum portabit.

ζ.

1 * Καὶ οὗτος ὁ νόμος τοῦ κριοῦ τοῦ περὶ τῆς πλημμελείας· ἅ-
2 για ἁγίων ἐστίν. * ἐν τόπῳ οὗ σφάζουσι τὸ ὁλοκαύτωμα,
σφάξουσι τὸν κριὸν τῆς πλημμελείας ἔναντι κυρίου· καὶ τὸ αἷμα
3 προσχεεῖ ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ. * καὶ πᾶν τὸ
στέαρ αὐτοῦ προσοίσει ἀπ' αὐτοῦ, καὶ τὴν ὀσφὺν καὶ τὸ στέαρ τὸ κα-
τακαλύπτον τὰ ἐνδόσθια, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων·
4 * καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν τὸ ἐπὶ τῶν μη-
ρῶν, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς, περιελεῖ
5 αὐτά. * καὶ ἀνοίσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάρ-
6 πωμα τῷ κυρίῳ, περὶ πλημμελείας ἐστί. * πᾶς ἄρσην ἐκ
τῶν ἱερέων ἔδεται αὐτά, ἐν τόπῳ ἁγίῳ βρωθήσεται· ἅγια ἁγίων
7 ἐστίν. * ὥσπερ τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας· οὕτως καὶ τὸ τῆς πλημ-
μελείας· νόμος εἷς αὐτῶν· ὁ ἱερεὺς ὅστις ἐξιλάσεται ἐν αὐτῷ, αὐτῷ
8 ἔσται. * καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ προσάγων ὁλοκαύτωμα ἀνθρώπου,
τὸ δέρμα τῆς ὁλοκαυτώσεως, ἧς προσφέρει αὐτός, αὐτῷ ἔσται.
9 * καὶ πᾶσα θυσία ἥτις ποιηθήσεται ἐν κλιβάνῳ, καὶ πᾶσα ἥτις
ποιηθήσεται ἐπ' ἐσχάρας, ἢ ἐπὶ τηγάνου, τοῦ ἱερέως τοῦ προσφέ-
10 ροντος αὐτὴν, αὐτοῦ ἔσται. * καὶ πᾶσα θυσία ἀναπεποιη-
μένη ἐν ἐλαίῳ, καὶ μὴ ἀναπεποιημένη, πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν
11 ἔσται ἑκάστῳ τὸ ἴσον. * οὗτος ὁ νόμος τῆς θυσίας τῶν εἰρηνικῶν,
12 ἣν προσοίσουσι τῷ κυρίῳ. * ἐὰν μὲν περὶ αἰνέσεως προσφέρῃ
αὐτήν, καὶ προσοίσει ἐπὶ τῆς θυσίας τῆς αἰνέσεως ἄρτους ἀζύμους
ἐκ σεμιδάλεως ἀναπεποιημένους ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάγανα ἄζυ-
μα διακεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ, καὶ σεμίδαλιν πεφυραμένην ἐν
13 ἐλαίῳ· * ἐπ' ἄρτοις ζυμίταις προσοίσει τὸ δῶρον αὐτοῦ ἐπὶ
14 θυσίᾳ αἰνέσεως σωτηρίου αὐτοῦ. * καὶ προσάξει ἀπ' αὐτοῦ
ἓν ἀπὸ πάντων τῶν δώρων αὐτοῦ, ἀφαίρεμα κυρίῳ, τῷ ἱερεῖ τῷ
προσχέοντι τὸ αἷμα τοῦ σωτηρίου, αὐτῷ ἔσται.
15 * καὶ τὰ κρέα θυσίας αἰνέσεως σωτηρίου, αὐτῷ ἔσται· καὶ ἐν
ᾗ ἡμέρᾳ δωρεῖται, βρωθήσεται· οὐ καταλείψουσιν ἀπ' αὐτοῦ
16 εἰς τὸ πρωΐ. * καὶ ἐὰν εὐχὴ ᾖ, ἢ ἑκούσιον θυσιάζῃ τὸ δῶρον αὐ-
τοῦ, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ προσαγάγῃ τὴν θυσίαν αὐτοῦ, βρωθήσεται καὶ
τῇ αὔριον.
17 * καὶ τὸ καταλειφθὲν ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας ἕως ἡμέρας
18 τρίτης, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. * ἐὰν δὲ φαγὼν φάγῃ ἀπὸ
τῶν κρεῶν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, οὐ δεχθήσεται τῷ προσφέροντι
αὐτό· οὐ λογισθήσεται αὐτῷ, μίασμά ἐστιν. ἡ δὲ ψυχή, ἥτις ἂν
φάγῃ ἀπ' αὐτοῦ, τὴν ἁμαρτίαν λήψεται.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. VII.

ET hæc est lex hostiæ pro delicto, sanctum sanctorum est. [2] In loco vbi immolant holocaustum, immolabunt hostiam pro delicto; sanguinem
autē eius sparget per circuitum altaris. [3] Et totum adipem eius offeret ex ea, caudā & adipem qui operit intestina. [4] Et duos renes & adi-
pem qui est super eos, qui est iuxta ilia, & reticulū quod est super iecur cū renibus auferat eum. [5] Et adolebit ea sacerdos in altari in oblationem
coram Domino, pro delicto enim est. [6] Omnis masculus ex sacerdotibus comedet eam, in loco sancto comedetur, sanctum sanctorū est. [7] Sicut
hostia quæ offertur pro peccato, sic erit hostia quæ offertur pro delicto, lex vna erit eis: sacerdos qui propitiat cum ea, eius erit. [8] Sacerdos autē qui
offert holocaustum viri, pellis holocausti erit eius qui offert illud. [9] Et omne munus quod coquitur in clibano, & omne quod fit in craticula & in
sartagine, ad sacerdotē qui offert illud pertinebit. [10] Et omne munus conspersum oleo & quod nō est conspersum, omnibus filiis Aaron erit, æqua-
liter diuidatur inter fratres. [11] Et hæc est lex hostiæ sanctificationū quæ offertur coram Domino. [12] Si pro gratiarum actione obtulerit eam, offe-
ret pro hostia gratiarum actionis placentas azymas conspersas oleo, & lagana azyma vncta oleo, & collyridas similæ conspersas oleo. [13] Cum pla-
centis panis fermentati offeret oblationem suam pro hostia gratiarum actionis sanctificationum eius. [14] Offeretque ex ea vnum ex omni oblatio-
ne separatum coram Domino, & illius sacerdotis erit qui aspersit sanguinem hostiæ sanctificationum. [15] Caro autem hostiæ gratiarum actionis san
ctificationum eius eadem die qua offertur comedetur: non remanebit ex ea quicquam vsque mane. [16] Si autem voto vel spōte obtulerit hostiam,
eadem die qua offertur hostia comedetur: & in die quoque crastina si quid remanserit ex ea comedetur. [17] Et quod remanserit de carne hostiæ in
diem tertiam, igni comburetur. [18] Si autem comestum fuerit quicquam de carne hostiæ sanctificationum in die tertia, non erit in beneplacito, ne-
que existimabitur ei qui offeret eam, abominabile erit, & homo qui comederit ex ea, peccatum suscipiet.

19 * וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר־יִגַּע בְּכָל־טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף
20 וְהַבָּשָׂר כָּל־טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר׃ * וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תֹּאכַל
בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו
21 וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ׃ * וְנֶפֶשׁ כִּי־תִגַּע בְּכָל־
טָמֵא בְּטֻמְאַת אָדָם אוֹ בִּבְהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּכָל־שֶׁקֶץ
טָמֵא וְאָכַל מִבְּשַׂר־זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה
22 וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
23 מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כָּל־חֵלֶב
24 שׁוֹר וְכֶשֶׂב וָעֵז לֹא תֹאכֵלוּ׃ * וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב
25 טְרֵפָה יֵעָשֶׂה לְכָל־מְלָאכָה וְאָכֹל לֹא תֹאכְלֻהוּ׃ * כִּי
כָּל־אֹכֵל חֵלֶב מִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב מִמֶּנָּה אִשֶּׁה
26 לַיהוָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מֵעַמֶּיהָ׃ * וְכָל־דָּם
27 לֹא תֹאכְלוּ בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לָעוֹף וְלַבְּהֵמָה׃ * כָּל־
נֶפֶשׁ אֲשֶׁר־תֹּאכַל כָּל־דָּם וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא
28 מֵעַמֶּיהָ׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
29 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַמַּקְרִיב אֶת־זֶבַח
שְׁלָמָיו לַיהוָה יָבִיא אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה מִזֶּבַח שְׁלָמָיו׃
30 * יָדָיו תְּבִיאֶינָה אֵת אִשֵּׁי יְהוָה אֶת־הַחֵלֶב עַל־הֶחָזֶה
יְבִיאֶנּוּ אֵת הֶחָזֶה לְהָנִיף אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה׃
31 * וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־הַחֵלֶב הַמִּזְבֵּחָה וְהָיָה הֶחָזֶה
32 לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו׃ * וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין תִּתְּנוּ תְרוּמָה לַכֹּהֵן
33 מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם׃ * הַמַּקְרִיב אֶת־דַּם הַשְּׁלָמִים
וְאֶת־הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה׃
34 * כִּי אֶת־חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה לָקַחְתִּי
מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיהֶם וָאֶתֵּן אֹתָם
לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּלְבָנָיו לְחָק־עוֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
35 * זֹאת מִשְׁחַת אַהֲרֹן וּמִשְׁחַת בָּנָיו מֵאִשֵּׁי יְהוָה בְּיוֹם
36 הִקְרִיב אֹתָם לְכַהֵן לַיהוָה׃ * אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת
לָהֶם בְּיוֹם מָשְׁחוֹ אֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֻקַּת
עוֹלָם לְדֹרֹתָם׃

19 * Caro quæ aliquid tetigerit immundum,
C non comedetur, ſed cõburetur igni. Qui fue-
20 rit mundus veſcetur ex ea. * Anima polluta
quæ ederit de carnibus hoſtiæ pacificorũ, quę
oblata eſt Domino, peribit de populis ſuis.
21 * Et quæ tetigerit immunditiam hominis
vel iumenti ſiue omnis rei quæ polluere po-
teſt, & comederit de huiuſcemodi carnibus,
22 interibit de populis ſuis. * Locutúſq; eſt Do-
23 minus ad Moyſen, dicens: * Loquere filiis
Iſrael, Adipem ouis & bouis, & capræ non co
24 medetis. * Adipem cadaueris morticini &
eius animalis quod à beſtia captũ eſt, habebi-
25 tis in varios vſus. * Si quis adipem qui of-
ferri debet in incenſum Domini comederit,
26 peribit de populo ſuo. * Sanguinem quoq; Sup. 3.A.
omnis animalis non ſumetis in cibo tam de
auibus, quàm de pecoribus.
27 * Omnis anima quę ederit ſanguinem, per-
ibit de populis ſuis.
28 * Locutusque eſt Dñs ad Moyſen, dicens:
29 * Loquere filiis Iſrael, dicens: Qui offert
victimam pacificorum Domino, offerat ſimul
& ſacrificium, id eſt, libamenta eius.
30 * Tenebit manibus adipem hoſtiæ & pe-
ctuſculum. Cúmque ambo oblata Domino
D conſecrauerit, tradet ſacerdoti.
31 * Qui adolebit adipem ſuper altare, pectu-
ſculum autem erit Aaron & filiorum eius.
32 * Armus quoque dexter de pacificorũ ho-
ſtiis cedet in primitias ſacerdotis.
33 * Qui obtulerit ſanguinem & adipem fi-
liorum Aaron, ipſe habebit & armum de-
xtrum in portione ſua.
34 * Pectuſculum enim eleuationis & armũ
ſeparationis tuli à filiis Iſrael de hoſtiis eo-
rum pacificis, & dedi Aaron ſacerdoti & filiis
eius in lege perpetua ab omni populo Iſrael.
35 * Hæc eſt vnctio Aaron & filiorum eius in
ceremoniis Domini, die quo obtulit eos Moy
ſes vt ſacerdotio fungerentur.
36 * Et quæ præcepit eis dari Dominus à filiis
Iſrael religione perpetua in generationibus
ſuis.

תרגום אונקלוס

19 ובשר קודשא דיקרב בכל מסאב לא יתאכל בנורא יתוקד ובשר קודשא כל דידכי לקודשא ייכול בשר קודשא׃ 20 ואנש דייכול בשרא
מנכסת קודשיא די קדם יי וסובתיה עלוהי וישתיצי אנשא ההוא מעמיה׃ 21 ואנש ארי יקרב בכל מסאב בסאבת אנשא או בבעירא
מסאבא או בכל שקץ מסאב וייכול מבשר נכסת קודשיא די קדם יי וישתיצי אנשא ההוא מעמיה׃ 22 ומליל יי עם משה למימר׃
23 מליל עם בני ישראל למימר כל תרב תור ואימר ועז לא תיכלון׃ 24 ותרב נבילא ותרב תבירא יתעבד לכל עיבידתא ומיכל לא תיכלוניה׃
25 ארי כל דייכול תרבא מן בעירא דיקרב מינה קורבנא קדם יי וישתיצי אנשא דייכול מעמיה׃ 26 וכל דמא לא תיכלון בכל מותבניכון
לעופא ולבעירא׃ 27 כל אנש דייכול כל דמא וישתיצי אנשא ההוא מעמיה׃ 28 ומליל יי עם משה למימר׃ 29 מליל עם בני ישראל
למימר דמקריב ית נכסת קודשוהי קדם יי ייתי ית קורבניה קדם יי מנכסת קודשוהי׃ 30 ידוהי ייתיין ית קורבניא דיי ית תרבא על חדיא
ייתיניה ית חדיא לארמא יתיה ארמא קדם יי׃ 31 ויסק כהנא ית תרבא למדבחא ויהא חדיא לאהרן ולבנוהי׃ 32 וית שוקא דימינא
התנון אפרשותא לכהנא מנכסת קודשיכון׃ 33 דמקריב ית דם נכסת קודשיא וית תרבא מבני אהרן דיליה תהי שוקא דימינא לחולק׃
34 ארי ית חדיא דארמותא וית שוקא דאפרשותא נסיבית מן בני ישראל מנכסת קודשיהון ויהבית יתהון לאהרן כהנא ולבנוהי לקיים עלם מן בני
ישראל׃ 35 דא רבות אהרן ורבות בנוהי מקורבניא דיי ביומא דיקרבון יתהון לשמשא קדם יי׃ 36 דפקיד יי למתן להון ביומא
דרבי יתהון מן בני ישראל קים עלם לדריהון׃

* Et carnes quaſcunque tetigerit omnis immun- 19
di, non comedentur, in igne cõburentur, omnis mun
dus comedet carnes. * At anima quæ comederit de 20
carnibus ſacrificij ſalutaris, quod eſt Domino, &
immunditia eius in eo, exterminabitur anima illa de
populo ſuo. * Et anima quæ tetigerit omnem rem 21
immundã, vel de immunditia hominis, vel quadru-
pedum immundorum, vel omnis abominationis im-
mundæ, & comederit de carnibus ſacrificij pacifico
rum, quod eſt Domini, peribit anima illa de populo
ſuo. * Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 22
* Loquere filiis Iſrael, dicens: Omnẽ adipem boũ 23
& ouium, & caprarum non comedetis.
* Et adeps morticiniorum, & à beſtia occiſorum 24
fiet in omne opus, & comeſtione non comedetur.
* Quia omnis comedens adipem de iumẽtis, quo- 25
rum offeret ab illis holocauſtũ Domino; peribit ani-
ma illa de populo ſuo. * Omnem ſanguinem non 26
comedetis in omni habitatione veſtra deque iumen-
tis & de auibus. * Omnis anima quæ comederit 28
ſanguinẽ, peribit anima illa de populo ſuo.
* Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 28
* Loquere filiis Iſrael, dicẽs: Qui obtulerit ſacri- 29
ficium pacificorum ſuorum Domino, feret donum
ſuum Domino, de ſacrificio ſalutaris eius. * Ma- 30
nus eius offerent oblationes Domino: adipem qui in
pectuſculo; & reticulum quod in iecore offeret ipſa,
vt imponat donum coram Domino. * Et tollet 31
ſacerdos adipem ſuper altare, et erit pectuſculũ Aa-
ron & filijs eius. * Et brachium dextrum dabi- 32
tis ſeparationem ſacerdoti de ſacrificijs ſalutaris ve-
ſtri. * Qui obtulerit ſanguinem ſalutaris & adi- 33
pem de filijs Aaron, illi erit brachium dextrum
in parte.
* Nam pectuſculum impoſitionis & brachium 34
ſeparationis, accepi à filijs Iſrael de ſacrificijs ſalu-
taris veſtri, & dedi illa Aaron ſacerdoti, & filijs
eius, legitimum ſempiternum à filijs Iſrael.
* Hæc vnctio Aaron, & vnctio filiorum eius de 35
oblationibus Domini, in qua die applicauit illos vt
ſacerdotio fungerentur Domino.
* Sicut præcepit Dominus dare illis qua die vn- 36
xit illos de filijs Iſrael, legitimum ſempiternum in
generationes eorum.

19 * καὶ κρέα ὅσα ἂν ἅψηται παντὸς ἀκαθάρτου, οὐ βρωθήσεται, ἐν
20 πυρὶ κατακαυθήσεται. πᾶς καθαρὸς φάγεται κρέα. * ἡ δὲ ψυ-
χὴ ἥτις ἂν φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου, ὅ ἐστι κυ-
ρίῳ, καὶ ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ
21 ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. * καὶ ἡ ψυχὴ, ἣ ἂν ἅψηται παντὸς
πράγματος ἀκαθάρτου, ἢ ἀπὸ ἀκαθαρσίας ἀνθρώπου, ἢ τῶν
τετραπόδων τῶν ἀκαθάρτων, ἢ παντὸς βδελύγματος ἀκα-
θάρτου, καὶ φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τῶν εἰρηνικῶν, ὅ ἐστι τοῦ
κυρίου, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς.
22 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, * λάλησον
23 τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, πᾶν στέαρ βοῶν, καὶ προβάτων, καὶ
24 αἰγῶν οὐκ ἔδεσθε. * καὶ στέαρ θνησιμαίων, καὶ θηριαλώ-
των ποιηθήσεται εἰς πᾶν ἔργον, καὶ βρώσει οὐ βρωθήσεται.
25 * ὅτι πᾶς ὁ ἐσθίων στέαρ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, ὧν προσάξει ἀπ'
αὐτῶν κάρπωμα κυρίῳ, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ
26 λαοῦ αὐτῆς. * πᾶν αἷμα οὐκ ἔδεσθε ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑμῶν
27 ἀπό τε τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν. * πᾶσα ψυχὴ ἣ
ἂν φάγῃ αἷμα, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς.
28 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, * λάλησον
29 τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων, ὁ προσφέρων θυσίαν τῶν εἰρηνικῶν
αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, οἴσει τὸ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἀπὸ τῆς θυσίας
30 τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ. * αἱ χεῖρες αὐτοῦ προσοίσουσι τὰ καρπώ-
ματα τῷ κυρίῳ· τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τοῦ στηθυνίου, καὶ τὸν λοβὸν τὸν
ἐπὶ τοῦ ἥπατος προσάξει αὐτά, ὥστε ἐπιθεῖναι δόμα ἔναν-
τι κυρίου.
31 * καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς τὸ στέαρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· καὶ ἔσται
τὸ στηθύνιον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ.
32 * καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν δώσετε ἀφαίρεμα τῷ ἱερεῖ ἀπὸ
33 τῶν θυσιῶν τοῦ σωτηρίου ὑμῶν. * ὁ προσφέρων τὸ αἷμα τοῦ σω-
τηρίου καὶ τὸ στέαρ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀαρών, αὐτῷ ἔσται ὁ βραχίων ὁ
34 δεξιὸς ἐν μερίδι. * τὸ γὰρ στηθύνιον τοῦ ἐπιθέματος καὶ τὸν
βραχίονα τοῦ ἀφαιρέματος, εἴληφα παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ
ἀπὸ τῶν θυσιῶν τοῦ σωτηρίου ὑμῶν, καὶ ἔδωκα αὐτὰ ἀαρὼν τῷ ἱε-
ρεῖ, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, νόμιμον αἰώνιον παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
35 * αὕτη ἡ χρίσις ἀαρών, καὶ ἡ χρίσις τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν
καρπωμάτων κυρίου, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ προσηγάγετο αὐτοὺς εἰς τὸ
36 ἱερατεύειν κυρίῳ. * καθότι ἐνετείλατο κύριος δοῦναι αὐ-
τοῖς ᾗ ἡμέρᾳ ἔχρισεν αὐτοὺς παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, νόμιμον
αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Caro autem ſanctificata quæ tetigerit omne immundum, non comedetur, ſed igni comburetur. Et quicunque fuerit mundus ad comedendum carnem ſanctificatam, comedat carnem ſanctificatam. 20 Homo autem qui comederit carnem hoſtiæ ſanctificationum quæ eſt coram Domino: & immunditia eius fuerit in eo, exterminabitur homo ille de populo ſuo. 21 Et homo qui tetigerit omne immundum ſiue immunditiam hominis, aut iumentum immundum, aut omnem abominationem immundam: & comederit de carne hoſtiæ ſanctificationum quę eſt coram Domino, exterminabitur homo ille de populo ſuo. 22 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 23 Loquere cum filiis Iſrael, dicens: Omnem adipem bouis & agni, & capræ non comedetis. 24 Adeps autem cadaueris morticini & adeps animalis confracti à beſtia fiet in omne opus, & nequaquam comedetis eum. 25 Quia omnis qui comederit adipem pecoris, ex quo offertur oblatio coram Domino; exterminabitur homo qui comederit de populo ſuo. 26 Et omnem ſanguinem non comedetis in omnibus habitationibus veſtris tam de auibus quàm de pecoribus. 27 Omnis homo qui comederit omnem ſanguinem, exterminabitur homo ille de populo ſuo. 28 Locutuſque eſt Dominus cũ Moyſe, dicens: 29 Loquere cum filiis Iſrael, dicens: Qui offert victimam ſanctificationum eius coram Domino, afferat oblationem ſuam coram Domino de hoſtia ſanctificationum eius. 30 Manus eius afferant oblationes Domini, adipem cum pectuſculo afferat, vt eleuetur pectuſculum eleuatione coram Domino. 31 Et adolebit ſacerdos adipem in altari, eritque pectuſculum Aaron & filiis eius. 32 Armum quoque dexterum dabitis pro primitiis ſacerdoti de hoſtia ſanctificationũ veſtrarum. 33 Qui obtulerit ſanguinem hoſtiæ ſanctificationũ & adipem de filiis Aaron, ipſius erit armus dexter in portionem ſuam. 34 Quia pectuſculũ eleuationis & armum ſeparationis tuli à filiis Iſrael de hoſtia pacificorũ ſuorũ, & dedi ea Aaron ſacerdoti & filiis eius pacto ſempiterno à filiis Iſrael. 35 Hæc eſt vnctio Aarõ & vnctio filiorũ eius de oblationibus Domini, in die qua obtulerũt eos vt miniſtrarẽt corã Dño. 36 Quæ præcepit Dñs dari eis à filiis Iſrael in die qua vnxerũt eos fœdere ſempiterno in generationibus ſuis.

37 זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת
וְלָאָשָׁם וְלַמִּלּוּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים׃
38 אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּהַר סִינָי בְּיוֹם צַוֹּתוֹ
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת־קָרְבְּנֵיהֶם לַיהוָה
בְּמִדְבַּר סִינָי׃

ח

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
2 קַח אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ וְאֵת הַבְּגָדִים וְאֵת
שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֵת פַּר הַחַטָּאת וְאֵת שְׁנֵי הָאֵילִים
3 וְאֵת סַל הַמַּצּוֹת׃ וְאֵת כָּל־הָעֵדָה הַקְהֵל
4 אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֹתוֹ וַתִּקָּהֵל הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃
5 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעֵדָה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה
6 יְהוָה לַעֲשׂוֹת׃ וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו
7 וַיִּרְחַץ אֹתָם בַּמָּיִם׃ וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הַכֻּתֹּנֶת וַיַּחְגֹּר
אֹתוֹ בָּאַבְנֵט וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ אֶת־הַמְּעִיל וַיִּתֵּן עָלָיו
אֶת־הָאֵפֹד וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ בְּחֵשֶׁב הָאֵפֹד וַיֶּאְפֹּד לוֹ בּוֹ׃
8 וַיָּשֶׂם עָלָיו אֶת־הַחֹשֶׁן וַיִּתֵּן אֶל־הַחֹשֶׁן אֶת־
9 הָאוּרִים וְאֶת־הַתֻּמִּים׃ וַיָּשֶׂם אֶת־הַמִּצְנֶפֶת עַל־
רֹאשׁוֹ וַיָּשֶׂם עַל־הַמִּצְנֶפֶת אֶל־מוּל פָּנָיו אֵת צִיץ הַזָּהָב
10 נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וַיִּקַּח
מֹשֶׁה אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וַיִּמְשַׁח אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־
11 כָּל־אֲשֶׁר־בּוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם׃ וַיַּז מִמֶּנּוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ
שֶׁבַע פְּעָמִים וַיִּמְשַׁח אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־
12 הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ לְקַדְּשָׁם׃ וַיִּצֹק מִשֶּׁמֶן הַמִּשְׁחָה
13 עַל רֹאשׁ אַהֲרֹן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ׃ וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה
אֶת־בְּנֵי אַהֲרֹן וַיַּלְבִּשֵׁם כֻּתֳּנֹת וַיַּחְגֹּר אֹתָם אַבְנֵט
וַיַּחֲבֹשׁ לָהֶם מִגְבָּעוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
14 וַיַּגֵּשׁ אֵת פַּר הַחַטָּאת וַיִּסְמֹךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם
עַל־רֹאשׁ פַּר הַחַטָּאת׃

37 * Iſta eſt lex holocauſti & ſacrificij pro pec
cato atque delicto, & pro conſecratione & pa
38 cificorum victimis. * Quam conſtituit Do
minus Moyſi in monte Sinai, quãdo manda-
uit filiis Iſrael vt offerrẽt oblationes ſuas Do-
mino in deſerto Synai.

CAP. VIII.

1 LOcutúſq; eſt Dominus ad Moyſen: dicẽs, Num. 7.
A * Tolle Aaron cum filiis ſuis, veſteſque
2 eorum & vnctionis oleum, vitulum pro pec-
cato, duos arietes, caniſtrum cum azymis.
3 * Et congregabis omnem cœtum Iſrael ad
oſtium tabernaculi.
4 * Fecítque Moyſes vt Dominus imperaue-
rat: congregatáque omni turba ante fores ta-
5 bernaculi; * Ait, Iſte eſt ſermo quem iuſſit
Dominus fieri.
6 * Statímque obtulit Aaron & filios eius.
Cúmque lauiſſet eos,
7 * Veſtiuit Pontificem ſubucula linea, accin
gens eum baltheo, & induens eũ tunica hya-
cinthina, & deſuper humerale impoſuit.
quod aſtringens cingulo,
8 * Aptauit rationali, in quo erat Doctrina
& Veritas.
9 * Cidari quoque texit caput, & ſuper eam
B contra frontem poſuit laminam auream con
ſecratam in ſanctificatione, ſicut præceperat
ei Dominus.
10 * Tulit & vnctionis oleum, quo liniuit ta-
bernaculum cũ omni ſupellectili ſua. Cúm-
que ſanctificans
11 * Aſperſiſſet altare ſeptem vicibus vnxit il-
lud & omnia vaſa eius, labrúmque cum baſi
ſua ſanctificauit oleo.
12 * Quod fundens ſuper caput Aaron, vnxit
eum & conſecrauit.
13 * Filios quoque eius oblatos veſtiuit tuni-
cis lineis, & cinxit balteis, impoſuítque mi-
tras vt iuſſerat Dominus.
14 * Obtulit & vitulum pro peccato. Cúm-
que ſuper caput eius poſuiſſet Aaron & filij
eius manus ſuas:

תרגום אונקלוס

37 דָא אוֹרַיְתָא לַעֲלָתָא וּלְמִנְחָתָא וּלְחַטָּאתָא וְלַאֲשָׁמָא וּלְקֻרְבְּנַיָּא וּלְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא׃ 38 דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה בְּטוּרָא
דְּסִינַי בְּיוֹמָא דְפַקֵּדוּתֵיהּ יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקָרָבָא יָת קֻרְבְּנֵיהוֹן קֳדָם יְיָ בְּמַדְבְּרָא דְסִינָי׃

ח

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 2 קָרֵיב יָת
אַהֲרֹן וְיָת בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ וְיָת לְבוּשַׁיָּא וְיָת מִשְׁחָא דִרְבוּתָא וְיָת תּוֹרָא דְחַטָּאתָא וְיָת תְּרֵין דִּכְרִין וְיָת סַלָּא דְפַטִּירַיָּא׃ 3 וְיָת כָּל כְּנִשְׁתָּא
כְּנוֹשׁ לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 4 וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָתֵיהּ וְאִתְכְּנֵשַׁת כְּנִשְׁתָּא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 5 וַאֲמַר מֹשֶׁה
לִכְנִשְׁתָּא דֵּין פִּתְגָּמָא דְפַקֵּיד יְיָ לְמֶעְבַּד׃ 6 וְקָרֵיב מֹשֶׁה יָת אַהֲרֹן וְיָת בְּנוֹהִי וְאַסְחִי יָתְהוֹן בְּמַיָּא׃ 7 וִיהַב עֲלוֹהִי יָת כִּיתוּנָא וְזָרֵיז
יָתֵיהּ בְּהֶמְיָנָא וְאַלְבֵּישׁ יָתֵיהּ יָת מְעִילָא וִיהַב עֲלוֹהִי יָת אֵפוֹדָא וְזָרֵיז יָתֵיהּ בְּהֶמְיַן אֵפוֹדָא וְאַתְקֵין לֵיהּ בֵּיהּ׃ 8 וְשַׁוִּי עֲלוֹהִי יָת חוּשְׁנָא
וִיהַב בְּחוּשְׁנָא יָת אוּרַיָּא וְיָת תֻּמַּיָּא׃ 9 וְשַׁוִּי יָת מִצְנַפְתָּא עַל רֵישֵׁיהּ וְשַׁוִּי עַל מִצְנַפְתָּא לָקֳבֵל אַפּוֹהִי יָת צִיצָא דְדַהֲבָא כְּלִילָא דְקֻדְשָׁא
כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ 10 וּנְסֵיב מֹשֶׁה יָת מִשְׁחָא דִרְבוּתָא וְרַבִּי יָת מַשְׁכְּנָא וְיָת כָּל דְּבֵיהּ וְקַדֵּישׁ יָתְהוֹן׃ 11 וְאַדִּי מִנֵּיהּ עַל מַדְבְּחָא
שְׁבַע זִמְנִין וְרַבִּי יָת מַדְבְּחָא וְיָת כָּל מָנוֹהִי וְיָת כִּיּוֹרָא וְיָת בְּסִיסֵיהּ לְקַדָּשׁוּתְהוֹן׃ 12 וַאֲרֵיק מִמִּשְׁחָא דִרְבוּתָא עַל רֵישׁ אַהֲרֹן וְרַבִּי יָתֵיהּ לְקַדָּשׁוּתֵיהּ׃
13 וְקָרֵיב מֹשֶׁה יָת בְּנֵי אַהֲרֹן וְאַלְבֵּשִׁינוּן כִּיתוּנִין וְזָרֵיז יָתְהוֹן הֶמְיָנִין וְאַתְקֵין לְהוֹן קוֹבְעִין כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ 14 וְקָרֵיב יָת תּוֹרָא דְחַטָּאתָא
וּסְמַךְ אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יָת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ תּוֹרָא דְחַטָּאתָא׃

*Hæc lex holocaustorum, & sacrificij, & pro 37
peccato, & delicto, & consecratione, & sacrificio
salutaris.*
*Sicut præcepit Dominus Moysi in monte Si- 38
nai, qua die præcepit filiis Israel, offerre dona sua
coram Domino, in deserto Sinai.*

CAP. VIII.

*ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
Accipe Aaron & filios eius, & vestes, & 2
oleum vnctionis, & vitulum qui pro peccato, &
duos arietes, & canistrum azymorum.
Et omnem cœtum congrega ad ostium taber- 3
naculi testimonij.
Et fecit Moyses sicut præcepit ei Dominus, 4
& congregauit cœtum ad ostium tabernaculi testi-
monij.
Et dixit Moyses cœtui, Hoc est verbum, quod 5
præcepit Dominus facere.
Et adduxit Moyses Aaron, & filios eius, & 6
lauit eos aqua.
Et induit eum tunicam, et cinxit eum zonam, 7
& vestiuit eum tunicam, & imposuit super eum
superhumerale, & præcinxit illum secundum fa-
cturam superhumeralis, & astrinxit illud in eo.
Et imposuit super eum rationale, & imposuit 8
super rationale manifestationem & veritatem.
Et imposuit mitram super caput eius, & im- 9
posuit super mitram secundum faciem eius lami-
nam auream consecratam sanctam, quemadmodum
præcepit Dominus Moysi.
Et accepit Moyses de oleo vnctionis, & vnxit 10
tabernaculum & omnia vasa eius, & sanctificauit
illud. Et aspersit de eo super altare septies, & 11
vnxit altare, & sanctificauit illud, & omnia va-
sa eius, & peluim, & basim eius sanctificare illa.
Et effudit Moyses de oleo vnctionis super ca- 12
put Aaron, & vnxit illum, & sanctificauit illum.
Et adduxit Moyses filios Aaron, & vestiuit 13
eos tunicas, & cinxit eos zonis, & circumposuit
illis cidares, sicut præcepit Dominus Moysi.
Et attulit vitulum qui pro peccato, & impo- 14
suit Aaron & filij eius manus suas super caput vi-
tuli peccati.*

37 οὗτος ὁ νόμος τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καὶ θυσίας, καὶ περὶ
ἁμαρτίας, καὶ τῆς πλημμελίας, καὶ τῆς τελειώσεως, καὶ τῆς θυσίας
38 σωτηρίου· ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ ἐν τῷ
ὄρει σινᾶ, ᾗ ἡμέρᾳ ἐνετείλατο τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, προσφέρειν
τὰ δῶρα αὐτῶν ἔνωπι κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ.

η΄.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 λάβε τὸν ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς στολάς, καὶ τὸ
ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τοὺς
3 δύο κριούς, καὶ τὸ κανοῦν τῶν ἀζύμων· καὶ πᾶσαν τὴν συνα
γωγὴν ἐκκλησίασον ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
4 καὶ ἐποίησε μωυσῆς ὃν τρόπον συνέταξεν αὐτῷ κύριος·
καὶ ἐξεκκλησίασεν τὴν συναγωγὴν ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ
5 μαρτυρίου. καὶ εἶπε μωυσῆς τῇ συναγωγῇ, τοῦτό ἐστι τὸ
6 ῥῆμα, ὃ ἐνετείλατο κύριος ποιῆσαι. καὶ προσήγαγε μωυ
σῆς τὸν ἀαρών, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔλουσεν αὐτοὺς ὕδατι.
7 καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν τὸν χιτῶνα, καὶ ἔζωσεν αὐτὸν τὴν
ζώνην, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν τὸν ὑποδύτην, καὶ ἐπέθηκεν ἐπ'
αὐτὸν τὴν ἐπωμίδα, καὶ συνέζωσεν αὐτὸν κατὰ τὴν ποίησιν
τῆς ἐπωμίδος, καὶ συνέσφιγξεν αὐτὴν ἐν αὐτῷ.
8 καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτὸν τὸ λόγιον, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ
λόγιον τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. καὶ ἐπέθηκε τὴν
9 μίτραν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τῆς μί-
τρας κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ τὸ πέταλον τὸ χρυσοῦν τὸ κα-
θηγιασμένον ἅγιον, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
10 καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως, καὶ ἔχρισε
τὴν σκηνὴν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ ἡγίασεν αὐτήν.
11 καὶ ἔρρανεν ἀπ' αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἑπτάκις· καὶ
ἔχρισε τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἡγίασεν αὐτό, καὶ πάντα τὰ
σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ ἁγιάσαι
αὐτά.
12 καὶ ἐπέχεεν μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως ἐπὶ τὴν
κεφαλὴν ἀαρών· καὶ ἔχρισεν αὐτόν, καὶ ἡγίασεν αὐτόν.
13 καὶ προσήγαγε μωυσῆς τοὺς υἱοὺς ἀαρών, καὶ ἐνέδυσεν
αὐτοὺς χιτῶνας, καὶ ἔζωσεν αὐτοὺς ζώνας, καὶ περιέθηκεν
αὐτοῖς κιδάρεις, καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
14 καὶ προσήγαγε τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ
ἐπέθηκεν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν
κεφαλὴν τοῦ μόσχου τῆς ἁμαρτίας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[37] Hæc est lex holocausti & muneris & sacrificij pro peccato & pro delicto, & oblationum & hostiæ sanctificationum. [38] Quam præcepit Dominus Moysi in monte Sinai, in die qua mandauit filijs Israel vt offerrent oblationes suas coram Domino in deserto Sinai.

CAPVT VIII.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [2] Applica Aaron & filios eius cum eo, & vestes, & oleum vnctionis, & vitulum pro peccato & duos arietes & canistrum azymorum. [3] Omnemque cœtum congrega ad ostium tabernaculi fœderis. [4] Fecitque Moyses sicut præceperat ei Dominus. Et congregatus est cœtus ad ostium tabernaculi fœderis. [5] Dixitque Moyses congregationi, Iste est sermo quem iussit Dominus fieri. [6] Applicauitque Moyses Aaron & filios eius, & lauauit eos aqua. [7] Et posuit super eum tunicam, & accinxit eum balteo, & induit eum pallio, & posuit super eum superhumerale, & accinxit eum balteo superhumeralis, ornauitque eum in eo. [8] Et posuit super eum rationale. & posuit in rationale Vrim & Thumim. [9] Et posuit cidarim super caput eius, & super cidarim contra faciem eius posuit laminam auream coronam sanctitatis, sicut præceperat Dominus Moysi. [10] Tulitque Moyses oleum vnctionis, & vnxit tabernaculum, & omnia quæ in eo erant, & sanctificauit ea. [11] Aspersitque ex eo super altari septies: & vnxit altare, & omnia vasa eius, & labrum, & basim eius, vt sanctificaret ea. [12] Effuditque de oleo vnctionis super caput Aaron, & vnxit eum vt sanctificaret eum. [13] Applicauitque Moyses filios Aaron, & vestiuit eos tunicis, & cinxit eos balteis, & ornauit eos mitris, sicut præceperat Dominus Moysi. [14] Et obtulit vitulum pro peccato, & imposuit Aaron & filij eius manus suas super caput vituli qui offerebatur pro peccato.

15 * וַיִּשְׁחָט וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם וַיִּתֵּן עַל־
קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב בְּאֶצְבָּעוֹ וַיְחַטֵּא אֶת־הַמִּזְבֵּחַ
וְאֶת־הַדָּם יָצַק אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ וַיְקַדְּשֵׁהוּ לְכַפֵּר
16 עָלָיו׃ * וַיִּקַּח אֶת־כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב
וְאֵת יֹתֶרֶת הַכָּבֵד וְאֶת־שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־חֶלְבְּהֶן
17 וַיַּקְטֵר מֹשֶׁה הַמִּזְבֵּחָה׃ * וְאֶת־הַפָּר וְאֶת־עֹרוֹ
וְאֶת־בְּשָׂרוֹ וְאֶת־פִּרְשׁוֹ שָׂרַף בָּאֵשׁ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה
18 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיַּקְרֵב אֵת
אֵיל הָעֹלָה וַיִּסְמְכוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־
19 רֹאשׁ הָאָיִל׃ * וַיִּשְׁחָט וַיִּזְרֹק מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם עַל־
20 הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ * וְאֶת־הָאַיִל נִתַּח לִנְתָחָיו וַיַּקְטֵר
מֹשֶׁה אֶת־הָרֹאשׁ וְאֶת־הַנְּתָחִים וְאֶת־הַפָּדֶר׃
21 * וְאֶת־הַקֶּרֶב וְאֶת־הַכְּרָעַיִם רָחַץ בַּמָּיִם וַיַּקְטֵר
מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הָאַיִל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא לְרֵיחַ־נִיחֹחַ
אִשֶּׁה הוּא לַיהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
22 * וַיַּקְרֵב אֶת־הָאַיִל הַשֵּׁנִי אֵיל הַמִּלֻּאִים וַיִּסְמְכוּ
אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאָיִל׃
23 * וַיִּשְׁחָט וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִדָּמוֹ וַיִּתֵּן עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן־
אַהֲרֹן הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן רַגְלוֹ
24 הַיְמָנִית׃ * וַיַּקְרֵב אֶת־בְּנֵי אַהֲרֹן וַיִּתֵּן מֹשֶׁה
מִן־הַדָּם עַל־תְּנוּךְ אָזְנָם הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדָם
הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן רַגְלָם הַיְמָנִית וַיִּזְרֹק מֹשֶׁה אֶת־
25 הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ * וַיִּקַּח אֶת־הַחֵלֶב וְאֶת־
הָאַלְיָה וְאֶת־כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב וְאֵת יֹתֶרֶת
הַכָּבֵד וְאֶת־שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־חֶלְבְּהֶן וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין׃
26 * וּמִסַּל הַמַּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה לָקַח חַלַּת
מַצָּה אַחַת וְחַלַּת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת וְרָקִיק אֶחָד וַיָּשֶׂם
27 עַל־הַחֲלָבִים וְעַל שׁוֹק הַיָּמִין׃ * וַיִּתֵּן אֶת־
הַכֹּל עַל כַּפֵּי אַהֲרֹן וְעַל כַּפֵּי בָנָיו וַיָּנֶף אֹתָם תְּנוּפָה
לִפְנֵי יְהוָה׃

15 * Immolauit eum hauriens sanguinem, &
tincto digito tetigit cornua altaris per gyrū.
Quo expiato & sanctificato, fudit reliquum
sanguinem ad fundamenta eius.
16 * Adipem verò qui erat super vitalia & re-
ticulum iecoris duósque renunculos cum ar-
uinulis suis adoleuit super altare.
17 * Vitulum cum pelle & carnibus & fimo
cremans extra castra, sicut præceperat Do-
minus.
18 * Obtulit & arietem in holocaustum. Su-
per cuius caput cùm imposuissent Aaron &
filij eius, manus suas:
19 * Immolauit eum, & fudit sanguinem eius
20 per circuitum altaris. * Ipsúmq; arietem in
D frusta concidens, caput eius & artus & adi-
pem adoleuit igni,
21 * Lotis prius intestinis & pedibus: totúmq;
simul arietem incendit super altare, eo quòd
esset holocaustum suauissimi odoris Domino
sicut præceperat ei.
22 * Obtulit & arietem secundum consecra-
tionem sacerdotum, posuerúntq; super caput
eius Aaron & filij eius manus suas.
23 * Quem cùm immolasset Moyses sumens
de sanguine, eius tetigit extremum auriculæ
dextrę Aaron, & pollicem manus eius dextrę,
similiter & pedis.
24 * Obtulit & filios Aaron. Cúmque de san-
guine arietis immolati tetigisset extremum au
E riculæ singulorum dextræ, pollices manus ac
dextri pedis, reliquum fudit super altare per
25 circuitum. * Adipem verò & caudam om-
némque piguedinem quæ operit intestina,
reticulúmq; iecoris & duos renes cum adipi-
bus suis & armo dextro separauit.
26 * Tollens autem de canistro azymorum
quod erat coram Domino panem absque fer-
mento vnum, & collyridam cōspersam oleo,
laganúmque posuit super adipes & armum
dextrum:
27 * Tradens simul omnia Aaron & filiis eius.
Qui postquam leuauerunt ea coram Do-
mino:

תרגום אונקלוס

15 ונכים ונסיב משה ית דמא ויהב על קרנת מדבחא סחור סחור באצבעיה ודכי ית מדבחא וית דמא אריק ליסודא דמדבחא וקדשיה
לכפרא עלוהי׃ 16 ונסיב ית כל תרבא דעל גוא וית חצר כבדא וית תרתין כוליין וית תרביהן ואסק משה למדבחא׃
17 וית תורא וית משכיה וית בשריה וית אוכליה אוקיד בנורא מברא למשריתא כמא דפקיד יי ית משה׃ 18 וקריב ית דכר עלתא
וסמכו אהרן ובנוהי ית ידיהון על ריש דיכרא׃ 19 ונכים וזרק משה ית דמא על מדבחא סחור סחור׃ 20 וית דיכרא פליג
לאיברוהי ואסיק משה ית רישא וית איבריא וית תרבא׃ 21 וית גוא וית כרעיא חליל במיא ואסיק משה ית כל דיכרא למדבחא
עלתא הוא לאתקבלא ברעוא קרבנא הוא קדם יי כמא דפקיד יי ית משה׃ 22 וקרב ית דיכרא תנינא דכר קרבניא וסמכו
אהרן ובנוהי ית ידיהון על ריש דיכרא׃ 23 ונכים ונסיב משה מדמיה ויהב על רום אודנא דאהרן דימינא ועל אליון ידיה
דימינא ועל אליון רגליה דימינא׃ 24 וקרב ית בני אהרן ויהב משה מן דמא על רום אודניהון דימינא ועל אליון ידיהון דימינא
ועל אליון רגליהון דימינא וזרק משה ית דמא על מדבחא סחור סחור׃ 25 ונסיב ית תרבא וית אליתא וית כל תרבא דעל
גוא וית חצר כבדא וית תרתין כוליין וית תרבהן וית שקא דימינא׃ 26 ומסלא דפטיריא די קדם יי נסיב גריצתא פטירתא חדא
וגריצתא דלחם משח חדא ואספוג חד ושוי על תרביא ועל שקא דימינא׃ 27 ויהב ית כולא על ידי אהרן ועל ידי בנוהי
וארים יתהון ארמא קדם יי׃

* *Et immolauit eum; & accepit Moyses de san-* 15
guine, & imposuit super cornua altaris in circuitu digito suo, & mundauit altare, & sanguinem effudit super basim altaris, et sanctificauit illud ad propitiandum super eo. * *Et accepit Moyses omnem* 16
adipem qui in intestinis, & reticulū quod in iecore, & vtrosque renes, & adipem qui in ipsis, & obtulit Moyses super altare.
* *Et vitulum, & pellem eius, & carnes eius, &* 17
fimum eius combussit igne extra castra, sicut præcepit Dominus Moysi.
* *Et attulit Moyses arietem qui ad holocaustum,* 18
& imposuit Aaron & filij eius manus suas super caput arietis.
* *Et immolauit Moyses arietem, & effudit Moy* 19
ses sanguinem super altare in circuitu.
* *Et arietem in frusta concidit & membra eius;* 20
& obtulit Moyses caput & membra, & adipem.
* *Et ventrem & pedes lauit aqua, & obtulit* 21
Moyses totum arietem super altare, holocaustum est in odorem suauitatis, oblatio est Domino, sicut præcepit Dominus Moysi.
* *Et adduxit Moyses arietem secundum conse-* 22
crationis, & imposuit Aaron & filij eius manus suas super caput arietis.
* *Et immolauit eum, & accepit Moyses de san-* 23
guine eius, & imposuit super extremū auris Aaron dextræ, & super summitatem manus eius dextræ, & super summitatem pedis eius dextri.
* *Et adduxit Moyses filios Aaron, & imposuit* 24
Moyses de sanguine super extremum auris eorum dextræ, & super summitatē manus eorum dextræ, & super summitatem pedis eorum dextri, & effudit Moyses sanguinem super altare in circuitu.
* *Et accepit adipem & lumbos, & omnem adi-* 25
pem qui in ventre, & reticulum iecoris, & duos renes, & adipem qui in illis, & brachium dextrū.
* *Et de canistro consecrationis existente coram* 26
Domino, accepit collyram azymam vnam & collyram panis ex oleo vnam, & laganum vnum, & imposuit super adipes & super brachium dextrum.
* *Et imposuit omnia super manus Aaron, & su-* 27
per manus filiorum eius: & obtulit ipsa separationem coram Domino.

15 * καὶ ἔσφαξεν αὐτόν· καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος,
καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ, καὶ ἐκαθάρισε τὸ θυσιαστήριον· καὶ τὸ αἷμα ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἡγίασεν αὐτό, τοῦ
16 ἐξιλάσασθαι ἐπ' αὐτοῦ. * καὶ ἔλαβε μωυσῆς πᾶν τὸ στέαρ
τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος, καὶ ἀμφοτέρους τοὺς νεφρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἀνήνεγκε
17 μωυσῆς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. * καὶ τὸν μόσχον, καὶ τὴν βύρ-
σαν αὐτοῦ, καὶ τὰ κρέα αὐτοῦ, καὶ τὴν κόπρον αὐτοῦ κατέκαυσεν πυρὶ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυ-
18 σῇ. * καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὸν κριὸν τὸν εἰς ὁλοκαύτω-
μα· καὶ ἐπέθηκεν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ
19 τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. * καὶ ἔσφαξε μωυσῆς τὸν κριόν·
καὶ προσέχεε μωυσῆς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ.
20 * καὶ τὸν κριὸν ἐκρεοτόμησε καὶ τὰ μέλη αὐτοῦ, καὶ ἀνήνεγκε
21 μωυσῆς τὴν κεφαλήν, καὶ τὰ μέλη, καὶ τὸ στέαρ. * καὶ τὴν κοιλίαν
καὶ τοὺς πόδας ἔπλυνεν ὕδατι· καὶ ἀνήνεγκε μωυσῆς ὅλον τὸν κριὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· ὁλοκαύτωμά ἐστιν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας· κάρπωμά ἐστι κυρίῳ, καθάπερ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ.
22 * καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὸν κριὸν τὸν δεύτερον τῆς τελειώ-
σεως· καὶ ἐπέθηκεν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν
23 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. * καὶ ἔσφαξεν αὐτόν· καὶ ἔλα-
βε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς ἀαρὼν τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς
24 δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ. * καὶ προ-
σήγαγε μωυσῆς τοὺς υἱοὺς ἀαρών· καὶ ἐπέθηκε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς αὐτῶν τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον
25 τοῦ ποδὸς αὐτῶν τοῦ δεξιοῦ· καὶ προσέχεε μωυσῆς τὸ αἷμα
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. * καὶ ἔλαβε τὸ στέαρ καὶ τὴν ὀσφύν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νεφρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ
26 τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν.
* καὶ ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῆς τελειώσεως, τοῦ ὄντος ἐναντίον κυρίου, ἔλαβε κολλύραν ἄζυμον μίαν καὶ κολλύραν ἄρτου ἐξ ἐλαίου μίαν, καὶ λάγανον ἕν· καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ στέατα, καὶ ἐπὶ
27 τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. * καὶ ἐπέθηκε τὰ πάντα ἐπὶ
τὰς χεῖρας ἀαρών, καὶ ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὰ ἀφαίρεμα ἔναντι κυρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Immolauitque eum. Et tulit Moyses sanguinem, & posuit super cornua altaris per circuitum digito suo, & mundauit altare. Reliquum autem
sanguinem fudit ad fundamentum altaris, & sanctificauit illud vt expiaret illud. 16 Tulitque omnem adipem qui erat super intestina & reti-
culum iecoris, & duos renes & adipem eorum: & adoleuit Moyses in altari. 17 Vitulum autem & pellem eius & carnem eius, & fimum eius,
combussit igni extra castra, sicut præceperat Dominus Moysi. 18 Et obtulit arietem holocausti, & imposuerunt Aaron & filij eius manus suas
super caput arietis. 19 Immolauitque eum, & aspersit Moyses sanguinem eius per circuitum altaris. 20 Arietem quoque diuisit per
membra eius, & adoleuit Moyses caput & membra & adipem. 21 Et intestina & genua lauit aqua, adoleuitque Moyses totum arietem in al-
tari: holocaustum est vt suscipiatur cum beneplacito: oblatio est coram Domino, sicut præceperat Dominus Moysi. 22 Obtulitque arie-
tem secundum oblationum, & imposuerunt Aaron & filij eius manus suas super caput arietis. 23 Immolauitque eum. Et tulit Moyses de
sanguine eius, & posuit super extremum auriculæ dextræ Aaron & super pollicem manus eius dextræ, & super pollicem pedis eius dextri.
24 Obtulitque filios Aaron, & posuit Moyses de sanguine super extremum auriculæ eorum dextræ, & super pollicem manus eorum dextræ, & su-
per pollicem pedis eorum dextri. Aspersitque Moyses sanguinem per circuitum altaris. 25 Tulitque adipem & caudam &
totum adipem qui est super intestina & reticulum iecoris & duos renes, & adipem eorum & armum dextrum.
26 De canistro quoque azymorum quod erat coram Domino tulit placentam azymam vnam & collyridam panis oleati vnam & laganum
vnum, & posuit super adipes & super armum dextrum. 27 Posuitque omnia in manibus Aaron & in manibus filiorum eius,
& eleuauit ea eleuatione coram Domino.

28 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֹתָם מֵעַל כַּפֵּיהֶם וַיַּקְטֵר הַמִּזְבֵּחָה
עַל־הָעֹלָה מִלֻּאִים הֵם לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה הוּא
29 לַיהוָה׃ וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הֶחָזֶה וַיְנִיפֵהוּ תְנוּפָה
לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵיל הַמִּלֻּאִים לְמֹשֶׁה הָיָה לְמָנָה
30 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִשֶּׁמֶן
הַמִּשְׁחָה וּמִן־הַדָּם אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וַיַּז עַל־אַהֲרֹן
עַל־בְּגָדָיו וְעַל בָּנָיו וְעַל־בִּגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֶת־
אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ׃
31 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו בַּשְּׁלוּ אֶת־
הַבָּשָׂר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְשָׁם תֹּאכְלוּ אֹתוֹ וְאֶת־
הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בְּסַל הַמִּלֻּאִים כַּאֲשֶׁר צִוֵּיתִי לֵאמֹר
32 אַהֲרֹן וּבָנָיו יֹאכְלֻהוּ׃ וְהַנּוֹתָר בַּבָּשָׂר וּבַלָּחֶם
33 בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ׃ וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ
שִׁבְעַת יָמִים עַד יוֹם מְלֹאת יְמֵי מִלֻּאֵיכֶם כִּי שִׁבְעַת
34 יָמִים יְמַלֵּא אֶת־יֶדְכֶם׃ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם
35 הַזֶּה צִוָּה יְהוָה לַעֲשֹׂת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃ וּפֶתַח
אֹהֶל מוֹעֵד תֵּשְׁבוּ יוֹמָם וָלַיְלָה שִׁבְעַת יָמִים
וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא תָמוּתוּ כִּי־כֵן
36 צֻוֵּיתִי׃ וַיַּעַשׂ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־
צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃

ט

1 וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן
2 וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר אֶל־אַהֲרֹן קַח־לְךָ
עֵגֶל בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהַקְרֵב לִפְנֵי
3 יְהוָה׃ וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר קְחוּ שְׂעִיר־
עִזִּים לְחַטָּאת וְעֵגֶל וָכֶבֶשׂ בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם לְעֹלָה׃
4 וְשׁוֹר וָאַיִל לִשְׁלָמִים לִזְבֹּחַ לִפְנֵי יְהוָה וּמִנְחָה
5 בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן כִּי הַיּוֹם יְהוָה נִרְאָה אֲלֵיכֶם׃ וַיִּקְחוּ
אֵת אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה אֶל־פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּקְרְבוּ כָּל־
הָעֵדָה וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי יְהוָה׃

28 * Rurſum ſuſcepta de manibus eorum ado
leuit ſuper altare holocauſti, eo quòd conſe-
crationis eſſet oblatio in odorem ſuauitatis ſa
29 crificij Domino. * Tulítque ſpectuſculum,
eleuans illud coram Domino de ariete conſe
crationis in partem ſuam, ſicut præceperat ei
30 Dominus. * Aſſuménſque vnguentum &
ſanguinē qui erat in altari, aſperſit ſuper Aa-
ron & veſtimenta eius & ſuper filios illius ac
veſtes eorum. Cúmq; ſanctificaſſet eos in ve-
31 ſtitu ſuo; * Præcepit eis dicens, Coquite car-
nes ante fores tabernaculi, & ibi comedite
eas. Panes quoq; conſecrationis edite qui po
ſiti ſunt in caniſtro, ſicut pręcepit mihi Domi
nus dicens, Aaron & filij eius comedēt eos.
32 * Quicquid autem reliquum fuerit de car-
G ne & panibus, ignis abſumet.
33 * De oſtio quoq; tabernaculi non exibitis
ſeptem diebus vſque ad diem quo complebi-
tur tempus conſecrationis veſtræ. Septem
enim diebus finitur conſecratio:
34 * Sicut in præſentiarum factum eſt, vt ritus
ſacrificij compleretur.
35 * Die ac nocte manebitis in tabernaculo,
obſeruantes cuſtodias Domini, ne moriami-
ni. Sic enim mihi præceptum eſt.
36 * Fecerúntq; Aaron & filij eius cuncta quę
locutus eſt Dominus per manum Moyſi.

CAP. IX.

1 FActo autem octauo die vocauit Moyſes
A Aaron & filios ęius, ac maiores natu Iſrael.
2 * Dixítque ad Aaron, Tolle de armento vi-
tulum pro peccato & arietem in holocauſtum
vtrunque immaculatum, & offer illos coram
3 Dño. * Et ad filios Iſrael loquêris: Tollite
hircum pro peccato & vitulum atque agnum
anniculum & ſine macula in holocauſtum;
4 * Bouem & arietem pro pacificis, & immo
late eos coram Domino: in ſacrificio ſingulo-
rum ſimilam conſperſam oleo offerentes. Ho-
die enim Dominus apparebit vobis.
5 * Tulerunt ergo cuncta quæ iuſſerat Moy-
ſes ad oſtium tabernaculi: vbi cùm omnis
multitudo aſtaret;

תרגום אונקלוס

28 ונסיב משה יתהון מעל ידיהון ואסיק למדבחא על עלתא קרבניא אינון לאתקבלא ברעוא קרבנא הוא קדם יי׃ 29 ונסיב
משה ית חדיא וארמיה ארמא קדם יי מדכר קרבניא למשה הוה לחולק כמא דפקיד יי ית משה׃ 30 ונסיב משה ממשחא
דרבותא ומן דמא דעל מדבחא ואדי על אהרן ועל לבושוהי ועל בנוהי ועל לבושי בנוהי עמיה וקדיש ית אהרן ית לבושוהי וית בנוהי וית לבושי בנוהי
עמיה׃ 31 ואמר משה לאהרן ולבנוהי בשילו ית בישרא בתרע משכן זימנא ותמן תיכלון יתיה וית לחמא די בסל קרבניא
כמא דפקידית למימר אהרן ובנוהי יכלוניה׃ 32 ודאשתאר בבישרא ובלחמא בנורא תוקדון׃ 33 ומתרע משכן זימנא
לא תפקון שבעא יומין עד יום משלם יומי קרבניכון ארי שבעא יומין יקריב ית קרבניכון׃ 34 כמא דעבד ביומא הדין פקיד
יי למעבד לכפרא עליכון׃ 35 ובתרע משכן זימנא תתבון יממם ולילי שבעא יומין ותטרון ית מטרת מימרא דיי ולא תמותון ארי כן
אתפקדית׃ 36 ועבד אהרן ובנוהי ית כל פתגמיא דפקיד יי בידא דמשה׃

ט

1 והוה ביומא תמינאה קרא משה לאהרן ולבנוהי ולסבי ישראל׃ 2 ואמר לאהרן סב לך עגל בר תורי לחטאתא ודכר לעלתא שלמין
וקריב קדם יי׃ 3 ועם בני ישראל תמליל למימר סבו צפיר בר עיזין לחטאתא ועגל ואימר בני שנה שלמין לעלתא׃ 4 ותור ודכר
לנכסת קודשיא לדבחא קדם יי ומנחתא דפילא במשח ארי יומא דין יקרא דיי מתגלי לכון׃ 5 וקריבו ית דפקיד משה לקדם משכן זימנא
וקריבו כל כנישתא וקמו קדם יי׃

*Et accepit Moyses de manibus eorum, & ob- 28
tulit ipsa super altare, super holocaustum consecra-
tionis, quod est odor suauitatis, oblatio est Domino.
Et accipiens Moyses pectusculum, abstulit illud 29
impositionem coram Domino, de ariete consecratio-
nis, & factum est Moysi in parte, sicut præcepit Do
minus Moysi. Et accepit Moyses de oleo vn- 30
ctionis, & de sanguine qui super altare: & sparsit
super Aaron, & super vestes eius, & super filios
eius, & super vestes filiorum eius cum eo, & san-
ctificauit Aaron, & vestes eius, & filios eius, &
vestes filiorum eius cum eo: Et dixit Moyses 31
ad Aaron & filios eius, Coquite carnes apud ostium
tabernaculi testimonij in loco sancto, & illic come-
detis eas, & panes qui sunt in canistro consecratio-
nis, sicut præceptum est mihi, dicens: Aaron & fi-
lij eius comedent eas.
Et quod reliquum fuerit carnium & panum, 32
in igne comburetur. Et ab ostio tabernaculi 33
testimonij non egrediemini septem diebus, vsque ad
diem plenitudinis dierum consecrationis vestræ: se-
ptem enim dies consecrabit manus vestras.
Sicut fecit in die hac, qua præcepit Dominus 34
facere ad propitiandum pro vobis.
Et ad ostium tabernaculi testimonij sedebitis 35
septem dies, die & nocte, & custodietis custodias
Domini, & non moriemini: sic enim præcepit mihi
Dominus. Et fecit Aaron & filij eius omnes 36
sermones, quos præcepit Dominus in manu Moysi.*

CAP. IX.

*ET factum est die octaua, vocauit Moyses Aa- 1
ron, & filios eius, & seniores Israel.
Et dixit Moyses ad Aaron, Accipe tibi vitu- 2
lum de bobus pro peccato, & arietem in holocau-
stum immaculatum, & offer ea coram Domino.
Et senioribus Israel loquêris, dicens: Accipite 3
hædum ex capris vnum pro peccato, & vitulum,
& agnum anniculum ad holocaustum immaculata.
Et vitulum, & arietem in sacrificiũ salutaris, 4
coram Domino, & similam conspersam in oleo, quo-
niam hodie Dominus apparebit in vobis.
Et acceperunt sicut præcepit Moyses contra 5
tabernaculum testimonij, & accessit omnis congre-
gatio, & steterunt coram Domino.*

28 καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀνήνεγκεν αὐ-
τὰ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα τῆς τελειώσεως, ὅ
29 ἐστιν ὀσμὴ εὐωδίας, κάρπωμά ἐστι κυρίῳ. καὶ λαβὼν μωυσῆς τὸ
στηθύνιον ἀφεῖλεν αὐτὸ ἐπίθεμα ἔναντι κυρίου ἀπὸ τοῦ κριοῦ τῆς τε-
λειώσεως· καὶ ἐγένετο μωυσῇ ἐν μερίδι, καθὰ ἐνετείλατο κύριος
30 τῷ μωυσῇ. καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως, καὶ ἀπὸ
τοῦ αἵματος τοῦ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ προσέρρανεν ἐπὶ ἀαρών,
καὶ ἐπὶ τὰς στολὰς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὰς
στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ· καὶ ἡγίασεν ἀαρών, καὶ τὰς
στολὰς αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ'
31 αὐτοῦ. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἑψή-
σατε τὰ κρέα παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν
τόπῳ ἁγίῳ· καὶ ἐκεῖ φάγεσθε αὐτά, καὶ τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ
κανῷ τῆς τελειώσεως, ὃν τρόπον συντέτακταί μοι, λέγων· ἀα-
32 ρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ φάγονται αὐτά. καὶ τὸ καταλειφθὲν
33 τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἄρτων ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. καὶ ἀπὸ τῆς
θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἐξελεύσεσθε ἑπτὰ ἡμέ-
ρας, ἕως ἡμέρας πληρώσεως ἡμερῶν τελειώσεως ὑμῶν, ἑπτὰ
γὰρ ἡμέρας τελειώσει τὰς χεῖρας ὑμῶν.
34 καθάπερ ἐποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ᾗ ἐνετείλατο κύ-
ριος τοῦ ποιῆσαι, ὥστε ἱλάσασθαι περὶ ὑμῶν.
35 καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καθήσεσθε
ἑπτὰ ἡμέρας, ἡμέραν καὶ νύκτα, καὶ φυλάξετε τὰ φυλάγ-
ματα κυρίου, καὶ οὐκ ἀποθανεῖσθε, οὕτως γὰρ ἐνετείλατό μοι κύ-
36 ριος. καὶ ἐποίησεν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πάντας τοὺς
λόγους, οὓς συνέταξε κύριος ἐν χειρὶ μωυσῇ.

θ'.

1 Καὶ ἐγενήθη τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, ἐκάλεσε μωυσῆς ἀα-
ρών, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὴν γερουσίαν ἰσραήλ.
2 καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρών, λάβε σεαυτῷ μοσχάριον
ἐκ βοῶν περὶ ἁμαρτίας, καὶ κριὸν εἰς ὁλοκαύτωμα ἄμω-
3 μον, καὶ προσένεγκε αὐτὰ ἔναντι κυρίου. καὶ τῇ γερουσίᾳ
ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων· λάβετε χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα
περὶ ἁμαρτίας, καὶ μοσχάριον, καὶ ἀμνὸν ἐνιαύσιον εἰς ὁλο-
4 κάρπωσιν, ἄμωμα. καὶ μόσχον, καὶ κριὸν εἰς θυσίαν σωτη-
ρίου, ἔναντι κυρίου, καὶ σεμίδαλιν ἀναπεφυραμένην ἐν ἐλαίῳ.
5 ὅτι σήμερον κύριος ὀφθήσεται ἐν ὑμῖν. καὶ ἔλαβον καθότι
ἐνετείλατο μωυσῆς ἀπέναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ προσ-
ῆλθε πᾶσα ἡ συναγωγή, καὶ ἔστησαν ἔναντι κυρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Tulitque ea Moyses de manibus eorum & adoleuit in altari super holocaustum, oblationes enim sunt vt suscipiantur cum beneplacito: oblatio
est coram Domino.
29 Tulitque Moyses pectusculum, & eleuauit illud eleuatione coram Domino de ariete oblationum, fuitque in portio-
nem Moysi sicut præceperat ei Dominus.
30 Et tulit Moyses de oleo vnctionis & de sanguine qui erat super altare, & aspersit super Aaron, &
super vestimenta eius, & super filios eius, & super vestes filiorum eius cum eo. Sanctificauitque Aaron, & vestimenta eius, & filios eius, & vestes fi-
liorum eius cum eo.
31 Dixitque Moyses ad Aaron, & ad filios eius, Coquite carnem in ostio tabernaculi fœderis, & ibi comedetis eam &
panem qui est in canistro oblationum, sicut præcepi, dicens: Aaron & filij eius comedent ea.
32 Quod autem reliquum fuerit de carne &
pane igni comburetis.
33 Et de ostio tabernaculi fœderis non exibitis septem diebus, vsquequo compleantur dies oblationis vestræ, quia se-
ptem diebus offeretur oblatio vestra.
34 Sicut factum est hodie, præcepit Dominus fieri ad propitiandum pro vobis.
35 Et in ostio
tabernaculi fœderis manebitis die ac nocte septem diebus, & custodietis custodiam verbi Domini, & non moriemini, sic enim præceptum est mihi.
36 Fecitque Aaron & filij eius iuxta omnia verba quæ præcepit Dominus per manum Moysi.

CAP. IX.

ET factum est in die octauo, vocauit Moyses Aaron & filios eius & seniores Israel.
2 Dixitque ad Aaron, Tolle tibi vitulum de bobus
pro peccato, & arietem in holocaustum integros, & offer coram Domino.
3 Et cum filiis Israel loquêris dicens, Tollite hircum de ca-
pris pro peccato, & vitulum, & agnum anniculos integros in holocaustum.
4 Et bouem & arietem pro hostia sanctificationum ad sacrifican-
dum coram Domino, & munus similæ conspersæ oleo, quoniam hodie reuelabitur vobis gloria Domini.
5 Obtuleruntque ea quæ iusse-
rat Moyses ante tabernaculum fœderis, accessitque omnis congregatio, & stetit coram Domino.

6 ויאמר משה זה הדבר אשר צוה יהוה תעשו וירא
7 אליכם כבוד יהוה: ויאמר משה אל אהרן
קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עלתך וכפר
בעדך ובעד העם ועשה את קרבן העם וכפר בעדם
8 כאשר צוה יהוה: ויקרב אהרן אל המזבח
9 וישחט את עגל החטאת אשר לו: ויקרבו בני
אהרן את הדם אליו ויטבל אצבעו בדם ויתן על
קרנות המזבח ואת הדם יצק אל יסוד המזבח:
10 ואת החלב ואת הכלית ואת היתרת מן הכבד
מן החטאת הקטיר המזבחה כאשר צוה יהוה את
11 משה: ואת הבשר ואת העור שרף באש מחוץ
12 למחנה: וישחט את העלה וימצאו בני אהרן
13 אליו את הדם ויזרקהו על המזבח סביב: ואת
העלה המציאו אליו לנתחיה ואת הראש ויקטר על
14 המזבח: וירחץ את הקרב ואת הכרעים ויקטר
15 על העלה המזבחה: ויקרב את קרבן העם ויקח
את שעיר החטאת אשר לעם וישחטהו ויחטאהו
16 כראשון: ויקרב את העלה ויעשה כמשפט:
17 ויקרב את המנחה וימלא כפו ממנה ויקטר על
18 המזבח מלבד עלת הבקר: וישחט את השור
ואת האיל זבח השלמים אשר לעם וימצאו בני
אהרן את הדם אליו ויזרקהו על המזבח סביב:
19 ואת החלבים מן השור ומן האיל האליה
20 והמכסה והכלית ויתרת הכבד: וישימו את
21 החלבים על החזות ויקטר החלבים המזבחה: ואת
החזות ואת שוק הימין הניף אהרן תנופה לפני יהוה
22 כאשר צוה משה: וישא אהרן את ידו אל העם
ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלמים:
23 ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו
את העם וירא כבוד יהוה אל כל העם:

6 Ait Moyses, Iste est sermo quem præcepit
B Dominus, facite, & apparebit vobis gloria
7 eius. Et dixit ad Aaron, Accede ad altare, &
immola pro peccato tuo: offer holocaustum
& deprecare pro te & pro populo. Cúmque mactaueris
hostiā populi, ora pro eis, sicut præ-
8 cepit Dominus. Statímque Aaron accedens
ad altare, immolauit vitulū pro peccato suo.
9 Cuius sanguinem obtulerunt ei filij sui. In
quo tingens digitum tetigit cornua altaris,
10 & fudit residuum ad basim eius. Adipémque
& renunculos ac reticulum iecoris quæ sunt
pro peccato, adoleuit super altare, sicut præce
11 perat Dominus Moysi. Carnes verò & pel-
12 lem eius extra castra combussit igni. Immo
C lauit & holocausti victimam. Obtuleruntque
ei filij sui sanguinē eius quem fudit per alta-
13 ris circuitum. Ipsam etiam hostiam in fru-
sta concisam cum capite & membris singulis
obtulerunt, quæ omnia super altare cremauit
14 igni: Lotis aqua prius intestinis & pedibus.
15 Et pro peccato populi offerens mactauit
16 hircum, expiatóque altari, Fecit holocaustū,
addens in sacrificio libamenta quę pariter of-
17 feruntur. Et adolens ea super altare absque
18 ceremoniis holocausti matutini. Immo-
lauit & bouem atque arietem hostias pacifi-
cas populi. obtulerúntque & filij sui sangui-
nem quem fudit super altare in circuitu.
19 Adipem autem bouis & caudam arietis
D renunculósque,
20 Cum adipibus suis & reticulum iecoris
posuerunt super pectora. Cúmque cremati
essent adipes super altare,
21 Pectora eorum & armos dextros separa-
uit Aaron eleuans coram Domino, sicut præ-
ceperat Moyses.
22 Et extendens manum ad populum bene-
dixit ei: sicque completis hostiis pro peccato
& holocaustis & pacificis descendit.
23 Ingressi autem Moyses & Aaron in taber
naculum testimonij, & deinceps egressi bene-
dixerunt populo. apparuítque gloria Domi-
ni omni multitudini.

תרגום אונקלוס

6 ואמר משה דין פתגמא דפקיד יי תעבדון ויתגלי לכון יקרא דיי: 7 ואמר משה לאהרן קרב למדבחא ועביד ית חטאתך וית עלתך
וכפר עלך ועל עמא ועביד ית קורבן עמא וכפר עליהון כמא דפקיד יי: 8 וקריב אהרן למדבחא ונכס ית עגלא דחטאתא דיליה:
9 וקריבו בני אהרן ית דמא ליה וטבל אצבעיה בדמא ויהב על קרנת מדבחא וית דמא אריק ליסודא דמדבחא: 10 וית תרבא וית כליתא
וית חצרא מן כבדא מן חטאתא אסיק למדבחא כמא דפקיד יי ית משה: 11 וית בשרא וית משכא אוקיד בנורא מברא למשריתא:
12 ונכס ית עלתא ואמטיו בני אהרן ליה ית דמא וזרקיה על מדבחא סחור סחור: 13 וית עלתא אמטיו ליה לאברהא וית רישא
ואסיק על מדבחא: 14 וחליל ית גוא וית כרעיא ואסיק על עלתא למדבחא: 15 וקריב ית קורבן עמא ונסיב ית צפירא דחטאתא די לעמא
ונכסיה וכפר בדמיה כקדמאה: 16 וקריב ית עלתא ועבדה כדחזי: 17 וקריב ית מנחתא ומלא ידיה מינה ואסיק על מדבחא בר
מעלת צפרא: 18 ונכס ית תורא וית דיכרא נכסת קודשיא די לעמא ואמטיו בני אהרן ית דמא ליה וזרקיה על מדבחא סחור
סחור: 19 וית תרביא מן תורא ומן דיכרא אליתא וחפי גוא וכולייתא וחצר כבדא: 20 ושויאו ית תרביא על חדיתא
ואסיק תרביא למדבחא: 21 וית חדיתא וית שוקא דימינא אריים אהרן ארמא קדם יי כמא דפקיד משה: 22 ואריים אהרן
ית ידוהי לעמא וברכנון ונחת מלמעבד חטאתא ועלתא ונכסת קודשיא: 23 ועל משה ואהרן למשכן זימנא ונפקו וברכו ית עמא
ואתגלי יקרא דיי לכל עמא:

Et dixit Moyses, Hoc verbum quod præcepit 6
Dominus, facite, & apparebit in vobis gloria Do-
*mini. * Et dixit Moyses Aaron, Accede ad altare 7*
& fac quod pro peccato tuo, & holocaustum tuũ,
& propitiare pro te, & pro domo tua, & fac donũ
populi, & propitia pro eis, sicut præcepit Dominus
*Moysi. * Et accessit Aaron ad altare, & immo- 8*
lauit vitulum qui pro peccato suo.
** Et obtulerunt filij Aaron sanguinem ad ipsum, 9*
& tinxit digitum suum in sanguine, & imposuit
super cornua altaris, & sanguinem effudit iuxta
*basim altaris. * Et adipem & renes & reticulũ 10*
iecoris pro peccato leuauit in altare, sicut præcepit
*Dominus Moysi. * Et carnes & coriũ combussit 11*
in igne, extra castra.
** Et immolauit holocaustum, & attulerunt filij 12*
Aaron sanguinem ad eum, & effudit illum ad al-
*tare in circuitu. * Et holocaustum obtulerunt il- 13*
lud per membra, et caput, & imposuit super altare.
** Et lauit ventrem & pedes aqua, & imposuit 14*
super holocaustum super altare.
** Et attulit donum populi, & accepit hircum 15*
qui pro peccato populi, & immolauit illum, & pu-
rificauit illum, sicut & primum.
** Et obtulit holocaustum, & fecit illud vt decet. 16*
** Et obtulit sacrificium, & impleuit manum 17*
ab eo, & imposuit super altare absque holocausto
*matutino. * Et immolauit vitulum & arietem 18*
sacrificij salutaris quod populi, & obtulerunt filij
Aaron sanguinem ad ipsum, & effudit illum super
*altare in circuitu. * Et adipem qui à vitulo, & 19*
ab ariete, & lumbos, & adipem qui cooperit in
ventre, & duos renes, et adipem qui in ipsis, et re-
ticulum quod in iecore.
** Et imposuit adipes super pectuscula, & obtu- 20*
lit adipes super altare.
** Et pectusculum, & brachium dextrum abstu- 21*
lit Aaron separationem coram Domino, sicut præ-
*cepit Moyses. * Et eleuans Aaron manus suas 22*
ad populum, benedixit eis, & descendit cùm fecisset
quod pro peccato, & holocausta, & quod salutaris.
** Et ingressus est Moyses & Aaron in taber- 23*
naculum testimonij, & egressi benedixerunt popu-
lo, & apparuit gloria Domini omni populo.

6 * καὶ εἶπε μωυσῆς, τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ συνέταξε κύριος, ποιήσατε· καὶ
7 ὀφθήσεται ἐν ὑμῖν ἡ δόξα κυρίου. * καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ἀαρών,
πρόσελθε πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ποίησον τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας
σου, καὶ τὸ ὁλοκαύτωμά σου· καὶ ἐξίλασαι περὶ σεαυτοῦ, καὶ περὶ
τοῦ οἴκου σου· καὶ ποίησον τὸ δῶρον τοῦ λαοῦ, καὶ ἐξίλασαι περὶ αὐτῶν,
8 καθάπερ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. * καὶ προσῆλθεν ἀα-
ρὼν πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἔσφαξε τὸ μοσχάριον τὸ περὶ τῆς ἁ-
9 μαρτίας αὐτοῦ. * καὶ προσήνεγκαν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς
αὐτόν· καὶ ἔβαψε τὸν δάκτυλον αὐτοῦ εἰς τὸ αἷμα, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ
τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ τὸ αἷμα ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ
10 θυσιαστηρίου. * καὶ τὸ στέαρ καὶ τοὺς νεφροὺς καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος
τοῦ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἀνήνεγκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὃν τρόπον
11 ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. * καὶ τὰ κρέα καὶ τὴν βύρσαν κα-
12 τέκαυσεν ἐν πυρί, ἔξω τῆς παρεμβολῆς. * καὶ ἔσφαξε τὸ ὁλο-
καύτωμα, καὶ προσήνεγκαν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς αὐ-
13 τόν· καὶ προσέχεεν αὐτὸ πρὸς τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. * καὶ τὸ
ὁλοκαύτωμα προσήνεγκαν αὐτὸ κατὰ μέλη, καὶ τὴν κεφαλήν·
14 καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. * καὶ ἔπλυνε τὴν κοιλίαν καὶ
τοὺς πόδας ὕδατι· καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα ἐπὶ τὸ
15 θυσιαστήριον. * καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον τοῦ λαοῦ· καὶ ἔλαβε
τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ· καὶ ἔσφαξεν αὐ-
16 τόν, καὶ ἐκαθάρισεν αὐτόν, καθὰ καὶ τὸν πρῶτον. * καὶ
προσήνεγκε τὸ ὁλοκαύτωμα, καὶ ἐποίησεν αὐτὸ ὡς καθήκει.
17 * καὶ προσήνεγκε τὴν θυσίαν, καὶ ἔπλησε τὴν χεῖρα ἀπ'
αὐτῆς, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον χωρὶς τοῦ ὁλοκαυτώμα-
18 τος τοῦ πρωϊνοῦ. * καὶ ἔσφαξε τὸν μόσχον καὶ τὸν κριὸν τῆς θυσίας
σωτηρίου τῆς τοῦ λαοῦ· καὶ προσήνεγκαν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα
πρὸς αὐτόν, καὶ προσέχεεν αὐτὸ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ.
19 * καὶ τὸ στέαρ τὸ ἀπὸ τοῦ μόσχου, καὶ ἀπὸ τοῦ κριοῦ, καὶ τὴν ὀσφύν,
καὶ τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τοὺς δύο νεφρούς,
καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος.
20 * καὶ ἐπέθηκε τὰ στέατα ἐπὶ τὰ στηθύνια· καὶ ἀνήνεγκεν τὰ
21 στέατα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. * καὶ τὸ στηθύνιον, καὶ τὸν βραχίονα
τὸν δεξιὸν ἀφεῖλεν ἀαρὼν ἀφαίρεμα ἔναντι κυρίου, ὃν τρόπον
22 συνέταξε μωυσῆς. * καὶ ἐξάρας ἀαρὼν τὰς χεῖρας αὐτοῦ
ἐπὶ τὸν λαόν, εὐλόγησεν αὐτούς· καὶ κατέβη ποιήσας τὸ περὶ τῆς
23 ἁμαρτίας, καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὸ τοῦ σωτηρίου. * καὶ εἰσῆλ-
θε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου· καὶ ἐξελθόν-
τες ηὐλόγησαν τὸν λαόν, καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου παντὶ τῷ λαῷ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et ait Moyses, Hoc verbum quod præcepit Dominus, facite, & reuelabitur vobis gloria Domini. 7 Dixitque Moyses ad Aaron, Accede ad altare, & fac sacrificium tuum pro peccato & holocaustum tuum, & propitia pro te & pro populo, & fac oblationem populi, & propitia pro eis sicut præcepit Dominus. 8 Accessitque Aaron ad altare, & immolauit vitulum pro peccato suo. 9 Obtuleruntque filij Aaron ei sanguinem, & tinxit digitum suum in sanguine, & posuit super cornua altaris, & reliquum sanguinem fudit ad fundamentum altaris. 10 Adipem autem & renes & reticulum iecoris de sacrificio pro peccato adoleuit in altari, sicut præceperat Dominus Moysi. 11 Carnem autem & pellem combussit igni extra castra. 12 Immolauitque holocaustum, & applicauerunt filij Aaron ei sanguinem, & aspersit eum per circuitum altaris. 13 Holocaustum autem applicauerunt ei per membra eius diuisum, & caput, & adoleuit super altare. 14 Lauauitque intestina & pedes, & adoleuit in altari super holocaustum. 15 Et obtulit oblationem populi. & tulit hircum pro peccato populi, & immolauit eum, & expiauit in sanguine eius, sicut antè fecerat. 16 Et obtulit holocaustum, & fecit illud sicut decebat. 17 Obtulitque munus, & impleuit manum suam ex eo, & adoleuit super altare, absque holocausto matutino. 18 Immolauitque bouem & arietem hostiæ sanctificationum populi, & applicauerunt filij Aaron sanguinem, & aspersit eum per altaris circuitum. 19 Adipes quoque de boue & ariete, caudam & quod operit intestina & renes & reticulum iecoris. 20 Et posuerunt adipes super pectora, adoleuitque adipes in altari. 21 Pectora autem & femur dextrum eleuauit Aaron eleuatione coram Domino, sicut præceperat Moyses. 22 Leuauitque Aaron manus suas ad populum, & benedixit eis, & descendit postquam fecerat hostiam pro peccato & holocaustum, & victimam sanctificationum. 23 Et ingressus est Moyses & Aaron in tabernaculum fœderis, & egressi sunt & benedixerunt populo, & reuelata est gloria Domini omni populo.

24 וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֶת־
הָעֹלָה וְאֶת־הַחֲלָבִים וַיַּרְא כָּל־הָעָם וַיָּרֹנּוּ וַיִּפְּלוּ עַל־
פְּנֵיהֶם׃ יוד
1 וַיִּקְחוּ בְנֵי־אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מַחְתָּתוֹ
וַיִּתְּנוּ בָהֵן אֵשׁ וַיָּשִׂימוּ עָלֶיהָ קְטֹרֶת וַיַּקְרִיבוּ לִפְנֵי
2 יְהוָה אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם׃ וַתֵּצֵא אֵשׁ
מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמֻתוּ לִפְנֵי יְהוָה׃
3 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן הוּא אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה
לֵאמֹר בִּקְרֹבַי אֶקָּדֵשׁ וְעַל־פְּנֵי כָל־הָעָם אֶכָּבֵד וַיִּדֹּם
4 אַהֲרֹן׃ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־מִישָׁאֵל וְאֶל אֶלְצָפָן בְּנֵי
עֻזִּיאֵל דֹּד אַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קִרְבוּ שְׂאוּ אֶת־אֲחֵיכֶם
5 מֵאֵת פְּנֵי־הַקֹּדֶשׁ אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃ וַיִּקְרְבוּ
וַיִּשָּׂאֻם בְּכֻתֳּנֹתָם אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה׃
6 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וּלְאֶלְעָזָר וּלְאִיתָמָר בָּנָיו
רָאשֵׁיכֶם אַל־תִּפְרָעוּ וּבִגְדֵיכֶם לֹא־תִפְרֹמוּ וְלֹא תָמֻתוּ
וְעַל כָּל־הָעֵדָה יִקְצֹף וַאֲחֵיכֶם כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ
7 אֶת־הַשְּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף יְהוָה׃ וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
לֹא תֵצְאוּ פֶּן־תָּמֻתוּ כִּי־שֶׁמֶן מִשְׁחַת יְהוָה עֲלֵיכֶם
8 וַיַּעֲשׂוּ כִּדְבַר מֹשֶׁה׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן
9 לֵאמֹר׃ יַיִן וְשֵׁכָר אַל־תֵּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ
בְּבֹאֲכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמֻתוּ חֻקַּת עוֹלָם
10 לְדֹרֹתֵיכֶם׃ וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל וּבֵין
11 הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר׃ וּלְהוֹרֹת אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֵת כָּל־הַחֻקִּים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֲלֵיהֶם בְּיַד־
12 מֹשֶׁה׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־
אֶלְעָזָר וְאֶל־אִיתָמָר בָּנָיו הַנּוֹתָרִים קְחוּ אֶת־
הַמִּנְחָה הַנּוֹתֶרֶת מֵאִשֵּׁי יְהוָה וְאִכְלוּהָ מַצּוֹת אֵצֶל
13 הַמִּזְבֵּחַ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא׃ וַאֲכַלְתֶּם אֹתָהּ
בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ כִּי חָקְךָ וְחָק־בָּנֶיךָ הִוא מֵאִשֵּׁי יְהוָה
כִּי־כֵן צֻוֵּיתִי׃

24 *Et ecce egressus ignis à Domino deuora-
uit holocaustum & adipes qui erant super al-
tare: quod cùm vidissent turbæ, laudauerunt
Dominũ ruentes in facies suas. CAP. X.
1 ARreptísq; Nadab & Abiu filij Aaron, thu-
A ribulis imposuerunt ignem & incensum,
desuper offeretes corã Dño ignẽ alienũ quod
2 eis præceptũ nõ erat. *Egressúsq; ignis à Dño
3 deuorauit eos, & mortui sunt corã Dño. *Di-
xítq; Moyses ad Aarõ, Hoc est quod locutus
est Dñs: Sanctificabor in his, qui appropin-
quant mihi & in conspectu omnis populi glo
4 rificabor. quod audiens tacuit Aaron. *Vo-
catis aũt Moyses Misahele, & Elisaphan filiis
Oziel patrui Aaron, ait ad eos, Ite & tollite
fratres vestros de cõspectu sanctuarij, & aspor
5 tate extra castra. *Confestímque pergentes
tulerunt eos sicut iacebant vestitos lineis tu-
B nicis, & eiecerunt foras vt sibi fuerat impera-
6 tum. *Locutúsque est Moyses ad Aaron &
ad Eleazar, & Ithamar filios eius: Capita ve-
stra nolite nudare, & vestimenta nolite scin-
dere, ne fortè moriamini, & super omnẽ cœ-
tum oriatur indignatio. Fratres vestri & om-
nis domus Israel plangãt incendiũ quod Dñs
7 suscitauit. *Vos aũt nõ egrediamini fores ta-
bernaculi, alioquin peribitis. Oleum quippe
sanctæ vnctionis est super vos: qui fecerũt om
8 nia iuxta præceptũ Moysi. *Dixítq; Dñs ad
9 Aaron, *Vinũ & omne quod inebriare po-
test, nõ bibetis tu & filij tui, quãdo intrabitis
in tabernaculũ testimonij, ne moriamini, q̃a
p̃ceptũ sempiternũ est in generatiões vestras.
10 *Et vt habeatis sciẽtiã discernẽdi inter sanctũ
11 & p̃phanum, inter pollutũ & mundũ. *Do-
ceatísq; filios Israel omnia legitima mea q̃ lo-
12 cutus sum ad eos per manũ Moysi. *Locu-
C túsq; est Moyses ad Aarõ, & ad Eleazar, & Itha
mar filios eius qui erãt residui. Tollite sacrifi-
ciũ qđ remãsit de oblatione Dñi, & comedite
illud absq; fermento, iuxta altare, quia sanctũ
13 sanctorum est. *Comedetis aũt in loco sancto
quod datum est tibi & filiis tuis de oblationi-
bus Domini, sicut præceptum est mihi.

תרגום אונקלוס

24 ונפקת אשתא מן קדם יי ואכלת על מדבחא ית עלתא וית תרביא וחזו כל עמא ושבחו ונפלו על אפיהון׃
יוד 1 ונסיבו בני אהרן נדב ואביהוא גבר מחתיתיה ויהבו בהון אישתא ושויו עלה קטרת
בוסמין וקריבו קדם יי אישתא נוכריתא דלא פקיד יתהון׃ 2 ונפקת אישתא מן קדם יי ואכלת יתהון ומיתו קדם יי׃ 3 ואמר משה
לאהרן הוא דמליל יי למימר בקריבי אתקדש ועל אפי כל עמא אתיקר ושתיק אהרן׃ 4 וקרא משה למישאל ולאלצפן בני עזיאל אחבוהי
דאהרן ואמר להון קריבו טולו ית אחיכון מן קדם אפי קודשא למברא למשריתא׃ 5 וקריבו ונטלונון בכתונהון למברא למשריתא
כמא דמליל משה׃ 6 ואמר משה לאהרן ולאלעזר ולאיתמר בנוהי רישיכון לא תרבון פרוע ולבושיכון לא תבזעון ולא תמותון ועל כל
כנשתא יהי רגזא ואחיכון כל בית ישראל יבכון ית יקידתא דאוקיד יי׃ 7 ומתרע משכן זימנא לא תפקון דילמא תמותון ארי משח רבות
קודשא דיי עליכון ועבדו כפתגמא דמשה׃ 8 ומליל יי עם אהרן למימר׃ 9 חמר ומרוי לא תשתי את ובנך עמך במיעלכון
למשכן זימנא ולא תמותון קיים עלם לדריכון׃ 10 ולאפרשא בין קודשא ובין חולא ובין מסאבא ובין דכיא׃ 11 ולאלפא ית בני ישראל
ית כל קימיא דמליל יי להון בידא דמשה׃ 12 ומליל משה עם אהרן ועם אלעזר ועם איתמר בנוהי דאשתארו סבו ית מנחתא דאשתארת
מקרבניא דיי ואכלוה פטיר בסטר מדבחא ארי קודש קודשין הוא׃ 13 ותיכלון יתה באתר קדיש ארי חולקך וחולק בנך הוא מקרבניא
דיי ארי כן אתפקדית׃

*Et egressus est ignis à Domino, & deuorauit 24
quæ in altari, & holocausta, & adipes; & vidit
omnis populus, & obstupuit, & ceciderunt in fa-
ciem suam.

CAP. X.

ET accipientes duo filij Aaron Nadab & Abiud, 1
vnusquisq; thuribulum suũ, imposuerunt in eis
ignem, & iniecerunt super ea thymiama, & obtu
lerunt coram Domino ignem alienũ, quod non præce
perat Dominus eis. *Et egressus est ignis à Domi- 2
no, & deuorauit eos, & mortui sunt corã Domino.
*Et dixit Moyses ad Aaron, Hoc est quod locutus 3
est Dominus, dicens: In appropinquantibus mihi
sanctificabor, & in omni cõgregatione glorificabor,
& cõpunctus est Aaron. *Et vocauit Moyses Mi- 4
sael & Elisapha, filios Oziel fratris patris Aaron,
& dixit eis, Accedite & tollite fratres vestros de
facie sanctuarij extra castra. *Et accesserunt & 5
tulerunt eos in tunicis suis extra castra, quemad-
modum locutus est Moyses. *Et dixit Moyses ad 6
Aaron, & Eleazar, & Ithamar filios eius relictos,
Capita vestra cidara nõ denudabitis, & vestes ve-
stras non scindetis, vt non moriamini, & super o-
mnem cœtum erit furor: fratres vestri omnis do-
mus Israel lugebunt incendium, quod incendit Do-
minus. *Et ab ostio tabernaculi testimonij non 7
egrediemini, vt nõ moriamini; oleum enim vnctio-
nis quod à Domino in vobis est, & fecerunt secun-
dum verbum Moysi. *Et locutus est Dominus 8
Aaron, dicens: *Vinum & siceram non bibetis 9
tu, & filij tui tecum, quando ingressi fueritis in ta-
bernaculum testimonij, vel accedentibus vobis ad
altare, & non pereatis: legitimum sempiternum in
generationes vestras,
*Ad discernendũ inter sancta & prophana, & 10
inter immunda & munda. *Et ad docendum 11
filios Israel omnia legitima, quæ locutus est Domi-
nus ad eos per manum Moysi. *Et dixit Moyses 12
ad Aaron, & ad Eleazar & ad Ithamar filios eius
relictos, Accipite sacrificium relictum ab oblationi-
bus Domini, & comedite illud azyma iuxta altare,
quoniam sancta sanctorum est. *Et comedite il- 13
lud in loco sancto, legitimum enim tibi est, & legiti-
mũ filijs tuis hoc ab oblationibus Domini, sic enim
præceptum est mihi.

24 *καὶ ἐξῆλθε πῦρ παρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγε τὰ ἐπὶ τοῦ θυσια-
στηρίου, τά τε ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ στέατα· καὶ εἶδε πᾶς ὁ λαός,
καὶ ἐξέστη καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν.

ί.

1 *Καὶ λαβόντες οἱ δύο υἱοὶ ἀαρὼν ναδὰβ καὶ ἀβιοὺδ, ἕκα-
στος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, ἐπέθηκαν ἐπ᾽ αὐτὰ πῦρ, καὶ ἐπέβαλον
ἐπ᾽ αὐτὰ θυμίαμα, καὶ προσήνεγκαν ἔναντι κυρίου πῦρ ἀλ-
2 λότριον, ὃ οὐ προσέταξε κύριος αὐτοῖς. *καὶ ἐξῆλθε πῦρ
παρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγεν αὐτούς, καὶ ἀπεθάνοσαν ἔναντι κυ-
3 ρίου. *καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρών, τοῦτό ἐστιν ὃ ἐλάλησε
κύριος, λέγων· ἐν τοῖς ἐγγίζουσί μοι ἁγιασθήσομαι, καὶ ἐν πάσῃ
4 συναγωγῇ δοξασθήσομαι, καὶ κατενύχθη ἀαρών. *καὶ ἐκά-
λεσε μωυσῆς τὸν μισαὴλ, καὶ τὸν ἐλισαφάν, υἱοὺς ὀζιὴλ ἀδελ-
φοῦ τοῦ πατρὸς ἀαρών, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, προσέλθατε καὶ ἄρατε
τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν ἐκ προσώπου τῶν ἁγίων ἔξω τῆς παρεμβο-
5 λῆς· *καὶ προσῆλθον, καὶ ἦραν αὐτοὺς ἐν τοῖς χιτῶσιν αὐτῶν
6 ἔξωθεν τῆς παρεμβολῆς, ὃν τρόπον ἐλάλησε μωυσῆς. *καὶ εἶπε
μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν, καὶ ἐλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ
τοὺς καταλελειμμένους, τὰς κεφαλὰς ὑμῶν οὐκ ἀποκιδαρώ-
σετε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν οὐ διαρρήξετε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε, καὶ ἐπὶ
πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ἔσται θυμός· οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν πᾶς ὁ
οἶκος ἰσραὴλ κλαύσονται τὸν ἐμπυρισμόν, ὃν ἐνεπύρισεν κύ-
7 ριος. *καὶ ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἐξε-
λεύσεσθε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε· τὸ ἔλαιον γὰρ τῆς χρίσεως τὸ παρὰ
8 τοῦ κυρίου ἐφ᾽ ὑμῖν ἐστιν· καὶ ἐποίησαν κατὰ τὸ ῥῆμα μωυσῆ. *καὶ
9 ἐλάλησε κύριος τῷ ἀαρών, λέγων· *οἶνον καὶ σίκερα οὐ πίεσθε
σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ, ἡνίκα ἂν εἰσπορεύησθε εἰς τὴν σκηνὴν
τοῦ μαρτυρίου, ἢ προσπορευομένων ὑμῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον,
καὶ οὐ μὴ ἀποθάνητε· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν,
10 *διαστεῖλαι ἀναμέσον τῶν ἁγίων καὶ τῶν βεβήλων, καὶ ἀναμέ-
11 σον τῶν ἀκαθάρτων καὶ τῶν καθαρῶν. *καὶ συμβιβάζειν τοὺς
υἱοὺς ἰσραὴλ πάντα τὰ νόμιμα, ἃ ἐλάλησε κύριος πρὸς αὐ-
12 τοὺς διὰ χειρὸς μωυσῆ. *καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρών, καὶ
πρὸς ἐλεάζαρ, καὶ πρὸς ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς καταλει-
φθέντας, λάβετε τὴν θυσίαν τὴν καταλειφθεῖσαν ἀπὸ τῶν καρ-
πωμάτων κυρίου, καὶ φάγετε αὐτὴν ἄζυμα παρὰ τὸ θυσιαστή-
13 ριον, ὅτι ἅγια ἁγίων ἐστίν. *καὶ φάγεσθε αὐτὴν ἐν τόπῳ ἁ-
γίῳ· νόμιμον γάρ σοι ἐστί, καὶ νόμιμον τοῖς υἱοῖς σου τοῦτο ἀπὸ
τῶν καρπωμάτων κυρίου· οὕτως γὰρ ἐντέταλταί μοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Egressusque est ignis à facie Domini, & consumpsit holocaustum & adipes qui erant super altare. Viditque omnis populus & laudauerunt, &
ceciderunt super facies suas.

CAP. X.

TVleruntque filij Aaron Nadab & Abiu vnusquisque thuribulum suum, & dederunt in eis ignem, & posuerunt super eum incensum aromatũ,
& obtulerunt coram Domino ignem alienum, quod non præceperat eis. 2 Egressusque est ignis à facie Domini, & deuorauit eos, & mor-
tui sunt coram Domino. 3 Dixitque Moyses ad Aaron, Hoc est quod locutus est Dominus, dicens: In his qui appropinquant mihi sanctifica-
bor, & in conspectu omnis populi glorificabor, & tacuit Aaron. 4 Vocauitque Moyses Misael & Elisaphan filios Oziel patrui Aaron, & ait ad
eos, Accedite & tollite fratres vestros de conspectu sanctuarij, & asportate extra castra. 5 Accesseruntque & asportauerunt eos cum tunicis suis
extra castra, sicut locutus fuerat Moyses. 6 Dixitque Moyses ad Aaron & ad Eleazar & Ithamar filios eius: Nolite nutrire comam capitis vestri,
nec scindatis vestimenta vestra vt non moriamini, & super omnem cœtum sit indignatio, & fratres vestri & omnis domus Israel plangent incendium
quod succendit Dominus. 7 Et de ostio tabernaculi fœderis non egrediamini, ne fortè moriamini, quoniam oleum vnctionis sanctæ Domini
est super vos: feceruntque iuxta verbum Moysi. 8 Locutusque est Dominus cum Aaron dicens, 9 Vinum & quicquid inebriare potest,
non bibas tu & filij tui tecum quando ingredimini in tabernaculum fœderis, vt non moriamini. Præceptum sempiternum erit in generationes ve-
stras. 10 Et ad diuidendum inter sanctum & prophanum & inter pollutum & mundum. 11 Et vt doceatis filios Israel omnia legitima
quæ locutus est eis Dominus per manum Moysi. 12 Locutusque est Moyses cum Aaron & cum Eleazar, & cum Ithamar filiis eius qui residui
fuerant Tollite munus quod remansit de oblationibus Domini, & comedite illud azymum in latere altaris, quia sanctum sanctorum est.
13 Comedetisque illud in loco sancto, quia portio tua & portio filiorum tuorum est de oblationibus Domini, sic enim mihi præceptum est.

14 וְאֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה
תֹּאכְלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ אִתָּךְ כִּי־
חָקְךָ וְחָק־בָּנֶיךָ נִתְּנוּ מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
15 שׁוֹק הַתְּרוּמָה וַחֲזֵה הַתְּנוּפָה עַל אִשֵּׁי הַחֲלָבִים
יָבִיאוּ לְהָנִיף תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וְהָיָה לְךָ וּלְבָנֶיךָ
16 אִתְּךָ לְחָק־עוֹלָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה׃ וְאֵת שְׂעִיר
הַחַטָּאת דָּרֹשׁ דָּרַשׁ מֹשֶׁה וְהִנֵּה שֹׂרָף וַיִּקְצֹף עַל־
אֶלְעָזָר וְעַל־אִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן הַנּוֹתָרִם לֵאמֹר׃
17 מַדּוּעַ לֹא־אֲכַלְתֶּם אֶת־הַחַטָּאת בִּמְקוֹם הַקֹּדֶשׁ
כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא וְאֹתָהּ נָתַן לָכֶם לָשֵׂאת
18 אֶת־עֲוֺן הָעֵדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם לִפְנֵי יְהוָה׃ הֵן
לֹא־הוּבָא אֶת־דָּמָהּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה אָכוֹל תֹּאכְלוּ
19 אֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוֵּיתִי׃ וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה
הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת־חַטָּאתָם וְאֶת־עֹלָתָם לִפְנֵי
יְהוָה וַתִּקְרֶאנָה אֹתִי כָּאֵלֶּה וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם
20 הַיִּיטַב בְּעֵינֵי יְהוָה׃ וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטַב בְּעֵינָיו׃

יא

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר
2 אֲלֵהֶם׃ דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחַיָּה
3 אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ׃ כֹּל
מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשֹׁסַעַת שֶׁסַע פְּרָסֹת מַעֲלַת גֵּרָה
4 בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹּאכֵלוּ׃ אַךְ אֶת־זֶה לֹא תֹאכְלוּ
מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִיסֵי הַפַּרְסָה אֶת־הַגָּמָל כִּי־
מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפַרְסָה אֵינֶנּוּ מַפְרִיס טָמֵא הוּא
5 לָכֶם׃ וְאֶת־הַשָּׁפָן כִּי־מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפַרְסָה
6 לֹא יַפְרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם׃ וְאֶת־הָאַרְנֶבֶת
כִּי־מַעֲלַת גֵּרָה הִוא וּפַרְסָה לֹא הִפְרִיסָה טְמֵאָה
7 הִוא לָכֶם׃ וְאֶת־הַחֲזִיר כִּי־מַפְרִיס פַּרְסָה
וְשֹׁסַע שֶׁסַע פַּרְסָה וְהוּא גֵּרָה לֹא־יִגָּר טָמֵא
הוּא לָכֶם׃

14 Pectuſculum quoque quod oblatum eſt,
& armũ qui ſeparatus eſt, edetis in loco mun-
diſſimo, tu & filij tui & filiæ tuæ tecum. Tibi
enim ac liberis tuis repoſita ſunt de hoſtiis ſa-
15 lutaribus filiorum Iſrael. Eo quòd armum
& pectus & adipes qui cremantur in altari, ele
uauerunt coram Domino, & pertineant ad te
& ad filios tuos lege perpetua, ſicut præcepit
Dominus.
16 Inter hæc hircum qui oblatus fuerat pro
peccato cùm quæreret Moyſes adustum rep-
perit; iratúſque contra Eleazar, & Ithamar
filios Aaron qui remanſerant, ait:
17 Cur non comediſtis hoſtiam pro peccato
in loco ſancto quæ ſancta ſanctorũ eſt, & data
vobis vt portetis iniquitatem multitudinis,
& rogetis pro ea in conſpectu Domini.
18 Præſertim cùm de ſanguine illius non ſit
illatum intra ſancta, & comedere debueratis
eam in ſanctuario, ſicut præceptum eſt mihi.
19 Reſpondit Aaron; Oblata eſt hodie victi-
ma pro peccato, & holocauſtum coram Do-
mino: mihi autem accidit quod vides. Quo-
modo potui comedere eam, aut placere Do-
mino in ceremoniis mente lugubri?
20 Quod cùm audiſſet Moyſes, recepit ſa-
tisfactionem.

CAP. XI.

1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen &
Aaron, dicens:
2 Dicite filiis Iſrael: Hæc ſunt animalia quę
comedere debetis de cũctis animátibus terræ.
3 Omne quod habet diuiſam vngulam, &
ruminat in pecoribus, comedetis.
4 Quicquid autem ruminat & habet vn-
gulam, ſed non diuidit eam, ſicut camelus &
cætera, non comedetis illud, & inter immun-
da reputabitis.
5 Chirogryllus qui ruminat vngulámque
non diuidit, immundus eſt.
6 Lepus quoque, nam & ipſe ruminat, ſed
vngulam non diuidit.
7 Et ſus quæ cùm vngulam diuidat, non
ruminat.

תרגום אונקלוס

14 וְיַת חַדְיָא דַאֲרָמוּתָא וְיַת שׁוֹקָא דְאַפְרָשׁוּתָא תֵּיכְלוּן בַּאֲתַר דְּכֵי אַתְּ וּבְנָךְ וּבְנָתָךְ עִמָּךְ אֲרֵי חוּלָקָךְ וְחוּלַק בְּנָךְ אִתְיְהִיבוּ מִנִּכְסַת קֻדְשַׁיָּא דִּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ 15 שׁוֹקָא דְאַפְרָשׁוּתָא וְחַדְיָא דַאֲרָמוּתָא עַל קֻרְבָּנֵי תַרְבַּיָּא יַיְתוּן לַאֲרָמָא אֲרָמָא קֳדָם יְיָ וִיהֵי לָךְ וְלִבְנָךְ עִמָּךְ לִקְיָם עָלַם
כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ׃ 16 וְיַת צְפִירָא דְחַטָּאתָא מִבְעָא תַבְעֵיהּ מֹשֶׁה וְהָא אִתּוֹקַד וּרְגִיז עַל אֶלְעָזָר וְעַל אִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן דְּאִשְׁתְּאָרוּ לְמֵימַר׃ 17 מָדֵין
לָא אֲכַלְתּוּן יָת חַטָּאתָא בַּאֲתַר קַדִּישׁ אֲרֵי קֹדֶשׁ קֻדְשִׁין הִיא וְיָתַהּ יְהַב לְכוֹן לְסַלָּחָא עַל חוֹבֵי כְנִשְׁתָּא לְכַפָּרָא עֲלֵיהוֹן קֳדָם יְיָ׃
18 הָא לָא אִתָּעַל מִדְּמַהּ לְבֵית קֻדְשָׁא גַוָּאָה מֵיכַל תֵּיכְלוּן יָתַהּ בְּקֻדְשָׁא כְּמָא דְפַקֵּדִית׃ 19 וּמַלֵּיל אַהֲרֹן עִם מֹשֶׁה הָא יוֹמָא דֵין
קָרִיבוּ יָת חַטָּאתְהוֹן וְיָת עֲלָוָתְהוֹן קֳדָם יְיָ וַעֲרָעָן יָתִי עָקָן כְּאִלֵּין וְאִלּוּפוֹן אֲכָלִית חַטָּאתָא יוֹמָא דֵין הֲתַקִּין קֳדָם יְיָ׃ 20 וּשְׁמַע מֹשֶׁה
וּשְׁפַר בְּעֵינוֹהִי׃

יא

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימַר לְהוֹן׃ 2 מַלִּילוּ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר דָּא חַיְתָא דְּתֵיכְלוּן מִכָּל בְּעִירָא דְּעַל אַרְעָא׃ 3 כֹּל
דִּסְדִיקָא פַּרְסָתָא וּמַטִּילְפָא טִלְפִין פַּרְסָתָא מַסְּקָא פִשְׁרָא בִּבְעִירָא יָתַהּ תֵּיכְלוּן׃ 4 בְּרַם יָת דֵּין לָא תֵיכְלוּן מִמַּסְּקֵי פִשְׁרָא וּמִסְּדִיקֵי פַּרְסָתָא יָת
גַּמְלָא אֲרֵי מַסֵּיק פִּשְׁרָא הוּא וּפַרְסָתֵיהּ לָא סְדִיקָא מְסָאַב הוּא לְכוֹן׃ 5 וְיָת טַפְזָא אֲרֵי מַסֵּיק פִשְׁרָא הוּא וּפַרְסָתֵיהּ לָא סְדִיקָא מְסָאַב הוּא
לְכוֹן׃ 6 וְיָת אַרְנְבָא אֲרֵי מַסְּקָא פִשְׁרָא הִיא וּפַרְסָתַהּ לָא סְדִיקָא מְסָאֲבָא הִיא לְכוֹן׃ 7 וְיָת חֲזִירָא אֲרֵי סְדִיק פַּרְסָתָא הוּא וּמַטִּילְפָא
טִלְפִין פַּרְסָתֵיהּ וְהוּא פִשְׁרָא לָא פָשַׁר מְסָאַב הוּא לְכוֹן׃

*Et pectusculum segregationis, & brachium se- 14
parationis comedetis in loco sancto, tu & filij tui et
domus tua tecum: legitimum tibi, & legitimum fi-
lijs tuis datum est de sacrificijs salutaribus filiorum
Israel. *Brachium separationis & pectusculum 15
segregationis in oblationibus adipum offerent segre-
gare segregationem coram Domino, & erit tibi &
filijs tuis et filiabus tuis tecum legitimum æternum,
quemadmodum præcepit Dominus Moysi.

*Et hircum qui pro peccato quærens quæsiuit 16
Moyses, & hic cōbustus fuerat, et iratus est Moy-
ses contra Eleazar & Ithamar filios Aaron, re-
lictos, dicens: *Cur non comedistis quod pro pec- 17
cato in loco sancto, quia enim sancta sanctorum est,
hoc dedit vobis comedere, vt auferatis peccatū cœ-
tus, & propitietis pro eis coram Domino.

*Non enim illatū est de sanguine eius in sanctua- 18
rium, iuxta faciem intra comedite illud in loco san-
cto, quemadmodum præceptum est mihi.

*Et locutus est Aaron ad Moysen, dicens: Si ho- 19
die obtulerunt quæ pro peccato suo, & holocausta
sua coram Domino, & contigerunt mihi hæc, &
comedam quod pro peccato hodie, nunquid placitum
erit Domino? *Et audiuit Moyses, & placuit illi. 20

CAP. XI.

ET locutus est Dominus ad Moysen & Aaron, 1
dicens: *Loquimini filijs Israel, dicentes: 2
Hæc animalia, quæ comedetis de omnibus animali-
bus quæ super terram.

*Omne animal diuidens vngulam & vngues 3
diuidens duarum vngularum, & reducens rumi-
nationem in animalibus, hæc comedetis.

*Sed ab his non comedetis ab reducentibus ru- 4
minationem & à diuisas habentibus vngulas &
diuidentibus vngues, camelum, quoniam reducit ru
minationem hoc, & vngulam non diuidit, immun-
dum hoc vobis.

*Et chirogryllum, quoniam reducit ruminatio- 5
nem hoc & vngulam non diuidit, immundum hoc
vobis. *Et leporem, quoniam reducit ruminatio- 6
nem hoc et vngulam non diuidit, immundum hoc
vobis. *Et suem, quoniam diuidit vngulā hoc, 7
& diuidit vngues vngulæ, & hoc non reducit ru-
minationem, immundum hoc vobis.

14 *καὶ τὸ στηθύνιον τοῦ ἀφορίσματος, καὶ τὸν βραχίονα τοῦ
ἀφαιρέματος φάγεσθε ἐν τόπῳ ἁγίῳ, σὺ καὶ οἱ υἱοί σου καὶ ὁ
οἶκός σου μετὰ σοῦ· νόμιμόν σοι, καὶ νόμιμον τοῖς υἱοῖς σου ἐδόθη ἀπὸ
15 τῶν θυσιῶν τῶν σωτηρίων τῶν υἱῶν ἰσραήλ. *τὸν βραχίονα
τοῦ ἀφαιρέματος καὶ τὸ στηθύνιον τοῦ ἀφορίσματος ἐπὶ τῶν
καρπωμάτων τῶν στεάτων προσοίσουσιν ἀφορίσαι ἀφόρισμα
ἔναντι κυρίου· καὶ ἔσται σοι καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς θυγατράσι
σου μετὰ σοῦ νόμιμον αἰώνιον, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ
16 μωυσῇ. *καὶ τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας ζητῶν
ἐξεζήτησε μωυσῆς· καὶ ὅδε ἐμπεπύριστο· καὶ ἐθυμώθη μωυ-
σῆς ἐπὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς ἀαρὼν, τοὺς καταλε-
17 λειμμένους· λέγων, *διατί οὐκ ἐφάγετε τὸ περὶ τῆς
ἁμαρτίας ἐν τόπῳ ἁγίῳ; ὅτι γὰρ ἅγια ἁγίων ἐστίν· τοῦτο
ἔδωκεν ὑμῖν φαγεῖν, ἵνα ἀφέλητε τὴν ἁμαρτίαν τῆς συνα-
γωγῆς, καὶ ἐξιλάσησθε περὶ αὐτῶν ἔναντι κυρίου.
18 *οὐ γὰρ εἰσηνέχθη ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ εἰς τὸ ἅγιον· κατὰ
πρόσωπον ἔσω φάγεσθε αὐτὸ ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὃν τρόπον συνε-
19 τάγη μοι. *καὶ ἐλάλησε ἀαρὼν πρὸς μωυσῆν, λέγων· εἰ
σήμερον προσαγηόχασι τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν καὶ τὰ
ὁλοκαυτώματα αὐτῶν ἔναντι κυρίου, καὶ συμβέβηκέ μοι
ταῦτα, καὶ φάγομαι τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας σήμερον, μὴ ἀρε-
20 στὸν ἔσται τῷ κυρίῳ; *καὶ ἤκουσε μωυσῆς, καὶ ἤρεσεν αὐτῷ.

ια΄.

1 *Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων·
2 *λαλήσατε τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγοντες· ταῦτα τὰ κτήνη,
ἃ φάγεσθε ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς.
3 *πᾶν κτῆνος διχηλοῦν ὁπλὴν καὶ ὀνυχιστῆρας ὀνυχίζον
δύο χηλῶν, καὶ ἀνάγων μηρυκισμὸν ἐν τοῖς κτήνεσι, ταῦτα
φάγεσθε.
4 *πλὴν ἀπὸ τούτων οὐ φάγεσθε ἀπὸ τῶν ἀναγόντων μηρυ-
κισμὸν καὶ ἀπὸ τῶν διχηλούντων τὰς ὁπλὰς καὶ ὀνυχιζόντων
ὀνυχιστῆρας· τὸν κάμηλον, ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο, καὶ
ὁπλὴν οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν.
5 *καὶ τὸν χοιρογρύλλιον, ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο καὶ
ὁπλὴν οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν.
6 *καὶ τὸν δασύποδα, ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο καὶ ὁπλὴν
7 οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν. *καὶ τὸν ὗν, ὅτι διχη-
λεῖ ὁπλὴν τοῦτο, καὶ ὀνυχίζει ὄνυχας ὁπλῆς, καὶ τοῦτο οὐκ
ἀνάγει μηρυκισμόν· ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[14] Pectusculum quoque eleuationis & femur quod separatum est, edetis in loco mundo tu & filij tui, & filiæ tuæ tecum, quoniam portio tua & portio filiorum tuorum est, quæ data sunt de hostia sanctificationum filiorum Israel. [15] Femur quod separatum est & pectus eleuationis cum oblationibus adipum offerent, vt eleuentur eleuatione coram Domino, eritque tibi & filiis tuis tecum in pactum sempiternum, sicut præcepit Dominus. [16] Hircum autem qui oblatus fuerat pro peccato requirens requisiuit Moyses: & ecce exustus erat. Et iratus est contra Eleazar & contra Ithamar filios Aaron qui remanserant, dicens: [17] Quare non comedistis hostiam pro peccato in loco sancto? sanctum enim sanctorum est, & eam tradidit vobis ad parcendum super peccata congregationis, ad propitiandum pro eis coram Domino. [18] Ecce non est illatum de sanguine illius in domum sanctuarij intrinsecus, & ideo debueratis eam comedere in sanctuario, sicut præceptum est mihi. [19] Locutusque est Aaron cum Moyse: Ecce hodie obtulerunt hostias pro peccatis suis & holocausta sua coram Domino, & acciderunt mihi tales tribulationes, & si comedissem hodie hostiam pro peccato, nunquid rectum esset coram Domino? [20] Audiuitque Moyses, & placuit in oculis eius.

CAP. XI.

LOcutusque est Dominus cum Moyse & cum Aaron, dicens eis: [2] Loquimini cum filiis Israel dicentes: Hæc sunt animalia quæ comedere debetis de cunctis animalibus quæ sunt super terram. [3] Omne quod diuidit plantam in duas vngulas & ruminat in animalibus, illud comedetis. [4] Veruntamen hæc non comedetis de ruminantibus & de diuidentibus vngulam, camelum qui ruminat & vngulam non diuidit, immundus erit vobis. [5] Chirogryllus quoque qui ruminat & vngulam non diuidit, immundus erit vobis. [6] Et lepus qui ruminat & vngulam non diuidit, immundus erit vobis. [7] Et sus qui diuidit vngulam & in duas vngulas plantam diuidit, sed ipse non ruminat, immundus erit vobis.

8 מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכֵלוּ וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגָּעוּ טְמֵאִים
9 הֵם לָכֶם׃ אֶת זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל
אֲשֶׁר לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמַּיִם בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים
10 אֹתָם תֹּאכֵלוּ׃ וְכֹל אֲשֶׁר אֵין לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת
בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים מִכֹּל שֶׁרֶץ הַמַּיִם וּמִכֹּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה
11 אֲשֶׁר בַּמָּיִם שֶׁקֶץ הֵם לָכֶם׃ וְשֶׁקֶץ יִהְיוּ לָכֶם
12 מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכֵלוּ וְאֶת נִבְלָתָם תְּשַׁקֵּצוּ׃ כֹּל
אֲשֶׁר אֵין לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמָּיִם שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם׃
13 וְאֶת אֵלֶּה תְּשַׁקְּצוּ מִן הָעוֹף לֹא יֵאָכְלוּ שֶׁקֶץ הֵם
14 אֶת הַנֶּשֶׁר וְאֶת הַפֶּרֶס וְאֵת הָעָזְנִיָּה׃ וְאֶת
15 הַדָּאָה וְאֶת הָאַיָּה לְמִינָהּ׃ אֵת כָּל עֹרֵב לְמִינוֹ׃
16 וְאֵת בַּת הַיַּעֲנָה וְאֶת הַתַּחְמָס וְאֶת הַשָּׁחַף וְאֶת הַנֵּץ
17 לְמִינֵהוּ׃ וְאֶת הַכּוֹס וְאֶת הַשָּׁלָךְ וְאֶת הַיַּנְשׁוּף׃
18 וְאֶת הַתִּנְשֶׁמֶת וְאֶת הַקָּאָת וְאֶת הָרָחָם׃ וְאֵת
19 הַחֲסִידָה הָאֲנָפָה לְמִינָהּ וְאֶת הַדּוּכִיפַת וְאֶת הָעֲטַלֵּף׃
20 כֹּל שֶׁרֶץ הָעוֹף הַהֹלֵךְ עַל אַרְבַּע שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם׃
21 אַךְ אֶת זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל שֶׁרֶץ הָעוֹף הַהֹלֵךְ עַל
אַרְבַּע אֲשֶׁר לֹא כְרָעַיִם מִמַּעַל לְרַגְלָיו לְנַתֵּר בָּהֵן עַל
22 הָאָרֶץ׃ אֶת אֵלֶּה מֵהֶם תֹּאכֵלוּ אֶת הָאַרְבֶּה לְמִינוֹ
וְאֶת הַסָּלְעָם לְמִינֵהוּ וְאֶת הַחַרְגֹּל לְמִינֵהוּ וְאֶת הֶחָגָב
23 לְמִינֵהוּ׃ וְכֹל שֶׁרֶץ הָעוֹף אֲשֶׁר לוֹ אַרְבַּע רַגְלָיִם
24 שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם׃ וּלְאֵלֶּה תִּטַּמָּאוּ כָּל הַנֹּגֵעַ
25 בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד הָעָרֶב׃ וְכָל הַנֹּשֵׂא מִנִּבְלָתָם
26 יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד הָעָרֶב׃ לְכָל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר
הִוא מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשֶׁסַע אֵינֶנָּה שֹׁסַעַת וְגֵרָה אֵינֶנָּה
מַעֲלָה טְמֵאִים הֵם לָכֶם כָּל הַנֹּגֵעַ בָּהֶם יִטְמָא׃
27 וְכֹל הוֹלֵךְ עַל כַּפָּיו בְּכָל הַחַיָּה הַהֹלֶכֶת עַל
אַרְבַּע טְמֵאִים הֵם לָכֶם כָּל הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד
28 הָעָרֶב׃ וְהַנֹּשֵׂא אֶת נִבְלָתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא
עַד הָעֶרֶב טְמֵאִים הֵמָּה לָכֶם׃

8 * Horum carnibus non vescemini, nec ca-
B dauera cõtingetis, quia immunda sunt vobis.
9 * Hæc etiam sunt quæ gignuntur in aquis:
& vesci licitum est. Omne quod habet pennu
las & squamas, tam in mari quàm in flumini-
10 bus & stagnis, comedetis. * Quicquid autẽ
pennulas & squamas non habet eorum quæ
in aquis mouentur & viuunt; abominabile
11 vobis execrandúmq; erit. * Carnes eorum
C non comedetis, & morticina vitabitis.
12 *Cuncta quæ non habẽt pennulas & squa
13 mas in aquis, polluta erũt. * Hæc sunt quæ
de auibus comedere non debetis, & vitanda
sunt vobis. Aquilam & gryphum & halietũ.
14 *Et miluum ac vulturẽ iuxta genus suum.
15 *Et omne coruini generis in similitudinẽ
16 suã. * Struthionẽ & noctuã & larũ & accipi-
17 trẽ iuxta genus suũ. *Bubonẽ & mergulũ &
18 ibin; *Et cygnũ & onocrotalũ & porphyrio-
19 nem: *Herodionẽ & caradrion iuxta genus
suum. Vpupam quoque & vespertilionem.
20 * Omne de volucribus quod graditur su-
per quatuor pedes, abominabile erit vobis.
21 *Quicquid autem ambulat quidem super
D quatuor pedes: sed habet longiora retro cru-
22 ra per quę salit super terram, *Comedere de-
betis: vt est bruchus in genere suo, & attacus
atque ophimachus atq; locusta, singula iuxta
23 genus suum. * Quicquid autẽ ex volucri-
bus quatuor tantum habet pedes, execrabile
24 erit vobis. * Et quicunque morticina eorũ
tetigerit, polluetur, & erit immundus vsq; ad
25 vesperũ. *Et si necesse fuerit vt portetur quid-
piam horũ mortuũ, lauabit vestimẽta sua, &
26 immũdus erit vsq; ad occasum solis. *Omne
animal quod habet quidẽ vngulã, sed nõ diui
dit eã, nec ruminat, immũdũ erit, & quicquid
27 tetigerit illud, cõtaminabitur. *Quod ambu
lat super manus ex cũctis animãtibus q̃ ince-
dũt quadrupedia immũdũ erit. Qui tetigerit
morticina eorum, polluetur vsq; ad vesperũ.
28 * Et qui portauerit huiusmodi cadauera, la-
E uabit vestimẽta sua, & immũdus erit vsq; ad
vesperũ, quia omnia hęc immũda sunt vobis.

תרגום אונקלוס

8 מִבְּשַׂרְהוֹן לָא תֵיכְלוּן וּבִנְבִלְתְּהוֹן לָא תִקְרְבוּן מְסָאֲבִין אִנּוּן לְכוֹן׃ 9 יָת דֵּין תֵּיכְלוּן מִכֹּל דִּי בְמַיָּא כֹּל דְּלֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִין בְּמַיָּא בְּיַמַּיָּא וּבְנַחֲלַיָּא יָתְהוֹן תֵּיכְלוּן׃ 10 וְכֹל דְּלֵית לֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִין בְּיַמַּיָּא וּבְנַחֲלַיָּא מִכֹּל רִחְשָׁא דְמַיָּא וּמִכֹּל נַפְשָׁא חַיְתָא דִּי בְמַיָּא שִׁקְצָא אִנּוּן לְכוֹן׃ 11 וְשִׁקְצָא יְהוֹן לְכוֹן מִבְּשַׂרְהוֹן לָא תֵיכְלוּן וְיָת נִבְלַתְהוֹן תְּשַׁקְּצוּן׃ 12 כֹּל דְּלֵית לֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִין בְּמַיָּא שִׁקְצָא הוּא לְכוֹן׃ 13 וְיָת אִלֵּין תְּשַׁקְּצוּן מִן עוֹפָא לָא יִתְאַכְלוּן שִׁקְצָא אִנּוּן נִשְׁרָא וְעָר וְעַזְיָא׃ 14 וְדַיְתָא וְטָרְפִיתָא לִזְנַהּ׃ 15 יָת כָּל עוֹרְבָא לִזְנֵיהּ׃ 16 וְיָת בַּת נַעֲמִיתָא וְצִיצָא וְצִפַּר שַׁחְפָא וְנָצָא לִזְנוֹהִי׃ 17 וְקָרְיָא וְשָׁלֵינוּנָא וְקִפּוֹפָא׃ 18 וּבוֹתְא וְקָקָתָא וִירַקְרְקָא׃ 19 וְחַוָּרִיתָא וְאִבּוּ לִזְנַהּ וְנַגַּר טוּרָא וַעֲטַלֵּפָא׃ 20 כֹּל רִחְשָׁא דְעוֹפָא דִּמְהַלֵּךְ עַל אַרְבַּע שִׁקְצָא הוּא לְכוֹן׃ 21 בְּרַם יָת דֵּין תֵּיכְלוּן מִכֹּל רִחְשָׁא דְעוֹפָא דִּמְהַלֵּךְ עַל אַרְבַּע דִּלֵיהּ קַרְסוּלִין מֵעִלָּוֵי רַגְלוֹהִי לְקַפָּצָא בְהוֹן עַל אַרְעָא׃ 22 יָת אִלֵּין מִנְּהוֹן תֵּיכְלוּן יָת גּוֹבָא לִזְנֵיהּ וְיָת רְשׁוֹנָא לִזְנוֹהִי וְיָת חַרְגְּלָא לִזְנוֹהִי וְיָת חַגָּבָא לִזְנוֹהִי׃ 23 וְכֹל רִחְשָׁא דְעוֹפָא דְלֵיהּ אַרְבַּע רַגְלִין שִׁקְצָא הוּא לְכוֹן׃ 24 וּלְאִלֵּין תִּסְתַּאֲבוּן כָּל דְּיִקְרַב בִּנְבִלְתְּהוֹן יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 25 וְכָל דְּיִטּוֹל מִנִּבְלַתְהוֹן יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 26 לְכָל בְּעִירָא דְּהִיא סְדִיקָא פַּרְסָתָא וְטִלְפִין לֵיתַהָא מַטִּילְפָא וּפִשְׁרָא לֵיתַהָא מַסְּקָא מְסָאֲבִין אִנּוּן לְכוֹן כָּל דְּיִקְרַב בְּהוֹן יְהֵי מְסָאַב׃ 27 וְכֹל דִּמְהַלֵּךְ עַל יְדוֹהִי בְּכָל חַיְתָא דִּמְהַלְּכָא עַל אַרְבַּע מְסָאֲבִין אִנּוּן לְכוֹן כָּל דְּיִקְרַב בִּנְבִלְתְּהוֹן יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 28 וּדְיִטּוֹל יָת נִבְלַתְהוֹן יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא מְסָאֲבִין אִנּוּן לְכוֹן׃

*A carnibus ipsorũ non comedetis, et per se mor- 8
tua ipsa nõ tangetis: immunda hæc vobis. * Et hæc 9
comedetis ab omnibus quæ in aquis, omnia quæ sunt
in eis alæ & squamæ in aquis, et in maribus, & in
torrentibus: hæc comedetis. * Et omnia quæ nõ sunt 10
illis alæ, neq; squamæ in aquis & in maribus & in
torrentibus, ab omnibus quæ eructant aquæ, & ab
omni anima viuente quæ in aqua, abominatio est, et
abominatio erunt vobis. * De carnibus eorum nõ 11
comedetis, & morticinia eorum abominabimini.
* Et omnia quæcunque non sunt in eis pennulæ, 12
neq; squamæ ex his quæ in aquis, abominatio hoc est
vobis. * Et hæc abominabimini ab auibus, & nõ 13
comedentur, abominatio est: aquilam & gryphum,
& haliæetum. * Et vulturem, & miluum, & si- 14
milia illi. * Et omnia corui genera, & similia illi. 15
*Et struthionẽ, & noctuã, et larũ, & similia illis, 16
& accipitrem, & similia illi. * Et nycticoracẽ, & 17
mergulũ, & ibin. * Et porphyrionẽ, & pelicanũ, 18
& cygnum. * Et herodionem, & chalandrion, & 19
similia illis; & vpupã, & vespertilionẽ. * Et om- 20
nia reptilia auium, quæ ambulãt super quatuor, abo
minatio est vobis. * Sed hæc comedetis à reptilibus 21
auium, quæ ambulãt super quatuor, quæ habẽt cru-
ra superius pedibus eorũ, ad saltãdum in ipsis super
terram. * Et hæc comedetis ab ipsis, bruchum, & 22
similia illi, & attacum, & similia illi, & ophioma-
chum, & similia illi: & locustam, & similia illi.
* Et omne reptile ab auibus, quibus sunt quatuor 23
pedes, abominatio vobis est, & in his polluemini.
* Omnis tangens morticinia eorum, immundus 24
erit vsq; ad vesperã. * Et omnis tollens morticinia 25
illorũ, lauabit vestes suas, & immundus erit vsq;
ad vesperam. * Et in omnibus animalibus quod 26
est diuisam habens vngulam, & vngues diuidit,
& ruminationem non ruminat, immunda erunt
vobis: omnis tangens morticinia illorum, immun-
dus erit vsque ad vesperam.
* Et omne quod ambulat super manus suas in o- 27
mnibus animalibus, quæ ambulant super quatuor,
immunda erunt vobis: omnis tangens morticinia
illorũ, immundus erit vsq; ad vesperam. * Et tol- 28
lens morticinia illorũ, lauabit vestes suas, et immun
dus erit vsq; ad vesperã: immunda hæc erũt vobis.

8 ἀπὸ κρεῶν αὐτῶν οὐ φάγεσθε· καὶ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν οὐχ
9 ἅψεσθε· ἀκάθαρτα ταῦτα ὑμῖν. *καὶ ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ
πάντων τῶν ἐν τοῖς ὕδασιν, πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτοῖς πτερύγια
καὶ λεπίδες ἐν τοῖς ὕδασι, καὶ ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ ἐν τοῖς χει-
10 μάρροις, ταῦτα φάγεσθε. *καὶ πάντα ὅσα οὐκ ἔστιν αὐτοῖς πτε-
ρύγια, οὐδὲ λεπίδες ἐν τοῖς ὕδασι καὶ ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ ἐν
τοῖς χειμάρροις, ἀπὸ πάντων ὧν ἐρεύγεται τὰ ὕδατα, καὶ ἀπὸ
πάσης ψυχῆς ζώσης τῆς ἐν τῷ ὕδατι, βδέλυγμά ἐστι, καὶ βδέ-
11 λυγμα ἔσονται ὑμῖν. *ἀπὸ τῶν κρεῶν αὐτῶν οὐκ ἔδεσθε· καὶ
12 τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν βδελύξεσθε. *καὶ πάντα ὅσα οὐκ
ἔστιν ἐν αὐτοῖς πτερύγια, οὐδὲ λεπίδες τῶν ἐν τοῖς ὕδασι, βδέλυ-
13 γμα τοῦτό ἐστιν ὑμῖν. *καὶ ταῦτα βδελύξεσθε ἀπὸ τῶν πε-
τεινῶν, καὶ οὐ βρωθήσεται, βδέλυγμά ἐστι· τὸν ἀετόν, καὶ τὸν γρύ-
14 πα, καὶ τὸν ἁλιαίετον. *καὶ τὸν γύπα, καὶ ἰκτῖνα, καὶ τὰ
15 ὅμοια αὐτῷ. *καὶ πάντα τὰ κόρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ.
16 *καὶ στρουθὸν, καὶ γλαῦκα, καὶ λάρον, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῶν καὶ ἱέ-
17 ρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. *καὶ νυκτικόρακα, καὶ καταῤῥάκτην,
18 καὶ ἶβιν. *καὶ πορφυρίωνα, καὶ πελεκᾶνα, καὶ κύκνον. *καὶ ἐρωδιὸν,
19 καὶ χαλάνδριον, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῶν, καὶ ἔποπα, καὶ νυκτερίδα.
20 *καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῶν πετεινῶν, ἃ πορεύεται ἐπὶ τέσσα-
21 ρων, βδελύγματά ἐστιν ὑμῖν. *ἀλλ' ἢ ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ τῶν
ἑρπετῶν τῶν πετεινῶν, ἃ πορεύεται ἐπὶ τεσσάρων, ἃ ἔχει σκέλη
22 ἀνώτερον τῶν ποδῶν αὐτῶν, πηδᾷν ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς γῆς. *καὶ
ταῦτα φάγεσθε ἀπ' αὐτῶν, τὸν βροῦχον, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ· καὶ
τὸν ἀττακόν, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ· καὶ τὸν ὀφιομάχην, καὶ τὰ ὅ-
23 μοια αὐτῷ, καὶ τὴν ἀκρίδα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῇ. *καὶ πᾶν ἑρ-
πετὸν ἀπὸ τῶν πετεινῶν, οἷς εἰσὶ τέσσαρες πόδες, βδέλυγμα
24 ὑμῖν ἐστίν, καὶ ἐν τούτοις μιανθήσεσθε. *πᾶς ὁ ἁπτόμενος
25 τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. *καὶ
πᾶς ὁ αἴρων τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
26 καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. *καὶ ἐν πᾶσι τοῖς κτή-
νεσιν ὃ ἐστὶ διχηλοῦν ὁπλήν, καὶ ὀνυχιστῆρας ὀνυχίζει, καὶ μηρυ-
κισμὸν οὐ μαρυκᾶται, ἀκάθαρτα ἔσονται ὑμῖν· πᾶς ὁ ἁπτόμε-
νος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας.
27 *καὶ πᾶν ὃ πορεύεται ἐπὶ χειρῶν αὐτοῦ ἐν πᾶσι τοῖς θηρίοις,
ἃ πορεύεται ἐπὶ τεσσάρων, ἀκάθαρτα ἔσται ὑμῖν· πᾶς ὁ ἁπτό-
μενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας.
28 *καὶ ὁ αἴρων τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας· ἀκάθαρτα ταῦτα ἔσται ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 De carnibus eorum non comedetis, & cadauera eorum non tangetis, immunda erunt vobis. 9 Hæc autem comedetis de omnibus quæ sunt in aquis, omnia quæ habent pennulas & squamas in aquis in mari & in torrentibus ea comedetis. 10 Et quod non habet pennulas & squamas in mari, & in torrentibus de omni reptili aquarum, & omni anima viuenti eorum quæ sunt in aquis, abominabile erit vobis. 11 De carnibus eorum non comedetis, & cadauera eorum vitabitis. 12 Omne quod non habet, pennulas & squamas in aquis abominabile erit vobis.
13 Hæc quoque vitabitis de auibus, non comedentur, quia vitanda sunt: aquilam & gryphum, & haliætum. 14 Et miluum ac vulturem iuxta genus suum. 15 Et omnem coruum in genere suo. 16 Et filiam struthionis, & noctuam, & larum, & accipitrem iuxta genus suum. 17 Bubonem & mergulum, & ibin. 18 Et cygnum & onocrotalum, & porphyrionem. 19 Et herodionem & caradrion iuxta genus suum: & vpupam, & vespertilionem. 20 Omne reptile de volucribus quod graditur super quatuor pedes, abominabile erit vobis. 21 Veruntamen hæc comedetis de omnibus reptilibus auium gradientium super quatuor pedes, quicquid habet genua desuper pedes eius per quæ salit super terram.
22 Hæc sunt quæ ex eis comedetis, locustam iuxta genus suum, & attacum atque ophimachum in genere suo, & bruchum in genere suo.
23 Omne autem reptile auium quod habet quatuor pedes, abominabile erit vobis. 24 Propter hæc quoque immundi eritis, omnisqui tetigerit morticinia eorum, erit immundus vsque ad vesperam. 25 Et qui portauerit de morticiniis eorum, lauabit vestimenta sua, & erit immundus vsque ad vesperam. 26 Omne animal quod diuidit vngulam, & plantam non diuidit nec ruminat, immundum est vobis. omnis qui tetigerit morticinia eorum, erit immundus. 27 Et omne quod ambulat super manus suas ex omnibus animantibus quæ gradiuntur super quatuor pedes, immundum erit vobis: omnis qui tetigerit cadauera eorum, erit immundus vsque ad vesperam. 28 Et qui portauerit cadauera eorum, lauabit vestimenta sua, & erit immundus vsque ad vesperam, immunda enim erunt vobis.

29 * וזה לכם הטמא בשרץ השרץ על־הארץ החלד
30 והעכבר והצב למינהו׃ * והאנקה והכח והלטאה
31 והחמט והתנשמת׃ * אלה הטמאים לכם בכל־
השרץ כל־הנגע בהם במתם יטמא עד־הערב׃
32 * וכל אשר־יפל עליו מהם במתם יטמא מכל כלי־
עץ או בגד או־עור או שק כל־כלי אשר־יעשה
מלאכה בהם במים יובא וטמא עד־הערב וטהר׃
33 * וכל־כלי־חרש אשר־יפל מהם אל־תוכו כל אשר
34 בתוכו יטמא ואתו תשברו׃ * מכל־האכל אשר
יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא וכל־משקה אשר
35 ישתה בכל־כלי יטמא׃ * וכל אשר־יפל מנבלתם
עליו יטמא תנור וכירים יתץ טמאים הם וטמאים יהיו
36 לכם׃ * אך מעין ובור מקוה־מים יהיה טהור ונגע
37 בנבלתם יטמא׃ * וכי יפל מנבלתם על־כל־זרע
38 זרוע אשר יזרע טהור הוא׃ * וכי יתן־מים על־זרע
39 ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכם׃ * וכי
ימות מן־הבהמה אשר־היא לכם לאכלה הנגע
40 בנבלתה יטמא עד־הערב׃ * והאכל מנבלתה
יכבס בגדיו וטמא עד־הערב והנשא את־נבלתה
41 יכבס בגדיו וטמא עד־הערב׃ * וכל־השרץ השרץ
42 על־הארץ שקץ הוא לא יאכל׃ * כל הולך על־גחון
וכל הולך על־ארבע עד כל־מרבה רגלים לכל־
השרץ השרץ על־הארץ לא תאכלום כי־שקץ הם׃
43 אל־תשקצו את־נפשתיכם בכל־השרץ השרץ
44 ולא תטמאו בהם ונטמתם בם׃ * כי אני יהוה
אלהיכם והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש
אני ולא תטמאו את־נפשתיכם בכל־השרץ הרמש
45 על־הארץ׃ * כי אני יהוה המעלה אתכם מארץ
מצרים להית לכם לאלהים והייתם קדשים
כי קדוש אני׃

29 *Hæc quoq; inter polluta reputabuntur
de his quæ mouentur in terra, muſtela & mus
& crocodilus: ſingula iuxta genus ſuum.
30 *Mygale, chameleon, & ſtellio, & lacerta &
31 talpa. *Omnia hæc immunda ſunt. Qui te-
tigerit morticina eorũ, immundus erit vſq;
32 ad veſperũ. *Et ſuper quod ceciderit quic-
quã de morticinis eorum, polluetur tam vas
ligneum & veſtimentum quàm pelles & cili-
cia, & in quocunq; fit opus, tingẽtur aqua &
F polluta erunt vſq; ad veſperum, & ſic poſtea
33 mundabuntur. *Vas autẽ fictile in quod ho
rum quicquã intrò ceciderit, polluetur, & id-
34 circo frangẽdum eſt. *Omnis cibus quem
comedetis, ſi fuſa fuerit ſuper eum aqua, im-
mundus erit, & omne liquẽs quod bibitur de
35 vniuerſo vaſe, immundũ erit. *Et quicquid
de morticinis huiuſcemodi ceciderit ſuper il-
lud, immundum erit, ſiue clibani, ſiue chytro
podes deſtruentur, & immundi erunt.
36 *Fontes verò & ciſternæ & omnis aquarum
cõgregatio munda erit. Qui morticina eorũ
37 tetigerit, polluetur. *Si ceciderit ſuper ſe-
38 mentem, non polluet eam. *Si autẽ quiſpiã
G aqua ſementem perfuderit, & poſtea mortici-
39 nis tacta fuerit, ilico polluetur. *Si mortuũ
fuerit animal quod licet vobis comedere, qui
cadauer eius tetigerit immundus erit vſq; ad
40 veſperum. *Et qui comederit ex eo quip-
piam ſiue portauerit, lauabit veſtimẽta ſua, &
41 immundus erit vſq; ad veſperum. *Omne
quod reptat ſuper terrã, abominabile erit, nec
42 aſſumetur in cibum. *Quicquid ſuper pe-
ctus quadrupes graditur, & multos habet pe-
des, ſiue per humum trahitur, nõ comedetis:
43 quia abominabile eſt. *Nolite contamina-
re animas veſtras, nec tangatis quicquã eorũ,
44 ne immũdi ſitis. *Ego ſum enim Dominus
Deus veſter: ſancti eſtote, quia ego ſanctus
ſum. ne polluatis animas veſtras in omni re-
45 ptili quod mouetur ſuper terrã. *Ego enim
ſum Dominus qui eduxi vos de terra Ægy-
pti, vt eſſem vobis in Deum. Sancti eritis,
quia ego ſanctus ſum.

תרגום אונקלוס

29 ודין לכון דמסאב ברחשא דרחיש על ארעא חולדא ועכברא וצבא לזנוהי׃ 30 ויולא וכוחא וחלטתא וחומטא ואשותא׃ 31 אילין
דמסאבין לכון בכל רחשא כל דיקרב בהון במותהון יהי מסאב עד רמשא׃ 32 וכל דיפל עלוהי מנהון במותהון יהי מסאב מכל מאן דאע או לבוש
או משך או שק כל מאן דיתעביד עבידתא בהון במיא יתעל ויהי מסאב עד רמשא וידכי׃ 33 וכל מאן דחסף דיפל מנהון לגויה כל די בגויה יסתאב
ויתיה תתברון׃ 34 מכל מיכל דמתאכל דיעלון עלוהי מיא יהי מסאב וכל משקי דישתיתי בכל מאן יהי מסאב׃ 35 וכל דיפיל מנבלתהון
עלוהי יהי מסאב תנור וכירים יתרעון מסאבין אינון ומסאבין יהון לכון׃ 36 ברם מעין וגוב בית כנישות מיא יהי דכי ודיקרב בנבלתהון
יהי מסאב׃ 37 וארי יפל מנבלתהון על כל בר זרע זרוע דיזדרע דכי הוא׃ 38 וארי יתיהבון מיא על בר זרעא ויפל מנבלתהון עלוהי מסאב
הוא לכון׃ 39 וארי ימות מן בעירא דהיא לכון למיכל דיקרב בנבילתה יהי מסאב עד רמשא׃ 40 ודיכול מנבלתה יצבע לבושוהי ויהי
מסאב עד רמשא ודיטול ית נבלתה יצבע לבושוהי ויהי מסאב עד רמשא׃ 41 וכל רחשא דרחיש על ארעא שקצא הוא לא יתאכל׃ 42 כל
דמהלך על מעוהי וכל דמהלך על ארבע עד כל סגיאות רגלין לכל רחשא דרחיש על ארעא לא תיכלונון ארי שקצא אנון׃ 43 לא
תשקצון ית נפשתיכון בכל רחשא דרחיש ולא תסתאבון בהון ותסתאבון פון בהון׃ 44 ארי אנא יי אלהכון ותתקדשון ותהון קדישין
ארי קדיש אנא ולא תסאבון ית נפשתיכון בכל רחשא דרחיש על ארעא׃ 45 ארי אנא יי דאסיקית יתכון מארעא דמצרים למהוי לכון
לאלה ותהון קדישין ארי קדיש אנא׃

*‡ Et hæc vobis immunda ex reptilibus quæ re- 29
ptant super terram, mustella & mus, & crocodilus
terrestis, & similia illi. ‡ Mygale & chamæleon, 30
& stellio, & lacerta, & talpa. ‡ Hæc immunda 31
erunt vobis ab omnibus reptilibus quæ serpũt super
terram: omnis tangens morticinia illorũ, immundus
erit vsq; ad vesperã. ‡ Et omne in quod inciderit 32
super illud de mortuis ipsorũ, immundũ erit ab omni
vase ligneo, vel veste, vel pelle, vel sacco: omne vas
in quo factum fuerit opus in ipso in aquã tingetur,
& immundũ erit vsq; ad vesperã, & purum erit.
‡ Et omne vas fictile, in quod inciderit ab ipsis in- 33
tus, quæ intus fuerint, immũda erũt, & ipsum con-
teretur. ‡ Et omnis cibus qui comeditur, in quod su- 34
perinciderit in ipsum aqua, immũdus erit vobis, et
omne potum quod bibitur in omni vase, immundum
erit. ‡ Et omne in quo inciderit à morticinijs ipsorũ 35
super illud, immundum erit: clibani & chytropodes
destruentur; immũda hæc erunt, et immunda erunt
vobis. ‡ Præter fontes aquarum, & lacũ, & con 36
gregationẽ aquæ, erit mundũ: qui tetigerit mortici-
nia illorũ, immundus erit. ‡ Si autem ceciderit ex 37
morticinijs illorũ super omne semẽ seminabile, quod
seminabitur, mundum est. ‡ Si aũt effusa fuerit 38
aqua super omne semen, & ceciderit ex morticinijs
illorũ super illud, immũdũ est vobis. ‡ Si aũt mortuũ 39
fuerit ex animalibus, quod est vobis comedere hoc,
tangens morticinia illorũ, immũdus erit vsq; ad ve-
sperã. ‡ Et comedẽs à morticinijs eorũ, lauabit vestes 40
suas, et immũdus erit vsq; ad vesperã, et tollẽs mor-
ticinia eorũ, lauabit vestimẽta sua, et lauabitur aqua
et immũdus erit vsq; ad vesperã: ‡ Et omne reptile, 41
quod serpit super terrã, abominatio est hoc vobis, nõ
comedetur. ‡ Et omne ambulans super ventrẽ, & 42
omne ambulans super quatuor semper, quod multi-
plicat pedibus in omnibus reptilibus reptãtibus su-
per terrã, nõ comedetis illud, qm̃ abominatio hoc est.
‡ Et nõ cõtaminetis animas vestras in omnibus re- 43
ptilibus reptãtibus super terrã, et nõ polluemini in
his, et nõ immũdi eritis in ipsis. ‡ Quoniã ego sum Do 44
minus Deus vester, et sanctificabimini, et eritis san
cti, quoniã sanctus sum ego Dominus Deus vester,
et non polluetis animas vestras in omnibus reptili-
bus quæ mouentur super terram. ‡ Quoniã ego sum 45
Dominus qui eduxi vos de terra Ægypti, vt essem vester Deus; & eritis sancti, quoniam sanctus sum ego Dominus.*

29 ‡ καὶ ταῦτα ὑμῖν ἀκάθαρτα τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς
γῆς· ἡ γαλῆ, καὶ ὁ μῦς, καὶ ὁ κροκόδειλος ὁ χερσαῖος· καὶ τὰ ὅμοια
30 αὐτῷ. ‡ μυγάλη, καὶ χαμαιλέων, καὶ ἀσκαλαβώτης, καὶ σαῦρα,
31 καὶ ἀσπάλαξ. ‡ ταῦτα ἀκάθαρτα ἔσται ὑμῖν ἀπὸ πάντων τῶν
ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τὴν γῆν· πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν θνη-
32 σιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ‡ καὶ πᾶν ἐφ' ὃ ἂν
ἐπιπέσῃ ἐπ' αὐτὸ ἀπὸ τεθνηκότων αὐτῶν, ἀκάθαρτον ἔσται ἀπὸ
παντὸς σκεύους ξυλίνου, ἢ ἱματίου, ἢ δέρματος, ἢ σάκκου· πᾶν
σκεῦος ᾧ ἐὰν ποιηθῇ ἔργον ἐν αὐτῷ εἰς ὕδωρ βαφήσεται, καὶ ἀκά-
33 θαρτον ἔσται ἕως ἑσπέρας· καὶ καθαρὸν ἔσται. ‡ καὶ πᾶν σκεῦος ὀστρά-
κινον, εἰς ὃ ἂν ἐμπέσῃ ἀπ' αὐτῶν ἔνδον, ὅσα ἂν ἔνδον ᾖ, ἀκάθαρτα
34 ἔσται, καὶ αὐτὸ συντριβήσεται. ‡ καὶ πᾶν βρῶμα, ὃ ἐσθίεται, εἰς ὃ ἐὰν
ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτὸ ὕδωρ, ἀκάθαρτον ἔσται ὑμῖν· καὶ πᾶν ποτόν, ὃ
35 πίνεται ἐν παντὶ ἀγγείῳ, ἀκάθαρτον ἔσται. ‡ καὶ πᾶν ἐφ' ὃ ἂν ἐπι-
πέσῃ ἀπὸ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν ἐπ' αὐτό, ἀκάθαρτον ἔσται·
κλίβανοι καὶ χυτρόποδες καθαιρεθήσονται· ἀκάθαρτα ταῦτα ἔσται·
36 καὶ ἀκάθαρτα ἔσονται ὑμῖν. ‡ πλὴν πηγῶν ὑδάτων, καὶ λάκκου, καὶ
συναγωγῆς ὕδατος, ἔσται καθαρόν· ὁ δὲ ἁπτόμενος τῶν θνησι-
37 μαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται. ‡ ἐὰν δὲ ἐπιπέσῃ τῶν θνησι-
μαίων αὐτῶν ἐπὶ πᾶν σπέρμα σπόριμον, ὃ σπαρήσεται, καθα-
38 ρόν ἐστιν. ‡ ἐὰν δὲ ἐπιχυθῇ ὕδωρ ἐπὶ πᾶν σπέρμα, καὶ ἐπιπέ-
σῃ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν ἐπ' αὐτό, ἀκάθαρτόν ἐστιν ὑμῖν.
39 ‡ ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ τῶν κτηνῶν, ὅ ἐστιν ὑμῖν φαγεῖν τοῦτο, ὁ ἁπτό-
μενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας.
40 ‡ καὶ ὁ ἐσθίων ἀπὸ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας· καὶ ὁ αἴρων τῶν θνησι-
μαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκά-
41 θαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ‡ καὶ πᾶν ἑρπετόν, ὃ ἕρπει ἐπὶ τῆς γῆς,
42 βδέλυγμά ἐστι τοῦτο ὑμῖν, οὐ βρωθήσεται. ‡ καὶ πᾶν πορευόμε-
νον ἐπὶ κοιλίας, καὶ πᾶν πορευόμενον ἐπὶ τεσσάρων διαπαντός,
ὃ πολυπληθεῖ ποσὶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς ἕρπουσιν ἐπὶ τῆς
43 γῆς, οὐ φάγεσθε αὐτό, ὅτι βδέλυγμα τοῦτό ἐστιν. ‡ καὶ οὐ μὴ βδε-
λύξητε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς ἕρπουσιν ἐπὶ
τῆς γῆς, καὶ οὐ μιανθήσεσθε ἐν τούτοις, καὶ οὐκ ἀκάθαρτοι ἔσεσθε ἐν
44 αὐτοῖς· ‡ ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν· καὶ ἁγιασθήσεσθε,
καὶ ἔσεσθε ἅγιοι· ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν· καὶ οὐ μια-
νεῖτε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς κινουμένοις
45 ἐπὶ τῆς γῆς. ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ ἀναγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰ-
γύπτου, εἶναι ὑμῶν θεός· καὶ ἔσεσθε ἅγιοι, ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ κύριος.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Hæc quoque erunt vobis polluta in reptilibus quæ reptant super terram. Mustela & mus & crocodylus iuxta genus suum. 30 Et mygale, &
chamæleon, & stellio, & lacerta, & talpa. 31 Hæc immunda sunt vobis ex omnibus reptilibus. Omnis qui tetigerit morticinia eorum, erit immun-
dus vsque ad vesperam. 32 Et omnis super quem ceciderit de morticinis eorum, erit immundus: vas autem ligneum, & vestis, aut pellis, aut saccus,
omne vas in quo fit opus immittetur in aquis, & erit immundum vsque ad vesperam, & postea erit mundum. 33 Omne autem vas fictile in quo
aliquid horum intro ceciderit, omnia quæ sunt in eo polluta erunt, illud autem frangetis. 34 Et omnis cibus qui comeditur super quo effusa fue-
rit aqua & aliquid horum tetigerit, immundus erit; & omnis potus qui bibitur in omni vase erit immundus. 35 Et omnia super quæ de his mor-
ticiniis aliquid ceciderit, erunt immunda: clibanus & chytropodes frangentur. Immunda sunt, & immunda erunt vobis. 36 Veruntamẽ fons & ci-
sterna vbi aquæ congregantur erunt munda: qui autem tetigerit morticinia eorũ, erit immundus. 37 Et si ceciderit de morticiniis eorũ super omnẽ
sementem seminatã quæ seminatur, munda erit. 38 Et si effusa fuerit aqua super sementẽ, & ceciderit de morticiniis eorũ super eam, immunda erit
vobis. 39 Et quando mortuum fuerit animal quod licet vobis comedere, qui tetigerit cadauer eius, erit immundus vsque ad vesperam. 40 Et qui
comederit de eius cadauere, lauabit vestimenta sua, & erit immundus vsq; ad vesperam: & qui portauerit cadauer eius, lauabit vestimenta sua, & erit
immundus vsque ad vesperam. 41 Et omne reptile quod reptat super terram, abominabile est, non comedatur. 42 Omne quod graditur super ven
trem suũ, & omne quod graditur super quatuor pedes, omne quoq; quod habet multos pedes ex omni reptili quod reptat super terrã, non come-
dentur, quia abominabilia sunt. 43 Non contaminabitis animas vestras in omni reptili quod reptat, nec polluamini in eis, ne sitis immundi in eis.
44 Quoniam ego Dominus Deus vester, sanctificamini & eritis sancti, quia ego sanctus sum. Et non polluatis animas vestras in omni reptili quod
reptat super terram. 45 Quia ego Dominus qui eduxi vos de terra Ægypti, vt sim vobis in Deum, eritisque sancti, quia ego sanctus sum.

47 * זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה
הרמשת במים ולכל־נפש השרצת על־הארץ:
47 * להבדיל בין הטמא ובין הטהר ובין החיה
הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל:

יב

1 * וידבר יהוה אל־משה לאמר:
2 * דבר אל־בני ישראל לאמר אשה כי תזריע
וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה
3 תטמא: * וביום השמיני ימול בשר ערלתו:
4 * ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי
טהרה בכל־קדש לא־תגע ואל־המקדש לא
5 תבא עד־מלאת ימי טהרה: * ואם־נקבה
תלד וטמאה שבעים כנדתה וששים יום וששת
6 ימים תשב על־דמי טהרה: * ובמלאת ימי
טהרה לבן או לבת תביא כבש בן־שנתו לעלה
ובן־יונה או־תר לחטאת אל־פתח אהל־מועד אל־
7 הכהן: * והקריבו לפני יהוה וכפר עליה וטהרה
ממקר דמיה זאת תורת הילדת לזכר או לנקבה:
8 * ואם־לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי־תרים
או שני בני יונה אחד לעלה ואחד לחטאת וכפר
עליה הכהן וטהרה:

יג

1 * וידבר יהוה אל־משה ואל־אהרן לאמר:
2 * אדם כי־יהיה בעור־בשרו שאת או־ספחת או
בהרת והיה בעור־בשרו לנגע צרעת והובא אל־אהרן
3 הכהן או אל־אחד מבניו הכהנים: * וראה הכהן
את־הנגע בעור־הבשר ושער בנגע הפך לבן ומראה
הנגע עמק מעור בשרו נגע צרעת הוא וראהו הכהן
4 וטמא אתו: * ואם־בהרת לבנה הוא בעור בשרו
ועמק אין־מראה מן־העור ושערה לא־הפך לבן
והסגיר הכהן את־הנגע שבעת ימים:

46 * Iſta eſt lex animantiũ ac volucrum & om
nis animæ viuentis, quæ mouetur in aqua &
47 reptat in terra. * Vt differentias noueritis
mundi & immundi, & ſciatis quid comedere
& reſpuere debeatis. CAP. XII.
1 LOcutúsq; eſt Dominus ad Moyſen, dicés:
A * Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos, Mu
2 lier ſi ſuſcepto ſemine pepererit maſculũ, im-
munda erit ſeptem diebus iuxta dies ſepara-
3 tionis menſtruæ. * Et die octauo circunci-
4 detur infantulus. * Ipſa verò triginta tribus
diebus manebit in ſanguine purificatiõis ſuę.
B Omne ſanctum non tanget, nec ingredietur
in ſanctuarium donec impleatur dies purga-
5 tionis ſuæ. * Si autẽ fœmina pepererit: im-
mũda erit duabus hebdomadibus iuxta ritũ
fluxus mẽſtrui, & ſexaginta ſex diebus mane-
6 bit in ſanguine purificationis ſuæ. * Cúmq; Luc. 2. d.
C expleti fuerint dies purificationis ſuæ, pro fi-
lio, ſiue pro filia deferet agnum anniculum in
holocauſtum, & pullum columbę ſiue turtu-
rem pro peccato ad oſtium tabernaculi teſti-
7 monij, & tradet ſacerdoti: * Qui offeret illa
coram Domino, & orabit pro ea, & ſic mũda-
bitur à profluuio ſanguinis ſui. Iſta eſt lex pa-
D rientis maſculum aut fœminam.
8 * Quod ſi non inuenerit manus eius, nec
potuerit offerre agnum, ſumet duos turtures
vel duos pullos columbarum, vnum in holo
cauſtum, & alterum pro peccato. Orabítque
pro ea ſacerdos, & ſic mundabitur.

CAP. XIII.

1 LOcutúsq; eſt Dñs ad Moyſen & Aaron, di-
A cens: * Homo in cuius cute & carne ortus
fuerit diuerſus color ſiue puſtula, aut quaſi lu
cẽs quippiã. i. plaga lepræ, adducetur ad Aarõ
ſacerdotẽ vel ad vnũ quemlibet filiorũ eius.
3 * Qui cũ viderit leprã in cute & pilos in al-
bum mutatos colorẽ, ipſámq; ſpeciẽ lepræ hu
miliorẽ cute & carne reliqua, plaga lepræ eſt,
4 & ad arbitriũ eius ſeparabitur. * Si aũt lucis
candor fuerit in cute, nec humilior carne reli
qua & pili coloris priſtini, recludet eũ ſacer-
dos ſeptẽ diebus, & conſiderabit die ſeptimo.

תרגום אונקלוס

46 דא אוריתא דבעירא ודעופא ודכל נפשא חיתא דרחשא במיא ולכל נפשא דרחשא על ארעא: 47 לאפרשא בין מסאבא ובין
דכיא ובין חיתא דמתאכלא ובין חיתא דלא מתאכלא:

יב

1 ומליל יי עם משה למימר: 2 מליל עם בני ישראל למימר אתתא ארי תעדי ותליד דכר ותהי מסאבא שבעא יומין כיומי ריחוק סובתה
תהי מסאבא: 3 וביומא תמינאה יתגזר בשרא דערלתיה: 4 ותלתין ותלתא יומין תתיב בדם דכי בכל קודשא לא תקרב ולמקדשא לא תעול
עד משלם יומי דכותה: 5 ואם נוקבא תליד ותהי מסאבא ארבעת עשר יומין כריחוקה ושתין ושיתא יומין תתיב על דם דכו: 6 ובמשלם
יומי דכותה לברא או לברתא תיתי אימר בר שתיה לעלתא ובר יונה או שפנינא לחטאתא לתרע משכן זימנא לות כהנא: 7 ויקרביניה קדם
יי ויכפר עלהא ותדכי מסואבת דמהא דא אוריתא דילדתא לדכר או לנוקבא: 8 ואם לא תשכח ידה כמיסת אימרא ותסב תרין שפנינין
או תרין בני יונה חד לעלתא וחד לחטאתא ויכפר עלה כהנא ותדכי:

יג

1 ומליל יי עם משה
ועם אהרן למימר: 2 אנש ארי יהי במשך בסריה עמקא או עדיא או בהרא ויהי במשך בסריה למכתש סגירו ויתיתי לות אהרן כהנא או לות חד
מבנוהי כהניא: 3 ויחזי כהנא ית מכתשא במשך בסרא ושערא במכתשא אתהפך למחור ומחזי מכתשא עמיק ממשך בסריה מכתש סגירותא
הוא ויחזיניה כהנא ויסאיב יתיה: 4 ואם בהרא חורא היא במשך בסריה ועמיק לית מחזהא מן משכא ושערה לא אתהפך למחור
ויסגר כהנא ית מכתשא שבעא יומין:

23 * וְאִם־תַּחְתֶּיהָ תַּעֲמֹד הַבַּהֶרֶת לֹא פָשָׂתָה
צָרֶבֶת הַשְּׁחִין הִוא וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן׃
24 * אוֹ בָשָׂר כִּי־יִהְיֶה בְעֹרוֹ מִכְוַת־אֵשׁ וְהָיְתָה
מִחְיַת הַמִּכְוָה בַּהֶרֶת לְבָנָה אֲדַמְדֶּמֶת אוֹ לְבָנָה׃
25 * וְרָאָה אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נֶהְפַּךְ שֵׂעָר לָבָן בַּבַּהֶרֶת
וּמַרְאֶהָ עָמֹק מִן־הָעוֹר צָרַעַת הִוא בַּמִּכְוָה פָּרָחָה
26 וְטִמֵּא אֹתוֹ הַכֹּהֵן נֶגַע צָרַעַת הִוא׃ * וְאִם
יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה אֵין־בַּבַּהֶרֶת שֵׂעָר לָבָן וּשְׁפָלָה
אֵינֶנָּה מִן־הָעוֹר וְהִוא כֵהָה וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת
27 יָמִים׃ * וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אִם־פָּשֹׂה
תִפְשֶׂה בָּעוֹר וְטִמֵּא הַכֹּהֵן אֹתוֹ נֶגַע צָרַעַת הִוא׃
28 * וְאִם־תַּחְתֶּיהָ תַעֲמֹד הַבַּהֶרֶת לֹא־פָשְׂתָה בָעוֹר
וְהִוא כֵהָה שְׂאֵת הַמִּכְוָה הִוא וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן כִּי־צָרֶבֶת
29 הַמִּכְוָה הִוא׃ * וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה
30 בוֹ נָגַע בְּרֹאשׁ אוֹ בְזָקָן׃ * וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע
וְהִנֵּה מַרְאֵהוּ עָמֹק מִן־הָעוֹר וּבוֹ שֵׂעָר צָהֹב דָּק וְטִמֵּא
אֹתוֹ הַכֹּהֵן נֶתֶק הוּא צָרַעַת הָרֹאשׁ אוֹ הַזָּקָן הוּא׃
31 * וְכִי־יִרְאֶה הַכֹּהֵן אֶת־נֶגַע הַנֶּתֶק וְהִנֵּה אֵין־
מַרְאֵהוּ עָמֹק מִן־הָעוֹר וְשֵׂעָר שָׁחֹר אֵין בּוֹ וְהִסְגִּיר
32 הַכֹּהֵן אֶת־נֶגַע הַנֶּתֶק שִׁבְעַת יָמִים׃ * וְרָאָה
הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה לֹא־פָשָׂה
הַנֶּתֶק וְלֹא־הָיָה בוֹ שֵׂעָר צָהֹב וּמַרְאֵה הַנֶּתֶק אֵין
33 עָמֹק מִן־הָעוֹר׃ * וְהִתְגַּלָּח וְאֶת־הַנֶּתֶק לֹא יְגַלֵּחַ
וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּתֶק שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית׃
34 * וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּתֶק בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה
לֹא־פָשָׂה הַנֶּתֶק בָּעוֹר וּמַרְאֵהוּ אֵינֶנּוּ עָמֹק מִן־הָעוֹר
35 וְטִהַר אֹתוֹ הַכֹּהֵן וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְטָהֵר׃ * וְאִם־פָּשֹׂה
36 יִפְשֶׂה הַנֶּתֶק בָּעוֹר אַחֲרֵי טָהֳרָתוֹ׃ * וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן
וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּתֶק בָּעוֹר לֹא־יְבַקֵּר הַכֹּהֵן לַשֵּׂעָר הַצָּהֹב
טָמֵא הוּא׃

23 * Sin autem steterit in loco suo, vlceris est cicatrix, & homo mundus erit.

24 *Caro autem & cutis quam ignis exusserit, & sanata albam siue ruffam habuerit cicatri-
D cem:

25 * Considerabit eam sacerdos. Et ecce si versa est in alborem, locus eius reliqua cute est humilior, contaminabit eum, quia plaga lepræ in cicatrice orta est.

26 * Quod si pilorum color non fuerit immutatus, nec humilior plaga carne reliqua, & ipsa lepræ species fuerit subobscura, recludet eum septem diebus.

27 * Et die septimo contemplabitur. Si creuerit in cute lepra, contaminabit eum.

28 * Sin autem in loco suo candor steterit nō satis clarus, plaga combustionis est, & idcirco mundabitur, quia cicatrix est combusturæ.

29 * Vir siue mulier in cuius capite vel barba germinauerit lepra:

30 * Videbit eos sacerdos. Et siquidem humilior fuit locus carne reliqua, & capillus flauus solitóque subtilior, contaminabit eos, quia lepra capitis ac barbæ est.

31 * Sin autem viderit locum maculæ æqua-
E lem vicinæ carni & capillum nigrum, recludet eum septem diebus.

32 * Et die septimo intuebitur. Si non creuerit macula & capillus sui coloris est, & locus plagæ carni reliqua æqualis:

33 * Radetur homo absq; loco maculæ, & recludetur septem diebus aliis.

34 * Si die septimo visa fuerit stetisse plaga in loco suo, nec humilior carne reliqua, mundabit eum, lotísque vestibus suis mundus erit.

35 * Sin autem post emundationem rursus creuerit macula in cute:

36 * Non quæret amplius vtrum capillus in flauum colorem sit commutatus, quia apertè immundus est.

תרגום אונקלוס

23 ואם באתרהא קמת בהרתא לא אוסיפת רושם שחנא הוא וידכיניה כהנא׃ 24 או אנש ארי יהי במשכיה כואה
דנור ותהי רושם כואה בהרא חורא סמקא או חורא׃ 25 ויחזי יתה כהנא והא אתהפך שערא למחור בבהרתא ומחזהא עמיק מן
משכא סגירותא היא בכואה סגיאת ויסאיב יתיה כהנא מכתש סגירותא הוא׃ 26 ואם יחזינה כהנא והא לית בבהרתא שערא
למחור ומכיכא ליתהא מן משכא והיא עמיא ויסגריניה כהנא שבעא יומין׃ 27 ויחזיניה כהנא ביומא שביעאה אם אוספא הוסיף
במשכא ויסאיב כהנא יתיה מכתש סגירותא הוא׃ 28 ואם באתרהא קמת בהרתא לא אוסיפת במשכא והיא עמיא עומק כואת
היא וידכיניה כהנא ארי רושם כואה הוא׃ 29 וגבר או אתתא ארי יהי ביה מכתשא בריש או בדקן׃ 30 ויחזי כהנא ית מכתשא
והא מחזוהי עמיק מן משכא וביה שער סומק דעדק ויסאיב יתיה כהנא נתקא הוא סגירות רישא או דקנא הוא׃ 31 וארי יחזי
כהנא ית מכתש נתקא והא לית מחזוהי עמיק מן משכא ושער אוכם לית ביה ויסגר כהנא ית מכתש ניתקא שבעא יומין׃
32 ויחזי כהנא ית מכתשא ביומא שביעאה והא לא אוסיף נתקא ולא הוה ביה שער סומק ומחזי נתקא לית עמיק מן משכא׃
33 ויגלח סחרני נתקא ודעם נתקא לא יגלח ויסגר כהנא ית נתקא שבעא יומין תנינות׃ 34 ויחזי כהנא ית נתקא ביומא שביעאה
והא לא אוסיף נתקא במשכא ומחזוהי ליתוהי עמיק מן משכא וידכי יתיה כהנא ויצבע לבושוהי וידכי׃ 35 ואם אוספא יוסיף ניתקא
במשכא בתר דכותיה׃ 36 ויחזיניה כהנא והא אוסיף נתקא במשכא לא יבקר כהנא לשער סומק מסאב הוא׃

2 * כִּי אִם־לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו לְאִמּוֹ וּלְאָבִיו וְלִבְנוֹ
3 וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו: * וְלַאֲחֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו
4 אֲשֶׁר לֹא־הָיְתָה לְאִישׁ לָהּ יִטַּמָּא: * לֹא יִטַּמָּא בַּעַל
5 בְּעַמָּיו לְהֵחַלּוֹ: * לֹא־יִקְרְחָה קָרְחָה בְּרֹאשָׁם וּפְאַת
6 זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ וּבִבְשָׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שָׂרָטֶת: * קְדֹשִׁים
יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא יְחַלְּלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת־אִשֵּׁי
יְהוָה לֶחֶם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מַקְרִיבִם וְהָיוּ קֹדֶשׁ:
7 * אִשָּׁה זֹנָה וַחֲלָלָה לֹא יִקָּחוּ וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ
8 לֹא יִקָּחוּ כִּי־קָדֹשׁ הוּא לֵאלֹהָיו: * וְקִדַּשְׁתּוֹ כִּי אֶת־
לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מַקְרִיב קָדֹשׁ יִהְיֶה־לָּךְ כִּי קָדוֹשׁ
9 אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם: * וּבַת אִישׁ כֹּהֵן כִּי תֵחֵל לִזְנוֹת
10 אֶת־אָבִיהָ הִיא מְחַלֶּלֶת בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף: * וְהַכֹּהֵן
הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו אֲשֶׁר־יוּצַק עַל־רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה
וּמִלֵּא אֶת־יָדוֹ לִלְבֹּשׁ אֶת־הַבְּגָדִים אֶת־רֹאשׁוֹ לֹא
11 יִפְרָע וּבְגָדָיו לֹא יִפְרֹם: * וְעַל כָּל־נַפְשֹׁת מֵת לֹא יָבֹא
12 לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא: * וּמִן־הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא
וְלֹא יְחַלֵּל אֵת מִקְדַּשׁ אֱלֹהָיו כִּי נֵזֶר שֶׁמֶן מִשְׁחַת
13 אֱלֹהָיו עָלָיו אֲנִי יְהוָה: * וְהוּא אִשָּׁה בִבְתוּלֶיהָ יִקָּח:
14 * אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָה זֹנָה אֶת־אֵלֶּה לֹא יִקָּח כִּי
15 אִם־בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה: * וְלֹא־יְחַלֵּל זַרְעוֹ
16 בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשׁוֹ: * וַיְדַבֵּר יְהוָה
17 אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: * דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אִישׁ
מִזַּרְעֲךָ לְדֹרֹתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ מוּם לֹא יִקְרַב
18 לְהַקְרִיב לֶחֶם אֱלֹהָיו: * כִּי כָל־אִישׁ אֲשֶׁר־בּוֹ מוּם
לֹא יִקְרָב אִישׁ עִוֵּר אוֹ פִסֵּחַ אוֹ חָרֻם אוֹ שָׂרוּעַ:
19 * אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר־יִהְיֶה בוֹ שֶׁבֶר רָגֶל אוֹ שֶׁבֶר יָד: * אוֹ־
20 גִבֵּן אוֹ־דַק אוֹ תְּבַלֻּל בְּעֵינוֹ אוֹ גָרָב אוֹ יַלֶּפֶת אוֹ
21 מְרוֹחַ אָשֶׁךְ: * כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־בּוֹ מוּם מִזֶּרַע אַהֲרֹן
הַכֹּהֵן לֹא יִגַּשׁ לְהַקְרִיב אֶת־אִשֵּׁי יְהוָה מוּם בּוֹ אֵת
לֶחֶם אֱלֹהָיו לֹא יִגַּשׁ לְהַקְרִיב:

2 *Niſi tantũ in cõſanguineis ac propinquis,
id eſt, ſupra patrẽ & matrem & filium & filiã,
3 fratrem quoque; *Et ſororem virginem quæ
4 non eſt nupta viro. *Sed nec in principe
5 populi ſui contaminabitur. *Nec radent
caput nec barbam, neque in carnibus ſuis fa-
6 cient inciſuras. *Sancti erunt Deo ſuo, &
B non polluent nomen eius. Incẽſum enim Do
mini & panes Dei ſui offerunt, & ideo ſancti
7 erunt. *Scortum & vile proſtibulum nõ du
cet vxorem, nec eam quæ repudiata eſt à ma-
rito, quia conſecratus eſt Deo ſuo.
8 *Et panes propoſitionis offert. Sit ergo ſan-
ctus, quia & ego ſanctus ſum Dominus qui
9 ſanctifico vos. *Sacerdotis filia ſi deprehen
ſa fuerit in ſtupro, & violauerit nomen patris
ſui, flammis exuretur.
10 *Pontifex, id eſt, ſacerdos maximus inter
fratres ſuper cuius caput fuſum eſt vnctionis
oleum, & cuius manus in ſacerdotio conſe-
cratæ ſunt, veſtitúſque eſt ſanctis veſtibus, ca-
put ſuum non diſcooperiet, veſtimenta non
11 ſcindet. *Et ad omnem mortuum non in-
C gredietur omnino. Super patre quoque ſuo
12 & matre nõ cõtaminabitur. *Nec egredietur
de ſanctis ne polluat ſanctuarium Dei: quia
oleũ ſanctæ vnctionis Dei ſui ſuper eum eſt:
13 Ego Dñs. *Virginem ducet vxorem.
14 *Viduam autem & repudiatam & ſordi- Eze.44.d
dam atque meretricem non accipiet, ſed puel-
15 lam de populo ſuo. *Ne cõmiſceat ſtirpem
generis ſui vulgo gentis ſuæ, quia ego Domi-
16 nus qui ſanctifico eum. *Locutúſq; eſt Dñs
17 ad Moyſen, dicens: *Loquere ad Aaron, Ho
mo de ſemine tuo per familias qui habuerit
maculam, non offeret panes Deo ſuo, nec ac-
18 cedet ad miniſterium eius. *Si cæcus fuerit,
D ſi claudus, ſi vel paruo vel grandi vel torto na
19 ſo: *Si fracto pede, ſi manu. *Si gibbus, ſi
20 lippus, ſi albuginem habẽs in oculo, ſi iugem
ſcabiem, ſi impetiginem in corpore, vel her-
21 nioſus. *Omnis qui habuerit maculã de ſe-
mine Aaron ſacerdotis, non accedet offerre
hoſtias Domino.

תרגום אונקלוס

2 אֱלָהֵן לְקָרִיבֵיה דְקָרִיב לֵיהּ לְאִימֵּיה וְלַאֲבוּהִי וְלִבְרֵיה וְלִבְרַתֵּיה וּלְאַחוּהִי: 3 וְלַאֲחָתֵיה בְּתוּלְתָא דְקָרִיבָא לֵיהּ דְלָא הֲוָת לִגְבַר לַהּ יִסְתָּאַב:
4 לָא יִסְתָּאַב רַבָּא בְּעַמֵּיה לְאַחֲלוּתֵיה: 5 לָא יִמְרְטוּן מְרַט בְּרֵישְׁהוֹן וּפָאתָא דְדִיקְנְהוֹן לָא יְגַלְּחוּן וּבִבְשַׂרְהוֹן לָא יְחַבְּלוּן חִבּוּל: 6 קַדִּישִׁין
יְהוֹן קֳדָם אֱלָהֲהוֹן וְלָא יְחַלְּלוּן שְׁמָא דֶאֱלָהֲהוֹן אֲרֵי יָת קוּרְבָּנַיָּא דַיְיָ קוּרְבַּן אֱלָהֲהוֹן אִנּוּן מְקָרְבִין וִיהוֹן קַדִּישִׁין: 7 אִיתְּתָא מַטְעֲיָא וּמְחַלְּלָא לָא
יִסְּבוּן וְאִיתְּתָא דִמְתָרְכָא מִבַּעְלַהּ לָא יִסְּבוּן אֲרֵי קַדִּישׁ הוּא קֳדָם אֱלָהֵיהּ: 8 וּתְקַדְּשִׁנֵּיהּ אֲרֵי יָת קוּרְבַּן אֱלָהָךְ הוּא מְקָרֵב קַדִּישׁ יְהֵי לָךְ אֲרֵי
קַדִּישׁ אֲנָא יְיָ מְקַדִּשְׁכוֹן: 9 וּבַת גְּבַר כָּהֵין אֲרֵי תִתַּחֵל לְמִטְעֵי מִקְדוּשַּׁת אֲבוּהָא הִיא מְחַלְּלָא בְּנוּרָא תִּתּוֹקַד: 10 וְכַהֲנָא דְּיִתְרַבָּא מֵאֲחוֹהִי
דְּיִתְרַק עַל רֵישֵׁיהּ מִשְׁחָא דִרְבוּתָא וְדִיקָרֵיב יָת קוּרְבָּנֵיהּ לְמִלְבַּשׁ יָת לְבוּשַׁיָּא יָת רֵישֵׁיהּ לָא יְרַבֵּי פֵּירוּעַ וּלְבוּשׁוֹהִי לָא יְבַזַּע: 11 וְעַל כָּל נַפְשָׁת
מִיתָא לָא יֵיעוֹל לַאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ לָא יִסְתָּאַב: 12 וּמִן מַקְדְּשָׁא לָא יִפּוֹק וְלָא יַחֵל יָת מַקְדְּשָׁא דֶאֱלָהֵיהּ אֲרֵי כְּלִיל מְשַׁח רְבוּת אֱלָהֵיהּ עֲלוֹהִי אֲנָא יְיָ:
13 וְהוּא אִיתְּתָא בִּבְתוּלָהָא יִסַּב: 14 אַרְמְלָא וּמְתָרְכָא וְחַלִּילָא מַטְעֲיָא יָת אִלֵּין לָא יִסַּב אֱלָהֵן בְּתוּלְתָא מֵעַמֵּיהּ יִסַּב אִיתְּתָא: 15 וְלָא יְחַיל
זַרְעֵיהּ בְּעַמֵּיהּ אֲרֵי אֲנָא יְיָ מְקַדְּשֵׁיהּ: 16 וּמַלִּיל יְהוָה עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: 17 מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן לְמֵימַר גְּבַר מִבְּנָךְ לְדָרֵיהוֹן דִּיהֵי בֵיהּ מוּמָא לָא
יִקְרַב לְקָרָבָא קוּרְבַּן אֱלָהֵיהּ: 18 אֲרֵי כָל גְּבַר דְּבֵיהּ מוּמָא לָא יִקְרַב גְּבַר עֲוִיר אוֹ חֲגִיר אוֹ חֲרִים אוֹ שְׂרִיעַ: 19 אוֹ גְבַר דִּיהֵי בֵיהּ תְּבַר רַגְלָא
אוֹ תְבַר יְדָא: 20 אוֹ גְבִין אוֹ דוּקָא אוֹ חִילִיז בְּעֵינֵיהּ אוֹ גַרְבָן אוֹ חֲזָזָן אוֹ מְרִיס פַּחֲדִין: 21 כָּל גְּבַר דְּבֵיהּ מוּמָא מִזַּרְעָא דְאַהֲרֹן כַּהֲנָא לָא יִקְרַב
לְקָרָבָא יָת קֻרְבָּנַיָּא דַיְיָ מוּמָא בֵיהּ יָת קוּרְבַּן אֱלָהֵיהּ לָא יִקְרַב לְקָרָבָא: